

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

Sereniſſimo Principe Excellentiſſima & Illuſtriſſima Signoria.

CVm ogni debita reuerentia ſe expone p̄ nome di ſui fideliſſimi ſeruitori li heredi del.q.Iacomo Britannico olim ſtampador de libri in la Cita de Breſſa:Cum ſit che dapoi la morte del.q.Pila[illegible]s academico olim profeſſor de ſtudii de humanita a Salo foſſe tro[illegible]ato el cōmento ſopra Plauto per lui cōpoſto:& hauendo el dito.q.Iacomo Britannico preparato una bella littera per ſtamparlo in bona & optima forma foſſe preuenuto dala morte:& per non eſſer mai ſtampado da perſona alcuna ne ſotto el Dominio dela Signoria uoſtra ne in altro loco:loro heredi lanno ſtampato :ma dubitando che poi ſtampato altri a concurrentia el uegniſſeno a ſtampar a danno & ruina de ditti heredi: Ideo ſupplicano la Illuſtriſſima Signoria uoſtra la ſe degni cōcederli che dapoi che lhauerāo ſtāpato el ditto cōmento niuna altra pſona de che condition ſe uolia:non lo poſſa ſtampar ne far ſtampar fino ad anni diece ſubſequenti in alcuna terra ne loco de la Signoria uoſtra ſotto pena de ducati ducento a chi contrafara:& de perder i uolumi da eſſer applicata per uno terzo a quello officio:al qual primo ſera fatta la denuntia & haueta expedito el contrabando:uno terzo al uoſtro Arſenal:& laltro terzo alli ditti ſupplicanti:Et ſe nel ditto termine de anni.x. tal cōmento foſſe ſtampato in terre:& loci alieni: chel nō ſe ne poſſa uender alcun uolume in alcuna terra ne loco dela Signoria uoſtra ſotto pena de perder i uolumi & de ducati doi per ogni uolume da eſſer applicada come e ditto de laltra ſopraditta:laqual cōceſſion & pena predicta poſſi eſſer exequida per ogni officio magiſtrato:& rector dela Signoria uoſtra & come e il conſueto de quella de conceder:& per zornata concede a ſuoi ſubditi in ſimil caſi:ala gratia delaqual Iditti ſupplicanti ſempre ſe ricomanda.

Q uod ſupraſcriptis ſupplicantibus fiat ſicut petierunt.

Conſiliarii

Ser Berolameus minio
Ser Andreas minoto
Ser Leonardus grimani
Ser Franciſcus foſcarus eques

Nicolaus gambus nota.curiæ maioris ex autentico fideliter exemplauit.

M.DVI.Die.x.Decembris.

Tabula.

E

Tabula.

Pylades Buccardus Salutem Plurimam Alouisio Dardano Veneto.

SI Georgius Alexandrinus uir quidem nostra ætate nõ obscuri nominis:qppe qui & græcæ & latinæ eruditionis satis haberet: Chalcographis Plauti Comœdias ĩprimere uolentibus: quia in illis uel orthographiæ nescio quid addidisset:uel paucas dictiones, scriptorũ ignorantia cõfusas:& inculcatas separasset: laboriosum conatum suũ eiusmodi, laboribus herculaneis cõparandũ censuit: professus tum demũ se leonem prodigiosum deuicisse. excetrã:ceruã æripedẽ: Aprum ætolicũ: Stymphalicas aues: Antæumq; debellasse:Quid de nobis dici iure possit:qui nõ pauca quædã:sed innumerabilia ab illo relicta errata: uel scriptoꝝ inscitia:uel correctorũ:aut potius peruersorũ audacia, sustulimus? Qui cũ duobus Plautinis interpretibus:Ioannebaptista Pio bononiẽsi:& Bernardo Sarraceno ueneto(pace utriusq; dixerim)deluctati, uix tãdem eorũ ineptias:& futiles cõmẽtationes excussimus: quibus ad tria erroꝝ milia debacchati:uniuersum fere Plauti ipsius Codicẽ, fœdis maculis oblitũ reddiderant:ut qui ante Georgiũ ægrotabat:his duobus ueluti insulsissimis medicis ad extremã perniciem deductus:& pene cõclamatus cẽseretur? Qui demũ uersus poetæ ad certam regulã:& librã, a nullo unq̃ tentatam:redegimus? quãdoquidẽ ea omissa, nihil firmum aut solidũ, uel dici:uel intelligi posset.id quod interpretes ii, uero uerius ostenderũt:ut a nobis suis locis patefiet:Hæc aũt nõ tam profari libuit: ut tribuẽdũ nobis plurimũ arbitraremur:ob hãc industriã:q̃ ut Georgii ipsius Alexandrini ostentationẽ paulo erectiorẽ, atq; imodestã, dãnaremus:Cui quidẽ satis fuerat:se pro uirili reipu.litterariæ ꝓdesse:& meliorem Plautũ reddere uoluisse profiteri.Atq; utinam ne ipse quoq; audaciuscule in eundem poetam manum iniecisset. nam neq; glandionicam suillam.neq; Spathalia. neq; Cantharidũ ritu: neq; multa alia monstra a nobis explosa:iam annos circiter triginta:per italiã:& cæteras orbis partes furuissent.Mouit nos amor publicus ut laborẽ huiusmodi recognoscendi Plautini codicis desumeremus:quum plagis innumerabilibus affectum:peruersum:mutilum:obrutum:ac pene exhalantem uidissemus. Verũ quũ nihil ꝓpterea egisse:laboresq;:& uigilias tm̃ desudasse: & abiecisse uideremur: Si perfectũ iam & absolutũ corpus, offuciis & luto, sordibusq; duorũ ignobilissimorũ pictorũ illini, deturpariq; sineremus: Pii ineptias:uanasq; cõmentationes:& dãnabilissimas castigationes:immo uerius corruptiones:pueriles p̃terea & omni leuitate, & falsitate redũdantes.Sarraceni emendationes & interpretamẽta pati nõ potuimus adolescentum: & aliorũ studiis litterarum deditorum aures penetrare: ne pestis teterrima palladium exercitum iam adorta:uel uniuersum pro-

tinus excideret:uel in gallicam tabem conuersa:male illum omnino: totis uitæ diebus agitaret. Cōmentarios itaq; nostros in eundem poetā aggressi:quibus potuimus uiribus:syncerum illum,& emaculatum cōseruare:apertissimoq; ipsius sensus omnibus tradere studuimus. Ingenue tamen hoc testati. Nos omnia illius sensa penitus adiisse minime ꝓfiteri. quin superfuisse nōnulla:ne nobis quidem satis intellecta:tum uitio tēporū:tum uero codicum fragmentis:Sed ea quidem pauca admodū. Satis aūt uisum est:publicæ utilitati:quoad uires nostræ effunderentur: ꝓfuisse: utq; cognoscenda hæc corrigendaq; nobis Georgius reliquit: Sic nos quoq; aliis cætera post nos memoranda relinquimus. Hanc uero lucubrationem nostrā: hosq; quinquēnii assiduos labores: Cui potissimū nomini dicaremus: quum diu mente animoq; agitauissemus Tibi uni Alouisi Dardane nuncupandos censuimus:ut qui literas literatosq; uiros summo semper in honore habuisti. Ad hoc etiam illud accedit ꝙ tantū me tibi pro tuis in me maximis beneficiis debere scio:ut quum nullis iam fortunæ bonis tibi possim ulla ex parte satisfacere statuerim industria saltem mea tibi testatum relinquere me etsi magno locorū interuallo a te seiunctus sum animo tamen tibi coniūctissimum esse:omniq; studio ad tuam dignitatem ornandam deferri. Vale. Meq; ut semper fecisti ama plurimum.

Ioannes Britannicus Salutem Plurimam Alouisio Dardano Veneto.

PYlades Buccardus uir non minus græce q̄ latine apprime eruditus: qui cum maxima mihi dum uixit intercessit familiaritas: quū ad eum graui morbo oppressum uisendi gratia biduo anteq̄ diem suū obiret accessissem cepit post multos inter nos mutuos amplexus atque oscula multa:quum mihi Nestorem filiū suum tanq̄ qui se uicinum morti cerneret plurimum commendasset:cōmemorate id quod antea etiā sæpe fecerat:se quum ad cōmunem omniū studiosorū utilitatem:tum ad dignitatem linguæ latinæ augendam nō solum corrigēdarū omniū Plauti comœdiarum curam:sed etiā earum interꝑtationem suscepisse:uerū superuentu langoris interpellatum nō potuisse quod animo destinauerat in totū perficere:duodeuiginti dūtaxat correxisse: tanta tamen diligentia accersitis undique q̄plurimis: tum ueteribus tum nouis exēplaribus:obseruataq; omnium carminum modulatione:ut in iis nihil desiderari posse putaret. Præterea autem quinque tantum interꝑtatum esse Amphitryonē. Asinariam: Aulularium: Captiuos: Mostellariam: partē Curculionis atq; etiam in omnibus aliis loca complura enarrata: seq; a me petere ut si quando opus post obitum suum publicandum cense-

rem: id omnino Alouisio Dardano Veneto dicarem: qué ob multa eius in se merita: singularemq; ac propé sam in omnes litterarum studiosos beniuolentiã plurimi semper fecisset. Itaq; quum ab obitu eius labores diligenter accurateq; sæpe inspexissem: utpote qui omnibus in hoc disciplinarum genere uersantibus mirabiliter profuisset non putaui opus in astruso habendũ. Nam quum in omnibus comœdiis multa ex fide ueterum codicum aut deficientia substituerit: aut peruersa emendauerit: aliaq; huc atque illuc falso translata in ordinem retulerit suũ: animaduerti in mostellaria ut nomé habet a monstris tot monstra ab eo perdomita atque sublata: ut quum non modo uersus sed scenarum ordo confusus foret nullus omnino antea sensus percipi posset. In persa etiam mediam paginam offendimus quæ ut ipse transtulit in stichum transferenda fuit: Sed quid ego hæc uerbis prosequor? unicuique facile adiudicandum erit quantum Pylades de Plauto benemeritus sit qui alia cũ his exemplaria contulerit. Neminem sane uel mediocriter eruditum fore existimo: qui quum opus tam accurate castigatum offenderit: nõ plane speret omnia posse per se intelligere. Animo igit' hilari atq; benigno Alouisi Dardane accipies labores Pyladæ: quos tibi dicari non solum uerbis mandauit: sed etiam declarauit epistola: quam sane in eius scriptis ita a se compositam offendimus ut præ se ferret quod mente sua conceperat scilicet posse absoluere: quam quidem epistolam licet ad rem in totũ non faciat: non putaui tamen supprimédam: ut omni ex parte optimum eius propositum omnibus foret perspicuum. Quæcunq; igitur ab eo elucubrata fuerunt accipies ut suæ in te obseruãtiæ pignus & monumentũ: Vnum restat uir humanissime ut Nestorem filium eius in amicitiam fidéq; tuam ita recipias ut intelligat lucubrationes patris tibi gratas fuisse. Hoc autem tibi confirmo te ex gratissimis honestissimisq; moribus adolescentis summã uoluptatem esse capturũ: prudétem enim officiosumq; cognosces & dignum qui a te ametur. Britannicum autem tuum qui te familiamq; tuam nobilissimam summa prosequitur obseruantia in numero tuorum fac habeas. Vale.

De uita Comœdiisq; Plauti excerpta quædam ex Auctoribus grauissimis a Georgio Alexandrino.

Plautus linguæ Latinæ Pater: Et cuius sermone (ut Varro Epii Stolonis sentētia dixit) musæ locutæ forent: si latine loqui uoluissent. Sarsinas ex Vmbria fuisse legit̄. Nam ad natalē terram alludens: seruilem iocum in Mostellaria aduersus Simonē: qui umbram usq; a domo abesse aiebat sic intulit.

Quid Sarsinatis ecqua est: si umbrā nō habes? Floruit in scæna quintodecimo ferme anno: postq̄ bellū aduersus Poenos secundū sumptum est. Nā ut Portius Licinius dixit: Punico bello secūdo musa pēnato gradu intulit sese bellicosam in Romuli gentē feram. Quo itē tēpore Marcus Cato Orator clarus in ciuitate est habitus. Et q̄q̄ a pluribus græcis comicis fabulas sumptas in latinum cōuerterit: Oratii tamen sententia: Plautus ad exemplū Siculi properare Epicharmi dicit̄. Hic (ut Varro & plæriq; alii memoriæ ꝓdiderunt) cū ꝑecunia omni: quā in operis artificū scænicoꝝ pepererat: in mercationibus perdita inops Romam rediuisset: & ob quærendū uictum ad circūagendas molas: quæ trusatiles appellant̄ operam pistori locasset. In pistrino Saturionē & addictū: & tertiam quandā fabulam: cuius nomen non legitur scripsit. Mortuus est circiter centesimam & quadragesimā quintam olympiadem: quārum ex uerbis Hieronymi in Eusebii Pamphili Chronico colligere possumus: iussitq;. Epigrāma tale suo sepulchro incidi: quod an Plauti foret dubitasset Aulus Gelius: nisi a Marco Varrone positū esset in libro de Poetis primo.

Postq̄ est morte captus Plautus
Comœdia luget: scæna est deserta:
Deinde risus, ludus: iocusq;, & numeri:
Innumeri simul omnes collachrymarunt.

Plurimæ sub Plauti noīe Comœdiæ apud priscos ferebant̄: quaꝝ una & uiginti Varronianæ dictæ sunt: quas idcirco a cæteris segregauit: q̄m dubiosæ non erant: sed consensu omniū Plauti esse censebantur: quasdam item alias ꝓbauit: adductis stilo atq; facetia sermonis Plauto cōgruētis: easq; iam nominibus alioꝝ occupatas Plauto uindicauit. Aliæ dicuntur ambiguæ utrū Plauti an alioꝝ fuerint: Illud idem subdit Gelius Marcū Varronem scripsisse Plautium fuisse quēpiam Poetam Comœdiaꝝ: cuius q̄m fabulæ Plauti inscriptæ forent: acceptas esse quasi Plautinas cū essent nō a Plauto Plautinæ: sed a Plautio Plautianæ. A scriptæ aūt Plauto Comœdiæ circiter centū atq; triginta fuerūt: Sed homo eruditissimus Lelius quinq; & uiginti eius solas existimauit. Nec dubiū est: quin quædam Comœdiæ: quæ scriptæ a Plauto nō uidentur: & nomini eius adiiciuntur: ueterū Poetarum fuerint: & ab eo retractatæ: & expolitæ sint: ac ꝓpterea excipiant dictum Plautinum: Sed de iudicio Varronis: Lelii: & Fauorini: qui Neruulariam Plauti esse dixit. & eius qui fretum nomē eē

id Comœdiæ Plauti putauit. Plura legunẗ in libro qui inscriptus est noctium atticarũ. Q uẽ uero locũ Plautus inter Comicos Latinos habeat: docet Vulcatius Sedigitus in Poetica illustris:in libro: quem scripsit de Poetis:ubi idem quid de iis sentiat:qui comœdias fecerunt:& quẽ præstare ex omnibus cæteris putet: Ac deinceps: quo quẽq; in loco & honore ponat:his uerbis suis demonstrat.

Multos incerto certare hanc rem uidimus:
Palmam poetæ comico cui deferant.
Eum me iudice errorem dissoluam tibi:
Contra ut siquis sentiat:nihil sentiat:
Cecilio palmam statuo de comico:
Plautus secundus facile exuperat cæteros.
Dein neuius quis feruet:precio in tertio est
Siquid quarto detur dabitur licinio.
Post insequi licinium facio attilium.
In sexto consequitur hos terentius
Turpilius septimum:trabea octauum obtinet.
Nono loco esse facile facio luscium.
Decimum addo antiquitatis causa ennium.

Fabularum nomina subiecta sunt:ut facilius:quam quisq; desyderauerit fabulam:eam inueniat.

Amphitryo Cuius principium:	In faciem uorsus.
Asinaria.	Hoc agite.
Aulularia.	Senex auarus.
Captiui duo.	Captus est in pugna
Curculio.	Curculio missus.
Casina.	Saluere iubeo.
Cistellaria.	Comprimit adolescens.
Epidicus.	Emit fidicinam.
Bacchides:mutilatæ.	Q uid si hoc potis es.
Mostellaria.	Manumisit emptos.
Menæchmi.	Mercator Siculus.
Miles.	Meretricem Athenis.
Mercator.	Missus.
Pseudolus.	Præsentis numerat.
Penulus.	Puer septuennis.
Persa.	Profecto domino.
Rudens.	Rete piscator.
Stichus.	Senex castigat filias.
Trinummus.	Thesaurum abstrusum.
Truculentus.	Tres unam.

Poema lector candidum Plauti uides:
Vt optasti redactum iam in suos pedes:
Lapsabat dudum plantis quod trementibus:
Ac plagis male transuerberatum plurimis,
Dum dextris rudium uolueretur noxiis:
Errabat, quærens assertorem quempiam:
Sed iam tot annos: prorsus nullum inuenerat.
Breue est huic scire quis manus porrexerit
Vindex fautrices: & uatem hunc iam debilem
Claudis meantem gressibus recæperit,
Confossum multis erigens industriis:
Ac uulnus oleo multiplex claudens suo.
Requiris nomen, non prolatum his uersibus:
Dum nulli studet hic autor arrogantiæ:
Vtilitati sat habens conferre publicæ.
Sed si omnino cupis id scire: ingenio utere.

Pyladæ Buccardi Brixiani Cõmentarius in Plauti Amphitryonem.

Argumentum.

PErſeo argiuorum rege defuncto ut Alcæus apollonii interpres ait:Sthenelus Meſtor:Electryon & Alcæus regnũ cõmuniter habuiſſe dicuntur.Meſtoris autem filiæ hippothoes,& neptuni: filius fuit pterelas:quem ut fama eſt : Neptũnus bello inſuperabilem fecit:quãdiu in capite Comã geſtaret auream:ab ipſo neptũno illi datam Pterelæ filii aliquot fuere:Inter quos Telebous:& Taphus:filiaq; unica nomine polydice:ſiue:ut alii:Comoetho.Ab hoc Tapho,Taphum inſulam dictam aſſerunt in qua ipſe pterelas cum filiis habitauerit.taphiosq; populos omnes eorum ditioni ſubiectos:nam & echinadibus quidam illos imperitaſſe aiunt.Feruntq; Pterelæ filios una cum taphiis: poſtq̃ ab Electryone Mycenas obtinente,petiiſſent bona:quæ fuerãt hippothoes matris pterelæ:ut dictum eſt:& ille ea tradere recuſaſſet:incurſionem feciſſe in agrum Myceneum: Et boues.prædam q; præterea non paruam abegiſſe:a qua boum abductione,Teleboæ item Taphii dicti ſunt:quoniam τηλε longe: & βους bos a græcis dicantur uel a Teleboo altero pterelæ filio,eam etiã cognominationẽ deduxerũt:ut inquit idẽ Alcæus interpres.Sed & Electryonem ſua cum filiis tutari conantem:in ea Taphiorum incurſione,quidam occiſum ferunt a Teleboo.Is autem Electryon Alcæi Amphitryonis patris frater fuit. & eorum pater Gorgophon.Perſei filius Alcæus argis habitauerat.ibiq; Amphitryonem genuerat.poſtea quum omnia ad Thebanorum imperium deueniſſent: Et Amphitryo Alcmenam Electryonis filiam conſanguineam ſuam uxorem ſumpſiſſet:Statuerunt Thebani:quibus tunc rex erat Creon: exercitum aduerſus Taphios,ſiue teleboas mittere:quibus pterelas imperabat:ut ab eis pœnas ſumerent eorum:quæ in electryonem perpetrarant. Cui exercitui placuit Amphitryonem præficere.Is igitur Amphitryo aſſumpto ſecum Cephalo Deionei filio:in pterelam profectus:non prius ſuperare potuit:q̃ filia ipſius Pterelæ amore Amphitryonis capta,e patris capite auream abſcidit comam:deditq; Amphitryoni.Tum demũ enim illum obtruncauit.Et uictoria potitus:inſularum imperium cephalo dedit:a quo cephaleniæ.& populi ipſi cephalenii appellati ſunt.De hac autem Pterelæ filia Ouidius intellexit:quum in ibim dixit:Quam tua uel pterelæ uel tua Nyſe fuit.

Dum igitur Amphitryo peregre cum exercitu abeſt: Iuppiter captus amore Alcmenæ eius coniugis:abſentiæ illius occaſionem nactus,præ-

uenit & præoccupat Amphitryonis reditum. Sumptaq; illius facie: Et secum ducto Mercurio Sosiæ imaginem gerente ad Alcmenam diuertit: Cum illaq; cubans: ac tres in unam noctem adglutinans: ut sic longiorem cum illa uoluptatem caperet: grauidam facit hercule: quũ prius Iphiclum quoq; in utero ex Amphitryone conceptum haberet. Mercurius autem habitu Sosiæ ianuam seruans: dum iuppiter cur.. illa cubat: superuenientem uerum Sosiam Amphitryonis ab exercitu in portum naui reuersi seruum abigit a foribus. Et deinde quum iuppiter ab Alcmena discessisset simulans ad exercitum redire: Amphitryonem aduenientem Alcmena conspicata: quid tam cito reuertatur interrogans: iratum illum reddit. Interq; ipsos cõiuges: iræ: iurgia: & contumeliæ intercedũt: quum illa eum secum nocte cubuisse asserat: isq; stuprum illatum ei a quopiam suspicetur. Tum iuppiter Amphitryonis iterum facie sumpta: Amphitryonem rursum illudit: quoadusq; partus tempore aduentante: uoce missa ex æthere: Iuppiter confessus est se adulterũ fuisse: & Amphitryo re cognita oblectatus: & se boni dimidium diuidere cum Ioue libens gaudensq; passus est.

aa bb a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x
y z & A B C D E F G H I K L M N O P
Omnes sunt quaterni preter n P qui sunt quterni bb sunt duerni.

N faciem uorsus Amphitryonis iuppiter. Versus est iambicus trimeter: sex pedibus constans: in quibus esse possunt: dactylus: spondeus: tribrachus: anapæstus: iambus: & Amphimacrus: & hi quidẽ in oĩbus locis: atq; etiam in ultimo trochæus: uel pyrrichius. Est aũt amphimacrus pes cõstans tribus syllabis: quaꝝ media breuis: prima & ultima longæ sunt: & inde nomen cæptum: quia circũ habeat longas. αμφι .n. circũ. & μακρον longũ græcis significat. hoc carminis genere utitur poeta in omnibus argumentis: & ꝓlogis. In faciem. in formã. Faciem forma est totius corporis permanẽs: & quæ nõ mutatur: & tam animatorum: q̃ inanimatoꝝ: ut diximus in uocabulario nostro. Horatius de eq̃s. Ne si facies ut sæpe decora molli fulta pede est: emptorẽ inducat hiantẽ. Virgil. Illi quibus aspera quõdam uisa maris facies: de hoste locus hic Plautinus exẽplo satis est. Vultus aũt ꝓprio hominis est: qui mutari cõsueuit: & uel sedatũ: uel concitatũ animum indicat: lætũ uel aut tristem. Hor. Acer & mauri peditis cruẽtum uultus in hostẽ. ut ibidẽ diximus. Figura uero est circa gestũ sitũq; mẽbroꝝ forma quædã: aspectus qualitas. unde & figuræ tres apud grãmaticos: & figuræ in uerbis: & in oratiõibus dicũtur: quæ græci Schemata appellãt.

Amphimacrus. Facies. Vultus. Figura.

Plauti Comici Clarissi. Amphitryo.

Argumentum.

N faciem uorsus amphitryonis iuppiter
Dum bellũ gereret cũ telebois hostibus:
Alcmenam uxorem cæpit usurariam:
Mercurius formam sosiæ serui gerit
Absentis: his alcmena decipitur dolis:
Postq̃ rediere ueri amphitryo & sosia:
Vterq; deludũtur dolis mirum in modũ.
Hinc iurgium: tumultusq; uxori & uiro:
Donec cum tonitru uoce missa ex æthere
Adulterum se iuppiter confessus est.

Vorsus. uersus. ita ꝓferebant ãtiqui uorto: & uorsus ac uostris & uoltis dicẽtes. Pro uerto: uersus: uestris & uultis. Amphitryonis. Ita quidẽ legi debet quũ græce αμφιτρυων scribatur per. y. Sed & quia. v. antiquoꝝ more in. u. sæpe uersum aiaduertimus: ut Cumatilis uestis pro cymatilis. Sulla ꝓ Sylla: ita etiã amphitruo scriptũ inuenire licet ꝓ amphitryo: & sic Plautus scripsit in apicibus sequẽtis argumẽti: ut ibi patet penultimo uersu: quãq̃ id coactus fecisse uideri possit: quia dictionẽ nullã latinã inuenisset ab. y. incipiẽtẽ: absq; aspiratione. Iuppiter. a iuuando dictus est: quasi iuuans pater: nã ut astronomi perhibẽt: sydus est bene ficũ: & multũ fauens mortalibus. Physici aũt iouem dicũt ætherem esse. nulla aũt res sic fouet oĩa ut calor. quia aũt prima syllaba ipsius nois breuis esset: quũ a iuuãdo deducatur: ideo poetæ ꝓducere eam uolẽtes duplici. pp. scribunt. Dum bellũ gereret. Bellũ ꝓprie est dissensio: per quã arma mouẽtur: unde sociale bellũ dicimus: & bellum romanoꝝ cũ hetruscis: aut samnitibus. Prælĩũ uero est ipsa in bello hostium cõgressio. Virg. Infantẽ fugiens media inter ꝓlia belli. aliqñ tñ bellũ pro ꝓlio ponitur. Salustius. In eo bello trecẽti milites desiderati. hinc & bellari pro pugnare usurpamus. Virg. Et pictis bellantur amazones armis. Bellum etiã bonũ significat: estq; eius diminutiuũ. Varro. Ita cũ eis bellum geras ut bella oĩa domũ auferas. i. bona oĩa. Et qñ bonum aliqñ pulchrũ significat: ut apud Teren. Forma bona fortasse: bellũ quoq; ꝓ pulchro interdũ sumitur. Mar. Bella es nouimus & puella. Veꝝ est. Hinc belli hoies aliqñ boni & prudẽtes dicũtur. Aliqñ formosi atq; elegãtes. Et a bellus fit aliud diminutiuũ bellulus: & aliud bellatulus. Plautus Quin imus ergo cubitũ bella bellatula. Cũ telebois. taphiis siue cephaleniis: de q̃bus Strabo hæc. Nõ dubitauere plæriq; Cephaleniã eandẽ: & dulichiũ appellare. Et Taphum alii: & Taphios cephalenios. Eosdẽ dixere Teleboas. Et aduersus illos Amphitryonẽ exercitum duxisse: assumpto socio Deionei filio Cephalo ex athenis ꝓfugo. Amphitryonẽ dehinc insula potitũ: eã Cephalo tradidisse ab illoq; nomen assequutã esse insulam. Vsurariã. ex qua iuppiter usum captabat. Vsurariã .n. rem dicimus ex qua usus capitur: & usuram ꝓ usu. Seneca. Si mihi unius dieculæ usurã permisisset. Interdũ etiã significat fœnus. unde fœnerator a q̃busdã usurarius dicitur. Mercurius. Iouis ex maia atlãtis dicitur fuisse filius: & deus eloquentiæ: ac mercimoniorũ: quasi medius currens: q. s. currat medius sermo in mercimoniis: uel quia ipse nuntius sit: & medius inter deos & hoies: furum etiã deus dicitur. Formam. faciem. Fere .n. idem sunt forma & facies. Sosiæ. quærũt poetæ indere nomina seruis: & aliis personis introductis: quæ significatiõe apta & cõgrua sint proposito. Sosias ergo interꝑtari potest sanus. σώσ .n. græcis saluũ significat: sanũq;: qđ quidem se esse ostẽdit: quũ herus amphitryo illũ insanũ esse existimaret: q se domo ꝓcul expulsum fuisse ab altero Sosia nũciaret. Dolis. maliciis: deceptiõibus fraudibus græcũ ẽ uocabulũ. nã illi δολοσ dicũt nos dolus: siue malicia. Dicit aũt bonus & malus dolus. Tumultusq;. addẽdũ fuitq; metri rõne: qñ aliter uersus claudicaret. dicitur aũt tumultus quasi timor multus. Quintil. Quid .n. aliud tumultus: nisi perturbatio tãta: ut maior timor oriatur. Cũ tonitru. dicimus hic tonitrus masculino gñe. Statius. Tonitrus agis: & mea fulmina torques: & tonitru: ac tonitruũ teste Prisciano actiũ inducẽte: q dixit Tonitrua & turbines. Et tonitribus tẽplũ tonescit apud Varronẽ.

Amphitryo. Iuppiter. Bellum. Prælium. Bellus. Bellulus. Bellatulus. Teleboæ. Vsura. Vsurarius. Mercurius. Sosias. Dolus. Tumultus. Tonitrus. Tonitru. Tonitruũ.

More captus. Aliud eſt cômœdiæ argumentū:quo & tota materia exponitur:quēadmodum & ſuperiore. Et nomen eiuſdē comœdiæ primis uerſuū litteris inſinuatur: ut poeta in cæteris item comœdiis côſueuit. Quod nos diximus:primis uerſuum litteris inſinuari. Id Ioan. Baptiſta pius ita ꝓtulit: ꝙ paraſtiches:hoc eſt apices litteraꝝ côſiunt & côtinent ſyllabon:& indicem argumentatiuū. Quæ quidē uerba quū interꝑtari conaremur:ingenue fatēdū eſt:nunꝗ ꝑfecto licuit. Verba.n.eiuſmodi nō latini grāmatici neq; græci oīo uiſa ſunt. Et ut ab hoc incipiamus:ꝓfitemur certe:quod nullo arrogātiæ adminiculo dictum uolumus: nos quoq; in græcarū litterarum curriculo ſupra trigeſimum quintum ānum uerſatos: nonnihilque Homeri æſchyli: Euripidæ Demoſthenis; Iſocratis: Thucididæ Libani:& aliorum ꝑterea: tum poetaꝝ:tum oratoꝝ euoluiſſe. Verū quid paraſtiches uūero plurali apud græcos ſignificatet nunꝗ deꝑhēdere potuiſſe:neq; nomē ipſum a quoꝗ relatum. Quapropter admirari ſatis nō potuimus interꝑtari ꝑ-

Argumentum.

More captus alcumenæ iuppiter
Mutauit ſeſe in eius formam coniugis:
Pro patria amphitryo dum cernit cum hoſtibus.
Habitu mercurius ei ſubſeruit ſoſiæ.
Is aduenientis ſeruum & dominum fruſtra habet.
Turbas uxori ciet amphitryo:atq; inuicem
Raptant pro mœchis:blepharo captus arbiter
Vter ſit non quit amphitryo decernere.

Omnem rem noſcunt:geminos alcmena enititur.

Prologus. Mercurius.

T uos in uoſtris uoltis mercimoniis

ponentem pium hunc:ſi quid ignotum Plautus ſcriptum reliquit:per ignotius:perq; abſurdum:& monſtroſum declarare ꝑſumpſiſſe. Quod aūt ait côſiunt & côtinent ſyllabon:non minus eſt mirari:reppeiſſe illum fortaſſe apud latinos:quod cæteri nunꝗ uiderint: neq; fando auditum ſit: ut côſiunt ſignificationem haberet actiuam: qñquidē a ſio côpoſitum:quod paſſiuam teneat.eiuſdē:& nō diuerſæ a ſimplici ſuo eſſe debeat ſignificantiæ:&
Alcumena côficiūt potius dicere debuiſſet. Alcumenæ.alcmenæ ſcribi græca deriuatio exigit.ſcribitur.n. αλκμηνη. ſed metri cauſa plærūq;.u.interponitur:ut hic:aliter uerſus non ſtaret. Mutauit ſeſe in eius formam coniugis.ita ſcribi debet uerſus metri neceſſitate:nam ſi in formam eius legas:claudicabit: qđ pius nō uidit. Amphitryo dum cernit cum hoſtibus. Aduertendū amphitryo ſecūdā habere indifferentem:nam hic longa eſt:breuis infra:
Cernere. qnū ait:& ipſe amphitryo obtrūcauit regē pterelam in prælio. Cernit aūt pro decertat:depugnat: côtendit:decernit:poſitum eſt:& ita hunc locum Seneca legit: & adducit in quadā epiſtola. Sic Virgil. Inter ſe coiiſſe uiros: & cernere ferro. Fruſtra.habet.fruſtratur eludit ſubſannat.neq;.n.admittendū cenſemus quod pius inquit:in mēbranaceis codicibus:nec eo minus ꝓbioribus ſcriptū eſſe flacco habet:quū omnes codices & mēbranacei:&
Turba. papyracei:quotquot nos uidimus:habeant fruſtra:& nō flacco. Turbas.côtentiones & motus:cuius diminu
Turbæ. tiuum eſt turbella. Aiunt aūt differre turbā & turbas:ꝙ numero ſingulari multitudinem ſignificet. plurali uero rixam & contentionē. Ciet.dicimus Cieo es ſecūdæ inflexionis:& cio.is.quartæ.i. côcmoueo prouoco. Raptant pro mœchis.mutuis ſe afficiunt côuiciis:& ſe diſtrahunt & accuſant:alter alterū mœchum appellans. Et
Blepharo. raptant ſcribendū utiq; eſt:ex codicibus oībus:tam ueteribus:ꝗ nouis:nō ringitant: ut cômentus eſt Pius: nulla ſentētiæ côcinnitate:nulloq; grauiore fultus adminiculo. Pro mœchis.tanꝗ mœchos. Blepharo.côueniēs nomen iudici.ſuperciliosum.n.ſignificat græce βλεφαρα ſupercilia.nam debet iudex eſſe ſuperciliosus:& grauitatis plenus. Decernere.iudicare. Enititur.i.parit. Enitor.n.idem ſignificat quod nitor.i.conor. Interdum
Eniti. cū conamine aliqđ facio:& mulieres eniti dicimus & Enixas:quæ cum labore & nixu pariunt:uel pepererūt: ut hoc loco:uel quæ quocūq; labore exercitæ ſunt. Virgil. Stirpis achilleæ faſtus iuuenēq; ſupbū ſeruitio Enixæ tulimus:ut ait feſtus. Vñ enixæ aduerbiū & enixim dicimus pro eo qđ eſt cum conamine: & nixu quanꝗ Nonius elegātiorem intellectū fore inquit:ſi Enixas mulieres ex eo dicamus:ꝙ uinculis quibuſdam periculi quibus implicarētur fuerint exolutæ:quia nexum dicamus aſtrictum & colligatū. Ita.n.recôcinnandus uidetur Marcelli codex in eo uerbo aſtrictū:quod fere in omnibus exemplis actum legitur:abſq; ullo recto ſenſu.

T uos in uoſtris. Idem genus Carminis eſt trimetrū uidelicet:ſex pedibus côſtans. Comœdiæ oēs dicuntur:aut motoriæ eſſe:aut ſtatariæ:aut miſtæ. Motoriæ turbulentæ. Statariæ quietiores. Miſtæ ex utroq; actu côſiſtētes:ut Donatus inquit. Qui & Comœdiam per quattuor partes diuidi aſſerit: ꝓlogum: ꝓtheſim. Epitaſim:& Cataſtrophen. Prologus eſt uelut ꝑfatio quædā fabulæ: in quo ſolo licet: præter argumentū:aliquid ad populū:uel ex poetæ:uel ex ipſius fabulæ:uel ex actoris cômodo loqui. Protheſis primus eſt actus initiumq; dramatis. Epitaſis incrementū proceſſuſq; turbarū:ac totius modus erroris. Cataſtrophe côuerſio rerūm ad iocūdos exitus:patefacta cūctis cognitione geſtorū. Sed & in quinq; actus Comœdiā diuidi poſſe affirmant. Quoꝝ diuiſionē quū idem Donatus in latinis fabulis internoſcere:difficile eſſe atteſtetur. Neq; ad ullam utilitatē legentiū pertinere ea res uiſa ſit. Nec nos quidē operæꝑtium duximus in eiuſmodi diuiſione tempus terere. Motoria aūt hæc prima Plauti comœdia eſt:qm̄ turbulenta:iurgiis:inceſtoq; referta:imagi-

nisq; pene bellicæ simulachrũ imitetur. Mercurius introducitur:qui in prósceniũ egrediens:ut argumentum hu
ius comœdiæ exponat Silentiũ a spectatoribus petit:a quibus ut beniuolentiá captet:& attentionẽ:utile primũ
eis pponit:quo quidem plebecula facilius mouetur. Quẽadmodum inquit sicut pbati uirtute uiri mouẽtur ho
nesto:pueri uero iocoso ac delectabili uultis:ut ego qui internũcius sum deorum & hoĩum:& mercaturæ deus:
nos adiuuem in uestris mercimoniis emẽdis & uendendis:afficiáq; uos continuo lucro:ita facite huic fabulæ
silentiũ. est aũt hypbatõs longa. Emundis uendũdisq; emendis & uendendis:ita antiqui proferebant per.u.

Emundis:uendundisq; me lætum lucris
Afficere:atque adiuuare in rebus omnibus:
Et ut res:rationesq; uestrorum omnium
Bene expedire uultis:peregriq; & domi
Bonoq; atque amplo auctare perpetuo lucro.
Quasq; incœpistis res: quasq; inceptabitis:
Et uti bonis uos:uestrosq; omnis nuntiis
Me afficere uultis:eaq; afferam:ea ut nuntiem.
Quæ maxime in rem uostram cõmunem fient:
Nam uos quidem iam scitis concessum & datum
Mihi esse ab diis aliis:nuntiis ut præsim & lucro:
Hæc ut me uultis approbare adnitier:
Lucrum ut perenne uobis semper suppetat:
Ita huic facietis fabulæ silentium.
Itaq; æqui & iusti hic eritis omnes arbitri.
Nunc cuius iussu uenio:& quam obrem uenerim
Dicam:simulq; ipse eloquar nomen meum.
Iouis iussu uenio:nomen mercurii est mihi.
Pater huc me misit ad uos oratum meus:
Tametsi pro imperio uobis quod dictum foret.
Scibat facturos: quippe qui intellexerat
Vereri uos se & metuere:ita ut æquum est iouem:
Verum profecto hoc petere me precario
A uobis iussit leniter dictis bonis.
Etenim ille cuius huc iussu uenio iuppiter
Non minus quã uostrum quiuis formidat malum

qd' nos per.e. Ra- Ratio.
tiõesq;. Ratio dicitur
supputatio uel calcu-
lus:ut hic:& in Aulu-
laria. Supputatur ra-
tio cum argẽtario:ra-
tio etiá dicitur uis il-
la animi:qua seiungi
mur a cæteris anima
libus:quaq; uera a fal
so distiguimus. Ve
strorũ omniũ. Vestro-
rum pro uestrũ dixit:
more antiquo: q etiá
nostrorũ & nostrarũ:
pro nostrũ dixerunt.
Peregri. Dicimus Peregre.
peregri & peregre ad
uerbialiter: pro foris.
Et notandũ:dici pere
gre in loco:de loco:&
ad locũ:ut fui pegre:
uenio peregre:& pere
gre pfectus ẽ:de quo
multa sunt exempla
apud hũc ipsum poe-
tam. Bonoq; atque
amplo auctare perpe
tuo lucro. Amplifica-
tio est per cõgeriem:
& addendũ fuitq; me
tri necessitate: nã ali-
ter nõ consisteret qd'
pius nõ uidit. Au-
ctare. augere. Nun
tiis ut psim & lucro.
addẽdum fuit:ut: ad
sententiæ cõgruitatẽ:
& orationis integrita
tem. Adnitier. pro
adniti:Paragoge:siue pparalepsis est:quũ aliquid ad finẽ dictionis additur:ut apud Virg. Ad magicas nequicq̃ Paragõge.
accingier artes. Lucrũ ut perenne uobis semper suppetat. Quã se hoc loco pius ostẽdent nullam uersus ra
tionẽ tenere:hinc iudicari põt. ille.n. superet legit:nõ suppetat:atq; exponit:superabũdet:supersit:supfluat. Virg.
Huic trade amissis superant quæ nauibus. Seruius. Superant supersunt:superfluũt:& alia quædã addit: quũ tñ
hic nullo modo superest legi possit:metri ratione refragãte. esset enim penultimus pes trochæus:qui nullo mo
do in ea sede admittitur:in uersu trimetro iambico. Suppetat ergo legendũ est:pro abundet sufficiat. Nomẽ
mercurii est mihi:dicimus. est mihi nomen mercurius:mercurii:& mercurio. Oratum: rogatum i obsecratũ.
Scibat. p sciebat more antiquo. Vereri timere cum pudore. Differunt uereri:& timere:in eo:q uereri est ti- Vereri.
mere cum pudore quodam erga eum quẽ metuimus:& proprie est hominis liberi. Timere autẽ serui q ille pu- Timere.
doris:hic pœnæ metu teneatur:a uereor fit compositum reuereor:a quo reuerentia declinatur. Precario. pre Precario.
cibus. Terentius:seu ui:seu clam:seu precario. Precariam rem dixerunt:quæ quasi cõmodato accepta sit:& iuris Precariũ.
alieni censeatur. Ouidius de acheloo. Quid fore te credis:falsum qui uersus in anguem: Arma aliena moues:
quem forma precaria celat? Apuleius. quid ad precariam uitam me reducitis: precarium. Vlpianus diffinit: id
esse:quod pcibus petentis utendum cõceditur tam diu:q̃diu is qui cõcessit patitur. Petere. ut Donatus ait. Petere.
Petimus precario: poscimus imperiose:postulamus iure. Formidat malum. iocus est non illepidus. Ille inquit Poscere.
Iuppiter:cuius iussu huc uenio:hoc est histrio ille iouem agens:qui me huc mercurii imagine misit:timet ma- Postulare.

Humana matre natus humano patre:
Mirari non est æquum sibi si prætimet.
Atque ego quoque etiam qui iouis sum filius
Contagione meæ matris metuo malum.
Propterea pacem aduenio & pacem ad uos afferro:
Iustam rem & facilem esse oratam a uobis uolo.
Nam iuste ab iustis iustus sum orator datus.
Nam iniusta a iustis impetrari non decet.
Iusta autem ab iniustis petere insipientia est:
Quippe illa iniqui ius ignorant:neque tenent.
Nunc iam huc animum omnes ad ea quæ loquar aduortite.
Debetis uelle quæ uelimus.meruimus
Et ego:& pater de uobis & republica.
Nam quid ego memorem (ut alios in tragœdiis
Vidi:neptunum:uirtutem:uictoriam:
Martem:bellonam:commemorare quæ bona
Vobis fecissent)quis benefactis meus pater
Deorum regnator architectus omnibus:
Sed mos is nunq̃ illi fuit patri meo:
Vt exprobraret quod bonis faceret boni.
Datum arbitratur esse id a uobis sibi:
Meritoque uobis bona se facere quæ facit.
Nunc quam rem oratum huc ueni:primum proloquar.
Post argumentum huius eloquar tragœdiæ.
Quid contraxistis frontem?quia tragediam
Dixi futuram hanc?deus sum:commutauero
Eandem hanc:si uoltis:faciam ex tragœdia
Comœdia ut sit omnibus isdem uersibus.
Vtrum sit an non uoltis?sed ego stultior:
Quasi nesciam uos uelle:qui diuus siem.
Teneo quid animi uostri super hac re siet.
Faciam ut commista sit tragico comœdia.

lum:quia mortalis est:& nebulo:nõ Iuppiter celestis ille omniũ deo℞:atq̃ hominũ rex:in quẽ metus nullus ca-
Contagio. dere potest. Cõtagione meæ matris.Mercurius quidẽ maiæ filius fuisse dicit᷑ atlantis filiæ:quæ una fuit plei-
Cõtagium adum:& iouis.ea aũt mortalis fuit.Contagionẽ:& contagiũ dicimus Lucretius.Ex aliis alios auidi cõtagia mor
bi.Cicero in libro de fato.Vt in reliqs huiusmodi naturæ cõtagio ualeret:q̃q̃ Festus.Contagionẽ esse dicendá.
nõ contagiũ asserere uideatur. Propterea pacẽ aduenio.i.uenio ad pacẽ uel aduenio:& affero ad uos pacem
pacẽ:p anadiplosim:nã nõ placet qđ pius ait:pacẽ aduenio.s.nuncians. Quippe illi iniqui ius ignorant.Ber-
nardus sarracenus al-
ter interpres legit illa:
& hũc cõtextũ ita ordi
nat ut dicat:qppe ini-
qui ius ignorant:neq̃
tenẽt illa.s.quæ iusta
sũt.Et nescit qđ loqua
tur:nã & codices anti
qui habent illi:& snia
q̃drat:quæ ẽ:q̃ illi ini
qui ius nõ norũt:neq̃
tenẽt. Nũc iam huc
aium oẽs ad ea q̃ loq̃
tur aduortite.Ita scri-
bi debet uersus:& ad-
di dictio illa oẽs:tã ex
codicibus antiqs:q̃ ex
metri necessitate:nã ũ
sus alit᷑ nõ cõsisteret:
qđ nec pius:nec sarra
cenus interptes aduer
terunt mutilũ interea
Mereti. uersum legẽtes. Me
ruimus.bñficia cõtu-
limus.Mereri de ali-
quo ẽ illi bñficia con
ferre. Nam qđ ego
memorẽ ordo ẽ.nam
qđ ego memorẽ:qs p
qbus bñfactis meus
pater.s.uos affecerit.
Vt alios i tragœdiis.
hoc totũ p parẽthesim
legẽdũ:& uidetur ta-
xare aliquẽ poetã tra
gicũ:q deos induxerit
cõmemorantes singu
la bñficia:quæ i hoies
cõtulissent. Sed mos
is nũq̃.addẽdũ fuit:is
metri necessitate:abs-
q̃ ea.n.dictione:uer-
sus nõ stabit:& tñ hoc
quoq̃ interptes iã di-
cti sicco pede pterie-
rũt. Vt exprobraret.
Exprobrare. exprobrare ẽ bñficiũ
cõmemorare:oppro-
Opprobrare. brare uero est uitiũ obiicere. Gratum arbitratur.Ita habent quidem codices fere omnes:& ita legũt interptes
iam dicti.Verum nos nõ gratum:sed datum legendũ censemus:hoc sensu:pater meus datum sibi esse arbitratur
a uobis qcquid,beneficii ipe in uos cõtulit:ne dũ ut uobis exprobrare uelit qđ dedit.Nã si gratũ legas:uix ullus
aptus sensus:imo nullus elici potest:quã nostrã sniam adiuuat & uersus sequens:quũ inquit:meritoq̃ uobis bo
na se facere q̃ facit:pater inquit meus arbitratur se facere uobis ea bona quæ facit:ex merito uestro. Quid cõ-
traxistis frontẽ:quũ dixisset.Argumtũ huius eloquar tragœdiæ:auditores erectis supciliis frõtẽ crispauerãt:ppte
rea ait:qđ cõtraxistis frontẽ. Vtrum sit an non uultis:uultis ne inquit ut sit comedia:an non uultis. Teneo
quid animi uestri.noui quẽ aium habeatis. Tragico comœdia.faciam inquit ut sit quiddã mistũ ex tragœdia

& cõmœdia.cuius nomen sit tragico cõmœdia:nec scribendũ est togato comœdia:ut hariolatur pius:cõtra metri rõnem. Nõ par arbitror.nõ æquũ:nõ decens. Quoniã hic seruos quoq; partes habet. Ita scribi debet uersus:ex priscis exẽplaribus:& nõ pares faciã ut scribũt pius:& Sarrace.interp̃tes:cõtra rectũ sensũ:qui ẽ hic:qm̃ seruus quoq; partes suas habet:& agit in hac comœdia.nã scimus sosiã plunbus in locis introduci. Sit p̃inde.legendũ p̃fecto ẽ p̃inde:pro eo qđ est itaq;:nõ pinde:ut insulse corrigit pius cõtra oẽm bonũ sensum. Vt dixi iã. Addendũ fuit iã:metri necessitate.nã aliter uersus nõ cõstaret:qđ interp̃tes iã dicti nõ uiderũt. Insubsellia.sub- Subsellĩũ. Bissellũ.

Nam me perpetuo facere ut sit comœdia:
Reges quo ueniant & dii:non par arbitror.
Quid igitur? quoniam hic seruos quoq; partes habet
Sit proinde(ut dixi iam)tragico comœdia.
Nunc hoc me orare a uobis iussit iuppiter
Vt conquisitores singuli in subsellia
Eant per totam caueam:spectatoribus:
Si cui fautores delegatos uiderint.
Vt his in cauea pignus capiantur togæ:
Siue ambiissent qui palmam histrionibus:
Siue quoiq̃ artifici:seu per scriptas litteras:
Seu qui ipse ambisset:seu per internũtium:
Siue adeo ædiles perfidiose cui duint.
Similem rem ipse in legem esse iussit iuppiter:
Quasi magistratum sibi alteriue ambiuerit.
Virtute dixit uos uictores innuere:
Non ambitione:neque perfidia:qui minus
Eadem histrioni sit lex:quæ summo uiro?
Virtute ambire oportet:non fautoribus.

sellia dicuntur minores & humiliores sedes.In q̃bus consedebant equestris ordinis uiri:sellis.n.senatores ntebãtur. Et subselliũ appellabatur:quia nõ plane esset sella:quẽadmodũ subsipe dicitur qđ nõ plane sapit:ut inq̃t Varro. Et bissellũ dicitur qđ duos tm̃ capit. In cauea: in theatro. Cauea significat locũ sub terra uacuũ atq; obscurũ:& pro ferarũ cubili:& receptaculo etiã accipitur:& pro septo ex ligno siue ebore:aut aliqua alia re:in quo auiculas tenemus. Item pro fossa sub terra facta:tecta tamen supenus. Itẽ pro area in medio theatri:in qua equitum subsellia esse consueuerũt:q̃ uelis tecta caueæ similitudinem haberet Caueã.

Virg.Hic totum caueæ consessum ingentis & ora prima patrũ magnis salius clamoribus implet. Delegatos. Delegare. dispartitos:demandatos ab histrionibus.Delegare est dispartire:& discindere:ut ait Nonius allegãs hũc locum. Siue ambiissent qui palmã histrionibus.Ita scribi debet uersus:Vt suis cõstet pedibus:aliter.n.claudicat:qđ interp̃tes nostri nõ aduerterunt.i.siue qui p̃cibus & largitoribus ac blãditiis:adeũdo hũc & illũ:ab auditoribus impetrassent palmã pro aliquo histrione:siue p litteras:siue per internũciũ.Ambire aũt p̃prie est circuire & concludere.Virgi.Quæ rapidus flãmis ambit torrẽtibus amnis.per metaphorã tñ significat blãdiri & circumuenire. Ambire. Idem.Quo nũc reginã ambire furẽtẽ audeat affatu.Vnde ambitio & ambitus deducũtur:de q̃bus in nostro uocabulario disseruimus. Palmã.qm̃ palma arbor nõ cedit ponderi:sed resistit aduersum pondus & surgit:ideo Palma. uictoribus traditur p̃miũ:quia illi nõ cesserint:sed p̃tinaces in bello p̃stiterint:usq; ad uictoriã.hinc etiam pro uictoria ipsa sumitur. Histrionibus.histriones sunt:qui p̃sonatũ agunt in fabulis:dicti:ut q̃dam uolunt ab histro Histrio. flumine:quẽadmodũ & daui quasi dacii a daco fluuio:quia fere serui erãt qui histrionicã faciebãt. Quidã autẽ ab hetruria histriones dictos uolũt:ubi quũ ludiones p̃mũ uocarentur:quia thusco uocabulo hister ludio uoca Ludio. tur:ideo histriones appellari cœpti sint. Cuiq̃ artifici.alicui p̃sonatũ agenti. Artifices.n.ut ait festus dictæ sunt: Artifices. q̃ sciẽtiã suã p artus exercẽt:siue q̃ apte opa inter se artent:qua ex causa ẽt artes appellatæ sunt. Aediles.ædiliũ Aediles. cura erat ludorũ & spectaculorũ:& ẽt ædiliũ sacrarũ & p̃uatarũ:sed & p̃digia curabãt:unde Marcial.Audiat ædilis ne te:uideatq; caueto.Portẽtum est quoties cœpit imago loqui. Dictos uolũt ædiles:q̃ ad eos plebis facilis erat aditus:uel ab ædibus tuendis.Quiet ædilatus erat annonã curare:autore Apuleo.Hĩs græci αΤοραρομουσ nocant. Duint.pro dederint. Similem rem ipse in legẽ esse iussit iuppiter.Ipse iuppiter iussit & uoluit:similem rem:hoc est huiusmodi ambitionẽ qualẽcũq;:esse in legẽ.i.nõ aliter censeri:q̃ si in legẽ ambitus:cõmissum esset.Et uersus ita scribendus ẽ:ut nos scripsimus:ex antiquis codicibus:& metri:ac sentẽtiæ cõcinnitate:nec scribendum est.Si similem:ut legit & cõmentatur sarracenus:nec etiam:dissimilem:ut pius corrigit:contra sensum rectum:& metricam rationem. Virtute dixit uos uictores innuere. Iuppiter dixit:& uoluit:ut uos innuatis:hoc est indicetis & comprobetis uictores eos:qui uirtute sibi palmam pepererint:non ambitione:neq; perfidia:& addẽda fuit dictio illa:uos:tã ex antiquis codicibus:q̃ sentẽtiæ cõcinnitate:& metri necessitate:qđ neq; pius:neq; sarracenus interp̃tes uidere. Sũmo uiro?patricio:& candidato magistratum petenti:cui nihil per ambitionem facere licebat:neq; per p̃ces:aut munera. Virtute ambire oportet.Catholica:& aurea sñia:duobus uersi-

pus conclusa:uirtute & non ambitione fauorē parandū homini esse. In illis fides est.hic uidetur captare beniuolētiā ab ædilibus qui ludis præerant:quasi dicat:multum cōfidit iuppiter in fide ædilium: in quoꝝ manu est palmā decernere:& curare ne huiusmodi ambitus fiant. Hoc quoq; ēt mihi ille in mādatis dedit. addēdū fuit ille:metri necessitate. Qui sibi mādassent.qui histriones mādassent:ut delegati sibi plauderēt. Qui ue quo. amphimacrus est primus pes:hic sensus:qui ue fecissent:quo pro ut.alter placeret minus:idest:iussit iuppiter fieri etiā inquisitores histrionibus:& si qui reperti fuerint:qui uel ambierint sibi palmā.i.per ambitionē rogauerint auditores:ut sibi plauderent: quū fabulam agerent:uel qui intercesserit apud aliquos ipsoꝝ auditoꝝ:ut dicerent aliquos histrionum non bene egisse personatum:& nō placuisse. Eius ornamenta & coriū.Ornamenta quibus induti essent: & coriū.i. psonam coriaceam:ut cōciderent ipsi conquisitores: & fecit transitū a numero plurali: ad singularem: ut poetæ sæpius faciunt:uel corium etiā exponatur pro tergo. hoc est: ut pellere uerberibus lacerarent quēadmodū alibi Plautus:faciet tuum coriū maculosum magis q̄ nutricis pallium. Mirari nolim uos.occurrit tacitæ q̄stioni:quæ fieri potuisset cur tantope iuppiter histriones curaret:quia inquit ipse acturus est hanc comoediam.

Corium.

Stat habet fautorum semper qui recte facit.
In illis fides est:quibus est ea res in manu.
Hoc quoq; etiam mihi ille in mandatis dedit:
Vt conquisitores fierent histrionibus:
Qui sibi mandassent delegati ut plauderent:
Quiue quo placeret alter fecissent minus.
Eius ornamenta & corium uti conciderent.
Mirari nolim uos quapropter iuppiter
Nunc histriones curet:ne miremini.
Ipse hanc acturus est iuppiter comoediam.
Quid estis admirati?quasi uero nouum
Nunc proferatur iouem facere histrionam.
Etiam histriones nannico in proscenio hic
Iouem inuocarunt:uenit auxilio iis fuit.
Præterea certo prodit in tragœdia.
Hanc fabulam inquam hic iuppiter hodie ipse aget.
Et ego una cum illo.nunc uos animum aduortite:
Dum argumentum huius eloquar comœdiæ.
Hæc urbs est thebæ:in illisce habitat ædibus

Quid estis admirati. quia auditores: audito hoc q iuppiter esset acturus hanc comœdiā:uisi fuerant supercilia extulisse:& admirari:respondet:nō esse nouum hoc:q iuppiter faciat histrioniā. Nānico in proscenio.Ita legendū:& scribendū est:hoc sensu:histriones quoq; quum alias agerent Nanniū fabulā:quæ tunc forte nota omnibus erat inuocarunt iouē:&c.Et quū hoc dicere uellet: dixit ī pscenio nannico:tanq̄ a nannio meretrice:quæ in ea fabula primas partes haberet:totam fabulam nominauerit:& deriuatiuū formauerit:Nānicus.a.um.hoc est in spectaculo nannico:ut si quis de p̄senti fabula dicat in pscenio amphitryonico:pscenium pulpitum erat ante scenā collocatum:in quo scenici agebant fabulam: accipiturq; pto toto loco theatrali.Virg.Et ueteres ineunt proscenia ludi. Quæ aūt scribit hoc loco pius de annotino: & hornotino:legens annotino:uel hornotiuo in proscenio:neutiq̄ in aures nostras suscipienda sunt:utpote deliria:& meræ ineptiæ Nec sarracenus etiā legens:nannio cū proscenio:quid sibi uelit satis ostendit. Nunc uos animū aduortite.addendū fuit uos:metri necessitate. Dum argumentū huius eloquar comœdiæ.Ita scribendus & hic uersus est:eadem metri ratione.nā si legas dum huius argumentum:uersus claudicat: quæ quidē interp̄tes p̄fati non aduerterunt. Hæc urbs est thebe.declinatur:hæc thebe.es:numero singulari:uel hæ thebæ.aꝝ.numero plurali:hæc aūt fabula recitatur:tanq̄ thebis:ac si omnia thebis fieri uideātur.Fuerūt aliquot urbes isto nomine appellatæ:unu in bœotia regione europæ:quā quidē nos bœotiā per.œ.diphthongū:&.o. longam scribimus ac proferimus:cum Hermolao barbaro:& Angelo politiano:uiris doctissimis: ab Homero & cæteris græcis:sumpta autoritate:apud quos Βοιωτία.scribitur:quanq̄ nōnulli quia a boue tractum nomē uelint:quā cadmus agenoris filius imolauit anteq̄ urbem ædificaret:iuxta illud Ouidii. Mœnia fac condas:bœotiaq; illa uocato:bœotiam appellari putent:imo cōtendant:quid si procederet:uersus Ouidii. Claudicaret:hoc est si scriberent:boetiaq; illa uocato.Dicta est autem boeotia:ut Suidas inquit a boeoto arnes æoli filiæ: & neptuni filio: qui ibi regnauit:uel etiam a boue illa quæ duxit cadmū in eam regiōem:quæ prius aonia uocabatur: ab aoniis ibi inhabitantibus:quæ quidem bos ibi procidens interiit.Et undecūq; deriuetur:siue a boeoto:siue a boue:per oe.diphthongum scribitur in principio:&.o.longam uocalem subsequētem:ut patet & in uersu illo Ouidiano. beotiaq; illa uocato:quam eadem urbem Amphion muris ornauit:bacchi & herculis clarissimā patriam: quam tandem Alexander magnus euertit:ciuesq; omnes sub corona uendidit:quam urbem draconigeram poetæ interdum uocant:quia a cadmo cum quinq; uiris ex dracone ab ipso interfecto natis: constructa sit. Fuit & alia

Prosceniū.

Thebe.

Boeotia.

urbs hoc nomine in ægypto:quã bufius ægypti rex condidit:quã græci heliopolim : hoc eſt ſolis urbem noſant: cuius ambitum centum quadraginta ſtadiorũ fuiſſe ait Herodotus Quæ & centum portas habuiſſe fertur. Iuuenalis Atq; uetus thebe centum iacet obruta portis. Fuit alia thebe homero teſte: in cilicia patria andromaches: hectoris uxoris. Ouidius. Nec cruciere minus ꝗ quũ thebane. Cruentum hectora theſſalico uidit ab axe trahi. Alia fuit thebe teſte Ply. in lucania. Quæ regio eſt inter apuliam & calabriã. Alia item in aphrica dicitur fuiſſe a baccho extructa. Natus argus. argus ſcribendum eſt: ꝓ argiuis: ut notat Nonius marcellus dicens: ut apud

Amphitryo natus argus ex argo patre.
Qui cum alcumena eſt nupta electri filia.
Is nunc amphitryo præfectus eſt legionibus:
(Nam cum teleboïs bellum eſt thebano populo.)
Is priuſꝗ hinc abiit ipſemet in exercitum:
Grauidam alcumenan uxorem fecit ſuam.
Nam ego uos nouiſſe credo iam ut ſit pater meus:
Quã liber hatum rerum inultarum fiet.
Quantuſq; amator quũ quid complacitum eſt ſemel.
Is amare occœpit alcumenam clam uiro.
Vſuramq; eius corporis cæpit ſibi.
Et grauidam fecit is eam compreſſu ſuo.
Nunc de alcumena: ut rem teneatis rectius:
Vtrinque eſt grauida: & ex uiro: & ex ſummo ioue.
Et meus pater nunc intus hic cum illa cubat.
Et hæc ob eam rem nox eſt facta longior:
Dum ille illa qua cum uult uoluptatem capit.
Sed ita aſſimulauit ſe quaſi amphitryo fiet.
Nunc ne hunc ornatum uos meum admiremini:
Qđ ego huc proceſſi ſic cum ſeruili ſchema:
Veterem atque antiquam rem nouam ad uos proferam.

Virgil. Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto dardanus. pro dardanius. Ex argo. patre: alceo ſcilicet. Electri filia. electri dixit: tanꝗ a noiatiuo electrus. Legionibus. exercitui: legionem Caius marius. Leg ō. Primus ſex milliũ & ducentorũ hominum ſtatuit: quum antea quattuor milliũ tantũ fuiſſet. unde dicta erat quadrata: & ut iqt Nonius appellata eſt legio a delectu: quia de aliis legeretur. Nam cũ thelebois bellũ eſt thebano populo. Ita legẽdus uerſus eſt: ut conſtet ſuis pedibus. nam ſi legas eſt bellum claudicat. Grauidam alcumenan uxorem fecit ſuã. Neq; hoc uiderũt pius & ſarracenus: ꝙ niſi alcumenan legens ĩ accuſatiuo. græco. n. littera finito: uerſus nõ poteſt cõſiſtere. Harum rerum inultarũ. de quibus nullum ſupplicium ſumitur: & fortaſſe uoluit tangere romanos: qui legem de adulteriis paruifacerent: neq; adulteria punirent. Liber. autem pro liberalis dixiſſe uidetur: quaſi dicat: ꝗ liberaliter ſe conferat ad mulieres: liberalitate operæ ſuæ in illas utens. Quantuſq; amator quũ quid complacitum eſt ſemel. Ita ſcribendum cenſemus uerſum hunc. ſententiæ concinnitate & non ſiet: qđ complacitum: ut legunt interꝑtes præfati legimus autem iouem plures adamaſſe mulieres: ut eſt uidere apud poetas: & ob ſe mutaſſe in uarias formas. uã ut raperet Europam: factus eſt taurus: ut aſteriẽ uerſam in cothurnicẽ: aquilam ſubiit: ut leda potiretur mutauit ſe in cygnum: Antiopam ſatyrus factus compꝛeſſit. Danaon in aurum mutatus uiolauit. Cum ægyna in ignẽ conuerſus concubuit. Paſtor factus Mnemoſynẽ uitiauit. Amphitryonis forma ſumpta Alcmena potitus eſt.

Clam uiro. Amphitryone uiro alcumenæ hoc ignorante. Vſuram. uſum fructum: & abuſum quoq;: palladius: pro uſura temporis hoc opus adieci. Et meus pater nunc intus hic cum illa cubat. Ita ſcribendus uerſus eſt: & addendum fuit hic metri neceſſitate: & etiam ex codicibus antiquis. Dum ille illa qua cum uult. dum ille pater meus capit uoluptatem cum illa cum qua uult. Et addendum fuit ille: metri neceſſitate: & ſententiæ cõgruitate: & etiam ex codi. antiquis. Sed ita aſſimulauit. aſſimulauit legendum eſt ex codicibus antiquis: & etiã ex puritate latini ſermonis: & non aſſimilauit: ut legunt pius & ſarracenus. Schema. habitu: forma: figura: ornatu: græcum nomen eſt. σχημα: & generis neutri apud eos ſed latini: eiuſmodi nominibus græcis in. a. tertiæ propriæ inflexionis apud nos: ut poema problema: interdum genere fœminino utuntur: flectentes ea ſecundum primam declinationem: ut Donatus inquit hunc locum adducens: ſic alibi in perſa. Plautus: theatrum lepidum cum decora ſchema. Sic Cecilius: filius in me incidit ſatis hilari. ſchema. Plautus item in milite: glaucomam ob oculos obiiciemus. &c. Schema. Veterem atq; antiquam. Sunt qui differentiam faciant inter ueterem & antiquum: ꝙ uetus ad longius tempus referatur: & fere cum quadam contumelia. Vetus. Antiquus uero fere ſemper exprimatur cum quadam dignitate. Ant quus. Nouam ad uos proferam. tanquam ſi nuper facta eſſet.

Versipellis Versipellem. uafrum: astutum: uertētem se in uarias figuras:& sic accipitur a Ply. Plauto:& Apuleio: Seruius item.vi.æne. Inde aphros uersipelles. græcos leues. gallos pigriores uidemus: ingenii: quæ natura climatum facit. Qui cum amphitryone hinc abiit. Ita scribendus uersus est: ut suis constet pedibus. Atque ut ne qui essem. addendum fuit: ut: metri necessitate:& ex codicibus antiquis: qđ pius & sarracenus non uiderunt: mutilum interim uersum legentes. Nunc quum esse credent seruum. nunc quum me seruum:& conseruum suum familiares isti putabunt. Cubat complexus. eam. s. cuius maxime est cupiens. i. quam maxime cupit. At illa illum censet uirum. addendum fuit at: ad uersus integritatem: qui aliter non consisteret.

Mœchus. Cum mœcho. cū adultero: nomen est græcū. μοιχὸς significans adulterū. μοιχαλὶς autē mœchā:& μοιχεία adulterium. Inde mœchor ūbum significans adulterium cōmitto. Cuius hác ego fero imaginem. Ita scribendus uersus est: ut suis pedibus cōstet. Ego has habebo hic usq; in petaso pinnulas. addendus fuit hic: ut metricæ rationi satisfieret. nam aliter claudicaret uersus.

Pinna. Pluma. Penna. Pinnulas. pinnæ sunt eæ pēnæ: quæ nō molliores sūt: hoc est non sunt plumæ: plumæ autem sūt eæ quæ molliores sūt: pennæ uero generale nomen est omniū:& a pīna fit diminutiuū pinnula. Et a pinna ēt pinnaculū dicitur fastigium:& summitas ædificii: in acumen tēdentis: siue q; ueteres pinnam acutum dicebant: unde bipennis securis quæ utrinque acuta est:& aciem habet: siue: q; pinnaculis addi pinna consueuit quæ facili motu uentorum indicet flatum: qđ genus uulgò nunc penniculum dicitur. Id autem græce πτερόν.

Pinnaculū

Usq. Usq; continue assidue. Virgi. Nec satis est uidisse semel: iuuat usq; morari.

Petasus. In petaso. Petasus a πετάννυμι: siue πετάζω qđ extendo significat deriuatur: significatq; Capitis tegumentum siue umbellam: quæ uicem galeri præstet: sed nō magis Mercurii: q̄ cæterorum: ut nos censemus: nisi quum alæ insuper adduntur: tunc enim proprio mercurii galerum significabit: quæ quidem alæ nō in galero tantum: sed etiam in talaribus ipsi Mercurio ideo esse finguntur: ut ait Augustinus. vii. de ciuitate dei: ut uolucrem fieri per aera sermonem demonstretur. Galerum autem appellauit Statius primo thebaidos: inquiens de Mercurio. Obnubitq; comas:& temperat astra galero. A petasoq; petasatus dicitur petaso indutus uel tectus Suetonius de augusto. Solis uero ne hyberni quidem patiens: domi quoq; non nisi petassatus sub dio spaciabatur. Plynius item pro uelamento: siue umbraculo: petasum accipere uidetur libro. xxxvi. scribens: In summo labyrinthi italici petasum unum omnibus pyramidibus impositum fuisse: ex quo pendebant excæpta catenis tintinabula: que uento agitata: longe sonitus referebant. Et suidas græcus autor non aspernabilis petasum texture genus fuisse ait: qua in theatro uterentur: ad arcendum uidelicet solem: inquiens etiam: Athenienses draconi legislatori petasos multos:& uestimenta proiecisse: ut pene suffocaretur in theatro.

Propterea ornatus in nouum incessi modum.
Nam meus pater intus nunc est: eccum iuppiter
In amphitryonis uertit sese imaginem.
Omnesq; eum esse censent serui qui uident.
Ita uersipellem se facit quando lubet.
Ego serui sumpsi sosiæ mihi imaginem:
Qui cum amphitryone hinc abiit in exercitum.
Vt præseruire amanti meo possem patri:
Atque ut ne qui essem familiares quærerent:
Versari crebro hic quum uiderent me domi.
Nunc quum esse credent seruum & conseruum suum:
Haud quisq̄ quæret: qui siem: aut quid uenerim.
Pater nunc intus suo animo morem gerit.
Cubat complexus: cuius cupiens maxime est.
Quæ illi ad legionem facta sunt memorat pater
Meus alcumenæ: at illa illum censet uirum
Suum esse: quæ cum mœcho est. ibi nunc meus pater
Memorat legiones hostium ut fugauerit:
Quo pacto sit donis donatus plurimis.
Ea dona quæ illic amphitryoni sunt data
Abstulimus: facile meus pater quod uult facit.
Nunc hodie amphitryo ueniet huc ab exercitu:
Et seruos: cuius hanc ego fero imaginem.
Nunc internosse ut uos possitis facilius:
Ego has habebo hic usque in petaso pinnulas.

Nec fere quenq̃ eruditorũ inuenias:qui petasum pro talaribus:aut petasatum pro peronato dixerit ut quidam uulgo exponere conantur:in quibus:nõ tantum Galeotus narnicus fuit:sed & Bernardus Sarracenus uenetus noster. Plauti nouus interpres:qui unico:atq; eodem irrefragabili argumẽto id probasse sibi uisus est: inquiens: quia serui pilei usum nõ habebant:quod Plautus infra ostendit:quum Sosia ait:quod ille faciat iuppiter ut ego hodie raso capite:caluus capiam pileum. Idem aũt Sosia in prima sequẽti scena admirans alterum sosiam sibi similem:inquit Nimis similis est mei. Itidem habet petasum & uestitũ:tam cõsimile est: atq; ego: Cui argumento

Tum meo patri autem trochulus inerit aureus
Sub petaso. id signum amphitryoni non erit.
Et ea signa horum nemo familiarium
Videre poterit:uerum uos uidebitis.
Sed amphitryonis illic est seruus sosia.
A portu nunc illic cum laterna aduenit.
Abigam iamiam illum ego aduenientem ab ædibus.
Adest:ferit:operæprecium hic spectantibus.
Iouem mercuriumq; facere histrioniam.

sic respondere possumus:multũ interfuisse inter petasum:& pileum: qđ seruis iam manumissis raso capite dabatur. Siquidẽ petasus: ut diximus: tanq̃ umbella quædã erat cõtexta:qua utebantur ad arcendũ solem:& enã aerem nocturnũ uel pluuiam: quæq; pyramidibus: uel turriculis imponebatur:quã ueluti præstantem galeri uicem galerũ appellare nõ absurdum est. Pileus aũt alterius prorsus formæ:& materiei fuit:quo tegebantur capita rasa seruorum manumissorũ. itaq; potuit Sosia petasum habere:q̃q̃ pileum:utpote seruus: nundum adeptus esset: posset & alia ratione responderi:q quum libertatem adipiscebantur:capite raso pileum sumebant:quum aũt serui adhuc essent:nõ capite raso:sed capillato ferre poterant pileum. Capillatũ enim caput seruitutem indicat Rasum aũt libertatem:qm̃ capilli umbra essent quædam seruitutis:& sic Sarraceni argumentũ sublatum protinus fuerit. Sed quid illud:qđ paulo infra sequenti uersu Plautus ait. Tum meo patri autẽ torulus inerit aureus sub petaso? Si petasus calciamentũ esset:quo modo torulus aureus sub calciamẽto esse potuisset? num nam uidit fortasse Sarracenus:aut audiuit toros aureos a quoq̃ sub pedibus gestari? Verũ ille opinor mutata sentẽtia:nõ expeditum calciamentum petasum de cætero uocabit:sed capitis potius tegumẽtum:& hoc ipso pcipue loco:atq; alibi apud Plautum. Torulus inerit aureus. Si quis audiat pium hunc locũ exponentem:gigãtem protinus appellandũ putet. sic enim incipit. Qui aure lepida:musica:improculcataq; fuerit grãmatistarũ nugis renunciabit: qui in elegantibus excogitationibus:poetam potius implicant:q̃ explicent. Torulũ enim interptatur imaginẽ baccatam & protuberatã in effigiem nomismatis:ceterum quũ nõ explicent nomen latinã græcam ue etymologiã habere:censeo legendũ torqulus:ut hypoconsmos sit a torqui torquulus &c. Vbi postq̃ diu fabulatus est: multaq; adduxit de torque:& murenulis:ac dracone: Tandem & hæc addit. Nil etiam si libet:potes imutare ex codice plautino:quando torus a torquẽdo flectatur:& tu quoq; sic torulum interpretaberis a torquendo flecti. hunc torulum prisci segmẽtum uocarunt &c. Quibus uerbis qui pauloante cœlum ueluti gigas conscẽdere uelle uidebatur:statim pronus humum ore pressit: & risum ueluti legentibus præbuit. Sed quũ inquit legẽdum torqulus:ut hypoconsmos. i. diminutiuum sit a torque. nimium operæprecium esset ex eo discere:ubi ipse torquulus legisset. Et unde eam diminutionis formam deriuantem quẽpiam autorem legisset quando quidem:nisi fallimur:a torque:nõ torqulus:sed torquiculus potius:ut ab ungue unguiculus:ab igne igniculus:a pisce pisciculus:ab orbe orbiculus diminutiuum trahi deberet. Et quod ait legentes torulum:nõ explicare latinam eius græcam ue etymologiam:nesciebant fortassis:ita legentis illi: pium adeo obtuso esse ingenio:ut ignoraret:torulum a toro fieri:ut a loco loculus:a floco floculus:a porco porculus:& similia. Torum autem a torquẽdo. Sed quid: si neq; torqulus:neq; torulus legendum sit:hoc loco? quin potius Trochulus a trocho. s. diminutiuum: hoc est rotula parua aurea tanq̃ rosæ similitudinem gerens? Et enim id magis dicens uideatur signum fuisse dignoscendi Iouis ab amphitryone:& sic nulla grãmaticæ fiet iniuria:& sensus optime congruet. Et ea signa horum nemo familiarium. Ita scribendus est uersus; ut integer sit:suisq; constans pedibus addita in principio & coniunctione:& præposita horum dictione illi dictioni nemo:aliter mutilus esset: quod interpretes pdicti non uiderũt. Ea autem signa dixit:hoc est pinnulas:& trochulum aureum. Illic. pro ille. Sosiam ostendit a portu uenientẽ.

Cum laterna aduenit. Laterna dicta est q ignis in ea latrat:& scribitur absq; enim in prima syllaba: quam tñ non breuem habet:sed longam:ut ostendimus in epopoeia nostra. Abigam. expellam. Abigere enim est expellere:ut hic. unde Abacti dicuntur qui coacti deposuerunt magistratum:& ab eo expulsi sunt: & Abigere est furto tollere & latrocinari:sed de pecuariis tantũ animalibus. Vnde Abactotores dicuntur pecuariorum animalium fures:quos Vlpianus & alii abigeos uocant:ut diximus in uocabulario nostro. Ferit. quasi dicat: iam pulsat ædes:denotans propinquum illum foribus. Iouem mercuriumq; facere histrioniam. Ita scribendus uersus est: ut suis constet pedibus. aliter enim claudicabit: & neq; hoc uiderunt interpretes nostri præscripti.

Laterna.
Abigere.
Abacti.
Abactores
Abigei.

Vi me nunc alter est audacior. Vario carminis genere constat hæc prima scena: ut ex Prisciano discitur: ubi tractat de uersuum comicorum ratione. Nam septem hi primi uersus tetrametri acatalectici sunt: octo pedibus constātes: mutantur postea: ut infra dicemus. Prothesis totius fabulæ hic incipit: primus uidelicet actus. Inducitur Sosias missus ab hero amphitryone in portū noctu appulso: ut Alcumenæ uxori ipsius Amphitryonis reditum nunciet. Is igitur Sosias a naui digressus: laternam manu gerēs: ueniensq; per uiam: secum loquitur: dicens: qui me nunc alter est audacior homo: aut qui cōfidentior. Et addendū fuit: nunc: ad metri integritatē ex codicibus antiquis. aliter. n. claudicaret uersus.

Audax. Audens. Fidens.

Audacior. Audax & Audēs ita distinguūtur: ut ait Noñ. ut audax sit temeritatis. Audēs uo fortitudinis: interdum tñ audax pro fidēte ponitur: ut apud Virg. Quiq; pedū cursu ualet: & q uiribus audax.

Coufidēs.

Confidentior. Differre etiā inquit Nonius Cōfidētem a fidēte: quia qui fortis est fidēs sit. Cōfidens aūt in uitio positum: ueluti temerarius: quum tñ cōfidētia sit laudis.

Sosia. Mercurius.

So:
Vi me nūc alter ē audacior homo? Aut q cōfidētior?
Iuuētutis mores qui sciā: qui hoc noctis solus ābulē?
Q uid faciā nūc si tres uiri me in carcerē cōpegerint?
Inde cras e promptuaria cella depromar ad flagrum?
Nec causam liceat dicere: neq; in hero quicq̄ auxilii fiet?
Nec quisq̄ sit mihi quin me omnes esse dignum deputent
Ita quasi incudem me miserum homines octo ualidi cedant,
Ita peregre adueniens.
Hospitio publicitus accipiar.
Hæc heri imodestia: coegit me
Q ui hoc noctis a portu

Triūuiri.

Hoc noctis. hoc tempore nocturno: ut hoc lucis: & est uenustissime dictum. Si tres uiri. ut expressit ingenium seruile: audax quidem uerbo: re aūt meticulosum: Tres uiri: qui & Triumuiri appellantur triplices fuerunt: Capitales: Mensarii: & nocturni. De capitalibus Pomponius sic. Triūuiri capitales constituti sunt: qui carceris custodiam haberent: & quum animaduerti oporteret: interuētu eorum fieret. De Mensariis Liuius mentionem facit his uerbis. Triūuiri mēsarii, creati sunt: iiq; nūmularius & monetæ omnis generis & formæ cusoribus præerant. De nocturnis meminit. Cor. tacitus sic. Triumuiri nocturni: q ad incendium in sacra uia ortum: tarde uenerant: a tribuno plebis die dicta damnati sunt. Compegerint. imiserint: intruserint. Promptuaria cella. Translatione pulchra carcerem cellam promptuariā appellauit: quia ex eo ad supplicium promūtur noxii: ueluti ex cella promptuaria prumuntur: quæ esui & potui necessaria sunt: cuius cellæ præfectus promus appellatur a promendo. f. Et aduertendum est: legi debere promptuaria: & non promptaria: quod uersus indicat necessitas. nam nisi promptuaria legas: claudicabit. Ad flagrum. i. ad plagas. flagrum enim & flagellum eius diminutiuum dicitur uirga: qua cedi consueuerunt serui: a uerbo flagro quod est ardeo. q ea caro percussa conflagret. Vnde flagratores: ut Festus inquit dicebatur genus hominum: quod mercede flagris cedebatur. Et flagriones a Nonio dicuntur serui: q flagris subiecti sunt: ut uerberones a uerberibus: alii a flando flagrum dictum putant: quia flagra uirgæ sint de arboribus prominentes: flatu uentorum agitatæ. Iuue. Nec dura timebis flagra pati. Tranquillus in Otone. A prima adolescentia prodigus ac procax adeo ut sæpe flagris obiurgaretur a patre.

Promptuaria cella. Promus. Flagrum. Flagratores. Flagriōes.

Nec causam liceat dicere: neq; in hero quicq̄ auxilii fiet. Ita scribendus est uersus: & expungenda dictio: mihi metri ratione. Causam dicere significat defendere in iudicio. quasi dicat: neq; sit mihi copia defensionis. Nec quisq̄ sit mihi. quisq̄ legendum est: ex codicibus antiquis: & non quicq̄. mihi aūt addendum est: metri ratione: quod in præcedenti uersu superabat: idest nec quisq̄ adsit mihi: uel nec quisq̄ sit mihi fautor. Deputent. censeant id mihi iure contigisse. Homines octo. uel octo dixit alludens ad numerum perfectum: unde prouerbium græcum natum est. παντα οκτω. i. omnia octo: quia octo essent dii sumates: octo certamina in olympia: uel quia uirgatores magistratuū romanorum: essent octo: ad quos respiciens: octo lorarios hic significare uoluit. Nec æquum. superfluit is uersus: propterea q; expunctus est a nobis. Ita peregre adueniens. uersus est dimeter brachicatalecticus: ut notat Priscianus. Tribus tantū constans pedibus. Peregre autem hic significat de loco: nam & in loco & ad locum etiam significat ut supra diximus. Hospitio publicitus accipiar. hic autē uersus est dimeter hypercatalecticus constans quattuor pedibus & una syllaba: & similiter sequens uidelicet: hæc heri immodestia coegit me. Publicitus autem: ut Donatus inquit: super illo Terentii in phor. Nō ne hoc publicitus scelus deportaner in solas terras: significat publica cura: & consilio. Et sic alibi Plautus. In hac comœdia. An foris censebas nobis publicitus præberier. i. ære & impensa aut cura publica: quanq̄ & pro publice accipi uideatur: ut exponit Nonius: hunc etiam locum adducens: & tunc sic expones. i. accipiar in publico hospitio. Carcer enim uidetur esse publicum noxiorum hospitium. Qui hoc noctis a portu. hic uersus dimeter est brachicatalecticus. tribus constans pedibus tantum.

Causam dicere. Peregre. Publicitus. Carcer.

Ingratis excitauit. Hic aũt eſt dimeter catalecticus-cõſtans tribus pedibus:& una ſyllaba:& ita Priſcianus hos uerſus notat in libro quẽ diximus de uerſuum comicoꝝ ratione. Ingratis aũt aduerbialiter poſitũ eſt:ac ſi diceret:mea ingratia:me nolente:cõtra uotum meũ. Nõ ne idem hoc lucu me mittere potuit? Verſus eſt trimeter brachicatalecticus:quinq; pedibus cõſtãs. hoc dicit. Non ne poterat mittere me nunciatũ hoc idẽ:tẽpore diurno? Lucu aũt pro luce poſuit:& ita legẽdum cẽſemus:iuxta illud Terẽtii in adelphis. Primo lucu ibo hinc. nam quẽadmodũ diu pro die:& noctu ꝑ nocte:ita lucu pro luce dixerunt ueteres. Lucis aũt:ut ferme habẽt codices oẽs nõ uidetur tolerare latinitas: neq; ſenſus:ſi hoc lucis dicas.

Ingratis. Lucu.

Ingratis excitauit.
Non ne idem hoc lucis me mittere potuit?
Opulento homini hæc ſeruitus dura eſt.
Hoc magis miſer eſt diuitis ſeruos.
Noctesq; dies aſſiduo ſatis ſuperque eſt:
Q uo facto aut dicto opus adeſt quietus ne ſis.
Ipſe diues operis & laboris expers
Q uodcũq; homini accidit libere poſſe retur.
Aequum eſſe putat:non reputat laboris quid ſit.
Nec æquum ne an ne iniquum imperet cogitabit.
Ergo in ſeruitute multa expetunt iniqua.
Habendum & ferũdum hoc opus eſt cum labore.
Mc. Satiuſt me queri ſeruitutẽ modo nullo:hodie qui fuerim liber:
Eam nunc potius pater hic ſeruitutis qui uerna eſt queritur.
Sum uero uerna uerbo. So. nunc uero mihi in mentem fuit
Dis aduenientem gratias pro meritis agere:atq; alloqui:
Næ illi edepol ſi merito meo referre ſtudeant gratias.
Aliquem hominẽ allegent qui mihi aduenienti os occillet ꝓbe:

Opulẽto homini. hi duo uerſus dimetri ſunt acatalectici: quattuor pedibus cõſtantes:ſeruire inquit hoi opulẽto:eſt durũ. Opulẽtus dicitur qui abundat multis opibus. Opes aũt diuitias ſignificãt & auxiliũ:ac facultatẽ:ut diximus ĩ uocabulario noſtro. Noctesq; hi octo uerſus trimetri ſunt catalectici. Cõſtãt.n. pedibus qnq; & una ſyllaba. Aſſi duo-diuiti. nam ut inquit feſtus:& in uocabulario noſtro diximus:aſſiduus ſignificat multoꝝ aſſiũ dominum:uel ab aſſe & dando: is appellatus eſt:qui ſumptu ꝓprio militabat: alias aſſiduus intẽtum ſignificat & frequentẽ:ab aſſidẽdo:quia ut idẽ feſtus inquit in ea re quã freqnẽter quis agit:quaſi cõſediſſe uideatur.

Opulẽtus. Opes. Aſſiduus.

Quo facto aut dicto. non placet Pii expoſitio:qua legentis:& pro partim interꝑtantis. Quinimo cum omnibus codicibus legendum uidetur. Quo. hoc ſenſu:homini diuiti ſatis ſuperq; eſt negotii.ſ. Semper habet negocium qđ ſeruo mandet:quo facto:aut dicto.i. qđ quum factũ uel dictum eſt (nam omne negocium uidetur cõſtare:uel in facto uel in dicto) adeſt ſtatim aliud opus:ita ut nunq̃ poſſis quietem agere. Ipſe diues operis. nõ ad ſcribendum eſt dñs:quia cõtra uerſus rationẽ:ſed ſubintelligendũ eſt. Libere poſſe retur. exiſtimat:& ſibi perſuadet poſſe libere ꝑcipere & ĩperare homini:quodcũq; accidit. Nõ reputat. non cogitat: non pẽſitat.

Expetunt. euenιũt:cõtingunt. alias expetere ſignificat cupere:& uelle:ut diximus in moſtellaria. Satiuſt me queri ſeruitutẽ modo nullo. hinc iam uerſus incipiunt rurſum Tetrametri acatalectici:pedũ octo. loquitur Mercurius hoc ſenſu. Satius & melius eſt:ut ego nullo modo querar ſeruitutem:quando quidem hodie liber fui:hoc eſt:licet nunc habitu & forma aſſumpta ac uerbo ſeruus ſim:nuper tñ anteq̃ mutarem faciem liber eram:nec ſeruus remanſurus ſum. Pater hic ſeruitutis qui uerna eſt queritur. Ita ſcribi debet uerſus:ut ſuis pedibus conſtet:& non claudicet:delendumq; fuit natus:tanq̃ ſuperfluens. Sum uero uerna uerbo. Verbo ſcribi debet:& nõ uerbero:ut ſcribit:& cõtẽdit Sarracenus:uolens etiam ſermonẽ Soſiæ tribuere:cõtra rectum ſenſum uernas: ut Noñ. inquit:ueteres appellarunt:qui uere ſacro fuerant nati:& habebatur nomen hoc pro euitabili & maledicto. Feſtus aũt inquit:uernæ appellantur ex ancillis ciuium romanoꝝ uere nati:quod tẽpus anni maxime naturalis fœturæ eſt. Nunc uero mihi in mentem fuit. Gellius differens ſuper hac conſtructione:& hunc locum adducens:non ſolum in mentem:legit:ut pote magis euphoniæ conueniens:q̃ in mente. Sed etiam legit: nunc uero. Et ita exigit metri neceſſitas:& etiam ſentẽtiæ cõcinnitas:ut nunc uero legatur:& non numero:ut Nonius legere uidetur:hunc locum citans. Super quo doctorum iudicium requirimus. Dis aduenientem. Timore potius:q̃ deorum pietate ſe deos alloqui: eiſq; gratias agere uelle Soſia pollicetur:ut metuentium mos ẽ:qui illico ad ꝑces decurrunt: iuxta illud Silii: Tanta adeo quum res trepidæ: reuerentia diuum naſcitur: & raræ fumant felicibus aræ. Næ illi. reſpondet ſibi met: qđ quũ ſceleratũ ſe cognoſcat:& male meritũ de diis:potius ſibi timẽdum eſt:ne dii mittant aliquẽ:qui ſibi pugnos incutiat. Occillet. frangat:percutiat. Garrit hic pius: ut ſolet: quum quid dicat nõ intelligit:dicens. Cillere ſignificat mouere. Marcellus autor eſt:idem eſſe qđ increpare: uel ĩprobare &c. Adducẽs q̃dã exẽpla eoꝝ quoꝝ Nonius meminit in uerbo incillare. Sed marcellus:nec de occillo:

Expetere. Verna. Occillo.

nec de cillere uerbũ facit. Censemus aũt occillet: exponi debere: ꝑ percutiat & frãgat: ut sit uerbũ diminutiuum ab occo. as: quod significat cõminuere & frangere maiores glebas: ut Nonius inquit: nec cũ cillere: aut oscillare ullam habet affinitatẽ. Quod uulgo haud solent. quia rari sunt: qui se ipsos nonnt: nam cognitio sui olum ẽ difficillima. Vt nos salui potiremur domi. Nos addendũ fuit ad uersus integritatẽ. domi aũt & nõ domũ scribendum est ex Nonio marcello: genitiuũ pro ablatiuo positũ dicente: & locum hunc citante. Et ita construendum est: ut nos uictores salui potiremur domi. Duello. bello. Duellatores bellatores. Duellare bellare: & Duellona pro bellona dixerunt antiqui.

Duellum. Duellatores. Duellona. Inter.

Internecatis hostibus. i. penitus & funditus occisis. Inter. n. in huiusmodi cõpositione significat ex oĩ parte: ut alibi Plautus ĩ aulul. Interbibere si uino scateat: fontẽ pyrenea põt. hinc interneciuũ odium apud Liuiũ & cæteros historiographos dicitur intimum: & medullitus haustũ. Donatus sup illo Terẽti. Dauus interturbat omnia inquit. Inter modo nõis nõ exigit additamẽtum. Est. n. particula auctiua adeo: ut non pro mediocri significatione sit: sed qua maiorem habere nõ põt: ut interfectus: interceptus. Et scribendum est internecatis: tam ex codicibus antiquis: q̃ ex uersus necessitate: qui nõ cõstaret si internectis legeres. ut Pius & Sarracenus legunt: nullã carminis legem discernẽtes.

Me. Quoniam bene quæ in me fecerint ingrata ea habui: atq; irrita.
Facit ille quod uulgo haud solent: ut quid se sit dignum sciat.
So. Quod nunq̃ opinatus fui: neq; alius quisq̃ ciuium:
Sibi euenturum: id contigit: ut nos salui potiremur domi
Victores: uictis hostibus legiones reueniunt domum.
Duello extincto maximo: atq; internecatis hostibus.
Qui multa thebano populo acerba obiecerunt funera.
Id ui & uirtute militum uictum expugnatũq; oppidum est.
Imperio: ductu: auspicio heri mei amphitryonis maxime:
Qui præda atq; agro adoreaq; affecit populares suos.

Qui multa thebano populo acerba obiecerunt funera. Ita legendum cẽsemus uersum hunc: & scribẽdum obiecerunt: & nõ obiecit: ut fere habẽt codices: qui ꝑsertim grãmatistaꝝ insolentium manibus corrupti sunt: qui nõ intelligẽtes pulcherrimum Stribliginis: hoc est soloeci modũ: qui fit per mutationẽ generum nõis: ut anser fœta: amaræ corticis: uel numeri ut hoc loco: quum uiderẽt in sequẽti uersu id oppidum: scelus putarunt legere obiecerunt: & supposuerunt obiecit: quẽadmodũ & pius interpres noster legit: super eo tot inania friuolaq; coaceruãs: ut maximum nugaꝝ montem excutiat. Nec uiderunt miselli: neq; uersum consistere posse: & penitus mutilũ fore: si obiecit legas: neq; ullo Stribliginis modo: sentẽtiã cõcinnare posse. ꝙ si obiecerunt legas: & metricæ rationi satisfactũ est: & pulcherrimo figuræ modo: nõ aliter q̃ si dixeris. Eam deleuisti ciuitatẽ: qui tibi se ultro dediderant. Nam ad ciues & hoies respiciens: scitissime & eleganter dixeris: qui dediderant: pro quæ dediderat: ut apud Virg. Pars & certare parati: & apud Teren. Scelus ille quæ loquitur. Victum expugnatumq; oppidũ ẽ. Ita legẽdus & hic uersus est: & nõ uictum atq; expugnatũ: ex codicibus ãtiquis. Imperio ductu auspicio. ductu hic scribẽdum esse: pro atq; censuimus: ex paulo infra scriptis: sed uersus necessitate ꝑcipue exigente: cui pes deficiebat: si atq; scriberes: pro ductu. Qui præda atq; agro. Et hic adiiciendum censuimus: Qui: tam metri necessitate: q̃ orationis cõcinniori structura. Adoreaq; i. gloria: laude: porphyrion interꝑtatur adoream: laudem publicam. Plynius. Adoream priscis uocitatam gloriam inquit: ꝙ qui farre: qđ ador appellatur superfluebant: ii honorati erant & gloriosi. Marcellus. Ador inquit frumẽti genus est: qđ epulis & imolationibus sacris putabatur pium. Vnde & adorare ꝓpicitiæ religionis potest dictum uideri. Festus aũt ait. Ador farris genus: edor quondam appellatum: ab edendo: uel ꝙ aduratur: ut fiat tostum: unde in sacrificio moia salsa efficitur. Adoream quoq; Claudianus splendidam gloriam dixit hoc uersu: hæc omnis ueterum superauit adorea laudes. Et q̃uis Adorea: secũdam habeat longam: non is tamen sum: qui cum pio sentiam: disputante ex Prisciani mente: quur Ador sit indeclinabile: propter uidelicet duas regulas cõtrarias: quarum altera exigit: ut adoris media breui faceret: quia neutrum in or: ut murmor: æquor. altera uero ut producatur: quia a uerbo adoro deriuetur: & nihilominus utroq; modo genitiuum ipsius reperiri: & correptum & productum: ut testimonio Gannii cuiusdam probare idem Priscianus uidetur. Nam si Marcellus: ut supra scriptum est: adorare inquit ab adore fieri: non igitur ador ab adoro uerbo deducitur: & sic regula prima neutrorũ tantũ superest: secũdum quam & ador profecto corripit: Ausonius. Mox ador: atq; adoris de polline pultificum far. Quin & idem Gannius quisquis fuerit: duobus exemplis a pio recitatis corripit tantũ modo: & non producit: quæ sunt hæc. hic adoris dat primitias: sibi sanguine libat. Idem. Illam sponte satos adoris strauisse maniplos. uerum Priscianus tertium eiusdem ganni uersum adducit: in quo produci uidetur: hoc est. Euolat in nubes nidoribus ardor adoris. In quo censemus haud dubie Priscianum decæptum fuisse: dum præposterum gannii illius uersum legit: quippe: qui sic legendus erat: Euolat in nubes adoris nidoribus ardor: & sic adoris breue fuit: ut etiã in duobus præcedentibus exẽplis eiusdẽ: & illo Ausonii: nec fere aliter lectũ est. Nam qđ Nestor Dionysius nouariẽsis inquit: adoris habere primã & secundã indifferẽtẽ: legens hũc ultimũ uersum sic. Euolat in nubes nidoribus ador adoris: uix satis scite ab eo dictũ ẽ: quũ ardor: nõ ador ibi scribendũ sit: nec si ador legas: sententia ulla subsit idonea: & ador: & quæ ab eo ueniunt: primam proculdubio corripiant. Populares suos.

Adorea. Ador.

ciues.Popularis ut Donatus inquit:significat eiusdem conditionis & generis Terentius amicus summus meus Popularis.
& popularis geta:interdũ significat carum populo:unde & populare est amorem populi cõciliare.aliquando po Populare.
pularis pro uili & ignobili accipitur.Plautus.Præstat diuitem esse ac popularẽ:q̃ nobilem & mẽdicũ.Hinc popu
laria nugatoria & puerilia dicimus. Meq; a portu p̃misit.q; addendũ fuit:ad uersus integritatem: & sentẽtiæ
cõcinnitatem. Ductu iperio auspicio suo.hoc ostendit:qđ supra diximus:scribendũ esse ductu in quarto p̃ce
denti uersu pro atq;. Si dixero mendaciũ.Inter Mẽtiri:& mẽdaciũ dicere.Nonius differre ait:ut diximus in no Mentiri.
stro uocabulario:qa mentiri sit aliũ fallere quũ ipse non fallatur. mendaciũ aũt dicere sit quũ:qs falsum dicit credens uerũ dicere:& sic ipse fallitur: quod.p.Nigidii autoritate:idem Nonius pbat. quãq̃ aliter etiã cõpertũ sit:ut Plautus infra: cõpositis mẽdaciis:& cõsutis dolis:& hoc etiã loco:& Cicero quarto tuscula. Atq; in eo litigant cũ epicuro:nõ multũ: ut mea fert opinio mentiente. Solens. solitus:consuetus:sicut e cõtrario:insolens: insolitus & insuetus: a quo & insolẽtia in eadẽ significatione: hoc est desuetudo Cicero i oratore. Sed mehercule istius disputationis insolẽtia: atq; ea- Mendaciũ dicere. Solens. Insolens. Insolentia.

Regiq; thebano creonti regnum stabiliuit suum.
Meq; portu præmisit domum:ut hæc nuntiem uxori suæ.
Vt gesserit rempublicam ductu:imperio:auspicio suo.
Ea nunc meditabor:quo modo illi dicam quum illo aduenero.
Si dixero mendacium:solens meo more fecero.
Nam quum pugnabant illi maxime:ego fugiebam maxime.
Verũtamen quasi adfuerim simulabo:atq; audita eloquar.
Sed quo modo & uerbis quibus me deceat fabularier:
Prius ipse mecum etiam uolo hic meditari:sic hoc ploquar.
Principio ut illo aduenimus:ubi primum terram tetigimus:
Continuo amphitryo delegit uiros primorum principes.
Eos legat telebois:iubet sententiam ut dicant suam.
Si sine ui & sine bello uelint rapta & raptores tradere:
Si quæ asportassent redderent:se exercitum exemplo domũ
Reducturum:abituros argos argiuos:pacem atq; ocium
Dare illis:sin aliter sient animati:neq; dent quæ petat:
Sese igitur summa ui:uirisq; eorum oppidum expugnassere.

rum quæ quasi in arte traduntur inscitie.Insolens etiã is dicitur arrogans:& qui præter legem agit humanã & na
turalem. Nam quũ pugnabant illi maxime:nisi ille addatur:uersus nõ cõstabit:ppterea addendũ censuimus:
qđ & sententiæ cõgruitati cõuenit. Sic hoc proloquar.Scribendũ est sic:tam ex codicibus antiquis:q̃ metri ne
cessitate:nam aliter nõ cõsisteret:& etiã ex sniæ cõgruitate:quæ est:ut postq̃ sosia diutile secũ cogitauit:quo prin
cipio sermonis sibi utendũ esset cum dña:tãdem deliberatione facta in aĩo suo dicat.sic hoc proloquar.i.sic inci
piam dominã alloqui. Vbi primum terrã tetigimus.nam nauibus exercitum in cephaleniã traduxerũt. Le
gat.mittit.decernit. Rapta & raptores.nam ut diximus in argumẽto huius fabulæ:cephalenii incursiones fe
cerant:& depopulati fuerũt agros Thebanoꝶ:hoc est myceneorũ:qui sub iure thebanorum erant:& prædã ab
duxerant. Si quæ asportassent redderẽt.Cur corrigat hic pius exportassent:cur ue dãnet:asportassent:discere
operæ pretiũ esset:nam si & uocabulũ latinum est asporto:ut ex opinatissimis autoribus discitur:& p̃cipue Ci Asporto.
cerone:qui in paradoxis ita inquit.Nec non sæpe laudabo sapientem illum biantem ut opinor:qui numeratur
inter septem sapientes:cuius quũ quidam patriam priorẽ cæpisset hostis:cæteriq; ita fugerent:ut multa de suis re
bus secum asportarent:quũ esset admonitus a quodã:ut idem ipse faceret:ego uero inquit facio:nam oĩa mea
mecum porto.Ac Liuio qui libro.ix.de scđo bello pu.sic ait.Dies noctesq; passim omnia mulierum puerorũq;
qui rapiuntur:atq; asportantur ploratibus sonant.Et Apuleio:qui libro quarto metamorphoseos suæ sic ait.Iu
beo singulos cõmilitonum asportare quãtum quisq; poterat auri uel argenti:& si uersus cõsistit:& sententia con
gruit:& omnes codices ita habent:uanum p̃fecto arbitramur uerbum demutare sensui maxime congruum:&
supponere nõ ita fortassis congruum:quum exportare de loco aliquo particulari & signato potius intelligatur
& ad locum propinquũ.asportare autem magis generale uideatur:& ueluti de regione:aut uniuerso agro:& ad
remotiorem locum. Abituros agro argiuos.nisi scribatur:abituros argiuos agro:uersus non consistit:ue
rum quia codices antiqui habent:agros argiuos:censuimus scribi agros argiuos.Solet enim Plautus lu
dere in uerbis: ut alibi nitidis nitoribus: cum bulis cum bolis.& Paulo infra Nequiter ferire malam male di
scit manus:& optime optuno optumã operã das. Argos aũt casus accusatiui:& nũeri pluralis est huius noĩs
argos:qđ i singulari neutri:& plurali masculini ẽ gñis:& ẽ locutio huiusmodi:tanq̃ si diceres:abituros gallos in
galliã:uel uenetos uenetias:aut romanos romã:etiã si nõ oẽs essent galli:aut ueneti:aut romani:uel nõ oẽs ex
gallia:uenetiis:aut roma discessissent:dum tamen sub imperatore gallo:ueneto:uel romano militarent. Sese Igitur.
igitur.i.proinde: ut Donatus exponit hunc locum citans in eunucho Terentii:uel pro postea:ut Nonius: Expugnas
hunc eundem locum adducens. Expugnassere: expugnaturum esse:fecit enim ueluti infinitum a uerbo sere.

expugnasso:quod usurpat pro expugnauero:nō aliter q̄ enicasso:pro necauero supplicasso pro supplicauero:irritasso pro irritauero. Ordine iterarunt ii quos p̄fecerat.addendum fuit ii metri necessitate. nam aliter uersus deficiat. Superbe nimis & ferociter.Ita potius scribendū cēsemus:q̄ superbi nimis ferociter:uel superbe nimis ferociter: absq̄ copulatiua & sentētiæ cōgruitate:& grāmaticæ cōcinniori cōstructiōe. Propere de finibus suis.nō de suis finibus:metri necessitate cogente. Postq̄ utrinq̄ exitū est.hinc iam incipiūt uersus trimetri brachicatalectici:quinq̄ pedibus cōstantes.Postq̄ inquit utraq̄ pars exiuit in campū maximo numero. Partiti uiri dispertiti ordines. ita scribēdū uersum hūc censemus: ut constet suis quinq̄ pedibus. hoc dicit: postq̄ partiti sunt uiri: ut in ordines suos redigerentur. Itē hostes cōtra suas īstruūt.subaudiē dū extrinsecus legiones;nō ascribēdū:metri ratiōe refragante.

Conuenit.
Cōuenit uicti utri sint.teleboæ.s. uel thebani.dicimus conuenit mihi tecū: uel conuenit inter nos. hoc ē concordes sumus: & pactione firmamus.

Focus.
Focos. hoc est domos.ī qbus foci sunt. Focus aūt locus est in quo ignis fit: a fouendo dictus: quia in eo ignis seruatur:& fouetur. Tibullus. Dum meus assiduo luceat igne focus:a quo

Foculus.
foculus. Gellius. Tū illa foculū corā rege cum igni apposuit:& tris libros ex nouē deurit.

Vtrinq̄ tubæ canūt. Ita scribi metri necessitas cogit: & nō: tubæ utrinq̄ canunt.

Hortariq̄ exercitū. addendū fuitq̄:metri necessitate. Edit:ferit.nō ferro ferit: ut codices fere habēt. Abūdat.n.ferro si metri ratio habeatur. Tela frāgūt.Frāgūt:& sniæ cōcinnitas:& metri necessitas:& oēs codices legi uolunt:nō frāgūtur:ut pius corrigit cōtra oēm rationē. Boat cælū fremitu uirū.Virorū inquit fremitu:& clamore cælū boat.i.resonat.uerbum græcū est ad latinā cōuersum inflexionē. Βοάω græce:significat clamo: resono. Et spiritu atq̄ anhelitu nebula cōstat.Ita ordinādus est cōtextus:& sensus:ut dicat. Nebulā erigi ex spiri

Constat.
tu & anhelitu cōferentiū manus. Cōstat quippe significat erigitur:uel attollitur:ut inqt Nonius hunc locū citans. Vulneris ui & uiriū.delēdū est uerbū cadunt:qđ hic perperam antescriptū erat:& subsequi debet uersus. Crebri hostes cadunt.non aūt. Deniq̄ ut uolumus.Ille enim postponendus est:ut nos ordinauimus:sententiæ congruitate: & concinnitate ita exigente.Dicit ergo q̄ ui uulneris:hoc est uulnerum:quæ faciebāt the-

Ingruere.
bani in teleboas:& ui uirium ipsorum thebanorum: crebri hostes cadebant. Nostri contra ingruunt.i. magno impetu superueniunt:ut Virg.Ingruit æneas italis:& armorū ingruit horror.Verbum est: tractum a gruibus: quæ miro ordine procedentes: non se segregant quum uolant:uel pascuntur: ut notat festus. Vnde di-

Cōgruere.
ctum est congruere. Deniq̄ ut uolumus.Hic uersus subsequitur:ut diximus: ratione sentētiæ. Tandem inquit:nostra manus: & exercitus noster superior restat. Vicimus ui feroces.Hic uersus uidetur esse monometer hypercatalecticus.i.duorum pedum:& unius syllabæ. Et melius subscribi debet:huic incipienti. Deniq̄ q̄ illi. Crebri hostes. sententiæ concinnitate. Sed se in fugam.Iterum uersus sunt trimetri brachicatalectici;

Hæc ubi telebois ordine iterarunt ii quos præfecerat
Amphitryo:magnanimi uiri freti uirtute:& uiribus
Superbe nimis & ferociter legatos nostros increpant:
Respondent bello se & suos tutari posse. proinde uti
Propere de finibus suis exercitus deducerent.
Hæc ubi legati pertulere:amphitryo castris illico
Producit omnem exercitum.contra teleboæ ex oppido
Legiones educunt suas nimis pulchris armis præditas.
Postq̄ utrinq̄ exitum est maxima copia:
Partiti uiri:dispertiti ordines:
Nos nostras more nostro & modo instruximus
Legiones:item hostes contra suas instruunt.
Deinde utriq̄ imperatores in medium exeunt.
Extra turbam ordinum colloquuntur simul.
Conuenit:uicti utri sint eo prælio.
Vrbem:agrum:aras:focos:seq̄ uti dederent.
Postq̄ id actum est:utrinq̄ tubæ canunt:contra
Consonat terra:clamorem utrinq̄ efferunt.
Imperator utrinq̄ hinc & illinc ioui
Vota suscipere: hortariq̄ exercitum.
Pro se quisq̄ id quod quisq̄ potest & ualet:
Edit:ferit: tela frangunt:boat cælum
Fremitu uirum.& spiritu atq̄ anhelitu
Nebula constat.uulneris ui & uirium
Crebri hostes cadunt:nostri contra ingruunt:
Deniq̄ ut uolumus nostra superat manus.
Vicimus ui feroces:sed se in fugam nemo tn̄ conuortitur:

quinq; pedibus cõstantes:sed tamen inquit: nemo conuertit se in fugam.conuertitur autem pro cõnuertit pó
suit:ut Nonius inquit:hunc locum adducẽs: & scribendũ censuimus potius.Sed se in fugam:q̃ sed fugam in se:
cócinniori uersus & uerborum ordine. Quin statim rem gerat.i.perseuerãter.Noñ. Statim producta prima syl Statim.
laba a stando:perseueranter & æqualiter signat Plautus:nec recedit loco:quin statim rem gerat:hæc ille.Sed &
idem Plautus alibi in pœnulo inquit.Nam nisi clamabis statim te obrepet fames.Vbi statim prima longa simi
liter positũ est pro perseueranter:nam quũ primá breuem habet:illico significat:ut infra dicemus. Demigrẽt.

Nec recedit loco quin statim rem gerat.
Animam omittunt priusq̃ loco demigrent.
Quisq; ut steterat iacet:obtinetq; ordinem.
Hoc ubi amphitryo herus conspicatus est:
Ilico equites iubet dextera inducere.
Equites parent citi:ab dextera maximo
Cum clamore inuolant:impetu alacri
Fedant & proterunt hostium copias

Me. Iure iniustas nunq̃ etiã qcq̃ adhuc uerbo℞ ẽ ꝓlocutus ꝑperã.
Nam ego fui illic i re præsenti:& meus quũ pugnatũ ẽ pater.

So. Perduelles penetrant se in fugam:ibi nostris aius est additus.
Vortentibus tele bois:telis complebantur corpora.
Ipsusq; amphitryo regem ptelelam obtruncauit sua manu.
Hæc illic est pugnata pugna abusq; mane ad uesperum.
Hoc adeo hoc cõmemini magis:quia illo die ipransus fui.
Sed prælium id tandem diremit nox interuentu suo.
Postridie in castra ad nos ex urbe ueniunt flentes principes:
Velatis manibus orant ignoscamus peccatum suum.

recedãt:abeant.est au
utẽ secũda breuis hoc
loco.Vt ẽt apud Ma-
nilium in tertio. Na-
scentũ acciperent pro
prias: signisq; migra-
rent.alias autem lon-
ga ẽ.Virg.Veteres mi
grate coloni. Ani-
mã omittunt. Iuxta il
lud Salustii. Nã fere
quem quisq; uiuus lo
cũ pugnãdo cæperat:
eũ amissa aia corpore
tegebat. Inuolãt.ir Inuolo.
ruũt: ingruũt: insiliũt:
inuadunt:ita exponit
Noñ.locum hunc ci-
tans. Fœdant. fœ-
da: & tabido cruore
perfusa strage macu-
lant:& uastãt.Sic Vir-
gil. Impulerat ferro
argolicas fœdare la-
tebras. Proterũt.dis
sipant cõterunt. Iu
re iniustas. Hic uide-
tur esse uersus Mono
meter acatalecticus:
duobus solis pedibus cõstans.Additus aũt hoc locó a póeta sub persona Sosiæ:maximo artificio:ac si diceret: &
merito qdẽ:perfidos latrones. Nunq̃ etiam.loquitur Mercurius.Et uersus sunt tetrametrici acatalectici: octo
pedibus constãtes usq; ad illum uersum.Nunc pergam. Perperam.praue peruerse:ut inquit Seruius:adducẽs Perperam.
illud Terẽtii in phor. Verũ isthoc de nomine eo perperam olim dixi:ne uos forte imprudentes foras efutiretis Perperi.
perperos quoq; Nonius inquit indoctos: stultos: rudes:insulsos:ac mendaces appellatos: & perperitudinẽ pro
ignorantia & stultitia. Nam ego fui illic.Scribẽdum est nam.& nõ nanq; metri necessitate. nam aliter uersus
nõ consisteret:& ita habent etiã codices antiqui manu scripti. Quum pugnatum est.& ita quoq; scribendum
est:ex codicibus antiquis:& sententiæ congruitate:& nõ pugnatus est:ut fere habent codices impssi: & Sarrace-
nus legit: exponens:quũ meus pater pugnatus est.i.pugnauit:quia Iuppiter fauit amphitryoni in bello. Per- Perduellio
duelles. hostes & pduellio is dicitur qui pertinaciter retinet bellum. Vlpiano aũt perduellio dicitur reus læsæ
maiestatis. Penetrant se.agunt se:actiuum fecit. Ibi nostris animus est additus.Ita legẽdus est uersus metri
ratione:nam si legas additus est.uno pede deficiat:aut dimidio. Additus aũt.i.adauctus:nam ob uictoriam
homo insolescit. unde Demosthenes ad Alexandrũ scribẽs.Ne credas inquit uictoriæ:q̃ de sui natura insolẽs ẽ
& superba. Pugnata pugna.Archaismos:ut uiuo uitã:seruio seruitutẽ.uõ aũt Paronomasia:ut pius inquit.est
enim paronomasia modus loquẽdi:quũ sumptis in cogitationẽ aliquibus uerbis:uel noibus: breuiter trãsmutã- Paronoma
tes:alteram mouemus intẽtionem:ut abiit nõ obiit:& apud græcos.ου Τηυ υλακηυ αλλα την φυλακηυ.Ar- sia.
chaismos aũt antiquus est quidã loquendi mos:ut pugnata est pugna:fugauit fugam:uitam uixit. Itaq; erra- Archais-
uit pius: nõ leuiter hac parte:nam illud tacemus:q; nomen ipsum figuræ exprimere nesciuerit: sed indocte ad- mos.
modum scripserit: dicẽs Paranomasia est: quum paronomasia scribi debuisset per.o. in secũda syllaba:quippe:
quũ apud græcos p.ω.magnũ scribatur:& nõ per a. Abusq; mane ad uesperũ.ita scribẽdus ẽ uersus:& metri Mane.
necessitate & uerbo℞ cõtextus cõcinnitate politiori.Mane aũt dicitur prima diei pars:quia manũ ãtiqui clarũ di
cebant:& id tẽpus post noctis tenebras clarũ est:ut Noñ.inqt. Hoc cõmemini magis.hoc ꝓ tanto exponendũ
est:ut Propertius. Hoc magis accæpta fallit uterq; fidẽ. Postridie.postero die ut pridie priori die. Ad nos ex
urbe ueniunt. ita scribenda sunt:& non ex urbe ad nos ueniunt: metri necessitate:nam aliter uersus deficeret.
Velatis manibus.mos ꝓcantũ erat uittis & ramis oliuæ manus uelare:hoc est in manibus ferre uittas & ra- Velatæ ma
mos.Sic Virg.Nc temne q; ultro ꝓferimus manibus uittas ac uerba ꝓcantũ:& paulo supra centũ. Oratores au- nus.
gusta ad mœnia regis Ire iubet ramis uelatos palladis omnes. Peccatũ suũ.accusatiuus ꝓ datiuo est:ut Mar-

cellus inquit:hūc locū adducens.i.peccato ſuo:nam Ignoſco datiuū requirit:ut apud Saluſtiū ignoſcite cethegi
Ditio. adoleſcētiæ:niſi ignoſcamus pro remittamus exponas. In ditionem.in īperium in poteſtatē.Ditem.n. antiqui
diuitem dixerūt:a quo ditior dititiſſimus:& ditio.Virg.Et uictor ditione tenebat. Patera.Macrobius libro q̄nto
ſaturnaliū ſic ait.Eſt aūt Carcheſium poculum græcis tantū modo notum.Meminit eius pherecydes in libris hi-
ſtoriarū:atq; iouem alcumenæ ꝓtium cōcubitus Carcheſiū aureū dono dediſſe.Sed Plautus inſuetū nomen reli
Patera. quit:atq; in fabula amphitryone:pateram datā dixit:quū longe utriuſq; poculi figura diuerſa ſit. Patera.n. ut &

Deduntq; ſe:diuina humanaq; omnia:urbem:& liberos.
In ditionem atq; in arbitratum cuncti thebano populo.
Poſt ob uirtutem hero amphitryoni patera donata eſt aurea:
Qui pterela potitare rex ſolitus eſt:hæc ſic dicam heræ.
Nunc pergam heri imperium exequi:& me domū capeſſere.
Me. At at illic illuc iturus eſt:ibo illi ego obuiam.
Neq; ego hunc hominē hodie ad ædis has ſinā unq̄ accedere.
Quando imago eſt huius in me certum eſt hominē eludere.
Et enimuero qm̄ formam cæpi huius in me & ſtatum:
Decet & facta moreſq; huius habere me ſimiles item.
Itaq; me malum eſſe oportet callidum:aſtutum admodum:
Atq; hunc telo ſuo ſibi malitia a foribus pellere.
Sed quid illuc eſt? cælum aſpectat:obſeruabo quā rem agat.
So. Certe edepol ſcio ſi quicq̄ eſt quod credam aut certo ſciam;

Ipſum nomē indicio
eſt:planum ac patens
Carcheſiū. eſt.Carcheſiū uero ꝓ-
cerū:& circa mediam
partē compſſum:'an-
ſatū mediocriter: an-
ſis a ſummo ad infi-
mum pertingētibus.
Aſclepiades autē uir
inter græcos apprime
doctus ac diligēs:Car
cheſia a nauali re exi-
ſtimat dicta.Ait enim
Naualis mali partem
inferiorē pternam uo
cari: at circa mediam
ferme partē Τραχη
λοϲ dici. Sūmam ue
ro partem Carcheſiū
nominari:& inde dif
fundi in utrūq; uel
latus ea:quæ cornua
uocantur.hæc Macro
bius. Ioānes aūt Ba-
ptiſta pius:quū hæc Macrobii uerba referret in ſuos cōmētarios:nec quid ſibi uellēt Intelligeret:ut ſæpe alias ita
& hic pueriliter lapſus eſt:inquiens ac ſcribens naualis ueli:pro naualis mali:ac paterā:pro pternā:nec nō eaq;
cornua:ꝓ ea quæ cornua:quū ueli nullo modo in loco illo ſtare poſſit:neq; patera:neq; eaq;:ſi ſentētiæ cōgrui-
Pterna. tati cōſultum uelimus:id quod doctorum iudicio relinquimus.Pterna aūt calcaneum ſignificat dicta:ut Suidas
Trachelus inquit:quia ſuper eo totum corpus cōſiſtat:Τραχηλοσ ſpina eſt:quæ medium hominem a capite ad imum cor
poris ſecat.Carcheſium uero ſummū mali ſignificare:& uulgus ipſum aſſent:calceſium uocans:& Noň.ſummā
partem mali.i.foramina:quæ ſummo mali funes recipiunt eſſe aſſent:ultra certum poculi genus. Qui ptere-
la potitare rex qui pro qua poſitum eſt.Potitare aūt ſcribēdum eſt:metri neceſſitate:& nō potare:ut pius inepte
ſcriptum reliquit:cōtra legem carminis. Nunc pergam.hic iam incipiunt uerſus tetrametri brachicatalectici:
Capeſſere, ſeptem pedibus cōſtantes uſq; ad finem huius ſcenæ. Capeſſere.cōferre:recipere:alias perferre. Virgil. Mihi
At at. iuſſa capeſſere fas eſt. At at.Interiectio eſt de improuiſo aliquid dep̄hendentis Seruio: uel paulatim percepti
atq; Intellecti mali Donato. Ibo illi ego obuiam.Ita ſcribenda ſunt uerba:ſi cōgruitati uerſus ſatiſfactum ue
limus.Et nō.Ibo ego illi obuiam. nam pes unus deficeret. Neq; ego.Si quis nugis:ambagibuſq; pii mentem
adhibeat hoc loco:tam multa coaceruantis de duabus abrogatiuis:hoc eſt abnegatiuis:quæ quādoq; ſententiā
roborent:ut nunc apud Plautum:facile dep̄hendat:illum oīno Inſcium tetrametri huius brachicatalectici carmi
nis:& perq̄ rudem.Nam in hoc uerſu nō ſunt duæ negatiuæ modo ullo:quinimo lege ipſa carminis eſſe non
poſſunt:neq; ſic legi pōt uerſus:ut In codicibus fere oībus Impreſſis ſcriptum eſt calchographorū inſcitia:hoc ē:
ad ædis has ſinam nuuq̄ accedere:ſed ſinā unq̄ accedere:ex codicibus antiqs & manu ſcriptis:& uerſus cōgrui-
tate:ceſſantq; futiles omnes illius ſuper hac re cōmentationes. Statum.ſtaturam cōſiſtentiæ modū:& figurā.
Status. Super illo Terentii:uidere nimium uellem:qui eſſet ſtatus:Donatus ita inquit.Statura corpori aſcribitur. Status
Statura. ad habitum refertur:ergo ſtatus eſt ſcenici.Statura longitudo corporis. Telo. telum dicitur quicquid manu
Telum. emittitur.Vnde lapis:lignum:plūbum:ferrum hoc nōie continētur:dictum ab eo:ꝙ in longinquum mittatur.
Τηλε enim:ſiue Τηλου longe ſignificat: quod & græci Βελοσ dicūt απο Του Βαλλειμ.i.a iaculando.Si-
ſenna.Manuales lapides diſpartit:propterea ꝙ is ager omnis eiuſmodi telis indigebat.Et Virg.pro gladio po-
ſuit.At non hoc telum mea quod ui dextera uerſat effugies.Sed hoc loco metaphorice poſitum eſt pro malicia
Cælum, & fraude. Suo ſibi.pro ſuo:& peculiari.nam ſeruorum telum:malicia eſt:& fraus. Cælum aſpectat. Quum
mitaretur Soſia:nūdum illuceſcere: noctemq; cam lōgius ſolito produci:ſuſpiciebat in cælum:uiſurus:an ſtellæ
iam occiderent.Cælum autem uel a celando dicitur:quia omnia cælet & tegat:uel quia cælatum & inſignitum
ſit ſtellis:ut Plinius ait:uel a κοιλοϲ.i.curuum:quia ipſum curuum ſit & concauum. Vt etiā Varro teſtatur.
itaq; & per.ae.& per oe diphthongum ſcribi poteſt.Eſt aūt deorum domicilium:& pro aere etiam accipitur.Lu-
cretius.Quæ generantur in hoc cælo:qui dicitur aer. Si quicq̄ eſt quod credam. ita ſcribenda ſunt uer-
ba; & non ſi quicq̄ eſt aliud quod credam.Superfluit enim aliud: ſi uerſus ratio animaduertatur.

Credo hac egó noctu·ita scribendus est uersus metri necessitate: & non credo ego hac noctu : contra ratioñe metricá. Nocturnú·noctis deum. Septẽtriones. Quæ sydera mouentur circa polum arcticum: suntq; nobis Septentriones.
semper apparẽtia:ea græcis αμαξας:ut inquit Varro. Nobis uero septẽtriones appellãtur:quia septem sint:& tãq̃
triones:hoc est boues:partes cæli terant circa polũ ipm:triones.n.boues a Varrone dicũtur:quasi terriones a ter- Triones.
ra quá arabant:uel stellæ ipse triones uocãtur:q̃ ita sitæ sint:ut terne trigona faciant. ná quoquomodo spectẽtur
illæ stellæ: triangularẽ ostẽdũt figurá. Luna quoq; mutat·ad ullá partem uertit: & uoluit. Statq; uti exorta ẽ

Credo hac ego noctu nocturnum obdormiuisse ebrium.
Nam neq; se septentriones quoq̃ in cælo commouent.
Neque se luna quoq̃ mutat statq; uti exorta est semel.
Nec iugulæ:nec uesperugo:neque uergiliæ occidunt.ita
Statim stant signa:neque nox quoq̃ concedit die.
Me. Perge nox ut occœpisti:gere patri morem meo.
Optune optumo optumá opam das:datam pulchre locas.
So. Neque ego hac nocte longiorem me uidisse censeo.
Nisi item unam uerberatus quam pependi perpetem.
Eam quoq; ædepol multo hæc uincit longitudine.
Credo equidem etiam dormire solem atq; appotum probe.
Mira sunt nisi inuitauit sese in cœna plusculum.
Me. A in uero uerbero? deos esse tui similis putas?
Ego pol te istis pro tuis dictis & malefactis furcifer
Accipiam. modo sis ueni huc:inuenies infortunium.

semel. stat legendum censemus: sensus concinnitate:& maiori cõtextus similitudine : quippe omnes codices habẽt: atq; uti. Et non. Estq; ut corrigit Pius audax admodũ litteræ antiquæ deprauator:dicens. Atq; uti obelo fodica hæc uerbo monstra: his ascitis:Estq; uti. Nec iugulæ : iugula : ut Festus Pompe.inqt: dicitur stella orion: q̃ amplior sit cæteris: quasi nux iuglandis. Varro aũt sic. Iugula signum est:qđ actius appellat oriona:quũ ait Citius orion patefit: huius signi caput dicit e stellis quattuor: quas ĩfra duæ claræ : quas appellant humeros: iter Iugula.
quas qđ uidetur iugulũ·unde iugula dicta. De orione multa Iginius:& alii. Dicimus aũt orion:& oarion: ad cal Orion.
limachi:& aliorum græcorum exemplum·unde Catullus. Proximus hydrochoi fulgeret oarion. Vesperugo·uespe- Vesperugo
ruginem Varro scribit:stellam esse:quæ uespere oritur:unde & uesper dicitur. Vitruuius aũt libro nono ita inqt.
Id aũt maxime ita esse cognoscitur:ex ueneris stella:q̃ ea quũ solem sequatur:post occasum eius apparens in cæ
lo clarissimeq; lucens uesperugo uocitatur:aliis autem temporibus eum antecurrens;& oriens ante lucem lucifer appellatur. Neq; uergiliæ occidunt.tendunt ad occasum· Seruius primo georgicon. Pleiades inquit signũ Vergiliæ.
ante genua tauri:qđ ortu suo primæ nauigationis tempus ostendit. unde græce pleiades dicuntur. απο του
πλειν.i.a nauigando. Latine uergiliæ a uerni tẽporis significatione:quo oriuntur:alii aũt eas pleiades appellatas Pleiades.
dicunt a matre pleione oceani filia:ex qua & atlante sint natæ. Eæ aũt septem numero feruntur: quũ tamen nemo amplius q̃ sex uidere possit:cuius causa hæc dicitur:q̃ de septem sex eum imortalibus:hoc est diis concubuerunt:tres cum Ioue:duæ cum neptuno:una cum marte:reliqua aũt Sisyphi uxor demonstratur. Ita. hæc dictio metri ratione:cum hoc uersu coniungi debet·nam aliter mancus esset·Et ita scribi debet:& nõ ista:ut ferme habent codices. Statim stant signa.hæc conueniunt cum superioribus:ubi diximus:statq; uti exorta est semel:le- Statim.
gendum esse. Statim autem prima producta hic legendum quoq; est: & significat iugiter: diu: & perseuerãter ut superius diximus:ex noui sententia. Nam quũ significat illico:& subito primá corripit:Mar. Sex sestertia si statim dedisses. Item· Tu factam tibi rem statim putasti. Concedit die. Die scribendum est:& non diei: ut cõmuniter habent codices:& legunt Pius & Sarracenus interp̃tes.nam uersus non consisteret:abũdaretq; una syllaba. Die aũt pro diei positum est:ut sit ablatiuus pro datiuo:ut apud Virgi. Teq; aspectu ne subtrahe nostro. Quod sumptũ.atq; epulas uictu p̃ponis honesto. Perge nox·Mercurius loquitur· Neq; ego hac nocte·loqtur Sosia: dicens:non meminisse:se unq̃ uidisse noctẽ aliquam hac longiorem:præter unam: quam pependit perpetẽ.i. in qua tota nocte pependit:& pedibus suspensus stetit:ut mos est seruorum improborum: qui ab heris ut castigentur suspenduntur:plectunturq; uerberibus. Eam quoq; ædepol multo hæc uincit longitudine. Ita scribendus est uersus:& delendũ:etiam:quá dictioñe metrica ratio non patitur. Credo equidem etiá dormire solem: si metri ratio attendatur:ita scribendus est & hic uersus:& dictio. Etiam:quæ in p̃cedenti superfluebat:hic reponenda est:& tollẽdum ædepol.uti abundás:nec cõgruẽs lepiditati sermonis latini. Nisi inuitauit.i.nisi repleuit se nimiũ uino:adeo:ut illud edormiscere nũc opus sit:& p̃pterea adhuc nõ oriatur. Verbero·uocatiuus casus est: Verbero.
ũbero aũt dicitur qui uerberibus dignus est;græce mastigias:alibi a Plauto bucæda appellatus: hoc ẽ a bubulis Mastigias.
coriis cædẽdus:uel Restio.i.reste dignus & suspẽdio. Similis tui.ad mores refertur. Similis aũt tibi ad uultũ:ut Bucæda.
Caper notat:q̃q̃ Plautus ipse dixerit:nimis similis est mei de forma:nõ de moribus loq̃ns. Istis pro tuis dictis. Restio.
ita uerba scribẽda sunt:nõ istis tuis p̃ dictis:metri ratione:ita exigente. Accipiam. male tractabo. Accipe:ut in Accipere.

nostro uocabulario diximus:significat tractare:in bonam & in malá partē.In bonā:ut apud Ciceronem. Roga ipsum:quēadmodū ego eū animini accæpi in malā:ut apud Terentiū. Ego abs te miseris sum acceptus modis. Significat capere.Virg. Alii taurinis follibus auras accipiunt reddūtq;.Intelligere. Terētius.Clinia aliter de amore tuo atq; est:accipis.Apuleius.Neq; tu ita accipis:ut res se habet.Audire.Virg.Accipe nunc danaū insidias.Datum carpere.Virg.Accipe & hæc manuū tibi quæ monumēta meaq; sint puer.In cōuiuiū recipere.Virg.Illos porticibus rex accipiebat in amplis. Sis.pro si uis:ad uerba.n.imperatiua:ut inquit Donatus:quia uidebātur cōtumeliosa addebant sis p si uis:ut fac sis:uide sis. Vbi sunt isti scortatores.Scortatores dicuntur scortorū:hoc ē meretricum sectatores. Scorta enim ut Festus inquit: appellantur meretrices:qa ut pelliculæ subiganturr oīa nanq; ex pellibus facta scorta appellantur:uel q in grabatulis pelles stratas tenere consueuerunt.

Scortatores.

Scortum.

So. Vbi sunt isti scortatores qui soliti inniti cubant?
Hæc nox scita est exercendo scorto conducto male.
Me. Meus nunc pater pro huius uerbis recte & sapienter facit:
Qui complexus cū alcumena cubat amans animo obsequens.
So. Ibo ut herus quod imperauit alcumenæ nuntiem.
Sed qs hic est homo quē ante ædis uideo? hoc noctis nō placet.
Me. Nullus est hoc meticulosus æque. So. quē? in mentem uenit?
Illic homo hoc denuo uolt pallium detexere.
Me. Timet homo:deludam illum ego. So. proh dentes pruriunt.

Qui soliti initi cubát.ut fabulatur:garritq; de more:Pius interpres hoc loco: dicens:eleganter & iocose:scortatores dici inniti: quum cubant. Somnia quædā laruasq; effutiens.Sed hoc quidē in ipso nugaq; principio. Quū uero paulū progressus est: Delirat penitus ac desipit:dicens.Mendā tamen:& eā mendosam in codice uideor agnoscere:ut fortassis illic:non soliti initi Plautus scriptū reliquerit:sed solis in nitellis.Scortatores.n.ut amicæ delicatulæ:morosulæ:& sagacis naris:impēdio sint:melli muscū:& id genus delicatula olfactoriola:suffimenta:odoramenta: pelliculā muris: nitoresq; oēs & uenustates gerunt &c.Nam nullo modo.solis in nitellis:hic scribi pōt:& omniū codicū ueterū & nouorū scriptura refragante:& metri ratione nō tolerante:sensusq; cōcinnitate reprobante. Quapropter legendū oīno censemus contextū huncut iacet:qui soliti inniti:cubant:hoc sensu.Vbi sunt isti scortorum sectatores:qui quū alias soliti sint īniti.i. conari & uires oēs exponere:ut scorta:meretricesq; adipiscantur:nūc cubant & dormiūt: quū id maxime curare:& adniti deberent:cōmoditate noctis huius longioris freti? & ita sensus clarissimus codex illæsus:& uersus integer fuerit. Scita. pulchra:cōmoda:apta. Cōducto male.male.i.dispēdiose:& maximo p̄cio: ita exponit Donatus.super illo:prodi male conciliate. Meus nunc pater pro huius uerbis.ita scribenda uerba sunt metri necessitate:& nō:meus pater nūc.abundaret.n.pes unus. Pro huius uerbis.secūdum huius uerba.

Male.

Nullus est hoc meticulosus æque. Aeque aduerbiū est:a noīe aequus:qđ proprie planum significat: ab aqua deductū in qua sūma est æqualitas & planicies:dū quiescit:& per metaphorā ponitur p iusto:quia nullā in ptem inclinat.Similiter æque pro iuste accipitur.Seneca.Iudex qui pte inaudita altera aliquid statuit:ēt si æque statuerit:haud æquus fuit.Aliqn̄ æque significat tam:ut in illo Virgilii scdo geor. Negant alios æque serpētibus agros dulcē ferre cibum:& sic hoc loco.Illud notauimus:in hoc significato:aduerbiū hoc non solū comparādi esse:sed etiā constructionē comparatiuoq; habere.Et quēadmodū dupliciter construimus magis & minus:hoc est:uel cū ablatiuo:uel cū q̄:& noīatiuo:aut altero casu a uerbo p̄cedenti dependēte:ut sū magis doctus te:uel q̄ tu:magis amo nestorē:q̄ petrū:magis īdigeo pecunia:q̄ pane:ita ēt dicamus:æque ac:uel æque atq;:cū noīatiuo: uel aliis casibus.Terentius. Aeque miser:atq; ego.Cice.ad curionē.Me certe habebis:cui carus æque sis & periocūdus:ac fuisti patri.Idem ad seruiliū:sed me colit & obseruat æque:atq; illū ip̄m patronum suū. Sed & cū q̄ constructum inuenias sine casu aliquo:sequēte clausula.Plautus in sticho.Ridiculus æque nullus est: q̄ dum esurit. Brutus ad Ciceronē.Hoc ego ad meū officiū priuatarū req; æque:atq; ullā aliam rem pertinere arbitror:uel cum ablatiuo tantū:absq; ac:uel atq;.uel q̄:ut hoc loco:nullus est meticulosus æque hoc.Et in Curculione.Qui me alter in terra æque erit fortunatus pal̄uuret? Meticulosus.timidus:metu plenus. Metus.n.est de p̄senti uel futuro periculo:mentis trepidatio:ut Vlpianus definit:a quo diminutiuū meticulus:& inde meticulosus: & meticulose aduerbiū pro timide. Quem? interrogatiue positū est:& subaudiendū uerbū. nam per aposiopesim positum est: quē quasi dicat: quē quærit hic? In mentē uenit.nūc demū inquit excogitaui:quē quærat:quasi dicat:me q̄rit.

Aequus.

Aeque.

Meticulosus.

Illic homo.hic homo me uerberare uult:sed per circūloqutionē ait:uult denuo paliū hoc meū detexere: hoc ē contexere:de.n.pticula licet interdū diminuat:uel cōtrariū significet:ut detraho:detego:tamen interdum quoq; auget:ut in deierare:demori:& similibus:& in hoc ipso uerbo:ut apud Virgil. Viminibus molliq; paras detexere iunco:pro ualde texere.est aūt in prouerbio:ut cōminantes alicui dicant se illi iterato pallium texturos.Detexere ergo scribendum omnino est:& non dextere:ut ferme habent codices:scriptorum iustitia corrupti:contra sententiæ concinnitatem:& uersus rationem. Deludam illum ego.& non:deludam ego illum: metri ratio scribi exigit. Proh dentes pruriunt.Ita habent codices antiqui:non pol dentes pruriunt:ut legunt interp̄tes nostri: Pius & Sarracenus. Sed quid sibi uelint hæc uerba: nullus docet. Nos autem hunc sensum ex eis elicimus: ut Sosia ibi existens: & qui ob longiorem noctem:quum iam diu non comedisset:fame torquebatur: dicat proh den-

De.

tes pruriunt.hoc est libidine edendi ardent mihi dentes.Et deinde subiicit. Certe aduenientē hic me hospitio pugnæ accepturus est.Qui.n.in longo itinere fuerūt:solēt ad hospitia diuertere:ut interim suscipiātur:& cibo ac potu recreentur.Inqt igitur Sosia.hūc:Mercuriū.s.su sceptur͛ se esse hospitio pugnæ.i.in eo hospitio:in quo non cibū sumere:sed pugnā exercere cogetur.Nā qđ ait Pius:pbiorē & fideliorē lectionē fore:si hospitio pugni legas: nostris auribus nō sapit:utpote dissonū a sniæ cōcinitate. Credo misericors.& ē quæ sequūtur:festiuissime:& cū ioco dicūtur. Oppido.i.ualde multū:deductū ex eo ṽbū:qa rustici inter se cōfabulātes: quātū qsq; frumēti fa

Oppido.

Certe aduenientem:hic me hospitio pugnæ accæpturus est,
Credo misericors est:nunc:propterea ꝙ me meus herus
Fecit ut uigilarem:hic pugnis faciet hodie ut dormiam.
Oppido interii.obsecro hercle quantus & ꝙ ualidus est,
Me. Clara uersum fabulabor:hic auscultet quæ loquar.
Igitur magis maiorem imodū:in sese concipiet metum.
Agite pugni:iam diu est ꝙ uentri uictum non datis.
Iampridem uidetur factum:heri ꝙ homines quattuor
In soporem collocastis nudos.So.formido male
Ne ego hic nomen cōmutem meū:& quintus fiam e sosia.
Quattuor uiros sopori se dedisse hic autumat.
Metuo ne numerū illū augeam.Me.hem nunc iā ergo sic uolo.
So. Cingitur:certe expedit se.Mer.non feret quin uapulet.
So. Quis hō? Mer.quisqs homo huc pfecto uenerit pugnos edat.
So. Apage.non placet me hoc noctis esse:cœnaui modo.

ceret: quotiēs copiam atq; abūdātiā eius significare uolebāt:dicere soliti erāt: q̄tū oppido satis eēt.hinc uenit in cōsuetudinē: ut de quacunq; re loq̄ntes.oppido pro ualde multum capiamus.

Clara uorsum fabulabor.subintellige uoce:ut dicat: clara & excerta uoce loquar: aduorsum hūc:ut me audiat:& intelligat q̄ loquar. Igitur magis maiorē imodū in sese cōcipiet metū.Ita scribi debet uersus:nō autem. Igitur magis modū maiorē in: ut legit Pius:dicens anastrophen eē: cōtra rectam metri ratione latinitatis gratiā:ac ueterū codicū scripturā. Igitur.aūt ppostea accipiēdū est:quēadmodū supra ostēdimus in eo ṽsu: Sese igitur sūma ui.uinsq; eoꝝ oppidū expugnasse. Agite pugni.Nūc mercurius uocē attollit:ut Sosia audiat. Iādiu est.iā longū tēpus ē:ex quo uētrē nō pascitis:ueluti ondat:se ex hoium cede uictū quærere. Iāpridem. Iādudū. nā qđ breue erat tēpus ad longū rettulit:licet iādudū qnq; p cito:& statim ponatur. Virg.Iādudū sumite pœnas. Nudos.mortuos:uel iacētes:& insepultos Virgil.Nudus in ignota palinure iacebis arena. Ne ego hic nomē cōmutē meū.ite legendus est ṽsus metri necessitate:ludit aūt in noie qnti.nā quū Mercurius quattuor se uiros sopori dedisse retulisset:rīdet Sosia ueteri se:ne hic nomē sosiæ cōmutet:in nomē qnti: ita ut posthac qntus uocetur:& nō sosia:qa qntus futurus sit:qui ab illo perimatur. Metuo ne numerū illū augeā.& non augeā illū:metri necessitate. Hem nūc iam ergo sic uolo.posteaꝗ Pius plautinus:fabulosus interpres:hoc loco multa nugatus est de cæteris triuialibus & cæcis doctoribus:gryphū hūc ut inqt: uarie exponēs:nūc legit sic colo:nunc: sic polleo:aliter sic molo:ex codicibus ut ait:uariis antiqs.Et demū lectionē clamitat:fideliter restitutū iri : si quis scripserit.Iam erit hic olmos:qa uidelicet in antiquo exēplari scriptū uiderit.Iam erit hic oltos.Et ita pperā:& futuliter qcqd in buccā uenit:euomit:p anfractus & salebras iter qrens quū alioquin plana & facilis uia pateat: qđ hinc maxime liquet.Codices ferme oēs sic colo habēt:in quo euidētissimus error:& facilimus tollatur.si sic uolo & nō colo legeris.nā ut fere similis est.u.littera.c.litteræ pterꝗ ꝙ paulo supinior est : inde errorem emanasse manifestū est.Scribēdū igitur:sic uolo.Et uerba sunt Mercurii pugnos expediētis : qui quū lacertos & pugnos ipsos: manicis sursum attractis:exornauit:inquit.hem nūc iam ergo sic uolo:scilicet expeditus eē & paratus: ac ut iā ueniat hic:quē pugnis cōtundam. Cingitur certe.pro accingitur. Expedit se.uerba sunt sosiæ: sensui iam dicto coherētia. Non feret qn uapulet.Scribēdū oino censemus:nō feret:& nō: non foret ut habent codices manuscripti:sed nō eo sensu:quo Sarracenus exponit.i.nō aufert:ut sit aphæresis pathos. Immo:nō feret p non patietur exponendū putamus:ut Mercurius dicat nō patietur:nō poterit ferre:qn uapulet:& qa nullū adhuc noiauerat:nec se uisum ab eo sosia adhuc putabat:subdit:loquens intra se. Quis hō? quasi dicat: quis hō nō feret qn uerberetur?ac si diceret:num me uerberare minatur? Quisquis hō huc pfecto uenerit pugnos ædat.addendū fuit pfecto ex codicibus antiqs:& metri necessitate:qđ uterq; Pius & Sarracenus interpretes non animaduerterunt.Minatur aūt Mercurius cuicūq; obuio pugnaꝝ percussionem.Et quia superius intellexerat Sosiam dixisse: proh dentes pruriunt.i.desiderio edendi ardent:ut supra exposuimus:iccirco ait Mercurius:se facturum:ut pugnos comedat:idest daturum se illi pugnorum contusionem:loco cibi.unde hoc audito: sosias: mutato sermone: non amplius pruritum dentium se habere:sed cœnasse modo : & nolle hoc noctis esse respondet: quia pugnos sibi in cibum dari nolebat . nam quod sarracenus exponit : pugnos edat: idest proferat : quasi illum inuitans ad pugnorum certamen:non uidetur consonum:sequentibus uerbis. Apage.abige:amoue: aduerbialiter positum: & græca dictio est. απαγω. enim significat abduco : remoueo de quo & infra dicemus.

Iamdudū. Nudus. Apage.

Tractim. Tangere.

Proin.proinde:ut deiu pro deinde. Tractim.diutiue:longo tractu:aduerbialiter:ita exponit Nonius.Hunc locũ adducẽs.uel. Tractim. iugiter & sine tẽporis intermissione:ut Seruius. Tangã. feriã.Tangere enim:ut Noñ.inquit significat ferire cõmouere Virg.Nec solos tangit atridas iste dolor. Lucretius. Nec bene pro meritis capitur:neq; tangitur ira:significat contingere.Lucretius.Tangere.n.& tangi res nulla põt:nisi corpus.Cicero in uerrem:Verres simul ac tetigit prouinciã.Significat circũuenire. Turpilius in demetrio. At etiam ineptus meus est mihi pater iratus:quia se talẽto argenti tetigi. Vt dormiat.i.ut moriatur: sed sosia in ludum uertere quærẽs hoc uerbum:inquit.

Proin tu istam cœnam largire si sapis esurientibus.
Me. Haud malũ huic est pondus pugno.So.perii:pugnos põderat.
Me. Q uid si ego illũ tractim tangam:ut dormiat.So.seruaueris.
Nam continuas has tris noctes peruigilaui.Me.pessumũ est
Facinus:nequiter ferire malam male discit manus.
Alia forma esse oportet:quem tu pugne læseris.
So. Illic me homo interpolabit:osq; meũ finget denuo.
Me. Exossatum esse oportet:quem probe percusseris.
So. Mirum ni hic me quasi murænam exossare cogitat.
Vltra istic qui exossat homines:perii si me aspexerit.
Me. Olet homo quidam malo suo.So.hei mihi nunq̃ obolui.
Me. Atq; haud longe abesse oportet.So. uerũ longe hic absuit.

Peruigilare.

Seruaueris. seruabis inquit me:si faciès ut dormiã: & somnũ capiã:quia continuas has tris noctes peruigilaui: peruigilare est perpetim & continue uigilare:sine ulla intermissione:& somni assumptione.iuxta illud Martialis. Nã uigilare leue est:peruigilare graue. Neqter.malo modo. Malã.maxillam:sed illud primitiuum. hoc deriuatiuũ est. Alia forma esse oportet quẽ tu pugne læseris.Ita scribi debet uersus hic:nostro iudicio:hoc sensu: continuãte sermonẽ Mercurio:ut quũ dixisset:habere se manũ male assuetã nequiter ferire malam:subdat.Veq; quẽ tu o pugne læseris.i.quẽ ego pugno pcussero:alia forma oportet esse:quasi dicat:humanã formã illũ amittere opus est:ita penitus exossatus & attritus reddatur: & pugne in casu uocandi scribendũ est:a nomine pugnus & læsis:nõ legeris.Nec loquitur sosia:se non illum dicens:qui pugnis Mercurii destinatus sit:ut Pius interpres hariolatur. Illic me homo interpolabit:osq; meũ finget denuo. Ita scribendus uersus est: ut suis constet pedibus.

Interpolare.

Interpolare:est imutare:& in nouã formã a uetere:fingere:tractũ ab arte fullonica: quæ poliendo diligenter uetera quæq;:quasi in nouã spẽm mutat:ut inquit Noñ.hunc locum citans:unde interpolis cõmunis generis:& interpola noua inuenta:& interpolator:de quibus & in mostellaria dicemus. Exossatũ eẽ oportet.ita scribendũ est:nõ autem exossatũ os esse oportet: ut legunt interpretes iam dicti:contra metri rationem.

Muræna.

Mirũ ni hic me.ita scribendũ est:& non mirũ næ hic me:ut scribũt Pius & Sarracenus:cõtra antiquoꝶ codicũ scripturã:& sententiæ cõcinnitatẽ:ni aũt pro nisi exponẽdum est:ut dicat.Merũ nisi hic me quasi murenã exossare cogitat:qui sermo est planto peculiaris. Quasi murenã. Murena piscis est:tortilis:& laciniosa anguillæ similis:ut Aristoteles:& alii autores sunt:ossiculis minutioribus oppleta: quam uirgis percuti a piscantibus:ad usq; obitum ferunt:ossaq; similiter excludere.Abundat in freto siculo:unde Mar.inquit.Quæ natat in siculo grandis muræna profundo.Non ualet exustã mergere sole cutem.Licinii murænæ cognominati sunt: ut Macro.ait: quia hoc pisce effusissime delectati sint. Murænulas uocat hieronymus intorta colli insignia ex auro. Exossare. est ossibus priuare. Vltra istic.Et si ueteres codices ultro habeant:scripserim tñ libentius ultra.Et sunt uerba sosiæ amolientis: & aspellentis a se Mercurium hominũ exossatorem: ultra.n. aduerbialiter hoc loco sumi existimamus:iuxta cõmunem uulgi morem:quum enim quẽpiam a nobis ablegamus:hoc aduerbio ultra uti consueuimus:quasi significantes rem nobis infensam:ultra hunc locum:hoc est a conspectu nostro procul ablegandam: qđ autem ait Pius:aspellit tanq̃ uaniloquum sosiam Mercurius: uel salsum omnino putandũ est: quum contrarium sit.nam sosia Mercurium aspellit homines exossantem:uel summo cum delirio ab ipso Pio probatum.

Oleo. Oboleo.

Olet homo. ac si diceret:odor hominis hic prope existentis ad me uenit. Malo suo. idest cui suum iminet malum: quia illum magno malo afficiam. Hei mihi nunq̃ obolui.quia oleo uerbum est meson:& sicut trahi potest ad bonum odorem : ita & ad malum : Sosia pro malo capit : tanquã intellexerit : Mercurium offensum esse:uel oris uel corporis sui graue olentia:propterea inquit : nunq̃ obolui: obolere enim semper de tetro odore : & illiberati sumitur:ut alibi in Mostellaria poeta inquit : oboluisti allium germana illuuies. Nam quũ Pius inquit: hunc uersiculum:oboluisti allium: esse in persa: somniabat . Mihi autem addendum fuit : aduersus integritatem : qui alias claudicaret a Pio & Sarraceno non animaduersum. Oportet. necesse est uerisimile est. Verum longe hic absuit. uerba sunt Sosiæ : respondentis quasi per iocum ad uerba Mercurii : qui dixerat : haud longe abesse oportet. Si inquit: nunc non abest longe: at longe absuit : quia ab exercitu redibat. Nec attendendus est Pius dicens : scribendum ex priscis exemplaribus : ut longe hic absuat:fallitur enim plurimum : & prisci codices habent. Verum longe hic absuit : & metri ratio non patitur scribi : ut longe hic absuat . nam pes unus deficeret carmini.

Superstitiosus.timidus:meticulosus:a superstitibus.i.uetulis pauidis:& timidis:quæ nepotibus supsunt: & magis timent deū ꝙ debeant.Superstitiosus qđ signum est deliramenti:ut Donatus inquit:& ut Lactantius definit: ac Cicero in libro de natura deorꝫ.Religio ueri cultus est.Superstitio aūt falsi. Gestiunt pugni mihi. gestire ut Gestio. in uocabulario nostro diximus:est cupere:ut hic:quasi dicat:congredi cupiunt:& est lætitiā promere:seu lætum esse. Si in me exerciturus.s.es pugnos:uerba sunt Sosiæ:secū loquentis:sed ueluti respondētis ad Mercurii uerba. Aduolauit.cito peruenit. Næ ego infelix homo fui.ita scribi debet uersus metri ratione: ut infelix hō: & non homo infelix legatur. nam uersus nō cōsisteret. Interuelli. Interuellere est excipere: & extrahere. Interuellere. Volucrē.alas habētem:ludit.n.ī hoc nomine: qa dixerat Mercurius aduolauit: alias uolucrē pro celeri capimus: ut uolucrē ꝗ fuga ꝑuertitur hebrum. Volucris. Gestito. gesto fero. Illic a me homo.& nō. Illic homo a me scribendum est:metri necessitate. nam aliter abundaret uno pede. Iumento suo. humero.s. & tergo omnia ferenti: tāꝗ si iumētum esset dossuariū:& clitellarium. Iumentū. Iumētū a iuuando dictum est: quia hoīem iuuet : cuius appellatione animalia continētur:quæ uel salmas gerunt: uel currus trahunt : bobus dūtaxat exceptis.Est etiam uehiculi genus:qđ qm̄ a iunctis pecoribus trahebatur.Nonius & Aulus gelius a iūgendo dictum putant.

Me. Illic homo superstitiosus est.gestiunt pugni mihi.
So. Si in me exerciturus:quæso in parietem ut primum domes.
Me. Vox mihi ad aures aduolauit.So.næ ego infelix homo fui
Qui non alias interuelli: uolucrem uocem gestito.
Me. Illic a me homo sibi malum rem arcessit iumento suo.
So. Non equidē ullū habeo iumentū.Me.onerādus ē pugnis ꝓbe.
So. Lassus sum hercle:e naui ut uectus huc sum:etiā nūc nauseo.
Vix incedo inanis:ne ire posse cū onere existimes.
Me. Certe enim hic nescio qs loquitur.So. saluus sum nō me uidet.
Nescioquem loqui autumat:mihi certo nomen sosia est.
Me. Hinc enim mihi dextera uox auris:ut uidetur:uerberat.
So. Metuo uocis ne uice hodie hic uapulem:quæ hunc uerberat.
Me. Optume eccū incedit ad me. So.timeo:totus torpeo.
Non ædepol nunc ubi terraꝝ sim scio:ubi roget.
Neq; miser me cōmouere possum præ formidine.
Illic mandata heri perierunt una & sosia.
Verū certum est confidenter hominem contra colloqui.
Igitur qui possim uideri huic fortis:ut a me abstineat manū.
Me. Quo ambulas tu qui uulcanū in cornu conclusum geris?

Nam qđ Sarracenus exponit:iumento suo.i.uel in suū adiumentū:uel si placet interꝑtari pro uectabulo: somnia sunt : & laruæ umbratiles:est aūt iocus:a sosia prolatus:quia Mercurius dixerat iumento suo:quēadmodū & infra:quum ait:onerandus est pugnis ꝓbe:excipit Sosia:lassus sum herclesquasi dicat:nequeo ulterius pondus ferre. Nauseo. Nauseo.uomitu infestor:& Nausea appetitus uomendi:a naui:quia nauigantibus facile excitari solet. Vix incedo inanis.expositio superiorꝫ. Nescioquē.iunctim legendū est:nescio quis dixit Mercurius.Sosia ostendit: se intellexisse:illū nescioquē tanꝗ ꝓprium nomen protulisse.ideo inquit:mihi certo nomen sosia est:ac si diceret:& non nescioquis. Dextera uox.epithetou est dextera. Quæ hunc uerberat.ludit iterum sosia:dicens se metuere ne uice uocis Mercurii aures uerberantis:ipse ab illo uerberetur. Torpeo.debilitor ex timore. nam ex timore debilitantur membra:calore & sanguine in intima se recipientibus:& membra deserentibus: unde fit tremor: torpor.u.a torpedine pisce dicitur:ut placet Seruio.cuius contactu corpus hebescit. Torpor. Vbi roget:ubi me interroget: ubi aduerbium est loci:& temporis:ut hic:& ubi pro postꝗ aliquādo accipitur. Vbi. Illic mandata heri. delendum fuit enim:qđ scriptum erat:post dictionem illic:tanꝗ superfluens:& a metri ratione non tolleratum. Verū certum est.ita scribendū censuimus:potiusꝗ certo ē:ueterū codicū auctoritate:& uti latinitati cōcinniori satisfieret.

Igitur qui possim.i.ea causa ut possim uideri huic. Fortis:ut a me abstineat manū. Ita scribi metri necessitas cogit:& nō a me ut abst:manū. Quo ambulas.hic Mercurius uoce exerta sosiā interrogat laternam cum igne accenso ferentem:quo ambulet:nam iam recta ad fores amphitryonis tendebat. Vulcanum. ignem: dicitur uulcanus ignis:quasi uolicanus:ut placet Seruio:quia scilicet ignis naturæ competat sursum uolitare: uolat enī flamma:& candida est.Vulcanus autem ignis inuentor fuisse perhibetur: & iccirco pro igne ipso accipitur. De eo Diodorus in primo multa dicit :filius etiam Iouis fuisse fertur ex iunone:& quia turpis: ꝑcipitatus a ioue in lemnū insulā:& ibi a simiis nutritus ut Seruius:ut Homerus:a thetide:& Eurinome oceani filia:& ob casū a cælo in terram claudus factus:& deorū faber fuisse:arma & fulmina ioui contra gigantes fecisse. Monile hermiones.Coronam ariadnæ: arma achillis:& æneæ:& alia supra humanum ingenium: alius etiam Vulcanus fuisse Vulcanus. dicitur nili filius:qui ab ægyptiis tanꝗ ægypti custos colitur. In cornu.in laterna cornea:mos enim erat noctu uagantium qui & nunc est:ut ignem ferant secum:laterna autem erat & ex cornu: De qua Martialis. Dux later- Laterna.

na uiæ clanſis feror aurea flāmis:& trita eſt gremio parna lucerna meo. Et ex ueſica. De qua idem poeta. Cornea ſi non ſum:nunquid ſum fuſcior? aut me ueſicā contra qui nenit eſſe putat? Dicūtur aūt laternæ quia in eis ignis lateat: ut ſupra dictū eſt:& q̄q̄ lateo primā breuem habet:laterna tamen producit. Qui pugnis hic exoſſas homines. hic addendum fuit:metri neceſſitate. nam aliter uerſus non conſiſteret:uerba ſunt autem ſoſiæ: audacter Mercurio reſpondētis:ut ſupra pollicitus fuerat ſe facturū:ut a ſe abſtineret manū:& memoris eorum quæ predixerat Mercurius ad puguum loquens:Exoſſatū eſſe oportet quē probe percuſſeris. A in uero? ideſt ais ne ſerio? & ex aio? Verbero mētiris nūc. uerba ſūt Mercurii:nec interponenda eſt perſona ſoſiæ: nihil.n. ſententiæ quadraret. Nam mercurius quū audiſſet reſponſionē audacē ſoſiæ:ei comminatur dicens uerbero: mētiris nunc q.ſ. ſis utcunq; animo tuo collibitū ē quia ſeruus es:& non liber: at iam faciam ut uerum diſcas dicere:quia.ſ.te ob mēdaclum uerberabo: quē contextus ordinē:nec Pius: nec Sarracenus intellexerunt:obſcurū interim:& nō cōſonū relinquentes. Nunquid tu nunc es certior. addendū fuit tu: metri neceſſitate:qñ aliter uerſus non conſiſteret:qđ neq; interpretes p̄fati animaduerterunt.

So. Quid id exquiris tu qui pugnis hic exoſſas homines?
Me. Seruus ne:an liber? So. utcunq; animo collibitum eſt meo.
Me. A in uero? So. aio eniuero. Me. uerbero. mentiris nunc.
At iam faciam ut uerum diſcas dicere. So. quid eo opus eſt?
Me. Poſſum ſcire quo profectus:cuius ſis:aut quid ueneris?
So. Huc eo:heri ſum ſeruus:nunquid tu nunc es certior?
Me. Ego tibi iſtam hodie ſceleſtā cōprimā linguā. So. haud potes.
Bene pudiceq; aſſeruatur. Me. pergin argutarier?
Quod apud haſce ædis negociū ē tibi? So. imo quod tibi eſt?
Me. Rex creon uigiles nocturnos ſingulos ſemper locat.
So. Bene facit quia nos eramus peregre:tutatus eſt domum.
At nunc ſane abi:aduenisse familiares dicito.
Me. Neſcio quantum familiaris ſis:niſi actutū hinc abis.
Familiaris accipiere faxo haud familiariter.
So. Hic inquam habito ego:atq; hoꝝ ſeruus ſum. Me. at ſcin q̄uo?

Comprimere. Sceleſtam cōprimā linguam. Comprimā inqnit Mercurius hodie hanc tuā ſtultiloquētiam:& audacē ac ſceleſtam linguam. Comprimere.n. eſt cohercere:& cohibere:ac compeſcere:ut alibi Plautus. Ne ſæui obſecro:comprime iracundiam. Ideo ſoſia reſpondet.

Non potes.ſ. linguam meā comprimere & coercere:quia bene pudiceq; aſſeruatur. Comprimere etiā ſignificat uitiare. Mar. nillica:uel duri. cōp̄ſſa eſt nupta coloni incaluit quotiens ſaucia uena mero. undę compreſſus pro coitu accipitur. Plautus. Quā grauidā hic reliqui cōp̄ſſu meo. Compreſſio etiā in eadem ſignificatione accipitur:a qua diminutiuū fit cōp̄ſſiuncula. Idem. Dulces amantiū cōp̄ſſiunculæ. Et in hac ſignificatione potuit accipere ſoſia uerbū Mercurii comprimā:tanq̄ ſi Mercurius ei minatus eſſet:ſe illius linguæ uitiū illaturum: qđ Pius multis uerbis expreſſit:irrumationē.ſ.qđ indicāt illa uerba ſoſiæ reſpondētis:bene pudiceq; aſſeruatur.

Argutus. Arguto & argula. Pergin argutarier. argute loqui:& obſtrepe. Argutus.n. ut diximus in noſtro uocabulario ſignificat ſtridulū uel reſonātem:aut canoꝝ. Virg. Forte ſub arguta conſederat ilice daphnis. Idem arguto tenues percurrens pectine telas:& ſignificat breuē. Idem. Illi ardua ceruix argutūq; caput:& ſalſum uel acutum:ac malicioſum. unde argutiæ:& argutiole pro malitioſe dictis uel factis accipiūtur. Dicimus autem:argutari:& argutare. Neuius totū diem argutatur quaſi cicada. Propertius. Illa mihi totis argutat noctibus ignes:pro argute obiicit:& imputat. Quod apud haſce ædis negotiū eſt tibi. quod ſcribendū eſt ex antiqs codicibus:& nō qd:in utroq; loco.

Creon. Rex creon. ut ſæpe alias:ita hoc loco Pius ineptit:legēs creo:dicēſq; Plautū latine locutū eſſe:græcos aūt.n. addere: apud quos Caton & Creon dicitur. Nā ſi creo legatur:quo modo gtūm creontis facere poſſit:ne illum qdē intelligere:nedū docere nō poſſe nō dubitamus:quo tñ hic idē poeta utitur:quū inqt:Creontis unicus teleboaꝝ p̄duellis. Sed & Sidonius apollinaris:quē Pius ipſe interpres adducit:Creontē dixit in actō:& eo p̄fecto latino. nā græcus creonta eſt. Is aūt actūs a gtō creontis fit:ut a demophoontis demophoontē:a phaethontis phaethontē:a laochoontis laochoontē:quoꝝ ntūs creon demophoon:phaethon:& laochoon eſt. Si.n. creo ntūs ſit:nō creontis gtūm: nec creontē actūm faciat:ſed creonis:& creonē:ut leonis leonē. Catonis catonē:draconis draconē. Quare quū nec rōni carmīs deroget: nec grāmaticæ iniuria fiat:Creon legēdū cēſemus:ut plurimi antiqui codices hn̄t:& parcēdum ntō noīs inaudito. hic aūt ſenſus eſt:r̄ndente Mercurio interrogationi ſoſiæ:ſibi eē negociū apud illas ædis: quia ſit cuſtos nocturnus:diſpoſitus:& iuſſus a creonte rege urbis cuſtodiā agere:& qa ſolus eſt:cuſtodes aūt urbis ſere plures una ire ſolētr̄ndet quaſi tacitæ obiectioni:cōſueuiſſe. regē creontē uigiles & cuſtodes nocturnos ſingulos locare deſtinatis urbis locis. Nā qđ ait Sarracenus interpres:nō uidere q̄uo hæc ūba Mercurio conueniant:ſe ſoſiā ſimuláti nō eſt mirū:quū cæcus ſit:qui quidē nō uideat Mercuriū nōdum ſoſiæ perſonā ſimulaſſe:quinimo hoc ſermonis initio:& primo cōgreſſu ſe cuſtodē urbis dicere. At nunc ſane abi. Ita ſcribendū eſt:metri neceſſitate:& nō abi ſane:abūdaret.n. pes unus. Et uerba ſunt ſoſiæ r̄ndentis Mercurio:& cū abire iubentis:nec amplius cuſtodiæ domus ſuæ curā habere. Faxo. faciā haud. Familiariter. nō amice nec hoſpitaliter. At ſcin q̄uo.

scribendũ est scin:per.c.pro scis ne.Scis ne inquit Mercurius Sosiæ minitans:quo modo:subaudi te tractabo?De inde subdit:faciam ego hodie te superbũ:nisi hinc abis.i.faciam ut hinc auferans in altũ eleuatus per manus & pedes:ut iis fit:qui ad suppliciũ:uel in carcerem sublati ferũtur.Et quia superbus multa significat:interpellat sosia. Quonãmodo.s.me superbũ facies?Et tunc Mercurius exponit quo modo:dicens. Auferre nõ abibis. eo modo inquit te supbũ faciã:ut elatus hic auferaris:si modo fustẽ sumpsero:quia tot uerberibus te onerabo:ut debilis factus:per te hinc abire nõ possis.Et scribendũ est:ego si fustẽ sumpsero.Et nõ. Si ego fustẽ sumpsero: metri

Faciam ego hodie te superbũ:nisi hinc abis.So. quonã modo.
Me. Auferere:non abibis:ego si fustem sumpsero.
So. Quin me esse huius familiæ familiarem prædico.
Me. Videsis:q̃ mox uapulare uis:nisi actutũ hinc abis.
So. Tun domo prohibere peregre me aduenientẽ postulas?
Me. Hæccine tua domus est?So.ita inquã Me.quis herust igit̃ tibi?
So. Amphitryo qui nunc præfectus est thebanis legionibus.
Quicũ nupta est alcumena.Me.quid ais?quod nomen tibi est?
So. Sosiam uocant thebani dauo prognatum patre.
Me. Ne tu istic hodie malo tuo compositis mendaciis
Huc aduenisti audaciæ columen consutis dolis:
So. Immo equidẽ tunicis consutis huc aduenio:non dolis.
Me. At mentiris etiã:certo pedibus non tunicis uenis.
So. Ita profecto.Me.nunc profecto uapula hoc mendacium.
So. Non ædepol uolo profecto.Me.at pol profecto ingratiis.
Hoc quidem profecto:certum est.non est arbitrarium.

necessitate : posset & sentẽtia hoc modo elici.At scin quõ faciam ego hodie te superbũ: nisi hinc abis? ut hoc totũ simul legeretur. Nã quia uisus fuerat sosias supbe respondisse:quum dixit: hic inquã habito ego: atq̃ hoꝝ seruus sum:Conuenienter Mercurius rñdet uerba p̃dicta:& quia dicit scin quõ faciam te superbũ:iccirco sosia rñdet:quonãmodo? Superbus aũt a superbiendo dicitur & supbio a supeũdo. unde quicquid in aliqua re excellit: supbũ dicere possumus:quasi sup alia iens. Virgl. Ceciditq̃ superbũ iliũ hoc est nobile:magnificum. hinc aliquãdo [Supbus.]
pro elato ponitur:atq̃ alto.Idem:& gressus glomerare superbos:& alibi. Tyburq̃ superbũ: aliquãdo pro ornato.Idem.Barbarico postes auro spoliisq̃ superbi.Interdũ pro opulento.Idem:simul ense superbum Rhamnetem aggreditur qui forte tapetibus altis extructus.hinc aliquãdo pro arroganti & truculento accipitur. Idem. Stirpis achilleæ fastus:iuuenẽq̃ superbum.Idem.Te turne superbũ cæde noua quærẽs.Et pro uitabili.Idem. Foribusq̃ affixa superbis ora uirũ tristi pendebant pallida tabo.Et pro iniquo.Idem. Quos illi bello profugos egere superbo.Superbus etiã apud antiquos ꝓpter pompã funeris mortuus dicebatur:quia mortui sublati in altũ ad sepulchrum ferãtur.Sed nõ censemus hoc loco in hoc significatu capi debere:quãq̃ Nonius ita exponat. Et ꝓpterea nõ placet Pii cõmentatoris correctio:qui pro auferere: efferere scribendũ putat: quia ꝓprie efferri dicãtur cadauera mortuoꝝ. Postulas.quæris uel uis postulare ꝓprie est rem iustã petere & requirere:uel alterius uoto contradicere:ut apud Vlpianum de postulãdo.Scdm noniũ est poscere:uel uelle. [Postulo.] Videsis. nisi tertiæ inflexionis sit unde uersus abũdat uno pede:itaq̃ opus est:anapæstũ in primo esse. Hæccine tua domus est.uerba sunt Mercurii. Quis herust igitur tibi.uerba sunt Mercurii.Et legẽdũ est:quis herust:pro quis herus est: metri necessitate:qđ Pius & Sarrace.nõ uiderũt.Et hic totus unicus est uersus. Hæccine tua domus ẽ? Ita inq̃: quis herust igitur tibi?& nõ duo:ut idẽ legũt. Amphitryo qui nunc p̃fectus est.uerba sunt Sosiæ. Qui cũ .i.cũ quo. Nupta est.cõnubio iuncta a uerbo nubo.i.operio quia operetur:& tegeretur in eodẽ cubiculo cũ uiro: ut Donatus inquit.Et nupta uerba dicebant antiqui:quæ ṽginẽ dicere nõ licebat:ut Festus inquit: Plautũ adducens q̃ dixerit. uirgo sum:nundũ didici uerba nupta dicere. [Nupta. Nupta ṽba] Quid ais.Mercurius loq̃tur. Næ. næ cũ diphthongo scribeñ. & significat certe. Tu isthic.oẽs codices isthic hñt:& recte q̃dem:pro iste:sicut isthæc ꝑ ista:& isthoc ꝑ istud:est aũt modus loquendi:tu isthic:quasi dicat:tu quisq̃s es:& nõ corrigendũ est isthuc:ut inepte corrigit Pius & cõtra grãmaticã elocutionẽ. [Isthic.] Compositis mẽdaciis.simulatis & fictis.Mendaciũ hoc loco:ut supius diximus:accipit̃ ꝑ re dicta cõtra animi sñiam. Huc aduenisti.huc addẽdũ fuit:metri necessitate:& sñiæ cõcinnitate. Et hoc est: qđ nõ uidens Pius:isthic ꝑperã corrigere nisus est. Audaciæ columen.plusq̃ audacẽ dicere uolẽs:audaciæ columen dixit.Columẽ aũt est sustẽtatio:& fulcimẽtũ.unde dictæ columnæ a Victruuio:& ab Horatio. Grande decus columẽq̃ reꝝ. Terẽtius quoq̃ columen familiæ dixit:pro sustẽtaculo.Inde columellares dẽtes: & columellæ serui:quibus plurima erat in herili domo autoritas. [Columen. Columellæ serui.] Cõsutis.contextis:cõpositis. Ingratiis uel aduerbialiter: uel subaudiẽdũ tuis.i.cõtra animi tui sñiam:& te uel nolẽte.Ingratiis aũt scribi metri necessitas cogit: nõ aũt ingratis:ut legit Pius interpres cæcus.Si.n.& alibi sæpe usus est Plautus:Vt in casina.uobis inuitis atq̃ amboꝝ ingratiis.Et in asinaria.Caue meis ne ingratiis:& in mercatore:in scenas pentheũ:diripuisse.Tuis ingratiis:&alibi pluries. [Ingratiis.] Certũ est:nõ est arbitrariũ.hic sensus est:hoc profecto certũ est:ut.s.tu uapules:quia ego ita cõstitui:& decreui:nec est arbitrariũ.i.nec in tua potestate est:utrũ uelis:uel ne uapulare.Arbitraria res dicitur:quæ in arbi- [Arbitraria res.]

trio est:an fiat:uel non fiat. Tuam fidem obsecro.exclamatio hæc Sosiæ nō ad thebanum populum est:sed ad Mercuriū:nusq̄.n.thebanū populū adhuc allocutus est sosia:itaq; Pius interpres desipit exponēs.tuā fidē:tuū auxiliū o thebane populus.Fides dicitur ex eo q̄ fit qđ dicitur:ut ait Cicero libro.iiii.de re pub. Significat etiā opē & auxiliū:ut inqt Donatus.Virg.Tyrrhenāq; fidē.Est aūt hoc loco:tuā fidē obsecro:uerbum adiurātis:ac si dicat:p tuā fidē obsecro te ne me uerberes. Præut.respectu illius qđ futurū est. Cuius es nūc.ita scribendū est: metri necessitate:& nō cuius nunc es:abūdaret eni unus pes. Thebani ciues.s.auxiliū ferte. Clamat.Mercurius loquitur: & clamat scribendū est:ut oēs codices hñt:nō clamas: ut corrigit Pius:loquitur enim Mercurius i tertia persona:ac si dicat iste carnifex: deinde apostrophat sermonē ad illū in scda: quum ait eloq̄re &c. Quē pugnis cæderes.delēdū fuit tu qđ scriptum erat inter quem & pugnis:metri necessitate Isthoc.ob istud iqt Mercurius:magis uapulabis. Quia uaniloquus.mendax:uanitudinē antiqui mēdaciū dixerunt. unde illa Catonis snīa circunsertur: nil peius uanitudine:uanus ut Nonius inquit leuem & inanem significat. Virgil.Sed illos expectata seges uanis elusit aristis.Mendacem. Idē ni frustra auguriū uani docuere parētes Salustius in iugurta. Mauri uanum genus Insidiosum & subdolum.Virg.Nec si miserū fortuna sinonē finxit: uanū etiā mendacēq; improba finget.

So. Tuam fidem obsecro.Me.tun te audes sosiam esse dicere:
Qui ego sum?So.perii.Me. parū etiā præut futurū est: p̄dicas.
Quouis es nunc?So. tuus.nam pugnis usufecisti tuum.
Pro fidi thebani ciues.Me.etiam clamat carnifex.
Eloquere:quid uenisti?So. ut esset quē pugnis cæderes.
Me. Cuius es?So.amphitryonis inquā sosia.Me.ergo istoc magis
Quia uaniloquus:uapulabis.ego sum non tu sosia.
So. Ita dii faciant ut tu potius sis:atq; ego te ut uerberem.
Me. Etiā mutis?So.iā tacebo.Me.qs tibi herus ē?So. quē tu uoles.
Me. Quid igitur?qui nunc uocare?So.nemo:nisi quē iusseris.
Me. Amphitryonis te esse aiebas sosiam.So.peccaueram.
Nam amphitryonis socium næ me esse uolui dicere.
Me. Scibam equidem nulllū esse nobis nisi me seruum sosiam.
Fugit te ratio.So.utinam istuc pugni fecissent tui.
Me. Ego sum sosia ille quem te dudum esse aiebas mihi.
So. Obsecro ut per pacem liceat te alloqui:ut ne uapulem.
Me. Immo induciæ parumper fiant:si quid uis loqui.
So. Non loquar nisi pace facta:quando pugnis plus uales.
Me. Dicito quid uis:non nocebo.So.tuæ fidei credo? Me. meæ.
So. Quid si falles?Me.tū mercurius sosiæ iratus fiet.
So. Animum aduortte.nunc licet mihi libere quiduis loqui.
Amphitryonis ego sum seruus sosia.Me. etiam denuo?
So. Pacem feci:fœdus feci:uera dico.Me.uapula.
So. Vt lubet:quid tibi lubet fac:quoniā pugnis plus uales.

Vanitudo. Obscurū.Idē Et pcul in tenuē ex oculis euanuit umbrā.Tul.de re pu. Vt nostra uero ætas rempu. sicut picturā
Vanus. accæpisset egregiā:sed iā euanescentē uetustate.Aul.gellius aūt hæc.Vanos ex apollinari didicimus proprie dici non ut uulgus dicit & descipiētes aut hebetes:sed ut ueterꝫ doctissimi dixissent mendaces:& infidos:& leuia inaniaq; p grauibus & ueris astutissime cōponentes. Etiā mutis.i.etiā loquēs:& uerbum facis? & ita scribēdū censemus loquente Mercurio.Et nō. I etiam mutis:ut legit Pius:qnquidem.i.hoc loco supfluū uidetur:
Mutire. mutire ē pro tacere ponitur:teste donato.unde mutos dictos putāt:& pro loqui:ut apud Persiū.Men mutire nefas. Scibam equidē.Scibā:& non sciebā scribendū est:metri necessitate:iuxta antiquoꝫ morē qui audibā:& custodibam dicebāt. Vtinā istuc pugni fecissent tui.quid sibi uelit Sarracenus hoc loco quū ait:quia liber essem:non seruus alii uiderint:hoc aūt dicit:& sensus hic est.Vtinā pugni tui ita me fugissent:ut rōnē inqs me fugere: qa nō essem a te percussus Vt ne.p ut nō. Induciæ.pax est in paucos dies.Et dicūtur Donato uel q̄ in diē dentur uel q̄ in
Induciæ. dies ociū p̄beāt.Varro aūt inqt.Induciæ sunt pax castrēsis paucoꝫ dieꝫ.Et alio loco ait. Induciæ sunt belli feriæ. Aurelius aūt opilius:primo libroꝫ quos musaꝫ īscripsit. Induciæ inqt dicuntur:quū hostes inter se utrinq; ultro citroq; alteri ad alteros īpune:& sine pugna ineunt.Inde ab eo inqt nomē esse factū uidetur: quasi initus atq; introitus.Et eo casu per.t.potius:q̄ per.c.scriberetur nomē. Dicito quid uis.ita scribendū est: metri necessitate:&
Aposiopesis. non si quid uis.Si enim superfluit:& abūdare uersum faceret. Etiam denuo?aposiopesis est figura: quæ latine reticentia appellatur:hæc locū habet:quū relinqtur uerbū per nimiā indignationem uel aliter:ut quos ego:apud Virg.& apud Teren.Ego quæ illā:quæ illū:quæ me? Vt lubet:qđ tibi lubet fac.Ita habent codices oēs:& snīæ rectitudo:nec corrigendum est: ut licet: ut Pius interpres corrigit: sensus autem hic est: ut tibi libitum est, & quēadmodum tibi placet: facias, quia pugnis es me ualentior: nec possum uiribus tuis obstare.

Vt ut.i.quócunq.ita ubi ubi.p ubicunq.unde unde pro undecunq.quaqua pró quacunq:ut Donatus inquit. Tu me uiuo. Viuo scribẽdum est:ex codicibus antiquis:& sniæ cógruitate:& nó uiuus:& uerba sunt continuata Sosiæ.quinimo illud est:qđ se reticere nolle pſitetur:quócunq ille sit facturus. Certe ædepol. Et hæc quoq uerba e:usdẽ Sosiæ cõtinuata sunt:& scribẽdum est:me alienabis:& nó:tu me alienabis.tu.n.supfluit:metri necessitate. Noster.nostræ familiæ. Qui dudum cum amphitryone.dudum addẽdum fuit metri necessitate.ná aliter pes unus deficeret. Sanus.integer.incorruptus:& ualidus.Vñ sanitas incolumitas. Quid malum.modus loquẽdi quo utitur sæpe Plautus.malú aút sepatim legẽdum est:ut sit indignantis interiectio. — *Vt ut.*

Verum ut ut es facturus.hoc quidem hercle haud reticebo tñ:
Tu me uiuo hodie nunq̃ facies:quin sim sosia.
Certe ædepol me alienabis nunq̃:quin noster siem.
Nec nobis præter me alius quisq̃ est seruus sosia.
Quid dudum cum amphitryone hinc una ieram in exercitum.
Me. Hic homo sanus non est.So.quod mihi pdicas uitiũ id tibi ẽ.
Quid malum?nõne ego sum seruus amphitryonis sosia?
Nonne hac noctu nostra nauis huc ex portu persico
Venit quæ me aduexit?nonne me huc herus misit meus?
Nonne ego nũc sto ãte ædes nostras?nõ mihi ẽ laterna i manu?
Non loquor? nõ uigilo?nõne hic hõ mõ me pugnis contudit?
Fecit hercle:nam mihi misero etiam nunc malæ dolent.
Quid igitur ego dubito?aut cur non introeo in nostrã domũ.
Me. Qui domum nostram?So.ita enimuero.Me.quecũq dixisti mõ
Omnia ementitus:æquidem sosia amphitryonis sum.
Nam noctu hac soluta est nauis nostra e portu persico:
Et ubi pterela rex regnauit oppidum expugnauimus.
Et legiones teleboarum ui pugnando cæpimus.
Et ipse amphitryo obtruncauit regem pterelam in prælio.
So. Egomet mihi non credo:quũ illæc illum autumare audio.
Hic quidem certe illic quæ res gæste memorat memoriter.
Sed quid tu ais? quid amphitryoni a telebois datum est?
Me. Pterela rex qui potitare solitus est patera aurea.
So. Elocutus est.ubi ea patera nunc est?Me.in cistula
Amphitryonis obsignata signo est.So.signi dic quid est?
Me. Cum quadrigis sol exoriens.quid me captas carnifex?

Nõne ego sum seruus.ita scribẽdus uersus ẽ:ex codicibus antiquis: metri & sniæ congruitate. Nõne hac noctu nostra nauis huc ex portu persico.ita scribi debet ũsus:& addi huc:metri necessitate:& sniæ cõcinnitate: uerba sunt Sosiæ secũ loquẽtis cũ admiratione: & seipsum interrogãtis persicũ portum appellat Festus mare euboicũ: q in eo steterit classis persaꝝ. Noctu hac. ueteres noctu pro nocte dicebãt noialiter. Ennius.Hac noctu filo pendebit hetruria tota. Quadriganus. Cóuenit. Senatú noctu multa domú dimitti.Plautus quoq i fra.Qui hac noctu in portú aduecti sumus. Aduexit. in portú adduxit. Ná mihi misero etiá nunc malæ dolent.ita scribendus est uersus metrice rationis exigentia: quod neq Pius neq Sarracenus interp̃tes Plautini aduerterũt. — *Noctu hac Persicus portus.*

Qui domũ nostrã?uerba sunt Mercurii:& qui pro quo mó ponitur. Quæcũq dixisti modo.Quæcũq ingt Mercurius a te dicta sunt:falso a te sunt plata:& oia emẽtitus es. Ná noctu hac.Rememorat Mercurius Sosiæ:q̃ gesta sunt ab amphitryone:ut Sosiá ipsum suomet telo confodiat.ná superius dixerat:se uelle hoiem telo suo a fonbus pellere. Et ipse Amphitryo.ipse legendum est:rõne metri ita exigente:& nõ ipsius:ut ferme hñt codices:& pfati interp̃tes legunt. Autumare. dicere.autumo.n. ut Nonius inquit:significat dico:ut alibi Plautus:nisi hoc factũ ẽ perinde ut factũ eẽ autumo:& significat Spero: Pacuuius: aut hic ẽ:aut hic adfore actutũ autumo:de quo ũbo & in mostella.dicemus. Hic qdẽ certe illic quæ res gestæ.s.sunt:& ita scribẽdus ũsus ẽ:& nõ q̃ illic sunt res gestæ:ut legũt interp̃tes iá dicti cõtra ũsus rõnẽ. Sed qd tu ais? nisi tu adiiceatur:ũsus nõ cõstat.itaq adiiciẽdũ curauimus. Eloquutus ẽ.Sosia admirabũdus intra se ait.Eloquutus ẽ.i.iá dixit.postea iterrogat Mercuriũ. Vbi ea patera nũc ẽ?& addẽdũ fuit ea:ad ũsus itegritatẽ. Cũ qdrigis sol exoriẽs.i.sol a quattuor eqs inuectus.Quadrigæ aũt & bigæ a iugo dicũtur:q illæ qttuor:hæ duoꝝ equorũ iugo trahãtur. Quid me captas.i.per captiosas iterrogationes a me ueritatẽ exquiris:dum hoꝝ insciens uideris?Captare enim est blanditiis quibusdam & illecebris:uel tendiculis & deceptionibus quodámodo uenari. Martial.Capto tuam:pudet heu:sed capto maxime cœnam:tu captas alias iam sumus ergo pares.Sic Plautus infra.Tu si me captas impudicitiæ:non potes capere.Significat tamen interdum etiam capere.Martial. Si captare feras aucupis arte placet.Captiones appellantur argumentosæ tendiculæ & strophæ dialecticoꝝ:a decipiendo

Autumo. *Quadrige.* *Bigæ.* *Captare.* *Captiones*

Ceratinæ. Crocodilitæ. Serræ. Carnifex. Caro.

uidelicet:in quarú numeró sunt Ceratinæ:& Crocodilitæ quæstiunculæ:quæ & Serræ adenticulatis plicis dicú-tur. De quibus abunde satis. Angelus politianus Miscellaneoꝶ suoꝶ capitibus.liii.& lv. differuit. ex Quintilia-ni:Senecæ:& Luciani autoritate. ubi & cur Ceratinæ: & Crocodilitæ:& Serræ uocentur inuenies. Carnifex. Coutumeliosum nomé est & aspernabile. Donatus super illo Terentii Carnifex quæ loquitur: sic ait. Carnifex: aut excarnificans dñm:aut ipse dignus carnifice:ut caro fiat.i.ut lanietur. Est aút Carnifex qui hoiem iussu ma-gistratus occid:tq; ex hoie carnem faciat. Caro.n.pprie mortuoꝶ dicitur:q careat aia:q̃uis quidá a cadendo di-ctá putét:qm quú si-ne aia est cadit. Carnificis etiam loco apud ueteres habebatur: q se uulnerasset ut moreretur:a quo fit Carnificinus.a.uidelicet: hoc é sæuus & carnifice dignus. Cice. Carnificina é ista crudelitas. Carnificina etiá locus est publicus in quo iussu magistratus hoies occidútur. Suet. de Tyberio. Carnificinæ eius onditur locus capreis: uñ dánatos post lóga & exqsita tormẽta pcipitari corá se in mare iubebat. Et carnificina é officiú ipm carnificis. Plau. Vel carnificiná hác facere possum ppeti. A carnifice etiá Carnificor ṽbú fit:qd é Carnificis officium ago. Et Carnificium: actus ipse Carnificis.

Carnificinus. Carnificina. Carnificor. Carnificiú.

So. Argumentis uincit:aliud nomen quærendum est mihi.
Nescio unde hæc hic spectauit.iam hunc ego decipiam probe:
Nam quod egomet solus feci:nec quisq̃ alius affuit
In tabernaculo:id quidem hodie nunq̃ poterit dicere.
Si tu sosia es:legiones quum pugnabant maxime:
Q uid fecisti in tabernaculo? uictus sum si dixeris.
Me. Cadus erat uini:inde impleui cirneam. So. ingressust iam.
Me. Eam ego:ut matre fuerat natum:uini eduxi meri.
So. Mira sunt nisi latuit intus illic in illac cirnea.
Factum illud:ut ego illic uini cirneam ebiberim meri
Me. Q uid nunc? uincon argumentis te non esse sosiam?
So. Tu me negas esse? Me. quid ego ni negem:qui egomet siem?
So. Per iouem tibi iuro me esse:neq; me falsum dicere.
Me. At ego per mercurium iuro:tibi iouem non credere.
Nam iniurato scio plus crederet mihi:q̃ iurato tibi.
So. Q uis ego sum saltem? si non sum sosia te interrogo.
Me. Vbi ego sosia nolim esse:tu esto sane sosia.
Nunc quando ego sum:uapulabis:ni hinc abis ignobilis.

Argumẽtú. Arguo. Argumentor. Argumentatio.

Argumétis uincit. Sosia loqtur dicẽs Mercuriú se argumẽtis supare:nec interponẽdú est me:ná ṽsus nõ cõsisteret:licet subaudiri possit. Est aút Argumẽtú ab arguo deductú:qd̃ pprie significat ostendo. Virg. Degeneres aios timor arguit:& mõ significat rem fictá:q̃ tñ scdm naturá sit:hoc é ṽisimilis:qualia sunt argumẽta comœdiaꝶ:uñ p metaphorá argumẽtú aliqñ p materia ponimus. Cice. qm nullú scribẽdi argumẽtú mi hi relictú é:modo rõné:q̃ rei dubiæ facit fidẽ:ut est syllogismus:inductio:exẽplú:uñ argumẽtari dicimus rõnibus niti ad aliqd pbandú. Et argumẽtatio est ipsa argumẽtoꝶ explicatio. Iam húc ego decipiá pbe. ita scribẽdú é: metri necessitate:nõ iam ego húc:ut fere hñt codices:& legút interptes pdicti:qa ṽsus claudicaret. Quid fecisti in tabernaculo. nõ qd i tabernaculo fecisti:qa uersui pes unus abúdaret:qd̃ Pius & Sarracenus nõ aspexerút:

Cirnea. Hirnea.

Cirneá. Cirnea uas est uinariú:ut Marcellus inqt:adducens hunc locú Plauti:deductum fortasse a κιρνάω uerbo græco:qd̃ significat misceo & tẽpero:quãq̃ alii hic legant hirneam:quæ catoni in re rustica uidetur esse uas fictile:quú inquit in hirneá fictilem eam demittito. sed Marcelli autoritas apud me satis pollet:præcipue locum húc ut dixi citantis. Ingressust iam. Sosia secum loquitur de mercurio. Ingressust. pro ingressus é iam. Iam inquit iste ingressus est:rem.s.dicere quẽadmodú se habuit: & scribendú est ingressust pro ingressus est: qa aliter uersus nõ cõsisteret:& dictio iam:duaꝶ est hic syllabaꝶ:metri necessitate:ut alibi sæpius apud hunc ipsum poetá:nec scribendum est ingressus uiam:ut Pius inquit scriptú esse in quibusdá codicibus:id enim falsum est: quú omnes codices iam:& nõ uiam habeant. Eam ego. omnes codices eam habẽt:ac si dicat impleui eam uini meri.i. puri. Vt matre fuerat natú.i.ut ex uite collectú fuerat:& nõ aqua misti. Quod aút Pius inquit se legere ea pro eá: ut sit:duxi ea cirnea meri quátú siti tollendæ sat fuerat:deliria uidentur prorsus. quid enim obstat: quo minus sic ordinetur littera:eduxi eam.i.impleui eam uini meri? quẽadmodú & infra ait:factú illud: ut ego illic uini cirneam ebiberim meri? Nisi latuit intus illic.i.nisi ille Mercurius.s.latuit in illa cirnea:quum ego illam bibebam. Factum illud. Sosia admirabundus secum loquitur. hoc inquit uerum fuit:ut ego illic cirneam ebiberim meri. Quid nunc? loquitur Mercurius:quid nunc inquit ais? Vincon. uinco ne te tandem:& non te uictú pfiteris? Tu me negas esse? loqtur Sosia interrogatiue:& scriben. est:tu me negas:nõ tu negas me: metri necessitate. Per iouẽ tibi iuro. tibi addẽdum fuit ad metri integritatẽ. cui pes unus deficiebat. In iurato. Iuppiter inquit mihi nõ iuranti plus crederet:q̃ tibi iuranti. Iurato aút participiú est preteriti a uerbo iuro:significationẽ habens actiuá de quo in asinaria Latius dicemus. Vbi ego. qñ inqt Mercurius ego nolá amplius esse sosia:túc cõtentus ero:& patiar:ut tu sis sosia. Ignobilis. nõ notus. Nobilis.n. pprie dicitur notus:tá ad dignitatem:q̃ ad indignitatem spectans. Cicero.ii.officioꝶ phalaris cuius est pter cætera nobilitata crudelitas.

Iuratus. Nobilis.

Et formā agnosco meā·agnosco scribēdus ē:metri necess.& nō cognosco:ut scribūt Pius & Sarra.lusci īterptes. Nimis similis ē mei·ita scribēdū ē:& nō nimis simile ē. Tā cōsimilist·p tā cōsimilis ē:itidē scribi debet. Sura eadē pes:statura:oculi:tonsus.nasum:labra.hūc v̄sum ita scribēdū nos cēsemus:ut post Sura:addatur eadē subītelligaturq̧ v̄bū est:qa aliter:in his duobus v̄sibus:defectu v̄bi:nulla esset cōstructio:ac nullus sensus.Oculi aūt pcedat tonsus:metri cōcinnitate.Nasum v̄o scribatur.Marcelli autoritate:q in dictione tonsus:hūc v̄sum citat:legēs nasum:& nō nasa:uel aūt cōiunctio pcul dubio absurde hoc in cōtextu poni uidetur:quū disiuncta oia hæc noia Plautus ponere uoluisse uideatur.

So. Certe ædepol quum illum comtemplo & formam agnosco meā.
Q uēadmodū ego sæpe in speculū inspexi:nimis similis est mei,
Itidem habet petasum:ac uestitum:tam consimilist atq̧ ego:
Sura eadem pes:statura:oculi:tonsus:nasum: labra:
Malæ:mentum:barba:collum:totus:quid uerbis opust?
Si tergum cicatricosum:nihil hoc simile est similius.
Sed quum cogito:equidem certo idem sum qui semper fui.
Noui herum:noui ædis nostras:sane sapio & sentio.
Non ego illi obtempero quod loquitur:pultabo foris.
Me. Q uo agis te? So.domū.Me.quadrigas si nunc inscendas iouis:
Atq̧ hinc fugias:ita uix poteris effugere infortunium.
So. Nōne heræ meæ nuntiare quod herus meus iussit licet?
Me. Tuæ quid uis nuntiare:hanc nostram adire non sinam.
Nam si me irritassis:hodie lumbifragium hinc auferes.
So. Abeo potius:di immortales obsecro uestram fidem:
V bi ego perii? ubi immutatus sum? ubi ego formam perdidi?
An egomet me illic reliqui? si forte oblitus fui?
Nam hic qdē oēm imaginē meā:quæ ante hac fuerat possidet.

Sura.ps carnosa ē e cōtrario crurū. Sura. Pes. dicitur totū qd' ē a femore ad calcē. Pes. Statura·ut supradiximus lōgitudo ē corporis. Tonsus.tonsura.& epaphæresis fere idē sunt.tonsus aūt quarta īflexiōe declinasse uidetur actius in amphitryone: ut Marcellus ait:dicēs.Sed quā hæc est mulier funesta ueste:tonsu lugubri. Tonsus. Nasum·ut diximus supra:neutri ge. uidetur usurpatum a Plauto fuisse: Marcello autore: nō aliter q̄ a Lucretio uultū: ut patet eo v̄su:refercutes uulta parētū.neq̧. q̄ aūt iis assentimus: q nasa fœminio gñe dicūt hoc loco accipi Nasum. debere:qa id neq̧ auditū usq̄ sit:neq̧ imitatione ulla dici potuerit. Labra.labrū pp̄e margo est:& extrema ora fluminis:lacus:fontis:& alioꝝ huiusmodi:q̄ leui aquæ mota pluuntur:a lauādo.s.dictū·hinc labra & oris:& alia Labrum. rū reꝝ extremitates uocamus:q̄ in hoīe etiā labia dicuntur.Vñ sublabro uerbū·i.intra labra imitto. Neuius. iā Labia. ego illis subiens sublabrabo esui illud sinciput:labrū etiā genus uasis est:uñ labra uinaria:lupinaria: olearia: in Sublabro. qbus uina e lacu transferuntur & oleū e cortina:& lupini cōduntur:& labra etiā plagaꝝ & uulnerū:hoc ē extre Labrusca. mitates:& labrusca uitis siluestris:q̄ in labris hoc ē extremitatibus agroꝝ sepibusq̧ nascitur.Et labro diminutiuū Malæ. fit labellū.Plautus cōpara labella cum labellis.Plinius aūt p uase utitur dicēs.Cinnereq̧ in labellis aqua addita Mentum. confricant manu:& cōscidere patiuntur. Malæ.a mali similitudine dicuntur partes illæ:q̄ hoī tantā sunt inter oculos & buccas ad mali speciē rotundæ:quas prisci genas uocabāt.Ouidius.Sæpeq̧ purpureis figere labra genis. Mentū.pars est oris humani infra buccas: a v̄bo meno quo usi sunt ueteres p recordor:cuius supinū est mētum:a quo mētio:& mētū:qd' nulli aīantiū pter hoiem est:sicut nec malæ:dictū ex eo q̧ in mentione faciēda: ut qdā uolūt:hoc est in loquēdo pcipue mento utimur. Barba.nomē est p̄mogeniū:significatq̧ pilos:qui circa Barba. utriq̧ labrū & mētū nascūtur:& tā de hoībus:q̄ de brutis:& etiā inanimatis dicitur:q̄uis Seruius.barbā hoīum. Barbas aūt brutoꝝ esse dixerit.Ply.hircoꝝ si mulceatur barba:mitior est.Idem pisces q ulli dicuntur barba gemina īsigniūtur īferiori labro. Collū.a collo dictū putāt:qa hæc pcipue ps corporis torqbus ac monilibus coli: Collum. idest ornari cōsueuit. Cicatricosum·cicatricibus plenū.Est.n.Cicatrix signū qd' ex uulnere remanet:dicta quasi Cicatrix & circa cutē.uñ cicatricare dicitur cicatricē inducere. Nihil hoc simile·ordinādus hoc mō ē cōtextus:nihil simile: Cicatricaē similius hoc. re. Sapio·scio:intelligo.Inde sapiēs:& Saperdæ:q sapiētes dicti credūtur a Varrone.Oēs nobis uidemur eē belli:festiui:saperdæ:alias sapio:p saporē habeo.uñ sapor & sapidus. Quadrigas.si currū īqt Iouis cōscēdas:q uelocissimo citatur equoꝝ cursu. Sapio. Tuæ qd uis nūtiare·ita scribēdū ē & nō tute:ut legit & cōmentatur Saperdæ. Sarracenus:p tumet:neq̧ ascribēdus ē si:ut idē facit cū Pio altero īterpte:qa supfluū:& metri rōne:& sñiæ cōgruitate:q̄ ē:ut dicat:tuæ qdē heræ licet nūtiare qd uis. Irritassis·p irritaueris:ut supra diximus in v̄bo expugnasse· Irritassis. re·uā qd' ait Pius:differētiā esse:si p so.& p·xo.huiusmodi v̄ba pferātur:dicēs etiā cēsere hic scribēdus irritaxis: nugæ meræ uidentur.nā neq̧ enicaxo:ut puto:usq̄ uidit:sed enicasso tātū:& de futuro:neq̧ fasso p.ss.de psenti: sed faxo tñ p faciā:& irritasso atq̧ irritassis p irritauero & irritaueris. Lumbifragiū.fracturam & cōuulsuram Lūbifragiū lumboꝝ:sicut naufragium nauis fracturam & cōuulsuram significat. Illic.in portu.s. Si forte oblitus fui? hæc omnia intra se admirabundus Sosia profert:quasi seipsum interrogans.Si forte inquit oblitus fuissem me illic in portu? nec corrigendum est ibi pro si: ut Pius ait: quia uersus non constaret.

Viuo fit qđ nunq̄ quisq̄ mortuo faciet mihi. Delirat hic Pius: inquiēs: sensum hūc esse: nūc uiuus cōperi successorē formæ meæ: & q p me uiuere uult: ab obitu nullus tum formā meā desiderabit: qm̄ redactū in cadauero sam faciē cūcti me fugiēt: nec p me mori uolēt: uel nūc uiuus hæredē reper: o: mortuus neminē reperiam: qm̄ oī peculio ꝑuatus: nō essem hæredi: nec lucio: nec cōpēdio. nā utraq; hæc s̄niæ: uana est & insulsa. Sic igitur meliua exponēdum cēsemus. Mihi uiuo ludi fiūt: id qđ mortuo nō cōtinget. Scimus. n. ludos fieri solitos in funere magnoꝝ uiroꝝ. Vñ Sosia alludēs ad ludos illos funebres & iocans: ait nunc mihi fiunt ludi. i. ego deludor ꝑbe: cui nulli prius ludi fient in morte. Nisi & is quoq;. Ita scribēdū ē: metri necessitate: nō aūt nisi etiā: ut scribūt & legunt Pius & Sarracenus interpretes.

Raso capite. Marcellus autor ē: eos q libertate donabātur caput radere solitos: & pileū assumere: qđ & ii faciebāt: qui maritimā tēpestatē aufugerāt: significare uolentes ferociēs & īpetuosum mare: ueluti agrestē dñm effugisse: iuxta illud satyricū. Gaudent quoq; uertice raso garrula seruati narrare pericula nautæ.

Caluus. Caluus. dicitur qui capillo caret: & ꝓprie natura fit caluus: sed hoc loco caluus pro tonso ponitur.

BEne prosperecq;. Versu hoc trimetro iambico senis pedibus cōstante Mercurius inducitur congratulans sibi ipsi: q molestū ioui futurū Sosiam a foribus abegerit: reliquūq; totius comœdiæ: ut futurum est cōpendio edisserens.

Viuo fit quod nunq̄ quisq̄ mortuo faciet mihi.
Ibo ad portum: atq; hæc ut sunt facta hero dicam meo.
Nisi & is quoq; me ignorabit: quod ille faciat iuppiter.
Vt ego hodie raso capite caluus capiam pilleum:

Mercurius.

BEne prospereq; hoc hodie operis processit mihi.
Amoui a foribus maximam molestiam:
Patri ut liceret tuto illam amplexarier.
Nam ille illuc ad herum quum amphitryonem aduenerit
Narrabit seruum hinc sese a foribus sosiam
Amouisse: ille adeo illum mentiri sibi
Credet: neq; credet huc profectum: ut iusserat:
Erroris ambo ego illos & dementiæ
Complebo: atq; omnem amphitryonis familiam
Adeousq; satietatem dum capiet pater
Illius quā amat: igitur post demum omnes scient.
Quæ facta. deniq; alcumenam iuppiter
Rediget antiquam in coniugis concordiam.
Nam amphitryo actutum uxori turbas conciet:
Atq; insimulabit eam probri. tum meus pater
Eam seditionem illi in tranquillum conferet.
Nunc de alcumena dudum quod dixi minus:
Hodie illa pariet filios geminos duos.

Processit. euenit. Illuc. in portum. s. persicum. Ambo. ambos: sosiam. s. amphitryonem. perq̄ ruditer Pius interpres hic loqui uidetur: dicens. Neutralia græca sunt hæc inter singulatiuum numerum & pluratiuum sita: quæ ad duos tantum: nec ad plures referuntur. Virgilius quoq; sic locutus est. Si duo ꝑterea tales idea tulisset terra uiros. Quis enim unq̄ audiuit: quæ ad duos referantur neutralia esse? ac cur nō potius cōmunia? ꝑcipueq; quum apud græcos utrūq; articulum dualē recipiant. τω. & τα. quoꝝ primum masculino & neutro generi. alterum fœminino seruit? Adeo usq;. in tantum. Igitur post. deinde. & addi oportuit post: ad uersus integritatem cui pes unus deficiebat. Rediget. restituet. In coniugis concordiam. Ita scribi debet uersus: ut suis pedibus constet: non: in concordiam coniugis: ut legit Pius cum Sarraceno. Actutum. statim. illico. Virgil. Actutū pater æneas. Turbas. tumultus: rixas: de hoc uocabulo superius diximus satis. Conciet. concitabit: a uerbo contio quartæ inflexionis. Insimulabit. falso & perperam accusabit. Est enim insimulare crimen & probrum falso ingerere. Teren. in formione. Si herum insimulabis auaritiæ male audies. Eam seditionem. eam discordiam: & eam scribendum censuimus potius: q̄ iam: ut fere habent codices: & interpretes præfati legunt: aptiori sensus concinnitate. Seditio autem a seorsum eundo dicta est: ut inquit Cicero: quæ proprie est quum populus inter se discordat. Virgil. Ac ueluti magno in populo quum sæpe cohorta est Seditio. Conferet. rediget: reducet. Quod dixi minus. idest quod non dixi adhuc: & scribendum est: dixi minus & metri necessitate: & ex codicibus antiquis: & non diximus: ut legunt uterque Pius & Sarracenus interpretes lusci. Filios geminos duos. idest uno die: eodemq; partu editos. Gemini ut in nostro uocabulario diximus significant duos. Virgil. Sunt geminæ somni portæ. significāt similes. Plautus in menæchmis. Ei sunt nati filii duo Gemini: & Pacuuius: par fortitudo: gemina cōfidentia. Et significant natos uno partu: & eodē die ut hic: & apud Virg. Geminos huic ubera circū ludere pendentes pueros:

Actutum.
Insimulare
Gemini.

quos alio noīe gemellos uocant Virg. Modo nāq; gemellos: Spem gregis ah silice in.n.c.r. Nec de duobus tātū dicimus geminos: sed etiā de pluribus: ut Virg. Dixit tergeminū geryonea. Alter decumo post mense. ordo est. alter puer nascetur decumo mēse postq̄ seminatus est.i.cōceptus in matris utero. nam seminare dicimus a semine. Semen uero quasi serimen a serē:do: qđ inserere & generare significat. Intelligitq; de Iphiclo amphitryonis filio: q grauidā alcmenā fecerat anteq̄ pficisceretur in exercitū. Quod aūt dixit decumo mense notandū est: Nam integri & absoluti partus decimū plærūq; attingunt mēsem: cuius rei causam asserūt: quia numerus ipse decena Seminare. Semen. Partus quō tpe pfecti.

Alter decumo post mense nascetur puer.
q̄ seminatus. alter mense septimo.
Eorum amphitryonis alter est: alter iouis.
Verum minori puero: maior est pater.
Minor maiori: iamne hoc scitis quid fiet?
Sed huius alcumenæ honoris gratia:
Pater curauit uno ut id fœtu fieret.
Vno ut labore absoluat ærumnas duas:
Et ut ne in suspicione ponatur stupri:
Et clandestina ut celetur susceptio:
Quanq̄ (ut iandudum dixi) rescisscet tamen

rius pfectus sit: quēadmodū & septēnarius ut Aristotiles: Alexander aphrodisicus & musici: atq; arithmetici testātur. Sed physici ac mathematici alia rōne pbāt partus absolutos reddi septimo & nono mense. Octauo uero aut infra septimū minime. Siqdē infantē in aluo latentē ponunt pmo mēse a Saturno regi. a ioue secūdo. Tertio a marte. quarto a sole. qnto a uenere. sexto a mercurio. a luna deniq; septimo: q̄ qa pesse partubus dicitur: & ideo lucina dicta: q partus in lucē pdat: iccirco eo septimo mense partū integrū terminari. Sed pactis mensibus septē: rursum octauo dominatur Saturnus: q quū malignū sit mortalibus sydus: dicaturq; nō īmerito filioꝝ deuorator: ideo raro cōtingit: qn nato statim eo octauo mense īmineat interitus. Nono aūt quū pualeat iuppiter benignus & fauēs humano generi: fœtus oēs absoluti integriq; pducuntur ad uitam. Et si qn decimū mēsem attingunt: q̄q̄ mars dñari tunc dicatur: tāta est tā Iouis benignitas: ut tueri partū possit a martis malignitate: q̄uis Aristoteles in libro de gñatione aīalium autumat hoībus cōtingere: ut septimo mēse nascantur: ob alendi inopiā: qua fit: ut perfectionē pueniāt: Aphrodisicus uero alexāder septimestres edi dixerit: ob ualidissimā uim in uulua informatricē utilē atq; moderatū sanguinē, reperientē: & fœtū celerius explicantē. Alter mense septimo. herculē intelligit: qui supfœtatus est.i.cōceptus postq̄ alcmena iam cōceptū in utero Iphiclū habebat. De superfœtatione qd sentiāt physici ac medici omittemus in psens: ne Pio similes: oia tenuisse nobis tribuendū arbitremur. Minori puero. herculi: quē minorē appellat: quia sit minoris ætatis: & septimestris tantū. Maior ē pater. qa iuppiter: q potētia maiori: qua pmit sylera: & nutu cūcta gubernet: maior ē amphitryone. Minor. amphitryo. Maiori. Iphiclo ætate puectiori. Sed huius alcumenæ. Ita scribi debet v̄sus: metrī necessitate: nō sed alcumenæ huius: ut legūt Pius & Sarracenus interptes. Vno ut id fœtu fieret. id addēdum fuit metri necessitate. nā aliter v̄sus nō cōsisteret: & subintelligēdū est puerperiū illud geminū. Erūnas. labores. calamitates. anxietudines. Dicta est Erūna ut qdā putāt ab eruo v̄bo: qa aīam eruat: uel ab ære: quia æris gratia labores curasq; subeamus. qdā aūt dicunt: ærūnas & per diminutionē ærūnulas pprie uocari furcinulas: qbus uiatores sarcinas suas religatas tabella interposita ferre cōsueuerunt quaꝝ usum qa. C. Marius retulit: Muli mariani appellabātur: & ita Festus asserit: dictas aūt ærūnas ab αἴρειν: qđ est tollo leuo. hinc tractū: ut labores onerosi ærūnæ uocentur. hinc ærūnosus.i. laboribus ac miseriis afflictus. Super Mulis marianis Frontinus libro strategematicon quarto hæc ait. C. Marius recidendoꝝ īpedimentoꝝ gratia: qbus maxime exercitus agmen oneratur: uasa & cibaria militū in fasciculos aptate furcis īposuit. Sub qbus & habile onus: & facilis requies eēt. unde & in prouerbiū tractum est. Muli Mariani. Plutarchus aūt in Mario aliā huiusce prouerbii causam refert: q .s. Marius imperator eadem ferebat obibatq; onera in re militari: quæcūq; militibus imperabat. Quare post hæc quū labores & iussa imperatoris milites libenter subirent: Muli mariani uocabantur. hinc uulgus hodie quoq; ducta fortassis hinc origine: Caballos marianos appellat hoīes: qui pedibus suis ambulantes: se in equo sedere: & uehi mentiuntur in ludicro spectaculo. Et ut ne in suspitione. ut addendū fuit: metri necessitate: & elegātiæ cōcinnitate. Stupri. Stuprosæ enim ex meretriciæ notæ esset. si post editū alterū filium. alterū deinde per supfœtationem pareret. Stuprū. ut in uocabulario nostro diximus: quāq̄ proprie in uidua & uirgine cōmittatur: lege tamen iulia: & maiorū fere autoritate omnē illicitum coitum cōplectitur. unde ut Festus ait. Stuprū pro turpitudine antiqui dixerunt. Et clandestina. clancularia. secreta: & penultima longa est nō breuis: ut diximus in Annotationibus nostris in alexandrū. Sylius. Ceu clādestino traheretur fœdere bellū: nomē est deriuatū a ppositiōe clam. Ut celetur susceptio. Ita scribēdū est pcul dubio: & nō suspitio: ut legūt cæci iterptes Pius & Sarracenus: cōtra metri rationē: & absq; ullo recto sensu. hoc aūt significat: ut celetur susceptio clandestina.i. coitus clandestinus: & clam uiro amphitryone cū Ioue factus. Susceptio aūt: uel adulteriū intellige ab ea in domū susceptū: uel susceptio. idest cōceptus alterius filii. Rescisscet. intelliget. Rescire. & ab eo deductum Resciscere non seruant in significatione uim ullā illius ppositionis re: cum qua cōponūtur: quēadmodū fit in cæteris fore: qbus ea ppositio

Erumna.

Muli mariani.

Stuprum.

Clandestinus.

Rescire. & Resciscere.

ponitur:ut rescribere:relegere:restituere.sed ꝓsus mutant.ná quũ scire sit cognóscere:rescire tñ nõ est:rursus cognoscere:sed factũ aliqđ occultius:& inopinatũ:inspatũq cognoscere. Terẽ. En tibi,rescivit oẽm rem.i.qđ occultum putabamus:ꝑter nostrã opinionẽ cognouit.Idẽ est in respondeo:qđ nõ solum redico:uel repromitto significat.sed re atq aspectu satisfacio.Virg.Illa seges demũ uotis respõdet auari Agricolæ.Quod aũt Sarracenus somniat dicẽs.rescisect scire incipiet:ꝓsus explodendũ est a doctoꝝ Schola. Quid igitur.suple lamentandũ fuerit ꝓpter hoc ab amphitryone?quasi dicat nihil.ꝑsertim quũ rescisset autorẽ stupri iouẽ fuisse. Probro ducet.uitio dabit.dedecori ascribet. Nã deũ.hic est sensus.nã nõ fas eẽt: nec dicẽs:& æquũ uideretur facere iuppiť: q deus sit:si culpã & delictũ suũ: redũdare sineret in caput amicæ alcmenæ:q̃ mortalis ẽ. Expetere. euenire:traduci: redũdare. In mortalem.in alcmenã: q̃ mortalis ẽ. Crepuit foris.nõ solũ fores uẽro plurali dicimus.sed & numero singulari. foris. forẽ. & fore. ut diximus in heteroclitis.i Carmie nostro Scholastico.Ouidius.Difficilem moto cardine pande forẽ. Hor. Exclusus fore quũ longarenus foret intus.

Foris.

Amphitryo rem omnem.quid igitur?nemo id probro
Profecto ducet alcumenæ;nam deum
Non par uidetur facere:delictum suum:
Suamq ut culpam:expetere in mortalem ut sinat.
Orationem comprimam:crepuit foris.
Amphitryo subditicius eccum exit foras
Ac loquitur cum alcmena uxor eusuraria.

Iuppiter. Alcumena. Mercurius.

Iu. Bene uale alcmena:cura rem cõmunem:quod facis.
Atquin perge quæso:menses iam tibi exactos uides
Mihi necesse est ire hinc:uerum quod erit natũ tollito.
Al. Quid istuc est mi uir negoci quod tam subito domo
Abeas?Iu.ædepol haud quod tui neq domi distedeat:
Sed ubi summus imperator non adest ad exercitum
Citius quod non facto est usus fit:q̃ quod facto est opus.
Me. Nimis hic scitus est sycophanta:qui quidem sit meus pater.

Subditicius.
Eccũ. ellũ. & Eccillũ

Subditicius.subditæ & adulterinæ formæ.dicitur & Subditiuus qui subditus est alienæ imagini. Eccũ. eccillum.Dicimus & eccillum:& ellum. Ac loquitur cum alcumena.nisi addatur:ac loquitur:uersus mancus sit: & duobus careat pedibus:qđ interꝑtes nostri nõ uiderũt.ꝓpterea nos supplẽdũ curauimus:habita metri rõne. Bene uale alcmena.Versus huius scenæ Tetrameter ẽ brachicatalecticus septẽ cõstãs pedibus.In qua Iuppiter:q sub amphitryonis imagine cũ Alcmena noctẽ cõplexus trãsegerat: aduẽtante iã domũ Amphitryone ꝟo:diutius ibi nõ esse cũctandũ ratus abire simulat:tanq̃ ad exercitũ a se derelictũ ꝓfecturus.Et Alcmena abitũ illius ꝑtesa:cõqueritur:q tam cito discedat:q paulo añ pene aduẽtarit:Quã ut cõsoletur:lætitiaq exuberãtẽ dimittat:patera aurea donat:e cistella amphitryonis a Mercurio surrepta q̃ qdẽ patera ipsi Amphitryoni:ob fortitudinẽ:& deuinctu in ꝓlio Pterelã regẽ donata fuerat. Rem cõem.hoc ẽ partũ ꝓxime tibi futuꝝ:q tibi mihiq cõis ẽ. Atqn.quasi correctio sui ipsius sermonis est:q quũ dixisset cura rẽ cõem:uisus fuerat ueluti eã accusare q nõ curaret:uñ nõ satis fuit addere qd facis:nisi & iteꝝ dixisset. atquin perge quæso.quasi dicat: Immo perge ut cœpisti curans q̃ tibi & mihi sunt cõia. Menses iam tibi exactos uides.Ita nos scribẽdum cẽsuimus:aptiori sensus cõcinnitate:& ita scriptũ in antiqs codicibus fuisse putauimus:sed librarioꝝ iscitia peruersum:& nõ: esse actos.qd.n.sibi uelit esse actos?q si exactos legamus:absolutus sensus redditur:q talis ẽ.Iam uides mẽses partui legitimos tibi exactos:& cõpletos esse:adeo ut nihil nisi partum ꝓxime expectare possis:quapropter curam habe ut qđ natum fuerit tollatur. Ire hinc.abire. Quod erit natum.qđ nascetur:& neutro gñe dixit:ut qui se deũ esse celabat:& amphitryonem simulabat:ne si puerũ dixisset:palum se iouem:aut deum esse ostenderet. Tollito.educato.nutrito.Sic Teren.Decreuerunt:qđ natum esset tollere. Quid istuc est mi uir negoci:q tam subito domo.hic uersus ita scribi debet:& nõ negocii:neq q tu tam subito:metri enim ratio:non patitur in dictione illa negoci alteꝝ.i.neq ꝓnomen illud tu:qđ neq Pius:neq Sarracenus interꝑtes uiderunt. Haud q.non quia:nõ adeo.s.quia distedeat me tui.i.ualde tedeat:uel me tedium tui cæperit. q tui:neq domi.ita scribi metri necessitas cogit:& nõ tui me.tne enim superfluit uersus rectitudini:q̃q subaudiendum sit in sensu. Quod nõ facto est usus.

Vsus est.

Dicimus usus est facto:& opus est facto. Virg.Nunc uiribus usus:nunc manibus rapidis. usus interdum ipsam utendi significationem habet.Virg.Nam neq erat coriis usus.interdum consuetudinem cõuersationẽq.Terẽtius.Sic mihi est usus.Quintil.Mulierẽ cum qua longus illi fuerat usus.aliqñ utilitatẽ Apuleius.

Sycophãta

Quũ id ex usu meo non esset.Et usus:ꝓ opus est:ut diximus. Scitus.doctus elegãs. Sycophanta.subdolus: mẽdax.Sycophãtas appellatos ait Festus ex eo:q quũ attici quondã iuuenes soliti eẽnt in hortos irrũpere:ficosq deligere:eam ob causam lege cõstitutum est:ut qui id fecissent:capite puniretur:qui uero eam pœnam persequerentur:ob parua detrimẽta:Sycophantas appellarunt.Sed eruditissimi græcorum:Sycophantas dixerunt calũniatores uilesq homines:nugaces:& nullius precii.ita uocatos ab atheniensibus:apud quos primum inuentæ sunt ficus: quæ quottidie fructum redderent. Quumq optimi essent athenienses fici: & ob id prohi-

bitum:ne alio deueherentur:quidā clam:& furtiue eos tamen auehebant. Qui aūt illos accusassent:audiebātur quidē:& eorum delationes recipiebantur:sed ab eo qd' faciebant Sycophantæ appellati sunt:ex quo pater Sycophantas nō deduci ab eo ꝙ ficus comederent:ut multi inepte dicunt. Sed a noīe συκον quod ficum significat & a uerbo φαίνω quod est indicium facio:& accuso. Inde factum est:ut qui quomodocūq; aliquem accusarēt: odio habiti Sycophantæ dicerentur. hæc aūt oīa in magno etymologico apud græcos legūtur:& hic ut diximus: pro subdolo & mēdaci capitur. Qui quidē sit meus pater.i.etiā ꝙ sit meus pater:quasi dicat:nō uerebor uerū proferre: ꝗꝗ sit pater meus.nam nō placet Pii sentētia:qui exponit:qui quidē sit.idest quātus sit in orbe:& cui similis nō reperiri pōt.

Obseruato te ꝗ blande mulieri palpabitur.
Al. E castor te experior quanti facias uxorem tuam.
Iu. Satin habes si fœminarum nulla est quam æque diligam?
Me. Aedepol ni illa furtis te sciat operam dare.
Ego faxim amphitryonem te esse malis ꝗ iouem.
Al. Experiri istuc mauellem me:ꝗ mihi memorarier.
Prius abis ꝗ lectus ubi cubuisti concaluit locus.
Heri uenisti media nocte:nunc abis.hoccinne placet?
Me. Accedam:atq; hanc appellabo:& supparasitabor patri.
Nunꝗ ædepol quenꝗ mortalem ego credo uxorem suam
Sic efflictim amare perinde ut hic te efflictim deperit.
Iu. Carnifex non ego te noui?abin hinc e conspectu meo?

Palpabitur.blādietur. dicimus autē palpo:& palpor in eadē significatiōe. Plautus ī pœnulo. exora.blādire.ex palpa. Palpum quoq; illectamētum uocamus: & palpatio idē est. Persius. Ius ne hēt ille sui palpo quē ducit hiātem cretata ābitio. Palpo & palpor. Palpum. E castor.iusiurādū ē: quo solæ utūtur fœminæ: autore Gellio: decimo libro noctium atticarū.capite.vi.& nunꝗ uiri.ii uero herculem appellare ac iurare consueuerunt:& non fœminæ. Aedepol aūt utrisq; cōmune fuisse iuramentū asserit. E castor. Hercle. Aedepol. Aedepol in illa. Pius interpres hūc Gordii nodū literatoribus quibusdā esse clamitans:& maleam:atq; acroceraunia:satis cōfuse:ne inerudite dicamus exponit: dicens:Mercurius obseruato Iouem ita ardēter cupiēter & efflictim ardere:ne dicam demori alcmenā inqt: pfecto nisi personata familiaritate subrepsisses:& insinuatus esses alcmenæ:malles esse depositis habenis cæli mortalis amphitryo:ꝗ Iuppiter deoꝝ pater atq; hoīum rex:qd ita?ne tanꝗ furtim ad attentandā eius pudicitiā adulterū illabentē te nosceret. Sed quæ(dii boni)sunt hæc uerboꝝ nugamenta?aut quis ullā concinnā sniam ex eis eliciat:si litteræ & cōtextu plautino cōparentur? Clarius igitur & eruditius omissa Gordii nodi cōmemoratione:sic exponendū locū censemus:ut Mercurius audita Iouis ad alcmenā apologia dicētis. Satin habes si fœminaꝝ nulla est:quā æque diligā?hæc intra se:sed tanꝗ ad Iouem edat uerba: pfecto ego existimo:ꝙ ut uoluptati tuæ satisfacere possis:& tuto ad alcmenā diuertere:eligeres esse amphitryo potius ꝗ Iuppiter:ne si illa adulterū te esse:& furtis operā dare persentisceret:tu ea uoluptate priuareris. Et ita ordinādus fuerit cōtextus. ædepol ego faxim.i.existimauerim:& cēsuerim:ac iudiciū fecerim(nō aliter ꝗ quū dicimus:fac nullū hoc mihi renūciasse:nunqd potuit aliter in noticiā uenisse?fac.i.existima:puta:& tibi persuade)ꝙ tu malis.i.optares:& potius uelles:te amphitryonē esse:ꝗ iouē:ni.i.ne illa sciat:te dare operā furtis.i.te adulteꝝ esse:& nō amphitryonē. Scribēdūq; est furtis:& nō furtiuis rebus:metri necessitate:& sniæ cōcinnitate.nam uersus nullo modo consistat:si furtiuis rebus scribas:qd' insulsus hic Pius nō uidit:nec Sarracenus itē:multo idoctius litterā hāc interptatus. Et furtū scimus capi p adulterio:ut in illo Virg. Vulcani martisq; dolos & dulcia furta:& in illo Tibulli:Celari uult sua furta uenus: quāꝗ & insidias furtū significet:ut in illo Salusthi:Metu gentis ad furta belli peridoneæ: & quālibet furtiuā subreptionē:ut in nostro uocabulario diximus. Furtum. Ni.aūt p ne interptandū est:ut apud Virgil. Ni teneant cursus certū ē dare lintea retro:& apud Lucretiū. Ni ne aliū quēuis quæ sunt imbuta colorē pterea gerere hūc credas. Ni.

Experiri istuc. mallē inqt alcmena:hoc experiri:& ut re & opere mihi cōprobaretur:ꝗ uerbis.missio aūt ē ad ea Iouis uerba:Satin habes si fœminaꝝ nulla ē:quā æque diligā.nā interea ut diximus:Mercurius seorsum & secū tacite locutus est. Lectus.genitiuus est casus.nā & secūdæ:& quartæ est declinatiōis:ut docet Priscia. Adducēs hūc locū. Et dicitur lectus:uel a collectis foliis ad cubitandū:uel ꝙ fatigatos ad se alliciat:uel a græco λέκτρον quod lectum significat. Lectus. Here uenisti.scribendum est here: pro heri. utroq; enim modo antiqui protulerunt: ut inquit Donatus:ut mane & manituespere & uesperi.nam si heri scribas:uersus consistere nō pōt: quod interpretes ambo præfati non aduerterunt. Here pro heri. Supparasitabor. subseruiam:obsequar tanꝗ Parasitus patri meo ioui. Parasitus enim dicitur qui cibi adipiscendi causa:alteri assentatur:& ad eius nutum loquitur:a παρα & σῖτος. quod non solum frumētum:sed & cibum significat:& accipitur etiam pro omni qui uerbis risum mouet:a quo uerbum Parasitor & subparasitor deducitur & parasitaster:quod non significat paruum parasitum:sed parasitorum imitatorem.nam in aster.desinentia nō diminutionem sed imitationem significant. Is aūt latinæ Scurra appellatur:a sequendo.s.qm̄ illos assectatur:qui illi dapsiliter opsonant. Parasitus. Scurra. Efflictim.ardenter quasi afflictim.nam amatores adeo insano amore torrentur:ut affligi quodāmodo uideantur. Efflictim. Perinde ut.ita scribendum est: & significat ueluti. non autem proinde. Non ego te noui?scilicet parasitum esse:& Scurram proteruum.

Curatio hāc rem. locutio hæc ueterū fuit: ut noībus uerbalibus: eū casum adderent: quē exigerēt eo⁊ uerba: p eo qđ est: qd tu hāc rem curas. Aut hic mutito. addendū fuit hic: metri necessitate. aliter. n. uersus mancus sit: nec scribendū est haud p nō: ut corrigit Pius interpres inscius. aut. n. p uel ponitur: sed assertiue: nō negatiue: ea significatiōe qua modo: quasi dicat. facito mō: ut mutire hic audeas: & uerbū pferre. Quoi ego iam hoc sci-
Scipio, pione. per aposiopesim intellige: caput diminuam. Scipione. baculo: quē forte manu gestabat: tanq̄ sceptrum: ueluti ductor exercitus. Scipionū familia: ut Macrobius refert: ex eo id cognomen nacta est: q̄ Cornelius qui pa-

Q uid tibi hanc curatio est rem uerbero? aut. hic mutito.
Q uoi ego iam hoc scipione. Al. ah noli. Iu. mutito modo.
Me. Nequiter pene expediuit prima parasitatio.
Iu. Verum quod dicis mea uxor non te mihi irasci decet.
Clanculum abii a legione: hanc operam surripui tibi.
Ex me primo prima scires rem ut gessissem publicam.
Ea tibi omnia enarraui: nisi te amarem plurimum:
Non facerem. Me. facit ne ut dixi? timidam palpo percutit.
Iu. Nunc ne legio persentiscat clam illuc redeundum est mihi:
Ne me uxorem præuertisse dicant præ republica.
Al. Lachrymantem ex abitu concinnas tu tuam uxorem. Iu. tace.
Ne corrumpe oculos: redibo actutum. Al. id actutum diu est.
Iu. Non ego te hic lubens relinquo: neq̄ abeo abste. Al. sentio:
Nam qua nocte ad me uenisti: eadem abis. Iu. cur me tenes?
Tempust: exire ex urbe: priusq̄ lucescat uolo.
Nunc tibi hanc pateram: quæ dono mihi illic ob uirtutē datest
Pterela rex qui potitauit: quem ego mea occidi manu
Alcumena tibi condono. Al. facis ut alias res soles.
E castor condignum donum: qualis est qui donum dedit.
Me. Immo sic condignum donum qualis est quoi dono datum est.
Iu. Pergin autem? nōne ego possum furcifer te perdere?
Al. Noli amabo amphitryo irasci sosiæ causa mea.
Iu. Faciam ita ut uis. Me. ex amore hic admodum q̄ sæuus est?
Iu. Nunqd uis? Al. ut quū absim me ames: me tuā te absente tamen

trē luminibus carentē p baculo sustinebit Scipio cognomiatus est. Neqter. sinistre: & inauspicato pcessit. Ve⁊ qđ dicis. nō qđ tu dicis. tu. n. superfluit: metri ratione: nec corrigēdū est qd: p quod: ut Pius inqt: & subaudiendū est: ad id: ut sit. uerum ad id qđ dicis. dixerat. n. prius abis q̄ lectus ubi cubuisti concaluit locus. uñ se excusat dicens. Non te mihi irasci decet &c. Surripui. quasi dicat subfuratus sum. Tibi. in tuā gratiā: ut essem tibi acceptior. Et legendū est: hanc operā: nō operā hanc: metri necessitate. Timidā. animi fœminei & trepidi.
Palpo. Palpo. blanditiis: adulatiōe: a noie palpum: uel palpo: ipse iuppiter: ut flectatur palpo. onis. sicut nebulo. onis. Percutit. ferit: tangit aculeatis uerbis. Præuertisse. anteposuisse: ut infra dicemus. Dicāt. uociferentur: hoīes. s. & dicant legendū est: ex codicibus antiquis: & etiam nouis: & nō dicar: ut corrigit Pius interpres amens. Præ republica. respectu reipu-
Cōcinno. blice. hoc est exercitus: in quo salus reipublice uersatur: quē dereliqui: ut te uiserem. Cōcinnas. facis: ut inquit
Cōcinnus. Marcellus. hunc locū adducens. Significat etiā apte cōpono: & quasi cōuenire facio. Plautus in asina. Anceps qñ cōcinnauit aream effundit cibū. hinc Cōcinnus dicitur cōpositus: ut concinna oratio. i. cōpta & apte cōposita: &
Cinnus. Cōcinne aduerbiū. i. Compte. apte. cōposite. Sed pprietas uerbi: ut Marcellus ait: hæc ē: q̄ apud ueteres Cinnus potionis genus ex multis liquoribus cōpositū dicebatur. unde cōcinnare cōsentire intelligi pōt: quasi cōcinneret ut quū multis diuerse canētibus unus efficitur sonus. Ne corrūpe oculos. ne fleas: nā corrūputur oculi: pp̄ter humoris salsedinē. Tempust. p tēpus ē: & ita legendū ē: metri necessitate: & nō tēpus exire. esset. n. throchæus i primo pede: quē metri rō nō patitur. Lucescat. clarescat. Hāc paterā. de patera & Carchesiis superius abūde diximus. Qualis ē. ita habēt codices ātiqui: & noui quoq̄: & uersus rō quadrat. Cur igitur Pius corrigat qua-
Furcifer. lis: ipse uiderit. Pergin aūt. s. obloqui: & garrire. Furcifer. pbrosum est nomē. Dicebātur aūt Furciferi: ut Donatus inqt in Andriæ cōmētariis: q ob leue delictū cogebantur a dñis: ignominiæ magis: q̄ supplicii causa: circa uicinos furcā in collo ferre: subligatis ad eā manibus: & pdicare peccatū suū: simulq̄ monere cæteros: ne qd simile admitterēt. Hic admodū q̄ sæuus est. p quēadmodū sæuus est. Ex amore. ex amoris suspitiōe: tanq̄ in Mercuriū Iuppiter insurgat: æmulatione flagrans: & exæstuās. Te absente tñ. tamē addi debuit in fine huius Carminus: & tolli e principio sequētis: metri rōne & necessitate. Et hūc nos sensum intelligimus: me ames: te absente tñ tuam. i. quæ licet tu absens sis: tñ tua sum: nec putamus: ut Pius inqt: quum dicit tñ: subītelligēdū esse: psentem

esse rearis:& meũ amorẽ nulli postponas. Lucescit iam.ignorantia rationis metricæ Pium hic grauiter errare coegit:quũ dixit.hoc iam:sydus solare.s.qđ omnia cælũ inequitans coruscat:& ulterius quũ addidit. Mihi lectio sincerior est:lucescit eos iam:& ibi multa perperã subiũxit de hoc nõie eos:qđ aurorã significet. Nam metri ratio neq; hoc:neq; eos patitur:sed legẽdum est simpliciter:lucescit iam.i.lux & dies aduẽtat. Licet.fas est:acsi diceret:fiat qđ cupis:ponitur q̃nq; licet pro possibile est.Mar.Piscinã peto:nõ licet natare: q̃nq; pro esto. Interdũ ꝑ quáuis:& aliq̃n impsonale est:pro licitũ est.Est etiã quũ a liceo uerbo neutro passiuæ significationis fit: & ꝓtium imponi significat.

Me. Eamus amphitryo:lucescit iam.Iu.abi præ sosia.
Iam ego sequar: nunquid uis?Al.etiam. ut actutum aduenias.
Iu. Licet:prius tua opinione hic adero: bonum animum habe.
Nunc te nox quæ me mansisti mitto:ut cedas die.
Vt mortalibus illucescas luce clara & candida.
Atq; ego quanto nox longior fuisti hac proxima:
Tanto breuior dies ut fiat:faciam:æque ut dispar
Et dies & nox accedat:ibo & mercurium subsequar.

Amphitryo. Sosia.

Am. AGge tu i.So.subsequor te.Am.scelestissimũ.te arbitror. So.nam q̃obrem?
Am. Quia id quod neque est:neq; fuit:neq; futurum ẽ mihi prædicas.
So. Eccere : iam tu autem facis:ut tuis nulla apud te sit fides.
Am. Quid est?quo mõ?iã quidẽ hercle ego tibi istã scelestã scelus

Prius tua opinione. idest citius q̃ opinaris Nũc te nox quæ me mãsisti.me addẽdum fuit:metri necessitate. nam aliter uersus nõ cõsisteret:sed & infra. Vt cædas diæ. scribendũ est die. ꝑ diei: ut sit ablrũs pro datiuo: queadmodũ & supra:neq; nox quoquã concedit die: ut ibi diximus.nã si & hic diei scribatur : uersus non stabit. Atq; ego q̃to nox longior fuisti hac ꝓxima . Ita scribẽdus & hic v̂sus est:& addẽdum ego: eadẽ metri necessitate:quæ interpretes hi ambo per q̃ rudes nõ uiderũt:nec minus infra. Faciã æque ut dispar.nõ faciam ut æque dispar.nam claudicaret uersus.hæc aũt omnia uerba dicta sunt a Ioue:quum iam alcmena abiisset.De hac nocte longiori Diodorus in quinto de hercule locutus sic itulit. Iouem.n.ferũt tres noctes in unã redactas alcmenæ operã impẽdisse:tantũ temporis in eo puero creãdo impẽsum: qđ non amoris cupiditate:put in aliis mulieribus contigit factũ:sed pueri gignẽdi gratia.Id qđ nos in Genealogia nostra deoꝝ ita uersibus expssimus.Fama iouem magno patrẽ tulit herculeꝰ factum. Quũ latus alcmenæ subdidit ille suo.Et tribus edixit fieri de noctibus unã:ut posset uoto cõmodiore frui Similiter sidonius apolinaris. Nec q̄ cadmeis pariens suspendit in oris alciden triplici nocte puerperiũ:quãq̄ Ouidius duas tantum noctes dixerit eo uersu. Contraxit noctes in sua uota duas.

AGe tu.i subsequor te.Huius scenæ uersus:ut ꝓcedentis:Tetrameter est brachicatalecticus:septem pedes nactus.Sosia uerus Amphitryonis seruus iampridẽ:ut superius uisum est:a foribus reiectus: cótusus pugnis contumeliisq; affectus a Mercurio:per aposiopesim: ad nauẽ in portũ ad Amphitryonẽ herũ suũ reuersus:ei narrauerat oĩa quæ sibi contigerant:ut alterũ uidelicet sosiam qui ipsemet esset: per foribus stantẽ reperisset qui se ingredi nõ esset passus:a quo uerberatus:& expulsus foret: & reliqua oĩa quæ supra uisa sunt:ab quæ Amphitryo iracũdia accẽsus:ab naui discedit:suos aditurus penates:& uisurus:quidnam id eẽt:qđ seruus renũciauerat.Itaq; iter incipiẽs domũ uersus seruũ allogtur. Age tu i.quasi dicat:huc adsis serue neq; ꝓcede mihi. nã certũ est:te nõ amittere:nisi uerberibus cæsum:si ita cõperero:ut existimo.Existimabat.n. illũ alicubi moratũ obdormiuisse:& nõ pfectũ domũ:ut iusserat:& deĩde sibi v̂ba dedisse uel. Age tu i.idest huc ad sis:& mecũ ito:hoc est me seq̃re. Subsequor te.v̂ba sunt Sosiæ:depcantis:& amoliẽtis ꝓcedentiã illã in eũdo ac si diceret:nõ decet me ꝓcedere:sed subsequi:uel ad ꝓpositũ rñdẽtis:q paratus ẽ cũ illo ire & eũ subsequi. nam etiã Amphitryo infra ait:sequere hac igitur me.Et aduertẽdũ est hũc v̂sum ita scribi oportere: ut nos scripsimus: metri necessitate:hoc est.Age tu i:& nõ:age i tu.Et auferẽda fuisse illa duo v̂ba.Secũdũ sequor:uti abũdanter & supflue interposita:quæ qdẽ putamus p inscitiã a litteratoribus in cõtextũ recepta:quum forte eẽnt interlinearis expositio seq̃ntium illoꝝ v̂boꝝ:subsequor te:quod utiq; miꝝ nõ est:si a Pio & Sarraceno interꝑtibus nostris nõ ẽ aĩaduersum:quũ id eis cũ multis fuerit cõmune. Scelestissimũ te arbitror.Amphitryonis v̂ba sũt iracũdiæ æstu exuberãtis. Nã quãobrẽ.hoc a sosia dictũ ẽ .Et huc usq; ꝓcedit primus uersus huius scenæ:quẽ si libet:hoc mõ in suos pedes diuidemus.Age ti.subsequor.te Scele.stissimũ.tarbi.tor nã.quobrẽ.scđs aũt:tertius:& quartus:amphibrachi sunt. Eccere.Ius iurãdũ est ut ait Pompeius:ac si dicas p cererẽ: ut ecastor.ædepol.q̃uis ut ipe ait:alii eccere ꝓ ecce positũ accipiãt.Sidonius quoq; apollinaris plautinæ eloquẽtiæ æmulator in fine sextæ æpistolæ libri primi sic ait.Testor eccere maiores.testor posteros nostros:huius me noxæ nõ fore cõsinem. Quid est. i cã scilicet:ut ego sim autor meis nullius apud me fidei? Scelus.plus est:q̄ sceleratum eum dixisset: ut apud Mar. Non uitiosus homo es zoile:sed uitium.Sic Terentius:Vt illum dii deæq; oẽs seniũ perdãt:ubi Donatus inquit, Eccere. Scelus plus est: q̄ sceleratus.

plus dixit ſenium:q̃ ſenẽ.Senex ad ætatem refertur.Seniũ ad uitiũ. Lubet qcqd facias.quicquid ſcribendũ eſt: ex codicibus antiquis:& ſniæ cõcinnitate:nõ quicq;:ut ſcribũt & legũt Pius & Sarrace. Quin loquar hæc uti facta ſunt.ita ſcribẽdus eſt ṽſus:& nõ adiiciẽdũ hic:uti ſupfluens & metri congruitati obſtans:neq; exponẽdũ eſt ꝑ illic.i.thebis:ut garrit Pius. Te domi eſſe.ita ſcribendũ eſt:metri neceſſitate:& nõ domi te eſſe: ut idẽ interp̃tes legunt:cõtra uerſus rõnem. Malũ.ſ.dicis.repetẽdũ.n.eſt uerbum a ſuperioribus. Iſtuc.iſtud malũ.ſ.mihi dare.
Tun id audes dicere.ita ſcribi metri neceſſitas cogit:& nõ: Tun id dicere audes. Quod nemo antehac uidit.Tollenda fuerunt illa uerba:unq̃ homo tanq̃ abũdãtia: & uerſum ſupfluentẽ faciẽtia. Vno tẽpore. ita ſcribendum eſt: metri neceſſitate:& nõ:tempore uno: quæ egregii iſti interp̃tes nõ ud uerterunt.
Locus. Duobus locis.locus appellatur aeria illa circũndiacẽtia:quæ locatũ ãbit:& ſepit:ĩ qua quũ qs eſt: eũ alibi:& ĩ altera eiuſmodi aeris circũadiacẽtia eẽ ẽ impoſſibile: ut philoſophica rõne: ex Lucretio:& Ariſtotele diſcere affatim licet. Quid ſum mali here.& nõ:qd mali ſũ here:uerſus.n.claudicaret. Si non ita id factũ eſt. ut.ſ.narraui tibi:& nõ: ſi ita factũ: a me.ſ. ut te ludificẽ: ut inaniter legit & exponit delirãs Pius:cõtra metri rationem.
Reſq; uti facta eſt dico. eſt addẽdũ fuit: metri neceſſitate:& ex codicibus antiquis:& nõ dimittẽdũ: ut fecerunt ambo interp̃tes

Linguã abſcindã.So.tuus ſum.proinde ut commodum ſiet
Lubet quicqd facias.tamen quin loquar hæc uti facta ſunt.
Nunq̃ ullo modo me potes deterrere.Am.Sceleſtiſſime
Audes mihi prædicare id:re domi eſſe nunc qui hic ades.
So. Vera dico.Am.malũ quod tibi dii dabũt:atq; ego hodie dabo.
So. Iſtuc tibiſt in manu:nã tuus ſum.Am.tun me uerbero:
Audes herum ludificarier?tum id audes dicere
Quod nemo ante hac uidit?nec poteſt fieri:uno tempore.
Hõ idẽ duobus locis ut ſimul ſit.So.ꝑfecto ut loquor res ita ẽ.
Am. Iuppiter te perdat.So.qd ſum mali here tua ex re promeritus?
Am. Rogas ne improbe etiam qui ludificas me?So.merito male
Dicas mihi:ſi non ita id factum eſt.uerum aut mentior
Reſq; uti facta eſt dico.Am.hõ hic ebrius ẽ ut opinor.So. utinã
Ita eſſem.Am.optas q̃ facta.So.ego ne.Am.tu iſtic.ubi bibiſti?
So. Nuſq̃ equidẽ bibi.Am.qd ſit hoc hõis?So.eqdẽ decies dixi
Domi ego ſum inquam.ecqd audis?& apud te adſũ idẽ ſoſia:
Satin hoc plane:ſatin diſerte here nunc uideor tibi
Locutus eſſe?Am.uah.So.quid ẽ?Am.apage te a me.So.qd ẽ
Negocii.Am.peſtis te tenet.So.nam cur iſtuc mihi
Dicis?equidem ualeo & ſaluus ſum recte amphitryo.
Am. At ego te faciam pol hodie perinde ac meritus es:
Vt minus ualeas:& miſer ſis:ſaluus domum ſi redicro: iam
Sequere: ſie herum qui ludificas dictis delirantibus:

ꝑſuti. Ebrius. Ebrius.temulẽtus:uino madidus:ebrius:ebria:& ebrioſus a bria uaſe deducũtur: ut Seruius inqt. Tu iſthic.q.d.tu ipe:tu hic:nõ aũt iſthic.i.thebis:ut inqt Pius interpres. Quid hois Quid ſit hoc hois? ita ſcribi exigit metri rõ: & nõ qd hoc ſit hois:& cũ introgatioĩ.ꝑlatũ eſt:hoc ſenſu.Dic mihi.uolo.n.ex te ſcire: qd hoc ſit hois.i.qs ſit hic homo:quẽ hariolaris te inueniſſe domi.Et ut Donatus inqt:per gtũm caſum iniurioſe dicitur:p noiatiuũ aũt honorifice.quũ.n.dicimus:qd ẽ hoc hois:idẽ eſt:ac ſi diceremus:quæ eſt hæc bellua?uel qd monſtrũ.Dicẽtes aũt qs eſt hic hõ:cũ quodã honore uidemur loq. Et apud te adſũ idẽ ſoſia.opus eſt & hoc ita ſcribi: & nõ adſum ſoſia idẽ.nã uerſus nõ cõſiſteret. Satin diſerte here nũc uideor tibi.delẽdũ fuit alteꝶ nũc:qd hic ꝑperã aſcriptũ erat ex ſupfluo. Vah.uox eſt tedio affecti:& ꝑinde aliquẽ a ſe amoliẽtis. Quid eſt?loqtur ſoſia. Et hoc addẽdum fuit:metri neceſſitate:& ſniæ cõgruitate.nã qa Amphitryo dixerat uah:ſoſia rñdẽs introgat:qd ẽ?ac ſi diceret:cur
Apage. ꝑfers hoc ṽbũ uah?& me ueluti hinc amolitis? Apage.hæc rñſio amphitryonis eſt ad introgationẽ ſoſiæ.apage aũt ṽbũ græcũ eſt:modi impatiui:cuius indicatiuus eſt απαγω.i.remoue:aliena:ſeqſtra. Quid ẽ negocii?Itẽ
Peſtis. Soſiæ interrogatio eſt. Peſtis te tenet.i.aliquo uexaris morbo:uel ſpiritu malo:peſtis.n.morbũ ſignificat:& ĩ hoc
Lues. differt a lue:ut tradidit Laurẽtius:q; lues dicitur quũ in urbe:uel in agro febres aliud ue genus morbi ſæuit:ſiue
Peſtilitas. hoies:ſiue pecora:aut ſata corripiẽs:peſtis ṽo quæ aut cito occidit:aut cito abit ab ægro:q̃ ẽt peſtilentia dicitur:&
Peſtilentia. peſtilitas:ut placet Nonio:& peſeſtas:ut Feſto.Eiuſmodi ãt morbi peſtiferi:& peſtilẽtes dicũtur:ſed & qcqd ſaluti
Peſtifer. aduerſũ ẽ peſtiferꝶ dicit.Vñ peſtiferꝶ locũ:& peſtilẽtẽ annũ appellamus. Nã cur iſtuc mihi.ita ſcribẽdũ ẽ: ex ue
Peſtilens. tuſtis codicibus:& metri neceſſitate.nã aliter nõ cõſiſteret.Sigdẽ in illis ſcriptũ ẽ cur: & nõ qd: qd qdẽ nullo mõ patitur ṽſus rõ. Mihi aũt addẽdũ fuit ad ĩtegritatẽ ipſius ṽſus.Et hæc a Pio & Sarra.interp̃tibus aĩaduerſa nõ fuerũt:utpote cæcis. At ego te faciã pol hodie.Ita ſcribẽdus ṽſus ẽ:metri neceſſitate.nã niſi pol addas: deficiat pes
Delirare. unus. Delirãtibus.aberrãtibus a ueritate.ſ.deductum eſt uerbum.Delirare a lira:quæ foſſa eſt ad agroꝶ exci-

piendā uliginē. Marcus Varro de re rustica Et sulcant in fossas: quo pluuialis aqua dilabatur. Neglexti pseq̃. neglexti p neglexisti scribēdū est: metri rōne neglexisti nō tolerāte. Expetāt eueniant: redūdent: ac si dicat pro his dictis tuis delirātibus: faxo tergū tuū pœnas luat. Miserrima isthæc miseria est. hic sensus. Miseria miserrima est fidelis serui: & maxia infelicitas quum uera pnūciās: existimatur mendax: & uaniloquus. Vt uinci uerꝫ dicitur: quū uera pferēs cogitur tacere: uel uera pferentē credit dñs falsa loqui. Apud herū qui uera loqtur: qui seruus ueritatē loqtur apud herꝫ suū legēdūqꝫ est uera: & non ūba: ut ferme hñt codices: nec obstat ꝙ postea addatur: id uerꝫ nūero singulari: quū uera sit pluralis: qa ea trāslatio de numero ad nūerꝫ usitatissima est apud poetas. Malū. aduerbiū in malā crucem. Quo malū pacto pōt. ordo est: quo pacto pōt id fieri: ut tu hic sis & domi? Nā mecū argumentis puta. hoc p parenthesim inlectū est: quasi dicat. nam hoc mecū te disputare uolo: ut ratio dilucescat. Scribēdūqꝫ ē: quo malū pacto & nō: quo id malū: & pnomē id ad pncipiū sequētis ūsus ducendū: ut sit: id fieri: & non fieri solum. Sic metri rōne exigēte Sum pfecto. Sosiæ uerba sunt: ex quibus eius credulitas exploratur: quū trāseffigiatum subditiuūqꝫ formæ Mercuriū se ipm esse oino credit. Vt qcqꝫ actū est. quicqꝫ & nō qcq̃ scribendū ē: ex codicibus antiquis: & sniæ cōgruitate. nā ut unūquodqꝫ actum est significat. & nō ut aliqd. Sedimus. mansimus: stetimus: cū exercitu & copiis militaribus. Inde uerbū obsidere desbexū est. Edissertauit. ordie: graphice: & eloq̃nter enarrauit. Neqꝫ lac lacti magis est simile. tanta est īqt Sosia: formæ meæ similitudo cū forma illius alterius sosiæ: quē domi dephendi: ut lac lacti: magis simile esse nō possit. Et lac: legēdū est: habita rōne metri: non lacte: ut Pius asserit: ūsum haud quaq̃ recte metitus. nā nullo mō lacte ibi legi posse intellexisset. Quid igitur? qd tum postea? sermonis est interpellatio ab amphitryone facta. Stabā. ita. n. censuit Sosia repto Mercurio p limine domus amphitryonis: sibi p oia simili. Quas malū nugas. malū iterꝫ aduerbialiter positū est. Quas nugas. garris. s. & effutis. Mala manu. uenefica: quæ illū alterauit & in insaniā adduxit: ut qui sit non aladuertat: qđ iis euenit: qui dæmonū se obiectu: uel afflatu uexari existimant. Fateor. sosiæ uerba sunt: iocantis: in uerba illa ab amphitryone prolata: mala manu: quum enim ille malam manum pro uenefica accæperit: hic pro manu Mercurii onerosa: & quæ sibi pugnos incussent: intelligit. Iste qui sit sosia. ita legendum est: & non: iste qui sit sosia: abundat enim secundo loco iste: tam ex codicibus antiquis: q̃ metri ratione. Quid opus uerbis? non quid opus est. abundat. n. est in uersu: si metri ratio habeatur: licet subaudiendū sit.

Qui quoniā herus quod imperauit neglexti persequi
Nunc uenis etiam ultro irrisum dominum: quæ neqꝫ fieri
Possunt: neqꝫ fando unq̃ accæpit quisq̃ profers carnifex
Quoius ego hodie in tergo faxo ista expetant mendacia.
So. Amphitryo miserrima istæc miseria est seruo bono:
Apud herum qui uera loquitur: si id ui uerum uincitur.
Am. Quo malum pacto potest (nā mecum argumentis puta)
Id fieri: nunc ut tu hic sis: & domi. id dici uolo.
So. Sum profecto & hic & illic. hoc cuiuis mirari licet.
Neqꝫ tibi istuc mirum magis uidetur q̃ mihi.
Am. Quo mō. So. nihilo inquā mirum magis tibi istuc q̃ mihi.
Neqꝫ: ita dii me ament: credebam primo mihimet sosiæ.
Donec sosia ille egomet fecit sibi uti crederem.
Ordine omne: ut quicqꝫ actum est: dum apud hostes sedimus
Edissertauit: tum formam una abstulit cum nomine
Neqꝫ lac lacti magis est simile. q̃ ille ego similis est mei.
Nam ut dudum ante lucem a portu me præmisisti domum.
Am. Quid igitur? So. prius multo ante ædis stabā: q̃ illo adueneram.
Am. Quas malum nugas? satin tu sanus es? So. Sic sum ut uides.
Am. Huic homini nescio quid est mali mala obiectum manu.
Postq̃ a me abiit. So. fateor. nam sum obtusus pugnis pessume.
Am. Quis te uerberauit? So. egomet memet: qui nunc sum domi.
Am. Caue quicq̃: nisi quod rogabo te: mihi responderis.
Omnium primum iste qui sit sosia: hoc dici uolo.
So. Tuus est seruus. Am. mihi quidem uno te plus etiā ē q̃ uolo.
Neqꝫ postq̃ sum natus habui nisi te seruum sosiam.
So. At ego nunc amphitryo dico. sosiam seruum tuū:
Præter me alterum inquā adueniens faciā ut offendas domi.
Dauo prognatū patre eodem quo ego sum. forma: ætate itē
Qua ego sum: qd opus uerbis? geminus sosia hic factus ē tibi.

Nunq̄ licitū est.nūq̄ licitū fuit:nunq̄ licuit. Quis isthic sosia est.nō quid isthic sosia est:cōcinniori lucutiōe: Nusq̄ gentiū.hic p̄ponēda est p̄sona sosiæ rn̄dentis:se nusq̄ obdormiuisse:qđ Pius nō uidit:licet ex codicibus antiq̄s:& sniæ congruitate p̄poni oio debuisset. In somnis.dū dormires: dū somnū capes. Ibi forte. Amphitryo loq̄tur:rōnem adducēs:p̄pter quā rogauerat:an obdormiuisset. Somniculose.frigide:somnulēte.

Somniculosus. Sōniculosus dicitur qui sono nimiū:& p̄ter æquū indulget.unde Martia.Somniculosos glires appellat. Herilia impia. Scribendū est herilia:& nō heri:metri necessitate.nā si heri impia legas:uersus claudicabit. Vigilās fabulor. loquor:& fabulor scribē dū ē:ex codicibus antiquis:& metri necessitate: nō fabulabar: ut legūt Pius & Sarra. interp̄tes. Qui malū.q p quo mō:quo pacto ut apud Hor. Qui fit mecœnas. Potis est. potest.

Blato & Blatero. Blatis.incōposite:& inaniter loq̄ris Marcel. blatis & blateras:confingis:aut incōdite & inaniter loqueris. Plautus. Qui malū intelligere q̄sq̄ potis ē:ita nugas blatis:& in aulularia:ubi tu es:quæ deblaterasti iā uicinis oībus Pōpeius quoq; blaterare p cupide loq ait significare:& a græco βλαξ originē trahere: & camelorū uocem edere. Scribit́q; absq;.c. quū p̄mā breuē hēat. Hor. Magno blaterat clamore furitq;. Verum actutū nosces illū inq̄ seruū sosiā.Ita scribendus hic uersus est: metri necessitate:& scđm nosces expungēdum: uti adiectitiū & superfluū. Exq̄sito opust. opus est:ut exquiri debeat & inuestigari &

Am. Nimia memoras mira:sed uidistin uxorem meam?
So. Quin intro ite in ædis nunq̄ licitū est.Am.quis te prohibuit?
So. Sosia ille:quem iādudum dico:is qui me contudit.
Am. Quis istic sosia est?So.ego inquā.quotiens dicendū est?
Am. Sed quid ais?nū obdormiuisti dudū?So.nusq̄ gentiū.
Am. Ibi forte istum si uidisses quendā in somnis sosiam.
So. Non soleo ego somniculose herilia imperia persequi.
Vigilans uidi:uigilans nunc uideo: uigilans fabulor.
Vigilantem ille me iandudum uigilans pugnis contudit.
Am. Quis hō?So.sosia inquā ego ille.quæso nōne intelligis?
Am. Qui malū intelligere quisq̄ potis est?ita nugas blatis,
So. Verū actutū nosces illū inquā seruū sosiam.
Am. Sequere hac igitur me:nā mihi istuc primū exquisito opust.
Sed uide efferantur ex naui quæ iam imperaui omnia.
So. Et memor sum:& diligens: ut quæ imperes cōpareant.
Non enim ego cum uino simitu ebibi imperiū tuū.
Am. Vtinam di faxint:infecta dicta recte ueniant tua.

Alcumena Amphitryo. Sosia.

Al. Satin parua res est uoluptatū in uita:atq; in ætate
Agunda:præ q̄ qđ molestū ē?ita quoique cōpatum
Est i ætate hoium:ita dis placitū:uoluptati ut mœror
Comes consequatur.quin incōmodi plus maliq; ilico
Adsit:boni si obtigit quid.nā ego id nūc experior domo:
Atq; ipsa de me scio:cui uoluptas parumper datast:dum uiri
Mei mihi potestas uidendi fuit noctem unam modo:

tollendū est uerbū est:& scribendū opust:metri necessitate. Sed uide efferātur ex naui. Ita scribēdus uersus est: metri ratione cogente:& non.Sed uide ex naui efferantur:claudicaret.u. uno deficiens pede. Non enim ego. nisi enim adiicias:hic quoq; uersus claudicaret. p̄pterea addēdum curauimus.

Simitu. Simitu.i.simul:ita Noñ. asserit hunc locū adducēs:& alibi in mercatore.Ita tres simitu res agēdæ sunt.Vtinā dii faxint.hæc uerba amphitryonis sunt:timētis fortasse uxoriæ pudiciciæ:& secū dicentis.Vtinam uana huius sint uerba & fantastica atq; illusoria: licet ad sosiam loqui uideatur qui iam aliud agebat.

Satin parua res est uoluptatū. Tetrameter quoq; brachicathalecticus est uersus huius scenæ: quēadmodū & superioris.In qua ueræ & pudicæ couiugis officium exprimitur.Conqueritur uáq; alcmena:ac se angit:& excruciat:ob abitum mariti (existimabat enim iouem qui nuper ab ea discesserat amphitrionem esse.)Inquit igitur:& cum interrogatione uerba legenda sunt. Satin parua res est uoluptatum in uita &c. hoc est.An non sunt uoluptates in hac uita paruæ: & pusilli momenti i respectu molestiarum:quæ postea consequuntur? iuxta quam sentētiam: & Naso dixit. Sed tamen usq; adeo nulla est sincera uoluptas:sollicitūq; aliquid lætis interuenit:& Lucretius.Medio de fonte leporum surgit amari aliquid. Et Diodorus.Natura enim bonis quæ largitur hominibus:& mala īmiscet.Sed & Plato Dulcedinem & tristiciem ex eo dem uertice labi credit. Ordo igitur est.Res uoluptatum in uita atq; in ætate ag.satin pro satis ne parua est? ac

Cōparatū. si diceret:est proculdubio. Præterq̄.idest respectu eius. Comparatum.institutum:destinatum. Teren. q̄ inique comparatum est:ut ii qui minus habent semper aliquid addant diutioribus. Experior domo. idest in causa mea peculiari:& re domestica. Plus ægri.maiorem ægrimoniam:& animi sollicitudinem. Ex abitu.ex di

ſceſſu. Beat. beatam reddit:& ueluti felicitate afficit. Quod pduelles.ꝙ hoſtes uicit:tollendū eſt ſaltē:ꝙ ꝑpoſitū his erat: uti ſupfluens:metri rōne. Domū recipiat.uel ſubaudiendū eſt ſe:& non ſcribendū:qñquidē metri ratio nō patitur:uel recipiat domū:ideſt redeat:& iteꝜ capiat exponēdū eſt. Eius abitū. ſcribendū eſt:& nō abitum eius?metri neceſſitate. Vſq. diu:ualde:ꝗ maxime. Obſirmato.obdurato: cōſtanti. Vt meus uictor uir belli redeat.Vt redeat uictor belli.i.uictis hoſtibus:& debellatis:redeat aūt legendū cenſemus potius: ꝗ reducat: ſed eo magis:quo Pius in priſcis exēplaribus ſcriptū eſſe atteſtatur redeat:etiā ꝙ exēplaria fere oia quæ uidimus:

Atq; is repente abiít a me hinc ante lucem.ſola hic mihi
Nunc uídeor:qa ílle hinc abeſt quē ego amo ꝑter oēs. plus ægrí
Ex abitu uiri:ꝗ ex aduētu uoluptatis cæpí
Sed hoc me beat.ꝙ per duelles uícit:& domum
Laudís cōpos reuenit:in ſolatio eſt.abſit:dū modo
Laude parta domū recipiat:feram:& perferā uſq; eíus abitū
Animo forti atq; obſirmato:id modo ſi mercedis datur
Mihí:ut meus uictor uír bellí redeat:ſatis mihí
Eſſe dícam.uírtus præmiū eſt optimū uirtus omnibus
Rebus anteit profecto.libertas:ſalus:uita:
Res:parentes:patria:& prognatí:tutantur:ſeruantur
Vírtus oia ín ſeſe habet.omnia adſunt bona quē peneſt uirtus.
Am. Aedepol me uxorí optatú credo aduenturum domum
Quæ me amat:quā contra amo:præſertim re geſta bene.
Victís hoſtibus:quos nemo poſſe ſuperari ratus eſt.
Quos meo auſpício:atq; ductu primo cœtu uícimus.
Certe.enim me ílli expectatum: optatum uenturum ſcío.
So. Quí me expectatú non rere amicæ uenturum meæ?
Al. Meus híc uír qdē ē. Am.ſeqre hac tu me.Al. nā qd ílle reuertít?
Quí dudū properare ſe aiebat? an ílle me tentat ſciens?

reducat habeát. Dicam. fatebor: uel ducam exiſtimabo:& mihi ipſi ex abitu uiri ſatiſfactum arbitrabor.
Virtus.Sentētia aurea ē:qua ſignificatur uirtutē ꝑmiū eſſe ꝑcipuū ſtudioſi:hic illud elegātiſſime dictum. Mihi cane & muſis: ego & tu magnū theatrum ſumus.unde Silius.Ipſa quidē uirtus ſibimet pulcherrima merces. Et Claudianus.Ipſa quidē uirtus ꝑtium ſibi: ſolaq; late fortunæ ſecura nitet: nec faſcibus ullis erigitur: plauſu ne petit clareſcere uulgi: nil opis externæ cupiēs: nil indiga laudis:Diuitiis animoſa ſuis: imotaq; cūctis Caſibꝰ ex alta mortalia deſpicit arce. Sed & Lucilius quæ in definitionem uirtutis cadunt: ita elegantiſſime paucis collegit. Virtus albine eſt ꝑtium perſoluere ueꝛ:Quis inuerſamur:quis uiuimus rebus adeſſe. Virtus eſt homini ſcire id:quod quæq; habeat res. Virtus ſcire homini rectū:utile:quid ſit honeſtū:Quæ bona:quæ mala item:quid inutile:turpe: inhoneſtū: Virtus quærendæ rei finē ſcire:modūq;. Virtus diuitiis ꝑtium perſoluere poſſe. Virtus id dare:qđ reipſa debetur honori:hoſtem eſſe atq; inimicū hominū morūq; maloꝝ:Contra defenſorem hominū morūq; bonorum. Magnificare hos his bene uelle:his uiuere amicū. Cōmoda ꝑterea patriæ ſibi prima putare. Deinde parentum: tertia iam poſtremaq; noſtra. (Virtutis laus.)

Tutantur.paſſiue poſuit:quū uerbum ipſum ſit deponēs.i.defendūtur. (Tutari.) Aedepol me uxori optatum.uerba ſunt Amphitryonis ueri cum ſoſia iam appropinquātis:qui ita ſecum loquitur : profecto exiſtimo meæ uxori optatiſſimus aduētare:quum & diu abſuerim.& illa me ex animo amet:quæ etiam a me amatur: ſed eo amplius illam me uidere cupere:quū rem bene geſſerim:& hoſtes deuicerim:& optatum ſcribendum eſt:metri neceſſitate:non exoptatū.nam pes unus abundaret. Re geſta bene. ideſt feliciter adminiſtrato imperio.

Primo cœtu.primo cōgreſſu:primo inito prælio:quum primum coiuimus. Cœtum enim a cocundo dictum uolunt. (Cœtus.) Qui me expectatum non rere.qui pro quomodo:ut qui ſit Mecœnas:& ſcribendum eſt: expectatum non rere:non autem:non expectatum rere.nam uerſus non conſiſteret. Sunt autem uerba ſoſiæ ſerui:ſe æquare hero ſuo poſtulantis:ut ſicut ille optatus ueniat ab alcmena uxore:ita ipſe ab amica ſua. Nec ſcribendū eſt num ut ſit interrogatio:quæ fiat per .n.& per.m.ut Pius ait.Sed non:ut ſit:quo modo? non putas etiam me ab amica mea expectatum aduenire. Meus hic uir quidem eſt. Alcmena conſpicata Amphitryonem:& exiſtimans illum eundem eſſe:qui nuper diſceſſerat domo inquiens ſe ad exercitum properare: admirabunda loquitur. Et ſcribendum eſt.Meus hic uir quidem eſt:metri neceſſitate & non:meus uir hic quidem eſt.nam pes unus uerſui abundaret:qđ interpretes noſtri non uiderunt. Sequere hac tu me.loquitur amphitryo. Nam quid ille reuertitur.Cur.inquit Alcmena hic iam reuertitur:qui mihi dixit nuper:ſe properare:nec diutius hic manere poſſe.
Qui dudum properare ſe aiebat.tollendum fuit alterum ſe:qđ hic aſcriptum erat: metri ratione ita exigente.
Sciens.prudens de induſtria dedita opera.Inter prudentem: & ſcientem Donatus hoc diſtare ait:ꝙ prudens eſt:qui intelligētia ſua aliqd ſentit.Sciens qui alicuius indicio rem cognoſcit.ergo prudens p ſe.Sciens per alios. (Prudens. Sciens.)

Atq; id si uult experiri.q. si inquit:id experiri uult. Vt desiderem.idest quantũ ego cupiam. Suum abitum idest eius hinc discessũ. Ecastor.profecto eo usq; abitũ eius desidero:ut libens gaudẽsq; redeuntẽ illum consp- ciam:ut hoc uersu quasi rideat motæ per ipsam dubitationi:an.s.lætetur uiri abitu:uel tristetur. Redire ad na- uem meliust nos.meliust pro melius est.nam uersus ratio:non tolerat melius est. Qua gratia.qua causa: cur.

Qui tibi istuc in mentem uenit.qui pro quo nõ:ac si diceret:qua coniectura hoc tibi in mentem uenit. Et scri- bendum est:qui tibi istuc.Et non:qui tibi nunc istuc:abundat.n.nunc:nec uersus ratio eam dictionem patitur.

Sero. Sero. tarde: iá acta cœnæ tempestiuitate. Sero enim tarde signi ficat.Claudianus.Im periũ tibi sero datum. Seneca. Sero nos illo referat senectus. Ne- mo ad id sero uenit. unde nũq̃ quũ semel uenit potuit reuerti. Sero ẽt significat post tempus opportunum: qđ tñ fere idẽ est. un- de Cicero:Quum ac- cusator milonis roga- retquo tempore clo- dius esset occisus: ur- bane respondit. Sero: quasi post id tempus: quo debuisset occidi: neq; aliter fere acce- ptũ sero aduerbialiter compitur: quáq̃ Pius hoc ipso Ciceronis ex emplo nitatur oñdere Sero crepusculum no cturnum significare i quo fallitur admodũ.

Atq; id si uult experiri:suum abitum ut desiderem:
E castor me haud inuita sed domum recipit suam.
So. Amphitryo redire ad nauẽ meliust nos.Am.qua gratia?
So. Quia domi daturus nemo est prandium aduenientibus.
Am. Qui tibi istuc in mentẽ uenit? So.quia enim sero aduenimus.
Am. Qui? So.quia alcumenã ante ædis stare saturam intelligo.
Am. Grauidam ego illã hic reliqui quũ hinc abeo.So.hei peri miser.
Am. Quid tibi nunc est? So.quia ad aquã pbendam adueni domũ:
Decumo post mense ut rationem te dictare intelligo.
Am. Bono amico es.So.scin q̃ bono animo? si situlam iam cæpero.
Nunq̃ ædepol tu mihi quicq̃ creduis post hunc diem:
Ni ego illi puteo si occepso animã omnem intertraxero.
Am. Sequere hac me modo:alium ego isti rei alligabo:ne time:
Al. Magis nunc meũ officiũ facerem:si huic eá aduersum arbitror.
Am Amphitryo uxorem salutat lætus speratam suam:
Quã omnium thebis uir unam esse optimam diiudicat.
Quáq; adeo ciues thebani uero rumiferant probam.

A sero fit adiectiuũ serotinus:ut hora serotina:tẽpus serotinũ:poma serotina. Saturá.iocus est ex polysema uoce: grauidá.n.& cũ utero tumescẽte intelligit solia:quũ cibo repletá alius intelligere posset. Quũ hinc abeo.i.quũ hinc discessi in theleboas exercitũ ducẽs. Et scribendũ est:quũ hinc abeo:& nõ q̃ abeo:metri necessitate:& sensus concinnitate. Quid tibi nũc est? addendũ fuit nunc:metri ratione.Et infra. Quia ad aquá pbendá.addẽdũ quoq; fuit quia:& metri necessitate:& snĩæ cõgruitate.est.n.rñsio sosiæ ad interrogationẽ amphitryonis. Ad aquá pbendá:quæ suppeditari cõsueuerat ab Ancillariolis seruis:ad elutrianda lintea excrementis puerilibus sordescẽ-
Dictare. tia. Rationẽ dictare.ratiocinari cõputare.Dictare ẽt significat excipiẽti suppeditare hypothesim:& scribẽdi ma-
Dictata. teriá.Ouidius.Dictandi uires siccaq; lingua negat.Propertius.Cariam purpureus quæ mihi dictat amor.Dictata puerorũ themata persio sunt.Ten cirratorũ centũ dictata fuisse pro nihilo pendas Similiter & Asconio.Ergo libel lum uult intelligi attulisse Cecilium.unde magister dictata pueris pbere consueuisset. Bono aio es.pro sis:ut huc ades pro adsis. Scin q̃ bono aio? tollendum est uerbũ sim:qđ adiectũ his erat:uti superfluens: & metri rõni
Situla. contrariũ. Situlá.Situla aquale uas est ad hauriendá aquá accomodũ:dicta a sitio uerbo:ut quidá uolunt: qa aquá sitiat cuius diminutiuũ est sitella.eam uulgo sielá appellát. Nũq̃ ædepol tu mihi quicq̃ creduis post huc diem.hic uersus ita scribi debet:metri necessitate:& tollenda dictio illa diuini:uti abundans: & sensui: & metri- cæ rationi.Nunq̃ inquit sosia:credito mihi quicq̃ post hunc diẽ:nisi ego omnem penitus aquam ex illo puteo co gar exhaurire quum semel id agere incœperoita enim hariolatur: & futurum timet:ut tanto labori hauriendæ aquæ destinetur. Creduis.pro credideris:ut duis pro dederis:uel creduas pro credas. Occœpso.occœpero: incepero. Animam.quá:quæ instar animæ latet intus in puteo. Anima inter cæteras significationes: de qui-
Anima. bus uocabulario nostro diximus:etiam aquá significat:ut hoc loco:quod & Nonius asserit. Cæterũ & uentũ: & oris halitum:& odorem rerum:& aerem:& iram:& sonum quoq; significat:& imprimis spiritum illum quo uiui mus.Et animas pro hominibus dixerunt poetæ:ut ibidem exposuimus. Intertraxero.penitus hauriá continua illa eductione. Alligabo.astringam & deuinciá:uel allegabo.i.demandabo:& destinabo. Huic.amphitryo- ni.s.non alcmenæ:ut Pius exponit:loquitur.n.alcmena:in quá cadit officium illudi eundi aduersum marito re- deunti.nam ipse continue ueniebat ad illam domum uersus.quapropter desipere uidetur Pius exponens huic,
Sperata. idest alcmenæ. Speratá suá.ac si diceret amatá:& desideratá.Inter spatá & spõsam Marcellus hoc differere ait:
Sponsa. quia vgo postq̃ petitur spata dicitur:& adducit p testimonio hũc Plauti locũ:qđ q̃ rite faciat:alii iudicẽt.Dehinc pmissam inqt dictá:uel pactá:uel spõsam dici posse.Sed & Speratũ pro sponso capi asserit:ut i illo Afranii.Cur-
Speratus. re:& nũcia uenire:& mecũ speratũ adducere. Rumiferát.publico rumore & fama ferũt & collaudát:ut exponit

Marcellus:hũc locũ citans:a rumore aũt fit rumusculus diminutiuũ.Cice.Pro cluẽtio Impitoq̧ hoĩum rumusculos aucupant. Vsq̧.cõtinue:ppetim. Haud uidi magis expectatũ.Sosiæ ṽba sunt. Nã alcmena salutanti amphitryoni nõ ridebat:sed fronte capata:& admirabũda siluerat:q̧ eã uir salutasset:tanq̃ nup adueniẽs: qui ab ea pauloante discesserat:& secũ noctẽ trãsegerat.Ideo ait sosia:haud uidi magis expectatũ. Eũ salutat magis haud quisq̃ q̃ canẽ.Nõ mirãdũ est Piũ ac Sarra.duos plauti interp̃tes:hũc locũ sicco pede p̃teriisse:quũ legãt.Eũ salutat haud quisq̃ q̃ canẽ absq̧ aduerbio illo magis:quo dẽpto:nullus p̃fecto certus sensus elici põt. Addi aũt debuit:

Valuistin usq̧?expectatus aduenio?So.haud uidi magis
Expectatum:eum salutat magis haud:quisq̃ q̃ canem.
Am. Et quum grauidam:& quum te pulchre plenã aspicio gaudeo.
Al. Obsecro castor quid tu me deridiculi gratia
Sic salutas: atq̧ apellas quasi dudum non uideris?
Quasi qui nunc primum recipias te domũ huc ex hostibus?
Atq̧ me nunc perinde appellas:quasi multo post uideris.
Am. Immo equidem te nisi nunc hodie nusq̃ uidi gentium.
Al. Cur negas?Am.quia uera didici dicere.Al.haud equum facit:
Qui quod didicit id dediscit an periclitamini
Quid animi habeam?sed quid uos huc reuortimini tam cito?
An te auspicium cõmoratum est?an tempestas continet:
Qui nõn abisti ad legiones ita ut dudum dixeras?
Am. Dudum?q̃ dudum id factum ẽ?Al. tentas:iam:pridem:modo?
Am. Qui istuc potest fieri quæso ut dicis:iã pridem:modo?
Al. Quid enim censes:te ut deludam contra lusorem meum:
Qui nunc primũ te aduenisse dicas:modo qui hinc abieris?
Am. Hæc quidem deliramenta loquitur.paulisper mane.
Dum edormiscat unum somnum:quæ ne uigilans somniat.
Al. Equidẽ ecastor uigilo:& uigilãs id quod factũ est fabulor.

tũ ex codicibus antiq̄s & manuscriptis:ĩ q̄bus utiq̧ scriptũ ẽ:tũ uero metri necessitate: & sñiæ cõcinnitate:ut sit sensus:eũ salutat magis haud.i. haud magis eũ salutat:q̃ quisq̃ salutat canẽ. Et quũ grauidam.tollendum fuit te:qd hic erat ascriptum post quum ut superfluens: metri ratione:& sermonis elegãtia.nã satis est qd' sequitur: & quũ te pulchre plenam aspicio. Verba sunt cõtinuata amphitryonis ad Alcmenã. Obsecro castor.Nõ rogãtis:sed ĩterrogãtis & irata frõte regrẽtis uerba sunt Alcmenæ.An inq̄t deridẽdi gratia:sic me salutas nũc atq̧ alloq̄ris quasi q diu absens fueris:& me nõ uideris iãdudũ? Deridiculi Ridiculus: & deridiculus: epitheta sũt: & significãt derisione dignũ:a ridẽdo.s.Plautus in sticho.Ridiculus æque nullus est:q̃ dũ esurit.Idẽ in captiuis. Dico unũ ridiculũ dictũ de dictis melioribus.Et substãtiue Ridiculũ:& Deridiculũ significãt derisionẽ: quãq̃ Ridiculũ potius dictũ significet qd' risum mouet. Ridiculũ. Deridiculũ Perinde.ita sic.nõ ac:tanq̃:ut exponit Pius somniãs.nã si perinde cũ quasi iungatur:significabit tanq̃:nõ ĩpm perinde solũ:nisi forte ita loq̄ndũ putet:tanq̃ quasi. Dediscit. postq̃ didicit obliuiscitur.Ouidi.Quæ puto dedidicit iã bona ṽba loq:hoc est dememinit:nã & hoc poetis usurpatum est Mar.Ipse iubet mortis dememinisse deus. Quid animi habeã.quo sim aĩo aduersus maritũ:an illũ amẽ:uel ne? Sed qd uos huc reuortimini.qd ẽ inq̄t:q̧ tã cito reuortimini:quũ adeo pperare ad legiones pauloante dixentis?Et addẽdũ fuit uos:metri necessitate & ex codicibus antiq̄s:deficiebat nãq̧ pes unus uersui: qd' interp̃tes nostri nõ aduerterũt. An te auspiciũ cõmoratũ est.Nã tanta fuit religionis cura apud antiquos:ut si tonuisset: uel aliud aduersum auspiciũ se ostẽdisset:nõ exirent in p̃liũ.An igitur:inq̄t:auspiciũ te detinuit an tẽpestas: qua fortassis mare nũc agitetur:ut nauigare:nõ potueris? Quãdudũ id factũ est. id scribẽdũ est metri necessitate:& ex codicibus antiq̄s:& nõ istuc. Tentas?iã.pridẽ modo.uerba sunt Alcmenæ ridẽtis ad illud:q̃dudũ id factũ ẽ.

Iam.p̃dẽ.mõ.oĩa ista aduerbia idẽ fere significãt:ac si diceres nup pauoloante:& uidẽtur plata ab ea tãq̃ irascente:& huiusmõi congeminata ṽba p iracũdiã expromẽte:nec in his. Dudũ.scribi põt:quia ṽsus nõ patitur:& abũdaret uno pede. Qui istuc põt fieri quæso.Ita legẽdũ ẽ:& nõ potis est.Decliatur.n.hic & hæc potis:& hoc pote:& significat possibilis & possibile:fitq̧ collisio hoc loco:p pote est qũo inq̄t possibile ẽ hoc sicut dicis.iam.pridẽ.mõ?quasi diceret.Impossibile ẽ hoc:qa ego hic nõ affui:nisi iam multo tpe.Et legẽdũ est:ut dicis: iã: p̃dẽ: modo:qa replicat:& reiterat ṽba p eã plata:neq̧ scribẽdũ est dudũ p pridẽ. Contra.altriusecus: econtrario:ex altera parte:ut sicuti tu ex pte tuã me deludis:ita ego te deludã? Lusorẽ.delusorem:irrisorẽ. Deliramẽta. ineptias insanias:exorbitãtias mẽtis.Lira sulcus est aratæ terræ.uñ p metaphorã:q sulcũ rõnis euagatur:is delirare dicitur:tãq̃ e lira egredi.uñ deliramẽta uocãtur. Deliramẽta. Delirare. Edormiscat.Dormiẽdo absoluat.Edormire uinũ Ciceroni ẽ dormiẽdo pficere:& excoq̄re.Eius ṽba ĩ scda Antoniana hæc sunt.Edormi crapulã inquã:& exhala. Gellius lib. vi. At nũc uidere ẽ philosophos ultro currere:ut doceãt ad fores iuuenũ diuitũ:eosq̧ ibi sedere:atq̧ operiri ppe ad meridiẽ:donec discipuli nocturnũ oẽ uinũ edormiãt. Edormire. Quæ næ uigilãs somniat.Scribẽdum est:somniat:nõ somiet:& si næ cum diphthongo legerimus:hic fuerit sensus:quæ p̃fecto uigilãs sõniat. Sed scripserim potius absq̧

diphthongo ne pro nō:hoc sensu:quæ non uigilans somniat.i.quæ nō uigilat:sed somniat.Vnde ipse rīdet:Equidem ecastor uigilo.Sic Ter.in andro.Ego id agā:mihi qui ne detur ꝓ nō detur.Et sunt uerba cōtinuata Amphitryonis:nō Sosiæ:ut inqt Sarracenus:qđ oñdunt seqntia Alcmenæ v̇ba erga amphitryonē plata. Et isthuuc & te uidi.hæc alcmenæ v̇ba oñdunt:pcedētia v̇ba amphitryonis fuisse:& non sosiæ:quū alcmena amphitryoni rñdeat:& nō sosiæ. Nō taces.loqtur sosia dērīdēs alcmenā:quāq̄ amphitryo aliter accipe uideatur: hoc ē in fauorem illius hæc v̇ba a sosia dicta.unde inqt. Hei ēt tu quoq; assentaris huic?hei addendū fuit:& sniæ cōcinnitate:& v̇sus necessitate: alit̄.n. nō cōstaret:qđ interp̄tes nostri nō uiderūt.Quid differat inter Assentari. Adulari & blandiri: diximus in Mostellaria. Quid uis fieri.Sosia loqtur. Quid uis iqt ut faciā? nescis:q si mulieri insaniēti aduersari uelis: & cōtra loq: ex insana insaniorem reddes? Bacchæ bacchanti. Bacchas scimus mulieres fuisse: quæ baccho sacrificia faciebāt. Bacchæ bacchāti.i. mulieri ebriæ insanienti: sicut sūt bacchæ mulieres baccho p insaniā sacrficantes. Feriet sæpius.magis aduersabitur. Si obsequaris.si obsecūdaueris: & illi insanæ v̇bis placidis respoudebis. Vna resolues plaga. unico ictu & uno uerbo:eius ferociā: uesaniāq; psternes.

Nam dudū ante lucē:& istunc:& te uidi.Am.quo in loco?
Al. Hic in ædibus ubi tu habitas.Am.nunq̄ factū est.So.nō taces?
Quid si e portu nauis huc nos dormientis detulit?
Am. Hei etiā tu quoq; assentaris huic?So.quid uis fieri?
Non tu scis bacchæ bacchanti si uelis aduersarier:
Ex insana insaniorem facies: feriet sæpius.
Si obsequaris:una resoluas plaga.Am atpol quin certa res.
Hanc est mihi adiurgare:quæ me hodie aduenientem domum
Noluerit salutare.So.irritabis crabrones.Am.tace.
Alcumena unū rogare te uolo.Al quid uis rogare roga.
Am. Nunc tibi aut stulticia accessit:aut superat superbia?
Al. Quid istuc in mente est tibi mi uir percontarier?
Am. Quia salutare uenientem me solebas antidhac.
Appellare itidem:ut pudicæ suos uiros quæ sunt solent.
Eo more te expertē factam aduenient offendi domum.
Al. E castor equidem te certo huc heri aduenientem ilico
Et salutaui:& ualuisses ne usq; exquisiui simul
Mi uir & manū præhendi:& osculum tetuli tibi.
So. Tun heri hunc salutauisti?Al.& te quoq; etiam sosia.

Quin.affirmantis est p certe. Adiurgare.Castigare iurgiis & pbris incessere. Iurgare. Iurgium. Lis. Iurgari & Iurgare dicimus indifferenter:p rep̄hendere:& de iure agere.nā a iure fit iurgo & iurgor.Inter iurgiū:& litem Marcellus hanc ait eē differētiā:q iurgiū leuior res est:siqdem iter bñiuolos:aut ppinquos dissensio uel cōtentio:iurgiū dicitur.Inter inimicos dissensio:lis appellatur.M.T.iii.de repu.Admiror nec re℞ solū:sed etiā v̇bo℞ elegātiā.Si iurgant inqt:bñiuolo℞ cōcertatio.(Nā lis inimico℞ est)iurgiū dicitur.Idem.Iurgare ergo lex putat iter se uicinos nō litigare. Hanc est mihi adiurgare.addēdū fuit mihi:metri necessitate:aliter.n.v̇sus nō cōsisteret. Crabrones. Crabrones.uespa℞ genus sunt:quæ tactæ magis irritātur.quo℞ ictus:ut Plynius refert:fere nō sine febri sunt:sed & satiferi.ac pemptorii. Quid istuc.quid legēdū est:metri necessitate:cui pes unus deficeret: si q legas: ut Pius & Sarracenus legūt:quid aūt:pro ad qd exponēdū est. Percontarier.Interrogare:exqrere:rimari:diligēter inqrere. Ita exponit No.hunc locū citās:& pprietas v̇bi:ut inqt:ab eo tracta est:q uada in flumibus contis exqrūt. Percōtatio. Contus. Conti.n. ut idē ait:hastæ sunt lōgiores & robustæ.Virg.Aut duris detrudere contis.Festus aūt sic. Percōtatio uidetur dicta ex usu nautico:quia altitudinem aquæ conto pertentant.Alii uolunt per cunctationem dici: q scilicet is qui curiosus est: percuncta interroget.Donati uero hæc uerba sunt.percontatus: & percūctatus scribitur. Percontare & pcōtari. Si percontatus a conto dicitur:quo nautæ utuntur ad loca nauibus opportuna:Si uero percunctatus:ab eo q a cunctis perquiratur dicitur:Dicimus autem percontari:& percontare Neuius.Si percōtassem: malum hoc me præteriisset. Idem blandæ & docte percontant. Quia salutare.tollēdum fuit:si qđ hic erat interiectum:uti superfluens:sensus concinnitate. Antidhac. Antidhac.pro antehac:sic enim usi sunt ueteres:sed hic nullomodo scribi potest antehac metri necessitate. Vt pudicæ suos uiros quæ sunt solent.ordo est:ut pudicæ quæ sunt solent suos uiros appellare.

Eo more te expertem factam.Ita scribi debet uersus:metri necessitate:& non exptem te:ut scribunt Pius & Sarracenus: Expers. Expers autem dicitur:qui sine parte est:hoc est priuatus:ut hic aliqui pro ignaro & imperito accipiunt: nullamq; rerum experientiam habente. Te certo huc heri aduenientem. huc addi debuit: metri necessitate: & etiam ex sensus congruitate:qđ ii interpretes non uiderunt. Osculum. Suauium. Osculum. suauium:quanquā ita autore Marcello discernātur:q ab ore Osculum.Suauium a suauitate dicitur.Osculum quoq; paruulum os significat Mar. Ipsaq; cru leles ederunt oscula morbi. Tetuli. Tetuli.tuli:antiquum est p̄teritum a uerbo fero: siue a tollo. Nonius tetulit tulit. Actius in andromeda. Donec auxilium perseu tetulisti mihi. Priscianus quoque. Tollo inquit tetulii pro quo nunc est in usu frequenti sustuli a tulo quoque qđ uerberibus in usu fuit tetuli dicebant.

Quid igitur.subaudi paritura ẽ:uel qd igitur ais. Insania.rñdet Sosia ad illud qđ ipse dixerat:nõ est puero grauida:ac si dicat:grauida ẽ in aĩa:cuius ẽ ablatiui lſania. S h c.Amphitryo.ſ.tanq̃ ei obiiciat:q̃ ꝑter ius sinat seruũ illi maledicere. Ob istucq; omen ominator capies qđ cõdecet.ob hæc.inqt sinistra ṽba:& ob hoc diũ augurĩu:qđ de me fecisti:nõ seruato decoro:ĩsania grauidã me incessens magnũ malũ habebis:& capies qđ cõdecet.Vius aũt ita scribẽdus est:ut nos scripsimus:auferẽdũq; fuit tu:qđ ꝑpositũ erat ṽbo cõdecet:metri necessitate. nã aliter pes unus abũdabat.Cetera. Omen augurĩu significat:mõ ꝓsperũ.Virg.Omine quo firmãs alum sic incipit ipsa: mõ aduersum.Idẽ.Ne ue omine tãto ꝑseq̃re. Et sic capitur hoc loco: dictũ ab ore:ut qdã uolũt:q̃si oremen:uel ut alii:ab omento:qđ extispices notare solent. Inde ominor:ominator:ominatio: ominosus:& abominor: abominator:abominatio & abominosus. **Omen.**

So. Amphitryo speraui ego istam tibi parituram filium.
Verum non est puero grauida.Am.quid igitur?So.insania.
Al. Equidem sana sum:& deos quæso ut salua pariam filium.
Verum tu magnum malũ habebis:si hic suũ officium facit.
Ob istucq; omen ominator capies quod condecet.
So. Enimuero prægnanti oportet & malum dari:
Vt quod obrodat sit:animo si male esse occœperit.
Am. Tu me heri hic uidisti?Al.ego inquã:si uis decies dicere.
Am. In somnis fortasse.Al.imo uigilans uigilãtem.Am.ue mihi.
So. Quid tibi.est?Am.delirat uxor.So.atra bili percita est.
Nulla res tam delirantis homines concinnat cito.
Am. Vbi primum tibi sensisti mulier implicisciер?
Al. Equidẽ ecastor sana & salua sum.Am.cur igitur prædicas
Te heri me uidisse:qui hac noctu in portum aduecti sumus?
Ibi cœnaui:atq; ibi quieui in naui noctem perpetem.
Neque meũ pedem huc intuli etiam in ædis:ut cum exercitu
Hinc profectus sum ad teleboas hostis:eosq; ut uicimus.
Al. Immo mecũ cœnauisti:& mecũ cubuisti.Am. quid id est?
Nihil te pudet scelesta populi in conspectum ingredi?
Al. Vera dico.Am.non de hac tu quidem hercle re. de aliis nescio.
Al. Primulo diluculo abiisti ad legiones.Am. quo modo?

Prægnãti oportet & malũ dari.& malũ scribẽdũ ẽ.nã absq; &: ṽsus nõ cõsisteret:& in codicibus antiqs scriptũ est:& sensus cõcinnitas id reqrit: quasi dicat:ultra alia q̃ ꝑgnãtibus dari oportet malũ ẽt eis cõuenit. hoc est pomũ.Nã iocatur sosia in noie Malum: q̃a Alcmena dixerat tu magnũ malũ hẽbis.i. magnũ detrimẽtũ: & dãnũ.hic aũt ait Malũ dari oportet etiã ꝑgnãti:pomum significãs:& peculiariter fortassis alludit ad punicum siue granatum.De quo phr.lib.xxiii.Granatũ expetitur in grauidarũ malicia: & qm̃ gustatu moueat infantem. Vt qđ obrodat sit:animo si male esse occœperit. Vt si quo morbo aĩus affici cœperit:ut plærũq; prægnãtibus contingit:habeat malũ hoc est pomum:qđ obrodat.scimus.n.ꝑgnantes pomis eiusmodi libẽter uesci: & si quãdo uel in hypothymiam:uel in maliciam aliquã deciderint:pomo gustato:releuari. Vch mihi. abiiciẽdum fuit misero:quod hic ascriptum erat inter uch & mihi:metri necessitate. Atra bili ꝑcita est.i.melancholia & nigro cholo exagitatur:a quibus insania ꝓcedit:de qua melancholia intellexit Persius:quũ inqt: Scabiosus & atra Bile tumet:hæc in tantũ aĩum agitat:ut qui ea ꝑmuntur:sibi plærũq; mortẽ cõsciscant:maleq; habeãt aĩo: etiã corporis cõtagione uanescente.Ideo subiicit. Nulla res tam delirantis hoĩes concinnat cito.i. facit: nihil tam cito hoĩes deliros & insanos reddit:q̃ atra bilis. Percita.ꝑcussa ꝑcitum dicimus iracũdia & furore cõcitatũ. **Percitus.** Vbi.uel in cerebro:uel in stomacho ĩ qbus corp̃s ꝑtibus bilis ut plurimũ debaccatur:uel ubi.i.qñ:aut quo in loco. Implicisciеr.ĩplicaui:inuolui:huiusmodi.ſ.insaniã:& scribẽdũ ẽ. Vbi primũ tibi sensisti.ex codicibus antiqs:ac si dicat:qñ primũ sensisti hũc morbũ tibi supuenire? Me uidisse:q hac noctu in portũ aduecti sumus. p Synthesim.respicit.n.ad significatũ:ut pars certare parant. Sed & Syllepsis ẽ:ac si eẽt:q ego cũ cæteris aduecti sumus.p cõceptionẽ personarũ. Perpetẽ.cõtinuã:integrã:solidã:nunq̃ interruptam. Vt cũ exercitu.ut.i. postq̃.

Eosq; ut uicimus.& postq̃ eos uicimus:nõ ut uolumus:nã supfluit ṽbũ illud uolumus:quãq̃ Pius:ꝓbiorẽ uideri sibi inquit lectionẽ:in qua sit uoluimus: cõtra metri rationẽ:& codicum ferme oĩum inteĩã. Quid id est? quid ais?qđ dedecus:q̃ cõtumelia hæc est?Et addendum est post hæc ṽba:hoc carmẽ a Marcello citatũ: in expositione uocabuli:qđ est ingredi:uidelicet. Nihil te pudet scelesta populi in cõspectũ ĩgredi?qđ & Pius asserit se **Ingredi.** uidisse in antiqs exẽplaribus.ingredi.n.significat nõ solũ introgradi:ut est eius manifesta significatio:sed etiã uenire:ac se ostendere:ut ait Marcellus:hunc locũ adducens. Non de hac tu qdem hercle re.tu addendum fuit metri necessitate. nam aliter uersus non constaret:& subaudiendum dicis uera. Primulo diluculo.summo mane. Diluculum est aurora: quum incipit albescere: sic alibi: Diluculascit.i. incipit illucescere: dicitur diluculum quasi parua diei lux. diluculo etiam aduerbialiter pro summo mane accipitur. **Diluculũ.** Abiisti ad legiones.

Prodigiũ. Prodigialis. Mola.

ſcribẽdũ eſt abiiſti duplicato.i.in medio:metri neceſſitate. Prodigiali ioui.i.ioui ꝓdigia ꝓdigẽti: amolienti:& auertenti.ꝓdigialis.n.dicitur qđ ꝓdigia ꝓcurat.Et ꝓdigia Nonio dicũtur:quaſi porro adigenda.Feſto aũt quaſi ꝓdicia:q.ſ.ꝓdicant quod futurum eſt. Mola ſalſa.Mola:ut Feſtus inquit:& nos diximus in uocabulario noſtro ſignificat far toſtum ſale conſperſum:quo utebantur in ſacrificiis: dicta Mola: quia farre ipſo mollito uictima aſpergeretur. Aut thure. nam non oẽs deos mola delectat.unde porphyrius ille apoſtata : thymiamate:hoc ẽ thureo ſuffimine deos coli ꝓdit eſſe conueniens:qa id diis gratius & acceptius ſit:quia purius & emaculatius:

Caput.

ꝗ̃ hecatombe. Væ capiti tuo.i.uitæ tuæ: caput ꝓ uita poſuit: ut Virg. Vnum ꝓ multis dabitur caput. Tua iſtuc refert ſi curaueris. iſtuc pro iſtud.ſ.uæ. Iſtud inqt uæ:qđ in me profers: ad te pertinet: quum iſthac iſania agiteris. Si curaueris.i.ſi bñ aduertes rebus tuis: & ſi ægritudinẽ tuam cognoueris. Væ autẽ interiectio eſt minatoria:qua malum alieni portẽdi ſignificamus: & cõſtruitur cũ dctõ. Mar. Neſcio:ſi ſciero: uæ tibi cauſidice:& ſicut hoc loco:uæ capiti tuo: poteſt & alius ſenſus ſic elici iſtuc: ſcilicet qđ dico:ut ꝓdigiali ioui compcceris:tua refert.i.ad te ꝑtinet:ſi curaueris: hoc eſt ſi curã tui habere uolueris:ſed prior ſententia magis cõgrua uidetur:quia ſequitur.Iterũ iam hic in me inclemente: dicit.

Væ.

So. Recte dicit ut cõmeminit.ſomnium narrat tibi.
Sed mulier poſtq̃ experrecta es:prodigiali ioui
Aut mola ſalſa hodie:aut thure cõprecatam oportuit.
Al. Ve capiti tuo.So.tua iſtuc refert ſi curaueris.
Al. Iterum iam hic in me inclementer dicit:atq; id ſine malo.
Am. Tace tu:dic tu:ego ne abs te abii hinc hodie cum diluculo?
Al. Quis igitur narrauit mihi illud ut fuerit prælium?
Am. An & id tu ſcis?Al.quippe quæ ex te audiui;ut urbem maximã
Expugnauiſſes:regemq; pterelam tute occideris.
Am. Egone iſtuc dixi?Al.tu te iſtic:etiam adſtante hoc ſoſia.
Am. Audiſtin tu me narrare hoc hodie?So.ubi ego audiuerim?
Am. Hanc roga.So.me quidẽ ꝑſente nunq̃ factum eſt: quod ſciam.
Al. Mirum:quin te aduerſus dicat.Am.ſoſia age me huc aſpice.
So. Specto.Am.uera uolo loqui te.nolo aſſentari mihi.
Audiuiſtin tu hodie me dicere ea quæ illa autumat?
So. Quæſo ædepol:num tu etiam inſanis quum id me interrogas?
Qui ipſius equidem nunc primum iſtanc tecũ conſpicio ſimul.
Am. Quin nunc mulier audin illum?Al.quin eo fit: ꝙ mihi

Hic in me inclemẽter dicit: hic mihi obloquitur:& male dicit. Atq; id ſine malo.i.& nullam abs te punitionem maledictorũ ſuorũ accipit? hoc eſt:ut eum nõ arguis:neq; plectis? Dic tu.uerba ſunt Amphitryonis:ad Soſiã primũ:ut taceat.Deinde ad Alcmenã:ut ſibi rideat:& ſcribẽdũ ẽ Dic tu:& nõ:tu dic:metri neceſ.qa aliť ꝟſus nõ ſtaret. Quis igitur narrauit mihi illud ut fuerit ꝑliũ?Ita ſcribi debet ꝟſus:& nõ ĩterponi debẽt illa ꝟba:niſi uos:q̃ utiq; ſuperflua ſunt:metri rectitudini:ſed ut cẽſemus:fuerat interlinearis explanatio:q̃ ꝑfecto ſubauditur:ut ſit ſenſus:qs agitur hæc mihi narrauit niſi uos:uel niſi tu?Eſt.n.rñſio alcmenæ:ꝑ interrogationẽ cõtrarii facta amphitryoni. Illud. quoq; ſcribi debet:metri neceſſitate:& ex codicibus antiqs:& nõ illic:ut legũt uterq; Pius & Sarra.indocti. An & id tu ſcis. & ſcribendũ eſt:& nõ etiã:metri neceſſitate.aliter.n.ꝟſus ſuperflueret. Quippe q̃ ex te audiui.quaſi dicat:qs dubitat me id ſcire:quæ ex te illud audiui:& ſcribẽdũ eſt quæ ex codicibus antiquis:& elocutionis cõcinnitate: nõ qui:ut legũt interꝑtes ꝑfati. Tu te iſthic.i.tu ipſe q hic nũc es. Mirũ.ꝑ antiphraſim mirandũ inqt eſt:ſi nõ dicat aduerſum te:ac ſi diceret:putas me credere illũ aduerſum te dicere poſſe: q ſit cõſcius & particeps doli tui? Audiuiſtin.ita ſcribẽdũ ẽ:metri neceſſitate:nõ audiſtin:ut legũt interꝑtes ꝑfati:cõtra rõnẽ metricam. Autumat.loqtur:effatur. Num tu ẽt inſanis:ꝟba ſunt Soſiæ ad ãphitryonẽ:& tollẽdũ fuit quoq;:qđ ſcriptũ erat inter tu:& ẽt:metri rõe:uti ſuperfluẽs. Qui ipſius.i.q ego.hoc.n.ꝑ noĩe ita uſi ſunt ꝑſci:flectẽtes ipſus ipſa ipſũ. Quin nũc mulier audin illũ?Quin particula quattuor modis accipitur:uno:quũ icrepãtes uel iterrogãtes:uel exhortantes dicimus:ſignificatq; cur nõ:ut qn uenis:qn legis:qn fugis.Virg.Quin tu aliqd ſaltẽ potius quorũ idiget uſus: uiminibus molliq; paras detexere iunco.Secũdo modo Quin ſignificat ꝙ.Terentius.Nõ dubium eſt: quin uxorem uolit filius.Tertio modo:quũ magis confirmamus ſignificat atq; etiam:ut hic:& apud Virgil. Quin aſpera iuno.Quæ mare nunc terra ꝙ.m.c.q.f.cõſilia in.m.r.qđ & quinimo aliquando dicitur. Quarto quum ita ponimus quin:ut quaſi priori uideatur eſſe cõtrarium:& aliqñado ſignificat ꝙ nõ:aliqñ ut nõ.Cicero.Nõ iccireo cauſas Iſocrates nõ defendit quin id utile eſſe & honeſtum exiſtimaret:ubi quin:ꝑ ꝙ nõ accipitur.Virg.Hic tibi ne qua moræ fuerint diſpendia tanti:quin uatem Inſanam aſpicias:quin.i.ut non.Sed & aliter quoq; hac dictione utimur:ut ſi dicamus.nullus ad te uenit quin abeat doctior.quin enim hoc loco ꝑ qui nõ accipi uidetur.Et ſi dixerimus:nulla eſt fœmina quin ſit audax:quin pro quæ non capietur:& nullum animal in leonem incidit quin periclitetur.ideſt qđ non.ꝙ ſi dixero:nullum diem ꝑterire ſino:qn litteris operã aliqua ĩpendã:hic qn ꝑ in quo

Ipſus. Quin.

nō exponetur:& neminē nō uideo:qn me pudeat patrati sceleris.i.ꝓpter quē nō:& nullū librū lego:qn eliciā aliqd boni.idest ex quo nō:ueꝫ si dicas:nullus est dies in hac uita:qn ex eo plus incōmodi ꝙ uoluptatis consequamur:uix recte ꝓferatur:qd sibi uelit quin:quū tñ intellectui satis pateat illius significatio.quū quin ex eo:ꝓ in quo nō ꝓcul dubio capiatur. Quin eo fit ꝙ mihi plurimū credo:ꝙ scio ista esse facta perinde: ut ꝓloquor Ita scribendus est hic contextus totus.si mō & metri rectitudini:& sniæ cōgruitati:& codicū ātiquoꝝ scripturæ satisfactū uelimus.Primū enim.Quin adiiciendū est:metri necessitate:& ꝙ scribendū snīe cōgruitate:& ex codicibus antiquis:& uersus finit in dictione illa mihi. alter uō uersus est Plurimū credo ꝙ scio ista eē facta ꝑinde:ut ꝓloquor. Vbi ꝙ: & nō &: scribēdū est:ex codicibus manuscriptis: & esse facta: nō & facta scribendū est:ex sentētiæ integritate: ac perinde:non proinde similiter scribi debet: ꝓ ita. Sensusq̃ est talis (respōdēte Alcmena ad uerba Amphitryonis:qui dixerat: quin nunc mulier audin illum?Et replicante ꝑncipium uerborum illius:hoc est quin:quo modo irati: & furore perciti solēt) Quin o Amphitryo:uobis nihil credo:sed mihi: & uerbis meis potius ꝙ uestris. ꝓptereaq̃ mihi credo:quia scio ista quæ loquor esse facta ita ut loquor.

Plurimum credo:ꝙ scio ista esse facta perinde ut proloquor.
Am. Tun me heri aduenisse dicis?Al.tun te abisse hinc hodie negas.
Am. Nego enim uero:& me aduenire nunc primum aio ad te domū.
Al. Obsecro etiam ne hoc negabis:te auream pateram mihi,
Dedisse dono hodie:qua te illic donatum dixeras?
Am. Neq̃ dedi ædepol:neq̃ dixi:uerum ita animatus fui.
Itaq̃ nunc sum:ut ea te patera donem:sed quis istuc tibi.
Dixit?Al.ego equidem ex te audiui:& ex tua accæpi manu
Pateram A.m.mane mane obsecro te.demiror nimis sosia.
Qui illhæc illic me donatum esse aurea patera sciat.
Nisi tu dudum hanc conuenisti:& narrauisti hæc omnia.
So. Neq̃ ego ædepol dixi:neq̃ uidi istam nisi tecum simul.
Am. Quid sit hoc hominis?Al.uin ꝓferri paterā?Am.ꝓferri uolo.
Al. Fiat:tu thessala intus pateram proferto foras:
Qua hodie uir meus donauit me.Am.secede huc tu sosia.
Enim uero ꝑter alia mira miror maxime:
Si hæc habet pateram illā.So.an etiā id credis ꝙ in hac cistellula
Tuo signo obsignata ferunt?Am.saluū signum est?So. inspice.

Super quo contextu Pius & Sarracenus interꝑtes nihil dixerunt:utpote qui illum non intelligere potuerunt: legentes absq̃ quin:hoc modo.Eo fit quia mihi plurimū credo:& scio ista & facta ꝑinde ut proloquor. Tun te abisse hinc hodie negas?hodie addendū fuit:& sensus concinnitate:& metri necessitate:& ex codicibus antiquis. respōdetq̃ illud hodie ad dictionē heri quid amphitryo dixerat:tun me heri aduenisse dicis. Nego enim uero.ita scribi debet ex codicibus antiquis.nam respondet amphitryo uerbis alcmenæ:quæ dixerat:negas? Qua te illic donatum dixeras.subaudiendū est fuisse:nō ascribendum esse:quia metri ratio non patitur.cui pes unus superflueret. Neq̃ dedi ædepol.ita scribi debet uersus & non:neq̃ ædepol doli:quia uno pede abūdaret. Ita animatus fui.ita in animo habui:ut pateram illam tibi dilargirer. Demiror nimis sosia.Quum Alcmenæ dixisset Amphitryo:mane mane obsecro te:uertit postea se ad Sosiam dicens.Demiror nimis Sosia:quonā modo te scire potuerit Alcmena me hac patera donatum esse:nisi tu ad eā dudum præcucurristi:& narrauisti hæc omnia.Verebatur enim se captari ab uxore:& seruo.Vnde rñdet Sosia:neq̃ se dixisse:neq̃ eam uidisse nisi nunc. Scribendūq̃ est.Demiror nimis:& nō.Nimis demiror:metri necessitate. Qui illhæc illic.i.quō illa alcmena ubi apud teleboas. Neq̃ ego ædepol dixi:neq̃ uidi istam.Et hic ita scribendus est uersus:si modo metri ratio habeatur:& nō:neq̃ ædepol ego dixi:neq̃ istam uidi. Quid sit hoc hominis.ita scribi opus est:& non quid hoc sit hoīs:& hominis hoc loco pro muliere capitur:quasi dicat:quod genus insaniæ dicam hanc habere:uel hoīs pro uiro capitur:ut quia suspicetur Amphitryo uxoris pudicitiæ uitium esse additum:intra se dicat:quid hoc sit hominis. idest quem nam dicam esse hunc hominem:qui hanc mihi iniuriam intulerit. Thessala. nomen est famulæ quā alcmena iubet pateram afferre. Qua hodie uir meus. ita legēdum est:& non meus uir:metri necessitate.

Enim uero præter alia mira.ita scribendus uersus est:& tollenda dictio.illud interposita hic inter uero:& ꝑter, uti superfluens:& metri necessitate.& ex antiquis codicibus:in quibus scripta nō est. An etiā id credis. ita scribendū est:& non:an etiam credis id:metri necessitate. Quā in hac cistellula tuo signo obsignata ferunt. Pius hoc loco multo crassius delirat: ꝙ in superioribus his proximis locis:quos perperam: & contra metri rationem peruerse legit. Nam dum contextum hunc se corrigere autumat:temere admodum corrūpit. Inquit enim scribe:quæ in hac cistellula tuo signo obsignata fertur.Nec aduertit homo paucarum literaꝝ:uersum stare nullo modo posse:si fertur scribat.nam pes unus ei superflueret.propterea:quam:& non quæ: ferunt: & non fertur scribendum fuerit; cum codicibus quoq̃ integris; tam impressis: quam manuscriptis.

Pro cerita circũferri.altera his Pii ĩterp̃tis insania iungitur:dicentis.Corrige: p̃ceritam p̃ceritæ:& indiscrimina
tim Ceritæ foemine uocantur cerere.i.occursaculo quodã oppſſæ &c.q̃ si interrogetur:ubi terrarũ p̃ceritam inue
Ceriti. nerit:hiscere utputo nõ audebit.q̃nquidem.Ceriti aut laruati Marcello dicuntur male sani:& aut cerens ira:aut
laruarum incursatione aliqua uexati.hoc aũt loco non p̃ceritam:ut ipse inaniter effutit: sed pro cerita scribi de-
bet:hoc sensu:iube hanc circũferri p̃ cerita.i.tanq̃ ceritam:& malo spiritu afflatam purgari.Sic Plautus in pœnu
lo:neq̃ nos populus p̃ ceritis insectabit lapidibus.i.pro insanis:& malo numine agitatus & in Rudente. Elebo-

Am, Recte ita ẽ ut obsignaui.So.quæso quĩ tu istanc iubes.
Pro cerita circũferri?Am.ædepol quin facto ẽ opus?
Nam hæc quidẽ ædepol laruarũ plena sunt.Al.q̃d uerbis opust?
Hem tibi paterã.eccã credo mihi. age aspice huc sis nunc iam
Tu qui quæ facta inficiare:quẽ ego iam hic conuincam palam.
Est ne hæc patera qua donatus illic?Am.summe iuppiter.
Quid ego uideo?hæc ea est profecto patera:perii sosia.
So. Aut pol hæc p̃strigiatrix mulier multo maxima est:
Aut pateram hic inesse oportet.Am.agedũ eam solue cistulam.
So. Quid ego istam exoluam?obsignatast recte: res gesta ẽ bene:
Tu peperisti amphitryonem:ego alium peperi sosiam.
Nunc si pateram patera peperit:omnes congeminauimus.
Am. Certum est aperire:atq̃ inspicere.So.uide signi quid fiet:
Ne posterius in me culpam transferas.Am.aperi modo.
Nam hæc quidem nos delirantes facere dictis postulat.
Al. Vnde hæc igitur ẽ nisi ab te:quæ mihi dono data ẽ?
Am. Opus ẽ mihi istuc exquisito. So.iuppiter iuppiter.

rosus sum:at ego ceri
tus.hunc nõ amittam
Circũferre. tamen.Nam circũfer
re lustrare est: ut Mar
cellus. inquit: locum
hũc adducens.Virgi.
Idem ter socios pu-
ra circũtulit unda.su-
per quo Seruius.Cir-
cũtulit inquit purga-
uit antiquũ uerbum.
Plautus pro laruato
te circũferam.i. pur-
gabo. Aedepol q̃n
facto est opus. profe-
cto inq̃t Amphitryo:
ita oportet me facere:
ita opus est.facto : ut
dicis scilicet. Sed alii
nõ facto:sed ferto le-
gunt : ut sit : ædepol
quin ferto opus est :
hoc est: p̃fecto opus
est lustratione omni-
no. Nam hæc qui-
dem ædepol larua-
rum plena sunt.idest
nam omnia hæc no-
Laruæ. stra: ad familiam pertinentia: siue loca:plena sunt laruarum.Laruæ a lare: hoc est genio dictæ sc̃dm quosdam
Laruati. sunt noxiæ inferorum umbræ.unde laruati dicũtur furiosi:& mente moti:quasi a laruis exterriti:quos uulgo dæ-
moniacos uocant:q idem & Ceriti appellantur: ut p̃diximus.Plautus alibi in aulularia:laruæ hunc atq̃ intem-
Fertum. periæ insaniæq̃ agitant senẽ.Fertum aũt est sacrificii genus:de quo Lucilius.Aedepol ferto oĩa sum circulatus.
Sed & Festus:Fertum inq̃t genus libi:q̃d crebrius ad sacra ferebatur:nec sine strue altero genere libi:q̃ qui affe-
Struefertarii. rebãt:struefertarii appellabãtur.Idẽ alibi.Struefertarios dicebãt: q q̃dã sacrificia ad arbores fulguritas faciebãt:
a ferto.s.quodam sacrificii genere. Quid uerbis opust?loquitur Alcmena:rĩdens ad ea:quæ audiebat Amphi
tryonem & Sosiam inter se loqui:quanq̃ fortassis nõ clare omnia intelligeret.quod opus est inquit amplius uer-
bis desceptatonis? Hem tibi paterã eccam.congeminatio est irritatæ mulieris.hem tibi pateram: satis fuerat:
sed addidit eccam: ut magis obiiceret uiro:q̃d ille inficiabatur. Credo mihi.hoc pertinet ad id q̃d superius
dixerat:quin eo fit:q̃ mihi plurimum credo:q̃ scio ista esse facta perinde ut p̃loquor:ac si dicat. Cernitis ne: me
mihi recte credere?nõ uestris nugis:qui mendaces estis? Inficiare.pro inficiaris.i.qui quæ facta sunt negas.In-
Inficiari. ficiari est negare quod petitur:uel quod obiicitur.unde status inficialis apud rhetores in quo qui reus est infi-
Præstrigiator. ciatur. Præstrigiatrix.uenefica:maga.Præstrigiator enim & præstrigiatrix:qui alio nomine perstrictores appel-
lantur:ii sunt:qui unam rem pro alia facientes aspectum hominũ fallunt:a præstringendo:quasi præstringiato
Præstringere. res.Nam præstringere:ut Marcellus ait:obtenebrare est.Plautus in milite. præstringat oculorum aciem in acie
hostibus:interdum attingere Cicero ignoscite:ita magnitudo me breuiter præstringere atrocitatem criminis nõ
Stringere. sinit:& radere.Cicero in philip.Cuius quidem portam capuæ pene præstrinxisti.Stringere præter notam signifi
cationem significat percutere & ferire.Plynius.xv.Quippe oliuantibus lex antiquissima fuit.oleam ne stringi-
to:ne ne uerberato.unde Calphurnius in bucolico iudicio.Nõ sic districta macrescit turdus oliua. Strĩgere etiã
est amputare:& secare. Virgil.Hic ubi densas Agricolæ stringunt frondes.Et nudare:ut Stringit ensem.i.nudat.

Res gesta est bene.Bene inquit res acta est:& hæc seruus iocans ac deridens fabulatur:si pateram inquit pa-
tera hæc peperit:quum tu alium amphitryonem:ego alterum Sosiam pepererim:omnes congeminauimus.i.du
plices facti sumus. Vide signi quid fiet.non uide sis:superfluit enim sis metri rectitudini. Ne posterius.i.ne
postea. Abs te.ex largitione tua:qui illam mihi donasti. Opus est mihi istuc exquisito.opus est mihi inquit
Amphitryo hoc exquirere.unde.s.sit hæc patera tibi data.Et ita scribi debet uersus:metri necessitate: non opus
mihi est istuc exquisito. Iuppiter iuppiter.exclamatio est serui admirabundi:nullã in cistula paterã inuenisses
& tollendum fuit proh:q̃d hic erat interpositum inter utrãq̃ dictionem Iuppiter:uti superfluens metricæ rationi

At cum cruciatu nisi apparet tuo. ita scribi debet: absq; dictione illa iam: quæ erat ante nisi: metri ratione illam nõ tolerante: & at cũ: nõ actum: ut sint uerba amphitryonis minatoria: qbus minitetur seruo imisericorditer: nisi patera appareat. Existimabat enim illã dolo: & calliditate ipsius ablatã. Verust. pro uer; est. Hæc qdem apparet. uerba sunt Alcmenæ ridentis loco Sosiæ: ad illud uerbum qđ dixerat amphitryo: nisi apparet. Qui me rogat. Is inqt alcmena qui me interrogat: mihi illam dedit. Me captas. Sosiæ uerba sunt ad dñm conuicii: tu in qt here me captas. i. ludis: quærendo unde patera ad alcmenã puenerit: quũ tu: ut existimo: clanculũ huc accesseris: ad eãq; detuleris: pueniens aduentum meũ per aliam uiam.

Am. Quid tibi ẽ? So. hic patera nulla in cistulast. Am. qd ego audio?
So. Id quod uerust. Am. at cum cruciatu nisi apparet tuo.
Al. Hæc quidẽ apparet. Am. quis igitur tibi dedit? Al. qui me rogat.
So. Me captas: q̃ tute ab naui clanculum huc alia uia
Præcucurristi: atq; hinc pateram tute exemisti: atq; eam
Huic dedisti: posthac rursum obsignasti clanculum.
Am. Hei mihi iam tu quoq; huius adiuuas insaniam.
Ain heri nos uenisse huc? Al. aio: aduenienscq; illico.
Me salutauisti: & ego te: & osculum tetuli tibi.
Am. Iam illud nõ placet principium de osculo: pergam exequi:
Al. Lauisti. Am. quid postq̃ laui? Al. accubuisti. So. euge optime.
Nunc exquire. Am. ne interpella: perge porro dicere.
Al. Cœna apposita est: cœnauisti mecum: ego accubui simul.
Am. In eodem lecto? Al. in eodem. So. hei non placet conuiuium.
Am. Sine modo argumenta dicat: quid postq̃ cœnauimus?
Al. Te dormitare aiebas: mensa ablata: cubitum imus.
Am. Vbi tu cubuisti? Al. in eodem: tecum una in cubiculo.
Am. Perdidisti. So. quid tibi est? Am. hæc me modo ad mortem dedit.
Al. Quid iã amabo? Am. ne me appella. So. qd tibi ẽ? Am. perii miser
Quia pudicitiæ huius uitium me hic absente ẽ additum.
Al. Obsecro e castor cur istuc mi uir ego ex te audio?
Am. Vir ego tuus sim? ne me appella falso nomine.
So. Hæret hæc res. si quidem hic iam mulier factust ex uiro.

Exemisti. accepisti: abstulisti. Hinc. ex cistula. Adiuuas. isaniã. Dicimur biliosi isaniã adiuuare: quũ oia ex snia illius loqmur. Ain heri. amphitryonis ṽba sunt ad Alcmenã cõuersi. Tetuli. detuli: impfsi. Iam illud nõ placet principiũ de osculo. principium addẽdum fuit: metri necessitate: & ex codicibus antiqs: qđ interptes nostri nou uiderunt. Nunc exquire. uerba sunt serui q̃si obiicientis dño qđ ille dixerat: pergam exequi: tanq̃ dicat: pge nunc exqrere: repenes forsan & alia: q̃ nolles. Interpella. interloquere: interpellare: ut Seruius inqt: est mediam alterius orationem interrũpere: uel actioni se alterius interponere. Cice. Itaq; & alieni sermõis molesti interpellatores. — Interpellare.

Et phy. in epistolis. Interdũ lasso mihi opportuna iterpellatione subueniũt. Porro. i. ulterius: lõge: dictio est græ — Porro.
ca: qua & latini utũtur in hac significatione: capitur et ãp pterea: ut illud porro notãdũ ẽ: & significat ualde & ue
hemẽter. Hei. Sosiæ ṽba sunt: se se angẽtis sup dñi doloribus. Argumẽta. Indicia: qbus se mecũ fuisse oñdat.
Dormitare. i. desiderio dormiẽdi detineri: atq; lubedine soporis affici: iuxta illud euãgelicũ. Dormitauerũt oẽs: — Dormitare
& dormierũt. Sic Sidonius apollinaris. ubi dormitãdi potius locus erit: q̃ dormiẽdi. Mẽsa ablata ẽ cubitũ imus.
ita scribi metri necessitas cogit: & nõ cubitũ hinc abimus. ṽsus. n. nullo mõ cõstaret: qđ Pius cæcus nõ uidẽs: dictionẽ hic: supfluã utiq;: & subditiciã cõmẽtatus ẽ: p e triclinio & cœnatiõe. In eodẽ tecũ una in cubiculo. in eodẽ. s. lecto. nã ea dictio si i cõtextu scribatur: ṽsus nõ cõstabit: qđ Pius nõ aduertit. subaudiẽda igitur fuerit: & non
iscribẽda. Amabo. blãdiẽtis iteriectio ẽ: ab alcmena plata: ut lãguẽtis mariti dolorẽ sedaret: hẽtq; hæc dictio se — Amabo.
cũdã lõgã. Mar. Dic uer; mihi marce. dic amabo. Catul. Amabo mea dulcis hypsitilla. Dõat Amabo. Interiectio
est amãtis: sic ṽbũ sonat. Est additũ. Insanit hoc loco: ut alias sæpe Pius noster iterp̃s: quũ aditũ legit: tanq̃ a ṽbo
adeo: & sic cõmẽtatur. Aditũ tẽtatũ. adire qs uitiũ pudicitiæ dicitur: quũ ad uiolãdã pudicitiã dolis & sutelis ama
toriis se isinuat & igerit. Quis. n. obsecro prsus excors id dixisset? Et ubi eã uocabuli inauditi expositionẽ inuenit?
Et qs unq̃ uitiũ adiit? qs ue sic locutus ẽ? Nõ. n. aditur uitiũ: sed ifertur: additurq;. ppea cũ ãtiqs exẽpla. additũ cor
reximus: a ṽbo addo: a quo additũ formatur: & in passiua significatione additũ est: p illatũ ẽ: Plautus utiq; dixit.
Cur istuc mi uir ego ex te audio. ego addendũ fuit: metri necessitate. uã aliter ṽsus nõ cõstaret. Ne me appella
falso noie. q̃si dicat. aliũ tibi uir; me absente delegisti. nõ ego sum tibi uir: & p marito uir; accipit. Hæret hæc — Hæret res.
res. puerbialiter dictũ est: quũ qd occurrit dubiũ & nõ liqdum: tractũ a locis difficilis trãsitus: qbus quũ applicui
mus: nescimus qd faciamus: & hærẽtes illis dubitamus qua trãseũdũ sit. Apul. Quũ icerta ṽboꝝ salebra hæreret.
Sic Cic. puerbialiẽ dixit res hæret i salebra. Si qdẽ hic iã mulier factust ex uiro. Clamat obstrepitq; Pius iterpres

hac parte:cōtra grāmatistas triuialesq̧ ut ait litteratores:sic exponētes hunc contextum:ut Sosiæ iocus appareat: Amphitryonis dicto rīdentis:qui ne me appella falso noīe protulerat:uidelicet uirum se hoc est maritū esse detrectans:qđ in alteram significationē seruus trahens:& pro masculo accipiens dixit.hæret hæc res: atq̧ se huic interꝑtamento digitum nō leuare:tum q̧ codices quotquot extant:hæc habent:tum qa amphitryoniā personā dedeceat mollitudo & fœminea flaxura·ꝓpterea corrigēdum autumat:si quidē hæc mulier facta est ex uira:hoc est Alcmena ex uxore facta ē mulier:q̧ mulier nomen sit cōtumeliosum & insignis infamiæ·Sed ut moris ipsius

Al. Quid ego feci? qua istæc propter dicta dicantur mihi?
Am. Tu te edictas facta tua:ex me quæris quid deliqueris?
Al. Quid ego tibi deliqui?si cui nupta sum tecum fui?
Am. Tum mecum fueris?quid illac impudente audacius?
Saltem tute si pudoris egeas:sumas mutuū
Al. Istuc facinus quod tu insimulas nostro generi non decet.
Tu si me captas impudicitiæ:non potes capere.
Am. Proh dii immortales cognoscin tu me sosia saltem?
So. Propemodū.Am.cœnaui ego heri in naui in portu persico?
Al. Mihi quoq̧ adsunt testes:qui illud quod ego dicā assentiant.
Am. Qui testes?Al.testes.Am.quid testicularis?enim uno sat ē.

ē:aerem carpit:& bacchanti similis euagatur.Nam mētitur primum:omnes codices hæc habere:qunimo: i codicibꝫ plærisq̧ manuscriptis legitur:ut nos correximus.. Si quidem hic iam mulier factust ex uiro.ubi hic ꝑfecto de amphitryone intelligitur:& factust pro factus est capitur.Nec idecētia ulla ꝓpterea cadit in personam amphitryonis:qm̄ seruus per iocum:& tanq̄ uilis persona multo indecētiora ꝑferre cōsueuerit:qppe qui & paulo supra heram insanā appellauit:& ceritā·uerꝫ qđ ait Mulier nomē esse cō-

Mulier.

tumeliosum:& hoc falsum est:si Vlpianum audiamus dicentē·q̧ si ego uirginē emere putarem quū esset mulier: emptio nō ualebit:ubi ostēdit:Mulierē esse:nō infamē:sed nō ṽginē.Sed & Cicero obiurgātibus:q̧ sexagenarius popiliā ṽginē duxisset:cras mulier erit rn̄disse fertur:qđ de sua ipsius uxore nequaq̄ ꝑtulisset:si cōtumeliosum nomen cēsuisset.ꝓpterea rectius existimauimus legēdū· Hic factust ex uiro.hoc sensu ioculari:hæret hæc res.i. nescio qd dicā:si & hic iam ex uiro factus est mulier:hoc est fœmina:qppe q:se uirū appellari uetat· Nā qđ uira hic legēdū putat:q̄ sit prisca uox:& p fœmina uel uxore accipiatur:nusq̄ ut putamus id quoq̧ cōpertū ē. Qua isthæc ꝓpē dicta i.quapropter ista dicta dicātur mihi·rn̄det.n.alcmena ṽbis amphitryonis qbus dixerat: uitiū se abn̄te illius pudicitiæ illatū fuisse:& cōseq̄nter alteris:qbus dixerat:ne se appellaret falso noīe:nec corrigēdū ē:q̄ isthæc.i.ꝓpter q̄ ista:ut ait Pius interꝑs.nā & codices ueteres & noui qua hn̄t:& mos est plautinus dictionē:quaꝓpter hoc mō p tmesim figurā ꝑferre. Tute.tu ipsa.abs te. Edictas.loq̄ris:detegis. Deliqui.peccaui:a ṽbo delinquo:un̄ delictū. Sumas mutuū·nā ea mutuo sumimus:qbus indigemus. Quod tu insimulas.i. ꝓpter

Insimulare

qđ me isimulas:uel isimulas.i.obiicis mihi· Nostro generi nō decet.sic Terē.i adelphis.Hæc p̄mū ut fiāt deos

Decet nostro generi.

oro ut uobis decet·Salust·quoq̧ locū editiorē dixit:q uictoribus decebat· Captas ipudicitiæ.i.p captiones:& dolos decipe conaris:quū abeas:& redeas:atq̧ abiisse ificiens:& ita scribēdū ē:metri rōe.nō ipudicitiæ captas. Capere.re uera in decipula ipudicitiæ deꝓhēdere.Aliud ē.n.captare aliud cape:utputa:auceps oēs uolucres captat:

Captare.
Capere.

nō tn̄ oēs capit.Cape ꝓprie est accipe.Virg Tu genitor cape sacra manu primosq̧ penates· p metaphorā aūt p diuersitate reꝝ cū qbus iūgitur diuersa significat:cape manu cōprendere ē:cape oculis uidere:cape auribus audire:cape mēte intelligere:cape consilio eligere:cape astu uel dolis decipe:cape muneribus aut bn̄ficiis ꝑpiciare. Cape cātu aut alia uoluptate delectare.Similiter cape p facere metaphorice usurpatur.Terē.Nō si capiūdos mihi sciā inimicos oēs hoīes:& p pati·Idē.Dū abs te absum:oēs mihi fuere labores quos cæpi leues.Et p continere. Apul.Quū id uasculū uix semiunciā capet·Et p occupare:& suū facere.Varro.qd hic uenator nō cæpit.Virg.Certātq̧ illudere capto·Cice·nauē quādā piratæ ꝓda onustā cæpere.Et p suscipe:siue id sponte:siue iuiti faciamus: ut quū dicimus cæpi dolorē:molestiā:uoluptatē:i quo illud notādū:q̧ hoc ṽbū in hoc sensu:reciprocā quādā significationē habet:ut cæpi uoluptatē:& cepit me uoluptas·& cape cōsiliū ē deliberare·Cape rōne ē modū iuenire.Plau.rōnē cæpi:ut & amātū obseq̄rer:& patrē nō offenderē. Proh dii imortales·imortales scribēdū ē:nō imortalis:ex codicibus manu scriptis: & recta snia·nā uocādi casus ē:qntō similis esse debet. Propemodū.fere· q̄si

Propemodum.

iuxta modū & mensurā:ac si dicat parū abest a modo & a mēsura cōgrua te cognoscēdi:ita significat ꝑpemodū: nō ꝓbe:& sciēter:ut exponit Pius. Persico·euboico:ut supius dictū ē. Mihi quoq̧.ṽba sunt Alcmenæ rn̄dētis ad id qđ amphitryo rogauerat Sosiā. Cœnaui ego heri i naui:iu portu ꝑsico?qbus ṽbis uisus fuerat Sosiā ipm in testē adduxisse·Mihi quoq̧ inqt alcmena:adsunt testes:q assentiāt:& affirmēt id qđ ego dicā.Vū Amphitryo his uerbis irritatus ait· Qui testes?deerāt enim hi tres ṽsus in contextu:quos adiiciendos curauimus:ut ne qd deesset p uirili nostra:ad plautini codicis integritatem:quos & Pius in codice reuerendæ fidei:uidisse se affirmat:quanq̄ is tam corruptos scripserit in suis commentariis:ut neq̧ eum ipsum illos intellexisse: neq̧ aliū quēpiam intelligere posse existimemus quem sensum præ se ferrent·Sunt igitur uerba amphitryonis dicentis cum interrogatione.Qui testes?scilicet sunt ii:quos habes· Testes.hoc uerbum alcmenæ est:fœmineo stomacho:& canina iracūdia platum:ac si diceret:ita dico:testes· Quid testicularis?Amphitryo:audita assertione Alcmenæ

dicētis:se habere testes:per cōtumeliā ei:& per obscœnū uerbū ridet:qd testicularis?quēadmodū in aliquē rē nobis ingratā loquentē dicere solemus:qd blateras?quū blaterare ꝓprie sit canū. Testiculari ut Pōpe.inqt:est iumētis manibus fœminas:uel mares fœminis admouere:qd aliqd dicunt testil'ari. Enim uno sat est. adiiciēdum fuit enim:uersus necessitate q aliter nō cōstabat qd Pius ipse nō aduertit:& sensus est duplex:uel:uno profecto:marito.s.nbi sat est:ad te per legem se testiculāte:uel Vno sat est:teste.s.q sit Sosias:adeo:ut alios pergrere nō sit necesse. Nec nobis p̄sente.hos duos uersus citat Marcellus:in expositione uocabuli qd sit:absente nobis:& p̄sente nobis: quapropter nō dubitauimus tāto autore freti: una cum supra exposito illos addere:sed qa corrupti admodū erant: in pristinū nitorem redactos. Sensus aūt primi hic est:ut nos cōtectan potuimus. Nec aliqs alius testis adesse potuit:ubi ego affuerim:p̄ter Sosiā seruum nostrū aphricanum. qppe Sosias apher erat:nā ex aphrica plurimi serui ueniebant & hoc ꝓtulit amphitryo:etiam audiente Sosia. Secūdū aūt existimamus ab illo platum intra se: & seorsum a sosia:Cuius sensus sit. Quid si puer:hoc ē seruus Sosias inuenerit hanc in actione: absente me.

Testiculari

P̄nte nobis

Abn̄te nobis.

Nec nobis p̄sente:aliquis:nisi seruus aphricanus adest.
Si in actione:hanc absenc nobis:inuenerit puer?
So. Nescio quid istuc negocii dicam:nisi quispiam est
Amphitryo alius:qui forte te hic absente tamen:tuam
Rem curet:teq; absente hic munus fungatur tuum.
Nanq; de illo subditiuo sosia mirum nimis est:
Certe de hoc amphitryone iam alterum mirum est magis.
Nescio quis præstrigiator hanc frustratur mulierem.
Al. Per supremi regis regnum iuro:& matremfamilias
Iunonem:quam me uereri & metuere est par maxime:
Vt mihi:extra unum te:mortalis nemo corpus corpore
Contigit:quo me impudicam faceret. Am.uera istæc uelim.
Al. Vera dico:sed nequicq̄:quoniam non uis credere.
Am. Mulier es:audacter iuras. Al.quæ non deliquit decet
Audacem esse:& confidenter pro se & proterue loqui.
Am. Satis audacter. Al.ut pudicam decet. Am.id modo uerbis ꝓbas.
Al. Non ego illam mihi dotem duco esse:quæ dos dicitur.

idest cum illa alcmena clam:& me absente conuenerit:ut ipse aduersum me testificetur?eo dicendi modo: quo & supra dixit:An egomet me illic reliqui?Si forte oblitus fui?Nobis p̄sente:& absente nobis ait Marcellus pro p̄sentibus nobis:& absentibus nobis dictum esse:more antiquo. Nescio quid istuc negocii.Sosiæ uerba sunt:id quod erat hariolāns. Qui forte.sic ordinandus est cōtextus:qui forte te absente:hic tamen tuam rem curet:& munus fungatur tuum. Tuam rem.idest uxorem tuam. Munus fungatur tuum.notandum est:actiō iūctū uerbum fungor:sicut & abbi in menehmis.Octo hosum munus parasitus facile fungitur. Sic Suetonius in augusto.Senatoria munera fungerentur. Tuam.hæc dictio scribenda est in fine uersus:post rē & alter uersus incipit. Rem curet:sic metri necessitate requirente qd interp̄tes nostri nō uiderunt. Subditiuo. subdititio:falso:adulterino:Dicimus.u.utroq; modo:& subditiuus:& subditicius:& utrūq; a uerbo subdo:quasi in alterius locū subditus & suppositus. Iam alterum mirum est magis.scribendum est mirum:& non nimis:ut legunt Pius & Sarracenus interpretes ignaui.quid enim sibi uellet nimis magis?proinde cum codicibus antiquis mirum:& nō nimis scribi debet:sensus ad hoc concinnitate se inclinante.nam quum dixisset de illo subditiuo sosia mirum nimis est: addidit p.r consequentiam sensus certe:de hoc amphitryone iam alterum mirum est magis. Præstrigiator.ueneficus magus: de quo supra dictum est. Matremfamilias iunonem. quia præest partubus uidetur dici Iuno materfamilias.Et proprie iuno dicta est a iuuando : q mortales iuuet. Est par. est æquum iustum:& condecens. Extra unum te.præter te unum. Nequicq̄.frustra incassum. Quintilia. Me miserum:& tantis periculis nequicq̄ ereptum.Interdum significat non.Persius.Nequicq̄ fundo suspiret nummus in imo. Audacter iuras.iuxta illud Iuuenalis.Nihil est audacius illis deprensis:iram atq; animos a crimine sumunt. Muliebre enim est: & audacter iurare: & periuria non pensi facere. Quæ non deliquit. Sententia catholica. Decet inquit:quæ non deliquit: & audacem esse: & confidenter pro se & proterue loqui. Et confidenter.idest cōstanter: ut exponit Non̄.hunc locum citans:addendum fuit &:metri necessitate.aliter enim uersus mancus erat. Proterue.cōtumaciter:insolenter:quāq̄ ita discernuntur autore Laurentio ualla : ut ꝓternia leuior sit contumelia:procacitas maior. maxima uero petulantia.Sed & proteruia sacrificium apud ueteres fuit: in quo mos erat: ut si quid ex epulis superfuisset: igne consumeretur.Hinc est iocus ille Catonis. Nam quum Albidius quidam bona sua comedisset: & nouissime domum : quæ ei reliqua erat incendio perdidisset: proteruiam eum fecisse dicebat : quod enim comesse non potuerat: id combussisse. Id modo uerbis probas. uerbo tantum pudicam te & probam ostendis: ac si dicat : factis autem improba compares. Et ita scribendum est: metri necessitate : & sententiæ concinnitate:non in uerbis probas:ut codices fere habent:& interp̄tes nostri legunt. Quæ dos dicitur.a crasso.n.popello & rudi turba:dos uocari solet suppellex pecuniaria:uestiaria:

Fungor.

Subditiuus

Subdititi-us.

Iuno.

Nequicq̄.

Proteruia:

Procacitas

Petulantia

Dos mulieris optia.

annularia:& id genus reliquus fœminaꝶ mundus:quũ uera ſit dos pudicitia:& ſancti mores. unde interrogata
Cupido. olim puella quædã laconica:quã uiro ſuo dotem ferret:patriã pudicitiã rñdiſſe fertur. Sedatum.pacatũ:tranquillũ:nõ æſtuoſum:fluctibuſq; ſtuproſæ mentis agitatũ. Cupidinẽ.cupido: ut Marcellus inqt:inconſideratæ
Amor. eſt neceſſitatis:amor iudicii.Plautus in bacchidibus.Cupido te cõficit:an ne amor? Idem in Curculioñ.Quo ue nus cupidoq; iperat:ſuadetq; amor.Præterea Idẽ Marcellus Cupidinẽ ait quum fœminino gñe dicimus:cupiditatẽ ſignificare:quum maſculino:deum ipſum.Vergil.Quæ lucis miſeris tam dura cupido.Plautus in pœnulo. Cupido quantus es.

Sed pudicitiã:& pudorem:& ſedatum cupidinem.
Deum metum:amorem parentum:& cognatum concordiam.
Tibi morigera:atq; ut munifica ſim bonis:proſim probis.
So. Næ iſta ædepol ſi uera hæc loquitur.examuſſim optima eſt.
Am. Delenitus ſum profecto ita:ut me qui ſim neſciam.
So. Amphitryo es profecto:caueſis ne tu te uſu perduis.
Ita nunc homines imutantur.poſtq̃ peregre aduenimus.
Am. Mulier iſtam rem inquiſitam certum eſt non amittere.
Al. Aedepol libente me facies. Am. quid ais? reſponde mihi.
Quid ſi adduco tuum cognatum huc a naui naucratem:
Qui mecum una uectus eſt una naui:atq; is ſi denegat
Facta quæ tu facta dicis:quid tibi eſt æquum fieri?
Nunquid cauſam dicis quin te hoc multem matrimonio.

Metus. Deum metũ.deoꝶ reuerentiã. Metus ut Nonius inquit:timorẽ ſignificat. Virg. Et metus & male ſuada fames. religionẽ ſeu reuerentiã ut hoc loco:& apud Virg. Multoſq; metuſ ſeruata p annos. Inter metuere:
Metuere. Timere. & Timere Donatus differre id ait: q me tuo illum dicimus: q nobis aliqd facturus eſt. Timeo aũt ab illo cuius cauſa poſſimus aliqd mali pati:etiam ſi ipſe nihil in nos mali cõſulat. Et ſic uariamus caſus: & dicimus:metuo illum: & timeo ab illo. Et metuimus eos qui nos amant. Timemus etiã inimicos. Amorem parentum. ita ſcribi debet uerſus metri neceſſitate:nõ parentum amorẽ:ut legunt Pius & Sarracenus interp̃tes: cõtra metricam rationem.
Morigera.obſequens:morem gerens:moriger uel morigerus.a.um.dicitur:qui morem gerit: ſiue inhoneſta: ſ
Morigerus ſiue in turpi re. Probis.honeſtis:dicti ſunt probi:ut Feſtus ait:quaſi prohibi:quia ſe a delinquẽdo prohibeant.
Probus. Næ iſta.næ pro certe:& p̃fecto. Examuſſim.abſolute perfecte. Marcellus. Examuſſim dicitur examinate ad
Examuſſim. regulam:uel coagmẽtum.eſt.n.amuſſis regula fabroꝶ:quã architecti quum opus probant rubrica illinũt.Plautus in amphi.Si uera hæc loquitur:examuſſim optima eſt. Idem in milite.ineſt in hoc amuſſitata ſua ſibi inge
Amuſſitatus. nua indoles.i.examinata. Idem in menechmis:ut hanc rem uobis examuſſim diſputem. Si uera hæc loquitur. ita ſcribẽdum eſt: metri neceſſitate:& nõ:ſi hæc uera loquitur:qa uerſus nõ cõſiſteret ſuis pedibus. Et examuſſim optima eſt.nõ:ẽ,optima:eadem rõne. Delenitus ſum.externatus mẽte. Marcellus:Delinitus inqt eſt mẽte
Delenitus. alienatus.Plautus in amphi.Delinitus ſum p̃fecto:ita ut me qui ſim neſciã:ſed ut nos exiſtimamus:error eſt ſcripturæ in Marcelli codice:& delenitus ſcribẽdum eſt:nõ delinitus:quũ ea dictio a uerbo delenio:cuius paſſiuum ſit delenior deducatur:qd' & oſtendit exẽplum Turpilii a Marcello citatũ:ubi delenificã mulierẽ ſcribit:nõ delinificã.Sed & Ouidi.ait.Crimen erat noſtrũ ſi delenita fuiſſem:in epiſtola helenæ ad paridẽ. Lenire aũt ſcimus
Lenire. placare eſſe:mitigare:& mulcere:& lenem placidũ:& modeſtum. Vñ lenitas & lenitudo:p manſuetudine & ſa
Lenis. nitate. Cicero lenitudo orationis:mollitudo corporis. Lucilius. Mira lenitudine ac ſuauitate. Si.n.delinitus ſcribas ut Pius & Sarracenus interp̃tes legunt:uix p̃fecto licuerit:uñ eã dictionẽ deducas:niſi a lino:uel limo:quoꝶ ſignificationi delinitus hoc loco nullũ habet p̃ximum cõmercium. Caue ſis.caue ſi uis. Teren. Caueſis. ne ſcis
Sis p ſi uis. cui nunc maledicas uiro. Donatus.qa imperatiua uerba ſunt ueluti cõtumelioſa:addebant ueteres ſis: qd' ſignificat ſi uis. Vſu perduis.i.perdas:ex uſu:qa.ſ.ſi neſcires qs eſſes:poſſet alius in tui locum ſuccedere:& ſic te priuare te ipſo:qa quũ per uſum fuiſſet in poſſeſſione tui:ille te acquiſiuiſſet:& tu te perdidiſſes:ut in fundis cõtingit:in quibus uſus acqritur:per cõtinuatã poſſeſſionẽ alicuius per certũ tẽpus. Perduis aũt pro perdas: ut duis
Perduis. p des. Ita nunc.ita inqt uidetur nunc ductũ eſſe in cõſuetudinẽ:poſtq̃ nos rediimus ab exercitu:ut hoĩes imu tentur:ut tibi etiã cauendũ ſit:ne in alteꝶ muteris.reſpicit.n. Soſias ad alteꝶ illũ ſoſiã ficticiũ: & ſubdititiũ: q eũ pugnis ceciderat:a quo coactus fuerat ſe ip̃m ignorare:an ipſe eſſet:an ille alter. Amittere.alienare a corde:uel
Amitto. amittere p omittere. Mẽtitur.n. Pius:in priſcis exemplaribus legi omittere. Oĩa.n.& noua & uetera exemplaria hñt:amittere:quẽadmodũ:& illud.q omitto m t:cũ duplo.m.ſcribi:adducens in teſtimoniũ horatianũ carmen
Omitto. aut ſpem deponas:ut patrem illuſus omittas:qd' qdem carmen in eum ip̃m Pium nõ aliter loqtur: q̃ in eũ quẽ ſuo dicto cõuincat:& cõdẽnet:nã ſi i carmie illo breuis eſt ubi p̃ma ſyllaba:quõ duplici.m.ſcribatur:quoꝶ poſitiõe lõga eſſet. Libente.i.me uolente & aſſentiente:& ſcribendũ eſt:libente me:& nõ me libente:metri neceſſi
Naucrates tate. Naucraten. Naucrates p̃prium nomen a naui deflexum:q̃ græce ναυσ dicitur.& κρατέω dñor teneo. quo noĩe q in nauali miniſterio poteſtatẽ habebat:uocabatur. Quid tibi eſt æquũ fieri? ita ſcribi debet: metri neceſſitate:& nõ:qd tibi æquum eſt fieri:qa uerſus nõ cõſtaret. Cauſam dicis.repugnas.cõtradicis.cauſam allegabis:cur hæc non fiant. Multem.p̃iuem per diuortium:ac ſi dicat puniã:& condẽnem:ut hoc matrimonio

prineris. Si quidē Multare uerbū punire est:&.condēnare:a Multa: quæ pœnā significat ostoꝶ lingua. Varro aūt Multare. iccirco penā Multā dici autumat:ꝗ olim singula ob peccatū exigebātur:ut ouis:aut bos:postea multa simul exi Multa. gi cœperūt:& uinū:atꝗ oleū addi. Vnde apparet Multā absꝗ.c.oio scribi debere:nō cū.c.ut uolunt quidā a mulgeo deflectētes:quoꝶ opinio ridicula est:ueteres tñ Multare pro augere:& uoti compotē reddere usurparūt. Nonius. Et nobis gdem gratias ago:quū uotis me multatis meis:a quo Multatio.i. condēnatio: & multaticia pœna quæ ex multa pcipitur. Nulla causa. nihil est in causa:excusatio nulla suberit:quin me abdices matrimonio.

Al. Si deliqui:nulla causa est. Am. conuenit:tu sosia.
Duc hos intro. ego huc ab naui mecū abducam naucraten.
So. Nunc quidē:præter nos:nemo est:dic uerum serio.
Ecquis alius sosia intust:qui mei similis fict?
Al. Abin hinc a me dignus domino seruus? So. abeo si iubes.
Al. Nimis ecastor facinus mirum est:qui illi collibitum fiet
Meo uiro mei insimulare falsum facinus tam malum.
Quicquid id est:iam ex naucrate cognato id cognoscam meo.

Conuenit.i.cōcordes sumus:ut supra ēt dixit: Conuenit: uidi utri sint eo ꝑlio &c. Duc hos. uel seruos habitos ex hostium ꝑda: uel quos erat domi recepturus comites. Serio. sine risu: cū assertione: & nō p iocū. Intust. p intus est. Dignus dño seruus. siue isanus æque ac dñs:seu ea perfidia & iis dolis & sycophātiis scatens: qbus dñs. Abeo si iubes. ad libertatē.s. Qui. quo mō illi amphitryoni uiro meo collibuerit: me ueluti ipudicā iurgare pbrisꝗ incessere. Me insimulare. tollendū fuit sic: qđ his antescriptū erat:metri rōne non tolerāte eā dictionē. Et falsum fa- Insimulare

Iuppiter.

Ego sum ille amphitryo:cuius est seruus sosia:
Idem mercurius qui fit quando commodust.
In superiore cæli qui habito cœnaculo.
Qui interdum fio iuppiter quando lubet.
Huc autem quū extemplo aduentum apporto:illico
Amphitryo fio:& uestitum immuto meum.
Nunc huc honoris uestri uenio gratia
Ne hanc incohatam transigam comœdiam.

cinus:qđ casus est accusatiui:sic additū est hoc loco:ut ēt superius. Istuc facinus qđ tu insimulas.i. pp falsum facinus tā malū. Vel fortasse:mi pro mihi scribēdū est:& non me. Et insimulare p obiicere capietur:ut ibi diximus: ut sit sensus:quō illi collibuerit:obiicere mihi falsum facinus tā malū:qđ magis placet.

Ego sum ille amphitryo. Versus huius scenæ trimeter est:sex pedes nactus. In qua Iuppiter regrediens sub Amphitryonis tamen forma: explicat & declarat audientibus:se Iouem esse subditiciū: & Mercurium sub imagine sosiæ sibi subseruire. Causamꝗ aduentus sui exprimit:ut scilicet comœdia omnis transigatur:& furem capiat: ut Alcumenæ auxilium ferat:& ut maximā frustrationem iniiciat in uniuersam Amphitryonis familiam. Solus igitur Iuppiter loquitur. Ego sum ille amphitryo. idest ille qui uideor:censeorꝗ ab omnibus esse amphitryo. Quando commodust. idest quando cōmodum est. In superiore cæli qui habito cœnaculo. cæli adiiciendum putauimus:aduersus integritatem. cui pes unus deficiebat: sensus etiam concinnitate non refragante. Cœnaculo. quia dii dicuntur in cælo accūbere:ut apud Virg. Tu das epulis accumbere diuū. Nam qđ garrit Pius de Senaculo:qđ hic legendum sibi uideatur:qđ & magis uix finem recipientibus fulcit:inanis quædam aeris captatio uidetur: & frustratoria uaniloquentia. Huc autem quū ex templo aduentum apporto. Ita legendus est uersus:& non nunc autem quo extemplo. Sensus est: quum autem a cælo huc in terram descendo. illico fio amphitryo. Ex templo. idest a cælo nam templum: ut inquit Varro: Templum tribus modis dicitur:a natura:ab auspicando:ab similitudine. A natura in cælo:ab auspiciis in terra: ab similitudine sub terra. In cælo templum dicitur:ut in hecuba. O magna templa cæli:cōmista stellis splendidis. In terra: ut hiperborea scrupea saxa bacchi templa prope aggreditur. Sub terra:ut in andromacha. Acherusia templa alta orci saluete infera. Et a tuendo. Idem Varro templum dictum ait: quo circa cælum qua attuimur templum dictum:ut apud Neuium. Contremuit templum magnum iouis altitonantis. hæc ille. Sed templum præterea : ut in nostro uocabulario diximus:& Festus ait:significat ædificium deo sacratum. Virg. Templa ioui saxo ueneranda structa uetusto. Et significat tignum:qđ in ædificio transuersum ponitur. Significat etiam ut Nonius inquit: sepulchrum. Virgil. Præterea fuit in tectis de marmore templum coniugis antiqui. Honoris uestri. quem uobis habeo:ut non relinquam hic uos:cum fabula imperfecta. Transigam. finiam: & terminem. nam nisi huc Transigere uenissem fabula inchoata hic remaneret:& sine debito suo fine: & uos nihil uoluptatis:uel parum suscepiscetis: nunc autem quum uenerim:operæ ꝑcium erit uos intelligere frustrationes:quas faciā in hac familia:& tumultus quos excitabo:& tandem componam:adeo:ut uos magnam capturi sitis uoluptatem. Transigere est ducere:siue agere. Ply. ut æstatem hanc quietus transigam. Et est pacisci:ꝗꝗ Vlpianus ita distinguat:ut transigere sit in re dubia & lite incerta:nec finita:pacisci uero de re certa. Paulus uero Transacta finita ue intelligi debere inquit: non

solum de quibus controuersia fuit:sed etiam quæ sine controuersia sunt possessa:ut sunt iudicio terminata:transactione composita:longo temporis silẽtio finita. Propterea ꝑ finire & terminare etiam accipitur transigo. unde Teren. Res transigetur intus. Simul. pariter. Quã uir insontem probri: ita ordinanda sunt uerba. Simul ueni:ut auxilium ferã Alcmenæ:quã insontem uir Amphitryo accusat probri. Quod ego met contraxerim. Contrahere colligere significat. Virg. Contrahimusq; uiros. Interdũ conuenire & pacisci:a quo contractus conuentiones appellantur:quæ per stipulationem fiunt. A contraho etiam quãdo colligo significat:dicitur Contractio. ũneruoq; Contractionẽ appellamus: quũ nerui rigore quodam colligũtur: nec possũt extendi: hoc loco per metaphoram uidetur acceptũ contraxerim: pro cõmiserim: & peccauerim: quasi dicat: qđ ego collegerim:& furto rapuerim. Si id alcumenæ huic innocenti uitio expetat. Ita scribendũ censuimus hũc uersum: metri necessitate & sententiæ cõcinnitate: quæ hæc est. Si id expetat uitio huic Alcumenæ innocenti. i. si eueniat & redundet uitio:& dedecori. Innocẽti. quæ innocens est:& existimat me esse uitum suum amphitryonem: quẽ locum Pius & Sarracenus interp̃tes nõ solum mutilũ legunt: nulla uersus habita ratione:sed & indocte exponunt. Esse hic assimulabo. hic addendum fuit ad uersus integritatem:cui pes unus deficiebat. Frustrationem ego hodie. Ego adiiciendum quoq; fuit eadem ratione huic uersui: frustrationem pro illusione:& deceptione posuit. Res. dolus meus & conuentio cum Alcumena facta absente amphitryone. In tempore. tempestiue:quando tempus erit ut pariat. Et qđ grauida est ex uiro. Iphiclum intelligit. Et me qđ grauidast. Et qđ grauida est ex me:herculem. s. septimistrẽ. Nunc hãc alloquar. ꝑparatio est ad futuram scenã. Nunc inquit alloquar hanc iratam Alcmenam.

Cõtrahere.

Simul alcumenæ quam uir insontem probri.
Amphitryo accusat ueni ut auxilium feram.
Nam mea sit culpa:quod egomet contraxerim
Si id alcumenæ huic innocenti uitio expetat.
Nunc amphitryonem memet:ut occœpi semel:
Esse hic assimulabo:atque in horum familiam
Frustrationem ego hodie iniciam maximam.
Post igitur demum faciam res fiat palam.
Atq; alcumenæ in tempore auxilium feram.
Faciamq; ut uno fœtu & quod grauida est uiro:
Et me quod grauidast pariat sine doloribus.
Mercurium iussi me continuo consequi:
Si quid uellem imperarem:nunc hanc alloquar.

Alcumena Iuppiter.

Al.
Vrare nequeo in ædibus. ita me probri
Stupri dedecoris a uiro argutam meo?
Ea quæ sunt facta infecta is esse acclamitat.

Vrare nequeo in ædibus. Idem est genus Carminis:trimetrum scilicet:ut præcedens:sex pedibus constans. Inducitur Alcumena:contumeliis iurgiisq; ab amphitryone lacessita:quæ ob id nihil sibi amplius cum illo futurum cõstituit:quinimo Amphitryonem ipsum uirum suum deserere destinat. Sed ei occurrit Iuppiter sub Amphitryonis imagine:cuius blandis uerbis mollitur: & accæpto ab illo iureiurando:q; si suam uxorem probam putat & pudicam:omnem iracundiam deponit:atq; ad sacrificium faciendum pro uictoria & reditu Amphitryonis se adornat. Durare nequeo. Non possum amplius in hac domo ꝑseuerare:ac si dicat abeundum omnino mihi est. Durare significat firmare & solidare. Ply. quin assiduo labore: & partim æstu partim frigore durant corpora & tunc actiuum est. Et patienter ferre siue pati. Virg. Durate & uosmet rebus seruate secundis. Idem. viii. æne. Patiat quẽuis durare laborem. Hora. Ac sine funibus uix durare carinæ possunt imperiosius æquor:& tunc neutrum transitiuum est. Et perseuerare:ut hic & apud Teren. Non hercle hic qui uult durare quisq̃ sic sit potens. Et tunc neutrũ absolutũ est:sed cum aliquo adminiculo locũ significãt circũscriptum:ut hic in his ædibus:in hoc labore. Et durare significat in longum tempus consistere. Ply. libro. xvi. c. xli. detrahe quædã. Durauitq; ad neronis principis amphitheatrũ. Idem ibidẽ. Nonne simulactũ iouis in arce e cup̃sso durat a condita urbe sexcẽtesimo sexagesimo primo anno dicatum. Idem ibidem ualuas esse e cupresso: etiam quadringentis prope annis durare materiam omnem nouæ similẽ: & in hac significatione absolutũq; est: sed tempus:non locum respicit. Ab hoc componitur induro:hoc est durũ facio. Ouidius. Indurat boreas: perpetuamq; facit. Et obduro. Et ab eo etiam fit dureo:& duresco:atq; induresco. Ita me probri. cum indignatione legenda sunt hæc uerba:& per aposiopesim:subintelligendum est uerbum:patiar? uel dicet? Probrum. scelus ac flagitium significat:ut hic:& per metaphoram pro ignominia accipitur:ut datum est illi probro: hoc est ignominiæ ascriptum. Vnde opprobrare:& exprobrare:de quibus supra diximus: & in Mostellaria dicemus. Stupri. adulterii:de stupro:superius dictum est. Dedecoris. dehonestamenti:infamiæ. Infecta is esse acclamitat. Ita scribendum est:& metri necessitate:& sententiæ concinnitate:hoc sensu: negat facta esse: quæ facta sunt: arguit

Durare.

Probrum.

quæ neq; facta sunt:neq; ego admisi unq̃ contra meá dignitatem & pudiciciam:non infecta ue:neq; absq; ea dictione:is:ut Pius ac Sarracenus interpretes legunt. Acclamitat.clamosa uoce confirmat:& confirmando ppalat. Susq; deq;.æquo animo:uiliter:& contemptim:atq; indifferẽter. ita interpretatur Gellius libro. xv. noctiũ atticaꝝ: capite.ix. quanq̃ Festus Pompeius susq; deq; plus minus ue significare dicat. Ne ædepol faciam. ne pro nõ:non susq; deq; habeo.nam uiliter & cõtẽptim.Ne ut Donatus inqt:significat nõ Ter.Ego id agam:mihi qui ne detur.Et est prohibentis.Virg.Ne sæui magna sacerdos:& tu ne cede malis.Et ne coniunctio est adiunctiua significãs ut nõ: Mar.Lex hæc carminibus data ẽ iocosis: ne possint nisi pruriant iuuare.Interdũ rõnalis:& p ergo accipitur Virg.Me ne incœpto desistere uictã. Aliqñ dubitatiua p an.Vir. Qui teneant:nam inculta uidẽt: hominesne:fere ne.Et interrogatiua est particula. Virgil. Tanta ne uos generis tenuit fiducia uestri.Item diminutiuam habet significationẽ. Sallu. Quippe secũdæ res sapientiũ animos fatigant:ne illi corruptis moribus uictoriæ temperarẽt. Quando uero cũ diphthongo scribitur: græca dictio est affirmatiua:siue assertiua Et pro utiq; ac pfecto Susq; deq;.

Q uæ neq; sunt facta:neq; ego in me admisi arguit.
Atq; id me susq; deq; esse habituram putat?
Ne ædepol faciam:neq; me perpetiar probri.
Falso insimulatam:quin ego illum aut deseram:
Aut satisfaciat mihi.atq; adiuret insuper
Nolle esse dicta quæ in me insontem protulit.
Iu. Faciundum est mihi illud:fieri quod illæc postulat.
Si me illam amantem ad sese studeam recipere:
Quando ego quod feci factum id amphitryoni obfuit:
Atq; illi dudum meus amor negocium
Insonti exhibuit.nunc autem insonti mihi
Illius ira in hanc & maledicta expetent.
Al. Et eccum ipsum uideo:qui me miseram arguit.
Stupri:dedecoris.Iu.te uolo uxor colloqui.
Quo te auertisti nunc?Al.ita ingenium meum est.
Inimicos osa sum semper obtuerier.
Iu. Eia autem inimicos.Al.sic est.uera prædico:

accipitur.Teren.Faciunt næ intelligendo:ut nihil intelligant.Idem Næ illa illũ haud nouit. Aut satisfaciat. p Næ.
honoris iniuria:& insimulatæ pudicitiæ. Faciũdum est mihi illud.Illud inquit iuppiter:oportet me facere:qđ illa cupit sibi fieri:uerbis.s.blandis ut illi satisfaciam & insuper adiurẽ qđ cupit. Si me illam amantem. Garrit hic quoq; uaniloquus Pius interpres:inquiens:probior & sincerior autographi lectio uidetur:ubi legitur in hunc ferme modum.Si mœstã amantem ab se studeam recipere:hoc sensu.Si uolam mœstam cõtumeliis & iratã alcmenã ab sese.i.ab ira:animo:& bili sua placare.Nam neq; uspiam id scriptum comperit:in codicibus ueteribus: neq; nouis:neq; autographi illius cuius mentionem facit autoritatem:pluris facio:q̃ nebulam.Siquidem præter omnẽ idoneum sensum uerba ab illo perperam citata sunt:nec plus habẽt salis q̃ lapis. Quapropter cum Sarraceno censemus uerum sensum & ordinem uerborum hunc esse cum constanti omniũ codicum scriptura. Si studeam:illam amantem recipere me ad sese:idest si cupio:ut illa me amet:& ad se recipiat:uel si studeam:illam recipere ad sese me amãtẽ:idest me qui eius amore teneor. Quando ego qđ feci.hic est sensus: qm̃ ego fui autor iniuriæ amphitryoni insonti & imerẽti factæ:dũ sub amphitryonis imagine eius uxorẽ decepi:pp qđ ille iracũdia percitus cõtumelias & maledicta i alcmenã pfudit:he cõtumeliæ & ea maledicta i me insontẽ redũdabũt. Insonti mihi. nõ qa isons eẽt iuppiter illatæ iniuriæ & stupri:sed qa insons erat illaꝝ cõtumeliaꝝ & maledictoꝝ qbus Amphitryo alcmenam incesserat:& quibus illa putabat ab ipso ioue amphitryonem gerente se affectam & oneratam. Negocium.molestiam:dolorem:impedimentũ. Illius ira in hanc Amphitryonis ira quá conceperat cõtra alcmenam:ex illius ac sosiæ uerbis. Expetent.redundabunt:transferentur. Et eccum ipsum uideo.ipsum adiiciendum fuit:metri necessitate:uerba sunt Alcmenæ:quæ uiso ioue:sibi persuadebat illum esse Amphitryonem. Quo te auertisti nunc? nisi nunc additum esset:uersus non consisteret:quem locum cum superiore Pius & Sarracenus interpretes non uiderunt. Sunt autem uerba iouis ad Alcmenam: quæ ab illo appellata in colloquium præ ira odioq; se auerterat:nec illũ contra aspicere sustinebat. Ingenium. natura ingenita:de quo in Mostellaria dicemus abunde. Osa sum.odio habui:osus enim:& perosus ab odi uerbo anomalo deducũtur: Osus.
significátq; eũ qui odio habet:& inde osor etiá dicitur odio habet.Priscianus. Odi inquit.neq; presens: neq; futu Osor.
rum:neq; participium habet:Osus tamen:exquo perosus & exosus habet.Inde osor. Plau.in asinaria. Madidum Perosus.
nihili incontinentem:atq; osorẽ uxoris suæ Diomedes tamen & Acron:Odi pro presenti tempore poni dixerunt: Exosus.
Hora.Odi profanũ uulgus.& arceo. Sed & osurus reperitur apud gellium. Ex chilonis autoritate hæc pferentẽ: Osurus.
hac fini ames: tanq̃ forte fortuna osurus:ac itidem tenus oderis:tanq̃ fortasse post amaturus. Ait ergo alcmena: se semper odio habuisse contra aspicere inimicos suos. Obtuerier: pro obtueri. idest aspicere. Eia inimicos. Subridens dulciter & comiter iuppiter:hæc profert.

Nisi etiam hoc falso dici insimulaturus es.
Iu. Nimis uerecunda es. Al. potin es: ut abstineas manum?
Nam certo si sis sanus: aut sapias satis:
Quam tu impudicam esse arbitrere & prædices
Conferas sermonem: nec ioco nec serio.
Tibi habeas, nisi sis stultior stultissimo.
Iu. Si dixi nihilo magis es: neq ego esse arbitror.
Et id huc reuorti: ut me de hoc purgarem tibi.
Nam unq̄ quicq̄ meo animo fuit ægrius:
Quā posteaq̄ audiui te esse iratam mihi.
Cur dixisti inquies: ego expediam tibi.
Non ædepol quo te esse impudicam crederem:
Verum periclitatus fui animum tuum:
Quid faceres: & quo pacto id ferre induceres.
Et quidem ioco illa dixeram dudum tibi.
Ridiculi causa uel hunc rogato sosiam.
Al. Quin huc adducis meum cognatum naucratem?
Testem: quem dudum te adducturum dixeras:
Te huc non uenisse? Iu. si quid dictum est per iocum

Nisi etiam. hic sensus est: nisi tu: qui uera falsa esse dicis: pari modo hæc quoq; uerba mea transferens in contrarium: insimulaturus etiam me sis falsi in hoc: & putes te a me amari: ac me libēter te intueri. Nimis uerecunda es. uerecundus dicitur ꝓprie qui uerecūdia tenetur: cuius cōtrarium est inuerecundus. Et ita capiendū censemus hoc loco. Nam tacite subaudiendū & subintelligendū putamus: quū illa se auerteret: Iouem blande ad eum demulcendā manum porrexisse: ut attrectaret ei guttur: uel papillas. Et simul dixisse: nimis uerecūda es: quanq̄ Marcellus uerecundū pro audaci & confidente capi dixerit: hūc locū citans. Potin es. i. potis ne es: potis. n. cōmunis generis est: cuius neutrum est pote: & significat potētem: & eū qui pōtest. Virg. At nō euandrum potis est uis ulla tenere. Propertius. Qua pote quisq; in ea cōterat ut te diem: potens ne es inquit alcmena: ut abstineas manum a me? Nam certo. sensus est: profecto si sanus sis: & si saperes non solum manū abstineres sed neq; loqueris quoquomodo cū ea: quā impudicam censeres. Conferas sermonē. idest cum ea non loqueris: & conferas legendū est: sentētiæ cōcinnitate: non Consatus ut inepte legit Sarracenus interpres. Tibi habeas. s. sermonē tuum: neq; illū conferas mecū. uā qđ ait Pius: scribendū eē ex uetustis codicibus: uerba habeas: & meꝝ mendacium est: & deliri plenissimū: quādoq̄dem: si uerba habeas scribatur: nullus bonus sensus elici potuerit ex uerbis illis. Nisi sis stultior. Ita scribi debet: & nō: nisi si sis: ut legunt ambo interpretes hi ignaui: cōtra antiquorum codicū scripturam: In quibus se nequaq̄ ascriptū est. Si dixi. excusatio est iouis sub amphitryonis persona. hic sensus. Si dixi: idest quanq̄ dixerim. Nihilo magis. i. nō ꝓpterea magis es impudica: q̄ si non dixissem: mea uerba nō te magis reddūt impudicam. q̄ sis re uera. Et id. i. & ob id: & ꝓpterea. Vt me de hoc purgarem tibi: ut pro his apud te me excusarem. Et uddendū fuit: de hoc metri necessitate: aliter. n. uersus non constabat. Dicimus autem purgo me hac re: & de hac re. Syllius lib. ix. Et purgant pectora culpa. Cicero. xii. epistolaꝝ. Quod te mihi de sempronio purgas: accipio excusationē. Teren. Heus tu. purgem ego me de isthac thaidi. Egrius. molestius. Quā posteaq̄ audiui. Ita scribi debet uersus: & non: q̄ postq̄ audiui. deficeret enim pes unus uersui: quē defectum cum superiore: nec Pius nec Sarracenus animaduerterunt. Expediam. expedite proloquar. Expedire proprie est liberare: & quasi pedum ligamenta dissoluere. nam a pedio uerbo antiquo deducitur: qđ ueteres usurparunt pro eo qđ est pede pulso. Aliquādo significat explicare. Seneca. Iam quid utile sit expedi. Interdum proferre: ut Nonius ait. Virg. Cererēq; canistris expediunt. Et colligere. Cicero. Ceteris autem generibus tunc pecunia expediatur quū legionibus uictricibus erunt quoq; stypendia persoluenda. Nōnunq̄ significat utile esse. Teren. Expedit bonas esse uobis. Cuius passiuū est expedior: a quo expediti milites dicuntur leuioris armaturæ: & sine impedimentis: & expeditio appellatur: quum exeunt milites belli gerendi cā hoc est militaris apparatus: quia explicent se: & liberent a cæteris negociis. Quo. ut dicitur & qui in eodem significatu. Periclitatus fui. non periclitatus sum. nam pes unus uersu deficeret: idest expertus fui. periclitari. n. duo significat experiri: ut Nonius inquit: siue experimentū facere: Sisenna histo. libro. iii. Periclitantur tormenta ac tela: multaq; genera machinamentoꝝ. Et periculum subeo: ut caue ne pericliteris. Et sic periculum duo significat: & salutis discrimen. Virg. Extremāq; famē: quæ prima pericula uito: & experimentū. Teren. Fac periculum in litteris. Animum tuum. quēadmodū scilicet dissidiū: & contumeliam ferres æquanimiter. Ridiculi causa. irrisionis: uel ut risum excuteremus. Vel hunc rogato sosiam. non quia Sosia esset re uera: siquidem Mercurius erat sub imagine sosiæ. Vel autem pro etiam propositum est: ut apud Ciceronem in epistola ad brutum. Et q̄ te tantum amat: ut uel me audeat prouocare: & apud Virgil. Carmina uel cælo possunt deducere lunam. Serio. prudenter scienter: ex animi sententia:

Verecundus. Potis. Purgo: Expedire. Expediti milites. Expeditio. Periclitari. Periculū. Serio.

ac fine risu. Sunt.n.oppolita Serlo & iocō teste Quintiliano. Præuortier. præuorti: & positum est pro ꝑuertere: loco· idest accipere:trahere:computare. Dicimusq; indifferēter ꝑuertere & ꝑuertor. Præuertere ēt:ut Non. inquit est ꝑ- Præuertere tetire. Virg. Volucrēq; fuga ꝑuertitur hebrū:reuocare. Plautus in Amphitryone. Herilis ꝑuertit metus: & antepo- nere. Idem. Illhuc redeundū est mihi:ne me uxorem ꝑuertisse dicāt præ re publica. Sed & curare significat. Idē in mercatorē. Meliust te quæ sunt mandatæ res tibi. Præuortier: has autem significationes notauimus habere ṽbū hoc accusatiuo iunctum. Si uero datiuo iungatur: significat prospicere: uel curā adhibere. Plautus in captiuis. Et rei ꝑmum ꝑuorti uolo. Idē in merca. Mandatis rebus ꝑuorti uolo. Idem ibidē. Mādatæ rei omnes sapiētes ptimū ꝑuorti decet.

Non æquum est id te serio præuortier.
Al. Ego illud scio q̄ doluerit cordi meo.
Iu. Per dexteram tuam te alcumena oro obsecro.
Da mihi ueniam hanc ignosce:irata ne sies.
Al. Ego isthæc feci uerba uirtute irrita.
Nunc quando factis me impudicis abstines:
Ab impudicis dictis auorti uolo.
Valeas: tibi habeas res tuas:reddas meas.
Iuben ire mihi comites? Iu. sanan es? Al. si non iubes:
Ibo egomet:comitem mihi pudiciciam duxero.
Iu. Mane:arbitratu tuo iusiurandum dabo.
Me meam pudicam esse uxorem arbitrarier:
Id ego si fallo:tum te summe iuppiter
Quæso amphitryoni ut semper iratus sies.
Al. Ah propicius sit potius. Iu. confido fore.
Nam iusiurandum uerum te aduersum dedi.
Iam nunc irrata non es. Al. non sum. Iu. bene facis.
Nam in hominum ætate multa eueniunt huiusmodi.
Capiunt uoluptates:post rursum miserias.
Iræ interueniunt:redeunt rursum in gratiam.

Illud. illa uerborū & contumeliarū iaculatio. Da mihi ueniam hanc. ita scribi debet:metri necessitate:non hanc ueniam. nam ṽsus uno pede mācus esset. Isthæc feci uerba uirtute irrita. Sensus est. Ego feci irrita hæc tua ṽba cōtumeliosa quæ in me dixisti. Virtute. idest pudicicia: quā continenter perpetimq; seruaui: cauens ne mihi iure talia obiici possent: Irrita. cassa: & nulla irritum dicitur qđ improbatū est: & nō ratum habetur: & irritare infringere ad nihilū redigere. Virg. Irrita perpetua soluēt formidine ṫras. Núc quando factis me impudicis abstines. Sensus est (pro neutiq̄ intellectus: quāq̄ super hoc dupliciter sentētiā ꝑferat: & utrinq; ineptā.) Qqū me habeas pudicam & ab impudicis factis prorsus alienā: uolo abstineri etiā ab impudicis dictis. nā nullo mō coherēt conueniūt ue huic loco Pii ipsius expositiones sōniculosæ. Abstines. i. ꝑcul tenes. Auorti. abstineri: a te scilicet: idest ut discas abstinere ab impudicis ī me dictis. Valeas tibi habeas res tuas. uerba sunt similia formulæ: quæ in diuortiis fieri cōsueuerat: & in renūciatione matrimonii. nā talia erāt oīo. Res tuas tibi habeto: res tuas tibi agito. Ire mihi comites. i. mecū ire: ut pudicā decebat honoris causa ire comitatā. Et scribendum est. Ire mihi comites. nō: mihi ire comites: metri necessitate. nā aliter pes unus superflueret. Sanan es? sana ne es: quæ ob leuicula uerba diuortiū pares? Si non iubes. s. comites mecū ire. Arbitratu tuo. tuo nutu arbitrio: & uoluntate. Iusiurandum dabo. iurabo te dictante: & deuctrū concipiente. Iusiurandū dicitur: q̄ ita ser- Iusiorādū. uandum sit: ac si ius esset. Id ego si fallo. si fallaciose in hoc me gero: in credendo. s. meā uxorem esse pudicam.

Summe iuppiter. iurat per iouem iuppiter: seq; ipsum appellat: ut illā magis decipiat: sed amphitryoni uero malū imprecatur. Ah propicius. Reconciliata Alcmena: ac uerbis mollibus pectus fœmineum inuadentibus Propicius. demulta optat: ut iuppiter potius sit amphitryoni ꝑpicius: q̄ iratus ꝑpicius: ut Noñ. inqt dicitur ꝑrsus: pius aut ꝑ Porro. pe pius: ut apud Teren. in adelph. q̄ ea quæ parentes ꝑpicii: aut porro Pius. i. uehementer uel ualde pius: qa porro uehementer & ualde significat. Teren. in andriæ prologo. Dehinc ut quiescant porro moneo significat etiam ulterius longe: ut supradiximus. Et habet primā syllabam ancipitem propicius: ut quæ a prope. cui breuis est: uel a prorsus aut porro: cui longa deriuetur. Te aduersum. aduersum te in conspectu tuo: ut tu uidere potueris.

Iam nunc irata nō es. iouis continuata uerba sunt ad Alcmenā. Inter iram & iracundiam hoc differre aiunt: q̄ iratus est: qui ex aliqua re lacessitus excanduit: iracundus uero qui ex quacunq; etiam parua causa mouetur Ira. ad iram sicut Ebrius dicitur qui nimio potu alienatus est mente. Ebriosus qui sæpe fit ebrius. Tantumq; ira ab Iracundia. iracundia differt: quantū Ebrietas ab ebriositate. Illa enim ex causa: hæc e moribus sunt. Huiusmodi. talia: in Ebrietas. hanc similitudinem. Similia his sunt quæ Terentius scripsit in Eunucho. In amore hæc omnia insunt uitia. Iniu Ebriositas. riæ: suspiciones: inimiciciæ: induciæ: bellum: pax rursum. Capiunt uoluptates: post rursum miserias. Ita scribēdum censemus: metri necessitate: non capiunt rursum miserias. nam uersus non consisteret.

Bis tanto amici sunt.iuxta illud quoq; Terentianũ:Amantiũ iræ amoris redintegratio est. Si iisdem purgas. Ita scribi debet:ex antiquis codicibus:& nõ idem:ut corrigit pius:& est sensus.Si eadem uerba eisdẽ purgas:idest si per eadẽ uerba quibus me insimulasti impudicicize:me quoq; eiusdem inoxiam:& minime reã affirmas. Patiunda sunt.i.patiar quæ dixisti.Et si pro qua accipiendũ est. Nã iuppiter iam eisdẽ uerbis se purgauerat: quum iuramẽto affirmauit:suã uxorem pudicam eẽ arbitrari. Iube uero.ut magis fidẽ rebus faciat iuppiter:iubet parari sibi quæ opus sunt adexoluenda uota te uera facta ab amphitryone:quũ esset apud legiones cõtra teleboas.

Verum iræ si quæ forte eueniunt huiusmodi.
Inter eos:rursum si reuentum in gratiam est.
Bis tanto amici sunt inter se q̃ prius.
Al. Primum cauisse oportuit ne diceres.
Verum eadem si iisdem purgas mihi patiunda sunt.
Iu. Iube uero uasa pura adornari mihi:
Vt quæ apud legionem uota uoui:si domum
Redissem saluus:nunc ea ego exoluam omnia.
Al. Ego istuc curabo.Iu.euocate huc sosiam:
Gubernatorem qui in mea naui fuit.
Blepharonem arcessat:qui nobiscum prandeat.
Is adeo impransus ludificabitur.
Quum ego amphitryonem collo hinc obstricto traham.
Al. Mirum quid solus secum secreto ille agat.
Atq; aperiuntur ædes:exit sosia.

Sosia. Iuppiter. Alcumena.

AMphitryo adsũ:si qd opus ẽ impera: imperiũ exequar.
Iu. Opportune aduenis.So.iam pax est inter uos duos.
Nã quia uos trãqllos uideo:gaudeo:& uolupe ẽ mihi.
Atq; ita seruum par uidetur frugi sese instituere.
Peinde ut heri ipse item sit:uultum e uultu comparet.

Nunc ea ego exoluam. addendum fuit nunc:metri necessitate.nam aliter claudicaret uersus. Euocate huc sosiam. nõ ẽ satis mirari Pium interpretẽ:qui locũ hũc sic corrigit: ut scribendũ pcipiat: Euoca tu dicens. Et uerũ sosiam alloqtur:qui blepharonem uocet in prandium. Nã & codices omnes ueteres:& noui habent Euocate:& Sosiam.Præterea quũ arcessat legatur: etiã ab ipso pio: quõ:Euoca tu stare possit: nec ipse quidem ut putamus explicare potuerit:quapropter Euocate legendũ est:& alloqtur domesticos: uel seruos alios. Et inf.ip uerũ sosiam ad se uocari imperat: ut illum abigat ad nauem. Et interim Mercurius aduenia t loco sosiæ: qui uerũ Amphitryonem ad fores redeuntẽ ludificet. Is adeo. is blepharo impransus ludo habebitur:nõ sosias & blepharo habebũtur:ut exponit Pius nihil
Collo obstricto. sentiens.nã ludificabitur singularis est numeri. Hinc.longe ab ianua. Collo obstricto.ille dicitur collo obstricto trahi:qui trahitur ab aliquo:manũ ac digitis cõpssis collũ eius suffocãtibus. idem est & faucibus obstri-
Agere. ctis. Agat. dicat:ut Terentius.Est ne ille de quo agebã.Ago.n.ut in nostro uocabulario diximus:significat dicere:tractare:pnũciare:estiare:cogitare:insequi:iurgare:ducere:facere:auferre:extendere:trahere: effingere: reddere:& fugare:quorum exempla in eodem uocabulario leguntur.

Mphitryo adsum. in hac scena:quæ metro constat tetrametro brachicatalectico septem pedes nacto usq; ad eũ uersum:hi iam ambo:qui decimus est a fine.nã ab illo inclusiue ad finẽ trimetri sunt:sex tantũ pedibus cõstantes.Sosias introducitur:quia ioue aduocatus:ratus utiq; ab hero Amphitryone: præsto adest:cõgratulaturq; illi & Alcmenæ:q in gratiã redierint: Tum ad nauem a ioue ablegatur: sub specie uocandi blepharonẽ gubernatorẽ nauis ad prandiũ. Opportune aduenis. ita scribẽdũ est:metri ne-
Opportunus. importunus. cessitate:& nõ optume:ut legũt Pius & Sarracenus interpretes.nã si optume legatur:uersus nõ consistat:sed mutilus sit:uno deficiens pede. Opportunũ dicimus:& opportune aliquid accidere:quũ pro desiderio nostro accidit:hoc est cõmode:& tẽpori. Vnde opportunitas cõmoditas:ab ob & portus:q nauigantibus maxie utiles optatiq; portus sunt.unde & p duplex.pp.scribũtur.E diuerso aũt importunũ esse: & iportune fieri dicimus: quæ sũt: fiunt ue pter rõnem loci:seu tpis:seu psonaꝶ.ppterea importunũ hoiem pcacẽ & molestũ dicimus:a quo importunitas.Et importunus interdũ p ingeto capitur:& quasi portu carẽte. Virg. Bellũ iportunũ ciues cũ gẽte deoꝶ.
Voluppe. Voluppe.delectabile:uoluptificũ:hilaꝛ:ut ifra.Si qd patri uoluppe est. Teren.in phor. Venire saluũ uoluppe
Volup est.Donatus:uoluppe ẽ:hoc est uoluptatis:ut hoc facul est.i.facultatis.Sic.n.ueteres p apocopen loqbãtur dici-
Frugi. tur ẽt uolup.i eadẽ significãtia plauto & cæteris.Plautus in asinaria.hic senex:si qd clã uxore sua aio fecit uolup.
Frugalitas. Frugi.pbũ:dicitur frugi hoies:quos græci χρηστομοιο appellant:q in omni remotus ai moderãtur.uñ ẽ pisonis illius cognomẽtũ tãtope celebratũ:& inde ẽt frugalis:& frugalitas dicta:q̃ motus ai appetẽtes regit & sedat: moderatãq; i oi re nouit seruare cõstãtiã:& frugalit aduerbiũ tẽpate & modeste. Sese istitucre.aium suũ iducere.

Perinde ut heri:ipse item sit.Ita scribi debet uersus:metri necessitate:& non perinde heri ut sint:ut legunt Pius & Sarracenus interpretes caeci:quia uersus abūdaret uno pede:sensus est:dicere seruū frugi:mutare: & assumere animū:put heros suos mutare & assumere intelligat:ac uultū suū ab illoq; uultu cōparare.Perinde ēt legi debet Perinde. & nō proinde.Sīqdē perinde significat ita:& tūc post se recepit:ut:ac:uel ac si:uel atq;:uel atq; si: ut hoc loco. Interdū significat tm̄ quū negatio pcedit.Suetonius.Nulla tñ re pinde motus:q̄ responso mathematici. Significat inīdū aeque:sed tū quū sine pdictis dictionibus ponitur.Ply. iunior.Funus russi clarissimi uiri: & pinde felicissi-

Tristis sit:heri si tristes:hylarus sit:si gaudeant.
Sed age.responde:iam uos redistis in concordiam?
Iu. Derides qui scis iamdudum haec me dixisse per iocum.
So. An id ioco dixisti?equidem serio ac uero ratus.
Iu. Habui expurgationem.facta pax est.So.optume est.
Iu. Ego rem diuinam intus faciā:uota quae sunt.So.censeo.
Iu. Tu gubernatorem a naui huc euoca uerbis meis
Blepharonem:ut re diuina facta mecum prandeat.
So. Iam hic ero:quum illic censebis esse me.Iu.actutū huc redi.
Al. Nun quid uis?quin habeā iā intro:ut apparetur quibus opust.
Iu. I sane:& quantū potes parata fac sint omnia.
Al. Quin uenis quando uis intro:faxo haud quicq; sit morae.
Quando exiurasti:te mihi haec dixisse per iocum.
Iu. Recte loquere.& perinde ut diligentem uxorem decet.
Hi iam ambo & seruus & hera frustra sunt duo.
Qui me amphitryonem rentur esse:errant probe.
Nunc tu diuine fac huc adsis sosia.
Audis quae dico tametsi praesens non ades.
Fac amphitryonem huc aduenientem ab aedibus
Vt abigas quouis pacto:fac commentus sies.
Volo diludi illum:dum cum hac usuraria

mi.Et ponitur aliqñ p multū. Suet.in galba. Quare aduentus eius nō pinde gratus fuit. Proinde uero signifi- Proinde. cat ideo uel quapp. Semp .n. dependet a superiore snia. Tri- stis. moestus : uel ira- Tristis. tus.tristis: ut Noñ. ait significat crudelē & i- mitem.Virgi. illi mea tristia facta: degenerē q; neoptolemū narra re memēto.Moestum aut infestū. Idē i buc. Tristis at ille tñ canta bitis arcades inqt.Alibi: & pluuio cōtristat frigore caelū. Amarū. Virgil.Tristisq; lupini sustuleris fragiles calamos.Minacē.Idem. Isq; adytis haec tristia dicta reportat:Grauē. Tullius de repu. Liqt illū tristē & plenū dignitatis sonū.Difficilem. Tullius de senec. Facilius in morbos icidunt adolescentes: grauius egrotant. Tristius curantur.Nigrū. Virg.aut tonsum tristi cōtingunt corpus amurca.Iratū. Affranius.Mihi erit tristior.i.iratior. Et doctum. Lucilius. Tristis ac seueros philosophos. Qui scis iādudū haec me.Ita scribi debet ūsus:metri necessitate: & non haec iādudū.idest qui tenes:& nō ignoras. Ratus.s.fui:hoc est existimaui:te nō ioco:sed serio dixisse. Habui expurgationē.excusationē feci:& me purgaui apud Alcmenā:purgare mūdare est: & inde per metaphorā capitur pro excusatione. Vota quae sunt.i.quae res diuina:& quae sacrificia uota sunt a me dū essem in exercitu. Censeo. laudo bñfactū arbitror. Iam hic ero.Sosiae uerba sunt:sedulitatē & celeritatē suā in herilibus iussis ostentantis.

Faxo.faciā:ut nequa mora sit in me:sed oīa ad sacrificiū parata sint. Quādo exiurasti te mihi dixisse per iocum.hic uersus deficiebat in exēplaribus fere oībus:quē addendū censuimus:tū qa Pius illū se legisse asserit i antiqs codicibus:tū maxime:q; Marcellus illū citat:his uerbis.Exiurare:& deiurare:idest ualde iurare: ut deamare. Exiurare. Plautus in Amphitryone:Exiurasti mihi te dixisse per iocū:sed redintegrandū curauimus in suos pedes. nā quū Pius legeret:mihi te dixisse:pes unus deficiebat:q; si te pponatur:& mihi subiiciatur:uersus integer fuerit.ūba sūt cōtinuata Alcmenae reminiscētis adhuc iniuriā sibi a uiro illatā:& irā cōceptā uix deponētis:qn iuppiter ipse:quē illa uirū putabat amphitryonē:iureiurādo asseruerit se dixisse per iocū. Recte loqre.pro loqris. Perinde ut diligētem.nō perinde diligētē ut:qa abūdaret unus pes. Hi iā ambo.ita scribi debet ūsus:& nō iā hi:qa pes unus deficeret.Et ut dictū est in pncipio huius scenae:hi decē ūsus iā trimetri sunt:& sex tm̄ pedibus cōstant:loquiturq; iuppiter:audiētibus qdē caeteris:sed amota illinc alcmena:ac sosia qui ablegatus est ad nauim:ut blepharonē uocet in prandiū. Frustra sunt.frustrantur:decipiūtur. Nūc tu diuine.Mercuriū uocat:ut absente sosia:introducatur:ut fabula fiat fabulosior. Fac huc adsis.ita scribi debet:uersus necessario qui aliter non consisteret:si huc Fac. fac adsis legatur quēadmodū legūt pius & Sarracenus.Et notandū est fac produci:quāq̄ interdū quoq; corripiatur:ut in illo.phylli fac expectes demophonta tuū. Tametsi psens non ades.hoc dictū est:quo ad personā:quā ille mētiebatur.nā:ut deus psens erat:pptterea dicit.Audis quae dico. Iam aduenietem. quum paulopost adueniet:& addēdū fuit iam:metri necessitate:& ex Nonio marcello:ne pes unus ūsui deficeret. Cōmētus sies.i.cōmonitus sis.Nonius marcellus.Cōmentū:pro cōmonitū.Plautus in amphitryone:fac amphitryonem iam adue- Cōmentus

nictem:ab ædibus:ut abigas quouis pacto:fac cōmentus fies:etsi in impssis marcelli codicibus: nō cōmonitum: sed cōmnuitū falso legeretur. Mihi morigero.i.uoluptati meæ morē gero. Perinde adeo ut me uelle intelligis.Ita scribi debet:metri necessitate:nō ut uelle me:quia pes unus deficeret uersui. Atq; ut mihi ministres. Ita quoq; scribendū est.nō:ut ministres mihi:qa vsus nō consisteret. Quū mihi sacrificē.quū placabo memetipm iouē sacrificio.Iuppiter.n.cognomento νικοφορος colebatur ab impatoribus fauste ex bello redeūtibus.Nunc sibimet Iuppiter sacrificaturus est:agens amphitryonē:instar impatoris:qui ioui sacrificat uictoriā ferenti.

Oncede:atq; abscedite. Hæc scena uersu cōstat tetrametro acatalectico octo pedibus intincto: tota pter tres ultimos:qui trimetri sunt In qua Mercurius dei & hominis uices fungitur.Nā ut seruus in scenā pdit:Et ut deus se ubiq; adesse declarat. Minitatur autem oībus:qui sibi aduersi fiant: quo minus officium sibi ab ioue demandatū exequatur. Declaratq; qd facturus sit:ut uidelicet amphitryonem aduenientem ab ædibus ppulsaturus ex supiore tecto:in qd se ascensurū iā iam pollicetur: Cuius rei postea uerus sosia amphitryonis seruus pœnas laturus sit

Concedo. Concedite. Concedo īterdum significat trado uel permitto. Terē. Hui metuisti si huic de tuo iure concessisses paululū.Interdum cedo.Idem hic uideo me esse inulsam īmerito:tempus est concedere:aliquādo proficiscor.Plautus:quū domū concessisset:inuenit patrē:nōnunq̄ consentio. Teren.nūq̄ ne hoc die cōcedes mihi:neq; intelliges. Abscedite.discedite:abscedere.n.est discedere.Interptari possumus cōcedite.i.locūdate & abscedite.i.discedite:quāq̄ sint fere idē significantia uerba:sed a seruo plata ad maiorē populi terrorem. Fuat.i.sit antiquū est vbū:quo & Virg.Vsus est Tros rutulus ue fuat. Qui obsistat obuiā mihi.Ita scribi debet:nō qui obuiam obsistat mihi:ut legunt Pius & Sarracenus contra metri rōnem. Qui minus.quur mihi deo minus liceat minitari populo:ni decedat mihi de uia. Quā seruulo in comœdiis.subaudi licet. Sic enī & Ergasilus seruus in Captiuis.& curculio in Curculione interminātur oībus:qui sibi obstiterint in uia. Populo ni decedat.Ita scribendū est:ex codicibus antiquis:& metri necessitate:non populo ut: ut legunt Pius & Sarracenus interpretes. Ille nauem.Ille seruulus.s.nunciat nauē saluā in portū.s.aduētasse. Vel irati aduentum senis. uel scribendum est:metri necessitate:non aut:ut legunt interpretes iam dicti:cōtra uersus rationē. Ille nauem.eiusmodi renunciationes seruorum in comœdiis:& apud Plautum:& cæteros comicos leguntur.Sicut ille in captiuis renunciat hero suo:nauem applicuisse: in qua filius eius olim amissus uectus est. Iouis dicto audiens.obediens præceptis iouis. Magis par est uia decedere.Ita scribendum est ex codicibus antiquis & metri necessitate:non par est de uia:quia uersus non staret:sed abundaret uno pede. Par est.conueniens:& consentaneum est magis mihi qui deo sum:q̄ seruo:decedere de uia. Concedere.agminatim: & confluenter cedere.

Vxore nunc mihi morigero.hæc curata fient.
Fascis:perinde adeo ut me uelle intelligis.
Atq; ut mihi ministres:quum mihi sacrificem.

Mercurius.

Oncedite:atq; abscedite:omnes de uia decedite.
Nec quisq̄ tā audax fuat hō: qui obsistat obuiā mihi.
Nā mihi quidē hercle qui minus liceat deo minitarier.
Populo ni decedat mihi: q̄ seruulo in comœdiis?
Ille nauem saluam nuntiat:uel irati aduentum senis.
Ego sum iouis dicto audiens:eius iussu nunc huc me affero.
Quāobrem mihi magis par est uia decedere & concedere.
Pater uocat me:eum sequor:eius dicto impio sum audiens:
Vt filium bonum patri esse oportet:itidem ego sum patri.
Amanti supparasitor:hortor:asto:admoneo:gaudeo:
Siquid patri uolupest:uoluptas ea mihi multo maximast.
Amat:sapit:recte facit:animo quando obsequitur suo.
Quod omnes homines facere oportet:dū in modo fiat bono.
Nnnc amphitryonem uult deludi meus pater:faxo probe
Iam hic deludetur spectatores uobis inspectantibus.

Itidem ego sum patri.Ita scribi debet uersus:ex codicibus antiqs:& metri necessitate cui pedes duo deficerēt: qd isti lusci interpretes nō uiderunt:nullam carminis rationem habētes:neq; sententiæ.Sensus.n.est se esse patri suo ioui itidē.i.similiter:ut filium bonū oportet esse patri.

Supparasitor. Supparasitor.subseruio:loco parasiti.Et supparasitor scribendum est ex codicibus antiquis:& sniæ concinnitate:nō supparasitabor:ut scribit & legit Sarracenus. Hortor.non horto pro hortor:ut legit & cōmentatur ineptissimus Pius:cōtra metri rationē:& ueterum codicū scripturā:in qbus hortor:nō horto scriptū est. Si qd patri uoluppe est.uoluptariū:ut supradictū est in pcedenti scena.

Obsequitur aīo suo.i.inseruit uoluptati ecōtrario dicitur qs aīo suo reluctari:quū uincit:& refrenat uoluptatē.

Modo bono.i.bona dexteritate:ne pericula subonātur. Vobis inspectantibus.uobis psentibus:& oculis uestris intuentibus:& scribendum est inspectantibus: metri necessitate. nam aliter pes unus uersui deficeret.

Capiam mihi coronam. Serui enim festis diebus saturnalibus liberi erant: neq; dominis parere cogebantur: ideirco conuiuia actitantes coronam capiebant. Sed & ueteres in conuiuiis se coronabant sertis & floribus: ut rosa: myrto: edera: apio: ad arcendam quidam putant ebrietatem. Alii dicunt: q se coronabant: significantes licere sibi tunc ebrios fieri. Vnde Seruius super illo uirgilii frondēti tempora lauro implicat: ait. Diebus enim festis coronati epulabantur. Et scribēdum est. Capiam mihi coronam. nō capiam coronā mihi. quia uersus claudicaret. Optume inde cispellam uirum. Scribēdum est. optume inde. non inde optume: metri necessitate. Cispellā. longe pellā. Cis enim citra uel ultra significat. Salustius p ultra posuit. Cis rhenū dicens atq; inter mare nostrū. De supero. de tecto superiore: & ita ordinanda est littera: Cispellam uirum de supo. Madidus sobrius. i. ebrius sobrius: quæ licet uideantur cōtraria: quū madidus ebrium significet apud luculentos scriptores: tñ hoc modo simul uera fient: quū ille amphitryo sobrius utiq; . i. seorsus ab ebrietate: nā nundum biberat: neq; in domum peruenerat: madidum & ebriū se existiabit: siue ut madidus & ebrius tractabitur a ioue & Mercurio.

Coronati epulabātur.
Cispello.
Madidus.

Capiam mihi coronam in caput: assimulabo me esse ebrium.
Atq; illuc sursum ascendero: optume inde cispellam uirum
De supero quum huc accesserit: faciam ut sit madidus sobrius.
Deinde ille actutum sufferet suus seruus pœnas sosia.
Eum fecisse ille hodie ea arguet quæ ego fecero hic: quid mea?
Meo me æquū est morigerū patri. eius studio seruire addecet:
Sed eccum amphitryonem: aduenit. iam ille hic deludet probe:
Siquidem uos uultis auscultando operam dare.
Ibo intro: ornatum capiam qui potius decet.
Deinde sursum ascendam in tectum: ut illum hinc prohibeā.

Amphitryo.

Naucratem quē conuenire uolui in naui non erat
Neq; domi: neq; in urbe inuenio quēq̃ q illū uiderit.
Nam omnis plateas perreptaui: gymnasia: myropolia
Apud emporium: atq; in macello: in palæstra: atq; in foro:

Sobrius autem donato interprete seorsus ab ebrio dicitur. Nam quod Pius nugatur: madidum hic accipi pro madefacto: quia Mercurius peluim aqua pleuam in amphitryonem inuerget: ut inferius apparebit: omnino falsum est: neq; aliud q̃ tegulam apparebit Mercurium in illum coniecisse. Sufferet. tolerabit. patietur. Eum fecisse ille hodie ea arguet. ea addendum fuit: metri necessitate: & sententiæ cōcinnitate. Quid mea. s. refert: & quid ego id curem? ac si dicat: ludo ego corio alieno. Scribendum est aūt quid mea: ex codicibus antiquis: & sententie congruitate: ac metri necessitate: non quid est mea: ut scribunt & cōmentantur duo inepti interpretes Pius & Sarracenus. Morigerum. obsequentem: inseruientem subaudi esse. Eius studio eius uoluntati. Siquidē uos uultis. in tres uersus iam trimetri sunt: sex pedes nacti. apostropha est ad spectatores. Ornatum. hoc est coronam ebrio conuenientem. Illum. amphitryonem.

Sobrius.

Naucratem quem cōuenire uolui. Tetrameter brachicatalecticus est uersus huius scenæ. In qua introducitur Amphitryo solus: qui dudum discesserat iturus ad portum: ut secum naucratem cognatum suum adduceret testificaturū apud Alcmenam coniugem: eum hac nocte proxima applicuisse. Qui Amphitryo nunc domum aduenīēs secum loquitur: ac dolet: nō potuisse inuenire naucratem in aliquo loco. Naucratem. uel per antiptosim figuram: in qua casus pro casu ponitur: ut urbem quam statuo uestra est: uel ut donato placet: per ornatum quendam dicendi modum: absq; antiptosi: ut subandiēdum sit, Naucrates nōīatiuus: & deinde quem naucratem. hoc modo. Naucrates non erat in naui: quem naucratem conuenire uolui. Perreptaui. peragraui. a repo. n. fit repto & perrepto. Repere autem est animalium uentre grandientium: ut serpentum. Denotat hoc uerbo maiorem in quærēdo homine difficultatem. Plateas. uias latas urbis. πλατυς πλατεια πλατυ. latus lata latum significat. & πλατος latitudo. Vnde plato nomen accepit quia fuerit humeris latioribus: quum prius Aristotiles uocaretur. πλατεια q pro uia ipsa lata & platea accipitur. hoc loco media correpta profertur. est enim anapæstus: ea ratione: quam nos in epopoeia nostra diximus. Interdum ut breuies uocalis tollitur illis. eliditur enim i. ex diphthongo. ει. & remanet πλατεα. ut æneadas: & typhœa tela. ut ibi diximus. Gymnasia. loca erant: in quibus athletæ nudi se exercebant. γυμνος. n. nudum significat: q̃uis postea gymnasium & pro ludo litterario: & pro omni loco: in quo fiat aliquod genus exercitationis sumi cœperit. Miropolia. tabernas unguentarias. μυρον unguentum. & πωλεω uendo prima producta. Emporium. mercatum. forum. conciliabulum: locus ubi mercimonia uenduntur. quod in nostro uocabulario sic diximus. publicus emporium locus est: quo multa fluit merx. græcum est nomen. εμποριον. & εμπορια negociatio. & εμπορος mercator. Liuius. Genua lyguriæ nobile emporium. Macello Macellum locus erat romæ: ubi opsonia uendebantur: ut Festus inquit: dictum a Macello quodam

Repere.
Platea.
Plato.
Gymnasia
Myropolia
Macellū.

qui exercebat in urbe latrociniũ:quò dãnatò:Censores Aemylius & Fuluius statuerũt:ut in domò eius òpsonia uenderentur:quẽ locum alio nomine Ganeum appellare possumus.Sed & eundẽ Plautus & græci Thermoliũ uocant:quia eiusmodi opsonia calida ꝓcipue ibi uenderentur. Varro aũt forũ holitoriũ Macellũ antiquũ dixit ubi holerum copia:ea loca etiã nunc lacedæmonii uocant Macellum.Sed Iones ostia hortorũ macellotas appellauere.Donatus aũt in Terentiũ a mactandis pecoribus Macellum dictũ ait.In alia significatione Macellum ꝑ macillento dicimus:teste nonio.Lucilius.Si nosti:nõ magnus homo est:nasutus:macellus.A macello loco opsonioꝶ Macellarii fiũt. Suetonius in Cæsare dictatore. Quorũ ut quũ maxime expectatio eẽt ea quæ ad epulum pertinerent:q̃uis macellariis ablocata: etiam domesticatim apparabat.·Nã locus ubi carnes frustulatim inciduntur: atq; uẽduntur:nõ Macel-

Laniena. Lanii:laniones. Palc. Palæstra.

lum. Sed laniena proprie appellatur:& lanii:ac laniones qui incidunt & uẽdunt:q̃q̃ a neotericis interdũ is quoq; locus macellũ:& ii macellarii appellati sint.

In medicinis:in toustrinis:apud omnis ædis sacras:
Sum defessus quæritando:nusq̃ inuenio naucratem.
Nunc ibo domum:atq; ex uxore hanc rem pergam exquirere:
Q uis fuit:quem propter corpus suum stupri compleuerit.
Nam me q̃ illam quæstionem inquisitam hodie amittere
Mortuum satius est:sed ædis occluserunt:euge hoc fit.
Pariter atq; ut alia facta sunt:feriam fores heus uos.
Aperite hoc heus ecquis hic est?ecquis hoc aperit hostium?

Mercurius. Amphitryo.

Me. Vis ad fores? Am.ego sum.Me.qd ego sũ? Am.ita loquor.Me.tibi iuppiter.

In palæstra. πάλη apud græcos:& pale apud nos:luctam significat:quã exercebant nudi: oleoq; perfusi.Statius.Et nudam exercere palen.a quo palæstra deducitur.qua dictione utimur.non tñ pro ludo ipso: sed etiam pro loco ubi exercetur:ut hic:& apud Virgil.Pars in gramineis exercent membra palæstris. pro ludo aũt Virgil.posuit.Exercent nitidas oleo labente palæstras.ubi nitidas palæstras dixit: ad oleum respiciens: quo

Palæstritæ. uncti erãt:& quodãmodo nitentes.palæstritæ quoq; luctatores dicũtur.Persius.Quinq; palæstritæ licet hæc plantaria uellant.Sed est mirari Pium interpretem: in commentariis suis hoc loco:Plautum adducere: qui pale usus sit:his uerbis.Alibi Plautus disco:hastis:pale:cursu:& armis.Is autem locus est in Mostellaria: in secũda scena: quem locum ipse cõmentans:non pale legit:sed pila:dicens.pila.harpasto trigonali: & folliculo exercebantur adolescentes antiqui.hic mos adolescentularis est pila ludere &c.Verum is non semel alibi quoq; sui immemor apparens uenia dignus est. In foro. forum proprie est negociationis locus.a ferendo dictum: quia eo ue-

Forum. nalia ferantur. Vnde forum boarium.forum holitorium.forum piscarium.in quo boues. holera piscesq; uen-

Cupedia. duntur.forum cupedinis:in quo cupedia. Cupes enim & Cupedia antiqui lautiores cibos nominabant. Vnde

Cupedinarii. Cupedinarii dicti sunt omnes qui esculenta uendunt: ab eo ꝙ alimenta rebus cupidinis præbeant.Dicitur etiã forum:in quo cum populo agitur:lites tractantur:contiones habentur.ꝙ ibi iudicia feruntur. Vnde & foren-

Circũforanei. ses dicuntur:qui in foro uersantur.Et circũforanei:qui circa forum spaciantur uenditantes aliquid:aut ementes: aut sciscitantes:aut tempus inaniter terentes.forum quoq; agere dicitur is qui prouintiæ præest: dum ciuitates uocat: & de controuersiis earum cognoscit:ac sententiam fert. forum item ueteres appellabant quod postea uestibulum sepulchri dictum est.fori autem uirili genere numero multitudinis tantum sunt tabulata nauium:ab eo: ꝙ incessus ferant:siquidem per eos nautæ discurrunt. Virgil. Implessemq; foros flammis. Item spectacula hoc est loca erecta: e quibus spectetur: fori uocantur: & per diminutionem foruli: qui aliquando armariola significant: in quibus reponuntur libri.Iuuen.hic libros dabit: & forulos. In medicinis. in medicorum ta-

Medicina. bernis:in uico thurario: in tabernis aromatariis: ubi speciarii obuersantur: & species uenduntur. nam & hoc

Species. nomen in album latinitatis receptum est:& eo utitur Macrobius.ιατρειον græce medicinam hoc est medicorum officinam significat. In tonstrinis.in officinis tonsorum: ubi capilli tondentur:& barba abraditur.

Tonstrina. Aedis sacras.fana templa. Nunc ibo domũ.ita scribi debet:metri necessitate:nõ nunc domũ ibo: quia pes unus uersui deficeret. Quis fuit.nõ quis fuerit:qa pes unus supflueret. Quẽ ꝑpter.ꝑpter quẽ. Stupri cõpleuerit.ut īplentur ueteris bacchi pinguisq; ferinæ.cõstruuntur.n.cũ gtõ & ablatiuo.ut alibi. Impleuitq; mero paterã. Amittere.longe & eminus a mente sequestrare:uel amittere pro omittere & destituere. Euge hoc fit. ita scribi debet uersus:& tolli pariter:metri necessitate.Quæ dictio in principio sequẽtis uersus scribi debet: Cui & in fine addi debet heus uos:ita ratione carminis exigente:quod interp̃tes nostri somniculosi non aduerterũt. Sic igitur scribendus est uersus sequens. Pariter:atq; ut alia facta sunt.feriam fores.heus uos. Sequens autem & ultimus scenæ uersus sic incipit. Aperite hoc. Nam Amphitryo: ut uidit occlusas fores: quas equidem clauserat Mercurius: ut illum ridiculo haberet: miratus est: quia fores magnorum uirorum interdiu patere consueuerunt: propterea dixit. Euge hoc fit pariter atq; ut alia facta sunt:& simul fores percussit: & uocauit qui intus erant.

O Vis ad fores? Hæc scena eodem carminis genere cõstat:quo & superior.tetrametrum enim est brachicatalecticũ:septẽ pedibus incedens.In qua Mercurius introducitur:aduenientem Amphitryonẽ:& fores pulsantẽ

ab ædibus cispellens:uerbis primum:deinde tegula in illum proiecta de loco superiore. Quis ad fores?suppleest. Ego sum.existimans amphitryo se solo uerbo cognosci & introduci debere:ut mos est dominorũ domus:ait:ego sum. Quid ego sum. Mercurius quasi per contẽptum interrogat.quid est:uel quid sibi uult hoc:ego sum? Quo modo?amphitryonis uerba sunt:quo modo inquit irati mihi sunt iuppiter: & dii? Viuas ætatem.eo dicẽdi modo quo dicimus uiuo uitam:seruio seruitutem. Sosia.uocatiuus casus est:per minitationem prolatus:ac si diceret:non tu es Sosia:qui mihi hero sic insolenter respondes? Vnde ille respondet ita sum

Diq; omnes irati certo sunt:qui sic frangas fores.
Am. Quo modo? Me.eo modo ut profecto uiuas ætatem miser.
Am. Sosia. Me.ita sum sosia nisi me esse oblitum existimas.
Quid nunc uis? Am.scelefte at etiã quid uelim id tu me rogas?
Me. Ita rogo:pene effregisti fatue foribus cardines.
An foris censebas nobis publicitus præberier?
Quid me aspectas stolide?qd nunc uis tibi?aut qs es tu homo?
Am. Verbero:etiam quis ego sim me rogitas? ulmorum acherons?
Quem pol ego hodie ob dicta isthæc faciam feruentem flagris.
Me. Prodigum te fuisse oportet.olim in adolescentia
Am. Qui dum? Me.quia senecta ætate a me mendicas malum.
Am. Cum cruciatu tuo hodie istec uerna uerba funditas.
Me. Sacrufico ego hũc tibi iuppiter. Am.qui? Me.qa enim te macto.

Sosia. Nisi me esse oblitum. nisi putas: me mei oblitum: nomenq; meum dedicisse. Cardines. super quibus fores uoluuntur. Virgil. Et foribus cardo stridebat ahenis: ad quorum similitudinem mundi polos Cardines uocamus. Lucanus. Et summus olympi cardo tenet tethym. Et cardo significat cõmoditatem siue opportunitatem. Virgil. Haud tãto cessabit cardine rerũ: de quibus affatim diximus in uocabulario nostro. Publicitus.ex publico ærario ex publica impẽsa & non ex pecunia nostra cõparari:aduerbialiter sic utimur hac dictione:& pprie. Apuleius aũt: & alii simpliciter: & abusiue p publice usurpant. Iulius capitolinus in gordianoq; uita:nomen publicitus eraserunt:de qua dictiõe & superius in prima scena diximus. Aut quis es tu homo.ita scribi debet:ex codicibus antiquis:& metri necessitate:& nõ quis tu es homo:quia uersus claudicaret:qđ pius & Sarracenus interptes nõ uiderunt. Vlmorum acherons.uorago:& dissipatio uirgarũ.nõ aliter q̃ acherons:siue acheron fluuius infernus qui est uorigo: & absumptio animaꝝ:dicitur utroq; modo acherons: & acheron. Ex ulmis aũt uirgæ fiebant ad plagas seruis malis inferendas. Vñ inferius uerberonẽ:& mastigiam seruũ ulmitribam appellabit:ac si diceret digne in quẽ plurimæ ulmoꝝ uirgæ cõtinuis uerberibus cõterantur. Nã quod uterq; interpres ait:alibi legi aceruus:& non acheruns: delirium quoddam olet:quũ uersus ratio nõ patiatur dictionem illam aceruus. Ob dicta isthæc.nõ ob isthæc dicta ut legunt iidem interptes insciti: cõtra metri rationem. Feruentẽ.ardẽtem. Prodigum.qui pdigi sunt: & bona sua abliguriunt in iuuentute:quũ senes postea fiunt mendicare coguntur.hic aũt per metaphorã:expolysemo sensu:pdigum eum fuisse ait:& tanq̃ uerbera ac malum in sua iuuentute dissipasse: quũ ea nunc senex ab ipso Mercurio regrat:ac tanq̃ mendicus uestiget. Qui dum?quo pacto:quo modo pdigũ me fuisse oportet. Seneca ætate.in senili ætate:nunc quũ senex es. Mendicas.mendicare ut qdam uolunt:a medendo deducitur:quia inopes quærunt:ut alimẽtis suæ uitæ medeãtur. Hodie isthæc.nõ illhæc hodie:quia uersus abũdaret uno pede. Funditas. incõsiderate piicis & euomis. Sacrufico ego hunc tibi iuppiter. Pius & Sarracenus interpretes nullam uersus rationẽ tenentes:atq; ob id nullam ex hoc carmine certã sententiã elicere ualentes:quippe quũ legant. Sacrufico ego tibi:meras nugas:futilesq; cõmentationes hoc loco protulerunt:quas qui cupiunt inspicere:eorũ cõmentarios adeant:sed inter cætera:hæc quoq; ait Pius. Aqua igitur amphitryonem conspersurus maigena deus ait se illi sacrificare.pudor propudiũq; litteratoꝝ. Vbi enim legit amẽtissimus iste pius: Mercurium aspersurũ aqua fuisse amphitryonem?præterea. Te macto.uerba pxime sequentia exponit.magis augeo instar molæ aquam in te deuergentis. Cuius deliria nuce cassa nimio empta sint. Scribendũ igitur censemus:ut nos correximus. Sacrufico ego hunc tibi iuppiter:tum uersus integritate:tum uero sententiæ concinnitate:hoc sensu. O Iuppiter:ego tibi hunc delirũ amentemq; amphitryonem in me conuitia minasq; ingerentẽ sacrificare uolo:hoc est mactare:tibiq; holocaustum offerre:id qđ conuenit cum sequentibus:quũ in ultimo huius scenæ uersu inquit: euades nunq̃ quin te sacruficem. Qui?quomodo:scilicet sacrificas me Ioui?Vnde respondet Mercurius. Quia enim te macto.i.occido: quemadmodum pecudes & armenta diis mactari consueuerunt in sacrificiis. Tun me mactes carnifex?hoc reliquum Scenæ huius:& duaꝝ insequentium Scenarum in plærisq; tum antiquis:tum nouis codicibus deficiebat:qđ quanq̃ Sarracenus a se animaduersum:dicat tanq̃ adulterinum & subditiciũ non censuisse se admittendũ in plautinam familiã. Nos omnino contraria sententia admittendum censuimus:uti natiuum:proprium:consanguineum:& legitimum:quãdoquidem & sententia absolutissima cum superioribus cõuenit:& uersus hi plautinam olent lepiditatem. Et Nonius eoꝝ aliquot p plautinis citat:quẽadmodum in uerbo exanclarem:& in uerbo minitabas:& in uerbo spedunt infra dicemus.

Cardo.
Publicitus.
Acherons.
Mẽdicare.

Tun me mactes. ecce q̄ belle cōuenit hæc responsio amphitryonis uerbis Mercurii:qui dixerat:quia enim te macto·tu inquit Carnifex mactes me?præ ira excandescens Amphitryo:dum Mercuriū putat Sosiā seruum suū

Perduint. esse:hæc oīa profert. Perduint.perdant:uel perdiderint:more antiquo:sicut: duis pro des:uel dederis. Bubulis coriis.scuticis ex bubulo corio dissectis:quibus utuntur loreatii ad loreanda percutiendaq; latera seruoꝝ.

Saturni hostia.Quia supius Mercurius dixerat:Sacrufico ego hunc tibi iuppiter:iccirco amphitryo quasi par pari reddens:ait:se illum Saturno imolaturū:neq; ad hoc facere arbitramur uugamenta Pii: hoc loco plurima de infanticidio referē tis:qđ prisci carthaginenses saturno facerent. Larua umbratilis. laruā umbratilem appellat amphitryonem:tanq̄ nō homo sit uiuus:sed umbra quædam ab inferis egressa:quæ ipm terræ conetur:ul his uerbis ipsum amphitryonem magis alienatum mēte redigat: uel ut ei persuadeat se nihilo pluris illum facere:q̄ umbram larualem:laruā ue umbratilem:nam idem sunt. Nisi hinc actutum fugias. Ita supplendus fuit uersus: metri necessitate:qđ Pius nō uidit. Pul-

Am. Tun me mactes carnifex?nisi formā di hodie meam perduint:
Faxo ut bubulis coriis onustus sis saturni hostia.
Ita ego te certo cruce & cruciatu mactabo. exi foras
Mastigia.Mer.larua umbratilis tu me minis territas?
Nisi hinc actutum fugias:si denuo pultaueris:
Si' minusculo digito increpuerint fores:hac tegula
Tuum diminuam caput:ut cum dentibus linguam excreces.
Am. Tun furcifer meis me procul prohibessis ædibus?
Tun pultare fores?hasce illico demolliar cardine. (prendero:
Mer. Pergin?Am.pergo.Mer.accipe.Am.scelesteˑī herū:si te hodie ap
Ad id te redigam miseriarum:ut semper sis miser.
Mer. Bacchanal te exercuisse oportuit senex.Am.qui dum.
Mer. Q uando tu me tuum seruum censes.Am.quid censeo?
Mer. Malum tibi.præter amphitryonem herum noui neminem.
Am. Num formam perdidi?mirum quin me norit sosia.

Digitorū nomina. taueris. pro pulsaueris.indifferenter enim pulsare & pultare dicimus. Minusculo digito.minimo quem auricularium dicimus:siquidem digitorū nomina hæc dicuntur.pollex.index.medicus:siue medius:siue infamis:siue famosus:siue spudicus.his enim oībus noībus uocatur qui a pollice tertius est·Persius.Infami digito & lustralibus ante saliuis.Iuue·Quū fortunæ ipse minati mandaret laqueū:mediūq; ostēderet unguē.Mar.Et digitū porrigito mediū.Virg.in priapeiis Dendes quoq; fur:& impudicū ostendis digitū mihi mināti·quartus uocatur anularis:siue ascensor:& a qbusdam medicus·qntus auricularius:siue minimus.Sed & index q secūdus est a pollice salutaris appellatur:qm fortassis Silentiū per eum indicabatur:quæ sit res salutaris & cōducibilis:qđ significare uoleutes ægyptii fingebant harpocratem salutari digito ori admoto:de quo ueneris & Mercurii filio intel-

Harpocrates. lexerit ouidius eo uersu.Quiq; pmit uocē digitoq; silentia suadet:quē harpocratē Ausonius Sigalion appellasse

Sigalion. uidetur:quū dixit.uestraq; sigalion ægyptius ora resignet:Sed qđ ait Pius plautinus īterpres.Minusculū hypocorismon hoc est diminutiuū esse a minimo:risu dignum est:uel potius derisu:quū uusq̄ id auditum sit.quinimo eiusmodi diminutiua a comparatiuo neutro formantur:additione culus:ut a minus minusculus:maius maiusculus:grandius grandiusculus &c· Hac tegula.hac inquit tegula:quam manu tenebat:ut qui in superiore se te

Prohibessis. cto ante ianuam constituerat tegulis confecto tuum diminuam caput· Neq; apparet usquā Mercurium ipsum

Bacchanalia. peluim:neq; aquam habuisse qua amphitryonem inspergeret:ut Pius superius dixit. Prohibessis· prohibueris:sicut irritassis pro irritaueris. Demoliar.deiiciā:destruam.Moliri enim:ut in uocabulario nostro diximus·

Moliri. est facere·Virg.Inde datum molitur iter parare.Idem Classemq; sub ipsa Antandro:& phrygiæ molimur monti

Demoliri. bus idæ.Gubernare.Idem Et manibus molitur habenas:& ædificare.Idem.Moliriq; arcem:& manibus subuol-

Mimallonides. uere saxa· Vñ demoliri dictū ē destruere.ita exponit Noñ·Cicero.Demoliri ea:quoꝝ altitudo officeret auspiciis·

Accipe.Quum respondisset amphitryo:pergo:Mercurius tegulam in eum coniecit dicens accipe.Vnde infra

Mimallones. Amphitryo Sosiæ seruo suo obiiciet tegulam in se coniectā:dicens:En telum:en tegula. Sceleste in herum?Rephendentis cum interrogatione Amphitryonis uerba sunt:ac si diceret:Sacrilege:in herum tuum impetū facis? quo scelere uix maius dici potest· Bacchanal.bacchanal & bacchanale dicitur:ut toral & torale.Sic alibi Plautus in aulu.dixit.In bacchanal ueni hodie cognatū.Bacchanale aūt & usitatius numero plurali bacchanalia sacrificia erāt bacchi:q̄ celebrabātur p bacchas mulieres furiis bacchi agitatas:retecta facie:capillis passis:fluida ueste:lacero sinu exululātes:q̄ Mimallonides:Mimallonesq; dicebātur·a Mimāte mōte minoris asiæ:ubi sacra baccho fieri cōsueuerāt.Oui.Ecce mimallodines sparsis in terga capillos.Sapho·Nūc feror ut bacchi furiis Mimallones actæ:& Edonides quoq; appellabātur ab edone mōte thraciæ:ī quo eadē bacchi sacra fiebāt.Oui.Nec minus assiduis edonis fessa choreis·Luca.Edonis ogygio decurat plena lyæo·his ūbis Mercurius āphitryonē ebriū amentēq; ac furiis agitatū significare intendit. Præter āphitryonē herū noui neminē.hoc dicto āphitryo dubitare cœpit:se formā suā pdidisse:& trāsmutatū aliquo mō ī aliā:ita ut nō posset cognosci ab īspectātibus·Vū ītra se sit loq cœpit. Num formā pdidi?i·num fortassis aliquo pacto īmutatus sum a pristina effigie mea. Quia me norit.i·q nō me noscat Sosia seruus meus·

Scrutabor.exquiram:uestigabo:& huc usq solus secum locutus est. Ehò dic mihi.nunc Sosiam alloquitur: rogitans ab eo:quisnam ipse uideatur. Num satis amphitryo.s uideor. Amphitryo? Mercurius derisiue idē nomen Amphitryo repetens:ac quasi per contēptum negare se ostendens:illum uideri amphitryonē: magis delirum facit:& irritatū sequentibus uerbis reddit:quū Amphitryonē alium ab eo intus cum alcmena cubare asserit. Qui uxore? qui pro qua. Blandius.supple loqris iam:& nō ita minax atq excandescens ut dudum: quū internetionem mihi minabaris. Incubet.super immineat:atq instet. Vñ gallinas oua uel ouis incubare dicimus. Incubare

Scrutabor.eho dic mihi:quis uideor? num satis amphitryo?
Mer. Amphitryo? sanus ne es? non ne tibi prædictum senex:
Bacchanal te exercuisse:quum qui sis alium rogites?
Abscede moneo.molestus ne sies: dum amphitruo
Cum uxore.modo ex hostibus aduenicns uoluptatem capit.
Am. Qui uxore? Mer.alcuméa.Am.qs hō? Mer.quoties uis dictū?
Herus meus.molestus ne sies.Am.qui cū cubat? (āphitruo.
Mer. Vide ne infortunium quæras:qui me sic ludifices.
Am. Dic quæso mi sosia.Mer.blandius.cū alcumena.Am.in eodē ne
Cubiculo? Mer.Imo ut corpe corpus icubet.Am.ue misero mihi.
Mer. Lucri est:quod miseriam deputat:nam uxorem usurariam
Perinde est præbere:ac si agrum sterilem farriendum loces.
Am. Sosia.Mer.quid malum sosia? Am.num me nouisti uerbero?
Mer. Noui te hominē molestū:qui ue emas litigium.Am.adhuc
Amplius.nō ne ego herus sū tuus āphitruo? Mer.tu bacchus es.
Haud amphitruo.quoties tibi dictum uis? num denuo?
Meus amphitruo uno cubiculo alcmenam complexu tenet.
Si pergas:cum hic sistam.neq sine tuo magno malo.
Am. Cupio accersiri.utinam pro benefactis dii patriam:
Aedes:uxorem:familiam:cum forma una perduam.
Mer. Accersam equidem.sed de foribus tu interea sis uide.
Credo:ni quæ uolebat sacrificia ad epulum conduxerit:
Si molestus sis:euades nunq:quin te sacruficem.

Amphitryo.Blepharo.Sosia.

Am. DI uostrā fidē:quæ intēperiæ nostrā agūt familiā:q mira
Video:postq aduenio pegre? nā uerust qd' olim ē au-
Fabularier:mutatos atticos in arcadia hoies: (ditū

Incubare,
ɔstruitur.n. cū actō ut hic:uel cū dtō. Mar. Incubasq gazæ: qñq significat ihærere. Valerius flaccus. Salutifero mitis deus incubat agni. Pius hoc loco Incubat legit & commentatur contra grāmaticæ rationem: quæ requirit: ut Incubet dicatur: sicut amet:in psenti subiūctiui:& non amat.

Quod miseriá deputat.Sensus est facetus:& ioci plenus:nescit iquit Mercurius: quid sibi magis expediat & utile sit hic homo: quum lucrum faciat: & id calamitati ascribat & miseriæ.nā uxorem usurariá hoc est usu habendam & exercendam alii præbere: idē ē ac si agrú sterilem colendú eidē loces: quum fructus alieni laboris in tuā perueniat domum.

Quid malum Sosia? Quia Amphitryo auditis ṽbis Mercurii:uocauerat eū:tanq sosiam: admirans uidelicet:q eiusmodi in herum cōuitia effunderet:dixeratq:Sosia. Iccirco rñdet Mercurius arroganter: quid malum Sosia. scilicet clamas? aut quid tibi uis cum hoc nómine Sosia? Adhuc amplius.s.respōde. Tu bacchus es.i.ebrius. Hic sistam.i.eum euocabo:ut hic qprimum sistat. Perduam.pro perdam. Sed de foribus.i.sed a foribus: uidesis pro si uis:interea absis scilicet:& cedas. Ad epulum.Nisi parata habeat:quæ sacrificio:& epulo destinato opus erant. Ad epulum.post confecta enim sacrificia:epulabātur ex iis quæ sacrificiis superfuerāt. Euades nunq quin te sacrificem.cōuenit.hoc cum superioribus:ubi diximus:scribi debere:Sacrifico ego hunc tibi iuppiter.

DI uostram fidem. Tetrameter acatalecticus est uersus huius scenæ octo pedes nactus. In qua Amphitryo primum:qui solus remanserat antæ ædes suas:dum Mercurius Iouem Amphitryonis formā gerentē uocatū prexit:secū conqritur de huiusmodi familiæ suæ intēperiis. Deide supueniētibus blepharone & Sosia:q Sosia iādudū a Ioue missus fuerat uocatū ipm blepharonē ad prādiū:ut supra uisum ē:āphitryo sosiæ irascitur:eūq ṽberare cupit:existimās illū fuisse:q se a foribus amouerit:& tegulā se aduersum piecerit. Qui tñ a blepharone paulū placatur:usq dū rē oēm clarius itellexerit. Di uostrā fidē.modus loqndi ē eoȝ:qbus aliqd pter opinionē contingit:ac si dicamus: p fidem uestrā ferte auxliū:uel fidē uostrā.i.opem iplotamus. Postq aduenio pegre.i.postq domū ex pegrinatione aduenio.significat.n.de loco hic alias in loco & ad locū:ut supra & alibi dictū ē. Verust.uerū est. Mutatos atticos.Quū uideā ingt:q hic cōtingūt ,mihi &

familiæ meæ:cogor credere uera esse etiā ea:quæ olim audiui fabulari:de atticis hoībus q̄ ī arcadia mutati fuerint in lupos:& longo tpe sic mutati remanserint:adeo ut a parentibus suis cognosci nō potuerint. Existimamus aūt poetā id hoc loco tangere:qđ Plynius lib.viii.capite.xxii.refert his uerbis. Hoīes in lupos uerti:rursusq; restitui sibi:falsum esse cōfidenter existimare debemus:aut credere oia:quæ fabulosa tot seculis cōperimus. Vnde tñ ista uulgo infixa sit fama:in tantū ut in maledictis uersipelles habeantur:indicabitur. Euantes inter autores græciæ nō spretus tradit Arcadas scribere:ex gente Antæi cuiusdā sorte familia electum ad stagnū quoddā regionis eius duci:uestituq; in quercu suspenso tranare:atq; abire in deserta:transfigurariq; ī lupum: & cū cæteris eiusdem generis congregari per annos nouem: Quo in tēpore si hoīe se abstinuerit: reuerti ad idē stagnū: & quū tranauerit:effigiē recipere ad pristinum habitū: addito nouem annorū senio. Addit quoq; Fabius eandē recipere uestem. Mansitasse. mansisse:a uerbo maneo. Quid illuc Sosia? Blepharonis ad Sosiā cum eo una a portu uenientis ūba sunt. Illuc.p illud. Id ipransus creduas. credas id qđ dico mihi cōtigisse & impransus similiť ut ego remaneas. Multauit. affecit: puniuit.

Grandire. Grandire. grandes facere. Sic alibi Plautus in aulu. Testudineum istum tibi grandibo grandum: Cato. grādire fruges faxis: dixit in re rustica. Et Columella

Ingrāduit. Ingranduit uerbo usus est: pro grande factū est. lib.xii.dicens. At circa calendas martii locis apricis licet porrū si iam ingranduit transferre. Expectat amphitryo. proficiscentes blepharo:& Sosias a longe uidebant Amphitryonem:qui extra limina domus suæ errabat:ut qui iussus fuerat a Mercurio a foribus abesse dum Iouem quem amphitryonem esse dixerat euocaret:ppterea dicit nam ut uideo expectat amphitryo. Quid aliena fabulor. Sic errans solus Amphitryo secum cōquerebatur:& hæc sunt cōtinuata illius uerba. In nostro thebano genere. Nam Cadmus missus ab Agenore Europā quæritatum: uenit in bœotiū agrum:ubi ædificauit thebas:& Serpentem interfecit.

Martigenam belluā. serpentem. Nam omnes serpentes in tutela martis sunt: uel martigenā belluam: quia ex dentibus illius seminatis nati sunt uiri armati martem & pugnā inter se cōmittentes. Magnus europæ quæstor. ille Cadmus magnus quæsitor europæ. Repentes hostes. subditos hostes:& ex improuiso natos. Seminio anguineo. ex semine dentium illius serpentis. Et pugnata illac pugna. idest & in illa pugna pugnata.

Cadmus. Et nostræ autorem gentis. Cadmum scilicet: qui iam grandæuus factus cum hermiona uxore ueneris & Iouis filia in epirum secessit: ubi apud enchelias uersi sunt in dracones: a quibus locus nomen accepit. εγχε-

Enchelyæ. λυσ enim anguem anguillam ue significat. Lucanus. Enchelyæ uersi testantes funera cadmi. Ouidius quoq; hoc significat: quum ait. Serpentem spectas:& tu spectabere serpens. De summo summus. Ita inquit fatatum est:& constitutum a diis: ut omnes illustres uiri nostrates: pro claris gestis hanc mercedem recipiant: ut diris malis agitentur. Fata isthæc. huiusmodi fata nostræ genti ab origine constituta me quoq; premunt & grauant.

Exanclare. Exanclarem. perferrem: paterer. ita exponit Marcellus: locum hunc adducens: ex quo manifestum est: has scenas: quæ deficiebant: omnino addi debuisse: uti plautinas: & necessarias: contra Sarraceni opinionem: qui in plautinam familiam admittendas non censuit. Salutator. tanq̄ ii: qui salutatum ibant uiros potentiores: qui si nō illico admittebantur intra domos: foris expectabant. Oppessulatas. clausas: pessulis offirmatas: pessuli sunt uectes: obices ue: quibus fores claudebantur. Teren. Pessulum ostio obdo. Plautus. pessuli heus pessuli

Pessulus. uos saluto lubens. pessulus dicitur quasi pes paruus: quia fores sustentet & fulciat. Curiose quidem. locus est: a sosia prolatus: quia blepharo dixerat: famē expectat obambulans: respiciēs uidelicet ad id: q; ipse blepharo

Et sæuas belluas mansitasse:nec unq̄ domo parentibus.
Cognitas. Ble. quid illuc Sosia? magna sunt quæ mira prædicas,
A in tu alterum te repperisse tui consimilem sosiam?
So. Aio. sed heus tu quū ego sosiā: āphitruonē āphitruo: qd scis: an
Tu forte aliū Blepharonē paries? o dii faciant: ut tu quoq;
Collisus pugnis:& illisis dentibus: id impransus creduas:
Q uū ego ille alter Sosia: qui illic sum: me malis multauit modis
Ble. Mira sunt profecto. sed gradus condecet grandire. nam ut uideo
Expectat amphitruo:& uacuus uenter crepitat. Am. qd aliena
Fabulor? in nostro thebano genere plusq̄ mira memorant.
Martigenā ille aggressus belluā magnus Europæ q̄stor āguineo
R epentes hostes peperit seminio.& pugnata illac pugna:
Frater trudebat fratrem hasta & galea.& nostræ autorem gentis
Cum ueneris filia anguis repsisse tellus epirotica
Vidit. de summo summus iuppiter sic statuit. sic fatum habet.
Optimi omnes nostrates pro claris factis diris aguntur malis.
Fata isthæc me p̄mūt. ptolerarem uim tantā: cladesq; (spicor.
Exāclarē ipatibiles. So blepharo. Ble. qd ē. So. nescio qd mali su-
Ble. Quid? So. uide sis. herus salutator oppessulatas aň foras gradiť.
Ble. Nihil est. famē expectat obambulās. So. curiose qdē. fores enim

uocatus fuerat ad prandiũ a Sosia:& ppterea putabat amphitryonẽ ibi añ fores deambulare:ut appetitũ famẽq; sibi puocaret. Curiose inqt Sosia hãc rem gerit.i.cũ cura & diligẽtia:nã fores clausit:ne puerteretur.i. expelleretur foras:eo mõ:quo dici solet:claudi ianuam:postq̃ lupus agnos rapuit:luditq; in uerbis fores: & foras. Nec gánio. Gánire pprie ẽ uulpiũ:latrare canũ.ex ob aũt & gánio.is.cõponitur oggannio:quo uerbo abutũtur poetæ:ẽt ad alia aĩalia:ut hoc loco:nã oggánis p garris:& nugaris posuit:sed Sosia pprie capiẽs:nec Gánio inquit ego:nec ẽt latro uc; si me audies:obseruabis:qd ille secũ loquatur. Expungãt.deleãt:tollant:abstergãt: ṽbũ ẽ a spõgia detortũ: qua litteræ & pictura oĩs deleri & tolli solent. Persius. Libertũq; utinã quẽ px mus hæres īpello expungã. Totam miris modis. Amphitryonis ṽba sunt: aliis ab eo iam dictis cohætẽtia. Dixerat.n. supius:ptolerarẽ uim tantam:cladesq; exanclarem īpatibiles:hoc igitur sic seqtur: ac si diceret:ueq; adeo nostrã oẽm familiam uideo agitari:ut pati ulterius nequeã. Tũ uero uxor. sed qd̃ maius est:uxor uitio stuproq; plena:nõ me afficit modo: sed prsus enecat. Quid enim? supple addã? Prolocuta.s.est. At noui iã ludum. Iam ei in mẽtẽ uenit: Sosiã fuisse: q domũ clam pfectus oĩa alcmenæ rettulerit:ante ipsius amphitryonis aduẽtũ. Ausit. ausus fuit:antique dictum est. Magnæ. ualde egregiæ. Præuortier. puorti decipere. De me loquutus. s.est. Machina. Machina dicitur instrumentum oẽ: opusq;: quo in bello utimur. Et item ipsa cõsilia:q bus decipere hostẽ conamur: a græco μηχανη:quæ molitio &

Gánire. Latrare. Expungo. Machina.

Clausit:ne puerteret' foras. Ble. oggãnis. So. nec gãnio:nec latro
Si me audias:obserues. nescio quid secum solus. puto
Rationes colligit. quid memoret hinc excipiam. ne propera.
Vt metuo:ne uictis hostibus di partã expugnant gloriam.
Am. Totam miris modis nostram uideo turbatam familiam.
Tum uero uxor uitio:stupro.dedecore me plena enecat.
Sed de patera mirum est.erat tamen signũ obsignatum probe.
Quid enim? pugnas pugnatas plocuta:& pterelã oppugnatũ
Nostris occisum manibus fortiter. at noui iam ludum.
Id sosiæ factum est opera:qui me hodie quoq; p̄sentem ausit.
Magne præuortier. So. de me loquutus:& quæ uelim minus.
Hominem ne congrediamur quæso prius q̃ somnũ detexerit.
Ble. Vt lubet. Am. si illum datur hodie adp̄hendere:ostẽdã quid sit
Herum minis & dolis incessere. So. audin illũ tu? Ble. audio.
So. Illhæc machina meas onerat scapulas. compellemus hominẽ.
Scin quid uulgo dici solet? Ble. quid dicturus sis nescio.
Quid tibi patiũdũ:fer̃ ariolor. So. uetust adagiũ. fames & mora.
Bile nasum contiunt. Ble. uerũ quidem e loco compellemus
Alacre. ãphitruo. Am. blepharonẽ audio:sed mirq; qd is ad me ue
Opportune tamen:ut uxoris facta cõuincã impia. (niat.
Quid huc ad me blepharo? Ble. eho oblitus tã cito? q diluculo
Misisti ad nauim sosiam:ut hodie tecum conuiuerem.
Am. Nusq̃ factũ gẽtiũ. sed ubi illic ẽ scelestus? Ble. qs. Am. sosia.
Ble. Eccum illum. Am. ubi? Ble. ante oculos. non uides? Am. uix ui-
deo præ ira. adeo me isthic
Hodie delirum fecit. ne te sacrificem nunquã euades:
Sine me blepharo. Bl. sed ausculta p̄cor. Am. dũ ausculto:tu ua-
So. Qua de re? nũ satis tempori? nõ ocyus quiui:si me (pula.
Dædaleis tulissem remigiis. Ble. abstine quæso. nõ potuimus

machina dicitur:& μηχανῶμαι inuenio:molior:& μηχάνημα inuẽtũ molitio. Quid tibi patiũdũ. supple sit. Adagiũ. puerbiũ:ita uocatũ:qa sit i uulgus adactũ. Fames:& mora. Seruus q̃ serui sũt loqtur:fame.n.correptus:qa & noctẽ uigilauerat ppetẽ:& mane exercitus fuerat i redeũdo ad nauim:& postea iteq; domũ cũ blepharone:cibũ sibi optabat:& q famelici sũt:quo magis differũt:eo magis irati reddũtur:hic puerbiũ natũ ẽ:fames & mora bile nasum cõciũt.i. quũ qs esurit:& morari cogit':ne cibũ sumat:ea fames:& ea mora illi iracũdiã mouẽt.

Nasum cõciunt. nasum puocãt:& iracundiã:q̃ nasum prurire facit iis quoq; aium accẽdit. E loco cõpellemus alacre. Ex hoc loco inqt blepharo:cõpellemus amphitryonẽ alacri uultu:& his dictis eum uocat. Sed mirum. qa ipse Amphitryo nõ miserat illũ uocatũ:sed iuppiter. unde i sequẽtibus ait. Quid huc ad me blepharo? quasi dicat uenis? Nusq̃ factũ gẽtiũ. ut ego.s. miserim uocatũ te. Ne te sacrificẽ. eodẽ modo.s. quo tu me sacrificatuq; te dixeras:& quum hæc diceret:uoluit manus in illum inijcere:sed blepharo nõ permisit: ideo dicit. Sine me blepharo. Tu uapula. o Sosia. Tempori. aduerbium est:quod significat tempestiue. Inde temporius aduerbium. Ouidius. Modo surgis eoo Temporius cælo.i. magis tempestiue. Sic Palladius lib. iii. Si rosam temporius habere uolueris duobus palmis ab ea in gyrum fodies. Remigiis dædaleis. uolatu: quemadmodum

Adagium. Tempori. Tẽporius.

fecit dædalus.Sic Virg.Remigio alia⁊:qa alæ uolanti sint:tanq̄ palmulæ remiq̄ nauigiis. Gralatorius.ingens magnus.

Gralatores Gralatores:ut Festus inqt:sunt pantomimi:q ut saltatione imitarētur ægipanas:adiectis pticis furculas habētibus:atq̄ i his supstātes:ad similitudinē crurū eius gnīs gradiebātur:utiq̄ ,ppter difficultatē cōsistēdi.Plautus alibi.uinceretis cursu ceruas:& gralatorē gradu.Iude gralatorius gradus:ingens & enormis dicitur. En tegula.nunqd en peluis:en aqua dixit?ut Pius supius asseruit:Mercuriū.s.aqua ex pelui amphitryonē conspersurū fuisse?nō pfecto.Itaq̄ ex hoc quoq̄ patet loco:illū somniabūdū talia ptulisse. Deturbauit ædibus.i.ab ædibus pcul expulit me foribus exclusum. Quid minitabas.p minitabaris.Marcellus: hūc locū citat:his v̄bis.

Minitare. Minitas.p minitaris.Plautus in amphitryōe. Quid minitabas te factum:si istas pepulissem fores?Et Sarracenus interps:Marcello tam graui teste adduci non potuit:ut has scenas deficientes in plautinā familiā reciperet? Negas scelestie?Sosia audiens amphitryonē hæc dicētē:seq̄ quasi iterrogātē:adnutabat capite tremulo tanq̄ inficiaturus:se illi usq̄ minatū fuisse:ppterea pgens amphitryo iqt:negas scelestie? Quin negē.cur nō negē inqt Sosia. Vt ad te uocatū ducerē.uel missus uocatū cū:ut ad te ducerem:uel ut ducerē illū ad te uocatū i prandiū. Dudū:pridem:mō.hæc tria aduerbia fere idem significāt: ut supius dictum est. irritassit.irritauerit.idest te irritasse debuit. Nec bacchū salutē sicuti amphitryo ptulisse uidetur tempus nō congruū:dicēdo irritassit:quū irritat potius dicendū fuisset:sic Sosia icongruo atq̄ incōnsueto tpe ei rn̄det:nec Bacchū inqt salutē hodie nec cererē:p salutauerim.i.salutaui.uā nūdum ederat:neq̄ biberat:ut supra uisum est. Vbi me liqsti?hoc ait amphitryo ad Sosiā cōuersus. Blepharo.Quū amphitryo dixisset: nunq̄ abis qn uapules:iteq̄ uoluit illi manū iniicere:ppt qd Sosia Blepharonē uocauit:ut sibi opē ferret. Excantat.effascinat.nā fascinare:& effascinare:sicut

Cantare. Excantare. Fascinare. Effascinare Cantare:& excātare:est malefice p v̄ba:aut alicuius alterius rei adminiculū: perniciem:damnum ue alicui moliri.Virg.Nescio qs teneros oculus mihi fascinat agnos.Solinus.Quædā in terra africa hoīum familiæ sunt uoce atq̄ lingua effascinātes.Virg.Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.Sic hoc loco excantat ,p cantat & fascinat:quāq̄ interdū effascinare:& excantare ,p eo qd est fasciuū tollere: & incantationem rescindere accipiantur. Excruciatum missum facias.i.mittas excruciatum.

Nostros grandius grandire gradus.Am.siue gralatorius: siue
Testudineus fuerit:certum est mihi hunc scelestum perdere.
En telum.en tegula.en obductas fores.en ludificatum herum
En uerborū scelus.Ble.quid mali fecit tibi?Am.rogas? ex illo
Tecto exclusum foribus me deturbauit ædibus.So.ego ne?
Am. Tu quid minitabas te facturum:si istas pepulissem fores?
Negas scelestie?So.Quin negem?en testis āpliter:quo cū uenio
Missus sedulo ut ad te uocatum ducerem.Am.quis te misit
Furcifer?So.qui me rogat.Am.Q ñ gētiū?So. dudū: pridē:mō:
Vbi cum uxore redisti in gratiam.Am.Bacchus te irritassit.
So. Nec bacchū salutem hodie:nec cererem.tu purgari iusseras
Vasa:ut rem diuinam faceres.& hunc me accersitum mittis:
Vt tecum pranderet.Am.Blepharo:disperēā:si intus adhuc fui:
Aut si hūc miserim.ubi me liqsti? So. domi cū alcumena cōiuge
Ego a te abiens portum uersus uolito.hunc tuis uerbis uoco.
Venimus.nec te nisi nūc uideo postea.Am.scelestū caput.(gra
Nūq̄ abis:qn uaples.So.blepharo.Ble.āphitruo mitte hūc mea
Et me audias.Am.en mitto.qd uis loq̄re.Ble.Isthic iādudū mihi
Maxima memorauit mira.præstigiator forte:aut ueneficus
Hanc excantat tibi familiam inquire aliunde.uide quid fiet.
Nec ante hunc excruciatum missum facias:q̄ rem intelligas.
Recte mones.faciam.Sed te aduersum uxorē aduocatū uolo.

Iuppiter. Amphitryo. Sosia. Blepharo.

Am. QVis tam uasto impete has fores toto cōuulsit cardine?
Iu. Quis an ædis tātas tā diu turbas cōcitat? quē si cæpo:

QVis tam uasto īpete.Idē ē genus carminis cū supiore:tetrametrū.s.acatalecticū: octo pedibus icedēs. In hac scena:Iouis & āphitryonis cōtētiones agūtur blepharone arbitro:q tādē sibi nō liq̄re asserēs:uter eo⁊ potius eēt uerus āphitryo:re indiscussa illos iter se iubet litē partire:quū sibi aliud agēdū occurreret. Quis tā uasto īpete. Scimus Mercuriū supius itroisse i domū āphitryonis:ut Iouē āphitryonē gerētē euocaret:ita exigēte āphitryone. Nūc igitur exit iuppit:& exiēs:magna uoce:& ueluti aīo cōcitato petit:qs fores pulsauerit tāto īpetu:ut q̄si e cardinibus diuulsæ sint.hoc aūt dicit:ut cām quærat:qua āphitryoni irascatur.nā nō tetigerat nunc āphitryo fores: sed prius multo:qn Mercurius ei rñderat:qs ad fores?ut supra uisum ē. Impete.p īpetu:more ātiquo. Turbas.

contentiones ac si audiuisset omnia ea quæ cũ Mercurio ab amphitryone fuerant actitata. Sacrificabo mani-
bus.manibus idest umbris:animisq; teleboaꝝ:quos amphitryo interfecerat.ostendit aũt per hoc iuppiter:se esse Lares.
amphitryonem:qui sacrificium paret:pro uictoria ex telebois relata.Plotinus phũs scribit:Animas hominũ demo Lemures
nes esse & ex hoĩbus fieri lares:si meriti bene sint.lemures siue laruas:si male.Manes autem dici:si incertũ sit:bñ uel larue.
ne:an male meriti fuerint.laruas q̃ppe esse noxios dæmones ex hoĩbus factos: quos græci cacodæmonas uocãt. Manes.
lares aũt eudemonas hoc est bonos dæmones. Ex ædibus.in ædibus.sup limine ædiũ uel ab ædibus.i.a parte Ex.

Telebois sacrificabo manibus.Am.nihil est: ut dici solet:
Quod hodie bene succedat mihi:deserui blepharonẽ:& sosiã:
Vt cognatũ naucratẽ reperirẽ.hunc nõ repperi.& illos perdidi.
Sed eos uideo.ibo aduorsũ:ut si q̃d hñt sciscitẽr.So. blepharo il-
Ex ædib⁹:herus ẽ.hic uero ueneficus.Ble.ꝓh iuppiter: (lic q
Quid intueor?hic nõ est:sed ille amphitryo.isthic si fuat:
Illũ sane nõ esse oportuit:nisi quidem sit geminus.
Iu. Eccũ cũ blepharone sosiã.compellabo hos prius.sosia.
Tandẽ redis ad nos esurio.So.dixin tibi hunc ueneficum?
Am. Immo hunc ego thebani ciues:qui domi uxorẽ meam
Impudicicia impediuit:ꝑquẽ teneo thesaurum stupri.
So. Here si tu nunc esuris:ego satur pugnis ad te uolito.
Am. Pergin mastigia?S. abi ad acherontẽ uenefice.A. men ueneficũ?
Vapula.Iu.q̃ hospes intẽpiæ:ut tu meũ uerbes?A.tuũ?Iu.meũ
Am. Mentiris.Iu.sosia i:dũ hunc sacrifico.fac paretur prandium.
So. Ibo nunc amphitryonẽ ut arbitror ita comiter amphitryo.
Accipiet:ut dudũ memet ego ille alter sosia sosiam.
Interea dũ isti certant:in popinã diuertendũ est mihi:
Lances detergam omnis:omnisq; trullas hauriã.Iu.tun me
Mentiri ais?Am.mentiris inquã meæ corruptor familiæ.

ædium.is enim erat iuppiter.ex aũt interdum significat in. ut ex renibus laborat.i.ĩ renibus. Interdũ significat pro:ut ex re tua ẽ ex utilitate est.i.pro re pro utilitate.aliquando ab:ut ex illo est.i.ab illo:uel de ut ex illo supant hæc simulacra uiro.In cõpositiõe aũt aliq̃ñ intẽtiua ẽ ut excogito exaudio.aliquando priuatiua ut ex lex.expleo.Ennius. Nauibus explebãt se se.terrasq; replebant. Virgil.Discedã explebo numeꝝ. Veneficus.præstigiator.ficticius.subditicius. Hic non ẽ: sed ille amphitryo.uerba sũt blepharonis:admirãtis iouis & amphitryonis eandem effigiẽ. Sosia. salutatiuus casus est a ioue proiatus. Tandem redis ad uos.addi oportuit ṽbum redis.metri & sententiæ

necessitate. Esurio.fame teneor.nam ut supra habuimus:miserat eũ uocatũ naucratẽ in prandiũ. Dixin ti-
bi hunc ueneficũ.ubi audiuit Sosia:ionem mẽtionem facere de esuritione:ꝓcul dubio censuit illũ Amphitryonẽ
esse:& ꝓpterea ad blepharonem cõuersus ait:Dixin tibi hunc:alteꝝ.s.esse ueneficũ:qui tñ uerus erat amphitryo.
unde audiẽs amphitryo ueneficũ in conspectu se appellari contineri non potuit:q̃n iracũdia ac dolore ꝑcitus ex
clamaret tanq̃ ad populũ thebanũ:preces fundẽs:ut a se huiusmodi iniuriã repelleret. Immo hũc ego thebani Impedire.
ciues.s.dico eẽ ueneficũ. Impediuit.sordidauit.ad ꝓbrũ duxit.ita exponit Marcellus textũ hũc adducẽs.impe-
dire inq̃t sordidare.ad ꝓbrũ ducere.Plau.in amphi.Immo hũc ego thebani ciues:qui domi uxorẽ meã impudici Thesaurus
cia impediuit. Per quẽ teneo thesauꝝ stupri.hunc quoq; finẽ uersus citat Marcellus in expositiõe uocabuli:qđ
est thesauꝝ.Dicẽs.Thesauꝝ & copiã pessimæ rei dici posse Plautus uoluit in amphitryone:q domi uxorẽ meam
impudicicia ĩpediuit:ꝑ quẽ teneo thesauꝝ stupri:sed in Marcelli codice deficiebant illa uerba:ꝑ quẽ quæ & ṽsus
integritati:& sniæ necessaria cẽsentes:addi curauimus.Et Sarracenus interp̃s neq; hoc loco adduci potuit:ut hos
uersus in familiã Plautinã recipiẽdos cẽseret. Here si tu nũc esuris.Sosia ṽbis iouis rñdet: iocans in eo qđ ille
dixerat esurio.nã q satur ẽ esurire nõ uidetur:ideo inq̃t Sosia.at ego pugnis satur ad te uolito.meminerat.n.ṽbe-
rum a Mercurio acceptoꝝ. Pergin mastigia.Audiẽs amphitryo Sosiã seruũ suũ appellare heꝝ illũ alteꝝ: ꝑgin
inq̃t ṽbero adhuc me despicere?Et Sosia rñdet.abi ad acherontẽ uenefice. Men ueneficum? scilicet appellas.
Vapula.& ita amphitryo ꝑcussit Sosiam pugno:uel manu. Quæ hospes.hic iouis & amphitryonis cõtẽtio
incipit:quũ iuppiter ostendit:se pati nolle seruum suũ ab amphitryone uti alieno & externo homine uerberari.
Sosia i:dum hunc sacrifico.ablegat iuppiter Sosiam quo maxime optabat:ad parandum uidelicet prandium. Trura.
Vt dudũ memet.ordo.est:ut ego ille alter sosia memet Sosiã accæpi. Trullas.Truã ut Noñ. inquit: Veteres a Trulla.
terẽdo:quã nos diminutiue trullã dicimus appellari uoluerũt.Pomponius in panuceatis.Mulier ubi aspexit tam
mirifice titulatã trullã.Titinnius.Cocus magnũ ahenũ quãdo feruit:palo consuta trua.In generibus aũt uasoꝝ Pollubrum
idem Noñ.ait.Pollubrũ qđ græci:nos Trullã uocamus.Fabius pictor.Aquã manibus pedibusq; dato. pollubrũ
sinistra manu teneto.dextra uasum cũ aqua.Varro autem sic.Trua q trauolat ea aqua.ab eodem est appellatum
Trulleum.simile enim figura:nisi q latius est: q concipit aquã:& q manubrium cauũ non est. Et Nonius alibi. Trulleum

Trulleū ingt:quò manus pluūtur. Ex his oībus coucipe poſſumus: Truā:culus diminutiuū eſt Trulla. nec nón trulleū: & pollubrū:uas eſſe rotūdum ſemicauū:in qđ aqua ex urceolo manuali:ſiue alio uaſe ſupne demittitur.
Gutturinū. Vrceolus aūt ille manualis:gutturinū uocatur:ꝗ ex eo guttatim cadat aqua in pollubrū. Vnde & uas ſtercoranū: in quod feces ſupne deſluūt trulla uocatur. Iuue. Si trulla inuerſo crepitū dedit aurea fundo. quanꝗ is uerſus uarie a cōmentatoribus exponatur:ſed nō inſulſius fortaſſis a Britānico:qui trullā ibi ꝓ uentre diuitis crepitū emittente accipit:nó pro uaſe. Scimus ēt trullā ꝓ poculi genere a Seuola iurecōſulto accipi:& ab Oratio itē eo uerſu: Qui ueiētanum feſtis potare diebus campana ſolitus trulla: ꝓpterea hoc loco:oīs trullas hauriam:ideſt oēs phialas:oīaꝗ pocula euacuabo: exponēdū putamus.

Iu. Ob iſtuc indignū dictū:te obſtricto collo hac diripiam.
Am. Veh miſero mihi. Iu. ante id cauiſſe oportuit. A. blepharo ſuppe(tias mihi.
Ble. Cōſimiles ſūt adeo:ut utri adſim neſciā. rixā tñ
Vt pote eſt:dirimā. amphitryo noli amphitryonē duello ꝑdere.
Linque huius collū ꝑcor. Iu. etiā tu amphitryonē dictitas?
Ble. Quid ni?dū tu uis eſſe:alter quoꝗ eſſe forma non deſinit.
Interea quæſo collū linque. Iu. dic mihi. uidetur ne tibi
Iſthic amphitryo? Ble. uterꝗ qdē. A. ꝓh ſūme iuppiter:ubi hodie
Mihi formā adimis pergo quærere. tun amphitruo? Iu. tu negas?
Am. Pernego:quando thebis præter me:nemo eſt alter amphitruo:
Iu. Immo præter me nemo, atꝗ adeo tu blepharo iudex fies.
Ble. Faciam id ſi queo ſignis palam:tu reſponde prius. Am. lubens.
Ble. Anteꝗ cum taphiis a te pugna ſit inita:quid mandaſti mihi?
Am. Paratā in ipſo portu naui:clauo hæreres ſedulo:
Vt ſi noſtri fugam facerent:illuc me tuto reciperem.
Iu. Item aliud:ut bene nūmatum ſeruaretur marſypium.
Am. Quæ pecuniæ? Ble. taceſis tu, meū eſt quærere. ſciſti numerū?
Iu. Talenta quinquagita attica. Ble. hic examuſſim rē enarrat. & tu:
Quot philippei? Am. duo millia. oboli uero bis totidē. Ble. uterꝗ
Rem tenet ꝓbe. intus in crumena clauſū alterū eſſe oportuit.
Iu. Attende ſis. hac dextra:ut noſti:regē mactaui pterelam.
Spolia ademi. & paterā:qui ille potare ſolitus eſt:in ciſtella
Pertuli. dono uxori meæ dedi:qui cū hodie domi laui:
Sacrificaui:cubui. Am. hei mihi quid audio?uix apud me ſum.
Vigilans quippe dormio. uigilans ſōnio. uiuus & ſanus intereo.
Ego ille ſum amphitryo:gorgophonis nepos. imꝑator thebanus
Creontis unicus:teleboaꝶ perduellis:qui acarnanes:

Te obſtricto collo hac diripiā. iuppiter i amphitryonem manū extendēs: per collum eū cæpit. Abſtraxitꝗ inuitum: fauces illi ſtringēs. & ueh miſero mihi clamitare cogens: qđ & ſuperius ſe factuꝶ pollicitus eſt:quum dixit: Quū ego amphitryonem collo hinc obſtricto trahā. Blepharo ſuppetias mihi. feras ſcilicet. Vtpote eſt. ut poſſibile eſt. Etiā tu amphitryonem dictitas. etiam tu inquit iuppiter adeo rudis es:ut hunc amphitryonem appelles. Tuu amphitruo? Amphitryo: quaſi extra ſe:& amēs: iouem rogat: an ipſe ſit amphitryo. Tu blepharo iudex ſis. Blepharo arbiter inter utrunꝗ: his uerbis a ioue conſtituitur: ut iudicet: uter eorum ſit amphitryo. Clauo hæreres. gubernaculo.
Clauus. Clauus enim a claudendo dictus:eum ſignificat qui figitur ut claudat ſiue contineat aliquid. Et ſignificat gubernaculum nauis. ꝗ eam dirigat:rectamꝗ contineat. Cicero. Ille aūt clauū tenens quietus ſedeat in puppi. Clauus etiam ueſtis genus fuit:quæ ſi latior erat:latus clauus dicebatur. Et a claui:qui infigitur ſimilitudine clauus appellatur tuberculi genus cal-
Marſypiū. loſi:qđ in diuerſis corporis partibus naſcitur. Marſypium. ſacculus ad tenendas pecunias. græcum eſt nomen. μαρσύπιον. Cato. Et qđ perſpicuum eſt. maiorem curam habere nos Marſupii noſtri:ꝗ uitæ noſtræ. ſcribimus indifferenter marſypium. & Marſupium. quia. υ. in y uel in. u. conuertatur. ut thyle. thule. Talenta quinquagin
Talentum. ta attica. Talentum uarii fuit ponderis apud antiquos. Quumꝗ duplex proprie fuerit: Atticum:& Euboicum. Et iterum Atticum duplex:magnum & paruum:hac computatione:uidetur fuiſſe talentum ualoris philippeorum quadragiuta & oboloꝶ. lxxx. quum philippei duo millia & bis totidem oboli talenta quinquaginta conficiant. philippeus autem unus ꝗtum ualuerit ad rationem pecuniæ noſtræ:adhuc quærimus. Sed de talento & ceteris ponderibus in Aſinaria copioſius dicemus Attende ſis. Iouis uerba ſunt ad blepharonem:qui quum gubernator fuerit nauis amphitryonis:ibi apud exercitum intelligere potuit Amphitryonem regem pterelam interfeciſſe: propterea ait:ut noſti:his uerbis Iuppiter amphitryonem ita attonitum reddit:ut extra ſe eſſe ſibi uideatur:ut patet ex uerbis eius ſubſequentibus. Perduellis. hoſtis. ac ſi diceret domitor. Teleboarum. de his ſatis. in princi

pio huius comœdiæ dictum est. Qui acarnanes & taphios ui uici. Acarnanes populi sunt epiri: iuxta amnem acheloū siti: e regione cephaleniæ: quos forrassis opus fuit amphitryoni in cephalenios proficiscenti prius subigere: ne cephalenus: siue taphiis: aut telebois: auxilium ferrent. diximus. n. eosdem esse cephalenios: taphios: & teleboas. Et aduertendū est Acarnanes penultima syllaba producta pferri debere: quēadmodū etiam in regulis crescentium: in epopeia nostra docuimus. nam singulis noīatiuus est Acarnan: sicut titan. Virg. quoq; alter acarnan. Ouidius de acheloo. Amnis acarnanū lætissimus hospite tanto. Sūmum regem. pterelā scilicet. Cephalum. a quo cephalenii teleboæ siue taphii dicti sunt ut in pncipio comœdiæ dixius. Ego idē. iuppiter pari mō: ut se amphitryonē cōprobet: taphios illos se cōtudisse asserit: additis quibusdā: ut uerisimilior eius fiat assertio. Verum ubi scriptum est. nostræ germanū coniugis: existimamus: non germanum: sed pa: ētem scribi debuisse: nisi artificiose ita a poeta dictū sit: diligenter errāte: ut eo magis iuppiter se hominem: amphitryonemq; ira cōcitatum simularet: ppter quā nomen pro nomine poneret: ut irati consueuerūt. Vertebāt. illi hostes taphii: achaiam: ætoliam: & phocidē: uagati per ioniū ægeū & creticū freta. ita ordinanda est littera. Vide blepharo. ut. s. recte iudices: nec decipiaris. Fite. a fio uerbo: idest estote. sis: Sic in pœnulo. Qui non edistis: saturi fite fabulis.

Acarnanes

Et taphios ui uici: & sūmum regem uirtute bellica:
Illisce præfeci cephalum magni deionei filium.
Iu. Ego idem latrones hostes bello & uirture contudi.
Electrionem perdiderant nostræ germanum coniugis:
Achaiam: ætoliam: phocidem: p freta ioniū: ægeū: & creticum
Vagati ui uertebant piratica. Am. di immortales. mihimet
Non credo. ita omnia quæ facta illic examussim loquit̄. uide
Blepharo. Ble. unū supest. id si fuat: amphitryones fite gemini:
Iu. Quid dicas noui. cicatricem in dextro musculo ex illoc uulnere:
Q d' mihi ipegit pterela. Ble. cā qdē. A. apposite qdē. en eā aspice.
Ble. Detegite. aspiciam. Iu. deteximus. uide. Ble. supreme iuppiter
Quid intueor? utriq; in musculo dextero: eodem in loco:
Signo eodē apparet pbe: ut primū coiuit cicatrix ruffula
Subliuida. rationes iacent iudicium silet. quid agam nescio.
Vos inter uos isthæc partite: ego habeo: mihi negocium est.
Neq; unq̄ ego usq̄ tanta mira me uidisse censeo.
Am. Blepharo q̄so te ut aduocatus mihi adsis: ne ue abeas. Ble. uale.
Quid opus ē me aduocato? quin utri sim aduocatus nescio.
Iu. Intro iā ego hinc eo: alcumena parturit. Am. perii miser.
Quid ego nūc faciā? quē aduocati iam: atq; amici deserunt?
Nunq̄ ædepol me inultus istic ludificauerit quisquis est:

Quid dicas noui Iouis uerba sunt. Musculo. Musculus duo significat & paruū murē: qppe a mus diminutiuū est: & articulū: in quo neruorū capita sunt. Impegit. incussit. intulit. ab impingo ūbo cōposito a pango. Apposite qdem. s. narras. uerba sunt amphitryonis illico brachiū expediētis: ut cicatricē brachii ostēderet. Supreme iuppiter Blepharo ut uidit utriusq; brachiū insignitum ea cicatrice: exclamat admirabūdus: qa utriq; appareat ea cicatrix ruffula & subliuida: ut solent esse cicatrices coactorū uulnerū. Iudiciū silet. quid agā nescio. Res distrahēda est: & ampliāda: ut aiunt iureconsulti. qd' quum romani iudices significare uellent: inscribebant. N. L. hoc est: nō liquere: & rem in alium diem reiciebant. Vos inter uos isthæc partite. hoc iam sequitur ad pdicta. nec est alia Scena separata: sed huius iam cœptæ finis. Et addendū fuit isthæc: tum ex codicibus antiquis tum uero metri necessitate: & sententiæ cōcinnitate. In superioris autem adiectionis expositione: non uisum est nobis opere ptium notare singula uerba correcta: uersusq; singulos i suum nitorem redactos: breuitatis causa: hoc uno contenti uerbo. q ab illo uersu: Sacrufico ego hunc tibi iuppiter: ad hunc: uos inter uos isthæc partite: non minus laboris absumpsimus in redigendis ad libellam metris: q̄ in ceteris antecedentibus: & sequentibus. ita undiq; fragmentis: & superfluitatibus: ac defectibus scatebant. Neq; unq̄ ego usq̄. Ita scribenda sunt uerba. nō. neq; ego unq̄: quia uersus claudicaret. uerba sunt blepharonis omnia hæc: admirantis de huiusmodi rebus. Et quia dixerat. ego habeo. mihi negocium est: &. abire incipiebat: amphitryo eum reuocare quærit dicens. Blepharo quæso te ut aduocatus mihi adsis. Aduocatus dicitur: qui ius alicui suggerit: uel psentiam suā cōmodat amico: ut refert Asco. pedianus. Dixerat aūt etiā superius Amphitryo. Sed te aduersum uxorem aduocatū uolo. Quid opus est me aduocato. Ita scribi debet. metri necessitate. non quid opus: ut scribit Pius. Intro iam ego hinc eo. Ita scribi debet & hoc. metri ratione. nā aliter uersus nō cōsisteret. Et uerba sunt Iouis illinc se recipientis: quæ coram aliis auditoribus profert. Quid ego nunc faciā. Ita scribendū est. metri necessitate: & etiā ex codicibus antiqs: in quibus scriptū est. quid ego: cū glosa interlineari. s. faciam. aliter. n. uersus minime consisteret. Ludificauerit. Ita scribendum est. sententiæ concinnitate. nō ludificauit.

Musculus

Aduocatus

Resq; ut facta est eloquar. ordo est eloquarq; ut. i. quo res facta est. Thessalū. Thessalia ueneficiis omnigeneribus scatebat. In tantū: ut thessali p magicis: & pstigiatoribus dicatur. Propertius. Eruere & uasto thessala saga mari. Qui puerse adeo pturbauit. addēdū fuit adeo: metri necessitate. nā aliter mācus erat ūsus. Quisnā me thebis. Ita scribēdus est ūsus metri necessitate. conqritur secū Amphitryo: nullū se thebis miseriorē dicēs. Quid nūc agā. nō qdnā agam: quia claudicaret ēt hac parte ūsus. Quē mortales oēs. nō quē oēs mortales. qa itē claudus ambularet ūsus. In ædibus. ablō usus est: quū alias actō tantū ad locū utamur. Siue patrē: siue auū: siue alium uidebo. ita scribēdus est uersus. partim ex cod. antiquis: ptim metri necessitate. Neq; me iuppiter: neq; me dii phibebūt oēs si uolent. Desperatione quadā agitatus amphitryo hæc pfert. Et ūsus ita scribendus est. metri necessitate. & uolent ex cod. antiquis. Quin faciā sic ut constitui. Ita & hic scribēdus ē. addēdū fuit sed. metri necessitate. Et hæc oīa supplementa: atq; correcta perperā ab interpretibus ambobus Pio & Sarraceno relicta fuerant.

O Apes atque opes uitæ meæ. Tetrameter acatalecticus ē huius quoq; scenæ ūsus: ut supior. octo pedibus cōsistens. usque ad eū ūsum loquere. ī quo bromia tandem amphitryoni qd intus actum sit refert. nā ab inde ad finē. brachicatalecticus est: septē tantū pedes nactus. Introducitur in hac scena Bromia ancilla: cuius nomen a poeta idoneum & cōmodū pposito fictū est: tanq̄ fulguritā: hoc est fulmine afflatā significet: nam Βρομος crepitus ignis strepitusq; dicitur. hæc aūt ex ædibus erūpens acclamitat: mira intus fieri: ex cuius sermōe cætera deteguntur: quæ ad comœdiæ finē faciebāt.

Nā iam ad regē recta me ducā: resq; ut facta est eloquar.
Ego pol illum ulciscar hodie thessalum ueneficum:
Qui peruerse adeo perturbauit familiæ mentem meæ.
Sed ubi illest? intro ædepol abiit: credo ad uxorē meam:
Quisnā me thebis alter uiuit miserior? quid nunc agam?
Quē mortales omnes ignorant & ludificant ut lubet.
Certūst introrūpā in ædibus: ubi quēq; hominē aspexero:
Siue ancillam: siue seruum: siue uxorem: siue adulterum:
Siue patrem: siue auum: siue aliū uidebo: obtrūcabo in ædibus.
Neq; me iuppiter: neq; me dii. phibebunt omnes: si uolent.
Quin faciam sic ut cōstitui: sed pgam in ædibus nunc iam.

Bromia ancilla. Amphitryo.

Dapes: atq; opes uitæ meæ iacēt sepultæ in pectore
Neq; ulast confidentia mihi in corde quin amiserim.
Ita mihi uidentur omnia: mare: terra: cælum consequi
Iam ut opprimar: & ut enecer: me miseram. qd agam nescio.
Ita tanta mira in ædibus sunt facta: ue miseræ mihi.
Animo malest: aquam uelim: corrupta sū: atq; absūpta sum.
Caput dolet: neq; audio: nec oculis prospicio satis.
Nec me miserior fœmina est: neq; ulla uideatur magis.
Ita heræ meæ hodie contigit. nam ubi parturit: deos inuocat.

Dapes. Dapes atq; opes. Ancillaria est cōnqstio. & catachristicos: dapes & opes posuit: pro anima alente: hoc est uegetatiua: quæ organa refocillādi pbere cōsueuit ad corpus stabiliendū & fulciendū: hoc est uires oēs: quas ideo iacere sepultas in pectore dixit: quia sibi nō possent opitulari ex nimio metu cōcæpto. Dapes dicimus largiores & opiparos apparatus. Mar. Illa qdē lauta est dapibusq; instructa supbis. Virgil. Nā simul expletus dapibus uinoq; sepultus. Dicimus ēt daps in singulari. Cato in re rustica. Si daps pfanata fuerit. p epulo qd dius effertur. **Confidentia.** Cōfidētia: p fortitudine hoc loco positū uidetur. alias. n. in malā ptē potius sumitur. Teren. O ingentē cōfidētiā. i. impudētiā. Mihi in corde. ita scribeū. est: metri ratione. non iā in corde. nā claudicaret uersus.

Quin. i. quā nō. ut supius diximus in expositiōe huius dictiōis qn. Cōsequi. ita uidētur mihi oīa. hoc ē mare terra & cælū cōsequi. i. in unū cōuenire: & cōspirare: ut ego iā opprimar. Et ut enecer. addendū fuit &: metri necessitate. Aquā uelim. ut reuiuiscāt redeātq; amissi spiritus. lipopsycos. n. idest aīo defectos in faciē cōspsa aqua recreat & refocillat. Corrupta. afflictata: ægritudine oppssa. Heræ meæ. Nā cū alcumena paritura eēt: uidetur emissam aioue fuisse uocē magnā cū tonitru: qua illi significabat diuinum adesse auxiliū. Ex quo tonitru: & amphitryo q pro foribus stabat: & reliqui oēs domestici præ metu cōciderāt. hoc ē qd tandē dictura ē hæc ancilla. **Parturio.** Vbi parturit. parturio quāq̄ desideratiuoꝝ ūboꝝ formam habeat ut esurio: dicturio: uidetur tn̄ aliam habere plærūq; significationē: & significare: nō cupio parere: sed in pariendo laboro: ut hoc loco: quā significationem & cætera similis formæ ūba habere interdū cōperiūtur: ut cœnaturio: Mar. In oībus uacerra q cōclauibus consumit horas: & die tota sedet: cœnaturit uacerra: nō cacaturit. idest laborat: ut cœnet. Ply. Vtiq; constat parturiētes foliis substratis celerius parere. Cicero. Vtinam aliquando dolor populi romani pariat: quod iamdiu parturit. Liuius. Et quod diu parturit animus: utinam pariat. quandoq; tamen etiam aliter accipiuntur. Deos inuocat. non deos sibi inuocat. superfluit enim sibi: ad uersus rectitudinem.

Vt tonuit ualide. Ita scribendũ uidetur. & non ut ualide tonuit: ut fere habent codices. nã syllaba una uersui abũdaret. hoc aũt modo quãq̃ etiã abundet: tolerari solet ꝓpter sequentẽ uersum a uocali incipientẽ. eritq; hypmeter v̄sus: ut in illo Virgilii. Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorẽ. Et foliis undã tepidi. d. aheni. Strepitus crepitus. soni. toni. amplificatio est p cõgeriẽ. Cũ uoce exclamat. addẽdũ fuit cũ: metri necessitate. Et tuis oĩbus. eadẽ rõne addendũ fuit oĩbus: ne uersus claudicarent. Præuertit. ꝓuenit. ꝓoccupat. Ocyus accurro. addẽdũ fuit ocyus: metri necessitate. & ex codicibus antiq̃s. Vt sciscã. ut intelligã: ut cognoscã. Est sciscere sciẽdi causa exquirere. Sciscere.

Strepit⁹: crepit⁹: sonit⁹: tonitr⁹: ut subito: ut ꝓpe: ut tonuit ualide
Vbi quisq; institerat concidit crepitu: ibi nescio quis maxima
Cũ uoce exclamat. alcumena adest auxilium: ne time:
Et tibi: & tuis oĩbus propicius cæli cultor aduenit.
Exurgite inquit qui terrore meo occidistis præ metu.
Vt iacui exurgo: ardere censui ædis: ita tum fulgebant:
Ibi me inclamat alcumena: iam ea res horrore afficit.
Herilis præuortit metus: ocyus accurro: ut sciscam quid uelit.
Atq; illam geminos filios pueros peperisse conspicor
Neq; nostrum quisq̃ sensimus: quũ peperit. neq; præuidimus:
Sed hoc quid est: qs hic est senex: qui ante ædis nostras sic iacet:
Nũnã hũc pcussit iuppiter: credo ædepol: nã proh iuppiter
Sepultus ẽ quasi sit mortuus. ibo & cognoscam quisquis est:
Amphitryo hic qdẽ est. amphitryo. Am. peri. Bro. surge. Am. interii. Bro. cedo manum. (crepuit
Am. Quis me tenet: Bro. tua bromia ancilla. Am. totus timeo. ita me i
Iuppiter: nec secus est: q̃ si ab acheronte ueniã: sed quid tu foras
Egressa es: Bro. eadẽ nos formido timidas terrore impulit:
In ædibus ubi tu habitas nimia mira uidi: ue mihi
Amphitryo: ita mihi animus ẽt nũc abest. Am. agedũ expedi.
Scin me tuũ eẽ herũ amphitryonẽ: B. scio. A. uide ẽt nũc. B. scio.
Am. Hæc sola sana mihi restat meorũ familiarium.
Bro. Immo oẽs sani sunt profecto. Am. at me uxor insanũ facit.
Suis fœdis factis. Bro. at ego faciã tu idem ut aliter prædices
Amphitryo: & piam pudicamq; esse tuã uxorẽ ut scias.
De ea re signa atq; argumenta paucis uerbis eloquar.
Omniũ primum tibi alcumena geminos peperit filios.
Am. Ain tu geminos: Bro. geminos. Am. di me ꝓuãt. Bro. sine me dicere
Vt scias tibi: tuæq; uxori deos esse omnis propicios.
Am. Loquere. Bro. postq̃ parturire hodie uxor occœpit tua.

Nostrum quisq̃ sensimus. modus loquẽdi Plauto familiaris: pro q̃sq̃ nostrum sensit. Sed hoc qd est: ita scribi v̄sus necessitas cogit: & sniæ cõcinnitas. Quis hic est senex. Amphitryonem forte cõspexerat bromia tonitru ꝓcussũ & tacẽtem. Sepultus est. Sepultus dicitur iacẽs & sine sẽsu. Virg. Inuadũt urbẽ sõno uinoq; sepultã. Et p dormiẽte ponitur. Idem occupat æneas aditũ: custode sepulto. Sepultus. Increpuit. crepitu fulmineo concussit. In ædibus ubi tu hitas ita scribeñ. ẽ: metri rõe & nõ: tu ubi habitas. Hæc sola sana mihi restat meoꝝ familiariũ. ita scribẽdus v̄sus est: metri necessitate: & sniæ congruitate: id qđ seqñs uersus ostendit: quum ridens bromia ancilla ait. Immo oẽs sani sunt ꝓfecto. Nã qa amphitryo & delirãtẽ: centã ue uxorem supius cẽsebat: ut quæ cũ nõ cognosceret: diceretq; ꝛ ulto añ aduenisse & secũ cubuisse & seruũ insanũ q̃ cũ exclusisset tecto: negaretq; suũ eẽ herũ amphitryonẽ: & a ioue amphitryonẽ simulante derisus & collo ꝓtractus fuerat: ac demũ a blepharone cognato nõ satis cognitus: & propterea bis rogauerat ancillam hanc: an se amphitryonem esse ipsa cognosceret: quæ eum esse seq; id scire asseruerat: iccirco: hæc sola inquit sana mihi restat meorum fa. cæteri enim delirant ac desipiunt. Nec admittenda sunt: quæ obloquuntur super hoc Pius & Sarracenus interpretes: Sarcam legentes: & super eo multa futilia & nugalia fabulantes: quem locum Britannicus Ioannes noster apprime doctus: nobis primus insinuauit. Immo omnes. Bromia ancilla audiens herum dicentem. hæc sola sana mihi restat meorum fa. immo inquit: omnes sani sunt profecto. quid enim salis succi ue haberet hæc responsio: si sarcam gestat legeretur: ut nugantur ii interpretes. Et piam pudicãq; esse tuam uxorem ut scias. ita scribi debet. metri necessitate: & sniæ cõgruitate. nõ piam & pudicã esse: ut legũt idẽ interpretes. hic aũt sensus est. Ego faciã ut scias: uxorẽ tuã esse piã & pudicã. Omniũ primũ tibi alcumena. Tibi addẽdũ fuit. metri necessitate. nã pes unus deficeret uersui. Loquere. hinc iã v̄sus brachicatalectici sunt usq; in finẽ scenæ: septẽ pedibus cõstãtes. Postq̃ parturire. idest laborare ut pareret: ut supra diximus: qđ magis exponit v̄sus seqñs: ubi

Purus. Caput cur deis operiatur. hostibus aperiatur.

utero exorti dolores. Manibus puris.mundis & a culpa alienis.nã puritas p mũdicia põitur.Sic Festus.Pura uestimẽta sacerdotes ad sacrificia habuisse dicit.i.nõ obsita:nõ fulgurita:nõ funesta:nõ maculã habẽtia. Capite opto.uelato.ne sibi aliqđ omen occurreret.uel ut se hũiliorẽ redderet erga deos:quos inuocabat.Iccirco.n.sacrificãtes aiunt caput opire solitos:quẽadmodũ legimus apud Virg.Et capita ante aras phrygio uelamus amictu:qa se eiusmodi uelatione humiliores redderẽt:Potentioribus uero occurrẽtes iccirco caput aperire solitos:ut ab illis inuidiã detrahant:ne pares diis ĩmortalibus honores poscere:& eodẽ cultu delectari uideatur. Totæ ædes cõfulgebãt.ita scribi debet.nõ ædes totæ: qa superflueret pes unus. Nostrũ quisq̃ audiuimus.idẽ modus loquendi qui supra.nostrũ quisq̃ sensimus.p quisq̃ nostrũ audiuit. Vtut. quõcunq;. Isthæc mitte. mitte inquit bromia isthæc: hoc est iracũdiam a te conceptam & bilẽ.Et scribendum est.isthæc mitte.nõ mitte isthæc metri necessitate. Lauere iussit nos.lauere scribendũ est.ut sit tertiæ inclinationis uerborum:pro lauare.ita exigit metri necessitas nã aliter ṽsus non cõstaret.Et Marcellus testatur hũc locũ citãs.

Cunæ Cunabula Cunire

Cunabulis. Cunæ sunt:in quibus infantes iacent.inde Cunabula lecti:in quibus similiter iacere infãtes cõsueuerũt. Et cunire uerbum qđ est stercus facere & ingnare Festo:q; infantiũ Cunæ soleant frequẽter stercore fœdari. Suppetiæ auxilia.& suppetias ferre : & occurrere suppetias apud Cæsarem in cõmentariis.& alibi apud autores inuenire facile est.

Vbi utero exorti dolores ut solent puerperæ:
Inuocat deos ĩmortales:ut sibi auxilium ferant.
Manibus puris:capite operto:ibi continuo contonat
Sonitu maximo.ædes primo ruere rebamur tuas.
Totæ ædes consulgebant tuæ:quasi essent aureæ.
Am. Quæso absoluito hinc me extemplo quãdo satis deluseris.
Quid fit deinde:Bro.dum hæc aguntur interea uxorẽ tuam
Neq; gementẽ:neq; plorantẽ nostrum quisq̃ audiuimus:
Ita profecto sine dolore peperit.Am.iam istuc gaudeo:
Vtut erga me merita.Bro.isthæc mitte:atq; hæc quæ dicã accipe.
Postq̃ peperit pueros:lauere iussit nos occœpimus.
Sed puer ille quẽ ego laui ut magnus ẽ & multum ualet.
Neq; eum quisquã colligare quiuit in cunabulis.
Am. Nímia mira memoras:si isthæc uera sunt:diuinitus
Non metuo:quin meæ uxori latæ suppetiæ fient.
Bro. Mage iam faxo mira dices:postq̃ in cunas conditus est:
Deuolant angues iubati deorsum in impluuium duo
Maximi:continuo extollunt ambo capita.Am.hei mihi.
Bro Ne paue:sed angues oculis omnis circunuiscere.
Postq̃ pueros conspicati:pergunt ad cunas citi.
Ego cunas recessim rursum prsum trahere & ducere:
Metuens pueris:mihi formidans:tantoq; angues acrius
Persequi:postq̃ conspexit angues ille alter puer:
Citus e cunis exilit:facit recta in anguis impetum.
Alterũ altera appræhendit eos manu perniciter:

Impluuiũ Cõpluuiũ. Rursum prorsum.

Mage iam faxo mira dices.Mage pro magis scribi metri necessitas cõgit.nã uersus superflueret. In impluuiũ.impluuiũ dicebatur locus relictus in medio caui ædiũ per quem lux ab aere exciperetur deorsum:per quem & impluebat:& inde impluuiũ uocatũ:sicut Cõpluuiũ qua compluebat sursum:imbricum coronano siphunculata tubulata ue appellabatur. Sed angues.Angues pprie aquaæ sunt.Sic Virg. Immẽsis orbibus angues incũbunt pelago. Ego cunas recessim rursum prsum trahere & ducere. supple cœpi : uel trahebã & ducebam.Versum aũt ita scribendũ omnino censemus.ex antiquis codicibus.in qbus scriptũ est:recessim rursum uorsũ.ubi facilis error apparet in dictõe uorsum p prorsum.Scimus aũt rursum prsum antique dictũ ante & retro significare.ut Donatus inquit.Virg.rursus cura patrũ cadere.Varro in andabater.Mortales multi rursus ac prsus meant.nã qđ ait Pius:malle se:ut scribatur rursum prsum absq; illa dictione recessim deliriũ sapit:qm uersus claudicaret.Sentẽtia aũt est:ut dicat Bromia ancilla:cœpisse trahere cunas ubi pueri iacebãt recessim: modo ante:modo retro trahẽs ducensq; ipsas cunas:put necessitas instãtiũ anguiũ cogebat. & ṽsus ratio recessim rursũ prorsum optime patitur. Ille alter puer.nõ iphiclus:ut uane exponit Pius:neq; subst ituendũ est pauet:ut idem garrit:mentiens id esse in uetustis codicibus:quinimo uersus nõ pateretur illud uerbũ:quippe qui absq; eo integer est:& pedibus:& sensu.Et herculem intelligit. Citus e cunis exilit.hic uersus hic sequitur:& subsequitur:Alterum altera:tam ex codicibus antiquis:q̃ ex sententiæ concinnitate:quæ ex est:ut dicat:herculẽ (quẽ utiq; alterũ puerum appellat:quasi dicat nõ ipsius amphitryonis semine genitũ:qđ ipsa iam didicerat ex Ioue:ut infra appa-

ret exiliisse citum e cunis:& impetum in angues fecisse:ambosq; ambabus manibus apphendisse:alterum. [alte-ra:alterúq; altera. Est.n.ibi prolepsis implicita. Alterum altera. Ita scribi debet hic secundus uersus neq; super-fluit Alterū:ut Pius nugatur. Immo uersus nō consisteret:nisi alterū ibi ascriptū esset.neq; sententia satis deprahē-di posset.quæ omnia Pius ille somniculosus interpres ignorauit. Facinus.factum.Teren.Non fit sine periculo facinus magnū & memorabile.Facinus etiā scelus significat.Cicero in officiis.Ab hoc nulla fraus abest.nullū facinus. Horror.tremor.pauor. Percipit.ualde capit.detinet.neq;.n.cum Pio sentimus corrigente:cōtra omnium codicū litteram percelit.hoc est exagitauit. Exclamat. compellat.uocat. Clam cōsuetum cubilibus. Clādestinos sumpsisse concubitus. Eūq; suū filiū esse. ita scribi debet.metri necessitate.non eūq; filium suum. abundaret enim pes unus. Alterum tuū esse dixit. Et hoc ita scribi debet. eadē metri ratione.non alterum eē tuum dixit. quia pes unus deficeret. Vasa pura iube actutum.ita scribi debet.non:iube uasa pura actutum. quia pes unus supfueret:quos omnes in uersibus errores interptes nostri nō uiderunt. Expetam.exquiram. impetrem. Tyresiam.pro quocūq; futura præuidente positum est. nā Tyresias uates thebanus fuit: Cui a Iunone oculi adempti sunt:in quorum locū Iuppiter eū uaticinio donauit. Coniectorem. futura intuentē. hariolum.diuinaculū qui Coniectores etiā sunt somniorū interpretes. Sed qd hoc. Amphitryone adhuc loquente: Iuppiter cū tonitru aduenit:Amphitryonem ipsum conciliaturus.

Facinus.

Tyresias.

Coniectores.

Am. Mira memoras:nimis formidosum prædicas facinus.
Nam mihi horror membra misero pcipit dictis tuis.
Quid fit deinde porro loquere. Bro. puer ambos anguis enecat.
Dum hæc agunt:uoce clara exclamat uxorem tuam.
Am. Quis hō? Bro. summus impator diuū atq; hominū iuppiter.
Is se dixit cum alcumena clam consuetum cubilibus:
Eumq; suū filium esse:qui illos angues uicerit.
Alterū tuū esse dixit puerum. Am. pol me haud pœnitet.
Scilicet boni dimidium mihi diuidere cum ioue.
Abi domum:uasa pura iube actutū adornari mihi:
Vt iouis suppremi multis hostiis pacem expetam.
Ego tyresiam coniectorem aduocabo.& consulam:
Quid faciundum censeat:simul hanc rē ut facta ē eloquar.
Sed quid hoc?q̄ ualide tonuit:di obsecro uestrā fidem.

Iuppiter.

Iu. Bono aīo es. adsum auxilio amphitryo tibi & tuis.
Nihil est quod timeas:hariolos:aruspices.
Mitte omnis:quæ futura & quæ facta eloquar.
Multo adeo melius:q̄ illi:quum sum iuppiter.
Primū omnium alcumenæ usuram corporis
Cæpi ex concubitu grauidam feci filio.
Tu grauidam etiam fecisti:quū hinc in exercitum
Profectus:uno partu duos peperit simul:
Eorum alter nostro qui est susceptus semine:
Suis factis te immortali afficiet gloria.
Tu cū alcumena uxore antiquam in gratiam
Redi:haud promeruit:quāobrem uitio uorteres.

Bono animo es. Versus est trimeter acatalecticus.sex pedibus constans.Et in hac scena. Introducitur Iuppiter:qui ut in fine comœdiarum fieri solet:ut omnia placida ac tranquilla reddantur: Amphitryonem solatur amicis uerbis:nihil eis opus esse dicēs hariolis. neq; aruspicibus:quoniam ipse melius multo q̄ illi:omnia enarrabit.Et ita fatetur:se usuram corporis alcmenæ cæpisse: grauidamq; fecisse filio:postq̄ ipse Amphitryo in exercitum proficiscens iam grauidam quoq; altero filio reliquisset. Nunc autem quum geminos peperit:eorum alterum suum esse:qui factis suis immortali gloria Amphitryonem ipsum afficiet : quippe quum existimabitur eius filius.Itaq; cum alcmena uxore redeat in gratiam monet:quandoquidem quod fecit ui facere a ioue ipso coacta est. Hariolos.aruspices.Diuinatores:& coniectores.De quibus in Mostellaria dicemus. Tu grauidam etiam fecisti quum hinc in exercitum.Ita scribendus est uersus.metri ratione.aliter enim non consisteret:& sententiæ quoq; concinnitas hoc exigit. Afficiet gloria.Nam Hercules: qui diuinos meruit honores Alcides dictus est ab alceo Amphitryonis patre.& Amphitryoniades ab ipso Amphitryone:ut in Genealogia nostra diximus:quum herculis nomina & labores decantauimus. Vitio uorteres. crimini obiiceres.

Subigere. Migrare. Subacta. compulsa. coacta. Virgilius. Castigatq;: auditq; dolos: subigitq; fateri. Alias subigere domare est & superare. Et acuere. Virgilius. Subiguntq; in cote secures. Migro eo. Migrare est habitationem mutare. Virgilius. Veteres migrate coloni. prima uerbi syllaba est indifferens. ut in annotationibus nostris in alexādrum diximus. & in epopoeia.

F Aciam ita ut iubes. Hi tres uersus separati leguntur a superioribus: tanq̄ sint altera scena: quū iuppiter illinc iam discessisse uideatur. unde & metrū diuersum est a superiore. Est. n. tetrametrū brachicatalecticum: septē constans pedibus. In his Amphitryonis ad iouem iam abscentē responsio continetur. Faciam ita. faciā inquit Amphitryo ut iubes o sūme iuppiter. rediboq; in gratiā cū Alcmena uxore. Sed tu memineris seruare ꝓmissa: ut scilicet afficiat imortali gloria ab hercule puero quēadmodū superius pollicitus es. Missum faciam. dimissum faciā. dimittā aduocare & cōsulere: ut proposueram. Nunc spectatores. hic uersus ab histrione actoreq; fabulæ ꝓfertur. In quo petit ut profecta fabula: clare applaudere uelint spectatores: saltē Iouis summi gratia. Consuetudo erat: ut quum fabulæ recitatæ: ac repræsentatæ ex toto forent: si placuissent: applauderetur actoribus: & manibus ac uoce significaretur: illos bene dixisse: quod græce σοφωσ σοφῶσ. dicebatur.

Mea ui subacta est facere: ego in coelum migro.

Amphitryo.

Aciam ita ut iubes: & te oro ꝓmissa ut serues tua:
Ibo ad uxorem intro: missum faciā tiresiam senem.
Nunc spectatores iouis sūmi causa clare plaudite.

Plauti poetæ clarissi. Asinaria.

Prologus.

Oc agite sultis spectatores nunc iam:
Q uæ quidem mihi: atq; uobis res uertat bene:
h Gregiq; huic: & dominis: atq; conductoribus.
Face iam tu preco nunc omnem auritum populum.

Cōmētarii Pyladæ Brixiani in Amphitryonem Plauti Finis.

Pyladæ Buccardi Brixiani Cōmentarius in Plauti Asinariam.

Oc agite sultis spectatores nunc iam. Versus est trimeter iambicus acatalecticus sex pedes nactus: ut in cæteris fere prologis & argumentis usus est poeta Prologi uicem gerit: in quo tamen nihil aliud actor qui introducitur agere uidetur: q̄ ut nomen dicat huius fabulæ: & unde accepta: hoc est Asinaria uocari: acceptamq; a Demophilo græco autore: ac latinitate donatam a Plauto. Hoc agite. idest attendite. & aduertite. Monet enim spectatores: ut intentos habeant animos recitationi comœdiæ.

Sultis. pro si uultis. ita utebātur antiqui: ut Festus meminit. Nunc iam. dictio iam bissyllaba hic est: metri necessitate: & iambum in fine conficit. **Bñ uertat.** Res uertat bene. felix faustaq; sit. Tractus est hic modus loquendi ab hectore: & aiace. Nam hector aiaci dedit gladuim: quo se ille postea interemit. Hector uero baltheum accæpit ab aiace: quo circa muros patriæ ab achille tractus dicitur. Inde natum est illud comicum: dii bene uertant quod agas: quia plæruuq; bona in peius mutantur. In alia significantia uertere est commutare. **Versuram facere.** Vnde uersuram facere: est mutare creditorem. id quod fit: quum ut uni creditori satisfaciamus: cum altero conflamus debitum alterum. **Grex.** Græciq; huic. scilicet histrionum & mimorum. Grex ut in nostro uocabulario diximus: congregationem significat animalium cuiuscunq; generis: siue maiorum: siue minorum. Virgil. de grege non ausim quicquā deponere tecum. Teren. in adelphis. Atque hic hercle de grege illoꝝ est. Cicero. In his bonis gregibus i oēs aleatores: omnes impuri: impudiciq; uersantur. **Armentū.** Armentum uero congregationem maiorum animalium tantum significat. Sylius. vii. latos correpta per agros armenta assueto belli de more uagantur. Virgil. Hæc satis armentis. superat pars altera curæ lanigeros agitare greges. Et dominis atq; conductoribus. Aediles uidetur dicere: quum dominis inquit. nam ædiles ludos exhibebant: ab eisq; petebatur comœdiæ repræsentandæ libertas & uenia. Conductores autem choragos: qui scenica ornamenta: suppellectilem: choragiumq; conducebant. Face iam tu præcó nunc omnem auritum populum. Hic totus uersus ita scribendus est. metri necessitate. nam aliter non consisteret suis pedibus: sed & face in principio scribendum. non ecce. ex codicibus antiquis. & sententiæ congruitate. ac sermonis elegántia: quod quidem a Pio & Sarraceno interpretibus uisum non fuit: mutilum interim uersum legentibus. Auritum. attentum. nam quum tuba canunt: uel uoce acclamant: omnes auriti stare uidentur: idest arrectis auribus: & silere.

Caue meis ne ingratiis. ita scribendum uersum hunc censemus. metri necessitate. aliter enim non consiste- Ingratiis.
ret: & sententiæ congruitate: quæ est hæc: ut quum præco silentium indixisset tuba: uel uoce elata: hic actor hæc proferat. Age. i. eia. Nunc reside. i. sedeas iam. Caue meis ne ingratiis. subaudi mutiscas: uel strepas amplius. Meis ingratiis. i. me nolente: sine meo iussu. hoc enim uocabulo peculiari Plautus sæpius utitur: ut superius etiam in amphitryone. at pol profecto ingratiis. Neq; enim Pio & Sarracenoq; interpretibus ignaris concedimus: scribentibus gratis: uel gratis: & multa superinde perperam nugantibus. Neq; Hermolao barbaro

Age: nunc reside: caue meis ne ingratiis.
Nunc quid processerim huc: & quid mihi uoluerim
Dicam: ut sciretis nomen huius fabulæ.
Nam quod ad argumentum attinet: sane breue est.
Nunc quod me dixi uelle uobis dicere
Dicam: nomen huic græce onagos est fabulæ.
Demophilus scripsit: marcus uortit barbare.
Asinariam uolt esse si per uos licet.
Idem lepos: ludusq; in hac comœdia:
Ridicula res est: date benigne operam mihi.
Vt uos item alias: pariter nunc mars adiuuet.

summæ apud nos alioquin uenerationis assentimur: qui in glossematis plynianarum castigationum in uerbo Plautus: uarie hunc uersum corrigit: ac se olim correxisse asserit: quandoquidem metri huius trimetri iambici rationem non spectans: plautinæ sententiæ interiora mentis acumine non penetrauit: quippe altioribus intendens minimis non uacauit. Nunc quid. Nunc inquit: uobis dicam mei in scenam accessus. Vt sciretis. ut ex me disceretis nomen præsentis fabulæ: quæ statim agenda est. Nam quod ad argumentum. Nam argumentum aliter uobis ipse declarare non instituo: quia breue est: adeo scilicet ut facile deprehendere illud possitis ex argumento quod paulopost breuiter audietis. Nomen huic græce. ita scribendum est: metri necessitate. & non: huic nomen. quia pes unus uersui deficeret. Sed & dictio huic: byssillaba hic est: ut iam superius. eadem ratione: quæ quidem Pius & Sarracenus interpretes plebei non uiderunt. Quod autem neq; uiderunt: neq; intellexerunt: illud est: q. Onagos est fabulæ. scribi debet eiusdem uersus finis. non onagost. pro onago est: ut inquit Pius: uel pro onagos est: ut Sarracenus. Nam nullo modo onagost scribi patitur metri ratio. Sed ut ona- Onagos.
gos est scribatur: requirit: quod & sermonis græci rectitudini magis conuenit. Si quidem οναγοσ nomen apud illos: Asinarium significat. Neq; usq; auditum est nomen illud onago a Pio commemoratum: quum inquit. scribendum onago est. Demophilus scripsit. Pius iterum concutiens: uisi & sepultus delirio in hoc apparet: quum ait: diphilus scriptum se repperisse in sincerioris elucubrationis exemplaribus: Nam quotquot antiqua exemplaria ac noua ad nos peruenerunt: omnia demophilus habent. non diphilus. Et præterea uersus nullo modo diphilus patitur. quia claudicaret: uno deficiens: hoc est sexto pede. quid igitur garrit iste impius interpres: Plautum undiq; corrumpens? Marcus uortit barbare. Marcus utiq; scribendum est: & Plau-
tum intelligit: qui Marcus accius prius uocabatur: & a pedum planicie plotus: postea Plautus dictus est. Festus Plautus.
pompeius ploti appellantur: qui sunt planis pedibus: unde & poeta accius: quia umber Sarsinas erat: a pedum
planicie initio plotus: postea Plautus est dictus. Soleas quoq; dimidiatas quibus utebantur in uenando quo Ploti
planius pedem ponerent Semiplotia appellabant. Barbare. i. non concinne. non apte: non æque. hoc idem Semiplo-
inquiunt Pius & Sarracenus: sed inscite: quum ad comœdiæ totius translationem referant: quod quidem est ab tia.
surdum. ac penitus explodendum: quum Plautus scitissimus: & eruditissimus fuerit in utraq; lingua: græca & latina: & delitiæ latinæ linguæ appelletur. Et præterea inconueniens atq; indignissimum foret: & ab omni præcepto artis rhetoricæ alienum: ut statim in ipso principio: in quo beniuolentiam captari deceat: barbare locutum eum poetam proponeret Curus acturus comœdiam esset. Sic enim odium potius q̄ beniuolentia quæreretur. Dicimus itaq; hoc uerbum barbare referri debere tantum ad nomen fabulæ: quæ quidem quum græ
ce onagos: idest asinarius: masculino genere dicatur: a Plauto Asinaria fœminino genere appellata est: & sic Asinaria.
barbare: idest non concinne: & non æque: ut apud græcos est: in latinum uidetur conuersa: quemadmodum & in Trinúmo idem poeta dixit. huic nomen græce est Thesauro fabulæ. Philemon scripsit: Plautus uortit barbare. respexit enim ad nomen comœdiæ tantum: quam Trinúmum transtulit: quum græce Thesaurus scripta esset. Si per uos licet. i. si ei conceditis: & si uobis placet: ut hac parua mutatione & inconcinnitate nominis utatur. Idem lepos. eadem uenustas: quæ in græco est. atq; idem ornatus. Vnde patet etiam ex hoc: non intellexisse de tota comœdia q barbare ab eo uersa sit. Mars adiuuet. Nam fauisse romanis dicitur Marspiter.
mars: usque ad summum gloriæ cumulum: quem ut placet Macrobio Marspitrem: idest martem patrem cognominauerunt.

Argumentum Asinariæ.

Manti argento filio auxiliarier. Idem genus est carminis quod & superioris trimetrum uidelicet acatalecticum. Argũtum est hoc Comœdiæ. Cuius nomen ex apicibus primisq; uersuum huius argumẽti litteris notatur: quod & in cæteris comœdiis poeta fecit: ut diximus in Amphitryone. Res aũt sic se habet. Argyrippus adolescens Demæneti filius mulierẽ philæniũ deperibat: Cuius mater & lena Cleæreta: negabat se passuram ut ille cum puella cõsuesceret: nisi uiginti numeratas minas sibi in manũ daret. Id rescifcens Demænetus: suoq; indulgens filio: per litanũ seruum pecuniam inueniri: atq; adolescẽti tradi iubet: qua puellam sibi conciliet: Id aũt clam uxorem suã Artemonam matronam dotatã senex facit: quippe qui sub illius impio uiuebat: & nihil nisi surrepticium de bonis domesticis tractabat. Erat huic matronæ seruus quidam dotalis: quem uidelicet ipsa secum ad uirum duxerat: in parte dotis numeratus & hic Atriensem gerebat nomine Sauria. Per illum illa omnia faciebat. Ille numeranda numerabat. recipienda recipiebat. rationesq; heræ & supputationes diligenter seruabat. Hunc senex litano seruo suo mandat: ut quoquo modo decipiat: ac sumpto secum Leonida altero seruo: cui rem aperiat: omnino minas illas uiginti: undecũq; conquirant. Forte autem accidit ut Pelleus Mercator peregrinus: Cui antea uenditi fuerant quidam asini a Demæneto: ea conditione: ut postea pecunias ad se uel ad uxorem mitteret: quorum pretium fuerant minæ uiginti: opportune dum hæc geruntur per quendam nuncium suum pecunias mitteret. Nuncius in litanum leonidamq; seruos incidit. ii extemplo ad fallaciam decurrentes leonidam Sauriam atriensem fingunt esse: Suadetq; litanus illi nuncio: ut pecunias leonidæ dinumeret: utpote qui rem omnem dominicam tractet: & cui bene numeratæ fuerint. Quinq; is se Sauriam atriensem non nouisse assereret: nolletq; illi argentum numerare iniussu demæneti: Demænetus accersitus illi numerari iussit. id deinde argentum ad filium deferri: sed hac lege: ut filius redempta inde puella: quæ sibi eum totum annum seruiat: primam noctem patri qui pecuniæ copiam fecerat: cedat. Filius conditionem accipit. itaq; numerato argento Cleretæ lenæ habitaq; in potestate puella: Filius: paterq; cum meretricula in conuiuio accũbunt simul: atq; oblectantur. Ceterum quum Diabolus riualis argyrippi hæc resciuisset: per parasitum suum artemonæ demæneti uxori: omnia significauit. Ea furore percita: & tanq̃ bacchi numine concitata cum parasito in conuiualem cœnationem introrumpit: Senemq; uirum propudiose: & dedecorose domum trudit. Argyrippus dilecta fruitur puella.

Argumentum.

Manti argento filio auxiliarier
Sub imperio uiuens uolt senex uxorio.
Itaq; ob asinos relatum pretium sauriæ
Numerari iussit seruo suo leonidæ.
Ad amicam id fertur: cedit noctem filius.
Riualis amens ob raptam sibi mulierem
Is rem omnem uxori per parasitum nunciat.
Accurrit uxor: ac uirum domum tristem agit.

Amanti. ordo est. & sensus. Senex demænetus scilicet: uiuens sub imperio uxorio. idest qui nihil faciebat: nisi quod uxor iusserat: uult auxiliarier pro auxiliari filio amanti. idest argyrippo amore philænii meretriculæ capto: argento. i. cum argento: uel medio argenti. Vxorio. Dicitur uxorius qui uxori seruit. Virgil. Pulchramq; uxorius urbem extruis. & uxorius amnis poetice dixit. Horatius. Est etiam Vxorius possessiuum epitheton ab uxore. ut mundus uxorius. dos uxoria. monile uxorium. & imperium uxorium: ut hic. Ob asinos. habent aliqui codices. ab asinis. uerum cõmunis lectio. ob asinos. & ita Donatus legit exponens: ob asinos. idest asinorum: ut sit: pretium ob asinos. idest pretium asinorum. Relatum Sauriæ. i. allatum ad Sauriam atriensem seruum. Sauria nomen est aptum: & conueniens proposito. quippe qui quum esset Artemonæ uxoris demæneti seruus: & ueluti negociator: inter eos erat tanq̃ iaculum aut ueruttis: oppositus semper: ne Demænetus uir: aut serui cæteri: quicq̃ bonorum herilium auferre possent. σαυρία enim græce iaculum: aut uenabulum dicitur. itaq; Sauriæ per i non Saureæ per e legendum censemus: & scribendum. Seruo suo leonidæ. suo addẽdum fuit. metri necessitate. nam aliter uersus uno deficiens erat pede. Sed & necessario addendum fuit: sententiæ congruitate. quia leonidas non uxoris seruus peculiaris erat: ut Sauria: sed demæneti. Cedit. p cõcedit: ut. s. primos cõcubitus sibi pater habeat & Sarrace. legit. Riualis amens. Riualis scribi debet: ex antiquis codicibus. nõ Riuiuus: ut aliqui codices hñt. i. n. riuales dicuntur: qui simul eandẽ amant: & tanq̃ ad eundẽ riuum flectuntur. ut in uocabulario nostro diximus. Ob raptã sibi mulierem. i. præreptam. nam quum ille Riualis: qui nõe diabolus uocabatur: ut supra diximus & infra uidebimus: speraret se eam puellam iam in manu habere: oblata argyrippo a patre demæneto pecunia: mulierеq; prærepta: amens factus est: & usq; adeo iracundia accensus: ut ad Artemonam demæneti uxorem rem omnem per parasitum: ut diximus: nunciauerit. Aduertendumq; est. Artemonam scribi debere uxorem demæneti: non Nicostratam: ut Pius amens scribit. Ac uirum domum tristem agit. Mirandum nimis est: Pium & Sarracenum interpretes Plautinos: ea insania agitari: ut legant: uirum eius triste agit: quum utputo

Vxorius.

Sauria.

Riualis.

nusq̃ auditũ fuerit:ut latinoꝝ quisq̃ ita locutus sit.artemona uirum eius triste agit.sed suum.si suum ipsius artemonæ uirũ intelligat. pterea triste ꝑ sæuiter & atrociter ut inquit Satrace.uix etiã dictum cõperiatur. Quapropter uiꝝ domum tristem agit.scribeñ.censuimus:tum elegãtiore latini sermonis puritate:tum uero ipsius poetæ uerbis q̃similimis in fine Comœdiæ quum artemona inqt surge amator i domum.Et ipse ait:ueh mihi.totus peri. male cubãdum est.Iudicatum me uxor adducit domũ.hæc.n.oia faciunt:ut scribẽdum oĩo existimemus.ut diximus.Sed & illud nõ nihil adiuuatq; in qbusdam antiqs codicibus nõ eius scriptũ est.sed Coius:quæ dictio magis ꝓpinqua ẽ dictioni huic domũ:q̃ eius. Super hoc autẽ docti iudicent. nos nostrũ sensum explicuimus.

Litanus seruus.Demenetus senex.

Li. Sicut tuum uis unicum gnatum tuæ
Superesse uitæ sospitem & superstitem:
Ita ego te obtestor per senectutem tuam
Perq; illam quam tu metuis uxorem tuam:
Ac si quid mederga hodie falsum dixeris:
Vt tibi superstes uxor ætatem fiet:
Atq; illa uiua uiuus ut pestem oppetas.

Sicut tuũ uis unicum gnatũ tuæ. Trimetrum & hoc est carmen acatalecticũ. Et primus hic est Comœdiæ actus.In quo uidetur demænetum senẽ argyrippi patrẽ: sollicitum de conquirenda pecunia: qua amãti filio subuenire posset:ueluti per manum:Litanũ seruum suũ cæpisse:ut seorsum in colloquiũ duceret. Quod quũ seruo nouũ uideretur:timeretq;:ne eo familiaritatis ostentaculo:in carcerẽ fortassis duceret:uel in pistrinũ:Sic illum adiurans alloqtur.Sicut tuũ uis unicũ &c.Est aũt insinuatio color:quo litanus seruus utitur:ut illũ facilius in suã sniam inducat.Sciendũq; est Litanum potius scribi debere nomen huius serui:q̃ libanum:ut fere habent codices.nam id poeta studet prorsus:ut noĩbus aptis & rei qua de agitur conuenientibus utatur.Λιταρο aũt montem arabiæ scimus esse:& thuris quoq; arborem significare:quæ cum seruo hoc nihil utiq; habent cõmercii. Verũ Λιταρευω uerbũ apud græcos significat supplico.& λιτερηα supplicatio.Vnde Litanus cõmodam proposito denominationem trahit:siquidem ut infra uidebitur instabat:rogabatq;:ac ueluti supplicabat mercatori:ut asinorum pretiũ Leonidæ quẽ Sauriam falso appellabat:dinumeraret:quũq; ille id negaret se facturũ: leonidas dixit huic litano:uerbo caue supplicassis.& paulo post.pergin ꝑcari pessumo? Superesse uitæ.i.restare: diutiusq; adesse. Virgil.Primus ego in patriam.mecũ modo uita supersit.Ennius.Inde sibi memorat unum superesse laborem.i. restare.& reliquum esse.Superesse etiã in alia significatione accipitur:pro superfluere & super uacare:atq; esse supra necessarium modum.in alia aũt pro supra esse:& ꝓstare.Cicero nec uero sciẽtia iuris maioribus suis. Q. helius tubero defuit. doctrina etiam superfluit.i.suprafuit:ꝓstitit:superauitq; maiores doctrina sua superfluẽti. de quibus omnibus Au.gellius primo noctium atti.Late differit. Sospitem & superstitem.i.sanum:& saluum. Superstes enim saluũ significat ut inquit Donatus super illo Terentii.Deos quæso ut sit superstes.hic est sensus: ut nos censemus:nõ sicut uis:ut postq̃ tu mortuus fueris:filius tuus superstes & uiuus sit:sed sicut uis:cupisq;: ut filius tuus tibi diu longũq; tempus uiuat sospes & superstes. Ita ego te obtestor.addendum fuit ego:metri necessitate.nam uersus uno deficeret pede. Perq; illam quã tu metuis uxorem tuam.Adiurat senem per rem sibi oĩo odiosam & aduersam:eo mõ quo dii per stygiã paludẽ iurare & fallere expauescũt:ut dii cuius iurare timẽt & fallere numen.huc usq; aũt adiuratio & obtestatio est:ad id spectans:ut Senex ueꝝ sibi r̃ndeat in iis q̃ postulabit.Reliquũ uero iprecatio est. Ac si qd mederga.ita scribi uersum oportet:& metri necessitate:& sniæ cõgruitate. Mederga.ꝑ me erga.interponitur.d.euphoniæ cã.Sensus est.ac siqd falsum erga me dixeris.i.mihi r̃nderis:ita a t meram ueritatẽ nõ expsseris. Vt tibi superstes.subaudiendũ extrinsecus oro.Oro inqt:ut uxor tua tibi supstes sit.i.tibi uiuat:ætatẽ.i.diu.& longum tẽpus:qd quidẽ erat desiderio senis cõtrariũ.Vnde in fine comœdiæ quũ ipse senex talos iaceret:Te philænium mihi:& uxori mortẽ inquit. Atq; illa uiua.idest & oro:ut tu uiuus: uiuente illa:pestem oppetas:hoc est in morbum calamitatemq; incidas.ita exponit Nonius. Supstes igitur hoc quoq; loco:pat etiam superius superesse:nõ intelligitur superuiuens post mortem ipsius senis: sed superuiuens cum illo:& tẽpore illius uitæ. Per dium fidium quæris.ita censemus scribendum esse.non per deum fidium: metri necessitate.nam aliter uersus nõ consisteret.Dius enim primã habet productam.deus aũt correptam.Sensus est.O Litane rogare a me hac adiuratione:& obtestatione idem est: ac si quæris ad me: & me obtestaris: per dium fidium: idest per filium diuinum :siue Iouis filium . & herculem intelligit : quem aiunt uerbis grauibus & seuens usum semper fuisse: repulsa a se uoluptate : & adamata uirtute . iuxta illud Iuuenal.Qui talia uerbis herculis inuadunt.De hac uoce Festus hæc inquit. Medius fidius compositum uidetur : & significare Iouis filium.i. herculem .q Δία græce nos Iouem dicimus . ac fidium pro filio : q sæpe antiqui pro.l. littera d. utebantur . Quidam existimant iusiurandum : per dii fidem : quasi per diurni temporis. idest diei fidem . Alibi autem idem Festus sic. Dium antiqui ex græco appellabant : a deo ortum . & diurnum sub cælo lumen. Vnde adhuc: Sub dio fieri dicimus: quod non fit sub tecto. & interdiu: cui contrarium est noctu. Dius etiam generosum significat.Virgil. Quas ipsa decus sibi dia Camilla . Et dius heroum aliquis ab ioue genus ducens: ut idem Festus ait.

Litanus.
Superesse.
Superstes.
Medius fidius.
Dius

	De.	Per dium fidium quæris.iurato mihi
		Video necesse esse eloqui quicquid roges.
		Ita me obstinate aggressus:ut non audeam
		Profecto percunctanti quin promam omnia.
		Proinde actutum istuc quid sit:quod scire expetis
		Eloquere:ut ipse scibo te faciam ut scias.
	Li.	Dic obsecro hercle serio:quod te rogem.
		Caue mihi mendacii quicq̃.De.quin tu ergo rogas?
	Li.	Num me illuc ducis ubi lapis lapidem terit?
	De.	Quid istuc ẽ?aut ubi istuc ẽ terrarum loci?
	Li.	Vbi flent nequam homines:qui polentam pransitant.
		Apud fustidinas ferricrepidinas insulas.
		Vbi uiuos homines mortui incursant boues.
	De.	Modo pol percæpi litane quid istuc sit loci.
		Vbi sit polenta te fortasse dicere.Li. ah.
		Neq̧ hercle ego istuc dico:neq̧ dictum uolo.
		Teq̧ obsecro hercle ut quæ locutus despuas.
	De.	Fiat:geratur mos tibi.Li.age age usq̧ excrea:

Iurato mihi.Iuratus ut Prisci.& Seruius aiunt:participiũ ẽ in positione passiua:licet iuró:a quo defendit neutram hab at declinationẽ.habet aũt iuratus utrãq̧ significationẽ.actiuã quidẽ:ut in illo ouidii.fidem iurata fefellit.& apud Plauti in amphitryone:nam iniurato scio plus crederet mihi:q̃ iurato tibi.passiuũ aũt ut hoc loco.nã iurato p adiurato:& obtestationibus adacto capitur.hoc sensu:uideo necesse esse mihi a te tãtis adiurationibus obstricto eloqui qu cqd roges. Obstinate.obstricte.obnixe. Vt nõ audeam quin promã.i.non audeã nõ pmere. Istuc qd sit.ita scribi debet.metri necessitate:ex codicibus ãtiquis:nõ quid est.quia uersus claudicaret:qd Pius & Sarrac. interp̃tes nõ aduerterunt. **Scibo.** Scibo.p sciã.nã ant.q ũba quartæ cõiugationis in futuro indicatiui proferebãt in ibo.ut audibo.accibo.scibo. **Serio.** Serio.sine ioco.aduerbialiẽ. **Serium.** Seriũ quoq̧ pro tristi capitur:& quasi sine risu:ut No.inquit Afranius in priuigno.nõ ego te noui tristẽ:seriũ.Plau.in amphi.dic mihi uerũ serio. Mendacii qcq̃.f.dixeris. Vbi lapis lapidẽ terit.i.ĩ moletrinũ:pistrinũ ue:ubi serui lassitudine nimia pœnaliter afficiebantur. **Mola asinaria.** Moletrini aũt lapis inferior Mola asinaria dicitur. **Catillus.** Supior Catillus. Nequam homines.i.mali serui illuc relegati:ob eorum demerita. **Polenta.** Qui polentam pransitant.qui polentario cibo:uti uiliori uictitant. dicimus polentam fœminino genere: quanq̃ ouidius neutro protulerit eo carmine. Dulce dedit testa quod coxerat ante polenta.nam non placet qd alii legunt: pinsitant pro pransitant:quum & ueteres codices pransitant habeant & magis sensus congruitati cohæreat.Quomodo polẽta fiat Plyni.libro.xviii.docet. Apud fustidinas ferricrepidinas insulas. uidetur quidem regiones quasdam insularias dicere. sed ecphrasis est.i.expositio prædictorum.Fustidinas insulas appellat pistrinum alludens ad id:q serui nequam & scelesti in insulas metallicas relegabantur: ubi continue effossioni metalli alligati perpetim diseruiabantur. ob idq̧ insulani serui appellabantur. Fustidinas dixit a fustibus deducto nomine: quibus ipsorum seruorum scapulæ cædebantur. ubi a labore desisterent: & **Ferricrepidinas.** ferricrepidinas: q boiis uinculisq̧ ferreis crepitantibus alligati crura:in pistrino exercerentur. Nam quod ait Pius interpres amentissimus: seu fustidinas uertiginem fustis qui rotam uertit significare. quia ΔΙΝΟΣ uertiginem significet: ut latius in captiuis se dicturum pollicetur: & profecto dixit: in locum illum: Di nos quasi pilas homines habent: merum delirium sapit nullo ueratro sanabile: ut ibi quoq̧ dicemus. Vbi uiuos homines. iocose omnia hæc uerba dicuntur a seruo: ubi inquit boues mortui incursant uiuos homines.i. ubi uiui homines: hoc est serui loris bubulis caeduntur. lora enim quibus uerberabantur serui: ex tergoribus corüsq̧ mortuorum boum fiebant. Modo pol percæpi. respondet demænetus tanq̃ demens senex: tandem inquit o litane ego percæpi.i.intellexi. Quid illuc sit loci.i.quis sit iste locus ad quem me rogas an te ducam. Vbi sit polenta. percæpi inquit te fortasse dicere eum locum ubi fit polenta. & loquitur: ut dictum est: tanq̃ demens rudisq̧ senex: utpote: qui uerba litani paulo sub nube dicta non aliter intellexerit: nisi quantum pertinet ad eam partem: qui polentam pransitant. Intellexerat enim reuera litanum interrogare: an ipsum duceret in pistrinum: sed ut quod intendebat efficeret: ostendebat se aliter non intelligere. Quod autem inquit Pius pro dicere: scribere se: ducere:sensu ferme tali:Dicis me ducere te ipsum in pistrillũ ineptiam sapit hominis consuetam.nam senex ostendit nihil intellexisse:de pistrillo:sed tantum de pollenta:quod ostendunt sequentia:quum paulo post itez dicet nõ posse se noscere. quid hoc sibi uult:ubi flent nequã hões &c. Ah. Respondet litanus.Non ego hoc dico:neq̧ dictum uolo: an.s. me ducas ubi fit polenta. Quæ locutus despuas.tanq̃ dictum ominosum: ne mihi nocere poss t.tractũ de priscorum consuetudine: qui morbum abominabilem abhorrentes **Despuere.** despuere solebant. Sic Persius Despuit in mores & penem arcanaq̧ lumbi runcantem. Fiat geratur mos tibi.intelligimus demænetũ his dictis expuisse.

Etiam ne? & iterum subintelligendū est illum excreasse. Penitis. intimis: intrinsecis. Priscianus. penitus peni tissimus & penissimus. Plautus in mostellaria. Ita mea consilia peruortit penissime. penitus quoq; nomen inuenitur. Idem in asinaria Age quæso hercle usq; ex penitis faucibus. Expers sis metu. abltūs est pro gtō. metu p abtūs pro metus. Redde operam mihi. idest. attende nunc. & animum mentēq; mihi intentam præsta. Et est aduertendum: q; Demænetus: qui ad id tantū respiciebat: ut cum litano negocium argyrippi filii cōicaret: Cui omnino ut argentum inueniretur studebat: quærebat undecūq; quibus uerbis aptis litanum de hac re alloqueretur: ac cupiebat ut litanus primum loqui de huiusmodi re inciperet: qd' quum ille cautus nō faceret: Demænetus ipse ita loqui cœpit. Quid istuc est. Nescio inqt: nec possum satis inuestigare: quid istuc loci sit: aut ubi sit: quod dixisti: ubi flent neq̄ homines qui polentā pransitant: propterea q; feceris me nescientem. idest non feceris me scientem: & mihi non expsseris: uel quia feceris me nescientem quum superius dixisti te non dicere ubi sit polenta. Postea se ipsum aperiēs senex: ut qui iamdudum cupiebat ut diximus: rē cum illo participare: inqt. Cur hoc ego ex te quæram? iste uersus tollendus fuit e loco ubi erat. & postponendus illi: propterea q; me nescientem feceris: sententiæ concinnitate. quæ est: ut quum senex se ipsum iam detegat: ostendat plane intellexisse litani uerba. sed ut eum sibi beniuolum faciat atq; ab illo omnem metum excutiat: inquit: Cur hoc ego ex te quæram? idest: cur ego te in pistrinum dedere cupiā: aut cur miniter tibi? quem. s. scio: neq; me latet: filio opem ferre? Aut cur postremo filio succenseam? Succensere est in re graui & iusta causa irasci. Patres ut faciunt ceteri. his uerbis ostēdens: se etiam filio non succensere: litanum magis securum facit: ut non timeat omnia proferre. Quid istuc noui est? hoc intra se ait seruus: secum reputans blanda senis uerba.

Penitus. — p abtūs pro gtō.

De.	Etiam ne? Li. age quæso hercle usq; ex penitis faucibus.	
	Etiam amplius. De. nam quousq;? Li. usq; ad mortem uolo.	
De.	Caueſis malam rem. Li. uxoris dico non tuam.	
De.	Dono te ob istuc dictum. ut expers sis metu.	
Li.	Di tibi dent quæcunq; optes. De. redde operam mihi.	
	Quid istuc est: aut ubi istuc sit nequeo noscere:	
	Vbi flent neq̄ homines: qui polentam pransitant:	
	Propterea quod me nescientem feceris.	
	Cur hoc ego ex te quæram? aut cur miniter tibi?	
	Aut cur postremo filio succenseam	
	Patres ut faciunt cæteri. Li. quid istuc noui est?	
De.	Equidem scio iam filius q; amet meus	
	Istanc meretricem e proximo philænium:	
	Estne hoc ut dico litane? Li. rectam instas uiam.	
	Ea res est: sed eum morbus inuasit grauis.	
De.	Quid morbi est? Li. quia non suppetunt dictis data.	

Philænium. nomen est meretriculæ: ut diximus in argumento. Illud mirari non est satis. qd' Pius interpres temerarius ait: legere se malle philemion uti uidelicet diminutiuum a φιλῆμα: quod apud græcos suauium significat & osculum. & inquit: Philæmion suauiolum significabit: nomen uenetiæ puellæ perq̄ decētissimum. insanat profecto Impius iste interpres: muri par: qui olim: Cauda paulo farinæ iniecta: moletrini se magistrū existimauit. Nam quia uix legere græcas didicit literas: græcum se præceptorem: & grāmaticæ græce professorem putat: quum nundum tamen fumum disciplinæ græce attigerit. Nisi enim ita esset: nō garriret usq; quaq; neq; atticissare adeo cuperit: ut dementem se oībus ostenderet. Neq; quod nusq̄ uidit: audiuit ne: immo quod nusq̄ comptum est: arroganter proferret. φιλῆμα quippe græcum est nomen. sed non φιλήμιον diminutiuum facit. estq; Pio ipsi opus Salis modium quod dicitur adhuc deuorare: anteq̄ de huiusmodi se præceptorem faciat. Quod si a nobis discere non erubescit: eum monebimus: φιλημάτιον rectum esse eius nominis diminutiuum. ut a ποίημα ποιημάτιον. ab ἐνθύμημα ἐνθυμημάτιον. ab ἀκρόαμα ἀκροαμάτιον. & sic in reliquis eius formæ. Proinde philæniū legendum est hoc loco: quod mulieris est nomen apud græcos: & secundam per ai diphthongum habet. scribitur enim Φιλαίνιον a uerbo φιλέω quod est amo uel osculor quasi amasiam dicas. Similiter & philænis. de qua Mar. pædicat pueros tribas philænis. Rectam instas uiam. idest recte dicis: in recta es ueritatis uia. Dicimus aūt Insto illi: & illud per dtīn uidelicet: & actūm. Virgil. Instans operi: regnisq; futuris. & in. viii. heu quantæ miseris cedes laurentibus instant. Idem. parte alia martis currūq; rotasq; uolucres instabant: ubi actūm habet: quemadmodum & hoc loco. Morbus grauis. grauis afflictatio. inter Morbum: & uitium id differre aiunt q; morbus est temporalis corporis imbecillitas. uitium autem perpetuum & insanabile corporis impedimentum. hoc tamen loco quod corporis est rettulit ad animum. Quia non suppetunt dictis data. quia dare non potest: quæ se daturum pollicitus est. Suppetunt. sufficiunt suppeditant. Ply. iunior. cui abunde suppetunt facultates. ab hoc Suppetiæ deriuantur: hoc est subsidium. præsidium. Plau. Auxilia mihi & suppetiæ sunt domi.

Succensere — Philæniū. — Insto. — Morbus. — Vitium. — Suppeto. — Suppetiæ.

Inire. Initus.

Tu ne es litane adiutor. ita scribi debet uersus. & addi litane: metri necessitate. nā deficeret pes unus. Initis gratiā. i. acquiritis: & cōciliatis a me gratiā. Inire etiā est incipere: ut init certamē: hoc est inchoat. mō ingredior. Plautus. Videbo id prius q̄ meam domū. mō concūbo. Ply. Sed asini qui equas ineant optimi legendi sunt. hinc initor aliqñ pro cōcubitore. & Initus p coitu usurpatur. Vez meam uxorē nescis qualis fiet. ita scribi debet uersus. & tolli litane: quæ dictio in eo ascripta erat: uti superfluens: metri rōne. Est aūt constructio hæc more græco. nescis meā uxorem qualis fiet. i. nescis qualis sit mea uxor. Nos tam p̄noscimus. hic sensus. tu quidē p̄mus sentis qualis sit. i. experis.

De. Tu ne es litane adiutor nunc amanti filio?
Li. Sum uero: & alter noster est leonida.
De. Bene hercle facitis: & a me initis gratiam.
Verum meam uxorem nescis qualis fiet?
Li. Tu primus sentis: nos tamen prænoscimus.
De. Fateor eam esse importunam atq; incōmodam.
Li. Posterius istuc dicis: q̄ credo tibi.
De. Omnes parentes litane liberis suis
Qui mihi auscultabunt obsequelam fecerint
Quippe qui mage amico utantur gnato & beneuolo.
Atq; ego me id facere studeo: uolo amari a meis:
Volo mei patris me similem: qui causa mea
Nauclerio ipse ornatu per fallaciam
Quam amabam abduxit ab lenone mulierem.
Neq; puduit eum id ætatis sycophantias
Struere: & beneficis me emere gnatum suum sibi.
Eos me decretū st persequi mores patris.
Nam me hodie orauit argyrippus filius:
Vti sibi amanti facerem argenti copiam:
Et id ego percupio obsequi gnato meo.
Volo amori me obsecutum illius: uolo amet me patrem.
Quanq̄ illum mater arcte contenteq; habet:
Patres ut consueuerunt: ego mitto omnia hæc:
Præsertim: quum is me dignum quoi concrederet.
Habuit: me habere honorem eius ingenio decet:

Cōmodus. Incommodus. Cōmoditas. Cōmodū. Posterius. Nauclerio. Argyrippus.

& ueluti sensibus corporis de ea re certior fieri potes. Nos tñ p̄noscimus: idest prius intelligimus. ita. n. fere cōsueuit. ut heri ultimi sint: qui familiæ suæ uitia intelligant. iuxta illud Iuuenal. Dedecus ille domus sciet ultimus. Importunam. molestam odiosam. Incōmodam. ineptā: sine modo & rōne. Cōmodū enim dicimus aptū: & cum modo ac rōe: cuius contrariū est incōmodum. q̄uis Cōmodū etiā integrū significat. Plautus. Viginti cōmodas minas. i. integras. & utile. Cor. celsus. Sed inter oīa maxime cōmodū est: modice exerceri. Inde cōmoditas pro conuenientia & aptitudine quadā accipitur. & interdū pro utilitate. & commode ac cōmodum aduerbia p apte: & opportune atq; ut dicitur optato tpe & loco. Posterius istuc dicis. i. minus ut sit sēsus. multo magis credo uxorem tuā esse importunam & incommodam: q̄ dicas. Marcellus. Posterius dicitur tardius: uel secundo. posterius minus. Plautus in asinaria. posterius istuc dicis: q̄ credo tibi. Obsequelam fecerint. ita scribi uersum opus est: metri necessitate. nam aliter non consisteret. idest obsequiū facient: & obsequentur: atq; obsecundabunt. iuxta illud Ouidii. obsequio plurima uincit amor. Mage. pro magis. Me similem. s. esse. Nauclerio. nautico. maritimo: quem thalassicum infra appellabit. ναυκληροσ græce nauis gubernator dicitur. Sycophantias. fallacias. simulationes. Beneficis. pro beneficiis. nam uersus ratio non patitur: ut beneficiis scribatur. Decretū st. pro decretum est. Persequi. imitari. Argyrippus. nomen est commodum: aptumq; amanti quærentiq; argentum. αργυριζω enim est flagitio: uel aufero argentum. & αργυροσ argentum significat. ideo per. y. secunda eius nominis syllaba scribitur. ιπποσ aūt equus dicitur. quia passus ē se equi officium præstare: & tanq̄ equum deferre seruum: ut argentum ab eo sumeret: ut infra uidebitur. Vti sibi amanti. uti pro ut. & ita scribendum est. metri necessitate. nam si ut scribas una syllaba deficiat uersus. Et id. idest propter id. uel & ego percupio obsequi id. Volo amori me obsecutum. addendum fuit me. metri necessitate. nam aliter uersus mancus esset. Contente. parce & continenter. Habet. tractat. Patres ut consueuerunt. quia patres solent arctius tenere filios: & quodāmodo durius: q̄ matres. nam matres laxius & indulgentius eos alunt.

Omnia hæc. ego inquit omitto oīa hæc. quia nolo tam arcte illum contēteq; tenere. Præsertim. i. & eo magis. Cui cōcrederet. idest cui cōmitteret amores suos. & legēdum est cōcrederet: non crederet. metri necessitate. nam uersus nō cōsisteret. qđ Pius & Sarrac. interpretes nō uiderunt. Eius ingenio. i. naturæ. mori. instituto.

Quum me adiit.ordo est.quum me adiit patrem:ut æquum est pudentem gnatum.s.adire patrem suum. Demiror quid sit.Dubitans adhuc licanus:ne demenetus forte eum tentet sciens:hæc dicit.unde senex iterat uersum iam a se dictum:quum primum apud seruum se detegere cœpit.hoc est. Equidē scio iam filius q̄ amet meus. Dotalem seruum sauriā nam uxor tua addendum fuit uam metri necessitate:& sententiæ congruitate. Quā tibi.quia sub īperio uxoris uiuebat senex utsupra dictum est. Argētum accæpi.Sic Titinius apud Nonium.Verum maximis dotibus deliniti ultro uxoribus ancillantur.Iuuen.Veniunt a dote sagittæ.libertas emitur.

Quum me adiit(ut pudentē gnatū æquum est)patrem.
Cupio esse amicæ quod det argentum suæ.
Li. Demiror quid sit:& quo euadat sum in metu.
De. Equidem scio iam filius quod amet meus.
Li. Cupis id quod cupere te nequicq̄ intelligo.
Dotalem seruum sauriam nam uxor tua
Adduxit:cui plus in manu sit:q̄ tibi.
De. Argentum accæpi dote:imperium uendidi.
Nunc uerba in pauca conferam quid te uelim:
Viginti iam usust filio argenti minis:
Face id ut paratum iam sit.Li. undegentium?
De. Me defraudato.Li.maximas nugas agis.
Nudo detrahere uestimenta me iubes.
Defrudem te ego?agesis tu sine pennis uola.
Te ne ego defrudem?quoi ipsi nihil est in manu?
Nisi quid tu porro uxorem defraudaueris?
De. Qua me:qua uxorem:qua tu seruom sauriam
Potes circunducere:aufer:promitto tibi
Nō obfuturum me:si id hodie effeceris.
Li. Iubeas una opera me piscari in aere:
Venari aūt iaculo apros in medio mari.
De. Tibi optionem sumito leonidam.

Mina.

Minis.græce. μνᾶ.latinæ mna:uel mina. utroq̄.n.mō utitur etiam hic poeta.& significat librā. hoc est aeris pondo: uel assem:ut infra dicemus. Emina autē media producta mensura est.Persius. fregerit eminas areti ædilis iniquas. Vndegētiū?interrogatiue.gentiū syllabica adiectio est.i.unde. Nudo detrahere.ut supra dixit.cui plus in manu sit q̄ tibi. ut infra.cui ipsi nihil est in manu.

Emina.

Defraudate.

Defrudem te ego? quasi dicat: in quo? quum nihil habeas ī tua potestate.Defraudare inquit Nonius: significat fructum minuere: uel per fraudē aliquid exquirere. Teren.Suum defraudās genium compsit miser.Plautus in asinaria.Ten ego defrudē. Dicimus quidem defraudare.& defrudare p syncopā. Qua me qua uia.s. Circūduce.frustrare decipe. Nō obfuturum me.nō nociturum tibi.Et addi oportuit me:ad metri integritatē.nā aliter uersus deficeret uno pede. Iubeas una opera.Sensus est.Vna eadēq̄ opera.hoc est ita: ita iubere posses me piscari in aere:ubi.s.nullus est piscis.& me uenari iaculo apros in medio mari.nam apri quos uenatores iaculo uenantur: nulli in mari sunt:sed in terra reperiuntur.ac si dicat rem.impossibilem mihi iubes:quū uiginti minas me reperire iubes:easq̄ a te:uel ab uxore:uel a Sauria atrieuse per dolum surripere. Venari autem iaculo apros in medio mari.hunc nos uersum ita scribeñ.censemus.& metri & sententiæ cōcinnitate.nam si scribatur:ut omnes fere codices habēt:absq̄ illa dictione apros:uersus non cousistit.sed uno pede mancus est.Si autem scribatur:uenari aūt retiaculo in medio mari:ut in aliquibus codicibus scriptum reperitur:& ut Pius & Saracenus interpetes legunt:& cōmentantur uersus quidem constaret:Sed duo in cōtrarium obstare uidentur.alterum q̄ nomen illud retiaculum uix apud idoneos reperitur:quum a rete reticulum potius q̄ retiaculum deducatur:ut in illo Iuuenalis.Reticulūq̄ comis.Alterū uero q̄ sñia nō æque quadrat:quum retibus pfecto in medio mari quis uenari queat:hoc est piscari:& cōueniens cōsonumq̄ sit:in mari retibus aliqd capere:qd' quidē intentioni litani serui cōtrarium est.nā ille ut diximus:īpossibile quiddā adducere conatur.quod simile sit īpossibilitati inueniendarū uiginti minarum.itaq̄ cum antiquis codicibus:iaculo scribēdum prorsus diximus:& adiiciendum apros ea sñiæ cōcinnitate quā pdiximus. Optionē.adiutorē ministrum Vegetius de re militari: Optiones appellatos dicit ab optando:q̄ antecedunt ægritudine ppeditis:ii tanq̄ adoptati eorū atq̄ uicarii solent uniuersa curare.Festus aūt ita inquit optio est optatio.Sed in re militari Optio appellatur is:quem decurio aut Centurio optat sibi rerū priuatarū ministrum:quo facilius obeat publica officia.Nonius uero sic.Optiones in cohortibus qui sunt honesti gradus.& optatos quod est electos:& adoptatos:quod est ascitos:Varro de uita patrum libro.xi.existimat appellatos:qui referentibus centurionibus adoptati in cohortes subibāt:ut semper plenæ essent legiones: A quo optiones in turmis decurionum:& in cohortibus centurionum appellati.

Optio.

Fabricare.imperatiuus eſt.Dicimus.n.fabrico & fabricor. Cōminiſcere.Comminiſci eſt recordari.& finge-
Cōminiſci. re. Perficito argentū hoc ut hodie habeat filius.exeq̄re hoc.ut hodie filius meus habeat hoc argentū qđ dixi.
Addendū fuit hoc.metri neceſſitate.qn̄ aliter uerſus mutilus erat. Quid ſi fortaſſis Quid inqt ſequetur:ſi ca-
ſu aliquo ego deuenero in inſidias.i.ab artemona uxore tua:uel eius atrienſi Sauria dephenſus fuero? Et ſcriben
dū eſt fortaſſis:metri neceſſitate.nam uerſus uno deficeret pede:ſi forte ſcribatur:ut legūt Pius & Sarrace.interp̄
tes. Intercæperint.i.dum hoc facio occupauerint & dephenderint.illud.n.ſignificat intercipere. Quod lu-
Intercipere
bet.ita ſcribendū ē.ex antiquis codicibus:& ſnīæ cōcinnitate:non qd lubet. Fiet ne? ita ordinádus eſt ſenſus.ac ſi dicat:fiet ne hoc qđ tibi mādaui?
Eccum.ita ſcribendū cēſemus:metri neceſſitate. nam uerſus nō conſiſteret: ſi ecce ſcribas.& eccū p ecce me exponēdū. Vbicūq; libitū fuerit.Fuerit ſcribi metri neceſſitas cogit.nō erit.nam pes unus uerſui deficeret. Ne quid mihi nocere poſſit.non.ne qd nocere mihi poſſit.nā uerſus claudus incederet. Patro.i.
Patrare. facio. quanq̄ patrare frequētius in malam partem capitur: Plautus poſt tā fœdū facinus patratū. inde patrator: q facinus aliquod fecit. Argētetariū.q alio noīe Trapezita.nūmularius.& mēſarius dicitur. ſed pro fœneratore uſurpat Plautus. Archi
Argētarius,
Archibu-lus. bulū.penultima pducta pferri debet: utiq; quæ longa eſt. uideturq; hunc argētariū principem conſilioꝝ ſuoꝝ deſignare. αρχοσ .n. princeps. & βουλη cōſiliū apud græcos ſignificat.

Fabricare quíduís:quid uís commíníſcere.
Perfícito argentum hoc hodíe ut habeat fílíus:
Amícæ quod det.Lí.quid aís tu demænete?
Quid ſi fortaſſis in ínſídías deuenero?
Tun redímes me:ſi me hoſtes íntercæperínt?
De. Redímam.Lí.tum tu ígítur alíud cura quod lubet.
Eo ego ad forum níſi quid uís.De.fíet ne?ambula.
Atq; audín etíam.Lí.eccum.De.ſi quid te uolam:ubí erís?
Lí. Vbícūq; líbítum fuerít anímo meo
Profecto nemo eſt quem íam dehínc metuam míhí.
Ne quid míhí nocere poſſit:quum tua
Oratíone omnem anímum oſtendíſti tuum.
Quín te quoq; ípſum facíam haud magní:ſi hoc patro.
Pergam quo occœpí:atq; íbí conſílía exordíar.
Audín tu?apud archíbulum ego ero argentaríum.
De. Nempe ín foro?Lí.íbí ſi quíd opus fuerít.De.memínero.
Non eſſe ſeruus peíor hoc quíſq̄ poteſt:
Nec magís uerſutus:nec quo ab caueas ægríus.
Eídem homíní ſi quíd recte curatum uelís
Mandes:moríri ſeſe míſere mauolet:
Quā non perfectum reddat:quod promíſerít.
Nam ego íllud argentum tam paratum fílío
Scío eſſe:q̄ me hunc ſcípíonem contuí.
Lí. Sed quíd ego ceſſo íre ad forum:quod íncœperam?
Atq; íbí manebo apud archíbulum argentaríū.

Argyríppus. Adoleſcens.

Iccíne fít hoc foras ædíbus ſic me eíící?
Promerentí míhí optume hoccíne pretíí reddítur?

Nō eſſe ſeruus.hæc ſecum demenetus loqtur:quū licanus iam inde recederet. Quo ab.i.abs quo. Aegri-
us.i.difficilius. Moriri.ita ptulerunt ueteres qđ nos mori. Scipionē.baculū:quē tunc forte manu tenebat:
Scipio. unde Scipiones cognominati:ut ſuperius dictum eſt in amphitryone. Contui.antique poſitum.pro cōtueri.i.
Contuí. aſpicere.Tueri.n.eſt uidere.Virg.Excipiunt plauſu pauidos:gaudentq; tuentes Dardanidæ. Sed qd ego ceſ-
ſo.litani uerba ſunt. Quod.i.quā rem: hoc eſt qđ iter. Apud archibulum argētariū.adiiciēdum fuit Archi-
bulum.metri neceſſitate.nam uerſus claudicaret:niſi ea dictio aptiſſima & cōcinna adderetur.
Siccine fit hoc.Trimetrū eſt metrū acatalecticū:uſq; ad eū uerſum.Male qđ potero facere faciā.Nā ab inde
ad finē:Tetrametrū eſt brachicatalecticū:ſeptē pedibus cōſtās.īducitur in hac ſcena Argyrippus adoleſcēs
Cōquerēs:q ab lena fuerit domo eiectus:ob pecuniā nō relatā.Sermonē itaq; cū indignatiōe abrūpit in lenā ip-
ſam:& ī amicā poſtea ēt philæmū.q̄ ex occulto obſeruabāt cōquerētē amatorē:ut īfra poſtea uidebitur. Siccine
fit hoc?foras ædibus ſic me eiicis?ita ſcribi debet.metri neceſſitate.nā aliter v̄ſus nō cōſiſteret:niſi ſic adiectū eēt:&
fit hoc:nō hoc fit:ſcribat. Foras ædibus:p ab ædibus. Promerēti mihi optume.hoc ē p̄ciū.& hæc ē gratia.quā
mihi pmerito optīe.i.q de te bn̄ meritus ſū reddis?Et addēdū fuit mihi:metri neceſ.qa pes unus v̄ſui deficeret.

Bene merenti mala es.mihi qui bene meritus sum:mala es:Riuali aũt meo nihil de te merito bona es? At cũ malo tuo.nã nunc iam.Minatur lenæ q ei cũ puella ad tres uiros delaturus sit: & ibi eaꝝ noĩa rerũ capitaliũ accusaturus.Scribẽdusq; ita est uersus.addita dictiõe nunc.& legẽdũ cũ malo.nõ malo cũ.quia duobus mutilus pedibus fuisset.quas emẽdatiões nõ uiderunt interpretes nostri plautini. Ibo ad tres ego uiros.Ita & hic scribẽdus est.nõ ibo ego ad tres uiros:ut illi legũt.cõtra metri rõnẽ.Tres uiros Capitales intelligit:quũ triplices essent:ut in amphitryone diximus. Faxo capitis erũt.Ita scribẽdũ est.metri necessitate.

Bene merentí mala es:male merentí bona es?
At cum malo tuo.nam nunc íam ex hoc loco
Ibo ad tres ego uíros:uestraq; íbí nomína
Faxo capítís erunt:te perdam ego & filíam.
Perlecebræ:perníciesːadolescentum exítíum.
Nam mare haud mare est:mare estís uos acerrímum.
Nam bona ín marí reppen:híc elauí me bonís.
Ingrata:atq; írríta esse íntellego omnía
Quæ íam dedí:& quod bene fecí.at posthac tíbí
Male quod potero facere facíam: merítoq; íd facíam tuo.
Ego pol te redígam unde orta es ad ege statís termínos:
Ego pol te facíam:ut quæ sís nunc: & quæ fuerís scías:
Quæ príusq̃ ístam adũ:atq; amans ego anímum ístí meum dedí.
Sordído uítam oblectabas pane:ín panís ínopía.
Atq; ea sí erant: magnas omníbus habebas dís gratías.
Eadem quum est melíus:me cuíus opera est ígnoras mala.
Reddam ego te ex fera:fame mansuetem:me specta modo.
Nam ístí quíd succenseam ípsí níhíl est:níhíl quícq̃ meret.
Iussa facít:tuo ímperío paret:tu mater:eadem hera es.

nõ erũt capitis.i.faciã: ut noĩa uestra ibi apd triũ uiros de re capitali sint accusata. Perlecebræ illecebræ ab illiciendo.i.allectãdo & attrahẽdo:& illaqãndo:appellat ipsas lenã & puellã plecrebras: perniciem & exitium adolescẽtum. Pernicie.periculũ.exitiũ. Ita exponit.Nonius: hunc locũ adducẽs.A pernecãdo scilicet pnicies deducitur. Nã mare haud mare est. mare estis uos acerrimũ.hic uersus ita scribi debet:metri necessitate.& sniæ cõcinnitate. Similiter sequens. Nã bona i mari reperi.hic elaui me bonis. ita quoq; scribi debet.metri & sniæ cõgruitate.q̃ quidẽ interpretes illi cæci nõ uiderunt.hic sensus.Nã mare.si uobis cõpare tur.non usq; adeo uorax est:uos.n.estis acerrimum:& truculẽtissimum mare.siquidem quum ego nauigaui:& mare ingressus sum: multa bona repperi in eo:& diues factus sum.hic autem in hoc uestro uoracissimo habitaculo:elaui me bonis: idest oĩbus bonis meis exhausi:quippe quæ uobis a me tradita sunt. Elaui.denudaui.spoliaui.exhausi. Esse intelligo omnia.Ita scribi debet & hoc metri ratione...õ omnia intelligo.uideo inquit omnia quæ uobis dedi ingrata fuisse apud uos:atq; irrita.i.pro nullis habita.tanq̃ si non dedissem. Quæ iam dedi. iam : addendum fuit.metri necessitate. Et quod benefeci. ita hoc quoq; scribendum est:& non quod benefici. Male qd potero.hinc iam icipit uersus tetrameter brachicatalecticus:qd quidem uidetur poeta artificiose fecisse:utpote qui maiori uelocitate currit:q̃ trimeter:quemadmodum & Argyrippus ita magis excandescẽs:uerba proferebat. Redigam.redire cogam. Vnde orta es.tollenda fuit dictio eodem:uti superfluens.metri necessitate. Ego pol te faciam.Scribendum est pol:non ædepol ex antiquis codicibus & metri necessitate.Et sermonẽ suum adolescens:ad lenam magis:q̃ ad puellam cõuertit. Atq; amans ego animum isti meum dedi. ita scribendum est.non meum isti.hic sensus.Faciam te auarissima lena:ut quæ fueris:& quæ nunc sis:meo munere: reminiscaris.quæ quidem priusq̃ hãc tuam filiam ego amarem:in summa inopia eras.nunc autem a me diues facta:uideris me non nosse. Sordido.uili. Magnas omnibus habebas. ita scribi debet.& non magnas habebas omnibus. Eadem quum est melius.non eadem nunc.abundat enim nunc. Me cuius opera est.s.hoc melius. Ignotas mala.ordo est:tu mala ignoras. Mansuetem.pro mansuetam.Marcellus.Mãsuete & Mãsues:pro mansuetus.Plautus in asinaria.Reddam ego te ex fera:fame mansuetem.ordo autem est.reddam ego te mansuetem ex fera. Fame.i.mediante fame.hic sensus.faciam ut tu:quæ fera mihi facta es:fias mansues: quum te fame paulum domuero.Nam contrarium feri est mansues:siue.Cicur.Varro. Cicurare mansuefacere.quod enim a fero discretum:id dicitur Cicur.& ideo dictum Cicur ingenium obtineo mansuetum.a quo ueturi quoq; nobiles cognominati Cicurii. Me specta modo. uidetur argyrippus omnino aduertere:illas eum auscultare.propterea inquit ad lenam:me specta modo.quasi dicat inspice me:& ausculta quantum tibi libet.uel mos est loquendi:quum quid omnino nos facturos significamus:ut dicamus: inspice bene uultum meum:quia ex animo loquor. Nam isti.philænio amicæ. Nihil quicq̃ meret.mali.s.Dicimus Mereo & mereor:in eadem significatione:ut fabrico & fabricor.assentio & assentior:& plæraq; alia. Iussa facit. ita scribi metri necessitas postulat.& possumus intelligere:philænium iussa.i.mandata tua facit:uel philænium iussa a

Perlecebræ
Pernicies.
Mansues. mansuetis.
Cicur.
Cicurii.
Mereo & mereor.

te.i.ita coacta facit. Tu mater.nō mater tu.quia uersus claudicaret.tu es illi inquit mater: & hera.habesq; eam tanq̄ seruam. Vt de me meres.ut de me merita es:uel mereris. At scelesta.indignatur secum adolescēs: quū sciat lenam audire ipsum iratum:& minabundum q̄ illa nou exeat ad placādum eum. Viden.pro uides ne. ordo est.At uiden ut.i.quemadmodū scelesta lena:ne id quidem existimat.i.cogitat:me dignum eē: quē adeat.

Opinor. Atq; eccam. ecce eam. Opinor hic ante ostium. idest profecto hic ante ostium loquar in eam:quæ mihi libuerit.opinor enim uerbum hic magis aduerbialiter positum est: q̄ uerbaliter.ut fit in amabo. Nec scribēdū

Te ego ulciscar:te ego ut digna es perdam:atq; ut de me meres.
At scelesta uiden ut ne id quidem me dignum esse existimat.
Quem adeat.quem colloquatur:cuiq; irato supplicet?
Atq; eccam illecebra exit tandem.opinor hic ante ostium.
Meo modo loquar quæ uolam:quum intus nō licitū est mihi.

Lena clereta. Argyrippus adolescens.

Num istorum quodq; uerbū nūmis philippeis aureis
Non potest auferre hinc a me:si quis emptor uenerit.
Hæc recte:quæ tu in nos dicis aur; atq; argētū merūst.
Fixus hic nos apud est animus tuus clauo cupidinis.
Remigio:ueloq; quantum poteris. festina:& fuge.
Quā magis te in altum capessis:tam æstus te in portum referet.
Ar. Ego pol istum portitorem priuabo portorio.
Ego te de hinc ut merita es de me & re mea tractare exequar.
Quom tu me ut meritus sum non tractas:quæ eiicis domo.
Le. Magis istuc percipimus lingua dici:quā factis fore.
Ar. Solus solitudine ego te atq; ab egestate abstuli.

putamus operior : ut corrigit Pius : contra omnium codicū scripturam:& omnē bonum sensum. Quū intus non licitū est.i. posteaq̄ intus loq mihi uō licuit:quia me eiecit foras.& scribendum est quum: metri necessitate non: quoniam abūdaret enim pes unus uersui. Volam.pro uelim exponit Marcellus: locum hunc adducens.

VNum istoꝝ qdq; uerbum.Versus ē tetrameter brachicatalecticus.septem pedibus cōstans.In hac scena ostēditur lenæ calliditas: & Adolescētis amatoris incōstantia.

Clereta. Nomen lenæ est Clerett i.accōmodum uidelicet eius officium. Nā lenæ amatores bene nummatos sortiuntur cæteros uero languere irrita querimonia sinūt pro uestibulo. Eiusmodi enim sunt hodie artes muliebres:ut auro se & pudiciciam prostituant. κλῆρος græce dicitur sors.& κλήρόω sortior uersus autem scribi debet. Vnū istorum quodq; non unum quodq; istorum:quia pes unus abundaret.Est autem ordo loquente lena.Si quis emptor nunc ueniat:non posset auferre a me unum quodq; istorum uerborū a te prolatorum nummis philippeis aureis. Vnum istorum quodq;:pro unum quodq; istorum:ut sit unum quodq; uerbum istorum quæ dixisti.hoc sensu.Si quis emptor uenerit:non potest auferre a me unum quodq; istorum uerborum.i.singula ista uerba nummis philippeis aureis.i.totidem nummis phi.aureis. quot uerba protulisti. Hæc recte.ita habēt codices antiqui.& non Nec recte.hæc uerba:inquit lena:quæ tu recte.i.iure: & merito tamen in nos dicis:sunt argentum merum:quia scilicet hæc tua uerba te cogent inuenire: & numerare argentū nobis. Fixus hic nos apud ita scribi debet.metri necessitate.nō apud nos.quia abundaret pes unus.

Clauo strictione.& laqueo.quid sit clauus dictum est supra in amphitryone. Quantum poteris.ita scribē dum est.ex codicibus antiquis. Festina & fuge.i.nauiga.ita exponit Marcellus:hunc locum citans.Quā magis utitur metaphora a nauigantibus sumpta.Quo magis inquit a nobis abire:nosq; deserere tentabis: & uoles:tanto magis æstus.i.amorum feruor & impetus te referet in portum.idest in nostrā rediget potestatē.

Aestus. Aestus significat impetum maris;uel commotionem:ut inquit Marcellus:hunc adducens locum. Quam magis. ita habent codices antiqui:pro quanto magis. Referet reducet.& reportabit.& ita in codicibus antiquis scriptū

Portitores est.non refert:ut legunt Pius & Sarrace.interpretes. Ego pol istum portitorem.quia dixerat lena:in portum referet:respondet argyrippus perstans in metaphora.profecto ego priuabo istum portitorem portorio.i.te tuo isto quæstu meretricio.portitores ut Non.ait:appellantur:qui portum obsidentes omnia sciscitantur:ut uectigal accipiant.Cicero in officiis li.primo improbantur hi quæstus:qui in odia hominum incurrunt:ut portitorum:ut fœneratorum:unde Virgilius Charontem portitorem dixit:tanq̄ exactorem illatum pecuniaꝝ:quas ex superstitione ægyptiaca:uita functi ore ferunt.Plautus quoq; in Menehmis:portitorem inquit duxi domū:ita

portorium oēm mihi rem necesse ē loq:qcqd egi:atq; ago.Portoriū aūt:ut idē.Non.inqt dicitur merces:q̄ portitoribus datur.lucilius.facit idē quod illi:q inscriptū e portu exportāt clanculum:ne portorium dent. De me.& re mea. ita scribi debet:metri necessitate.non de me:& mea re.quia abundaret pes unus.hic sensus De cætero te tractabo:ut de me:& de re mea meruisti. Magis istuc. sensus est.tu quidem multa minaris nobis : sed plura dicis q̄ facturus sis. Solus solitudine.iocatur frequentius in uerbis Plautus.Ego inquit solus a solitudine & egestate te abstuli:hoc ē:quum sola esses & pauper:neminemq; haberes:qui te tolleret:ego solus te & sociatā & di-

uitem feci. Solus ſi ductem. Si ſolus ego puellam philenium ductarem. ideſt potirer: adhuc tu parē gratiā nō referres. Promiſſum habeto. hoc. ſ. ut tu ſolus ſemper ductes. Dum ſupes. dum uincas cæteros. Datis. lar gitionibus: & donis. ac pecunia. Qui moduſt dandi? ideſt quis finis. Virgilius. ſed quis erit modus. Et modus dicitur regimē: & moderatio. Teren. ſcias poſſe habere iam ipſum ſuæ uitæ modum. Moduſt autem pro modus eſt capitur. ut infra quoq;. quid modiſt: pro modi eſt. Modo quum accæpiſti. ita ſcribi cogit metri ratio. non modo quidē neq; modo quod: ut qdam habēt codices. nam ſuperabundaret pes unus: quod interpretes noſtri non uiderunt. Modus.

Solus ſi ductem: referre gratiam nunq̄ potes.
Le. Solus ductato: ſi ſemper ſolus quæ poſcam dabis.
Semper tibi promiſſum habeto hac lege: dum ſuperes datis.
Ar. Qui modum dandi? nam nunq̄ tu quidem expleri potes.
Modo quū accæpiſti: haud multopoſt aliquid qd poſcas paras.
Le. Quid modiſt? ductando: amando: nunq̄ne expleri potes?
Modo remiſiſti: continuo iam ut remittam ad te rogas.
Ar. Dedi æquidē quod mecū egiſti. Le. & tibi miſi ego mulierem.
Par pari datum hoſtimentū ſt: opera pro pecunia.
Ar. Male agis mecum. Le. quid me accuſas: ſi facio officium meum?
Nam neq; uſq̄ fictum: nec pictum: neq; ſcriptum in poematis:
Vbi lena bene agat: cum quiq̄ amante: quæ frugi eſſe uolt.
Ar. Mihi quidem te parcere æquum eſt tandem: ut tibi durem diu.
Le. Non tu ſcis quæ amanti parcet: eadem ſibi parcet parum.
Quaſi piſcis itidem eſt amator lenæ: neq̄ eſt niſi recens.
Is habet ſuccum: is ſuauitatem eum quouiſpacto condias.
Vel patinarium: uel aſſum uerſes quo pacto lubet.
Is dare uolt: is ſe aliquid poſci: nam ubi de pleno promitur
Neſcit quid det: quid damni faciat illi rei ſtudet.

Senſus eſt. nō tam cito aliqd a me accæpiſti: quum iam aliquid quod poſcas paras. hoc ē: nūq̄ expleta & cōtenta es. Quid modiſt? p qd modi eſt? ductando: amādo. Notatur a lena adoleſcētis incōtinētia: qui eā auariciæ taxauerat. Modo remiſiſti. ſ. mulierem ad me: a te retētam. ſ. noctes aut dies: pro libito. Et tibi miſi ego mulierem. ita ſcribendū eſt metri neceſſitate. non tibi ego miſi: quia uerſus abūdaret. Par pari datū hoſtimentum eſt. ideſt beneficii cōpenſatio: uel æquamentum. nam ſi pecuniā ad me miſiſti: & ego ad te miſi puellā. opera illius tibi reddita eſt pro pecunia. Marcellus: hoſtimentum eſt æquamē- Hoſtimentum.
tū. unde & hoſtes dicti ſunt: qui ex æqua cauſa pugnā adeunt. Plautus in aſinaria. par pari hoſtimentū datū eſt. opera pro pecunia. unde hoſtire ideſt æqua reddere. idē in eadē. qn pmitto tibi hoſtire cōtra: ut merueris. Hoſtire. Male agis mecū. inqt argyrippus. male te mecū geris. Officiū meū. qd eſt ut adoleſcētes amore captos: pecunia denudem. Nā neq; uſq̄ fictū: nec pictū. fingunt poetæ q̄ uolunt: qppe a uerbo græco ποιεῖν poetæ nomē deducitur: qd uerbum ſignificat. fingo. Pingo: ſcribo. facio. expſſit igitur oēm poematis ſignificatū. nullibi inqt: uel in ipſis poetaꝝ ſcriptis: in qbus multa etiā ficta cōperiūtur: fictū pictū uel ſcriptū cōperies: lenā tē bene agere cū aliquo amāte: quæ frugi & modeſta eſſe uelit. & rem: ſuā intelligendū eſt: nō amātis. Poematis q̄q̄ poema ſit tertiæ inflexionis: aduertendū tñ: ablatiuū pluralē poematis facere: nō poematibus: ut docet phocas grāmaticus.

Cum quiq̄. pro cum quoq̄ amāte. Parcere. parcere rebus meis uti. Mihi. amātis incōſtātia exprimitur etiā ex hoc: quum cupiat cum illa uitā agere: quā paulo ante perire maluerat. Non tu ſcis. & in hoc meretricum mos exprimitur. ignoras inquit lena: q; illa quæ amanti parcet: ſibi ipſi parum parcet. iocus eſt in duplici uerbi ſignificatione. parcere enim eſt ueniam dare: & parcere eſt ſeruare. Virgilius. parcere ſubiectis: & debellare ſuperbos. idem. argenti atq; Auri memoras quæ multa talenta natis parce tuis. hic ergo eſt ſenſus: quæ amanti parcet. i. ueniam dabit: ſibi parcet parum. i. ſibi parum cauebit: ſeruabitq;: quibus ipſa alatur. parcere etiam per trāſlationem omittere ſignificat. ut parce metu citherea. & parce pias ſcelerare manus. Parcere. Recens nomen eſt: ut frequens: decrepitus: aſtutus: togatus: palliatus: quæ quidem nomina ſunt: licet ſpeciem habeant participiorum ut inquit Seruius. & ſignificat nouum. nuperum. nouicium. interdum etiam aduerbialiter ſumitur: pro recenter. Recens. Plautus in captiuis. quid tu una nocte poſtulauiſti & die recens captum hominem. nuperum nouicium. Succum. humorem: ſaporem. Succus ut Donatus inquit: eſt humor in corpore: quo abundāt beneualētes. Virgi. Et ſuccus pecori: & lac ſubducitur agnis. Et dicitur ſuccus: quaſi ſugus: quē ex alimentis mēbra ſugāt: ut ſe repleāt. Et eſt ſuccus interior pinguedo mēbroꝝ. Terētius. Corpus ſolidum: & ſucci plenum. Succus. Suauitatem. uoluptatē. a ſuauio: quod uoluptatē ſignificat. Terē. o thais meum ſuauiū. Is amator. recēs. ſ. Patinariū. elixum. nā elixæ dapes & iurulētæ ponuntur in patinis: q̄ dictæ ſunt ab eo: q; pateāt. Aſſum. ad ignem torrefactum. dictum: ut ait Varro: ex eo q; aſſudet ex igne: ut diximus in noſtro uocabulario: quū de uocibus elixum: & aſſum tractauimus. Is dare uolt. is item amator. Et optime amantium mores deſcribit: q quum amant: cupiunt a ſe aliqd peti: qd dent. Is ſe aliqd poſci. is uult: ſe poſci aliqd. Neſcit qd det. ubi inqt de pleno promitur: neſcit

amator:quid det:ut faciunt:qui de pleno marsypio pecunias excipientes:sine discretione aut numero:donant. Et scribendũ est.Nescit qd det.nõ aut.Neq; ille scit quid det.abundaret enim pes unus uersui:nec sniæ rotũditas quadraret.quod interpretes lusci Pius & Sarrace.nõ uiderũt. Vult placere uult sese placere amicæ. Vult
Famulus. mihi.lenæ scilicet. Pedisequæ.ancillæ:quæ pedes domine seqtur eãq; comitatur. Vult famulis.seruis.Famuli nomen inquit festus:ab oscis originem habuisse:apud quos seruus famul uocabatur.unde & familia uocata.
Ancillæ. Et famulitas pro seruitute.ut Non.ait. Ancillis.ministris.Ancillæ.ut festus inquit:dictæ sunt ab Anco mar-

Volt placere sese amicæ:uolt mihi:uolt pedisequæ.
Volt famulis:uolt etiam ancillis:& quoq; catulo meo.
Subblanditur nouus amator:se ut quum uideat gaudeat.
Vera dico:ad suum quẽq; hominẽ quæstũ esse æquũ ẽ callidũ.
Ar. Perdidici isthæc esse uera damno cum magno meo.
Le. Si ecastor nunc habeas quod des:alia uerba perhibeas.
Nunc quia nihil habes:maledictis ductare eam postulas.
Ar. Non meum est.Le.nec meũ quidẽ ædepol ad te ut mittã gratis.
Verum ætatis atq; honoris gratia hoc fiet tui.
Quia nobis lucro fuisti potius q̃ decori tibi:
Si mihi dantur duo talenta argenti numerata in manum:

Ancillari. tio rege:q in bello magnũ numerum fœminarũ cæpit:siue ideo sic appellãtur:q antiqui ancillari dicebant ministrare. unde & Non. Ancillantur p seruiũt dixisse autores ueteres scribit. Catulo. etiã Catello meo ingt callidissima lena: subblanditur nouus amator:nedum cæteris domesticis. Ad suũ quẽq; hoiem.Catholica snia.Aequum est:atq; decens:ut qlibet sit callidus:& sata gens:ad suum quæstũ quod qdem facit nouus amator:quum cupidus puella potiri:donat omnes familiares. Perdidici hæc omnia inquit uera esse pdidici meo cum magno damno.quia te:& tuos omnes familiares tot tantisq; donaui muneribus:ut iam omnia absumpserim. Si ecastor nunc habeas quod des.profecto inquit lena.ego te bene noui.Si enim haberes quod dares:alia uerba faceres mecum:nec maledictis puellam ductare postulares:sed blanditiis:& muneribus.Et scribi debet phibeas:ex codicibus antiquis:& sensus cõcinnitate.i.exhiberes. Maledictis ductare eã postulas.ita scribi debet.metri necessitate.non tu eã ductare:ut legũt Pius & Sarrace.interpretes. Nõ meũ est.nõ est mei moris:maledictis.s.puellã ductare uelle. Ve*: ætatis atq; honoris. ut callide subblanditur lena:ut ab amatore pecuniã surripiat.nam ætatis:& honoris illius rõnem habere se uelle ostendit:quũ pecuniis
Aetates in hoibus. & argento tantũ inhiet. Aetatis.ætates in hoibus quinq; Varro esse dixit.infantiã pueritiã.adolescentiam.iuuentutẽ.& Senectutem.ut in uocabulario nostro meminimus:Quæ singulæ etiã trifanam diuiduntur.in primam uidelicet.uiridem.& præcipitẽ.unde Mithridatem inquit Sallu.extrema pueritia regnum ingressum esse.
Aetas. Virgi.quoq;:sed cruda deo uiridisq; senectus dixit.Aetas præterea modo cẽtum annorum spacium cõplectitur: Ouidius.Annos uixi bis centum.nunc tertia ducitur ætas. Modo pro triginta annis.Cicero.Tertiam iam ætatem hoium uiuebat.aliquãdo pro uno anno tãtum.Varro.ætatem uix decimã ingressus.Aetate etiam:uel ætatem aduerbialiter pro diu:positum inuenimus apud Plautum.& alios.
Talẽtum. Duo talẽta.Talentum ut etiã in Amphitryone diximus uarii fuit ponderis:secundum uarias gentes:diuersæq; speciei: & materiæ. Sed Atticũ quod crebrius est:maius & minus fuit.Maius tribus & octoginta Assibus describitur:& triente:licet qdam octoginta tantũ assium dixerint fuisse.Minus uero assibus cõstat sexaginta.Et ita etiam apud romanos cõstitisse uidetur: quod quidẽ clare ostendit Plautus in Mostellaria:quum quadringinta:& octoginta minas in cõputũ duorum Talento* deducit Si qdem As.& Mina.& libra:idem sunt:ut infra paulopost dicemus. Talentũ aũt quod nũc Atticũ dicitur.ut Suidas inqt:apud Siculos antiqtus fuit mina* uigintiquattuor.postea tantũ duodecim. Vbi aũt homerus duo auri talenta ait:in ludis factis in funere patrocli patet aperte non fuisse æquale Talentum nostrum Talento antiquo*.nã primo uictori tripodẽ secundo libetem. Tertio æquũ.quarto duo auri Talenta tradita inquit.quod qdem uidetur minimũ quid fuisse.sed & apud ægyptios: Neapolitanos: Rhodios:atq; alias gentes uarium admodum fuit.Et Atticũ crebrius:atq; usitatius est. Verum ut semel clare intelligatur eius pon-
Põde* ordo:& noia. dus:De ponderibus hoc loco minutissime differemus. Omnium ponderum minimum est Siliqua:siue granũ. Siliquam enim fabam græcam nuncupamus:qua minutissima pondera signari solita sunt. Siliquæ sex scrupulum faciunt:quem & obolum dicunt.hunc nos pensum denarium appellamus:quæ ẽ uigesimaquarta pars unciæ.Scrupuli tres Drachmã faciunt:quæ est octaua pars unciæ.Sextula quattuor habet scrupulos:dicta ex eo:q sit sexta pars unciæ.Drachmæ duæ sicilicum faciunt:qui sex habet scrupullos.Duella sextulas duas habet:hoc ẽ scrupulos octo Semuncia mediã unciã signat:a semis:& uncia.uncia ab uno denominatur:q ex duodeci Assis partibus ea unica est.Sextans unciæ duæ:q sit sexta pars Assis.Quadrans unciæ tres:q sit quarta pars assis. hũc & Triunciũ:quasi tres uncias dicunt. Triens:unciæ quattuor:q sit tertia pars assis.Quincunx unciæ quinq;: q quinam unciam contineat.Semis:unciæ sex:quasi semias:idest dimidium assis. Eandem & Sembellam dicunt quasi semilibellam:libella enim diminutiuum a libra est.Septunx unciæ septem:a septem unciis dictus.Bes uel Des:unciæ octo:quasi dempto Triente ab asse.Dodrans uncie nouem:q quadrans sit demptus ab asse.hunc & Nouuncium:quasi nouem uncias dicunt:Dextans unciæ decem:quasi dempto sextante ab asse. Deunx unciæ.

undecim:q̃ dempta sit uncia ab Asse. As unciæ duodecim: ab ære dictum. hic & libra. & Mna a græcis & nostris As. q & li-
Mina interpositione .i. litteræ: dicitur. Eundem & pondus: siue pondo appellant. unde & unum pondus Assi bra: & Mi-
pondium nominatur q̃uis proprie pondo significet pondus duodecim librarum. Liuius Argenti pondo bina: na. & pōdo
& sex libras in militem præstaret. Mina igitur drachmis constat nonaginta sex apud romanos: apud atticos au- Mina.
tem centum. ut Diodorus & suidas aiunt. Vnde Talentum atticum minus: quod ut diximus est librarum sexa-
ginta: drachmarum continet sex milia. supra Assem est Dupondius .i. libræ duæ: a duobus ponderibus dictus. Dupōdius

Hanc noctem tibi: honoris causa: gratis dono dabo.
Ar. Quid si non est? Le. tibi non esse credam? illa alio ibit tamen.
Ar. Vbi quæ dedi ante? Le. abusa. nam si durarent mihi:
Mulier mitteretur ad te: nunq̃ quicq̃ poscerem.
Diem: aquam: solem: lunam: noctem: hæc argento non emo.
Cætera quæ uolumus uti: græca mercamur fide.
Quum a pistore panem petimus: uinum ex oenopolio:
Si aes habent: dant mercem. eadem nos disciplina utimur.
Semper oculatæ nostræ sunt manus: credunt quod uident.
Vetus est: nihili coaxatio. Ar. cuius? Le. non dico amplius.
Ar. Aliam nunc mihi orationem despoliato prædicas.

Sestertius: idest libræ Sestertius.
duæ & semis: dictus
q̃si semis tertius: hoc
est post duos Asses: se
quens tertio loco se-
mis. quia enim fiebat
ex duobus assibus: &
semisse: sestertium uo
cauerunt: hoc modo
scribentes. Tres- Tressis.
sis idest libræ tres: a tri
bus assibus: ut apud
persium Tressis aga-
so. Octussis quoq; : Octussis.
Nonussis: & Decussis Nonussis.
ab octo nouem & de- Decussis.
cē assibus dicti: octo
nouem: & decem as-
ses significāt. Decus-
sis autem Denarius etiam dictus est: quia constaret decem assium pondo. Bicessis uiginti asses significat: quasi Bicessis.
binos decusses continens. Tricessis triginta asses: a tribus decussibus. Centussis quoq; centum asses: qui erant Tricessis.
breues ex ære nummi. ut curto centusse licetur. Supra centussem maius æris uocabulum non habemus. Nā du- Centussis.
centos: trecentos: quadringentos ue quum dicimus: non magis asses: q̃ denarios: aut alios nummos significa-
mus. Hanc noctem tibi. Ita legendum est. metri ratione. non hanc tibi noctem. quia pes unus uersui deficce-
ret. Honoris causa. Lena improba atq; auara: & tantum pecuniæ inhians ait se honoris causa: & gratis: ac do
no mulierem daturam adolescenti: accepta pecunia. Tibi non esse credam? Scilicet pecuniam. & cum interro
gatione legendum est. Vbi quæ dedi ante. ita scribi debet. & tolli dictio illhæc: uti superfluens. metri necessita-
te. Abusa scilicet sum. hoc est cōsumpsi uel abusa .s. sunt a me: ut Non. exponere uidetur ingens Abusa abutē- Abussus.
do: uel in usum consumpta. & adducit hunc locum. iure consulti differre uolunt inter usum: & Abusum: quia
usus sit illarum rerum: quæ non pereunt nobis utentibus. Abusus autem ecōtra. Græca mercamur fide. idest Græci infi
tradito in manus prætio. Taxat hoc loco græcorum fidem fluxam: & instabilem: tanq̃ sæpius mentitam: & cui fi di.
dere cauet: qui sane sapit. propter quod quum aliquid mercantur: non nisi tradita & numerata pecunia admit-
tuntur. Vnde Cicero pro flacco: de eis sic ait. Hoc dico de toto genere græcorum. tribuo illis litteras. Do multa-
rum artium disciplinas. Non adimo sermonis leporem: ingeniorum acumen: Dicendi copiam. Deniq; si quam
sibi aliam assumunt non repugno. Testimoniorum religionem & fidem nunq̃ ista natio coluit. A pistore. Pistor.
pisores & pistores dicebantur apud antiquos: qui frumenta pisebant: hoc est tundebant: & qui etiam panes co-
quebant. Varro. Nec pisorem ullum nossent: nisi eum qui in pistrino piseret farinam. Oenopolio. Oenopo- Oenopo-
lium dicitur taberna uinaria: ab οἰνοσ uinum: & πωλέω uendo. & græce quoq; οἰνοπωλιον dicitur. Si æs lium.
habent: panem .s. & uinum uendentes: idest: si a me eis datur pecunia. Oculatæ. oculos habentes. inspectātes. Oculatus.
unde alibi: plus est oculatus testis unus: q̃ auriti decem. idest qui de auditu tantum dicant. Vetus est. scilicet
adagium. & prouerbium. Nihili coaxatio. ita quidem scribendum censemus omnino. & nō coactio: quod cer
te nullius esset boni sensus: quāq̃ omnes fere codices Coactio habeant: & non coaxatio. Sed non eo tamen sen-
su exponendum putamus: quo Pius interpres scripsit. hoc est. Ni hili coaxatio est. idest Conquæstio quæ fit post
damnum non est hili. dicens: quis ignorat: ni pro ne .i. pro nō negatione poni? Immo hūc sensum potius subeē
existimamus. Tua ista uerba: tuæq; huiusmodi querelæ: quum inquis: Quid si non est? Vbi quæ dedi ante? Male
agis mecum. nullius apud me sunt momenti. non aliter q̃ ranarū coaxatio: quēadmodū in prouerbio est. Erat. n.
prouerbium ut ex his uerbis elicitur: quū quis pgeret a quoq̃ petere: qd ille dare nollet: ut diceretur: nihili coaxa
tio .i. frustra petis: & odiose: ranarū coaxantium ritu. Coaxare. n. uerbū est ficticium a ranarū uoce deductū: quæ Coaxatio.
est. κοάξ. ut apud aristophanem poetā est uidere. in Comœdia: cui nomen sit Βάτραχοι & a uerbo ipso Coa-
xatio. Cuius? ita scribendum quoq; opinamur. & non: scis cuius: metri necessitate nā uersus nō cōsisteret. imo
abūdaret uno pede: si scis adderetur: & pterea: nullus rectus sensus esset. pponendaq; Argyrippi psonā illi dictio
ni Cuius autumamus: hoc sensu: Cuius coaxationē ais? ut īterrogatiue legatur. Cuius? Nō dico amplius. Et
hic pponendā lenæ personam putamus: ut sit respōsio ad uerbū illud cuius: ab argyrippo dictum. hæc aūt Pius
ille interpres: & Sarrace. itē nō intelligētes futiliter & pperā nugati sunt. Aliā nūc mihi. Sic incipit hic uersus.
metri rationē. aliter inquit nunc aduersum me loqueris: q̃ loq̃reris quū uobis dabā. nō enim blande & obsequose
nunc: ut tunc faciebas. qm̄ me despoliatum: enudatūq; penitus fecisti. Despoliato pecuniis & bonis exhausto.

Atq; olim q̃ alio tẽpore:iã elapso. Illiciebas.allectabas:blandis & benedicis uerbis. Illiciebas blãde ad te. ita scribendũ ẽ:metri necessitate.& nõ illiciebas me ad te blande. Arridebant.arridere & applaudere uidebantur. Me unice.ordo ẽ aiebas te atq; illã unice amare me unum ex oĩbus. Usq; eratis.assidue cõtinue. De industria.dedita opera.certo cõsilio.industrium quasi indestruũ dixerunt antiq:q quicqd ageret introstrueret: ut dicemus etiam in mostellana. Nõ tu scis.ridet lena ad ea quæ argyrippus dixit.ubi meretricum mores & quæstus patefiunt. Aucupii.Aucupiũ.& item Auceps ab auibus capiendis dicitur. Cõcinnauit.aptauit.cõposuit fecit. Necesse ẽ facere sumptum. Catholica sñia:q q̃rit lucrũ:hunc & sumptũ facere oportet. Itidẽ apud nos.non itidem hic apud nos.abũdat enim hic.metri rõne. Area est. Area ut festus ait : pprie dicitur locus uacuus:q̃si exaruerit:& nõ possit qc- q̃ generare. Et Varro similiter dictã ait: qa ardore arefit.Et per similitudinẽ in urbe loca pura areas dictas. Lectus illix. Lectus inquit meretricũ illix est.idest inuitator: allectator.Differt.n.inter illix:& illex.nã illix dicitur q illicit:siue allicit.Illex autẽ: q sine lege uiuit: quẽadmodũ & exlex.Plautus in penulo.Quid illi tantæ rei fuimus illix.Idẽ in persa. Iniure illex: hoc est uiuens sine lege:& sine iure.ita ingt Noñ. Vinula. delectabili:sensiloqua:illecebra.ita exponit Nonius:hunc locũ citãs. Nã quod Pius interpres audax. Marcelli codicẽ recõcilians: ut ipse ingt: legendũ p̃cipit: uaniloquũ:p sensiloquũ:in dictione uinulũ:temeritatẽ:& insulsitatẽ redolet genuinã.quũ p̃cipue:Pompeius quoq; in dictiõe uinulus sit scribat:uinulus dicitur molliter se gerens:& minime qd uiriliter faciens.hæc.n.interpretatio cum sensiloquo maiorem habet affinitatẽ q̃ cũ uaniloquo. Venustula.uenustũ:quod cum gratia quadam:& uenere dicitur.inde diminutiuũ fit uenustulus. Papillã.mãmã.papillæ:ut festus inquit Capita sunt mãmarum. dictæ q papullarum sunt similes. Pertractabit semel.Semel addendũ fuit.metri necessitate.aliter.n.uersus non consisteret. Haud est ab re.i.nõ est siue utilitate aucupis.perstatq; in metaphora iam cœpta. Sumere cũ licet sine retibus.idest habere eũ licet spontaneum:& uolentẽ.nõ coactum.neq; captum. Hæccine te esse oblitum.s. decet. Tua culpa isthæc:quæ discipulũ.ita scribi debet uersus.metri necessitate.nam aliter uersus superflueret.

De industria.
Industrius
Aucupiũ.
Area.
Illix.
Illex.
Vinulus.
Venustus.
Papillæ.

Longe aliam præbes inquã nunc:atq; olim quom dabam.
Aliam atq; olim quom illiciebas blande adte ac benedice.
Tum mihi ædes quoq; arridebant:quom ad te ueniebam tuæ.
Me unice unum ex omnibus te atq; illam amare aiebas mihi.
Ubi quid dederam:quasi columbæ pulli in ore ambæ meo
Usq; eratis.meo de studio studia erant uostra omnia.
Usq; adhærebatis:quod ego iusseram:quod uolueram:
Faciebatis:quod nolebam ac uetueram:de industria
Fugiebatis:neq; conari id facere audiebatis prius.
Nunc neq; quid uelim:neq; nolim facitis magni pessimæ.
Le. Non tu scis?hic noster quæstus aucupii simillimus est.
Auceps quando concinnauit aream:effundit cibum.aues
Assuescunt:necesse ẽ facere sumptum.qui quærit lucrum.
Sæpe edunt:semel si sunt captæ:rem soluunt aucupi.
Itidem apud nos:ædis nobis area est:auceps sum ego.
Esca ẽ meretrix.lectus illix ẽ:amatores aues.
Bene salutando consuescunt:compellando blanditer.
Osculando oratione uinula uenustula.
Si papillam pertractabit semel:haud ẽ ab re aucupis.
Suauium si sumpsit:sumere eum licet sine retibus.
Hæccine te esse oblitum:in ludo qui fuisti tam diu?
Ar. Culpa tua isthæc:quæ discipulum semidoctum abste amoues.
Le. Remeato audacter mercedem si eris nactus:nunc abi.
Ar. Mane:mane:audi:dic quid me æquum censes tibi dare:
Annum hunc ne cum quiq̃ alio sit.Le.tu.ne?uiginti minas:
Atq; ea lege:si alius ad me prius attulerit:tu uale.

Abste amoues.ita scribi debet.& metri necessitate.& ex codicibus antiquis.nõ semoues:qa uersus supflueret: quæ qdem Pius & Sarrace.nõ uiderunt. Mercedẽ si eris nactus.i.si pecuniã inueneris quã mihi uti magistræ tuæ dinumeres. Mane mane.reuocat adolescens abeuntẽ uel abire potius simulantẽ lenam quo illum rei uetitæ cupidiorẽ faceret. Quid me æquũ censes tibi dare?Ita scribẽdum est:metri necessitate:& non pro illa tibi dare.abundant enim illa duo uerba:pro illa. Quiquã.pro quoquam. Tu ne?hoc dictum est a lena:dũ interim cogitat:quantum petere ab eo debet. Viginti minas.hoc est:quod excogitauit sibi dari debere. Atq; ea lege.atq; hoc pacto inquit lena polliceor tibi:me puellam daturam:ut si has ad me uiginti minas:alius prius afferat tu ualeas.idest repulsus discedas.Nam quod nugatur Pius:post dictionem illam tu:substituẽdam esse in-

terrogationem:ut argyrippus loquatur ante hoc uerbum uale:insulsum ē:& delirum. At ego etiā priusq̄ abis uolo loqui.ita scribi debet uersus:metri necessitate.abundat.n.est:& quod.Lena quum legem adolescenti totā pe.scripsisset.in uerbo illo uale:ostendit etiā se uelle abire:propterea iterū ab illo reuocata est dicēte se etiā uelle loqui anteq̄ discederet. Quod peream magis.i.ppter quod magis adhuc pereā. Vt scire possis.ut scire queas. possis,enim hoc loco gemino.ss.scribendum est. Castrabo uiros.hoc uerbo usus est Varro:inquiens Castrare Castrare. oportet agnum non minorē quinq; mensium.Nec placet:q Pius inquit:scribendū esse Viro:pro uirilitate:quū

Ar. At ego etiam priusq̄ abis:uolo loqui,Le.dic quod lubet.
Ar. Non omnino iam perii:est reliquum quod peream magis.
Habeo unde istuc tibi quod poscis dem:sed in leges meas
Dabo:ut scire possis perpetuum annum hunc mihi uti seruiat.
Nec quenq̄ interea alium admittat prorsusq̄ me ad se uirum.
Le. Q uin si tu uoles:domi serui qui sunt castrabo uiros.
Postremo ut uoles nos esse:syngrapham facito afferas:
Vt uoles:ut tibi lubebit:nobis legem imponito.
Modo tecum una argentum afferto:facile patiar cætera.
Ar. Portitorum simillimæ sunt ianuæ lenoniæ:
Si affers:tum patent.si non est quod des:ædes non patent:
Interii si non ego inuenio illas uiginti minas.
Et profecto nisi illud perdo argentum:pereundum est mihi.
Nunc pergam ad forum:atq; experiar opibus:omni copia.
Supplicabo exobsecrabo:ut quenq; amicum uidero.
Dignos indignos adire:atq; experire certum est mihi.
Nam si mutuas non potero:certum est sumam fœnore.

Litanus.

Ercle uero litane nunc te meliust expergiscier.
Atq; huic argento comparando fingere fallaciam.
Iā diu factū ē quom discesti ab hero:atq; abiisti ad for:
Igitur inueniundo argento ut fingeres fallaciam.

nullibi id copertū ab illo existimemus:etiā q Nonius pro uirtute naturali uiro a lucilio dictum referat:eo carmine: Cōceptasq; suo seruare & perdere uiro. Nā p'autum uiros scripsisse cēsemus hoc loco: ut referret ad illud quod argyrippus dictat:nec quēq̄ interea alium admittat prorsus q̄ me ad se uirū. Syngrapham. Syngrapha scripturam: chirographum.in quo couentiōes & pacta cōsignamus:qbus utraq; pars stare possit. Dicimus autē.Syngraphus: syn Syngraphus. grapha:& syngraphū. masculino: fœminino:& neutro genere. Syngraphū Asconius differre inquit inter syngrapha & chirographa:q i chirographis tātum quæ Chirographa. gesta sunt scribi solēt. In syngraphis uero ēt cōtra fidem grauitatis pactio uenit:& nō numerata pecunia. Varro. Syngrapha inquit cautio est p cōtrahentiū scripturā facta. Chirographariū quoq; debitorē iurecōsultus appellat eū:qui se proprio Chirographarius debitor. chirographo obligauit. Modo tecū una.meretricū ex hoc auaricia ostenditur:quæ ppter pecuniā oia pati paratæ sunt. Lenoniæ.Lenonū:& lenæ. Si nō est quod des.iuxta illud Ouidii.si nihil attuleris ibis homere foras. Si nō ego inuenio.ita scribi oportet uersum:metri necessitate.nō si nō inuenio ego:quia abundaret syllaba una. Nisi illud pdo argentum.Sensus est.uolo pdere oino illud argentum potius:q̄ amore discruciare.& perire.Et bene pdere uelle se dixit.quū id pfecto totum pdatur:qd meretricibus cōdonatur. Opibus. idest nixu omni. Omni copia.totis uiribus. Experire. p experiri.utitur sæpe Plautus contrario genere uerborū.

Mutuas nō potero.s.habere pecunias.Mutuamus aūt:q̄ nō eadē redduntur:ut uinū;pecuniā.quū autem eadem reddūtur:ut libros:uestes:cōmodare dicamus. Mutuare. Commodare. Fœnore.Quicquid supra sortem accedit:fœnus dicitur: a fœtu uel fœtura sicut etiam apud græcos a τίκτω:quod significat pario:τόκος fit.i.fœnus.quod corrupto uocabulo:nostri lingua uernacula præposito.σ.stochum dicunt. Fœnus.

Ercle uero litane. Tetrameter brachicatalecticus est hic quoq; uersus.septem constans pedibus:ut superioris.scenæ.In hac litanus seruus introducitur seipsum tarditatis damnās:atq; excitans:ad cōquirendū per fallaciam argentum:herili filio pro comparanda amica dinumerandū. Nūc te meliust expergiscier.i.nūc te melius est somnum atq; ociū abiicere.Et ita scribendus est uersus:ex antiqs codicibus:& sententiæ concinnitate.non autem non te melius uelle expergiscier.ut scribit & corrigit indoctus ille Pius interpres:contra antiquorum codicum litteram:& uersus quoq; rationem.nam si uelle scribatur:abundat pes unus.Nec etiam scribendum est uel:ut legit Sarracenus alter ignarus commentator:eadem carminis ratione. Atq; huic argento addendum fuit huic:metri necessitate.nam pes unus uersui deficeret.nisi legeremus fingere non fallaciam:ut legit & interpretatur insulsus ille Pius.dicens interrogatiue non positum:quomodo & apud alios usurpatum deprehendi.quæ quidem lectio prorsus eiicienda est. Igitur inueniundo argento.igitur positum est pro ea causa:iccirco.non pro deinde.ut quidam uolunt. Igitur.

Ocium. Ocio. Vacationẽ a laboribus ociũ dicimus. & pro studio litteraꝝ sumitur: q̄a qui litteris operã dant uacare
Ociosus. debent a negociis oĩbus: ideo a Terentio ociosus securus dicitur ibi. Animo nũc ocioso esse impero eo ꝙ nisi q
Secordia. securus sit ociosus esse nõ possit. Secordiã ignauiã. Secordiã inquit Festus: quidã pro ignauia posuerũt. Ca-
Segnicies. to pro stulticia posuit. Cõpositũ autẽ uidetur ex se: quod est sine: & corde. Secordiã a segnicie quidã in eo differ
re aiunt: ꝙ segnicies ad agendum: Secordia ad cõsulendum dicatur. Segnis autẽ inutilis & infœcundus dicitur.
Virg. Segnisq̃ horreret in aruis carduus. segnitatem etiã pro segnicie dixit Cicero. & q̃m de ĩpudentia diximus:
Segnitas. castigemus segnitatẽ.

Quin tu. Quin ad hortãtis hoc loco est.
Te recipis. i. te recipe. indicatiuus p̄ imperatiuo est.
Ingenium. Ingeniũ. naturã institutũ. Virgi. nũc locus aruorũ ingeniis.
Vetus. Vetus. nõ solum ad tempus: atq̃ ad laudẽ refertur. sed etiam ad uituperationẽ: ut apud Terentiũ. ueteris poetæ maledictis.
Veterator. hic ueterator: fraudator: insidiator: callidus.
Versutus. Versutum dolosum: fallax. Versuti dicũtur: ut inquit Festus: quoꝝ mentes crebro ad maliciã uertuntur.
Interuertere. Interuortã. i. decipiam. fraudabo.

Ibi tu ad hoc diei tempus dormitasti in ocio.
Quin tu secordiam omnem abs te reiice: & segniciem amoue.
Atq̃ ad ingenium uetus uersutum te recipis tuum.
Serua herum: caue tu idem faxis: alii quod serui solent.
Qui ad heri fraudationem callidum ingenium gerunt.
Vnde sumam? quẽ interuortam? quo hanc celocem conferam?
Impetritum: inauguratũst: quouis admittunt aues.
Picus & cornix est ab leua: coruos porro ab dextera.
Consuadent. certum herclest uestram consequi sententiam.
Sed quid hoc quod picus ulmum tondit? haud temerariunst?
Certe hercle ego quantum ex augurio auspicii intelligo:
Aut mihi in mundo sunt uirgæ: aut atriensi sauriæ.
Sed quid illuc: ꝙ exanimatus currit huc leonida?
Metuo illic obscoenauit meæ falsæ fallaciæ.

suppilabo. interuertere: uel interuortere mõ antiquo dictũ: significat ꝓpriẽ rẽ aut cõmodatã: aut creditã callide
dolosèq̃ ne dño restituatur efficere. hinc ꝑclanculũ & astute ab aliquo aliqd surripe capitur. Quo hãc celocẽ
Celox. cõferã. i. quẽ in portũ nauim hanc: hoc ẽ rẽ & negociũ hoc traducã. usus ẽ. n. trãslatiõe. Celox inqt Marcellus: na
uigiũ ẽ breue. dictũ a Celeritudine. Plautus in asinaria. unde summã? quẽ interuortã? quo hãc celocẽ cõferã? Idẽ
Impetritũ. in captiuis: uidi in captiua celoce. Impetritũ inauguratũst. Impetritũ p̄ impetrato poni festus docet. Inaugu-
Inaugurari rari aũt est auguria sumere. porro auguriorũ duæ erãt spẽs ut Seruius inqt. aut. n. oblatiua erãt auguria i. q̃ offe
Auguriorũ rebãtur nõ petẽti ut apud Virg. Gemnæ quũ forte colũbæ ipsa sub ora uiri cælo uenere uolãtes. Aut impetrati-
duæ spẽs. ua: idest quæ optata ueniũt: de q̄bus Plynius libro. xxviii. naturalis hi. ꝓterea alia sunt uerba impetrãtis alia de-
pulsoris: alia cõmendatiõis. &c. hic igitur sensus est: ut nos censemus: Impetritũ inauguratũst. idest: id ꝓpter qd
inaugurati sumus impetratũ est. hoc est: quod cupiebamus impetrabimus: consequemurq̃ ac p̄ impetrato ha
bemus. Quo uis admittũt aues. idest in quẽuis locũ: ꝓstat. n. in translationẽ inaugurantiũ. idest ꝑmittitur no
bis desideriũ & uotũ nostrũ undecũq̃. Picus & cornix ẽ ab leua: coruus porro ab dextera. Quæ oĩa pro bono
omine habebantur. Cicero in libro de diuinatione. Quid habet Aruspex cur pulmo incisus: & in bouis extis diri
mat tẽpus: & ꝓferat dicit? Quid Augur: cur dextra coruus: ac sinistra Cornix faciat ratũ? Virgi. quoq̃: sæpe sini-
stra caua monuisset ab ilice cornix. hanc gentiliũ leuitatem irridet Varro: inquiens: Deos ociosos: & feriatos fo
re: si sua cõsilia Corniculæ crederent: aut coruo: hoĩbus indicanda. Certũ hercle est. idest ita prorsus institui &
Picus. decreui: uos sequi, o aues mihi ꝓspere. Picus ulmum tundit. i. fecit. Vernacula quoq̃ lingua picare dicũt. pro
Picunnus. tundere. & ferirẽ. uel batuere. a pico. s. cuius natura est rostro arbores tundere. Hic etiã picunnus appellatur De
quo Nonius. hæc refert inter cætera. Picunnus. auis est marti dedicata: quã picam: uel picũ uocat. & deus q̃ satris
romanis adhibetur. Emulius macer in theogonia. & nũc agrestes inter picunnus habetur. Haud temerarium
est. i. nõ ab re: & sine causa est Plautus in Aulu. Nõ temere est: ꝙ coruos cantat mihi nũc ab leua manu. Et ita scri
bi debet: ex codicibus antiq̃s: & suiæ cõcinnitate. nõ At temerariũ est: ut garrit Pius scribẽdũ eẽ Marcelli testimo-
Temerariũ nio. nã id falsum est. quũ in marcelli quoq̃ codice haud scriptũ sit: nõ at. uerũ quia Marcellus ipse Temerarium
hoc loco p̄ metuẽdũ & sollicitũ exponit: uidetur fortasse legi debere interrogatiue. haud temerariũst? idest nõne
hoc metuendũ: & sollicitudine plenũ est? Ex augurio auspicii. auguriũ dicitur ab auiũ garritu: & Auspiciũ ab
auiũ inspectiõe. unde fere idẽ significare uidẽtur. sed hoc loco augurio p̄ diuinatiõe: & quadã ueluti scientia acci
In mundo tur. ut sit sensus: quãtũ cõiectari & diuinare possum ꝓpter hãc auiũ inspectionẽ pici. s. Cornicis & corui. In
esse. mũdo sunt. i. paratæ sunt. In mũdo esse dicebãt antiq̃: quũ aliqd in ꝓmptu esset. hic sensus: q̃ntũ ego ex auspicio
Exanimatus. diuinare possum: futuꝝ ẽ: ut uel ego uirgis cedar. uel atriensis sauria. nã si ego illũ decipiã: ab eoq̃ pecuniã au-
fer. i: ille ab hera cedetur. Si uero nõ hoc egero: argyrippus filius me cedet. Sed quid illuc. p̄ qd illud est. Exa
Exanimis. nimatus perturbatus. attonitus. aio perculsu. exanimis aũt: uel exanimus mortuũ significat. Virgi. Exanimumq̃
Obscœnauit. auro corpus uendebat achilles. Illic. i. ille leonida. Obscœnauit. i. malũ omen attulit. Ita exponit Nõ. locũ
hũc adducẽs, sed mendũ ita ex marcelli codice tollẽdũ est. Obscœnauit: quasi cœnũ: malũ omen attulit. Plautus

in asinaria. Metuo illic obscœnauit meæ falsæ fallaciæ. Scribendúq; censemus obscœnauit: & obscœnum per. b.
Vel ex his Prisciani uerbis. ob quoq; ē qñ assumit. s. quū cōponitur cū dictióibus a. c. incipientibus. ut obscurus:
obscœnus. Et alibi inqt. obscœnus ab obs & canēdo: uel cœno. Nec ignoramus quosdam absq; b. scriptitare: Obscoenū
oscœnus: & oscœnare: & oscoena uerba: atq; ab oscis deflectere: apud quos fuit creber usus libidinū. unde ꝓfluit
illud prisci poetæ: osce & uolsce loqtur. latine nescit. Obscoenū aūt significat immundū: uitabile: & maledicum:
ut Nonius ait. Tollēda aūt fuit dictio illa q̄ uel qd. uti supstuēs: metri necessitate: & sentētiæ cōgruitate. Falsæ
fallaciæ. i. deceptæ: & uanæ: quia metuo: ne fallaciā cui inhiabam trāsigere nequeā: & ad optatū finē deducere. & sic ego cum fallacia quā in aío habebā fal sus remaneam.

Leonida. Litanus. Serui duo.

Le. Bi ego nunc litanum requiram: aut familiarem filium:
Vt ego illos lubentiores faciam q̄ lubentia st?
Maximam prædam & triū̃phū eis adfero aduentu meo.
Quando mecum pariter potant: pariter scortari solent.
Hanc quidem quam nactus prædam pariter cū illis partiam.
Li. Illic homo ædis compilauit si more fecit suo.
Væ illi qui tam indiligenter obseruauit ianuam.
Le. Aetatem uelim seruire: litanum ut conueniam modo.
Li. Mea quidem hercle opera liber nunq̄ fies ocius.
Le. Etiam de tergo ducentas plagas prægnantis dabo.
Li. Largitur peculium omne: in tergo thesaurum gerit.
Le. Nam si huic occasioni tempus se subterduxerit.
Nunq̄ ædepol indipiscet quadrigis albis postea.

Vbi ego nūc litanū regrā. Idē ē genus carminis huius scenæ cū superiore. tetrame trū s. brachicatalecti-cū: septē pedibus cōstās. introducitur primo leonida seruus: litanū seruum altoꝶ re-grēs. & deinde litanus ipse illi aduenïens ex uoto. atq; amboꝶ machinamētum: circa pecuniæ inuentionē argyrippo herili filio nu
meráde. cum seruile ingenium: fallax: v̄bosum: & ad oē facinus ꝓcliuū describitur. Familiaré filiū. argyrippū Familia:
itelligit. Nā familia antea: ut sestus inqt: in liberis hoibus dicebatur: quoꝶ dux & princeps generis uocabatur pa
ter & mater familiæ. uñ familiæ nobiliū pōpilioꝶ: ualerioꝶ. Cornelioꝶ. & familiares ex eadē familia. postea hoc Familiaris
noie famuli etiā appellati coepunt ꝑmutata. i. in. u. littera. Lubētiores q̄ lubētia ē. i. lætiores ipsa lætícia lube n
tia. n. accipiebatur ꝓ dea Cupidinis & uoluptatis: quā & lubētinā uenerē nūcupabāt: ut inqt Cice. lib. ii. de natu Lubentia.
ra deoꝶ. lubētiæ quoq; ꝓ dulcioribus animi: & geniali mētis iocūditate capiūtur a gellio: his uerbis: Nā cui lubē
tiæ gratiæq; oēs cōuiuioꝶ incognitæ sint: quiq; illaꝶ oíno expers sit: si eū forte ad participandas eiusmodi uolu
ptates aut uoluntas tulerit: aut casus induxerit: aut necessitas cōpulerit: deleniri plærūq; & capi. Vnde Ad lube- Ad lubesce
scere Apuleio est gratiis & lepore eloquii de multū applicari mente: & inhærere: Maximā ꝓdam. quia ipse iam re.
ꝑ facto habebat qd cogitauerat: de intercipiēda pecunia a mercatore asinoꝶ. Scortari. meretricari. Quā na
ctus supple sum. Partiā. Dicimus partio: & partior: ut multa alia id genus. Virgi. & socios partitur in oēs. Sal- Partio. &
lustius. prouincias inter se partiuerāt. Illic homo. litanus audiēs leonidā dicētē: maximā ꝓdā affero: inqt. hic partior.
leonida ut opinor: ædes cōpilauit: ut etiā solitus ē. hoc est furatus fuit ex ædibus cuiuspiā aliqd. Si more fecit
suo. i. si se gessit: ut cōsueuit. Et ita scribēdum ē: metri necessitate. nō more si fecit suo. nam pes unus abundaret.
Væ illi. ianitori. s. nam ei incumbunt ab hero suo cruciatus. Aetatem. i. diu. & ueluti seculum. ita exponit Aetatem.
Nonius hunc locum citans. Liber nunq̄ fies ocius. Nunq̄ inquit litanus: ego tibi causa fuero: ne seruias. hoc
est faciam ut me conuenias: ut seruire diutius possis: quandoquidem ita te obtulisti. Prægnantis. hoc est tumi
das & prominentes: uel magnas & crassas: ut solent ꝓgnantium uteri apparere. Largitur peculium omne. i.
quicquid possidet: & proprium habet. nā serui nihil proprium habere uidētur: nisi tergum: quod eis sæpius mul
ctis uerberibus ceditur. Peculium ꝓprie significat rē: q̄ nō in pecunia numerata cōsistit: sed uel in solo: uel in cor Peculium.
poribus: uel in suppellectile: nostro labore & idustria partum: & a nobis ipsis lucrefactum. Cice. an eoꝶ seruitus
dubia est: q cupiditate peculii nullā conditionē recusant durissimæ seruitutis. Peculiū inqt seruius: patrimoniū
est. ita. n. maiores dicebāt: a pecoribus: in qbus eoꝶ cōstabat uniuersa substātia. uñ etiā pecunia dicta est a pecu
lio. Et ꝓprie tñ seruorū peculiū dicimus. licet abusiue ꝓ patrimonio. inde aūt fit peculiaris. qd ꝓprie significat Peculiaris.
rē ad peculiū ꝑtinētē. sed usu iā receptum ē: ut ꝓ ꝓprio: siue spāli & ꝓcipuo ponatur. & peculiariter. i. peculialit: Peculiari-
& ꝓcipue. In tergo thesauꝶ gerit. i. peculiū illud oē: qd uti seruus hēt: i tergo gerit: qñ ut diximus nihil aliud ꝓ- ter.
priū: q̄ v̄bera serui hñt: q̄ ut plurimum in tergo recipiunt. Huic occasiói. huic cōmoditati: quæ oportune & cō-
mode ꝓponitur. Tēpus se subterduxerit. scribēdū est sc simplex. nō sese duplicatum: ut legunt interpretes no
stri: qa uersus abundaret uno pede. sensus est. nam si occasionē hanc temporis oblatā amittet. Nunq̄ ædepol
indipiscet: quadrigis albis postea. ita scribi oportet uersum: ut metrica ratione substet. nam si indipiscet uer-
bum penultimo loco scribatur: ut fere scriptum erat: abundat pes unus uersui. hic sensus: quantumcunq; stu-
dii & sollertiæ impenderit post amissam hác occasionē: nunq̄ amplius eādē assequi poterit. Quadrigis albis. Quadrigis
Pius interpres hoc loco multa fabulatur: de quattuor factionibus: quæ apud priscos essent: ueneta. s. prasina: al- albis.

Qui patroná.linguá.s.quæ plærúq eú tutata sit:multis mẽdaciis:& dolis cõfictis:ne uerberaretur:nõ aliter
ꝙ patronus clientẽ tutari cõsuenit. Comprimat.ambiguo uerbo usus est:& amphibolo.nam & Comprimere Cõprimere
est cohercere.& inire:ut trahi possit in eú sensum:ꝙ herá suam & patroná cõprimeret:hoc est:cú ea rem haberet.
de quo uerbo & in amphitryone diximus. Peierat.falso iurat.peierare est iuramentú infringere:uel contra iu peierat.
ramentú facere.unde periurus.& peieratus.Hor.ulla si iuris tibi peierati. Ne post tẽpus:prædæ præsidiú parẽ. Præsidium
translatio est ab iis qui quú in alienos agros prædandi gratia irrúpunt:præde præsidium parant:ut tuto abduci

Li. Aedepol hominem infelicem:qui patronam comprimat.
Nam si quid scelestе fecit:lingua pro illo peierat.
Le. Approperabo:ne post tempus prædae præsidium parem.
Li. Quæ illæc præda est? ibo aduorsum:atq; electabo quicquid est.
Iubeo te saluere uoce summa quoad uires ualent.
Le. Gymnasium flagri:salueto.Li.quid ais custos carceris?
Le. O catenarum colone.Li.o uirgarum lasciuia.
Le. Quot pondo te esse censes nudum? Li.non ædepol scio.
Le. Scibam ego te nescire:at pol ego qui te expendi scio.
Nudus uinctus centum pondo es:quando pendes per pedes.
Li. Quo argumento istuc? Le.ego dicá quo argumẽto & quo mõ.
Ad pedes quando alligatus es:æquum centupondium.
Vbi manus manicæ complexæ sunt:atq; adductæ ad trabem:
Nec dependis nec propendis:quin malus nequãq; sis.

possit:ne supuenıẽtes
agricolæ prædá uẽdi
cent. præsidiú inquit
Varro ab eo dictú:ꝙ
extra castra ꝓsidebant
i loco aliquo:quo tu-
tior eẽt regio.hic sen-
sus.nolle se diutius cú
ctari:ut rei pro tẽpore
occurrere & consulere
possit. Electabo.eli
ciam. Gymnasium.
In cuius tergo flagella
exercentur:quẽadmo-
dú in gymnasiis exer-
ceri gymnastici solẽt.
Sic alibi dixit.ulmorũ
acherons.& infra:ca-
tenarũ colone. Cu-
stos carceris.passiue p
latum inquit Pius cu
stos:pro:q in carcere
custodiris:id qd nul-
libi auditum putamus.Cur.n.non custos carceris actiue potius:ut nomẽ significat.i.q sic solitus sis sæpius in
carcerẽ conici:ut ueluti illius custos uidearis?iuxta illud i captiuis:Quid cessatis cõpedes currere ad me:meaq;
amplecti crura:ut uos custodiá? O catenarũ colone.i.q ita catenis uinciri & circúdari solitus es:ut earú colo-
nus:atq; habitator uideri possis:quẽadmodú coloni oppidorũ:uel agrorú.Nam quod Pius iterú obloquitur. in
probis exẽplaribus scriptú eẽ colonia:ut sit sensus:in quẽ catenæ:ueluti in coloniá colonarii traducútur. neutiꝗ
probamus.ná & exẽplaria oía habẽt Colone.nõ colonia.& sensus cõgruitati magis cõuenit:ut catenæ ueluti op
pidú sint:in quod ipse freqnẽtius deducatur.nõ.n.catenæ in hoíes.sed hoíes in catenas coniiciútur. Lasciuia.
petulantia:in quo uirgæ lasciuiút:quum tergú tuú uerberát:nõ aliter ꝙ uituli atq; hedi lasciuire præ nimia mol-
licie & intemperátia solent. Quod pondo.Mirifice ingenium & naturá seruilem exprimit:qui inania multa:
insulsa:& uerbosa profundunt. Quot pondo.quot librarú. Expendi libraui.ac si diceret:qui te uinctú:iu s-
su herili:sæpe in altú pedibus fune alligatis:appendi alicui arbori:uel ligno:ut sic pendens uerberareris. Quá pendere.
do pendes per pedes.pendere proprie est suspensum eẽ:tractú a pẽnis auiú.Virgi.Dependent lychni laquearibus
aureis.hinc per metaphorá pendere pro sustentari accipitur.Ouidius.pendet & a uestra nostra salute salus.Item
pendere dicitur:qui nimio desiderio alicui rei intẽtus cessat ab omni alio opere:& ad unum sollicitus expectat.
Virg.pendetq; iterú narrantis ab ore.Idẽ.dum cõsulta petis:nostroq; in limine pendes.unde pendere pro dubi-
tare accipimus.Seneca.pendet animus:& in diuersa trahitur.item pro cessare.Virgi.pendent opera interrupta: Dependeo
minæq; murorum ingentes.Ab hoc fit dependeo:quod modo est:ex aliquo pendeo.modo sustẽtor.Cicero.om Pendo.
nis enim illorum salus:a nostra salute dependebat.Et pendo:quod proprie significat pondero.quoniá quæ põ-
derãtur ex libra pendent.Et ꝑ translationem:æstimo.unde magnipendo paruipendo & cætera.i.magni & parui
æstimo. Centupondium.substátiuú est.sicut dupondium.assipondium.i.centum libræ.nam quod Pius ob- Centupondium.
loquitur:de intercutanea quadam eruditione:quæ subsit huic ioco.hoc est ꝙ Plautus hic rusticanum consequẽ
ter instrumentum signet:non numerum centum pondo:nugæ illius consuetæ uidentur.& laruæ. Manicæ. Manicæ.
manuum uincula:ut pedicæ pedum.ordo est:ubi manicæ complexæ sunt manus.non ubi manus complexæ.i.
alligatæ sunt manicæ.i.uinculo.ut quidam ignari exponunt.nam manicæ & pedicæ pluraliter tantum flectun-
tur.& participium complexæ significationẽ actiuam non passiuam retinet & actiuú:non datiuú exigit. Atq;
adductæ ad trabẽ.manicæ.s.& laquei:non manus:ut putarunt illi opici magistri. Nec dependes:nec propen-
des.ita scribi debet prorsus:nisi grammaticæ iniuriam factam uelimus.nam si dependis & propendis scribas:ut
fere habent codices:nullum bonum sensum elicias.Si autem depẽdes & propẽdes:hoc significat:neq; deorsum
neq; prorsum pendes:hoc est:nihil deest. Quin malus nequáq; sis.Quin sis improbus:& nihili.Neqná inde-
clinabile nomen est:& omnis generis:quod apud ueteres significabat nullius ꝑtii.& quod ne tanti quidẽ erat:
ꝙ qd habetur minimi.postea inualuit:ut denotaret hominẽ lasciuum:ac libidinosum.unde aurú nequá appel-
latur:quia hominẽ trahit ad malum.& nequitia lasciuia:& libidinosa illecebra:siue ut Aul gellius sentit:luxus Nequá.
nitæ prodigus multi tamen nequitiá pro sollertia & astutia accipiunt.Mar.neqtiam tellus nõ habet ulla magis. Nequitia.

Testamento hoc legauit seruitus tibi. ita scribendum censemus: metri necessitate. nam aliter uersus non constaret: sed pes unus deficeret. Est autem scribendum legauit: non legat: eadem metri necessitate. quin etiam ex codicibus antiquis: in quibus legatur pro legauit perperā scriptum erat. Hic sensus. Seruitus legauit tibi hoc. s. uę: testamento. hoc est: hoc ue tibi a seruitute est hæreditariū: quia qui serui sunt: semp habent quid doleāt. Verbis uelitationem fieri cōpendio uolo. Volo inquit: ut corripiamus uerbo2 cōcertationē. Velitatio ingt Marcellus: dicitur leuis contentio: dicta ex cōgressione uelitū. Plautus in asinaria. uerbis uelitationē fieri cōpendio uolo. idem ī menæchmis. Nescio qd uos uelitati estis iter uos duos.

Volitatio.

Cōpēdiū. Compendio. breuitate. Compendiū dicitur: quod parsimonia quadā seruamus. aliquādo pro utilitate & lucro ponitur. Tibullus. Nec uagus ignotis repentens Compēdia terris presserat externa nauita merce ratē. Aliquādo pro breuitate unde Compendiosum dicitur breue: q ea quæ simul pēdūtur celerius expediantur. & ita capitur hoc loco. impēdiū autē ex pēsā significat. Certū est credere. Cōstitui (ingt) tibi: ac fidei tuæ cōmittere oīa. Et sic p sequitur sermonē suū leonida: usq ad eum uersū. Ergo mirabar.

Impendiū.

Li. Væ tibi. Le. testamento hoc legauit seruitus tibi.
Li. Verbis uelitationem fieri compendio uolo.
Li. Quid istuc negocii est? Le. certū est credere. audacter licet.
Amanti subuenire familiari filio.
Tantum boni adest de improuiso: uerum commistum malo.
Omnes de nobis carnificum concelebrabuntur dies.
Litane nunc audacia usus est nobis inuenta & dolis.
Tantum facinus modo inuenio ego: ut nos dicamur duo
Omnium dignissimi esse: quo cruciatus confluant.
Li. Ergo mirabar q dudum scapulæ gestibant mihi.
Hariolariq occœperunt: sibi esse in mundo malum.
Quicquid est eloquere. Le. magna est præda cū magno malo.
Li. Siquidem omnes coniurati cruciamenta conferant:
Habeo opinor familiare tergum: ne quæram foris.
Le. Si istam animi fortitudinem obtines: salui sumus.
Li. Quin si tergo res soluenda est: rapere cupio publicum.
Pernegabo: atq obdurabo: periurabo denique.

neq interponēda est persona litani: usq illuc. Tūc. n. respondere incipit sermoni leonidæ. Audacter licet. Hoc est principium sermonis leonidæ. Audacter inquit possumus o litane subuenire nunc amanti herili filio. tantum boni adest de improuiso: qq commixtum malo. Et quia dixit. Commixtum malo: addit. Omnes de nobis Carnificum concelebrabuntur dies. loquitur enim more improborum seruorum: qui uidentur paruifacere uerbera: dum modo id efficiant: quod intendūt. Omnes inquit dies concelebrabuntur. i. festi ducentur: & decantabuntur a carnificibus: hoc est a lictoribus: & qui carnificinā exercere solent de nobis. i. de nostri tergis & corporibus quia uerberabimur: atq discruciabimur usq ad mortē. Litane. prosequitur continuādo sermonē suū: O litane nūc usus. i. opus est nobis. Audacia inuēta & dolis. i. ut habeamus in promptu & paratā audaciā: & dolos. Modo inuenio. i. apporto. propono. Vt nos dicamur duo. Adhuc ut seruus neq: ut diximus: loquitur. Quo cruciatus confluant. i. in quos cruciatus omnes coniunctī ac simul fluant. hic est horum uersuum sensus apertissimus: a Pio & Sarraceno interpretibus ignoratus: propter quod & Pius insulse corrigēdum dixit licet: & scribendum liceat: cōtra metricam rationem: & sensum rectum. Et item dixit. addendam esse personam litani illi uersui. Tantū boni adest: qd qdē penitus absurdū est: quū litanus adhuc nihil intelligeret: neq rñdere posset: neq riderit: usq ad uersum illū ergo mirabar. Et Sarracenus legit licet sis. cōtra uersus & ipse rōnē. Et ordinē ac sensum adeo peruertit: ut qd loquatur nesciat. pterea. Tātū boni adest legendū est: metri necessitate. nō: tantū adest boni: ut ambo hi interpretes mucidi legūt. Ergo mirabar. Nūc tandē loqtur litanus. hoc illud est inquit: q mirabar: iādudū mihi scapulas gestire. i. lætas esse. loquitur. n. & ipse ex ingenio seruili: qui ut supra dictum est: quum aliquid agant mali: licet cognoscant rediturū illud esse in suum tergūt: gestiunt tamē desiderio male agendi. Et scribendū est q: ut oēs habēt codices ut sit coniunctio: non quid. i. quapropter: ut corrigit Pius

Scapulæ. amēs interpres. Scapulæ. i. tergū. Sunt scapulæ in hoīe: quæ mollibus iugis a ceruice demittūtur. unde scapulares serui dicti sunt: q in scapulis cedūtur. Hariolari. diuinare. In mūdo paratū ut supra dictū est. Quicquid est eloquere. ex hoc apertius patet: q litanus adhuc nihil intellexerat. Oēs cōiurati. Si oēs inquit cōiurati: hoc ē ueluti simul cōspirātes cruciamēta cōferāt: p me nō deerit: qn tibi adsim. quū ad cruciamenta familiare & domesticū habeā tergū. hoc est domi. Ne qrā foris. Ne opus sit mihi foris mutuū petere. Si istā animi fortitudinē. ita scribi debet. metri necessitate. nō si istā fortitudinē animi: quia pes unus uersui deficeret. & qa aliq codices firmitudinē habēt. pro fortitudinē. utrunq recte scribi pōt. dū alterā tantum scribatur. Quin si tergo res soluenda est. ita scribendum censemus ex codicibus antiqs. & nō resoluēda: ut subintelligatur pœna: ut ferme hñt cæteri codices: & exponūt alii. neq resoluēdu st: ut corrigit Pius. cōtra oium codicū scripturā: & neq sensum ac planū. Quin ingt: si res soluēda ē tergo: nedū nō timeā huius criminis reus fieri: sed & publicæ rapinæ:

Quum malum fers fortiter. ita scribendũ & hoc arbitramur: sniæ cõcinnitate. nã si legas: qui malum fert fortiter: uix dep̃hendas: quid sibi ea uerba uelint. est aũt sensus generalis: ad secũdam ueluti personam directus. ista est uirtus: quum fortiter fers malum. i. quũ quis quæ mala accidũt fortiter tolerat. Idem post potitur bonum. potitur legendũ putamus: ut sit iocus in uerbis patitur & potitur: de poetæ consuetudine. Sensus itidem catholicus est. q̃ qui fortiter malum patitur: idem postea bono etiã potitur. Vbi potitur uerbũ actiuũ regit: ut alibi in plautoq̃ est uidere. Quin rem Cur nõ illico rem aperis? interrogatiue legendũ est. Cupio malum nãciscier. Adipisci. Derogita. Derogita: roga de. auget. ut i deiero. demorior. Vel usq̃ adeo. ita scribi debet. ex codicibus antiquis. & metri necessitate. nõ uel adeo usq̃: ut legunt Pius & Sarrace. interpretes quia uersus nõ consisteret. Tum igitur tu diues es factus quia dixerat leonida. Iam satis est mihi: inquit litanus iocãs. tu igitur iã factus diues es: quũ satis hẽas. Sed isthuc quod affers. Sed addẽdũ fuit. metri necessitate. quia uersui pes unus deficeret. Animum aduorte nũc. ita scribi debet uersus. & addi nũc. qñ aliter nõ cõsisteret. Aeque mecum. iuxta mecum. similiter ut ego. Meministi asinos arcadicos. Scribendum est meministi. & interrogatiue legẽdũ: ac si diceret. meministi ne? ex codicibus antiquis: & metri necessitate. nam si meministi legatur ut legunt Pius: & Sarrace. uersus una abundat syllaba.

Potitur cũ actõ.

Derogita.

Le. Hem ista uirtus est: quando usus est quum malum fers fortiter.
Fortiter malum qui patitur: idem post potitur bonum.
Li. Quin rem actutum edisseris? cupio malum nanciscier.
Le. Placide ergo unũ quodq̃ derogita: ut acquiescam. non uides
Me ex cursura anhelitum etiam ducere? Li. age age mansero
Tuo arbitratu: uel usq̃ adeo dum peris. Le. ubinam est herus?
Li. Maior apud forunst: minor hic est intus. Le. iam satis est mihi.
Li. Tum igitur tu diues es factus. Le. mitte ridicularia.
Li. Mitto: sed isthuc quod affers aures expectant meæ.
Le. Animũ aduorte nũc: ut æque mecũ hæc scias. Li. taceo. Le. beas.
Meministi asinos arcadicos mercatori pellæo
Nostrum uendere atriensem? Li. memini. quid tum postea.
Le. Hem ergo is argentum huc remisit: quod daretur sauriæ
Pro asinis: adolescens uenit modo: qui argentum huic attulit.
Li. Vbi his homost? Le. iam deuorandum censes si conspexeris:
Li. Ita enimuero: sed tamen tu ineptæ eos asinos prædicas
Vetulos: claudos: quibus subtritæ ad femina iã erãt ungulæ.
Le. Ipsos: qui tibi subuectabant rure huc uirgas ulmeas.
Li. Teneo: atq̃ idẽ te hinc uexerunt uinctũ rus. Le. memor es probe.
Verum in tonstrina ut sedebam: me infit percontarier.
Ecquem filium stratonis nouerim demænetum?

Mercatori pellæo. Macedonico. pella enim urbs macedoniæ fuit: i littore ægei maris: illustrata maxime natalibus philippi macedonũ regis: & Alexandri eius filii. unde uterq̃ pellæus uocitatus est. Iuue. unus pellæo iuueni non sufficit orbis. Lucanus. illic pellæi proles nefana philippi. Nostrum uendere atriensem. obseruandum est. eleganter dici. memini me audire. non audiuisse. ut hic uendere nõ uendidisse & in menæhmis. Non cõmeministi simul Te hodie mecum exire e naui. Et apud. Virgi. Cantando longos memini me condere soles. Qui argentum huic attulit. huic addendum fuit. metri necessitate. & intelligendũ Sauriæ. Iam deuorandum censes. duplex sensus esse potest. uel ita deuorandum: ut ab eo pecuniæ illæ auferantur: & ita ueluti deuorentur. uel ad illud refert: qd dixerat: adolescens uenit modo. ac si diceret incuruandum. Ita enimuero. respõdet litanus ad uerba leonidæ. Tu nempe. alii codices habent: tu inepte. quod & magis placet: quum scurrilibus iterũ uerbis inter se hi duo serui iocentur. Subtritæ corrosæ. uel ob uetustatẽ: uel ob nimios labores. Ad femina. hyperbole est. femen pro femore accipi notum est. Virgilius: Eripit a femine. & trepidanti feruidus instat. Quidam differentiam faciunt inter femur: & femen: q̃ femur sit pars posterior: siue exterior: coxendicis siue coxæ. Femen autem pars anterior: uel interior ipsius coxæ: quãq̃ femur etiam pro tota parte pudenda accipiatur. ut & femori conseruisse femur. Femur præterea & femen a ferendo dictum uolunt: q̃ ea parte maxime ferat corpus. scribitur absq̃ diphthongo: quum breuem habeat primam: quo modo & femur. Ipsos qui tibi subuectabant. Mordent se inuicem: ut diximus & ex hoc patet: quod diximus est: non incongrue legi posse inepte: pro nempe. Me infit percontarier. Ita scribi debet prorsus partim ex codicibus antiquis. & partim sententiæ concinnitate. non me ne infit percõtans: ut stulte corrigit Pius interpres. contra metri rationem: nam uersus non subsisteret. cõtraq̃ rectam dicendi normam. Hic sensus ille adolescens infit. idest incipit percontarier pro percontari me. ecquẽ filium stratonis nouerim demænetum? Infit autem pro incipit positum est. ut infra etiam in aulularia. infit ibi postulare plorans eiulans: ut sibi liceret miluium uadarier. & alibi sæpius. Apuleius. quoq̃ libro septimo. sic ait. Infit etiam de salute commilitonum sollicite sciscitari.

Pella.

Memini me cõdere.

Femen.

Femur.

Infit.

Dico me nouisse.hoc est.Illi ego respōdi:me nouisse:& me eius seruum esse. Et ædis demonstraui nostras. Ita scribendū est.ex codicibus antiquis oībus:& etiam impressis.non de ædis.neq; dein ædis.ut legit:& corrigit Pius ille somniculosus. Viginti mnas.ita scribendū est.non minas.metri necessitate.ut sit actūs pluralis:more græco. Sese non nosse.pro nouisse.nā nouisse non patitur ratio metrica. Quū ille eloquutus hæc sit.i.quum ille hæc dixisset. Se nouisse.Se addendū fuit metri ratiōe:& ex codicibus antiquis. Facetū me.

Facetus.

Facetus a fando dicitur & significat eū:qui in dicendo sit elegans:& delitias quasdā sermonis habeat:unde alii dixerunt facetū esse q uerbis faciat quod uult. de hoc etiā in mostellaria dicemus. Sic hoc respondit mihi.i.sic ad hoc respondit. Qua facie sit scio. qua forma.quid sit facies diximus ī amphitryone. Succēsere. irasci. Si herū uis.ordo est.Si uis adduce Demænetū herū:quē ego noui. Argentū nō morabor.nō morabor:quin numerē argentū. Præsto fore.

Presto.

paratum fore. præsto enim aduerbium est. nec fere cum alio uerbo iūgitur:q̄ cū sum:& forem:& apud poetas:cū ad sum.significatq; presto esse.& p̄sto fore:p̄sentem:paratū ue esse:atq; futurum.Cicero. Quibus quidē omissis:tu etiā brute p̄sto fuisti. In balneas.Dicimus balneas & balineas.

Dico me nouisse extemplo:& me eius seruom prædico
Esse.& ædis demonstraui nostras.Li.quid tum postea?
Le. Ait se ob asinos ferre argentum atriensi sauriæ.
Viginti mnas:sed eum sese,non nosse hominem qui siet.
Quum ille elocutus hæc sit.Li. quid tū?Le.ausculta ergo.scies.
Ipsum uero se nouisse callide demænetum:
Extemplo facio facetum me:atq; magnificum uirum.
Dico me esse atriensem.sic hoc respondit mihi.
Ego pol sauriā non noui:neq; qua facie sit scio.
Te non æquū est succensere:si herum uis demænetum
Quem ego noui adduce:argentum non morabor:quin feras.
Ego me dixeram adducturum:& me domi præsto fore.
Ille in balneas iturus est:inde huc ueniet postea.
Quid nunc consili captandum censes?dic:Li.hem istuc ago
Quo modo argentum interuortam:& aduectorem:& sauriam.
Iam hoc opus est exasciatum.nam si ille argentum prius
Hospes huc affert:continuo nos ambo exclusi sumus.
Nam me hodie senex seduxit solum seorsum ab ædibus:
Mihi:tibiq; interminatus est:nos futuros ulmeos:

Istuc ago.hoc ipsum mēte agito. Aduectorē.pecuniarū.s.& adductorē.& ita scribēdū ē.ex codicibus antiqs.nō aduentorē. Exasciatum.dedolatum.dispositum:& fieri cœptū.translatio est a fabris lignariis sumpta:qui ligna prius dolant:& exasciant.postremo cultius leuigant & polliunt.

Ascia.

Est ascia notū instrumentum fabri lignari:ab ascindendo dicta siue a græco ἀξίνη:quod asciā:securim ue significat.cuius diminutiuum est asciola. Ply.li.xvi.Mollissima tilia:eadē uidetur & calidissima argumentū afferunt:q citissime ascias retūdat. Apuleius quoq; prouerbialiter dixit.Vin me cruribus meis asciā impingere hoc est mihi ipsi me ipsum nocere.Ex his uidetur planū:nō esse Asciam:quod Pius interpres plautinus ait:ferramentū ad scabra ligna expolienda:ita ut quum ligna perpoliūtur:ascia perfecta sint:a quo exasceatū ut ipse inquit:fiat:hoc est absolutum:perfectum:elimatum:leuigatum.Quin potius Asciam esse:quam & uulgo eodem nomine appellant:qua non tam leuigate & pollite ligna prorsus absoluta reddunt:sed dedolant tantum:eam eleuantes in altum:& abscindentes assulas:unde plærumq; fabris ipsis contigit:ut eam suis cruribus impingerent:seq; uulnerarent.sed non idem est in leuigatorio instrumento.illud enim non eleuatur in altum.neq; uersus crura impingitur.sed supine semp p ligni supficiē manibus trahitur:eoq; absolutissima & leuigatissima quæq; redduntur.id instrumētū

Runcina.

Runcinam appellant non asciam.Ply.xvi.c.xliii.de abiete.Ramentorum crinibus pampinato semper orbe se noluēs ad incitatos runcinarum raptus inde fit uerbum deruncinare quo utitur plautus in milite glorioso:eo uersu:ut lepide deruncinauit militē pro placuit:uel delenitū reddidit:ac prorsus in suam sententiam traxit:mollibus uerbis:atq; adulatoriis:& expoliātibus:non secus q̄ runcina expoliuntur ligna.Neq; enim hermolao barbaro uiro doctissimo:& nobis honoris causa semper nominando:in hac parte assentimur: runcinam pro serra accipienti:in glossematis plynianaꝝ castigationum.super quo & aliorum iudicium requirimus.significat ergo hoc loco ut diximus:nō absolutū esse hoc opus:sed dispositum:& fieri cœptū.ut sunt ligna iam ab ascia decussa:& directa ad filum.

Exasciatū.

Et scribendū est exasciatum.nō exasceatum:quum ab ascia ut dictum est:descendat: quæ per.i.non per.e.scribitur. Nā si ille argentū prius.hoc refertur ad illud qđ superius dixerat:hem istuc ago.quō argētū interuortā & aduectorē:& sauriā.quasi dicat:nō opus est:ut sinamus illū mercatorem peruenire ad sauriam prius:q̄ ab eo argentum interuortamus.Sic enim exclusi essemus nos ambo.& nobis a sene demæneto immineret periculū uirgaꝝ:quod ille interminatus est nobis:nisi pecuniā inueniamus. Senex seduxit solū. Demænetus seorsum ab aliis mē duxit ut alloq̄retur. Futuros ulmeos.i.futuꝝ ut nos totos uirgis ulmeis cedat.

Viginti essent.ita scribi debet.metri necessitate.non essent uiginti nam uersus non consisteret. Operam dixit sese promissam dare.ita scribendum est ratione metri.non dixit sese operam quia pes unus uersui deficeret.Sensus est.Dixit sese dare nobis operam.i.daturũ operam suam.hoc est auxilium præstiturum. Dum argentum mercator afferat.non afferat mercator:quia uersus claudicaret. Illum ego interea.ita scribẽdum est: metri ratione.non Ego illum interea:quia uersus abũdaret uno pede. Oblectabo.blandis morabor uerbis.& detinebo. Quid ais?ad hoc.s.quod uolo tibi dicere. Si sapis.i.si sanus es:& si tibi recte consultum uis.

Ni hodie argyrippo uiginti essent argenti minæ,
Iussit uel nos atriensem:uel nos uxorem suam
Defraudare:operam dixit sese promissam dare.
Nunc tu abi ad forum ad herum.& narra hæc:ut acturi sumus.
Te ex leonida futurum esse atriensem sauriam:
Dum argentum mercator afferat pro asinis. Le.faciam ut iubes.
Li. Illum ego interea hic oblectabo:prius si forte aduenerit.
Le. Quid ais?Li.quid uis?Le.pugno malam si tibi percussero
Mox quum sauriam imitabor:caueto ne succenseas.
Li. Hercle uero tu cauebis:ne me attingas:si sapis:
Ne hodie malo cum auspicio nomen commutaueris.
Le. Quæso æquo animo patitor.Li.patitor te item quum ego referiã.
Le. Dico ut usust fieri.Li.dico hercle ego quoq; ut facturus sum.
Le. Nega.Li.quin promitto inquã hostire contra ut merueris.
Le. Ego abeo.tu iam scio patiere:sed quis hic est?is est.
Ille est ipsus:iam ego recurro huc:tu hunc interea hic tene.
Volo seni narrare.Li.quin tuum officium facis ergo?ac fugis?

Mercator. Licanus.

T demonstratæ sunt mihi:hasce ædis oportet esse:
Demænetus ubi dicitur habitare.i puere pulta:
Atq; atriensem sauriam si est intus euocato huc.
Li. Quis nostras sic frangit fores:ohe inquã si quid audis?
Me. Nemo tetigit etiam.sanus ne es?Li.at censebam attigisse:
Propterea huc q; iter habebas.nolo ego fores meas conseruas
A te uerberarier.sane ego ædibus sum amicus nostris.

Et ita scribi debet.ex codicibus antiquis:& sniæ congruitate. nõ si me faxis:ut Pius legit.neq; time faxis:ut insulse corrigit. Nomẽ cõmutaueris.i. ex leonida sauria factus sis.nõ ex sauria atriẽsi leonida.ut Pius inqt somniãs. Patitor te item quum ego referiã.ita scribẽdu est ratiõe metri.nam si scribas:patitor tu itẽ quũ ego te referiã: ut fere habẽt codices: uersus non constat.sed abundat unus pes. Referiam.i.ex aduerso: & idẽtidem ego te feriã: ut tu me. Dico ut usust fieri.ita scribi & hic uersus debet.metri necessitate.i.dico ut opust ẽ fieri.unde respondet litanus. Et ego dico quoq; ut faciã. Nega.i.dic te nõ repercussuræ. Hostire. pares uices reddere: ut supra diximus.

Tu iam scio patiere scio addẽdũ fuit:ex codicibus antiqs:& metri necessitate.cui pes unus dficeret:ab utroq;:Pio & Sarrace.non animaduersum. Sed qs hic est.dum abire illinc quærit:uidit mercatorem illũ asinoꝝ uenictẽ. Tuũ officiũ.quia seruoꝝ nequã officium est:quũ quid peccarunt ab heris aufugere:ut plagas & uerbera euadant. Ac fugis.& fugis.non hac fugis:ut fere scriptum est in codicibus:quod nullius est boni sensus.

Ut demonstratæ.Metrũ huius scenæ tetrametrũ est catalecticũ:septẽ cõstãs pedibus:& una syllaba.In hac aũt introducitur mercator ille asinarius:qui pciũ pro emptis asinis referebat:quærẽs Demæneti ædes:ut illi pecuniã dinumeraret:Cui libanus seruus occurrit illũ uerbis tantisper morans:& oblectans:dum leonidas adueniat Sauriæ nomen assumens. Vt demonstratæ:quẽadmodum mihi signatæ:& ueluti pictæ fuere:nam petierat ab obuiis:quæ essent ædes Demæneti:& quales:ut faciunt peregrini in aliena ciuitate. Hasce ædis oportet esse.Ita scribendum est.metri necessitate. I puere pulta.habebat secum puerum quempiam:cui iubet:ut eat ad ianuam illarum ædium.& pulset:atq; euocet sauriam si domi est. Puere pro puer positum est de more ueterum.Et similiter. Pulta pro pulsa. Quis nostras.litanus ut mercatorem pluribus uerbis moretur:occupat eã pulsationẽ.& anteq̃ puer pulset clamãs inqt.qs est q adeo frãgit fores nostras? Ohe inq̃ modus loquẽdi ad pueꝝ geminata eadẽ sentẽtia. Nemo tetigit etiã.ita scribendũ est metri necessitate.nõ nemo etiã tetigit.uerba sunt Mercatoris respõdẽtis p puero. Attigisse.metri rõ.& etiã codices qdã antiq. ut attigisse scribatur reqrũt.nõ tetigisse:ut alibi scriptũ est. Propterea huc q; iter habebas.ita scribi debet metri necessitate.& ex codicibus antiqs.loqtur more seruoꝝ leuiũ.cẽsebã inquit tetigisse fores qa huc habebas iter. Nolo ego fores meas cõseruas.ita & hoc scribi debet metri necessitate. Sane ego ædibus sum amicus nostris.cogit quoq; metri rõ.hoc ita scribi.& dictionẽ ædibus nõ ultimo loco poni:ut fere hñt codices.sed anponi:ut nos fecimus.

Calcitro.

Siquidem isthoc exemplo addi quidem opus fuit.ut uersus suis pedibus constaret.ná aliter pes unus deficie bat.Sensus est.nullum profecto iminet periculum:ne fores deiiciátur a cardinibus:si oibus q quærunt:hoc mō respondebis:nō permittēdo.s.ut pulsent:uel tangát fores. Ita hæc morata ianua ē.nō:est lanua.ná uersus nō cōsisteret sed uno pede claudus incederet. Ad sese calcitronē.geminádum fuit se:metri ratione.Calcitro dici tur:q calcibus percutit.ut faciunt multi equi calcitrosam quoq₃ mulá ait Ply.q̄ calcibus frequēter impetat.hác inhiberi potu uini perhibēt. Si sit domi dicam tibi.nō est.addendum fuit:non est:ex codicibus antiqs.& etiá ex fuiæ cōgruitate.Ná litamus: ut illum diu tius moraretur: dixit: Si sit domi dicá tibi: hoc ē.uidebo intus:si domi est. & tibi dicá. & ingressus ē domū. deinde exiuit.& dixit. non est domi scilicet. Nihilo magis itus ē. q̄ dmænetus.s. Quū iuisset. ita habēt codi ces quidá antiqui.ma nu scripti.quod & ma gis placet.q̄: quū ue nisset.Sensus.n.clari or ē.i.postea q̄ iuit ad tonsorē:nō rediit:in terrogatiue.n.pronū ciádum ē. Qui pro istuc.i.pro qua re.hoc argētū.s.affers? Mer catu.i.nundinis. Mer catus dicitur locus:in quo agitur mercatu ra.Cicero quo cū tan q̄ ad mercatū bonarū artiū profectus sis:ina nē redire turpissimū est. Qua facie.qua mēbratura.qua figu ra corporis.id.n.signi ficat facies:ut dictum est in amphitryone.

Mercatus.

Me. Pol haud periclum est cardines ne foribus effringantur:
Siquidem isthoc exemplo omnibus qui quærunt respondebis.
Li. Ita hæc morata ianua est.extemplo ianitorem
Clamat:procul si quem uidet ire ad sese calcitronem.
Sed quid uenis? quid quæritas? Me.demænetum uolebam.
Li. Si sit domi [dicam tibi.non est.Me.quid eius atriensis?
Li. Nihilo magis intus est.Me.ubi est? Li.ad tonsorem ire dixit.
Me. Quum iuisset:post non rediit? Li.non ædepol:quid uolebas?
Me. Argenti uiginti minas si adesset accæpisset.
Li. Q ui pro istuc? Me.asinos uendidit pellæo mercatori.
Mercatu.Li.scio.tu id nunc refers? iam hic credo eum adfuturū.
Me. Q ua facie noster sauria est? si is est iam scire potero.
Li. Macilentis malis:reffulus:aliquantum uentriosus:
Truculentis oculis:commoda statura:tristi fronte.
Me. Non potuit pictor rectius describere eius formam.
Li. Atq₃ hercle ipsum adeo contuor:quassanti capite incedit.
Q uisquis obuiam hiuc occesserit irato: uapulabit.
Me. Siquidem hercle æacidinis expletus minis:animisq₃ incedit:
Si me iratus tetigerit faxo:iratus uapulabit.

Leonida. Mercator. Licanus.

Le. QVid hoc sit negocii:neminem meū magnifacere dictū?
Licanū in tonstrinā ut iusserā uenire: is nullus uenit.

Ruffulus.diminutiuum est a ruffo.quod rubrū significat. Ventriosus.uentre turgido. Tristi fronte.se uera. Nō potuit pictor.hæc sunt mercatoris uerba.q ēxīstimabat Sauriá esse a se uisum in tonstrina:qui tum fuerat leonidas. Quisquis obuiá.scribendū est qsquis.nō quisq.ex codicibus antiquis:& metri rōne. Occes ssit.pro accesserit.sic.n.scriptū est in oibus ferme codicibus. Acacidinis expletus minis animisq₃ incedit.Ita scribendū est.metri necessitate.Sensus est.Siquidē ille & minis:& animis idest furore atq₃ iracundia achillis ex pletus incedit:est. Si me iratus tetigerit:faxo iratus uapulabit.faxo addendum fuit.metri necessitate. Acaci dinis igitur.pro achilleis intelligimus.ná achillem & minacem:& furibundum:atq₃ iracundum:uel ex homero didicimus:qui in agamenonē græcoꝝ principē ira accensus:in cōsilio græcorum:& uerba couitiis plurimis re ferta protulit:& gladium quoq₃ strixit:ut interimeret.I s autem æaci nepos fuit.unde æacides est appellatus.iux ta illud ouidii:Aeacidæ chiron:ego sum præceptor amoris.& a nomine illo æacides plautus deriuatiuum traxis se uidetur æacidinus.quod quidem magis conuenit:q̄(ut pius ait)si ab æaco inferorum imperatore & arbitro: qui terribilis sit:nomen ipsum deducere uelimus: uel quod insulsius est:si ab aiace:qui immanissimas iras cō cæperit:quum succubuisset in armorum iudicio.Non enim conuenit ut ab æaco:æacidinus deriuetur:sed æa cius.uel æacinus.Ab aiace autem:etiam si a græco nomine aias:ut ait ille Pius demens:deducere uelimus.æan tinus fieret:non æacidinus.

Acacidinis

QVid hoc sit negocii. idem est genus carminis:quod & superioris scenæ.tetrametrū catalecticum.septē con stans pedibus:& una syllaba.I n hac leonidas introducitur sauriam atriensem simulans:qui ut a mercato re asinorum pecunias ferente:uideri possit rei familiaris curam habere:litano inclamitat:q sibi in quibusdam: q̄ iussisse mētitur: nō paruerit:eiq₃ uerbera minatur:tum interrogat:an qdam debitores:argentū attulerūt. qdá aūt uasa cōmodata restituerint. Neminē meum magnifacere dictum.Ita scribendum ē:metri necessitate.elo cutiōis cōcinnitate.& ex codicibus antiqs:in qbus utiq₃ magnifacere scriptū ē.nō magnūfacere:& postponēdū ē dictū:nō ꝑponēdū illi uerbo magnifacere:ut ꝑperá:& indoctæ legūt Pius & Sarrace.iterptes. Is nullus uenit.

pro nō uenit. Litanum.antiptosis est.ut urbē quā statuo uestra est. Tergo & cruribus.ut.s.nō uapularet: aut cōpedibus uinciretur. Nimis impiosus est.Mercator hæc intra se dicit:sed ita tñ:ut litanus etiā audiret:unde simulat idē litanus se timere.& inquit ue mihi hodie:ut mercator eo magis credat leonidā Sauriā eē:& autoritatē in domo habere. Litanū libertum.Ironice hoc dicit leonidas:& uultuose:ac si dicat:nū tu libertus factus es:qui mihi nō paruens?qđ & magis declarat. Iam manu emissus ne es:obsecro te?Ita scribendū est:& addēdū.ne es. sensus congruitate.& metri necessitate. Næ tu hercle.cū diphthongo scribendū est næ.& affirmans est. Oc- Næ.

Næ ille ædepol tergo & cruribus consuluit haud decore.
Me. Nimis imperiosus est.Li.ue mihi hodie.Le.saluere iussi
Litanum libertum.iam manu emissus ne es:obsecro te?
Næ tu hercle cum magno malo mihi obuiā occessisti.
Cur nō uenisti ut iusserā in tonstrinā?Li.hic me moratust.
Le. Siquidē hercle nūc sūmum iouē te dicas detinuisse:
Atq; is precator adsiet:malā rem effugies nunq̄.
Tu uerbero imperiū meū cōtempsisti?Li.perii hospes.
Me. Quæso hercle noli sauria mea causa hunc uerberare.
Le. Vtinā nunc stimulus in manu mihi sit.Me.quiesce quæso.
Le. Qui latera conteram tua hæc:quæ occallucre plagis.
Abscede hac.sine me perdere hūc:qui semp me ira incendit.
Cui nunq̄ unam rē me licet semel præcipere furi:
Quin centies eandē imperē:atq; oggāniā.itaq; iam hercle
Clamore:ac stomacho:non queo labori suppeditare.
Iussin scelesté ab ianua hac hoc stercus hinc auferri?
Iussin columnis deiici his operas aranearum?
Iussin dari bullas has in splendorem foribus nostris?
Nihil est:tanq̄ si claudus sim:cum fustest ambulandum.
Quia triduū hoc unum modo ego foro operam assiduā dederi:
Dū reperiā qui quæritent argentū in fœnus: hic uos
Dormitis interea domi:at herus in hara:haud ædibus habet.

cessisti.pro accessisti.aduēisti: ut supra quo q. Quisquis obuiam huic occessent. Hic me moratust.in mora detinuit. & scribendū est.moratust p moratus est.metri necessitate.nō moratus est. qa ṽsus supflueret. Malā rē.malū.Et scribendū ē malā rem.nō ad malā rē.neq; id:p ad. ut isulse corrigit Pius interps:cōtra antiquorū codicū scripturā.in qbus utiq; nō ē ad:neq; id.cōtr.iq; sensus cōcinnitatē.q absolutissimus est absq; ea dictiōe. Qui latera cōterā tua hæc. qui: pro quo stimulo. psequitur enī sermonē suū litanus.addenda fuit dictio hæc:ad metri integritatem. nam uersui pes unus defecisset.
Quæ occalluere.i. callū fecere:pp plagas & ṽbera i callos uelu ti coacta. Sine me pdere hūc.nō hūc pderet: quia ṽsus claudicaret.pdere aūt p inter- Occallere.
ficere positū est. Cui nūq̄. Cui nūq̄ satis ē semel pcipe:sed opus est cēties idē iterare. Oggāniā.latiem.uocife- Gáuire.
rem.Gáuire pprie canū est.Et gānitio ut inquit Festus:est querula canū murmuratio.Inde cōpositū oggánio:ex Oggánio.
ob & gānio. Stomacho. indignatiōe.Inde stomachari est indignatione moueri. Iussin scelesté ab ianua hac Stomachus
hoc stercus hinc auferri?Ita scribi debet hic ṽsus:metri necessitate.& addi ab.nā pes unus deficiebat. Iussin columnis deiici his.Et in hoc addēdū fuit his:eadē metri rōne. Opas araneaꝝ.telas araneaꝝ: quæ colūnis appēsæ erāt.Iussin dari bullas has in splēdorē foribus nostris?Hic quoq; ṽsus:hoc mō scribēdus est:ut metricæ rationi satisfactū sit.aliter.n.nō constabat. Bullas has.Scutulatos clauos æreos:uel utiq; argēteos aut aureos:qbus potē- Bulla.
tioꝝ ostia decorātur.Sic fulgentius bullatū æthera appellauit:hoc ē lucētium syderum coruscamine inauratū:& splendens his ṽsibus:Astrigeroq; nitens diademate luna bicornis:bullatum biugis conscēderat æthera tauris.Est itē Bulla tumor ille supaquaneus:qui excitatur uel pluuiæ descēdētis pulsu:uel alio modo. unde Varro hominē bullā appellauit:q ad illius similitudinē cito intereat.Inqt.n.Si homo bulla est:quāto magis senex:hāc supaquaneā bullā Calphurnius sic describit.Bullantis ubi fagus aquas radice sub ima protegit:& ramis errātibus implicat umbras.idem.Alternat uitreas lateralis cingula bullas.Est pterea bulla insigne colli puerilis suspēdiculū: ingenui aurea.seruilis scortea.Sic dicta a græco Βούλη.qđ significat consiliū:qa illis ueluti monumētū:& memoria esset:consiliū rebus oībus adhibēdū esse:& ideo illā corporis partē:hoc ē pectus attingebat:ubi naturale manet consiliū.ut festo placet. Cum fustest.pro cū fuste est.nā qui claudi sunt fustē gerere solent:cui innitantur ambulātes.Opus est inqt:ut & ego cū fuste ambulem:illūq; in manibus geram de cetero:quo te uerberare possim.
Quia triduū hoc unum modo ego foro opam assiduā dederim.ita scribendus est uersus:metri necessitate:& sniæ cōcinnitate.nā nisi ego addatur:& dederim scribatur:& quia triduū:uersus nō consistit. qđ nō uiderunt interpretes nostri Pius & Sarracenus. Qui quærītēt.scribendū est:quæritent plurali numero:nō quæritet:qa uersus claudicaret. At herus in hara:haud ædibus habet.Ita scribi metri ratio cogit non atq; herus.neq; habitat in

Hara. fine.sed habet:pro habitat.haram scimus esse porcoꝝ stabulũ:Ouidius.Tertius immundæ cura fidelis haræ.uidetur inquit herum habitare in stabulo porcoꝝ:non in ædibus mũdis & nitidis.hoc inquit respiciẽs ad illas operas araneaꝝ:quas dixit nõ fuisse deiectas e colũnis. Hem ergo tibi.hoc dicẽs:ostendit se percutere illũ uelle baculo uel pugno.Vnde litanus simulans se timere:inuocat mercatorem:ut se defendat. Sauria oro.mercatoris ṽba sunt:putantis illũ Sauriam esse. Ecquis pro uectura oliui.uult ostẽdere leonidas:& corã mercatore palã facere:se Atriensem esse:& rei totius familiaris curã ad se ptinere:uariaq; ppter hoc negocia tractare. Venit ne igt

Hem ergo hoc tibi.Li.hospes te obsecro defende.Me.sauria oro
Mea causa ut mittas.Le.eho:ecquis pro uectura oliui
Resoluit?Li.resoluit.Le.cui datũ est?Li.sticho uicario ipsi
Tuo.Le.uah delinire apparas.mihi scio uicarium esse:
Neq; esse seruom in heri ædibus qui sit pluris q̃ ille siet.
Sed uina heri quæ uendidi uinario exærambo
Iam pro iis satisfecit sticho?Li.fecisse satis opinor.
Nam uidi hunc ipsum adducere & rapere in ius exærambum.
Le. Sic obsecro?q̃ credidi uix anno post exegi.
Li. Nunc satagit:adducit etiam domũ ultro:& scribit nũmos.
Le. Dromo mercedem rettulit?Li.dimidio minus opinor.
Le. Quid reliquom?Li.aiebat reddere q̃ extẽplo redditũ sibi esset.
Nam retineri:ut quod sit operis sibi locatum efficerent.
Le. Scyphos quos utendos dedi philodamo rettulit ne?

aliqs: qui oleum qđ domui debetur attulerit?nam qđ ait: pro uectura oliui:non ad laborẽ uehendi tantũ refertur:sed ad debitũ. Resoluit.i.satisfecit. Pro uectura oliui.i.pro eo oliuo quod uehere debebat:uel fortassis ꝓ uectura oliui itelligit.i.pro ope uehẽdi:quia oleũ a seruis demeneti heri uectũ fuisset alicui mercatori:qui pro uectura nondũ soluerat.nã ꝓmores illi ciues multos seruos alebãt domi:quoꝝ operas locabãt:& ex illis magnã utilitatẽ capiebant:ut ĩfra ẽt dicemus. Cui datum est?ꝓpriũ.s.& id qđ pro uectura oliui est allatũ.Scribiq; hoc modo debet.ex codicibus oĩbus antiquis.non cui datũ sit.neq; cui datũ scis:ut corrigit Pius interpres:nulli rationi innixus. Sticho.ꝓpriũ nomẽ alterius serui.

Vicarius. Vicario.uices tuas gerẽti.Vicarius.n.dicitur q uicẽ alicuius gerit.Liuius.Hũc ego institutũ disciplina mea uicariũ ꝓ me reipu.do:dicoq; Hor.Aequali recreat sorte uicarius.& hoc significatu substãtiuum est.aliqñ adiectiue ponitur.Quintil.Vicariã ei opam impẽdi.Idem.Quẽ si acie clausisset hostis:uicaria morte seruassem. Delenire apparas.qa honos erat habere sub se uicarios:icirco inqt leonidas.tu apparas.i.quæris delenire me: ne te uerberem:quũ mihi uicarium tribuis tuis uerbis. Mihi scio uicariũ esse.affirmatiue dictũ est hoc. Neq; eẽ seruũ in heri ædibus qui sit pluris:q̃ ille siet.Et scio inquit ẽt hoc:q nullus est seruus in ædibus heri:qui pluris sit: q̃ stichus.per hoc uult innuere se non esse seruũ illi parem:quũ sit atriensis.

Atrienses. Atriẽses autem:ut Seruius inquit:Honoratiores serui erãt:qui liminũ custodes & pecuniæ:quæ in atriis seruabatur adhiberi solebant. Vnde legimus apud Virgil.Qui dardanio anchisæ Armiger ante fuit:fidusq; ad limina custos.Scribendũq; est.In heri ædibus:non in ædibus heri:metri necessitate.nã uersus nõ cõsisteret. Sed uina heri quæ uẽdidi.Ita scribi debet.metri necessitate:& sniæ cõgruitate.Nã heri nomẽ est genitiui casus:a ntõ herus. Exærambo.ꝓpriũ nomẽ est uinarii. Et rapere in ius exærãbum.puto inqt exærambũ satisfecisse: nã uidi stichũ adducere & rape illũ in ius.& ita scribi debet.ex cod antiquis:metri necessitate:& sniæ congruitate.nõ rape ita exærãbum. Sic obsecro? q̃ credidi uix anno post exegi.Ita scriptũ est in codicibus antiqs.& nõ:sic dedero priusq̃ credidi.ut alibi scriptũ est.& legũt Pius & Sarracenus interpretes:nullo cũ recto sensu.q si legatur.Sic obsecro?credidi:ut nos legẽdũ cẽsemus:hic erit sensus:ut leonidas atriensem simulãs:ueluti irascatur:q ille exærãbus fuerit in soluẽdo pigrior:quũ ei iã anno exacto uina data fuerint. Sic obsecro?scilicet meũ agit exærãbus? Nunc satagit.hæc litaui ṽba sunt:nũc inqt satagit:hoc est sollicitus est:iste exærãbus uinarius:postq̃ in ius tractus fuit. Adducit etiã domũ ultro.i.affert domũ usq;:sponte sua & numerat pecuniã.Et scribendũ est.adducit ẽt domũ:nõ domũ etiã:metri necessitate.

Scribere nummos. Scribere nũmos est dare nũmos Hor.Scribe decẽ nerio.

Rescribere nummos. rescribere uero est reddere:Hora. Quod tu nunq̃ rescribere possis Teren.Argentũ illud denuo rescribi iube phormio. Dromo mercedem rettulit?perseuerat leonidas interrogando litanũ:an dromo retulerit nescio quã mercedẽ:quã debere illũ ondit:ut sic mercatori asinoꝝ ibi ꝓsenti psuadeat:se atriensem eẽ omniũq; curã habere:& ab eo ꝓtiũ asinoꝝ auferat. Quid reliquũ?scilicet non dedit?

Aiebat reddere q̃ extẽplo redditũ sibi esset.dixit se reddere.i.redditurũ eẽ.tẽpus ẽ pro tẽpore.q̃primũ sibi redditum esset.i.obseruatũ qđ promissum fuerat.addendũ fuit sibi.metri necessitate.& sentẽtiæ congruitate. Nam retineri:ut qđ sit operis sibi locatũ efficerent.Ita scribi debet uersus.metri necessitate.& sensus cõgruitate.q est:ut dicat.retineri dimidiũ illius mercedis ab ipso dromone:ut serui demæneti fortassis: quibus locatũ erat faciundũ nescio qđ opis:perficerẽt opus.Solebant.n.multos seruos domi habere magnates illi ut superius diximus: quoꝝ operas locabãt:& mercedẽ nõ paruã ex illis conquirebant.hãc aũt sniam:nec Pius intellexit.nec Sarracenus eruere potuit: quũ nescio quid interim balbutiuerit ineptũ.

Scyphus. Scyphos.uasa.Est scyphus uasis genus:de quo Virg.inquit.Et sacer impleuit dextram Scyphus.De eo Macrobius Hæc refert.Scyphus herculis poculum est.ita: ut libe

ri patris Cantharus. Herculem uero fictores ueteres non ſine cauſa cū póculo fecerunt: & nón nunꝗ caſſabūdū & ebrium. nō ſolū ꝙ is heros bibax fuiſſe phibetur: ſed etiā ꝙ antiqua hiſtoria eſt: herculē poculo tanꝗ nauigio uentis in mēſa maria tranſiſſe. Nó etiā. nó adhuc. Hem nūc da ſi uelis. da addendum fuit: ex codicibus antiquis: & metri neceſſitate. i. nunc inqt: & da: atq; accōmoda homini amico res tuas: qui nunꝗ reddit poſtea. p iro-niā. u. prolata uerba ſunt. Peni hercle. hæc ſunt mercatoris uerba: cui iā graues eſſe cœperūt huiuſmodi leonidæ oſtentationes. Heus iā ſatis tu. hic loquitur litanus: qui audierat mercatorē cōngrentē. Tandē opinor cō

Li: Non etiā. Le. hem nunc da ſi uelis: accōmoda homini amico.
Me. Perii hercle. iā hic me abegerit ſuo odio. Li. heus iā ſatis tu.
Audin quæ loquitur? Le. audio & quieſco. Me. tandē opinor
Conticuit. nunc adeam optimū ē: priuſꝗ incipit tinnire
Q uā mox mihi opam das? Le. hem optume: ꝗdudū tu aduēiſti?
Non hercle te prouideram: quæſo ne uitio uortas.
Ita iracū dia obſtitit oculis. Me. non mirum factum ē.
Sed ſi domi eſt demænetum uolebā. Le. negat eſſe intus.
Verum iſtuc argentum tamen mihi ſi uis denumerare:
Repromittam tibi iſtoc nomine ſolutam rem futuram.
Me. Sic potius ut demæneto tibi hero præſente reddam.
Li. Herus iſtūc nouit: atq; herū hic. Me. hero huic præſente reddā.
Li. Da modo meo periculo: rem ſaluam ego exhibebo.
Nam ſi ſciat noſter ſenex fidem non eſſe huic habitā:
Succenſeat: quoi re℞ omniū credidit ſūmam ipſus ſemper
Le. Nō magnipendo: ne duit: ſi non uult: ſic ſine aſtet.
Li. Da inquam: uah formido miſer ne hic me tibi arbitretur.
Suaſiſſe: ſibi ne crederes. da quæſo: ac ne formida.
Saluū hercle erit. Me. credā fore dū qdē ipſe hoc in manu hēo.
Peregrinus ego ſum: ſauriam nō noui. Li. at noſce ſane.
Me. Sit non ſit non ædepol ſcio: ſi is eſt: eum eſſe oportet.
Ego certe me incerto ſcio hoc daturum nemini homini.

ticuit. mercator loquitur intra ſe: ut etiā fecerat paulo ſupra: proxime. nūc inquit optumū eſt: ut hūc adeam: anteꝗ rurſum incipiat ſtrepere. Tinnire. ſonare: ſtrepere: unde Tintinnabula. id aūt ꝓpriū loquacibus tribuitur: qui nō loq: ſed tinnire uidētur. uox ē ficticia: a ſono eiuſdē ſimilitudinis deducta. Tinnire.
Quā mox. ꝗ cito. quādo. Quādudū tu aduenisti? quando. fere idē ſunt: ꝗ mox & quādudū: ut alias dictum eſt. Prouideram. nó aduerterā ad te. uult oſtendere: ita ſe ita occupatū fuiſſe: ut mercatorē nō aſpexerit. Mihi ſi uis denūerare. ita ſcribi debet: ex codicibus omnibus & ſnīæ concinnitate: quæ eſt: ut dicat: ſi uis denumerare mihi hoc argentum: ꝗuis demænetus nō adſit: repromittā tibi bene ſolutū fore: ita: ut hoc debito nō ſit qſꝗ te pósthac moleſtaturus. nō aūt: mihi ſic ius: ut córrigit Pius Interpres. Repromittā tibi. addendū fuit tibi metri neceſſitate. Iſthoc nomine. iſto debito. iſta cauſa. Nomina pro debitis: & debitoribus capi: cla℞ eſt: qua dictiōe iurecōſulti ſcatent. & Hor. ait: Noīa ſectatur modo ſumpta ueſte uirili. Et columellæ ſnīa eſt catholica: Bona noīa fieri mala: ſi nunꝗ interpelles. Nomē etiā ut in noſtro uocabulario diximus: ſignificat famā ſeu gloriā: Virgil. Et nos aliqđ nomēq; decuſq; geſſimus. interdū laudē ſeu decus. Idē auulſūq; humeris caput: & ſine noīe corpus. aliquando gentē: ſeu factionē. Idē. noſtrūq; in nomen ituras. & qnq; cauſam: ut hoc loco. & apud ciceronem. Quiꝗ me tibi noīe negligētiæ ſuſpectū eſſe doleo. Inde Nomenclator. a noīe calando. i. uocando. Is. n. dicitur Nomenclator: qui pro noīa ſingulos appellat: utputa: in foro reos: aut in cōuiuio conuiuas. uel ad conſilium conſulares. Apul. Et ad nomenclatorē mox citati uenerūt. Nomen. Nomenclator.
Sic potius. nō uult mercator: niſi ꝓſente Demæneto illo℞ hero: argētū numerare. Da mō meo piculo. ridiculū. non uult mercator pecuniā credere leonidæ: qui atrienſis eē dicitur: qa illū nō cognoſcat. Et litanus hic ſeruus nequā: & cui nulla dicitur eē in domo autoritas: uult ut ſuo periculo credat. Nā ſi ſciat noſter ſenex. his ůbis illū inducere poſſe putat: ut argentum numeret: qa ſi Demænetus ſciret: nō fuiſſe habitā leonidæ fidē: ſuccēſeret. Quoi re℞ omniū credidit ſūmam ipſus ſemp. Ita ſcribendū eſt. metri neceſſitate. & partim ex codicibus antiquis: in quibus ſūmam ſcriptū eſt: ut nō ſit opus Pio interpreti aſſentiri: corrigenti. Qui omniū re℞ ipſus ſemper credidit: & aſſerenti: eleganter dictū eſſe. Credo tibi omnium rerum. hoc eſt in oībus rebus. quum eo modo uerſus nullo mō conſiſtat. nec ſenſus. Qui eſt: ut dicat: Demænetū ipſi ſimulato Sauriæ ſemper credidiſſe. i. cōmiſiſſe ſūmam omnium re℞. Scribēdum. n. eſt cui: uel quoi: more antiquorum: ut ſit datiui caſus. nō qui: ut legit idem Pius. Ne duit. ne det. Dum quidē ipſe hoc in manu habeo. hoc addendum fuit. metri neceſſitate. & ſubaudi argentum. Si is eſt: eum eſſe oportet. Ita habent codices oēs: & eſt ſenſus notiſſimus ꝙ ſi is eſt ſauria: eum eſſe oportet: & nō alium. Nec opus eſt ſcribere deum: pro eum: ut hariolatur Pius: neſcio, quo ſenſu futili. Me incerto ſcio. ordo eſt. ſcio me datu℞ hoc. ſ. argētum: nemini homini icerto.

idest ignoto.& quē ego nesciā qui sit. Verbo caue supplicassis.quia superius litanus dixerat da quæso:ac ne formida: ait leonidas:uerbo caue supplicassis.i.caue ei supplices uel uno uerbo.& alludit ad nomen ipsius litani: qđ supplicatorem significat:ut diximus superius. Ferox est. ferocē se & arrogantē facit:qa in manibus habeat uiginti minas meas. Nemo accipit.ac si diceret.tibi eas habe.nemo a te inuito accipit.Scribendū est accipit.ex codi. antiquis. & recto sensu.nō accæpit:neq accepet:ut corrigit insulsus Pius. Aufer te domū.tuam.s. Abscede hinc.a nostris.s.ædibus.ōndit:paꝝ curare se:an eas pecunias ab illo accipiat:uel ne. Nimis iracūde.s.loqtis uerba sūt mercatoris.

Le. Hercle istum di omnes perduint:uerbo caue supplicassis.
Ferox est:uiginti minas meas tractare sese:
Nemo accipit:aufer te domum:abscede hinc:molestus ne sis.
Me. Nimis iracunde.non decet superbū esse hominem seruum.
Li. Malo hercle iam magno tuo istuc nunc ni recte dicis.
Impure nihili:non uides irasci?Le.perge porro.
Li. Flagitium hominis da obsecro huic argentū:ne male loquatur.
Me. Malū hercle uobis quæritis.Le.crura hercle diffringētur.
Age impudice ni istum impudicū percuties.Li.perii hercle.
Scelestc non audes mihi scelestc subuenire?
Le. Pergin precari pessimo?Me.quæ res?tun libero homini
Male seruos loquere?Le.uapula.Me.id quidē tibi hercle fiet:
Vt uapules:demænetum simulac conspexero.hodie
In ius uoco te.Le.non co.Me.non is?memento.Le.memini.
Me. Dabitur pol suppliciū mihi de tergo uestro.Le.ue te.
Tibi quidē suppliciū carnifex de nobis detur?
Me. Atq etiā pro istis maledictis pœne hodie mihi pendentur.
Le. Quid uerbero?ain tu furcifer?herū nosmet fugitare censes?

Nō decet.catholica snia nō decere hoiem seruū:esse arrogātem & superbum. Malo hercle iā magno tuo isthuc nūc:ni recte dicis.uerba sunt litani i mercatorē plata.pfecto inquit:nisi recte loquaris:& hæc v̄ba iniuriaꝝ plena funditate desinis: isthuc hodie ueneris cum magno malo tuo. hic est clatus:& aptus sensus dum modo ita scribatur uersus:ut nos scripsimus:ex cod. ātiqs: quū alibi scriptū uiderimus:nūc istuc recte dicis.alibi:nūc isti ne recte dicis.alibi:nunc istunc recte dicis.alibi nunc isti non recte dicis. Isthuc nūc.s. pcesseris.ueneris. Ni recte dicis.nisi recte loquaris.ac desinas male dicere. Impure nihili.ita & hoc scribēdū est.ex codicibus antiquis:& sniæ congruitate. Nā quū litanus altius dixisset uerba pdicta:postea summissius in mercatorē dicere cœpit quasi ostendens nolle litanū hæc audire:impure nihili:nō uides irasci?atriensem scilicet.ut his v̄bis illū terreret mercatorē.Neq scribendū est.I pare.ut nugatorie inquit Pius interpres se reppertisse apud nōnullos codices.qđ quidē falsum est.habēt.n.plurimi codices: impuren bili:alii aūt:impure nū bili.Veꝝ qui impuren bili habent:ii magis adhærent rectæ scripturæ.ut coniectantibus:ex litteraꝝ positu:patere pōt.qui aūt nihili habent:ii.sniam dixere. Perge porro.leonidæ uerba sunt: uel summisse dicta ad litanū:ut pergeret illū mercatorē terrere uerbis:qđ patet ex sequētibus.uel altius prolata:illo mercatore audiēte:sed ironice:ac si diceret.adhuc pergis illū orare. Da obsecro huic argentū.nō argētū huic. quia uersus non consisteret. Malū hercle uobis quæritis.mercatoris uerba sunt:minātis leonidæ & litano:quos iam magis habet suspectos. Crura hercle diffringētur.leonidas utpote atriensem simulās: quū audiuit mercatorē sibi quoq minari:ut suā retineat autoritatem:rndet & eodē iuramento illi minatur.dicens:Crura hercle diffringētur:tibi.s.Et hoc dicens iubet litano:ut illū pcutiat:dicens. Age impudice ni istū impudicū percuties.impudicum utrūq appellat:de seruili cōsuetudine.Et quū hæc diceret.uidetur percussisse litanū:uel percutere uoluisse: ut tanto pmptius & celerius illū percuteret.Vnde litanus clamare cœpit:perii hercle.postea conuersus ad mercatorem inquit. Scelestc non audes mihi scelestc subuenire.i.subueni mihi.ne hic me uerberet:uel manus adiutrices porrigēs aduersus eū:uel pecuniam dinumerās:ob quā hæc omnia fiunt. Pergin pcari pessumo?pcari p supplicare positū uidetur.& hic quoq ad nomē litani allusit:ut supra:caue uerbo supplicassis. pergis ne inqt leonidas adhuc rogare:& supplicare huic pessumo homini? Quæ res?Mercatoris uerba sunt:qui audiens:se pessimū appellari:iracūde illi rndet. Quæ res?est hæc.s.& qd loqris? Tun libero homini.tu ne inquit quū seruus sis:male loquens mihi homini libero? Vapula.leonidas loqtur.ostendens uelle illū uerberari facere.& per imperatiuū inquit uapula. Id quidē:rndet mercator.Id pfecto hodie fiet tibi:ut.s.uapules.quū primū demænetū herū tuū conspexero. Hodie in ius uoco te.corā hero tuo scilicet. Dabitur pol suppliciū mihi.i.faciā: ut plectamini:ac terga uestra loris uerberētur. Ve te.notandū est ue cum actō dictū.frequtius.n.cū datiuo dicimus.ue tibi. Atq etiā pro istis maledictis pœnæ hodie mihi pendentur.Ita scribi debet totus iste uersus.metri necessitate.& sniæ congruitate.nō pro dictis uestris.neq pendētur mihi hodie.quia uersus nō consisteret. Quid uerbero?leonidæ v̄ba sunt iracundo animo mercatori respondētis.Quid uerbero?scilicet ais. Ain tu furcifer? ain tu interiectio est:rephendētis. Herum nos met.Censes inquit nos fugitare:ne ad herū ueniamus. Iā nūc ad

Vete.

herum.i.ueni iam nunc ad herū demænetum. Quo uocas iādudum.ad quē iādudum uocas me: quū dixisti: in ius uoco te. Quo uolebas.s.nos uocare. Nunc demum? mercator loquitur: quasi irrisorie. Ita nunc demum ad herum te uenire uelle ais? quasi dicat: non sic dicebas prius. Tamen nunq̄. quáuis. scilicet dicas te uenturum ad herum demænetum. Ita facito.uerba sunt leonidæ.ostendentis se assentiri uerbis mercatoris:& illum adhortari:atq; inuitare.ut eat ad demænetū. Tu contumeliam.ostendit inter eundum litanus: se excusare uelle: quia cōtumeliam mercatori dixerit: quum ille prior sibi fecerit. Scilicet ita res est. mercator nihil aliud

I iam nunc ad herum:quo uocas iādudum:quo uolebas:
Me. Nunc demū? tamē nunq̄ hinc feres argenti nūmum nisi:me
Dare iusserit demænetus.Le.ita facito.age ambula ergo.
Tu contumeliā alteri facias:tibi non dicatur?
Tā ego hō sum q̄ tu.Me.scilicet ita res ē.Le.sequere hac ergo.
Proficiscin hoc dixerimus? etiā nemo me accusauit.
Merito meo:neq; me athenis est alter hodie quisq̄
Cui credi recte æque putent.Me fortassis.sed tamen me
Nunq̄ hodie induces:ut tibi credā hoc argentum ignoto
Lupus ē homo homini:nō homo:quom qualis sit non nouit.
Le. Iam nūc secunda mihi facis:scibā hoc te capitulo hodie
Facturū satis pro iniuria:quanq̄ ego sum sordidatus.
Frugi tamen sum:nec potest peculium enumerari.
Me. Fortasse.Le.etiā nunc dico:periphanes rhodo mercator
Diues absente hero solus mihi talentum argenti soli
Adnumerauit:& mihi credidit:neq; decæptus in eo:
Me. Fortasse.Le.atq; etiā tu quoq; ipse si esses percontatus
Me ex aliis:scio pol crederes nūc quod fers.Me.haud negassim.

respondere curat: nisi affirmando: quæ ille dicat: donec ad demænetum puenerit.
Proficiscin hoc dixerimus? uult ostendere leonidas: ægre ferre non adhibitam sibi fidem a mercatore fuisse: quia ppter hoc multum autoritati suæ detritū sit. Dicemus ne inquit Demæneto hero: nos ad ipsum proficisci: hoc.idest ppter hanc rem: quia scilicet mihi fides a te habita non fuerit? Non enim censemus hoc p huc exponendum: ut Pius inquit. Etiam nemo me accusauit. Ita legendum est: metri necessitate. nō nemo etiam: quia uersus claudicaret. Etiam. pro adhuc.uel hucusq; positum est. Est eni ratio: qua ōndit ægreferre hanc ad herum profectionem. Neq; me athenis est alter hodie.non alter est: quia claudicaret uersus. Cui credi recte æque putent.ordo est: Cui putent æque recte credi.subaudiendum hoies. Fortassis mercatoris uerba sunt. Induces. his tuis uerbis persuasoriis. Lupus est homo homini.ad id alludere uidetur: qđ plynius inquit. Tot gentiū sermones: tot linguæ: tanta loquēdi uarietas.ut externus alieno pene nō sit hominis uice. Et quia his uerbis uidetur mercator asserere: se leonidā pro lupo habere: Iccirco ille respondet. Iam nunc secunda mihi facis.i.secundam iam infers mihi iniuriā.prius enim dixeras.nō decet superbū esse hominem seruum.& nunc inquis: lupus ē homo homini. Translatio est a sacrificantibus sumpta: quisi prima hostia non litassent: secundā mactabant: eaq; succidanea dicebatur. De his Seruius libro.viii.æn.hæc.In oībus sacris: fœminini generis plus ualent uictimæ: Deniq; si per marē litare nō possent: succidanea dabatur fœmina. Si autē per fœminā non litassent: succidanea adhiberi nō poterat. Secūda mihi facis.ac si dicat: secūda hostia mihi sacrificas: quia prima nō litasti.est.n. scda ablatiui casus:& facis uerbo sacrificiis apto usus est: iuxta illud Virgilii. Quū faciā uitula pro frugibus ipse uenito. Sensus est. quia nō uidetur tibi satis prima iniuria in me prolata: addis & secūdā: iuxta morē sacrificantiū. q una & altera hostia deis sacrificant. Scibā hoc te capitulo. scibā pro sciebam: more antiquo dictum est. hic sensus. Sciebam ego:& ueluti hariolabar: te hoc capite.i.hoc modo:& hac moneta satisfacturum esse mihi: pro iniuria: qua me affeceras.hoc est: peius adhuc factuꝝ. Deinde subdit. Quanq̄ ego sum sordidatus.i.quanq̄ nō sim usq; adeo uestibus & cultu corporis ornatus: frugi tñ sum:& pbus. Nam qđ Pius interpres garrit: pro capitulo: Capidūcula scribendū: ut hoc etiam pertineat ad translationē sacrificātium: uanū est:& nihili. Nec uersus ratio patitur dictionē illā capiduncula. nec sensus concinnitas.& codices oēs Capitulo habent: qđ a capite diminutiuum est.

Etiam. Succidanea uictia. Capitulū.

Nec potest peculiū enumerari.uel qđ mihi quottidie creditur subaudiendū est: uel peculium.i.uirtus.& fides mea: ac pbitas recenseri nō potest: quæ peculiū seruoꝝ tantum sunt. quū nullum aliud peculium habere possint: præter uerbera: ut supra. largitur peculium omne.in tergo thesauꝝ gerit. Etiā nunc dico. psequitur adhuc leonidas uolēs persuadere mercatori: sibi ab aliis quoq; mercatoribus creditā pecuniā fuisse: ut sic inducat etiam eum ad credēdum:& sibi enumerandum ptium asinorum. sed fallitur: quum ille nihil aliud respondeat: q̄ fortasse.
Rhodius mercator. Ita scriptum est in codicibus antiquis.& nō rhodo qđ & melius ac concinnius est. Percontatus me ex aliis. notandus est loquendi modus percontatus me ex aliis: quum frequentius dicamus percontatus alios de me. Haud negassim. pro negauerim.

Interdictū. Equeon egò te interdictis. Tetrameter brachicatalecticus est uersus huius scenæ septē pedes nactus. In hac aūt Clereta lena inducitur cū filia Philenio uerba faciens:illāq; suis moribus imbuere adnitens.quū amore argyrippi capta aduersari matris monitis uideretur. Interdictis.pceptis.Nam ad illud respicit:q puellæ interdixerat:ne amantē argyrippum ad se reciperet: nisi denuo pecuniā afferret.Interdictū.n.est:quod a iudice nō in perpetuū:sed ad tempus dicitur:saluo iure partium. Mansuetā.obtemperantem:ut sit ordo:Nequeon ego facere te obtēperantem meis interdictis? An ita es animata.animo obfirmata.& ita scribi metri necessitas cogit:nō ita tu es.abundat eni tu. Vt quæ matris exps imperii fies.idest quæ imperium matris negligas: & recipe nolis.scribendū enim est quæ: nō qui ut multi codices habēt. Vbi piem pietatem.sensus & ordo ē: quo modo colā & custodiam pietatē:si postulē: hoc est uelim:me moratā isto more: placere tibi?piē enim pro colam & custodiam exponit Nonius: hūc locum citās moratā autem legendum est:metri necessitate.& ex cod. antiqs: nō morata : ut legunt Pius & Sarracenus interpretes.Subintelligēdū est.matrē puellæ ei iussisse:ne argyrippum amantē ad se recipet:ni ille rursum pecuniā afferret: qđ quidē extra omnē pietatem filia censebat.

Clereta Lena.Phylenium.Meretrix.

Cle. Equeon ego te interdictis facere māsuetā meis?
An ita es animata:ut quæ matris expers imperii fies?
Phy. Vbi piem pietatem:si isto more moratam tibi
Postulem placere?mater mihi quo pacto præcipis?
Cle. An decorum est aduersari meis te præceptis?quid est?
Hoccine est pietatem colere:imperiū matris minuere?
Phy. Neq; quæ recte faciunt culpo:neq; quæ delinquunt amo
Cle. Satis dicacula es amatrix.Phy.mater es.quæstus mihi est.
Lingua poscit:corpus quærit:animus orat:res monet:
Cle. Ego te uolui castigare:tu mihi accusatrix ades.
Phy. Neq; ædepol te accuso:neq; id facere fas existimo.
Verū ego meas queror fortunas:quū eo quē amo prohibeor.
Cle. Ergo una orationis pars de die dabitur mihi?
phy. Et meam partem mater loquendi:& tuam trado tibi.
Ad loquendū:atq; ad tacendum tu te habeas portisculum.

Piare. Pio as ut etiā in mostellaria dicemus:pprie significat pie amo.colo:ut hic:& apud Neuium: cuius hæc sunt uerba.Nemo est qui magis suos piet liberos.Inde piaculū p sacrificio & cultu aliquādo accipitur.Virgil.Ea prima piacula sunto.Interdū significat contamino:& polluo:qđ & impio dicitur. Inde piacula rursum pro criminibus & flagitiis ponūtur.Virg.Distulit in serā cōmissa piacula mortem.Inde pietas pro officio & cultu ponitur: quē patriæ parētibus:sanguine coniūctus beniuolis:ac etiā subditis exhibemus.& pro diuino cultu & religiōe. Itē pietas p dea pietatis:quam colebāt romani.hinc pium aliqñ religiosum dicimus.Virg.Dii meliora piis. aliquando misericordē:benignū.Cicero.Nō secus in me pius:q̄ pater in filios.aliqñ castū.Virg. Quiq; pii uates. Quintil. Et pios amores ac pudicos.Marcellus aūt pietatē inquit ueteres dictā uoluisse:q quæ in ea sunt quasi penitus & in penetralibus recōdantur.A pio uerbo fit expio:quod est purgo purifico. Et piatrix sacerdos quæ expiare solita erat.& piamentū quo in expiando utebatur:dictum a poetis piamen. Mater mihi quo pacto pcipis?quo pacto inquit pcipis mihi o mater?ac si dicat:sic ne pcipiendū est?& sic instituenda filia ut pietatē deserat? An decorum est.rñdet lena & argumento suo filiā redarguit:an inquit decet:te aduersari meis pceptis?Quid est? legēdū est quid est?nō quidē:ut corrigit Pius interpres:cōtra ueterū codicū scripturam:& rectā sñiam.nā quēadmodum filia interrogationē suā bipartitā fecit:ut magis in matrē argumentū suū assereret:ita & mater.bipartita responsione refellit:quid est inquit:hoc qđ ais?an hoc est pietatē colere:quū matris imperiū minuas?Scribendū est autem.

Pietas.

Pius.

Explo.

Piatrix.

Piamentū.

Piamen.

Imperiū matris minuere.nō matris imperiū minuere.quia uersus abundaret.Ille dicitur minuere imperiū alicuius qui facit:ut ei imperanti nō pareatur. Satis dicacula es amatrix.i.uerbosa.a dicacitate:quæ a dicendo dicitur. Mater es.rñdet philenium ad duo illa uerba:dicacula:& amatrix.ego inquit quæstū facio:lingua autem qua a te dicacula appellor ea est quæ poscit ab amatoribus munera corpus uero ipsum est:qđ quærit mihi amatores.at animus orat cupitq; continue:ut ne desint mihi qui dent.res monet.i.egestas nostra suadet:ut ita faciam. Accusatrix.quū ais.ubi piem pietatē.& mater mihi quo pacto precipis? Neq; id facere fas existimo. ita scribēdū est.metri necessitate.nō:neq; id me facere.abūdat.n.me v̄sus integritati. Quū eo quem amo prohibeor.& hoc ita scribi opus est:eadē metri necessitate:nō quū illo quē amo.nā abūdaret uersus. Ergo una orationis ps de die dabitur mihi?ac si dicat:nunquid nullā partē hodiernæ lucis mihi relinques ad loquēdum?sed totā diem tua oratione consumes? Et meā partē mater loquendi.addēdū est mater:metri necessitate.nā aliter non consisteret. Tu te habeas portisculū.i.tu ex uoto impa tu inquit geras partes portisculi & hortatoris nauis ad loquēdum & ad tacendū.Translatio est sumpta a nauis ductore atq; hortatore:ad cuius nutum & hortatum remiges in naui & se exercent:& quiescūt.Portisculus:ut Nonius ait:Proprie hortator est remigū.i.qui eandem pticam tenet:quæ portisculus dicitur:qua excursum & hortamēta moderatur.De hoc portisculo: pticam significante. La-

Dicaculus.

Portisculus

Stantius interpres papinii sic ait. ptica est quædã in naui quã hortator remigũ tenet: quã si excusserit: remiges nõ desinunt: Si deposuerit quiescũt a labore. De eodẽ portisculo hortatorẽ remigũ significante Ouidius. x. meta. sic: Requiẽq; modũq; uoce dabat remis aiq; hortator epopeus. Sũt qui ptisculũ potius scribãt: q̃ portisculũ a ptica il la deducẽtes. Quin pol si reposui remũ. Garrit hoc loco: more suo Pius interpres: dicens scatere mendis defor mibus hæc duo carmina: in pristinã faciẽ ita redigẽda: quin pol si reposuisti remũ sola: ego in casteria ibi quiesco: & oĩs familiæ causa consistit ibi. Nã si ita legantur hi duo uersus. primũ quidẽ abundabit. nec ullo modo cõsiste re poterit si reposuisti legatur: habentq; oẽs antiqui codices reposui: nõ reposuisti. & sic uersus suis constat pe dibus. Sed & nullus rectus sensus elici poterit: qđ ex uerbis ipsius Pii interpretis dep̃hendet: qui illius nugas lectitabit. Nil igitur imutãdum censemus ex duobus his ṽsibus: & legendũ oino reposui. Estq; sẽsus satis clarus: in hunc fer me modũ. continuata translatione a naui & nauis gubnatore. Et cur nõ tibi mater audiens: iussisq; tuis obediens sim: quũ si quan do accidit ut ego re mũ deponã: & i casteria ueluti quiescã: ut remi in ea depositi fa cere solent: hoc est ut ego paulum uacẽ a labore: & a domus pcu ratione: tu ea sis: i qua totius familiæ causa. idest negociũ & pondus recubit? Casteria autore marcello: locus est ubi quũ nauigatio conquiescit: remi & gubernacula cõ quiescunt: p cuius rei testimonio locũ hũc Plauti citat.

Casteria.

Quin pol si reposui remum: sola ego in casteria
Vbi quiesco: omnis familiæ causa consistit tibi.
Cle. Quid ais tu: quã unã uidi mulierem audacissimam?
Quotiens te uetui argyrippum filium demæneti
Cõpellare: aut cõtrectare: conloquiue: aut contui?
Quid dedit? quid deportari iussit ad nos? an tu tibi
Verba blanda esse aurum rere? dicta docta pro datis?
Vltro amas: ultro expetessis: ultro ad te accersi iubes.
Qui dant eos derides: qui deludunt dederis.
An te id expectare oportet si quis promittat tibi:
Te facturum diuitem: si moriatur mater sua?
Ecastor nobis periculum: & familiæ portenditur:
Demeneti si expectamus mortẽ: ne moriamur fame.
Nunc adeo nisi huc mihi argenti affert uiginti minas
Ne ille ecastor hinc trudetur largus lachrymarũ foras.
Hic dies tibi summæ est apud me inopiæ excusatio:
Phy. Patiar si cibo carere me iubeas mater mea.
Cle. Non ueto te amare eos qui dant: qua amentur gratia.
Phy. Quid si hic animus occupat9 ẽ mater? qđ faciã? mone. Ele. hem
Meum contemples caput: si quidẽ ex te consultas tua.
Phy. Etiam opilio qui pascit mater alienas ouis:
Aliquã habet peculiarẽ: qui spem soletur suam.
Sine me amare hunc unũ argyrippum animi causa quẽ uolo.
Cle. Intro abi. nã te quidẽ ædepol nihil est impudentius.
Phy. Audientem dicto mater produxisti filiam.

Colloquor

Cõloquiue. dicimus colloquor hũc: ut hic & in captiuis. plubet hũc hominẽ collog ergasile. Et cũ hoc. Suetonius iu claudio: Collocutus sum cũ tyberio. Plau. i psa. ubi cũ lenone me uidebis colloqui. Expetessis. i. expetis. Qui dant eos derides: q deludũt dederis. Ita scribẽdus ẽ ṽsus. metri necessitate. nõ illos q dant. qa abũdaret pes unus. Dederis aũt scđa psona ẽ a v̂bo dedor. i. in ditionẽ & mancipatũ daris iis q te deludũt. Si moriatur mater sua. Ita scribẽdũ est: ex cod. antiqs: & metri necessitate. nõ si moritur: ut legũt Pius & Sarrace. interp̃tes. obbiicit ãt lena puellæ pmissiões quas argyrippus ei fecerat: de locupletando eã: si moreretur pater suus: sed nolebat lena exp̃mere uerũ nomẽ: & ideo dixit mater sua: nõ pater suus: qđ tñ in seq̃ntibus aperit: maiore furore accẽsa. Ecastor nobis piculũ & familiæ portẽditur. Scribẽdus ẽ hoc mõ v̄sus: metri necessitate. nõ periculũ magnũ. abũdat. n. magnũ. Ne moriamur fame. Et hic abiiciẽdũ fuit uos: qđ ascriptũ erat post ne: metri necessitate. Sensus clarus est. Imminere eis piculũ: ne moriãtur fame: si demæneti mors expectãda ẽ: & ex hoc patet: qđ supra dixit mater sua: ficte matrẽ dixisse: quũ patrẽ dicere debuisset, nũc ãt ut mulier ira incensa nihil cõ tinere posse: quin ut ẽ ad unguẽ pferat. Nisi huc mihi argẽti. Ita scribi cogit metri necessitas. nõ nisi mihi huc. qa abũdaret v̄ius. Næ. certe pfecto. affirmatiũ est. Hic dies tibi sũmæ est. addendũ fuit tibi: metri necessitate: & sententiæ cõgruitate. sensus ẽ. potes te apud illũ excusare: quũ petes has. xx. minas: qa ego i hãc diẽ deducta sũ cũ summa inopia: & egestas me maxia urget. Nõ ueto te amare eos q dant. eos addẽdũ fuit: metri necessitate. Meũ cõtẽples caput. qđ canescere coepit & ide tibi exẽplũ sumito. nã disces neminẽ amare: nisi q dabũt quo te alere possis quũ & ipsa canesces. Opilio. ouiũ custos. Qui spem qui p qua oue peculiari. Sine me amare hũc unũ. hũc addẽdũ fuit: metri rõe. uã aliter claudicaret. Produxisti. edidisti. pepisti. nã nõ placet qđ Pius interp̃tatur pstituisti.

PErfidiæ laudes gratiasq habemus. Tetrameter catalecticus est uersus huius scenæ: septem cõstans pedibus: & una syllaba. Leonidas ac litanus serui duo potiti argẽto quod mercator ille ob asinos referebat: quod quidem Demeneto assentiẽte ab eodẽ mercatore leonidæ sauriam simulanti numeratũ est: nunc se uicissim iactant: gloriãturq suis dolis & sycophãtiis oẽs cruciatus sibi infligi solitos atq adeo ipsos cruciatores & tortores supasse. Dein se per iocum multis onerãt cõuitiis: ac seruiliter deludũt. Sed ope ptiũ est: interptes duos Pium & Sarrace. ignauissimos audire locũ hunc interpretãtes. Pius. u. in ipso scenæ principio inquit: hic est ordo & codicis implicitĩ series: perfidiæ gratias habemus: quũ dolis fuerit triumphati hostes: Qui aduorsũ sub intellige freti. Et paulo infra ait. Exercitus furum. legẽdũ exercitus fuerũt. & interptare passiue: potiti fuerunt: hoc est triũphati

Leonidas & Litanus serui duo.

Le. PErfidiæ laudes: gratiasq habemus merito magnas:
Quum nostris sycophantiis: dolis: astutiisq
Scapularum confidentia: uirtute ulmorum freti.
Aduorsum stimulos: laminas: crucesq compedesq.

hæc ille. Sarrace aũt sic. Ex nũc legiones. Ola memorata genera tormẽtoꝝ tanq̃ exercitus & cohortes inimicorũ autumãt supasse. Et notãdũ q Plautus decoꝝ seruauit in his exprimẽdis affectibus nõ seruato ṽboꝝ ordine: qd̃ ppriũ exultãtis & præ nimia lætitia gestiẽtis ẽ. hactenus hic. uerꝝ ubi inqt nõ seruato ṽboꝝ ordie sõniat: uoluitq dicere: nõ seruata recta cõstructione: & grãmatica locutione: qa ita putauit: legẽs qui aduorsũ stimules: & ex nũc legiones copiæ: & piuriis nostris euge potiti: absq uerbo sumus: ut ẽt fecit Pius: q ambo nõ interptũ: sed impudẽtiũ intricatoꝝ noie digni sunt. oia. n. itricatiora suis nugis & hallucinationibus reddũt: q̃ prius fuerit: digni quorum illitã papyꝝ scombri & caricæ sibi ascisčant: uel claudus ueneris maritus inuadat. Sed ne illoꝝ ineptiæ nos quoq ineptos ac lõgiores faciãt: legẽdũ censemus hũc cõtextum quẽadmodũ hñt codices oẽs manu scripti: usq ad eũ uersũ: id uirtute huius collegæ pterq̃ q tollẽdũ putamus. Qui a principio quarti uersus. Et legendũ quoq arbitramur. Eas nunc legiões: copias: exercitusq foꝝ. Et in sequẽti uersu addendũ: sumus: ut sit: piuriis nostris sumus euge potiti. nã ita uersuũ hoꝝ duoꝝ necessitas reqrit: qui utiq aliter nõ cõstarent suis pedibus. Sed & sensus integritas: & cõstructionis latinæ cõcinnitas his paucis recõcinnatis: clarissima resultat. Eritq hic ordo. pfidiæ laudes & gratias magnas merito habẽmus: quũ nos freti nostris sycophãtiis: dolis: astutiis. Confidẽtia scapulaꝝ uirtute ulmoꝝ aduorsum stimulos. laminas: crucesq: cõpedesq. neruos: catenas: carceres: numellas: pedicas: boias: & in acerrimos doctores: & gnaros nostri tergi: utpote q sæpe ante indiderũt cicatrices ĩ nostras scapulas: nũc potiti sumus eas legiones: copias: esercitusq foꝝ: ui pugnãdo: piuriis nostris. In qua cõstructiõe & seruatur uerboꝝ ordo & recta grãmaticæ locutio. & oia clare intelliguntur. Nã quũ dicitur. In doctores acerrimos. in: idẽ est qd̃ supra dixerat aduersum. hoc est cõtra. Doctores ãt appellauit acerrimos: qa serui illi lorarii & carnifices: q cæteros nequã seruos uerberant & cruciant: uidentur esse tanq̃ eoꝝ doctores: & correctores paulo acriores: & crudeles.

Stimulus
Stimula dea.
Lamina
Cõpedes.
Catasta.
Neruus
Carcer.
Numella
Catena.

Foꝝ. uero p fuꝝ ptulisse uidetur Plautus: uel gtõ græco usus. φωρ. enim græce fur latine dicitur. cuius gtũs pluralis est. φωρων. Perfidiæ. deæ uidelicet infidelitatis. Virtute ulmoꝝ. quæ nos aduersus omne genus tormentoꝝ patiẽtissimos reddidit: & fortes. Aduersum. i. contra. Stimulos. stimulus pprie est instrumentũ: quo pungũtur boues. unde p metaphorã stimulũ uocamus omne id a quo uexamur. hinc stimulum carnis & uitioꝝ dicimus. hinc stimulo uerbũ: qd̃ est agito: uexo. & stimula dea: quæ ad agẽdum stimulat. Stimulus aũt a ṽbo græco. στιζω. deducitur: qd̃ significat pungo. Laminas. uel ferreas: uel æreas: quæ igne candẽtes corporibus noxiorũ admouebãtur. Gellius lib. ix. Quid quum ignes ardẽtesq laminæ: cæteriq cruciatus admouebãtur? Cruces. patibula. in qbus noxii suffigebãtur. Cõpedes. pedũ uincula. Instrumẽtum qd̃ pedibus uinciendis adhibetur: qd̃ alio nomine Catasta uocatur. Tibullus. Barbara luxatos ferre catasta pedes. Marti. Non de plebe damus: nec auare uerna catastæ. Iuue. Squallidus in magna fastidit compede fossor. Apuleius. Et longæ compedis diuturno squallore fœdati caldariũ quærũt. Neruos. Neruũ inquit Festus: Appellamus etiã ferreũ uinculũ: quo pedes: uel etiã ceruices impediũtur. Adagiũ catonis est. parui fures in neruo & cõpedibus habẽtur. magni ĩ auro & purpura uisuntur: erant ãt nerui ueluti funes ad ligãdũ seruos nequã ex neruis boũ seu intestinis facti: græceq χορδη: neruũ & intestinũ significat. unde apud nos chorda fuuis appellatur. Catenas. Catena notũ est instrumentum ferreũ. dictum q sese capiẽdo teneat. a quo catenula diminutiuũ. & Cateno uerbũ: & cõcateno. & catenatim aduerbiũ. Carceres. Dictus est carcer. locus noxioꝝ: a coercẽdo: ut inquit Varro: Quia in eo inclusi exire prohibentur. Et carceres sunt equoꝝ termini: unde currere incipiũt. Numellas. Numella ut ait Festus. Genus est uinculi: quo quadrupedes deligãtur. Nonius autẽ. Genus esse ait ligneum ad discutiẽdos noxios paratum: adducẽs hunc locum. Varro lib. scdo de re rustica: de canibus loqñs: sic. Cõsuefaciunt quoq ut alligari primũ possint leuibus numellis: quas si abrodere conãtur: ne id consuescant facere uerberibus eos deterrere solent. habẽt igitur codices omnes tam Plautini: q̃ Marcelliani: Pompeiani: & Varroniani: Numellas. Quapropter Pium interpretẽ nostrum mirari non est satis: qui hoc loco. Nomellas se scribere ait: & a νομος. quod pabulum uel saltum significet: deducere: quia uincula sint lignea quæ ad pedes quadrupedum ponuntur: ut siue custode per pascua secure uagentur: quum pcipue apud Festum: Non longe a dictione Numella: uidere potuerit: Numidas dictos: quos græci Nomadas appellent: siue q ad genus hominum pecoribus negocietur: siue q herbis ut pecora aluntur. Nam si in illo o in u a latinis uersum est: cur non & in hoc toleretur: tantorum præcipue autorum scriptione & lectione consentientibus. quum ab eodem fonte utrunq uocabulum deriuetur.

Pedicas.pedum uincula:ficut Manicæ funt manuum:ut in Moftellaria dicemus. Boias. Boia uinculũ eft Pedice.
ex bubulo corio:quo uinciebantur noxii.& a græco fit. Βοειοσ.enim:bubulum fignificat.uel ut Feftus inquit: Boia.
genus eft uinculorum.& tam ligneæ:q̃ ferræ boiæ dicuntur. Doctores acerrimos. Caftigatores:& uelut magi
ftros noftros:ut prædiximus. Nam quod Sarracenus legit:Tortores:ab omnibus exemplaribus tam ueteribus q̃
nouis diffidet. Gnarofq̧.affuetos nos afficere uerberibus:& per hoc noftrum tergum probe cognofcentes.
Cicatrices.p uibicibus pofuit.Sunt.n.uibices plagarum notæ:dictæ:q̧ ui fiant. Eas nunc legiones copias:
exercitufq̧ forum. ita Vibices.
fcribendus eft uerfus:
ut prædiximus:& me
tri neceffitate:& fentẽ
tiæ concinnitate. forũ
autem pro furum: ut
colloftrum pro collu
ftrum:uoltis pro uul
tis:& fimilia.uel fit ge
nitiuus græcus:& φω
ρων græce fcribẽdũ.
quum omnes codi
ces forum habeant.
non autem fuerunt:
ut Pius corrigit:paffi
ue dicens interpretã
dum effe potiti: hoc
eft triumphati: quod
nullibi auditum eft.
Id uirtute huius
collegæ.omnia fupe
riora:& hæc quoq̧ ṽ
ba funt leonidæ. Vir
tute autem dicit lita
ni collegæ fui id fa
ctum effe: quia ut fu
perius uifum eft:lita
nus fuit inuentor hu
ius fycophantiæ:quũ
ad eum mercator illẽ
perueniffet:in tonftri
na fedentem. Mea
comitate. mea facili
tate:& lenitate: q me
cũ mercatore illo co
miter gerere pro atri
enfi fauria edidici.
Qui me uir fortior
eft.hic interponenda
eft perfona litani.& afcribẽdum:eft:ex codicibus antiquis:& metri neceffitate.aliter.n.claudicaret uerfus.loqtur
ergo litanus:qui audito collega eum laudãte:quia uirtute ipfius hoc factum effet:exclamans:quis inquit eft for
tior me:ad fufferendas plagas? Fortitudinem enim & uirtutem fuam in eo effe cenfet:ut fortius plagas fufferat.

Neruos:catenas:carceres:numellas:pedicas:boias.
In doctorefq̧ acerrimos:gnarofq̧ noftri tergi:
Qui fæpe ante in noftras fcapulas cicatrices indiderunt:
Eas nunc legiones:copias:exercitufq̧ forum
Vt pugnando periuriis noftris fumus euge potiti.
Id uirtute huius collegæ:meaq̧ comitate
Factu n eft.Li. qui me uir fortior eft ad fufferendas plagas?
Le. Aedepol uirtutes qui tuas nunc poffit conlaudare
Sicut ego poffum:quæ domi:& duelli malefecifti
Næ illa ædepol pro merito tuo nũc memorari multa poffunt.
Vbi fidentem fraudaueris:ubi hero infidelis fueris.
Vbi uerbis conceptis fciens libenter periuraris.
Vbi parietes perfoderis:in furto ubi fis deprænfenfus.
Vbi fæpe caufam dixeris pendens aduerfus octo
Aftutos:audacis uiros: ualentis uirgatores:
Li. Fateor profecto ut prædicas leonida effe uera.
Verum ædepol næ & tua quoq̧ malefacta iterari multa
Et uero poffunt:ubi fciens fideli infidus fueris.
Vbi præhenfus in furto fies:& manifefto uerberatus:
Vbi periuraris:ubi facro manus fis admolitus.
Vbi heris damno:moleftiæ:& dedecori fæpe fueris.
Vbi creditum tibi quod fit:tibi datum effe pernegaris.
Vbi amicæ:q̃ tuo fueris amico magis fidelis.
Vbi fæpe ad langorem tua duritia dederis octo

Aedepol uirtutes qui tuas. Ordo & fenfus. ædepol fi quis fit qui uirtutes tuas poffit collaudare: ficut eo pof
fum:Ne ædepol.i.profecto illa nunc multa memorari poffunt pro merito tuo.ideft multa effent: quæ ex meri
to tuo memorari poffent.Fecit autem tranfitionem de genere ad genus: quum inquit: uirtutes qui tuas: næ illa
ædepol.Illa enim generis neutri relatum uidetur ad uirtutes:fed ad ea omnia refertur: quæ fubfequuntur.Scri
bendum eft. Sicut ego poffum quæ domi & duelli malefecifti.i.tempore pacis & belli.& non poffim quæ domi
duelliq̧ malefecifti: quia uerfus non conftaret. & poffit.non poffis:ex codicibus antiquis. & fenfus concinni Conceptis
tate. Verbis conceptis.animo placitis: præcogitatis:& prædeftinatis.Virg. Aut tu bella cie. cõceptumq̧ erue uerbis.
fœdus. Vbi parietes pfoderis.latrocinandi genus eft uecte muros pfodere:& patefacto pariete in alicuꝯ ædes Vecticula
introrũpere furãdi gratia hi uecticularia facere dicuntur:& coꝝ uita uecticularia. Cato.uecticulariã uitã uiuere: nã facere.
repẽte largiter habere:repente nihil. In furto ubi fis dephenfus.dephenfus fcribẽdum ẽ:ex codicibus antiquis:
& recta fñiæ cõcinnitate. Virgatores.uirgis cedẽtes.lorarios.carnifices. Veꝝ ædepol næ & tua quoq̧ malefa
cta.fcribẽdum ẽ &:& nõ etiã.nã uerfus abundaret.næ aũt affirmãtis:nõ ni:ex codicibus antiqs. In furto fies.p
fis. Sacro.ad res facras. Creditũ.datũ.cõmiffum. Quã tuo fueris amico magis fidelis.ita fcribi debet:metri
neceffitate:& nõ:q̃ amico tuo fueris:ut legunt interpetes pfati:cõtra metricã rõnẽ. Duricia.tolerãtia.patientia.

Lictor
Fasces

Lictores. Ita scribendum est. & nõ lictoris: ut sit actũs pluralis. Lictor aũt a ligando dictus: is appellatur: qui populo & magistratibus ministrat: uel q uirgas fasces ligatos gerebant lictores: uel q quũ magistratus populi romani uirgis quempiam uerberari iuberet: crura eius ac manus ligare lictores solebant. erant aũt Consuli lictores duodecim. cæteris aũt magistratibus sex tantũ. hi fascem uirgarum ligatum cum securi gerebant. unde duodecim fasces accipi solent pro cõsulatu. uel pro cõsule. & fasces pro magistratu. Affectos. fatigatos: & lassos uirgis ulmeis te uerberando. Relata gratia est. nõ relata est gratia. qa uersus claudicaret. Atq ingenio nostro decuit.

Decuit ingenio nostro

cum dtõ cõstruxit uerbum decuit: ut etiam in ãphitryone: nostro generi nõ decet. Habes ne tu? tu addẽdũ fuit ad metri integritatẽ. nam uersus claudus incederet: nisi adderetur. Hariolare. i. uaticinaris. diuinas. Aedepol senem demænetũ lepidum fuisse nobis. subaudiẽdũ dico. uel aliud uerbũ simile. Me esse illi. addendũ fuit illi. metri necessitate. & illi: mercatori intellige. Vbi is hospitẽ clamauit. is addi opus fuit. & metri necessitate. & sniæ cõcinnitate. is aũt demenætus supplendus & intelligendus est. Hospitem inclamauit. notãdus est modus loquendi.

Inclamauit hospitem

Inclamauit hospitẽ. cum actõ. idest obiurgauit: atq rephendit.

Validos lictores ulmeis adfectos lentis uirgis.
Num male relata gratia est? collegam collaudaui?
Le. Vt meq teq maxime: atq ingenio nostro decuit.
Li. Iam omitte ista: atq hoc quod rogo rũde. Le. rogita quod uis.
Li. Argenti uiginti minas habesne tu? Le. hariolare.
Aedepol senem demænetum lepidum fuisse nobis.
Vt adsimulabat sauriam me esse illi: q̃ facete?
Nimis ægre risum continui ubi is hospitem inclamauit
Q d' illic sese absente mihi fidem habere noluisset:
Vt memoriter me sauriam uocabat atriensem.
Li. Mane manedũ. Le. quid ẽ? Li. phileniũ est ne hæc q̃ intus exit?
Atq argyrippus una? Le. opprime os. is est. subauscultemus.
Lachrymantem lacinia tenet lachrymans: quid nã esse dicam?
Tacite auscultemus. Li. atat hercle modo mihi in mentem uenit.
Nimis uellem habere perticam. Le. quoi rei? Li. qui uerberarem
Asinos: si forte occœperint clamare hinc ex crumena.

Argyrippus. Phileniũ. Litanus. Leonida.

Ar. Vr me retentas? Ph. quia tui hinc amans abeũtis egeo.
Ar. Vale. Ph. ah quãto ãplius ualerẽ: si mecũ hic maneres.

Quod illic sese absente mihi fidem habere uoluisset. ita scribendus est uersus. metri necessitate. & sniæ cõgruitate. nõ cum se absente: ut insulse corrigit Pius interpres: cõtra ṽsus integritatẽ. Mane manedũ. geminãdum ẽ ṽbum mane: nã si unicũ scribatur: ṽsus nõ consistit.

Lacinia.

Lacinia. ueste. q̃q̃ laciniæ pprie sunt scissuræ extremaq uestium decoris cã factæ: a quo uestes laciniatæ appellantur: a lacerando dictæ. Suetonius de caligula. ita se proripuit e spectaculis: ut calcata lacinia togæ præceps per gradus iret. Atat hercle: modo mihi in mentem uenit. ita scribi debet. & addi mihi: uersus necessitate. nam aliter claudicaret. Qui uerberarem. qui pro ut. Asinos. ad illud illudit: q pretium asinorum in crumena habebat. Ex crumena. Crumena scribendum est: & non crumina: quod ostendit metri huius ratio. est enim longa penultima. & per. e. scribitur. Est aũt Crumena ut in uocabulario nostro diximus: quã & bulgã: & folliculum: & Manticam: aliter appellamus. hoc est sacculus scorteus. uocabulum ẽ a græco deductum: a uerbo κρυπτω: quod significat occulto: quia in illa occultentur pecuniæ. eadem & Marsipium appellatur. Pius hoc loco mente alienatus: dum bulgæ uocabulum exponere nititur: Pompeium falso adducit. nam Marcellus est: non Pompeius. qui sic ait. Bulga est folliculus omnis: quem & crumenam ueteres appellauerunt: & est sacculus ad brachium pendens. Lucillius. Cui neq iumentum est: nec seruus: nec comes ullus. Bulgam & quicquid habet nummorũ secũ habet omne. Cum bulga cœnat: dormit: lauat: omnis in una spes hominis bulga &c.

Crumena.

Bulga.

CVr me retentas. Idem est genus carminis huius scenæ: cum superiore: tetrametrũ uidelicet catalecticum: septẽ constãs pedibus: & una syllaba. Introducũtur in ea Argyrippus adolescẽs: & philæniũ amasia eius: conquerentes: q disiũgi ab inuicẽ cogãtur: pcepto. & iussu cleretæ lenæ: matris ipsius puellæ. Deinde supueniunt litanus & leonidas serui duo: qui adeo & adolescentẽ & puellã ludificant priusq̃ pecunias crumenæ exhibeãt: ut desiderio potiundi argenti Argyrippus se a seruo equitari patiatur. Vnde & Argyrippus ei nomen inditum est: quasi ob argentum equus. Cur me retentas. i. retines frequẽtatiuum est a uerbo retineo: a cuius ultimo supino fit retẽto. as. loquitur argyrippus ad philæniũ: quẽ iussu lenæ abire uolentem puella retinebat lacinia: ut uisum est supra in fine superioris scenæ. Quia tui hinc amans abeũtis egeo. hinc addẽdum fuit metri necessitate. nã aliter uersus nõ cõsisteret. teneo inqt puella te: quia te amo: & tui abeuntis egeo. Ah quãto amplius ualerem. ita scribẽdum est: ex codicibus antiqs. & nõ aliquãto. Si mecum hic maneres. mecum addẽdum fuit: metri necessitate. nam aliter uersus uno pede mancus sit. ualerem inquit puella multo amplius: si mecum hic maneres.

Affers morbum·nõ corporis:sed animi mœrorẽ:atq; tristiciã. Mater supremum tua mihi dixit. ita scribendum est:metri necessitate.& nõ:mihi tua dixit.Supremum autẽ:ṽbum·s.hoc est uale. Acerbum funus.imaturã mortẽ.funus pro morte posuit.ut Virg.Nec moritura tenet crudeli funere dido.ponitur & interdum p cadauere.Terentius.Interim effertur funus·Nõnunq̃ pro sepulcho. Virg.Ergo instauramus polydoro funus.Inde funerare pro sepelire accipitur.Nam proprie funus dicitur pompa illa:quæ fit in exequiis mortuorum:a funibus:quia incensi funes mortuis pferebantur. Mitte quæso·i·dimitte me·per aphæresim·nã puella illum retinebat: manu ad uestẽ iniecta. Funus.

Ar. Salue.Ph.saluere me iubes:quoi tu abiens affers morbum.
Ar. Mater supremum tua mihi dixit:domum ire iussit.
Ph. Acerbum funus filiæ faciet:si te carendum est.
Li. Homo hercle hic exclusus ẽ foras.Le.ita res ẽ.Ar.mitte quæso.
Ph. Quo nunc abis? quin tu hic manes? Ar.mox si uoles manebo.
Li. Audin tu hunc ut opera nocturna largus est? nunc & enim est.
Negociosus interdius.uidelicet solon est:
Leges ut conscribat:quibus se populus teneat.gerræ.
Qui sese parere apparent huius legibus profecto
Nunq̃ bonæ frugi fient.dies noctesq; potent.

Mox si uoles manebo.ita habẽt codices oẽs antiqui:& noui.quo magis mirãdum est: Sarracenũ interptem scribere legere se malle Nocte si uoles manebo:ex sequenti uersiculo opera ut largus ẽ nocturna.(Nam Pius alter somniculosus interpres sicco pede hæc oĩa pertransiuit). Scribẽdum igitur censemus mox:ut habent exẽplaria oĩa:& nõ nocte·Et sensum hunc agnoscimus.Mox.i.paulopost:si uoles:manebo tecũ:hoc est quũ ego me interfecturus sim breui:si tu quoq; uoles me sequi:& te pariter interimere:& ad inferos mecũ una descẽderes tecum manebo:quẽ sensum sequẽtia indicãt:quũ inqt:apud horcũ mox te uidebo:cũ sequẽtibus duobus ṽsibus.

Audin tu hũc:ut opa nocturna largus ẽ?nũc & enim.ita scribi oportere cẽsemus ṽbũ hunc:metri necessitate. Nã aliter uõ cõsisteret.& nõ inficiamur litanũ accæpisse ṽba argyrippi in eũ sensum:quẽ Sarracenus existimauit: hoc ẽ mox:p nocte futura:ita ut se obtulerit cũ illa noctẽ agere:nã hæc oĩa ṽba approbãt hãc sniam.ueṛ sequẽtia clare ostẽdũt:illũ aliter & in alio sensu pdicta ṽba ptulisse.inqt ergo litanus:eã hñs opinionẽ:q argyrippus se cum illa noctẽ agere polliceretur:Audis ue hunc:ut largus ẽ opa nocturna?idest:ut liberalit̃ pollicetur operã suã nocturnã? Nũc & enim negociosus interdius.uũ enim ĩterdius i·diurnus:ac si dicas:dũ dies est·Est.n.nomẽ interdius.a.um.sicut pdius.a·um.& interdũ ẽt aduerbiũ:ut dicemus in aulularia. Negociosus ẽ·i. multis negociis abundat:& nõ uacat. Videlicet solon ẽ·expositio ẽ pdictoṛ·ac si qs dicat.& q̃ negocia hẽt?& ipse rñdeat:uidelicet solon est·hoc ẽ:iste argyrippus ẽ alter Solon:q leges atheniẽsibus cõscripsit:nã & hic interdius leges cõscribit:qbus se populus teneat.postea inqt. Gerræ.Gerræ dicuntur nugæ.& ineptiæ.ita exponit Nonius:locũ hũc citãs.hoc ẽ nugæ istæ sunt q hic argyrippus leges cõdat·Gerræ inqt Festus:Crates uimineæ· Athenienses quum syracusas obsiderent:& crebro gerras poscerẽt:irridẽtes siculi Gerras clamitabant:uñ factũ ẽ:ut gerræ p nugis & cõtẽptu dicãtur. Qui sese parere apparent. pfecto inqt Litanus:ii nunq̃ bonæ frugi sint:q sese parere apparẽt legibus huius argyrippi:nã dies noctesq; potẽt:hoc est in cõmessationibus & ebrietatibus semp uersnẽtur. Bonæ frugi.bonæ utilitatis:licet frugi indeclinabile sit:& oĩs generis.accipitur tñ interdũ p frugalitate: & utilitate. Solon aũt atheniẽsis phũs fuit:unus ex.vii.Sapiẽtibus a tota græcia decantatis:Cuius pcipuũ illud dictum celebratur:Spectãdũ esse finẽ uitæ.Omniũ septẽ hæc sunt noĩa.Cleobulus lindius: Chilon lacedæmonius periãder corinthiacus:uel ephyreius:qa Corinthus Ephyre quoq; est appellata.Pittacus mitylenæus.Solon atheniẽsis: uel Cecropius:qa Cecropii atheniẽses uocãtur:a cecrope eoṛ antiquo & primo rege·Bias prienensis:uel prieneus: Thales milesius.Quoṛ apophthegmata.hoc est dicteria:seu sapienter dicta:sic græce scripta sunt.

Interdius. Gerræ. Frugi.

ἑπτα σοφων ερεω κατ επος πολιν.ουνομα.φωνην.
μετρον μεν κλεοβουλος ο λινδιος ειπεν αριστον.
χιλων δεν κοιλη λακεδαιμονι.γνωθι σεαυτον.
ος δε κορινθον εναιε.χολου κρατεειν περιανδρος.
πιττακος.ουδεν αγαν ος εην γενος εκ μιτυληνης.
τερμα δ ορᾶν βιοτοιο σολων ιεραις εν αθηναις.
τους πλεονας κακιους δε βιας απεφηνε πριηνευς.
εγγυην φευγειν δε θαλης μιλησιος ηυδα. Hos uersus nõs ita latinõs fecimus.
Nomina:dicta:urbes Sapientum concino septem.
Mensuram in cunctis Cleobulus lindius effert·
Scnet nosse autem curua in lacedæmone Chilon.
Ex ephyre Periander ait:Compescere bilem.
Pittacus inde:Nihil nimis:urbs quem dat Mitylenæ.
Cecropius spectanda Solon iubet ultima uitæ.
Peiores q; Bias plures tulit esse prieneus.
Mileto fugienda Thales uadimonia censet.

Hos eosdem uersus Pius ille arrogantissimus Plauti interpres se latinos fecisse acclamitans in Aululariæ cōmētariis infersit: quos qui uidere cupit: ibi inspiciat: Quātumq̧ inter eius nostramq̧ interp̄tationem differat: si modo græcis litteris pollet: iudicet. Id unum reticendum nequaq̄ censuimus: q̧ quum ille alienis trutinandis semper inhians Sidonii uersum damnaret: qui quodam loco scripserit: Thales mileto genitus uadimonia culpat: quoniā Thales prima longa posuisset: quam græci breuem proferant: ipse idem Pius tam seuerus aliorū censor suū interim v̓sum penultimū nō perpēdit. nec errorē uidit a se cōmissum in syllaba ultima nois Bias: quā breuē posuit: quum longa sit: ut uidere poterat in uersu græco græcis litteris ibidem ascripto: si modo græcarū litterarum: & syllabarum cognitionem teneret: quorū utroq̧ carere tam bellum interpretem & nugatorū nugacissimū: nō hoc solo: sed multis & pene innumerabilibus aliis huius plautinæ commētationis locis magis clarū ē: q̄ solis radii esse olim quum sudum est: solent: ut poetæ uerbis: ex Milite glorioso utamur.

Non pedem discedat. non discederet per spacium unius pedis. Si licessit. si liceat: si licitū sit. Huius sermonē accipiā. subaudi ut: sensus est: tace iā: ut ego auscultem quid hic loquatur.

Le. Næ iste hercle ab ista non pedem discedat: si licessit.
Qui nunc festinat: atq̧ ab hac minatur sese abire.
Li. Sermoni iam finem face tuo. huius sermonem accipiam.
Ar. Vale. Ph. quo ꝑperas? Ar. bene uale. apud horcū mox te uidebo.
Nam equidem me iam quantū pōt a uita abiudicabo.
Ph. Cur tu obsecro immerito meo me morti dedere optas?
Ar. Ego te? quā si intelligam deficere uita: iam ipse
Vitam meam tibi largiar: & de mea ad tuam addam.
Ph. Cur ergo minitaris tibi te uitam esse amissurum?
Nam quid me facturam putas: si istuc quod dicis: faxis?
Mihi certū ē efficere in me omnia eadem quæ tu in te faxis.
Ar. O melle dulci dulcior mihi. Ph. certe tu uita mihi es.
Complectere. Ar. facio lubens. Ph. utinam sic efferamur.
Le. O litane: uiden ut ē miser homo qui amat? Li. immo hercle uero:
Qui pendet multo ē miserior. Le. scio: qui periculum feci.
Circunsistamus alter hinc: hinc alter appellemus.
Li. Here salue. Le. sed num fumus ē hæc mulier quā amplexare?

Apud horcū mox te uidebo. Ex his patet snīa nostra superior sed addēdū fuit hic mox:
Abiudicare. necessitate metri: & snīæ cōgruitate. Abiudicabo. remouebo auferā. Abiudicare ꝑprie est p snīam aliqd ab aliquo auferre. Et abiudicati rei dicuntur q a iudice sunt ad mortē cōdēnati: quasi a uita ablati per iudicis snīam.
Adiudicare. Adiudicare aūt ē p snīam & iudiciū aliqd alicui tribuere: uel creditori addicere. Deficere uita. carere: uel priuari. usurpatur. n. uerbū deficio in hac quoq̧ significatione & tunc cū ablō cōstruitur. sine ꝓpositione Martia-
Deficere. nus: Tum demū id agere cōsiliū erat: quū uita defecit. Interdū significat desum & datiuo iungitur. Virg. Quum iam glandes atq̧ arbuta sacræ deficerent syluæ. Inde defectus pro absentia & carentia capitur: ut multi defectu medicorū perierunt: hoc ē: q̄a eis defuerūt medici. Aliqñ significat descisco: ac recedo a ductu atq̧ īperio alterius: & q̄si rebello & ablō iungitur cū ꝓpositione. Quintus curtius iā duæ legiōes ab eo defecerāt. hinc defectio dicitur recessus: uel militū ab īperatore: uel ciuitatis a dn̄o. Aliqñ debilitor. & uiribus exaurior. uñ defecti appellantur debilitati atq̧ exhausti. & inde defectus solis: uel lunæ: hoc ē debilitatio: uel luminis exhaustis. & est absolutū: nullū exigēs post se casum. interdū significat relinquo. & acm̄ exigit casum. Cice. q̧ ea me solatia deficiunt: q̄ cæ-
Amitto. teris nō defuerunt. & alibi. p Sex. roscio. Tēpus me citius. q̄ oratio deficeret. Esse amissurū. dicimus Amitto pecuniā. i. pdo. & amitto hūc a me. i. remoueo. Terētius in phor. uā neq̧ quo mō a me amittā inuenio: neq̧ uti retineam scio: & ita accipi pōt hoc loco. tibi te uitā esse amissurū: p adēpturū tibi uitā. uel cur minitaris tibi: te uitā esse amissurū. i. perditurū: ut pronomen tibi ad uerbum minitaris referatur: nō ad participium amissurū. Oīa eadem. i. quæcunq̧ in te facies: ego in me faciā. & scribeñ. ē eadē. ex codicibus antiq̄s. nō tandem. O melle dulci dulcior mihi tu es. delēda sunt illa v̓ba tu es. metri necessitate. & sermonis elegātia. uti plane supflua. Certe tu uita mihi es. ita & hæc scribēda sunt. eadē metri rōne. & delēda dictio enim. etiā ex codicibus antiq̄s. q̄ qdē in-
Efferre. terp̄tes nostri Pius & Sarrace. nō uiderunt. Vtinā sic efferamur. i. sepeliamur philænii v̓ba sunt. in cōplexu argyrippi existētis. efferre ē sepelire. Lucillius. Depugnabunt p te ipsi. & morientur. ac se ultro efferēt. alias significat. p ferre. Virg. Tum satus anchisa cestus pater extulit æquos. iterdū leuare erigere. Idē. ostēdit dextrā isurgēs entellus: & alte extulit ille ictū. aliqñ puehere. extollere. Idē. extulit hæc decios. Cice. Nimiū forsan hoc illi mirētur: atq̧ efferant. plærunq̧ extra ferre. Plautus. Ne pedem domo efferrē. hinc tractum qdā existimāt: ut efferri cadauer dicatur: dū celebratur funus: uel dū sepelitur: q̄si extra domū ferri: qd̓ falsum ē. nā efferri dicitur: q̄si puehi: & extolli: q̄a cum pōpa ferri solebat: humeris clarorū uirorū feretro suppositis: qd̓ nūc quoq̧ fieri uidemus: pp qd̓ mortuos
Superbus. antiq̄ nō solū elatos: sed etiā supbos uocabāt. O litane uiden ut est miser hō q amat? ita scribēdus est v̓sus: metri necessū. nā alit̓ nō cōsisteret: qd̓ qdē neq̧ Pius: neq̧ Sarra. interp̄tes uiderūt. Sed nū fumus. leonidas loqtur.

Quia oculi sunt tibi lachrymãtes.eadẽ psona leonidæ hic pponẽda est.Sensus ẽ clarus.flebat.n. argyrippus: dũ philæniũ cõplecteretur:præ nimio amore:& dolore:q ab ea separãdus esset:iccirco Seruus rogauit an mulier quã cõplectebatur fumus esset:q solet hoibus lachrymas excitare.q̃ sit causa ut fumus oculos infestet:& lachrymas excitet:Aristoteles in pblematis differit:qa enim inqt infirmissimi sunt.laxioresq:& referti meatibus:oẽ qđ acre est mordacissimũ eis est:ut acetũ:cepa.& id genus. Patronus q.ordo est pdidistis eũ:q futurus fuit uobis patronus. Futurus.qa quum pater mortuus fuisset:ipse argyrippus in illius locũ successurus erat dñs seruis. Fumus cur oculos infestet.

Ar. Quidum:Le.quia oculi sunt tibi lachrymantes ego rogaui.
Ar. Patronus qui uobis fuit futurus perdidistis.
Li. Equidẽ hercle nullum perdidi.ideo quia nunq̃ nullum habui.
Le. Philænium salue.Ph.dabunt di quæ uelitis uobis.
Li. Noctem tuam:& uini cadum uelim:si optata fiant.
Ar. Verbum caue faxis uerbero.Li.tibi equidem:nõ mihi opto.
Ar. Tum tu loquere igitur quid lubet.Li.hunc hercle uerberare.
Le. Quisnam tibi istuc adcredat cinæde calamistrate?
Tun uerberes me qui pro cibo habeas te uerberari?
Ar. Vt uestræ fortunæ meis præcedunt litane longe.
Qui nunq̃ hodie usq; ad uesperum uiuam.Li. quapropter q̃so?
Ar. Quia ego hãc amo:& me hæc amat:huic aũt qđ dẽ nusq̃ qcq̃ ẽ.
Hinc me clamantem ex ædibus delegit huius mater.

Ideo qa nullũ nũq̃ habui. duæ negationes p una positæ sunt .i.qa nullũ unq̃ hũi. scribẽdum ẽ aũt nũq̃: ex codi.antiqs:& metri necessitate. aliẽ.n. ṽsus nõ consisteret. & nõ unq̃:ut Pius & Sarrace. interpptes legũt: contra metricã rõnẽ.. Dabunt dii q̃ uelitis. Cur Pius interpres hic scribi pcipiat diũt pro dent ipse uiderit: oẽs quidẽ codices manu scripti:& impressi hĩt dabunt:qđ nec ṽsui nec sniæ repugnat nã sicut tẽpus p tpei ita & modus p modo a poetis usurpatur:ut oĩbus uel mediocriter dictis liquet. Noctem tuã.i.noctẽ tecum. Verbum caue faxis.faxis.p facias.ṽba sunt argyrippi ægreferẽtis:q seruus optauerit noctẽ philænii.Vñ ille ṽsutus rĩdet. Tibi qdẽ:nõ mihi opto.noctẽ philænii.s.& cadũ uini. Tum tu loq̃re igitur.ita scribẽñ.ẽ:metri necessitate.nõ tũ tu igitur loquere.ut legũt iterptes pfati cõtra ṽsus rõnẽ. Hũc hercle uerberare. seruilis iocus est.nã qa argyrippus dixerat:tũ tu loq̃re igitur qd lubet:rĩdet litanus:lubet mihi hunc ṽberare.Quod aũt Sarracenus loqiur:nec ipsi qdẽ satis intellectũ putamus:ita.n.ait.hunc ṽberare.hunc tractes:& manu attingas:hoc dicit:qa pecunias in crumena deferebat ut attractaret.hæc ille.quęq; sensum eliciat:q tripodas cõsulat. Cinæde.Cinædus dicitur.q̃si pęρου αιδουσ. hoc ẽ uacuus pudoris & reuerẽtiæ:ut ait Dionysius:& in magno etymologico apud græcos legitur.uel a κινέω qđ significat moueo & attrecto.& αιδοια.i.uirilia & pudẽda.Is aũt appellatur:q & paticus:cuius oppositũ ẽ draucus.Draucus.n.a δράω.i.facio deducitur.& is dicitur q obscenã libidinẽ exercet in alteꝝ.cinædus aũt:uel paticus:q eã libidinẽ admittit & patitur.q qa draucoꝝ uirilia attrectare ad cõcitãdã eoꝝ in se libidinẽ cõsueuerũt cinædi sunt dicti. Calamistrate.calamistro ferro ignito comã inuste.Est calamistrũ:uel calamistrus:utroq;.n.modo dicemus:acus ferrea:qua capilli intorquẽtur:& mulieres se ornãt.qđ instrũm qa in cinere calefit:ut capillos melius intorquere possit:iccirco q ea ministrabãt a cinere cinerarii appellabantur.& id ipsum in priapeis significatũ ẽ:eo epigrãmate.Quũ quãdã rigidus deus uideret feruenti caput ustulare ferro ut mauræ similis foret puellæ.Cicero in oratore.remouebitur insignis ornatus:quasi margaritarum.nec calamistri adhibebuntur.Tacitus itẽ in libro de oratoribus.Malim hercule Caii gracchi ĩpetum:aut Lucii crassi maturitatẽ:q̃ calamistros mecœnatis.Et scribẽdum est.Quisnã tibi istuc adcredat.nõ quisnã istuc tibi adcredat.quia uersus non cõstaret:sed uno mutilus pede incederet: qđ nec uiderunt interpptes iam dicti. Adcredat.p credat positum ẽ.ex more antiquo. Tun ṽberes me:addẽdum fuit me.metri necessitate:& sniæ cõcinnitate.est.n.rñsio ad illud:hunc hercle ṽberare.Tu ne inqt leonidas ṽberes me:q loco cibi soleas ṽbera sustinere & cupe:ut sic ṽberonẽ illum:& ṽberari solitum dicat:ac uelut obiiciat de seruili more.qđ aũt Sarracenus inqt.Tũ uerberes.p tũ uerberoes:insciciã illius redolet cõsuetã.quẽadmodum & illud qđ sequr.qui p cibo habeas uerberari.qđ sic exponit.Id:qđ parasitis cõtingit:qui dum q̃runt alienũ cibum:patinas usq; in caput frãgi patiuntur. Vt uestræ fortunæ.ṽba sũt argyrippi ad litanũ:cũ quo ipse loq̃batur.nã leonidas litano illud rñdit nõ uocatus:sed irritatus illis ṽbis hũc hercle ṽberare. Qui nũq̃ hodie usq; ad uespeꝝ uiuã.ita scribi debet ṽsus:& metri necessi.& sniæ cõgruitate.& ex cod.ãtiqs.Quõ aũt ṽsum ipm itellexerint:Pius & Sarrac.legẽtes:q hodie usq; ad uespeꝝ uiuã:cõtra metri rõnẽ.& sniam clarissimã:atq; ãtiquos codices:cæteri iudicẽt. Et me hæc amat.ita scribẽdũ ẽ.metri necessitate.nõ & hæc me amat:qa ṽsus claudicaret. Huic aũt qđ dem.addẽdũ quoq; fuit.aute:ad ṽsus itegritatẽ:cui pes unus identidẽ deficeret. Delegit.abegit:eiecit.nã ut diximus in ãphitryone:Delegare pter alias significatiões:significat dispartire:& discindere:ut dixit Nonius:allegãs eũ locũ:si cui fautores delegatos uiderint.Delegare ẽt est demandare & cõmittere:ut diximus in nostro uocabulario.Cicero post delegatã mihi hãc puinciã.Sueroni.Nulli delegauit officium suũ:ut nõ adiiceret:Scis qd mihi opus sit.Quæ aũt garrit Pius dicens.quid si legis delegauit?Scrupulosius tñ & indagatius uim huius uerbi delegere quærens succurrit ex etymo græco detortum.Si quidem græcis usitatum ẽ hoc uerbum αμέλεω pro eo ferme qđ est despicio:uñ græce facundiæ Plautus

Cinædus. Draucus. Calamistrus. Cinerarii. Delegare.

imitator delegere p eo qd est cũ despectu & irrisione expellere dixit exqsitim. In pũerbiis græcis ṽbum hoc iuenies i hoc ferme significatu: oĩa sunt futilia: & somnii plenissima: quũ nihil tale apud græcos legatur. neq; ἐξωλέγω usq̃ uisum sit. ἐξαλέγομαι aũt intelligo significet: ædifico: psuadeo: lego. Rursum aũt: λέγω sex hẽat significationes. dico: mẽsuro: colligo: sortior: dormio: curo. q̃ quidẽ nihil attinent ad ṽbum hoc delegit a Plauto nostro usurpatũ.

Modo. Argẽti uiginti minæ me modo ad morte appulerunt. addẽda fuit dictio modo: ad ṽsus integritatẽ: q aliter claudicaret. Modo aũt uel p nũc interpẽtare: uel p tantũmodo. ac si dicat uiginti tãtũ minæ sunt: quæ mihi mortẽ cõsciscunt: quũ eas quanq̃ paucæ sint nõ habeã. Modo. n. tẽpus significat pñsens: uel mox pteritum: uel mundum pñtentũ. uel statim futurum. ut modo id ago. modo ueni. modo id dicebã. modo faciã. a quo fit a mõ p post hac: quo & Apul. utitur. ut amõ nõ uidebis me in foro euntẽ: sine pñsidio. & postmodũ. ac postmõ. Ouidius in ibin postmodo si pges: in te mihi liber iãbus &c. Et mõ p tãtũ accipitur: ut pge modo: & qua te ducit uia dirige gressum. & apud Terẽtiũ tace modo. & hoc loco. ab hoc aũt solũmodo & tãtũmodo deducuntur. Daturũ se ipsi dixit. ita scribendũ ẽ: metri necessitate. & etiã ex codi. antiqs: in quibus ipsi daturum utiq; scriptum est: nõ ipse daturus: ut legũt Pius & Sarracenus interptes agrãmati: contra omnem latinitatis normã.

Argenti uiginti minæ me modo ad mortem appulerunt.
Quas hodie adolescens diabolus daturum ipsi se dixit.
Vt hanc ne quoq; mitteret nisi ad se hunc annum totum.
Videtin uiginti minæ quid pollent: quidue possunt?
Ille qui illas perdit saluus ẽ. ego qui non perdo: pereo.
Li. Iam dedit argentũ? Ar. non dedit. Li. bono animo es: ne formida.
Le. Secede huc litane: te uolo. Li. si quid uis. Ar. obsecro uos:
Eadem istac opera suauius est complexos fabulari.
Li. Non omnia eadem atq; omnibus here suauia esse scito:
Vobis est suaue amantibus complexos fabulari.
Ego complexum huius nihil moror: meum aũt hic aspernatur.
Proinde istud facias ipse quod faciamus nobis suades.
Ar. Ego uero & quidem ædepol lubens. interea si uidetur
Concedite isthuc. Le. uin tu herum deludi? Li. dignum ẽ sane.
Le. Vin faciam ut me philænium præsente hoc amplexetur?
Li. Cupio hercle. Le. sequere hac. Ar. ecquid uos salutis cõlocuti?
Le. Auscultate: atq; operam date: & mea dicta deuorate.
Primum omnium seruos tuos nos esse non negamus.
Sed si tibi uiginti minæ argenti proferentur:
Quo nos uocabis nomine? Ar. libertos. Le. at non patronos?
Ar. Id potius. Le. en uiginti minæ hic insunt in crumena.
Has ego si uis tibi dabo. Ar. di te seruassint semper.
Custos herilis: decus populi: thesaurus copiarum.

Videtin. p uidetis ne. Quid pollẽt: qdue possunt. idẽ ẽ p duo diuersa ṽba platum: pollere. n. ẽ potẽtem eẽ. & similiẽ posse. Qui illas pdit. nam q̃ meretricibus dãtur: p amissis cẽsentur: & pditis. Qui nõ pdo. hoc ẽ: q nõ habeo qd tradã huic lenæ. Si qd uis. subaudi dic: uel iube. nã qd Pius ait: supuacare dictionẽ si: falsum ẽ: & rude. nã si tollatur: ṽsus claudus fiet. Nõ oĩa eadẽ. ita scribeñ. est: metri necessitate: nõ aũt. Nõ eadem oĩa: ut legunt interptes illi ceci cõtra ṽsus rõnẽ. Vobis ẽ suaue. ordo est. uobis amãtibus suaue ẽ: uos cõplexos fabulari.

Morari. Nihil moror. nõ curo. uihilipendo. Morari dicimus tripliciẽ uel in mora aliquẽ detinere. ut supra: hic me moratus ẽ. & apud Quintil. qd me ad huc pater detines? qd moraris abeuntẽ: uel expectare. Virg. Et tua pgenies mortalia demoror arma: unde moras pro expectationibus accipimus. uel curare & æstimare: ut hoc loco.

Hic aspernatur. hic scribẽdũ ẽ: & subaudiẽdũ litanus. nõ philæniũ: ut exponit Sarracenus interpres parũ scitus.

Ego ṽo. ṽba sunt argyrippi: in cõplexũ philænii se ṽtẽtis. Cõcedite isthuc. demõstrato digitis; uel nutu: lòco remotiore. Vin tu herũ deludi? leonidæ ad litanũ ṽba sunt: q in remotiorẽ ut diximus locũ secesserãt. Et addẽdũ fuit tu: ad metri integritatẽ. aliter. n. nõ cõstabat. Dignũ ẽ sane. hoc ẽ: ita meretur pfecto: & ita fieri dignũ ẽ. Sed cur Pius iterpres hic corrigat: dignust: p dignus ẽ: nõ itelligimus: quũ nec sñiæ: nec ṽsus rõni obest: quo minus dignũ ẽ scribatur. & ita hẽant oẽs codices. Ecqd uos salutis cõlocuti? Argyrippi ṽba sunt ad leonidã & litanũ q quũ iter se cõfabulati fuissent: demũ ad illũ & ad philæniũ recta ibãt. Tractastis ne inqt in cõsilio qd fecistis aliqd ad salutẽ meã ptinẽs? Et addẽdum fuit uos: & scribẽdũ cõlocuti: metri necessitate. nã aliẽ ṽsus mancus fuisset. qd quidẽ ab interptibus nostris Pio & Sarraceno uisum nõ fuit: mutilum interim uersum relinquẽtibus.

Deuorate. loqtur ut serui: q quũ paulũ libertatis nacti sunt: in dicendo pcaciores fiunt. At nõ patronos? addẽdum fuit at: quia uersus mutilus fuisset: sed & sñiæ & eloquutionis integritas ita requirebant. En uiginti minæ. Addendum fuit en: ad uersus integritatem: cui pes unus defuisset. Copiarum. diuitiarum.

Colloca.i.repone.locare.n.& collocare inter cæteras significationes quas habet significat reponere. ut Latius in aulularia dicemus. Nolo ego te q mihi sis herus:onus istuc sustinere.ita scribi debet uersus:metri necessitate.& nō:qui herus sis mihi:ut legunt interptes pfati. Baiulabo.portabo.a baiulis tractū ē vbum.Baiuli aūt appellātur:q onera:mercedis gratia ppriis humeris portāt.a baiis oppido Cāpaniæ:iuxta lucrinum sinū:iter puteo los:& Misenū montē fertilissimo & amœnissimo.de quo Hor.Nullus in urbe locus baiis plucet amœnis.i quo ppter cōsuetum aduenaꝝ multitudinē:ob aquas calidas in eius agro existentes:& ad uoluptatē:& ad curādos uarios morbos cōmodissimas: magna erat huiusmodi hoīum gerulo copia. Baiulo. Baiulus. Baiæ.

Salus interioris corporis:amorisq́ imperator.
Hic pone:hic istam colloca crumenam in collo plane.
Le. Nolo ego te qui mihi sis herus onus istuc sustinere.
Ar. Quin tu labore liberas te:atq́ istam imponis in me.
Le. Ego baiulabo:tu ut decet dominū ante me ito inanis.
Ar. Quid nūc?quid ē?qn tradis hac crumena herū impressatū?
Le. Hanc quoi daturus hanc iube petere atq́ orare mecum.
Nam istuc procliue ē quod iubes me plane conlocare.
Ph. Da meus ocellus:mea rosa:meus animus:mea uoluptas:
Leonida argentum mihi:ne nos deiunge amantis.
Le. Dic igitur me tuum passerculū:gallinam:coturnicem:
Agnellum:hædillum me tuū dic esse:uel uitellum.
Præhende auriculas:compara labella cum labellis.
Ar. Ten osculetur uerbero?Le. q̄ uero indignum uisum est?
Atqui pol hodie non feres:ni genua confricantur.
Ar. Quiduis?egestas imperat:fricentur:da nunc quod oro.
Ph. Age mi leonida obsecro fer amanti hero salutem.
Redime isthoc beneficio te ab hoc.& tibi eme hūc isto argēto.

Ante me ito inanis. ita scribendū est.metri necessitate.& nō āte ito inanis. qa pes unus deficeret uersui.neq́ ante te:ut multi codices hnt.ueteres.n.& manuscripti ante me hnt:qđ & sulæ cōgruit. Quin tradis.qn facis: quin reddis. Hac crumena heꝝ ipressatum. ita scribeñ.ē.metri necessitate.nā aliť nō cōsisteret vsus. ipressatū vo ex cod.antiqs.hoc est oneratū. grauatū. q̄ qdem nostri interptes non aduerterunt. Orare mecū.i. orare me. Mecū.n. p me posuerunt antiqui:ut alibi sæpius est uidere apud hunc poetā: & etiā Apuleiū.Sed Virgilii vsus ille:quem Pius citat in testem:Mecū erit iste labor:nō rite pfecto ab illo citatur.nā ibi mecum nō me significat.sed meus:uel apud me. Procliue.facile.qa pcliuia oīa sunt descensu faciliora. uñ dicimus:rē esse in pcliui:hoc ē facilē factu:& paratā. Me plane cōlocare.addēdum fuit me:ex codi.antiqs: & metri necessitate. Meus aius.ita scribēdum oīo cēsemus:metri necessitate.nā aliter vsus claudicaret. Sūt.n.oēs nti p uocatiuis positi:sicut meus ocellus.Sup quo doctoꝝ iudicium reqrimus.nō interptū istoꝝ somniculosoꝝ: qui sup hoc nihil dixerūt:corruptū interim & cōfusum vsum relinquētes. Leonida.ex hoc patet pferri debere nomē hoc:tertia pducta:& secūdā eiusdē lōgā esse.Sunt.n.duo spondæi. Coturnicē.auis est parua:quā uulgo qualeā appellāt.De hac Ply.lib.x.cap.xxiii.multa.& inter cætera hæc.Coturnicibus ueneni semē gratissimus cibus:quā ob cām eas dānauere mēsis:Simulq́ comitialē pp morbū despui suetū:quē solæ aīalium sentiunt: pter hoīem.Alexāder quoq́ aphrodisieus in pblematis suis:Coturnices inqt eleboꝝ comedūt hoībus letalē:eā enim escā alimoniāq́ esse coturnicū gratissimā inqt Ambrosius.easq́ naturali quodā tēperamēto sui corporis uim pabuli nocentis euitare. ορτυξ græce uocatur ea auicula.& dux eaꝝ ορτυγομητρα. quia coturnicibus sit uelu ti pcursor:& qui modū mensurāq́ eis adhibet.uulgo illū regē qualeaꝝ noīant.Versus aūt hic hypmeter est.abūdat.n.ei una syllaba:q̄ in libratione vsus cū sequēti a uocali incipiēte iungitur.ut apud Virg.Aut dulcis musti uulcano decoqt humorē & foliis undā &c. Agnellū.hædillū.& uitellum.diminutiua sunt ab agno:hedo: & uitulo. Auriculas.exteriores aurium partes auriculas uocamus:ut diximus in uocabulario nostro:hoc est cartilaginem illā auriā foraminibus circūadiacentē:quā phendere ambabus manibus hinc & inde solent: qui auidiora: & dulciora oscula figere uolunt.qđ enim in scholis lectum ē:aures hoīum esse:auriculas uero reliquoꝝ:uel hoc ipso loco refellitur. Cōpara.cōiunge. Ni genua cōfricātur.nisi mihi genua attrectās supplicaueris. Sunt.n. genua misericordiæ dicata qđ ideo factum uidetur:qa ex plynii autoritate:his uitalitas inest.pp qđ quū ab aliquo ipetrare:qcq̄ cupimus ei supplicātes:genua tāgimus & attrectamus:ut apud Virg.achemenides:genua amplexus:genibusq́ uolutās hærebat.Nā qđ ait Sarracenus iterpres:ni geniculāti mihi supplicaueris ad ueꝝ sensum accedere non uidetur.qđ patet ex seqntibus:quū ait.Quiduis?egestas iperat:fricentur.porro a genibus fit geniculatus & geniculatim aduerbium. Ply caule cubitali geniculato.& ingeniculare vbum priscum:quo higinus utitur.hinc sydus id cæleste ingeniculus uocatur:græce autem Engonasis.& Genualia munimēta seu tegumenta genuum dicuntur Ouidius metamor.lib.x. poplitibus fuerant picto genualia limbo. Redime isthoc beneficio te ab hoc.innuit philænium:cuius hæc uerba sunt:leonidam libertatem ab argyrippo consecuturum: si argentum ei dederit.atq́ illum semper obsequentissimum habiturum.

Mecum: p me. Procliue. Ntūs pro uctō. Leonidas tertia pro ducta. Coturnix. Ortygometra. Auricula. Genua misericordiæ dicata. Ingeniculare. Ingeniculus. Genualia.

Nimis bella atq amabilis es.ita scribi cogit ṽsus integritas.aliter.n.nõ cõstaret:qđ uterq interpres Pius & Sarrace.nõ uiderunt:scribẽtes.nimis bella es atq amabilis.ludit leonidas his ṽbis philæniũ:quã una cũ argyrippo: uult a cõseruo litano etiã deludi. Illũ sed te orare meliust. sed melius est ingt te orare illũ litanũ.s.q mihi crumenã hãc seruãdã dedit.& addẽdũ fuit sed.ad ṽsus integritatẽ: & sensus cõcinnitatem.aliter claudicaret. Bella bellæ.s loq̃ris:uel rogas:ut uideatur illi fauere apud litanũ. Cape hoc.porrexit crumenã litano leonidas his ṽbis. Hoc.s.argẽtum. Genua ni tã neqter fricares.p hoc patet qđ antediximus Sarracenũ male exposuisse: ni genua cõfricãtur.

Le. Nimis bella atq amabilis es:& si hoc esset meum:hodie
Nunq̃ remorarem quin darem:illum sed te orare meliust.
Illic hanc mihi seruandam dedit:& sane bella belle.
Cape hoc sis litane. Ar.furcifer etiam me delusisti?
Le. Nunq̃ hercle facerem:genua ni tam nequiter fricares:
Agesis tu in partem nunc iam hũc delude:atq amplexare hanc:
Li. Taceas:me spectes. Ar.quin adhuc philæniũ adgredimur hũc
Virum quidem pol optimũ:& non similem furis huius.
Li. Inambulandũ est:nunc mihi uicissim supplicabunt.
Ar. Quæso hercle litane sis herum tuis factis sospitari:
Da mihi istas uiginti minas:uides me amantem egre.
Li. Videbitur:factum uolo.redito huc conticinio.
Nunc istam tantisper iube petere:atq orare mecum
Ph. Amandone exorarier te uis:an osculando?
Li. Immo uero utrũq. Ph.ego obsecro:& tu utrũq nostrũ serua.
Ar. O litane mihi patrone:mihi trade istuc. Li.magis decorunst
Libertum potius q̃ patronum onus in uia portare.
Ph. O litane ocellus aureus:donum decusq amoris
Amabo faciam quod uoles.da istuc argentum nobis.
Li. Dic igitur mihi te anaticulam:columbam:uel catellum:

Agesis tu in partẽ. hæc ṽba summissius ad litanũ dicũtur a leonida tu ingt in ptẽ.i.uicissim:& qđ ad te attinet:quãtumq tuæ pnũ ẽ:delude quoq hũc.& ãplexare philænium. Quin adhuc philænium aggredimur hũc. ṽsus hic ita necessario scribi debet:si eius integritati cõsultũ uelimus.aliẽ enim claudicabit. Argyrippi uerba sunt ad philæniũ.Cur nõ igt aggredimur ẽt hũc:& extra uoce addit.uirũ qdẽ pol optimũ:ut beniuolẽtiã a litano capiat. Adhuc.i.etiã: quẽadmodũ fecimus & leonidã. Quod.n. corrigit Pius: scribens adhũc p adhuc:& nõ addẽs i fine hũc:insulsitatẽ hoĩs cõsuetã sapit. Inambulãdũ ẽ. uerba sunt litani submisse ac seorsum plata:ut ab auditoribus tm̃:nõ ab argyrippo & philænio audiatur. Vides me amantẽ egere. ita scribẽdus ẽ ṽsus:qđ & cõuenit cum supioribus.fer amãti hero salutẽ.& ne nos deiũge amãtis.& iteɋ supius: Quia ego hãc amo:& me hæc amat.huic aũt qđ dem nusq̃ qcq̃ est. Quæ ṽo delirãtes interp̃tes duo Pius & Sarrace.hariolãtur:& effutiunt legẽtes uides me iã ante mergere.uel meã ante mergere.uel me amicã añ mergere. uel ut sincerius lcgẽdum putat Pius ille audax:uides mytrã ante mergere:ut mytrã p sole exponat: prsus explodẽda sunt Sẽsus est planus:uides me amantẽ egere:ut sic illum moueat ad misericordiã.& ab antiqua scriptiõe: euulsa unica mõ littera:nõ discrepat.si litteræ l recta ṽba separẽtur. Scriptio aũt ãtiqua ẽ. Meã añ mergere. Videbitur.ita loq solẽt:q aliqd faciundum in lõgum uolunt ptrahere.

Côticiniũ. Côticinio. Côticinium dicitur tẽpus noctis:i quo cõticescunt oĩa:aliter aũt Cõcubium:q tunc fere oẽs cubarẽt:uel nox intẽpesta:qa tunc tẽpus agendi
Concubiũ sit nullum:ut ingt Varro:p̃mo de lingua latina:adducẽs etiã hunc Plauti locum.& addẽs:id tẽpus quoq Silẽtiũ
Nox intẽpesta. noctis appellari:ab eo q sileretur. Nunc istã tãtisper iube petere.ita scribeñ. est.ex codi.antiqs.& nõ iubeas: ut corrigit Pius. Orare mecũ.Mecum p me positum ẽ:de poetæ cõsuetudine. Exorarier te uis.ita scribi ṽsus ne
Silentium noctis. cessitas cogit.nõ uis te.qa claudicaret. Libertũ.arrogãter se libertum appellat litanus:quũ seruus sit: qm̃ uisus ẽ sibi nescio qd Iperii tunc in dñm habere:pp argẽtum qđ hẽbat.Est.n.libertus:qui e seruo liber factus ẽ.& sub-
Libertus. stãtiuũ ẽ nomẽ.idẽ significat & libertinus:nisi q hoc adiectiuũ ẽ:cui opponitur ĩgenuus:quẽadmodũ liberto op
Libertinus ponitur seruus.Dicimus.n.aliquẽ esse seruũ:uel libertũ ingenuũ:uel libertinũ.& idẽ est dicere: se natũ libertino patre:quẽadmodũ se dixit.Hora.ac si diceretur ex patre liberto.hoc ẽ q quũ seruus antea fuisset:libertus deinde factus est.illud ãt indocte scriptũ ẽ:libertinũ eẽ ex liberto patre creatũ.ut i nostro uocabulario copiose diximus. Hora.n.non appellabitur libertinus. Ocellus aureus.iteɋ nõiatiuus p actõ positus est:ut supra meus ocellus. mea rosa.meus aius. Faciã qđ uoles.qa supius dixerat:se utrũq uelle:hoc ẽ exorari amãdo & osculãdo.faciã
Anaticula. ingt philæniũ qđ uoles:mõ argẽtum nobis des. Anaticulã.uult litanus leonidã eqparare: qui supius dixerat.
Anas. Dic igitur me tuũ passerculum &c.Anaticula ab Anate diminutiuũ ẽ: sicut ab aue auicula.a cute cuticula. Anas aũt a natãdo dicta uidetur & penultimã in gtõ breuẽ hẽt ut in epopœia nostra docuimus estq ex aquaricoɋ & palmipedũ genere:cuius pars melior pectus ẽ & ceruix:suia Martia.qui ait. Tota mihi ponatur anas. sed pectore
Catus. tm̃:& ceruice placet.cætera redde coquo. Catellũ.diminutiuũ ẽ nomẽ:a catulo:qđ diminutiuũ ẽ a Cato. Ca-

tus enim: ut in uocabulario nostro diximus: idē ꝓprie ē: q & feles. quē ut uulgo Catū appellāt. catulus aūt ꝓprie cati filiū significat: pp sagacitate. unde Varro: Catulus inqͣt a sagaci sensu: & acuto. hinc canis. Catuli tñ & ferarū olum filii appellātur: siue imaniū: siue nitiū. ppterea de colubro Virgi. dixit: Catulos tectis: aut oua relinquens. Catulus.
Et Ply. Simiæ inqͣt gestāt catulos: quos māsuefactæ intra domos peperere. Idē de tigride. Raptor appropinquāte tigridis fremitu: abiicit unū ex catulis. Idē. Murū quoq; catuli ostentū faciūt. Sed & Delphinū: & lacertaꝝ: ac cæteroꝝ serpētiū filii: Catuli appellātur. & Catulus ꝓ cane accipitur. Apuleius Catulos s. cum ducēs uenaticos atq; Catellus.
fugaces. & catulus genus ē quoddā uiculi: qd iterdū canis appellatur Plautus faciā te delicatū: catulo ut accubes ferreo. Hirūdinem. Notissima auicula ē: q̄ nidificat itra tecta alio noīe ꝓgnes appellata. Scribit Ply. lib. x. Thebaꝝ tecta, hirūdines nō subire: qm̄ urbs illa sæpius capta fuerit: necnō Biziæ in thracia: pp scelera terei. Aristoteles lib. ix. de aīalibus multa nō indigna refert de huius auiculæ nidificatiōe: pullorūq; educatiōe. Ab hac Chelido- Hirundo. Chelidonia herba.

Hirundinem. monedulā: putillum passericulum.
Fac pro serpentem bestiam me: duplicem ut habeam linguam.
Circundato me brachiis: meumq; collum circūplecte.
Ar. Ten complectatur carnifex? Li. q̄ uero indignus uideor.
Næ tu næ istuc nequicq̄ dixis tam indignum in me dictum:
Veħes pol hodie me: siquidem hoc argentum ferre speres.
Ar. Ten ego ueham? Li. tun hoc a me feras aliter argentum:
Ar. Peri hercle. uerum si decorum ē quidem herum uehere seruom:
Inscende. Li. sic isthic solent superbi subdomari.
Asta igitur ut consuetus es puer olim. scis ut dicam.
Hem sic: abi: laudo. nec te equo magis est equus ullus sapiens.
Ar. Inscende actutum. Li. ego fecero: hem quid istuc? ut tu incedis?
Demam hercle tibi iam de ordeo: tollutim ni badizas.

niā herbā noīatā: ac mōstratā hoī referūt. Χελιδὼν eni auis ipsa græce appellatur: quā chelidonia herba ꝓdicta oculis pulloꝝ in nido uisum restituere autumāt: etiā erutis. Monedulā. Auis hæc Graculus quoq; dicitur: nota uulgo: & cornici similis. Huic soli aui furacitas auri & argēti mira ē: ppterea & monedula. dicta ē: q̄si monetula: a furādis monetis. Putillū passericulū. nisi passericulu scribatur: ūsus claudicabit ideo addēdā i litterā I medio curauimus: qd interꝑtes nostri nō uiderūt. putillū aūt ꝓ pusillo interꝑtādū cēsemus. t. eni & s. sibi inuicē cedūt. pusillus uero: & pusilla a puso & pusa deriuātur. nā ueteres pusum & pusam ꝓ puero & puella usurpabāt. Passerculus demū: & passericulus diminutiua sunt a passere: q̄ auicula ē miræ salacitatis: & ꝓpterea breuissimæ uitæ: uñ a patior uerbo deriuari putāt: qa ob eā salacitatē comitialē morbū patiatur. mares ut Ply. ait: negatur anno diutius durare: fœminas uiuatiores eē. Fac ꝓ serpentē bestiā me. i. ita me osculare: ut lingua tua ori meo isratur: & tūc duplicē ego habeā linguā quēadmodu serpētes habere uidētur. Nā serpēs tā celeriter liguā mouet: ut duplicē habere uideatur. Proserpētē bestiā. i. lōge serpētē. ꝓserpere ē porro: hoc ē lōge serpere. sensus ē fac ut ego uidear serpēs eē: q duplicē linguā habere uidetur. Circūdato me brachiis. meūq; collū circūplecte. ita scribi debet ūsus. metri necessitate. aliter. n. nō cōsisteret. circūdatoq;: & nō circūdator ex codi. antiqs: & recta latinitate scribēdū ē. circūplecte aūt in actiua uoce poeta: ut alias sæpe: usus ē. Næ tu: ne istuc neqcq̄ dixis tā indignū I me dictū. Metri necessitas cogit: ut ita ūsus scribatur: q aliter nō cōstaret. sed & sniæ cōgruitas. primū aūt næ: diphthōgo scribendū ē: & ē iurātis: seu cōfirmātis. secūdū aūt ꝓhibētis. hic sensus. ꝑfecto: ut tu nō hæc ūba ꝓtuleris icassum: & sine pœna: hoc ē: Ten cōplectatur carnifex? Dixis ꝓ dixeris. Veħes pol hodie me. tanq̄ equus. hinc argyrippi nomē Adolescēti inditū: qa ob argētū habēdū: seruū uehere coactus ē: & eq uicē subire. ut supius dictū ē.
Tun hoc a me feras aliter argētū? Ita scribendū est ut ūsus integer sit. aliter. n. nō cōsisteret. Veꝝ si decoꝝ ē qdē: herū uehere seruū. Nec aliter hic scribēdus ē. ut rectis pedibus icedat: sed hæc iterꝑtes ꝓdicti nō uiderūt: nullā carminis legē tenentes. Sic isthic solēt. Scribendū cēsuimus isthic. hoc est i istis regiōibus. ut uulgo dici solet. & nō isthuc: ut legit Pius: sine ullo recto sensu. neq; isthūc. s. modū ut Sarrace. cōtra rectā loqndi normā. Sensus est. sic solent castigari & domari supbi I his regiōibus: ut. s. ego te domare uolo: & cogere ad me uehendū. qa in me arrogāter locutus es. Vt cōsuetus es puer olim. occulta subest obscœnitas. ac si dicat: fac te q̄drupedem: ut cōsuetus es: quū puer esses. Scis ut dicā. legendū est scis. & nō scin: qa ūsus rō nō patitur scin. q̄ syllaba breuis esset: quū lōga debeatur. Hem qd istuc est. tollenda fuit dictio est quā ūsus rō nō patitur: q̄q̄ subaudiendū ūbū est oīno sit.
Vt tu incedis? Interrogatiue ꝓferendū. i. quo mō incedis? Et icodis scribēdū est. ex codicibus antiqs: & sniæ congruitatē. nō ut tu uideis. neq; ut tu uidesis. neq; ut tu fideis: ut hariolatur Pius interꝑs. Nā argyrippus sublato litano in tergū cœpat uelocius ac paꝝ prudenter gradiēs illū agitare. Demā hercle tibi iā de ordeo. tibi addendū fuit: metri necessitate. Minui aūt solet interdū eqs pabulū: ut māsuetiores & pacaciores reddātur. Ni badizas. nisi eas: subiūctiui est modi. nō ꝑītis. a græco in latinū deflexū ūbū. declinatur. n. græce βαδίζω ειν. & sic apud nos ꝑ tertiā inflexionē. badizo. is. ut lego. is. Tollutim. gradatim. uolubiliter. uolutim. ita exponit Nonius: hūc locū citās. Et idē Tollutiloqntia. i. uolubilis locutio a neuio appellatur: eodē nonio autore. Sed & Varro in testē ab illo adductus inqͣt: sed ut equus: q ad uehēdū est natus: tñ hic traditur magistro: ut eqso doceat tollutim: eqsonē idē Non. equoꝝ moderatorē dixit: & quēcūq; aliū: cui regimē cōceditur cuiuslibet rei. Ab hoc autē Equiso.

Monedula. Putillus. pusillus. Pusus. pusa. Passerculus. Passer. Proserpere. Tollutim. Tollutiloquentia. Equiso.

Hara. fine.sed habet:pro habitat.haram scimus esse porcorum stabulū:Ouidius.Tertius imundæ cura fidelis haræ.uidetur inquit herum habitare in stabulo porcorum:non in ædibus mūdis & nitidis.hoc inquit respiciēs ad illas operas araneasque:quas dixit nō fuisse deiectas e colūnis. Hem ergo tibi.hoc dicēs:ostendit se percutere illū uelle baculo uel pugno.Vnde litanus simulans se timere:inuocat mercatorem:ut se defendat. Sauria oro.mercatoris uerba sunt:putantis illū Sauriam esse. Ecquis pro uectura oliui.uult ostēdere leonidas:& corā mercatore palā facere:se Atriensem esse:& rei totius familiaris curā ad se ptinere:uariaque ppter hoc negocia tractare. Venit ne igitur

Hem ergo hoc tibi.Li.hospes te obsecro defende.Me.sauria oro
Mea causa ut mittas.Le.eho:ecquis pro uectura oliui
Resoluit?Li.resoluit.Le.cui datū est?Li.sticho uicario ipsi
Tuo.Le.uah delinire apparas.mihi scio uicarium esse:
Neque esse seruom in heri ædibus qui sit pluris q̄ ille siet.
Sed uina heri quæ uendidi uinario exærambo
Iam pro iis satisfecit sticho?Li.fecisse satis opinor.
Nam uidi hunc ipsum adducere & rapere in ius exærambum.
Le. Sic obsecro?q̄ credidi uix anno post exegi.
Li. Nunc satagit:adducit etiam domū ultro:& scribit nūmos.
Le. Dromo mercedem rettulit?Li.dimidio minus opinor.
Le. Quid reliquom?Li.aiebat reddere q̄ extēplo redditū sibi esset.
Nam retineri:ut quod sit operis sibi locatum efficerent.
Le. Scyphos quos utendos dedi philodamo rettulit ne?

aliqs:qui oleum qd domui debetur attulerit?nam qd ait:pro uectura oliui:non ad laborē uehendi tantū refertur:sed ad debitū Resoluit.i.satisfecit. Pro uectura oliui.i.pro eo oliuo quod uehere debebat:uel fortassis p uectura oliui itelligit.i.pro ope uehēdi:quia oleū a seruis demeneti heri uectū fuisset alicui mercatori:qui pro uectura nondū soluerat.nā pmores illi ciues multos seruos alebāt domi:quorum operas locabāt:& ex illis magnā utilitatē capiebant:ut īfra ēt dicemus. Cui datum est?ptiū.s.& id qd pro uectura oliui est allatū.Scribique hoc modo debet.ex codicibus oībus antiquis.nō cui datū sit.neque cui datū scis:ut corrigit Pius interpres:nulli rationi inixus. Sticho.pprīū nomē alterius serui.

Vicarius. Vicario.uices tuas gerēti.Vicarius.n.dicitur q uicē alicuius gerit.Liuius.Hūc ego institutū disciplina mea uicariū p me relpu.do:dicoque Hor.Aequali recreat sorte uicarius.& hoc significatu substātiuum est.aliqñ adiectiue ponitur.Quintil.Vicariā ei opam impēdi.idem.Quē si acie clausisset hostis:uicaria morte seruassem. Delenire apparas.qa honos erat habere sub se uicarios:iccirco inqt leonidas.tu apparas.i.quæris delenire me:ne te uerberem:quū mihi uicarium tribuis tuis uerbis. Mihi scio uicariū esse.affirmatiue dictū est hoc. Neque eē seruū in heri ædibus qui sit pluris:q̄ ille siet.Et scio inquit ēt hoc:q nullus est seruus in ædibus heri:qui pluris sit:q̄ stichus.per hoc uult inuere se non esse seruū illi parem:quū sit atriensis.

Atrienses. Atriēses autem:ut Seruius inquit:Honoratiores serui erāt:qui liminū custodes & pecuniæ:quæ in atriis seruabatur adhiberi solebant. Vnde legimus apud Virgil.Qui dardanio anchisæ Armiger ante fuit:fidusque ad limina custos.Scribendūque est.In heri ædibus:non in ædibus heri:metri necessitate.nā uersus nō cōsisteret. Sed uina heri quæ uēdidi.Ita scribi debet.metri necessitate:& sniæ cōgruitate.Nā heri nomē est genitiui casus:a ntō herus. Exærambo.pprīū nomē est uinarii. Et rapere in ius exærābum.puto inqt exærambū satisfecisse: nā uidi stichū adducere & rape illū in ius.& ita scribi debet.ex cod.antiquis:metri necessitate:& sniæ congruitate.nō rape ita exærābum. Sic obsecro?q̄ credidi uix anno post exegi.Ita scriptū est in codicibus antiqs.& nō:sic dedero priusq̄ credidi.ut alibi scriptū est.& legūt Pius & Sarracenus interpretes:nullo cū recto sensu.q si legatur.Sic obsecro?credidi:ut nos legēdū cēsemus:hic erit sensus:ut leonidas atriensem simulās:ueluti irascatur:q ille exærābus fuerit in soluēdo pigrior:quū ei iā anno exacto uina data fuerint. Sic obsecro?scilicet meū agit exærābus? Nunc satagit.hæc litani uerba sunt:nūc inqt satagit:hoc est sollicitus est:iste exærābus uinarius:postq̄ in ius tractus fuit. Adducit etiā domū ultro.i.affert domū usque:sponte sua & numerat pecuniā.Et scribendū est.adducit ēt domū:nō domū etiā:metri necessitate.

Scribere nummos. Scribere nūmos est dare nūmos Hor.Scribe decē uerio.rescribere uero est reddere:Hora. Quod tu nunq̄ rescribere

Rescribere nummos. possis Teren.Argentū illud denuo rescribi iube phormio. Dromo mercedem rettulit?perseuerat leonidas interrogando litanū:an dromo rettulerit nescio quā mercedē:quā debere illū ondit:ut sic mercatori asinorum ibi psenti psuadeat:se atriensem eē omniūque curā habere:& ab eo ptiū asinorum auferat. Quid reliquū?scilicet non dedit? Aiebat reddere q̄ extēplo redditū sibi esset.dixit se reddere.i.redditurum eē.tēpus ē pro tēpore.q̄primū sibi redditum esset.i.obseruatū qd promissum fuerat.addendū fuit sibi.metri necessitate.& sententiæ congruitate. Nam retineri:ut qd sit operis sibi locatū efficerent.Ita scribi debet uersus.metri necessitate.& sensus cōgruitate.q est:ut dicat.retineri dimidiū illius mercedis ab ipso dromone:ut serui demæneti fortassis:quibus locatū erat faciundū nescio qd opis:perficerēt opus.Solebant.n.multos seruos domi habere magnates illi ut superius diximus:quorum

Scyphus. operas locabāt:& mercedē nō paruā ex illis conquirebant.hāc aūt sniam:nec Pius intellexit.nec Sarracenus eruere potuit:quū nescio quid interim balbutiuerit ineptū. Scyphos.uasa.Est scyphus uasis genus:de quo Virg.inquit.Et sacer impleuit dextram Scyphus.De eo Macrobius Hæc refert.Scyphus herculis poculum est.ita: ut libe

ri patris Cantharus. Herculem uero fictores ueteres non ſine cauſa cũ póculo fecerunt: & nón nunq̃ caſſabũdũ & ebrium. nó ſolũ ꝙ is heros bibax fuiſſe phibetur: ſed etiã ꝙ antiqua hiſtoria eſt: herculẽ poculo tanq̃ nauigio uentis in mẽſa maria tranſiſſe. Nó etiã. nó adhuc. Hem núc da ſi uelis. da addendum fuit: ex codicibus antiquis: & metri neceſſitate. i. nunc inqr: & da: atq; accómoda homini amico res tuas: qui nunq̃ reddit poſtea. p ironiã. n. prolata uerba ſunt. Perii hercle. hæc ſunt mercatoris uerba: cui iã graues eſſe cœperũt huiuſmodi leonidæ oſtentationes. Heus iã ſatis tu. hic loquitur litanus: qui audierat mercatorẽ cõq̃rentẽ. Tandẽ opinor cõticuit. mercator loquitur intra ſe: ut etiã fecerat paulo ſupra: proxime. núc inquit optimũ eſt: ut hũc adeam: anteq̃ rurſum incipiat ſtrepere. Tinnire. ſonare: ſtrepere: unde Tintinnabula. id aũt ppriũ loquacibus tribuitur: qui nó loq: ſed tinnire uidẽtur. uox ẽ ficticia: a ſono eiuſdẽ ſimilitudinis deducta Quã mox. q̃ cito. quãdo. Quãdudũ tu aduenisti? quando. fere idẽ ſunt: q̃ mox & quãdudũ: ut alias dictum eſt. Prouideram. nó aduerterã ad te. uult oſtendere: ita ſe ita occupatũ fuiſſe: ut mercatorẽ nó aſpexerit. Mihi ſi uis denũerare. ita ſcribi debet: ex codicibus omnibus & ſniæ concinnitate: quæ eſt: ut dicat: ſi uis denumerare mihi hoc argentum: q̃ uis demænetus nó adſit: repromittã tibi bene ſolutũ fore: ita: ut hoc debito nó ſit q̃ſq̃ te póſthac moleſtaturus. nó aũt: mihi ſic ius: ut còrrigit Pius interpres. Reprómittã tibi. addendũ fuit tibi metri neceſſitate. Iſthoc nomine. iſto debito. iſta cauſa. Nomina pro debitis: & debitoribus capi: clarũ eſt: qua dictióe iurecõſulti ſcatent. & Hor. ait: Noía ſectatur modo ſumpta ueſte uirili. Et columellæ ſnía eſt catholica: Bona noía fieri mala: ſi nunq̃ interpelles. Nomẽ etiã ut in noſtro uocabulario diximus: ſignificat famã ſeu gloriã: Virgil. Et nos aliqđ nomẽq; decuſq; geſſimus. interdũ laudẽ ſeu decus. Idẽ auulſumq; humeris caput: & ſine noíe corpus. aliquando gentẽ: ſeu factionẽ. Idẽ. noſtrũq; in nomen ituras. & q̃nq; cauſam: ut hoc loco. & apud ciceronem. Quãq̃ me tibi noíe negligẽtiæ ſuſpectũ eſſe doleo. Inde Nomenclator. a noíe calando. i. uocando. Is. n. dicitur Nomenclator: qui pro noía ſingulos appellat: utputa: in foro reos: aut in cõuiuio conuiuas. uel ad conſilium conſulares. Apul. Et ad nomenclatorẽ mox citati uenerũt. Sic potius. nó uult mercator: niſi pſente Demæneto illorũ hero: argẽtũ numerare. Da mõ meo piculo. ridiculũ. non uult mercator pecuniã credere leonidæ: qui atrienſis eẽ dicitur: qa illũ nó cognoſcat. Et litanus hic ſeruus nequã: & cui nulla dicitur eẽ in domo autoritas: uult ut ſuo periculo credat. Nã ſi ſciat noſter ſenex. his ṽbis illũ inducere poſſe putat: ut argentum numeret: qa ſi Demænetus ſciret: nó fuiſſe habitã leonidæ fidẽ: ſuccẽſeret. Quoi reꝝ omniũ credidit ſũmam ipſus ſemp. Ita ſcribendũ eſt. metri neceſſitate. & partim ex codicibus antiquis: in quibus ſũmam ſcriptũ eſt: ut nó ſit opus Pio interpreti aſſentiri: corrigenti. Qui omniũ reꝝ ipſus ſemper credidit: & aſſerenti: eleganter dictũ eſſe. Credo tibi omnium rerum. hoc eſt in oíbus rebus. quum eo modo uerſus nullo mõ conſiſtat. nec ſenſus. Qui eſt: ut dicat: Demænetũ ipſi ſimulato Sauriæ ſemper credidiſſe. i. cõmiſiſſe ſũmam omnium reꝝ. Scribẽdum. n. eſt cui: uel quoi: more antiquorum: ut ſit datiui caſus. nó qui: ut legit idem Pius. Ne duit. ne det. Dum quidẽ ipſe hoc in manu habeo. hoc addendum fuit. metri neceſſitate. & ſubaudi argentum. Si is eſt: eum eſſe oportet. Ita habent codices oẽs: & eſt ſenſus notiſſimus ꝙ ſi is eſt ſauria: eum eſſe oportet: & nõ alium. Nec opus eſt ſcribere deum: pro eum: ut hariolatur Pius: neſcio quo ſenſu futili. Me incerto ſcio. ordo eſt. ſcio me daturũ hoc. ſ. argẽtum: nemini homini icerto.

Li. Non etiã. Le. hem nunc da ſi uelis: accómoda homini amico.
Me. Perii hercle. iã hic me abegerit ſuo odio. Li. heus iã ſatis tu.
Audin quæ loquitur? Le. audio & quieſco. Me. tandẽ opinor
Conticuit. nunc adeam optimũ ẽ: priuſq; incipit tinnire
Quã mox mihi opam das? Le. hem optume: q̃dudũ tu aduẽiſti?
Non hercle te prouideram: quæſo ne uitio uortas.
Ita iracũdia obſtitit oculis. Me. non mirum factum ẽ.
Sed ſi domi eſt demænetum uolebã. Le. negat eſſe intus.
Verum iſtuc argentum tamen mihi ſi uis denumerare:
Repromittam tibi iſtoc nomine ſolutam rem futuram.
Me. Sic potius ut demæneto tibi hero præſente reddam.
Li. Herus iſtũc nouit: atq; herũ hic. Me. hero huic præſente reddã.
Li. Da modo meo periculo: rem ſaluam ego exhibebo.
Nam ſi ſciat noſter ſenex fidem non eſſe huic habitã:
Succenſeat: quoi reꝝ omniũ credidit ſũmam ipſus ſemper
Le. Nõ magnipendo: ne duit: ſi non uult: ſic ſine aſtet.
Li. Da inquam: uah formido miſer ne hic me tibi arbitretur.
Suaſiſſe: ſibi ne crederes. da quæſo: ac ne formida.
Saluũ hercle erit. Me. credã fore dũ qdẽ ipſe hoc in manu hẽo.
Peregrinus ego ſum: ſauriam nõ noui. Li. at noſce ſane.
Me. Sit non ſit non ædepol ſcio: ſi is eſt: eum eſſe oportet.
Ego certe me incerto ſcio hoc daturum nemini homini.

Tinnire.

Nomen.
Nomenclator.

ideſt ignoto.& quẽ ego neſciã qui ſit. Verbo caue ſupplicaſſis.quia ſuperius litanus dixerat da quæſo:ac ne formida: ait leonidas:uerbo caue ſupplicaſſis.i.caue ei ſupplices uel uno uerbo.& alludit ad nomen ipſius litani: qđ ſupplicatorem ſignificat:ut diximus ſuperius. Ferox eſt. ferocẽ ſe & arrogantẽ facit:qa in manibos habeat uiginti minas meas. Nemo accipit.ac ſi diceret.tibi eas habe.nemo a te inuito accipit.Scribendũ eſt accipit.ex codi. antiquis. & recto ſenſu.nõ accæpit:neq accepet:ut corrigit inſulſus Pius. Aufer te domũ.tuam.ſ. Abſcede hinc.a noſtris.ſ.ædibus.oñdit:paꝝ curare ſe:an eas pecunias ab illo accipiat:uel ne. Nimis iracũde.ſ.loq̃ris uerba ſũt mercatoris.

Le. Hercle iſtum di omnes perduint:uerbo caue ſupplicaſſis.
Ferox eſt:uiginti minas meas tractare ſeſe:
Nemo accipit:aufer te domum:abſcede hinc:moleſtus ne ſis.
Me. Nimis iracunde.non decet ſuperbũ eſſe hominem ſeruum.
Li. Malo hercle iam magno tuo iſtuc nunc ni recte dicis.
Impure nihili:non uides iraſci?Le.perge porro.
Li. Flagitium hominis da obſecro huic argentũ:ne male loquatur.
Me. Malũ hercle uobis quæritis.Le.crura hercle diffringẽtur.
Age impudice ni iſtum impudicũ percuties.Li.perii hercle.
Sceleſte non audes mihi ſceleſte ſubuenire?
Le. Pergin precari peſſimo?Me.quæ res?tun libero homini
Male ſeruos loquere?Le.uapula.Me.id quidẽ tibi hercle fiet:
Vt uapules:demænetum ſimulac conſpexero.hodie
In ius uoco te.Le.non eo.Me.non is?memento.Le.memini.
Me. Dabitur pol ſuppliciũ mihi de tergo ueſtro.Le.ue te.
Tibi quidẽ ſuppliciũ carnifex de nobis detur?
Me. Atq etiã pro iſtis maledictis pœne hodie mihi pendentur.
Le. Quid uerbero?ain tu furcifer?herũ noſmet fugitare cenſes?

Nõ decet.catholica ſnĩa nõ decere hoiem ſeruũ:eſſe arrogãtem & ſuperbum. Malo hercle iã magno tuo iſthuc nũc:ni recte dicis.uerba ſunt litani i mercatorẽ plata.pfecto inquit:niſi recte loquaris:& hæc ṽba iniuriaꝝ plena funditare deſinis: iſthuc hodie ueneris cum magno malo tuo. hic eſt clarus:& aptus ſenſus dum modo ita ſcribatur uerſus:ut nos ſcripſimus:ex cod. ãtiqs: quũ alibi ſcriptũ uiderimus:nũc iſtuc recte dicis.alibi:nũc iſti ne recte dicis.alibi:nunc iſtunc recte dicis.alibi nunc iſti non recte dicis. Iſthuc nũc.ſ. pceſſeris.ueneris. Ni recte dicis.niſi recte loquaris.ac deſinas male dicere. Impure nihili.ita & hoc ſcribẽdũ eſt.ex codicibus antiquis:& ſniæ congruitate. Nã quũ litanus altius dixiſſet uerba pdicta:poſtea ſũmiſſius in mercatorẽ dicere cœpit quaſi oſtendens nolle litanũ hæc audire:impure nihili:nõ uides iraſci?atrienſem ſcilicet.ut his ṽbis illũ terreret mercatorẽ.Neq ſcribendũ eſt.I pare.ut nugatore inquit Pius interpres ſe reppetiſſe apud nõnullos codices.qđ quidẽ falſum eſt.habẽt.n.plurimi codices: impuren bili:alii aũt:impure nũ bili.Veꝝ qui impuren bili habent:ii magis adhærent rectæ ſcripturæ.ut coniectantibus:ex litteraꝝ poſitu:patere põt.qui aũt nihili habent:ii.ſniam dixere. Perge porro.leonidæ uerba ſunt: uel ſũmiſſe dicta ad litanũ:ut pergeret illũ mercatorẽ terrere uerbis:qđ patet ex ſequẽtibus.uel altius prolata:illo mercatore audiẽte:ſed ironice:ac ſi diceret.adhuc pergis illũ orare. Da obſecro huic argentũ.nõ argẽtũ huic. quia uerſus non conſiſteret. Malũ hercle uobis quæritis.mercatoris uerba ſunt:minãtis leonidæ & litano:quos iam magis habet ſuſpectos. Crura hercle diffringẽtur.leonidas utpote atrienſem ſimulãs: quũ audiuit mercatorẽ ſibi quoq minari:ut ſuã retineat autoritatem:rñdet & eodẽ iuramento illi minatur.dicens:Crura hercle diffringẽtur:tibi.ſ.Et hoc dicens iubet litano:ut illũ pcutiat:dicens. Age impudice ni iſtũ impudicũ percuties.impudicum utrũq appellat:de ſeruili cõſuetudine.Et quũ hæc diceret.uidetur percuſſiſſe litanũ:uel percutere uoluiſſet ut tanto pmptius & celerius illũ percuteret.Vnde litanus clamare cœpit:perii hercle.poſtea conuerſus ad mercatorem inquit. Sceleſte non audes mihi ſceleſte ſubuenire.i.ſubueni mihi.ne hic me uerberet:uel manus adiutrices porrigẽs aduerſus eũ:uel pecuniam dinumerãs:ob quã hæc omnia fiunt. Pergin p̃cari peſſumo?p̃cari p ſupplicare poſitũ uidetur.& hic quoq ad nomẽ litani alluſit:ut ſupra:caue uerbo ſupplicaſſis. pergis ne ingt leonidas adhuc rogare:& ſupplicare huic peſſumo homini? Quæ res?Mercatoris uerba ſunt:qui audiens:ſe peſſimũ appellari:iracũde illi rñdet. Quæ res?eſt hæc.ſ.& qd loq̃ris? Tun libero homini.tu ne inquit quũ ſeruus ſis:male loqueris mihi homini liberꝓ? Vapula.leonidas loq̃tur.oſtendens uelle illũ uerberari facere.& per imperatiuũ inquit uapula. Id quidẽ:rñdet mercator.Id pfecto hodie fiet tibi:ut.ſ.uapules.quũ primũ demænetũ herũ tuũ conſpexero. Hodie in ius uoco te.corã hero tuo ſcilicet. Dabitur pol ſuppliciũ mihi.i.faciã: ut plectamini:ac terga ueſtra loris uerberẽtur. Ve te.notandũ eſt ue cum actõ dictũ.freq̃ntius.n.cũ datiuo dicimus.ue

Vete. tibi. Atq etiã pro iſtis maledictis pœnæ hodie mihi pendentur.Ita ſcribi debet totus iſte uerſus.metri neceſſitate.& ſniæ congruitate.nõ pro dictis ueſtris.neq pendẽtur mihi hodie.quia uerſus nõ conſiſteret. Quid uerbero?leonidæ ṽba ſunt iracundo animo mercatori reſpondẽtis.Quid uerbero?ſcilicet ais. Ain tu furcifer? ain tu interiectio eſt:rephendẽtis. Herum nos met.Cenſes inquit nos fugitare:ne ad herũ ueniamus. ki nũc ad

herum.i.ueni iam nunc ad herũ demænetum. Quo uocas iádudum.ad quẽ iádudum uocas me: quũ dixisti: in ius uoco te. Quo uolebas.s.nos uocare. Nunc demum? mercator loquitur: quasi irrisorie. Ita nunc demum ad herum te uenire uelle ais? quasi dicat: non sic dicebas prius. Tamen nunq̃. quáu.s. scilicet dicas te uenturum ad herum demænetum. Ita facito.uerba sunt leonidæ.ostendentis se assentiri uerbis mercatoris:& illum adhortari:atq; inuitare.ut eat ad demænetũ. Tu contumeliam.ostendit inter eundum litanus: se excusate uelle: quia cõtumeliam mercatori dixerit: quum ille prior sibi fecerit. Scilicet ita res est. mercator nihil aliud respondere curat: nisi affirmando: quæ ille dicat: donec ad demænetum peruenerit.

I iam nunc ad herum:quo uocas iádudum:quo uolebas:
Me. Nunc demũ? tamẽ nunq̃ hinc feres argenti nũmum nisi:me
Dare iusserit demænetus.Le.ita facito.age ambula ergo.
Tu contumeliã alteri facias:tibi non dicatur?
Tã ego hõ sum q̃ tu.Me.scilicet ita res ẽ.Le.sequere hac ergo.
Proficiscin hoc dixerimus? etiã nemo me accusauit.
Merito meo:neq; me athenis est alter hodie quisq̃
Cui credi recte æque putent.Me fortassis.sed tamen me
Nunq̃ hodie induces:ut tibi credã hoc argentum ignoto
Lupus ẽ homo homini:nõ homo:quom qualis sit non nouit.
Le. Iam nũc secunda mihi facis:scibã hoc te capitulo hodie
Facturũ satis pro iniuria:quanq̃ ego sum sordidatus.
Frugi tamen sum:nec potest peculium enumerari.
Me. Fortasse.Le.etiã nunc dico:periphanes rhodo mercator
Diues absente hero solus mihi talentum argenti soli
Adnumerauit:& mihi credidit:neq; deceptus in eo:
Me. Fortasse.Le.atq; etiã tu quoq; ipse si esses percontatus
Me ex aliis:scio pol crederes nũc quod fers.Me.haud negassim.

Proficiscin hoc dixerimus? uult ostendere leonidas: ægre ferre non adhibitam sibi fidem a mercatore fuisse: quia ppter hoc multum autoritati suæ detritũ sit. Dicemus ne inquit Demæneto hero: nos ad ipsum proficisci: hoc.idest ppter hanc rem: quia scilicet mihi fides a te habita non fuerit? Non enim censemus hoc pacto huc exponendum: ut Pius inquit. Etiam nemo me accusauit. Ita legendum est: metri necessitate. nõ nemo etiam: quia uersus claudicaret. Etiam. pro adhuc.uel hucusq; positum est. Est enim ratio: qua oñdit ægre ferre hanc ad herum profectionem. Neq; me athenis est alter hodie.non alter est: quia claudicaret uersus. Cui credi recte æque putent.ordo est: Cui putent æque recte credi.subaudiendum hoies. Fortassis mercatoris uerba sunt. Induces. his tuis uerbis persuasoriis. Lupus est homo homini.ad id alludere uidetur: qđ plynius inquit. Tot gentiũ sermones: tot linguæ: tanta loquẽdi uarietas. ut externus alieno pene nõ sit hominis uice. Et quia his uerbis uidetur mercator asserere: se leonidã pro lupo habere: Iccirco ille respondet. Iam nunc secunda mihi facis.i.secundam iam infers mihi iniuriã. prius enim dixeras.nõ decet superbũ esse hominem seruum.& nunc inquis: lupus ẽ homo homini. Translatio est a sacrificantibus sumpta: qui si prima hostia non litassent: secundã mactabant: eaq; succidanea dicebatur. De his Seruius libro.viii.æñ.hæc. In oĩbus sacris: fœminini generis plus ualent uictimæ: Deniq; si per marẽ litare nõ possent: succidanea dabatur fœmina. Si autẽ per fœminã non litassent: succidanea adhiberi nõ poterat. Secũda mihi facis.ac si dicat: secũda hostia mihi sacrificas: quia prima nõ litasti.est.n. sc̃da ablatiui casus:& facis uerbo sacrificiis apto usus est: iuxta illud Virgilii. Quũ faciã uitula pro frugibus ipse uenito. Sensus est.quia nõ uidetur tibi satis prima iniuria in me prolata: addis & secũdã: iuxta morẽ sacrificantiũ. q una & altera hostia deis sacrificant. Sciba hoc te capitulo. sciba pro sciebam: more antiquo dictum est. hic sensus. Sciebam ego:& ueluti hariolabar: te hoc capite.i.hoc modo:& hac moneta satisfacturum esse mihi: pro iniuria: qua me affeceras.hoc est: pcius adhuc facturũ. Deinde subdit. Quanq̃ ego sum sordidatus.i.quanq̃ nõ sim usq; adeo uestibus & cultu corporis ornatus: frugi tñ sum:& pbus. Nam qđ Pius interpres garrit: pro capitulo: Capidũcula scribendũ: ut hoc etiam pertineat ad translationẽ sacrificãtium: uanũ est:& nihili. Nec uersus ratio patitur dictionẽ illã capiduncula. nec sensus concinnitas.& codices oẽs Capitulo habent: qđ a capite diminutiuum est.

Nec potest peculiũ enumerari.uel qđ mihi quottidie creditur subaudiendũ est: uel peculium.i.uirtus.& fides mea: ac pbitas recenseri nõ potest: quæ peculiũ seruorũ tantum sunt. quũ nullum aliud peculium habere possint: præter uerbera: ut supra. largitur peculium omne.in tergo thesaurũ gerit. Etiã nunc dico. psequitur adhuc leonidas uolẽs persuadere mercatori: sibi ab aliis quoq; mercatoribus creditã pecuniã fuisse: ut sic inducat etiam eum ad credẽdum:& sibi enumerandum pcium asinorum. sed fallitur: quum ille nihil aliud respondeat: q̃ fortasse.

Rhodius mercator. Ita scriptum est in codicibus antiquis.& nõ rhodo qđ & melius ac concinnius est. Percontatus me ex aliis. notandus est loquendi modus percontatus me ex aliis: quum frequentius dicamus percontatus alios de me. Haud negassim. pro negauerim.

Etiam.

Succidanea uictiã

Capitulũ.

Interdictū. Equeon egò te interdictis. Tetrameter brachicatalecticus est uersus huius scenæ septē pedes nactus. In hac aūt Clereta lena inducitur cū filia Philenio uerba faciens:illāq; suis moribus imbuere adnitens.quū amore argyrippi capta aduersari matris monitis uideretur. Interdictis.pceptis.Nam ad illud respicit:q puellæ interdixerat:ne amantē argyrippum ad se reciperet: nisi denuo pecuniā afferret.Interdictū.n.est:quod a iudice nō in perpetuū:sed ad tempus dicitur:saluo iure partium. Mansuetā.obtemperantem:ut sit ordo:Nequeon ego facere te obtēperantem meis interdictis? An ita es animata.animo obfirmata.& ita scribi metri necessitas cogit:nō ita tu es.abundat enī tu. Vt quæ matris exps imperii sies.idest quæ imperium matris negligas: & recipe nolis.scribendū enim est quæ: nō qui ut multi codices habēt. Vbi piem pietatem.sensus & ordo ē: quo modo colā & custodiam pietatē:si postulē: hoc est uelim:me moratā isto more: placere tibi?piē enim pro colam & custodiam exponit Nonius: hūc locum citās moratā autem legendum est:metri necessitate.& ex cod. antiqs: nō morata : ut legunt Pius & Sarracenus interpretes.Subintelligēdū est.matrē puellæ ei

Clereta Lena.Phylenium.Meretrix.

Cle. Equeon ego te interdictis facere māsuetā meis?
An ita es animata:ut quæ matris expers imperiī sies?
Phy. Vbi piem pietatem:si isto more moratam tibi
Postulem placere?mater mihi quo pacto præcipis?
Cle. An decorum est aduersari meis te præceptis?quid est?
Hoccine est pietatem colere:imperiū matris minuere?
Phy. Neq; quæ recte faciunt culpo:neq; quæ delinquunt amo.
Cle. Satis dicacula es amatrix. Phy. mater es. quæstus mihi est.
Lingua poscit:corpus quærit:animus orat:res monet:
Cle. Ego te uolui castigare:tu mihi accusatrix ades.
Phy. Neq; ædepol te accuso:neq; id facere fas existimo.
Verū ego meas queror fortunas:quū eo quē amo prohibeor.
Cle. Ergo una orationis pars de die dabitur mihi?
phy. Et meam partem mater loquendi:& tuam trado tibi.
Ad loquendū:atq; ad tacendum tu te habeas portisculum.

iussisse:ne argyrippum amantē ad se recipet:ni ille rursum pecuniā afferret: qđ quidē extra omnē pietatem filia
Piare. censebat.Pio as ut etiā in mostellaria dicemus: pprie significat pie amo.colo:ut hic:& apud Neuium: cuius hæc
P.aculum. sunt uerba.Nemo est qui magis suos piet liberos.Inde piaculū p sacrificio & cultu aliquādo accipitur.Virgil.Ea
Pietas. prima piacula sunto.Interdū significat contamino:& polluo:qđ & impio dicitur. Inde piacula rursum pro crimi
Pius. nibus & flagitiis ponūtur.Virg.Distulit in serā cōmissa piacula mortem.Inde pietas pro officio & cultu ponitur:
quē patriæ parētibus:sanguine coniūctis beniuolis:ac etiā subditis exhibemus.& pro diuino cultu & religiōe. Itē
pietas p dea pietatis:quam colebāt romani. hinc pium aliqn religiosum dicimus.Virg Dii meliora piis. aliquando misericordē:benignū.Cicero.Nō secus in me pius:q̄ pater in filios.aliqn castū.Virg. Quiq; pii uates. Quintil.
Et pios amores ac pudicos.Marcellus aūt pietatē inquit ueteres dictā uoluisse:q quæ in ea sunt quasi penitus &
Expio. in penetralibus recōdantur.A pio uerbo fit expio:quod est purgo purifico. Et piatrix sacerdos quæ expiare soli-
Piatrix. ta erat.& piamentū quo in expiando utebatur:dictum a poetis piamen. Mater mihi quo pacto pcipis?quo pa-
Piamentū. cto inquit pcipis mihi o mater?ac si dicat:sic ne pcipiendū est?& sic instituenda filia ut pietatē deserat? An deco-
Piamen. rum est.rndet lena & argumento suo filiā redarguit:an inquit decet:te aduersari meis pceptis?Quid est? legēdū est quid est?nō quidē:ut corrigit Pius interpres:cōtra ueterū codicū scripturam:& rectā sulam.uā quēadmodum filia interrogationē suā bipartitā fecit:ut magis in matrē argumentū suū assereret:ita & mater.bipartita responsione refellit:quid est inquit:hoc qđ ais?an hoc est pietatē colere:quū matris imperiū minuas?Scribendū est autem.

Imperiū matris minuere.nō matris imperiū minuere.quia uersus abundaret.Ille dicitur minuere imperiū ali-
Dicaculus. cuius qui facit:ut ei imperanti nō pareatur. Satis dicacula es amatrix.i.uerbosa.a dicacitate:quæ a dicendo dicitur. Mater es.rndet philenium ad duo illa uerba:dicacula:& amatrix.ego inquit quæstū facio:lingua autem qua a te dicacula appellor ea est quæ poscit ab amatoribus munera corpus uero ipsum est:qđ quærit mihi amatores.at animus orat cupitq; continue:ut ne desint mihi qui dent.res monet.i.egestas nostra suadet:ut ita faciam. Accusatrix.quū ais.ubi piem pietatē.& mater mihi quo pacto precipis? Neq; id facere fas existimo. ita scribēdū est.metri necessitate.nō:neq; id me facere.abūdat.n.me v̄sus integritati. Quū eo quem amo prohibeor.& hoc ita scribi opus est:eadē metri necessitate:nō quū illo quē amo.nā abūdaret uersus. Ergo una orationis ps de die dabitur mihi?ac si dicat:nunquid nullā partē hodiernæ lucis mihi relinques ad loquēdum?sed totā diem tua oratione consumes? Et meā partē mater loquendi.addēdū est mater:metri necessitate.uā aliter non consisteret. Tu te habeas portisculū.i.tu ex uoto impa tu inquit geras partes portisculi & hortatoris nauis ad loquēdum & ad tacendū.Translatio est sumpta a nauis ductore atq; hortatore:ad cuius nutum & hortatum remiges
Portisculus in naui & se exercent:& quiescūt.Portisculus:ut Nonius ait:Proprie hortator est remigū.i.qui eandem pticam tenet:quæ portisculus dicitur:qua excursum & hortamēta moderatur.De hoc portisculo: pticam significante. La-

stantius interpres papinii sic ait. ptica est quædā in naui quā hortator remigū tenet: quā si excusserit: remiges nō desinunt: Si deposuerit quiescūt a labore. De eodē portisculo hortatorē remigū significante Ouidius. x. meta. sic: Requieq; modūq; uoce dabat remis aioq; hortator epopeus. Sūt qui piscululū potius scribāt: q̄ portisculū a ptica il la deducētes. Quin pol si reposui remū. Garrit hoc loco: more suo Pius interpres: dicens scatere mendis defor- mibus hæc duo carmina: in pristinā faciē ita redigēda: quin pol si reposuisti remū sola: ego in casteria ibi quiesco: & ois familiæ causa consistit ibi. Nā si ita legantur hi duo uersus. primū quidē abundabit. nec ullo modo cōsiste-

Q uin pol si reposui remum: sola ego in casteria
V bi quiesco: omnis familiæ causa consistit tibi.
Cle. Q uid ais tu: quā unā uidi mulierem audacissimam?
Q uotiens te uetui argyrippum filium demæneti
Cōpellare: aut cōtrectare: conloquiue: aut contui?
Quid dedit? quid deportari iussit ad nos? an tu tibi
Verba blanda esse aurum rere? dicta docta pro datis?
Vltro amas: ultro expetessis: ultro ad te accersi iubes.
Qui dant eos derides: qui deludunt dederis.
An te id expectare oportet si quis promittat tibi:
Te facturum diuitem: si moriatur mater sua?
Ecastor nobis periculum: & familiæ portenditur:
Demeneti si expectamus mortē: ne moriamur fame.
Nunc adeo nisi huc mihi argenti affert uiginti minas
Ne ille ecastor hinc trudetur largus lachrymarū foras.
Hic dies tibi summæ est apud me inopiæ excusatio.
Phy. Patiar si cibo carere me iubeas mater mea.
Cle. Non ueto te amare eos qui dant: qua amentur gratia.
Phy. Q uid si hic animus occupat⁹ ē mater? qd faciā? mone. Ele. hem
Meum contemples caput: si quidē ex re consultas tua.
Phy. Etiam opilio qui pascit mater alienas ouis:
Aliquā habet peculiarē: qui spem soletur suam.
Sine me amare hunc unū argyrippum animi causa quē uolo.
Cle. Intro abi. nā te quidē ædepol nihil est impudentius.
Phy. Audientem dicto mater produxisti filiam.

re poterit si reposuisti legatur: habentq; oēs antiqui codices reposui: nō reposuisti. & sic uersus suis constat pedibus. Sed & nullus rectus sensus elici poterit: qđ ex uerbis ipsius Pii interpretis dep̄hendet: qui illius nugas lectitabit. Nil igitur imutādum censemus ex duobus his ūsibus: & legendū oino reposui. Estq; sēsus satis clarus: in hunc ferme modū. continuata translatione a naui & nauis gubnatore. Et cur nō tibi mater audiens: iussisq; tuis obediens sim: quū si quando accidit ut ego remū deponā: & i casteria ueluti quiescā: ut remi in ea depositi facere solent: hoc est ut ego paulum uacē a labore: & a domus pcuratione: tu ea fis: i qua totius familiæ causa. idest negociū & pondus recūbit? Casteria autore marcello: locus est ubi quū nauigatio conquiescit: remi & gubernacula cō quiescunt: p cuius rei testimonio locū hūc Plauti citat. Cōloquiue. dicimus colloquor hūc: ut hic & in captiuis. plubet hūc hominē collog ergasile. Et cū hoc. Suetonius in claudio: Collocutus sum cū tyberio. Plau. i psa. ubi cū lenone me uidebis colloqui. Expetessis. i. expetis. Qui dant eos derides: q deludūt dederis. Ita scribēdus ē ūsus. metri necessitate. nō illos q dant. qa abūdaret pes unus. Dederis aūt scda psona ē a ūbo dedor. i. in ditionē & mancipatū daris iis q te deludūt. Si moriatur mater sua. Ita scribēdū est: ex cod. antiqs: & metri necessitate. nō si moritur: ut legūt Pius & Sarrace. interptes. obiicit āt lena puellæ pmissiōes quas argyrippus ei fecerat: de locupletando eā: si moreretur pater suus: sed nolebat lena exp̄mere ueq; nomē: & ideo dixit mater sua: nō pater suus: qđ tñ in seq̄ntibus aperit: maiore furore accēsa. Ecastor nobis piculū & familiæ portēditur. Scribēdus ē hoc mō ūsus: metri necessitate. nō periculū magnū. abūdat. n. magnū. Ne moriamur fame. Et hic abiiciēdū fuit nos: qđ ascriptū erat post ne: metri necessitate. Sensus clarus est. Imminere eis piculū: ne moriātur fame: si demæneti mors expectāda ē: & ex hoc patet: qđ supra dixit mater sua: fictē matrē dixisse: quū patrē dicere debuisset. nūc āt ut mulier ira incensa nihil cō tinere posse: quin ut ē ad unguē pferat. Nisi huc mihi argēti. Ita scribi cogit metri necessitas. nō nisi mihi huc. qa abūdaret ūius. Næ certe pfecto. affirmātis est. Hic dies tibi sūmæ est. addendū fuit tibi: metri necessitate: & sen tētiæ cōgruitate. sensus ē. potes te apud illū excusare: quū petes has. xx. minas: qa ego i hāc diē deducta sū cū sūma inopia: & egestas me maxia urget. Nō ueto te amare eos q dant. eos addēdū fuit: metri necessitate. Meū cō tēples caput. qđ canescere cœpit & ide tibi exēplū sumito. nā disces neminē amare: nisi q dabūt quo te alere possis quū & ipa canesces. Opilio. ouiū custos. Qui spem qui p qua oue peculiari. Sine me amare hūc unū. hūc addēdū fuit: metri rōe. nā aliter claudicaret. Produxisti. edidisti. pepisti. nā nō placet qđ Pius iterp̄tatur pstituisti.

Casteria.

Colloquor

PErfidiæ laudes gratiasq; habemus. Tetrameter catalecticus est uersus huius scenæ: septem cõstans pedibus: & una syllaba. Leonidas ac litanus serui duo potiti argẽto quod mercator ille ob asinos referebat: quod quidem Demeneto assentiẽte ab eodẽ mercatore leonidæ sauriam simulanti numeratũ est: nunc se uicissim iactant: gloriãturq; suis dolis & sycophãtiis oẽs cruciatus sibi infligi solitos atq; adeo ipsos cruciatores & tortores supasse. Dein se per iocum multis onerãt cõuitiis: ac seruiliter deludũt. Sed ope p̃tiũ est: interp̃tes duos Pium & Sarrace. ignarissimos audire locũ hunc interpretãtes. Pius. n. in ipso scenæ principio inquit: hic est ordo & codicis impliciti series: perfidiæ gratias habemus: quũ dolis fuerit triumphati hostes: Qui aduorsũ sub intellige freti. Et paulo infra ait. Exercitus furum. legẽdũ exercitus fuerũt. & interp̃tare passiue: potiti fuerunt: hoc est triũphati

Leonidas & Litanus serui duo.

Le.
PErfidiæ laudes: gratiasq; habemus merito magnas:
Quum nostris sycophantiis: dolis: astutiisq;
Scapularum confidentia: uirtute ulmorum freti.
Aduorsum stimulos: laminas: crucesq; compedesq;.

hæc ille. Sarrace. aũt sic. Ex nũc legiones. Oĩa memorata genera tormẽtoꝝ tanq̃ exercitus & cohortes inimicorũ nutumãt supasse. Et notãdũ q; Plautus decoꝝ seruauit in his exprimẽdis affectibus nõ seruato ṽboꝝ ordine: qd̃ p̃priũ exultãtis & præ nimia lætitia gestiẽtis ẽ. hactenus hic. ueꝝ ubi inq̃t nõ seruato ṽboꝝ ordĩe sonat: uoluitq; dicere: nõ seruata recta cõstructione: & grãmatica locutione: q̃a ita putauit: legẽs qui aduorsũ stimules: & ex nũc legiones copiæ: & pluriis nostris euge potiti: absq; uerbo sumus: ut ẽt fecit Pius: q ambo nõ interp̃tũ: sed impudẽtiũ intricatoꝝ nõie digni sunt. oĩa. n. intricatiora suis nugis & hallucinationibus reddũt: q̃ prius fuerit: digni quorum illitã papyꝝ scombri & caricæ sibi ascissant: uel claudus ueneris maritus inuadat. Sed ne illoꝝ ineptiæ nos quoq; ineptos ac lõgiores faciãt: legẽdũ censemus hũc cõtextum quẽadmodũ hñt codices oẽs manu scripti: usq; ad eũ uersũ: id uirtute huius collegæ p̃terq̃ q; tollẽdũ putamus. Qui a principio quarti uersus. Et legendũ quoq; arbitramur. Eas nunc legiões: copias: exercitusq; foꝝ. Et in sequẽti uersu addendũ: sumus: ut sit: pluriis nostris sumus euge potiti. nã ita uersuũ hoꝝ duoꝝ necessitas reqrit: qui utiq; aliter nõ cõstarent suis pedibus. Sed & sensus integritas: & cõstructionis latinæ cõcinnitas his paucis recõcinnatis: clarissima resultat. Eritq; hic ordo. p̃fidiæ laudes & gratias magnas merito habẽmus: quũ nos freti nostris sycophãtiis: dolis: astutiis. Confidẽtia scapulaꝝ uirtute ulmoꝝ aduorsum stimulos. laminas: crucesq;: cõpedesq;. neruos: catenas: carceres: numellas: pedicas: boias: & in acerrimos doctores: & gnaros nostri tergi: utpote q sæpe ante indiderũt cicatrices ĩ nostras scapulas: nũc potiti sumus eas legiones: copias: exercitusq; foꝝ: ui pugnãdo: pluriis nostris. In qua cõstructiõe & seruatur uerboꝝ ordo & recta grãmaticæ locutio. & oĩa clare intelliguntur. Nã quũ dicitur. In doctores acerrimos. in: idẽ est qd̃ supra dixerat aduersum. hoc est cõtra. Doctores ãt appellauit acerrimos: q̃a serui illi lorarii & carnifices: q cæteros nequã seruos uerberant & cruciant: uidentur esse tanq̃ eoꝝ doctores: & correctores paulo acriores: & crudeles.

Foꝝ. uero p fuꝝ ptulisse uidetur Plautus: uel gtõ græco usus. φωρ. enim græce fur latine dicitur. cuius gtũs

Stimulus pluralis est. φωρωμ. Perfidiæ. deæ uidelicet infidelitatis. Virtute ulmoꝝ. quæ nos aduersus omne genus tor
Stimula mentoꝝ patiẽtissimos reddidit: & fortes. Aduersum. i. contra. Stimulos. stimulus p̃prie est instrumentũ: quo
dea. pungũtur boues. unde p metaphorã stimulũ uocamus omne id a quo uexamur. hinc stimulum carnis & uitioꝝ
Lamina dicimus. hinc stimulo uerbũ: qd̃ est agito: uexo. & stimula dea: quæ ad agẽdum stimulat. Stimulus aũt a ṽbo græco. στιζω. deducitur: qd̃ significat pungo. Laminas. uel ferreas: uel æreas: quæ igne candẽtes corporibus noxio-
Cõpedes. rũ admouebãtur. Gellius lib. ix. Quid quum ignes ardẽtesq; laminæ: cæteriq; cruciatus admouebãtur? Cruces.
Catasta. patibula. in q̃bus noxii suffigebãtur. Cõpedes. pedũ uincula. Instrumẽtum qd̃ pedibus uinciendis adhibetur: qd̃ alio nomine Catasta uocatur. Tibullus. Barbara luxatos ferre catasta pedes. Marti. Non de plebe damus: nec
Neruus auare uerna catastæ. luue. Squallidus in magna fastidit compede fossor. Apuleius. Et longæ compedis diuturno squallore fœdati caldariũ quærũt. Neruos. Neruũ inquit Festus: Appellamus etiã ferreũ uinculũ: quo pedes: uel etiã ceruices impediũtur. Adagiũ catonis est. parui fures in neruo & cõpedibus habẽtur. magni ĩ auro & purpura uisuntur: erant ãt nerui ueluti funes ad ligãdũ seruos nequã ex neruis boũ seu intestinis facti: græceq; χορ
Carcer. γη: neruũ & intestinũ significat. unde apud nos chorda funis appellatur. Catenas. Catena notũ est instrumen
Numella tum ferreũ. dictum q; sese capiẽdo teneat. a quo catenula diminutiuũ. & Cateno uerbũ: & cõcateno. & catenatim
Catena. aduerbiũ. Carceres. Dictus est carcer. locus noxioꝝ: a coercẽdo: ut inquit Varro: Quia in eo inclusi exire prohibentur. Et carceres sunt equoꝝ termini: unde currere incipiũt. Numellas. Numella ut ait Festus. Genus est uinculi: quo quadrupedes deligãtur. Nonius autẽ. Genus esse ait ligneum ad discutiẽdos noxios paratum: adducẽs hunc locum. Varro lib. s̃cdo de re rustica: de canibus loq̃ns: sic. Cõsuefaciunt quoq; ut alligari primũ possint leuibus numellis: quas si abrodere conãtur: ne id consuescant facere uerberibus eos deterrere solent. habẽt igitur codices omnes tam Plautini: q̃ Marcelliani: Pompeiani: & Varroniani: Numellas. Quapropter Pium interpretẽ nostrum mirari non est satis: qui hoc loco. Nomellas se scribere ait: & a ρομοσ. quod pabulum uel saltum significet: deducere: quia uincula sint lignea quæ ad pedes quadrupedum ponuntur: ut sine custode per pascua secure uagentur: quum p̃cipue apud Festum: Non longe a dictione Numella: uidere potuerit: Numidas dictos i quos græci Nomadas appellent: siue q; ad genus hominum pecoribus negocietur: siue q; herbis ut pecora aluntur. Nam si in illo o in u a latinis uersum est: cur non & in hoc toleretur: tantorum præcipue autorum scriptione & lectione consentientibus. quum ab eodem fonte utrunq; uocabulum deriuetur.

Pedicas. pedum uincula: sicut Manicæ sunt manuum: ut in Mostellaria dicemus. Boias. Boia uinculũ est ex bubulo corio: quo uinciebantur noxii. & a græco fit. Βόειος. enim: bubulum significat. uel ut Festus inquit genus est uinculorum. & tam ligneæ: q̃ ferreæ boiæ dicuntur. Doctores acerrimos. Castigatores: & ueluti magistros nostros: ut prædiximus. Nam quod Saracenus legit: Tortores: ab omnibus exemplaribus tam ueteribus q̃ nouis dissidet. Gnarosq;. assuetos nos afficere uerberibus: & per hoc nostrum tergum probe cognoscentes. Cicatrices. ꝑ uibicibus posuit. Sunt. n. uibices plagarum notæ: dictæ: q ui fiant. Eas nunc legiones copias: exercitusq; forum. ita scribendus est uersus: ut prædiximus: & metri necessitate: & sentẽtiæ concinnitate. forũ autem pro furum: ut collostrum pro collustrum: uoltis pro uultis: & similia. uel sit genitiuus græcus: & φωρῶν græce scribẽdũ. quum omnes codices forum habeant. non autem fuerunt: ut Pius corrigit: passiue dicens interpretãdum esse potiti: hoc est triumphati: quod nullibi auditum est. Id uirtute huius collegæ. omnia superiora: & hæc quoq; ṽba sunt leonidæ. Virtute autem dixit litani collegæ sui id factum esse: quia ut superius uisum est: litanus fuit inuentor huius sycophantiæ: quũ ad eum mercator ille peruenisset: in tonstrina sedentem. Mea comitate. mea facilitate: & lenitate: q me cũ mercatore illo comiter gerere pro atriensi sauria edidici.

Pedicæ.
Boia.
Vibices.

Neruos: catenas: carceres: numellas: pedicas: boias.
In doctoresq; acerrimos: gnarosq; nostri tergi:
Qui sæpe ante in nostras scapulas cicatrices indiderunt:
Eas nunc legiones: copias: exercitusq; forum
Vi pugnando periuriis nostris fumus euge potiti.
Id uirtute huius collegæ: meaq; comitate
Factu n est. Li. qui me uir fortior est ad sufferendas plagas?
Le. Aedepol uirtutes qui tuas nunc possit conlaudare
Sicut ego possum: quæ domi: & duelli malefecisti
Næ illa ædepol pro merito tuo nũc memorari multa possunt.
Vbi fidentem fraudaueris: ubi hero infidelis fueris.
Vbi uerbis conceptis sciens libenter periuraris.
Vbi parietes perfoderis: in furto ubi sis deprænsus.
Vbi sæpe causam dixeris pendens aduersus octo
Astutos: audacis uiros: ualentis uirgatores:
Li. Fateor profecto ut prædicas leonida esse uera.
Verum ædepol næ & tua quoq; malefacta iterari multa
Et uero possunt: ubi sciens fideli infidus fueris.
Vbi præhensus in furto sies: & manifesto uerberatus:
Vbi periuraris: ubi sacro manus sis admolitus.
Vbi heris damno: molestiæ: & dedecori sæpe fueris.
Vbi creditum tibi quod sit: tibi datum esse pernegaris.
Vbi amicæ: q̃ tuo fueris amico magis fidelis.
Vbi sæpe ad langorem tua duritia dederis octo

Qui me uir fortior est. hic interponenda est persona litani. & ascribẽdum: est: ex codicibus antiquis: & metri necessitate. aliter. n. claudicaret uersus. loqtur ergo litanus: qui audito collega eum laudãte: quia uirtute ipsius hoc factum esset: exclamans: quis inquit est fortior me: ad sufferendas plagas? Fortitudinem enim & uirtutem suam in eo esse censet: ut fortius plagas sufferat.

Aedepol uirtutes qui tuas. Ordo & sensus. ædepol si quis sit qui uirtutes tuas possit collaudare: sicut eo possum: Ne ædepol. i. profecto illa nunc multa memorari possunt pro merito tuo. idest multa essent: quæ ex merito tuo memorari possent. Fecit autem transitionem de genere ad genus: quum inquit: uirtutes qui tuas: næ illa ædepol. Illa enim generis neutri relatum uidetur ad uirtutes: sed ad ea omnia refertur: quæ subsequuntur. Scribendum est. Sicut ego possum quæ domi & duelli malefecisti. i. tempore pacis & belli. & non possim quæ domi duelliq; malefecisti: quia uersus non constaret. & possit. non possis: ex codicibus antiquis. & sensus concinnitate. Verbis conceptis. animo placitis: præcogitatis: & prædestinatis. Virg. Aut tu bella cie. cõceptumq; erue foedus. Vbi parietes pfoderis. latrocinandi genus est uecte muros pfodere: & patefacto pariete in alicꝰ ædes introrũpere furãdi gratia hi uecticulanã facere dicuntur: & eoꝝ uita uecticularia. Cato. uecticulariã uitã uiuere: repẽte largiter habere: repente nihil. In furto ubi sis dephensus. dephensus scribẽdum ẽ: ex codicibus antiquis: & recta sñiæ cõcinnitate. Virgatores. uirgis cedẽtes. lorarios. carnifices. Veꝝ ædepol næ & tua quoq; malefacta. scribẽdum ẽ &: & nõ etiã. nã uersus abundaret. næ aũt affirmãtis: nõ ni: ex codicibus antiqs. In furto sies. ꝑ sis. Sacro. ad res sacras. Creditũ. datũ. cõmissum. Quã tuo fueris amico magis fidelis. ita scribi debet: metri necessitate: & nõ: q̃ amico tuo fueris: ut legunt interp̃tes ꝑfati: cõtra metricã rõnẽ. Duricia. tolerãtia. patientia.

Conceptis uerbis.
Vecticulanã facere.

Lictor **Fasces** Lictores. ita scribendum est. & nõ lictoris: ut sit actũs pluralis. Lictor aũt a ligando dictus: is appellatur: qui populo & magistratibus ministrat: uel q uirgaꝝ fasces ligatos gerebant lictores: uel q quũ magistratus populi romani uirgis quẽpiam uerberari iuberet: crura eius ac manus ligare lictores solebant. erant aũt Consuli lictores duodecim. cæteris aũt magistratibus sex tantũ. hi fascem uirgaꝝ ligatum cum securi gerebant. unde duodecim fasces accipi solent pro cõsulatu. uel pro cõsule. & fasces pro magistratu. Affectos. fatigatos: & lassos uirgis ulmeis te uerberando. Relata gratia est. nõ relata est gratia. qa uersus claudicaret. Atq; ingenio nostro decuit.

Decuit ingenio nostro cum dtõ cõstruxit uerbum decuit: ut etiam in ãphitryone: nostro generi nõ decet. Habes ne tu? tu addẽdũ fuit ad metri integritatẽ. nam uersus claudus incederet: nisi adderetur. Hariolare. i. uaticinaris. diuias. Aedepol senem demænetũ lepidum fuisse nobis. subaudiẽdũ dico. uel aliud uerbũ simile. Me esse illi. addendũ fuit illi. metri necessitate. & illi: mercatori intellige. Vbi is hospitẽ iclamauit. is addi opus fuit. & metri necessitate. & sniæ cõcinnitate. is aũt demenætus supplendus & intelligendus est. Hospitem inclamauit. notãdus est modus loquendi. **Inclamauit hospitem** Inclamauit hospitẽ. cum actõ. idest obiurgauit: atq; rephendit.

Validos lictores ulmeis adfectos lentis uirgis.
Num male relata gratia est? collegam collaudaui?
Le. Vt meq; teq; maxime: atq; ingenio nostro decuit.
Li. Iam omitte ista: atq; hoc quod rogo rñde. Le. rogita quod uis.
Li. Argenti uiginti minas habesne tu? Le. hariolare.
Aedepol senem demænetum lepidum fuisse nobis.
Vt adsimulabat sauriam me esse illi: q̃ facete?
Nimis ægre risum continui ubi is hospitem inclamauit
Q d' illic sese absente mihi fidem habere noluisset:
Vt memoriter me sauriam uocabat atriensem.
Li. Mane manedũ. Le. quid ẽ? Li. pbileniũ est ne hæc q̃ intus exit?
Atq; argyrippus una? Le. opprime os. is est. subausculte mus.
Lachrymantem lacinia tenet lachrymans: quid nã esse dicam?
Tacite ausculte mus. Li. atat hercle modo mihi in mentem uenit.
Nimis uellem habere perticam. Le. quoi rei? Li. qui uerberarem
Asinos: si forte occœperint clamare hinc ex crumena.

Argyrippus. Phileniũ. Litanus. Leonida.

Ar. Vr me retentas? Ph. quia tui hinc amans abeũtis egeo?
Ar. Vale. Ph. ah quãto ãplius ualerẽ: si mecũ hic maneres.

Quod illic sese absente mihi fidem habere noluisset. ita scribendus est uersus. metri necessitate. & sniæ cõgruitate. nõ cum se absente: ut insulse corrigit Pius interpres: cõtra ṽsus integritatẽ. Mane manedũ. geminãdum ẽ ṽbum mane: nã si unicũ scribatur: ṽsus nõ consistit. **Lacinia.** Lacinia. ueste. q̃q̃ laciniæ pprie sunt scissuræ extremaq; uestium decoris cã factæ: a quo uestes laciniatæ appellantur: a lacerando dictæ. Suetonius de caligula. ita se proripuit e spectaculis: ut calcata lacinia togæ præceps per gradus iret. Atat hercle: modo mihi in mentem uenit. ita scribi debet. & addi mihi: uersus necessitate. nam aliter claudicaret. Qui uerberarem. qui pro ut. Asinos. **Crumena.** ad illud illudit: q pretium asinorum in crumena habebat. Ex crumena. Crumena scribendum est: & non crumina: quod ostendit metri huius ratio. est enim longa penultima. & per. e. scribitur. Est aũt Crumena ut in uocabulario nostro diximus: quã & bulgã: & folliculum: & Manticam: aliter appellamus. hoc est sacculus scorteus. uocabulum ẽ a græco deductum: a uerbo κρυπτω: quod significat occulto: quia in illa occultentur pecuniæ. eadem & Marsipium appellatur. Pius hoc loco mente alienatus: dum bulgæ uocabulum exponere nititur: Pom**Bulga.**peium falso adducit. nam Marcellus est: non Pompeius. qui sic ait. Bulga est folliculus omnis: quem & crumenam ueteres appellauerunt: & est sacculus ad brachium pendens. Lucilius. Cui neq; iumentum est: nec seruus: nec comes ullus. Bulgam & quicquid habet nummorũ secũ habet omne. Cum bulga cœnat: dormit: lauatur: omnis in una spes hominis bulga &c.

CVr me retentas. Idem est genus carminis huius scenæ: cum superiore: tetrametrũ uidelicet catalecticum: septẽ constãs pedibus: & una syllaba. Introducũtur in ea Argyrippus adolescẽs: & philæniũ amasia eius: conquerentes: q disiũgi ab inuicẽ cogãtur: pcepto. & iussu cleretæ lenæ: matris ipsius puellæ. Deinde supueniunt litanus & leonidas serui duo: qui adeo & adolescentẽ & puellã ludificant priusq̃ pecunias crumenæ exhibeãt: ut desiderio potiundi argenti Argyrippus se a seruo equitari patiatur. Vnde & Argyrippus ei nomen inditum est: quasi ob argentum equus. Cur me retentas. i. retines frequẽtatiuum est a uerbo retineo: a cuius ultimo supino fit retẽto. as. loquitur argyrippus ad philæniũ: quẽ iussu lenæ abire uolentem puella retinebat lacinia: ut uisum est supra in fine superioris scenæ. Quia tui hinc amans abeũtis egeo. hinc addẽdum fuit metri necessitate. nã aliter uersus nõ cõsisteret. teneo inqt puella te: quia te amo: & tui abeuntis egeo. Ah quãto amplius ualerem. ita scribẽdum est: ex codicibus antiqs. & nõ aliquãto. Si mecum hic maneres. mecum addẽdum fuit: metri necessitate. nam aliter uersus uno pede mancus sit. ualerem inquit puella multo amplius: si mecum hic maneres.

Affers morbum.nõ corporis:sed animi mœrorẽ:atq; tristiciã. Mater supremum tua mihi dixit. ita scribendum est metri necessitate.& nõ:mihi tua dixit.Supremum autẽ:ṽbum.s.hoc est uale. Acerbum funus.imaturã mortẽ.funus pro morte posuit.ut Virg.Nec moritura tenet crudeli funere dido.ponitur & interdum p cadauere.Terentius.Interim effertur funus.Nõnunq̃ pro sepulcho. Virg.Ergo instauramus polydoro funus.Inde funerare pro sepelire accipitur.Nam proprie funus dicitur pompa illa:quæ fit in exequiis mortuorum:a funibus:quia incensi funes mortuis pferebantur. Mitte quæso.i.dimitte me.per aphæresim.nã puella illum retinebat: Funus.

Ar. Salue.Ph.saluere me iubes:quoi tu abiens affers morbum.
Ar. Mater supremum tua mihi dixit:domum ire iussit.
Ph. Acerbum funus filiæ faciet:si te carendum est.
Li. Homo hercle hic exclusus ẽ foras.Le.ita res ẽ.Ar.mitte quæso.
Ph. Quo nunc abis? quin tu hic manes? Ar.mox si uoles manebo.
Li. Audin tu hunc ut opera nocturna largus est? nunc & enim est.
Negociosus interdius.uidelicet solon est:
Leges ut conscribat:quibus se populus teneat.gerræ.
Qui sese parere apparent huius legibus profecto
Nunq̃ bonæ frugi fient.dies noctesq; potent.

manu ad uestẽ iniecta. Mox si uoles manebo.ita habẽt codices oẽs antiqui:& noui.quo magis mirãdum est: Sarracenũ interp̃tem scribere legere se malle Nocte si uoles manebo:ex sequenti uersiculo opera ut largus ẽ nocturna.(Nam Pius alter somniculosus interpres sicco pede hæc oĩa pertransiuit). Scribẽdum igitur censemus mox:ut habent exẽplaria oĩa:& nõ nocte.Et sensum hunc agnoscimus.Mox.i.paulopost:si uoles:manebo tecũ:hoc est quũ ego me interfecturus sim breui:si tu quoq; uoles me sequi:& te pariter interimere:& ad inferos mecũ una descẽdere:tecum manebo:quẽ sensum sequẽtia indicãt:quũ inqt:apud horcũ mox te uidebo:cũ sequẽtibus duobus ṽsibus.

Audin tu hũc:ut opa nocturna largus ẽ?nũc & enim.ita scribi oportere cẽsemus ṽbũ hunc:metri necessitate.Nã aliter nõ cõsisteret.& nõ inficiamur litanũ accæpisse ṽba argyrippi in eũ sensum:quẽ Sarracenus existimauit:hoc ẽ mox:p nocte futura:ita ut se obtulerit cũ illa noctẽ agere:nã hæc oĩa ṽba approbãt hãc sniam.ueṝ sequẽtia clare ostẽdũt:illũ aliter & in alio sensu p̃dicta ṽba ptulisse.inqt ergo litanus:eã hñs opinionẽ:q argyrippus se cum illa noctẽ agere polliceretur:Audis ne hunc:ut largus ẽ opa nocturna?idest:ut liberalit̃ pollicetur operã suã nocturnã? Nũc & enim negociosus interdius.nũ enim interdius i.diurnus:ac si dicas:dũ dies est.Est.n.nomẽ Interdius.a.um.sicut pdius.a.um.& interdũ ẽt aduerbiũ:ut dicemus in aulularia. Negociosus ẽ.i. multis negocijs abundat:& nõ uacat. Videlicet solon ẽ.expositio ẽ p̃dictoṝ.ac si qs dicat.& q̃ negocia hẽt?& ipse rñdeat:uidelicet solon est.hoc ẽ:iste argyrippus ẽ alter Solon:q leges atheniẽsibus cõscripsit:nã & hic interdius leges cõscribit:qbus se populus teneat.postea inqt. Gerræ.Gerræ dicuntur nugæ.& ineptiæ.ita exponit Nonius:locũ hũc citãs.hoc ẽ nugæ istæ sunt q hic argyrippus leges cõdat.Gerræ inqt Festus:Crates uimineæ. Athenienses quum syracusas obsiderent:& crebro gerras poscerẽt:irridẽtes siculi Gerras clamitabant:uñ factũ ẽ:ut gerræ p nugis & cõtẽptu dicãtur. Qui sese parere apparent.pfecto inqt Litanus:ii nunq̃ bonæ frugi fint:q sese parere apparẽt legibus huius argyrippi:nã dies noctesq; potẽt:hoc est in cõmessationibus & ebrietatibus semp uersẽtur. Bonæ frugi.bonæ utilitatis:licet frugi indeclinabile sit:& oĩs generis.accipitur tñ interdũ p frugalitate:& utilitate. Solon aũt atheniẽsis phũs fuit:unus ex.vii.Sapiẽtibus a tota græcia decantatis:Cuius p̃cipuũ illud dictum celebratur:Spectãdũ esse finẽ uitæ.Omniũ septẽ hæc sunt noĩa.Cleobulus lindius: Chilon lacedæmonius periãder corinthiacus:uel ephyreius:qa Corinthus Ephyre quoq; est appellata.Pittacus mitylenæus.Solon atheniẽsis: uel Cecropius:qa Cecropii atheniẽses uocãtur:a cecrope eoṝ antiquo & primo rege.Bias prienensis:uel prieneus:Thales milesius.Quoṝ apophthegmata.hoc est dicteria:seu sapienter dicta:sic græce scripta sunt. Interdius. Gerræ. Frugi.

ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ ἔπος πόλιν.οὔνομα φωνήν.
μέτρον μὲν κλεόβουλος ὁ λίνδιος εἶπεν ἄριστον.
χίλων δ᾽ ἐν κοίλῃ λακεδαίμονι.γνῶθι σεαυτόν.
ὃς δὲ κόρινθον ἔναιε.χόλου κρατέειν περίανδρος.
πιττακὸς.οὐδὲν ἄγαν ὃς ἔην γένος ἐκ μιτυλήνης.
τέρμα δ᾽ ὁρᾶν βιότοιο σόλων ἱεραῖς ἐν ἀθήναις.
τοὺς πλέονας κακίους δὲ βίας ἀπέφηνε πριηνεύς.
ἐγγύην φεύγειν δὲ θαλῆς μιλήσιος ηὔδα. Hos uersus nós ita latinós fecimus.

Nomina:dicta:urbes Sapientum concino septem.
Mensuram in cunctis Cleobulus lindius effert.
Semet nosse autem curua in lacedæmone Chilon.
Ex ephyre Periander ait:Compescere bilem.
Pittacus inde:Nihil nimis:urbs quem dat Mitylenæ.
Cecropius spectanda Solon iubet ultima uitæ.
Peiores q; Bias plures tulit esse prieneus.
Mileto fugienda Thales uadimonia censet.

Hos eosdem uersus Pius ille arrogantissimus Plauti interpresse latinos fecisse acclamitans in Aulularia cōmētariis inseruit: quos qui uidere cupit: ibi inspiciat: Quātumq; inter eius nostramq; interp̄tationem differat: si modo græcis litteris pollet: iudicet. Id unum reticendum nequaq̄ censuimus: q̄ quum ille alienis trutinandis semper inhians Sidonii uersum damnaret: qui quodam loco scripserit: Thales mileto genitus uadimonia culpat: quoniā Thales prima longa posuisset: quam græci breuem proferant: ipse idem Pius tam seuerus alio℞ censor suū interim u̇sum penultimū nō perpēdit. nec errorē uidit a se cōmissum in syllaba ultima nois Bias: quā breuē posuit: quum longa sit: ut uidere poterat in uersu græco græcis litteris ibidem ascripto: si modo græcarū litterarum: & syllabarum cognitionem teneret: quo℞ utroq; carere tam bellum interpretem & nugatorū nugacissimū: nō hoc solo: sed multis & pene innumerabilibus aliis huius plautinæ commētationis locis magis clarū ē: q̄ solis radii esse olim quum sudum est: solent: ut poetæ uerbis: ex Milite glorioso utamur. Non pedem discedat. non discederet per spacium unius pedis. Si licessit. si liceat: si licitū sit. Huius sermonē accipiā. subaudi ut: sensus est: tace iā: ut ego auscultem quid hic loquatur.

Le. Næ iste hercle ab ista non pedem discedat: si licessit.
Qui nunc festinat: atq; ab hac minatur sese abire.
Li. Sermoni iam finem face tuo. huius sermonem accipiam.
Ar. Vale. Ph. quo ꝑperas? Ar. bene uale. apud horcū mox te uidebo.
Nam equidem me iam quantū pōt a uita abiudicabo.
Ph. Cur tu obsecro immerito meo me morti dedere optas?
Ar. Ego te? quā si intelligam deficere uita: iam ipse
Vitam meam tibi largiar: & de mea ad tuam addam.
Ph. Cur ergo minitaris tibi te uitam esse amissurum?
Nam quid me facturam putas: si istuc quod dicis: faxis?
Mihi certū ē efficere in me omnia eadem quæ tu in te faxis.
Ar. O melle dulci dulcior mihi. Ph. certe tu uita mihi es.
Complectere. Ar. facio lubens. Ph. utinam sic efferamur.
Le. O litane: uiden ut ē miser homo qui amat? Li. immo hercle uero:
Qui pendet multo ē miserior. Le. scio: qui periculum feci.
Circunsistamus alter hinc: hinc alter appellemus.
Li. Here salue. Le. sed num fumus ē hæc mulier quā amplexare?

Apud horcū mox te uidebo. Ex his patet snia nostra superior sed addēdū fuit hic mox:
Abiudicare necessitate metri: & sniæ cōgruitate. Abiudicabo. remouebo auferā. Abiudicare ꝓprie est p sniam aliqd ab ali
quo auferre. Et abiudicati rei dicuntur: q a iudice sunt ad mortē cōdēnati: quasi a uita ablati per iudicis sniam.
Adiudicare Adiudicare aūt ē p sniam & iudiciū aliqd alicui tribuere: uel creditori addicere. Deficere uita. carere: uel pri
uari. usurpatur. n. uerbū deficio in hac quoq; significatione & tunc cū abltō cōstruitur. sine ꝓpositione Martia
Deficere. nus: Tum demū id agere cōsiliū erat: quū uita defecit. Interdū significat desum & datiuo iungitur. Virg. Quum
iam glandes atq; arbuta sacræ deficerent syluæ. Inde defectus pro absentia & carentia capitur: ut multi defectu
medico℞ perierunt: hoc ē: qa eis defuerūt medici. Aliqñ significat desisco: ac recedo a ductu atq; iperio alterius:
& q̄si rebello & abltō iungitur cū ꝓpositione. Quintus curtius iā duæ legiōes ab eo defecerāt. hinc defectio dicitur recessus: uel militū ab iperatore: uel ciuitatis a dño. Aliqñ debilitor. & uiribus exhaurior. uñ defecti appellantur debilitati atq; exhausti. & inde defectus solis: uel lunæ: hoc ē debilitatio: uel luminis exhaustio. & est absolutū: nullū exigēs post se casum. interdū significat relinquo. & actm̄ exigit casum. Cice. q ea me solatia deficiunt: q cæ
Amitto. teris nō defuerunt. & alibi. p Sex. roscio. Tēpus me citius q̄ oratio deficeret. Esse amissu℞. dicimus Amitto pecuniā. i. pdo. & amitto hūc a me. i. remoueo. Terētius in phor. nā neq; quo mō a me amittā inuenio: neq; uti retineam scio: & ita accipi pōt hoc loco. tibi te uitā esse amissu℞: p adēptu℞ tibi uitā. uel cur minitaris tibi: te uitā esse amissu℞. i. perditu℞: ut pronomen tibi ad uerbum minitaris referatur: nō ad participium amissu℞. Oia eadem. i. quæcunq; in te facies: ego in me faciā. & scribeñ. ē eadē. ex codicibus antiqs. nō tandem. O melle dulci dulcior mihi tu es. delēda sunt illa u̇ba tu es. metri necessitate. & sermonis elegātia. uti plane supflua. Certe tu uita mihi es. ita & hæc scribēda sunt. eadē metri rōne. & delēda dictio enim. etiā ex codicibus antiqs. q̄ qdē in
Efferre. terp̄tes nostri Pius & Sarrace. nō uiderunt. Vtinā sic efferamur. i. sepeliamur philænii u̇ba sunt. in cōplexu argyrippi existētis. efferre ē sepelire. Lucillius. Depugnabunt p te ipsi. & morientur. ac se ultro efferēt. alias significat. p ferre. Virg. Tum satus anchisa cestus pater extulit æquos. iterdū leuare erigere. Idē. ondit dextrā isurgēs entellus: & alte extulit ille ictū. aliqñ puehere. extollere. Idē. extulit hæc decios. Cice. Nimiū forsan hoc illi mirētur: atq; efferant. plærunq; extra ferre. Plautus. Ne pedem domo efferrē. hinc tractum qdā existimāt: ut efferri cadauer dicatur: dū celebratur funus: uel dū sepelitur: q̄si extra domū ferri: qd̕ falsum ē. nā efferri dicitur: q̄si puehi: & extolli: qa cum pōpa ferri solebat: humeris claro℞ uiro℞ feretro suppositis: qd̕ nūc quoq; fieri uidemus: pp qd̕ mortuos
Superbus. antiq: nō solū elatos: sed etiā supbos uocabāt. O litane uiden ut est miser hō q amat? ita scribēdus est u̇sus: metri necessu. nā aliť nō cōsisteret: qd̕ qdē neq; Pius: neq; Sarra. interp̄tes uiderūt. Sed nū fumus. leonidas loqtur.

Quia oculi sunt tibi lachrymátes.eadẽ psona leonidæ hic pponẽda est.Sensus ẽ clarus.flebat.n. argyrippus: dũ philæniũ cõplecteretur:præ nimio amore:& dolore:q ab ea separãdus esset:icirco Seruus rogauit an mulier quã cõplectebatur fumus esset:q solet hoĩbus lachrymas excitare.q̃ sit causa ut fumus oculos infestet:& lachrymas excitet:Aristoteles in pblematis differit:qa enim inqt infirmissimi sunt.laxioresq;:& referti meatibus:oẽ qđ aere est mordaciss.mũ eis est:ut acetũ:cepa & id genus. Patronus q.ordo est pdidistis eũ:q futurus fuit uobis patronus. Futurus.qa quum pater mortuus fuisset:ipse argyrippus in illius locũ successurus erat dñs seruis.

Fumus cur oculos infestet.

Ar. Quidum:Le.quia oculi sunt tibi lachrymantes ego rogaui.
Ar. Patronus qui uobis fuit futurus perdidistis.
Li. Equidẽ hercle nullum perdidi.ideo quia nunq̃ nullum habui.
Le. Philænium salue.Ph.dabunt di quæ uelitis uobis.
Li. Noctem tuam:& uini cadum uelim:si optata fiant.
Ar. Verbum caue faxis uerbero.Li.tibi equidem:nõ mihi opto.
Ar. Tum tu loquere igitur quid lubet.Li.hunc hercle uerberare.
Le. Quisnam tibi istuc adcredat cinæde calamistrate?
Tun uerberes me qui pro cibo habeas te uerberari?
Ar. Vt uestræ fortunæ meis præcedunt litane longe.
Qui nunq̃ hodie usq; ad uesperum uiuam.Li. quapropter q̃so?
Ar. Quia ego hãc amo:& me hæc amat:huic aũt qđ dẽ nusq̃ qcq̃ ẽ.
Hinc me clamantem ex ædibus delegit huius mater.

Ideo qa nullũ nũq̃ habui. duæ negationes p una positæ sunt .i.qa nullũ unq̃ hũi. scribẽdum ẽ aũt nũq̃: ex codi.antiqs:& metri necessitate. aliẽ.n. ṽsus nõ consisteret. & nõ unq̃:ut Pius & Sarrace. interptes legũt: contra metricá rõnẽ. Dabunt dii q̃ uelitis. Cur Pius iterptes hic scribi pcipiat diũt pro dent ipse uideri: oẽs quidẽ codices manu scripti:& impressi hñt dabunt:qđ nec ṽsui nec sñiæ repugnat nã sicut tẽpus p tpe: ita & modus p modo a poetis usurpatur:ut oĩbus uel mediocriter dictis liquet. Noctem tuã.i. noctẽ tecum. Verbum caue faxis.faxis.p facias.ṽba sunt argyrippi ægreferẽtis:q seruus optauerit noctẽ philænii.Vñ ille ṽsutus ridet. Tibi qdẽ: nõ mihi opto.noctẽ philænii.s.& cadũ uini. Tum tu loq̃re igitur.ita scribeñ.ẽ:metri necessitate.nõ tũ tu igitur loquere.ut legũt iterptes pfati cõtra ṽsus rõnẽ. Hũc hercle uerberare. seruilis iocus est.nã qa argyrippus dixerat:tũ tu loq̃re igitur qd luber:rñdet litanus:lubet mihi hunc ṽberare.Quod aũt Sarracenus loqtur:nec ipsi qdẽ satis intellectũ putamus:ita.n.ait.hunc ṽberare.hunc tractes:& manu attingas:hoc dicit:qa pecunias in crumena deferebat ut attractaret.hæc ille.queq; sensum eliciat:q tripodas cõsulat. Cinæde.Cinædus dicitur.q̃si ρέμοσ αιδουσ. hoc ẽ uacuus pudoris & reuerẽtiæ:ut ait Dionysius:& in magno etymologico apud græcos legitur.uel a κινέω qđ significat moueo & attrecto.& αιδοια.i.uirilia & pudẽda.Is aũt appellatur:q & paticus:cuius oppositũ ẽ draucus.Draucus.n.a δράω.i.facio deducitur.& is dicitur q obscenã libidinẽ exercet in alteꝝ.cinædus aũt:uel paticus:q eã libidinẽ admittit & patitur.q qa draucoꝝ uirilia attrectare ad cõcitãdã eoꝝ in se libidinẽ cõsueuerũt cinædi sunt dicti. Calamistrate.calamistro ferro ignito comã inustæ.Est calamistrũ:uel calamistrus:utroq;.n.modo dicemus:acus ferrea:qua capilli intorquẽtur:& mulieres se ornãt.qđ instrũm qa in cinere calesit:ut capillos melius intorquere possit:icirco q ea ministrabãt a cinere cinerarii appellabantur.& id ipsum in priapeis significatũ ẽ:eo epigrámate.Quũ quãdã rigidus deus uideret feruenti caput ustulare ferro ut mauræ similis foret puellæ.Cicero in oratore.remouebitur insignis ornatus:quasi margaritarum.nec calamistri adhibebuntur.Tacitus itẽ in libro de oratoribus.Malim hercule Caii gracchi ĩpetum:aut Lucii crassi maturitatẽ: q̃ calamistros mecœnatis.Et scribẽdum est.Quisnã tibi istuc adcredat.nõ quisnã istuc tibi adcredat.quia uersus non cõstaret:sed uno mutilas pede incederet: qđ nec uiderunt interptes iam dicti. Adcredat.p credat positum ẽ. ex more antiquo. Tun ṽberes me?addẽdum fuit me.metri necessitate:& sñiæ cõcinnitate.est.n.rñsio ad illud: hunc hercle ṽberare.Tu ne inqt leonidas ṽberes me?q loco cibi soleas ṽbera sustinere & cupe?ut sic ṽberonẽ illum:& ṽberari solitum dicat:ac uelut obiiciat de seruili more.qđ aũt Sarracenus inqt.Tũ uerberes. p tũ uerberes:inscitiã illius redolet cõsuetã.quẽadmodum & illud qđ seqtur.qui p cibo habeas uerberari.qđ sic exponit. Id qđ parasitis cõtingit:qui dum q̃runt alienũ cibum:patinas usq; in caput frãgi patiuntur. Vt uestræ fortunæ.ṽba sũt argyrippi ad litanũ:cũ quo ipse loq̃batur.nã leonidas litano illud rñdit nõ uocatus:sed irritatus illis ṽbis hũc hercle ṽberare. Qui nũq̃ hodie usq; ad uespeꝝ uiuã.ita scribi debet ṽsus:& metri necessi.& sñiæ cõgruitate.& ex cod.ãtiqs.Quõ aũt ṽsum ipm itellexerint:Pius & Sarrac.legẽtes:q hodie usq; ad uespeꝝ uiuã:cõtra metri rõnẽ.& sñiam clarissimã:atq; ãtiquos codices:cæteri iudicẽt. Et me hæc amat.ita scribẽdũ ẽ.metri necessitate. nõ & hæc me amat.qa ṽsus claudicaret. Huic aũt qđ dem.addẽdũ quoq; fuit.aũt:ad ṽsus itegritatẽ: cui pes unus identidẽ deficeret. Delegit.abegit:eiecit.nã ut diximus in ãphitryone:Delegare pter alias significatiões: significat dispartire:& discindere:ut dicit Nonius:allegãs eũ locũ:si cui fautores delegatos uiderint.Delegare ẽt est demandare & cõmittere:ut diximus in nostro uocabulario.Cicero post delegatã mihi hãc puinciã.Suetoni. Nulli delegauit officium suũ:ut nõ adiiceret:Scis qd mihi opus sit.Quæ aũt garrit Pius dicens.quid si legis delegauit?Scrupulosius tñ & indagatius uim huius uerbi delegere quærens succurrit ex etymo græco detortum. Si quidem græcis usitatum ẽ hoc uerbum αμελέω pro eo ferme qđ est despicio:nã græcæ facundiæ Plautus

Cinædus. Draucus. Calamistrus. Cinerarii. Delegare.

imitator delegere p eo qd' est cũ despectu & irrisione expellere dixit exquisitim. In puerbiis græcis v̄bum hoc inuenies i hoc ferme significatu: oĩa sunt funlia: & somniu plenissima: quũ nihil tale apud græcos legatur. neq; ... λεγω usq; uisum sit. ... λεγω ... aũt intelligo significet: ædifico: psuadeo: lego. Rursum aũt: λεγο sex hēat significationes. dico: mẽsuro: colligo: sortior: dormio: curo. q̃ quidẽ nihil attinent ad v̄bum hoc delegit a Plauto nostro usurpatũ. Argẽn uiginti minæ me modo ad morte appulerunt. addẽda fuit dictio modo: ad v̄sus integritatẽ: q aliter claudicaret. Modo aũt uel p nũc interptare: uel p tantũmodo. ac si dicat uiginti tãtũ minæ sunt: quæ mihi mortẽ cõsciscunt: quũ eas quanq; paucæ sint nõ habeã.

Modo.

Modo. n. tẽpus significat psens: uel mox pteritum: uel mundum pteritũ. uel statim futurũ. ut modo id ago. modo ueni. modo id dicebã. modo faciã. a quo fit a mõ p post hac: quo & Apul. utitur. ut amõ nõ uidebis me in foro euntẽ sine psidio. & postmodũ. ac postmõ. Ouidius in ibin postmodo si pges: in te mihi liberiãbus &c. Et mõ p tãtũ accipitur: ut pge modo: & qua te ducit uia dirige gressum. & apud Terẽtiũ tace modo. & hoc loco. ab hoc aũt solũmodo & tãtũmodo deducuntur. Daturũ se ipsi dixit. ita scribendũ ẽ: metri necessitate. & etiã ex codi. antiqs: in quibus ipsi daturum utiq; scriptum est: nõ ipse daturus: ut legũt Pius & Sarracenus interptes agrãmati: contra omnem latinitatis normã.

Argenti uiginti minæ me modo ad mortem appulerunt.
Quas hodie adolescens diabolus daturum ipsi se dixit.
Vt hanc ne quoq; mitteret nisi ad se hunc annum totum.
Videtin uiginti minæ quid pollent: quidue possunt?
Ille qui illas perdit saluus ẽ. ego qui non perdo: pereo.
Li. Iam dedit argentũ? Ar. non dedit. Li. bono animo es: ne formida.
Le. Secede huc litane: te uolo. Li. si quid uis. Ar. obsecro uos:
Eadem istac opera suauius est complexos fabulari.
Li. Non omnia eadem atq; omnibus here suauia esse scito:
Vobis est suaue amantibus complexos fabulari.
Ego complexum huius nihil moror: meum aũt hic aspernatur.
Proinde istud facias ipse quod faciamus nobis suades.
Ar. Ego uero & quidem ædepol lubens. interea si uidetur
Concedite isthuc. Le. uin tu herum deludi? Li. dignum ẽ sane.
Le. Vin faciam ut me philænium præsente hoc amplexetur?
Li. Cupio hercle. Le. sequere hac. Ar. ecquid uos salutis cõlocuti?
Le. Auscultate: atq; operam date: & mea dicta deuorate.
Primum omnium seruos tuos nos esse non negamus.
Sed si tibi uiginti minæ argenti proferentur:
Quo nos uocabis nomine? Ar. libertos. Le. at non patronos?
Ar. Id potius. Le. en uiginti minæ hic insunt in crumena.
Has ego si uis tibi dabo. Ar. di te seruassint semper.
Custos herilis: decus populi: thesaurus copiarum.

Videtin. p uidetis ne. Quid pollẽt: qdue possunt. idẽ ẽ p duo diuersa v̄ba platum: pollere. n. ẽ potẽtem ẽẽ. & similiṫ posse. Qui illas pdit. nam q̃ meretricibus dãtur: p amissis cẽsentur: & pditis. Qui nõ pdo. hoc ẽ: q nõ habeo qd' tradã huic lenæ. Si qd uis. subaudi dic: uel iube. nã qd Pius ait: supuacare dictionẽ fasum ẽ: & rude. nã si tollatur: v̄sus claudus fiet. Nõ oĩa eadẽ. ita scribeñ. est: metri necessitate: nõ aũt. Nõ eadem oĩa: ut legunt interptes illi ceci cõtra v̄sus rõnẽ. Vobis ẽ suaue. ordo est. uobis amãtibus suaue ẽ: uos cõplexos fabulari. Nihil moror. nõ curo. nihilipendo. Morari dicimus tripliciṫ uel in mora aliquẽ detinere. ut supra: hic me moratus ẽ. & apud Quintil. qd me ad huc pater detines? qd moraris abeuntẽ: uel expectare. Virg. Et tua pgenies mortalia demoror arma: unde moras pro expectationibus accipimus. uel curare & æstimare: ut hoc loco.

Morari.

Hic aspernatur. hic scribẽdũ ẽ: & subaudiẽdũ litanus. nõ philæniũ: ut exponit Sarracenus interpres parũ scitus.

Ego v̄o. v̄ba sunt argyrippi: in cõplexũ philænii se v̄ttis. Cõcedite isthuc. demõstrato digitis: uel nutu: loco remotiore. Vin tu herũ deludi? leonidæ ad litanũ v̄ba sunt: q in remotiorẽ ut diximus locũ secesserãt. Et addẽdũ fuit tu: ad metri integritatẽ. aliter. n. nõ cõstabat. Dignũ ẽ sane. hoc ẽ: ita meretur pfecto: & ita fieri dignũ ẽ. Sed cur Pius iterpres hic corrigat: dignust: p dignus ẽ: nõ itelligimus: quũ nec sniæ: nec v̄sus rõni obest: quominus dignũ ẽ scribatur. & ita hẽant oẽs codices. Ecqd uos salutis cõlocuti? Argyrippi v̄ba sunt ad leonidã & litanũ q quũ iter se cõfabulati fuissent: demũ ad illũ & ad philæniũ recta ibãt. Tractastis ne inqt in cõsilio qd' fecistis aliqd ad salutẽ meã ptinẽs? Et addẽdum fuit uos: & scribẽdũ cõlocuti: metri necessitate. nã aliṫ v̄sus mancus fuisset. qd' quidẽ ab interptibus nostris Pio & Sarraceno uisum nõ fuit: mutilum interim uersum relinquẽtibus.

Deuorate. loqtur ut serui: q quũ paulũ libertatis nacti sunt: in dicendo pcaciores fiunt. At nõ patronos? addẽdum fuit at: quia uersus mutilus fuisset: sed & sniæ & eloquutionis integritas ita requirebant. En uiginti minæ. Addendum fuit en: ad uersus integritatem: cui pes unus defuisset. Copiarum. diuitiarum.

Collóca.i.repone.lócare.n.& collocare inter cæteras ſignificationes quas habet ſignificat reponere. ut Latius
in aulularia dicemus. Nolo ego te q mihi ſis herus:onus iſtuc ſuſtinere.ita ſcribi debet uerſus:metri neceſſita-
te.& nó:qui herus ſis mihi:ut legunt interpres pfati. Baiulabo.portabo.a baiulis tractū ē v̄bum.Baiuli aūt ap- Baiulo.
pellātur:q onera:mercedis grauia ꝓpriis humeris portāt.a baiis oppido Cāpaniæ:iuxta lucrinum ſinū:īter puteo Baiulus.
los:& Miſenū montē ferulisſimo & amœniſſimo.de quo Hor.Nullus in urbe locus baiis ꝓlucet amœnis.ī quo Baiæ.
ꝓpter cōſuetum aduenaꝝ multitudinē:ob aquas calidas in eius agro exſtentes:& ad uoluptatē:& ad curándos
uarios morbos cōmodiſſimas: magna erat huiuſmodi hoīum gerulorum copia.

Salus interioris corporis:amoriſq; imperator.
Hic pone:hic iſtam colloca crumenam in collo plane.
Le. Nolo ego te qui mihi ſis herus onus iſtuc ſuſtinere.
Ar. Quin tu labore liberas te:atq; iſtam imponis in me.
Le. Ego baiulabo:tu ut decet dominū ante me ito inanis.
Ar. Quid nūc?quid ē?qn tradis hac crumena herū impreſſatū?
Le. Hanc quoi daturus hanc iube petere atq; orare mecum.
Nam iſtuc procliue ē quod iubes me plane conlocare.
Ph. Da meus ocellus:mea roſa:meus animus:mea uoluptas:
Leonida argentum mihi:ne nos deiunge amantis.
Le. Dic igitur me tuum paſſerculū:gallinam:coturnicem:
Agnellum:hædillum me tuū dic eſſe:uel uitellum.
Prehende auriculas:compara labella cum labellis.
Ar. Ten oſculetur uerbero? Le. q̄ uero indignum uiſum eſt?
Atqui pol hodie non feres:ni genua confricantur.
Ar. Quiduis?egeſtas imperat:fricentur:da nunc quod oro.
Ph. Age mi leonida obſecro fer amanti hero ſalutem.
Redime iſthoc beneficio te ab hoc.& tibi eme hūc iſto argēto.

Añ me ito inanis. ita ſcribendū eſt.metri neceſſitate.& nō āte ito inanis.qa pes unus deficeret uerſui.neq; ante te:ut multi codices hñt.ueteres.n.& manuſcripti ante me hñt:qḋ & ſniæ cōgruit. Quin tradis.qn facis:quin reddis. Hac crumena heꝝ impreſſatum.ita ſcribeñ.ē.metri neceſſitate.nā aliť nō cōſiſteret v̄ſus. impreſſatū v̄o ex cod.antiqs.hoc eſt oneratū. grauatū.q̄ qdem noſtri interp̄tes non aduerterunt. Orare mecū.i. orare me. Mecū.n. ꝓ me Mecum: ꝓ
poſuerunt antiqui:ut me.
alibi ſæpius eſt uidere apud hunc poetā : &
etiā Apuleiū.Sed Virgilii v̄ſus ille:quem Pius citat in teſtem:Mecū erit iſte labor:nō rite ꝑfecto ab illo citatur.nā
ibi mecum nō me ſignificat.ſed meus:uel apud me. Procliue.facile.qa ꝓcliuia oīa ſunt deſcenſu faciliora. uñ
dicimus:rē eſſe in ꝓcliui:hoc ē facilē factu:& paratā. Me plane cōlocare.addēdum fuit me:ex codi.antiqs: & Procliue.
metri neceſſitate. Meus aius.ita ſcribēdum oīo cēſemus:metri neceſſitate.nā aliter v̄ſus claudicaret. Sūt.n.oēs
nti ꝓ uocatiuis poſiti:ſicut meus ocellus.Sup quo doctoꝝ iudicium requimus.nō interp̄tū iſtoꝝ ſomniculoſoꝝ: Ntūs pro
qui ſup hoc nihil dixerūt:corruptū interim & cōfuſum v̄ſum relinquētes. Leonida.ex hoc patet ꝑferri debere uctō
nomē hoc:tertia ꝓducta:& ſecūdā eiuſdē lōgā eſſe.Sunt.n.duo ſpondæi. Coturnicē.auis eſt parua:quā uulgo Leonidas
qualeā appellāt.De hac Ply.lib.x.cap.xxiii.multa.& inter cætera hæc.Coturnicibus ueneni ſemē gratiſſimus ci- tertia pro
bus:quā ob cām eas dānauere mēſis:Simulq; comitialē ꝓp morbū deſpui ſuetū:quē ſolæ aīalium ſentiunt: ꝓter ducta.
hoīem.Alexāder quoq; aphrodiſieus in ꝓblematis ſuis:Coturnices inqt eleboꝝ comedūt hoībus letalē:eā enim Coturnix.
eſcā alimoniāq; eſſe coturnicū gratiſſimā inqt Ambroſius.eaſq; naturali quodā tēperamēto ſui corporis uim pa
buli nocentis euitare. ορτυξ græce uocatur ea auicula.& dux eaꝝ ορτυγομητρα. quia coturnicibus ſit uelu Ortygome
ti ꝓfinitor:& qui modū menſuráq; eis adhibet.uulgo illū regē qualeaꝝ noīant.Verſus aūt hic hyꝑmeter eſt.abū- tra.
dat.n.ei una ſyllaba:q̄ in libratione v̄ſus cū ſeq̄nti a uocali incipiēte iungitur.ut apud Virg. Aut dulcis muſti uul
cano decoqt humorē & foliis undā &c. Agnellū.hædillū.& uitellum.diminutiua ſunt ab agno:hedo: & uitu-
lo. Auriculas.exteriores aurium partes auriculas uocamus:ut diximus in uocabulario noſtro:hoc eſt cartilagi Auricula.
nem illā auriā foraminibus circūadiacentē:quā ꝓhendere ambabus manibus hinc & inde ſolent : qui audiora:
& dulciora oſcula figere uolunt.qḋ enim in ſcholis lectum ē:aures hoīum eſſe:auriculas uero reliquoꝝ:uel hoc
ipſo loco refellitur. Cōpara.cōiunge. Ni genua cōfricātur.niſi mihi genua attrectās ſupplicaueris. Sunt.n.
genua miſericordiæ dicata qḋ ideo factum uidetur:qa ex plynii autoritate:his uitalitas ineſt.ꝓp qḋ quū ab ali- Genua mi
quo īpetrare:qcq̄ cupimus ei ſupplicātes:genua tāgimus & attrectamus:ut apud Virg.achemenides:genua am- ſericor-
plexus:genibuſq; uolutās hærebat.Nā qḋ ait Sarracenus īterpres:ni geniculāti mihi ſupplicaueris ad ueꝝ ſen- diæ dicata.
ſum accedere non uidetur.qḋ patet ex ſeq̄ntibus:quū ait.Quiduis?egeſtas īperat:fricentur.porro a genibus fit Ingenicu-
geniculatus & geniculatim aduerbium. Ply.caule cubitali geniculato.& ingeniculare v̄bum priſcum:quo higi- lare.
nus utitur.hinc ſydus id cæleſte ingeniculus uocatur:græce autem Engonaſis.& Genualia munimēta ſeu tegu Ingenicu-
menta genuum dicuntur Ouidius metamor.lib.x. poplitibus fuerant picto genualia limbo. Redime iſthoc lus.
beneficio te ab hoc.innuit philænium:cuius hæc uerba ſunt:leonidam libertatem ab argyrippo conſecuturum Genualia.
ſi argentum ei dederit.atq; illum ſemper obſequentiſſimum habiturum.

tus enim: ut in uocabulario noſtro diximus: idē ꝓprie ē: q & feles. quē ut uulgo Catū appellāt. catulus aūt ꝓprie cati filiū ſignificat: pp ſagacitate. unde Varro: Catulus inqt a ſagaci ſenſu: & acuto. hinc canis. Catuli tñ & feraꝝ oium filii appellātur: ſ ue imaniū: ſiue mitiū. ꝓpterea de colubro Virgi. dixit: Catulos tectis: aut oua relinquens. Catulus. Et Ply. Simiæ inqt geſtāt catulos: quos māſuefactæ intra domos peperere. Idē de tigride. Raptor appropinquāte tigridis fremitu: abiicit unū ex catulis. Idē. Murū quoq; catuli oſtentū faciūt. Sed & Delphinū: & lacertaꝝ: ac cæteroꝝ ſerpētiū filii: Catuli appellātur. & Catulus ꝓ cane accipitur. Apuleius Catulos ſ. cum ducēs uenaticos atq; Catellus. ſagaces. & catulus genus ē quoddā uiculi: qd interdū canis appellatur Plautus faciā te delicatū: catulo ut accubes ferreo.

Hirundínem. monedulā: putillum paſſericulum.
Fac pro ſerpentem beſtiam me: duplicem ut habeam línguam.
Circundato me brachiis: meumq; collum circūplecte.
Ar. Ten complectatur carnifex? Li. q̄ uero indignus uideor.
Næ tu næ iſtuc nequicq̄ dixis tam indignum in me dictum:
Veches pol hodie me: ſiquidem hoc argentum ferre ſperes.
Ar. Ten ego ueham? Li. tun hoc a me feras aliter argentum:
Ar. Peri hercle. uerum ſi decorum ē quidem herum uehere ſeruom:
Inſcende. Li. ſic iſthic ſolent ſuperbi ſubdomari.
Aſta igitur ut conſuetus es puer olim. ſcis ut dicam.
Hem ſic: abi: laudo. nec te equo magis eſt equus ullus ſapiens.
Ar. Inſcende actutum. Li. ego fecero: hem quid iſtuc? ut tu incedis?
Demam hercle tibi iam de ordeo: tollutim ni badizas.

Hirū dinem. Notiſſima auicula ē: q̄ nidificat intra tecta alio noie ꝓgnes appellata. Scribit Ply. lib. x. Thebaꝝ tecta hirūdines nō ſubire: qm̄ urbs illa ſæpius capta fuerit: nec nō Biziæ in thracia: pp ſcelera terei. Ariſtoteles lib. ix. de aialibus multa nō indigna refert de huius auiculæ nidificatiōe: pulloꝝq; educatiōe. Ab hac Chelido Hirundo. Chelidonia herba. niā herbā noiatā: ac mōſtratā hoi referūt. Χελιδὼν eni auis ipſa græce appellatur: quā chelidonia herba ꝓdicta oculis pulloꝝ in nido uiſum reſtituere autumāt: etiā erutis. Monedulā. Auis hæc Graculus quoq; dicitur: nota uulgo: & cornici ſimilis. Huic ſoli aui furacitas auri & argēti mira ē: ꝓpterea & monedula. dicta ē: qſi monetula: a furādis monetis. Monedula Putillū paſſericulū. niſi paſſericulu ſcribatur: vſus claudicabit ideo addēdā i litterā ī medio curauimus: qd interꝑtes noſtri nō uiderūt. putillū aūt ꝓ puſillo interꝑtādū cēſemus. t. eni & s. ſibi inuicē cedūt. puſillus uero: & puſilla a puſo & puſa deriuātur. nā ueteres puſum & puſam ꝓ puero & puella uſurpabāt. Putillus. puſillus. Puſus. puſa. Paſſerculus demū: & paſſericulus diminutiua ſunt a paſſere: q̄ auicula ē miræ ſalacitatis: & ꝓpterea breuiſſimæ uitæ: uñ a patior uerbo deriuari putāt: qa ob eā ſalacitatē comitialē morbū patiatur. mares ut Ply. ait: negatur anno diutius durare: fœminas uiuatiores eē. Paſſerculus. Fac ꝓ ſerpentē beſtiā me. i. ita me oſculare: ut lingua tua ori meo īſeratur: & tūc duplicē ego habeā linguā quēadmodū ſerpētes habere uidētur. Nā ſerpēs tā celeriter liguā mouet: ut duplicē habere uideatur. Paſſer. Proſerpētē beſtiā. i. lōge ſerpētē. ꝓſerpere ē porro: hoc ē lōge ſerpere. ſenſus ē fac ut ego uidear ſerpēs eē: q duplicē linguā habere uidetur. Proſerpere Circūdato me brachiis. meūq; collū circūplecte. ita ſcribi debet vſus. metri neceſſitate. aliter. n. nō cōſiſteret. circūdatoq;: & nō circūdator ex codi. antiqs: & recta latinitate ſcribēdū ē. circūplecte aūt in actiua uoce poeta: ut alias ſæpe: uſus ē. Næ tu: ne iſtuc neqcq̄ dixis tā indignū ī me dictū. Metri neceſſitas cogit: ut ita vſus ſcribatur: q aliter nō cōſtaret. ſed & ſniæ cōgruitas. primū aūt næ: diphthōgo ſcribendū ē: & ē iurātis: ſeu cōfirmātis. ſecūdū aūt ꝓhibētis. hic ſenſus. ꝑfecto: ut tu nō hæc vba ꝓtuleris icaſſum: & ſine pœna: hoc ē: Ten cōplectatur carnifex? Dixis ꝓ dixeris. Veches pol hodie me. tanq̄ equus. hinc argyrippi nomē Adoleſcēti inditū: qa ob argētū habēdū: ſeruū uehere coactus ē: & eq uicē ſubire. ut ſupius dictū ē.

Tun hoc a me feras aliter argētū? Ita ſcribendū eſt ut vſus īteger ſit. aliter. n. nō cōſiſteret. Veꝝ ſi decoꝝ ē qdē: herū uehere ſeruū. Nec aliter hic ſcribēdus ē. ut rectis pedibus icedat: ſed hæc interꝑtes ꝓdicti nō uiderūt: nullā carminis legē tenentes. Sic iſthic ſolēt. Scribendū cēſuimus iſthic. hoc eſt ī iſtis regiōibus. ut uulgo dici ſolet. & nō iſthuc: ut legit Pius: ſine ullo recto ſenſu. neq; iſthūc. ſ. modū ut Sarrace. cōtra rectā loqndi normā. Senſus eſt. ſic ſolent caſtigari & domari ſupbi ī his regiōibus: ut. ſ. ego te domare uolo: & cogere ad me uehendū. qa in me arrogāter locutus es. Vt cōſuetus es puer olim. occulta ſubeſt obſcœnitas. ac ſi dicat: fac te q̄drupedem: ut cōſuetus es: quū puer eſſes. Scis ut dicā. legendū eſt ſcis. & nō ſcin: qa vſus rō nō patitur ſcin. q̄ ſyllaba breuis eſſet: quū lōga debeatur. Hem qd iſtuc eſt. tollenda fuit dictio eſt quā vſus rō nō patitur: q̄q̄ ſubaudiendū vbū eſt oīno ſit.

Vt tu incedis? Interrogatiue ꝓferendū. i. quo mō incedis? Et icedis ſcribēdū eſt. ex codicibus antiqs: & ſniæ congruitate. nō ut tu uideis. neq; ut tu uideſis. neq; ut tu fideis: ut hariolatur Pius interꝑs. Nā argyrippus ſublato litano in tergū cœpat uelocius ac par ē prudenter gradiēs illū agitare. Demā hercle tibi iā de ordeo. tibi addendū fuit: metri neceſſitate. Minui aūt ſolet interdū eqs pabulū: ut māſuetiores & pacaciores reddātur. Ni badizas. niſi eas: ſubiūctiui eſt modi. nō ꝑntis. a græco in latinū deflexū vbū. declinatur. n. græce βαδίζω εισ. & ſic apud nos ꝑ tertiā īflexionē. badizo. is. ut lego. is. Tollutim. gradatim. uolubiliter. uolutim. ita exponit Nonius: hūc locū citās. Et īde Tollutiloqntia. i. uolubilis locutio a neuio appellatur: eodē nonio autore. Sed & Varro in teſtē ab illo adductus inqt: ſed ut equus: q ad uehēdū eſt natus: tñ hic traditur magiſtro: ut eqſo doceat tollutim: eqſonē idē Non. equoꝝ moderatorē dixi: & quēcūq; aliū: cui regimē cōceditur cuiuſlibet rei. Ab hoc autē Tollutim. Tollutiloquentia. Equiſo.

Mala opera partæ.acqsitæ dolo malo. Noctē huius.nā priorē noctē:& cœnā cū philænio sibi popoſcerat ſenex. Amores noſtros iā diſpulſos cōpulit.hoc dicit:qa iā amicā pdiderat:defectu pecuniæ:quā dare illi non poterat. Cōpulit cōgregauit.& in unū reſtituit.Virg.cōpulerātq greges corydon & thyrſis in unū alias cōpellere eſt cogere Quintil.Sæuire.n.in cū ſceleris atrocitate cōpulſus eſt. Cōpellere. Patrē ne hāc.hūc finē huius uerſus cenſe-mus.Sequentē aūt ſic ſcribi debere. Amplexari tuū?& interpoſita Argyrippi pſona ſic addendū:Quid uis?hoc faciet facile ut patiar.Hic aūt uerſus.ad.xvi.lineā ſeqntis ſcænæ:ſcriptorū errore:ut exiſtimamus:ſcriptus erat.& ibi pfecto ſupfluens.hic aūt commodus & aptus.Senſus eſt apertus:inter loqnte leonida:q audierat argyrippū litano dicētē. Iube aduenire qſo.& cætera.ac ſi diceret leonidas: pati ne poteris: patrē tuū hanc amplexari?uel honeſtum ne fuerit:patrē tuū eā amplexari: quam tu tibi amicā habeas?uñ rñdet argyrippus: Quid uis?ſcilicet me facere. Hoc faciet.hæc argenti cōmoditas:quā mihi ad cōparandam amicā pſtat: faciet: ut facile patiar & cōcedā primā illi noctē & cœnā o leonida. Curre obſecro.hoc ad litanū dictū eſt:unde ille rñdet. Iādudū intus eſt. Hac qdē non uenit angiporto. hac.ſ. uia.nō uenit inqt hac uia. Angiporto.i.p angiportū.dicitur Angiportus quarte & maſculini genere.& Angiportū ſecūdæ inflexiōis:& neutro genere.& ſignificat uicū anguſtū ut Angiportus.uel Angiportū

Li. Hic inerunt uiginti minæ bonæ mala opera partæ.
Has tibi nos pactis legibus dare iuſſit.**Ar.**quid id eſt quæſo?
Li. Noctem huius & cœnam ſibi ut dares.**Ar.** iube aduenire.
Quæſo meritiſſimo eius quæ uolet faciemus:qui hoſce.
Amores noſtros iam diſpulſos compulit.**Le.**patrem ne hanc.
Amplexari tuum?**Ar.**Quid uis?hoc faciet facile:ut patiar.
Leonida.curre obſecro:patrem huc orato ut ueniat.
Li. Iandudum eſt intus.hac quidem non uenit angiporto.
Illac per ortum circuiuit clam:ne quis ſe uideret
Huc ire familiarium:ne uxor reſciſcat metuit.
De argento enim ſi mater tua ſciat ut factum ſit.**Ar.**eia.
Benedicite:ite intro cito.ualete.**Le.**& uos amate.

Diabolus. Adoleſcens. Paraſitus.

Dia. Agedum iſtum oſtende quem cōſcripſiſti ſyngraphum.
Inter me & amicam & lenam.leges perlege.
Nam tu poeta es prorſus ad eam rem unicus.
Par. Horreſcet faxo lena leges quum audiet.
Dia. Age quæſo mi hercle tranſlege.**Pa.**audin?**Di.**audio.
Par. Diabolus filius niclauci cleretæ.
Lenæ dedit dono argenti uiginti mnas

Seruius ait: Terētius.Id qdē angiportū nō eſt puiū.Idē in phor. ſed hinc.cōcedā in angiportū hūc deſertū.Plautus in ciſtellaria.puellā piectā ex angiportu ſuſtuli. Horatius Flebis in ſolo leuis angiportu.ubi Acron dicit. Angiportū alii dicūt Vicū ſine exitu:qſi in loco deſerto:& ſine cōuētu:ubi flexura eēt.alii uicū anguſtū & flexuoſum in modū anguis:uel ipſo ſecreto ſerpentibus tutū:qſi anguibus portū.Donatus Angiportū uicū nō puiū:uel anguſtā & curuā uiā inqt. Varro Angiportū dictū ait:qa ſit anguſtū.ab angendo:& portu. Illac p ortū circuiuit. Circuiuit ex codi.antiqs ſcribendū eſt:& ex ſniæ cōcinnitate magis.n.decet:ut pti ſit tpis:q̄ pntis:quū dixerit ſupra.Iādudū eſt itus. Neqs ſe uideret.Videret ſcribēdū eſt ex codi.etiā antiqs.& nō uiderit:ut legūt Pius & Sarrace.interpretes:cōtra metri legē:nō.n.cōſtare pōt uerſus:ſi uiderit legas.uideret aūt uel a uideo ſecūdæ coniugationis:uel a uideo tertiæ deduci pōt.ut a feruo ferueret.a ſono ſoneret:quod qdē hic magis cōuenire uidetur.q̄ ſi ſecūdæ facias cōiugationis. Reſciſcat.ut ſuperius dictū eſt:reſciſcere ſignificat rē poſtq̄ geſta ſit tanq̄ inſperatā & inopinatā cognoſcere. Rescire. De argēto.n.ſi mater tua ſciat ut factū ſit.ita ſcribēdū eē uerſum arbitramur:metri & ſniæ cōgruitate.& ſubaudiendū uerbū.p apoſiopeſin.n.dictū eſt.quaſi dicat:iraſceretur:& illū domi male haberet.Vnde argyrippus reſpōdet. Eia benedicite.ac ſi diceret:ne nobis tantū mali auguremini.

AGedū iſtū oſtende quē cōſcripſiſti ſyngraphū. Trimeter uerſus eſt huius ſcenæ.Sex pedes nactus.Dū Argyrippus in ueniundo argento ſtudet:& a leonida & litano deluditur:Interea Diabolus quidā niclauci filius adoleſcēs:eiuſdē philænii amore captus cū cleretā eius matre & lena cōuenerat:ut traditis ſibi.xx.minis:philænio annum ppetuū potiretur.& ne ullæ captiones intercedere poſſent:cū paraſito Syngraphū cōpoſuerat:quo cōtinerentur leges:qbus enim totū annū mulier ſibi ſeruire obſtricta eſſet.Igitur Diabulus iſte adoleſcens ſibi oſtendi ac legi ſyngraphū iubet p paraſitū. Agedū.aduerbiū hortantis ē:quēadmodū age age modo.Eia age. Agedum. Syngraphū.Chirographū.de quo ſuperius diximus. Poeta.factor.fictor.inuentor.hoc enim poetæ ppriū eſt.fingere Poeta. ſcilicet.formare.facere.quū a græco uerbo ποιέω deriuetur.Et inde poema:& poeſis:fictio & opus ipſum poetæ appellatur. Poema. Mi hercle tranſlege.Mi pro mihi poſitū eſt.tranſlege inquit & per lege mihi has leges:quas Syngrapho cōcluſiſti. Mi p mihi Diabolus filius niclauci.hoc eſt Syngraphi initiū.Et ita ſcribi debet.metri neceſſitate.non niclauci filius:quia uerſus claudicaret. Viginti mnas.ita ſcribi lex carminis cogit:ut ſit actūs græcus:non mi-

Philænium ut ſecum eſſet noctes & dies
Hunc annum totum. Di. neq; cum quiq̃ alio quidem.
Pa. Addone? Di. adde. ut ſcribas uide: plane: & probe.
Pa. Alienum hominem intromittat ad ſe neminem.
Quod illa aut amicum ſibi: aut patronum nominet.
Aut quod amica illum ſibi amatorem prædicet.
Fores occluſæ uiris omnibus ſint: niſi tibi
In foribus occupatam ſcribat eſſe ſe.
Aut quod illa dicat peregre allatam epiſtolam:
Ne epiſtola quidem ulla ſit in totis ædibus.
Nec cerata adeo tabula: & ſi qua inutilis
Pictura ſit: eam uendat: ni quadriduo eam
Abalienarit: quo ex te argentum accæperit:
Tuus arbitratus ſit: comburas ſi uelis.
Neq; illic ſit cera: ubi facere poſſit litteras.
Vocet conuiuam neminem: illam tu uoces.
Ad ſocium ne quem illa oculos adiiciat ſuos.
Si quem alium aſpexit: cæca continuo ſiet.
Tecum una poſtea æque pocula potitet.
Adſtet: accipiat: tibi propinet: tu bibas:

nas. quia ſyllaba una ſupfluerct: id quod neq; Pius: neq; Sarrace. ĩterpretes uiderũt. Cũ quiquã. Pro cũ quoq̃. Ablatiui caſus eſt. Alienũ hoiem intromittat ad ſe neminẽ. ita ſcribẽdus eſt uerſus. & addendũ fuit ad ſe. metri neceſſitate: & ſniæ cõcinnitate. Quod illa aut amicũ ſibi: aut patronũ nominet. ita ſcribẽdus & hic uerſus ẽ: ut integer pedibus: & ſenſu ſit niſi. n. ſibi adiicias: mancus ſit uerſus. niſi ꝑ neminẽ nominet ſupponas: ſenſus nullus rectus elici põt. Aut ꝙ amica illũ ſibi amatorẽ ꝑdicet. hic quoq; uerſus ita ſcribẽdus ẽ. eadẽ metri: & ſniæ neceſſitate. Fores occluſæ uiris oĩbus ſint: niſi tibi. hunc pariter uerſui: niſi uiris adiicias: pes unus defuerit. quã quidẽ dictionẽ ſenſus optime patitur. Et eſt hoꝝ triũ uerſuum ſenſus idẽ: q & ꝑcedẽtis: hoc eſt ne quenq̃ aliũ uirũ recipiat: niſi diabolũ. neq; ei ſatis cauſæ ſit: ꝙ dicat aut amicum ſibi eẽ: aut patronũ: aut amatorẽ: q̃nq̃ aliũ. Supplendũ. n. eſt uerbũ: uel nõ ꝓſit: uel nõ ſufficiat: uel quid tale. In foribus occupatã ſcribat eſſe ſe. hũc quoq; uerſum ita ſcribi cogit metri rõ. nã aliter nõ cõſiſteret. Et occupatã utiq; ex codi. antiqs: nõ occupatũ ſcribendũ eſt: ut Pius garrit: mera deliria ꝓfundẽs. Patrẽ hãc amplexari tuum. hoc eſt carmen: quod in ſuperiore ſcæna notauimus: ibi & nõ hic ſcribẽdum. ſuperfluit enim hoc loco. & illic apte inſeritur: ut ibi diximus: quod interpretes noſtri Plautini nõ concæperunt. Aut ꝙ illa dicat ꝑegre allatũ epiſtolã. Vult etiã: ut puella nõ recipiat epiſtolã alicuius: nedũ uiꝝ quẽq̃: & q̃a fingere poſſet hmõi epiſtolã ꝑegre ſibi allatã: hoc ẽ: ex lõginqs ꝑtibus: hãc epiſtolæ recæptionem fieri uetat. & ne ullus ſcrupulus iteruenire poſſit: utrũ ꝑegre: uel aliunde: aut alio mõ ad eã ꝑuenerit: nullã epiſtolam uult eẽ in tota domo. In totis ædibus. totis addendũ fuit: ut u̇ſus mutilus ĩteger redderetur: & ẽt ex ſniæ cõcinnitate. Nec cerata adeo tabula. nec ſcribẽdũ ẽ. ex codi. antiqs. & nõ ne. qd & ſenſui magis cõſonat. Cerata. ſcimus. n. antiquos in ceratis tabulis ſtilo ſcriptitaſſe: an̄ papyri: & carthæ uſum. Inutilis pictura. Imagines itelligit cubiculares: qbus antiq delectabãtur: eas ĩ cubiculis colẽtes: inutilẽ aũt dixiſſe uidetur ut q̃ dianæ: uel palladis eſſet: q̃ in ꝑpetua uirginitate mãſerunt hæ nãq; imagines in meretricis domo inutiles & ueluti ſupfluæ uidẽtur. Ni quadriduo eã. adiiciẽdũ fuit eã: ad uerſus integritatẽ. nã aliter claudicaret. Quo ex te argẽtũ accæperit. Quo ſcribẽdũ ẽ: ex codi. antiqs: & ſniæ cõcinnitate. & exponẽdũ: quo pro ex quo nõ aut qd: ut legũt Pius & Sarrace. ignari interꝑtes. Tuus arbitratus ſit. inſanit & hoc loco Pius interꝑs. ut ſæpe alias: dicẽs: ſe legere tui arbitratus. i. tui arbitrii: in tua ſcilicet ꝑtãte poſitũ ſit: referens uidelicet ad argẽtũ. qd eſt abſurdiſſimũ: Seqtur. n. cõburas ſi uelis argẽtũ aũt cõburi nõ ſolet. ſed illũ decipit dictio illa qd: quã ad argentum referri putat. Nos aũt ſenſum hũc recognoſcimus: Niſi intra q̃driduũ ex quo argẽtũ mulier a te accæperit: picturã illã inutilẽ abalienarit: Tuus arbitratus ſit. i. tuum arbitriũ: & tua uoluntas ſit in ea. cõburas picturã illã: ſi uelis. arbitratus aũt ſubſtantiuæ hoc loco poſitum cenſemus. & codices oẽs antiqui: & noui habẽt tuus. nõ tui. Neq; illic ſit cera. illic. i. in ædibus. & ita habẽt antiq codices nõ aũt. Ne ulla ſit cera: ut legũt iã dicti iterꝑtes: cõtra legẽ carminis. ꝑ hoc autẽ cauere uidetur: ne puella poſſit ipſa ſcribere litteras. nam quod ſuperius dixit. nec cerata adeo tabula: ad tabellas aliena manu ſcriptas referri par eſt. Ad ſocium ne quẽ illa oculos adiiciat ſuos. hunc nos uerſum: & metri ratione ita exigente: & ſniæ concinnitate: hoc modo ſcribendum cenſuimus. ut pro forum: quod perperã in omnibus ferme codicibus legebatur: ſine ullo recto ſenſu: Socium ſupponatur: & ſit genitiuus pluralis ꝑ ſyncopã ꝓ platus: ꝑ ſocioꝝ. hoc ſenſu: quũ tu illã uocabis: illa ne adiiciat oculos ſuos ad quẽ pro aliquẽ ſocioꝝ: quos. ſ. tu cõuiuas adhibueris tibi. Illa oculos. illa adiiciendũ fuit. metri neceſſitate: ut diximus: ſup qbus oĩbus eruditorũ

Propino. iudiciũ nõ refugimus. Aſpexit. pro aſpexerit. Propinet. Propinare. ẽ ꝓprie prægustato leuiter uino: poculũ

alteri offerre: q uæ cõsuetudo initiũ habuit a principibus græciæ: qui solẽni die: quem philothesiã uocãt: miscere aureis & argenteis poculis uina solebant: quæ e manu gestantiũ sumentes ori parũper admouebãt: Deinde alteri quẽ uellent offerrebãt ingens hoc argumentũ beniuolẽtiæ existimãtes. Sic apud Virg. Dido. prima libato summotenus attigit ore. tũ bytiæ dedit increpitãs. ille impiger hausit Spu. pat. & pleno se pl. auro. quãq̃ postea factũ est: ut ꝓpinare ꝓ cõportare: & cibũ extraordinariũ cũ amicis sumere accipiatur. dicitur aũt propino a πρo qd est ante. & πιvω bibo. Ne illa minus aut plus q̃ tu sapiat. hũc quoq; locũ P. ius ille tam prodigus sensuũ enucleator: ut sibi q̃dem uidetur: puer se itellexit: dicens: Negatiue ne positũ. indoctã puellã similiter optat epigramaticus poeta. Nõ. n. negatiue positũ ẽ ne. neq; sapiat: p sciat: ut iste interpres accepisse se ondit. sed cõnaliter positũ est ne: p ut nõ: & sapiat p oleat. hoc est: ne illa minus q̃ tu uinũ oleat. Ab sese segreget. sese duplicatũ scribendũ est: metri necessitate. & nõ simplex: quia pes unus v̾sui deficeret. Segreget. Amoueat. ita ut nullã male de se suspicãdi causam præbeat. Neq; illhæc ulli pede hoi pedẽ p̃mat. hæc expositio est coꝝ: quæ suspicionẽ afferre possent. Et uersus ita scribẽdus est. & nõ pede pedẽ hoi p̃mat. qa claudicaret. ordo est. Quũ surget: a mẽsa. s. & cõuiuio: neq; p̃mat pedẽ ulli hoi pede suo: neq; inscendat in lectũ proximũ & reliqua. Et scribendũ est. neq; inscendat in lectũ. nõ aũt. neq; in lectũ inscẽdat. qa pes unus uersui deficeret.

Ne illa minus: aut plus. q̃ tu sapiat. Di. satis placet.
Pa. Suspiciones omnes ab sese segreget.
Neq; illhæc ulli pede homini pedem premat:
Q uum surget: neq; inscendat in lectum proximum.
Neq; quum discedet inde: det cuiq̃ manum.
Spectandum ne cuiq̃ annulum det: neque roget.
Talos ne cuiq̃ admoueat homini: nisi tibi.
Q uum iaciat te ne dicat. nomen nominet.
Deam sibi inuocet quam libeat propiciam.
Deum nullum. si magis religiosa fuerit:
Tibi dicat. tu pro illa ores ut sit propicius.
Neq; illa ulli homini nutet: nictet: annuat:
Post id si lucerna extincta sit: ne quid sui
Membri commoueat quicq̃ in tenebris. Di. optumum est.
Ita scilicet facturam. uerum in cubiculo
Deme istuc: equidem illam moueri gestio.
Nolo illam habere causam: & uotitam dicere.

Neq; quũ discedet inde. discedet scribendũ est: ex codi. antiq̃s: & rectiore sensu. nõ descendet. Spectãdũ ne cui quã annulũ det. Cuiq̃ scribẽdũ est. metri necessitate. nõ cui. qa pes unus deficeret v̾sui. Sensus ẽ. neq; det cuiquã annulũ suũ spectãdu. neq; ab alio roget annulũ illius: quẽ ipsa spectet. nã in spectãdis hmõi annulis multa amatoria v̾ba & signa interuenire solẽt. Talos ne cuiquã admoueat hoi nisi tibi. Ita scribẽdus ẽ uersus. metri rõne cogẽte. nã si: hoi admoueat legas. uersus claudicabit. uult ut nõ lusitet cũ quoq̃ alio: nisi cũ diabolo. Solẽt qui in aleæ ludo v̾santur: quũ ipsi talos iecerint: illos manu apphẽsos sociis ludẽtibus admouere: hoc est ꝑbere: & aũ illos sistere: ut ipsi porro iaciãt. De talis in curculione abunde dicetur. iccirco de illis hoc loco dicere supsedimus. Te, ne dicat. quũ talos iaciebãt: suos amores plærunq; inuocare soliti erãt. unde inferius Demænetus senex talos iaciens: Te philæniũ mihi: atq; uxori mortẽ inq̃t. Nũc igitur id maxime curat parasitus in syngrapho cõscripto: ut mulier talos iaciẽs: nõ ambigue & ꝑplexe loq̃tur. & si inuocare, quenq̃ cupiat: nõ dicat solũ: te: hoc ẽ te iuoco: sed noiet nomẽ illius quẽ inuocabit. nã si simpliciter te diceret: intelligere posset argyrippũ: uel aliũ quẽpiã sibi amatũ: & nõ diabolũ. Deam sibi inuocet. Quia nõ semp amores suos: sed interdũ deos aut deas etiã inuocabãt: ut in curculione parasitus inuocat almã nutricẽ suã hoc est saturitatẽ: & deã satietatis: Ideo etiã in hoc cauẽs diabolo hero suo parasitus: & deos si quos puella inuocaret suspectos hñs: nedũ hoies: uetat ne in iaciẽdis talis: deos etiã mares sibi iuocet. tantũ pmittẽs: ut deas noiet: atq; in auxiliũ uocet. q si deũ quẽpiã marẽ religiosius coleret: ut fieri cõsueuit: nã sunt q magis herculẽ: q̃ cererẽ: magis iouẽ: q̃ iunonẽ deuote colant & religiose: eo casu uult: ut puella diabolo dicat: se cultricem illius dei esse: quicunq; is fuerit: & ipse pro illa oret illũ deũ: ut sit ꝓpicius in iaciẽdis talis. Nutet: nictet: annuat. Differentiã horũ uerboꝝ Noñ. annotauit: ut Nutare sit capitis. Annuere uel inuere, nariũ uel labioꝝ. Nictare oculoꝝ. Festus aũt Nictare & oculoꝝ & alioꝝ membroꝝ nisu sæpe aliq̃d conari dixit. & nictationẽ: & nictũ inde deduci. Mẽbri cõmoueat. Delenda est dictio sui: quæ iteꝝ inter hæc duo uerba a scripta erat: uti superfluẽs. per hoc aũt: uetat: ne si forte lucerna extingueretur noctis tẽpore: puella surgat ad illã accẽdẽdã: ne inter eundũ: in aliquẽ aliũ uirũ incideret: q eã in suũ usum cõuerteret. Ne quid sui. ordo est ne cõmoueat q̃d quicq̃ sui mẽbri. duas. n. illas dictiones quid & quicq̃: p una tantũ posuisse uidetur. hoc est nihil sui mẽbri cõmoueat in tenebris. Deme istuc. excipere istud in cubiculo. scilicet: ne q̃d sui mẽbri cõmoueat. Gestio. cupio. Nolo illã habere causam. & non nolo habere illã causam. quia uersus nõ cõsisteret. Et uotitam dicere. Marcellus uotitum inq̃t: ueteres religiõe aliqua ꝓhibitũ: uel interdictũ dici uoluisse: citans hunc locum. uotitam igitur. i. prohibitã. ordo est. nolo illam

Taloꝝ ludi cõsuetudo.

Nuto.
Nicto. as. nictus. & nictatio.
Annuo.

Votitus.

habere cám:se nõ mouendi scilicet. & dicere:se uotitã:hoc est ꝓhibitam fuisse. Captiões. deceptiões.laqueos.

Perplexibile. Perplexum.

Audi núc reliqua:addẽda fuit dictio núc.qa vˢsus aliter nõ cõstaret. Perplexabile pplexum:intortũ figuratũ: ꝙ aliud audiatur:aliud sentiatur.ut' exponit.Noni.húc locũ citãs.Dicimus etiá pplexale:& aduerbialiter pplexabiliter.sed & pplexim ꝑ perplexe:ut idem.Noñ.ingt. Nisi attica.nisi græca. Ne sic tussiat.dicimus tussio.is. quartæ inflexiõis.Mar.Iá secura potes totis tussire diebus. Quod illa aút simulet.ita legendus est vˢsus:ex codicibus oibus antiquis & nouis:recto sensu:& metri rõne.nõ:qd illa haud simulet:ut corrigit Pius:cõtra oẽm bonũ sensum.est.n.argumẽtum ad iá dicta:& solutio.Ná quũ dixerit.Nolle illam sic tussire ut cuiq̃ linguá in tussiendo ꝓferat:subdit uerũ si illa simularet:quasi grauedo & distillatio:aut pituita ꝓflueret. Hoc.i.pp hoc. Ne sic faciat.i.ne linguá exerat & ꝓferat. Tu labellũ abstergeas.tu potius abstergas ei labellũ:q̃ patiaris:ut illa saliuum suũ alicui faciat palá. Dicimus abstergo.is. tertiæ.& abstergeo.es secúdæ inflexiõis. Potius q̃ cuiq̃ illa saliuũ: illa addendũ fuit:metri necessitate. uersus enim mutilus fuisset.

Abstergeo.

Nec ulli uerbo.habẽt.n.hoc utrũq; præcipuum lenæ:ut bibaces:& loquaces multũ sint. Si dixerit.male scilicet.

Pa. Scio.captiones metuis.Di.uerum. Pa.ergo ut iubes
Tollam.Di.quid ni?Pa.audi núc reliqua. Di.loquere.audio.
Pa. Neq; ullum uerbum faciat perplexabile:
Neq; ulla lingua sciat loqui nisi attica.
Forte si tussire occœpsit:ne sic tussiat:
Vt cuiq̃ linguam in tussiendo proferat.
Quod illa autem simulet quasi grauedo profluat:
Hoc ne sic faciat:tu labellum abstergeas
Potius:q̃ cuiq̃ illa saliuum faciat palam.
Nec mater lena ad uinum accedat interim.
Nec ulli uerbo male dicat.si dixerit:
Hæc multa ei esto.uino uiginti dies
Vt careat.Di.pulchre scripsti scitum syngraphum.
Pa. Tum si coronas:serta:unguenta iusserit
Ancillam suam ferre ueneri:aut cupidini:
Tuus obseruet ueneri ne eas detran uiro.
Si forte puras uelle habere dixerit.
Tot noctes reddat spurcas quot puras habuerit.

Multa. Coronæ. Serta. Coronæ militares. Aurũ coronarium.

Multa.pœna:quam Seruius specialem peccati animaduersionem dicit.& proprie pecuniaria est.De qua:& uerbo multare in Amphitryone diximus. Pulchre scripsti scitum syngraphum. laudat diabolus diligentiá parasiti:in cõscribendo syngrapho. Scripsti.pro scripsisti.ná nõ placet qd plurimi hñt codices:scriptis:qa id sine ullo recto sensu ẽ. scripsti aút apte & apposite legitur. Coronas:serta.idem uidetur ꝑ duo uocabula dictum.nam Coronæ:& serta idem ferme sunt:nisi ꝙ Serta ab inserendis.i.contexendis floribus aut frondibus appellantur:Coronæ autẽ ut festus inquit:uel a choro græco uocabulo deducuntur: quãq̃ aspiratione careat uel ex eo ꝙ honorẽt illos:quibus imponũtur. Coronas militares multifarias esse scribit Gellius:quinto noct.att.capite. vi. Nobilissimas autem Triũphalem.obsidionalẽ. Ciuicá. Muralẽ. Castrensem. Naualẽ.oualẽ. & oleaginá. & Triũphalẽ qdem aureá:quæ imperatoribus ob honorẽ triũphi mittitur:qd unlgo aurũ coronariũ dicitur.háccq; antiquitus e lauro fieri solitá.post ex auro cœptá. Obsidionalẽ:quá liberati obsidiõe dãt Duci:q eos liberauit:quæ e gramine fiebat.qd i u eo loco natũ erat:intra quẽ clausi fuissent. Ciuicam:quá ciuis ciui:a quo seruatus esset in ꝓlio testẽ uitæ salutisq; ꝑceptæ dabat:& hæc e fronde querna fiebat: qm̃ antigtus cibus uictusq; e quercu capi solitus sit:uel ex ilice:quod genus superiori ꝓximũ ẽ.& ilignea uocabatur. Muralẽ: qua donabatur ab imperatore:qui primus murũ subiisset.& in hostiũ oppidũ per uim ascendisset.idcirco quasi muri pinnis decorata est. Castrensem:qua donabatur ab imperatore qui primus hostium castra per uim introiisset. & hæc insigne ualli habebat. Naualem qua donari solebat maritimo prælio:qui primus in hostium nauem ui armatus transiliisset. & hæc quasi nauium rostris insignita erat. Et Muralis autem: & castrensis: & naualis:fieri ex auro solebát.oualẽ myrteá eẽ:qua utebátur impatores:q ouátes urbẽ introirẽt:& nõ triũphátes. Oleaginá: qua uti solerẽt:q in ꝓlio nõ fuissent:sed triũphũ ꝓcurarẽt. Ancillá suá.suá addi & vˢsus necessitas:& sniæ integritas reqrit.nõ.n.cõstaret vˢsus.sed uno pede mancus incederet.& seqñs uersus suá ascribi oportere indicat:quũ inqt.Tuus obseruet &c:ubi. Tuus obseruet scribẽdũ quoq; ẽ:eadẽ rõne metri.& subaudiẽdũ seruus:ut sit contrariũ supioris:hoc ẽ:ancillæ suæ. Si forte puras.puras scribẽdũ ẽ.ex codi.antiqs:& meliori sensus itellectu. Est aút sensus.si forte illa uellet a cõplexu tuo abstinere:& sic puras & nõ fœdatas noctes aliquas habere:reddat deinde tibi totidẽ noctes spurcas:& amissas operas resarciat. Spurcas.ĩpuras. Spurcũ a uerbo spuo deductũ nomen plura significat:ut notat Noñ.& ꝑprie ĩpuꝶ:obscœnũ:& luculẽtũ:ut hic. Aliqñ fetidũ. Plautus ĩ menæhmis. Næ ex isthoc loco spurcatur nasũ odore illucibili. Interdũ uehemẽs:aspeꝶ.Ci.iactati tẽpestate spurcissima. Quádoq; sæuũ & sanguinariũ. Varro. Spurcus gladiator.& carnifex. Et inde spurcicia deducitur ꝑ ĩmũdicia. & spurce aduerbiũ ꝑ ĩmũde:& turpiter. Quot puras habuerit. Notádas ẽ ꝓceleumaticus pes in ultima huius uersus sede.

Non enim mortualia.hæc inquit:quæ hoc syngrapho conclusi:cum huiusmodi additamentis:& appendiculis:non sunt nugæ.neq; mortualia:hoc ē uana & inania qualia sunt:quæ de mortuis referūtur.uel mortualia.i. q̄ ad mortuos pertineant:aut mortuos dixisse putes.Mirū ē Piū pro mortualia mortuaria legere.& interim Marcellum adducere:qui mortualibus dixerit.Cur enim non sic mortualia dicamus:ut natalia:orictalia:mortalia? Nam quod Gellium adducit dicentem:uos philosophi mera estis:ut Marcus cato ait mortuaria glossaria:censeam ego mortualia scribi potius debuisse in impræssis gellii codicibus:q̄ mortuaria.mendūq; id impræssorum īcuria factum: quum & emortualis apud ipsum Plautum pro eo die in quo quis mortuus est:sicut natalis: in quo natus:legatur. Sic enim in pseudolo inquit.Certum est mihi hunc emortualem facere ex natali die. Emortualis.

Hæc sunt non nugæ:non enim mortualia.
Di. Placent profecto leges.sequere intro.Pa.sequor.

Diabolus. Parasitus.

Di. Sequere hac:ego ne hæc patiar?aut taceam?emori
Me malim:q̄ hæc non eius uxori indicem.
Ain tu:apud amicam munus adolescentuli
Fungare:uxori excuses te:& dicas senem:
Præripias scortum amanti:atq; argentum obicias.
Lenæ:suppiles uxorem clam domi tuam?
Suppendas potius me:q̄ tacita hæc auferas.
Iam quidem hercle ad illam hinc ibo:quum tu propediem
Nisi quidem illa ante occupassit te:effliges:scio:
Luxuriæ sumptus suppeditare ut possies.
Pa. Ego sic faciundum censeo.me honestius est
Quam te palam hanc rem facere:ne illa existimet
Amoris causa percitum id fecisse te:
Magis q̄ sua causa.Di.at pol quin dixti rectius.
Tu ergo fac ut illi turbas:lites:concias.
Cum suo sibi gnato una ad amicam de die
Hunc potitare:illam expilare iam emone.
Pa. Esto.istud curabo.Di.at ego te operiar domi.

Seqre hac.ego ne hæc patiar.Idem est genus carminis cū superiore. trimetrum scilicet. sex pedes nactum . Subintelligendum est:Diabolū adolescentem conscripto syngraphro.& pfecto: misisse illud per parasitum suum ad cleretam lenam:ut intelligere posset:quibus eā legibus obstrictā uellet:parasitum uero illuc profectum:præoccupatā ab argyrippo philæniū puellā inuenisse: uiginti minis: Dep̄hēdisseq; Demænetū argyrippi patrē: filio copiā argēti fecisse:& ibi una cū adolescente scortātem. atq; omnia hæc parasitum diabolo renunciasse:Qui Diabolus ira accensus minatur nunc:se Artemonæ Demæneti uxori omnia significaturum:ut ea illum ulciscatur.Diaboli nomē iccirco illi indidit poeta:quod delatorem & criminatorem significat.a uerbo διαβάλλω:quod est defero:ut criminor. Diabolus. Ego ne hæc patiar?Ne addendum fuit: metri ratione.nam uersus aliter non consisteret. Ain tu.Somniat hoc loco Pius:dicens: scribe An tu:tanq̄ cum demæneto loquatur.Nam Ain tu.dolentis. & minatoria interiectio est:& præ nimio furore intra se uociferantis.& ueluti alterum absentem.reprehendentis. Ain tu. Vxori excuses te.q.s.quæ ei debentur iura nō reddas:quia senex sis. Suppiles uxorem clam domi tuam.Ita scribendus est uersus:ut suis pedibus consistat.non suppiles clam domi uxorem.quia claudicaret.Suppilare. est furto rapere.& clam attondere.& deglubere. dictū a sub & pilis . ideo mediam habet correptam:& unico.l.scribi debet:non duobus . quia pilus prima breui constat. Similiter depilare:hoc est pilis mundare. ut in illo epigrammate.Quum depilatos chreste colcos portes. Suppilo. Depilo. Suppendas. Pro suspendas. Quam tu propediem.Ordo est:Quam scilicet uxorem tuam tu propediē.i.breui effliges: hoc est afflictam reddes & dilapidabis : ut suppeditare possis sumptus luxuriæ tuæ.nisi illa ante occupassit te.idest præueniat te: & sibi caueat. Scio.Per parenthesim hoc dictum est.Quam sententiam Sarrace. ille interpres non magis q̄ lapis intellexit:dicens:Te effliges: utpote in uenerem languidus. Magis q̄ sua causa.Magis q̄ respectu ipsius.ne uideare apud artemonam:magis causa tua uirum accusare:q̄ ipsius matronæ intuitu. Quin dixti rectius. Metri ratio exigit:ut dixti scribatur: non dixisti: quia abundaret uersus. Hunc potitare. Hunc addi metri rursus ratio cogit:ne uersus claudicaret. Opperiar. Expectabo. Duplici.p.scribi consueuit opperior uerbum in hac significatione:quum primam producat: ut in illo. Horatii.nec tardum opperior nec præcedentibus insto.& in illo.Statii:primo achilleidos.Et tunc uenatu rediturum in limine primo opperiens properatq; dapes &c. nam si ab operio passiuum sit : quot tego significat : unico. p.scribitur . & corripit primam. Ouidius de Thisbe . Egreditur . fallitq; suos . adopertaq; uultum peruenit ad tumulum. Opperior.

αρτεμων enim uelum nauis significat.quia ueluti uento uelum:sic ipsa furore concita uehebatur in uirũ.uel quia ueluti uelum nauem fert:& ire facit:sic ipsa mulier uirũ agitabat:& pro libito uersabat.quod aũt inqt Pius. Sunt qui artemonẽ inflectũt cũ afflatu scribentes:eandẽ hoĩs stulticiam olet:qua utplurimũ agitatur.nam. αρτεμων.apud græcos p simplex.t.scribitur.& afflatũ nõ habet. Ain tu.uerba sunt artemonæ ad parasitũ.& hic ain:pro ais ne accipitur.quũ alibi dolẽtis interiectio sit:ut paulo supra diximus:tertia pcedenti scena. Sic aũt ab ea exprimũtur hæc:uerba ut quæ uideatur melius rẽ intelligere uelle:quũ tñ interim ira magis magisq̧ accẽderetur. Meoq̧ sciẽte filio.Ita scribi cogit metri rõ.nã uersus nõ cõsisteret si scribas:meoq̧ filio sciente. Accreduas.pro accredas.i.credas Delẽda est dictio post hac:quæ hác præcedebat:uti superfluens. Si huius me rei.nõ si huius rei me.ga uersus claudicaret. Ah scelesta ego.Ita hñt codices antiqui.& nõ ah scelestæ:ut corrigit Pius interpres:qd & rectus sensus admittit.ac si dicat.ah q̃ ego indignũ facinus & scelus admisi:dum existimaui:uirũ meum frugi &c.est.n.loquendi modus:quo nũc quoq̧ utimur:ut clarũ est. Meũ uirũ fui rata.i.existimaui:censui.tollẽda fuit dictio frugi hic pperá scripta:& p ea fui supponendum. Siccũ.i.exercitũ:& multis laboribus ex-

Ain tu.

Meoq̧ sciente filio id facere flagitium patrem?

Pa. Neq̧ diuini:neq̧ mihi humani quicq̃ accreduas.

Artemona:si huius me rei esse mendacem inueneris.

Art. Ah scelesta ego præter alios meum uirum fui rata:

Siccum:frugi:continentem:amantem uxoris maxime.

Pa. At nunc dehinc scito illum ante omnes minimi mortales pretii:

Madidum:nihili:incontinentem:atq̧ osorem uxoris suæ.

Art. Pol ni uera ista essent nunq̃ faceret ea quæ nunc facit.

Pa. Ego quoq̧ hercle illũ ante hac hominem semp sum frugi ratus.

Verũ hoc facto sese ostendit:qui quidem cum filio

Potet una:atq̧ unam amicam ductet decrepitus senex.

Art. Hoc ecastor est quod ille it ad cœnam quotidie.

Ait se ire ad archidemum:chæream:cherestratum.

Chrestum:chremem:cratinum:cliniam:demosthenem:

Is apud scortum corruptelæ:& liberis lustris studet.

Pa. Quin tu illum iubes ancillas rapere sublimem domum?

Art. Tace modo.næ illum ecastor miserũ habebo.Pa.ego istuc scio

Ita fore illi:dum quidem cum illo nupta eris.Ar.ego censeo

Eum etiam hominem senatui dare operam:aut clientibus:

Siccus.

haustum.pro exercito exponit Nonius:hunc locum citans:quum proprie aridum & sine humore dicatur. Virg. Summa petit scopuli.siccaq̧ in rupe resedit.Siccus aũt a succo p antiphrasim deducitur:qa sine succo sit.succus aũt a sugo ṽbo. Madidũ nihili:incõtinẽtẽ.oĩa hæc opponũtur ṽbis per artemoná platis.hoc ẽ madidum sicco: Nihili frugi:incõtinẽtẽ cõtinenti.osorẽ amanti. Pol ni uera.Artemona loqtur cõfirmans quæ parasitus dixit.

Ego quoq̧.parasitus loqtur augẽs adhuc incitatæ artemonæ furorẽ. Decrepitus senex.uitæ ambiguus.Crepera.n.res:ut Nonius inquit:dubia dicitur.unde & Crepusculũ lux dubia.& Decrepiti senes in dubio uitæ cõstituti uel q̧ nec mouere se pp senectutẽ:nec ullũ facere crepitũ possunt.Et creperũ bellũ anceps dicitur. Ait se ire nõ est geminádũ pnomẽ se.qa ṽsus abundaret:ppterea unicũ ascribi tantũ curauimus. Archidemum Nomina sunt eorum.apud quos demænetus uxori dicebat se diuersari.archidemus autem interpretari põt princeps populi.αρχοσ enim princeps.& Δημοσ populus dicitur a græcis. Chrestum:chremem:chrestum scribi potius censuimus:in principio huius ṽsus:q̃ Cliniá:errore factũ scriptorũ arbitrati:ut bis cliniam legatur:quum semel satis uisum sit.Chrestus aũt:hoc est χρηστοσ apud græcos:& proprium est uiri nomẽ.& bonum:frugiq̧ significat. liberis lustris.publicis lupanaribus.Lustrũ.n.ut diximus in uocabulario nostro significat tẽpus quinquẽnale ut Varro ait a luendo.i.soluendo:q̧ quinto quoq̧ anno uectigalia & tributa per censores soluebantur. uel ut Seruius ait:quia post quinquẽnium unaquæq̧ ciuitas lustrabatur.Et significat sedẽ siue habitacula & cubilia ferarum Virg.non absunt saltus ac lustra ferarum.& alibi:Quum uitam in siluis inter deserta ferarum lustra domosq̧ traho.Et lupanar:ut hic.Ci.quoq̧ in philippicis:uino inquit lustrisq̧ confectus. Rapere sublimẽ.Fac inquit parasitus:per ancillas tuas:illũ manibus & pedibus appræhẽsum domũ per uim asportari. Ego istuc scio.parasitus.perstat in irritando adhuc eá:dicens:sibi certũ eẽ:illũ demænetum nõ aliter facturum unq̃:q̃ scortari donec cum eo uixerit. Ego censeo.Ego inquit artemona existimabam eum hoiem:hoc est huiusmodi uirũ meũ senẽ scortatorẽ:dare operá senatui:aut clientibus:uel illi cõsulendo p republica:uel hos iuuando p iusticia:& ibi delassatum ppterea stertere totá noctẽ domi.Is aũt ope foris faciũdo lassus:domũ noctu aduenit: hoc ẽ postq̃ cũ scortis uires oẽs absumpsit diurnas:noctu postea lãguidus domi stertit:honestioribus ṽbis rẽ obscœná inuoluit poeta:loquente matrona. Senatui dare operam.ita scribendum censuimus potius:q̃ in senatu:& sententiæ:& eloqutionis habita ratione.super quo doctorum iudicio nos subiicimus.

Decrepitus.

Creperus.a.um.

Archidemus.

Chrestus.

Lustrum.

Ita scribendū est:metri necessitate.nō ædepol aiam.quia uersus abūdaret.Anima hoc loco flatum: seu oris hali-tū significat.nā & aquā:& uentū:& aerē:& irā:& sonū:& odorē rerū significat:ut in amphitryone diximus:& in uocabulario nostro exemplis docuimus.hæc aūt uerba dixit senex:postq̄ philæniū exosculatus est.unde illa subdit. Dic amabo:an fetet uxoris tuæ anima:Et ita scribendū est:metri necessitate.nō aīa uxoris tuæ:qa claudicaret uersus. Nauteā.i.aquā sentinæ.Marcellus.Nautea est aqua de coriis:uel qd est uerius:aqua de sentinis:dicta a nautis.Festus aūt.Nautea inqt herba est granis nigris:qua coriarii utūtur uel a naue ductū nomē:qa nauteā.i.nauseam facit:p mutationē.t.in.s. — *Anima.* — *Nautea.*

Ph. Dic amabo:an fetet uxoris tuæ anima?De.nauteam
Bibere malim:si necessum sit:q̄ illam oscularier.
Art. Miser ecastor es.Pa.Ecastor dignus est.Arg.quid ais pater?
Art. Ain tandem?næ tu istuc cum magno malo tuo.
Dixisti in me.sine uenias modo domum.faxo ut scias:
Quid pericli sit dotatæ uxori conuitium dicere.
Arg. Ecquid matrem amas?De.ego ne?illam nūc amo:qa nō adest.
Arg. Quid cū adest?De.periisse cupio.Pa.amat hō te hic:ut p̄dicat
Art. Næ ille ecastor fœnerato funditat.nam si domum
Redierit hodie osculando ego ulciscar potissimum.
Arg. Iace pater talos:ut porro nos iaciamus.De.maxume.
Te philænium mihi atq; uxori mortem.hoc uenerium est.
Pueri plaudite & mihi ob iactum cantharo mulsum date.
Art. Non queo durare.Pa.si non didicisti fullonicam

Bibere malim si necessū sit:q̄ illā oscularier.ita scribi debet u̇sus.metri necessitate.& sniæ congruitate.quin etiā ex codicibus antiq̄s.i qbus utiq; est Bibere ūbū:ab interpretibus nostris Pio & Sarrace. omissum.Sit aūt p ē: scribi cogit metri rō: qm̄ aliter u̇sus nō staret. Miser ecastor es. uerba sunt artemonæ i maritū talia de ea p̄fundētē. Ecastor dignus est. parasiti u̇ba sunt:in cōfirmationē uerbor̄ artemonæ:cū fœmineo etiā iuramēto plata:ut magis illi adulertur.ecastor inquit dignus est.scilicet ut miser sit. Quid ais pater?Loqtur argyrippus.sed Artemona mulier irritata u̇bis a uiro platis:& p̄cipue q̄ fetere sibi aiam dixerit:& interim cōcæptā bilē retinere nō ualēs iquit.

Ain tandē.minatoria īteriectio ē:ab excādescēte muliere præ nimio dolore plata. Istuc.s.q̄ mihi feteat aīa. — *Ain tandē.*

Dotatæ uxori.erat.n.artemona ut i principio huius comœdiæ diximus:mulier dotata & diues:sub cuius īperio uir senex uiuebat. Ecqd matrē amas?Hæc sunt argyrippi u̇ba:q̄ exordiri cœpat supius:quū inqt:Quid ais pater? Amat homo te hic:ut p̄dicat.Ita scribēdus ē u̇sus:metri necessitate.nā si scribas:amat hō hic te:u̇sus claudicabit sunt aūt u̇ba parasiti Ironicos plata. Fœnerato funditat.Ita hn̄t codices antiq.& u̇sus:ac sensusītegritas q̄drat.fœnerato inqt fūditat hæc u̇ba senex iste uir meus.Dicitur qs fœnerato dare.qm̄ plus recipit q̄ dederit: fœnerato fundere:qm̄ p uno:duo & plura recæpturus ē.Nō.n.funerato legēdū est:ut putat Pius īterpres:legens: Nec ille ecastor funerato funditat:qa u̇sus nō cōstaret si nec legatur.Si aūt Næ:quod affirmātis ē:sensus ex toto alienus redderetur ut cuiq; uel mediocris īgenii liq̄re pōt. Osculādo.nō pōt obliuisci mulier iracūda:& gloriarū plena:q̄ dixerit:sibi aiam fetere:ideo se pœnas sumpturā de hoie pollicetur:osculādo potissimū:ut sic maiore illū cruciatu afficiat. Iace pater talos.Tali:& p diminutionē Taxilli dicuntur ossa q̄drata qbus in ludo aleæ utebātur antiq:p̄ter id:q̄ Talus etiā ē ossis genus in articulo pedis uētre emines secus calcē:ut diximus in uocabulario nostro.Hor.Ad talos stola demissa & circūdata palla.De talis āt seu taxillis ad ludū ptinētibus dicemus in curculione:ut supra polliciti sumus:qd ueteres senserint.Illud interea nō omittētes:Iactū ueneris in ludo Talario felicissimū dexterrimūq; fuisse:qd Suetonius in augmēto sic oñdit.Talis.n.iactatis:ut q̄sq; canē aut senionē miserat:i singulos talos singulos denarios in mediū cōferebat:quos tollebat uniuersos:q uenerem iecerat.Et porphyrius sup illud Horatii quē uenus arbitrū Dicet bibēdi:libro scdo carminū.Archiposiā inqt & incohationē bibēdi in cōuiuio talor̄ iactu sortiri solebāt.uenerius aūt iactus in talis summum numer̄ habet:idest tricenariū.idē fere & Acron asserit.unde hoc loco Demænetus ueneriū iactū adeptus:Cantharo mulsum sibi dari petit. — *Fœnerato* — *Talus.*

Cātharo.Cātharus græcū nomē est:& per.th.scribitur.quia καρφαροσ per.ō.apud illos notatur.& ut Macrobius inqt:poculi:& nauigii genus significat.Sed & suidas græcus autor:nec aspernādus:Cantharū præter poculi significationē:nomē quoq; fuisse p̄priū inqt comici poetæ atheniensis:& nomē portus athenarum.& nomē animalis:qd ex stercore asini gignitur:cuius fœmina nō reperitur. Mulsum.Mulsum erat potionis genus:ex melle & uino ueteri:quo ueteres usi sunt.quod Aristæus primum excogitasse uidetur:ut inquit Ply. Nō queo durare.Quum audiuisset artemona uirum demænetū:præterq̄:q̄ fetere sibi aiam dixerat:mortē quoq; optare:& quia felix iactus contigerat:lætum esse:inquit.non queo durare.hoc est pati amplius non possum contumelias huius hois.parasitus aūt ut mos est parasitor̄:in aliā sniam semper trahere sermones aliorū:eosq; ludere:& irridere:inquit. Si non didicisti fullonicam non mirandum est.Fullo:ut inquit ulpianus de furtis:is dicitur:qui curanda poliēda ue uestimēta accæpit.idem & paulus eodem titulo.Durare autem:ut in amphitryone latius diximus:& pati significat.& in lōgū t̄ps cōsistere p̄ter alias quoq; significatiōes ibi expositas.inqt igitur parasitus: in aliā trahēs significationem u̇bū durare ab artemona platū:si nō didicisti fullonicā non mirādum est:hoc est. — *Cātharus.* — *Mulsum.* — *Fullo.* — *Durare.*

At etiā cubat cucullus. Nomen est contumeliosum Cucullus aliquādo. & longā habet secundā: quā & dupli ci. l. consuetudo scribit: hoc aūt patet: uersu illo horatiano: ex septima satyra: Cessisset: magna cōpellans uoce cu cullū. Sed & hoc ipso poeta Plauto in pseudolo dicente. Quid fles cuculle? uiues Quid ego ni fleā? Et hoc quoq; loco: utrobiq;. n. iābus est ex duabus primis nois syllabis. nec aliter cōstarent uersus. Est aūt cucullus auis accipi tri fere similis: De qua scribit Aristoteles qnto de natura aialiū: q; quū tēpus suæ appetit partitudinis: nidū auicu læ cui curruca nomen est aiaduertit: in eiusq; nido exclusis illius ouis: oua sua enititur: Quæ supposita Curruca

Cucullus. Demænetus. Curruca.

At etiā cubat cucullus: surge amator: i domum.
De. Ve mihi Ar. uera hariolare: surge amator: i domum.
De. Abscede ergo paululū istinc. Ar. surge amator: i domum.
De. Iam obsecro uxor. Ar. nunc uxorem me esse meministi tuam:
Modo quum dicta ingerebas in me: odium non uxor eram?
De. Totus perii. Ar. quid tandem? anima fetet ne uxoris tuæ?
De. Myrrham olet. Ar. iam subripuisti pallam: quam scorto dares?
Arg. E castor qui subrepturum pallam promisit tibi?
Ar. Nō taces? Arg. ego disuadebam mater. Art. bellum filium.
Istoscine patrem æquum est mores liberis largirier?
Nil ne te pudet? De. pol si aliud nil: sit: tui me uxor pudet.
Ar. Cano capite tua te cucullum uxor ex lustris rapit.
De. Non licet manere: cœna coquitur: dum cœnem modo?
Ar. E castor cœnabis hodie: ut dignum est magnum malum.
De. Male cubandum est: iudicatum me uxor adducit domum.
Arg. Dicebam pater tibi ne matri consuleres male.
Phy De palla memento amabo. De. iuben hanc hinc abscedere?
Arg. Immo intus potius: sequere me hac mi aie. Ph. ego uero sequor.
Arg. Ite domum. Ph. da sauium etiam prius q̄ abis. De. i in crucem.

sua sibi oua putās incubat & fouet: donec pulli excludātur: quibus exclusis cernēs curruca sobolē solito maiorē & pulchriorē gaudet: sibiq; læta placet. Crescētibusq; in dies cucullis: quos illa suos credit filios: miro ī illos affectu gliscit: donec grādior factus cucullus: admirabūdam matrē tam decorū sibi gnatū cōtigisse: deuorat & deglutit. qd tetigit satyrographus poeta ingens: Tu tibi tūc curruca places. Ibi. n. patrē adulterinū filiū pascentē significat. cucullū igitur Artemona uirū appellat quia ut cucullus: relicto ꝓprio nido: & fundo uxorio: in filii argyrippi nido fœtare cōtendat: & quæ domi uelu ti oua incubari debēt: in alienū lectū trāsferre conetur. Est ꝓterea. Cucullus tegmētū capitis & ꝓptie papyraceū: quo pigmētarii utūtur. Iuue. Cōtētusq; illic ueneto duroq; cucullo: quāq̄ & ex alia materia fiat. a quo cucullatus hoc ē cucullo optus dicitur: quales sunt Monachi religionis nostræ christianæ: De qbus Angelus politianus in ꝓfatiōe quā in Menæhmos Plauti fecit: hæc dixit: hi sunt ꝓcipue qdam clamosi leues: Cucullati: ligni pedes: cincti funibus. &c. Vnde Bardocucullus: genus ē uestis cucullatæ: qua galli utūtur: tractū nomē a bardis galliæ gēte: q; hæc ꝓcipue eo genere uestis uteretur. Bardi aūt in maximo honore apud gallos fuerē: q; laudibus magnoꝝ uiroꝝ: ac poeticæ studerēt: unde Lucanus. Plurima securi fudistis carmina bardi. Modo quū dicta ingerebas in me. ita scribi debet uersus: metri necessitate. nā aliter nō cōsisteret. Myrrhā olet. Myrrha arbor ē arabiæ odoratissima: Sudās atq; emittēs sponte eā: quā stacten uocāt: cui unguēto nullū ē cōparabile: ut in Mostellaria dicemus. Promisit tibi. ꝓmisit. ꝓ minatus est. ut apud Virgi. si patrios unq̄ remeassem uictor ad argos promisi ultorē. quēadmodū e cōtrario Horatius. Atq; uultus erat multa & ꝓclara minantis. ꝓmittimus. n. bona. & minamur mala: ut Seruius inquit. Aequū est mores. Nō æquum mores est: quia uersus nō consisteret. Nil ne te pudet. ita scribendum est. & non: nihil ne te pudet: quia metri ratio ita exigit. Pol si aliud nil sit. nō pol si aliud nihil sit. quia nihil in hoc uersu stare non potest. q̄q̄ Pius ipse ita corrigat. Tui me uxor pudet. nō placet pii expositio: q; me tu in scorto inueneris. Immo latentem morsum in uxorem existimamus illum protulisse: hoc est: me pudet: talem: tamq; arrogantem. & impudentem uxorem nactum esse: quæ uirum usq; inganeum persequatur: & eum contumeliis afficere non erubescat.

Cucullatus. Bardocucullus. Bardi. Myrrha. Stacte. Promittere Minari.

Cano capite. prosequitur insolens matrona: uirum opprobriis exagitare. Tua te cucullum uxor. tua addēdum fuit: metri necessitate. quia pes unus uersui defuisset. Iudicatum. condemnatum. quod plurimi codices habent: & sensui maxime congruit. quoniā uxor dixit: Cœnabis hodie ut dignū ē: magnū malū. & sic sniam aduersum eū tulisse uidetur. q; mereatur cœnare magnū malū. non aūt indicatū. i. uulgatū in oculis oīum: & in ꝓpatulo: ut exponunt Pius & Sarrace. Dicebam pater. Argyrippus adolescēs: q matrem timebat: ut quæ ius oē in domo obtinebat: quærit se illi gratificari: dum aduersus patrē loquitur: ꝓpterea & superius dixit Ego dissuadebā mater. Ego uero sequor. hoc addendū fuit: incuria librariorum omissum: aduersus integritatem quod & in codi. antiquis scriptum est. Ite domum. scribendum est ite. non. i. tam metri necessitate: q̄ ex sententiæ cōcinnitate loquitur enim argyrippus ad patrem & matrem.

in ædes abiit:ut qd adolescẽs asseruerat de filia:q̄ iā peperat:scis. itaretur:quū interea Strophilus seruus aula rapta ad herū lætus accedit:seq; illā abstulisse fatetur. Quod ubi adolescẽs intellexit:seruū coegit aulā seni reddere: ut pote sibi iam socero futuro. Ille aūt re intus cognita:& aula recæpta:lyconidem generũ libens accipit eiq; & filiam cū nato iā filio:& aurū donat. hæc est plana:& euidens totius fabulæ materia:quanq̄ circa finē:tēpoꝝ edaci uetustate:& librarioꝝ incuria desint plurima in qua exponēda materia:& Pius ille arrogātissimus interpres: uel nihil ferme dixit:qd aptū sensum facere posset:uel absurdū:ut illud:ꝙ Staphylam Euclionis uxorē dicit:q̄ serua & nutrix puellæ fuisset: ut patet quū ipsa inq̄t:qd hero ego dicā meo malæ rei euenisse: Et quū puella ait. perii mea nutrix: obsecro te:uterus dolet. Et ut illud: qd eunomiā matronā pxenetā appellat:dicens utiturq; auxiliatrice pxenetaq; ad recōciliandam sibi puellā. quū proxeneta masculini sit generis. Proxeneta.

Exanguis:amens:seruat. eius filiam.
Lyconides uitiarat. interea senex
Megadorus a sorore suasus ducere.
Vxorem:auari gnatam deposcit sibi.
Durus senex uix promittit:atq; aulæ timens.
Domo sublatam uariis abstrudit locis.
Insidias seruos facit huius lyconidis.
Qui uirginem uitiarat:atque is obsecrat

nec recte fœminis adiiciatur:nō aliter q̄ poeta:nisi ipse q atticā oēm litteraturā sibi arrogat:quod attici masculino semp genere ptulerūt muliebri iam pferendū censeat. Et Sarracenus alter Plauti interpres:siccior tamē:& aridior:pterq̄ ꝙ Eumoniā scribit lyconidis matrem:eā insup inq̄t hortari suū Megadoꝝ fratrē:ut ducat uxorē indotatā uirginē:quā pbis moribus sciuerat & honestis hortā parētibus. Suasus Megadorus euclionē cōuenit &c. hæc ille quod utiq; falsum est. imo Eunomia(sic.n.appellanda est:& nō Eumonia:ut infra dicemus)pponebat Megadoro fratri suo quandā grandiorem natu:cū maxima dote. De hac autem euclionis filia:ne uerbum quidem fecit:ut infra uidebitur. Tota autē hæc comœdia:si penitus introspiciatur ad ethicam pertinet. in qua dum senis auari animus ostenditur:quē nūc feruentē:& sollicitū nunc meticulosum & frigidum planeq; exanimatū præ auaricia licet intueri: Tunc nobis non obscure præcipitur:ut remota atq; eminus expulsa teterrimæ auariciæ anxietate:maiorem salutis nostræ curam habeamus:q̄ adumbratæ huius mundi felicitatis: quam hodie in
sola pecunia:& auri cumulatione maior pars uiuentum repositam existimat. Senex. Senex dicitur. quasi semi Senex.
nex:hoc ē semimortuus:ꝙ acta maiore ætatis suæ parte:iam morti propinquus sit. nex enim mortem significat: Nex.
quo nominatiuo sæpius ueteres:q̄ neoterici usi sunt. Sisenna. Quoniam neq; mea nex:neq; intercessio posse ui Senes.
detur illorum de mentē reprimere audaciam. Quidam differre uolunt. Senes:ueteres:& antiquos. ꝙ senes sint: Veteres.
qui usq; ad senilem ætatem uixerint:quantum ad priuatam eorum uitam attinet. ueteres uero:quantum ad publicum tempus spectat:qui alia ætate uixerunt:etiam si ipsi non peruenerunt ad senectutem. Antiqui autem Antiqui.
utriq;:sed magis ueteres:q̄ senes. A sene senectus:senecta:& senium deducuntur:eiusdem fere significationis. q̄q̄ Senium.
ueteres. senium pro tedio & molestia posuerint:ꝙ senes omnibus odio sint. Auarus inter Auarum: & Auidū Auarus.
Marcellus differre ait:ꝙ auarus semper in repræhensione est. Auidus autem ab auendo:quod est etiam honeste Auidus.
cupiendo:ut apud. Virgilius pascuntur oues. auidæq; iuuencæ. & apud Sallustius in catilina. laudis auidi. pecuniæ liberales erant. Aul. gellius autem: Nigidium dixisse ait: Auarum dici:qui auidus æris sit:sed in ea copula. e.
litteram esse detritam. Locupletem uero appellari ex compositis similiter uocibus:cum qui plæraq; loca:hoc est: Locuples.
qui multas possessiones tenet. Vix sibi credens. uix sibi ipsi fidens. ita enim in continua suspicione uersabatur:ne aurum repertum amitteret:ut se ipsum quoq; timere uideretur. Euclio. nomen est aptum materiæ de Euclio.
qua agitur:a poeta de industria factum:ut in asinaria:Demænetus. argyrippus. litanus. artemona:& cætera. εὐκλεία enim apud græcos bonam famam significat. unde Euclionem bonæ famæ uirum identidem. nec inepte fictum arbitramur:Siquidem in hac comœdia:& Eunomia de eo loquens ait. Noui. hominem quidem haud malum me castor:Et Megadorus eundem euclionem alloquens: Certe ædepol:inquit: equidem te ciuem sine omni mala etiam malicia semper sum ratus:& nunc arbitror. Possumus & euclionem dictum asserere:quia bene clauderet & seruaret aurum:omnem in eo sollicitudinem & industriam suam ponens:unde ad Staphylam anum inquit. occlude ianuam. iam ego hic ero. & iterum occludesis fores ambobus pessulis. Et rursum. Atq; occlude ædes. ego iam hic adero. εὐ. nanq; bene apud græcos significat. & κλείω claudo. Cum multis opibus. ita scribenda sunt uerba. & nō multis cū opibus:ut legunt Pius & Sarrace. interpretes:& fere habēt codices:cōtra
metri rationem. Aulā. Dicimus ollam & Aulā:ea ratione qua plostrū:& plaustrum. Codex:& caudex. collis & Aula.
caulis. & multa alia ueteres. n. Aulas dicebant:quas nos ollas dicimus. uas est coquinarium Cuius diminutiuū
est, Aulula. & Auxilla id ipsum græci. χύτρα. uocāt. siue χύτρος. Penitus. i. ualde. quasi pene intus. Ex- Penitus.
anguis. sine sanguine:pallidus:timidus. Amens sine mente:quasi extra se:& nesciens quid faceret. A sorore suasus ducere uxorem. Suasus a sorore eunomia:ut uxorem duceret:sed non hanc magis q̄ illam. neq; Indotatam uirginem:filiam megadori: ut dixit Sarracenus in expositione materiæ totius comœdiæ. Auari gnatam euclionis auari natam Megadorus sibi uxorem deposcit. Varіis abstrudit locis. Aulam. scilicet nam primum domi: deinde in fidei templo. Demum in syluani luco illam abstrudere curauit. Seruos. Pro seruus.
Atq; is obsecrat. Ita scribi debet uersus. metri necessitate. aliter enim non consisteret. neq; satis integritati

sniæ cõsultũ esset: nisi is addatur. nã absq; eo de seruo intelligeretur: q. s. ipse seruus obsecraret: qd qdẽ est falsum: quũ fuerit lyconides. sed neq; pio standũ est: dicenti: q atq; cõmodius isq;: uel atqui scriberes: qngdẽ neutro mõ: vsus cõsisteret. & si atqui scribas: idẽ erit dubiũ: ne de seruo intelligatur. ueq; quũ paulo infra ait: isq;: hoc est ille senex absentia sua sermonẽ Megadori interrũpens & aufugiens: ueritus ne illũ oblectaret atq; uerbis demulcẽtibus & gratis retardaret megadorus: usq; donec ab anicula suspecta intromissi serui senis effoderent aulã: abiit mi seri me timidus: pcipue quũ ferramentoꝝ sonitũ q̃ ad fodiendũ hortũ megadorus destinarat exaudiret. hæc oĩa falebris pmista & intricata somnia: furentis cuiusdã interpretis & penitus amentis eẽ uidentur. Vxorẽ amãti. Ita hñt codices anti q. & nõ uxori: ut insulse legit Pius: cõtra omnẽ rectæ litteraturæ ordinẽ. & est planus sensus. is lyconides obsecrat auunculũ megadoꝝ cedere uxorẽ sibimet amãti. idest sibi lyconidi: q eã amabat. & iãdudũ pgnãtẽ fecerat. Per dolũ. p fraudẽ Strophili serui lyconidis: qui quũ senem obseruasset aulam obruentẽ in syluani luco: illam deinde surripuit. sed hoc loco pius temerarius & pquã rudis iterpres ait: dũ in aulo nemore illã tumularet. proh dii imortales: ubi hoc nemoris nomen iuersor hic latinæ ois facũdiæ pscrutatus est? Nusq̃. n. id apud Plautũ fuit legere. pterq̃ ab hoc cõmentatore rancido. q iferius quoq; eũ vsum ita legit & iterptatus est: Syluani lucus extra muꝝ: eit aulus. cõtra oẽm bonum sensum: cõtraq; metri rõnem: quã nõ magis obseruauit: neq; depræhendit: q̃ lignũ. ut ibi dicemus. Insperato. aduerbialiter positum est. ac si diceret præter spem: & quum amplius illam non speraret se repertturum.

Auunculum megadorum sibimet cedere
Vxorem amanti: per dolum mox euclio
Quum perdidisset aulam: insperato inuenit.
Lætusque natam collocat lyconidi.

Argumentum.

Vlam repertam auri plenam domi euclio
Vi summa seruat miseris adfectus modis.
Lyconides istius uitiat filiam.
Volt hanc megadorus indotatam ducere.
Lubensq; ut faciat: dat coquos cum obsonio.
Auro formidat euclio: abstrudit foris.
Re clam omni inspecta compressoris seruulus.
Id surpit. illic euclioni rem refert.
Ab eo donatur auro uxore & filio.

Vlam repertã auri plenã domi euclio. Eodẽ genere carminis trimetro uidelicet: Est aliud argumẽtũ: quo nomen Comœdiæ primis uersuũ apicibus insinuatur: ut in Amphitryõe etiã poeta fecit: & in aliis comœdiis. Addẽdũq; fuit uersui uerbũ domi: & sniæ itegritate: & metri necessitate. aliter. n. uersus nõ cõstabat: sed qnis tñ pedibus incedebat. Et ita res habuit: ut domi prius abstrusam aulã sub foco senex euclio multa cura seruauerit. Vi sũma. q̃nto studio: & diligentia poterat. Miseris affectus modis. i. misere affectus: & cruciatus: quum ti-

Affecta mẽbra. meret: ne aula sibi surripetur. affecta mẽbra maculata & languescentia appellat cor. celsus. Lubensq; ut faciat. Nos sic intelligimus: ut Megadorus lubens. i. lætus: id faciat. i. ducat: hoc sensu. Megadorus misit coquos cum opsonio: & ad eucliõis: & ad suas ædes: q pararẽt utrobiq; cœnã: ut ipse Megadorus lætior nuptias celebrare posset. Nõ aũt: ut Euclio lubens id faciat. i. ut assentiretur: ut cõtẽtus esset: filiã megadoro uxorem dare: ut fortassis alii intelligunt: sup quo alioꝝ iudiciũ reqrimus. Abstrudit foris. celat: & abscõdit extra domũ. iuxta illud: qd i argumento altero supiore dictũest: uariis abstrudit locis. Quæ aũt garrit Pius: dicens: abstrudit. extrudit. expellit. foris. scribe foras. Ita. n. res se habuit. cõgrionem ueluti furem thesaurariũ licentiose p domũ uagãtem palabũdũq; cohercuit Euclio: baculoq; fecit eius fissile caput: illũ abigens foras. &c. neutiq; in aures nostras penetranti quũ & p pcedentia: & p seq̃ntia liq̃do appareat: nõ esse aliter intelligendũ: q̃ euclionem auro formidãtem illud foris abstrusisse: atq; occuluisse. Re clam omni inspecta clam addendũ fuit: metri necessitate. & sniæ cõcinnitate. Sensus est. Seruulus cõpressoris. i. Strophilus lyconidis seruus: clam ispecta omni re: idest quum ex occulto uidisset omnem rem: Nã in fidei fano occulentem senem aulam uidit: intellexitq;: illo loquente quemadmodum in syluani lucum aulam erat delaturus. Hæc autem nihil habent cũ ea snia delirantis Pii: q Euclio foras coquos expulerit: ut clarum & apertissimum est: uel ipsis pueris. Surpit. Pro surripit. per syncopam proferre metri necessitas cogit. Illic. s. lyconides. Rem refert. quemadmodum filiam eius compressisset. Ad eo donatur. ab euclione sene donatur lyconides auro: uxore: & filio: iam ex prius compressa filia nato: ut in expositione argumenti superius diximus. Nam quod Pius inquit uarie hunc uersum legens: eruditius & significantius ita legi: & interpretari posse. ab eo donatur auro: uxore is & filia: euclio donatur auro a lyconide. & is idest lyconides donatur filia uxore: quum eam postmodo duxerit uxorem: id quod sensit etiam Sarrace. quum in fine expositiõis argumenti dixit: uxorq; filia traditur lyconidi: Omnia sunt deliria: & meræ laruæ. quum nullo modo sensus cõstare possit: in eam sententiam: neq; de alia intelligi: q̃ de lyconidæ: qui donatus sit auro uxore & filio iam nato ab euclione sene. præterea codices nulli antiqui: neq; noui sunt: qui habeant: uxore is & filia. & in fere omnibus: filio non filia legitur.

NE quis miretur:qui fim paucis eloquar.Eiufdem eft generis carmen cum fuperiore. In hac fcena in-
troducitur lar familiaris deus:qui prologi uice fungens:narrat qui fit:& quo modo fuerit autor the
fauri huius inueniũdi.Et qua caufa fimulq; oẽm ftupri commiffi rem aperit:& quæ exinde fecutura
funt.Dictũ eft fuperius in amphitryone:qui fint lares:lemures:laruæ:& manes hoc loco larem intel- Lar.
ligimus genialẽ deum.Vnufqfq; enim locus: imo & unufquifq; hominũ ꝓprium fibi genium habet:fiue larem:
hoc eft deũ:cuius fuafu:quæ peragenda funt rite & recte:percipiũtur.Dictũ genii:quia nobifcũ gignãtur:uel q; ge-

Lar Familiaris. Prologus.

NE quis miretur qui fim paucis eloquar
Ego lar fum familiaris: ex hac familia
Vnde & euntem me afpexiftis.hanc domum
Iam multos annos eft quum poffideo:& colo:
Patri:auoq; amicus huius qui nunc hic habet.
Sed mihi auus huius obfecrans concredidit
Thefaurum auri quem clam omnis in medio foco
Defodit uenerans me:ut eum feruarem fibi.
Is quando moritur:ita auido ingenio fuit:
Nunq̃ indicare id filio uoluit fuo.
Inopemq; optauit potius eum relinquere
Quã eum thefaurum commonftraret filio.
Agri reliquit illi non magnum modum:
Quo cum labore magno:& mifere uiueret.
Vbi is obiit mortem:qui mihi id aurum credidit:
Cœpi obferuare:ecquid maiorem filius

nitos tueantur. unde in genealogia noftra diximus.Effe lares geniofq; uolũt data numina bina omnibus:& uitæ funeris atque duces.Et enĩ ita apud oẽs ferme conftat:duos unũquẽq; genios:fiue lares:& ut uulgo aiunt:angelos habere uitæ fuæ cuftodes: alterũ bonum: alterum malũ.Itidẽq; familiarum eẽ ꝓprios quofdã lares & deos: quorum in cuftodia fint: quos relligio noftra chriftiana fanctos appellat: ut diuũ Francifcum:Auguftinum:Hieronymũ: cæteros.
Familiaris. domefticus:huius familiæ.
Vnde.ex qua:uel ex cuius familiæ domo:
fiue larario.Lararium Lararium.
enĩ dicimus locũ:fiue
fanctariũ:qđ lar familiaris incolere folet. Patri quoq; amicus.Verfus ratio ac neceffitas:fentẽtiæq; cõcinnitas:
& conftructionis litteræ cõgruitas requirũt:ut ita fcribatur:nõ auoq; iam huius: ut fere habẽt codices: & legunt
Pius ac Sarracenus interꝑtes:fed ꝑcipue pius ille amens:ingens:figurã effe loquẽdi: ego colo tibi per datiuũ ca-
fum:quẽ uetufti cõmendaticiũ uocarunt:pudor ac dedecus litteraturæ noftræ.Ordo igitur eft. Iã multos annos
eft:quũ ego amicus patri auoq; huius qui nũc hic habet:poffideo & colo hanc domũ. Habet.i.habitat: habere Habere.
ut Noñ. ait: uarias habet fignificatiões:planã qdem & notã:ut apud Teren.qđ habui fũmum ꝑtium ꝑfolui tibi.
Virg.habeat fecũ feruetq; fepulchro.Tenere uel occupare.Virg.hoftis habet muros:habitare.Idem. Quæ loca q
ue habeãt hoies:& ut hoc loco.Interdũ etiã fignificat intelligere.Teren.Habes oẽm rem: pergam quo cœpi hoc
iter:aliq̃n facere.Cicero.Nam quũ quæreretur ab eo:quo fcelere ĩpulfus mare haberet infeftũ uno myoparone:
eodẽ inquit:quo tu orbẽ terræ.Plautus inferius cœpi obferuare ecquid maiorem filius: mihi honorẽ haberet:q̃
eius habuiffet pater. Thefaurũ auri:quẽ.Quẽ adiiciendũ fuit:& metri neceffitate:& fniæ:ac latinæ compofitio
nis & ftructuræ cõgruitate:ut fit ordo & fenfus:quẽ thefauꝝ.f.ille uenerãs me defodit in medio foco. Defodit.
ideft fepeliuit:& abfcondit p foffionẽ terræ. Clam ois. clãdeftino celatu & nemine fciente. In medio foco. Focus.
Focus ut in amphi.diximus locus eft:ubi ignis feruatur.Cuius diminutiuũ eft foculus:& ab hoc aliud fit dimi- Foculus.
nutiuũ focillus:a quo focillo calefacio:& refocillo.Quod aũt garrit Pius Thefaurũ pofiturã:cellam:fodinã:locũ
fignificare: ubi feruaretur aurũ:& auri repoftoriũ:ac loculamentũ:merã fapit fatuitatem.Nam thefauꝝ locum fi
gnificare & repofitorium.nunq̃ eft cõptũ: neq; auditũ.Thefaurus.n.græcũ nomen eft:& græce θησαυρος dici
tur.Significatq; repofitionẽ fiue repofiturã cuiufq; rei: hoc eft rem ipfam repofitã:nõ autem locum:in quo repo- Thefaurus
nitur:neq; auri tantũ:ut Suidas ait:qui Thefauros uentorum inquit: nõ apothecas qua fcdam:fed cõmotionem
facilem uentoꝝ in aere fignificare. Sic & Plautus in Mercatore.Non hominẽ mihi: fed thefauꝝ nefcio quẽ me-
moras mali.Diciturq; Thefaurus a uerbo græco θησω qđ pono fignificat & ορω cuftodio a quo & θησαυριζω
fit:ideft colloco & repono in depofito :& θησαυροφυλακιον apotheca ubi feruatur Thefaurus. Vt eum fer-
uarem fibi.ut eum thefauꝝ ego ei feruarẽ & cuftodirẽ.Scribendũ eft eum:& metri neceffitate:qa ṽfus aliter non
cõfifteret:& latini fermonis puritate:nõ autem id:ut legũt Pius & Sarracenus interꝑtes mucidi. Is.auus.f.huius
euclionis. Auido.auaro. Id.eam rem:q.f.thefaurum domi abditũ haberet. Optauit. elegit. Quã eum
thefaurum.hæc uerba plane oftendunt:eum fcribi debere etiã fuperius:ut nos diximus:& nõ id. Agri reliquit
illi. Illi fcribendũ eft:& nõ ei:qa ṽfus uno deficeret pede. Nõ magnũ modũ.nõ magnã menfurã extenfionem:
feu dilatationẽ:quæ per fines appofitos:oftendi folet. Modus.n.ut fupra dictũ eft in afinaria: regimen & mode- Modus.

rationem significat:& mensurã:seu finem:ut hic. Hora. Est modus in rebus:sunt certi deniq; fines.Iuue. saty.iii. Maximus in uinclis ferri modus.Valerius in capite de senectute.Masinissa rex numidiæ húc modũ excessit:anno℞ scilicet.Virg.Sed quis erit modus.

Honor: Honorẽ haberet.litationẽ & sacrificiũ faceret. Subintelligẽdũ est:Auũ huius euclionis:q̃q̃ quũ primũ thesau℞ defodit in medio foco:ueneratus sit larẽ:ut illũ seruaret sibi:nunq̃ tamẽ postea ullũ ei honorẽ:ullũ ue sacrificiũ fecisse:quo gratus uideri posset in larem thesauri seruatorem.Et propterea iquit: q̃ eius habuisset pater.honor aũt:ut Nonius ait:dignitatem significat.Cicero ad cæsarem.Tu quum ea quæ es ab senatu summo cũ honore tuo cõsecutus.Et gratiam siue pulchritudinẽ. Virgil.ge.li.ii.Frigidus & siluis aquilo decussit honorẽ: & p̃mo æne. Et lætos oculis afflarat honores.Integritatem & pudiciciã.Idẽ. Et rapti ganymedis honores. Culturã & obseruantiam. Idem. Semper honore meo. semp celebrabere domis.Sacrificiũ & litationem: ut hoc loco & apud Virg.li. viii. æñ. Forte die solẽnem illo rex arcas honorẽ Amphitryoniadæ magno diuisq; ferebat. Dilectum amorem. Idem. Per si quid amatæ tãgit honos animum. Hostiam. Idem.Meritos aris mactabat honores.Præmiũ.Idem. Ipsis precipue ductoribus addit honores. Et sepulturam. Idem. Cernit ibi mœstos: & mortis honore carentes. Lucilius. Nullo honore displetũ:nullo funere.

Impendio. Item. Impẽdio. impense: ualde summopere:de industria: aduerbialiter positũ ẽ.

Mihi honorẽ haberet:q̃ eius habuisset pater.
Atq; ille uero minus minusq; impendio
Curare:minusq; me impartire honoribus.
Itẽ a me contra factũ est. nam itẽ obiit diem.
Is ex se hunc reliquit:qui hic nunc habitat filium
Pariter moratum:ut pater auusq; huius fuit.
Huic filia una est:ea mihi quottidie
Aut thure:aut uino:aut aliquo semper supplicat.
Dat mihi coronas.eius honoris gratia
Feci thesaurum ut hic reperiret euclio.
Quo eam facilius nuptum si uellet daret:
Nam cõpressit eam de summo adolescens loco.
Is scit adolescens quæ sit:quã cõpresserit.
Illa illum nescit:neq; cõpressam autem pater.
Eam ego hodie faciam:ut hic senex de proximo
Sibi uxorem poscat:id ea faciam gratia:
Quo ille eam facilius ducat:qui cõpresserat.
Et hic qui poscet eam sibi uxorem senex
Is adolescentis illius est auunculus:
Qui illam strupauit noctu cereris uigiliis.
Sed hic senex iam clamat intus ut solet.
Anum foras extrudit:ne sit conscia
Credo aurum inspicere uolt:ne surreptũ siet.

Senex Euclio. Staphila anus.

Xi inquã:age exi:exeundum hercle tibi hinc est foras.

Quottidie Curare.pro curabat &. Impartire.pro ĩpartiebat. Item. pariter:itidẽ:similiter.nã quẽadmodũ ille me præteriit inhonoratũ:ita & ego illũ spreui:nec thesaurũ ostendere uolui. Quottidie. notanda est syllaba huius dictionis scda:quæ longa est:hoc loco.alibi aũt breuis:& sic quottidianus:ut in æpopœia nostra docuimus. Aut aliquo.i.aut aliqua re.casus est ablatiuus. Eius honoris gratia.i.eius amoris:uel culturæ & obseruãtiæ causa.

Nuptũ dare:uel nuptui. Nuptũ.Dicimus dare nuptũ uel nuptui:pro eo qđ est maritare. De sũmo loco.de nobili prosapia ditissimus: & locupletissimus. Neq; cõpressam aũt pater:scilicet scit. Hic senex de pximo.hic megadorus uicinus. De proximo.dicimus aduerbialiter:ut de ppe de lõge. Stuprauit.uitiauit.Diximus in Amphitryone:qd sit stupg.

De pximo. Cerealia. Thesmophoria. Cereris uigiliis.Celebrabãtur Athenis sacra cereris:quæ cerealia dicebantur:per nouẽ noctes:ad quæ cosuebat turba multifaria peruigilio cererẽ colens:innuptiq; uiri:innuptæq; puellæ:de quibus Ouidius meminit li.x. metamorphoseos:Perq; nouẽ noctes uenerẽ:Tactusq; uiriles in uetitis memorant. Ea sacra thesmophoria dicta sunt:quia legũ inuentrix ipsa ceres appellatur:& Thesmophora iccirco nominata θεσμοσ.i.lex:& φορεω fero apud græcos ẽ:& θεσμοφοροσ legifer:& θεσμοφοριαζω cerealia celebro. Sed hic senex.Euclio.s. Vt solet. nã clamosus:& obiurgator erat senex:p̃ formidine: ne au℞ amitteret defossũ. Ne surreptũ siet.an surreptũ sit.

Xi inquã age exi. Trimetrũ & hoc metrũ est:ut superiora:sex pedes nactum.Senex euclio introducitur:qui suspicax:& formidolosus:ne aurum a se defossum surripiatur:ut ẽ auari pessimum ingeniũ: dum in thesauro solo mentem animũq; sepultũ gerit.Nec horam quidem differre potest: quin reuisat:an ita sit conditum & intactum:ut reliquit.Dumq; id facere studet:ac pergit:Staphilam rei igna

ram uetulam quā domus custodē habet exigit & expellit foribus:ne ab ea inspici pōssit:neu psentiscat illa modo aliquo:habere eum id aurum domi. Ex inquā.age exi.Iteratū sæpius:ac sine intermissione vbum:senis anxietatem ostendit:& animi cruciatū:uerba quidem effundentis:cor autem alibi appensum gerentis. Circūspecta trix.circūquaq; inspiciens:& contemplans quæ fiunt.Apuleius.Vidistis profecto qui affuistis:q̄ improba iuuenū circūspectatrix:q̄ immodica sui ostentatrix. Emissicius:extra eductis:& foras porrectis: ut actū designet auidius & cupidius inspectantis:atq; omnia explorantis aniculæ.Emissicii quoq; dicuntur obseruatores:& exploratores: quasi extra ad perquirendū missi.Et notandum: tertiam dictiōis syllabam longam esse & sic in aliis similis deductionis nominibus ut subditicius: surrepticius:conductius: ut in epopœia nostra pcæpimus. Verberas.uel cædis: pugnis manibusq;:uel uerbis iurgiosis: & iracundis obtundis : qñquidem & amara uerba:p uerberibus censentur. Et uerbera pro vbis usurpātur : ut eo Prisciani uersu patet. Psittacus humanæ fingit q uerbera linguæ. Mala malam ætatem. ut tu mala male uiuas : ut merita es. Nam qua nunc causa me extrusisti.me addendū fuit metri necessitate:& ex codicibus antiquis.

Circūspectatrix. Circūspectatrix. Emissicius

Circūspectatrix cum oculis emissiciis.
Sta. Nam cur me miseram uerberas? Eu.ut misera sis
Atq; ut te dignam mala malam ætatem exigas.
Sta. Nam qua nunc causa me extrusisti ex ædibus?
Eu. Tibi ego rationem reddam stimulorum seges?
Illuc regredere ab hostio:illuc sis.uide
Vt incedit:at scin quo modo tibi res se habet?
Si hodie hercle fustem cæpero:aut stimulum in manū:
Testudineum istum tibi ego grandibo gradum.
Sta. Vtinam me diui adaxint ad suspendium
Potius quidem:q̄ hoc pacto apud te seruiam.
Eu. En ut scelesta sola secum murmurat.
Oculos hercle ego istos improba effodiam tibi:
Ne me obseruare possis quid rerum geram.
Abscede hinc etiam nunc:etiam nunc:etiam:ohe:
Istic adesto:si hercle tu ex istoc loco
Digitū transuersum:aut unguem latum excesseris:

Verbera p uerbis.

Stimulorū seges.segetem stimulorum appellat Staphylam:quia in ea ueluti in terra sementi parata: stimuli cōmode seri queant.Seges:autore Seruio.Præter alia significata:terram aratā occatā & sementi recipiendæ paratā significat.Sic alibi hic poeta:ulmorū acherons dixit:in Amphitryone. Illuc regredere ab ostio.hoc est:ab ostio discedens:illuc te confer:loco uidelicet demonstrato remotiore. Illuc sis.illuc eas si uis. Vide ut incedit.uide inquit:ut: tardigradam se facit.ita.n. ordinanda est littera. Quomodo tibi res se habet.quod tibi infortunium impendet:& quo in periculo uersaris. Testudineū.tardū:lentūq;:qualem testudo facit.hoc est cochlea:de qua Claudianus:ut rem pigerrimam ostenderet:dum in contrario sensu pstaret:iam testudo uolat: iam profert cornua miluus:dixit.A testa Testudinē appellatā uolunt.siue aial:qd' ueluti testa tectū est:siue id genus ædificii:qd ex testa est cōpositū:uel ad testudinis similitudinem factū.Sic græci οςρεα απο Του οςρακου nominauerunt. οςρακομ quippe testa a græcis uocatur:& ostracū latini appellātur uulgo testaceū pauimentū:ostracina quoq; suffragia apud athenienses dicebātur:quia in figulinis uasis ea dare consueuerāt:a quibus relegationis illud genus:quod per decēnium exercebāt ad comprimēdam elationē & grauiorē potestatē alicuius ciuis Ostracismus dicebatur:de quo Plutarchus in aristidis uita. Grandibo.grandē faciam:ut exponit Nonius hūc locum citās. de quo in Amphitryone latius diximus. Adaxint.uel adassint:utroq;.n.modo legi pōt:quū.x.in geminū.ss.uel in.c.&.s.transeat.hoc est adigant:impellant:urgeant ab adigo deflexū:ut ab eneco enicasso:a loco locasso:ab expugno expugnasso:& alia.Sed qd' Sarracenus interpres soniat dicens:adassint:adiuuēt:ppicii sint ad suspendiū potius scilicet me malim.hallucinātis cuiusdam atq; amentis uidetur diuerbiū. Hoc pacto.in tantis contumeliis:& erumnis. En aui scelesta.proferebat ea uerba staphyla anus:non altiori uoce:sed secū sola murmurans. Ideo Euclio susurrū tantū audiens.En inquit ut scelesta sola secū murmurat.Et addendum fuit.En in principio uersus:ut integris pedibus ambularet:& sniæ quoq; concinnitate:qd' quidē interpretes nostri nō aduerterunt.

Seges. Testudo. Ostracum. Ostracismus. Adaxint.

Abscedæ hinc.addenda fuit dictio hinc:& metri necessitate:& sensus congruitate. Etiā nūc. urget eā continuatis uicibus quattuor:ut pcul ab ostio se absentet uetula. Ohe.Sacietatis ē interiectio iuxta illud satyrographi satur est quæ dixit Horatius ohe:& Martial.ohe iā satis est:ohe libelle:quasi dicat senex: iā affatim: & ex snia mea cessisti. Isthic adesto.idest ibi iam cōsiste:& mane. Digitū trāsuersum. tm̄ quantū est digitus per trāsuersum.hoc est per crassitudinē:nō autē per longitudinē. Vnguem latū.idest tantum quantū capiat unguis latitudo:quæ idem est cum crassitudine. Donicum ego te iussero.Donicum scribendum est:ex codicibus antiquis: quæ dictio uetustior est:& Plauto familiaris:nec aliud:q̄ donec significat.Plautus in captiuis.Ego me amitti donicum ille huc redierit non postulo.Idem in mostellaria.Donicum parietes ruunt: ædificātur ædes totæ denuo.

Ohe. Donicum.

Idem in pseudolo: adeo donicum ipsus sese ludos fieri senserit. Discipulam cruci.idest faciam ut crux sit tibi magistra: & doceat te:non esse respiciendum:neq; cedendum e loco tibi constituto.non aliter q̃ discipuli praeceptoribus traditi docentur:& castigantur:quum quid deliquerint. Crux patibulum fuit:in quo dānati affigebātur: a ueteribus Gabalum dicta:ut Noñ.inquit:Varronis testimonio. Et Cruciarius dicitur qui crucem meretur: hoc est scelestus:contumeliae uidelicet & opprobramenti nomen Apuleius libro decimo. Nec tantillum cruciarius ille: uel fortuna tam magni iudicii: uel conferte conspectu curiae deterritus. A patibulo quoq; crucem significante:patibulatū dicimus hominem. idest cruci suffixum Plautus in mostellaria. Ita te forabunt patibulatum per uias stimulis

Crux. Gabalum, Cruciarius Patibulum Patibulatus.

Scelestiorem.loquitur secum Euclio domum ingrediens:exclusa staphyla. Duit. pro det:prisco loquēdi more. In occipitio.idest in posteriore capitis parte : quae & occiput:& occipitium appellatur . Persius. Occipiti caeco posticae occurrite sannae . Apuleius in p̃ma apologia de Thallo quodam comitiali morbo laborāte: facie inquit ulcerosus:fronte & occipitio conquassatus Et dicitur Occiput q̃si occidens uel occiduum caput:eo q̧ ibi ueluti occidere & finire caput uidatur: hoc est pars illa capillis intecta:quam caluā appellamus. Cuius prior pars:atq; occipitio contraria:Sinciput nominatur:uel syncipitium: quasi syncerum caput dicta:q̧ ei cerebrum subditum sit:in quo sensus cōmunis & uirtus apprehensiua a ppilosophis & medicis esse dicitur:De qua Aristoteles primo libro de natura animaliū sic ait. Capitis aūt pars quae capillis intecta est calua appellatur:cuius pars prior sinciput:nouissime consistere solita. Omniū enim ossium corporis ultimū id concrescit & induratur posterior occiput est. Media inter occiput & synciput uertex. Cerebrum syncipiti subditum est: occiput inane. Nec ignoramus ab autoribus usurpari synciput pro toto fortassis capite:ut i illo prisciano uersu. Mihi festa luce coquatur urtica:& fixa fumosum synciput aure:& in illo Iuuenalis. Comedam inquit flebile nati sinciput elixi. Et sic Plynius libro.ix.c.50. Syncipitia uerrina:& Macrobius libro tertio. Syncipul aprugnum dixisse uidentur:partem utiq; pro toto ponētes:quēadmodū & Tempora:aut uerticem:pro capite interdū poni uidemus. Sed signanter : & proprie anteriorem capitis partem significat: & cui ut diximus:cerebrum subditum sit: unde Plautus in Menehmis ait. Non tibi sanum adolescens synciput intelligo. Et rursum infra : Quum negabas mihi esse sanum sinciput. Et Sidonius apollinaris:in panaegirico Maioriani:perq̃dilucide eā syncipitis significationem expressit: his uersibus. Partemq; cerebri hic galeae cum parte rapit : fortiq; lacerto Disiicit ancipiti miserabile synciput ense. Graeci Βρέγμα:uel Βρέγμον hanc capitis partem uocant:quia in pluuiis:& aliis irrorationibus:quibus inspergimur ea pars primum madefiat. a Βρέχω scilicet uerbo:qđ significat proluo:uel madefacio. Eandem & ὑπομέτωπον dicunt. ab ὑπὸ:qđ significat super:& μέτωπον frons:quia sit supra frontē. Occiput autem ινιον graeci nuncupant:& neruum colli:quia ινες.us. apud illos occasum significat: & pars illa sit ad occasum capitis uergens:unde non īmerito:p̃diximus occiput quasi occidens uel occiduū caput dictū eē:

Occiput:& occipitiū. Synciput & syncipitiū

Aut si respexeris donicum ego te iussero:
Continuo hercle ego te dedam discipulam cruci.
Scelestiorem me hac anu certe scio
Vidisse nunq̃:nimisq; ego hanc metuo male.
Ne mihi ex insidiis uerba imprudenti duit.
Neu persentiscat aurum ubi est absconditum:
Quae in occipitio quoq; habet oculos pessima.
Nunc ibo ut uisam:sit ne ita aurum ut condidi:
Quod me sollicitat plurimis miserum modis:
Sta. Nec nunc mecastor quid hero ego dicam meo
Malae rei euenisse:quamue insaniam
Queo comminisci:ita me miseram ad hunc modum
Decies die uno saepe extrudit aedibus.
Nescio pol quae illunc hominem intemperiae tenent.
Peruigilat noctes totas:tum autem interdius
Quasi claudus sutor domi sedet totos dies.
Neq; iam quo pacto celem herilis filiae
Probrum:propinqua partitudo cui appetit:
Queo cōminisci:neq; quicq̃ melius est mihi

Sit ne ita aurum. Scribendum est sit:non autem est:quia uersus uno pede mutilus fieret. Nec nunc mecastor. uerba sunt Staphylae anus exclusae a foribus & mirantis heri sui insaniam & proteruiam nuper conceptam. Cōminisci. excogitare:putare. Intemperiae. Intemperantiae:deliramenta: fatuitates. Interdius. diurnus; hoc est die:uel per diem nomen est hoc loco:ut matutinus de quo inferius dicemus affatim. Claudus sutor. Quum enim claudi sint : & sutores : se plurimum diei domi continent : & sedentes transigunt tempus eiusmodi artifices : tum quia ire admodum nequeunt : nisi cum labore : tum quia in statione fuere ; & operi uacare eis opus est. Partitudo. pariendi tempus. Appetit. instat : propinquat. Litteram longam. idest

Intempiae. Interdius. Littera longa.

ut me suspendam:& pendens uideat.l.fecisse litteram.Suspēdio enim perempti:dum cruci obstricto laqueo collo pendent:uidentur eam litteram figurare. Mihi quando obstrinxero.expositio est prædictorum.Et addendū fuit mihi:metri necessitate.nam pes unus uersui deficiebat.

Nunc defecato demum animo.Idem genus est Carminis:trimetrum uidelicet.sex pedibus incedens.In hac scena Euclio senex domo egreditur lætus:posteaq̄ intus aurum saluum esse.compiti præcipitq; anui:ne se absente fores cuiq̄ aperiat:ne ne quenq̄ in domū intromittat:Se quoq; ipsum discruciās:q cogatur ut pauperem dissimulet: ire ad magistrum Curiæ qui pollicitus est.se diuisurum pecuniam in capita:ne si nō eat:domi habere pecuniam censeatur. Defecato.purgato:hilarii omni fece suspiciōis præteritæ excussa: a fece enim fecatus & defecatus nomen deflectuntem. Unde defecacius pro purius dixit Seruius libro tertio georg:corū : his ūbis. Nā sicut electrū defecacius est metallis omnibus: ita & currēs aq̄ cæteris purior.Inde ēt defecare uerbum pro purificare:& quasi fecem detrahere. Redi.anum uocat:ut redeat ad domus custodiam. Quippe nil. quia dixerat Euclio: atq; intus serua profecto inquit nihil ē hic qđ ego seruē:quum ædes nostræ nihil intus habeant:præter aranearum telas:& inanitates: nec etiam si fures accedant ullū possint in ædibus ipsis quæstū facere. Quippe. profecto:sane. Quæsti. pro quæstus:prisci enim per inclinatiōem scđam etiā flectebant huiusmodi noīa:ut quæsti:uicti:lucti &c. Inaniis. inanitatibus:inanimentis.Et scribēdū est inaniis:nō inanis:ut legit:& comentatur Pius amusos:contra metri legem.nā uersus nō consisteret:si inanis legatur:contraq; latinitatē oēm:siqdem a noīatiuo inania deflectitur:non ab inana: nullibi audito uocabulo:& ita codex Marcelianus recōcinādus est:in dictione inaniis:ut inaniis scribatur:quid quidē ille impius Pius interpres corrupte scripsit:& adduxit. Philippum regē me:aut darium. Me pronomen hic scribi:& e superiori uersu tolli censuimus:ut aptius:& integritati uersus concinnius.nā hic uersus claudus ambulasset:philippus rex fuit macedonum Alexandri magni pater.Darius aūt persarq; rex ab Alexandro uictus:& uterq; ditissimus.Porro scđa syllaba huius noīs Darius longa hic est: ut quæ græcis per.ει diphthongū scribatur.Δαρεῖος.quā diphthongū latini modo in.ι.longam uertunt:ut hic:& apud Claudianū: Darium famuli manibus doluisse peremptū fertur.Modo in.e.similiter longam.Ouidius in ibim:utq; necator Darei fraude secundi.Sed & breuis eadem syllaba fieri potest:utpote elisa.ε.littera ex diphthongo græca: & sola.ι. remanente: ut in epopœia nostra docuimus:his uersibus.A græcis etiā diphthōgis ptrahe ductas: lampiam exemplo capias & deiopeiam.Interdum & breuies uocabis tollitur illis.Sic Maro & æneadas tulit atq; typhoea tela hinc plateam choream:maleam: nemeam uariamus. Triuenefica.plusq̄ uenefica.Tris enim in compositione auget: ut alibi:non fur:sed trifur:& similiter trifurcifer:uenenū autem uocabulum medium est.unde Caius digestis de uerborum significatione.Eum qui uenenum proferret:adiicere debere ait utrum bonum esset:an malum: quia & medicamenta uenena sunt.Et quod nos uenenum:græci φαρμακον appellant: apud quos tam medicamenta.q̄ ea quæ nocent φαρμακα dicuntur.Antipharmacon autem:qđ & Antidotum alio nomine uocant:id appellatur:qđ contra φαρμακα & uenena:datur.unde Platonicum illud adagium est: Sapientem debere: uitiis uirtutem antipharmacum habere. Araneas.Araneus proprie animal uocatur:aranea autem tela: sed poetæ & fœmineum pro animali usurpant. Virg.Nam sæpe in foribus suspendit aranea casses αραχνη græce dicitur. Fuit autem Arachne puella lydia lanificii peritissima:quæ quum se temere Mineruæ præposuisset: conuersa est in Araneum.Et ut in uocabulario nostro diximus:id animal araneus: Aranea arachne:& aragne uocari potest.

Defecatus.
Defecare.
Inaniis.
Philippus rex macedonum.
Darius rex persarum.
Diphthōgi græce uarietas.
Triuenefica.
Tris in cōpositione.
Venenum.
Pharmacū.
Antidotū.
Aranea.

Vt opinor:q̄ ex me ut unam faciam litteram
Longam:laqueo collum mihi quando obstrinxero.

Euclio senex. Staphyla anus.

Eu. Nunc defecato demum animo egredior domo:
Postq̄ perspexi salua esse intus omnia.
Redi nūc iam intro:atq; intus serua.Sta.quippē nil
Ego intus seruem:an ne quis ædes auferat?
Nam hic apud nos nihil est aliud quæsti furibus.
Ita inaniis sunt oppletæ:atq; araneis.
Eu. Mirum quin tua nunc causa faciat iuppiter
Philippum regem me:aut darium triuenefica.
Araneas mihi ego illas seruari uolo.
Pauper sum fateor:patior:quod di dant fero.
Abi intro:occlude ianuam:iam ego hic ero.
Caue quenq̄ alienum in ædis intromiseris:
Sta. Quid si quispiam ignem quærit?Eu.extingui uolo.
Ne causæ quid sit quo te quisquam quæritet.
Nam si ignis uiuet:extinguere extemplo tu.

Quo te quisq̄ quæritet.Ita habent codices antiqui:qđ & sensus degeneratiori congruitati magis est consonū: q̄ si quod legas:& quispiam. Extinguere extemplo tu.Ita scribendus uersus est:& nō tu extinguere extemplo: nisi illū sexto suo pede uelimus mutilum facere:quæ quidem interpretes nostri Pius & Sarracenus nō aduerterūt.

Culter. Gladius. Mucro. Securis. Pistillum. Pisere. Pisores: uel pistores. Mortariũ.

Cultrum. Culter & per diminutionem Cultellus: is est quo panẽ: & alia minuta incidimus: quoq; litãtes iugulant uictimas: gladius autem ensem. At Mucro cuiusq; teli acumen significat: ut i uocabulario nostro docuimus Securim. Securis: cuius diminutiuũ est securicula: a secando dicta: ea dicitur: qua ligna secantur & inciduntur. Ouidius de Erisictone. Ille etiam cereale nemus uiolasse securi dicitur. Pistillũ. ligneolũ teres & uolubile: quo in mortario quid teritur: a pinsendo: siue pisendo: aut pisando: pisere. n. tundere est. Varro. Nec pisorẽ ullum nossent: nisi eum qui in pistrino pisceret farinam. Vnde pisores siue pistores ueteres uocabant: tam eos qui frumenta pisebant: q̃ qui panes coquebant: iidẽ quippe erãt utriusq; rei artifices. Mortarium. Instrumentũ est coquinariũ: in quo terũtur ea quæ soluenda sũt: q; ea in puluerem redacta ueluti mortua condiantur.

Tum aquam aufugisse dicito: si quis petet.
Cultrum: securim: pistillum; mortarium:
Quæ utenda uasa semper uicini rogant:
Fures uenisse atq; abstulisse dicito.
Profecto in meis ædibus me absente neminem
Volo intromitti: atq; etiam hoc prædico tibi:
Si bona fortuna ueniat: ne intromiseris.
Sta. Pol ea ipsa credo ne intromittatur cauet.
Nam ad ædis nostras nusq̃ adiit quaq̃ prope.
Eu. Tace: atq; ibi intro: Sta. taceo atq; abeo. Eu. occludesis
Fores ambobus pessulis. iam ego hic ero.
Discrucior animi: qa ab domo abeundum est mihi.
Nimis hercle inuitus abeo: sed quid agam scio.
Nam nostet nostræ qui est magister curiæ.
Diuidere argenti dixit nummos in uiros.
Id si relinquo: ac non peto: omnes illico
Me suspicentur credo habere aurum domi.
Nam uerisimile non est: hominem pauperem

Vtenda.

Vtenda. passiua significatione utenda dixit: quẽadmodũ & Nonius loquiens: Quia supellex multa quæ nõ utitur emitur tamen. Nã cõmune uerbum est utor quẽadmodũ uereor consolor: testor: hortor: & interpretor: ut Au. gellius inquit libro .xiiii. capi. xiii.

In meis ædibus. nõ in ædibus meis: quia pes uuus abundaret.

Nusquam quaq̃.

Nusq̃ adiit quaq̃ ppe. i. nusq̃ ad nos diuertit: neq; ædibus nostris ppinquã se fecit: nec scribẽdũ est: quãq̃ ppe. i. q̃uis sit i megadori domo diuitis & opulẽti: neq; quoq̃ ppe: hoc ẽ aliquo loco ppe: ut nugatur pius ille insipidus: sed quaq̃ ppe: ordo aũt est: nusq̃quaq̃ adiit ppe ad ædes nostras. Et est quaq̃ adiectitia particula: quẽadmodum pote: quæ adiicitur aliquibus negatiuis dictionibus: ut nequaq̃: haud quaq̃: nusq̃ quaq̃ quaꝝ significatio uidetur exprimi cũ maiori efficatia: adiecta ipsa particula: ac si diceremus nullo modo: nõ prius: nõ oio.

Pessulus. Repagula. Discrucior al: & aio. Magistri curiæ.

Pessulis. Pessulus diminutiuũ uidetur a pede: quasi puus pes sit: quo fores firmãtur & stabiliuntur: ueluti pedibus firmatur & stabilitur corpus. Sũt aũt ferri uectes: uel alterius generis antipagmenta ostiorũ: Eiusdẽ significationis sunt & Repagula a pãgẽdo dicta: fulciẽdis muniẽdisq; foribus accõmoda. Teren. Pessulum ostio obdo. Plautus in Curcul. Pessuli heus pessuli uos saluto lubens. Inde oppessulare: p eo qđ est pessulis firmare. Apul. libro primo de asino aureo. Et ianuã firmiter oppessulatã pulsare uocaliter incipio. Discrucior animi. & animo pariter dicimus: ut docet Diomedes. Sed quid agã scio. sed scio inqt: & pbe calleo qd faciam. nam quũ magister curiæ nostræ diuisurus sit uiritim nũmos argẽti: id si ego quãq̃ paꝝ sit: negligerẽ: suspicarẽtur oẽs: me nõ pauperẽ esse: sed domi aurũ habere: quod ne facere possint: ppterea ire oino illuc uolo. Magister curiæ. In curias diuisa erat ciuitas romana: ut plæræq; aliæ hoc est in tribus: quas triginta primũ deinde additiõe aliarũ qnq; trigĩtaqnq; fuisse cõstat: quibus singulis qui pꝑerant: Magistri curiæ appellabãtur. Ii etiã Diuisores sũt dicti: quia ad eos ptineret uiritim diuidere per curias suas pecuniã: quũ Senatus Donatiuũ faceret populo: quẽadmodũ etiã de tesseris frumẽtariis factitatũ est aliquãdo: ut apud Suetoniũ legimus. Asconius ped. uerũ legitimos habent tribus diuisores suos: quos Plautus Magistros curiaꝝ appellat: quidã intelligũt de pecunia candidatoꝝ: hoc est ambiẽtiũ magistratus: qui ad comparãda sibi populi suffragia: pecuniã uiritim distribui faciebant p diuisores curiaꝝ: qđ nõ probamus: stante lege de crimine ambitus: per quã qui in eã cõmitterẽt centũ annis cum infamia puniebãtur: quã rẽ tetigit poeta ẽt in amphitryonis plogo: quũ inquit: Similẽ rem ipse in legẽ esse iussit iuppiter: quasi magistratũ sibi alteri ne ambiuerit &c.

Curia. Curiales. Curio. Curiata

Curia locus est ut inqt festus pomp. Vbi publicas curas gerebant. Indem Varro & Nonius afferunt a cura deductum nomen affirmantes. Inde Curiales dicti qui de curia sunt: ut tribules qui de tribu: & municeps qui de municipio: sed nõ iccirco uerum est: qđ Pius audax nugator inquit. Curiales uidelicet. dici eiusdem curiæ. potest enim quis esse curialis: qui tamen nõ erit eiusdem curiæ mecum: utpote: qui in altera Curia ascriptus sim. Nec obstat quin Curionem quoq; appellare liceat magistrum curiæ: ut cui cura esset eorum quæ ad curiam suam pertinerent: quẽadmodum Curionem agnum dixit Plautus in hac ipsa comœdia: qui cura maceret. Curiata autem comitia dicebantur: ut Gellius notat lib. xiiii. cap. xxyii. ex au

Pauxillum parui facere:quin nũmum petat.
Nam nunc:quum celo sedulo omnes ne sciant:
Omnes uidentur scire:& me benignius
Omnes salutant: q̃ salutabant prius.
Adeunt:consistunt:copulantur dexteras.
Rogitant me ut ualeam:quid agam:quid rerum geram.
Nunc quo profectus sum ibo:post idem domum
Me rursum quãtum potero tantum recipiam.

Eunomia. Megadorus senex.

Eu. VElim te arbitrari me hæc uerba frater meæ fidei tuæq; rei.
Causa facere:ut æquũ ẽ germanã sororẽ.q̃q̃ haud falsa sum.
Nos odiosas haberi.nam multũ loquaces merito oẽs viii
Habemur nec mutã ꝑfecto repertã ullã esse hodie dicunt
Mulierem ullo in sæculo.uerũ hoc frater unũ cogitato tamen.
Tibi ꝓximã me:mihiq; itẽ te:& æquũ esse qđ in rem utriq;
Esse arbitremur.& mihi te:& tibi me consulere atq; monere.
Neq; occultũ id haberi:neq; mussari.ꝓ metũ quin participem
Pariter ego te:& tu me ut facias:eo nunc te secreto huc foras
Seduxi:ut tuã rem ego tecũ loquerer hic familiariter. (tuma?
Me. Da mihi tuã optuma fœmina manũ.Eu.ubi ea ẽ:qs ea nã ẽ op-
Me. Tu.Eu.tu ne ais?Me.si negas nego.Eu. decet eqdẽ uera ꝓloq
Nam nulla optuma põt eligi.alia alia peior frater est.
Me. Idẽ ego arbitror:nec tibi aduersari certũ est de istac re unq̃ soror
Quid uis?Eu.da mihi opã amabo.M.tuast utere:atq; ipa.si qd-
Eu. Id qđ tuã ĩ rẽ eẽ optumũ arbitror te id admõitũ aduẽto.(me uis
Me. Soror more tuo facis.Eu.ecastor facta uolo.Me.quid ẽ id soror?
Eu. Quod sempiternũ tibi salutare sit ꝓcreandis liberis. (ita?
Me. Ita di faxit.Eu.uolo te uxorẽ domũ ducer.M.hei occidi.Eu.qd-
Me. Quia misero cerebrũ excutiunt tua dicta soror:lapides loq̃ris.
Eu. Eia hoc face qđ te iubet soror.Me.si iubeat faciã.Eu.ĩ rẽ ħ tuã ẽ.
Me. Vt quidẽ:emoriar prius q̃ ducã.aut quæ cras ueniat: perinde
Foras ferat soror.his legibus quã tu dare uis cedo
Nuptias adorna.Eu.q̃ maximã tibi possum dare frater dotem.
Sed est grandior natu:media est mulieris ætas.eam si iubes
Frater tibi me poscere poscam.Me.num nõ uis me iterrogare te?
Eu. Immo qđ uis roga.Me.post mediã ætatẽ qui ducit uxorẽ domũ.
Si eam senex intra annũ prægnantem fortuito fecerit:
Quid dubitas quin fiet paratũ nomen:puero posthumus?
Nunc istum ego soror laborem degam:& dimminuã tibi.
Ego uirtute deum & maiorum nostrorum:diues sum satis:
Istasq; magnas factiones:animos:dotes: dapsiles:
Clamores:imperia:eburata uehicula:pallas: purpuram.
Nihil moror:quæ in seruitutem sumptibus redigunt uiros.

toritate Lelii felicis:q̃ per lictorem calari.i. cõuocari solebãt: quũ Cẽturiata Comitia p comiciũẽ cõuocarentur: Et utraq; calata appellarentur. Calata enim dici q̃ collegio pontificum habẽtur: aut regis sacroꝝ: aut flaminũ inaugurãdorũ causa. Nã uerisimile nõ est. Metri necessitas cogit:ita scribi ṽsum:nõ ãt.nã nõ est uerisimile:qm̃ uno pede mutilus fieret: qđ qdẽ nostri ĩterp̃tes cæci nõ uiderũt. Pauxillũ puifacere. ordo est: nã ñ ẽ ṽisimile hoiem paupem puifacere qn petat nũmũ pauxillũ.

Cẽturiata. Comitia.

Calata.

Pauxillum.

Pauxillũ. diminutiuũ ẽ tertii gradus: a parũ nãq; fit diminutiuũ paulũ: & ab hoc scđm paululũ: a quo pauxillũ:& rursum ab eo q̃rti gradus pauxillulũ. Quũ celo.quũ occulo: & tego dissimulãs meã paupatẽ. Copulãtur.copulãt: iungũt: amplexantur dexterã meã suis dexteris manibus. Nã autoritate Seruiana manus dixerit dicata est amiciciæ: ut auris memoriæ: genua misericordie. uñ Papinius. Iã pariter coeant aĩorũ in pignora dextræ. Et Virg. Pars mihi pacis erit dextrã tetigisse tyrãni. De genibus satis dictũ est ĩ asinaria. De auribꝫ ṽo Vir. cynthius aurẽ uellit. Calphurnius. uellit nã sæpius aurẽ ĩuida paup̃tas. Quo ꝓfectus sũ.i. quo ꝓficiscebar: quo ibã tp̃s ꝑ tp̃e: uel quo ꝓficisci ĩ aĩo destinauerã. Vti Plau. hoc mõ loq̃ndi sæpe. Quãtũ poto.tm̃ accelerãs:passusq; diuaricãs:q̃tũ potero:hoc est:tã citatissimo curriculo: q̃ potero.

Dexta amiciciæ dicata est.

Auris memoriæ dicata.

Ræsagibat mihi animus. Versu tetrametro brachicatalectico septem pedibus instructo constat hæc Scena: in qua Euclio senex introducitur: se frustra ad curiæ magistrū profectū esse dictitans: ac secum ueluti conquerens: Cui Megadorus obuius fit: quūq; illū prius blande salutasset atq; amisisset: Demū filiā ab ipso Euclione sibi desponderi petit: qđ ille ratus: ac pro compto tenēs: aulæ nūmariæ causa fieri: cui Megadorus ipse inhiaret: quū diu reluctasset: deriderique se existimans abnuisset: Tandē persistenti: ac serio se petere dicenti Medagoro filiā despondet.

Eu. Dic mihi quæso quis est ea quā uis ducere uxorē? Me. eloquar.
Nouistin hunc senem euclionem ex ꝓximo pauperculum?
Eu. Noui: hoīem quidem haud malū me castor. Me. eius cupio filiā.
Virginem mihi desponderi: nunc uerba ne facias soror.
Scio quid dictura es mihi: hanc esse pauperem: hæc paup placet.
Eu. Dii bn̄ uertāt. Me. & idē ego spero. Eu. qd me nūc uis? Me. uale.
Eu. Et tu frater. Me. ego cōueniam isthunc euclionem si domi est.
Sed eccum nescio unde sese homo nunc recipiat domum.

Euclio Meg. senex.

Ræsagibat mihi aīus frustra ire me: quū exibā domo
Itaq; abibam inuitus: nam neq; quisq̄ curialium vii
Venit: neq; magister: quem diuidere argentū oportuit.
Nūc domū ꝓperare ꝓpero: nam egomet sum hic: aīus domi est.
Me. Saluus atq; fortunatus euclio semper sies.
Eu. Di te ament megadore. Me. quid tu? recten: atq; ut uis uales?
Eu. Nō temerarium est ubi diues blande appellat pauperem.
Jam illic aurum me scit habere: eo me salutat blandius.
Me. Ain tu ualere te. Eu. pol ego haud a pecunia perbene.

Sagio.
Præsagio.
Præsagus.

Præsagibat. Sagire: ut inquit Cicero: & nos diximus in uocabulario nostro: ē acute sentire. Et ille q ante sagit & sentit: q̄ oblata res est: dicitur præsagire: quasi futura p̄sentire & prænoscere. Dicimusq; indifferenter præsagit & p̄sagitur. Plautus in bacchidibus: occidi animus iā isthoc dicto plus præsagitur mali. Et sic p̄sagum animum & præsagam mentem appellamus: quibus futura præsentiuntur. Sagam etiam Festus dicit mulierē sacrorum peritā & sapientē. At Nonius: Sage inqt dicuntur fœminæ ad libidinē uiroꝝ indagatrices: & habet p̄mam syllabam ꝓductam. Martialis. Exorar noctes dū mihi saga tuas. Sagax aūt p̄ma breui: & oīs generis est: & ut Festus inquit: significat solertis acuminis. unde etiā canes indagatores sagaces sīut appellati præsagibat ergo p̄sentiebat: prædiuinabat. Frustra ire me. ita scribēdū est: metri necessitate: nō frustra me ire: qa vsus claudicaret. Inuitus. maleuolēte aio nō contētus: nō libens. Aius domi est. Similē sensū alibi apud hūc ipm poetam est uidere ubi sū: ibi nō sū: ubi nō sū: ibi ē aius. Saluus. Megadorus euclioni obuius factus eū salutat.

Saga.
Sagax.
Quid tu.

Quid tu? modus loqndi est: quo uti solemus: quū de aliquo nobis ignoto: & qđ scire cupiamus alteꝝ introgamus: acsi diceret: qd tu igs ad hoc? Recten. p recte ne uales ne recte: atq; ut uis? Nō temerariū. Nō n̄ idet euclio introgatus: sed iā aulæ timēs ob blādā istiusmodi Megadori diuitis appellatiōem intra se hæc loqtur. Nō temerariū. nō sine cā: nō temere ē: nō ab re est: ut ī asinaria ēt diximus. Porro aūt: Temetū apud antiquos uinū dicebatur: & p̄cipue qđ grauius erat: ut Nonius ait: & Donatus itē sup illo Terētiano vsu ex Andria: Sanepol temulēta ē mulier: a quo Abstemius fit: hoc ē sobrius: & q uino abstinet: & temulētus: uinolētus: ebrius: Diciturq; temetū: ut idē Donatus iqt ab eo: qa tenet mētē. Et ꝓducūt hæc oīa syllabā te: ut & Donatus ait: & exēplis patet. Hoc supaddito: q temetū ēt scdam ꝓducit: queadmodū & p̄mā. Hor. Pullos oua cadū temeti. Plautus ī aulularia. Qui? qa temeti nihil allatū intelligo. Idē Hor. Si forte ī medio positoꝝ abstemius herbis uesceris: Teren. Sanepol temulēta est mulier: ubi scd̄s pes est spōdeus: sicut & p̄mus. Et ab hoc Temulēto: Temulētia deducitur: hoc est ebrietas. Sunt etiā: qui a Temeto Temere aduerbiū deductū uelint: qđ significat stulte: & incōsiderate: q̄lis ē cōdicio ebrioꝝ: q nec timēt qcq̄: nec qd faciāt uidēt: a quo Temerarius hoc ē audax: & Temeritas audacia seu stulticia: & Temero v̄bū: qđ ē scelero uiolo & cōtamino deducūtur. un̄ Temerata sacra turbata: & nō rite facta dicimus: & ecōtrario itemeratā fidē hoc ē integrā: iuiolatā: & icorruptā. hæc āt oīa p̄mā & scdam syllabā hūt correptā. unde alii nō a temeto deduci Temere & temerariū ac temerare existimāt: sed a temno v̄bo: qđ significat spno: despicio: cōtemno: ut Temerariū: & temerare: p syncopā quādā dicta sint: q̄si Temnerariū: & temnerare: eo q audaces & stulti oīa cōtemnāt: & ab eis temere aduerbiū deductū: quo uocabulo q post Ciceronē fuere oēs p fere usi sūt. Quintil. Illud igenioꝝ uelut præcox genus nō temere unq̄ p̄uenit ad frugē: ueteres ēt Temeritudinē p temeritate scripsere: ut Nonius inqt. Pacuuius. Egon tyrāni nō noui temeritudinē? Iā illhic auꝝ me scit hēre: Illhic p ille hic subaudi hōo uel Megadorus. nō enī ascribēdū est in cōtextu hō: qa v̄sus non patitur: sed subaudiēdū: qđ Pius & Sarra. inṫpretes minime uiderūt. Inquit ergo intra se senex Euclio auarissimus & suspiciosus: ueluti p̄diuinans. Iam hic Megadorus rescíuit me habere domi aulā auri plenā: ideo salutat me blādius solito. Ain tu ualere te? ita scribēdū ē metri necessitate. nō ain tu te ualere: qa nō cōstaret v̄sus. v̄ba sūt Megadori ad Euclionē secū demurmurantem: dicis ne ingt te ualere? Pol ego haud a pecunia pbene. n̄ idet tandē Euclio: se bn̄ ualere in oībus: p̄ter id unū: q

Temetum.
Abstemius
Temulētus
Temulētia
Temere.
Temerarius
Temeritas
Temerare.
Temeritudo.

pecuniā nō habet:ordo ē:pol ego pbene:ualeo.f. Haud a pecunia.tanq̄ si diceret:nō a renibus:nō a pectore: nō a capite.dupliciter aūt pōt hæc littera ordinari:uel sic.pol ego perbene ualeo:haud a pecunia:uel sic. pol ego haud pbene ualeo a pecunia:ut hoc scdo sensu magis exprimatur auari senis aius:q quū interrogaretur:an recte ualeret:rńdeat:haud pbene ualere a pecunia:tanq̄ si recta hois ualitudo in pecunia cōsistat. Pol si aius æquus tibi est.uerbū est:hic ascribi debet:metri rōne.nā si pponatur:ut fere hńt codices:v̄sus nō cōsisteret.rńdet aūt Megadorus p idē adiurātis aduerbiū:p qd̄ Euclio loquutus erat:hoc est pol.qd̄ p pollucē significat.Sensus ē.Si aio æquo & honesto esse uis: satis habes quo bene uitā colas.i.tm̄ tibi diuitiaꝝ est:ut bn̄ uiuere possis: quanq̄ nō ita pecunia tibi affluenter suppetat.Sed Euclio aī auarissimi: & ut diximus suspitiosi:hæc v̄ba Megadori: hoc est satis habes q bn̄ uitā colas: iam ad aulā trāstulit:& illum ea ptulisse suspicatus ē:qa de auro resciuisset.Vn̄ rursum itra se īmurmurās loqui cœpit. Anus hercle.Anus inquit mea Staphyla huic indiciū fecit de auro a me inuēto. Perspicue palā est.i.hoc pspicuū & apertū est: eā indiciū fecisse. Præcidā.abscindā. Præcidere.ē pprie ante cædere. hoc ē imolare.Vn̄ pcidaneæ hostiæ uocabantur:q̄ āte sacrificia solēnia pridiæ cædebatur. Et pcidanea porca quæ mactabatur cereri ab eo qui mortuo iusta nō fecisset:quod facere mos erat:priusq̄ nouas fruges gustarēt:

Me. Pol si aius æquus tibi est:satis habes:qui bene uitam colas.
Eu. Anus hercle hoc indiciū fecit.de auro.perspicue.palam est:
Cui ego iam linguam pcidam:atq; oculos effodiam domi.
Me. Quid tu solus tecum loquere?Eu.pauperiem meam cōqueror.
Virginem habeo grandem:dote cassam:atq; inlocabilem.
Neq; eam queo locare cuiq̄.Me.tace bonum habe aium euclio.
Dabitur:adiuuabere a me: dic si quid opus est impera.
Eu. Nunc petit quum pollicetur:inhiat aurum ut deuoret.
Altera manu fert lapidem:panem ostentat altera.
Nemini credo qui large blandus est diues pauperi.
Vbi manum iniicit benigne:ibi onerat aliquam zamiam.
Ego istos noui polypos:qui ubi quid tetigerunt tenent.
Me. Da mihi opam parumper:paucis est quod te uolo.
De cōmuni te appellare mea & tua.Eu.hei misero mihi.
Aurum intus mihi harpagatum est:nunc hic eam rem uolt scio
Mecum adire ad pactionem.uerum interuisam domi.
Me. Quo nunc abis?Eu.iam ad te reuortar.nā est qd̄ uisam domū.
Me. Credo hercle ubi mentionem ego fecero de filia
Mihi ut despondeat:se a me derideri rebitur.
Neq; illo quisq̄ alter est hodie ex paupertate parcior.

Præcidere. Præcidānea. Succidanea hostia.

qd̄ tangit & Noñ.in dictione pcidaneum.& Gellius itē libro.iiii.noct.atticaꝝ.Qui & præcidaneas ferias dici similiter testimonio Attei capitonis asserit.Succidaneas uero hostias inquit dici.e.littera:per morē compositi uocabuli in.i.litterā cōmutata:q̄si succedaneas.qm̄ si p̄mis hostiis litatū nō erat:aliæ post easdē ductæ hostiæ cædebātur:& succedebant.ob id succidaneæ noiatæ:littera.i.scilicet tractim pronūciata: quā significationē a Plau. inqt declaratā fuisse in Epidico:quū inqt.Men piaculārē oportet fieri ob stulticiā tuā?ut meū tergū stulticiæ tuæ subdas succidaneū?huius itaq; uocabuli scda syllaba longa est:ut idē Gellius ait:nō breuis:ut qdā barbare putauit. Præcidere etiā in alia significatione:capitur p re turpi:hoc est marē intra podicē coeundo labefactare:sicut pædicare ē iter fœmina fœdare.Mar.Præcidi gaudes:præcisus nesciole plotas:& in priapeis:præcidere puer moneo: futuere puella.Præcisum quoq;:sicut & Omasum:ut Nonius ait:dicitur pars carnis uiscerū. Neuius: præcisum: omasum:pnam:callū gliscis:glandia.Lucilius.Illi pciso:atq; epulis capiuntur opimis. Quid tu solus.uidebat Megadorus:Euclionē nescio qd secum īmurmurare:suprascripta v̄ba pferret:sed non intelligebat qd diceret.un̄ iterrogat eū:qd secum solus loquatur.At ille ne Megadorus cōiicere possit:qd loquutus sit: rńdet. Pauperiem meā conq̄ror.Et ita scribi metri necessitas cogit:nō:meā pauperiē conq̄ror: qa abūdaret v̄sui pes unus. Dote cassam.i.uacuā:carentem dote.Cassus.n.ut Prisciano placet:a careo uenit:quāq̄ magis nomē sit:sicut lassus.Cassum inqt Nonius:ueteres p inani posuerūt:& arbitrādū ē:eius v̄bi pprietatē magis ab arcanoꝝ cassibus dictā:q sint leuis:ac nullius pōderis:nō ut qbusdā uidetur:q̄si quassum: & hūc plauti v̄sum citat. Illocabilem.nō aptā alicui in cōiugium locari:pper dotis modicā portiunculā:quū dos ipr imis ab oībus q̄ratur:iuxta illud Iuue.Protinus ad censum:de moribus ultima fiet q̄stio:qd̄ & Plautus in persa:uelut oraculū dixit:sub parasiti psona ad filiā:his uerbis.Tace stulta:nō tu nunc hoiem mores uides:Cuiusmodi hic cū mala fama facile nubitur.Dū dos sit:nullū uitiū uitio uortitur.Locare:ut diximus in uocabulario nostro: & Nonius asserit significat maritare: seu nuptā dare:ut hic & apud Terēt.q si filiā suā anicli locaret.Significat cōstituere. Virg.Hic alta theatri fundamēta locāt alii.Et usum alicuius rei ptio cōcedere:uel opus faciēdū ptio dare.Cice.Vxoris fundus erat colono locatus.Idē:uel q locatio ipa ptiosa.Et reponere:Plau.in asinaria.Hic istā colloca crumenā in collo plane.

Pædicare. Præcisum. Cassus. Locare.

Eu. Di me ſeruant: ſalua res eſt: ſaluum eſt ſi quid non perit.
Male nimis timui: prius q̄ intro redii exanimatus fui.
Redeo ad te megadore ſi quid me uis. Me. habeo gratiam.
Quæſo quod te percontabor: ne id te pigeat proloqui
Eu. Dum quidem ne perconteris: quod mihi nō libeat proloqui.
Me. Dic mihi quali me arbitrare genere ꝓgnatum. Eu. bono.
Me. Quid fide? Eu. bona. Me. qd factis. Eu. neq; malis: neq; īprobis.
Me. Aetatem meam ſcis. Eu. ſcio eſſe grandem itidem ut pecuniam.
Me. Certe ædepol equidem te ciuem ſine omni mala etiam
Malitia ſemper ſum ratus: & nunc arbitror. Eu. aurū huic olet.

Aurū huic olet.

Quid nunc me uis? Me. qm̄ tu me: & ego te qualis ſis ſcio.
Quæ res recte uortat: mihiq; tibiq;: filiæq; tuæ
Filiam tuam mihi uxorem poſco: promitte hoc fore.
Eu. Hei medagore haud decorum facinus tuis factis facis.
Vt inopem atq; innoxium abs te: atq; abs tuis me irrideas.

Innoxium abs te & tuis.

Nam de te neq; re neq; uerbis merui ut faceres quod facis.
Me. Neq; ædepol te ego deriſum uenio: neq; derideo.
Neq; dignum arbitror. Eu. cur igitur poſcis meam gnatam tibi?
Me. Vt ꝓpter me tibi ſit melius: mihiq; ꝓpter te & tuos.
Eu. Venit hoc mihi in mentem megadore te eſſe hoīem diuitem.
Factioſum: me item eſſe hominem pauperū pauperrimū.
Nunc ſi filiam locaſſim meam tibi: in mentem uenit.

Factioſus. Locaſſim.

Te bouem eſſe: & me eſſe aſellum: ubi tecum coniunctus ſiem.
Vbi onus nequeā ferre pariter: iaceam ego aſinus in luto.

Ferre ex codicibus antiquis: & metri neceſſitate: non portare ut legit pius.

Tu bos me haud magis reſpicias: gnatus q̄ ſi nunq̄ ſiem.
Et te utar iniquiore: & me meus ordo irrideat.
Neutrobi habeam ſtabile ſtabulum: ſi quid diuortii fuat.

Neutrobi.

Aſini mordicibus ſcindant: boues incurſent cornibus.

Mordicibus legen. uidetur: & tollendum me: metri neceſſitate: quia Nonius hunc locum allegans mordicibus legendū docet.

Hoc magnū eſt periclum me ab aſinis ad boues tranſcendere.
Me. Quā ad ꝓbos ꝓpinquitate ꝓxime te adiunxeris:
Tam optimū eſt: tu conditionem hanc accipe: auſculta mihi.

Conditio.

Atq; eā deſponde mihi. Eu. ad nihil eſt dotis quidē. Me. ne duas.
Dum modo morata recte ueniat: dotata eſt ſatis.

Morata.

Eu. Eo dico ne me theſaurum repperiſſe cenſeas.
Me. Noui: ne doceas: deſponde. Eu. fiat: ſed pro iuppiter.
Non ego diſperii? Me. quid tibi eſt? Eu. crepuit quaſi ferrū mō?
Me. Hic apud me hortum confodere iuſſi: ſed ubi hic eſt homo?
Abiit: neq; me certiorem fecit: faſtidit mei:

Faſtidit mei.

Quia uidet me ſuam amicitiam uelle: more hominum facit:
Nam ubi opulentus it petitum pauperioris gratiam:
Pauper metuit congredi: atq; per metum male rem gerit:
Idem quando illæc occaſio periit poſt ſero cupit.
Eu. Si hercle ego te nō elinguandā dedero: uſq; ab radicibus.
Impero ſumq; autor ut me cuiuis caſtrandum loces.

Me. Video hercle ego te me arbitrari euclio hominem idoneum
Quem senecta ætate ludos facias haud merito meo.
Eu. Neq; pol megadore facio:neq; si cupiam:copia est.
Me. Quid nunc etiam mihi despondes filiam? Eu. illis legibus.
Cum illa dote quam tibi dixi. Me. sponden ergo? Eu. spondeo.
Di bene uortant. Me. ita di faxint. Eu. facito illud memineris.
Conuenisse:ut ne quid dotis mea ad te afferat filia.
Me. Memini. Eu. at scio quo uos pacto soleatis perplexarier.
Pactum nō pactum est:nō pactum pactū est:quod uobis lubet.
Me. Nulla controuersia mihi tecum erit: sed nuptias
Hodie quin faciamus num quæ cã est? Eu. immo optume.
Me. Ibo igitur:parabo:nunquid me uis? Eu. istud fiet. uale.
Me. Heus strobile. sequere propere me ad macellum strenue.
Eu. Illic hinc abiit. di immortales aurum obsecro quid ualet?
Credo ego iam illum inaudisse mihi esse thesaurum domi.
Id inhiat ea affinitatem hanc obstinauit gratia.

Cóuenisse. Perplexarier. Pactū non pactū est.

Inhiare. Obstinauit. Deblaterasti.

Euclio senex. Staphyla anus.

Eu. VBi tu es quæ deblaterasti iam uicinis omnibus vii
Me meæ filiæ daturum dotem? heus staphyla te uoco.
Eequid audis? uascula intus pure:propera atq; elue.
Filiam despondi. ego hodie. huic nuptum megadoro dabo.
St. Di bene uortant. uerum ecastor nō pōt. subitum est nimis.
Eu. Tace atq; abi:curata hæc sint quum a foro redeam domum.
Atq; occlude ædes:ego iam hic adero. St. quid ego nunc agam?
Nunc prope adest exitium mihi atq; herili filiæ
Nam ꝓbrum atq; partitudo prope adest ut fiat palam.
Quod celatum ē:atq; occultatum usq; adhuc:nunc nō pōt.
Ibo intro:ut hæc quæ īperauit facta cum ueniat sient.
Nam ecastor malum mœrorem metuo ne mistum bibam.

Partitudo.

Strobilus seruus. Anthrax. Congrio coqui.

Stro. POstq̄ obsonauit herus:& conduxit coquos,
Tibicinasq; hasce:apud forum edixit mihi. vi
Vt dispartirem obsonium hic bifariam.
Cō. Me quidem hercule:dicam palam:non diuides.
Si quo tu totum me ire uis operam dabo.
Ant. Bellum & pudicum uero prostibulum populi.
Post si quis uellet te:haud non uelles diuidi.
Cō. Atqui ego istuc anthrax aliouorsum dixeram
Non istud quod tu insimulas. St. sed herus nuptias
Meus hodie faciet Con. cuius ducit filiam?
St. Vicini huius euclionis hinc e proximo.
Ei adeo obsoni hinc dimidium iussit dari.
Coquum alterum:itidemq; alteram tibicinam.
A Nempe huic dimidium dicis:dimidium domi?

Obsonauit.

Prostibulū.

St. Nempe sicut dicis Ant.quid hic non poterat de suo
St. Obsonari senex in filiæ nuptiis?
St. Vah.An.quid negoci est?Sta.quid negocii sit rogas?
Pumex non æque est aridus:atq; hic est senex.
An. Ain tandem ita esse ut dicis?Str.tute existima.
Suam rem periisse: seque eradicarier:
Quin diuum atq; hominum clamat continuo fidem
De suo ligello fumus si qua exit foras.
Quin quum it dormitum follem obstringit ob gulam
An. Cur?Str.ne quid animæ interea amittat dormiens.
An. Etiane obturat inferiorem gutturem.
Ne quid animæ interea forte amittat dormiens?
Str. Hæc mihi te:ut tibi me est æquum credo credere.
An. Immo quidem credo.Str.at scin etiam tu quo modo?
Aquam hercle plorat quum lauat profundere.
An. Censen talentum magnum exorari posse
Ab istoc sene:ut detqui fiamus liberi?
Str. Famem hercle utendam si roges: nunq̃ dabit.
Quin ipsi pridem tonsor ungues dempserat.
Collegit:omnia abstulit præsegmina.
An. Aedepol mortalem præ parcum prædicas.
Str. Censen uero adeo esse parcum & misere uiuere?
Pulmentum pridem eripuerat ei miluius.
Homo ad prætorem plorabundus deuenit.
Insit ibi postulare plorans eiulans:
Vt sibi liceret miluium uadarier.
Sexcenta sunt quæ memorem si sit ocium.
Sed uter uestrorum est celerior memora mihi.
An. Ego ut multo melior.St.Coquum ego:non furem rogo.
An. Coquum ego dico.St.quid tu ais?Con.ego sic sum:ut uides.
Str. Coquus ille nundinalis est:in nonum diem.
Solet ire coctum.Con.tu trium litterarum homo
Vituperas me.Str.quin tu etiam fur trifurcifer.

Strobilus. Anthax. Congrio.

Str. Age nunc iam tu.atq; agnum horũ uter est pinguior?
An. Licet.Str. tu congrio illum tibi sume.atq; abi
Ite illuc intro & uos.eũ q; sequimini.
Vos cæteri illuc ad nos.Con.hercle iniuria
Dispertiuisti.pinguiorem agnum isti habent.
Str. At nunc tibi dabitur pinguior tibicina.
I sane cum illo phrygia:tu autem eleusium
Huc intro abitũ ad nos.Con.o strobile subdole
Huccine detrusisti me ad senem parcissimum?

Obsonari. Pumex. Ligellum. Gutturem. Famẽ utẽdam. Præsegmina. Plorabundus. Vadarier. Vestrorũ p uestrum. Nũdinalis. Triũ littera rũ homo Trifurcifer. Tibicina.

Vbi ſiquid poſcamus:ad rauim poſcamus:prius Rauim.
Quã quicq̃ detur.Str. ſtultus & ſine gratia es.
Tibi recte facere:quando quod facias perit?
Cõ. Qui uero:Str.rogitas:iam principio in ædibus.
Turba iſtuc nulla tibi erit.ſi quod uti uoles.
Domo abs te afferto:ne operam perdas poſcere.
Hic autem apud nos magna turba ac familia eſt.
Supellex:aurum:ueſtes:uaſa argentea
Ibi ſi periit quippiam:quod te ſcio
Facere abſtinere poſſe ſi nihil obuiam eſt:
Dicant coqui abſtulerunt:comprǽhendite.
Vincite:uerberate:in puteum condite.
Horum tibi iſtic nihil eueniet:quippe qui
Vbi nihil quicquã eſt:ſequere hac ſis me.Con.ſequor.

Strobilus.Staphyla.

Str. Eus ſtaphyla prodi atq; oſtium aperi.Sta.q uocat? vi
Str. Strobilus.Sta.qd uis:Str.uolo hos ut accipias coquos:
Tibicinamq;:& obſonium hoc in nuptias.
Megadorus iuſſit euclioni hæc mittere.
Sta. Cererin mi ſtrobile hi ſunt facturi nuptias?
Str. Qui?Sta.quia temeti nihil allatum intelligo: Cereri nuptias facere.
Str. At iam afferetur ſi a foro ipſus redierit.
Sta. Ligna hic apud nos nulla ſunt Str.ſunt aſſeres? Temeti.
Sta. Sunt pol.Str.ſunt igitur ligna: ne quæras foris. Aſſeres.
Sta. Quid impurate q̃q̃ uulcano ſtudes: Impuratus Vulcano ſtudere.
Cœnæ ne cauſa:aut tuæ mercedis gratia
Nos noſtras ædes poſtulas comburere?
Str. Haud poſtulo.duc iſtos intro.Sta. ſequimini.

Pythodicus Seruus.

Vrate:ego interuiſam quid faciant coqui: yi
Quos pol ut ego hodie ſeruem cura maxima ẽ:
Niſi unum hoc faciam:ut in puteo cœnam coquant.
Inde coctam ſurſum ſubducemus corbulis. Corbulis.
Si autem deorſnm comedent ſiquid coxerint:
Superi incœnati ſint:& cœnati inferi.
Sic uerba hic facio: quaſi negoci nihil ſiet.
Rapacidarum ubi tantum ſiet in ædibus. Rapacidarum.

Euclio.Congrio.

Olui animum tandem confirmare hodie meum. yi
Et bene ut haberem filiæ me in nuptiis:
Venio ad macellum:rogito piſces:indicant Macellum Indicare.
Caros:agninam caram:caram bubulam: Bubula.
Vitulinam:cetum:porcinam;cara omnia: Cetum. Agnina.

Atq; eo fuerunt cariora:æs non erat.
Abeo illinc iratus:quoniam nihil est qui emam,
Ita illis impuris omnibus abii manu.
Deinde egomet mecum cogitare inter uias
Occœpi:festo die si quid prodegeris:
Profesto egere liceat:nisi peperceris.
Postq̃ hanc rationem cordi uentriq; edidi:
Accessit animus ad meam sententiam:
Quã minimo sumptu filiam ut nuptum darem,
Tusculũ. Nunc tusculum emi:& hasce coronas florea.
Hæc imponentur in foco nostro lari:
Vt fortunatas faciat gnate nuptias.
Sed quid ego apertas ædes nostras conspicor?
Et strepitus est intus?nummam ego compilor miser?
Cõ. Aulam maiorem si potes uiciniam
Pete:hæc est parua:capere non quit.Eu.hei mihi
Perii hodie:aurum rapitur:aula quæritur.
Nimirum occidor:nisi ego intro huc propero currere.
Apollo quæso subueni mihi:atq; adiuua.
Confige sagittis fures thesaurarios.
Cui in re tali subuenisti antehac item.
Sed cesso prius q̃ prorsus perii: currere.

Anthrax. Euclio.

Promo desquama piscis:tu machærio vi
Congrum murænam exdorsua quantum potes.
Ego hinc artoptam ex proximo utendam peto
A congrione.tu istum gallum si sapis:
Glabriorem reddes mihi:q̃ uolsus ludius est.

Desquama Exdorsua. Artoptam utendã. Glabriorẽ ludius uolsus.

Eu. Sed quid hoc clamoris oritur hinc ex proximo?
Coqui hercle credo faciunt officium suum.
Fugiam intro:nequid turbæ fiat hic itidem.

Congrio. viii

Optati ciues:populares:icolæ.accolæ. aduenæ oẽs mihi
Date uiam qua fugere liceat:facite totæ plateæ pateãt.
Neq; ego unq̃ nisi hodie ad bacchas ueni i bacchanal coqnatũ?
Ita me miserũ & meos discipulos fustibus male cõtuderunt.
Totus doleo.atq; ego oppido perii:ita me iste habuit senex
Bacchanal Gymnasiũ atat perii hercle ego miser:aperit bacchanal adest.
Sequitur.scio quam rem geram.hæc ipsus magister me docuit.
Neq; ligna ego usq̃ gentium præberi uidi pulchrius,
Itaq; omnis exegit foras:me:atq; hos onustos fustibus.

Euclio senex.Congrio. (mas? vii

Redi:quo fugis nunc?tene tene.Con.qd hic stolide cla-

Eu. Quia ad triſuiros iam ego deferã tuũ nomen. Con. quãobrẽ?
Eu. Quia cultrũ habes. Con. coquũ decet. Eu. quid cõminatus es
Mihi? Con. iſtuc malefactum arbitror: quia non latus fodi.
Eu. Homo nullus eſt ſceleſtior te qui uiuat hodie.
Neq; cui ego de induſtria amplius male plus lubens faxim.
Cõ. Pol etſi taceas: palam id quidem eſt: res ipſa teſtis eſt.
Ita fuſtibus ſoſum miſer q̃ ullus cinædus mollior.
Sed quid tibi nos homo mendice tactio eſt? quæ res?
Eu. Etiam me rogitas? an quia minus q̃ æquum erat feci?
Cõ. Sine: hercle cum malo magno tuo: ſi hoc caput ſentiet.
Eu. Sed in ædibus quid tibi meis nam erat negocii
Me abſente: niſi ego iuſſeram? uolo ſcire. Con. tace ergo:
Quia uenimus coctum ad nuptias. Eu. quid tu malum curas
Vtrum crudum an ego coctum edam? niſi tu mihi es tutor.
Cõ. Volo ſcire: ſinas: an nõ ſinas: coquere nos hic cœnam.
Eu. Volo ſcire item ego meæ domi mea ſalua an ſint futura.
Cõ. Vtinam mea mihi modo auferam quæ huc attuli ſalua.
[Eu.] Me aut pœnitet: tua ne expetam? Con. ſcio. ne doce. noui
Quid eſt qua prohibeas gratia nunc nos coquere hic cœnã?
Quid fecimus? quid diximus tibi ſecus q̃ uelles?
Eu. Etiam rogitas homo ſceleſte qui omnis angulos
Mearum ædium: & conclauiũ mihi peruiam facitis?
Id ubi tibi erat negocium ſi adeſſes ad focum:
Non fiſſile caput: nunc haberes merito id tibi factum eſt.
Adeo ut tu meam ſententiã iam poſſis noſcere:
Si ad ianuam huc acceſſeris: niſi iuſſero propius:
Ego te faciam miſerrimus mortalium uti ſies.
Sis iam meam ſententiam? quo abis? redi rurſum.
Cõ. Ita me bene amet lauerna: tu iam niſi reddi iubes
Mea mihi uaſa: pipulo differam te hic ante ædis.
Quid ego nunc agam? næ ego ædepol ueni huc auſpicio malo.
Nummo ſum conductus. plus iam medico mercede opus eſt.

Euclio. Congrio.

Eu. HOc eqdẽ hercle quoquo ibo mecũ erit: mecũ ferã. yii
Neq; id in tantis periculis unq̃ cõmittam ut ſiet.
Ite ſane nunc iam intro omnes & coqui & tibicinæ.
Etiam introduce ſi uis uel gregem uenalium.
Coquite: facite: feſtinate nunc iam: quantum lubet.
Cõ. Hem perii. Eu. abi. opera huc conducta eſt ueſtra non oratio.
Cõ. Heu ſenex pro uapulando hercle ego abs te mercedem petam.
Coctum ego: non uapulatũ dudum conductus fui.
Eu. Lege agito mecum moleſtus ne ſis: & cœnam coque.
Aut abi in malum cruciatũ ab ædibus. Con. abi tu modo.

Deferã tuũ nomen. Triſuiros.

De induſtria.

Teſtis ipſa res eſt.

Conclauiũ

Fiſſile caput.

Lauerna. Pipulo.

Vapulãdo

Euclio.

Eu. Llic hinc abit:di immortales facinus audax incipit.
Q ui quũ opulēto paup hoīe cœpit rē hr̄e:aut nego-
Velut megadorus tentat me oibus miserum modis. (ciũ.
Qui simulauit mei honoris mittere huc causa coquos.
Is ea causa misit:hoc qui surriperent misero mihi. vii
Condigne etiam meus me intus gallus gallinacius:
Q ui anui erat peculiaris perdidit penissime.
Vbi erat hæc defossa occœpit ibi scalpurire ungulis
Circũcirca:quid opus uerbis?mihi pectus peracuit:
Capio fustem.obtrunco gallum furem manifestarium.
Credo ego ædepol mercedem illi gallo pollicitos coquos
Si id palam fecisset:exemi ex manu manubrium.
Q uid opus uerbis?facta est pugna in gallo gallinacio.
Sed megadorus meus affinis:eccum incedit a foro.
Iam hunc non ausim præterire:qnin consistam & colloquar.

Gallus gallinacius. Penissime. Scalpurire. Vngulis. Affinis.

Megadorus. Euclio.

Me. Arraui amicis multis consilium meum. vi
De conditione hac.euclionis filiam
Laudant:sapienter factum & consilio bono.
Nam meo quidem animo idem si faciant cæteri:
Opulentiores pauperiorum filias
Vt indotatas ducant uxores domum:
Et multo fiat ciuitas concordior:
Et inuidia nos minore utamur:q̄ utimur.
Et illæ malam rem metuant:q̄ metuunt magis.
Et nos minore sumptu simus:q̄ sumus.
In maxilla illhæc populi parte est optuma.
In pauciore auidis est altercatio.
Q uorum animis auidis:atq; insatietatibus
Neq; lex:neq; tutor capere est qui possit modum.
Neq; hoc quis dicat quom illæ nubent diues es.
Dotata es:istud ius pauperibus ponitur
Quo iubeant nubant:dum dos ne fiat comes.
Hoc ita si fiat:mores meliores sibi
Parent pro dote quos ferant:q̄ nunc ferunt.
Ego faxim muli pretio qui superant equos.
Sient uiliores gallicis canteriis.
Eu. Ita me di amabunt ut ego hunc ausculto lubens.
Nimis lepide fecit uerba ad parsimoniam:
Me. Nulla ergo dicat equidem dotem ad te attuli.
Maiorem multo q̄ tibi erat pecunia.
Enim mihi quidem æquum est.purpuram atq; aurum dari.

Conditio. Canteriis gallicis.

Ancillas:mulos:muliones : pedisequos:
Salutigerulos pueros:uehicula:qui uehat.
Eu. Vt matronarum hic facta pernouit probe.
Moribus præfectum mulierum hunc factum uelim.
Me. Nunc quoq; uenias plaustrorum plus in ædibus
Videas:q̃ ruri quando ad uillam ueneris.
Sed hoc etiam pulchrum est:præ q̃ ubi sumptus petunt.
Stat fullo.phrygio.stat aurifex. lanarius.
Ciniflones: patagiarii:indusiarii
Flãmearii:uiolarii:carinarii. Aut mãulearii:aut myrobrecharii.
Propolæ.linteões.calceolarii. Sedẽtarii.sutates.diabathrarii.
Solearii adstant:adstant molochinarii.
Petunt fullones:sarcinatores petunt.
Strophiari adstant:adstant semizonarii.
Iam hosce absolutos censeas:cedunt: petunt:
Trecenti constant phylacistæ in atriis:
Textores:limbolarii: arcularii
Ducuntur:datur aes.iam hosce absolutos censeas:
Quum incedunt infectores crocotularii
Aut aliqua mala crux semper est quæ aliquid petat.
Eu. Compellarem ego illum ni metuam:ne desinat
Memorare mores mulierum:nunc sic finam.
Me. Vbi nugi uendis res soluta est omnibus:
Ibi ad postremum cedit miles:aes petit.
Itur:putatur ratio cum argentario.
Miles ibi impransus adstat:æs censet dari.
Vbi disputata est ratio cum argentario:
Etiam plus ipsus debet argentario.
Spes prorogatur militi in alium diem.
Hæ sunt atq; aliæ multæ in magnis dotibus
Incommoditates sumptusq; intolerabiles.
Nam quæ indotata est:ea in potestate est uiri.
Dotatæ mactant & malo & damno uiros:
Sed eccum affinem ante ædes:quid agitur euclio?

Euclio. Megadorus.

Eu. Nimium lubenter audiui sermonem tuum:
Me. An audiuisti quæso.Eu.usq; a principio omnia.
Me. Tamen e meo quidem animo aliquanto rectius vi
Facias:si nitidior sis nuptiis filiæ.
Eu. Pro re nitorem:& gloriam pro copia.
Qui habent meminerint sese unde oriundi sient.
Neq; pol megadore mihi:neq; cuiq̃ pauperi
Opinione melius res structa est domi.
Me. Immo est:& quæso tibi dii faciant ut siet: k

Muliones. Salutigerulus.

Fullo phrygio.

Carinarii.pòtius ex codi.antiquis scribendum hic ẽ:ut coloris nucis ifectores demõstret:q̃ græce καρινη dicitur : q̃ Cerinarii sũt:ut arrogãter Pius exponit & scribit.huiusmodi inuentũ sibi tribuens uanæ gloriæ captator nullis ãtiqs codicibus innixus.

Patagiarii. Carinarii. Myrobrecharii. Manulearii. Molochinarii. Strophiarii Sarcinatores. Semizonarii. Phylacistæ. Limbolarii Arcularii. Crocotularii.

Nugi uendis.scribendum est ex Marcello.

Indotata. Dotata.

Plus plusq; sospitent istuc quod nunc habes.
Eu. Illud mihi uerbum non placet quod nunc habes.
Tam hoc scit me habere:q̄ egomet:anus fecit palam.
E senatu se uocas. Me. Q uid tute solus e senatu seuocas?
Eu. Pol ego te ut accusem merito meditabar. Me. quid est?
Eu. Q uid sit me rogitas? qui mihi omnis angulos
Impleuisti furum. Furum impleuisti in ædibus misero:qui mihi
Intromisisti in ædes quingentos coquos:
Cum senis manibus:genere geryonaceo.
Geryonaceo genere. Q uos si argus seruet:qui oculeus totus fuit:
Q uem quondam ioni iuno custodem addidit:
Ioui. Is nunq̄ seruet. præterea tibicinam
interbibere Quæ mihi interbibere sola si uino scateat
Pyrenen fontem. Corinthiensem fontem pyrenen potest.
Tum obsonium autem. Me. uel leoni pol sat est:
Etiam agnum misi. Eu. quo quidem agno sat scio
Curiosam bestiam. Magis curiosam nusq̄ ullam esse bestiam.
Curio agnus. Me. Volo ex te ego scire:qui sit agnus curio.
Macet. Eu. Qui ossa atq; pellis totus est. ita cura macet.
Pellucet. Q uin exta inspicere in sole etiam uiuo licet.
Laterna punica. Ita is pellucet quasi laterna punica.
Me. Cedundum illum ego conduxi. Eu. tum tu idem optumū est
Loca efferundum. nam iam credo mortuus est.
Me. Potare si uis ego tecum hodie euclio uolo.
Eu. Non potem ego quidem hercle. Me. at tibi ego iussero
Cadum unum uini ueteris a me afferrier.
Eu. Nolo hercle:nam mihi bibere decretum aquam est.
Me. Ego te hodie reddam madidum si uiuo probe.
Tibi an decretum est bibere aquam? Eu. scio quam rem agat:
Vt me deponat uino. eam affectat uiam.
Post hoc quod habeo ut cōmutet coloniam.
Ego id cauebo:nam alicubi abstrudam foris.
Perdere operam. Ego faxo & operam & uinum perdiderit simul.
Me. Ego nisi quid uis eo lauatum ut sacruficem.
Eu. Edepol næ tu aula multos inimicos habes.
Atq; istuc aurum quod tibi concreditum est.
Nunc hoc mihi factum optumum est:ut te auferam
Aula hinc in fidei phanum:ibi te abstrudam probe:
Fides nouisti me:& ego te:caue sis tibi
Ne tu in me mutassis nomen:si hoc concreduo.
Ibo ad te fretus tua fides fiducia.

Strophilus.

Str. HOc est serui facinus frugi facere:quod ego persequor:
Ne moræ molestiæq; imperium herile habeat sibi.
Nam qui hero ex sententia seruire seruus postulat:
In herum matura:in se sera concedet capessere. vii
Sin dormitet:ita dormitet seruum sese ut cogitet. Dormitet.
Nam qui amanti hero seruitutem seruit:quasi ego seruio:
Si herum uidet superare amorem:hoc serui officium reor:
Retinere ad salutem.non eum quo incumbat:eo impellere.
Quasi qui pueri nare discunt scirpea inducitur ratis: Scirpea ratis.
Qui laborent minus:facilius ut nent:& moueant manus.
Eodem modo seruum ratem esse amanti hero suo
Aequum censeo.ut toleret:ne pessum abeat tamq; imperium
Herile edi scat:ut quod non os uelit:oculi sciant.
Quod iubeat citis quadrigis citius ꝑperet persequi. Censione.
Qui ea curabit:abstinebit censione bubula.
Nec sua opera unq̃ reddet in splendorem compedes.
Nunc herus amat filiam huius euclionis pauperis: Nuptum dari.
Eam hero nunc renunciatum est nuptum huic megadoro dari.
Is speculatum huc misit me:ut quæ fierent:fieret particeps.
Nunc sine omni suspitione in ara hic assidam sacra. Assidam.
Hinc ego huc & illuc potero quid agant arbitrarier. Arbitrarier

Euclio senex.Strophilus seruus.

TV modo caue cuiq̃ indicassis aurũ meũ esse istic fides.
Non metuo ne quisq̃ inueniat.ita ꝑbe in latebris situ ẽ.
Aedepol ne illic pulchram prædam agat siquis inuenerit vii
Aulam onustam auri.uerũ id te quæso ut ꝓhibessis fides.
Nunc lauabo:ut rem diuinam faciam ne affinem morer. Affinis.
Quin ubi accersat me:meam extemplo filiam ducat domum.
Vide fides etiam atq; etiam nunc:saluã ut aulam abs te auferã.
Tuæ fidei credidi aurum:in tuo luco & fano est situm.
Str. Di imortales quod ego hunc hominem facinus audio loqui.
Se aulam onustam auri abstrusisse hic intus in fano:fides
Caue tu illi fidelis:quæso:potius fueris:q̃ mihi.
Atq; hic pater est ut ego opinor huius puellæ herus quã amat.
Ibo intro:perscrutabor fanum si inueniam uspiam
Aurum:dum hic est occupatus.sed si repperero o fides
Mulsi congialem plenam faciam tibi fideliam. Fideliã cõgialem.
Id adeo tibi faciam:uerum ego mihi bibam:ubi id fecero.

Euclio.

NOn temere ẽ qđ coruos cãtat mihi nũc ab leua manu.
Simul radebat pedibus terram:& uoce crocibat sua. Crocibat.
Continuo meum cor cœpit artem facere ludicram: vii Ludicram:
Atq; in pectus emicare:sed ego cesso currere:

Euclio. Strophilus.

Lúbricus.

Eu. Foras lumbrice qui sub terra erepsisti modo
Qui modo nusq̃ cõparebas:nunc quũ compares peris.
Ego pol te præstigiator miseris iam accipiam modis.
Str. Q uæ te mala crux agitat? quid tibi mecum est cõmerci senex?
Q uid me afflictas? qd me raptas? qua me causa uerberas? vii

Trifur:uerberabilissimus.

Eu. Verberabilissime etiam rogitas:non fur:sed trifur? (tas?
Str. Q uid tibi subripui? Eu.redde huc sis.Str.qd uis reddã? Eu.rogi
Str. Nihil equidem tibi abstuli.Eu.at quod tibi abstuleras cedo.

Cauillam. Nugas agere.

Str. Eequid agis? Eu.quid agam? auferre non potes.Str.qd uis tibi?
Eu. Pone hoc sis.aufer cauillam:non ego nunc nugas ago.
Str. Q uid ego ponam? quin tu eloquere quicquid est suo nomine?
Nõ hercle equidẽ qcq̃ sumpsi nec tetigi.Eu.ostẽde huc manus.
Str. Hem tibi ostendi.eccas.Eu.uideo.age ostende etiam tertiam.

Laruæ íntemperiæ. Insaniæ.

Str. Laruæ hũc atq; intemperiæ insaniæq; agitant senem.
Facis iniuriam ne mihi an nõ? Eu.quia non perdo maximam.
Atq; id quoq; iam fiet:nisi fatere. Str.quid fatear tibi?
Eu. Q uid abstulisti hinc? Str.dí me perdant si ego quicq̃ abstuli:
Ni ue abstulisse adeo uellem.Eu.agedum excute dum pallium.
Str. Arbitratu tuo.Eu.ne inter tunicas habeas.Str. tenta qua lubet.
Eu. Vah scelestus q̃ benigne:ut ne abstulisse intelligam.
Noui sicophantias.age rursum ostende huc manum
Dextrã.Str.hem.Eu.nũc leuã ostẽde.Str.quin eqdẽ ãbas pfero.
Eu. Iam scrutari mitto:redde huc.Str.qd reddã? Eu. ah nugas agis.
Certe habes.Str.habeo ego.qd hẽo? Eu.nõ dico. audire expetis.
Id meum quicquid habes redde.Str.insanis: perscrutatus es

Tuo arbitratu.

Arbitratu tuo:neq; tui me quicq̃ inuenisti penes.
Eu. Mane:mane:quis ille intus alter erat tecum simul?
Perii hercle:ille intus nunc turbat:hunc si amitto:hic abierit:

Perscrutaui

Postremo iam hũc perscrutaui.hic nihil habet:abi quo lubet.
Iuppiter te diq; oẽs perdant.Str.haud male agit gratias.

Socieno interstringam.

Eu. Ibo intro:atq; illi tuo socieno iam interstringam gulam.
Fugin hinc ab oculis? abin an nõ? Str.habeo.Eu.caue te uideã.

Strophilus.

Emortuum me mauelim letho malo: vi
Q uã nõ ego illi dem insidias hodie seni.
Nam is hic iam non audebit aurum abstrudere.
Credo referret iam secum:& mutabit locum.

Foris.

Atat crepuit foris:eccum senex aurum effert foras.
Tantisper hic ego ad ianuam concessero.

Euclio. Strophilus.

Penussume. subleuit os

Fidei censebam maximam multo fidem vi
Esse:ea subleuit os mihi penussume:

Nisi subuenisset coruus periissem miser.
Nimis hercle ego illum coruum ad me ueniat uelim
Qui indicium fecit:ut ego aliquid illi boni
Dicam.nam quod edim tam diu: q̃ perdiust.
Nunc hoc ubi abstrudam:cogito solum locum.
Syluani lucus extra murum est auius
Crebro salicto oppletus:ibi sumam locum:
Certum est syluano potius credam q̃ fidei.
Fuge:fuge:dii me saluom & seruatum uolunt.
Str. Iam ego illuc p̃curram:atq; inscendam aliquam in arborem.
Indeq; obseruabo hoc aur; ubi abstrudat senex.
Quã q̃ hic manere herus me sese iusserat.
Certum est malam rem potius quæram cum lucro.

Liconides adolescens.Eunomia mater. Phædra uirgo.

Li. Dixi tibi mater:iuxta rem mecum tenes: yi
Super euclionis filiam.nunc te obsecro
Fac mentionem cum auonculo mater mea.
Resecroq; mater quod dudum obsecraueram.
Eu. Scis tute: facta uelle me:tu uelis:quæ
Et istuc confido a fratre me impetrasse.
Et causa iusta est:siquidem ita est ut prædicas:
Te eam compressisse uinolentum uirginem.
Li. Ego ne ut te aduorsum mentiar mater mea?
Ph. Perii mea nutrix:obsecro te:uterus dolet.
Iuno lucina tuam fidem.Li.hem mater mea.
Tibi rem potiorem uideo:clamat:parturit:
Eu. I hac intro mecum gnate mi ad fratrem meum:
Vt istuc quod me oras nunc efficiam tibi.
Spero impetratum quicquid uis ab eo auferam.
Li. Iãiam sequor te mater:sed seruum meum
Strophilum miror:ubi sit:quem ego me iusseram
Illic opperiri:nunc ego mecum cogito.
Si mihi dat operam:me illi irasci iniurium est.
Ibo intro:ubi de capite meo sunt comitia.

Strophilus seruus.

Pici diuitiis qui aureos montis colunt yi
Ego solus supero.nam istos reges cæteros
Nolo cõmemorare hominum mendicabula.
Ego sum ille rex philippus.o lepidum diem.
Nam ut dudum hinc abii:multo illuc adueni prior:
Multoq; prius me collocaui in arborem.
Indeq; expectabam ubi aurum abstrudebat senex.
Vbi ille abiit:ego me duco deorsum de arbore.
Exfodio aulam auri plenam,inde ex eo loco

Syluani lucus. Auius scribendum est: metri necessitate: s̃niæ concinnitate: & ex antiquis codicibus & nõ aulus:ut insulsissime scribit:& cõmentatur Pius:& Sarracenus9 item:nullam uersus rationẽ tenentes.

Iuxta. Obsecro. Refecro. Scis tu te facta uelle me quæ tu uelis. Cui dub um uersum hũc ita,scribi d̃bere discretis litteris: quæ ĩscitia cæterorũ:& Pii cõmẽtatoris maxima:iũctæ leguntur?habẽt enim codices omnes: uellẽ equæ tu uelis. separa ergo. & scribe uelle me q̃ tu uelis: & ṽsus constabit:q aliter mãcus esset:& s̃nia quadrat.hoc s̃su.scis me uelle oĩa que tu uis.

Iuno lucina. Vt istuc quod me oras nunc efficiã tibi.

Parturit. Spero ĩpetratũ q̃cq̃d uis ab eo auferã. duo isti uersus ita scribi debent:si metri rõ: & s̃niæ habeatur. aliẽ enim neq; caput:neq; pedes ipsorũ uersuum reperientur:nec scribendum est officium uel effectius:ut nugatur Pius se scriptũ uidisse in emendatis codicibus: maxĩe enim mẽdax est: & codices omnes habẽt efficiã: & utcunq; ipse legat: uersus nõ consistunt.

Comitia de capite meo.

Mendicabula. Pici scribi debet. Non̄.Picos ueteres eẽ uoluerunt quos græci griphas appellant. Plautus in aulularia. Pici diuitiis q aureos montes colunt ego s̃ supero.

Video recipere se senem:ille me non uidet
Nam ego declinaui paulum me extra uiam.
Atat senem eccum ipsum:ibo ut hoc condam domum.

Euclio senex.Liconides adolescens.

PEríi.interii.occidi:quo currā? quo nō currā? tene tene:
Quē? qs? nescio.nihil uideo:cæcus eo.atq; eqdē quo eā: aut ubi
Aut q sim:neq̄o eū aio certū iuestigare.obsecro uos ego (sim.
Mihi auxilio oro obtestor sitis:& hominem demonstretis yiii

Vestitu & creta

Qui eā abstulerit.qui uestitu & creta occultāt sese:atq; sedent
Quasi sint frugi.qd ais tu? tibi credere certū est:nā esse bonū te
Voltu cognosco.quid est? quid ridetis? noui omnes:scio fures
Esse hic complures.hem nemo habet hoȝ? occidisti.dic igitur
Quis habet.nescis? heu me miseȝ miseȝ.perii male pditus

Gemiti.

Pessime ornatus eo.tm̄ gemiti & malæ mestitiæ hic dies mihi
Obtulit:famem & paupiem.pditissimus ego sum omnium
In terra.nam quid mihi opus uita est:qui tantū auri pdidi

Genium & animum fraudare lætificantur.

Quod custodiui sedulo? egomet me fraudaui.aiumq; meum.
Geniūq; meum:nunc alii lætificant meo malo & damno.
Li. Quinā hō ante ædis nr̄as ciulās:hic cōqueriť mœrens? atq; hic
Euclio quidem est:ut opinor.oppido ego interii:palam res est.
Scit pepisse iā ut ego opinor filiam suam:ueh mihi:incertum est
Quid agā:abeam:an maneā:an adeā:an fugiam:qd agam æde-

Euclio senex.Liconides adolescens. (pol nescio.

QVis hic loqť? Li.ego sum.Eu.Imo ego sū miser & misere p-

Mœstitudo.

Cui tanta mœstitudo mala obtigit.Li.aio bono es. (ditus.
Eu. Quo obsecro pacto esse possum? Li.quia istuc facinus qď tuū
Sollicitat aīum:id ego feci:& fateor.Eu.quid ego ex te audio?
Li. Id qď ueȝ est.Eu.quid abs te ego emerui adolescens mali? vii

Liberos de sola filia.
Illexit.
Cōmeritus sum culpam.

Quamobrē ita faceres:meq; meosq; perditum ires liberos?
Li. Deus ipulsor fuit:is me ad illam illexit.Eu.quo modo?
Li Fateor me peccauisse:& me culpam cōmeritum scio.
Id adeo te oratum aduenio:ut aio æquo ignoscas mihi.
Eu. Cur id ausus facere:ut id quod non tuum esset tangeres?
Li. Quid uis fieri? factum est:illud fieri infectum non potest.
Credo deos uoluisse:nam ni uellent non fieret scio.

Neruus.

Eu. At ego credo deos uoluisse:ut apud te me in neruo enecē.
Li. Ne istuc dixis.Eu.quid tibi ergo meam me iuito tactio est?
Li. Quia uini uitio atq; amoris feci.Eu.homo audacissime.
Cum istac te oratione huc ad me adire ausin impudens?
Nam si istuc ius est:ut tu istuc excusare possies:
Luce clara deripiamus aurum matronis palam.
Post id:si prænsi simus:excusemus ebrios
Nos fecisse amoris causa.nimis uilest uinum atq; amor.

Si ebrio atq; amanti impune facere quod lubeat licet.
Li. Quin tibi ultro supplicatum aduenio ob stultitiam meam?
Eu. Non mihi hoies placent:qui quum malefecerunt purgant.
Tu illam scibas non tuam esse:non attactam oportuit.
Li. Ergo quia sum tangere ausus:haud causificor:quin eam
Ego habeam potissimum.Eu.tun habeas me inuito meam? Causificor
Li. Haud te inuito postulo:sed meam esse oportere arbitror.
Quin tu eam inuenies inq̄ meam illam esse oportet euclio.
Eu. Nisi refers.Li.quid tibi ego referam?Eu.quod subripuisti meū.
Li. Iamquidem ad p̄torem hercle te rapiam:& tibi scribam dicam. Dicam scribere.
Subripui ego tuū?unde?aut qd id est?Eu.ita te amabit iuppiter:
Vt tu nescis.Li.nisi quidem tu mihi quid quæras dixeris.
Eu. Aulam auri inquam te reposco:quam tu confessus es mihi
Te abstulisse.Li.neq; id ædepol dixi:neq; feci.Eu.negas?
Li. Pernego.imo neq; ego aurum:neq; istæc aula quæ siet
Scio:nec noui.Eu.illam ex syluani luco quam abstuleras cedo. Cedo p da
I refer.dimidiam tecum potius partem diuidam.
Tametsi mihi fur es:molestus non ero furi:refer.
Li. Sanus tu non es:qui furem me uoces.ego te euclio
De alia re resciuisse censui:quod ad me attinet.
Magna est res quam ego tecum ociose:si ocium est:cupio loqui.
Eu. Dic bona fide:tu id aurum non subripuisti?Li.non bona. Bona fide.
Eu. Istuc quoq; bona.neq; id scis qui abstulerit mihi Li.nō. Eu.atq;
Si scies qui abstulerit:mihi indicabis.Li.faciam.Eu. neq; partē.
Tibi ab eo cui est indipisces: neq; furem excipies. Indipisces.
Li. Ita.Eu.id fallis?Li.tum me faciat quod uolt magnus iuppiter.
Eu. Sat habeo.age nunc loquere quid uis.Li.si me nouisti minus
Genere quo sim gnatus.hic mihi est megadorus auonculus.
Meus fuit pater antimachus.ego uocor lyconides.
Mater est eunomia.Eu. noui genus.nunc quid uis?Li. id uolo
Noscere.te filiam ex te tu habes.Eu.immo eccillam domi.
Li. Iam tu despōdisti opinor meo auonculo.Eu omnem rem tenes.

Istuc quoq; bona. tres isti u̇sus cōtinui: ita scribi debent prorsus: ut nos correximus:metricæ ratiōis: & sententiæ coherentiæ habita ratiōe: nec pati uoluimus:ut peruerso ordine sensus: & claudis pedibus ambularent: ut Pius interpres parum fidelis atq; ignarus, fecit.

Li. Is me nunc renuntiare repudium iussit tibi.
Eu. Repudium rebus paratis:atq; exornatis nuptiis? Repudiū.
Vt illum di imortales omnes:quantum est: perduint.
Quem p̄pter hodie auri tantum perdidi infelix miser.
Li. Bono animo es:bene dice:nunc quæ res tibi & gnatæ tuæ
Bene feliciterq; uortat:ita di faxint inquito. Inquito.
Eu. Ita di faciant.Li.& mihi:ita di faciant.audi nunc iam.
Qui homo culpam admisit in se:nullus est tam parui pretii
Quin pudeat:quin purget sese:nunc te obtestor euclio
Vt quod ego erga te imprudens peccaui aut gnatam tuam:
Mihi ignoscas:eamq; uxorem mihi des:ut lex iubet.

Decumo mēse post

Curre i uise. ita scribendum cēsemus sententiæ cōcinnitate: qđ & infra ostendit: quū inqt. Intro exqre &c. & nō: i uias: ut codices ferme oēs habēt: & Pius legit: cōtra latinitatis decorū: neq;: i in uias: ut expōit Sarracenus alter indoctus interps: quādoquidem ut dixi: non: in uias: sed in domū ire opus erat: si modo certior fieri cupiebat: an filia pareret: uel periisset.

Exquære. si Prisciano credimus legendū est: qui ita ait. Transit u i pductā: ut quæro inquiro: exquiro: q̄uis exquære Plautus dixit in aulularia.

In uado salutis.

Pedisequa.

Quadrilibrem.

Aula.

Contollā gradum.

Manumittere.

In faba midas.

Garrire nugas.

Enica.

Ego me iniuriam filiæ fecisse fateor tuæ
Cereris uigiliis per uinum atq; impulsu adolescentiæ.
Eu. Hei mihi quod facinus ex te ego audio. Li. curre i uise.
Quem ego quidem auom feci iam ut esses filiæ nuptiis:
Nam tua gnata peperit decumo mense post. numeꝝ cape:
Eo repudium remisit auonculus: causa mea.
Intro exquære sit ne ita ut ego prædico. Eu. perii oppido
Ita mihi ad malum malæ res plurimæ se adglutinant.
Ibo intro: ut quid huius sit rei sciam. Li. iam te sequor.
Hæc propemodum iam in uado salutis res esse uidetur.
Nunc serpum esse ubi dicam meum strophilum: non reperio:
Nisi etiam hic opperiar tamen paulisper: postea
Intro hunc subsequar. interim spaciū ei dabo exquirendi meū
Factum ex gnatæ pedisequa nutrice an uerum norit.

Strophilus. Lyconides.

Str. DIi imortales quibus & quantis me donatis gaudiis.
Quadrilibrē aulā auro onustā hēo? qs est me diuitior?
Quis me athenis nunc magis est quisq̄ hō, cui dii sint ppitii?
Ly. Certo enim ego uocem hic loquentis mō me audire uisus sum.
Str. Herū ego ne aspicio meum? Li. uideon strophilū seruum meū?
Str. Ipsust. Li. haud aliust Str. cōgrediar. Li. cōtollā gradū. credo ego
Illum ut iussi eampse anum adisse huius nutricem uirginis.
Str. Quin ego illi me inuenisse dico hanc prædam: atq; eloquor?
Igitur orabo ut manu me mittat: ibo atq; eloquar.
Repperi. Li. quid reppereristi? Str. non quod pueri clamitant
In faba se repperisse. Li. iamne aūt ut soles? Ludis?
Str. Here mane: eloquar: iam ausculta. Li. age ergo loq̄re. Str. repperi
Hodie here diuitias nimias. Li. ubi nam? Str. quadrilibrem iquā
Aulam auri plenam. Li. qđ ego facinus audio ex te. Str. huic seni
Euclioni subripui. Li. ubi nā id est auꝝ. Str. in arca apud me: nūc
Volo emitti manu me. Li. ego ne te ut emittam manu
Scelerum cumulatissime? Str. abi here: scio quam tu rem geras.
Lepide hercle aīum tentaui tuum: iam eripere apparabas te.
Quid faceres si reppissem? Li. nō potes. nugas pbasse. (Str. ah
I redde auꝝ Str. reddā ego auꝝ? Li. redde iquā. ut huic reddat
Vnde? Li. qđ mō fassus es eē i arca. Str. soleo hercle ego nugas.
Garrire. ita loquor. Li. at scin quomodo? Str. uel hercle enica.
Nunq̄ hinc feres a me. Imperfecta fabula.

Pyladæ Buccardi Brixiani Commentarius in Plauti Captiuos.

Aptus est in pugna unus ægionis filius. Versu iambico trimetro acatalectico sex pedibus instructo cõstat argumẽtum huius Comœdiæ: ut ceterarum quoq; poetæ huius argumenta constant Comœdia ipsa Captiui appellatur: id qđ ex primis uersuũ istius argumenti elemẽtis noscitur: eo aduerso q Capteiuei scribitur pro Captiui: nã utrobiq; .ei. diphthongus græca pro i uocali nostra longa posita est. Huiusmodi igitur est argumentum. Aegio ætolus ciuis duos habuit filios: quo℞ natu maior Philopolemus minor pægniũ dictus est. hunc quadrimulũ Stalagmus ægiõis seruus surripuit: fugiẽsq; ab hero illũ secum ductum uendidit in aulidæ Theodoromedi polyplusio. Is theodoromedes emptũ seruũ donat Philocrati eiusdem ætatis filio suo:

Argumentum in Captiuos. Plauti.

Aptus est in pugnam unus ægionis filius:
Alium quadrimum fugiens seruus uendidit.
Pater captiuos cõmercatur plurimos:
Tantum studens ut natum recuperet suum.
Et inibi emit sibi olim amissum filium.
Is suo cum domino ueste uersa ac nomine
Vt amittatur fecit. ipsus plectitur

pægniũq; ipsum mutato noĩe: Tyndarũ uocat. Per temporis iniectionẽ quũ Aulidenses cũ ætolis bellarentur: Captus in pugna fuit alter ægionis filius Philopolemus: uenditusq; Mænarcho cuidã medico. Sorte uices rerũ reddente: Capti pariter sunt ex Aulidẽsibus multi: Aegio ut suũ redimeret captũ filiũ. Nã de altero minore abducto iam desperauerat: mercabatur quotquot poterat Captiuos aulidenses: id unũ studens: ut mercaretur atq; emeret aliquẽ nobilẽ: cũ quo per pmutatiõem suũ captũ philopolemũ redimeret. Emit itaq; ex pda ab ætolis facta duos nuprime captiuos aulidenses: philocratem uidelicet: & Tyndarũ: a quibus Comœdiæ nomen inditũ. Hoc pacto nescius senex surreptũ olim sibi quadrimulũ filiũ emit: isq; ignarus suo patri seruitutẽ seruit. Ambo hi dolũ hunc inter se cõfingunt: ut qui philocrates herus est tyndarus noiẽtur. Et qui Tyndarus seruus appelletur philocrates: ac uestes sibi inuicem mutant: ut sic ab ægione uenia cõcedatur abeundi in aulidẽ philocrati: sub noĩe tyndari: q cum theodoromede agat ut ægionis filius Captus philopolemus redimatur: atq; ad ægionem mittatur: & pro eo ipsi ambo liberẽtur. Data uenia abeundi philocrati. quũ per Aristophõtem alium captiuũ aliundẽ sem paulopost ægio sibi data uerba compisset: amissumq; a se fuisse philocratẽ he℞ pro seruo tyndaro: Tyndarũ domi relictum male agit: compeditũ in lapicidinas mittit: & miseris uexat modis. Interim reuersus ex aulide philocrates: secum duxit philopolemũ captiuũ: Et stalagmũ fugitiuum seruũ: Cuius confessione cognitum est: Tyndarũ in lapicidinas relegatum esse ægionis filium. Hæc est uera totius Comœdiæ materia. In qua explanãda Ioan. baptista pius interpres amẽtissimus: ut sæpe alias: sic & nũc insaniẽtis imaginẽ præ se ferens: inquit Stalagmum quadrimulum Tyndarum asportatũ in aulidem Medico Menarcho uendidisse. uã id prorsus falsum est: quũ Theodoromedi polyplusio: non medico Menarcho tyndarus fuerit uenditus: ut diximus: & ex prologo huius comœdiæ discitur.

Vnus ægionis filius. addẽda fuit dictio unus: q in oĩbus ferme codicibus deest: si metricæ rationi: & sniæ satisfactũ uelimus. Deficeret. n. pes unus ṽsui: & qnq; tũ icederet: cui sex oĩno debẽtur: pterea sniæ quadrat unus scribere: quũ sequatur: Aliũ quadrimũ: id qđ pius interps loquax nõ uidit: nec ẽt Sarra. ut q nullã carminis rationẽ tenẽt. Vnus igitur ægionis filius. Hoc est philopolemus qđ nomẽ a poeta fictum est: ex re: qñ belli amator esset. φιλοσ. n. amantem significat: & πολεμοσ bellũ. Quadrimum. quattuor anno℞. Dicimus. n. bimũ: trimũ: & quadrimũ: & per diminutionẽ bimulum: trimulum: & quadrimulum: pro eo qđ est duo℞ trium: & quattuor anno℞: & ab eis bimatus: trimatus: & q̃drimatus fit p spacio duo℞ triũ & q̃ttuor ãno℞. Anniculus aũt dicitur qui ẽ unius anni: & hæc rectius: q̃ uniennis: biennis: triennis: quadriennis: quibus fere non utuntur: qui eleganter loquuti sunt. Alium quadrimum. pægniũ scilicet. Seruus. Stalagmus. Vendidit. Theodoromedi polyplusio: scilicet in aulide. Pater captiuos Cõmercatur plurimos. Et hic uersus a Pio & Sarraceno cõmentatoribus non animaduersus ita scribi debet: & Plurimos. nõ alios legi: tum uersus ipsius ratione: qui non consisteret: si alios legeres: Tum ex sententiæ ordine: quomodo enim alios cõmercari dicetur captiuos: qui nundũ quẽquã cõmercatus sit? nam qđ ait Sarracenus: Cõmercatur alios: scilicet philocratem: & ipsum pægniũ: deliria sunt: si ad sequentia respexeris. Tantum studens ut natum recuperet suũ. philopolemũ. s. nam de altero quadrimo amisso: nulla ei spes relicta erat: ut pdiximus. addẽdaq; fuit dictio suũ in fine uersus: cui pes unus defuisset: & ita antiqui codices habẽt: qđ interptes nostri bellissimi nõ uiderũt: mutilum interim uersum legẽtes. Et inibi emit sibi olim amissum filiũ. Inibi: idest inter istos plurimos captiuos quos cõmercatus est: significat. n. inibi in eodẽ loco uel in eadẽ re. Apuleius. Multa inibi dicta sunt. Aulus gellius. Atq; inibi prope ut plecteretur fuit. alias inibi: pro sic: & mox ponitur: ut inqt Nonius. Cecilius liber ne es? nõ sum: ue℞ inibi est: ubi inibi p sic positũ est. Plau. Nos domũ pperamus: uos inibi adesse: ubi inibi p mox accipitur. Sibi amissum. i. a se amissũ: addẽdaq; fuit dicto sibime tri necessitate: q uno pede mãcus incedebat: qđ itẽ nõ aduerterũt iã dicti iterptes. Is suo cũ dño. Is. s. olim amissus filius: hoc ẽ pægniũ: q tyndari nomẽ susperat. Vt amittatur. dñs. s. idest dimittatur abire in aulidẽ. Ipsus ple

Philopolemus. Quadrius. Bimus. Trimus. Anniculus Inibi.

ditur. quia manicis uinctus & cōpedibus in lapicidinas missus est. Et is reduxit. Philocrates: qui amissus fuerat pro tyndaro: reduxit philopolemū ægionis filium in bello captum. Et fugitiuum. Stalagmū seruū. Indicio cuius. Stalagmi scilicet. Alium agnoscit filiū. quem ignotum sibi senex in lapicidinis plecti iusserat.

HOs quos uidetis stare hic captiuos duos. Eodem genere carminis hic prologus est: quo & iam expositū argumentū. In quo introducitur unus ex histrionibus: argumentū omne clarius atq; apertius expositurus. Adducti fuerant aūt ab histrionibus in scenam Captiui duo: quoq; alter philocrates: alter Tyndarus ab eis uocabatur: quos ibi stantes auditoribus ostendebāt: Vt igitur beniuolentiā hic histrio primū impetret: & sic attentiores faciat audiētes: a quodā ludicro ꝓloquio sic incipit: hos quos uidetis. Alii scribunt: uos quos uidetis: sed antiqui codices: hos habēt. nō uos hic sensus: hi duo Captiui quos uobis stantes in scenam protuli: stant ut uidetis: & nō sedent: ludit enim in uerbo stant: cuius cōtrarium est sedēt. nam stare & sedere contraria sunt: ꝑter alias uerbi significationes: de qbus statim dicemus. Ordo est. Illi hi duo Captiui: qui hic stant: quos duos hos Captiuos hic uidetis stare:

Et is reduxit captum & fugitiuum simul:
Indicio cuius alium agnoscit filium.

Prologus.

HOs quos uidetis stare hic captiuos duos.
Illi qui stant: hi stant hic ambo: non sedent.
Vos uos mihi testes estis me uerum loqui:
Senex qui hic habitat ægio est huius pater.
Sed is quo pacto patri seruiat suo sibi:
Id ego hic apud uos proloquar: si operam datis.
Seni huic fuerunt filii nati duo:
Alterum quadrimum puerum seruus subrupuit.
Eumq; hinc ꝓfugiens uendidit in aulide.
Huiusce patri: iam hoc tenetis? optumum est.
Sed negat hercle se illic ultimus accedito.
Si non ubi sedeas locus est: est ubi ambules.
Q uando histrionem cogis mendicarier.
Ego me rupturus (ne erres) causa non sum tua.

Stare. hic stant ambo. nō sedēt. Et in scdo ūsu addendū fuit hic: ante dictionē ambo: metri necessitate. aliter. n. ūsus defecisset uno pede. Stare: ut diffusius in uocabulario nostro diximus: est cōsistere. Virg. Stare loco nescit ꝑmanere uel durare. Mar. Vnaq; iā tota stabat in urbe domus. Erectū eē. Virg. Obstupui steterūtq; comæ. & ut hoc loco. positū esse: ut ois i ascanio cari stat cura parētis: ꝯstitutū uel ꝯfixū eē. Idē stat cuiq; dies. ꝑminere. Idē stat ferrea turris ad auras. Lucillius. Hic corpus solidū inuenias: hic stare papillas pectore marmoreo: horrere. Virgil. Iā puluere cælū stare uidēt. In aīo esse. idē. Stat cōferre manū: & stat casus renouare oēs. Adesse. idem. Stat sonipes: & frena ferox spu. m. Constare uel in ꝓtio eē. Gellius. Magno ei stetit ea nocte absentē fuisse. Seneca. Tāto ei stetit iprouisa urbanitas. Esse. Plautus. Stabat in portu nauis. Apul. Dū forte starent in taberna ludētes. Quē aūt ordinē huius litteræ Pius interꝑs facit ingens: Ordo. Vos estis mihi testes: me ueꝝ loq. s. hoc: Captiuos duos quos uos uidetis stare. idest q stant hic. Illi q stant dictū p parēthesim: neq; ꝓbamus: neq; ingenioso cupiā placituꝝ putamus. Vos uos mihi testes estis: me ueꝝ loq. addēdū fuit ūbū estis: ex codicibus antiqs: & sensus. ac metri necessitate. ūsus. n. qnis tm̄ pedibus icessisset. qđ interꝑtes nostri Pius & Sarra. nō aduerterūt: patetq; ex hoc: nō scribēdū eē: uos uolo mihi testes: ut i ꝓbis codicibus scriptū eē. Pius refert. nā duo illa ūba uolo: & estis: mime cōuenire possunt. Est aūt p anadiplosim dictū uos uos: ac si diceret uos ipsi. Huius pater. huius. s. tyndari. Sed is quopacto suo sibi seruiat patri. ita scribēdus ē: metri necessitate: nō seruiat suo sibi: qa abūdaret ūsus. Huiusce patri. s. philocratis alterius captiui. & ita scribi ūsus quoq; necessitas postulat. nō patri huiusce: ut legūt iterꝑtes ꝓdicti cōtra metri rōnē. Sed negat hercle se illic ultimus. s. tenere. Et ita scribēdū ē: si metri rō hēatur. nō: negat hercle ille ultimus: qa quattuor tm̄ pedibus icederet uersus. Accedito. i. priorsum uenias. Si nō ubi sedeas. Sēsus ē. Si nō erit locus ubi sedeas: quū priorsū ueneris: erit ubi ambules: qa. s. in area scenæ uel eūdo huc & illuc dū sedē quæres ambulare poteris.

Quādo histrionē cogis mēdicarier. i. qn̄ p te nihil histrioni porrigētē histrio ipse mēdicare cogitur. Et sic ondit: illū ultimū: q negauerat se intellexisse: infimū & paupem esse: & nullū emolumentū histrioni cōferre solitū: cuius icctrco pui facienda erat gratia: & ꝓpterea nullū assumere laborē uolebat histrio: in iueniēda ei sede: posset & alter sensus elici: hoc mō. qn̄ histrionē co. mēd. idest posteaq̄ ad hoc deuenimus: ut cogas me histrionē mēdicare to Auditorē: & uocare ut accedas ꝓpitius: qa nō bn̄ pcepis q̄ dixi. Deinde ueluti ira pcitus ingt. Ego me rupturus ne erres: causa nō sum tua. Hic uersus ita scribendus est: nostra snia: tū ex co. antiqs: tū ex cōgruitate sniæ: & metri rōne. Nā id maxie liquet: uocem exertissime emissam: hoīes plærūq;: nō modo ad raucitatē: sed etiā ad rupturā scroti inducere: id qđ significare uoluit ꝑfecto: nō aliter q̄ etiā in mercatore: acāthio dixit ex cursura afflictus: tua causa rupi ramices: iādudū sputo sanguinē. Et nō scribēdum est: renes: p ne erres: ut Pius corrigit insulse nimis & frigide inquiens. Ego renes lego: uox. n. exertissime emissa q̄nq; officit lateri. qd enī hn̄t renes cū latere? uel qs re-

nes unq̃ rupisse ex clamore auditus est:portenta sunt hoīs temerarii:uerba huiusmodi.Sēsus est igitur:ut dictū ē. Accedito ꝓpius:si a longe stans audire nō potes.Et si locus tibi nō fuerit ad sedendū:ambulato:ego enim cū laborē inueniendi tibi sedem assumere nolo:quū nulli usui mihi sis:neq; per te nō mendicare possim: uel ut diximus:ueluti per parenthesim:qñ me histrionē cogis:auditorem te mendicare.Nā altiori atq; exertissima uoce clamare nolo tua causa:ne me disrumpā.Mendicarier ꝑ mendicare ponebāt antiqui:ut Nonius asserit:& mēdicabulū pro mendicatione.Plautus in aulu.memorare nolo holum mendicabula. Vos qui potestis.idest:uos aūt alii: quos ego merito multifacere:& in ꝑtio habere possū. Ope uestra. idest auxilio & fauore: quē mihi ꝑsta tis:uel q ope uestra in rēpu.potestis æstimari & magnifieri. Accipite reliquū. scilicet huius argumēti. Alieno uti nihil moror.i. nihil curo uti hoc alieno & infimo hoīe:qui dixit se nō intellixisse: ad fauorem mihi conciliandum.qm̄ uos ditiores & nobiliores ii

Mēdicarier
Mendicabulum.

Vos qui potestis ope uestra censerier
Accipite reliquom.alieno uti nihil moror.
Fugitiuus ille ut dixeram ante huius patri
Domo quem ꝓfugiens dominum abstulerat:uendidit.
Hic postq̃ hunc emit:dedit eum huic gnato suo.
Peculiarem:quia quasi una ætas erat.
Hic domi nunc seruit suo patri: nec scit pater.
Enimuero di nos:quasi pilas homines habent.
Rationem habetis quo modo unum amiserit.
Postq̃ belligerant ætoli cum aulidensibus.

estis:qui mihi suffragari potestis:quū fabulā recitauero:laudādo.f.actionē:& applaudēdo. Censere.ut Nonius inqt est æstimare:uel arbitrari.Quadrigarius annaliū lib.vi.Ne nos ad certationē cēseas hæc incœpisse. Plau.in rudēte.Nō uidisse undas maiores censeo.Et succēsere.Varro ī capno ꝑlio.Ne uobis cēseam si ad me referetis. Significat ēt cōstituere & deliberare:ut qđ senatus cēsuit:oēs approbāt.Et cēseri ꝑ eo qđ ē in æstimatiōe haberi accipitur.Mar.Hic duo lōgeuo cēsentur nestore fundi:& alibi.Censetur appona liuio suo tellus:& sic hoc loco accipi pōt.A censeo vbo Cēsus deducitur:hoc ē æstimatio reꝶ & bonoꝶ facta:scđm quā tributa pendebātur.Vñ censum agere ē recēsere hoīum facultates.Et idē censores appellati:qbus ab initio cura data fuit:ut cēsum agerēt ꝓp diuturna bella intermissum a cōsulibus uariis bellis īplicitis. Curaq; deinde moꝶ ac disciplinæ romanæ huic magistratū tradita est.Et a censore cēsura:sicut a ꝑtore ꝑtura:& a quæstore q̄stura deducitur. Quoniā aūt censores ī corrigēdis moribus seuiores erāt:cēsura interdū ꝑ seueritate:inťdū ꝑ correctione:decreto:& lege accipitur.Eadē & censio appellatur.Et a censore etiā censoriū uiꝶ dicimus:& censoriā autoritatē:ac munus censoriū. Census ēt adiectiuū est interdū:& significat eū:de cuius bonis cēsus factus ē:unñ Capitecēsi dicti:qbus census erat aut modicus aut nullus:uel certe nō amplior trecētoꝶ septuagintaqnq; æris:quū ꝓletarii essent q mille qngēta æris ī censum deferebāt.his aūt nomē impositū est a munere officioq; ꝓlis edēdæ:q quū re familiari parua minus possent rēpu.iuuare:sobolis tñ gignēdæ copia ciuitatē freq̄ntarent:ut inqt Gellius.xv.noctiū atticaꝶ. Fugitiuus ille.stalagmus.f.repetit duobus v̄sibus:qđ ꝑus loqui cœpat & dixerat. Hic postq̃ hūc emit.hic pater.f.philocratis.nā dixerat supius.uēdidit ī aulide huiusce patri. Peculiarē.ꝓpriū:præcipuū:dictū est in asinaria qd sit peculium:& qd peculiare. Hic domi nūc seruit.Ita scribi metri necessitas cogit:nō aūt scribēdū est.hic nūc domi seruit:quia abūdaret pes unus v̄sui:qđ nō aspexerūt Pius & Sarra.interꝑtes somniculosi.Sed hoc minimū uideri pōt: ad id qđ sequitur.Legūt huiusmōi insulsi:& ignauissimi Plauti interꝑtes sequutem v̄sum.Est v̄o dinos:quasi pilas hoīes hñt.sic enim Sarracenus:ingens.oñdit fortunæ mutabilitatē.nā huc atq; illuc iactantur hoīes:put fortunæ flatus sufflauerit.Pius aūt legit.Est v̄o dinos quasi pilas hoīes hñs:& inqt.Dinos ꝓcella:v̄tigo:fortunæ mutabilitas desultoria.Repete quæ annotauimus in asinaria.hæc ille.Sed & idē deliriū plærosq; litteraꝶ ꝑceptores cæpit:ut dinos ꝑ puersione & fortunæ mutabilitate hic accipiēdū putent:cōtra ueteꝶ codicū scripturā:& rectā elocutionem ac clarissimū sensum.Habent nāq; antiq codices:e uero dii nos &c.Illa aūt littera e cū iota in uertice scripto: ꝑ enī posita ē:quod rudes lectores nō intelligentes:atq;.i.litterā ꝑ apice quē titulū dicunt accipientes:ꝑ enim:ē legūt. Et cū nō subeat clarus neq; satis aptus ullus sensus legēdo est uero:qdā ibi punctū faciūt:& referunt ad illuc hic domi nūc seruit suo patri:nec scit pater:est v̄o:q̄si dicat:nec scit paī se eē illius patrē:ē v̄o.Alii ī qbus sūt interꝑtes hi nostri sensū huiusmōi utpote incōcinnū nō admittētes:Dinos unico uocabulo legūt ꝑ fortunæ mutabilitate & v̄tigine:qa uiderūt ī uocabulario illo græce & latine impsso:qīqdē ulterius ꝓgressi nō sunt:Δινος aeris turbinē: & v̄tiginē:ac tornū signare.Et qa neq; sic elici pōt cōgruus satis itellectus:Pius ipse audacior legit habēs pro hñt: cōtra oīum codicū scripturā:ut sit aliq̄lis uerisimilitudo sensus cōgrui:quū dixeris:Est v̄o dinos:hoc ē fortunæ mutabilitas & v̄tigo hñs hoīes q̄si pilas.Sed ualeāt expositores huiusmōi αμουσοι.hoc ē inelegātes & icōcinni: cū suis inauditis & dānandissimis inuētis:puersisq; interꝑtationibus.Et nos cū rectissima antiquoꝶ exēplarium scriptura:& cū absolutissimo sensu legamus. Enīuero dii nos q̄si pilas hoīes hñt.i.ꝑfecto Dii de nobis homūcionibus ueluti de pilis ludū faciunt:ac quēadmodū pilæ sursum deorsūq; iactātur:sic nos illi iactāt & uertunt: nūc e liberis seruos faciētes:nunc e seruis liberos:q sensus uti rectissimus & uerissimus:infra quoq; a poeta tāgitur & quasi iteratur:quū inqt.Ita nūc ignorās sua sibi seruit patri homūculi q̄ti sunt quū recogito.hanc aūt recognitionem & interꝑtationē nostrā doctoꝶ iudicio:ut cæteras oēs subiicimus. Postq̃ belligerāt ætoli cū aulidensibus.

Censere.
Censeri.
Cēsus substantiuum.
Censores.
Censura & censio.
Censorius.
Census adiectiuum.
Capitecēsi.
Proletarii.
Δινος.

Hic quoq; est alter inueteratus usq; adeo error: ut radices altius defixerit: ac legentes pene omnes secum pcipites in tenebras detraxerit. Legũt.n.oẽs: nedũ Pius: & Sarra. interpretes nostri: sed & cæteri litteraꝝ pceptores: cum aulidis. quẽ qdẽ sextũ casum pluratiuũ si rogẽtur unde trahãt: elingues ac mutos illico futuros nõ dubitamus: ut qui re ipsa necunde recte deduci auditus sit: nisi uel ab aulida: uel ab aulidus noĩatiuo singulari trahatur: qui qdẽ nominatiui ab oĩ sunt penitus latinitate absoni. Præterea ṽsus claudicaret: si aulidis legas: qnq; tñ pedibus fultus: quũ sex habere debeat. Proinde tũ metri rõne: tum latini sermonis nitidiori puritate: aulidensibus corrigendũ putauimus: & hic: & ĩfra duobus aliis locis: ubi aulidis scriptũ erat. nã quẽadmodum a phocis phocensis: a chalcis chalcidensis: sic ab aulis aulidẽsis deriuatiuũ meliori atq; usitatiori deductione trahitur: & uersus suis pedibus cõstabũt.

Aetoli.

Aetoli, populi fuerũt nõ longe a sinu corinthiaco, in Achaia. De quibus Strabo multa scribit: eã gentẽ ingens nũq̃ alienæ ditioni fuisse subiectã: a populationeq; inuiolatã pmansisse: pp locoꝝ aspitatẽ: & reg bellicaꝝ pitiam.

Vt in bello fit capitur alter filius.
Medicus mænarchus emit ibidem in aulide.
Cœpit captiuos commercarier hic alios.
Si quem reperire posset cum quo mutet suum
Illum captiuom: hunc suum esse nescit: qui domist.
Et quoniam heri inde audiuit de summo loco
Summoq; genere captum esse hunc equitem alium:
Nihil pretio parsit: filio dum parceret.
Reconciliare ut facilius posset domum.
Emit hosce de præda ambos: de quæstoribus.

Aetolia.

Aetoliã regionẽ stephanus autor græcus in suis ethnicis inqt ab ætolo endymionis filio appellatã: qui fugiens a pice salmonei inhabitauit eã regionẽ: quũ prius hyantis uocaretur. Fuit & ætolia urbs in peloponneso: ut idẽ Stephanus ait: quã inter urbes laconicas Androtion cõnumerat. Porro in ætolia regione: pcipua urbs fuit Calydon: ut apud græcos legitur in magno etymologico.

Calydon.

Aulis.

Nũc aũt Naupactus est eius regionis illustrior. Aulis aũt: ut Suidas scribit. & ĩ magno quoq; etymologico legitur: urbs est boeotiæ: sic dicta: qa illic græci in troiã pfecturi castrametati sunt. & tentoria posuerũt. αυλισ enim tentoriũ significat. & αυλιζομαι. moror pnocto. castrametor. Strabo aũt lib. ix. Lapidosã esse orã Aulidẽ dicit: & tanagræoꝝ uicũ: portũ hñtem qnquagita nauiũ capacẽ: Quo circa Græcoꝝ classem magno in portu: quẽ pfundũ uocãt nõ longe ab aulide distantẽ consedisse ueri similius existimare. N.ĩ qđ Pius interpres soniat: dicens: Aulis insula græcie: finitima ætolie: tñ a uero distat: q̃tum ipa ætolia atq; achaia ab euboea dignoscitur abesse: qđ sane nõ minus existimamus stadiis quattuormille futuꝝ maritimo illuc transitu profecturo. Vt in bello fit. ut accidere cõsueuit iis: qui in bellũ eunt: ut scilicet capiãtur aliquando. & ita scribi metri necessitas cogit. nõ ut fit in bello: ut legũt Pius & Sarracenus: cõtra metricã ratiõem: quia primus pes Trocheus eẽt: in hoc genere carminis nõ receptus.

Mænarchus.

Mænarchus. fictũ a poeta nomẽ est medici illius: qui emit philopolemũ: ĩ derisionẽ illius artis: & exercitii medendi. μαινομαι enim significat insanio: & αρχοσ pnceps. quasi princeps insaniæ: & sic p æ diphthongũ scribetur: uel α μεροσ: qđ potẽtiã significat: quasi potentũ princeps & diues uel α μηνισ. qua dictione iracũdia notatur. quasi iracũdiæ princeps: & ueluti furiosus: & hoc utroq; modo absq; diphthongo scribetur.

Cõmercarier.

Cõmercarier. Ita scribi uersus exigit ratio: & nõ cõmercari: qa claudus incederet. Cõmercarier igitur p paragogen: hoc ẽ mercãdo: & negociãdo emere. Qui domist. i. quẽ domi habet: tyndaꝝ uidelicet.

Captũ esse hũc equitẽ aliũ. addẽda fuerũt illa duo ṽba: esse hũc: & sniæ cõgruitate: & metri necessitate. nã uersus uno pede claudus incederet & hunc: philocratẽ demõstrat: quũ de tyndaro iã dixisset: hũc suũ esse nescit: q domist. Nihil ptio parsit. nihil abstinuit effundere ptiũ: ut filio suo redimẽdo caueret aut operam daret. Parco: ut in asinaria quoq; diximus: & latius in nostro uocabulario docuimus: plura significat. Et dicitur a paꝝ: aut puum ut Gellius asserit lib. tertio noctiũ atticaꝝ: capite xix. quasi parũ tango: aut parũ curo. pprie enim parcere est abstinere. Et p re adiecta uariis sensibus accõmodatur. hinc parcere lachrymis: est abstinere a lachrymãdo: siue parum lachrymare. parcere labori: abstinere a labore: uel parũ laborare. parcere pretio aut pecuniæ: abstinere ab effundendo ptiũ aut pecuniã: siue parũ effundere ptium aut pecuniã. Et hinc aliquando pro ueniã dare accipitur: ut parcere errori: idest abstinere ab ultione erroris: siue parum ulcisci: & castigare errorem. Et abusiue pro cauere: aut operam dare: ut hic scdo loco: filio dum parceret. Et pro deponere: Virgil. Parce metu citherea: idest depone metũ: siue abstine a metu. Et in his omnibus significatis cũ datiuo construitur. Aliquãdo pro desino: & tunc cum infinito iungitur. Virg. Parce pias scelerare manus. idest desine & abstine a scelerando & pollucẽdo manus. Quãdoq; pro seruo: quia ab iis quæ seruamus etiã abstinemus: & tunc accusatiuũ & datiuũ recipit. Idem. Argẽti atq; auri memoras quæ multa talenta Natis parce tuis. Et quũ accipitur pro ueniam dare: pteritum facit peperci: alias aũt parsi. quanq̃ hæc confundi interdũ ab autoribus solent.

Parcere.

Reconciliare.

Reconciliare. reducere: cõparare: acquirere. Reconciliare enim est in gratiam restituere: ut fit in iis qui prius amici: interposita aliqua offensa aliquãdiu fuerint inimici: & postea in pristinam redeũt beniuolentiã & familiaritatẽ: a quo reconciliatio. Et est Reconciliare. Comparare: & acquirere. Quintil. Nã & plus autoritatis afferunt ea: quæ nõ psentis gratia litis sunt cõparata. & laudẽ sæpe maiorẽ q̃ si nostra sint reconciliant.

Quæstores

De quæstoribus. Quæstores a quærẽdo dicti: ii appellãtur: q publicæ pecuniæ quærẽdæ ppositi sunt: q ut uectigalia exigũt. & ærarii curã hñt. Ii quoq; maleficia ingrere solebãt. Et qñ

a quæstionibus exercẽdis. Quæstores dici Varro ait. Pomponius aũt de origine iuris de quæstoribus sic inqt: Deinde quũ ærariũ populi auctius esse cœpisset: ut essent qui illi p̃essent: Constituti sunt quæstores qui pecuniæ cõseruandæ p̃essent dicti ab eo: q inquirẽdæ & conseruãdæ pecuniæ causa creati erant. legitur etiã quæstores a populo creatos fuisse: q capitalibus rebus p̃essent: hi q̃stores parricidii nuncupabãtur: quoꝝ lex duodecim tabulaꝝ mentionẽ facit. Quæsitores etiã noiabantur. Virg. Quæsitor minos urnã mouet. Præda aũt ois publica: quæ i bello fiebat: ex hoc uidetur ad quæstores deferri solita: qui illã publica auctione uenderent: & in ærariũ pecuniã referrent. De quæstoribus. a quæstoribus.

Hice autem inter sese confinxerunt dolum:
Quo pacto hic seruus suum herum hinc amittat domum.
Itaq; inter se cõmutant uestem & nomina.
Illic uocatur philocrates: hic tyndarus.
Huius illic: hic illius: hodie fert imaginem.
Et hic hodie expediet hanc docte fallaciam.
Et suum herum faciet libertatis compotem.
Eodemq; pacto fratrem seruabit suum:
Reducemq; faciet liberum in patriam ad patrem:
Imprudens. itidem & sæpe iam in multis locis
Plus insciens quis fecit: q̃ prudens boni.
Sed inscientes sua sibi fallacia
Ita compararunt & confinxerunt dolum.
Itaq; hi cõmenti de sua sententia.
Vt in seruitute hic ad suum maneat patrem.
Ita nunc ignorans suo sibi seruit patri.
Homunculi quanti sunt quum recogito!
Hæc res agetur nobis: uobis fabula.
Sed etiam est paucis uos quod monitos uoluerim.
Profecto expediet fabulæ huic operam dare
Non pertractate facta est: neq; item ut cæteræ.

Hice aũt. scribẽdũ est hice. nõ hisce: ut legunt interp̃tes illi ambo rancidi. ce. enĩ syllabica adiectio est: ut hicce huiusce hucce hocce. & in plurali hice: nõ hisce. noiatiuus est: hisce aũt est ablt̃us. Hice. Hisce.

Et hic hodie. tyndarũ intelligit. Reducem. liberatũ a seruitute quã seruit in aulide. Reduces dicuntur qui pericula euaserũt ut inqt Seruius: Virg. nãq; tibi reduces socios. Et ut reduces illi ludũt stridẽtibus alis: a uerbo Reduco: qđ mõ significat retroduco. Quĩtus cur. Reductisq; in castra copiis: corpora curare iubet. Interdũ libero: & sine p̃iculo recipio. Apul. Meq; oppido in arcẽ reduco. Virg. iiii. æne. Eiectam classem socios; a morte reduxi. Reduces. Reduco

Itidẽ & sæpe. Catholica snia est. Sæpenumero cõtingere: ut plus boni quis insciens fecerit: q̃ prudens. & scribẽdũ est quis pro aliquis: ex codi. antiqs: & recta sniæ elocutione: nõ quid: ut legũt illi interp̃tes sõniculosi: contra elegãtiam ac puritatẽ sermonis latini. Sua sibi. Dicimus sua sibi: & suo sibi. pro sua: & suo ipsius: uel ipsoꝝ. Est. n. adiectĩcia illa dictio sibi in hoc p̃noĩe suus. Ita compararũt. cõposuerunt: machinati sunt aut constituerunt. Nã Cõparare: ut Noñ. inqt significat sociare: iungere Plau. in asinaria cõpara labella cũ labellis. Adequare. Terẽ. hau. ne Cõparãdus hic qdẽ ad illũ est cõponere & machinari. Sisenna. Eos q hoc malũ publicũ clãdestinis cõsiliis cõparauerint. Confirmare & cõstituere. Terẽ. Vt malis gaudeãt: atq; ex alioꝝ incõmodis sua & cõparent cõmoda. Alibi. An ita me Cõparẽ nõ p̃peti meretricũ cõtumelias. Emere. Terẽ. Argentũ dabitur illi ad nuptias: auꝝ atq; uestẽ qui cõparet. Estimare Accius. proin tu id: cui fiat nõ qui facis cõpara. Apparare. Cice. in uerrẽ. Vt erat inter seruos copiosius cõuiuium cõparat. Et dare. Idẽ Cice. Ex omni gemitu ac dolore certa merces cõparabatur. Ad suũ patrẽ. apud suũ patrẽ. Sua sibi. Cõparare.

Homũculi. per hypocorismon: hoc est per diminutionẽ hoies appellauit: alludens ad id qđ superius dixit. Diĩ nos quas pilas hoies hñt: ac si dicat: nõ plane hoies sunt: q ita uersentur: agitẽturq;: ut e liberis fiãt serui. nesciãtq; se liberos esse. Quũ recogito. quũ iteꝝ cogito humanã fragilitatẽ atq; infirmitatem. Quid aũt sit homo: luculẽtissime descripsit Apuleius: cuius hæc sunt ṽba. Homines sunt rationẽ callẽtes: oratione pollẽtes: imortalibus animis: moribũdis mẽbris: brutis & obnoxiis corporibus: dissimilibus moribus: similibus erroribus: p̃uicaci audacia: p̃tinaci spe casso labore: fortuna caduca: singillatim mortales: uicissim sufficienda p̃le mutabiles: uolucri tẽpore: tarda sapiẽtia: citata morte: q̃rula uita. Hæc res agetur nobis: uobis fabula. res hoc loco pro utilitate accipi potest: ut obseruãter ab autoribus usurpatur: ut sit sensus. hanc comœdiã nos pro re & utilitate nostra agemus. Itaq; nobis res erit: uobis aũt qui tñ audietis: & nihil aliud utilitatis recipietis erit fabula. uel res simpliciter capietur p materia huius comœdiæ: & sensus erit. Hanc comœdiã nos agemus re ipsa: & actibus: uos aũt audietis: quæ nos fabulabimur. Est paucis. Nescio qd balbutiat hic Pius: dicens: Est paucis. supest paucis uerbis qbus uoluerim nos monitos. desipe ꝰ hõ plane uidetur. nã textus clarissimus est: hoc ordine & sensu. Est supple qddã: quod uoluerim uos monitos paucis: scilicet ṽbis. Et quod secũdus est ṽbi actiũs a p̃te ut dicitur: ultra. Pertractate. puul. Homo qd. Res. Pertractate

gate:tractũ a meretricibus pstitutis:quarũ corpora pertractãtur:& uulgo nota sunt. Spurcidici.spurca dicentes & spurciciis pleni. Quid sit spurcũ diximus i asinaria:ex Nonii autoritate. Spurcidicus ãt significat spurca dicẽtẽ:ut causidicus:causas dicẽtẽ ueridicus uera dicẽtẽ &c. Periurus leno. pprĩũ ẽ lenonis epitheton piurus.sicut meretricis:malã:& militis gloriosus. Ne uereamini.delẽda est dictio esse:quæ ante hæc uerba supposita erat:uti superfluens:metri rõne ita reqrẽte.& sensus cõcinnitate. Cũ aulidẽsibus. Ita scribẽdũ censemus:ut supra.& nõ cũ aulidis. subaudiendũ . est aũt hic esse:ut sit:quia bellũ dixi esse ætholis cum aulidẽsibus. Fient ꝑlia.nõ dicit quæ ꝑlia.nã nõ intelligendũ est ætoloꝶ cũ aulidensibus ꝑlia ibi futura.neq; etiã alioꝶ: sed potius ueluti ꝑ ludũ subintelligendum est ꝑlia:uel cũ scortis illic diuersantibus : uel cũ esculentis ac poculentis:quæ pparata erant ipsis histriónibus post actã fabulã deuorãda & absumenda. Nã hoc plane iniquũ ẽt.comico choragio conari de subito nos agere tragœdiã. Ordo est:nos de subito agere tragœdiã comico choragio. Sensus aũt. nã absurdum & indecens oĩo esset: nos huiusmodi milites gloriosos:& ꝑlia eoꝶ huc introducere:& agere tragœdiã:in qua talia introducuntur:quũ comœdiã scribere polliciti simus:& choragiũ comicũ introduximus. Scribẽdũq; censuimus plane.& nõ pene:ut fere habent codices:& esset:nõ aũt est:aptiori sensus cõcinnitate.

Neq; spurcidici insunt uersus imemorabiles.
Hic neq; periurus leno est:nec meretrix mala:
Neq; miles gloriosus.ne uereamini:
Quia bellum ætolis:dixi cum aulidensibus.
Foris illic extra scenam fient prælia.
Nam hoc plane iniquom esset:comico choragio
Conari de subito nos agere tragœdiam.
Proin siquis pugnam expectat:lites contrahat
Valentiorem nactus aduersarium.
Si erit:ego faciam ut pugnam inspectet non bonam.
Adeo ut spectare postea omnis oderit.
Abeo.ualete iudices iustissimi
Domi:belliq; duellatores optimi.

Choragus. Choragiũ. Choragiũ ut Festus inquit instrumẽtũ est scenicũ. Nos pro ornamẽto omni:& pompatico apparatu & choro ipso histrionũ accipimus:a choro eni deductũ nomẽ arbitramur:unde & choragus:qui choꝶ illoꝶ ducebat:& ornabat:de quo in Trinũmo poeta dixit. Ipse ornamenta a chorago hæc sumpsit suo piculo. Suidas quoq; & magnus etymologicus apud græcos χορηγον.i.choragũ.principem & datorẽ siue ductorẽ chori appellant. Et chorũ απο τησ χεροσ.i.a manu:qua choragus alios. ducebat dictũ uolũt.unde media syllaba pducta est:qa per η scribitur:quæ semp apud græcos longa est. Apuleius item ꝑ pompa in funere facta choragio usus est his uerbis. Iam feralũ nuptiaꝶ miserrimæ uirgini choragiũ struitur. Et alibi. Choragio pfecto:oẽs domuitionẽ parãt. Comico igitur choragio:idest stilo:materia: & ornamẽto comico.

Desubito. Conari.admiti:uelle. De subito.illico ꝗprimũ.de subito eni usi sunt antiqui in hoc significato:ut multis autoritatibus Nonius asserit. Neq; scribendũ est:de subitontos:ut legit:& interptatur Pius interps:arrogãter & insipide docẽs desubitontos ꝑsco modo positũ esse:qđ & Sarracenus facit:nescio' qd indoctius & isćitius addens:de tontis:qui tonsi dicãtur:ut qui eoꝶ delira legerint:aptius uidebũt. Sed quid si:nõ desubito legamus imo. Subitam.hoc est improuisam:& inexpectatã tragœdiã?In quã sniam ea coniectura duci nõ absurdũ uideatur:ꝙ in aliqbus codicibus antiqs manu scriptis legerimus:nõ de subitontos:sed de subitãtos.ut cõiectari possimus: scriptũ fuisse in autẽticis exẽplaribus subitã nos.& ab istis doctoribus Plautũ interptantibus in scholis:sup ṽbo subitã factum fuisse interptamẽtũ.i.de subito.qđ postea ab aliis exẽplum inde sumẽtibus:pro cõtextu & poetæ littera recẽptũ sit loco illius dictionis subitã:quã supfluã putauerint. Si quis pugna expectat. Iocatur de more suo poeta. Quapropter inqt:si qs pugnã uidere cupit:lites incipiat & cõmittat cũ aliquo qui se ualẽtior sit:uidebit.n.pugnã sibi nõ placiturã:quia uerberabitur:adeo ut amplius pugnas inspectare nõ cupiat. qd sit lis:& qd differat a iurgio dictũ est in Amphitryoñ. Et similiter qd sit contrahere.hic ꝑ cõmittere accipitur & facere.

Duellum. Duellatores. bellatores. Duellũ ut Festus inquit.bellum dicitur.ꝙ duabus partibus de uictoria contendentibus dimicatur. Inde & perduellio qui ptinaciter retinet bellũ. Domi belliq;.hoc dixit.quia nõ minori industria domi ꝗ foris bellã geritur:ut Cicero testatur:ingens:parui sunt facienda arma foris:nisi sit consilium domi.

IVuentus nomen indidit scorto mihi. Trimetro eodẽ quo supra genere carminis constat hæc scena. In qua parasitus introducitur:parasitoꝶ naturã & mores nõ minus confitens:ꝗ declarans. De industria aũt introductus a poeta uidetur hoc statim ꝑncipio:ut risus ac ioci qppiã afferat spectatoribus:qbus sit in tota fere comœdia:seria tñ:& quæ ad bonos mores ptinent exhibiturus:nec qcq̃ sit quo auditores exhilarescere queãt:nisi hic unus parasitus:cuius ut diximus:ita luculenter exprimit naturã:ita in reliqs totius comœdiæ:suis unũquẽq; moribus describit: ut inter Comicos merito primus ei debeatur locus. Id tñ nequaq̃ asserẽdũ putamus qđ Sarracenus interps noster plautinus inqt.ꝙ in hac scena parasitus conqratur fortunas suas multo ingens parasitos deteriores eẽ meretricibus:quũ ipsæ qnq; in cõuiuiis ab amatoribus inuocentur:parasiti uero oĩno negligãtur &c. Hoc eni penitus falsum est:& nequaq̃ a poeta scriptũ:sed ab ipso interpte rudi inaniter

conceptũ.quẽadmodũ & illud:qđ sup dictione Scorto:ait.his uerbis.Nã esuriens parasitus:ut scortũ:idest neluti pellicula ab oĩbus subigitur.Deliramẽta sunt planissima hoĩs paucaꝝ litteraꝝ:minimiq; ingenii. Iuuẽtus no men.iocatur poeta in uocabulo.inuocatus:ut sic spectatoribus risum pbeat: & hilaritatẽ:quod & in reliqua fere scena facit.Atq; Iuuẽtutẽ:hoc ẽ adolescẽtũ & iuuenũ urbis multitudine & collegiũ:sibi parasito nomen indidisse scorto:hoc est:appellare eũ scortũ:qa inuocatus soleat esse in cõuiuiis.Et hoc subobscuro dicẽdi mõ auditores suspensos de industria facit:ut attẽtiores reddat. Quod inuocatus.Ita scribi metri necessitas postulat:& elocutionis ordo sincerior.Et nõ eo qa.qđ non aduerterũt Pius & Sarracenus interptes:sed & codices antiq: q hñt: nõ quia. Iuuẽtus.aũt a iuuenibus dicta est: & iuuenes dicũtur ut iuriscõsultis placet: & Marcellus testatur: q adolescẽtiũ excesserũt ætatẽ: quoad incipiãt inter seniores numerari. Significat iterdũ iuuentus ætatẽ ipsam iuuenilẽ. Virg.i geor. Interea supat gregibꝰ dũ læta iuuentus.hæc etiam iuuẽta dicitur. Idẽ.v.æn.Si mihi quæ quondã fuerat:quaq; improbus iste exultat fidens:si nũc foret illa iuuenta. Aliqñ significat iuuenũ freqñtiã & multitudinẽ:ut hic:& apud Virg.viii.æn.At patiẽs operũ paruoq; assueta iuuẽtus. Quãdoq; iuuẽtus deam significat:quæ huic ætati præest:quæ & iuuẽtas a nõ nullis appellatur. Iuuenes. Iuuentus. Iuuenta.

Parasitus.

Vuentus nomen indidit scorto mihi.
Quod inuocatus soleo esse in conuiuio.
Scio absurde dictum hoc derisores dicere.
At ego dico recte:nam scortum in conuiuio.
Sibi talos amator quum iacit: inuocat.
Est ne inuocatum ut dico an non? planissume.
Verum hercle uerum nos parasiti planius:
Quos nunq̃ quisq; neq; uocat:neq; inuocat.
Quasi mures semper edimus alienum cibum.
Vbi res prolatæ sunt:quum rus homines eunt:
Simul platæ res sunt nostris dentibus.
Quasi quum caletur cochleæ in occulto latent.
Suo sibi succo uiuont:ros si non cadit.
Item parasiti rebus prolatis latent.
In occulto miseri uictitant succo suo.
Dum ruri rurant homines:quos liguriant.
Prolatis rebus parasiti uenatici

Scorto.similis locutio ẽ:ut mihi ẽ nomẽ menæhmo.Quid scortũ sit:diximus in Amphitryone. Quod inuocatus.quia inqt:ego soleo adesse in cõuiuiis iuuenũ:inuocatus.i.etiã nõ uocatus:& scorta hoc est meretrices solent ab amatoribus talos iacẽtibus inuocari:ut in asinaria senes Demænetus talos iaciẽs dixit: Te philæniũ mihi iccirco iuuenes me scortũ appellãt: qđ itidẽ ut meretrices inuocatus adsim in cõuiuio:sed ut diximus iocatur in dictione illa inuocatus:quæ ibi p nõ uocatus:in scorto aũt p uocato:& in auxiliũ ueluti iplorato capitur. Sibi talos amator.ita scribi vsus necessitas cogit:nõ sibi amator talos:ut legũt interptes nostri contra metri rationem.

Est ne iuocatũ ut dico:an nõ.nisi adiicias ut dico:vsus uno pede mancus sit.Itaq; addi curauimus:aduersus itegritatẽ:& sensus cõcinnitatẽ.Et subaudi scortũ.ac si dicat:Nõne ita ẽ:q scortũ ab amatore talos iaciẽte ẽ inuocatũ? Planissume.quasi rñsio ẽ:& confirmatio. Planius.s.inuocati sumus:qa nunq̃ uocamur ad cœnas:neq; inuocamur a quoq̃:sed ut nihil hoĩes negligimur:& p abiectis relinqmur. Quasi mures:quẽadmodũ faciunt mures:ita & nos parasiti semp alienũ cibũ ædimus. Vbi res platæ sunt.quasi porro:ac longe latæ:qa rus petẽtes hoĩes secũ ferũt quæ ad uictũ necessaria sunt. Simul platæ.pariter platæ:& longe abductæ sũt a nostris dẽtibus. Prolatæ. Quasi quũ caletur.quẽadmodũ cochleæ:hoc est limaces:quũ calor est:& humor aerius non descendit: cogũtur intra secũ tectũ:suãq; testã se contrahere:& ibi suo succo uiuere.Ita & parasiti faciũt platis rebus:fiuntq; uenatici canes:hoc ẽ subtiles & macri:qa non hñt unde opipare alãtur.quũ aũt redierũt rure q eos pascunt:tunc molossici plane:ac pingues redeũt.Caletur noue dixit poeta p eo qđ est calescit.Cochlea id terrestre tardũq; animal est:qđ suũ sibi testaceũ tectum gerit:uñ a Cicerone domiporta:& domiduca uocatur.græce κοχλιας:& ab eo nos cochleam flectimus.latine limax appellatur:masculino genere: ut & apud græcos κοχλιας. Columella Implicitus conche limax:a latino limax dicitur:qa limo uiuit. Quos liguriãt.quos deuorẽt:& degulãdo consumãt.ligurio a lingo deducitur:est aũt lingere ppe:lingua aliqd lambere:unde Cũnilingi: fœdissimũ genus hominũ:q mulieꝝ cũnos lingũt:Et est lingere dũ aliqd in ore tenemus: guttatim defluere illud sinere:q res linctus dicitur Ply.Telicos gẽma ẽ:quæ oleæ nucleo similis uidetur:& lingẽtiũ calculos frangit pellitq;.Idẽ.Multi tussim ueterẽ linctu salis discussere.Ligurio aũt mõ significat deuoro:& auide multa cõsumo: ut hic.& apud Hora. Semiesos pisces tepidũq; q ligurrier acci.Vñ liguritores dicũtur q cõsumptis dapibus:catillos etiã lingũt. mõ paulatim:& cũ q̃d ã mora atq; elegãtia comedo:quasi sinẽdo:ut p se cibus i stomachũ liquefiat.Terẽtius: Quæ cũ amatore suo cœnãt liguriũt.hinc fit abligurire.& obligurire:eiusdẽ ferme significatiõis:hoc ẽ ut Noñ.inqt auide mul ta cõsumere.Sed & inguinũ liguritorẽ Eunũ dixit Ausonius:qui inguina lingeret. Venatici.subaudiẽdũ canes:

Caletur. Cochlea. Limax. Domiporta. Domiduca Lingere. Linctus. Ligurio. Liguritor. Venatici canes.

nō ascribendū:quia abūdaret uersus.Venatici canes sunt:qui feras cursu sequūtur:& ut plurimū macilēti:& leui:
Molossi. ac modico cibo aluntur:ut ad cursurā sint habiliores. Molossici.ii sunt asperrimi pastoricii canes:quoq; fœtura a Molossis epiri populis habita est:quos pastores ad tutelā pecorum multo lacte & sero alunt.Virgil.iii geor. Acrēq; molossū pasce sero pingui.Seneca.Teneāt acres lora molossos. Odiosici.odio pleni:qa odio habentur ab oibus. Incōmodistici.Incōmodi:ludit poeta de more suo:in similiter desinētibus dictiōibus. Quod autē ait Pius:In uetustis exemplaribus legitur incomedistici:hoc est ualde comedētes. In enim hic auget:quēadmodū in

Sumus:quando res redierunt:molossici:
Odiosiciq;:& multum incōmodistici
Et hic quidem hercle:nisi qui colaphos perpetim
Potest parasitus:frangiq; aulas in caput:
Vel extra portam ire trigeminam ad sacculum licet.
Quod mihi ne eueniat nōnullum periculum est.
Nam postq̄ meus rex est potitus hostium.
Ita nunc belligerant ætoli cum aulidensibus.
Nam ætolia hæc est.illic est captus in aulide
Philopolemus huius ægionis filius
Senis:qui hic habitat:quæ ædes lamentariæ
Mihi sunt:quas quotiensciq; conspicio: fleo.
Nunc hic occœpit quæstum hunc:filii gratia
In honestum:& maxime alienum ingenio suo.
Homines captiuos cōmercatur:si queat
Aliquem inuenire suum qui cum mutet filium.
Nunc ad eum pergam:sed aperitur ostium
Vnde saturitate sæpe ego exii ebrius.

Egio senex. Ergasilus Parasitus. Lorarius.

Duorte animum.sis tu istos captiuos duos

inclyto:& cæteris:inanē hois ignorātiā patefacit.nā si poeta facetus noua aliqua uocabula profert:ita ea fingit:ut q̄dā recta analogia ficta eē uideantur. a molosso nanq; molossici: ab odioso odiosici. ab incōmodo incōmodistici: perpetua quadā ac simili deductiōe trahit. Sed impius iste interpres: qua deriuatione : aut similitudinē incōmedistici pferre ausus sit: prsus est ignotū. Imo ab oī romana litteratura alienū . Adde q; v̄sus nullo mō constabit:si incōmedistici legeris: qđ ille iambici carminis ignarissimꝰ nō uidit. Et hic quidē.Ordo est.Et hic q̄dem:hoc est in domibus istoꝝ potentū: & postq̄ rure redierunt: uel hic p tūc:licet:parasitis uel ire ad sacculum extra portā trigeminā:nisi illi parasito:qui parasitus potest ppeti colaphos:& frāgi sibi aulas in caput. Sēsus est: parasitos ad id incōmoditatis & miseriæ deuenisse:ut ire possint ad mēdicādū extra portā trigeminā:nisi & colaphos sibi īfligi patiātur:& frāgi ollas iuris plenas ī caput:ab illis q eos cibis pascūt.
Colaphus. Colaphizo Colaphus:& colaphizo v̄bū:græcæ sunt dictiones:ab eo dictæ ut in magno etymologico legitur:q; ab ea pte q̄ pcussa est debile & affectū reliquū reddatur:uel ut Apion ait:απoτoυ κoλαχαι.i.a cudēdo:uel īsculpēdo q; digiti:aut pugni ueluti cudātur:& insculpātur ī ea corporis pte q̄ pcutitur:quū sit ppe colaphus pcussio a digitis manu extēsa illata in faciē:uel in aliā corporis ptē alicuius.Plau.in rudēte.Iā in cerebro colaphos abstrudā tuo.
Porta trigemina. Porta trigemina ea dicta ē:ex qua egressi sunt Horatii trigemini frēs cū curiaciis pariter trigeminis certaturi:q̄ & Ostiēsis dicitur:qa p eā ostiā itur:apud quā portā mēdici cōmorabātur:ut Persii tēporibus ad aricinū pontē:iuxta illud. Aricinos si mēdicaret ad axes.
Ad sacculū Ad sacculū. uel ad sacculariā exercēdā:qm in sacculis reciperēt:q̄ mēdicātes q̄ritabāt:uel ad sacculū alienū:hoc est ad suppliciter petēdū:ab alieno marsypio & sacculo miserrimæ uitæ suæ subuenīri. Vel extra portā ire trigeminā.Ita scribi metri necessitas postulat.nā v̄sus nō stabit:sed abūdans fuerit:si legeris:uel ire extra portā trigeminā:ut legunt Pius & Sarracenus interptes:nō plus legis carminis tenētes:q̄ qui nundū litteras didicerūt. Meus rex.patronus & obsonator meus:ut ī asinaria diximus:& philopolemū intelligit.
Potitus hostium. Est potitus hostiū.i.factus est hostiū pda:& puenit in hostiū manus:nouato a poeta loq̄ndi mō in passiua significatiōe:ut etiā in Epidico. Ita gnata mea hostiunst potita:& alibi sæpius.Et hic v̄sus a parasito sūmo dolore platus est:cui artificiose poeta v̄bū subtraxit:subandiēdū alioqn ad integrū sensum:ac si diceret:nullus mihi relictus est locus: ubi uētri & gulæ meæ satisfaciam. Ita nūc belligerāt.ut scilicet capiātur milites q in bellū eūt. Lamētariæ.flebiles:lamētis affectæ. Nūc hic.ægio. Occœpit.p incœpit. Quæstū.mercimoniū:negociationē. Qui cū.p cū quo. Ebrius.plenus:mēte alienatꝰ.

Duorte animū sis.Idē genus est carminis:trimetrū uidelicet:sex pedibus instructū:ut scenaꝝ supioꝝ. In hac ægio senex introducitur lorario seruo suo p̄cipiens:ut philocrati & tyndaro Captiuis a se emptis:demat Cathenas quasdā grauiores:qbus erāt ligati:& singularias alteras eis indat qbus nō tam duriter cohercerātur:& fatigētur:neq;:ut illos magna diligētia asseruet ac custodiat. Deinde interuenit ergasilus parasitus cū quo multis collatis v̄bis:demū ipsum ad cœnam asperā inuitat. Sis.p si uis.absq;.c. scribenda est dictio.nō cum.c.ut legūt Pius & Sarracenus interptes. Istos captiuos duos.accusatiuus casus hic

unde regatur:nec dixerūt:neq; utputó intellexerunt.Idem interpretes.uel igitur subaudiendū seruato:uel trahendus est actūs ipse ad uerbū finito ambulare. Catenas figularias.nō intelligendū arbitramur singularias pro singulas.i.singulis suas:quia uincti prius essent:eadē simul catena:ut inqt Sarracenus.sed singularias accipimus ꝑ eo qđ est cōtrariū duplicíū:hoc est simplices leuiores.& minores:quod poetæ ṽbis planū esse apparet:quū inquit Istas maiores:qbus sunt uincti demito.Sic Turpilius in demetrio:ut ait Nonius. Homo ingens unica est natura ac singularia:ꝑ simplici posuisse uidetur.Catenā quidā putant a cane & tenēdo dictā:quia canes uinculis ferreis teneri soleāt. licet catenis ipsis alia quoq; ligari & teneri soleant. a Catena cateno ṽbū.& catenatim aduerbiū fiunt. Sed uti adseruentur. subuadi uolo uel fac. Liber captus.Snía catholica Captiuū si in libertate ꝑmittat: solere se aui cōsimilē facere: hoc ē fugere & euolare. ita ut auis exēplo e cauea exiliētis: se postea cōprehēdi nō sinat. Postilla.aduerbiū: ꝑ postea:de more antiquorū: ut Donatus ait in Teren. Oēs ꝑfecto. Loqtur hic lorarius: nō ægio in cōfirmationē tñ ṽboꝝ ægionis ꝑdictoꝝ:Et ē generalis snía: atq; in omniū animantiū pectore ita natura insita:ut omni ueritate uerior sit & litteris aureis notāda.q nemo ē: q nō libētius

Singularia

Catena.

Heri quos emi de præda de quæstoribus:
His indito cathenas singularias.
Istas maiores quibus sunt uincti demito.
Sinito ambulare si foris si intus uolent
Sed uti adseruentur magna diligentia.
Liber captiuus auis fere consimilis est.
Semel fugiendi si data est occasio:
Satis est.nunq̄ postilla possis prændere:
Lo. Omnes profecto liberi libentius
Sumus:q̄ seruimus.Eg.non uidere ita tu quidem.
Lo. Si non est quod dem:me ne uis dem ipse in pedes:
Se. Si dederis:erit extemplo mihi quod dem tibi.
Lo. Auis me fere consimilem faciam ut prædixti.
Se. Ita ut dicis:si faxis:te in caueam dabo.
Sed satis uerborum est.cura quæ iussi:atq; abi.
Pa. Quod ego quidem nimis q̄ cupio ut impetret.
Nam ni illum recipit:nihil est quo me recipiam.
Nulla est iuuentutis spes:sese omnes amant.
Ille demum antiquis est adolescens moribus.

Postilla.

Libertas ab oíbus culta

liber esse cupiat:q̄ seruire.Et quia ipse quoq; lorarius qui hæc loqtur seruus erat:ut ꝑdiximus: lō in prima ꝑsona loqtur:ut se quoq; includat l lībtatē cupiētibus. Nō uidere ita qdē.Hic aūt loqtur ægio rñdens sníæ illi catholicæ a lorario ꝓlatæ.Nā quæ garriūt ac sōniant Pius & Sarra.interꝑtes:ṽba hæc lorario tribuentes:meræ affaniæ sunt:& delirationēs.ii nāq; ut nocturni ac ꝑegrini itinerātes.sæpius a planissima & recta uia diuertūt. Sensus ergo est:loqnte ægione:Nō uidens ita tu o lorarie:subaudi esse:hoc est eius mētis & cupidinis:ut liber sis quia.s.non studes inuenire argētū mihi dinumerādū:ut te emittā manu. Si nō est qđ dem.Rñdet lorarius.Si nō habeo argentū aut aliud qđ dem tibi ꝑ adipiscēda lībtate:subaudi q̄uo uis ut me liberꝫ faciā: Et addit:uis ne ut fugiā.& sic libertatē assequar. Si dederis.ægio rñdet.Si dederis te i pedes:& fugies:erit illico mihi qđ dem tibi:qa & ṽba scilicet:& cōpedes tibi dabo:q̄ aūt effutit Pius corrigēs:eris exēplo.ꝑ erit exēplo:sōnia redolent hoīs ꝑdicta. Vt ꝑdixti.ꝑ ꝑdixisti.ꝑ syncopā.nā integrū ṽbū nō patitur lex metrica:ab interꝑtibus illis ignorata. Ita ut dicis si faxis.tollēda est dictio nā ꝑposita coniūctioni si:uti abūdans.Sensus est:si facies ita ut dicis:te uidelicet auis consimilē:ego te in caueā dabo:quēadmodū auibus fit.Et intelligit iu carcerē:atq; iu uincula. Quod ego quidē nimis q̄ cupio ut impetret.hic ṽsus ita oío scribēdus ē:& sníæ cōcinnitate:& metri rōne.atq; ex cod. oíbus antiquis. Et nō tollenda est ꝑsona parasiti ꝑposita:ut censet sōno ꝓfundo sepultus Pius:& multo minus corrigendū est:ut ipse ait.qđ qdem ego misi.i.cura id:ad qđ curādū te misi. ṽba igitur sunt Ergasili parasiti:sed Imemor: atq; oscitabūdus Pius:quorsū cant:aut q̄uo hic agglutinētur nō capit.Sciat igitur:in fine suꝑioris scenæ:Ergasilū ipm dixisse de ægione:hoīes captiuos cōmercatur:si queat aliquē inuenire suū qui cū mutet filiū.Nunc ad eum ꝑgā.Et quū Interim ostiū ægionis ab ipso exeunte aptum fuisset.Et sic datus locus huic ꝑnti scenæ remāserat Ergasilus ibi aío uoluens quæ dixerat:Et tandē ita deinde loq coepit Quod ego qdem nimis q̄ cupio ut īpetret.i.quā rem ego sūmope opto ut senex assequatur:& aliquē inueniat:ꝑ quem filiū recipiat. Nā ni illum recipit. illum.s.filium.Ludit in ṽbo recipe.hic ꝑ recupat.recipiā aūt ꝑ conferā ponitur. Nulla est iuuentutis spes. ita scribi metri necessitas cogit.& nō:nulla est spes iuuentutis:quia pes unus uersui deficeret.hoc est:nihil ꝑandū est in cætera iuuentute:ut.s.me pascat:quia omnes sibi melius uolūt q̄ mihi:& auari sunt. Sese omnes amāt. omnes scribendū est:non oīs:qa noīatiui casus est.& non acti. ut legunt illi interꝑtes cæci. Antiqs. nobilibus ꝑclaris.Ennius.Moribus antiqs res stat romana uirisq;.Antiquare tñ ꝑ obliterare ponitur.Liuius.Omniū regꝫ causa uobis antiquandas censeo istas rogationes.

Recipere.

Antiquus.

Antiquare.

Cui uultū nemo unq̄ trāq̄llauit gratus. Ita hn̄t codices antiqui. Et sensus ē:qui tā liberalis & munificus erat:ut suis oēs bn̄ficiis sibi alliceret in amorē:ac si qs eoꝵ in quos bn̄ficium cōtulerat aliquo mō gratitudinē in eū:uel munere:uel alio bn̄ficio referre studeret:ipse ægre ferebat:ac uultu uelut irato:& turbato in illū fiebat. Quod aūt inqt Sarracenus:trāquillauit:hilarē fecit:& placidū:ut decebat patrē:absonū ꝓrsus:& sine ullo recto sensu censemus. Condigne pater est. hoc ꝑ antiphrasim dictum uidetur.q.d. pater eius nequaq̄ filii moribus moratus est. Ego ibo. ægio loqtur nūdum uiso:neq; audito Ergasilo. Aegre est mihi. hoc est displicet mihi. Miseria. infelicitatē aduersā fortunam. Vel carnificiná.i.carnificis opus: & exercitiū. Et ex hoc ostenditur parasiti ingenium:qui dūmodo assequatur qd̄ cupit: ut scilicet redimatur filius: qui eum pascat: nō ægre habiturus sit: patrem facere carnificinam. Quis loquitur. non qs hic loqtur qa dictionem hic:neq; hn̄t codices antiq: neq; uersus ratio patitur:cui syllaba una abundaret. Ossa atq; pellis sum miser. Ita hn̄t codices antiq: & sensus cōgruitas scribi postulat. non ut miser ut legit Sarracenus:& fere hn̄t alii codices. Foris. ordo est. Id etiā aliquantulū: hoc est pauxillū beat: qd̄ gusto foris. Ergasile salue. nō dicitur Ergasilus:ut Pius græcissans hariolatur:ab ἐργαζομαι qd̄ significat operā loco:neque ab eo uerbo nomē illi inditum est:qd̄ utiq; nihil cū illo habet cōmercii:siue nois analogiā: siue hois ingenium spectes. Sed interpres is noster: ut litteraturá quoq; græcam sibi arroget:multa sæpius ac grauiter ꝑperam effutit. Dictus est ergo potius Ergasilus ut nos opinamur: ab ἔργον qd̄ opus significat. & σιλλαίνω:qd̄ arrido:quia ut parasiti consueuerunt:alioꝵ opibus & factis arridere solcret:uel opa facere:qbus cæteri arriderent:uñ infra ait ipse parasitus:Nemo ridet: & ibidem. Saltē si nō arriderent:dentes ut restringerent σιλλοὶ quoq;:sales & dicacitates græcis sunt:a qbus & ἔργον. nomen ergasili deduci pōt:qa dicacitates & sales exercent ad comparādū sibi cibū. Ne fle. loqtur hic ægio:qm̄ parasitus uisus fuerat quasi flere:quū dixit:Dii te bn̄ ament ægio. Ego ne illū non fleā? hic loqtur Ergasilus. & adiiciendū fuit non:& metri necessitate:& sniæ concinnitate:qd̄ non uiderūt nostri interp̄tes ignari. Semp sensi. ꝓponēda fuit hic senis ꝑsona. Tū deniq; oēs. hic āt ergasilus loqtur. fere.n. semp huiusmodi snias catholicas poeta seruis & parasitis tribuit cōtinuatis itaq; q̄tuor hisce v̄sibus parasiti v̄ba sunt. Tibi ille unicust. Ita scribi metri necessitas exigit ꝑ unicus est. nā si uuicus est scribas:abundabit uersui pes unus. Nunc āt habe bonum aīum. addenda fuit dictio āt: ad v̄sus integritatem. Heu. parasiti uox est:dolorē oñdentis ob filiū senis captiuitatē. Huic illud dolet. loqtur

Cui uultum nemo unq̄ tranquillauit gratus.
Condigne pater est eius moratus moribus.
Se. Ego ibo ad fratrem:ad alios captiuos meos.
Visam ne nocte hac quippiam turbauerint.
Inde me continuo recipiam rursum domum.
Pa. Aegre est mihi:hunc facere quæstum carcerarium
Propter sui gnati miseriam miserum senem.
Sed si ullo pacto ille huc conciliari potest:
Vel carnificinam hunc facere possum perpeti.
Se. Q uis loquitur? P. ego qui tuo mœrore maceror:
Macesco:consenesco:& tabesco miser.
Ossa:atq; pellis sum miser macritudine.
Neq; unq̄ quicq̄ me iuuat:quod edo domi.
Foris aliquantulum etiam quod gusto:id beat.
Se. Ergasile salue. Er. di te bene ament ægio.
Se. Ne fle. Er. ego ne illum non fleam? ego me non defleam?
Talem adolescentem? Se. semper sensi filio
Meo te esse amicum:& illū intellexi tibi.
Ergasilus. Er. Tum deniq; omnes nostra intelligimus bona
Q uum quæ in potestate habuimus:ea amisimus.
Ego postq̄ gnatus tuus potius est hostium.
Expertus quanti fuerit nunc desidero.
Se. Alienus quum eius incommodum tam ægre feras:
Q uid me patrem par facere est cui ille est unicus.
Er. Alienus ego? alienus ille? ah ægio
Nunq̄ istuc dixis:neq; animum induxis tuum.
Tibi ille unicust:mihi etiam unico magis unicus.
Se. Laudo:malum quum amici tuum ducis malum.
Nunc autem habe bonum animū. Pa. heu. Se. huic illud dolet:
Q uia nunc remissus est edendi exercitus.

senex:sed ita:ut oñdat spectatoribus:nolle audiri a parasito. Exercitus. p exercitio hic positū est hoc nomē nō p copiis. Nullū ne. Oñdit parasitus:se nō intellexisse v̄ba senis:p̄ter id unū qd̄ dixit:exercitus remissus. Et se accæpisse p exercitu militū remisso:& effœminato in p̄lio:qn̄ captus fuit philopolemus. unde ridet. Nullū ne interea. Nō potuisti inqt repire aliquē:qui iperaret tibi hūc exercitū remissū:de quo dixisti mō? Impare āt: pducere:& ueluti impator excitare:capiēdū cēsemus:si qdē oēs codices hn̄t impare:nullus aūt repare:ut corrigit Pius audax interp̄s noster eodēq; mō dictū est a poeta:Impare exercitū:quēadmodū stude hāc rē:& multa alia. Posteaq̄ ca-

Impare exercitum.

P. Nullum ne interea nactus qui posset tibi.
Remissum quem dixti imperare exercitum?
Se. Quid credis?fugitant omnes hanc prouinciam.
Posteaq̄ captus est philopolemus tuus
P. Non pol mirandum est fugitare hanc prouinciam.
Multis & multigeneribus opus est tibi
Militibus. primo dum opus est pistorensibus.
Eorum sunt aliquot genera pistorensium.
Opus est paniceis:opus placentinis quoq;.
Opus turdentanis:opus est ficedulensibus.
Iam maritumi omnes milites opus sunt tibi.
S. Vt sæpe summa ingenia in occulto latent.
Hic qualis imperator nunc priuatus est.
Habe modo bonum animum:nam illum confido domum
In his diebus me reconciliascere.
Nam eccum captiuum hic adolescentem habeo alium
Prognatum genere summo & summis diuitiis.
Hoc illum me mutare confido fore.
P. Ita di dexq; faxint. S. sed num quo foras
Vocatus es ad cœnam? Pa. nusq̄ equidē quod sciam.
Sed quiddum id quæris? Eg. quia mihi est natalis dies.
Propterea te uocari ad cœnam uolueram.

ptus ē philopolemus tuus. Ita scribēdū censemus hūc v̄sū:& metri necessitate: & sniæ cōgruitate. & tollēdas duas illas dictiōes:qd̄ obtigerat: quæ uersui ipsi p̄positæ erāt uti superfluētes & plane adiectícias. Multi gene ribus. multigeneres:& multigenera dicūtur: quæ multorū generū sunt. Opus est tibi. Ita scribēdū est: metri necessitate. & n̄:opust p opus est: ut legunt Pius & Sarra. Sensus ē a parasito iocose licet subobscure prolatus: sed in eā sniam:i qua senex remissū dixerat edēdi exercitum. Si uelis exercitū illū parare quē dixisti:opus ē tibi uariis & multigeneribus militibus. Pisto rensibus. a pistorio urbe hetruriæ:quæ inter florētiā & lucā sita ē: uidet deflectere hoc nomē:quū tn̄ pistores intelligat. Nā oía hæc noía quæ populoꝶ ēē uidētur:ad esculēta ganeataq; cibaria trāsferūtur. Opus est paniceis. p cōfectoribus panis accipit: ceteꝶ inuēs populos a panna urbe samnitū denoiatos:de qua Strabo lib. v. de Sylla & Sānitibus loq̄ns sic ait:Quū āt de tāta icusaretur iracūdia:rn̄debat magistra se expiētia didicisse:ne unū qdē romanū pacē pducturū:qd̄ ad p se Sānites ipsi cōsisterēt. Itaq; p uicos cōstitutæ fuere ciuitates:Aliquæ v̄o radicitus defecere: boianū. E sermina pāna. telesia uenafro cōiūcta. Placētinis. placētaꝶ similiter cōfectores significat. sed populos signās a placētia urbe romanoꝶ colonia dictos:Cui trebia torrēs galliæ cisalpinæ adiacet:ex appennino in padū fluens:cæde romanoꝶ nobilis Scipione & Sempronio cōsulibus. Turdetanis. turdoꝶ aucupibus:uel cibariis intelligit:populos aūt designās hispaniæ eius quā beticā:nūc granatā uocāt. De qbus Strabo lib. iii. hæc inqt. Regio ipsa a flumie Betica uocitatur ab incolis aūt Turdetania. incolæ v̄o ipsi turdetani & turduli appellātur. Sūt qui eosdē arbitrātur esse. Sunt q diuersos:e qbus est polybius:qui Turdetanis turdulos finitimos ad septētrionē esse dicit. hoc āt in tpe nulla iter eos apparent cōfinia. hi inter hispaniæ populos sapiētia putātur excellere:& litteraꝶ studiis utūtur:& memorādæ uolumina uetustatis hn̄t. Et paulo infra. Turdetaniā igitur supra littus:qd̄ intra flumē Anam est iacere cōtingit. Eam āt Betis fluuius diuidit:quā amnis Anas ad septētriōem & occasum terminat. Ficedulēsibus. p ficedulaꝶ similiter captoribus:uel coronis accipit:sed innuens uiros a ficedulis uico romano dictos: de quo Mar. Incolis & ueteres tu quoq; ficedulas. Maritumi. p maritimi:ut optumus p optimus:& alia p his āt maritimis militibus pisces parasitus itelligit. Vt sæpe. Rn̄det senex:& parasitū deridēs:oñdit se illū admirari:qa sit optimi igenii. Quō inqt plærūq; sūma igenia latēt i occulto. q. d. nesciebā ego hūc tāto igenii acumie eē. Hic q̄lis impator nūc p̄uatus est. ac si diceret:qd si publico magistratu & honore fungeretur?sed illud itelligit:quā bn̄ parasiticū ganeatūq; cibarioꝶ exercitū hic adornare nouit. Nā eccū captiuū hic adolescētē habeo aliū. Ita scribēdus v̄sus ē:& addēdū v̄bū habeo:& sniæ cōgruitate:& metri necessitate. nā pes unus v̄sui deficeret. Vocatus es ad cœnā. Es v̄bū similiter addēdū fuit. ex codicibus antiqs. Nusq̄ eqdē qd̄ sciā. eqdē addi cēsuimus:ad v̄sus itegritatē:& sniæ cōcinnitatē. Et p̄ponēda ē hic p̄sona pasiti. Quiddū. p cur. dū. n. parelcon ē:& adiecticia pticula:ut agedū. Quia mihi. ægionis hic p̄ponenda est p̄sona. Te uocare ad cœnā uolueā. Ita scribendū censemus sniæ cōcinnitate. & me-

Multigenera.

Pistorium.

Panna.

Placentia.

Turdetani.

Betica.

Ficedulēses

Quiddum

tri ratione.nā pes unus uerſui deficeret:ſi uolo ſcribatur. Contētus eſſe.ordo eſt ſi tu cōtentus potes eē pauxillum.eſſe infinitus eſt ab edo.aliter eni latinitati nō ſatiſſiat:ſi a ſū deducatur. Næ.p diphthongū ſcribendū eſt. affirmādi aduerbiū græcū. Ageſis roga.Egionis ūba ſunt tribus his uſibus cōtinuata.Sēſus eſt:I rogaq amicos tuos:ſi qs fortaſſis meliorē:magiſq opiparā cœnā tibi dare uellet:ut faciūt qui emere aliqd uolūt:pcōtātes multos mercatores:& rep uēditores:quāti mercē dare uelint:uſq dū cōcordes remaneāt:placita rei & ptii condiciōe empton & uēditoribus. Emptū.i.emptionē.Senſus eſt:uiſi qs emptionē tibi afferet meliorē:hoc eſt niſi inuitatus fueris ad uberiorē lautioreq cōuictum: quæ condicio tibi: & amicis iultātibus magis placeat:q̄ mea hæc inuitatio: ego addicā me.i.obligabo me ad dandū tibi cœnā: ſed meis legibus: quēadmodū ii faciūt:q fundū uendūt. nā fundū aliquē uendētes ſolēt pdicere:qbus legibus ſe addicāt atq aſtringāt:utputa de euictione:de uiæ uſu:& ſimilibus. Scribendūq ē: quæ tibi atq amicis. nō aūt:quæ mihi atq amicis:ut legūt Pius & Sarrace.interptes inſulſi:multa pperā inaniloqua ſupinde fabulātes:abſq ullo recto ſēſu.

P. Facete dictum.S.ſed ſi pauxillum potes
Contentus eſſe.P.ne per pauxillum modo:
Nam iſtoc me aſſiduo uictu delecto domi.
S. Ageſis roga:emptum niſi quis meliorem adferet:
Quæ tibi:atq amicis placeat conditio magis:
Quaſi fundum uendam:meis me addicam legibus.
P. Pro fundum uendis.S.tu quidem haud fundum mihi.
Sed ſi uenturus:tempori.P.hem mihi iam ocium eſt.
S. I modo:uenare leporem:nunc itym tenes.
Nam meus ſcrupoſam uictus cōmeat uiam.
P. Nunq̄ iſthoc uinces me ægio:ne poſtules.

Tu qdē haud fundū mihi.ſubaudi dicas:neq noies Et ceſſat Pii amētis interptatio:dicētis:nō mihi fundamētum es:ſed potius:ſi liguritioni tuæ indulgerē tu me in ruinā dares. Sed ſi uēturus:tpi.i.ſed ſi uenire cōſtitueris ad cœnā mecū:uenito tēpeſtiue:ita ut te quærere nō cogar. Hem mihi iā ociū eſt.Ita hnt codices antiq:& ſēſus eſt abſolutiſſimus & planus.hoc eſt:iā ego paratus ſū:ſi tibi libet:ut nūc eamus.Mera eni delina ſunt Pii & Sarraceni legentiū.æmulis iā ociū eſt:ut qui eop nugas legerit:apte intueri poterit. I modo. qa dixerat paraſitus.

Itys. hem mihi iā ociū eſt:ingt ſenex.I modo:& q̄re:ſi qd melius ueneris. Nūc itym tenes.puerbialiter dictū ē.Ita.n. paſſim dici ſolet:ſi cōditionē locupletiorē inuenire potes:ei occurras:hæc.n.quātulacūq eſt:nō deerit.Cetep nō pap eſt miran:& Piū & Sarrace.interptes noſtros plautinos:qnetiā cōplurimos grāmaticop iſtiuſce ætatis:ſcribē

Progne. Philomela Tereus. tes itym terei regis thraciæ filiū a pgne matre & philomela matertera ab ipſo Tereo uiolēter oppſſa eidē ppinatū in phaſianū conuerſum fuiſſe:quēadmodū prognen i hirūdinē:hphilomelā in luſciniā:& Tereū in upupā:de qbo amplā Ouidius recitat fabulā:quū neq Ouidius ipſe:neq antiquop ullus ſcriptop: quop ſit autoritas p lege: itym in phaſianū uſum dicāt.Quapp nobis uerīſimilius uidetur:uel hoc Plauti carmine.tum ēt aliop ſnīa:in qbus & Ioānes bocacius theogoniæ ſcriptor:& nos quoq in noſtra deop genealogia uſibus cōcludenda olim fui

Carduelis. mus:itym ipm in carduelē mutatū aſſerere:q̄ auicula ē minima:ut Ply.ait lib.x.Impata faciēs.nec uoce tñi:ſed pedibus & ore p manibus: & eſt q̄ boū mugitus imitetur in arelatēſi agro taurus appellata.eſt q̄ equop quoq hinnitus:anthus noie &c.Nā qqdā aiunt:ideo in phaſianum uſum itym exiſtimare:qa ea auis picturatap ueſtium colores ſeruat:qbus uti regii pueri ſolebāt:nō minus de carduele dici pōt:q̄ itidē picta eſt:ut pictas acri ueſtes ferre uidemus infantes nobiliū:ſed illud maxio atq efficaciſſimo argumēto eſt:qd poeta noſter hic ingt.Nā quum phaſianus nec ſapore nec ptio lepori inferior ſit:ægio āt ſenex dicat:uenare leporē: nūc itym tenes:ac ſi diceret: minimū qd:& cœnulā paupimā ſe illi exhibitup:p compto hndum ē:itym nō phaſianū ullo mō ſignificare:ſed carduelē potius:ut diximus.Quod garrit de more Pius audax interpſ:ſe induci hac ipa ratione ptii & ſaporis phaſiani:ut ichthym ſcribat p piſce.ſ.qm apud græcos ιχθυσ piſcē ſignificet.ιχθυδιον piſciculus.& ιχθυοεισ piſcu lentibus &c.ūba ſunt ſōniātis:q̄ nullo cōſtent fundamto.nā ſi meminiſſet eius emiſtichii:mullū ſex milibus emit nō in alienā ſegetē:& græcā litteraturā temere manū iniecīſſet:id qd tñ ſæpius facit:quū in ea pap pfecerit.abeat

Ityleus. Hirūdines igitur cū ſuis inanibus ſnentis:& Plautinū codicē ne ingnet.Addendū pterea cenſuimus:itym:atq ityleum a poetis uſurpari p eodē.Quin & a pbo differre Ouidiū in recitāda fabula Terei:in eo:qd prognen in luſciniā:pbus uſam ait:& philomelā in hirūdinē:quas ecōtrario uſas Ouidius refert:ſed & Plautus in rudente hirūdines igt ex philomela:atq ex pgne natas eſſe.Catulli uerſus ſunt ad pbi fere ſnīam:ad Ortalū ſcribentis:Qualia ſub denſis

Daulias ales. ramop cōcinit umbris Daulias abſūpti fata gemēs itylei.Et ppertii ad Cynthiā.Nō tā nocturna uolucris funeſta q̄rela Attica cecropiis obſtrepit in foliis.At cur Daulias ales dixerit Catullus:ſcire fuerit opæ ptiū.Thucydides igitur lib.ſcdo.Tereū ſcribit maritū pgnes:nō regnaſſe in thracia:ut aſſerūt latini ſcriptores:ſed in Daulia regiōe terræ phocidis:ppiqua athenis i qua ēra:ut ipſius hiſtorici ūbis utamur:fœminæ facinus illud circa itym patrauerūt:& ppterea a plurimis poetap i cōmemoratiōe philomelæ:& pgnes auis Daulias appellatur.porro attica auis dicitur:qa pgne & philomela pādronis regis athenap filiæ fuere.Et Cecropia folia p athenīēſibus ſimiliter di

Cecrops. cūtur:qa Cecrops pmus athenīēſiū rex fuerit. Nā meus ſcrupoſam.cōtinuata ſunt ægiōis ūba:& rō eſt pcedentium:qa.n.dixit:uenare leporē:nunc itym tenes:addit rōnē cur dixerit:nunc itym tenes.nā igt:ego habeo cœnā non opiparā ac delicatā:ſed ſcrupoſā:hoc eſt durā:aſpā:& difficilē:ut eſſe conſueuit uia ſcrupoſa:hoc eſt ſcrupis

plena:quã q cõmeant.i.qui p eã incedũt:ab ipsis scrupis offendũtur. Scrupus & p diminutionẽ scrupulus:lapillus puus est & asper:q pssus pede sollicitudinẽ creat:ut iqt Seruius. Legẽdũq; ẽ: nã meus scruposã.nõ ãt. Nõ meus:ut fere hñt codices.& legit:atq; interptatur Sarracenus:nullo psus cũ recto sensu. Nũq̃ isthoc uices.parasitus loqtur hic.nõ ægio. Cũ calceatis.i.munitis:ne quo mõ ledãtur:ut faciũt qui p scruposã ac calculosã incedunt uiã:q calceatos pedes sibi faciũt:ne lædãtur a lapillis. Asper meus uictus.loqtur ægio. Sentis ne esitas.hic parasitus loquitur. Sentis ãt fœminini gñis in casu noiandi spinã significat.cuius actũs pluralis est sentes uel sentis.hic actũs est pluralis.nã qa dixerat ægio:asp meus uictus est ridet parasitꝰ: nũqd spinas & uepres comedis: qui sentis te esitare:hoc ẽ comedere iqs? Terrestris cœna est. rursũ ægio loqtur. & terrestrẽ cœnã uocat: holusculis & herbaticis refertam cibis. Curato ægrotos. ex holeribꝰ uiãq; decoctis & cõficiũtur clysteria:quo nobili medicamine succurritur intestinis: & leuatur ab onere corpus. Trapezitã.mẽsariũ.nã τραπέζα mensã significat apud græcos. & inde τραπεζίτης mẽsariꝰ & nũmularius uocatur:quẽ latina declinatione trapezitam dicimus. Mox iuero.scribendũ est iuero: non iero:ut fere hñt oẽs codices:& legũt ii interptes:cõtra legẽ metri.

Scrupus. Scrupulus. Sentis.

Cum calceatis dentibus ueniam tamen.
Se. Asper meus uictus sane est.Pa.sentis ne esitas?
Se. Terrestris cœna est.P.sus terrestris bestia est.
S. Multis holeribus.P.curato ægrotos domi.
Num quid uis?S.uenias tempori.P.memorem mones.
S. Ibo intro:atq; intus subducam ratiunculam.
Quantillum argenti mihi apud trapezitam fiet.
Ad fratrem quo ire dixeram:mox iuero.

Lorarius.Philocrates.Tindarus.Captiui.

L. Dii imortales id uoluerũt:uos hãc ærumnã exequi.
Decet id pati aio æquo:si id facietis leuior labos erit.
Domi fuistis credo liberi.
Nunc seruitus si euenit:ei uos morigerari mos bonust.
Eamq; herili imperio ingeniis uostris lenem reddere.
Indigna digna habenda sunt herus quæ facit.Ca.ohohoho
L. Eiulatione haud opus est oculis multa misera cuditis.
In re mala animo bono si utare adiuuat.
Ca. At nos pudet quia cum catenis sumus.L.at pigeat postea
Nostrum herum:si uos eximat e uinculis
Aut solutos sinat:quos argento emerit.
Ca. Quid a nobis metuit?scimus nos enim
Nostrum officium quod est si solutos sinat.

Trapezita.

Dii immortales id noluerũt. Vario gñe carminis constat hæc scena. nã p̃mi hi duo uersus tetrametri sunt acatalectici:octo pedibus instructi. Tertius trimeter brachicatalecticus qnq; pedes nactus. rursum q̃ttuor sequẽtes tetrametri ut p̃mi duo. Octauus deinde trimeter brachicatalecticus:ut tertius Nonus tetrameter. Et reliq trimetri brachicatalectici:usq; ad ṽsum illũ. At scire tũc memẽto. Nã is una cũ duobus seqntibus tetrametri sunt brachicatalectici:septẽ pedes nacti. Deinde qnq; seqntes trimetri brachicatalectici. Et reliq tetrametri brachicatalectici:usq; in finẽ scenæ. Duo ãt pcipue continẽtur in scena hac p̃mũ qdẽ lorarii q captiuoꝝ custos erat cõsolatio ad ipsos captiuos:ondẽtes ex uultu & corporis habitu se ægre admodũ ferre eã uinculoꝝ qbus tenebãtur alligationẽ. Deide captiuoꝝ ipoꝝ fallaciæ pncipiũ post ipetratã a lorario seorsũ loqndi ueniã. Dii imortales. scribeñ. ac pferẽdũ dii duplici.ii ut sint duæ syllabæ:ṽsus necessitate:qđ nõ aduerterũt Pius & Sarra.interptes:unico.i.Di legẽtes cõtra metri rõnem. Exeq.pati:fere. Erũnã calamitatẽ.de quo uocabulo in Amphitryone satis dictũ est. Labos.labor:sed ṽsus rõ ut labos scribatur exigit. Leuior labos. In hãc sniam Hora.dixit. Sed leuius fit patiẽtia qcqd corrigere ẽ nefas. Mos bonust.p mos bonus est. Idẽ sensus diuersis ṽbis expssus. Indigna. Catholica snia g q̃ herus facit & q sũmũ ius hẽt:& si idigna sint & ĩhonesta:p dignis tñ & honestis habẽda sũt. Ohohoho.uox est conqstiõ captiuoꝝ:& suã uicẽ eiulãtiũ. Eiulatiõe haud opus ẽ.cõsolatoria ṽba sũt lorarii:nõ opus ẽ inquit: eiulare uos. Nã & oculos uestros lachrymis corrũpitis:& nihil ob id uobis pdestis. Oculis multa miseria cuditis. ita scribeñ.ẽ:ex cod.antiqs.& nõ editis:ut legũt interptes pdicti:cõtra metri rõnẽ:& rectũ sensũq ẽ:& facitis multa oculis uestris nocẽtia & aduersa lachrymãdo. In re mala.gñalis & notãda snia ẽ supiori similis. In rebꝰ malis & duris plurimũ pdesse patiẽtiã. Eximat e uinculis.e pposition addẽda fuit:metri necessitate:qđ nõ uiderũt Pius & Sarra.interptes. Aut solutos sinat:quos argẽto emerit.tollẽda fuit cõiũctioq;:post ṽbũ sinat illata:cõtra scripturã ueteꝝ codicũ:& rectũ litteræ ordinẽ. Scimus nos enĩ.addẽda fuit dictio.n.aduersus itegritatẽ:quã icuria scriptorũ sublatã cẽ suimus:quũ unica littera.n.scripta eẽt:ac seqnte dictione nostꝝ ab.n.ẽt icipiẽte supflua sit existimata. Nostꝝ offm.officiũ ab officio ṽbo dictũ:ut Donatus ait:qđ ueteres p efficio usurpabãt:illud ẽ:qđ qsq; efficere debet p suæ psonæ cõditiõe:loci tpis reꝝ ac psonaꝝ dignitate seruata.uñ i familia bñ instituta dicimus.oẽs i offõ

Officina. esse oportere:idest oẽs oportere agere q̃ debẽt. Et officia p̱ bñficiis siue obsequiis ponũtur. Cice. odiosũ sane gñs hoĩum officia exprobrãtiũ:q̃ meminisse debet is:in quẽ locata sunt:nõ cõmemorare q cõtulit hinc officiosus dicitur obseqosus:& q facile merẽtibus exhibet honorẽ uel opẽ fert. Et officiũ magistratus quoq; dicitur:uel qa honoris gratia institutus ẽ uel qa opẽ populo fert:aut ius qđ cuiq; debetur reddit. Actionẽ quoq; in oĩbus artib⁊ offm̃ uocamus. uñ offm̃ grãmatici:architecti:& medici dicimus. & inde officina dicitur locus ĩ quo artifices opa sua faciũt. distatq; a Taberna:ꝙ officina est ubi opa efficiũtur. Taberna ubi uẽdũtur. Cice. opifices & tabernarios:atq; oẽm illã fecẽ ciuitatũ

Tabetna. qd est negocii cõcitare? Tabernas ẽt antiq casas dixere:ꝙ ex tabulis fierẽt. Si solutos sinat. ac si dicat:scimus nos offm̃ nostrũ esse si solutos sineret agendi illi gratias: & plurimũ debendi. Sed qa hæc ṽba possũt & aliter intelligi: hoc est offm̃ eoꝝ eẽ aufugiẽdi:si soluti pmitterentur. lõ lorarius subdit. at fugã fingitis. i. paratis.

Fingere. fingere. n. ut Noñ. ait. & nos diximus in uocabulario nostro significat componere. Virg. Persegtur uitẽ at tondẽs. fingitq; putãdo. simulare. Terẽ. Et figũt quãdã nũc inter se fallaciam. formare seu facere. Vir. Nec si miseꝝ fortuna sinonẽ finxit:uanũ ẽt. m. q; in p. f. Et parare ut hoc loco. & apud Lucilliũ fuga fingitur. timido uadit pede percitus.

Quã rẽ agitis sẽtio. metri rõ exigit:ut ṽbũ sẽtio postponatur: qa uersus aliter nõ consisteret.

L. At fugam fingitis:quam rem agitis sentio.
Ca. Nos fugiamus? quo fugiamus. L. in patriam?
Ca. Apage haud nos decet fugitiuos imitari.
L. Imo ædepol. si erit occasio:haud deortor.
Ca. Vnum uos exorare sinite nos.
L. Id quidnam est? Ca. ut sine arbitris hisce:
Atq; uobis:nobis detis loquendi locum.
L. Fiat abscedite hinc. nos concedamus huc
Sed breuẽ orationẽ incipesse. Ph. hem istuc certum erat.
Concede huc. Lo. abite:ab istis. Ph. obnoxii
Vobis sumus ob hanc rem:quũ quæ uolumus
Copia est:& ea facitis nos compotes.
Secede huc nunc iam:si uidetur:procul:
Ne arbitri dicta nostra arbitrari queant:
Ne ue permanet palam hæc nostra fallacia.
Nam doli non sunt doli:ni astu colas.
Sed maximum malum:si id palam prouenit.
Nam si mihi herus es tu:atq; ego me tuum
Esse seruũ assimulo. tamen uiso est opust:
Cauto est opus:ut sobrie: sineq; arbitris: accura te hoc agat:do-(cteq;
Et diligenter. tanta incœpta res:
Haud somniculose hoc agendum est. T. ero ut me uoles
P. Spero. nam nunc uides pro tuo caro capite

Occasio. Haud nos decet:scribeñ. est decet:ex cod. antiqs:& metri necessitate. non deceat:ut legũt interp̃tes p̃dicti cõtra legẽ carmis. Si erit occasio. cõmoditas:opportuuitas tpis casu ꝓueniẽs:ut ait Festus.

Vnũ uos exorare. ita exigit metri rõ ut scribatur. nõ unũ exorare uos. Quid id nã est? ut sine arbitris hisce. hic quoq; ṽsus ita scribi debet:ut suis cõstet pedibus. nõ ãt. Quidnã id ẽ? ut sine hisce arbitris. ut legũt interp̃tes p̃fati.

Incipesse. Nobis detis loq̃ndi locũ. Et nõ locũ loq̃ndi:eadẽ rõne metri. Incipesse. p incipe. nõ incipisse. ut legit Sarrani ut a facio facesso. ab expeto expetesso:sic ab incipio incipesso deductũ est. Ab istis. captiuis. s. sũt. n. duæ dictiones:discedite igt lorarius cæteris seruis cõsocus suis:& ꝓcul ite ab his captiuis:ut cõfabulari possint. Obnoxii. philocratis hæc uerba sũt. Vobis sumus ob hãc rẽ:quũ q̃ uolumus. hũc ṽsum ita scribeñ. cẽsuimus: metri necessitate:& tollẽdã dictionẽ:ambo:q̃ erat in p̃ncipio:uti supfluã. & similiẽ nos ĩ fine. p̃positionẽ ãt pp expositionẽ

Compos. Impos. iterlinealẽ fuisse existiamus illius p̃põnis ob. Et ea facitis nos cõpotes. addẽda fuit cõiũctio &:ad ṽsus itegritatẽ. ordo ẽ & facitis nos cõpotes ĩ ea copia:eoꝝ. s. q̃ uolumus. Dicius Cõpotẽ alicuius rei: q id assegtur qđ cupiebat. Impotẽ ãt q nõ assegtur. Cõpotẽ ingt Noñ. in bonã ptẽ solũ accipi putatur:quũ & ĩ malã possit. Plau. in Epidico. Cedo manũ. accipe erũnaꝝ & miseriaꝝ cõpotẽ. Secede. Nũc philocrates sermonẽ suũ cõtinuãs tyndaꝝ alogtur.

Astus. Nã doli nõ sunt doli. ita scribi metri necessitas cogit:nõ ãt:nõ doli sũt:ut legũt interp̃tes p̃dicti. Sed maximũ malũ. et hic quoq; ṽsus ita scribeñ. ẽ:eadẽ metri necessitate. nõ ãt. sed malũ maximũ. Astu. astucia. Astus. n. & astucia calliditatẽ:& igeniosã q̃dã prudẽtiã seu ṽsutiã significat. ab ασυ. græco uocabulo deductũ nomẽ:qđ urbẽ significat ꝙ qui ĩ urbibus assidue ṽsãtur callidiores fiũt:& acutiores:ut iquit Festus. Nã si mihi herus es tu. & nõ si herus mihi es:quia uersus nõ cõsisteret.

Simulare. Dissimulare. Assimulo. fingo. Simulare:ut Donatus iquit:est falsũ p uero fingere. Terẽ. Ille alias res simulare Dissimulare ãt ẽ:ondere nõ eẽ id qđ est:& fingere:ac metiri. Idẽ. Metuit hic nos:tãetsi sedulo dissimulat. Viso ẽ opus. i. uidere opus ẽ. & ita scribeñ. est metri rõne. nõ uiso opust. Vt sobrie. tollẽda fuit dictio hoc:hic iñposita:iter ut:& sobrie:cõtra legẽ metris & litteræ ordinẽ. Docteq;. addenda fuit coniũctio q; metri necessitate. Tãta icœpta res. subaudieñ. uerbũ ẽ. nõ ascribeñ. metri rõne refragãte. Ero ut me uoles. Tyn

dati ṽba sunt.& abiicieñ.fuit uerbũ esse.qđ hic in fine ascriptũ erat cõtra metricã ratione. Nã nũc uides deléda fuit dicto tu:quæ hic ascripta erat:post nã:rõne metri. Vilitati.seruili habitudini:& uili seruitio.nã ut te redimã: seruũ simulo. At scire tũc memẽto.tũc addẽdũ fuit aduersus integritatẽ. Quãdo id habebis:qđ uoles.nõ qñ id qđ uoles habebis.qa ṽsus nõ cõsisteret. Nũc ut te mihi uolo.nõ ut mihi te uolo:qa claudicaret uersus. Quod tibi suadeã:id suadeã meo patri.Id dictio interponẽda fuit ad metri integritatẽ. Secũdũ.iuxta:ppe.Nã secudũ: Secundum ut Noñ.ingt:nõ solũ numero est:aut ordine:qđ plærũq; uidemus.Sed & psperũ significat. Terẽ.Si mihi secundæ res de amore eẽnt.& significat iuxta Virg. pascuntur ṽo syluas:& plena secundũ flumina. Nõ ego herus. Ois sũma sermonis huius philocratis tã longis ambagibus pductã est: ut tyndarus memor sit:fingere se herũ:& asserere philocratẽ eẽ seruũ: ne ue i ea re labatur quoquo modo. Animũ oñderũt suũ.q̃si diuinitus datũ sit eis hoc cõsiliũ istituendæ huiusmõi fallaciæ. Pro iure imperitabã meo.Meo scribẽdũ ẽ.ex codicibus antiqs.& recto sensu. nõ mõ: ut legit Pius somniãs. Te oro nũc.nõ nunc te oro:qa ṽsus claudicaret. Per pcẽ. oro p pcẽ.p ago pcibus positũ est.ueteres.n.orare pro agere dixerunt:ut supius lectũ est.Noñ.itẽ.Orare ingt est pcibus poscere. Orare. Cicero Rogare & orare:ne eos supplices aspnetur orare agere idẽ offi.lib.iii.ut uerã amici cãm eẽ malit: ut orandæ litis tps quoad p leges liceat accõmodet. Qiũ serui bas. pro seruiebas antiquo more.sic.n.hñt codices ueteres. Meminisse ut meminneris. dupliciter hic insanit Pius interps.dicens:quid si legis meminisse tu memineris?Deinde addẽs.In priscis exẽplaribus legitur:meminisse tu memor sis. Neutrũ.n. neq; in pscis legitur exẽplaribus:neq; ṽsus ratio pati tur.neq; Plau. loquẽdi mos fere admittit.

Carum offerre meum caput uilitati. T.scio.
P. At scire tunc memento quando id habebis quod uoles.
Nã fere maxima pars morẽ hunc hoies habẽt:qđ sibi uolũt
Dum id impetrant boni sunt:sed id ubi iã penes sese habẽt:
Ex bonis pessimi & fraudolentissimi
Sunt.nunc ut te mihi uolo esse autumo.
Quod tibi suadeam:id suadeam meo patri.
Pol ego si te audeam meum patrem
Nominem:nã secundũ patrẽ tu es pater proximus.
T. Audio.P.& propterea sæpius te ut memineris moneo:
Nõ ego herus tibi:sed seruus sum:nũc obsecro te hoc unũ
Quoniã nobis di imortales animũ ostẽderunt suũ.
Vt qui herũ me tibi fuisse atq; esse nunc cõseruũ uelint:
Quod ante hac p iure ipetitabã meo:te oro nunc p precẽ:
Per fortunã incertã:& p mei te erga bonitatẽ patris:
Perq; cõseruitiũ cõmune:quod hostica euenit manu:
Ne me secus honore honestes:q̃ ego te quũ seruibas mihi:
Atq; qui fueris:& qui nũc sis meminisse ut memineris.
T. Scio qdem me te esse nũc:& te esse me.P.hem istuc si potes
Memoriter meminisse:inest spes nobis in hac astutia.

Egio senex.Philocrates.Tyndarus. vii

Eg. Iam ego reuertar itro:si ex his quæ uolo exq̃siuero.
Vbi sunt isti quos ante ædis iussi huc pduci foras?
P. Pol tibi ne quæstioni essemus:cautũ intelligo:
Ita uinclis:custodiisq; circũmœniti sumus.
Eg. Qui cauet ne decipiat:uix cauet quũ etiam cauet.
Etiam quũ cauisse ratus est:sæpe is cautor captus est.
An uero non iusta causa est:ut uos seruem sædulo:
Quos tã grandi sim mercatus præsenti pecunia?
Ph. Neq; pol tibi nos qa seruas æquũ stultitiæ uertere:

Iam ego reuertar. Tetrametro brachicatalectico carmie septẽ pedibus incedẽti cõstat hæc scena.In qua pmũ cõtinetur Philocratis & Tyndari Captiuo;: reuisio ab ægione facta.& exq̃sitio deide generis & cõditionis eo;:ac demũ cõuẽtũ cũ illis:ut alter in patriã ad philocratis patrẽ abeat. alter hic apud ægionẽ remaneat pignori: donec ille reuertatur ac philopolemũ senis filiũ in bello captũ redẽptũ in aulide secũ ducat:ægioni restituẽdũ p ipsis ãbobus captiuis: Ea tũ atq; unica admista fallacia:q; philocrates captiuus:q herus erat:mutato noie ac ueste cũ tyndaro seruo suo secũ capto:illũ relinqt apud ægionẽ p philocrate.& ipse abire pmittitur p tyndaro seruo. Pol tibi.Ita scribẽdũ ẽ:metri necessitate.nõ ædepol. ut legunt interptes nostri.& fere hñt codices.cõtra rõnẽ uersus. Quæstioni.ab eo qđ est q̃ro deductũ nomẽ est: Mœnire. idest ne cãm haberes nos q̃rẽdi. Circũmœniti.p circũmuniti.ita.n.ueteres dicebãt:& codices antiq hñt.Mœnire.n.& munire idifferẽter dicimus oe in u mutata:ut pœnio & punio:mœrus & murus.Virg.Atq; ipis plia miscẽt Mœrus p murus. aggeribus mœro;. Qui cauet.Catholica snia.q; nemo unq̃ satis sibi cauere põt.ita sunt oĩa dolis & fraudibus referta. Pręscuti.numerata. Quia seruas.tollẽda fuit dictio nos:q̃ inẽ has duas scripta erat.cõtra metricã rõnẽ.

quũ tñ ſubaudiẽda ſit. Si fuat. ſi ſit:uel ſi fuerit. Itidẽ apud uos. tollenda ſimiliter fuit dictio illic:quæ poſt dictionẽ itidẽ hic aſcripta erat:eadẽ rõne metri. Captus ne eſt. Niſi addatur ne:ṽſus hic claudicaret:Ideo adiiciẽ. curauimus. Ignaui fuimus. fuimus ſcribẽ. eſt ex cod. antiqs. & ſniæ cõcinnitate. nã de ptõ loqtur. Scitari. p ſcire ſcitari:& inqrere. Quorũ te falſiloquũ. Ita ſcribi cogit metri neceſſitas. & nõ quarũ rerũ:qa pes unus ṽſui abũdaret ſed & uеriſimile ẽ:fuiſſe expõnem interlineariã illas duas dictiões quarũ rerũ: huius ſolius quorũ. Id neſciũ. idest
Neſcius. ignoratũ:& incognitũ. Neſciũ. n. ut Noñ. ingt p incognito uſurpatur. Plau. in rudẽte. Quæ in locis neſcius neſcia

Neq; te nobis ſi abeamus hinc:ſi fuat occaſio.
Eg. Vt uos hic:itidem apud uos meus ſeruatur filius.
Ph. Captus ne eſt? Eg. ita. Ph. nõ igitur nos ſoli ignaui fuimus.
Eg. Secede huc:nã ſunt quæ ex te ſolo ſcitari uolo:
Quorũ te falſiloquũ mihi eſſe nolo. Ph. non ero
Quod ſciam. ſi quid neſciui:id neſcium tradam tibi.
Nunc ſenex eſt in tonſtrina:nunc iam cultros attinet.
Ne id quidem in uolucre iniicere uoluit:ueſtẽ:ut ne inqnet.
Sed utrũ ſtrictim me attonſutum dicã eſſe:an per pectinẽ.
Neſcio:uerũ ſi frugi eſt:uſq; admutilabit probe.
Eg. Quid tu:ſeruus ne eſſe an liber mauelis? memora mihi.
Ph. Proximum quod ſit bonum:quodq; a malo longiſſime
Id uolo. q̃q̃ non multum fuit moleſta ſeruitus:
Nec mihi ſecus erat:q̃ ſi eſſem familiaris filius.
Eg. Euge pol thalem talento non emam mileſium.
Nam is ad ſapientiã huius nimius nugator fuit.
Vt facete orationem ad ſeruitutem contulit.
Quo de genere natuſt illic philocrates? Ph. polyplusio:
Quod genus illic unũ ẽ pollens atq; honoratiſſumum.
Eg. Quid ipſus quo honore ẽ illic? Ph. ſũmo atq; ab ſũmis uiris.
Eg. Tum igitur:ei quum in aliis tanta ẽ gratia ut prædicas:

ſpe ſumus. Alias ãt p ignorãte ac neſciẽte capit. Ouidius. Neſcius aſſũptis priamus pater æſacon alis. Vir. Ne fati neſcia dido finibus arceret. Nũc ſenex eſt i tõſtrina. hũc locũ Pius iterps neq; intellexit:neq; itelligere ſe prſus oñdit:nugas qſdã accumulãs: nullũ ſenſũ nullũq; leporẽ hñtes huic cõtextui cõgruũ. ut legenti illius cõmẽtarios patere pt. Sarracenus aũt tribuẽs ſermonẽ hũc Tyndaro:qui dicat ægionẽ eẽ i tonſtrina & ſub philocratis manu. philocratẽq; ſeſe accingere:ut illũ admutilet pbe:& philocratẽ cultros attinere: itidẽ aberrare multũ nobis uidetur. Nã philocratis cõtinuata uerba exiſtimamus hæc: quãq̃ ſũmiſſiore uoce plata intra ſe:quum uereretur de more captiuorũ & eorũ q in poteſtate aliena ſũt: qd nã a ſe ægio rogaturus eſſet: timeretq; ne dtegeret cœptã atq; exorſã iã fallaciã p ueſtis ac nõis mutationẽ. Itaq; philocrates:ſũpta metaphora a tõſoribꝰ: & eorũ actiõe. qui tondẽdos ad ſe uocãt:eiſq; circũuoluto humeris pãno lineo:ſũptoq; cultro raſorio ac pectine:comã ac barbã recidũt:quorũ alios altius:& uſq; ad cutẽ ſtricti tondẽt:alius ãt leuius:& p pectinẽ tm:atq; a ſũmo capillos abſcindũt:Nũc iqt ſenex iſte ægio ẽ in tõſtrina:& cultros habet i manu:ut me attõdeat. ac ne iniecit qdẽ mihi pãniculũ ſup hũeros:ne ueſtẽ pilus mihi inqnaret:is ãt neſcio an me attõſurus ſit ſtrictim:an p pectinẽ. ideſt quũ me ad ſe ſeorſũ uocauerit:neſcio qd de me acturus ſit:& an male me habiturus:an bñ. uerũ ſi frugi ẽ: hoc ẽ ſi prudẽs & aſtutus fuerit: uſq; admutilabit pbe. i. me male tractabit detecta fallacia mea. hæc uidetur nobis eẽ cõgructiſſima & cõſona ſnia. & pcipue:quũ ant q codices hẽant:ſed utrũ ſtrictim me attõſurũ dicã. & nõ ne:ut legũt illi interptes delirãtiſſimi:qua dictiõe me:apte elicitur ṽba hæc philocratis eẽ. & nõ tyndari:neq; ægiõis:ut codices ferme hñt.
Mutilo. Admutilabit. trũcabit:cõminuet. Mutilare. n. ẽ cõminuere & trũcare:& mutilus trũcatus & cõminutus. Inuolu
Mutilus. cre. pãnuelũ dicit:qd tõſores hũeris tõdẽdorũ iuoluũt ne capillorũ reciſamẽta plegmina ueſtẽ ſordidẽt. id a græ
Inuolucre. cis ωμολιμορ appellatur. qſi hũerorũ linteũ. hoc loco ſubſtãtiue dixit inuolucre. quũ adiectiuũ alias ſit. Ang po
ωμολιμορ. ſitianus i ruſtico. Auſcultat an intus pipiat iuolucer pullus. Vſq; admutilabit pbe. i. uſq; ad mutilationẽ cutis: pbe me abradet:& trũcabit. Quid tu. ṽba ſũt ægiõis nũc iſta. Proximũ qd ſit bonũ. Id uolo inqt philocrates qd ſit bonũ mihi pximũ:& lõgiſſime a malo. poſſet ẽt legi bono. ut hñt aliq codices:ut ſit ſenſus. id uolo qd ſit pximũ
Thales. bono. Quãq̃ nõ multũ. hinc exorditur fallaciã:ſimulãs ſe ſeruũ eẽ tyndarũ. Thalẽ. duplici inclinatione flectitur nomẽ. thales thalis:& thales thaletis:ut philolaches philolachis:& philolachetis. Fuit Thales ex mileto unus e ſeptẽ ſapiẽtibus apd græcos:de qbus i aſinaria diximus. hic pmus fuiſſe dicitur:q aſtrologiæ ſecreta iueſtigauerit & ſolis ac lunæ defectus pdixerit. aĩos imortales fecerit:mũdũq; aiatũ:ac dæmõibus plenũ. ãni tpa illorũq; uiciſſitudĩes iuenerit:ut Laertius cõmemorat. Cuius & illd fuiſſe dicitur:quũ forte interrogaretur:qd eẽt difficile. Seipſum noſcere. quãq̃ id alii Chiloni lacedæmonio tribuãt:ut ibi expoſuimus. Ipſius & illd dictũ aſſeritur:optie & iuſtiſſime uicturos nos:ſi q̃ in aliis rephẽdimus ipſi nõ faciamus. Nã is ad ſapiam. addẽda fuit dictio. is aduerſus inte
Polyplusius. gritatẽ:& ſẽſus cõcinnitatẽ. is ãt thales iſtaudi. Polyplusio. ualde diuite. πολυ eni multũ:& ualde ſignificat. πλούσιοσ aũt diues. Quod genus illic unũ ẽ. & nõ:ẽ unũ. qa abũdaret pes unus ṽſui. Quid ipſus quo honore. delẽda fuit dictio hic:q̃ aſcripta pperã erat poſt pnomẽ ipſus, eadẽ metri rõe. Tãta ẽ gratia. & nõ tãta gratia. ſimili cã.

Excoquat seuū· puerbialiter dicitur qs habere:uñ seuū excoquat quū diuitias & opulētias maximas habere eū
significare uolumus.Nā seuo & pinguedine aīaliū cætera excoq solēt. Senex.i.qñ senex erit:ac si dicat:tantæ ei
sunt diuitiæ:ut uti & abuti eis possit:& ēt quū senex erit excoq̄ e seuū possit.Seuū & Sebū dicimus īdiscrimīatim Seuum.
pinguedinē:& pcipue cornigeroꝝ:uñ Cādelæ sebaceæ fastigiātur figura cylindracea.Seuare cādelas ingt Colu Seuare.
mella p eo:qđ ē seuo cādelas adglutinare.sic.n ingt lib.scdo.far.pinsere.faces scidere:cādelas seuare. Et Ausoni
us:Albētis seui globulos:& pinguia ceræ pondera dixit. Horcū.Plutonē:uel iferoꝝ sedē·quā dictionē Festus ab Horcus.
urgēdo dici putat: qa mor-
tē i urgeat. alii aūt a græco
deduci·ὅρκοσ.qđ septū si
gnificat: q̄si septū sit aiaꝝ:
uel:qđ ppius uero ē ab ὅρ
κοσ:qđ illis iusiurādū est.
Sigdē amnis eē apud infe-
ros horcus memoratur:per
quē iurare dii cōsueuerint:
quē & eundē esse cū stȳge
pleriq; censent. hinc p plu
tone & sede ipsa inferoꝝ: ut
diximus accipi solet.

Quid diuitiæ:sūt ne optumæ:Ph.uñ excoquat seuū senex.
Eg: Q uid pater uiuit ne:Ph.uiuū quū inde abiimus liquimus.
Nunc uiuat nec ne id horcum scire oportet scilicet.
Eg. Salua res est:philosophatur quoq;. iam nō mēdax modo ē.
Quod erat ei nomen:Ph. thesaurochrysonicochrysides.
Eg. Videlicet ppter diuitias inditum id nomen quasi ē.
Ph. Immo edepol ppter auariciā ipsius atq; audaciam.
Nam illi theodoromedes fuit germano nomine.
Eg. Quid tu ais:tenax ne pater ē eius:Ph.imo ædepol pertinax.
Q uin etiam ut magis noscas:genio ubi suo sibi sacruficat:
Ad rem diuinā quibus est opus samiis uasis utitur.
Ne ipse genius surripiat:pinde aliis ut credat uide.
Eg. Sequere hac me igitur:eadē ego ex hoc quæ uolo exq̄siuero.
Philocrates hic fecit hominē frugi:ut facere oportuit.
Nā ego ex hoc quo genere natus sis scio:hic fassus ē mihi.
Hæc tu eadem si confiteri uis:tua re feceris:
Q uæ tamē scito scire me ex hoc. T.fecit officiū hic suum:
Quum tibi cōfessus ē:quem uolui sædulo meam
Nobilitatem occultare:& genus:& diuitias meas.
Aegio nunc quando patriam & libertatem perdidi:
Non ego isthunc me potius q̄ te metuere æquum censeo.
Vis hostilis cum isthoc fecit opes meas æquabiles.
Memini quū dicto haud audebat:facto nunc lædat licet.

Nō
mendax modo est.idest nō
modo non est mendax:sed
etiā philosophice loquitur.
Thesaurochrysonicochry Thesaurochrysonicochrysides.
sides. iūctim unica dictio-
ne legendū hoc est.nomen
per iocosam sermonis lasci
uiam compositū:id aūt exi
miū aurei thesauri dn̄m si-
gnificare uidetur. siquidē
ex thesauro:& χρυσοσ
qđ aurū significat.& νικω
v̄bo qđ signat uinco & su-
pero:cōpositū est:ueluti si
dicas:auratus aurei thesau
ri pnceps. Chrysides enim
auratum significare potest.
Nā illi theodoromedes.
delēda fuit dictio quidem
hic perperā īterposita post
pnomen illi:cōtra metri ra
tionē. Theodoromedes au Theodoromedes.
tem dona deoꝝ curans in
terpretari pōt.Nam θεος deus. δωρον donū:& μηδος cura ac μηδομαι curo græcis est. Et aduertendū est:
penultimā huius nominis lōgam esse:atq; ita pferri debere ut palamedes:Diomedes. ganymedes. Germano. Germani.
pprio.natiuo:germani propri dicūtur qui ex eodem germine nati sunt:& ueluti ex eadem stirpe. quāuis Varro
germanos ex eadem genitrice natos esse dicat Ausonius tñ dicens:Germani fratres sunt chrestus acindynos al-
ter ostendit:non intelligi ex eadē genitrice:nisi addatur fratres. Tenax ne pater eius est.& nō pater est eius.qa
uersus nō consisteret·sed abundaret. Pertinax·ludit in uocabulo tenax·a quo cōponitur pertinax: quod signi- Pertinax.
ficat durū:inexorabilē:atq; obstinatū:per enim in cōpositione huius nois auget in malā partem & nimiū signifi- Perfuga.
cat:ut etiā in perfuga:qui is dicitur qui nimiū fugit:hoc est qui ad hostes transit·& in peruersus:q dicitur nimiū Peruersus.
in malo uersatus.pcitus nimis incitatus:& ira ac furore accensus. Genio ubi suo sibi sacruficat·ita scribēdū est· Parcitus.
& nō:Genio suo ubi quādo sacrificat:ut inepte:& cōtra metri legem legunt interptes nostri amusicoteri·D ctio-
nem qñ fuisse expositionē illius alterius ubi manifestum est. Suo sibi·i.suo proprio:de more antiquoꝝ sibi ad-
ditum est:ut superius diximus. Samiis uasis.i.fictilibus:& terreis:&.ppterea uilioribus. Samos duaꝝ insulaꝝ Vasa samia
nomen est in mari ægeo·una adiacet thraciæ:quæ postea Samothracia dicta est.Virg.Threiciāq; Samū:quæ nūc Samos.
Samothracia fertur altera epheso opposita est:& uicina Andro:in illa Iunonē natam ferunt:& pythagorā philo
sophum:unāq; ex Sybillis:Samiā deinde appellatā.In ea genus cretæ erat ad uasa fictilia aptissimum:unde ua-
sis fictilibus in ea prima nobilitas fuit.Et Samia ac Samiola uasa terrea appellantur:quia in Samo ut dictum est
figulina præualuit. Sequere hac. omissa iam philocratis allocutione:ægio ad Tyndarū se uertit:philocratem
putans·eūq; alloquitur. Quo genere natus sis scio.ita scribendū est·nō:quo genere natus scio sis:contra metri
rationē:& sermonis uenustatem. Fecit officiū hic suū·nam seruoꝝ proprium uidetur:reuelare dn̄oꝝ secreta:&
plus loqui:q̄ oportcat. Quū tibi confessus est.& nō est confessus:quia uersus claudicaret. Fecit opes meas.
non meas opes:metri quoq; ratione. Aequabiles.quia ambo tibi seruitutem seruimus.

Sed uiden? fortuna humana fingit artatq; ut lubet:
Me qui liber fueram seruom fecit: e summo infimum.
Q ui imperare insueram: nunc alterius imperio obsequor.
Equidem si perinde ut ipse fui imperator familiæ
Habeā dn̄m haud uerear: ne iniuste aut grauiter mihi ĩperet.
Aegio hoc te monitum nisi forte ipse nō uis: uolueram.
Eg. Loquere audacter. T. tam ego fui ante liber q̄ gnatus tuus.
Tam mihi q̄ illi libertatem hostilis eripuit manus.
Tam ille apud nos seruit: q̄ ego nunc hic apud te seruio:
Est ꝑfecto deus: qui quæ nos gerimus auditq; & uidet.
Is uti tu me hic habueris: perinde illum illic curauerit.
Bene merenti bene profuerit: male merenti par erit.
Q uā tu filium tuum: tam pater me meus desiderat.
Eg. Memini ego istoc: sed faterin eadem quæ hic fassus est mihi?
T. Ego patri meo esse fateor summas diuitias domi.
Meq; summo genere gnatum: sed te obtestor ægio:
Ne tuū animū auariorem faxint diuitiæ meæ.
Ne patri: tametsi unicus sum: decere uideatur magis
Me saturum seruire apud te sumptu & uestitu tuo:
Q uā illic ubi minime honestust mendicantē uiuere.
Eg. Ego uirtute deum & maiorum nostrū diues sum satis.
Nō ego omnino lucrum omne esse utile homini existimo.
Scio ego multos iam lucrum lucul̄etos homines reddidit.
Est etiam ubi ꝑfecto damnum ꝑstet facere q̄ lucrum.
Odi ego aurū: multa multis sæpe suasit perperam.
Nunc animū huc aduorte: ut ea quæ sentio pariter scias is.
Filius meus illic apud uos seruit captus in aulide:
Eum si reddis: mihi præterea unum nūmum ne duis.
Et te & hunc amittam hinc: alio pacto abire nō potes.
T. Optimū: atq; æquissimū oras: optumusq; hoīum es homo.
Sed is priuatā seruitutē illic seruit: an publicam?
Eg. Priuatam medici mænarchi. T. pol hic quidē huius ē cliēs:
Tam hoc quidē tibi in ꝓcliui: q̄ imber ē quando pluit.
Eg. Fac is homo ut redimatur. T. faciam: sed id te oro ægio.
Eg. Q uid uis? dū ab re ne quid ores: faciā. T. ausculta. tū scies.
Ego me amitti donicum ille huc redierit: non postulo.
Verū q̄so te ut æstimatū hūc mihi des: quē mittā ad patrē.
Vt is homo redimatur illic. Eg. imo alium potius misero
Hinc: ubi erunt indutiæ: illuc: tuum qui coueniat patrem:
Q ui tua quæ tu iusseris mandata ita ut uelis perferat.
T. At nihil ē ignotū ad illum mittere: operam luseris.

Fortūa hūa. fingit. gñalis snīa ē: supiori similis: ubi dixit: Dii nos q̄si pilas hoies hn̄t. Peride ut ip. fui. pide scribeñ. ē. & nō ꝑide. i. similit: talit. Haud uerear. scribeñ. est haud: ꝑ nō. Nā si nō scribas: ut hn̄t codices: & legūt interꝑtes nostri: v̄sus nō stabit. Tā ego fui añ liber. facit poeta de Idustria loq̄cē seruū: ut seruoꝝ ē ꝓpriū: quā q̄ herū simulet.
Peride illū. i. ita similit: ut ēt supra. nō ꝑinde. Quā illic. delēda ē dictio potius: q̄ his ꝑposita erat: uti supflues. illic aūt: ĩ aulide patria significat. Ego v̄tute deū. v̄ba sunt ægionis rn̄dētis ad ea: q̄ tyndarus ꝑdixit. Maioꝝ nostrū. nostrū ꝑ nostrorū ꝑ syncopē positū ē. Luculētos. claros: illustres. a luce. n. luculētus dicitur luce plenus. Vñ luculēte splēdide: & luculētissime splendidissime & clarissime dicimus: & notāda ē scda nois syllaba: q̄ correpta est: ut in Epidico. ut hūc hodie diē luculente habeamus. & in Menæhmis. uin tu facinus luculentū inspicere? Præstet. melius sit. continuata sunt ægionis v̄ba. Nunc aium huc aduorte. ita scribendū oīo ē: tū ex cod. antiqs: tū v̄o metri rōe: ac snīæ cocinnitate: & nō: nūc hoc aium aduortite: ut legunt Pius & Satra. somniabūdi interꝑtes. Vt ea q̄ sentio pariter scias. Scias quoq; iisdē rōnibus legeñ. est. nā loqtur ad tyndaꝝ solū: quē philocratem esse existimat.
Priuatā seruitutē illic seruit. ita scribeñ. ē metri rōne. & nō seruit illic: qa abūdaret v̄sus. Cliēs. cliēs dicitur litigator: cuius causam defendimus. q̄si colens: qa nos colat obseruetq;. quēadmodū q illū defendit patronus appellatur: q̄si pat. & sunt correlatiua noīa patronus & cliens: Plau. ĩ mostellaria. Pluma haud interest: patronus an cliēs fuat.

Luculētus.

Cliens.

Sed id te oro ægio. ita scribi metri rō exigit. nō: sed te id oro: qa pes unus uersui deficeret. Donicū. ꝑ donec ut sæpe alias dictū est. Verū quæso te. & nō te quæso. qa abūdaret v̄sus. Vt is hō redimatur. philopolemus scilicet. Indutiæ pax in paucos dies. de quo in Amphitryone satis diximus. Operā luseris. i. frustra mittes.

Nec magis q̃ sit seruus ex sñia. ita scribi ṽsus exigit rõ: & nõ q magis. abũdaret. n. pes unus. Neq; adeo tuũ cui cõcredat filiũ. Et hic quoq; ita scribeñ. ẽ. eadẽ causa. Meo piculo. scribẽdũ ẽ piculo. & nõ piclo p syncopã qa deficeret pes unus. Erga se beniuolũ. nõ duplicãda ẽ dictio se: qa ṽsus rõ nõ patitur. Tã hoc cedere ad factũ uolo. ita scribeñ. cẽsemus cũ antiqs codi. hoc sensu. uolo istũ accedere ad hoc factũ. i. ad hãc rẽ. pagendã q̃ citissime põt. cedere. n. p accedere & ire positũ ẽ. Neq; scribeñ. ẽ. tã celere factũ uolo: ut corrigit Pius: isolent: cõtra metri rationẽ: & codicũ ueteꝵ scripturã. Viginti mnas. mnas scribẽdũ ẽ: declinatiõe græca: p minas: ita ṽsus exigẽte rõe.

Hunc mitte. hic omne transactũ reddet: si illuc uenerit:
Nec quẽq̃ fideliorẽ: neq; cui plus credat potes
Mittere ad eum: nec magis qui sit seruus ex sententia.
Neq; adeo tuum quoi concredat filium hodie audacius.
Ne uereare meo periculo: huius ego experiar fidem:
Fretus ingenio eius: q᷑ me esse scit erga se beniuolum.
Eg. Mittam equidem istum æstimatũ tua fide: si uis. T. uolo.
Quã citissime potest tam hoc cedere ad factum uolo.
Eg. Num quæ causa est: quin si ille huc non redeat: uiginti mnas
Mihi des pro illo? T. optume immo. Eg. soluite istum nunciam.
Atq; utrũq;. T. at tibi dii omnes optata omnia ferant.
Quũ me tanto honore honestas: quũq; ex uinclis eximis.
Hoc quidem haud molestũ est iam q᷑ collus collaria caret.
Quod bonis benefit beneficium: gratia ea grauida est bonis.
Eg. Nunc tu illum si illo es missurus dice: demonstra: præcipe:
Quæ ad patrem uis nunciari: uin uocem huc ad te? T. uoca.

Aegio. Philocrates. Tyndarus.

Eg. Quæ res bene uortat mihi meoq; filio:
Vobis que: uolt te nouus herus operam dare
Tuo ueteri domino: quod uelit: fideliter.
Nam ego te huic æstumatum dedi uiginti mnis
Hic aũt ait te mittere hinc uelle ad patrem:
Meum ut illic redimat filium: mutatio
Inter me atq; illum ut nostris fiat filiis.
Ph. Vtroq; uorsum rectũst ingenium meum:
Ad te atq; ad illum. pro rota me uti licet.
Vel ego huc uel illuc uortar: quo imperabitis:
Eg. Tute tibi ea tuopte ingenio prodis plurimum:
Quum seruitutem fers ita ut ferri decet.

Iam. bissyllabũ hoc loco aduerbiũ est: metri necessitate. At tibi dii oẽs optata oĩa pferãt. ita scribeñ. ẽ metri necessitate: & nõ. Dii tibi oẽs oĩa optata ferant: ut fere hñt codices: & legũt iterp̃tes p̃dicti: cõtra ṽsus rõnẽ.

Collus. Collus. nos collũ dicimus. antiq etiã collus. emiuẽtior est pars corporis sub capite a colẽdo dicta: ut qdã uolũt: & in ãphitryõe diximus. Collũ quoq; masculino gñe festo ẽ genus tormẽti e corio. Collaria. Collaria caret. queadmodũ collus masculie dixit. ita & collaria fœminino gñe ptulisse uidetur: quũ collare Nonio sit uinculi gẽus: quo collũ astringitur: nisi qs collario scribi magis cẽseat ueluti a ntõ collariũ. Quod bõis benefit bñficiũ. Cõstructio ẽ Plauto usitata: ex græcoꝵ more: ut ĩfra etiã i seq̃nti scena: & quid fieri uelim patri meo ordine omnẽ rem illuc perferat.

Quæ res bene uortat. Duplici metroꝵ gñe constat hæc scena. pmi. n. ṽsus trimetri sunt acatalectici senis pedibus istructi: usq; ad illũ Facis ita ut te facere oportet. Ceteri ṽo sũt tetrametri brachicatalectici: ut supioris scenæ. I hac cõtinetur sũma Captiõis ægiõis a Captiuis factæ: quũ ipmet iã psus credulus & p cõpto tenẽs: philocratẽ tyndaꝵ esse: uocat Tyndaꝵ: quẽ philocratẽ putat: ut ad illũ pgat: & q̃ ipet exeq̃tur. deide sequũtur tyndari ad philocratẽ mãdata i patriã pferẽda: quoꝵ sũma post lõgas ãbages: qbus de idustria utebatur: ut seuẽ uerisimilius offirmaret in sñia eius credulitatis: hæc est: ut fidẽ seruet: & quẽ hic seruũ p se pignori relinqt: nõ destituat: itaq; se illi cõmẽdãs apte cõcludit: ut uel audientiũ aĩos i lachrymas cõuertat. Quæ res. ægionis ṽba sũt ad philocratẽ. Nouus herus. i. ego qui sum tibi nũc nouus herus. Tuo ueteri dño. philocratẽ intelligit. Quod uelit. in eo. s. qđ is dñs uetus uoluerit: sed dictio is: nõ ẽ ascribẽda: imo tollenda fuit metri rõne. Nã ego te huic æstumatũ dedi uiginti mnis. ita olo scribeñ. uersus est. qui aliter nõ cõsisteret: & mnis p minis legendum: ut etiã supius. Hic aũt ait te mittere. nõ hic aũt te ait. quia uersus uno pede mancus incederet. Rectũ. directũ paratum. Pro rota. tanq̃ rotã. quia me uti potestis: & uertere in quam partem uelitis. Tute tibi ea tuopte ingenio prodis plurimum. ordo est. tute: hoc est tu ipse: plurimum prodis tibi ea: idest prætefers: & ostendis ea quæ dixisti: hoc est te paratum utroq; uorsum. tuo ingenio idest tuo acumine: & tua prudentia. Fers ita. & non ita fers. quia pes unus uersui deficeret.

Seq̃re hac.addēda fuit dictio hac.v̊sus necessitate:& sniæ congruitate. En tibi hoiem.nunc alloqtur tyndaҫe: quē philocratē putat. Quid reҫe hic agitē.nisi hic addatur:v̊sus uno mācus sit pede:itaq; addi curauimus. Ac si nō reditas.addenda fuit cōiūctio Ac in pͥcipio v̊sus:ut itegritati eius cautū foret.reditas āt ex antiqs codi.scri beñ.uidetur.p redis & reuenis.Nā si rebitas scribas:ut legunt Pius & Sarra.qd̕ & Pius p reuenis exponit:dupliciͭ errabitur:pͥmum qdē: qa:ut nos putamus: Nullibi v̊bum rebito reptū sit:Deinde:q; si repiatur Rebeto:utputa a v̊bo betere compositū;de quo Noñ.uerba facit:ingens illud significare ire:eius scda persona rebetis fuerit: & nō rebetas: q̃ reuenis significabit.Quod si rebetas scribendū qs autumet: p redeas & reuenias exponetur.

Reditas.

Betere.

Ergo asum aduortas uolo.Scribeñ.ē ergo : metri necessitate: & ēt ex antiqs codi.& nō ego: ut legūt Pius & Sarra.interp̄tes obtusi. Vt adhuc locorū. Tollenda fuit dictio : philocrates : hic ascripta ante illatā ipsius philocratis personā.locoҫ aūt abūdat sensui:sed orationē facit cultiorem:ut nusq̃ gētiū In rē qd recte conducat tuā.nō: qd̕ in rē.qa pes unus superflueret uersui. Facis ita.hic incipiūt uersus tetrametri brachicatalectici. Tamē.p aposiopesim subaudiēdū v̊bum:nihil nocet me morare. Cū hoc mihi cōuenerit.nō mibi cū hoc.quia pes unus dficeret. At q̄primū.v̊ba sunt ægiōis:p nimiā redimendi filii cupiditatē plata:& delēda ē dictio poteris: quæ post hæc ascripta erat:uti abūdans:subaudiendum aūt redimat:& remittat. q̄primum. illico . absq; mora. Mihi meus. ita scribi oportet:metri necessitate.nō: meus mihi. Suus cuiq; ē carus.catholica snia est. unicuiq; filiū suū carum esse. Nunciari.hic incipit uersus.nā p̄cedens definit in dictiōe patri. Quin te gratis.gratis scribēdum est:ex codi.antiquis:& sententiæ concinnitate.nō gratus.

Adhuc locorum.

Sequere hac.en tibi hominem.T.gratiam habeo tibi.
Quum copiam istam mihi & potestatem facis:
Vt ego ad parentes hunc remittam nuncium:
Qui me quid rerum hic agitem:& quid fieri uelim:
Patri meo ordine omnem rem illuc perferat.
Nunc ita conuenit inter me atq; hunc tyndare:
Vt te æstimatum in aulidem mittam ad patrem.
Ac si non reditas huc:ut uiginti minas
Dem p te.Ph.recte conuenisse censeo.
Nam pater expectat aut me aut aliquem nuncium.
Qui hinc ad se ueniat.T.ergo animū aduortas uolo
Quæ nunciare hinc te uolo in patriam ad patrem
Ph. Vt adhuc locorum feci faciam sedulo:
Vt potissimum in rem quod recte conducat tuam.
Id petam:id persequarq; corde:& animo atq; uiribus.
T. Facis ita ut te facere oportet:nunc animū aduortas uolo.
Omnium primū salutem dicito matri:& patri:
Et cognatis:& quem alium beneuolentē uideris.
Me hic ualere:& seruitutem seruire huic homini optumo:
Qui me honestiorem honore semper fecit & facit.
Ph. Isthuc non præcipias:facile memoria memini.T.tamen.
Nam quidē:n̄i si q; custodem habeo:liberum me esse arbitror.
Dicito patri quo pacto cum hoc mihi conuenerit
De huius filio.Ph.quæ memini mora mera est monerier:
Vt eum redimat:& remittat huc nostrum amborū uicem.
Meminero.Eg.at q̄primum.istuc in rem utriquest maxime.
Ph. Non tuū tu magis uidere:q̃ ille suum gnatum cupit.
Eg. Mihi meus:suus cuiq; est carus.Ph.nū quid aliud uis patri
Nunciari?T.me hic ualere:& tu te audacter dicito
Tyndare inter nos fuisse ingenio haud discordabili:
Neq; te cōmeruisse culpam:neq; me aduorsatum tibi:
Beneq; hero gessisse morem.in tantis ærumnis tamen
Neq; me unq̃ deseruisse te neq; factis:neq; fide
Rebus in dubiis egenis:hoc pater quando sciet
Tyndare ut fueris animatus erga suum gnatum:atq; se:
Nunq̃ erit tam auarus quin te gratis emittat manu.
Et mea opera si hinc redibo:faciam ut faciat facilius.
Nam tua opera & comitate:& uirtute:& sapientia
Fecisti:ut redire liceat ad parentis denuo:

Quú tu apud húc.addēdū fuit tu:metri neces. Quo pacto.i.quo mō:& qua cōfessiōe. Emisti e uinclis.ita scribendū ē:rōe metri:p emisisti e uinculis:p syncopā utriusq̄ dictionis. Nā seruus meus si esses.ita metri rō scribi postulat.nō aūt nā si seruus meus.qa pes unus abūdaret. Quā ipse meritus ē.notāda ē cōstructio:aut potius locutio centesimā ptē quā:ac si dixisset.nō tā laudat:q̄ ipse laudari meretur. Nō magis factū.ita scribēdū ē: & nō: magis nō.tū v̄sus rōe:tū v̄o elegātiori locutione.ordo est.nō magis possum cupe ut hoc fiat:q̄ enitar ut faciam. Iouē supmū testē laudo ægio.i.noio:ac cito in testē.Scribeñ.est.n.laudo hoc loco:& nō do:ut legūt iterp̄tes no- Laudare.

Q uum tu apud hunc confessus es & genus & diuitias meas.
Quo pacto emisti e uinclis tuū herū tua sapientia.
Ph. Feci ego ista ut cōmemoras. & te meminisse id gratū est mihi:
Merito tibi ea euenerunt a me:nam nunc philocrates
Si ego item memorē:quæ me erga multa fecisti bene:
Nox diem adimat.nam seruus meus si esses: nihilo secius
Mihi obsequiosus semper fuisti.Eg.dí uestram fidem.
Hominū ingeniū liberale.ut lachrymas excutiunt mihi
Videas corde amare inter se.quantis laudibus suum herū
Seruus collaudauit.Ph.pol istic me haud centesimam
Partem laudat:quā ipse meritus est ut laudetur laudibus.
Eg. Ergo quū optume fecisti:nunc adest occasio:
Benefacta cumulare:ut erga hunc rem geras fideliter.
Ph. Non magis factū possum uelle:q̄ opera experiar persequi:
Id ut scias:iouem supremū testem laudo ægio.
Me infidelem non futurū philocrati.Eg.probus es homo.
Ph. Nec me secus unq̄ ei facturū:q̄ memet mihi.
T. Isthæc dicta experiri te & opera & factis uolo.
Et minus quod dixi q̄ uolui de te:animūaduortas uolo.
Atq; horū uerborū causa mihi caue iratus fuas.
Sed te quæso cogitato: hinc mea te fide mitti domū
Aestimatū:& meam esse uitam hic pro te positā pignori:
Ne me ignores: quū extēplo meo e cōspectu abscesseris:
Quū tu me seruom in seruitute pro te hic reliqueris.
Tuq; te pro libero esse pignus hic me deseras.
Atq; des operam p me:ut huius reducem facias filiū.
Scito te minis uiginti æstumatum mittier.
Fac fidele sis fideli:caue fidem fluxam geras.
Nam pater scio faciet:quæ illum facere oportet omnia.
Serua tibi me in perpetuū amicum:atq; hunc inuentum inueni.
Hæc per dexterā tuam te dextera retinens manu:

stri:& multi hñt codices.ex Marcello:in v̄bo laudare. Laudare sigt ē v̄bis efferre. Vir. Laudato igētia rura. laudare ēt significat noiare.Idē. Aut illaudati nescit busiridis aras.i.nec nominādi. Plau.i capt.id ut sciat: iouē supmū testē laudo ægio. Me ifidelē. recte loq̄batur: si mō ægio itellexisset.hoc ē se sibi nō ifidelē futurū:nec secus q̄ sibi factuꝝ philocrati:q uti q ipsus erat.iuxta illd i āphitryōe.tū mercurius Sosiæ iratus fiet: & rursum loq̄nte ioue ad alcmenā: ait meā pudicā eē uxorē arbitrarier. Ei factuꝝ qc q̄. dicēda fuit dctiō:qc q̄:uti supfluēs: & metri rōe:& ex p̄scis exēplaribus:i qbꝫ utiq; ñ ē. Isthæc dctā expiri te.ita scribeñ.ē.& n te expiri:metri rōe ita exigēte.expiri āt p efficere:& cōpbare hic positū est. Et minus qd̄ dixi.nō:& qd̄ minus dixi.qa pes unus abūdaret v̄sui. Mihi caue iratus fuas.nō āt. caueto mihi eratus fuas.rōne metri legeñ. ē. Hinc mea te fide. nō:hinc te mea fide. eadē rōne scribeñ.est. Aestimatū.delēda fuit dctō te huic p̄posita:uti abundās. Ne me ignores. tollenda quoq; fuit dctō tu:q̄ hic erat interposita:inter ne:& me:metri rōne non patiente. Quū tu me seruū.addenda fuit hic:dctō tu.metri necessitate:q̄ supfluebat in p̄cedenti v̄su. Te p libero esse.notanda constructio infiniti esse.i. ut tu liber sis. Pignus hic me deseras.addēdas censuimus duas illas dictiones hic me:& v̄sus necessitate:& sensus concinnitate.hæc est tota summa orationis & sermonis tyndari:in qua diutius v̄satur:utpote q hic captiuus remaneret:facta hero suo abeundi potestate:ut eū monitū redderet:ne se desereret:sed oio redemptum ueniret.

Fac fidele sis fideli.fidele p fideliter positū est:ut Nonius ait:húc locum citās.itaq; illius autoritate scribēdū ē. Fidele.
& nō fidelis:ut fere hñt codices:sed qd̄ garrit Pius interp̄s:pperā interiectā esse hic dictionem sis:illū uaniloquū & amētem ut sæpe alias reddit:qñ uersus necessitas illā non solum admittit:sed reqrit. claudus.n. redderetur: atq; uno pede mutilus:id qd̄ ipse ignorauit. Sis.autē pro si uis.hortantis aduerbii locum tenet. Serua tibi me in ppetuū amicū.me pnomen hic interponi oportuit:& tolli ex seq̄ntibus: metri rōne. Atq; hunc inuētū inueni.

Obsecro infidelior mihi ne fuas q̃ ego sum tibi.
Tu hoc age.tu mihi herus nunc es:tu patronus:tu pater.
Tibi cõmendo spes opesq; meas.Ph.mandauisti᷒satis.
Satin habes mandata quæ sunt:facta si refero?T.satis.
Ph. Et si tua huc ornatus reueniam ex sententia?
Nunquid aliud?T.ut q̃primum possis redeas.Ph.res monet.
Eg. Sequere me:uiaticum ut dem nunc a trapezita tibi.
Eadem a prætore sumas syngraphum.T. quem syngraphum?
Eg. Quẽ hic ferat secum:ad legionem hinc ire huic ut liceat domũ.
Tu intro abi.bene ãbulato.Ph.bene uale.Eg.edepol rem meam
Constabiliui:quũ illos emi de præda a quæstoribus.
Expediui ex seruitute filium si dis placet.
At etiam dubitaui hos homines emerem an non emerem diu.
Seruate istum sultis intus serui:ne quoq; pedem
Efferat sine custode.at ego mox apparebo domi.
Ad fratrem modo captiuos alios inuiso meos.
Eadem percontabor adolescentem ecquis nouerit?
Sequere tu te ut amittam.ei rei primum præuorti uolo.

Parasitus.

Miser hõ ẽ: q ipse sibi qđ edat quærit: & id ægre inuenit.
Sed ille est miserior: q ægre quærit:& nihil inuenit.
Ille miserrimus est qui quũ esse cupit:quod edat: nõ habet.
Nam hercle huic diei: si liceat:oculos effodiam libens.
Ita malignitate onerauit omnes mortales mihi.
Neq; ieiuniosiorem:neq; magis effractum fame
Vidi : nec cui pcedat minus quicquid facere occœperit.

uel se ipso demonstrato.i.me tibi iam acq̃situ nouo bñficio deuincias:uel ægionẽ intelligit:quẽ ueluti amicũ in uentũ redimendo eius filiũ itex: inueniet sibi amiciorẽ. Tu mihi herus nunc es.tu addẽdũ fuit:metri necessitate:& ex codi.ãtiqs. Et si tua huc ornatus.si cõiũctio addẽda fuit:metri rõne:& sensus cõcinnitate.

Viaticum. Viaticũ ut dem nũc.nunc addi oportuit.ne ṽsus claudus incederet.Dicitur uiaticũ qcqđ ad uiam:siue ad iter se accingẽti:est necessariũ.uñ illud puerbiũ:suã cuiq; artem p uiatico esse.Viaticũ etiã:ut Gellius inqt.xvi.noct.att.capite sedo apud ueteres:imo apud.Q.claudiũ ãnaliũ pmo:p magna facultate:& paratu magno noue positũ ẽ:quũ inqt:simul forma: factis:eloquentia:dignitate:acrimonia: confidẽtia parit̃ pcellebat: ut facile intelligeretur magnũ uiaticũ:uideturq; græcos secutus:

εφοσιομ. q εφοσιομ.i. uiaticũ: & sũptũ uiæ ad aliaq; quoq; reχ apparatus traducũt:ac sæpe εφο σιαζε p eo dicũt:qđ ẽ istitue:& istrue. Eadẽ a ptore. eadẽ subaudiẽdũ uia:uel opa. sed nõ ascribẽdũ ẽ.qa id metri rõ non patitur:ppterea tollendũ curauimus. At etiã dubitaui.q̃si sui ipius repħensio est:q moratus quoquo mõ fuerit:dũ secũ aio uolueret an emeret:uel ne.

At ego mox apparebo domi.ita scribi metri rõ cogit: & sñiæ ẽt concinnitas: ut at. & mox addãtur:q̃ dictiones deficiebãt. Apparebo.adero.& psto ero. Eadẽ pcõtabor. eadem hic quoq;: ut paulo supra positũ ẽ: absq; substãtiuo:subaudiẽdo tñ: ut ẽt ibi.

Adolescẽtẽ ecqs nouerit.nõ ecquis adolescentem: qa ṽsui pes unus supflueret. Sequere tu.te ut amittã.addenda fuit dctõ tu:ex codi.antiquis:& sensus quoq; cõcinnitate.

Præuorti. Præuorti uolo.in primis operã dari.Dicimus puortere & puorti hanc rem.& huic rei.de quo uerbo in Amphitryone dictum est.

Miser homo ẽ q ipse sibi qđ edat q̃rit.Tetrametrũ hoc quoq; metrũ ẽ brachicatalectĩcũ septẽ pedibus structũ: quo iducitur Ergasilus ille parasitus:q & supius iductus fuit:ut iocũditate aliq̃ afficiat spectatores:dũ iterim ad alios exhibẽdos actus histriones se parãt.Is igitur nõ pperã tñ:neq; incõsulte adductus:parasiticũ ingeniũ & naturã:dũ fame & esuritione torq̃ntur ita expmit:ut nihil melius uerius q; pingi possit:id qđ nos ipsi i Brixia urbe galliæ cisalpinæ:atq; in ædibus Mag.Bernardini Martigenæ euidẽtissimo dephendimus experimẽto.in domestico quodã illius parasito:cui Isulo nomẽ fuit. Miser hõ est. Tria miseriæ gña cõmemorat:q̃ oĩa parasitis accidere solẽt:quãq̃ & cæteros nõnũq̃ afficiãt.pmũ ẽ:quũ hoi opus ẽ q̃rere sibi uictũ:& eũ ægre:hoc ẽ cũ difficultate inuenit.nã qbus paratus ẽ:ut parasitis apud mẽsas potẽtiox:nullã miseriã eẽ patet.Scdm:qđ & deterius ẽ: quũ ægre q̃rit:& nihil inuenit.i.quũ magna cũ indrustria:& totis uiribus id unũ studens:nihil tñ inuenire põt:& sic domũ redire:& suo sibi succo pasci:ut supius dixit:opus est.Tertiũ genus oĩum pessimũ est:quũ esuriens hõ nõ mõ nõ inuenit apud alios:sed neq; ipse prius qcq̃ habet qđ edat.hoc tertio miseriæ gñe affectus Ergasilus iste parasitus suã conq̃ritur infelicitatẽ. Quod edat.scribendũ est edat:nõ edit:recta latinitatis lege:ut sit fu:uel optatiui: nõ psens indicatiui:qđ qdem est facit:nõ edit:ut Sarrace.interps legit. Esse cupit.esse infinitus est ab edo.i.comedere. Ieiuniosiorem hoiem.s. Effractum fame.laceratum:ac ueluti dissipatũ.nõ.n.corrigendũ putamus effertũ.ut Pius censet. Nec cui pcedat minus.non.nec cui minus pcedat:qa abundaret uersus uno pede.

Ita uẽter gutturq̃.delẽda fuit cõiũctioq̃:post ita pperá interiecta in códicibus:metri rõe. Residẽt esuriales fe
rias.Sẽsus ẽ:ita uẽter:gutturq̃ meũ esuritione fameq̃ igẽti torq̃eatur. Residẽt esuriales ferias.i.ociãtur:agũtq̃ fe
rias esuritione plenissimas:eodem loq̃ndi mõ:quo dicimus:uiuo uitá:seruio seruitutẽ. Nõ ãt subitelligeñ.patior:
siue epiphonema est:hoc ẽ exclamatio:o scilicet esuriales ferias:ut Pius inaniloquus fabulatur.Feriæ dicũtur dies Feriæ.
festi:ĩ q̃bus ociãtur hoies:& a publicis ꝓuatisq̃ rebus exercendis uacãt:a feriendis uictimis:uel a ferẽdis epulis di
ctæ:ut Festo placet.Feraꝝ publicaꝝ ut Macrobius refert ꝑmo Saturnaliũ:gña sũt q̃ttuor.Aut.n.statiuæ sunt: aut
cõceptiuæ:aut impa-
tiuæ:aut nundinæ.Et
sunt statiuæ: uniuersi
populi cões certis &
constitutis diebus ac
mẽsibus: & ĩ fastis sta
tis ubseruatióibus an
notatæ.ĩ q̃bus ꝑcipue
seruãtur agonalia:car
mẽtalia:lupcalia.Cõ-
ceptiuæ q̃ quot ánis a
magistratibus uel sa-
cerdotibus concipiũ-
tur in dies uel certos:
uel etiam incertos: ut
sunt latinæ:sementinæ

Ita uenter:gutturq̃ resident esuriales ferias.
Licet parasiticæ arti maximam malam crucem.
Ita iuuentus ridiculos:inopesq̃ ab sese segregat.
Nil morantur iam lacones imi subsellii uiros
Plagipatidas: quis sunt uerba sine penu & pecunia.
Eos requirunt libenter qui quum ederint reddant domi.
Ipsi opsonant:quæ parasitorũ ante erat prouincia.
Ipsi de foro tam aperto capite ad lenones eunt:
Quã in tribubus aperto capite sontes condẽnant reos.

paganalia:compitalia.Imperatiuæ sunt:quas Consules uel ꝑtores ꝓ arbitrio potestatis indicunt. Nundinæ sunt Nundinæ.
paganoꝝ.i.rusticoꝝ:q̃bus conueniũt negociis ꝓpriis:uel mercibus ꝓuisuri dictæ Nũdinæ:at idẽ Macrobius ait:
ex Rutilii sña:q̃a romani ĩstituerint eas:ut octo q̃dẽ diebus in agris rustici opus facerẽt.Nono aũt die:itermisso
rure:ad mercatũ legesq̃ accipiẽdas romá uenirent.uñ & Nũdina romanoꝝ dea a nono die nascẽtiũ nũcupata:
q̃ dies lustricus dicitur:q̃a ĩ eo ĩfantes lustrãtur:& nomẽ accipiũt.uñ Nundinalẽ coquũ dixit Plautus ĩ aulu.q̃ in Lustricus
diẽ nonũ soleret ire coctũ.Suut ꝑterea Feriæ ꝓpriæ familiaꝝ:ut claudiæ familiæ:uel æmyliæ:seu Iuliæ: siue Cor dies.
neliæ.Et si quas ferias ꝓp̃as quæq̃ familia ex usu domesticæ celebritatis obseruat.uñ feriatũ hoiem.feriatá rem:
ꝓ ocioso dicimus.Sic Plautus ĩ milite:de machæra loq̃ns.Quia se iápridẽ feriatá gestitẽ. Esuriales ferias.ita di-
xit:ut mẽstruales ferias:ant ánuales:q̃ sint unius mensis:uel unius áni:dicere solemus. Licet parasiticæ arti ma- Feriatus.
ximá malá crucẽ.subaudiendũ pati:uel subire.nõ aũt scribendũ est liquet:ut ait Pius.contra oium codicũ litterá.
Ita iuuẽtus ridiculos.delenda fuit dictio iá:iterposita his:cõtra metri legẽ. Nil morãtur.scribẽ.nil:& non nihili
metri rõe.abũdaret.n.pes unus. Iá lacones.Laconia achaiæ regio ẽ.uñ Laconicus ager:& sinus appellatus a Tæ Laconia.
naro ĩcipiẽs achaiæ ꝓmõtorio.oppida ĩsignia hẽt Tænaꝝ:Amyclas.pheren.leutra. Therãmnem:& Spartá:q̃ alio Lacedæmõ
noie lacedæmon uocatur:a lacedæmone iouis & taygetæ filio:q̃ eá ædificauit.A laconia quoq̃ lacon deriuatur:
& lacenus.a.um.uñ lacones geminoꝝ sydus appellãt:castorẽ uidelicet & pollucẽ:q̃a ĩ laconia orti sunt:& spartæ
sepulti.Lacedæmon igitur nobilis urbs laconiæ olim fuit uiris & armis potens:ac libera gens:optimisq̃ moribus
ĩstructa:sed ĩprimis admirãdæ patiẽtiæ ac tolerãtiæ:id q̃d nedũ patet eius laconis exẽplo:q̃ quũ ĩuolutá pallio te
geret uulpẽ:nũq̃ ꝓpalare uoluit:q̃uis iterim acerrimis ab illa morsibus excruciatus:sed & plutarchi testimonio:q̃
eoꝝ pueros in ara cædi ad usq̃ mortẽ solitos ait:ut durarẽtur.quá diflagellationẽ græci διαμαστιγωσιν appel
lát:q̃d & Cice.scdo tuscu.q̃onũ sic testatur.Spartæ ṽo pueri ad ará sic ṽberibus accipiũtur:ut multus e uisceribus
ságuis exeat.Nõnũq̃ ẽt:ut quũ ibi essem audiebá ad necẽ:quoꝝ nõ mõ nemo exclamauit unq̃:sed ne igemuit q̃-
dẽ.Sẽsus igitur duplicitẽ ex his elici põt:uel supbiá diuitũ taxás:sic. isti adolescẽtes iá lacones suple facti.i.potẽtes:
& bonis moribus pleni:nihil ámplius curãt ĩfimos hoies:& imi subsellii:ut sumus nos parasiti:q̃ & in imis atq̃ ulti
mis subselliis stamus ĩ theatro ad spectãdũ:& ĩ ultia pte tori ĩ cœnis cõsidemus:uel illoꝝ auariciá tágẽs sic:nihili
faciũt ĩfimos hoies iá lacones factos.i.quáq̃ tátæ patiẽtiæ sint:ut inẽ patiẽtissimos lacones cõnũerari possint:ut po
te plagipatidas.i.plagaꝝ patiẽtissimos de quo uocabulo ĩ mostellaria latius dicemus. Quis sũt ṽba.q̃s ꝓ q̃bus
scriben.est.metri necesſ.i.q̃ nihil aliud q̃ ṽba hñt:nullá aũt ipsis diuitibus utilitatẽ fuerũt: quũ illi reqrát potius: q̃
postq̃ ederint:utilitatẽ eis reddát:& nõ ṽba. Sine penu.Dicimus hic penus:& hæc penus:q̃rte declina.Et hoc pe Penus.
nus penoris tertiæ.& hoc penũ peni secũdæ.& dicitur q̃cq̃d lõgæ usionis gratia cõttahitur & recõditur:ex eo q̃ ñ Penuarius.
ĩ ꝓmptu sit:sed itus:& pẽitus hẽatur:ut inq̃t Gelliꝰ.iiii.noct. atticaꝝ q̃ &.Ser.ix.lib. de ánotatióibꝰ suis loq̃ns: sic
ait:indistincte atq̃ ꝓmiscue annotabá:eaq̃ mihi ad subsidiũ memoriæ q̃si quoddá litteraꝝ penus recõdebá. Sed
& locus ipe in quo recõdũtur penus appellatur:ut q̃busdá placet:quũ ꝑcipue Festus hæc dicat.Penus uocabatur
locus in æde uestæ ĩtimus:similiẽ penuariũ significat oẽ id q̃d in penu reponitur:& ipm penu:& q̃d penu est. uñ
penuaria cella dicitur. Eos reqrũt libẽter q̃:& nõ:q̃ libenẽ:scribi debet:metri rõe:& iniæ cõcinnitate:pstat in ex-
probráda illoꝝ auaritia. Ipsi opsonãt.emũt opsonia.opsoniũ dicitur q̃cq̃d additur pani & uino.Inde opsono: &
opsonor ṽbũ de q̃bus ĩ mostellaria ápliter dicemus. Quæ parasitoꝝ.hoc dolet parasitus:sublatá eẽ sibi adipiscẽ
daꝝ cœnaꝝ rõnẽ:ob diuitũ auaritiá:q̃ quũ puderet átea:uel opsonatũ ire:uel ad lenones se cõferre:& ob id mitte
rẽt parasitos opsonatũ:& ad cõducẽdũ scorta si q̃ uellẽt:nũc ipsemet ea oia faciũt:ut parasitoꝝ ĩpensæ parcát: ac Opsoniũ.
ꝓpẽ auaritiá q̃ tenentur nullá pudoris hñt rõnem:sed apto capite ac sine cucullo & galericulo ꝓcedunt ad leno
nes.nõ aliẽ q̃ in tribubus:apto capite sontes reos condẽnãt. In tribubus.In curiis.Diximus in aulularia. Diui-
sam fuisse ciuitatẽ romaná in curias siue tribus.In unaquaq̃ igitur tribu erant iudices delecti:qui reos ex tribu

sua factos idicarēt:Sontesq̨ cōptōs cōdēnarēt:infontes ꝟo liberarēt.Ii aūt iudices aptò capite stabāt:ut ab oībus cōspicerentur:eoq̨ q̨ iustitia palá ab oībus uideretur.Itaq̨ apto scribeñ.est:& ita hnt ēt antiq codices:& nō opto. Et in tribubus quoq̨ nō ī tribu:legēdū:ita metri rōe postulāte:& snīæ cōciuitate. Ridiculos.nos parasitos.ī.ho
Terrúcius. mines derisiōe dignos.de quo uocabulo ī Amphitry.diximus. Terrūci faciūt.Terūcius nūmus plūbeus minimi ꝓtii appellatur:uñ puerbialiť dicimus Terrūcii facere:quū nihili pēdere rē significare uolumus:ut ēt. Assis facere.Terrūcius inqt Varro:a tribus unciis:qđ libellæ ualet quarta ps:sicut q̄drās assis. Quis agit hoc?ideſt: qs ad

Neq̨ ridiculos iam terrunci faciunt:sese omnes amant.
Nam ut dudum hinc abii:accessi ad adolescentes in foro.
Saluete inquā.quo imus una inq̄ ad prandiū?atq̨ illi tacent.
Quis agit hoc?aut quis ꝓfitetur inq̄?quasi muti silent.
Neq̨ me rident.ubi cœnamus inq̄?atq̨ illi abnuunt.
Dico unum ridiculum dictum de dictis melioribus:
Qui solebam menstruales epulas ante adipiscier.
Nemo ridet.sciui extemplo rem de compacto geri.
Ne canem quidem irritatam uoluit quisq̄ imitarier:
Saltem si non arriderent dentes ut restringerent.
Abeo ab illis:postq̄ uideo me sic ludificarier.
Pergo ad alios:uenio ad alios:deinde ad alios: una res.
Omnes compacto rem agunt:quasi in uelabro olearii.
Nunc inde redeo:quū me ibi uideo ludificarier.
Item alii parasiti frustra obambulabant in foro.
Nunc barbarica lege certūst ius meū omne persequi.
Qui concilium iere quo nos uictu & uita prohibeant:
His diem dicā.irrogabo multam:ut mihi cœnas decem
Dent meo arbitratu:quum cara annona sit: sic egero.
Nunc ibo ad portum hinc:illic mihi una est spes cœnatica.
Si ea decollabit:redibo huc ad senem ad cœnam asperam.

hæc animū aduertit? quēadmodū dicimus hoc age.& hoc agite. Scribēdūq̨ est agit. ex codi.antiqs:& nō ait.
Mēstrualis Quis solebā mēstruales.qbus unius mensis alimoniá mihi cōparare solebā.Scribēdū qs: ꝓ qbus: metri rōe.nā si qbus scribas: pes unus supsit. A mēse sit mēstrualis: ut ab áno áñualis:uel ánalis.
Menstruus Dicimus ēt mēstru
Menstrua. us adiectiue:ut menstruū opus.i.opus unius mensis:& ide Menstrua substātiue & pluralis nūeri:supfluuū illū humorē significat: quē singulis mēsibus emittere nō ꝓgnātes aut nō lactātes mulieres solēt. De cōpacto ex cōposito.data opa.q̄si de cōcordi & cōiūcto cōsensu. In uela
Velabrum. bro. Velabrum locus erat ī urbe roma apd auētinū mōtē:dictū q̨ eo uelis & ratibus uehērētur:illuc náq̨ ꝑterfluebat thybris.Proptius lib.iiii.Atqua uelabri regio patet ire solebat ceruleus pulsa p uada linter aqua.Sēsus ē Oēs unius snīæ erát & unius ꝓpositi:sicuti sunt:q oleū uendūt:ubi diuersæ tabernæ idē ꝓtiū poscūt. Nūc īde redeo ita scribeñ.metri rō exigit.nō.nūc redeo ide:qa claudicaret ꝟsus. Barbarica lege. Garrit & hoc loco Pius iterp̄s de more suo:dicēs:barbarica:dura īmiti crudeli inhūana:quo(ita.n.significare uult) illos uita spoliē:Delirat ꝑfecto:& uigilās sōniat:Barbari autore strabone qđ & ip̄e Pius asserit:oēs appellātur:q crasse loquūtur:quales sunt oēs ꝑter græcos.Barbaros ergo Plautus romanos ītelligit:& lege barbarica.i.romana īterp̄tādū est.Variáq̨ significat.Ná qntus Varius trib.p.legē tulit:ut q̄reretur de iis:quoq̨ ope cōsilio ue socii cōtra rē pu.arma sūpsissent.Itaq̨ parasitus respiciens ad illud qđ & ꝟbis pdit:iuuenes cōciliū iuisse de ꝓuádo ipsos uictu
Conciliū. & uita:ait se ꝑseq̄ uelle uis suū cōtra illos lege barbarica:tāq̄ cōtra rēp.parasitoꝝ deliq̄rint. Qui cōciliū iere.iere
Concio. ꝓ iniere scribeñ.est.ná iniere nō patitur metri rō:cui pes unus abundaret.Cōciliū dicitur a cōcio ꝟbo: qđ signifi
Conciliabulum. cat cōuoco:uñ cōcio appellata est:& populi multitudo cōgregata ad audiēdū aliquē orátē:& locus ip̄e & oratio itē cōcio noīatur:& ab eo ēt cōciliū:multitudo populi cōsulēdi gratia cōgregata dicitur:& ꝯciliabulū locus ī quo
Irrogare. conciliū cōgregatur. Irrogabo.iponá.ifligá.Ply.nō mō culpá:sed ēt multá ei irrogauit. Dent meo arbitratu.ita
Annona. scribi metri neces.cogit.& nō meo arbitratu dent.qa pes unus ꝟsui supflueret. Annona.Annona ab áno dicitur & significat áni alimoniá:nec solá frumētariá:sed aliaꝝ quoq̨ reꝝ.Cice.putará ánoná in macello cariorē fore. Illhic mihi una est spes cœnatica.ita scribi cogit ꝟsus ratio.non aūt.Est illhic mihi una spes cœnatica.abūdaret.n.
Decollare. pes unus. Decollabit.deficiet.ceciderit.metaphora est sūpta a baiulātibus ī collo onera:qbus īterdū uel ob nimiū pondus uel ob aliá causá:decidūt e collo.ide.n.decollare ꝟbū factū uidetur:quo ueteres ī hac significatiōe usos testatur Varro lib.ꝑmo de re rustica.Duo inqt īprimis spectasse uidētur italici hoīes ī agris:an colēdo possēt fructus p īpēsa ac labore reddere:& utrū salubris locus esset:an nō.Quoꝝ si alterutꝝ decollat:& nihilominus qs uult colere:mēte est captus:atq̨ ad agnatos & gētiles ē deducēdus.Diomedes hoc ꝟbū inqt apd ueteres decipio significat ut apud Plautū.una est q̄ decollabit.sed apd fenestellá aliť hoc ꝟbū capitur libro epitomatū scdo:quēadmodum Cæsar a piratis captus sit:utq̨ eos postea cæpit:& decollauerit:qđ ueteres securi cæsos dicebát. Ad cœná asperá.alludit ad uerba quæ ægio sibi dixerat superius Asper meus est cibus.

QVid est suauius q̄ bene rem gerere. Eodem tetrametro brachicatalectico metri genere: quo & superior: constat hæc scena. In qua solus Aegio senex introducitur: gaudens: ac sūmam læticiam ostendens ex prædictis: quia sibi fortunā fautrice: suis q; rebus se bene consuluisse existimaret: quū alteq; captiuorum suorum in aulidem ad redimendū filium dimisisset. narratq;: quo illum mō cum syngrapho prætoris abirem promiserit. & quid deinde fecerit. Bono publico. Ideo bono publico dixisse uidetur: quia ex quæstoribus captiuos hos duos emerat: quibus pro illis pecuniam dinumerauerat: in erariū peruētura: & sic bono publico futurā. Quisquā uidēt. figuratus sermo est: p synthesim. ut pars in frustra secant. Gratulanturq; eā rem mihi. mihi addendū fuit metri necessitate. aliter. n. uersus non consisteret. Restitādo. in moram detinēdo. Vix iam miser. Ita scribi uersus ratio exigit: & sequentem quoq; uersum legi. Ex gratulando eminellā. aliter. n. non consisterēt. Ex gratulando. positum uidetur: pro ex gratulantum mihi cō cursu. Emiuebā. pedibus constabam: uel uideri poterā: ita me pene sepultum detinebant. Do tyndaro. Do scribendū putauimus: tum ex cod. antiquis: tū uero: ex sententiæ concinnitate. Ille abiit demū. Demum scribēdū quoq; est. ex cod. antiquis. i. dest tandem discessit. non aūt domum: quum sequatur postea. Inde illico puortor domū. nam

Egio. vii

QVid est suauius q̄ bene rem gerere bono publico:
Sicut ego feci heri: quū emi hosce hoies: ubi q̄sq̄ uidēt:
Eunt obuiā. gratulanturq; eā rē: mihi ita me miseq;.
Restitando: retinendoq; lassum reddiderūt. uix iam miser
Ex gratulando eminebā. tandē abii ad prætorem: ibi
Vix requieui. rogo syngraphum datur mihi illico
Do tyndaro ille abiit demū: inde illico præuortor domū.
Postq̄ id actū est: eo ꝓtinus ad fratrē mei ubi sunt alii
Captiui: rogo: philocratē ex aulide ecquis omnium
Nouerit hic exclamat eū sibi esse sodalem. dico eum
Esse: apud me. hic extemplo orat: obsecratq; eum sibi
Vt liceat uidere: iussi illico hunc exolui: nunc sequere me.
Vt quod me orauisti impetres: eū hominem ut conuenias.

Tyndarus. viii

NVnc illud est quū me fuisse q̄ esse nemo mauelim.
Nunc spes: opes: auxiliaq;: a me segregāt: spnūtq; me.
Hic ille est dies: quū nulla uitæ salus sperabilis est mecū.
Neq; exilium exitio est: neq; adeo spes quæ hunc aspellat mihi.
Nec subdolis mendaciis mihi usq̄ mantellum est meis.
Nec sycophantiis: nec fucis ullū mantellum obuiā est.

Plautini sermonis lepiditatis nō uidet domū totiens admittere atq; iterare. Ad fratrē mei ubi sunt alii. Delēdas censuimus duas illas dictiones. Inde abii: quæ hic incassum post dictionem fratrem interpositæ erant. Hic exclamat. hic scilicet. aristophontes: qui & ipse captiuus erat apud ægionem. Nunc sequere me. delendam fuit dictio tu. post aduerbium nunc ascripta: uti superfluens. Et id notandum: uersum nihilominus hypermetrū eē: hoc est superabundare. ei syllabam illam ultimam me: quæ in scandendo ad sequentis uersus initium a uocali incipiente reflectitur: ut in aliis sæpe.

NVnc illud est quum me fuisse. Tetrameter acatalecticus est huius scenæ uersus octo pedes ferens. Tyndarus in ea solus secum loquens: ita tamen: ut a spectatoribus audiatur introducitur: suam calamitatem: atq; infelicitatem conquerens: posteaq̄ Aristophontē accedere ad se cum ægione uidit. Nam quum ille eū apprime cognosceret: ac philocratem: Tyndarus qđ & contigit ratus: fallaciam uidelicet suā detectū iri: sūmo dolore affectus. Nūc tempus inquit esse: in quo nunq̄ fuisse se: q̄ esse mallet. Notanda est constructio. Quū me fuisse q̄ esse nemo mauelim. uix enim a latinitate tolerari posse uidetur: quū sit tñ apte ordinari possit: quū ego mauelim fuisse nemo. q̄ me esse. A me segregant. Segregant: pro segregātur. actiuū pro passiuo positū est. ut sæpe alias apud hunc poetā est uidere. neq; addenda est dictio se: ut Pius interpres ait. contra oīum codicū scripturā. & ꝓcipue nulla urgente necessitate. Quū nulla uitæ salus. delenda est dictio meæ: quæ hic ascripta erat post dictionem uitæ: uti supfluens: metri necessitate: & sniæ congruitate. Quæ hunc aspellat mihi. nō: quæ mihi hunc aspellat: quia uersus nō constaret. Aspellat. amoueat: & ꝓcul pellat. Hunc. aristophontē. s. Neq; subdolis mēdaciis. nō aūt: neq; mēdaciis subdolis: quia pes unus uersui deficeret. Mātellū. tegmen. inuolucrū. fictū nomen uidetur a poeta. quū raro alibi uisū sit quanq̄ apud Varronē. Mantelium legatur quasi manutelium: ubi manus tergūtur: sed ibi codicē deprauatum cēsemus. aut certe: nō esse idē cū Mantello. Ná qđ Sarracenus ait: Mātellum ꝓprie genus penulæ esse: quā græci μandyam dicūt: uix apud nos habet ullā fidē. quū Suidas μανδύαν dicat esse genus uestis: qđ uocatur. λωρικιον. i. loriciū. Fucis. dolis: fraudibus. est. n. fucus color fictus: sed metapho- Mantellū. Mātelium. Fucus.

Offuciæ. tice pro faude accipitur:qua ueritas occultatur.Inde offuciæ pro fallaciis accipiŭtur:quò uocabulo usus est Plautus sæpius. Meis profidiis.& nõ pfidiis meis.& similiter. Nec malefactis est fuga.& nõ fuga est: metri ratiõe ita exigente. Patẽt pstrigiæ.fictiones & fraudes nostræ:quibus ægionis oculos fallere uolumus.quasi præstringiæ.a præstringendo:hoc est obtenebrãdo.de quo uerbo:& de uocabulo præstrigiator in Amphitryone satis diximus.præstrigiæ dicũtur res fictæ:quæ uidẽtur eẽ:& nõ sunt.& cũ r scribẽda est dictio:quũ a stringẽdo fiat: & eius scda syllaba longa est:ut patet hoc loco. Omnis res est palã.neq; ullũ iã de hac re negociũ est. Ita scribẽdus est ũsus.& supplẽdus metri necessitate. Quin occidam male: oppetãq; pestẽ heri uicem mei. hic quoq; uersus eadẽ ratione metrica ita scribendus est.nec scribendũ ullo modo: meãq;.sensus cõcinnitate.nemo.n. unq̃ dixit.ego oppetã pestẽ: uicẽ meã: secus est:heri mei uicẽ.sed & metri necessitas eadẽ dictionẽ ita scribi nõ sinit. Perdidit me delẽda fuit cõiũctio q; hic frustra interposita. Neq; iã seruare salus.nõ:neq; iam salus seruare:nã abundaret uersus. Quid cõminiscar ego? Ego addẽdum fuit. ad metri integritatem. Maximas nugas ieptiasq; uideo incœpisse: hæreo. Ita scribendus totus ũsus est:ut & suis cõstet pedibus:& sniæ integritas reddatur. qđ non aduerterunt interptes nostri sõniabũdi Pius & Sarracenus mutilũ interim uersum: & sepultam sentẽtiã relinquẽtes. Cõminiscar. confingam.

Neq; precatio meis perfidiis:nec malefactis est fuga.
Nec confidẽtiæ usquã hospitiũ est:nec diuerticulum dolis.
Operta quæ fuere aperta sunt:patent præstrigiæ.
Omnis res est palã:neq; ullũ iam de hac re negocium est.
Quin occidã male:oppetãq; pestem:heri uicem mei.
Perdidit me aristophontes hic qui uenit modo intro.is me nouit
Is sodalis philocrati & cognatus est.neq; iam seruare salus
Si uolt me potest:nec copia est.nisi si aliquã corde machinor
Astutiã.quã malũ?qd machiner?qd cõminiscar ego?
Maximas nugas:ineptiasq; uideo incœpisse hæreo.

Egio.Tyndarus.Aristophontes. vii

Eg. QVo illũ nũc hoiem foras ,pripuisse se dicã ex ædibus?
T. Nũc eni uero occidi:eũt ad te hostes tyndare. qd loqr?
Quid fabulabor?quid negabo?aut qd fatebor?mihi
Res in incerto omnis sita est:quid rebus confidam meis?
Vtinã te di prius perderint:q̃ peristi e patria tua
Aristophontes:qui ex parata iparatã rem omnem facis.
Occisa ẽ hæc res.nisi reperio atrocẽ mihi aliquam
Astutiam.Eg.sequere.hem tibi hominẽ:adi atq; eũ adloquere.
T. Quis est homo me hominũ miserior?Ari.qd istuc obsecro ẽ
Quod te meos dicam sic fugitare oculos tyndare?
Proque ignoto me aspernari.quasi me nũq̃ noueris?
Equidẽ tam sum seruus q̃ tu:etsi ego domi liber fui:
Tu usq; a puero seruitutem seruiuisti in aulide.
Eg. Edepol minime miror si is te fugit:aut oculos tuos.
Aut si te odit qui istum appelles tyndarum pro philocrate.

QVo illum nunc hominem foras prorupuisse se dicam ex ædibus.Versu tetrametro brachicatalectico:septem pedibus instructo cõstat hæc scena.In qua per aristophõtem captiuũ prorsus detegũtur fallaciæ Tyndari & philocratis.& ita omnia perturbata redduntur: ut & ægio senex iracundia percitus uix apud se sit:Tyndaroq; graues pœnas machinetur.& ipse Tyndarus iam nihil:nisi uerbera:compedes:& extrema omnia in se uentura expectet. Quo illum.ita scribi debet uersus:ut suis constet pedibus.non autem prorupuisse foras se dicam:quia pes unus abũdaret. Amonerat se:atq; subtraxerat Tyndarus a conspectu ægionis.dum adeuntem Aristophontem conspicatus esset:ideo senex hæc uerba pfert:de tyndaro loquens. Res in certo omnis sita est.Ita necessitate metri scribẽdus est:non res omnis in incerto:quia abundaret pes unus uersui. Perderent.pro perdidissent:tempus est pro tempore. Quã peristi e patria.i. ex libertate patria redactus es in seruitutem.Quod aũt nugatur pius.quid si non peristi:sed perrexisti legis?taceri doctius ab illo potuisset:quũ uersus ratio id uerbũ nequaq̃ admittat. Ex parata imparatã.delẽda fuit dictio re:his perperã interposita:contra uersus rõnem. Occisa est hæc res.i.desperata.& perdita.Occidi eni:& interfici etiã inanimata ueteres posuisse Nonius asserit:hunc locũ adducens:& Virg.in geor.dicentẽ.Atq; interfice messes. Adi atq; eũ alloquere.eũ addi coegit metri necessitas.nã claudicaret uersus. Quid istuc obsecro est. obsecro interiectiuam pticulã addere similiter ũsus rõ:& integritas coegit. Quod te meos dicã sic fugitare eadẽ cã:& hic uersus ita scribẽdus fuit:quæ qdẽ oĩa Pius & Sarra.interptes nõ uiderũt:mãcos:claudosq; iterum ũsus legẽtes. Aedepol

Occido.occisus. Interficio.

minime miror si is te fugit. Scribendus hic etiam uersus ita fuit: ut rectis ambularet pedibus. & fugit: nõ fugitat legẽ. qa id metri ratio nõ patitur. Vba sũt ægionis ad Aristophontẽ. Ne tu qđ fabuletur in auris imittas tuas. delenda fuit dictio istic: quæ ascripta erat post dictionẽ qđ: & addẽda ꝓpositio in metri necessitate: & sniæ cõcinnitate. Et isti illhic qui insputatur morbus. & metri ratio. & codices antiqui ita scribi regrunt uersum. nõ autẽ & illhic qui sputatur: ut legunt interꝑtes ꝓdicti. Comitialẽ morbũ intelligit: qui alio noĩe maior: & Sacer dictus est: Comitialis quia cerebrum: & cor: atq; animam ꝑcipue occupet: quæ partes sacræ in homine censentur. ut Galenus inquit. Et morbus

T. Aegio hic homo rabiosus habitus est in aulide.
Ne tu quod fabuletur in auris imittas tuas.
Nam istic hastis insectatus est domi matrem & patrem.
Et isti illhic qui insputatur morbus interdum uenit.
Proin tu ab isthoc ꝓcul recedas. Eg. ultro istũ a me. A. ain uerbo
Me rabiosum: atq; insectatum hastis meũ memoras patrem?
Et eũ morbũ mihi esse: ut qui opus sit me insputarier?
Eg. Ne uerere. multos isthic morbus homines macerat.
Quibus insputare salutare fuit: atq; profuit.
A. Quid tu ãt ẽt huic credis? E. qd ego credã huic? A. isanũ eẽ me?
T. Viden hunc q̃ inimico uoltu intuet? concedi optumũst.

herculeus: qa eo herculem laborasse aiũt. Et infantilis: quia infantes puerosq; imprimis apꝓhẽdere soleat. Comitialis autẽ: quia hoc morbo laborãtes maxime in Comitiis detegi solebant interrũpebãturq; Comitia quo die aliquis concidisset. Et lunaticus: q eum qui inter lunio cõceptus sit hũc morbum fere pati sit compertum: Vnde Serenus inquit. Est subiti species morbi: cui nomen ab illo: qđ fieri nobis suffragia iusta recusset: Sæpe etenim membris atro languore caducis Concilium populi labes horrenda diremit. Ipse deus memorat: dubiæ per tempora lunæ Conceptum talis quem sæpe ruina profudit. Sed & Epilepsia is morbus a græcis nominatur: a compræhensis & illigatis sensibus: affecto cerebro: aut eius uentriculis. επιλαμβανω enĩ græce significat appræhendo. επιληψισ: & επιληψια appræhensio. & morbus ipse: De quo & Manuel moscopulus apud græcos loquens præter Epilepsiæ nomen: puerilem appellari ait: quia ut plurimum in pueris accidit: herculeum: quia scđm aliquos herculi contigerit: sed qđ proximum uero est: quia herculis uiribus ad ipsum tolerandum sit opus Et sacrum: quia credatur numinis ira immitti: uel quia in sacro loco nascatur. Qui insputatur. Spuere est saliuam seu sputum eiicere uerbum neutrum: unde componuntur despuo: expuo: conspuo: & inspuo: prima itidem duo neutra uidentur: cetera actiua. Significant autem conspuo & inspuo sputo aliquem fœdo. A spuo quoq; sputo uerbum fit: & ab eo cõposita insputo cõsputo: & desputo oĩa actiua uerba eandẽ significationem habentia: quam habent conspuo & inspuo: quorum passiua sunt insputor. Consputor: & desputor: hoc est sputo fœdor & inquinor. Dicimus quoq; tam hominem insputari: q̃ eius morbum: aut rem: ut hoc loco: Qui insputatur: hoc est in quem morbum despui solet: siue: qui morbus insputari consuetus est: infra autem hominẽ respicit: quum ait: ut qui opus sit me insputarier. Ita enim scribi debet uersus: ut suis pedibus constet: non ut qui me opus sit: quia absidaret uersus. Ne uerere. loquitur Aegio ad tyndarum: qui quum dixisset superius: proin tu ab isthoc procul recedas: uisus est illhinc cedere & citato pede aufugere. Sensus est. Ne time: quia hic morbo comitiali laboret: neq; perpera aufugias: quia hic morbus multos mortales afficit: quibus si modo insputes: tibi salutare erit: neq; is morbus te corripiet: quandoqdem ita multis contigit & experientia magistra depræhensum est. Quibus insputare salutare fuit: atq; profuit. Salutare scribi cogit metri necessitas. & non saluti: quia uersus non constaret: sed mancus fieret. Et codices antiqui dictionem. is non habent: quæ utiq; superflueret. Ordo est. Quibus insputare: hoc est: contra quos spuere salutare fuit atq; profuit: aliis scilicet illis occurrentibus. Et hoc loco dtõ iunxit uerbum insputare: & neutrum acquisitiuum fecit. Sputo autem & saliua hominis Comitialem morbum regeri: & auerti solere Ply. docet libro. xxviii. naturalis hist. his uerbis. Omnium uero imprimis ieiunam saliuam contra serpentes præsidio esse docuimus. Sed & alios efficaces eius usus recognoscat uita. Iu despuimus Comitiales morbos. hoc est contagia regerimus. Videtur nanq; saliua & desputatio hominis uirtutem quandam intrinsecus habere: ut per eam: despuendo contra laborantes morbo comitiali: contagionem fugiamus: & morbũ ipsm non capiamus: Sic & libro. x. Idem Ply. Coturnicibus inqt: ueneni semen gratissimus cibus: quã ob causam eas damnauere mensis: simulq; comitialem propter morbum: despui solitum: unde factum est postea: ut quoscunq; morbos abominabiles despuamus. Sicq; in usu quotidiano habemus: ut Lazarinum uel Antonianũ ignem quum quis nominat despuamus: quasi morbos illos per saliuæ & sputi iniectionem a nobis emolientes & auerruncantes. Nec aliter uitia quædam animi horrenda despuimus. Vnde Claudianus: in consulatu honorii inquit: Torquati despue mores. Et Persius: Despuit in mores & penem arcanaq; lumbi runcantem. Et Plautus supra in asinaria. Teq; obsecro hercle: ut quæ locutus despuas. Viden hunc. non uiden tu hunc. Superfluit enim tu metri ratione. Sic quod tibi dixi. delenda fuit dictio ego: quæ hic perperam & abundanter interposita erat. Sensus est. Sic est illud qđ tibi dixi: hunc. s. esse rabiosum & morbo comitiali agitari.

Epilepsia. Spuere. Sputare. Insputare. Despuere.

Aegio. sic quod tibi dixi: gliscit rabies: caue tibi.
Eg. Credidi esse insanũ extẽplo. ubi te appellauit tyndarũ.
T. Quia suũ ipse interdum ignorat nomen: neq; scit qui siet.
Eg. At te etiam suũ sodalẽ esse aiebat. T. audiui. di magni:
Et quidem alcmæon: atq; orestes: & lycurgus postea.
Vna opera mihi sunt sodales: qua iste. A. at etiam furcifer
Male loqui mihi audes? nõ ego te noui? Eg. pol phanõ id qdẽ ẽ.
Non nouisse: qui istũ appellas tyndarũ: pro philocrate.
Quẽ uides eũ ignoras. illũ nominas quẽ nõ uides.
A. Immo iste eũ sese ait q nõ est: & qui uero est negat.
T. Tu repertus enim philocratem qui superes ueriuerbio.
A. Pol ego ut rem uideo: tu inuentus uera uanitudine. (mõ.
Qui cõuincas: sed q̄so hercle: agedũ aspice ad me. T. hem. A. dic
Te negas tyndarũ eẽ? T. nego inquã. A. tu te philocratẽ esse ais?
T. Ego inquã. A. tu ne huic credis? Eg. plus quidẽ q̄ tibi aut mihi.

Gliscit. crescit. At te etiam suum sodalem. uerba sunt ægionis ad tyndarum. & scribendum est: at te etiam. non at etiam te: metri necessitate. Dii magni. exclamatio est & quasi admirantis: & est hypermeter uersus. cui abundat una syllaba: ad sequentem uersum reflexa in scandendo. **Alcmæon.** Alcmæon atq; orestes: & lycurgus postea. Ita scribendum opinamur uersum. & non Alcinous: atq; orestes. ut legunt interpretes prædicti: & fere habent codices: Siquidem Tyndarus ueluti despuens: atq; detestans Aristophontem: quem paulo ante morbo desputabili laborare dixit: Similes illius adducere nititur: quorum uidelicet sodalicium non minus recusandum sit: q̄ Aristophontis. Scimus antẽ autore Seruio lib. xii. sexto. Alcmæonem filium fuisse Amphiarai auguris argiui: atq; eriphyles illius uxoris: quæ latentem bello thebano maritum Amphiaraum polynici prodidit monili accepto: qd' a Vulcano elaboratum & hermionæ p̄ pugnæ Cadmi uxori datum: ad Argiam adrasti filiam & polynicis ipsius uxorẽ peruenerat. Qui Amphiarius ductus ad p̄lium: hiatu terræ periit: Cuius filius Alcmæon postea matrẽ necauit: & est ut orestes furore correptus. Nam si alcinous legatur: qui fuit rex phæacum ditissimus: & cuius filia Nausicaa **Alcinous.** ulyxem naufragum suscepit: & duxit ad regiam patris: quiq; Alcinous hortos illos nominatos habuit perpetuis fructibus uirentes: in quibus pirum piro: & malum malo succedebat: & ficus fico: ita ut totum annum haberi possent: de quibus in. vii. odyssea Homerus late meminit: Nihil ad propositum fuerit: neq; ullam cum oreste & lycurgo: atq; Aristophonte rectam & consonam collegens sententiam. proinde Alcmæon scribendum curauimus: & non Alcinous. Super quo doctissimorum iudicium requirimus. **Orestes.** Orestes autem Agamẽnonis: & Clytæmnestræ filius fuit: qui Aegisthum patris sui occisorem: una cum Clytæmnestra matre: in patris sui ultionem interfecit: ut Homerus late differit: & i odysseæ principio: & alibi. quo in matrem scelere perpetrato: in furiam deuenisse fertur: quum sibi uideretur: occisæ matris imaginem ante oculos imminere facibus & serpentibus armatam exitium minitantem: de quo Virgil. Armatam facibus matrem & serpentibus atris quum fugit: ultricesq; sedent in limine diræ &c. Quo furore se purgaturus: in Colchos cum Pylade profectus ad aram dictymæ dianæ confugit. Ibiq; demum resipuit: & ab infestatione maternæ umbræ liberatus est. **Lycurgus** Lycurgus uero: non is lacedæmoniorum princeps & uir clarissimus: ut Sarracenus putauit: qui leges sanctissimas lacedæmoniis condidit. de quo Plutarchus in eius uita late dissent. Neq; alter Nemeæ regionis rex: hypsipylen Thoantis regis filiam pro filio nutricem habuit. de quo Statius libro quinto. theb. Loquente hypsipyle adrasto argiuorum regi. Claro generata thoante seruitium hypsipyle uestri fero capta lycurgi. Sed alius thracum rex: uel ut alii uolunt macedonum: qui bacchum deum esse negabat: quũq; illum audacter contemneret: ut Seruius ait: in eam deuenit insaniam: ut uites baccho ipsi dicatas amputare se existimaret: & sua sibi crura succiderit. Tres igitur isti Alcmæon: Orestes: & lycurgus rectissime a Tyndaro dicuntur eadem opera: hoc est eadem ratione: & eodem modo sibi sodales fuisse: qua & Aristophontes: utpote insani: & non minus furoribus agitati: q̄ ille: ut dictum est. **Phanos:** Phanon. manifestum. clarum. græcum est nomen φανος. & φαινω: ac φαινομαι uerba significant appareo. uel luceo.

Qui non est esse. delendum fuit uerbum esse: uti superfluens: metri ratione. Tu repertus enim. non tu enim repertus. eadem metri ratione. **Veriuerbium.** Veriuerbio. Veriuerbium posuit: pro uero uerbo: & uero sermone. nam a uero & uerbum compositum est. quẽadmodum a deorsum & uerbum Deuerbium quoq; dicitur: hoc est extremitas & desinentia uerbi: quasi deorsum tendens ṽbũ. **Deuerbiũ.** Ausonius. Ad noua uix memorẽ deuerbia coge senectã.

Tu ne huic credis. uerba sunt Aristophontis ad ægionem. Plus quidem q̄ tibi aut mihi. ægionis uerba sunt: & ita scribi debet: & metri necessitate. quia aliter uersus non consisteret: & sententiæ ac sermonis latini cultiori ordine. Reconciliasse. idest reconciliauero: & recuperauero. Tun te gnatum esse huic memoras liberum. addendæ fuerunt duæ illæ dictiones: esse huic: metri necessitate: & sententiæ concinnitate.

Quid est ut scelestus. uerba sunt ab irato:ac dolore accenso Aristòphònte prolata:qualia furore pciti consue uerunt truncata & mutila proferre. Nunc is te ludos facit. ita scribendum est:& non iste ludos facit. ut sit sensus. nunc is:hoc est iste tyndarus facit te ludos: idest ludit te.& fallit. Est miserorum. Sententia catholica: ut qui in miseriam deuenerint. fere melioribus & felicioribus inuideant. Iam profecto aliquid.non:profecto iā aliquid:quia pes unus uersui deficeret. Quod redimere ait se. Ita scribi uersus integritas requirit. non: redimere se ait. Neutiquā. idest nullo modo. ita enim scribi debet. ex codicibus antiquis:& politiori latinitate. nō Neutiq̄ue unquam. Dicimus etiam neutiq̄. fere in eadem significatiōe. Terentius. Nam de re ducenda:id uero neutiq̄ honestum esse arbitror.

Miseri felicibus inuidere solēt.

Neutiq̄.

Neutiq̄.

Nam ille quidem quē tu memoras esse hodie hinc abiit aulidē.
Ad patrē huius. A. quē patrem:qui seruus est? T. & tu quidem
Seruus & liber fuisti. & ego me confido fore
Si huius huc reconciliasso in libertatem filium.
A. Quid ais furcifer? tun te gnatum esse huic memoras liberum?
T. Non equidem me liberū:sed philocratem esse aio. A. quid est?
Vt scelestus. ægio nunc is te ludos facit. nam is est
Seruus ipse:neq̄ præter eum quisq̄ ei seruus fuit.
T. Quia tute ipse eges in patria:nec tibi qui uiuas domist:
Omnis inuenire similes tibi uis. non mirū facis.
Est miserorū:ut male uolentes sint:atq̄ inuideant bonis.
A. Videsis ægio:ne quid tu huic temere insistas credere.
Atq̄ ut perspicio iam profecto aliquid pugnæ edidit.
Filium tuum quod redimere ait se:id neutiq̄ mihi placet.
T. Scio te id nolle fieri:efficiam tamen ego id:si di adiuuant:
Illum restituam huic. hic autem in aulidem me meo patri.
Propterea ad patrem hinc amisi tyndarū. A. quin tute is es:
Neq̄ præter te in aulide ullus seruus istoc nominest.
T. Pergin seruum me exprobrare esse:id quod ui hostili obtigit?
A. Enim iam nequeo contineri. T. heus tu quid agis? quin fugis?
Iam illhic nos insectabit lapidibus:nisi illhunc iubes
Compræhendi. A. crucior. T. ardent oculi. fune opus ægio.
Viden illi maculari corpus totum maculis luridis?
Atra bilis agitat hominē. A. at pol te si hic sapiat senex.
Atra pix agitet apud carnificē:& tuo capiti inluceat.
T. Iam deliramenta loquit̄. laruæ stimulant uirum.
Eg. Hercle:quid si hunc cōpræhendi iusserim? T. sapias magis.
A. Crucior lapidē me non habere ut illi mastigiæ
Cerebrum excutiam:qui me insanum uerbis concinnat suis.
T. Audin lapidem quæritare? A. solus te solū uolo.
Aegio. Eg. isthinc loquere siquid uis:procul tamen audiam.

Enim iam nequeo contineri. Ita scribi cogit metri ratio. non enim uero: quia abundaret uersus. Iam illhic nos insectabit. pro insectabitur. hoc enim ūbum in actiua positione usurpauit: quum deponens sit. & scribēdum censuimus illhic: unica dictione. non illic hic: ut legunt Pius & Sarracenus interpretes. Viden illi. non: uiden tu illi. tu enim abundat uersui. Luridis. pallidis. luridus ut Festus ait: dicitur supra modum pallidus. quidam quasi lotidum dictum existimāt luridum: a loro: quasi loro percussum & liuidum factum.

Luridus

Atra bilis. nigra cholera. Melancholia a græcis dicta. μελασ enim nigrum significat. & χολη cholera: siue bilis. Bilim choleram dicimus. unde biliosi cholerici appellantur: quanq̄ aphri: ut Festus inquit: Bilim uocent semen humanum humi profusum. Qui & Atrambilem ab atro animi uitio dici ait. & atrū appellari nigrum: idest a candore remotum:

Melancholia.

Bilis.

Atrum.

Et tuo capiti inluceat. Ita scribi cogit uersus ratio. non autem: tuoq̄ capiti: quia abundaret pes unus. Crucior lapidem me non habere. Ita quoq̄ scribendum est: & non: lapidem non habere me: quia pes unus uersui deficeret. Si adites propius. idest si eas propius. ex ad & ito. as. compositum est adito: & simplici d scribendum est: quum sit breuis prima syllaba. neq̄ scribendum est: adbites: ut corrigit insanus pius: hoc est accedas. nam si a uerbo betere componere uelit: qd' tamen uerbum sic compositum uix ut puto reperit: non adbites: sed adbetas faceret in futu

Aditò. as.

Denasare rō optatiui: ut appetas: oppetas: legas. Denasabit. naso priuabit: uerbum nouum a poeta oppido q̄ licenter fi-
Mordicib9 ctum a de: & naso. Mordicibus. a mordendo fit mordicus: & mordicibus: quo utroq; utuntur poetæ aduer-
Mordicus. bialiter: pro morsu: & morsibus. Plautus in menæchmis. Iamdudum oportuit nasum ademptum mordicus. Idem in aulularia. Asini me mordicibus scindant. boues incursent cornibus. Ita Nonius marcellus. testatur. & ita hoc loco positum uidetur. pro morsibus. nam mordicus nequaq̄ scribendum est: ut legunt Pius & Sarracenus inter-
Abnutare. pretes: metri ratione refragante. Iube uinciri. non iube, me uinciri. abundat enim me: metri ratione. Abnutas. Abnutare: ut Festus ait: ē sæpe abnuere. abnuebat enim tyndarus Aristophonti a longe: sene non perspiciente: illi utiq; innuens: ne ulterius pgrederetur in propalando ægioni: ipsum non esse philocratem sed nescius Aristophōtes doli eorum: persistebat in sententia.

Quod neq; pes unquā neq; caput compareat. ordo & sensus est. Garriet: id scilicet. quod idest propter qđ neq; pes neq; caput unq̄ compareat. hoc est ambages & nugas dabit: quibus neq; pricipium: neq; finis satis inueniatur. Armenta adsunt. Rursum Aristophontem insanum esse: & furiosum ait: ex aiacis compa-
Aiax telamonis. ratione. Scimus autem Aiacem illum telamonis filium: do-

T. Nāq; ædepol si adites propius: os denasabit tibi
Mordicibus. A. neq; pol me insanum ægio esse creduis:
Neq; fuisse unq̄: neq; esse morbum quē isthic autumat.
Verum siquid metuis a me: iube uinciri uolo.
Dū isthic itidem uinciatur. T. imo enīuero ægio
Istic qui uolt uinciatur. A. tace modo ego philocrates
False faciam ut uerus hodie reperiare tyndarus.
Eg. Lōgius quid mihi abnutas? T. tibi ego abnuto? qd agat si absis?
Quid ais? quid si adeā hunc insanū? T. nugas ludificabitur.
Garriet: quod neq; pes unq̄: neq; caput cōpareat.
Eg. Armenta absunt: aiacem hūc quū uides ipsum uides.
Nihil facio: tamen adibo. T. nunc ego omnino occidi.
Eg. Nunc ego inter sacrū saxūq; sto: nec quid faciam scio.
A. Do tibi operam aristophontes: siquid ē quod me uelis.
Ex me audibis uera: quæ nunc falsa opinare ægio.
Sed hoc primum expurgare tibi uolo: me insaniam
Neq; tenere: neque mi esse ullū morbū: nisi quod seruio.
At ita me rex deum atque hominū faxit patriæ compotē:
Vt isthic philocrates non magis ē q̄ ego aut tu. E. cho dic mihi.

lore armorum achillis: ulyssi adiudicatorum a græcis ducibus in furorem deuenisse: ita ut per exercitum armenta passim cederet: duosq; tauros: quos domi alligatos tenebat flagellis percuteret: existimans se per armenta duces græcorum cedere: per hos autem tauros Agamēnonem: & Vlyssem: unde a Sophocle poeta græco Tragœdia facta est de illo: cui aiax mastigophoros: hoc est flagellifer est nomen: de quo meminit Iuuena. dicens: Hic boue percusso mugire agamēnona credit. Inquit ergo Plautus. Armenta hic non sunt: quæ cedat Aristophontes. uerum in cæteris aiacem ipsum hunc existimare potes. ita furore & insania uexatur. Fuit & alter Aiax:
Aiax oilei. Oilei filius in currendo pernix: sed minor telamonio & membris & uiribus: ut Homerus testatur libro scdo iliados. quanq̄ peritia uibrandæ utendæq; lanceæ inter omnes græcos facile princeps: cuius ob noxam & furias: hoc est ob amorem nimium in Cassandram priami filiam: cum qua in templo palladis concubuerat: pallas exu-
Prouerbiū inter sacrū saxūq; sto. rere classem argiuum atq; ipsos potuit sūmergere ponto: ut inquit Virgil. primo æneidos. Nunc ego inter sacrum saxumq; sto. scribendum est ego metri necessitate. non ergo: ut legunt Pius & Sarracenus: contra metri legem. idest: nunc ego sum ad ultimam miseriam redactus: & in periculo euidentissimo constitutus: non aliter q̄ fera: quam in percutiēdis fœderibus ferire & occidere saxo mos fuit: prouerbium enim uidetur: Inter sacrum saxumq; sto. tractum a consuetudine illa feriendorum fœderum: de qua meminit Virgil. libro. ix. æneidos. Et cæsa iungebant fœdera porca. Nam pater patratus ueste sacerdotali amictus: porcum templo & sacris iam paratis admotum silice feriebat in hæc uerba prorumpens: Iuppiter ita feriat: uter fuerit ille: ab hoc fœdere desciscentem: sicuti ego hunc porcum ferio: quibus effatis: silice inter sacra porcum feriebat. qui anteq̄ saxo percuteretur: meri-
Prouerbiū Redactus ad anchorā sacrā. Anchora sacra. to in uitæ discrimine stare dicebatur. Simile ferme est. Redactus ad Anchoram sacram: quo & Lucianus: & Thucydides utuntur: id autem hac causa dici putatur: q̄ Nautæ fluctuoso: atq; importuno mari agitati naufragium extimentes: Anchoram neptuno dicabant: eaq; sacra Anchora appellabatur. hinc prouerbium natum. ut quum ad extremum periculum quis redactus sit: dicatur ad Anchoram sacram compactus. Expurgare. ex animo & mente tua tollere: & emaculare. Rex deum. deum pro deorum scribēdum est per syncopam. quia deorum non patitur lex metrica: Superflueret enim pes unus uersui quod nostri interpretes non uiderunt deorum legentes. Quā ego aut tu. non q̄ aut ego: aut tu. nam aut primo loco superfluit: metri ratione. neq; in anti-

quis codicibus est. Quem dixi a principio tibi. non: quem dudum dixi.nam dictio illa dudum uacat: neq; eam uersus lex patitur. Hoc secus si reperies.non:hoc si secus reperies:eadem metri ratione scribendum est.

Deliquio.diminutioni.datiui casus est. Deliquium enim: ut Festus ait:proprie dicitur defectus:a delinquendo:unde deliquium solis inquit dictum:q delinquat in cursu suo.& delinquere est pretermittere qd' non oportet praeteriri.hinc deliquia & delicta. Deliquum autem minus significare asserit apud Plautum.ut in casina.Sine amet.sine qd' libet id faciat:quando tibi nil domi deliquum est. Deliquiū. Delinqre. Deliquum

Enim non fuit. non:enim uero. quia uero

Quis illic igitur est? A.quem dixi a principio tibi.
Hoc secus si reperies:nullam causam dico:quin mihi
Et parentū & libertatis apud te deliquio fiet.
Eg. Quid tu ais? T.me tuū eē seruū:& te meū heq;. E. haud istuc rogo.
Fuistin liber? T.fui.A.enim nō fuit nugas agit.
T. Qui tu scis? an fortasse fuisti meae matri obstetrix?
Qui id tam audacter dicere audes? A.puer; te uidi puer.
T. At ego te uideo maior maiorē.hem rursum tibi
Rem meā non cures si recte facias.num ego curo tuam?
Eg. Fuit ne huic pater thesauro chrysonicochrysides?
A. Non fuit.neq; ego istuc nomen unq̄ audiui ante hunc diem.
Philocrati theodoromedes fuit pater.T.pereo probe.
Quin tu quiescis directū cor meū:ac suspende te:
Tu sussultas:ego miser uix asto prae formidine.
Eg. Satin istec mihi exquisitum est:fuisse hunc seruum in aulide:
Neq; esse hunc philocratē? A.tā satis q̄ nunq̄ inuenies secus.
Sed ubi is nunc est? Eg.ubi ego minime:atq; ipsus se uolt maxie.
Tum igitur ego erūnatus deartuatus sum miser.
Huius scelesti technis:qui ut lubitum est:ductauit dolis.
Sed uidesis.A.quin exploratum dico:& prouisum hoc tibi.
Eg. Certon? A.quin nihil unq̄ inuenies magis hoc certo certius.
Philocrates iā inde usq; amicus fuit mihi a puero puer.
Eg. Sed qua facie est sodalis tuus philocrates? A.dicam tibi.

abundat uersus mensurae. Rem meam nō cures:Ita scribi cogit uersus ratio,nō autem.Meā rem non cures.qa abundaret pes unus. Nū ego curo tuā . continuata sunt tyndari uerba. ut patet ex sensu ipso apto & concinno. non autem Aristophontis ut somniat Pius. Quin tu quiescis.tu addendum fuit:metri ratione.quia pes unus uersui defuisset. Directum.cruciatū.Directi dicuntur crucifixi: ut Nonius ait : quasi in diem erecti.Varro. apage in directum a domo nostra istam in sanitatem.Festus autem Directum iquit dicebāt per antiphrasin uolentes significare malum diem.Iccirco indirectum a Varrone dictum:in malū diem.uel in malā crucem significare uidetur. Directum Ac suspende te.idest placidum & trāquillum psta. Suspensus dicitur placidus & silens ut Nonius tradit .Teren.Haec ubi ego audiui: ad fores suspenso gradu placide ire perrexi.Et alte ligatus.Virg.v.aen. Quo tendat ferq; malo suspēdit ab alto.Et sollicitus idem suspensi Eurypylū scitatū oricula phoebi mittimus Plautus. Vix compos mentis sum.ita mihi suspendit animū.Et significat suspendo interdū pendendo strangulo.Unde suspendium.Gellius Suspendio uitam finiuit. Suspensus. Suspendo.

Sussultas.sursum saltas.Illud significat.Cor sibi pectus tundere:ut cōsueuit his:qui aliqua anxietate:& cura maxima agitantur. Satin istuc. uerba sunt aegionis ad aristophontem. Et est modus loquendi cum interrogatione prolatus.ac si dicat.Est ne ita tandem certo:ac uero: & sine ulla dubitatione? Tam satis q̄.per aposiopesin:quasi dicat:q̄ q me uides. Nunq̄ inuenies secus. ita scribēdum est. absq; dictione hoc:quae abundabat.& propterea delendā censuimus.metri ratione. Sed ubi is nunc est.continuata sunt aristophontis uerba.Interim.n.Tyndarus sibi praetimēs illhinc discesserat. Erumnatus.laboribus & calamitatibus oppletus.quid sit erūna dictum est in amphytrioñ. Deartuatus.uiribus effractus:quasi per artus concisus.Deartuare inquit Noñ.est quasi per artus concidere:hunc locum citans:& alium in sequentibus:Dilacerauisti.deartuistiq; opes.confecisti omnes res atq; rationes meas.Dupliciter hoc loco peccasse Pius interpres uidetur.primū quidem legens dearmatus:hoc est philocrate spoliatus:ut inquit:pro deartuatus:Deinde quum alibi derūcinatus legi asserens:Runcinā telum rusticanum asserit ad uepreta extirpanda.Si enim legisset Ply.nō telum rusticanum ad uepreta extirpanda runcinam dixisset:sed fabrile instrumentum:quo ligna leuigātur:& poliuntur:ut in asinaria latius diximus. Deartuare. Technis.dolis:artibus:astutiis.τεχνη graece dicitur. Technae. Qui ut lubitū est.nō:qui me ut lubitum est: quia dictio me superabundat uersus rationi:licet subaudiatur. Sed uide sis.admonitio quasi est aegionis ad aristoph.ut uideat:ne perperam & falso eum uerbis suis fallat. Exploratum.clarum:certum: & manifestum. Sed qua facie est sodalis tuus.nō.est tuus sodalis:quia abundaret uersus.

Macilento ore:naso acuto:corpore albo:& oculis nigris:
Subruffus aliquantum:crispus:cincinnatus.Eg.conuenit.
T. Vt quidē hercle in mediū ego hodie pessume processerim.
Ve illis uirgis miseris:quæ hodie in tergo morientur meo.
Eg. Verba mihi data esse uideo.T.quid cessatis compedes
Currere ad me:meaq; amplecti crura:ut uos custodiā?
Eg. Satin me illi hodie scelesti capti cæperunt dolo?
Illic seruum se assimulabat:hic sese autem liberꝝ.
Nucleū amisi:reliquit pignori putamina.
Ita mihi stolido suis os subliuere offuciis.
Hic quidē me nunq̄ irridebit.colaphe.cordalio.corax.
Ite istinc:efferte lora.Co.nū lignatū mittimur?

Aegio.Lorarius.Tyndarus.Arist.

Eg. INiicite huic actutū manicas mastigiæ.
T. Quid hoc est negocii? quid ego deliqui? Eg.rogas?
Sator:sartorq; scelerꝝ:& messor maxume?
T. Non occatorem dicere debebas prius?

Vt quidem hercle.uerba sunt Tyndari intra se loquentis:& respondentis ad uerbum illud cōuenit:qđ ipse in aliam significationem transfert:ac si dicat:decet:& conueniens est. Vt uos custodiā.simile hoc & illi:qđ in
Nucleus. asinaria dixit custos carceris. Capti.captiui. Nucleum amisi.Nucleus a nuce deductus: illud significat qđ
Enucleate. in nuce tenerum includitur Plautus in curculione.Qui nucleos e nuce esse uult frangit nucem.Inde fit uerbum
Putamina. enucleo:qđ proprie est aperio:& nucleū extraho.& per metaphorā accipitur pro declaro & explano.a quo enucleate aduerbium:hoc est aperte & manifeste. Putamina.hoc est rem uilem:& nullius p̄tii:qualis est hic tyndarus mihi pro philocrate relictus. putamina inquit Non.nō solum arborum:uerum omniū rerum purgamēta. Nam quicquid ex quacūq; re proiicitur:putamen appellatur:& adducit hūc locum. Ita mihi stoli
Sbliuere os do suis os subliuere offuciis.Versus hic ita scribendus est: metri necessitate:& sentētiæ concinnitate: nō sursum uersus os subliue re of.ut fere habēt codices:& interp̄tes nostri insubidi legunt cōtra uersus rationem:& clarissimum sensū: qui est:ut dicat: philocratem & tyndarꝝ sub liuisse ipsi ægioni os suis offuciis.hoc ē decæpisse: & ueluti pigmentis os sibi illiuisse tractum de consuetudine puerorum: qui dormientibus os illinere:& pingere consueuerant:ita ut excitati postea picto ore inambularent nescientes eō se
Offuciæ. pigmento & fraude illitos. Offuciis. fallaciis:a fuco:qui color fictus dicitur.& metaphorice pro fraude accipitur. Hic quidem me nunq̄ irridebit.Iratus senex in tyndarum ultionem parat:uocatq; carnifices seruos:qui illum uinciant:& in pistrinū trudant. Efferte lora.delenda fuit dictio atq;:metri ratione illam non tolerante.
Colaphus. quæ is antescripta erat. Colaphe.chordalio.corax.nomina sunt fere ab officiis indita.quia colaphos incuteret
Chordalio primus.alter chordis & neruis uinciret tertius raperet:uel inclamaret:ut coruus.
Corax.

Niicite huic actutū manicas mastigiæ.Versus est trimeter acatalecticus:sex pedibus constans:exacerbatio continetur in hac scena ægionis scenis in tyndarum:uerbis Aristophontis dep̄hensum:nō esse philocratem:ut se mentitus erat.& quædam in illum cum repræhensione interrogationes:eiusdēq;
Actutum. responsiones:& defensiones:Et tandem in lapicidinas abductio. Actutum.illico: q̄primum.hanc dictionem addi coegit metri ratio:nam pedes duo uersui defecissent:& solis quattuor ambularet. Est aūt actutū
Sator. ab actu deriuatū: idest a celeritate: ut ait Priscianus. Sator sartorq; scelerū.Versus ita scribi debet:ex recto &
Sartor:& consequenti sensu.Sator a serendo dictus est:hoc est seminator:unde satus pro seminato & genito dicitur.Sartor
sarritor. autem:qđ & Sarritor scribitur:a sarriendo fit.Sarrire autem ueteres purgare dicebant.unde sarculum instrumen
Sarrire. tum rusticum:quo terra purgatur.Hora. Patrios findere sarculo agros:qđ & Festus ait. Occare autem:& occa-
Sarculum. tor:ut idem Festus ait:ab occidendo dictum: q̄ grandes terre cedant globos:ut diximus in amphitryone etiam
Occare. ex Marcelli snia.Columella libro scdo.capite.xiii. Tritici inquit modii quattuor uel quinq;:bubulcorum operas
Occator. occupant quattuor.occatoris unam.Sarritoris duas primum:& unam quum iterum sarriuntur:Runcatoris unā
Runcare. Messoris unam & dimidiam.Runcare autem est eruere & euellere:a quo runcatio euulsio inutilium herbarum
Runcina. & ueprium. Et runcina dea:quæ runcationi præerat:& instrumētum leuigatorium:de quo in asinaria diximus.
Sarctor. Sarctor autem per c & t a sarcio uenit:qđ est integrum facio:ut ait Festus & significat eū:qui uestes sarcit: & suit.
Sarcio. Non occatorem.Addi opportuit Non ex Marcello uersum hunc citante:& metri necessitate. nam pes unus uersui deficeret.& legendum est interrogatiue.Tyndarus enim:qui se satorem:& sartorem scelerum : ac messorem appellari audiuerat:uolens rem in iocum ueluti adducere:ut sic ægionis iracundiam deleniret: non occatorem inquit dicere debebas prius:q̄ sartorem:quū semper occent prius q̄ sarriant rustici?Eo uidelicet ordine colendi : quem & Columella:ut supra sequitur.

Decet innócentem sic seruóm. Sic addendum fuit:& metri necessitate & sentētiæ cōcinnitate. Sed quid negocii. subaudi est. Deartuauisti. demembrasti. dilacerasti. & scribendū est: deartuauisti:& non deartuasti: ut legit:& cōmentatur Pius:cōtra metri rationem. nam quinq; tantum pedibus uersus ambularet:cui sex debentur. Confecisti. occidisti:necasti. Et meis fallaciis. addenda fuit dictio meis:metri ratione ita postulante:& sensus cōgruitate. Parui id estumo. paruifacio inquit quicquid in me seruire potes:etiam si mortem mihi incuteres:dum modo nō peream ob scelus:& malefacta. addendum fuit id. necessitate metri. quia aliter uersus claudicasset. At erit mihi hoc factū. Ingenue & non seruiliter loquentem Tyndarum poeta īducit:in quo utiq; decorum seruauit.

Nam semper occant prius:q̄ sarriunt rustici.
Eg. At ut confidenter mihi contra astitit.
T. Decet innocentem sic seruom:atq; innoxium.
Confidentem esse suum apud herum potissimum.
Eg. Astringite isti sulcis uehementer manus.
T. Tuus sum. tu has quidem uel præcidi iube.
Sed quid negocii:quaóbrem succenses mihi?
Eg. Quia me meamq; rem:quod in te uno fuit:
Tuis scelestis falsidicis fallaciis
Dilacerauisti: deartuauistiq; opes:
Confecisti omnes res:atq; rationes meas.
Ita mihi emisisti philocratem fallaciis.
Illum esse seruom credidi:te liberum.
Ita uosmet aiebatis:itaq; nomina
Inter uos permutastis. T. fateor omnia:
Facta esse ita ut dicis:& meis fallaciis.
Abisse eum abs te mea opera atq; astutia.
An obsecro hercle te id nunc succenses mihi?
Eg. At cum cruciatu maximo id factū st tuo.
T. Dum ne ob malefacta peream parui id æstumo.
Si ego hic peribo: ast ille ut dixit:non redit:
At erit mihi hoc factū mortuo memorabile:
Meum herum captum me ex seruitute atq; hostibus
Reducem fecisse liberum in patriam ad patrem:
Meūq; potius me caput periculo
Præoptauisse:q̄ is periret:ponere.
Eg. Facito ergo hoc ut acheronti ducas gloriam.
T. Qui per uirtutem peritat:is nō interit.
Eg. Quando ego te exemplis pessimis excruciauero
Atq; ob sutelas tuas te morti misero:
Vel te interiisse:uel periisse prædicent.
Dum pereas:nihil interdico:dicant uiuere.

Optare.

Præoptauisse. præelegisse. optare. n. est eligere. Virg. Pars optare locum tecto. Terentius. Quæ sese optauit parare hic diuitias potiusq̄ in patria pauper uiuere. Et optare est Cupere: Virg. Egressi optata potiūtur troes arena. Scribendum est autē præoptauisse:tam ex antiqs codicibus:q̄ metri necessitate: & sententie cōgruitate. nō autem promptauisse. ut legunt interpretes nostri Pius & Sarracenus. Facito ergo hoc ut acheronti. hoc addere coegit uersus necessitas: cui pes unus defuisset. Acheronti. hoc est apud acherontem. & quando mortuus fueris.

Perire.
Interire.

Peritat: is non interit. Is addendum fuit metri ratione ita postulante. Et scriben bendum quoq; peritat: & non perit: ut scribit Sarracenus cōtra metri legem. Nonius differentiam facit inter perire & interire: q perire leuior res est: & habet inuentionis spem. & nō omnium rerum finē: ut interire: quam differentiam hic optime seruauit Plautus: ab illo etiam hoc loco citatus in testem. Illud aūt aduertendum: Nesciós hós Plauti interp̄tes Pium & Sarracenum: legere Nónii codicē corruptum. scribunt. n. speciem pro spem: ignorantes prorsus quid legant aut dicant.

Sutelæ.

Sutelas. dolos: astutias: & fabricas: a suendo dictas: atq; a suentium similitudine: ut Festus ait. Fulgentius autem Sutelam astuciam dici ait: quasi subtilem telam: adducens Plautum in casina: dicentem. possis ne: nec ne clam sutelis tuis præripere casinam uxorem.

Afforet. Afforet.pro aderit positũ uidetur.quãq̃ forem.es.et.p̃teriti iperfecti habeat significationem:nisi affore potius legamus:ut sit sensus:& sicut confido affore:hoc est affuturũ esse:subaudi ita aderit. Proh dii imortales. Aristophontes rem omnem iam intelligens intra se hæc dicit:ductus quoq; pœnitẽtia:q̃ suis uerbis Tyndaro male factum sit. Sed male ne id factum tu arbitrare.tu addendũ fuit:metri necessitate:quia pes unus uersui defuisset. **Nuperus.** Nuperum.& nouicium.Nuperum quanq̃ a nuper aduerbio factum sit:nomen tamen est: & declinatur Nuperus.a.um.hoc est recens:& qui a proximo tempore & pauloante exacto factus est. Sic & Nonius exponit hunc locum citans.

T. Pol si istuc faxis haud sine pœna feceris:
Si ille huc redibit:& sicut confido afforet.
A. Proh dii imortales:nunc ego teneo:nunc scio
Quid sit hoc negoci.meus sodalis philocrates
In libertate est ad patrem in patria.bene est:
Nec quisq̃ est mihi nunc æque melius cui uelim.
Sed hoc mihi ægre ē me huic dedisse operam malam.
Qui nunc propter me meaq; uerba uinctus est.
Eg. Vetuin te quicq̃ mihi hodie falsum proloqui?
T. Vetuisti.Eg.cur es ausus mentiri mihi?
T. Quia uera obessent illi cui operam dabam
Nunc falsa prosunt.Eg.at tibi oberunt.T.optumũst
At herum seruaui:quem seruatum gaudeo:
Cui me custodem addiderat herus maior meus.
Sed male ne id factũ tu arbitrare?Eg.pessume.
T. At ego aio recte.qui abs te seorsum sentio
Nam cogitato:siquis hoc gnato tuo
Tuus seruus faxit:qualem haberes gratiam
Emitteres ne?necne cum seruum manu:
Esset ne apud te is seruus acceptissimus?
Responde.Eg.opinor.T.cur ergo iratus mihi es?
E. Quia illi fuisti q̃ mihi fidelior.
T. Quid tu una nocte postulauisti & dic
Recens captum hominẽ & nuperum & nouiciũ
Te perdocere:ut melius consulerem tibi
Quã illi:qui cũ una puero ætatem exegeram?
Eg. Ergo ab eo petito gratiam istam.ducite

Et Priscianus Nuper inqt nupertime. Nomen.n.in.us.finit nuperius teste capro: cuius accusatiuum protulit Plautus in captiuis:Recens captũ hominem: nuperum: & nouicium: ut enim a super superus: sic a nuper nuperus debet esse.Li.in odyssea.Inferus an superus tibi fert deus funera ulyxes. **Nouicius.** Nouicius.autem a nouo factũ est: & habet secũdam longam: ut a subrepto subrepticius:a subdito subditicius:& similiu:de quibus in epopeia nostra præcepimus.& in aulularia diximus super uerbo emissicius. Qui cum una puero.idest cum quo puero: uel scribendum:a puero: hoc est ab usq; puerili ætate. Ergo ab eo petito gratiã istã. non istam gratiam. nam pes unus uersui deficeret. **Lathomiæ** Latomias lapidarias. latomiæ græce lapicidinæ dicuntur: hoc est loca ubi lapides cæduntur.sed ad maiorem expressionem addidit lapidarias.Et tomæ latomiæ pro **Tullianũ.** loco carceris habitæ sunt: prope tullianũ:ut meminit Varro. qui & Tullianum dictum ait: quia a Tullio rege additum carceri.hoc loco: si quis Pium insolentem: atq; audacissimum nugatorem legat:non minus temerarium & insunum deprehendat: q̃ alibi quoq; sæpius: quum græcam sibi eruditionem usurpat. Tot enim: tantaq; infercit in suas huiusmodi futilesq; nugas: ut tanq̃ pullus tricis implicitus se extricare nequaq̃ possit.Garrit enim primum de nomine Lithomias: quo syracusanos appellare carceres asserit: id quod prorsus falsum est. neq; id nomen in tota græcorum lingua deprehenderit. Quod autem de plutarcho adducit in Nicia: qui dicat: ex malehabitis uictisq; athemensibus ad asinaram fluuium: quosdam in lithomias compactos obiisse: plane mentitur: Nam lathomias nusq̃ in tota Niciæ uita: neque alibi: ut diximus:auditum est nomen: lapicidinas autem: non lithomias: Guarinus uitæ illius interpres scriptum reliquit: ut omnibus legere uolentibus patebit. Verum quod tertio loco deliriũ superaddit: dicens: Parum deluxata demutataq; uoce lithomia græcis lapicidina nos latomiã dicimus:nullo ueratro purgandũ existimamus:quũ latomia nõ a nobis:sed a græcis dicatur:nos aũt **Lapicidina** lapicidinam appellamus a lapide:& cædendo:Nõ lapidicinã:ut legit Sarracenus homo & ipse paucarũ litterarũ.

Facessat ergo larua hæc litterarũ. Pius & quũ græcas offenderit dictiones: ne hiscat: ne ue temere in alienam messem falcem iniciat. Quod si ex nobis discere dignatur: sciat: nõ lithomiã scribi debere: sed lithomiam. a λιθοσ: quo noĩe lapis significatur: & τομοσ incisio. τεμνω enim incido: & scindo significat. unde τομοσ incisio. a quo & Tomus urbs in põto dicta est: quia fertur in illa: membra soror fratris dissecuisse sui: ut inquit Ouidius in Tristibus. huius igitur noĩs: hoc est lithotomiæ secũda cũ. th. tertia aũt cũ. t. exili scribenda est: quia λιθοσ. p. θ. τομοσ aũt per. τ. scribitur. Sed ut græcum & rectũ est nomen λιθοτομια: hoc est lithotomia: nõ lithomia: ut ille ait: ita & λατομια. idest Latomia a græcis: alio noĩe Pio illi ignoratissimo dicitur: absq̃ ulla aspiratione. λασ enim: cuius gtĩs est λα. p syncopam flexum nomẽ a λαασ λααοσ. ut in magno etymologico legitur: lapidem significat: & τομοσ ĩcisio: atq̃ inde λατομια compositũ nomen: nõ aliter q̃ λιθοτομια lapicidinã significat. & λατομοσ lapicida. nõ aliter: q̃ λιθοτομοσ. hæc est uera ac recta latomiæ deriuatio: ad quam discendam altero salis modo Pio illi opus fuerat: anteq̃ de huiusmodi præciperet. Lithotomia. Tomus.

Vbi ponderosas crassas capiat compedes.
Inde ibis porro in latomias lapidarias.
Ibi quum alii lapides octonos effodiunt:
Nisi quottidianum sesquiopus confeceris:
Sexcentoplago nomen indetur tibi.
A. Per deos atq̃ homines ego te obtestor ægio
Ne tu istunc hominem perduis. Eg. curabitur.
Nam noctu neruo uinctus custodibitur
Interdiu sub terra lapides eximet.
Diu ego hunc cruciabo. non uno absoluam die.
A. Certum ne est tibi istuc? Eg. non moriri certius.
Abducite istum actutum ad hippolytũ fabrum.
Iubete huic crassas compedes impingier

Quod uero demum addendum censet: scribendum uidelicet esse lithomia: quæ ob modulatiorem hiatum deducta sit ex lithotomia: quum nullo autore proferat: insaniam est insaniæ superaddere: eoq̃ adiecto corolario: q̃ in Sidoni codice: lathumiis nusq̃ auditam uocem inserit & barbaram: quũ latomiis ibi scribendum sit. Quottidianum sesquiopus. quottidianum legi debere nos censemus: ut sit adiectiuum illius nominis opus. non quottidianus: ut corrigit Pius: exponens tu quottidianus &c. absq̃ ullo recto sensu. Sesquiopus. per. s. & non per. x. scribendum opinamur sesqui: nulla enim ratio est: quæ litteram. x. exigat. hac autem dictione Sesqui indeclinabili utuntur arithmetici in proportionibus numerorum significandis: unde dicunt: proportionem sesquialteram: sesquitertiam: sesquiquartam: & numerũ sesquialterum: sesquitertiũ: & sesquiquartum: & sic deinceps: De quibus Boetius in arithmetica sua mentionem facit: capite. xxiiii. de superparticulari eiusq̃ speciebus tractans: in hæc uerba: Superparticularis uero est numerus ad alterum comparatus: quotiens habet in se totum minorem: & partem eius aliquam: Qui si minoris habet medietatem: uocatur Sesquialter. Si uero tertiam partem uocatur Sesquitertius. Si uero quartã Sesquiquartus &c. Ex quibus uidetur Dictionem Sesqui adiectiuis nominibus numerum denotantibus iunctam: ita a philosophis & arithmeticis usurpari: tanq̃ compositam: ex secundo: & atq̃. Et ita illos ea abuti: quasi numerus ille primus & maior secundo ac minori comparatus: illum atque alteram: hoc est secundam & dimidiam ipsius partem: uel tertiam: aut quartam continere dici possit. Quando autem dictio Sequi: uel cum substantiuis nominibus: uel numerum non denotantibus iungitur: uidetur composita esse: a Semis: & q̃: & significare totum: ac dimidium: id quod græci ἡμιολιον dicunt: hoc est dimidium cum toto. ut Sesquipes: idest pes integer: ac dimidius: a quo Sesquipedalis adiectiuum fit. Persius. Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet. Martia. Mentula cui nundum sesquipedalis erat. Iuuenal. Proiicit ampullas: & sesquipedalia uerba. Sic apud Varronem. Sesquimodum: & Sesquimensem legimus pro modio integro cum dimidio: & mense itidem cum dimidio. & Columella libro secundo: Sesquioperam dicit: pro opera una integra & dimidia. & Sesquiculeus apud eundem est: proculeo mensura cum dimidio. & Sesquiculearibus doliis inquit Picis duræ pondo uicena quinesatis. Et Sesquiplagam Cornel. tacitus pro plaga integra cum dimidia posuit. Sic Plautus hoc loco Sesquiopus: pro opere integro cum dimidio dixit: id significans: uelle se: ut Tyndarus duodecim lapides quottidie effoderet: quum aliis octo effodi consuetum esset. Sexcentoplago. datiui casus est: ut mihi nomen Menæhmo. compositum nomen est a sexcentis plagis: Sexcentoplagus a. um. cuius penultima longa est: ut hoc loco. Ego te obtestor. non: te ego obtestor. quia pes unus uersui deficeret. Loquitur hic Aristophontes: dolore affectus: quia tyndarum hunc esse detexerit. Perduis. pro perdas. Noctu. pro nocte. Interdiu. idest die. de quibus satis superius dictum est. Diu ego nunc cruciabo. ita scribi requirit metri integritas: non: diu hunc ego: quia pes unus abundaret.

Se

Sesquialter

Sesquitertius.

Hemioliõ

Sexcẽtoplagus.

Cordalio. Cordalium.ita scribi nomen hoc debet.ex codicibus antiquis:& nō cordalum:& eundē existimamus : quem
superius dixit Cordalio.quod nomen & absq aspiratione scribi posse existimamus:utpote a Corde:latino noīe:
& λεια græco:prædā significāte:quia hominibus corda auferret:eorūq ueluti prædator esset. Deductus.ab-
ductus:& deductus scribendū:ex codicibus antiquis:& recto sensu.nō diductus. Atq ita me uelle dicite hunc
curarier.ita scribi uersus ratio postulat.nam si:atq hūc ita me uelle scribatur:pes unus uersui deficiat. Periclū
uitæ meæ stat tuo periculo.uersus quoq hic ita scribendus est:eadē ratione metri.nam si:periculū uitæ meæ tuo
stat legas:pes unus ṽ
sui abūdat. Tamē
breue spacium. Gene
ralis ac uera sentētia
est: humanis cunctis
uitam breuem esse.iu
xta illud ouidii. Cito
pede labitur ætas. Et
illud: labitur occulte
fallitq uolatilis ætas:
& nihil est annis uelo
cius. Te pp̄ter. nō:
pp̄ter te.q̄a pes unus
uersui deficeret.. Si
Redito. huc reditet philocra-
tes.i.redeat a redito
uerbo cōposito ex re:
& ito.as.Et ita habēt
antiqui codices:& nō
rebitet:ut legunt Pius
& Sarracenus:qđ uer
bum:ut superius dixi
mus in scena:quæ res
bñ uertat nullibi com
ptū putamus:nisi re-
betet scribatur : ut sit
futuri temporis indi-
catiui:a uerbo Beto:
quo & ifra poeta usus
est in Curculione:in-
quiens:Fortunatus si
illa ad me betet. Bete
re.n. ut ibi diximus:
nonio est ire:nō bite-
re. Nisi iam hūc. &
nō:nisi hunc iam. nā
uersus uno mancus
pede fieret. In phy
lacam.in carcerem.in
custodiarium:in erga
stulū:ubi serui custo-
diūtur.græcum ē no-
men. φυλακη enim
Phylaca. carcerem & custodiā
significat.& φυλασσω uerbū significat custodio. Quod absq hoc esset.subaudiendum fi:ut Græculus esu-
riens in cælum iusseris ibit:idest:si iusseris.Sensus est:q si absq hoc esset:hoc est:q nisi hic fuisset: qui mihi hoc
fecit palam:& Aristophontem intelligit:isti captiui mei ductarent me offerre natum cōtinue suis dolis.idest se-
ducerent:& circūuenirent me hoc modo sæpius: ac traherent ad id:ut natum meum philopolemum:quē omnī
nixu recuperare:ac redimere studeo:offerrem atq obiicerem suis eorum dolis. Offerre interdum est reueren-
Offerre. ter tribuere : unde offerre diis frugum primitias dicimus. Interdum bonum aliquod aut malum repente ocu-
lis ante ponere. Virgil. Strictamq aciem uenientibus offert. aliquando polliceri. Iustinus. Quum ei auxilium
obtulisset. quandoq inferre. Terentius. Nam uitium est oblatum uirgini olim. pro illatum. nonnunq fer-
re & præstare. Lucillius. Vt nunc hac re mihi opem atq auxilium offeras. Et aliquando sponte dare : &
exhibere atque obiicere. Idem. homines ipsi hanc sibi molestiam ultro atque erumnam offerunt. ducunt uxo-
res. Et ut hoc loco.

Inde extra portam ad meum libertum cordalium
In lapicidinas facite deductus fiet:
Atq ita me uelle dicite hunc curarier
Ne quid deterius huic sit q̄ cui pessime ē.
T. Cur ego te inuito me esse saluum postulem?
Periclum uitæ meæ stat tuo periculo
Post mortem:in morte nihil ē quod metuam mali:
Etsi peruiuo usq ad summam ætatem:tamen
Breue spacium ē perferundi quæ minitas mihi.
Vale atq salue:& si aliter ut dicam meres.
Tu aristophontes de me ut meruisti ita uale.
Nam mihi te propter hoc obtigit.Eg.abducite.
T. At unum hoc te quæso si huc reditet philocrates:
Vt mihi eius facias conueniundi copiam.
Eg. Peristis:nisi iam hunc e conspectu abducitis.
T. Vis hæc quidem hercle ē:& trahi & trudi simul.
Eg. Illic ē abductus recta in phylacam: ut dignus ē.
Ego illis captiuis aliis documentum dabo.
Ne tale quisq̄ facinus incipere audeat.
Quod absq hoc esset:qui mihi hoc fecit palam:
Vsq offerre natum suis me ductarent dolis:
Nunc certum ē nulli post hæc quicq̄ credere.
Satis sum semel deceptus.speraui miser
Ex seruitute me exemisse filium.
Ea spes elapsa ē.perdidi unum filium
Puerum quadrimum:quem mihi seruus surripuit.
Neq eum seruum unq̄ repperi:nec filium.
Maior potitus hostium est:quod hoc est scelus?

Orbus.

In orbitatem. Orbus proprie dicitur qui orbem: idest circulum & lumen oculorum amisit: quasi orbibus amissis. hinc per metaphoram orbi dicti quicunq; aliqua re cara priuati sunt: ut parentes liberis: quasi oculis priuati. Inde orbo. as. uerbum quod est priuo. & orbitas siue orbitudo qualitas illa patrū post amissos liberos: ut hic. Interdum tamen orbus e contrario pro eo qui parentes amiserit accipitur: quem græci ορφανον. orphanum dicunt. Teren. Orbo qui proximi sunt: uxorem ducant. hinc orbitas pro orphanitas sumitur: quā græci ορφανιαν nominant. Cicero. Deplorauit enim causam: atq; orbitatem senatus.

Orbitas.

Q uasi in orbitatem liberos produxerim.
Sequere hac: reducam te ubi fuisti. neminis
Misereri certum est. quia mei miseret neminem.
Exauspicaui ex uinculis. nunc intelligo
Redauspicandum esse in catenas denuo.

Ergasilus. Parasitus. vii

Er. I Vppiter supreme seruas me: measq; auges opes.
Maximas optimitates: atq; opiparas offers mihi.

Sequere hac. facta hac lamentatione: Aegio uocat Aristophontem: iubens illum se sequi: ut reducat in carcerē: unde eductus fuerat. Neminis. nullius. Sic Lucillius. Neminis ingenio quenquā confidere oportet. Sic cato: Sunt multi corde: quos non miseret neminis. & nemo nō de hominibus tantū dicitur: sed & de diuis. Virgil. Turne qđ optanti diuum pmittere nemo. Quia mei miseret neminē. Neminem ex codicibus antiquis scribendum est: & ex recta romanæ linguæ locutione: non nemo: ut legunt interpretes nostri.

Neminis.

Exauspicaui. præponenda est hic persona. Aristophontis: Neq; enim sunt uerba continuata ægionis: qui dicat: Cœpi ego illum e catenis eximere: nunc quoq; uolo: ut rursus in catenas redeat: ut putauit Sarracenus parum falsus. Neq; sunt Tyndari uerba: aut persona eius est hic præponenda: ut fecit Pius: alter delirus interpres. Nam tyndarus iam abactus fuerat & abductus illhinc: recta in philacam: ut supra uisum est. Itaq; ut diximus: Aristophontis hæc uerba sunt: qui quum audisset senem dicentem. Sequere hac. reducam te ubi fuisti &c. inquit. Malo huc auspicio processi: utiq; qui a uinculis in quibus eram initium uiæ cœpi: propterea redauspicare: hoc est: regredi in catenas: quasi ad iterum auspicandum & feliciorem uiam inceptandam mihi necesse uideo. Sumpta est Metaphora ab Imperatoribus romanis: qui nisi auspicato: non egrediebantur. Et si capto auspicio male portendi rem intelligerent: dilato negocio: uel sacrificio facto: redauspicabant: hoc est iterum auspicia captabant: feliciora prioribus expectantes. Auspicare autem. & Auspicari. nam utroq; modo dicitur: est non solum Auspicium capere. sed etiam incipere. nec in bonam tantum partem: quod frequentissimum est: sed etiam in malam. Plyni. libro. vii. natura. histo. capi. primo. de homine loquens: atq; infeliciter natum iacet manibus pedibusq; deuinctis flens animal cæteris imperaturum: & a suppliciis uitam auspicatur. hinc factum: ut Auspicia dicamus ductum: atq; principium: ut tuis auspiciis hoc negocium sequar: hoc est tuo ductu: tuaq; adhortatione: iussu: aut principio. Auspicium ab augurio differre dixit Nonū. quia Auspicium sit auium conspectio: & quod ex uolatu auium significetur: & uocibus: Augurium autem quod rerum omnium coniecturas prudenter & diligenter complectitur: & tamen Augurium quoq; ab auibus: ac gerendo dicitur: quasi auigeriū: siue ab auium garritu: ut Festus ait.

Auspicaret

Auspiciū.

Augurium

I Vppiter supreme seruas me. Tetrameter brachicatalecticus est huius scenæ uersus: septem pedibus instructus: quam & unam tantum existimamus Scenam: usq; ad illam: quæ incipit: Illhic hinc abit. & nullam fieri debere diuisionem hic: post tertiūdecimū uersum: ut fere in codicibus facta est: quū: & idem sit carminis genus: & sententia continuata duarum personarum. Introducitur itaq; primo Ergasilus parasitus: quem scimus ad portum iuisse iamdudum: ubi adhuc superare sibi unam spem cœnaticā dixerat. Qui quum ibi Conspisset in naui quadam aduentantem philocratem ex aulide: secūq; habentem Philopolemum ægionis filium ad quem redimendum perrexerat: nec non & Stalagmum seruum fugitiuum: qui alius alterum scenis filium quadrimum abduxerat: Præ gaudio exclamat: sibi opū augmenta bonaq; omnia oblata esse: quorum maxime cupiens esset: & parat se: ut cursu citatissimo ad Senem hunc optatissimum nūcium primus ferat: quo ab illo æternum adipiscatur cibum. huic autem Mœrore affectus Senex: propter amissum philocratem pro tyndaro: ut supra: obuius fit. Qui tandem ab illo audiens de aduentu filii: & in lætitiam conuersus: ad uisendum: ad portum propere se accingit. Maximas optimitates. idest utilitates & bonitates. Et ita scribendū est prorsus. & non optimitas: ut legūt Pius & Sarracenus: ut diximus in Asinaria: super hoc eodem quasi uersu ibidem quoq; ascripto in hæc uerba: Maximas optimitates: & gaudio effertissimas: ad quem locum legentes relegamus. Nam quæ hic garrit Sarracenus dicens. optumitas pro optimas &c. nō sunt naucifacienda. quēadmodum neq; quæ illhic a Pio sunt deblaterata. Atq; opiparas. ita scribi oportet: metri necessitate. nō opiparasq;: quia pes unus uersui deficeret. Opiparum dicimus quasi magnarum opum apparatum. unde opiparum conuiuium pro lauto & abundanti. & opipare aduerbium pro laute & abūdanter ponuntur.

Optimitates.

Opiparū.

Lucrum: ludum. Delendam censuimus dictionem laudem: quæ his præpósita erat: uti superfluentem: eam enim interlinearem glosam: hoc est expositionem fuisse subiectæ illius dictionis pompam existimauimus. Potationes penum. non penum potationes: quia uersus abundaret. Nec homini cuiq̃. non: nec cuiq̃ homini: quia pes unus uersui defecisset. Supplicare nunc. dictiouem me his interpositam tollendam censuimus: uti abundautem: & inconcinnam huic litteræ. Nam prodesse amico. tollendam quoq; uel coniunctionem: hic ascriptam post nam: censuimus: metri ratione eam non tolerante. Nam hic me amœnitate amœna amœnus

Lucrum: ludum: iocum: festiuitatem: ferias:
Pompam. potationes. penum: saturitatem: gaudium.
Nec homini cuiq̃ supplicare nunc certum est mihi.
Nam prodesse amico possum: uel inimicum perdere.
Ita hic me amœnitate amœna amœnus onerat dies.
Sine sacris hæreditatem sum adeptus offertissimam.
Nunc cursum ad senem capessam: hunc ægionem: cui boni
Tantum offero: quantũ ipse a diis optat: atq; etiam amplius.
Nunc res certa: eodem pacto: ut comici serui solent:
Coniiciam in collum pallium: primo ex me hanc rem ut audiat:
Speroq; me ob nuntiũ hunc æternum adepturum cibum.
Eg. Quanto in pectore hanc rem meo magis uoluto tanto mihi
Aegritudo auctior est in animo ad illum modũ sublitũ os fuisse
Hodie mihi: neq; id perspicere quiui. quod quum scibitur
Per urbem irridebor: quũq; extemplo ad forum aduenero
Omnes de me loquentur: hic ille est ductus senex:
Quoi uerba data sunt. sed ergasilus ẽ ne hic quẽ uideo procul?
Collecto pallio quidẽ ẽ. quidnam hic acturus ẽ?
Er. Moue abs te morã: atq; ergasile age hanc rem. iam quãtũ potes:
Eminor: interminorq;: ne quis mihi obstiterit obuiam.
Nisi quis sat diu uixisse sese homo arbitrabitur.

onerat dies. hunc totum uersum metri necessitas ita scribere coegit. & onerat p onerauit legendũ. non autem onerauit: qa abũdaret pes unus. Offertissimam. abundãtissimam. pinguissimam. ab offercio uerbo composito ex ob & farcio qđ est saturo: impleo: ut in asinaria diximus. cuius supinum est offertum. & inde offertus: & superlatiuum offertissimus. Nũc cursum ad senem capessam. nõ nunc ad senẽ cursum capessam. qa pes unus uersui abundaret. Nũc res certa: eodem pacto. ita scribi cogit metri ratio. non aũt: nunc certa res est. quia abundaret uersus. & subaudiendum uerbũ est: nõ ascribendum: eadem ratione. Coniiciã in collum pallium. ut expeditior esset. Sic Geta in Terẽtii phormione. Sed mihi nũc cesso: qui non humerum hunc exonero pallio: atq; hominem propero inuenire. Ob nuncium hunc. nõn: ob hunc nuncium: quia pes unus uersui deficeret. Quod autem Pius scribit: Donatum in Terentiano prologio recensere: parasitos induci expapillato brachio: & pallio altrinsecus in collum iactato: Nequaq̃ uerum est. sed ille: ut solet meras nugas agit: & quæ in rem suam faciant: uel effingere ac pro ueris proferre non erubescit. Donatus enim ibi hæc tantum ait. Parasiti cum intortis palliis ueniunt. læto uestitus candidus. erumnoso obsoletus. purpureus diuiti. pauperi phœniceus datur. Voluto. cogitatione perquiro. Sublitum os fuisse. ita scribi metri & sententiæ integritas concinnior requirit & non esse: ut fere habent codices. & uersus hypermeter est: cui abundat una syllaba: ad sequentem qui a uocali incipit reflexa. Quũq; extemplo ad forum aduenero. & hic addenda fuit q; coniunctio: ita metri exigente necessitate. Omnes de me loquentur. addenda fuerunt duo illa uerba de me: & metri necessitate: & sensus concinnitate. Hic ille est ductus senex. non: senex ductus quia iambum in ultimo esse magis conuenit q̃ spondeum. Quem uideo procul. non: procul quem uideo: quia abundaret uersus. Collecto pallio quidem est. quidnam hic acturus est? uersum hũc ita scribi cogit metri necessitas. nõ: collecto quidem est pallio. quidnam acturus est. quia pedes duo ei deficerẽt: quos uersuum defectus nõ uiderunt Pius & Sarracenus interpretes nostri. Collecto pallio. hoc est quod Donatus ait: parasitos cum intortis palliis uenire. Moue abs te. Ergasili uerba sunt ad seipsum prolata: ut ad celeritatẽ se magis hortetur. Age hanc rem iam quantum potes. Supplendum censuimus hunc uersum: & addẽda uerba illa: iam quantum potes: metri necessitate ita exigente: & sensus cõcinnitate. nam quattuor tantũ pedibus & altero trunco inambulasset: id quod scriptorum negligentia factum existimauimus. Eminor. Interminorq;. uerũq; a uerbo minor compositum est. sed p̃positiones additæ magis augent. alii eminor a longe significare uolunt. Interminor autem de prope. Sat diu. scribendum sat pro satis: metri necessitate.

Offertissimá.

Eminor.
Interminor

Ore sistet·idest ore terram calcabit:quẽadmodũ pedibus sistere cæteri solent·ac si diceret:eũ interimã:& faciã ut ore terræ infixus uideatur. Pugillatum·a pugil nomine fit pugillatus:hoc est pugilum ludus.pugil autem a pugno.πυγμαχοσ· græce dicitur pugil.& πυξ aduerbium significat cum pugnis. Vnde Mar. Pyxagathos fuerat:nunc erit hippodamus:ubi nõ una dictio est pyxagathos:ut multi putant: sed duæ·αγαθοσ enim bonũ significat.ac si dixisset:pugnis bonus fuerat.idest in pugnorũ concertatione plurimum ualebat. Proinde omnes itinera insistant sua. Ita scribi sensus integritas requirit:absq; ut:quæ dictio hic post proinde ascripta perperam erat. Sensus est: ppterea oẽs a suis tẽperent negociis:eaq; ueluti sistant:& morentur. Dicimus insisto huic rei.hanc rem: & in hãc rem. Lucanus libro·iii.Illis & uolucres metuunt insistere ramus. Quintil. Ne uulgarem uiã ingressus alienis demũ uestigiis isisterem. Virg. Nulli fas casto sceleratũ insistere limen. Plautus in milite. Insistite hoc negociũ sapiẽter.& similiter hoc loco. Idem in milite. age nunc iam insiste in dolos. Nec quis.

Pugillatus.

Pyxagathos.

Insisto.

Nam qui obstiterit:ore sistet.Eg.hic homo pugillatum incipit.
Er. Facere certum ẽ.proinde omnes itinera insistant sua.
Nec quis in hac platea negocii conferat quicq̃ sui.
Nam meus est balista pugnus:cubitus catapultast mihi.
Humerus aries:tum genu ad quẽq; iecero:ad terram dabo.
Dentiloquos omnes mortales faciam:quẽq; offendero.
Eg. Quæ illæc eminatio ẽ?nam nequeo mirari satis.
Er. Faciam huius diei:lociq;:meiq; semper meminerit:
Qui mihi in cursu obstiterit:faxo uitæ is obstiterit suæ.
Eg. Quid hic homo tantũ incipessit facere cum tantis minis?
Er. Prius edico:ne quis propter culpam capiatur suam.
Continete uos domi:prohibete a uobis uim meam.

idest:nec quisq̃ : eadem fere snia est: duobus modis prolata:uel expositio est pcedẽtis. Nam meus est balista pugnus·Balista Nonio est instrumentũ:quo maiora & grauiora saxa iaciũtur.Idem uidetur a Victruuio his uerbis.sed tamen nulla balista perficitur:nisi ad propositam magnitudinem ponderis saxi. Ouidius quoq; in tristibus·Quam graue balistæ mœnia pulsat onus.&·xi·meta· Nec leuius pulsata sonat:q̃ ferreus olim Qum laceras aries balistaq; concutit arces. At uegetius pro instrumẽto quodam fune intento uel neruo:quo spicula iaciantur longiusq; mittantur accæpisse uidetur. Pariq; significatione lucanus:quum ait. Neq; enim solis excussa lacertis lancea sed tenso balistæ turbine rapta haud unum contenta latus transire quiescit. quia autem nomen hoc a Βαλλω græco uerbo:quod est iacio descendit:ideo duplici.ll.scribi deberet: quãq̃ pene in consuetudinem uenerit ut unico tantũ scribatur:nec minus tum syllaba longa sit. Cubitus catapulta est mihi.Mihi addendum fuit:metri necessitate:cui pes unus defecisset:& ex Nonio:hunc uersum citante in dictione catapulta. Catapultam autem inquit:iaculum esse celere:uel sagittam.Plautus in curculione:atq; ita te neruo torquebo : ut catapultæ solent. Idem in eadem·Catapulta hoc ictum est mihi apud Sicyonem. Apud uictruuiũ autem est inuenire: Catapultam genus esse instrumenti:ad quã sententiã:& Suidas græcus autor in dictione καταπελτησ.ita·n· græce dicitur Catapulta:speciem inquit esse Supplicii.πελτη autem genus machinæ siue instrumẽti: quo sagittæ:& alia iaciuntur. Humerus aries·Aries animal notum est:ouium uidelicet maritus:qui tantum a ueruece distat:quantum gallus a capo:equus a canterio·uerres a maiali:ad cuius similitudinem Aries pro machina bellica accipitur:qua muri oppidorum deiiciuntur.Id autem:ut uegetius ait:ita fit.De materia ac tabulis testudo contexitur:quæ ne exuratur incendio coriis uel ciliciis centonibusq; uestitur:hæc intrinsecus accipit trabem:quæ adunco præfigitur ferro:quod falx uocatur: ab eo q incurua est:ut de muro extrahat lapides.aut certe caput ipsius uestitur ferro:& appellatur aries:uel q habet durissimam frontem : quæ subruat muros :uel q more arietum retrocedat:ut cum impetu uehementius feriat. Ad quenq; iecero. idest ad quemcunq; iecero genu. posset etiam scribi:ut quenq; icero: hoc est: ut quẽq; percussero : sed codices omnes habent : ad quenq; iecero.

Balista.

Catapulta

Aries.

Dentiloquos· dentes loquentes: hoc est ex ore emittentes:uerborum loco:quia illis adeo dentes concutiam: ut suis sedibus eiectos expuant: Aliqui codices habent : dentilegos: hoc est dentes legentes : ut Sacrilegos sacra legentes : sed magis placet dentiloquos . non tamen eo sensu quo Sarracenus interpres putat : ut alludere uoluerit poeta ad dentilocos populos macedonicos : tanq̃ significare uolens omnes sibi obuios macedonicos futuros : hoc est occidendos & mactandos : ut sit iste iocus maximus : qui magis uernaculo sermone : q̃ latine explicari possit : ut ipse ait . Delirium nanq; hic sensus : immo hæc inscitissima interpretatio : & perq̃ rudíter excogitata manifeste sapit : & præse fert. Faciam huius diei . delenda fuit dictio ut : quæ post uerbum faciam ascripta erat: contra metri rationem : cui pes unus abundaret. Faxo uitæ is obstiterit suæ· tollenda quoq; fuit dictio extemplo:quæ his interposita perperam erat:præter metri exigentiam. Quid hic homo tantũ incipessit. legendum est incipessit: & non incipisset:ut legunt interpretes nostri. ratione quã supra diximus super uerbo incipesse.quia uidelicet sicut a facio facesso:ab expeto expetesso:quæ eiusdem sunt inclinationis: sic ab incipio incipesso : & non incipisso fit.

Incipesso.

Mira sunt ædepol.nō mira ædepol sunt:quia uersus abundaret. Ni hic in uentrem.nisi hic bene se alicubi
pauit:ac saturū fecit:& propterea tam confidenter & arroganter loquitur:quia nunc cibo nō eget:dictio autem
Cōfidētia. hic:breuis est hoc loco:ut in illo uirgilii.Solus hic inflexit mentem. Confidentiā.Confidentia ut Nonius ait:
fiduciam significat.Virg.Et afflictis melius cōfidere rebus.Duriciā seu patientiā.Plautus in asinaria. Scapularū
confidentia:uirtute ulmorū freti.Temeritatē siue audaciam.Pacuuius.Grandem atq; atrocem coherce confidē
tiam.Virg.iiii.geor.Nam quis te iuuenum cōfidentissime nostras iussit adire domos:Constantiā.Cicero de re-
pub.lib.iii. Duas sibi
res quo minus in uul
gus exiret:& in foro
diceret:confidentiam
& uocē defuisse.Plau
tus in Amphitryone.
Quæ nō deliquit:de-
cet audacē esse:& cō-
fidēter pro se ac pro-
terue loqui.Donatus
quoq; p cōstanti Cō-
fidētem poni asserit:
ut in illo Terētii. Ne-
scio quis senex modo
uenit:ellum confidēs
Impensus. Catus. Impensior.
auctior:grauior.ab i-
pendo fit Impēsus no
men:& impense atq;
impendio aduerbia:
Impensus aūt signifi-
cat auctus:& affluēs:
quasi in quem multa

Eg. Mira sunt ædepol ni hic in uentrem sumpsit confidentiam.
Ve misero illi cuius cibo iste factust impensior.
Er. Tum pistores:scrophipasci:qui furfure sues alunt.
Q uarū odore præterire nemo pistrinum potest.
Eorum si quoius q̄ scropham in publico conspexero:
Ex ipsis dominis meis pugnis exculcabo furfures.
Eg. Basilicas edictiones atq; imperiosas habet.
Satur homost:habet profecto in uentre confidentiam.
Er. Tum piscatores.qui præbent populo pisces fetidos.
Q ui aduehuntur quadrupedanti:crucianti canterio:
Q uorū odos sub basilicanos omnes abigit in forum:
Eis ora ego uerberabo surpiculis piscariis:
Vt sciant alieno naso quam exhibeant molestiam.

Impense. pensa sunt:& aggregata.Impense uero pro ualde capitur.Gellius lib.xviii.cap.vii.Iulius paulus poeta uir bonus:
& rerum litterarūq; ueterum impēse doctus.Impendio aūt pro nimio apud eundē sæpius capi uidetur.Sic enim
Inpendio. ait lib.vii.cap.p̄mo.Sed & eū impendio magis & rebus gestis:q̄ ex illo ostento unū esse uirtutis diuinæ creditū
Scrofa. est.& lib.x.cap.xviii.Eius igitur leges q̄m uidebantur impēdio acerbiores.Et lib.xix.cap.p̄mo.Quod uero dixi ui
Scrofula. deri quædam esse īpendio molliora. Scrophipasci.pascentes scrofas:hoc est porcas.Scrofam enim porcam di-
Porca. cunt quæ sæpius peperit.porcam aūt:quæ semel tantū.a Scrofa Scrofulā dicunt morbū:quem strumam appella-
mus:glandulæ sunt quædā ex pure & sanguine cōcretæ sub maxillis circa gulam:qbus scrofæ afflictari solent: &
Struma. inde nomen trahūt.Strumosi dicuntur eum morbū patiētes:& Strumosa pars corporis eo læsa.Et eæ glandulæ:
Stumosi. in hoie:tonsillæ quoq; appellantur:ut dicemus infra in dictione Glandia. Qui furfure sues alunt.nō qui alūt
Furfur. furfure sues:quia pes unus uersui deficeret.Est furfur purgamētū farinæ:& quod fere ad illius similitudinem ex
cute animaliū:pectēdo uel fricando excutitur.& est masculini generis:nō etiā neutri:ut quidā putarūt.Ply.Folia
in aceto decocta furfures cutis emendant.hic Plautus utrāq; significationē expssit.nam hoc loco furfure pro fa-
rinæ purgamento dixit.& paulo infra furfures pro cutis purgamētis & spurcicus posuit:quū inquit : ex ipsis dn̄is
Exculcare. meis pugnis exculcabo furfures. Exculcabo.calcando & percutiendo excutiam:a calco.as.cōpositū uerbū est
Basilicus. exculco. Basilicas edictiones.regia edicta.nomen est græcū basilicus.Βασιλικοσ enim dicunt græci.a uerbo
βασιλεύω qđ significat rego si dtō fungatur.Si aūt actō:significat regem facio: ut Suidas inquit.Inde trahitur
Basiliscus. Basiliscus serpentis genus:cui crista in capite est:quia paruū regem imitetur corona illa:est enim diminutiua for
Edictio. ma Βασιλισκοσ.a nomine Βασιλευσ:qui græcis rex appellatur.Edictionē aūt:& edictum nos a uerbo edico
Edictum. dicimus:qđ significat iubeo:& statuo.ut paulo supra.prius edico:ne qs pp̄ter culpam capiatur suam. Tum pi
Edico. scatores.nō habet hoc nomen unde regatur:quēadmodū neq; pistores:de qbus supra.neq; lanii:de qbus infra
Canterius. differit:sed subaudiendū est uerbū:aduertant:uel caueant. Crucianti canterio. Canterii ut Varro ait lib. scdo
de re rustica:appellantur equi dēptis testiculis:sic dicti:q; semine carent.Festus aūt:Canterius:inqt:hoc distat ab
equo q; maialis a uerre:Capus a gallo:ueruex ab ariete.Est enim canterius:cui testiculi amputantur. Quod aūt
ait Pius super hoc noīe in Aulularia:dicens canterios dictos:ueluti canterios per unius litteræ imutationem:q̄m
cauteriati:hoc est candescente ferro detestabātur &c.quū cōtra Varronis interp̄tationem sit:& nullo teste pbatū:
tanq̄ futile & uanum cēsendum est.Crucianti aūt inquit Sarracenus.nā equi quū quadrupedāt saltitāt:& sesso-
rem agitant & perturbāt.Nos aūt crucianti Canterio dictū existimamus:nō respectu sessoris:qui qdē nullus esse
debet:si piscibus oneratus sit equus:sed uel crucianti pisces ipsos quos fert:q̄m illos simul terit:& frangit:uel cru-
cianti agasonem:qui pedibus iter faciens:non nisi cruciatu & labore illum celeri gradu ingredientem assequi po
Subbasili- test. Subbasilicanos.qui libenter & frequenter sub basilica spaciantur.Ita Priscianus appellari docet.In basilica
cani. nāq; negociationes:& publicæ conciliationes tractabantur.Et iudicia quoq; in basilicis fiebāt: ut Quintilianus
& Cecilius docent.Seneca libro de ira secūdo:Fremitu iudiciorum basilicæ resonant. Eis ora ego uerberabo.nō&
Surpiculus eis ego ora:quia uersus abundaret. Surpiculis.uimineis canistris:& cistellulis:quæ e syrpis fieri solebant. Pro-

pertius surpiculis medio puluere ferre rosam. Colu. libro. xi. Et uos agrestes duro qui pollice mollis Demetitis flo
res: Cano iam uimine textum Surpiculum ferrugineis cumulate hyacinthis. Alii autem legunt Sytpulis pro ui- Sytpulus.
minibus: uel iunceis uinculis: quibus piscatores: ad inuncandos pisces utuntur. Qui concinnant liberis orbas
oues locus hic salebrosus ac difficilis intellectu uidetur: si litteram inspicias. Nam sensus satis planus est. nec a
Pio tamen interprete deprachensus: qui duplam agninam danunt: exponit: Dant duplicatam carnem agnæ. hoc
est agninam carnem mentientes ouem prægnantem uendunt: quæ duplex iocose dicetur: quum agnum abor-
tiuum adhuc habeat in utero. Quibus somniis: & uaniloquiis nihil stultius deprahendatur. Non enim poeta duplam agninam inquit: quia uendant ouem prægnantem. quia id neque fit: neque a laniis fieri posset: carnē ipsam frustulatim secantibus: nisi per summá abominationem

Tum lanii autem qui concinnant liberis orbas oues:
Qui locant cædundos agnos: & duplam agninam danunt.
Qui petroni nomen indunt ueruecí sectario.
Eum ego si in uia petronem publica conspexero.
Et petronem & dominum reddam mortales miserrimos.

ementium. præterea: quis agnum abortiuum unquam uocauit: quem adhuc habeat in utero mater? Nemo profecto:
nisi insanus. Nam Abortiuum dicimus imaturum fœtum: & ante legitimum tempus editum. Trāquillus in au
gusto. Illos senatores quos uulgus abortiuos uocabat ad modum pristinum & splēdorem redegit. Ply. libro. xiii. Abortiuus
Aegyptus & ecbolinā habet abortiuos facientem. Abortum quoque granidæ mulieris dici ait Festus: quod non sit tem Abortus.
pestiue ortum. Ply. libro. vii. Vno abortu duo puerperia egesta. Est ergo uerior sensus: Qui concinnāt liberis or-
bas oues. idest: qui sub nomine agninæ carnis: ouillam quoque uendunt: & ita duplam: hoc est duplicatam & duo
rum generum agninam præbent. mentientes totam agninam esse. Orbas oues. idest a quibus agni iam abla-
ti sunt: & ad occidendum dati carnificinam facientibus: quorum officium fuisse uidetur: cædendi animalia tan
tum: quæ postea laniis dissecanda: & uendenda tradebant. ii autem: ut plus carnium uenderent: & bonum nō-
men retinerent: agnos tantum cædundos locabant: ipsi uero domi oues quoque iugulabant: & earum carnes cum
agninis miscentes uenditabant: concinnantes atque adaptantes eas liberis. i. filiis: hoc est agnis iam occisis: ne in- Liberi.
ternosci possent ab iis: qui emere agninam uolebāt. liberis ergo hoc loco pro filiis ouium accipiendum uidetur:
qua appellatione hominum tantum filiis uocari solere existimamus. utpote a libertate: quæ hominum tantum
propria sit quum cætera fere subiecta sint sub pedibus eius: ut psalmographus dixit. unde paulus iurisconsultus
eos qui contra formam humani generis conuerso more procreantur liberorum appellatione non putat contine
ri: ut si mulier monstrosum quid aut prodigiosum enixa fuerit. Vtimur autem hoc nomine liberi pro filiis: nume
ro ferme plurali tantum. Et callistratus nepotes quoque & pronepotes: cæterosque qui ex iis descendunt liberorum
appellatione contineri existimauit. Qui petroni nomen indunt ueruecí sectario. Neque hoc loco Pius ille nu-
gax: & temerarius interpres minus insanire uidetur: quam superius: dicens: hic sensus est. lanii mendaci loqui & fal-
siloqui: & logodædali ueruecem: seu arietem inscitulæ & illiberalis carnis habentes nomen agni huic imponunt.
Indūt nomen petroni ueruecí sectario: hoc est ueruecinam carnem chordi agni mentiuntur. Sectarius agnus ap
pellatur chordus & altior: quem iam primulum ferocientem sectentur armēta. petronem uero uocitat ueruecem
durum: insuauem inscitum: & illiberalem. hæc ille. quibus nihil insulsius: nihil uanius: nihil mendacius. Siquidē
ueruecem confundit cum ariete: quasi idem sint: quum ut supra diximus ex Festi sententia: tantum distet ueruex
ab ariete: quantum capus a gallo: & maialis a uerre: canteriusque ab equo. Dicitur nanque ueruex ab inuersis testi- Veruex.
culis: ut Varro ait. Et est mas inter oues: cui inuersi: siue adempti sunt testiculi. Isque non est adeo illiberalis carnis
& inscitulæ: ut fabulatur Pius: Immo gratissimæ: & suo tempore exquisitissimæ. Qui autem ad generandam sobo
lem integer tenetur: is aries appellatur: ab ara: ut quidam putant: quod aris imponi sacrificia soleret. uel ut alii: a græ
co αρρηρ. ερος. quod marē significat. aut ab αρης. ηος. uel εος. quo mars belli deus notatur: quia magno impe Aries.
tu fronte & cornibus: non modo se inuicem: sed quicquid obieceris percutiant inde. Inde arietatio pro percus-
sione. & arieto uerbum pro percutio accipiuntur. Et ab huius similitudine postea Aries belli machina dicitur: de
qua supra egimus Is igitur aries dux gregis: alio nomine petro appellatur: a petris scilicet: quia inter petras uerse
tur hinc petrones rustici a festo dicuntur a petrarum asperitate & duricia. horum caro illiberalissima est: tum ob
duriciem: tum uero ob ingratum odorem: Id quod non est in ueruecibus ut diximus. porro ueruex Sectarius appel
latur: non autem agnus chordus & altior: ut garrit Pius. neque sectarius dicitur: ut nos putamus: quia illum secten Sectarius.
tur armenta: sed quia secti & adempti ab eo sint testes: ut diximus. ordo & sensus est. Qui indunt nomen petroni:
ueruecí sectario: hoc est qui petronem uocat ueruecem carnemque arietinam: ueruecea. idest ueruecis. secti: & ca-
strati: eo modo loquēdi quo utitur poeta inquiēs: mihi est nomē menæhmo: & illi indidit nomen Sosiæ. Aedi-
licias. Nam ædiles præerant rebus uēdendis. Eorumque cura erat: ne quis flagellaret. accenderet ue annonam. aut Aediles.
fraudem ullam merce noxia & putrida inferret. hos græci αγοραρομους uocant. ab αγορα quod forum uena- Agorano-
le significat. & νομος lex. quia foro legem imponerent. Erat quoque ædilibus prodigiorum cura quod Mar. Indi- mus.
cat epigrāmate illo. Audiat ædilis: ne te uideatque caueto. portentum est quotiens cœpit imago loqui.

Hic habet quidem. Ita scribendum est. non: hic quidem habet: quia pes unus uersui deficeret. Cibus uidetur genitiui casus esse hoc loco. ut sit ordo. tantus cómeatus cibus: pro tantus apparatus cibi. Scimus autem commeatum duo significare. uel facultatem ad tempus a militia alio ue ministerio recedendi: quam præbet militi imperator eundi quo uelit ad præscriptum diem reuersuro. & in hac significatione numero tantum singulari se re utimur. Vel cibaria & alimoniam publicam uel priuatam. Cicero pro lege manilia. Iam comeatu & priuato & publico prohibebamur. Salustius. Cómeatus abunde. municipia atq; coloniæ patebunt. Hoc loco latiori significatione abusus poeta uidetur: & pro appatu ut diximus: posuisse.

Cómeatus

Eg. Euge edictiones ædilicias hic habet quidem.
Mirúq; adeost nisi hunc fecerunt sibi aetoli agoranomũ.
Er. Non ego nunc parasitus sum: sed regum rex regalior.
Tantus uentri cómeatus meo adest in portu cibus.
Sed ego cesso hunc ægionem onerare lætitia senẽ?
Quoi hominum adæq; nemo uiuit fortunacior.
Eg. Q uæ illhæc est lætitia quam illhic lætus largitur mihi.
Er. Heus heus ubi estis? ecquis hoc mihi aperit ostium?
Eg. Hic homo ad cœnam recipit se ad me. Er. apite hasce ãbas fores.
Priusq̃ pultando foribus assulatim exitium adfero.
Eg. Perlubet hunc hominẽ colloqui. ergasile. Er. ergasilũ qui uocat?
Eg. Respice. Er. fortuna quod tibi nec facit: nec faciet: hoc
Me iubes. sed tu qs es? Eg. respice ad me. ægio sũ. Er. o q̃tũ ẽ mihi
Hominũ optumoq; ut optume mihi in tẽpore aduenis.
Eg. Nescio quẽ ad portũ ubi cœnes: nactus eo fastidis? Er. cedo

Quoi hoium adæque. Super hoc nihil Pius inquit: quia ingenii quippiam exposcebat. Sarracenus autẽ. Et sic nihilominus Pius: Qui homine legit. sed Sarracenus: qui p quo exponit. Vterque dignus bubulis exuuiis. Nã nullo modo uersus constat: si qui homine legas nec littera satis cócinne adaptari poterit: ut sensus ullus integer eruatur. Proinde cum antiqs codicibus hominum legendum est. Et pro qui: quoi: more antiquo scribendum: qui sit datiuus casus aduerbio illi adæque iũctus: ut sit: Adæque cui hoc ẽ in cuius cóparatione: uel respectu cuius: nemo hominum uiuit fortunatior. Heus heus: ubi estis? ecquis hoc mihi aperit ostium? Ita scribendus: supplendusq; fuit hic uersus: ut suis pedibus constaret. nam nisi duplicetur dictio heus. & addatur mihi: claudicaret: duobus pedibus mancus factus: quod non aduerterunt præfati duo interpretes.

Adæque.

Assulatim. Assulæ. Asseres. Assides.

Foribus assulatim. Ita scribendum est. & non assulatim foribus. ne uersus abundet. Assulatim autem pro minutatim exponit Nonius: hunc locum citans: & alterum in menæchmis. Nisi dedolabo assulatim uiscera. Sunt Assulæ putamina: & recisamenta: quæ per dolabram e ligno excutiuntur: quasi parui assides: uel asseres; utroq; enim modo flectimus: hoc est assis idis. & asser asseris. pro tabula. ab assidendoq; dicuntur: quia parieti & trabibus assideant: ut Festus ait. Plautus in aulularia. Ligna hic apud nos nulla sunt. Sunt asseres? Sunt pol. Sunt igitur ligna: ne quæras foris. Asser quoq; lignum oblongum significat. ut in lectica: quibus lecticarii humeros supponunt: Suetonius in caligula. Ad primum tumultum lecticarii cum asseribus accurrerunt. Mar. Vt canusi natus nostro syrus assere sudet. Cato simpliciter pro ligno longo: seu pertica posuit: in re rustica: his uerbis. Duobus asserculis appositis: quibus gallinæ in nidum possint irrepere. Similiter cæsar libro. scdo de bello ciuili. Asseres enim pedum duodecim cuspidibus præfixi. Quintus Cur. hoc puppium interuallum antẽnis: asseribusq; ualidis deligatis: superq; eos pontibus stratis qui militem sustinerent impleuerant. Idem. Nanq; ad implicanda nauigia quæ muros subibant: ualidis asseribus coruos & ferreas manus cum uncis ac falcibus illigauerant: ut cum tormento asseres promouissent: subito laxatis funibus inicerent. Respice. idest retro aspice. id enim simpliciter significat respicio: utpote compositum ex retro: & specio antiquo uerbo: quod est aspicio. Fortuna qď tibi. respondet Ergasilus: cum arrogantia summa: capiens uerbum respice non simpliciter: ut fecerat ægio: qui id tantum dicere uoluit uerte faciem & oculos tuos huc: ut me uideas: qui sim: sed in ea significatione: qua charinus apud Terentium dixit pamphilo. age: me secundis in rebus tuis respice. Et inquit. Tu iubes me id facere: qď fortuna: nec facit: nec faciet tibi. hoc est iubes: ut ego tibi faustus fauensq; sim: qď a fortuna impetrare non potuisti: quæ te: ob filiorum amissionem ægrum & tristem nundum consolari uoluit. id qď a me accipere nunc uis. nam quæ nugantur Sarracenus legens ne pro non: interrogatiue: uel pro certe sine interrogatione: umbræ sunt & somnia. Sed tu quis es. quis es. ex codicibus antiquis scribendum est: & non quid est. ut legunt interpretes nostri. & tu addendum fuit: metri necessitate. quia pes unus uersui defecisset. Vt optume mihi in tempore aduenis. similiter & hunc ita scribi uersum metri ratio cogit: additis duabus dictionibus: ut: & mihi. Vbi coenes nactus. subaudiendum es. & ita scribendum: metri ratione. non nactus es ubi coenes.

Respicio.

Pol mœrores anteuortunt gaudiis·tollenda fuit dictio mihi abundanter his interiecta: contra metri rationẽ· anteuortunt autem pro præcedunt positum est.uel superant. Exigam.expellã.excludam.Exigere:ut Nonius asserit.est cui extorquere·Cicero de diuinatione.Et quum esset tritici modius sestertiis duobus:pro frumento in modios singulos duodenos sestertios exegisse.Inquirere:uel inuestigare.Virg.Quærere constituit: sociusque exacta referre.excludere.Plautus in Aulularia.Itaque omnis exegit foras.Teren.in andria.Spectandæ an exigendæ sint uobis prius.Debitum repetere.Cicero ad cassium.Sed non urgeo,longiores enim expectabo: uel potius exigam.

Anteuortunt.

Exigere.

Manũ.Eg.manũ?Er.manũ inquã cedo tuam actutũ.Eg.tene.
Er. Gaude.Eg.quid ego gaudeam?Er.quia ego ipo. age gaude mõ.
Eg. Pol mœrores anteuortunt gaudiis.Er.noli irascier.
Iam ego ex corpore exigam omnis maculas mœrorum tibi.
Gaude audacter.Eg.gaudeo:etsi nihil sciam quod gaudeam.
Er. Bene facis.sed iube.Eg.quid iubeam?Er.ignem ingentẽ fieri.
Eg. gnem ingentẽ?Er.ita dico magnus ut sit.Eg.qd uolt uri?tuan
Me causa incensum ædis censes?Er.noli irascier.
Iuben an non iubes aulas astitui patinas elui?
Laridum:atque epulas foueri foculis feruescentibus?
Alium pisces præstinatum abire?Eg.hic uigilans somniat.
Er. Alium: porcinam:atque agninam:& pullos gallinaceos.
Eg. Scis tu bene esse si sit unde.Er.pernã atque ophthalmiã.

Facere:seu cogere.Virgilius scdo æn.Quos improba uentris exegit cæcos rabies.Age-re.Plautus in captiuis Salue tyndare.Et tu cuius causa hanc erũnam exigo.Virgilius.Omnes ut tecum meritis pro talibus ãnos exigat.Definire cõstituere.Virgil.Decreuit quam mori. tempus secũ ipsa modumque exigit.Exactum uero.transcursum & præteritum significat.Virgi.tertio geor. At tubis exactis ubi quarta accesserit ætas.Idem in eodem.exactis grauidæ quũ mensibus errant. Et primo geor.Exactum ad mensem pluuie ue-tisque carebunt.Eleganter etiam exactum dicimus exhaustum:& superatum.Seneca:Vt tot pcellis tempestatibusque exactis aliquando in portum ueniamus. Sed iube. dictio sed: addenda fuit: metri necessitate. nam mutilus mancusque incessisset. Quid uolt uri.uerba sunt ægionis hæc intra se:uel summissiore uoce prolata.nam quum Ergasilus iussisset ignem ingentem magnumque fieri.ait ægio:uoce ut diximus summissa:quid uult uri iste? Deinde altioribus uerbis inquit. Tu an me causa &c. Me causa incensurum ædis.Ita scribi uersum hunc concinnior compositio exigit.Dictio autem tuan finis est præcedentis uersus. Aulas astitui.non astitui aulas: quia uersus claudicaret. Astitui.parari.constitui. Aulas.hic pro fictilibus uasis accipit.& latinum nomen est: ollaque appellatum:ut in aulularia diximus:quum aũt atrium significat:græcum est.αυλη enim a græcis dicitur.

Exactum.

Aula.

Elui.lauari.a uerbo luo. Laridum.laridum:ut Macrobius ait:est caro salita:sic dictum:quasi large aridũ. Dicimus etiam lardum absque i Martia. Et pallens faba cum rubente lardo: quo uersu clare patet: lardum esse salitam carnem:non autem pingue illud suillum:qđ uulgo lardum dicunt.hác salitam carnem Succidiã quoque nominant. Cicero de senectute. Iam ortum ipsi agricolæ Succidiam alteram appellant Varro scdo de re rustica Et qui non audierit patres nostros dicere:ignauum & sumptuosum esse:qui succidiam in carnario suspenderit. Succidium quoque neutro genere appellatur. Foculis feruescentibus.ita scribi cogit metri necessitas. nam si feruentibus legas:pes unus uersui deficiat.idest locis:ubi ignis fit:multo igne calentibus. Prestinatum. emptum.prestinare enim:ut Festus inquit significat emere apud Plautum:hoc est emendo tenere. hæc ille. uidetur autem uerbum:non a per & sto:ut quidam asserit:sed a pretio uel a præ & teneo compositum esse. & prestinare. non perstinare scribi debere. Scis tu bene esse.tu addendum fuit:metri ratione.nam pes unus uersui deficeret. Esse.ab edo uerbo infinitus est.hoc est comesse. Pernam.pernæ.a pedibus.dicuntur: ut Varro sentit: & dicuntur in sue tam priores q̃ posteriores coxæ:Ply.libro octauo cap.gnquagessimo.Castrãtur sues quoque uti cameli post bidui inediam:suspensæ pernis prioribus.Et ab harum pernarum similitudine:piscis quoque genus est: perna appellatus:ex concharum genere Ply.libro.xxii.naturalis hist. cap.vii. Sunt & pernæ concharum generis circa pontias insulas frequentissimæ.Stant uelut suillo crure longo in arena defixæ:hiantesque qua limpitudo est: pedali non minus spacio cibum uenantur.Dentes in circuitu marginum habent pectinatim spissatos.Intus pro spondylo grandis caro est.Et quoniam ueteres pernas pedes uocabant qđ nomen hodie quoque seruant hispani. hinc pernio appellatur morbus pedum ex nimio frigore proueniens:& calcaneum præcipue infestans.Ply.libro xx.cap.iii.est & rapo uis medica.perniones feruens impositum sanat. Ophthalmiam. oculatam piscem : qui ab oculorum magnitudine sic appellãtur.οφθαλμοσ enim oculus græcis est.Vnde μονοφθαλμοσ.monoculus:qui & Cocles:& defioculus quoque appellatur.In alia autem significatione. Ophthalmia morbum oculorum significat:quem celsus:& alii lippitudinem appellant:sicut xerophthalmiam: quæ fit arida lippitudo.quum nec tument:nec fluunt oculi:sed grauescunt.quanq̃ Iulius pollux negat:proprium aliquod esse oculorum uitiũ:

Laridum.

Succidia.

Prestinare.

Perna.

Pernio.

Ophthalmia.

Oculata.

Defioculus

Cocles.

sed in eo uerbo significari tradit cauitatem oculorum ex corporis ægritudine: ut Hermolaus barbarus rettulit in
Horæum glossematis Plynianarum castigationum. Horæum. Salsamentum inquit Athenæus: referente hermolao: in
castigationibus Ply. cap. vii. libri. xxxii. aut horæum est: aut thunnium. in horæo macra pinguibus: in thunnio
Scombrus. macris pinguia præferimus. Scombrum. Scombrus piscis genus est non rari: neq; prætiosi: & propterea salsu
ræ is quoq; præberi consuetus. Ply. libro. ix. cap. xv. Scombris inquit in aquis sulphureus est color: extra qui cæte
ris. dicitur & Scomber in casu nominãdi: ut gongrus: & gonger. Strabo. Herculis insula obiacet carthagini scom
braria uocata: q; ibi capiantur scombri: ex quibus optimum garum conficitur.
Trygon. Trygonum. Errorem omnino esse in hoc uersu crediderim: neque scribi debere horæũ: neq; trygonum: quãq̃ ita in codicibus fere legatur: & ita ab Hermolao barbaro citetur. In castigatiõibus: capitis. vii. libri. xxxii. plynii. Nam trygonũ nusq̃ lectum est: sed trygona in casu accusandi: utpote a nominatiuo trygon: & non trygonus. Cor. celsus libro sexto. Et plani piscis: quã pastinacam nostri: trygona græci uocãt: aculeus torref. deinde conteritur: resinaq; excipitur: quæ denti circundata hũc

Horæum: scombrum: & trygonũ: & cetũ: & mollem caseum.
Eg. Nominandi istoꝝ tibi erit magis q̃ edundi copia
Hic apud me ergasile. Er. mean me causa hoc censes dicere?
Eg. Nec nihil hodie: nec mulro plus tu hic edes: ne frustra sis.
Proin tu tui quotidiani uicti uentrem ad me afferas.
Er. Quin ita faciã ut recupias facere sumptũ etsi ego uetem.
Eg. Ego ne? Er. tu ne? Eg. tũ tu mi igit̃ herus es? Er. imo bene uolẽs.
Vin te faciam fortunatũ? Eg. malim q̃ miseꝝ quidem.
Er. Cedo manũ. Eg. hem manũ. Er. di te oẽs adiuuãt. Eg. nihil sentio.
Er. Non enim es in senticeto: eo non sentis. sed iube.
Vasa apparari tibi pura ad rem diuinam cito:
Atq; agnum afferri propriũ pinguẽ. Eg. cur? Er. ut sacrufices.
Eg. Cui deoꝝ? Er. mihi hercle: nã ego nũc tibi sum sũmus iuppiter:
Idem ego sum salus. fortuna. lux. lætitia. gaudium.

soluit. uidetur autem Trygon piscis esse: quem turturem aliqui appellant. pastinacam latini: ut supra. De quo Ply
nius libro. ix. cap. xlviii. inter uenenata marina loquẽs sic ait. Sed nullum usquã execrabilius: q̃ radius super cau
dam eminens trygonis: quã nostri pastinacam appellant. quin conchylii magnitudine arbores infixus radici ne
cat arma ut telum perforat &c. Ausonius quoq; de eo inquit referũtur ab unda corrhoco: lethalisq; trygon. Quid
Trigla. si hoc loco: pro trygonum. triglam legas. quem piscem nonnulli mullum: uulgus barbonem nuncupat: græcis
quidem: ut Suidas inquit: τριγλισ est piscis genus: & in epigrãmatis: ut iquit: legitur. τριγλαρ σπαγορακινσ
και φυκιδασοι αλιευητιρ. Cætum. Dicimus hic cetus: Et pluraliter hæc cæte. significat autem pisces ma
Cetarii. iores maris. Vnde Cetarii: ut Marcellus inquit: genus est piscatorum qđ maiores pisces capit: dictum ab eo: q;
Cete. Cete in mari maiora sunt piscium genera. Virgil. Immania cete. Varro. Non animum aduertis Cetarios quum
uidere uolunt in mari thynnos ascendere in malum alte. ut penitus per aquam perspiciant pisces. Nominan
di istorum. idest nomina recensendi. alioquin: nominãdi ista uidetur rectius dici. uerba sunt ægionis per iocum
ad ergasilum prolata magis inquit poteris hæc nominare: q̃ comesse hic apud me. Nec nihil. ac si dicat: inter
parum & nihil. Ne frustra sis. idest: ne tempus teras in nominandis huiusmodi cibariis: uel ne amittas melio
rem conditionem: si fortassis alicubi tibi oblata est. Victi. pro uictus. genitiui casus est: more antiquo. Quo
tidiani. autem: pro consueti: & modesti: non largioris & opipari. Recupias. idest ualde & maxime cupias.

Nihil sentio. deos. s. omnes me adiuuare. Et hic est finis uersus præcedentis. alter autem incipit. Non enim es
in sen. Ita metri ratione & necessitate exigente. In senticeto. in loco spinis pleno. Sentis enim dicitur spina: ex
eo dicta: q; sentiatur. inde senticetum: & senticosus spinosus: asper. est autem festiua responsio ergasili: alludẽs ad
id: qđ dixerat ægio nihil sentio. Vasa apparari tibi pura. Ita scribendus est uersus: ut suis constet pedibus. nam
Proprium. si legas uasa tibi pura apparari: ut legunt interpretes nostri: claudus fiat. & uno pede mutilus. Proprium. aptũ:
& ad rem sacrificalem accõmodum: uel proprium idest qui uere agnus sit: & non peruenerit ad grandiorẽ æta
tem: aut certe proprium: idest ex tuis: & non alienis. Nam ut Nonius inquit: proprium est suũ uniuscuiusq;. Virg.
septimo æñ. Hunc mihi da proprium uirgo sata nocte laborem. Varro in caprino prælio. Nam uirtutem propriã
mortalibus fecit. cætera promiscue uoluit cõmunia haberi: & significat diuturnum. Sisenna. hist. libro. iii. Tum
subito tacuit. atqui metu & suspicione propria capere non poterat quietem. Et perpetuum. Virgil. vi. æñ. Propria
hæc si dona fuissent. Teren. in andria. Ego deorum uitam propterea sempiternam arbitror: q; uoluptates eorum
proprie sunt. Quod autem addit Pius interpres: Quid si non proprium: sed propẽsum scribis: hoc est adipatum:
habitiorem: & succulentum? prorsus negligendum est: uti futile & uanum: quum sequatur in contextu: pinguẽ:

sed qđ pluris multò est:quia uersus eam dictionem non tolerat:utpote quæ abundantem & superfluentem ipm faceret. Mihi equidem esurio. Ergasili uerba sunt:iocantis in uerba ægionis: qui dixerat:esurire mihi uidere: nam quia dictio mihi non tantum ad uerbum uidere pro uideris positum referri potest:id qđ fecit senex:sed etiā ad uerbum esurire:ut sit uideris esurire mihi:Idcirco inquit parasitus:Esurio mihi:non autem esurio tibi. Tuo arbitratu ægionis persona his anteponenda est:qui audiens parasiti subtilem illam ac leuem nimium interpretationem factam in dictione mihi:inquit:Tuo arbitratu facile patior:ut scilicet tibi esurias.

Proin tu deum hunc saturitate facias tranquillū tibi.
Eg. Esurire mihi uidere.Er.mihi equidem esurio:non tibi.
Eg. Tuo arbitratu facile patior.Er.consuetus puer.
Eg. Iuppiter te diq; perdant.Er.te hercle:mihi æquū est gratias
Agere ob nuncium.tantum ego nunc porto a portu tibi boni.
Eg. Nunc tu mihi places.Er.abi stultus:sero post tempus uenis.
Eg. Igitur si olim aduenissem?Er.magis tu tū istuc diceres.
Nunc hanc lætitiam accipe a me quā fero:nam filiū tuum
Modo in portu philopolemū uiuū:saluū:& sospitē:
Vidi in publica celoce:ibidēq; illū adolescentulū.
Alium una:& tuū stalagmū seruū:qui aufugit domo.
Qui tibi subripuit quadrimum puerum filiolum tuum.
Eg. Abi in rē malam.ludis me.Er.ita me amabit sancta saturitas
Aegio:itaq; suo me semper condecoret cognomine:
Vt uidi.Eg.meum gnatum?Er.tuū gnatū & geniū meū.

Ergasilus autem obscœne uertēs illa uerba ægionis: respōdet: Consuetus puer. hoc est:facile pati consueuisti abusq; pueritia. Vnde ægio respōdet. Iuppiter te diq; pdát. Ita enim reconcinandæ sunt personæ suis locis: ut sensus integer resultet.& delenda dictio credo supfluo pposita ūbis illis ergasili:cōsuetus puer: quæ omnia a Pio & Sarraceno interptibus nostris non minus corrupte:q̄ ignoráter ad rudiater lecta sunt. Te hercle. parasiti uerba respondentis ad ea q̄ ægio dixerat:iuppiter te diq; perdant. Porto a portu.ludit in similitudine uocabulorum de more suo poeta. Nūc tu mihi places. præponenda . his est persona ægionis. qui suspicans parasitum ea uerba protulisse:ut sibi placeret magis:& ob id ei cœnam strueret: inquit: ueluti per contemptum:nunc tu mihi places.hoc est:nunc te mihi placere existimas ob hæc inaniloqua uerba. quasi diceret:non propterea places. Abi stultus.uerba eiusdem ægionis sunt continuata: quibus uti solemus: quum a nobis aliquem reiicimus.abi inquit cum tuis his nugis.nimium distulisti aduentum tuum. Sero post tempus uenis.uel ut diximus more loquendi consueto uel referens ad cœnam:quam ei pollicitus fuerat dare. Igitur si olim aduenisse magis legendum est:si olim:non olim si.quia uersui pes unus abundaret.responsio est parasiti ad ægionis uerba.Igitur inquit:etiam si tempestiuius uenissem:tu etiam hoc dicturus eras:me scilicet sero post tempus uenire:ne cœnam mihi dares. Tu tamen.ita scribēdum uidetur:nō tu tū: sensus cōcinnitate.idest tu nihilominus.Posset & alius sensus elici:sed obscœnior.hoc modo:ut quum ægio dixisset. Nunc tu mihi places: parasitum digito uel manu tangere uoluisset:ut faciunt qui rem turpem affectant:propter qđ respondeat parasitus:Abi stultus:quasi dicat:discede a me.neq; me tangas:quia sero post tempus uenis. idest quia ætas tua : ac mea iam non poscunt hæc.Et deinde subiiciat senex.Igitur si olim aduenissem? quasi per interrogationem ac si dicat:me non reiecisses:Et iis respondeat parasitus.Magis tu tum istuc diceres.& tum non tamē legatur: ut habent codices.idest magis tunc dixisses.Nunc tu mihi places.Et hic sensus hoc modo:per personarum interiectiones electus:fortassis melior & concinnior Plautinis iocis sit. Nam filium tuum. dictio tuum finis est huius uersus non principium sequentis:ut fere in codicibus legitur.ita metri necessitate postulante. Celoce. nauigium breue est Celox a celeritudine dictum:ut in asinaria diximus. Stalagmum. nomen est serui illius: qui olim aufugit ab ægione:& abduxit eius filium quadrimum.uidetur autem fictum nomē:atq; usurpatum a Stalagmiis:quæ ornamenta sunt aurium ut inquit Festus.de quo uocabulo dicemus in menæhmis:super illo uersu: Da mihi in auris facienda pondo duū nūmum stalagmia:ubi & Pii:& Merulæ:& cæterorum delirium ostendemus:legentium spathalia. Abi in rem malam.ita scribendum est.non:in malam rem: quia abundaret ūsus.

Celox. Stalagmus

Cognomine.ut semper scilicet appellari possim satur.Cognomen ut in uocabulario nostro diximus:est qđ nomini adiungitur:uel qđ sequitur ad nomen:quacunq; id causa fiat:siue magistratus:uitium: discretio:uirtus: euentus: siue ars:siue id cognatio reddit.Quod enim pene inueterauit apud quosdam ut cognomen a cognatione & genere tantum imponatur:Agnomen autem ab euentu: penitus falsum est: quum appellatione cognominis:ea omnia propriis nominibus addita nuncupentur.Et nomen ipsum agnomen uix unq̄ repertū sit apud

Cognomē.

Et captiuũ illũ aulidensem. Eg. ma ton apollo. Er. & seruolũ.
Eg. Stalagmũ: meũ qui gnatũ subripuit? Er. μη την κοραμ.
Eg. Iã diu? Er. μη την πραιμεςην? Eg. uenit? Er. μη την σιγμιαμ.
Eg. Certon? Er. μη την φρουσιμωμα? Eg. uidesis. Er. μη το αλατριομ.
Eg. Q uid tu barbaricas urbes iuras? Er. quia enim item asperæ.
Sunt: ut uictum autumabas tuũ esse. Eg. uæ ætati tuæ.
Er. Quippe quando mihi nihil credis: quod ego dico sædulo.
Sed stalagmus quoius erat tunc nationis quũ hinc abiit?
Eg. Cuius & nunc. Er. si cuius nunc est: boius boiam terit:
Liberorũ quærundorũ causa ei credo uxor data est.
Eg. Dic bonan fide tu mihi istæc uerba dixisti? Er. bona.
Eg. Di imortales iterum gnatus: uideor: si uera autumas.

Cognomines. Idoneos autores in ea significatione: quanq̃ a grammaticis nonnullis celebratum. Dicimus & Cognomines eos qui eodem nomine appellantur. Vt uidi. non: ut ego uidi: quia pes unus abundaret. μα τομ απολλω. Non est interrogatio hæc ab ægione facta: sed assertio negatiua. Non enim significant hæc uerba per apollinem tantum: ut uaniloqui: & græcissantes: picarum more: Pius & Sarracenus interpretes garriunt. Sed significant: nõ per apollinem. Siquidem. μη. & μα. ut in mostellaria latius dicemus particulæ sunt apud græcos iuratiuæ: sed significatione contrarie. nam μη. affirmationem. μα. autem negationem in se continet: ut si dicamus. μη. Την κοραμ: ut paulo infra: significemus ita per coram. Si autẽ. μα Τομ απολλω: nõ p apollinem. Quid quod & Pius in dictione hac apollo ostendere uoluit: se græcum: quũ inquit. απολλω και απολλωμα in accusatiuo casu græci dicunt. Sed quo modo απολλω. actũs sit si interrogetur: puto: ut mutus fiet: & quid respondeat ignorabit. Scribẽda sunt autem hæc græce. μα Τομ απολλω. νη Την κοραν. μη Την πραιμεςημ. μη Την σιγμιαμ. μη Την φρουσιμωμα. μη Το αλατριομ. Et seruolum. Scribendum est &: non ut: ut legit Sarracenus. Stalagmum. delenda est dictio meum. quæ hic præposita erat perperam: contra metri rationẽ. μη Την κοραμ. Ita scribi debet. & non μαι: ut aiunt Pius & Sarracenus interpretes parum docti. μαι. enim affirmantis tantum est aduerbium. non iurantis de qua in Amphitry. diximus: & scribit per diphthongum. ai. Cora autem præneste: signia: phrusino: & alatrium: sunt latinorum urbes: a latinaq; uia non distãtes: de quibus Strabo libro quinto sic meminit. Postmodum deinceps in ipsa latina insignes sunt ædes: urbesq; ferentinum: & phrusino: iuxta quã cosas labitur flumen. Et infra. utroq; autem ex latinæ latere dextrorsũ inter illam & Appiam: Setia: & Signia sunt: uini feraces: altera quidem prætiosissimi. alterius uinum est: qd' alnum sistit: qd' Signinum uocitant. Ante hanc: Priuernum est: & Cora: & Syes: & pusilla quædam præfectura: uelitræq; & Alatrium. De signigno quoq; uino Mar. inquit. Potabis liquidum Signina morantia uentrem. Ne nimium sitias. sit tibi parca sitis. Quid tu barbaricas urbes iuras? Italicæ urbes sũt omnes prædictæ. sed ut græcus loquitur: ad illum græce loquentem: qui omnem aliam nationem præter græcam: barbaram appellant. Quia enim item asperæ. quia inquit sunt tam asperæ hæ urbes: q̃ tu dicebas mihi pauloante: asperum esse uictum tuum.

μη.
μα.
μαι.
Cora.
Præneste.
Signia.
Phrusino.
Alatrium.
Signinum uinum.

Vt uictum autumabas tuum esse. non ut tuum uictum: quia pes unus uersui abundaret. Cuius nationis. idest: cuius ætatis. quẽadmodum & natu grandis: aut maior natu dicere solemus utentes ea dictione natu: p ætate. Sed ægio accipiens nationem in propria significatione: pro gente: uel populo: a quo duceret originem inquit. Cuius & nunc. hoc est eius gentis & originis erat: cuius est etiam nunc: quippe quum nationem & originem suam nemo unq̃ mutet. licet patriam & larem diuersum colat interdum. Boius boiam terit. iocus est

Boii. Festiuissimus: de Plauti consuetudine a parasito prolatus. Boii sunt citerioris galliæ populi: qui primi Annibalis aduentum sentientes a populo romano defecerunt: ut Liuius autor est: hos boios rhetis propinquos uindelicis: & heluetiis Strabo inquit montanam partem tenuisse: quos pauloante e transalpina gallia in italiam transgressos dixerat libro quarto. & est etiam græce ciuitas: post quam Maleã est: ut meminit. Idem Strabo libro octauo.

Boia. Boia quoq; ut in Asinaria diximus genus est uinculi tam ferrei q̃ lignei: quo uinciebantur noxii: Quia ergo Stalagmus seruus uinctus: & boiis astrictus ducebatur a philocrate & philopolemo: & ergasilus illum sic uinctum fuerat intuitus: ludit erga ægionem: in nomine boius: Et ait. Si erat nationis cuius est nunc: Boius ergo erat: ad gentem utiq; hoc referens: quia nunc quoq; boius est. & boiam terit: in hoc autem ad boiam uinculum respiciẽs: a qua ipse boius dici mereatur: ut enim a compedibus Compeditum diceremus: a manicis manicatum: sic a boia boium deduxit. Et quia terere uerbum duo significat: subigere: ut in illo Mar. Pene sit ut culo trinor ipsa tuo. alterum autem consumere: & paulatim conterere: quæ scda significatio cõgruens est compeditis: & uinculis astrictis: quoniam attritu uincula consumuntur. Ideo Boiam terere dixit: re uera intelligens: illum Boiam uinculum conterere: pedum collisione: sed ostendens se de altera significatione loqui. Vnde subdit: liberorum quærundorum causa ei credo uxor data est. nam uxores quæ liberorum quærundorum causa dantur uiris: ita illis copulan.

tur:& uinculo maritali anneċtuntur:ut huic Stalagmo boia uinculum annexa erat. Sanċte quum ego iurem tibi.ideſt tanta aſſertione:& tam efficacibus uerbis:quum per tot urbes tibi iurauerim. Viſe. ideſt i ad uidendum:a uerbo inchoatiuo uiſo.uerba enim Inchoatiua in ſo deſinunt:& non in ſco.ut in regula noſtra grãmaticarum inſtitutionum oſtendimus. Cura qđ opuſt.ita ſcribi cogit metri ratio.non qđ opus eſt:quia abundaret uerſus. Niſi tu manticulatus probe hæc fuiſti.Neſciunt prorſus quid loquantur hoc loco Pius:& Sarracenus interpretes ſomniculoſi:quippe qui manticinatus legunt.& exponunt.ideſt diuinaſti:& ex bellenismo innouatum uerbum eẽ uolunt:qđ uerbum nullibi uiſum:neq; auditum unq̃ eſt: ꝓpterea addendum tu: metri neceſſitate:& ſcribendũ manticulatus cenſuimus. Manticulari enim ut Feſtus ait:dicũtur:qui manticulas attreċtant: ut furẽtur: unde poetæ pro dolo ſe qd agendo hoc uerbo utũtur.Senſus itaq; erit:Niſi tu hæc mihi doloſe & falſo nunciaſti:hoc eſt:niſi mẽtitus es. Hæc autẽ ſcribendum eſt.nõ hero:ut legunt idem interpretes.ná non erat ægio Ergaſili herus: neq; ille ſeruus eius. neque ſe herum : ſeruata modeſtia : illius

Inchoatiua ṽba in ſo.

Manticulari.

Er. An tu dubium habebis etiam ſanċte quũ ego iurem tibi?
Poſtremo ægio ſi parua iuriiurandoſt fides:
Viſe ad portũ.Eg.facere certũſt:tu intus cura quod opuſt
Sume:poſce:ꝓme:quiduis:te facio cellarium:
Nam hercle niſi tu manticulatus probe hæc fuiſti:petito.
Aeternum tibi dapinato uiċtum:ſi uera autumas.
Er. Vnde id?Eg.a me meoq; gnato.Er.ſpõden tu iſtud?Eg.ſpõdeo.
Er. At ego tuũ aduenisse tibi filium reſpondeo.
Eg. Cura q̃ optume potes.Er.beneambula & redambula.

Ergaſilus.

Llhic hinc abiit:mihi rẽ ſũmã credidit cibariam.
Di imortales ut ego collos detruncabo tergoribus.
Q uanta pernis peſtis ueniet:quanta labes larido:

dixiſſet.Ceterum hypermeter uerſus eſt:cui ſyllaba una abundat in fine ad ſequentem uerſum a uocali incipientem retorquenda in ſcanſione. Dapinato.Et ita ſcribenda hæc quoq; diċtio eſt:non dapinabo:ut legunt præfati interpretes:contra omnem ſententiæ congruitatem.Senſus eſt.nam profeċto niſi mentitus es quæ mihi dixiſti:petito:& tu ipſe tibi dapinato:hoc eſt large & abundanter miniſtrato æternum uiċtum:Ergaſilus autem: non audiens unde eum æternum uiċtum ſibi petere:& dapinare debeat:utpote:qđ a ſene uix prægaudio ſui compote non fuerat expreſſum:ait. Vnde id.ſcilicet petam.& dapinabo mihi?Et tunc ægio reſpondens declarat:a me:meoq; gnato.Quod autem garrit Pius:alibi codicum:non depinabo:ſed donabo legitur.inſaniam propenſiorem hominis deſignat.Dapinare uerbum a dapibus factum eſt:& ſignificat opipare:& largiter cibum parare.

Dapinare

Sponden tu iſtud? cum interroga. legendum eſt. Tuum aduenisse tibi filium reſpondeo.Ita ſcribendum eſt.metri neceſſitate.& non: tuum tibi aduenisse: quia abundaret pes unus uerſui. Et iocatur in uerbis ſpondeo & reſpondeo.

Llhic hinc abiit.Eodem metri genere tetrametro ſcilicet brachicataleċtico : ſeptem pedibus inſtruċto quo & ſuperior : conſtat hæc ſcena. In qua paraſitus introducitur ſolus reliċtus : profeċto ad portum ægione ſene . qui ut paraſitus : guloſiſſimus : & famelicus : quid ſit faċturus : habita ab ægione poteſtate ſumendi : poſcendi : & promendi quicquid uoluerit : luculenter exprimit.

Abit. preteriti temporis eſt per ſyncopam prolatum uerbum:pro abiit. Collos. dicimus collum : & collus:ut ſupra in hac comœdia:& in Amphitryone diximus. Tergoribus.uidetur accipere tergoribus:pro tergis: hoc eſt dorſis. Nam ut in uocabulario noſtro diximus:Tergus-oris.Corium ſignificat.Virgil. Tergora diripiunt coſtis.Tergum autem dorſum.& ſcutum.ut ibi diximus.ac ſi intelligeret hoc loco:ſe detrũcaturum collos a dorſis animalium: ut gallinarum : caporum:anatum &c. Sumini.Sumen:ut Nonius ait a ſugendo diċtum eſt. Nam & mulieris mámam ſumen ueteres dici uoluerunt.ſignificat autem lac ſuis occiſæ denſatum ſiue ut Hermol.ait Suillam cum laċte ſuo mámam:quá abdomem ueteres uocabant.Ply.libro.xvii.Cæſarem uopiſcũ:quum cauſam apud cenſores ageret:Campos roſiæ dixiſſe:Italiæ ſumẽ eſſe:inquit Martia.Mámas ſuminis imbricemq; porci.Plynius item libro.xi.Proxima eieċticiæ eſt occiſæ uno die poſt partum.huius & ſumen optimum: ſi modo fœtus non hauſerit. Abſumedo.conſumptio.iocus eſt in nominibus.& ueluti quædam annominatio. nam ut ad pernas peſtis:ad laridum labes.ad callum calamitas:ita ad ſumen abſumedo addita eſt.Et ita habent codices utiq; non maculati fere omnes:Quo magis miror:Pium interpretem confidentiſſimum:quin potius temerarium:ſi ex uero loqui fas ſit:locum hunc exponentem Hermolaũ barbaꝗ litteraꝗ: & litteratoꝗ: facile principem & patronum inceſſere:illumq; aſſerere:hunc locum recognoſcentem legere abſumendo:id qđ penitus falſum ẽ. quum de ea diċtione nullum ab Hermolao toto Caſtigationum Plynii libro uerbum factum ſit: præterq̃ ca-

Tergus.
Sumen.
Abſumedo
Callus.
Calleo.
Callidus.

pite.li.libri.viii.ubi de sumine uerba faciens:locum hunc adducit.Et per impressorũ incuriã fortassis:loco e simplicis in dictione absumedo posita est littera e cum apice:sic est quã quidem rem:odiose potius:q̃ uere: hic gloriarum plenissimus interpres in Hermolauum insontem retorquere conatur. Quanta callo calamitas. Callus est caro durata:hoc est densior facta:uel labore:uel alia causa:in pedibus.manibus: aliaue corporis parte.ut in suis rostro.in bouis ceruice:in animalium plantis pedum:a quo fit Calleo uerbum:qđ est callum facio:& occalleo.idest callum obduco.Plautus in asinaria.qui latera côteram tua hæcique occalluere plagis. per metaphoram quoq; Callere p scire accipimus & no scere:quia sicut in corpore:lõgo labore callus fit:ita mens longa experientia habitum facit.Hor.Legitimũq; sonũ digitis callemus & aure. Inde callidus pro astuto. & callide aduerbium & calliditas. Nunc ibo ad meam præfecturam. Ita scribi debet uersus partim ex cod.antiqs: in quibus ad p̃fecturam scriptum est:non ut præfecturam: ut legunt cæci interpretes nostri. ptim metri necessitate.nam deficeret pes unus uersui:nisi meam adiicias. quin etiam sensus concinnitas dictionem meam requirit: quum supra ægio dixerit ipsi parasito:te facio cellarium.Inquit ergo se iturum ad præfecturam suam.tanquã ad magistratũ: & officium sibi collatum exercendum.

Ius. Et ius dicam larido.Ius plura significare ostendimus in uocabulario nostro.nam ut iurisconsultis placet:id significat:qđ rectum: semperq; bonũ: & æquum est: & pro necessitudine ponitur:ut est mihi cum illo ius cognationis uel amicitiæ.Et pro loco in quo ius redditur:appellatione collata ab eo qđ fit in id:in quo fit:ut ambula in ius.Et ius dicitur autoritas siue libertas aut licentia.Cicero.Quare suo iure noster ille Ennius sanctos appellat poetas. Idem pro meo iure dico: quasi confidenter. Aliquando iure pro merito ponitur.Quintil.Quis eum non id meruisse:quis non iure passum affirmet. Quoniam autem ius proprie est unicuiq; qđ suum est reddere:In cuius obseruatione omnes lites:ac discordiæ ueluti componuntur:& cõdiuntur:hinc per metaphoram quandam ius accipitur etiam pro liquore eorum quæ coquuntur & ad coquinariam pertinet:quia illo similiter condiantur & componantur esculenta:a quo iurulentum dicimus iuris plenum. Ply.Ius decoctæ cum posca pernionibus prodest.Plautus in mostellaria.quasi quum una multa iura confundit coquus. Ius dicam larido. uidetur quidem polliceri se ius & iusticiam larido ministraturum. ac si iniuria affectum esset: sed reuera significat: se decocturum laridum: hoc est salitam carnem in iure: & iurulentum illud facturum. Et quæ pendent indẽnatæ. iocatur similiter in hoc inquiens: se laturum auxilium pernis: quæ indẽnatæ:hoc est nullo iudicis decreto dãnatæ pendent & suspensæ fumo:uel alibi:sic tanquã in patibulo cruciantur.nihil enim absurdius dici solet:q̃ ut quis indẽnatus plectatur: Quum ergo se illis auxilium laturum pollicetur:id significat:uelle eas deponere:& auferre ab eo loco ubi suspensæ sunt: ut coquantur ac deuorentur. Auxilium feram. non auxilium ut feram.abundat enim:ut:etiam ex codicibus antiquis:in quibus non est ascriptum. & sententiæ congruitate.

Quanta sumini absumedo:quanta callo calamitas.
Quanta laniis lassitudo:quanta porcinariis.
Nam si alia memorẽ quæ ad uentris uictũ conducunt:morast.
Nunc ibo ad meam præfecturam: & ius dicam larido.
Et quæ pendent indemnatæ pernis auxilium feram.

Egionis puer.

Diespiter te diq; ergasile perdant:& uentrem tuum.
Parasitosq; omnis: & qui posthac cœnã parasitis dabit.
Clades calamitas.quæ intẽperies modo in nostrã aduenit domũ:
Quasi lupus esuriens:ut metui ne in me faceret impetum.

Diespiter te diq; ergasile perdant. Versus huius scenæ tetrameter est acatalecticus: octo pedibus constans.In hac autem scena introducitur.ægionis puer:cui forte peni cura demandata erat: Conquerens de subuersione totius peni ab Ergasilo parasito facta:modũq; deturbationis carnarii quo usus est exprimens.seq; ad conueniendum senem parans:cui omnia patefaciat: quẽq; ad ornandum sibi aliud penum hortetur.

Diespiter. Diespiter.Iuppiter quasi diei pater. Hor.Sæpe diespiter neglectus incesto addidit integrum.Idem:Nanq; diespiter igni corusco nubila diuidens:plærũq; per purum tonantis egit equos uolucrẽq; currum.

Lucecius. Seruius libro.ix.æñ. Sane lingua osca lucetius est iuppiter dictus a luce quã præstare hominibus dicitur.ipse est enim nostra lingua Diespiter:idest diei pater.

Clades. Clades.ruina:confractio:dissipatio.a græco κλαλαειν:qđ est amputo:frango.unde κλασμα fragmentum & confractio appellatur.Quidam cladem a cadendo dictam uolunt:quasi cadem.quidam a calamis:quasi calamidẽ hoc est calamitatem.

Calamitas. Calamitas.iactura.dãnum.Dicitur proprie calamitas a rusticis grando:q calamũ:hoc est culmũ segetem ue cõminuat.Teren.Sed ecca ipsa egreditur nostri fundi calamitas ponitur tamen pro miseria atq; erumna.Vnde calamitosum dicimus malis & calamitatibus p̃grauatum.Cicero.Et honoris amplissimi puto esse:& accusare improbos:& miseros calamitososq; defendere.

Vt Frendere. Vt metui addenda fuit dictio ut:metri necessitate:& admirantis:uel obstupescentis est: & pro q̃

exponendum·ut sit: q̃ metui:ne in me faceret impetum. Ita frendebat dentibus·frendere est frangere:ut Fe Frendere.
stus ait. Vnde & fabam fressam dicimus mola leuiter fractam. Inter fremere & frendere id differre inquit Noñ. Fressa faba
Quod fremere est magnum sonare. Virgil. Fluctibus & fremitu assurgens benace marino. frendere autem cum Fremere.
gemitu uel iracundia miserum aut minax. Virgil. iii. æne. Luminis effossi fluuidum lauit inde cruorem dentibus
infrendens. Adueniens modo. nisi addatur dictio modo: uersus uno pede mancus esset: ideo addendum cu
rauimus. Carnarium. locum ubi carnes seruantur: sicut armarium: ubi arma: pomarium ubi poma. Carna- Carnariũ.

Nimisq̃ hercle ego illum male formidabã. ita frẽdebat dẽtibus.
Adueniens modo deturbauit totum cum carne carnarium.
Arripuit gladium: prætruncauit tribus tergoribus glandia.
Calices phialasq̃ omnis confregit: nisi quæ modiales erant.

rius etiam martiali dicitur is: qui carnosæ puellæ cupidus ẽ. Carnaritus ĩquit sum pinguiarius non sum.

Glandia. sunt glandia carnes in duriciẽ & figuram glãdis callosæ: quæ ex gutture suis detrahuntur. uel etiã ex ceruice: ut Columella libro. viii. innuit cap. ix. de suibus Glandia.
loquens: amplæ inquit & glandulosæ ceruicis: róstris breuibus: & resupinis. Ply. libro. xxxvi. Extant censoriæ
leges: glandia in cœnis: gliresq̃ & alia dictu minora apponi uetantes. Glandia huiusmodi porcina Glandulæ
quoq̃ uocantur. Martia. Ter poscit apri glandulas: quater lumbum. Apicius item glandulas porcellinas inquit. Glandulæ.
Et Ply. Glaudulas ait in sue esse: quæ in homine sunt tonsillæ. Verum qđ Pius effutit: ac somniat dicens. Inferius
Glandionica suilla uocabit: miram sapit hominis inscitiam & fatuitatem: ut in Menæhmis dicemus. Is enim lo-
cus est: quem nunc memorat. Vbi non glandionica suilla: legendum est: quod quidem nusquã uisum auditum
ue fuit: sed glandulam suillam: ex codicibus antiquis: & metri necessitate: rectoq̃ romanæ linguæ eloquio.

Calices. Mendum omnino duobus hisce uersibus subesse censemus: temporum: aut legentium incuria or-
tum. nam & in hoc: non satis seruatus latinitatis decor apparet: si legas: aulas calicesq̃ omnis confregit: nisi quæ
modiales erant: quum potius qui legendum fuisset: præterq̃: q̃ confusio quoq̃ illa inepta uidetur aularum: quæ
ad coquinariam pertinent cum calicibus: qui ad uinum: Et sequẽs truncus: mutilusq̃ est: uno deficiens pede: se-
ptem enim tantum constat: quum octo requirat: nec dictio seri in eo inserta satis intelligitur: quid sibi uelit: unde
non mirum: si in illis exponendis: & Sarracenus nihil ferme dixit: & Pius noster paulo audacior uana interim de
more suo profudit. Is nanq̃ præterita primi difficultate sicco pede: Sini male se legi: q̃ seri: in secundo dixit: Sinus
enim inquiens uas uinarium est: de quo Maro in bucco. Sinum lactis & hæc tibi liba &c. Tum obiter se emacu- Sinus.
laturum professus epigrãmatici carmen ex libro octauo: hi duo longeuo censentur nestore fundi: Corrige in-
quit sini. Fundos pro pedibus & colũnis uas ipsum fulcientibus interpretatur Domitius perperam: quod rear: si
quidem fundum dicatur in eo significatu: non fundus: & si Plauto fundamentum dicatur fundus: sed non est
in usu. Dicitur tamen & hoc Sinum neutro genere. & significatur uas. Varro. Vbi erat uinum in mensa positum:
aut galeola: aut sinum. Quod si apud Martia. Fundi malles: pro tessellis & quadris argenteis intelligendum est.
hæc ille. Quo uerborum delirio: tam inconstans: tam indoctus: tam insanus apparet: ut a nullo superari posse exi
stimetur. primum enim: cur sini potius legendum putet somniabundus hic interpres? an quia uersum mutilum:
sic integrum restituturus sit? minime quidem. nihilo minus enim pedem unum sit desideraturus. An uero: quia Sinum.
Sinũ uas sit uinariũ grãdius: ut Varro inqt: nec ipse Pius inficiatur: qđ coqui ad ignẽ ponere sint cõsueti: ut refer
uescat? Nec id pfecto. nã uasa uinaria igni admoueri non solent: neq̃ eorum cura ad coquos pertinebat. Itaq̃ &
Pius ipse tacitus præterire Scopulum: & Charybdim hanc melius potuisset: ut Sarracenus itidem: q̃ affanias pro-
ferre. Sed quod de epigrãmatici carmine inaniter profundit: nonne uel pueris iam omnibus notum est? Et ipse
tandem fatetur: mente alienatum se nugari: quum tandem fundi legi posse concedit: qui pauloante dixerat:
Obiter emaculandum est epigrãmatici carmen: & corrige sini? Si fundi legi posse fateris: quid igitur emaculas?
quid corrigis? atq̃ utinam non tu ipse macules: & corrumpas. Quod quidem grauiter facis: Si & Georgium ale-
xandrinum in Domitium super hoc diligenter inspicias: ex sententia Eustachii super Homerum poculum Ne-
storis describentem: Et præceptorem tuum Philippum beroaldum illius uestigia secutum in Neronis uita. Nam
quod Plauto fundamẽtum dicatur fũdus: tam a uero dissentit: q̃ inscite: & amẽter ita exponere conatus es supra-
cum poetæ uersum. Tu quidem haud fundum mihi: ut ibi notauimus. Nunc in cõmunem rem litterariam dice
mus: quo reconcinnari possint modo duo hi Plautini uersus ut & suis constent pedibus: & sententiam contine-
ant non aspernabilem: doctorum tam iudicio: nostram hanc reconcinnationem subiicientes. Dicimus itaq̃: pri-
mum uersum: sic iudicio nostro corrigendum. Calices phialasq̃ omni: confregit. pro aulas utiq̃ phialas sup
ponentes: quum similitudine litterarum fere parum differant hæ duæ dictiones: & facili lapsu temporum incu-
ria: scriptorumq̃ negligentia: is error emanare potuerit: earumq̃ dictionum fieri transpositio. Et sensus erit: Erga
silum confregisse Calices: phialesq̃ omnis: nisi quæ modiales: idest uentriosæ & capacissimæ essent: modiumq̃
continerent: per hyperbolen utiq̃ dictum ab hoc puero: parasitum admodum infensum habente. Est autem

Calix. Calix uas pôtorium rôtunda specie: ut apud græcos legitur in magno etymologico: κυλιξ enim ab illis dicitur: quasi κυκλιξ. quia sit: ut diximus: specie rotunda. uel a uerbo χυω: qd' est fundo Macrobius quoq; calicem a uocabulo græco κυλιξ per mutationem unius litteræ ductum putat. Varro tamen a calido uocatum calicem **Scyphus.** scribit q' calida eo haurire solebant. Idem sentit & Festus. Scyphusq; idem fere esse uidetur (quanq̃ Macrobius Scyphum poculum herculis esse dicat: ita: ut liberi patris Cantarus ut diximus in asinaria. Nam quod Suetonius in Nerone ait: illum nunciata exercituum defectione: duos Scyphos gratissimi usus: quos Homericos: a celatuta carminum Homeri uocabat solo illisisse: Ply. ultimo nahi. Nero inquit amissarum rerum nuncio accepto: duos calices crystallinos. in suprema ira fregit illisos. hæc fuit ratio seculum suum punientis: ne quis alius ex iis bi**Phiala.**beret. Phiala autem: ut inquit Iulius pollux in libro quem de uocabulis rerum scripsit ad cômodum cæs. uasa quæq; designat: uini aut aquæ capacia: quibus in mensa utimur. Et ut in magno legitur etymologico: α πιω uerbo quod est bibo: fit per mutationem. π. in. φ. quasi πιαλη τισ ουσα: quia potum multum exhibeat: ex quo capacem esse apparet: & per i scribi debere. non per y: quia ab υαλοσ. deducatur: quod uitrum significat: & uitreum uas designet: ut quidam putarunt. nam id falsum est: ut uel illo Iuuenalis uersu apparet: uitro tenet phialas. tibi non committitur aurum: quo patet: aureas phialas fuisse.

Coquum percontabatur: possent ne seri aulæ referuescere.
Cellas refregit omnis intus: reclusitq; armarium.
Adseruate istunc sultis serui. ego ibo ut conueniam senẽ.
Dicam ut sibi penum aliud ornet: siquidem sese uti uolet.
Nam in hoc hic qdẽ ut adornat: aut iã nihil est: aut iã nihil erit.

Sequentem uero ita uersum redintegrasse uidemur: si scribatur. Coquum percontabatur: possent ne seri aulæ referuescere. addita uidelicet dictione aulæ. ut sit sensus. Rogabat coquum iste impurus & uorax parasitus: an aulæ seri: idest ollæ: in quibus serum: hoc est aqua lactis seruabatur: possent iterum feruescere & calefieri. quo sero: ut opinamur mulsum faciebant: uel pro mulso utebantur. Id certissimum: aquam illam lactis ad multa utilissimam. Virgil. in georgicis. Acremq; molossum pasce sero pingui: quod a poeta diligenter dictum uideri potest: ut Edacem: & ueluti molossicum parasitum: cibum molossorum proprium affectasse declaret: quia cætera sibi non uiderentur satisfactura: nisi uentrem prorsus ut Canes molossi: sero pingui adimpleuisset. Aut certe non seri: sed seui legatur. ut sit sensus. rogabat coquum: an aulæ in quibus seuum: hoc est pinguedo animalium: coctum fuerat: possent iterum feruescere: idest: an in eis tantum pinguedinis relictum esset: ut aliquid in illa coqui & condiri adhuc posset. qui intellectus fortassis non improbior fuerit. De **Penum.** Seuo diximus superius in hac ipsa comœdia. Penum aliud ornet. Diximus quoque: quid sit penus: & uarium nominis inclinationem. hinc exemplum sumi potest eius quod ibi dictum est: declinari scilicet etiam hoc penum peni. Nam in hoc: hic quidem ut adornat. addenda fuerunt duo illa uerba in hoc: metri necessitate. & sententiæ concinnitate. Hic quidem ut adornat. idest queadmodum hic parasitus agere cœpit. Sensus est. nam in hoc peno aut iam: idest in hanc horam: & in hoc temporis momentum nihil est: aut iam. idest paulopost nihil erit: ut quidem hic adornat: idest iuxta acta & opera huius: qui scilicet iam detruncauerat ter**Iam.**goribus glandia: fregerat calices & phialas &c. Iam aduerbium temporis est uariis sensibus accommodum. Capitur enim aliquando pro nunc: hoc est pro præsenti tempore. Virgil. Iam pater æneas & iam troiana iuuentus conueniunt. Idem iamq; dies infanda aderat. Et aliquando pro paulopost. Idem iam mare turbari uentis & turbine cælum aspicies. Interdum pro pauloante hoc est pro præterito tempore. Ouidius. Iamq; deus posita fallacis imagine tauri se confessus erat. Et est tarditatis signum. Terentius in andria. Vt redeat iam in uiam. idest iam tandem. & festinationis. Idem in adelphis. Ego iam prospicio mihi. Et pro modo quod est alternantis signum. Virgil. Iamq; hos cursu: iam præterit illos. Et pro tunc. Quintil. q' si satis prudenter ea uiderint: iam **Iam uero.** prope consumata fuerit præcipientis opera. Et pro præterea. Virgil. Iam maris immensi prolem: & genus omne natantum: Iam uarias pelagi uolucres. Idem significat iamuero. Geminatum autem iamiam pro nunc ponitur. Virgil. Iamiamq; manu tenet. Et pro mox: uel repente. ut iamiam aderit. Et indignantis est. Idem. Iam**Iamiam.** iam nec maxima iuno: Nec saturnius hæc oculis pater aspicit æquis: & exhortantis Quintil. Iamiam commilito quicunq; casus manet: etiam si imperator damnaturus est: habes solatium. satius est: q̃ a patre occidi. Sallustius. Iamiam animo meo carissime frater: quanq̃ tibi immaturo: & unde minime decuit uita erepta est: ta**Iãdudum.**men lætandum magis: q̃ dolendum puto casum tuum. A iam componiturq; iamdudum: quod significat. quãprimum. Virgil. in georgicis. Et iamdudum incumbere rastris. Idem primo æne. Iamdudum erumpere nubem ardebant. Idem scdo æn. Iamdudum sumite pœnas. Et aliquando temporis est præteriti. Idem quarto æne. At regina graui iamdudum saucia cura.

Oui diisq; ago gratias. Tetrametro brachicatalectico metro constat hæc scena: una cum ceteris sequentibus usq; ad finem comoediæ: septem pedibus circũscripto. In hac continetur gaudium & lætitia ægionis: quam cæpit ubi ad portum profectus philopolemum filium compit cum philocrate ex aulide reuectum: qui & Stalagmum seruum fugitiuum secum adduxerant: a quo alter minor senis filius olim fuerat abductus. & successiue continentur in scena hac: uerba inuicem ab ipsis omnibus prolata. Ioui. uerba sunt ægionis ad philopolemum filium primum. deinde ad philocratem: ago inquit gratias Ioui & cæteris diis: qui te reducere fecerunt: mihi patri tuo te reddentes: meque multis miseriis & doloribus eximentes: q. bus dum te carui afflictabar. Ex miseriis. ita scribendum potius est: sententiæ concinitate: & non: & miseriis. & codices antiqui ex habent: non et. Quæ adhuc. ad sensum respexit: non ad uerba. per synthesim. ita quæ: & non quas diceus: ut scelus ille: apud Teren. Quumq; hũc conspicio. Stalagmũ scilicet seruum: per quem sperabat in noticiam aliquam alterius filii abducti ab illo puenire. Quũq; hæc reperta est fides firma nobis. quia philocrates fidem seruauerat: in reducendo philopolemo. Sunt enim hæc uerba ad philocratem directa. Satis iam dolui. Respondet philopolemus filius primũ ad quem & prima senis uerba diriguntur. deinde philocrates. Dolui inquit satis o pater: & cura ac lachrymis satis me maceraui. Hoc. idest propter hoc: & propter miserias & tristicias tuas: quas mihi ad portum iam memorauisti. Nunc autem hoc agamus. i. ad hoc intendamus: & uolebat philopolemus ulterius loqui: & beneficia sibi a philocrate collata commemorare: ut illi munere aliquo congruo gratia redderetur. Sed philocrates ipse: interpellando loqui coepit. prouerbium est: hoc agamus: tractum de more sacrificantiũ: qui populum astantem admonebant: ut hoc ageret: idest huic tantum solemni uacaret. Sic & uictimatores uictimam percussuri dicebant: agon? hoc est: ago ne? unde Ouidius in fastis: Semper agat ne rogat: nec nisi iussus agit. Et Lactantius Statii interpres illos agones nuncupat. Iam satis audiui tuas. ita scribi metri necessitas postulat. non satis iam audiui. quia claudicaret uersus. Quas tu memorauisti mihi. non: mihi quas memorauisti. eadem ratione metri. Quid nunc. philocratis hic præponenda fuit persona: qui ut diximus interpellat: & non sinit philopolemum prosequi quod coeperat. & ita habent antiqui codices. Perinde ut. i. tam: q̃. uel adeo. Et dii potestatem eam dabunt. non eam potestatem: quia abundaret uersus. Muneres. reddas. Dicimus Munero: & Muneror: ut pleraque alia uerba. Illum seruum. tyndarum scilicet. Pro benefactis eius pro meritis eius. Nolim succensere. i. irasci.

Hoc agamus.

Egio. Philocrates. Philopolemus.

Eg. IOui diisq; ago gratias merito magnas: quũ te reducem
Tuo patri reddiderunt. quũq; ex miseriis plurimis
Me exemerunt: quæ adhuc te carens dum hic fui sustentabam.
Quumq; hunc conspicio in potestate nostra. quumq; hæc reperta est fides
Firma nobis. Philop. satis iam dolui ex aio. & cura me satis
Et lachrymis maceraui hoc. iam satis audiui tuas
Erumnas ad portum: quas tu memorauisti mihi.
Hoc agamus. Philoc. quid nũc? quoniam tecũ seruaui fidem:
Tibiq; hũc reducem in libertatem feci? Eg. fecisti ut tibi
Philocrates nunq̃ referre gratiam possim satis:
Perinde ut tu promeritus de me & filio. Philop. imo potes
Pater: & poteris: & ego potero: & di potestatem eam dabunt:
Vt beneficium benemerenti nostro merito muneres:
Sicut tu huic potes pater mi facere merito maxime.
Eg. Q uid opus uerbis? lingua nulla ẽ: qua negẽ quicquid roges.
Philop. Postulo abs te: ut mihi illũ reddas seruom: quẽ hic reliqueram
Pignus ꝓ me: qui mihi melior q̃ sibi semper fuit:
Pro benefactis eius uti pretium possim reddere.
Eg. Q uod benefecisti referẽ gratia. id quod postulas:
Et id & aliud quod me orabis impetrabis. atq; te
Nolim succensere: quod ego iratus ei feci male.

At ego faciam. quia dixerat. credin pudeat quum autumes: respondet ægio. at ego faciam ut te pudeat: etiã si nullum habeas pudorem. nam flagris te totum in ruborem dabo: alludens ad illud: q̃ quos pudet rubor occupare solet: iuxta illud. Erubuit: Salua res est. Autumes. dicas. de quo uerbo: & in amphitryone diximus: & in mostellaria dicemus. Eia credo ego. perstat improbus seruus in contẽnendo quicquid sibi minitari herus possit. Imperito. plagarum & uerberum. s. Quid fers. quid intendis. quid cupis. iuxta illud ouidii. In noua fert animus mutatas dicere formas. alias ferre multa significat ut in nostro uocabulario duobus uersibus comp-

Eg. At ego faciam ut pudeat: nam in ruborem te totum dabo.
St. Eia credo ego imperito plagas minitaris mihi:
Tandem ista aufer: dic quid fers: ut feras hinc quod petis.
Eg. Facundus satis: sed fieri dictis cõpendium uolo.
St. Vt uis fiat. Eg. bene morigerus puer. nunc non decet.
Hoc agamus. iam animaduorte. hæc mihi quæ dicam edissere.
Si eris uerax: tuas res feceris meliusculas.
Sta. Nugæ isthæc sunt. nõ me censes scire qui dignus siem?
Eg. At ea subterfugere potis es pauca: si non omnia.
Pauca effugiam scio: nam multa euenient & merito meo:
Sta. Quia & fugi: & tibi subripui filium: & eum uendidi.
Eg. Cui homini? Sta. theodoromedi in aulide polyplusio.
Sex minis. Eg. proh di ĩmortales. is quidem huius est pater
Philocratis. Sta. quin melius noui: q̃ te: & uidi sæpius.
Eg. Serua iuppiter supreme & me & meum gnatum mihi.
Philocrates per tuum genium obsecro exi: te uolo.

Philocrates. Egio. Stalagmus.

Ph. EGio adsum: siquid me uis impera. Eg. hic gnatũ meum
Tuo patri ait uendidisse sex minis in aulide.

hẽdimus. hoc est portare. ostẽtare. dare. cõferere. offerre. dicere. habere. pati. ducere. disturbare. extollere. ut ibi multis autoritatibus comprobauimus: ex Nouii quoq; sententia. Ferre.

Facundus satis. ægionis ad seruum uerba. & ita scribendum est. metri necessitate. non. Satis facundus. quia abundaret uersus. Sed fieri dictis compẽdiũ uolo. delenda fuit dictio iã: quæ post sed: hic perperam: & contra metri rationẽ ascripta erat. Compendiũ autem breuitatem significat. de quo uocabulo in asinaria diximus. Bene morigerus puer. tollenda dictio fuit: hic abundanter iniecta ante dictionem puer. metri ratione: & sententiæ cõcinnitate. id quod Pius iterpres frigidus non uidit: neq; intellexit legens: bene morigerus fuit puer: existimans uidelicet referri ad pægnium puerum senis quadrimum: quẽ seruus ille abduxerat: ac si hunc interrogaret: an pægnium fuerit bene morigerus & obediens ei. sed fallitur multum. Sensus enim hic est a sene in seruum istum nequã prolatus: non sine turpi intellectu: & obscenæ patientiæ nota. ut & supra in Asinaria. Asta igitur: ut consuetus es puer olim: & in hac ipsa comœdia paulo supra Consuetus puer. quia enim dixit hic seruus. ut uis fiat: quæ uerba a cinædis proferri solebant: quũ ut astarent rogarentur: respondet ægio. bene morigerus puer. & supplendum fuisti: non ascribendum. Nunc non decet. Non decet inquit nũc. idest frustra offers qđ neq; te pstare: neq; me accipere nunc per ætatem licet: quum flos ille iuuentutis deciderit. Tuas res feceris meliusculas. ita scribendus est uersus. sensus integritate: & sermonis latini puritate: ut etiam superius. rem tuam facies ex mala meliusculam. & nõ rebus tuis feceris meliusculas: ut legit Pius perq̃ ruditer. Qui dignius siem. i. quo supplicio sim dignus. At ea subterfugere. uult senex ei persuadere: si possit: ut uerum fateatur: quo saltem pauca ex malis sibi euenturis fugiat: si non omnia. Pauca effugiam scio. hic uersus hoc loco scribi debet: qui per incuriam scriptorum semotus ab ordine: & ad tertium subsequentem locum fuerat immissus scribendumq; effugiam. non efficiam. neq; per parenthesim legendus est: ut Sarracenus ait. loquitur Stalagmus: & absq; ulla alia ægionis interrogatione scelus suum perpetratum fatetur: in fugiendo & abducendo puerum: ac illum uendendo: qui quum dixisset: & eum uendidi: ægio statim: absq; alia cogitatione: tanq̃ pater filiorum amans inquit. Cui homini. s. uendidisti? cœpit enim sperare illum adhuc recuperare posse. Proh dii immortales. admiratione plenus: & dubia spe anxius senex hæc inquit. Quin melius. Stalagmi uerba sunt confirmantis illum patrem esse philocratis.

EGio ad sum: siquid me uis impera. Versu non dissimili a superioribus duabus scenis Catastrophe iam totius fabule continetur: nam ægio filium alterum suum: quem compeditum seruabat in lapicidinis agnoscit: fiuntq; omnia tranquilla. Tuo patri ait uendidisse. non se uendidisse. abundat enim se: nisi mnis pro minis scribas. sed absq; ea dictione sensus quoq; quadrat.

Annus.

Hic annus. Annus uarius fuit apud antiquos. Alius enim lunaris dictus est: qui triginta dierum esset: ad cursum lunæ relatus. Alius Solsticialis: siue solaris: qui duodecim contineret menses: a sole uidelicet: qui eo tempore cursum suum peragit: dum ad id signum se denuo uertit ex quo digressus est. Vnde & annus uertēs uocatur: & magnus quoq; comparatione lunaris: qui breuis sit. Alius autem magnus annus dicitur: quem esse uoluerūt: omnibus planetis in eundem recurrentibus locum. Et hoc fit secūdū Ciceronis hortensium: post annorum .xii. milia: nōgentos quinquagintaquattuor solsticiales. Diciturq; annus: q̄ in se redeat: ut annulus: iuxta illud Virgilii: atq; in se sua per uestigia uoluitur annus: quēadmodū & græci illū ἐνιαυτὸν uocant. Atteius capito: ut refert Macrobius: Annum a circuitu temporis putat dictum. quia ueteres. am. pro circum ponere solebant: ut cato in originibus oratorū: am terminum dixit: idest circum terminū: & ambire p circūire. hæc pauca de anno: ex Seruio. Macrobio: & Festo. De quo plura Cornelius uitellius in eo libello: quē ad nos scripsit: de die mēse & anno. es diuersis autoribus collecta notauit. Tuus peculiarem pater. non: tuus pater peculiarem: quia pes unus uersui abundaret. Quod erat nomen ei? similiter & hoc ita scribi uersus ratio postulat: nō: quod erat ei nomen. quia abundaret item pes unus.

Ph. Quādiu id factū est? St. hic annus incipit uicesimus.
Ph. Falsa memorat. St. aut ego: aut tu. nam tibi quadrimulum
Tuus peculiarem pater paruulum puero dedit.
Ph. Quod erat nomen ei? si uera dicis memora dum mihi.
St. Pægnium uocitatus est: post uos indidistis tyndaro.
Ph. Cur ego te non noui? St. quia mos obliuisci hominibus.
Neq; nouisse: cuius nihili sit faciunda gratia.
Ph. Dic mihi. is ne isthic fuit: quem uendidisti meo patri:
Qui mihi peculiaris datus est: huius filius?
Eg. Viuit ne is homo? St. argentum accæpi. nil curaui cæterum.
Eg. Quid tu ais? Ph. quin isthic ipsus tyndarus est tuus filius
Vt quidē hic argumenta loquitur: nam is mecum a puero puer
Bene pudiceq; educatus est: usq; ad adolescentiam.
Eg. Et miser & fortunatus sum: si uera dicitis.
Eo sum miser quia male illi feci si gnatus meust.
Heheu quū ego plus minusq; feci illi q̄ æquom fuit.
Quod malefeci crucior: modo si infectū fieri possiet.
Sed eccū incedit huc ornatus audax suis uiribus.

Pægnium

Obliuiscimur eius facile: cuius gratiā negligimus.

Pægnium. παίγνιον ludum significat apud græcos: & παιγνία festum erat quod proserpinæ celebrabatur. a uerbo παίζειν: quod est ludo: ut Suidas ait. Et quia proprium puerorum est ludus: ideo non indecenter fictum pueri quadrimi nomen hoc a poeta est. Vos indidistis tyndaro. subaudi nomen: ut sit: uos indidistis ei nomen Tyndaro. de poetæ consuetudine: ut mihi est nomen menæhmo. & huic facio nomen ilio. Quia mos obliuisti. subaudiendum est. non ascribendum. quia uersus ratio nō patitur. Sententia est generalis & notanda. q̄ cuius gratiam negligimus: eius facile obliuiscimur. Is ne isthic fuit. ordo est. Is ne isthic fuit huius filius: quem uendidisti meo patri: qui mihi peculiaris datus est? Nil curaui cæterum. nil scribi cogit metri necessitas. non nihil: quia abundaret uersus. Quid tu ais. ægio ad philocratem loquitur. Quin isthic ipsus tyndarus est. nisi ipsus adiicias: quam utiq; dictionem & codices antiqui habent: uersui pes unus deficiat. Et miser: & fortunatus sum: si uera dicitis. ita scribi debet hic uersus: & metri necessitate: & sententiæ concinnitate: quod non uiderunt Pius & Sarracenus interpretes: mutilum interim uersum legentes. Eo sum miser. non: eo miser sum. eadem metri ratione. Aduertendumq; est: quum duo dixerit: hoc est. & miser: & fortunatus sum: rationem miseriæ tantum subiecisse: quare autem fortunatus non dixisse: sed tantum signa doloris ostendisse. quia illum in lapicidinis cruciasset. in quo paternus affectus ostenditur: qui filios nunq̄ male affici libenter patiuntur: etiam si ipsi illi sint: qui illos torqueant. Sub intelligi autem facile potuit: cur fortunatus: quia scilicet natum repperisset. Heheu quum ego plus minusq; feci illi. heheu scribi: & dictionem illi addi: metri necessitas cogit. nam aliter uersus claudicaret. plus aūt mali intellige minusq; boni. Sed eccum incedit. Ducebatur interim Tyndarus ex lapicidinis compeditus: & catenis uinctus. Ideo dicit: audax suis uiribus: per iocum innuens: neq; audacem esse posse: neq; uires ullas ostendere: quum ita ferreis uinculis astrictus esset.

Vidi ego multa. Eodem metri genere: Scena hæc ultima constat. in qua Tyndarus ex lapicidinis tractus loquitur: quæ ibi mala sit perpessus. Quæ sub acheronte fierent cruciamenta. Ita scribendum omnino

censuimus & metri necessitate: & sententiæ integritate. quin & latini sermonis puritate & nón: quæ acheron-
ti fierent: ut legunt indoctissimi interpretes Pius & Sarracenus. Sub acheronte. apud inferos. Acheron enim
fluuius inferorum est dictus ab a priuatiua particula: & χαίρων gaudens: quia sit sine gaudio: ut etiam in
mostellaria dicemus. Seruius scribit Acherontem locum esse non longe a baiis: undiq; montibus septum: Acheron.
adeo ut nec orientem nec occidentem solem possit aspicere: sed tantum meridiem. q autem ignibus plenum
fingunt: ratio est: quia omnia uicina huic loca scatent aquis calidis ac sulphuratis. Sine gaudio: q hydroman-
tiam siue sciomantiam: hoc est diuinationem quæ fit aqua uel umbra: ibi maxime exercere solebant: quod sine hominis nece non poterat fieri: iccirco æneas illic occiso Miseno sacra impleuit: ulysses uero occiso elpenore. Virgili. Quando hic inferni ianua regis dicitur: & tenebrosa palus acheronte refuso.

Tyndarus. Egio. Philocrates. Stalagmus.

Ti. Vidi ego multa sæpe picta quæ sub acheronte fierent
Cruciamēta: uerū enimuero nullus adæq; est acherons:
Atq; ubi ego fui in lapicidinis: illic ibi demūst locus:
Vbi labore lassitudo omnis est exigunda ex corpore.
Nam ubi illo adueni: quasi patriciis pueris monedulæ
Aut anates: aut coturnices dantur: quiscum lusitent:
Itidem hunc mihi aduenięti upupa quæ me delectet datast.
Sed herus eccum ante hostium: & herus alter eccum ex aulide
Redit. Eg. salue exoptate gnate mi. T. hem quid gnate mi?
Atat scio cur te patrem adsimules esse: & me filium.
Qui mihi item ut parentes lucis das tuendæ copiam.
Ph. Salue tyndare. T. & tu quoius causa hanc erumnam exigo.
Ph. At nunc liber in diuitias faxo uenies. nam tibi

Inquit igitur Tyndarus uidisse se pluries picta multa cruciamenta quæ fierent apud inferos: ut puta tityi: cuius iecur uultur dilacerat: Sisyphi qui saxū fertq; refertq;. Ixionis: q rotæ alligatus uersatur &c. uerum nullum acherontē inueniri posse adeo erūnosum: ut ille est: in quo ipse fuit. & lapicidinas designat: in quibus fuerat exercitus
aliquot dies Dicimus Acheron & acherons: ut in amphitryone diximus. Et scribēdū: nullus adæq; est acherons:
nō nulla: ut inepte legunt Pius & Sarracenus interpretes retusi. contra metri rationem. & rectam latinitatē. Nam
acheron masculini est. non fœminini generis: ut in proximo superiore exemplo: acheronte refuso. Lassi-
tudo omnis est. non: est omnis: quia abundaret uersui pes unus. Exigunda. extorquenda: diximus pau-
lo supra: quid sit exigere. Monedulæ. delenda est dictio aut: quæ huic perperam & abundanter præposi- Monedula
ta erat: contra metri rationem. Monedula auis est nigra: ex graculorum genere: immo graculus quoq; dicta. Graculus.
cornici similis: nisi q longe minor est. Graculi nomen est a sono uocis: uel q Gregatim uolet: ut placet Var-
roni siue ut alii putant: a gerendo. q iacta segetum semina gerant uel q ex oliuetis cubitum se recipientes: du-
as pedibus baccas: tertiam ore gerant. Tacculam uulgus ait: per antiphrasim ut putamus: quia minime taceat.
huic soli aui furacitas auri atq; argenti mira est: propterea & Monedulæ nomine appellatur: quasi Monetula:
a furandis monetis: Vnde Cicero. Non plus aurum tibi q̄ monedulæ (inquit) committendum est. Sunt qui Gra Gracilis.
culos a gracilitate dictos putent: propter paruitatem. nam gracilem tenuem dicimus. Hora. Quis multa gra-
cilis te puer in rosa. Aut anates. aues ex aquaticorum genere. de quibus in asinaria diximus. Aut cotur-
nices. aues itidem sunt: perdicibus minores: quas uulgo qualeas dicimus: de quibus itidem in asinaria satis
dictum est. Quiscum. idest cum quibus. Lusitent. ludant. a uerbo lusito. as. Itidem huc mihi adue
nienti. non mihi huc aduenienti: quia abundaret uersus. Vpupa. Auis est admodum pulchra: sed immun- Vpupa.
da: ut quæ sibi nidum ex hominum stercore constituit: ut Aristoteles autor est in libro de historia animalium:
qui & hos Aeschyli poetæ ex Tragœdia de upupis: quæ non extat: uersus scriptos reliquit. Quin & sui spectan-
tem affert Epopem mali: Colore pingens eius speciem multimodo: Saxicolam: atque improbum arma gestan-
tem militem. Adultum infantemq; uaria forma refert: Nam uere candicans ubi diu fuit nouo: Aestate tum
deinde ubi recanduit seges: Alas repente maculis guttatas mouet: uagatur eadem semper fastidiens loca: De-
serta quærens nemora: atque in uias rupes. Quod autem ait arma gestantem militem: militarem cristam signi-
ficat: quam in capite gerit: insignem utiq;: & uisendam: quam contrahit surrigitq; per capitis longitudinem.
Ad huius igitur auis similitudinem: maleum describit: qui sibi in lapicidinas coniecto statim in manibus da- Epops.
tus est. Nam ea auis rostro adunco & retuso: & crista pone insurgente: malei formam imitatur. Epops autem
a græcis dicitur. Sed herus. dum hæc loqueretur secum Tyndarus uidit ægionem ante ostium stantem: &
cum eo philocratem ex aulide reuersum. Hanc erumnam exigo. ago. Ita exponit Non. hunc locum ci-
tans: ut supra diximus.

Surpuit. pro ſurripuit. nam uerſus ita ſcribi exigit. Illhic fecit indicium. non: illhic indicium fecit. qui abundaret uerſus. Quid filium? delenda fuit dictio huius: his interpoſita: uti ſuperfluens: & ſubandiendum uerbum. dicitis: ut ſit: quid filium dicitis me huius? Huius captiuum filium. non filium captiuum: quia uerſus claudicaret. Hic fur tuus. ſ. eſt. nam non aſcribendum: ſed ſubandiendum uerbum eſt: quod uerſus ratio aſcribi non patitur. Grandem ob furtum. non grandem natu. nam dictionem illam natu: uerſus non tolerat. Sed dic oro. uertit Tyndarus ſermonem ſuum ad ægionem. Per nebulam. per ſomniū.

Pater hic eſt. hic ſeruus: qui te huic hinc quadrimum ſurpuit:
Vendidit patri meo te ſex minis: is te mihi
Paruulum peculiarem paruulo puero dedit.
Illhic fecit indicium. nam hunc ex aulide huc reducimus.
T. Quid filium? P. intus eccum fratrem germanum tuum.
T. Quid tu ais? adduxtin illum huius captiuum filium?
Ph. Quin inquā intus hic eſt. T. feciſti ædepol & recte & bene.
Ph. Nunc tibi pater hic eſt. hic fur tuus: qui paruū hinc te abſtulit.
T. At ego nunc grandis grandem ob furtum ad carnificem dabo.
Ph. Meritus ē. T. ergo ædepol meritam mercedem dabo.
Sed dic oro. pater meus tu ne es? Eg. ego ſum gnate mi.
T. Nunc demum in memoriam redeo quum mecum cogito:
Nunc ædepol demum in memoriam regredior audiſſe me.
Quaſi per nebulam: ægionem meum patrem uocarier.
Eg. Ego ſum. T. cōpedibus quæſo ut tibi ſit leuior filius:
Atq; hic grauior ſeruus. Eg. certum ē principiū id præuortier.
Eamus intro: ut arceſſatur faber: qui iſtas compedes
Tibi adimam: huic dem. St. cui peculi nihil ē: recte feceris.

Grex.

SPectatores ad pudicos mores facta hæc fabula ē:
Neq; in hac ſubitæ cogitationes ſunt: nulla amatio.
Nec pueri ſuppoſitio: nec argenti circūductio:
Neq; ubi amans adoleſcens ſcortū liberet clam ſuum patrem.
Huiuſmodi paucas poetæ referunt comœdias.
Vbi boni meliores fiant. nunc uos ſi uobis placet.
Et ſi placuimus: neq; odio fuimus: ſignum hoc mittite.
Qui pudicitiæ eſſe præmium uoltis: plauſum date.

Præuortier. ante omnia fieri familiare eſt poetæ uerbum. ſignificat autem præuertere: aliquid ceteris rebus anteponere: uel magis alicui rei operam dare. de quo in Amphitryone ſatis diximus: & de ceteris eius ſignificationibus. Qui iſtas compedes. ſcribendum eſt qui: pro ut. non ut: quia abundaret uerſui pes unus.

Cui peculii nihil eſt. anteponēda fuit hic Stalagmi perſona. ex codicibus antiquis: & ordine ſententiæ. loquitur enim ſeruus is nequam adhuc quaſi per ludū: quum compedes ſibi deſtinatas audiat. & ait. Recte feceris: dare mihi compedes: quum ſcias nihil mihi peculii eſſe. nam ſerui: ut alias diximus: nullum habebant prorſus peculiū. Vnde ſuperius in aſinaria. Peculium inquit in tergo gerit: ad uerba: quæ ſeruis in tergum ingerūtur reſpiciens.

SPectatores. Eodem metri genere. conſtant octo hi uerſus: quo & ſuperiores. Præponendaq; eis eſt uox. Grex. ut etiam in fine Aſinariæ. Grex enim hiſtrionum perfecta iam fabula Theatrales auditores alloquitur: Comœdiam hanc commendans: ut ſic plauſum ab omnibus impetret. Subitæ cogitationes. ut in Amphitryone. Nulla amatio. ut in Caſina. & delenda fuit dictio neque his præpoſita: uti ſuperfluens. & ſcribendum nulla: & non: ulla: metri ratione. Nec pueri ſuppoſitio. ut in Truculento. Nec argenti circūductio: ut in Aſinaria. Scortum liberet. ut in Curculione. Referunt comœdias. ſcribendum eſt referunt. non reperiunt. quia abundaret uerſus.

Commentarii Pyladæ Buccardi Brixiani in Plauti Captiuos Finis.

Pyladæ Buccardi Brixiani Commentarius in Plauti Curculionem.

Vrculio missus a phædromo it in cariam. Trimetro iambico acatalectico uersu: sex pedibus instructo Curculionis hoc argumentũ constat: de poetæ cõsuetudine. Comœdia ipsa Curculio appellata est: a Curculione parasito primas partes in illa gerente. & Curculio per c litterã utrobiq; scribẽdum est: ut ex apicibus uersuum ipsius argumẽti elicitur: quã rem & in cæteris comœdiis a poeta seruatã uidemus. Argumentum tale est. Phædromus adolescens ciuis epidaurius planesiũ uirginem surreptã & ab lenone cappadoce emptam: i ipsiusq; potestate existentẽ deperibat: Quumq; nõ suppeteret pecunia: quã lenoni pro puella traderet: Curculionem parasitum in cariam mittit: argẽtum ab amico quæsiturũ mutuo. Ibi quũ amici opem frustra postulasset: forte in plata gidorũ terapontigonum militem incidit: A quo quum didicisset: illum in epidauro puellam eandẽ ab eodẽ lenone emisse: & cum lenone cõuenisse: ut quũ a lycone trapezita minas quadraginta reciperet: quas apud illum ea causa deposuerat: puellam cum ueste & auro ipsius ad se mitteret: & cũ lycone itidem egisse: ut qui sibi litteras suo obsignatas annulo afferret: ei puellam a lenone acceptã: numerata illi pecunia traderet: & ad cœnam deinde parasitus a milite uocatus fuisset: nõ inuitus annuit. Quũq; a cœna: Talos miles poposcisset: & parasitum in aleam ꝓuocasset: annulũ suum signatorium deponens: Parasitus cõtra pallium opposuit. quũq; ita aleæ sorte cogente parasitus militi propinasset magnum poculum: & ille ebibisset: somnoq; captus caput deposuisset: Curculio sumpto pallio: & militis ãnulo: se illinc citato pede aufert: & in Epidaurum ad phædromum ꝓfectus: rem omnem uti facta est narrat. Cõfingunt igitur litteras ad lyconem trapezitam sub militis nõe: easq; signant illius annulo. Tum parasitus se summanũ militis seruũ fingit ex caria tum primũ aduentantem: & ad lyconem litteras affert. Ille signo militis cognito: lectisq; litteris: argentum lenoni dat. & leno Curculioni mulierem: quã in cariam ꝓficisci simulans: ad phædromum deducit. Verũ Miles a somno excitatus: ubi se delusum a parasito uidit. in epidaurum uenit: nõ athenas: ut somniat Pius interpres. nam in epidauro factam hanc rem fingit poeta: non athenis. Quũq; se & muliere: & argento spoliato animaduertisset: lites cõtrahit cum lycone trapezita: & cum lenone: Deinde cum phædromo: & parasito: ubi rem cognouit. Tandem uirgo inspecto annulo quem Curcalio militi surripuerat: & illum paternum annulum agnoscit: ex quo miles frater puellæ competitur: ipsaq; ingenua. Quo fit ut in lenonem totum recidat dispendium: qui & pecuniam restituere cogitur: & puellam dimittere: ut quæ libera esset: & uendi non potuerat. Ita phædromo amanti nuptum datur.

Plauti Poetæ Clarissimi in Curculionem argumentum.

Vrculio missus a phædromo it in cariam
Vt petat argumentum: & inibi eludit annulo
Riualem. scribit atq; obsignat litteras.
Cognoscit signum lyco ubi uidit militis.
Vt amicam mittat pretium lenoni dedit.

Curculio missus a phædromo it in cariam. Ita scribendus est uersus: si ueræ latinitati: & metri rectitudini consultum uelimus: non enim dicimus missum substantiue pro nuncio: sed participium est & adiectiuum missus. Phædromus autem mediam habet correptam: nõ longam. Demum Caria prouinciæ nomen ꝓpositionem requirit. neq; auditum est: ut quis sic dixerit: eo cariam: sed in Cariã. Pius ergo: & Sarracenus interpretes plautini locum hunc interpretantes: legentesq;: missus phædromi it cariam: tripliciter peccasse uidentur. Ceterũ Curculionis nomen huic parasito inditum uidetur a poeta: uel deridiculi causa: ut plærunq; fieri assolet. uel a Curculione uermiculo triticario: de quo Virg. in geor. populatq; ingentem farris aceruum curculio: De quo Seruius. Varro inquit: ait hoc nomen per antistichon dictũ: quasi gurgulio: eo ꝙ nihil in eo pene aliud q̃ guttur uidetur. Sic quia hic parasitus nihil aliud q̃ gulæ studebat: ut infra uidebitur: & ut parasitorum mos est: ab illius uermiculi similitudine is quoq; sic uocitatus censeri potest. Est etiam Arteria quædam Τραχεῖα hoc est aspera dicta: quæ a faucibus deorsum proficiscitur: & spiritalis fistula a lactantio appellatur: quæ alio nomine dicitur Curculio: de qua Varro rerum rusticarum libro secũdo sic. Hircus melior is & potissimũ pilo albo: ac ceruice & collo breui: Curculione longiore: a qua & huic parasito: ob gutturis & fistulæ illius adimplendæ imensum desideriũ: potuit id nomen non indecenter imponi. Curculio. Vt petat argentum. subaudi ab amico quodam phædromi. Et inibi eludit annulo. ita scribendum est: metri necessitate. nam pes unus uersui deficeret. Riualem. Terapontigonum militem: qui phædromi riualis erat: quia in eandem puellam: tanq̃ in eundem riuum deriuabant.

Lyco. Trapezitæ nomen est: apte a poeta fictum. λύκος enim lupum significat. Et ii trapezitæ & mensularii: suis usuris tanq̃ lupi rapaces deuorant hominum census: præterq̃ ꝙ: ut infra dicet ipse lyco: ii quoq; ab omnibus poscunt pecuniam apud se deponi: reddunt autem nemini. Lyco. Vt amicam mittat pretium lenoni dedit. ordo est. lyco dedit pretium lenoni: ut leno ipse mittat amicam: hoc est emittat: & liberet: uel certe mittat ad militem: cuius nomine pecunia dinumerabatur.

Ipsus sororem quam peribat repperit. Sensus est. ipsus miles repperit tandem sororem: scilicet suam esse: eam quam peribat: pro deperibat: & cuius amore tenebatur. Oratu cuius. sororis scilicet. Locat. ipse miles locat eam nuptum phædromo adolescenti. Et notandum q non solum dicimus dare nuptui: & nuptum: pro

Locare nuptum. maritare: sed etiam locare nuptum.

Lyconem miles ac lenonem in ius rapit.
Ipsus sororem quam peribat repperit.
Oratu cuius phædromo nuptum locat.

Palinurus seruus. Phædromus adolescens.

Pa. Vo tedhoc noctis dicam proficisci foras.
Cum isthoc ornatu: cũq; hac pompa phædrome?
Ph. Q uo uenus: cupidoq; imperant: suadetq; amor.
Si media nox est: siue est prima uespera:
Si status condictus cum hoste intercedit dies:
Tamen ẽ eundum quo imperant ingratiis.
At tandem tandem. Pa. tandem es odiosus mihi
Istúc quidem nec bellum est: nec memorabile.

Vo tedhoc noctis. Versu eodem trimetro iambico acatalectico: quo & argumentum supra enarratum: prima hæc scena constat. In qua Phædromus adolescens amoris laqueis irretitus inducitur: noctis tempore: ornatu inepto & sibi nõ conuenienti: accenso funali cereo per urbem uagans. ut ad lenonis ianuá pergat: puellam planesium a se amatam uisitaturus si fieri possit. qq secũ deferri uini cadum facit: ut postes ianuæ illo inspergat: & sic anum puellæ custodem odore uini accæpto ianuam aperire cogat. Simulq; Palinurus seruus homo frugi inducitur: qui aberrantem adolescẽtem a uenereis istiusmodi ineptiis nititur reuocare. Dhoc noctis. pro hoc noctis. interposita est littera d euphoniæ causa. Et subaudiendum tempore: ut sit hoc tempore nóctis: ut etiam in amphitry. hoc noctis non placet.

Pompa. Pompa. græca uox est pompa. significatq; apparatum solẽnem: cum ostentatione: & specie quadam triumphi: unde & πομπεύειν græci triumphare dicunt. hinc & funerum: & ludorum apparatus pompæ appellantur. Quintilia. Quid sibi uelit ille funebrium longus ordo pomparum. Cicero. Sed iam e pompa in ueram aciem descendamus. hoc loco propter funale incensum quod gerebat: pompam dixit.

Venus. Venus. uoluptatis dea. q ad omnia ueniat dicta ut ait Cicero: & nos in Genealogia nostra diximus his uersibus. A uenio deducta uenus: q ad omnia diua: Tullius ut cecinit: prompta uenire solet. Diximus & inibi de cæteris ipsius deæ nominibus: cum eorum causis.

Cupido. Cupido. ueneris & martis filius dictus est: & amoris deus: quem uenus apud Virgilium in primo æneidos intelligit: quum ait: noua pectore uersat consilia: ut faciem mutatus & ora cupido pro dulci Ascanio ueniat: donisq; furentem incendat reginam: atque ossibus implicet ignem. Quid autem inter cupidinem & amorem intersit: ex Marcelli sententia diximus in Amphitryone: Cupidinem uidelicet esse inconsideratæ necessitatis. Amorem uero indicii. & reliqua ibi notata. Cupidoq; imperant. addẽda fuit dictioq. metri necessitate: & ex Marcello locum hunc citante. & etiam ex codicibus antiquis. & scribendum quoq; imperant: non imperat: quum uenus & cupido præcessetint plurale uerbum exigentes: ut etiam paulo infra. Si status condictus. Sensus est: etiam si sta

Stati dies. tus condictusq; esset mihi dies cum peregrino: hoc est cum aduersario. ita ut ad certum decretúq; diem adesse in iudicio mihi opus esset: deserendum esset uadimonium: & amori obsequendum. Stati dies a Macrobio di

Hostis. cuntur: qui iudicii causa cum peregrino instituuntur. & hunc locum citat. hostemq; hoc loco more ueteri pe

Stata sacra regrinum significare asserit. Stata quoq; dicebantur sacra quæ certis decretisq; ac constitutis temporibus & diebus fiebant. Ouidius primo fastorum. Tunc mihi: sensit enim: lux hæc indicitur inquit Musa: quid a fastis non stata sacra petis. Cato. Sacra stata solemnia sancta deseruisti inquit. Et Valerius. Maiores statas: solem

Condictus nesq; cerimonias pontificum scientia contineri. Condictus. idem fere est: quod status. hoc est destinatus: defixus: & statutus: per cõmune dictum. nam condictum: in commune dictum: uel simul dictum dicitur: quasi decretum & constitutum. Quo imperant ingratiis. imperant scribendum hoc quoq; loco est: ut supra: aliter enim neq; uersus constaret: neq; satis latinitati factum esset: ingratiis q scribendum: metri necessitate: non ingratis: ut corrigit Pius: nullus uersus rationem tenens: neq; ingratus scilicet amor: ut ruditer ex

Ingratiis. ponit Sarracenus. Diximus autem supra: & in Asinariæ principio. & in Amphitryone. hac dictione ingratiis sæpe usum hunc poetam: pro eo quod est: contra animi sententiam: præter uoluntatem: refragante genio. Ingratiis igitur hoc loco: pro contra uoluntatem meam exponendum est. At tandem tandem. per aposiopesim: subintelligendum subaudiendumq; me eximam ab his uinculis & cupidineis furoribus.

Bellum. Bellum. a bono diminutiuum est hoc loco. & pro decenti & honesto ponitur.

Tute tibi puer es lautus:luces cereum.

Ph. Egon apicularum opera congestum non feram?
Ex dulci oriundum melliculo dulci meo?

Pa. Nam quo te dicam ego ire: Ph. si tu me roges:
Dicam ut scias. Pa. si rogitem quid respondeas?

Ph. Hoc æsculapii fanum est. Pa. plus iam anno scio.

Ph. Huic proximum illud ostium ẽ oculissimum:
Salue, ualuistin usq; ostium oculissimum?

Pa. Caruit ne febris te heri: uel nudius tertius?
Et heri cœnauisti ne? Ph. derides ne me?

Pa. Quid tu ergo insane rogitas: ualeat ne ostium?

Ph. Bellissimum hercle uidi: & taciturnissimum.
Nunq̃ ullum uerbum mittit: quum aperitur: tacet.
Quũq; illa noctu clanculum ad me exit: tacet.

Pa. Nunquid tu quod te aut genere indignum sit tuo
Facis: aut inceptas facinus facere phedrome?
Num tu pudicæ cuipiam insidias locas:
Aut quam pudicam oportet esse? Ph. nemini.
Nec me ille iuppiter finat. Pa. ego item uolo.

Tute tibi puer es lautus:luces cereum. Ordo est. Tu lautus hoc est deliciosus & opulentus: qui & ministros habes & seruos qui cereum tibi præferre possunt: ministri uicem geris: & pueri: dum tu ipse illum gestas. Luces cereum. idest geris cereum lucentem: illumq; lucere facis. Sic in Casina primum omnium huic lucebis nouæ nuptæ facem: ita ferme usi sunt prisci. Egon apicularum. apicula diminutiuum est ab api. ordo & sensus est. An ego non feram dulci meo melliculo: idest planesio: quæ mihi instar melleæ dulcitatis est: Cereum hunc congestum ex dulci apicularum opera. idest: factum ex cera a melle tracta apium congestione & labore? nam qd ait Sarracenus: idest mel: & per hoc intelligit amoris dulcedinẽ: nam dixit ex dulci meo melliculo. i. amasia planesio: non feram? pro non auferam & delibẽ: quũ mihi præsertim occasio offeratur? merum delirantis somnium est: & laruæ nocturnæ. Nam quo te dicam. quia hoc modo loquendi utitur: quo dicam te ire: & non recte interrogat: quo is? Ideo respondet phædromus: si tu me roges dicã. & ita inuicem non explicitis uerbis ambo colludunt. Oculissimum. idest carissimum. Ita enim scribi monemur a Festo põpeio: dicente: oculissimum carissimũ. Plautus: oculissimũ ostium amicæ. oculitus quoq; dicitur: ut funditus: penitus: quo significatur tam carũ esse: q̃ oculum. hæc ille: quibus uerbis satis apparet ita scribi hoc loco debere. & non occlusissimum: ut fere habent codices: sed & sensus multo alienus fieret ab intentione poetæ: si occlusissimum legeretur: quum adolescens ostium amicæ: uti a se amatum salutet: amatum autem: quia illud expertus sit bellissimum & taciturnissimum: quando noctu exeunte ad se amica: nullum uerbum facere consueuerit: sed tacite se aperire: quo beneficio: nõ utiq; conueniret appellare illud occlusissimum tanq̃ si conuitium mereretur: neq; sensus uerborum simul staret: q̃ esset occlusissimum: & aperiretur. Addendum autem est uerbum est in primo uersu: ad eius integritatem: ut sit: illud ostium est oculissimum. In secũdo autem addenda est dictio usq;: & scribendum. ualuistin usq; ostium oculissimum. ita enim fere utimur ea dictione: quum rogamus aliquem: de eius ualitudine. Adde q̃ infra etiam poeta in sequenti scena: loquente lena anu bibosissima: inquit. Salue oculissime homo. & in altera sequenti. Planesium uirgo inquit. Bene uale ocule mi. ac si dicat Care: quantum oculus: qui in homine carissima utiq; pars est. iuxta illud poetæ Catulli. Ni te plus oculis meis amarem. & rursum. Quinti si tibi uis oculos debere catullum: aut aliud si quid carius est oculis. Salue. Dementiam ac leuitatem amantis exprimit: ostiũ alloquentis & salutantis. Caruit ne febris te. pro caruisti ne febri. hypallage est. Febris: calor est intensus ac supernaturalis: corpus affligens & torquens. a feruore dicta: unde a græcis πυρετος. a πυρ. quod est ignis: eadem causa appellatur. Nudius tertius. aduerbialiter ponitur: pro die ab hoc tertio preterito: quasi: nunc sit dies tertius. sic etiam dicimus nudius quartus pro die ab hoc quarto exacto. Bellissimum hercle uidi. hoc est optimum & obsequentissimum expertus sum. Mittit. pro emittit. Quumq; illa noctu. addenda fuit q; coniunctio: ad uersus integritatibus. cui pes unus defuisset. Facinus. factum uel scelus. de quo in amphi. diximus. Aut quam pudicam oportet esse. ita scribi metri necessitas postulat. Nec me ille iuppiter finat. Et hic ita uersus scribi debet: metri ratione. non illi sinit iuppiter. sensus est. nec ille Iuppiter qui scilicet maximus & potentissimus est deorum: finat ne aliquam pudicam attentare.

Luces cereum. Apicula. Oculissimum. Febris. Nudius tertius. Nudius quartus.

Intestabilis Intestabilis. infamis: cuius testimonium recipi: ob adulteriorum infamiam non mereatur: uel qui iure testamentum condere non queat: ita enim apud iurisconsultos dicitur intestabilis. In quo significato & Plautus in milite glorioso dixit. Vt uiuam semper intestabilis & Hora. Intestabilis & sacer esto. Sic in duodecim tabulis scriptum est. Improbus intestabilisq; esto. Intestatus. Intestatus similiter dicitur: ut inquit Nonius: cuius uerbis fides nō adhibetur: aut qui sine testamento perit. Plautus in milite glorioso. Et si intestatus non abeo hinc: bene agitur pro noxia. quanq̄ ibi: pro testibus priuatus accipi potest: ut in expositione illius uersus dicemus. Detestatus Detestatus quoq; Apuleio dicitur excastratus: & testibus priuatus: Ad quē sensum etiam hoc loco: Plautus alludere uidetur: quum inqt: Semper curato: ne sis itestabilis: & rursum: qđ amas illud ama testibus præsentibus. In quo uersu addenda fuit dictio illud: metri necessitate: cui pes unus defuisset.

Testibus præsentibus. idest: ut si multi nouerint quod amas: tibi non sit probro: sed ut diximus: per iocū ad obscœnā rē trahitur: iuxta illud in priapeiis: Magnis testibus ista res agetur.

Ita tuum conferto amorem semper: si sapis.
Ne id quod ames populus si sciat tibi sit probro.
Semper curato: ne sis intestabilis.
Quod amas illud ama testibus præsentibus.
Ph. Quid istuc est? Pa. ut tu caute incedas uia.
Ph. Quin leno hic habitat. Pa. nemo hinc prohibet nec uetat:
Quin quod palam est uenale: si argentum ē: emas.
Nemo ire quēquam prohibet publica uia.
Dum ne per fundum septum facias semitam.
Dum te abstineas a nupta: uidua: uirgine:
Iuuentute: & pueris liberis: ama quod lubet.
Ph. Lenonis hæ sunt ædes. Pa. male istis eueniat:
Ph. Qui? Pa. quia scelestam seruitutem seruiunt.
Ph. Obloquere. Pa. fiat maxime. Ph. etiam tu taces?
Pa. Nempe obloqui me iusseras. Ph. at nunc ueto:
Pa. Inducias occœpi dicere. Ph. ei ancilulla est.
Pa. Nempe huic lenoni qui hic habitat? Ph. recte tenes.
Pa. Nimis formido ne exedat. Ph. odiosus es.
Facere mutuum. Eam uolt meretricem facere: ea me deperit.
Ego autem cum illa facere nolo mutuum.
Pa. Quid ita? Ph. quia proprium facio: amo pariter simul.
Clandestinus. Malus clandestinus ē amor. damnū st merum.
Pa. Est hercle ita ut dicis ea iam ne fert iugum?
Ph. Tam a me pudica est quasi soror mea sit: nisi
Si est osculando quippiam impudicior.
Flāma fumo est p̄xima. Pa. Semper tu scito: flamma fumo ē proxima.
Fumo comburi nihil potest: flamma potest.
Nucleos. scribendum est ex Macrobio locum hunc citante.
Qui nucleos e nuce esse uolt: frangit nucem.
Pangit. Suauium. Qui uolt cubare: pangit saltem suauium.
Ph. At illa est pudica: neq; dum cubitat cum uiris.
Cuiq̄. ex codicibus antiquis.
Pa. Credam: pudor si cuiquam lenoni siet.
Ph. Immo ut eam censes: ut quæq; illi occasio est:
Oppegit. Subripere se ad me. ubi sauium oppegit: fugit.
Aegroti in phano æsculapi. Id eo fit quia leno hic ægrotus incubat.
In æsculapi phano. is me excruciat. P. quid est?
Ph. Alias me poscit pro illa triginta minas:

Alias talentum magnum:neq quicquam queo
Aequi boniq ab eo impetrare. Pa. iniurium est:
Qui quod lenoni nullist id ab eo petas?
Ph. Nunc hinc parasitum in cariam misi meum.
Petitum argentum a meo sodale mutuum.
Quod si non affert: quo me uortam nescio.
Pa. Si deos salutas dextrouorsum censeo.
Ph. Nunc ara ueneris hæc est ante horum fores.
Me inferre ueneri uoui iam ientaculum. ientaculū.
Pa. Quid ante ueneri pones a ientaculo?
Ph. Me: te: atq hosce omnes. Pa. tū tu uenerem uomere uis? Sinū puere uocti casus
Ph. Cedo puere. sinum. Pa. quid facturus? Ph. iam scies.
Anus hic recumbere solet custos ianitrix. Ianitrix.
Nomen ei est lenæ multibiba: atq merobiba. Multibiba. Merobiba.
Pa. Quasi tu lagenam dicas ubi uinum solet
Chium esse. Ph. quid opus est uerbis? uinosissima est:
Eo que extemplo ubi uino has conspersi fores:
De odore adesse me scit: aperit ilico.
P. Ei ne hic cum uino sinus fertur? Ph. nisi ne uis
P. Nolo hercle: nam istunc qui fert afflictum uelim.
Ego nobis afferi censui. Ph. quin tu taces?
Si quid super illi fuerit: id nobis sat est.
P. Quisnam hic fluuius est: quem non recipiat mare?
Ph. Sequere hac palinure me ad fores: si mihi obsequeris.
P. Ita faciam. Ph. agite bibite festiuæ fores.
Potate: site mihi uolentes propiciæ. Pulpamētū
P. Voltis ne oliuos: aut pulpamentum: aut caparim? Caparim.
Ph. Exuscitate uostram huc custodem mihi.
P. Profundis uinum: quæ te res agitant? Ph. sine.
Viden ut aperiuntur ædes festiuissimæ?
Non mutit cardo? est lepidus. P. quin das sauium? Mutit.
Ph. Tace. occultemus lumen & uocem. P. licet.

Lena Anus. Phædromus. Palinurus.

Flos ueteris uini meis naribus obiectus est. vi Prolicit.
Eius amor cupidam me huc per tenebras ꝓlicit Euax.
Vbi ubi est: prope me est. euax habeo. salue anime mi
Liberi lepos. ut ueteris uetusti cupida sum. Pre tuō.
Nam omnium odor unguentum præ tuo mihi nautea est. Nautea.
Tu stacte: tu cinamum: tu rosa. tu crocum: & casia es: Stacte. Cinamum
Tu petalium. nam ubi tu ꝓfusus: ibi ego me Crocum. Casia.
Peruelim sepultam. Sed quū adhuc naso odos meo Petalium.
Es obsecutus da uicissim gutturi
Meo gaudium: nihil ago tecum. ubi ipsus est?

Ipsum expeto tangere: inuergere in me liquores tuos.
Ductim Sino. Ph. Sino ductim: sed hac abiit: hac persequar.
Sitit hæc anus. P. quantillum sitit? Ph. modica est. capit
Quadrātal Quadrātal. Pa. pol ut prædicas uindemia hæc
Huic anui non satis est soli. canem esse hanc quidem.
Nasū sagax Magis par fuit: etenim nasum sagax habet.
A. Amabo cuia uox auribus sonat procul?
Ph. Hanc appellandam anum censeo. adibo. redi.
Et respice huc ad me lena. A. imperator quis es.
Semisōnæ. Ph. Vini pollens lepidus liber: qui screanti tibi.
Siccæ & semisomnæ potionem adfert: & it.
Sedatū te. A. ꝙ longe a me abest? Ph. lumen hoc uide.
A. Sed grandiorem gradum ergo fac ad me obsecro.
Ph. Salue anus. A. ego salua sim? quæ sicca sum siti?
Oculissime hō. Ph. At iam bibes. A. diu fit. Ph. hem tibi anus lepida.
A. Salue oculissime homo. P. age. effunde hoc in barathrum cito.
Prolue. Cloacam. Prolue cloacam. Ph. nolo huic maledici tace.
P. Faciam ne ego igitur huic male potius? A. uenus
De paulo paululū hoc tibi haud lubenter dabo.
Nam tibi amantes propinantes uinum danunt.
Mihi haud sæpe tales hæreditates eueniunt.
P. Hoc uide ut ingurgitat impura in se merū auariter
Faucibus plenis. Plenis faucibus. Ph. perii hercle. huic quid dicam nescio.
P. Hem istud qđ mihi dixti. Ph. quid id est. P. ut perisse te
Dicas. Ph. male tibi di faciant. P. dic isti. A. ah. P. quid est.
Ecquid lubet? A. lubet. P. etiā mihi quoꝙ
Stimulo fodere lubet te. Ph. tace. noli. P. taceo
Bibit arcus pluet. Ecce aūt bibit arcus: pluet credo hercle hodie.
Ph. Iam ne ego huic dico? P. quid dices. Ph. me perisse. P. age
Dice. Ph. anus audi hoc uolo scire te: perditus sum miser.
A. At pol ego oppido seruata: sed quid est
Quod lubet perditum dicere te. Ph. quia id quod amo careo.
Careo id: qđ amo. A. Phædromæ mi ne plora amabo tu me ne sitiam.
Curato ego tibi quod amas iam huc adducā. Ph. tibi
Næ ego si fidem seruas mecū: uineam
Pro aurea statua statuam: tuo quæ gutturi
Sit monumentum. qui me alter in terra æque erit
æque erit. Fortunatus palinure si illa ad me betet?
P. Aedepol qui amat si eget: misera ærumna adficitur.
Ph. Non ita res est: nā confido parasitum hodie
Aduenturum cū argento ad me. P. magnū incipis
Si id expectas: quod nuſqͣ̃ st. Ph. quid si adeam fores?
Atꝙ occentē? P. si lubet: neꝙ ueto: neꝙ: quando te

Video ımutatis moribus esse atq; ingenio.
Ph. Pessuli heus pessuli:uos saluto lubens: iiii Pessuli.
Vos amo:uos uolo:uos peto:atq; obsecro.
Gerite amanti mihi morem amœnissimi. v
Site causa mea lydi barbari. iiii Lydi barbari.
Sussilite obsecro:& mittite istanc foras. Sussilite.
Quæ mihi misero amanti ebibit sanguinem. v
Hoc uide ut dormiunt pessuli pessumi. iiii
Nec mea gratia cõmouent se ocius.
Respicio nihil uos meã gratiam facere. v
Sed tace tace.P.taceo hercle.qd est?Ph.sētio sonitũ. vi
Tandem ædepol mihi morigeri pessuli fiunt.

Anus.Planesiũ uirgo.Phedromus.Palinurus.

A. Placide egredere:& sonitũ ꝓhibe foriũ:& crepitũ cardinũ. Forium.
Ne qd' hic agimus:pcipiat herus fieri mea planesiũ. vii
Mane suffundã aqualã.P.uiden ut anus medicinã facit? Aqualam.
Ea mer; quũ didicit bibere:foribus dat aquã:quã bibant. Cõuadatꝰ.
Pla. Vbi tu es qui me conuadatus uenereis uadimoniis? Vadimoniis.
Sisto ego tibi me:& mihi contra itidē ut sistas suadeo. Venereis.
Ph. Adsũ:nã si absim:haud recusem:qn mihi male sit mel meũ. Sisto me.
Pl. Anime mi,ꝓcul amantē abesse haud cõsentaneũ est.
Ph. Palinure palinure.P.loquere.qd est quod palinurũ uoces?
Ph. Est lepida?P.nimiũ lepida.Ph.sũ deus.P.imo haud magni ꝓtii.
Ph. Q uid uidisti?aut quid uidebis magis diis æquiparabile?
Pa. Male ualere te:quod mihi ægre ē.Ph.male mihi morigerus. tace.
Pa. Ipsus se excruciat qui homo qd' amat uidet:nec potiri licet.
Ph. Recte obiurgat.sane haud qcq̃st quod magis cupiam tãdiu.
Pl. Tene me.ergo amplectere.Ph.hoc etiã est q̃obrē cupiã uiuere.
Quia te herus ꝓhibet.clã hero potior.Pl.ꝓhibet:nec ꝓhibere qt.
Nec ꝓhibebit:nisi mors meũ animũ abs te abalienauerit.
P. Enim nequeo durare quin ego her; accusem meũ.
Nam bonũ est pauxillũ amare sane:insane nõ bonũ est. Insane.
Ver; totũ insanũ amare:hoc ē quod meus herus facit.
Pl. Sibi sua habeant regna reges:sibi diuitias diuites.
Sibi honores:sibi uirtutes:sibi pugnas:sibi prælia.
Dũ mihi abstineant inuidere:sibi qsq; habeat quod suũ est.
P. Q uid tu uenerin puigilare te uouisti phædrome?
Nã hoc qdē ædepol haud multopost luce lucebit.Ph.tace.
P. Q uid taceã?quin tu is dormitũ?Ph.dormio.ne occlamites.
P. Tu quidē uigilas.Ph.at meo more dormio.hic somnus est mihi.
P. Heus tu mulier male mereri de imerēte inscitia est.
Pl. Irascere:si te edentē hic a cibo abigat.P.ilicet

Vterq; insa niunt. Bonũ ppetuũ ẽ nulli. Propudiũ. Noctuinis. ebriola.

Pariter hos perire amando uideo:uterq; insaniunt.
Viden ut misere moliunẽ;neq; queũt complecti satis?
Etiã dispẽmini?Pl.nulli est homini perpetuũ bonum.
Iam huic uoluptati hoc adinuentũ odiũ est.P.quid ais ꝑpudiũ?
Tun etiã cũ noctuinis oculis odium me uocas?
Ebriola:solæ nugæ.Ph.tun uenerẽ uituperas meã?

Pla. Quod quidẽ mihi pollutus uirgis seruus sermonẽ serat?

Ph. At næ tu hercle cũ cruciatu magno dixisti tuo.
Hem tibi maledicis ꝑ istis dictis:moderari ut queas.

P. Tuam fidem uenus.noctu uigila.Ph.pergin etiã uerbero?

Pl. Noli ambo uerberare lapidem:ne perdas manũ.

Pal. Magnũ flagitiũ:ꝑbrũq; expergefacis phædrome.
Bene monstrantẽ pugnis cædis:hanc amas nugas meras.
Hoccine fieri:ut imodestis his te moderere moribus?

Ph. Auro contra cedo modestũ amatorem:a me auꝝ accipe.

Pal. Cedo mihi contra orichalco cui ego sane seruiã.

Pl. Bene uale ocule mi:nam sonitum.& crepitũ claustroꝝ audio:

Aedituũ — Aedituũq; aperire fanũ.quousq; quæso ad hunc modũ
Inter nos amore utimur semper surreptitio?

In cariã. ex antiquis codicibus. — Ph. Minime.nam parasitum misi nudiusquartus in cariã.
Petere argẽtum.is hodie hic aderit.Pl.nimiũ consultas diu.

Ph. Ita me uenus amet:ut ego te hoc triduũ nunq̃ sinam
In domo esse istac:quin ego te liberalẽ liberem.

Pl. Facito ut memineris:tene etiã priusq̃ abeo hinc sauiũ.

Ph. Siquidẽ hercle mihi regnũ deẽ:nunq̃ id potius persequar.
Quando ego te uidebo?Pl.hem tu isthoc uerbo uindictã para.
Si amas eme:ne rogites:facito ut pretio peruincas tuo.
Bene uale.Ph.iã ne ego relinquor?pulchre palinure occidi.

P. Ego qdẽ:qui & uapulãdo & somno perco.Ph.sequere me.

Cappadox leno.& Palinurus seruus.

Ca. Igrare certũst iãnunc e fano foras.
Quando æsculapi ita sentio sententiã:
Vt qui me nihili faciat:nec saluom uelit. vi
Valetudo decrescit:adcrescit labor.

Zona cinctus liene. — Nam iam quasi zona liene cinctus ambulo.
Geminos in uentre habere uideor filios.
Nihil metuo:nisi ne medius dirũpar miser.

Pa. Si recte facias phædrome auscultes mihi.
Atq; istam exturbes ex animo ægritudinem.
Paues parasitus quia non rediit caria:
Adferre argentum credo:nam si non ferat:
Tormento non retineri potuit ferreo:

Quin reciperet se huc esum ad præsepē suam.

Ca. Quis hic est qui loquitur? Pa. quoiam uocem audio?

Ca. Estne hic palinurus phædromi? Pa. qui hic est homo?
Cum collatiuo uentre: atq; oculis herbeis?
De forma noui: de colore non queo
Nouisse iamiam noui. leno est cappadox.
Congrediar. Ca. salue palinure. P. o scelesq; caput.
Salueto: quid agis? Ca. uiuo. P. nēpe ut dignus es.
Sed quid tibi est? Ca. lien necat. renes dolent:
Pulmones distrahunt: cruciatur iecur.
Radices cordis pereunt. choriæ omnes dolent.

Pa. Tū te igitur morbus agitat hepatarius.

Ca. Facilest miserum irridere. Pa. quin tu aliquot dies
Perdura: dum intestina exputrescūt tibi.
Nunc dum saltura sat bonast: si id feceris:
Venire poteris intestinis uilius.

Ca. Lien diruptust. Pa. ambula. id lieni optimūst.

Ca. Aufer istæc quæso: atq; hoc responde quod rogo.
Potin coniecturam facere: si narrem tibi?
Hac nocte quod ego somniaui dormiens?

Pa. Vah solus hic homost qui sciat diuinitus.
Quin coniectores a me consilium petunt.
Quod eis respondi: ea omnes stant sententia.

Coquus Cappadox. Palinurus. Phædromus. vi

Co. Palinure quid stas quin depromuntur mihi.
Quæ opus sunt parasito: ut sit paratū prandiū.
Quom ueniat. Pa. maneas dum huic coniicio sōniū.

Co. Tute ipse si quid somniasti ad me refers.

Pa. Fateor. Co. abi deprome. P. age tu interea huic somniū
Narra meliorē q̄ ego sum suppono tibi.
Nā quod scio omne ex hoc scio. Ca. operā ut det. Pa. dabit.

Ca. Facit hic quod pauci: ut sit magistro suo obsequens.
Da mihi igitur operā. Co. tacet si nō noui: dabo.

Ca. Hac nocte in somnis uisus sum uiderier:
Procul sedere longe a me æsculapium.
Neq; eū ad me adire: neq; me magnipendere
Visust. Co. item alios deos facturos scilicet.
Sane illi inter se congruunt concorditer.
Nihil est mirandum melius si nihil sit tibi.
Nanq; incubare te satius fuerat ioui:
Qui tibi olim auxilio in iureiurando fuit.

Ca. Siquidem incubare uelint qui qui periurauerint.

Præsepem suam. Collatiuo uentre. Herbeis oculis. Choriæ. Hepatarius. Miserū irridere facile est. Exputrescunt. Saltura. Lien diruptus. Diuinitus. Coniectores. Stāt oēs ea sententia. Coniicio. Incubare.

Locus non præberi potis est in capitolio.

Co. Hoc animũ aduorte pacem ab æsculapio
Petas:ne forte tibi eueniat magnũ malum.
Quod inquiete tibi portentũst.Ca.benefacis.
Ibo atq; orabo.Co.quæ res male uortat tibi.
Pro di imortales quẽ conspicio?quis illic est?
Est ne hic parasitus qui missus est in cariam?
Hæus phædrome exi.exi foras inquã ocius.

Ph. Qui istic clamorẽ tollis?Co.parasitum tuũ
Vide occurrentẽ:ellũ usq; in platea ultima. Ellum.
Hinc auscultemus quid agat.Ph.sane censeo.

Curculio.Phædromus.Palinurus seruus. vii

Ate uiã mihi noti atq; ignoti:dũ ego hic officiũ meũ
Facio:fugito omnes:abite:& de uia secedite.
Ne quẽ in cursu capite:aut cubito:aut pectore offẽdã:aut genu.
Ita nũc subito ꝓpere & celere obiectũst mihi negocium. Celere.
Nec quisq̃ fuerit tã opulentus qui mihi obsistat in uia.
Nec strategus:nec tyrãnus quisq̃:nec agoranomus. Strategus. Agoranomus.
Nec demarchus:nec comarchus:nec cũ tanta gloria: Demarchus. Comarchus:
Q uin cadat:quin capite sistat in uiam de semita.
Tũ isti græci palliati capite operto qui ambulant: Græci palliati.
Q ui incedunt suffarcinati cum libris:cum sportulis: Suffarciati.
Constant:conferunt sermones inter se tanquã drapetæ. Drapetæ.
Obstant:obsistunt:incedunt cum suis sententiis:
Q uos semper uideas ibentes esse in hermopolio. Hermopoleo.
Vbi quid subripuere operto capitulo caldũ bibunt. Capitulo.
Tristes atq; ebrioli incedunt.eos ego si offendero: Ebrioli.
Ex uno quoq; eoꝝ eiiciam crepitum polentarium. Crepitus polẽtarius.
Tum isti qui ludunt datatim serui scurraꝝ in uia: Datatim.
Et datores & factores omnis subdam sub solum.
Proin se domi contineant:uitent infortunia.

Ph. R ecte.hic monstrat si imperare possit:nã ita nunc mos uiget.
Ita nunc seruitiũst.ꝑfecto modus haberi non potest.

Cur. Ecquis ẽ qui mihi cõmostret phædromũ geniũ meum?
Ita res subita est:celerier mihi hoc homine conuento ẽ opus.

Pa. Te ille quærit.Ph.quid si adeamus?heus.curculio te uolo.

Cur. Q uis uocat:qs nominat me?Ph.qui te conuẽtum cupit.

Cur. Haud magis cupis q̃ ego te cupio.Ph.o mea opportunitas.
Curculio exoptate salue.Cur.salue.Ph.saluũ gaudeo
Te aduenisse.cedo tuã mihi dextrã:ubi sunt spes meæ?
Eloquere obsecro hercle.Cur.eloquere te obsecro:ubi sũt meæ?

Ph. Q uid tibi ẽ?Cur.tenebræ oboriunt:genua media succidunt.

Ph. Lassitudine hercle credo. Cur. retine retine me obsecro.
Ph. Vide ut expalluit: datin isti sellã: ubi assidat cito:
Et aqualẽ cũ aqua: pperatin ocius: Cur. animo male est.
Ph. Vin aquã: Cur. si frustulẽta ẽ da obsecro: hercle ut obsorbeã.
Ph. Ve capiti tuo. Cur. obsecro hercle facite: uentũ ut gaudeã.
Ph. Maxime. Cur. quid facitis quæso: Pa. uẽtũ. Cur. nolo eqdẽ mihi
Fieri uẽtulũ. Ph. qd igit' uis: Cur. esse ut uentũ gaudeã.

Sellam. Assidat. Aqualẽ cũ aqua. Frustulẽta aqua.

Ph. Iuppiter te diq; perdãt. Cur perii: pspicio pa℞.
Os ama℞ habeo: dentes plenos: lippiunt fauces fame:
Ita cibi uacuitate uenio lassis lactibus.

Lippiunt. Fauces. Lactibus.

Ph. Iam edes aliquid. Cur. nolo hercle aliquid. certũ q̃ aliqd mauolo.
Ph. Immo si scias reliquiæ quæ sint. Cur. scire nimis lubet
Vbi sient. nã illis cõuentis sane opus est meis dentibus.
Ph. Pernãcallũ abdomẽ: suis glandium. Cur. ain tu omnia hæc:
In carnario fortasse dicis. Ph. imo in lancibus.
Quæ tibi sunt parata postq̃ scimus uentu℞ te. Cur. uide
Ne me laudas. Ph. ita me amabit quã ego amo: ut haud mẽtior.
Sed quo te misi nihilo sũ certior. Cur. nihil attuli

Pernam. Callum. Abdomen. Glandium Lancibus. Carnariũ.

Pernam callũ abdomẽ. uersus hic: nisi callum adiicias mancus est: & solis. vi. pedibus constabit: quum septem debeatur omnibus huius scenæ: iõ proculdubio adiiciendum: qd' & sententiæ consentaneum ẽ: quũ callũ iter edulia parasitica nũerari certũ sit: & alibi Plautus numeret: id qd' Pius nõ uidens: uersum imperfectum trũcũq; ruditer legit.

Ph. Perdidisti me. Cur. inuenire possim si mihi operã dabis.
Postq̃ sum tuo iussu pfectus: perueni in cariam.
Video tuũ sodalem. argenti rogo ut copiam faciat.
Scires uelle. gratiam tuam noluit frustrarier.
Vt decet uelle hominem amicũ amico: atq; oppitularier.
Respondit mihi paucis uerbis: atq; adeo fideliter.
Quod tibi est: item sibi esse magnã argenti inopiam.
Ph. Perdis me tuis dictis. Cur. imo seruo: & seruatũ uolo.
Postq̃ mihi responsum est: abeo ab illo mœstus ad fo℞.
Me illo frustra aduenisse. forte aspicio militẽ.

Illo.

Aggredior hominẽ. saluto aduenĩens. salue inquit mihi.
Prændit dextrã. seducit: rogat quid ueniã cariam.
Dico me illo aduenisse animi causa ibi me iterrogat:

Veni cariã. Animi cã.

Ecquẽ in epidauro trapezitã lyconem nouerim.
Dico me nouisse. qd lenonẽ cappadocẽ: annuo
Visitasse. sed quid eũ uis: quia de illo emi uirginem

Emi de illo

Triginta mnis: uestem: au℞ & decẽ pro his coaccedũt minæ.
Dedisti tu argentũ inquã: imo inqt apud trapezitam situ est.
Illũ quem dixi: atq; ei mandaui: qui annulo meo
Tabellas obsignatas obtulisset daret operam

Tabellæ obsignatæ.

Vt mulierem a lenone cũ auro: & ueste abduceret.
Postq̃ hoc mihi narrauit: abeo ab illo. reuocat me ilico.
Vocat ad cœnam. religio fuit: denegare nolui.

Religio fuit.

Quid si adeamus: ac decũbamus inquit. consiliũ placet.
Neq; diem decet me morari: neq; nocti nocerier.

Omnis res parataſt:& nos quibus paratũ eſt aſſumus.

Talorum Ludus.

Poſtq̃ cœnati:atq; appoti:talos poſcit in manum.
Prouocat me in aleã:ut ego ludam.pono pallium.
Ille ſuũ annulũ oppoſuit:inuocat planeſium.Ph.meos.

Voltorios quattuor.

Ne amores?Cur.tace parũper.iacit uoltorios quattuor.
Talos arripio:inuoco almam nutricem meam.herculem
Iacto baſilicũ:ꝓpino magnũ poculum ille ebibit.

Dormiſcit.

Caput deponit.quũ dormiſcit:ei ſubduco annulum.

Eo quo ſaturi.

Deduco pedes de lecto clam ne miles ſentiat.
Rogant me ſerui quo eam:dico ire quo ſaturi ſolent:

Protinam.

Oſtium ubi conſpexi:exinde me illico ꝓtinam dedi.

Ph. Laudo.Cur.laudato quando illud quod cupis effecero.

Glandium

Eamus intro:ut tabellas cõſignemus.Ph.non moror.

Sumen. Bubula. Pane neutr.g.

Cur. Atq; aliquid prius obtrudamus:pnã:ſumen:glandiũ.
Hæc ſunt uentri ſtabilimenta:pane:& aſſa bubula.
Poculũ grandæ:aula magna:ut ſatis conſilia ſuppetant.
Tu tabulas conſignato.hic mihi miniſtrabit.ego edam.
Dicã quẽadmodũ conſcribas:ſeqre me hac intro.Ph.ſequor.

Lyco.Curculio.Leno. vi

Subduxi ratiúculá.

Ly. Beatus uideor ſubduxi ratiunculam.
Q uantũ æris mihi ſit:quantũq; alieni ſiet.
Diues ſum:ſi non reddo eis quibus debeo.
Si reddo illis quibus debeo:plus alieni eſt
Ver; hercle uero illis conuellere cogito.

Inſtabunt me.

Si magis me inſtabunt ad prætorẽ:ſufferam.

Argẽtariorum mos.

Habent hunc morẽ plæriq; argentarii:
Vt alius alium poſcant:reddant nemini.
Pugnis rem ſoluant ſiquis poſcat durius.
Q ui homo mature quæſiuit pecuniam.

Parſit eam.

Niſi eam mature parſit:mature eſurit.

Vſurarius.

Cupio aliquẽ emere puerum qui uſurarius
Nunc mihi quæratur:uſus etiam pecunia.

Cut. Nil tu me ſatur; monueris:memini:& ſcio.
Ego hoc effectum lepide tibi tradam.tace.
Edepol næ ego me hic intus expelui ꝓbe.
Et equidem reliqui in uentre cellæ uni locum:
Vbi reliquiar; reliquias reconderem.
Q uis hic eſt qui capite operto æſculapium
Salutat? atat is quem quærebam.ſequere me
Simulabo quaſi non nouerim.heus tu te uolo:

Coclitum.

L. Vne ocule ſalue.Cu.quæſo derides ne me?

Proſapia.

L. De coclitũ proſapia te eſſe arbitror:

Vnoculi. Catapulta.

Nam hi ſunt unoculi.Cur.catapulta hoc ictum eſt mihi

Apud ſicyonem.L.nam quid id refert mea:
An aula quaſſa cum cinere effoſſus fiet?
Cur. Superſtitioſus hic quidem eſt:uera prædicat
Nam illæc ad me catapultæ crebro commeant
Adoleſcens ob tẽpublicam.hoc intus mihi
Quod inſigne habeo quæſo ne me incomities.
L. Licet ne inforare:ſi incomitiare non licet?
Cur. Non inforabis me quidem.nec mihi placent
Tuum profecto nec forum:nec comitium.
Sed hunc quem quæro cõmonſtrare ſi potes:
Inibis a me ſolidam & grandem gratiam
Lyconem quæro ego trapezitam.Ly.dic mihi:
Quid eum nunc quæris:aut cuiatis?Cur.eloquar
Ab therapontigono platagidoro milite.
L. Noui ædepol nomen.nam mihi iſtoc nomine
Dum ſcribo expleui totas ceras quattuor.
Sed quid lyconem quæris?Cur.mandatuſt mihi.
Vt has tabellas ad eum ferrem.L.quis tu homo es?
Cur. Libertus illius:quem omnes ſummanum uocant.
L. Summane ſalue.qui ſummanus?fac ſciam.
Cur. Quia ueſtimenta ubi obdormiuerim ebrius.
Summano:ob eam rem me omnes ſummanum uocant.
L. Alibi te meliuſt quærere hoſpitium tibi.
Apud me profecto nihil eſt ſummano loci.
Sed iſtum quem quæris ego ſum.Cur. quæſo tu ne is es
Lyco trapezita?Ly.ego ſum.Cur.multam me tibi
Salutem iuſſit therapontigonus dicere.
Et has tabellas dare me iuſſit.Ly.mihin?Cur.ita.
Cape.ſignum noſce.noſtin?Ly.quid ni nouerim?
Clypeatus elephantum ubi machæra diſſicit.
Cur. Quod iſtic ſcriptum eſt id te orare iuſſerat.
Profecto ut faceres:ſuam ſi uelles gratiam.
Ly. Concede:inſpiciam quid ſit ſcriptum.Cur.maxime.
Tuo arbitratu:dum auferam abs te id quod peto.
Miles lyconi in epidauro hoſpiti ſuo
Therapontigonus platagidorus plurimam
Salutem dicit.meus hic eſt.hamum uorat.
Tecum oro:& quæſo qui has tabellas adferet
Tibi:ut ei detur quam iſtic emi uirginem.
Quod te præſente iſtic egi:atq; interprete.
Et aurum & ueſtem:iam ſcis ut conuenerit.
Argentum lenoni des:huic des uirginem.
Ly. Vbi ipſus?cur non uenit?Cur.ego dicam tibi:

Incomities
Inforare.

Cuiatis.

Ceras quattuor.

Summano

Salutẽ dicere.

Hamũ uorat.

Interprete.
Cõuenerit

Quia nudiusquartus uenimus in cariam
Ex india:ibi nunc statuam uolt dare auream
Solidam Faciundam ex auro philipeo:quæ fiet
Septempedalis factis monumentum suis.
Septempedalis. Ly. Quãobrẽ istuc? Cur. dicam. quia enim persas:paphlagonas:
Monumẽtum. Synopas:arabes:caras:cretanos:syros:
Rhodia. Rhrodiam:atq; lyciam:perediam:& bibesiam
Peredia bibesia. Centauromachiam:elatiam: unimammiam:
Vnimammia. Libyamq; oram omnem conterebrominiam:
Dimidiam partem nationum usq; omnium
Côterebrominiam. Subegit solus.intra uiginti dies.
Ly. Vah. Cur. quid mirare? Ly. quia enim in cauea si forent
Conclusi itidem ut sunt pulli gallinacei:
Ita non potuere uno anno circuirier.
Blatis. Credo hercle te esse ab illo:nam ita nugas blatis.
Cur. Immo etiam porro si uis dicam. Ly. nihil moror.
Te absoluam. Sequere hac. te absoluam qua aduenisti gratia.
Atq; eccum uideo. leno salue. Le. di te ament.
Ly. Quid hoc quod ad te uenio? Le. dicas quid uelis.
Ly. Argentum accipias. cum illo mittas uirginem.
Le. Quid quod iuratus sum? Ly. quid id refert tua:
Qui monet quasi adiuuat. Dum argentum accipias? Le. qui monet. quasi adiuuat.
Caue in te sit morari mihi. Sequimini. Cur. leno caue in te sit morari mihi.

Choragus. vii

Depol nugatorẽ lepidũ:hunc nactus ẽ phædromus.
Halopãtã. Halopãtam:an sycophãtã hũc magis esse dicã nescio.
Ornamẽta quæ locaui:metuo haud possim recipere.
Quãq̃ cum isthoc mihi negocii nihil est. ipsi phædromo
Credidi:tamen asseruabo:sed hic dum egreditur foras:
Cõmonstrabo uobis quo in quẽq; hominem inueniatis loco:
Ne nimio opere sumat operam quiquem conuentum uelit:
Vel uitiosum:uel sine uitio:uel probum:uel iprobum.
Comitiũ. Qui periurum hominem uult conuenire:mitto in comitium.
Cluacinæ sacrum. Qui mendacem & gloriosum:apud cluacinæ sacrum.
Ditis damnosos maritos sub basilica requirito:
Ibidem erunt scorta exoleta:quiq; stipulari solent.
Symbolorũ collatores apud forum piscarium.
In foro infimo boni homines:atq; dites ambulant.
Propter canalem. In medio propter canalem ibi sunt ostentatores meri:
Confidentes garruliq; & maleuoli. supra lacum.
Qui alteri de nihilo audacter dicunt contumeliam:
Et qui ipsi sat habent:quod ipsis possit uere dicier.
Sub ueteribus. Sub ueteribus:ibi sunt qui dant:quiq; accipiunt fœnore.

Pone ædem castoris:ibi sunt quibus credas male. Pone ædẽ.
In tusco uico:ibi sunt homines:qui ipsi sese uenditant:
In uelabro:uel pistorem:uel lanium:uel haruspicem. Velabro.
Vel qui ipsi uortant:uel qui alii ut subuersentur:præbeant.
Ditis damnosos maritos apud leucadiam operiam.
Sed interim crepuere fores:linguæ moderandum est mihi.

Curculio.Lyco.Cappadox. vii & una sylla ba

Cur. Tu præ uirgo:non queo quod me pone est seruare
Et aug:& uestem:oẽm suam esse aiebat.qcqd haberet.
Ca. Nemo inficias it.Cur.attamen meliusculũ est monere.
Ly. Memento ꝑmisisse te si quisq̃ hanc liberali
Causa manu adsereret:mihi omne argentum redditum iri:
Minas triginta.Ca.meminero.de isthoc quietus esto.
Et nunc idem dico.Ly.& cõmeminisse hæc ego uolam te.
Ca. Memini & mancipio tibi dabo hoc.Cur.egon ab lenone quicq̃ Mancipio dare.
Mancipio accipiam?quibus sui nihil est:nisi una lingua.
Qui abiurant siquid creditum est:alienos mancupatis:
Alienosq; manumittitis:alienisq; imperatis.
Nec uobis autor ullus est:nec uosmet estis ulli.
Item genus est lenonum inter homines meo quidem animo
Vt muscæ:culices:pedesq;:pulicesq;:cimicesq;
Odio & malo & molestiæ: bono usui estis nulli. Pedes.
Nec uobiscum quisq̃ in foro frugi consistere audet.
Qui constitit culpant eum:conspicitur: uituperatur.
Eum rem suam fideq; perdere:tãetsi nihil fecit aiunt.
Ly. Aedepol lenones meo animo nosti lusce lepide.
Cur. Eodem hercle uos pono:& paro.parissimi estis iibus.
Hi saltem in occultis locis prostant:uos in foro ipso. Parissimi iibus.
Vos fœnore : hi male suadendo:& lustris lacerant homines. Lustris.
Rogitationes plurimas propter uos populus sciuit. Rogitationes.
Quas uos rogatas rumpitis:aliquam reperitis rimam.
Quasi aquam feruentem frigidam esse:ita uos putatis leges.
Ly. Tacuisse mallem.Ca.haud in male meditantem male dicax es.
Cur. Indignis si male dicitur:maledictum id esse dico.
Verum si dignis dicitur:benedictũst meo quidem animo.
Ego mancipem te nihil moror:nec lenonem alium queq̃. Mancipẽ.
Lyco:nũ qd uis?L.bñ uale.Cur.uale.Ca.heus tu tibi ego dico.
Cur. Eloquere quid uis.Ca.quæso ut hanc cures ut bene sit isti.
Bene ego istã eduxi meæ domi & pudice. Gur. si huius miseret:
Ecqd das qd' bene sit?Ca. malũ.Cu.tibi opus: quo te ꝑcures.
Ca. Quid stulta ploras?ne time:bene hercle uendidi ego te.
Fac sis bonæ frugi sies:sequere istum bella belle.

Frugi bõæ.

Salue. Ly. Sūmane nunquid nunc iam me uis tu? Cur. uale: atq; salue:
Nam & operam mihi & pecuniam benigne præbuisti.
Ly. Salutem multam dicito patrono. Cur. nunciabo.
Num quid uis leno? Ca. istas minas decem qui me ꝓcurem.
Dum melius sit mihi des. Cur. dabuntur. cras peti iubeto.
Ca. Q uando bene gessi rem: uolo hic in fano supplicare.
Nam illam minis olim decem puellam paruolam emi.
Sed cum qui mihi uendidit illam nunq̄ post illa uidi.
Periisse credo. quid id mea refert? ego argentum habeo.
Q uoi homini dii sunt propitii: lucrum ei profecto obiiciunt:
Nunc diuinæ rei operam dabo: certū st bene me curare.

Miles Therapontigonus. Lyco trapezita. vii

Mí. NOn ego nunc mediocri incedo iratus iracundia.
Excidionē. Sed eapse illa qua excidionē facere condidici oppidis.
Nunc nisi tu mihi ꝓpere ꝓperas dare triginta minas.
Q uas ego apud te deposui: uitam propera ponere:
Ly. Non pol nunc ego te mediocri macto infortunio:
Sed eapse illa qua mactare soleo: quoi nihil debeo.
Mí. Ne mihi te facias ferocem haud supplicare censeas.
L. Nec tu me quidē unq̄ subiges redditum ut reddam tibi.
Nec redditurus sum. M. idem ego istuc quom credebā credidi
Te nihil esse redditurū. Tra. quur nunc a me igitur petis?
M. Scire uolo quoi reddidisti. T. lusco liberto tuo.
Is summanum uocari se dixit: ei reddidi:
Qui has tabulas obsignatas attulit. M. quas mihi tabulas:
Quos tu mihi luscos libertos: quos summanos somnias?
Nec mihi quidem libertus ullus. T. facis sapientius.
Q uā pars lenonum libertos qui habent: & eos deserunt.
Mí. Quid fecisti? Ly. quod mandasti tui honoris gratia.
Qui tuum signum ad me attulisset nuntium ne spernerem.
M. Stultior stulto fuisti qui iis tabellis crederes.
T. Quis respublica & priuata geritur: non iis crederem?
Ego habeo tibi res solutas recte. bellator uale.
Mí. Q uid ualeā? Tr. at tu ægrota si uiues per me ætatem quidem.
M. Quid ego nunc faciam? quid refert me fecisse regibus:
Vmbraticus. Vt mihi obedirent: si hodie hic me umbraticus deriserit?

Cappadox leno. Miles. vii

Ca. Q Voi homini dii sunt propicii: ei nō esseiratos puto.
Postq̄ rem diuinam feci: uenit in mentem mihi:
Trapezita. Ne trapezita exula tum abierit: argentum ut petam
Vt ego potius comedam: q̄ ille: iu sseram saluere te
Thera pontigone platagidore: saluus quom aduenis

In epidaurum:hic hodie apud me nunq̃ delinges salem. Delinges salem.
M. Bene uocas:uerũ uocata res est: ut male sit tibi.
Sed quid agit meũ mercimoniũ apud te?C. nihil apud me q̃dẽ.
Ne facias testis:neq; equidẽ debeo quicq̃.M. quid est.
C. Q uod fui iuratus feci.M.reddin an non uirginem?
Prius q̃ te huic meæ machæræ obiicio mastigia? Mastigia.
C. Vapulare ego te uehementer iubebo:ne me territes.
Illa abducta est.tu auferere hinc a me si perges mihi
Male loqui profecto:cui ego nisi malum nihil debeo.
M. Mihin malum minitare?C. atq; ædepol non minitabor
Sed dabo mihi si perges molestus esse.M.leno mihi
Minitatur?meæq; pugnæ præliares plurimæ Præliares pugnæ.
Obtritæ iacent.at ita me machæra:& clipeus bene iuuent Machera.
Pugnantem in acie:nisi mihi uirgo redditur:iam ego
Te faciam ut hic formicæ frustillatim differant. Frustillatim.
C. At ita me uolsellæ.pecten:speculum:calamistrum meum. Volsellæ.
Bene me amassint:meaq; axitia linteũq; extersum: ut ego Axitia.
Tua magnifica uerba:neq; istas tuas magnas minas
Non pluris facio q̃ ancillã meam:quæ latrinam lauat.
Ego illam reddidi qui argentum attulit.M.quis is est homo?
C. Tuum libertũ esse aiebat sese summanũ.M.meum?
Atat curculio hercle uerba mihi dedit quum cogito.
Is mihi annulum subripuit.C.perdidistin tu annulũ?
Miles pulchre centuriatus es:expũcto in manipulo. Centuriatus est.
M. Vbi nunc curculionem inueniam?C.in tritico facillume
Vel quingentos curculiones pro uno faxo reperias. Curculiones.
Ego abeo:uale:atq; salue.M.male uale.male sit tibi. Salue.
Q uid ego faciam?maneã:an abeã?siccine esse os mihi oblitũ? Oblitum.
Cupio dare mercedem qui illunc ubi sit cõmostret mihi.

Parasitus.

Ntiquum poetam audiui scripsisse in tragœdia.
Mulieres duas peiores esse:q̃ unam:res ita est. vii
Verum mulierẽ peiorem:q̃ hæc amica est phædromi: Mulieres malæ.
Non uidi:neq; audiui:neq; pol dici nec fingi potest
Peior:quæ ubi me hunc habere conspicata est annulũ:
Rogat unde habeã.quid id tu quæris?quia mihi quæsito opust:
Nego me dicere.ut eum eriperet:manũ arripuit mordicus. Mordicus.
Vix foras me arripui:atq; effugi.apage istanc caniculam.

Planusiũ uirgo.Phædromus adolescẽs.Curculio. Mi.

Pl. P Phædrome ꝑpera.Ph.quid ꝑperẽ?Pl.parasitũ ne amiseris:
Magna res ẽ.Ph.nulla ẽ mihi.nã quã habui absũpsi celerit̃
Pl. Teneo.Ph.qd negocii?Pl.rogita istunc unde habeat ãnulũ. vii

Matertera. Cur. Pater istum meus gestauit.Pl.at pol mea matertera:
Mater ei utendum dederat.Cur.pater tuus rursum tibi.
Pl. Nugas garris.Cur.soleo.nam ꝓpter eas uiuo facilius.
Q uid nunc? Pl.obsecro parentes ne meos mihi prohibeas?
Cur. Quid ego? sub gēma abstrusos habeo tuam matrem & patrē?
Pl. Libera ego sum nata.Cur.& alii multi qui nunc seruiunt.
Pl. Enim irascor.Cur.dixi equidē tibi unde ad me hic peruenerit.
Quotiens dicendū est? elusi militem inquā in alea.
Mi. Saluos sum:eccū quē quærebā.quid agis bone uir? Cu.audio.
Bolis. Si uis tribus bolis chlamydem.M.qn tu is in malā crucem:
Cum bolis:cum bullis:redde mihi iam argentum:aut uirginem?
Tricas. Cu. Q uod argentū? quas tu mihi tricas narras? quā uirginē
Me reposcis? M.quā ab lenone abduxisti hodie scelus uiri.
Eccistam. Cu. Nullā abduxi.M.certe eccistam uideo Ph.uirgo hæc libera est.
M. Mea ancilla libera ut sit:quā ego nunq̄ emisi manu?
Ph. Q uis tibi hanc dedit mancipio? aut unde emisti? fac sciam.
M. Ego quidē pro istac rem solui ab trapezita meo.
Q uam ego pecuniam quadruplicem abs te & lenone auferam?
Quadruplicem. Ph. Qui scias mercari furtiuas atq; ingenuas uirgines.
Antestari. Ambula in ius.M.non eo.Ph.licet antestari? M.non licet.
Ph. Iuppiter te male perdat miles:intestatus uiuito.
M. At ego:quē licet te.accede huc.Cur.seruū antestari? M.uide.
Cur. Hem ut scias me liberum esse.M.ergo ambula in ius.hem tibi
Cur. O ciues ciues.M.quid clamas? Ph.quid istū tibi tactio est?
M. Q uia mihi libitum.Ph.accede huc tu:ego illū tibi dedam tace.
Cur. Phædrome obsecro serua me.Ph.tanq̄ met genium meum.
Miles.quæso ut mihi dicas unde illum habeas annulū:
Q uem parasitus hic te elusit.Pl.per tua genua te obsecro.
Vt nos facias certiores.M.quid istuc ad uos attinet?
Quæratis chlamydem & machærā hāc unde ad me peruenerit.
Cur. Vt fastidit gloriosus.M.mitte istum.ego dicam omnia.
Cut. Nihil est quod ille dicit.Ph.fac me certiorem obsecro.
M. Ego dicam.surgite:hanc rem agite:atq; animū aduortite. vi
Pater meus habuit periphanes planesium.
Is prius q̄ moritur hunc mihi dedit tanq̄ suo
Vt æquum fuerat filio.Pl.pro iuppiter.
M. Et iste me fecit hæredem.Pl.pietas mea
Serua me.quando ego te seruaui sedulo
Frater mi salue.M.qui credam ego? istuc cedo
Si uera memoras:quæ fuit mater tua?
Pl. Cleobula.M.nutrix quæ fuit? Pl.archestrata.ea me
Paruam spectatum tulerat: per dionysia

Postq̃ illo uentum est iam ut me collocauerat
Exoritur uentus turbo: spectacula ibi ruunt
Ego pertimesco. tum ibi me nescio quis arripit
Timidam atq; pauidam: nec uiuam: nec mortuam.
Nec quo me pacto abstulerit possum dicere.
M. Meministin hanc turbam fieri? sed tu dic mihi
Vbi is est homo qui te subripuit? Pl. nescio
Verum hunc seruaui semper mecum una annulum
Cum hoc olim perii. M. cedo ut inspiciam. Ph. sanan es
Quæ hunc isti cõmittas? Pl. sine modo. M. proh iuppiter.
Hic est quem ego tibi misi natali die
Tam facile noui: q̃ me. salue mea soror.
Pl. Frater mi salue. deos uolo bene uortere
Istam rem nobis. Cur. & ego: nobis omnibus
Tu ut hodie aduenie͂s cœnam des sororiam.
Hic nuptialem cras dabit. Ph. promittimus.
M. Tace tu. Cur. non taceo quãdo res uortit bene
Tu istanc desponde huic miles: ego dotem dabo.
Ph. Quid dotis? Cur. egone? ut semper dum uiuat me alat.
M. Verum hercle dico me iubente feceris.
Et leno hic debet nobis triginta minas.
Ph. Quãobrem istuc est? M. quia ille ita repromisit mihi
Si quisq̃ hanc liberali asseruisset manu.
Sine controuersia omne argentum redderet.
Ph. Nunc eamus ad lenonem. M. laudo. Ph. hic prius uolo
Meam rem agere. M. quid id est? Ph. ut mihi hanc despondeas.
Cur. Quid cessas miles hanc huic uxorem dare?
M. Si hæc uolt. Pl. mi frater cupio. M. fiat. Cur. bene facis.
Ph. Spondes ne miles mihi hanc uxorem? M. spondeo.
Cur. Et ego hoc idem unum spondeo. M. lepide facis.
Sed eccum leno incedit thesaurum meum.

Turbo uentus.

Spondes uxorem.

Leno Cappadox. Miles. Phædromus. Planesium.

C. ARgentariis male credi qui aiunt nugas prædicant.
Nã & bñ: & male credi dico. id adeo hodie ego exptus
Nã male credit͛ q nunq̃ reddũt: sed ꝓrsus perit. (Scæ. vii
Velut hic decem mnas dum soluit omnis mensis transiit.
Postq̃ nihil fit clamore homine͂ posco: ille me in ius uocat.
Pessume metui: ne mihi hodie apud prætorem solueret.
Verum amici compulerunt. reddit argentum domo.
Nunc domum ꝓperare certũ st. M. heus tu leno te uolo.
Ph. Et ego te uolo. C. at ego uos nolo ambos. M. stasis ilico.
Atq; argentum ꝓpere propera uomere. C. quid mecum est tibi?
Aut tecum? M. quia ex te hodie faciam pilum catapultarium.

Pilum catapultariũ.

Atq; ita te neruo torquebo itidem ut catapultæ solent.
Catello ferreo. Delicatum te hodie faciam cum catello ut accubes.
Ferreo ego dico. C. at ego uos ambo in robusto carcere
Robusto carcere. Vt pereatis. M. collum abstringe. abduce istum in malã crucem.
Intestatum Ph. Quicquid est: ipse ibit potius. C. pro deum atq; hominũ fidem.
Hoccine pacto indẽnatum atq; intestatum me arripi?
Obsecro planesium & te phædrome auxilium ut feras.
Pl. Frater obsecro te noli hunc indemnatum perdere.
Bene & pudice domi me habuit. M. haud uoluntate id sua.
Aesculapio huic habeto quod pudica es gratiam
Nam si uoluisset iãpridem quoq; posset mittere.
Ph. Nunc animum aduorte si possum hoc inter uos componere
Mitte istunc. accede huc dicam meam sententiam.
Siquidem uultis quod decrero facere. Ca. tibi permittimus.
Dum quidem hercle ita iudices ne quisq̃ a me argentũ auferat:
M. Quod ne ꝓmisisti? Ca. qđ ꝓmisi: lingua eadem nunc nego.
Dicendi: non rem perdendi hæc gratia nata est mihi.
Nihil agit. collũ obstringe homini. Ca. iamiã faciam ut iusseris.
M. Quando uir bonus es responde qđ rogo. Ca. roga. quod lubet.
M. Promisistin si quisq̃ hanc liberali assereret manu:
Te omne argentũ redditurũ? Ca. non. commemini dicere.
M. Quid: negas? Ca. nego hercle uero. quo præsente? quo in loco?
M. Meipso præsente: atq; lycone trapezita. Ca. non taces?
M. Non taceo. Ca. non. ego te floccifacio: ne me territes.
M. Meipso præsente. & lycone factũ est. Ph. satis credo tibi
Nunc adeo ut tu scire possis leno meam sententiam
Libera hæc est. hic huius frater est. hæc aũt illius soror
Hæc mihi nubet. tu huic argẽtum redde: hoc iudicium meũ est.
M. Tu aũt in neruo iam iacebis: nisi mihi argentũ redditur.
Perfidiose. Ca. Hercle istam rem iudicasti perfidiose phædrome:
Et tibi oberit. & te miles dii deæq; perduint:
Tu me sequere. M. quo sequar ego te? Ca. ad trapezitã meum:
Ad prætorem. nam inde rem resoluo omnibus quibus debeo.
M. Ego te in neruo haud ad prætorem hinc rapiã: ni argentũ refers.
Ca. Ego te uehementer perire cupio: ne tu me nescias.
M. Ita ne uero? Ca. ita hercle uero. M. noui ego hos pugnos meos.
Ca. Quid tu? M. quid tu rogitas? hisce ego si tu me irritaueris
Placidũ hodie te reddã. C. age ergo recipe actutum. Ph. licet.
Tu miles apud me cœnabis hodie fient nuptiæ
M. Quæ res bene uortat mihi & uobis spectatores plaudite.

Plauti Poetæ Clarissimi. prologus in Casinā.

Aluere iubeo spectatores optumos. vi
Fidem qui maxuin facitis & uos fides:
Si ue℞ dixi signum clarum date mihi:
Vt uos mihi æquos iā inde a principio sciā.
Qui utuntur uino uetere sapientis puto:
Et qui libenter ueteres spectant fabulas.
Antiqua & opera & uerba quum uobis placēt:
Aequum placere est ante ueteres fabulas.
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ
Multo sunt nequiores q̄ nūmi noui.
Nos postq̄ populi rumorem intelleximus.
Studiose expetere uos plautinas fabulas:
Antiquā illius edimus comœdiam
Quam uos probastis qui estis in senioribus.
Nam iuniorum qui sunt non norunt scio:
Verum ut cognoscant dabimus operam sedulo:
Hæc quum prima acta est inter omnis fabulas
Ea tempestate flos poetarum fuit.
Qui nunc abierunt hinc in communem locum.
Absentes prosunt sed tamen præsentibus.
Vos omnes opere magno oratos esse uolo:
Benigne ut operam detis ad nostrum gregem.
Ex animo curam atq; æs alienum ducite
Ne quis formidet flagitatorem suum.
Ludi sunt: ludus datus est argentariis.
Tranquillum est: alcedonia sunt circa forum:
Ratione utuntur. ludis neminem poscunt.
Secundum ludos reddunt autem nemini.
Aures uotiuæ si sunt animum aduortite.
Comœdiæ huius nomen dare uobis uolo.
Clerumenoe hæc uocatur comœdia. græce.
Diphilus hanc scripsit: post id rursum denuo
Latine plautus cum latranti nomine.
Senex hic maritus habitat. est ei filius
Is una cum patre in illisce habitat ædibus.
Est & ei quidam seruus qui in morbo cubat.
Immo hercle uero in lecto: ne quid mentiar.
Is seruus sed ab hinc annos factum est sexdecim.
Quum conspicatus est primo crepusculo.
Puellam exponi: adiit extemplo ad mulierem.
Quæ illam exponebat: orat ut eam det sibi.

Vino uetere utentes sapiētes sūt

Nequiores

Cōmunis locus.

Alcedonia

κληρού-μενοι.

Exorat. Exorat.aufert.detulit recta domum.
Dat heræ suæ.orat ut eam curet: educet.
Hera facit.educauit magna industria.
Quã si esset ex se nata:non multo secus.
Postq̃ uero adoleuit ad eam ætatem ut uiris
Placere posset amare eam puellam hic senex
Efflictim. Efflictim occœpit:& item contra filius.
Vterq̃ parat. Vterq̃ nunc sibi contra legiones parat
Allegauit. Paterq̃ filiusq̃ clam alter:alterum.
Pater allegauit uillicum qui posceret
Excubias. Sibi istam uxorem:is sperat si sit ei data:
Sibi forte paratas clam uxore excubias foris.
Filius autem allegauit armigerum suum:
Præsepis suas. Qui sibi eam uxorem poscat.scit si id impetret:
Futurum quod amat intra præsepis suas.
Senis uxor sensit amori uirum operam dare.
Propterea ipsa una consentit cum filio.
Ille autem postq̃ sensit filium suum
Eandem illam amare:& esse impedimento sibi.
Hinc adolescentem pergere ablegauit pater.
Sciens mater ei dat operam absenti tamen.
Is:ne expectetis hodie in hac comœdia.
In urbem non rediuit:plautus noluit:
Pontem interrupit quendam:qui erat in itinere.
Sunt hic quos credo nunc inter se dicere.
Hercle quid istuc est?seruiles nuptiæ?
Serui ne uxorem ducent?aut poscent sibi?
Nouum attulerunt quod sit nusquã gentium.
Carthagini At ego aio hoc fieri in græcia & carthagini.
Et hic in nostra terra & etiam in apulia.
Maioreq̃ opera ibi seruiles nuptiæ
Quã liberalis etiam curari solent.
Id ni fit:mecum pugnos siquis uolt dato
In urnam mulsi.pœnus dum iudex fiet:
Vel græcus adeo:uel mea causa apulus.
Quin nunc nihil agitis sentio:nemo sitit:
Reuortar ad puellam illam expositiciam.
Quam serui summa ui sibi uxorem expetunt.
Ea inuenietur & pudica & libera
Ingenua atheniensis.neq̃ quicq̃ stupri
Faciet profecto in hac quidem comœdia:
Mox hercle uero post transacta fabula
Argentum siquis dederit:ut ego suspicor:

Vltro ibit nuptum.non manebit auspices. Manebit.
Tantum est.ualete.bene rem gerite.& uincite
Virtute uera:quod fecistis antedhac.

Argumentum in Casina. vi

Onseruatam uxorem conserui duo expetunt.
Alium senex allegat:alium filius.
Sors adiuuat senem:uerum decipitur dolis:
Ita ei subiicitur pro puella:seruulus
Neq;qui dominum mulgat atq; uillicum. Mulgat.
Adolescens ducit ciuem casinam cognitam.

Chalinus.Olympio serui duo. vi

Cha. On mihi licere meã rem solum ut uolo loqui
Atq; cogitare.sine te arbitro?quid tu malum
Me seq̃re?Oly.quia certũ est mihi quasi umbra quoquo ibis
Te persequi.quin ædepol etiam si in crucem
Vis pergere:sequi decretum est.dehinc coniicito
Cæteq;:possis ne:nec ne:clam sutelis tuis. Sutelis.
Præripere casinam uxorem:perinde:ut postulas.
Cha. Quid tibi negocii mecum est?Ol.quid ais impudens?
Cha. Quid in urbe restas uillice hic magni pretii.
Ol. Libet.Cha.quin ruri es in præfectura tua:
Quin potius quod legatum est tibi negocium
Id curas atq; urbanis rebus te abstines?
Huc uenisti sponsam præreptum meam.abi rus.
Abi dierectus in tuam prouinciam. Dierectus.
Ol. Chaline non ego sum oblitus officium meum
Præfeci ruri recte qui curet.tamen
Ego huc quod ueni in urbem ubi impetrauero
Vxorem ut istanc ducam quam tu deperis
Bellam & tenellam casinam conseruam tuam:
Quando ego eam mecum rus uxorem abduxero
Rure incubabo usq; in præfectura mea.
Ch. Illam tu ducas?hercle me suspendio Suspendio
Quam eius potitor fias satius est mortuum.
Ol. Mea præda est illa:proin tute in laqueum ne duas.
Ch. Ex sterquilinio effosse tua illec præda est? Sterqlinio.
Ol. Scies hoc ita esse.Cha.uæ tibi.Ol.quot te modis
Si uiuo habeo in nuptiis miseq; meis:
Ch. Quid tu mihi facies?Ol.ego ne quid faciam tibi?
Primũ omnium huic lucebis nouæ nuptæ facẽ.
Post illa ut semper improbus nihilq; sis:
Post id locoq; quando ad uillam ueneris
Dabitur tibi amphora una:& una semita. Semita.

Fons.

Fons unus:unum ahenum:& octo dolia:
Q uæ nisi erunt semper plena:ego te implebo flagris:
Ita te aggerunda curuũ aqua faciam:probe:

Posthlena.

Vt ex te postilena fieri possiet
Post autem nisi ruri tu acer comederis:

Acer comedris. nõ eruũ ederis ut Pius ĩ casina Plauti. & Philippo Beroaldus eius præceptor in augusto Suetonii: seorsũ:& singulatĩ: clamitãt se corre xisse. ducti uterq; erro re maxio.

Aut:quasi lumbricus terram quidẽ te postules
Gustare:quicq̃ nusq̃ ædepol gentium:
Ieiunum æque est:atq; ego te ruri reddibo
Post id quũ lassus fueris:& famelicus:
Vt noctu condigne recubes curabitur.
Cha. Q uid facies?Ol.concludere in fenestrã firmiter:
Vnde auscultare possis quũ illam ego osculer:
Q uũ mihi illa dicet.animule mi:mi olympio:
Mea uita:mea mellilla:mea festiuitas.
Sine tuos ocellos deosculer uoluptas mea:
Sine amabo amari te meus festus dies
Meus pullus passer:mea columba:mi lepus.

Dicta. addedus fuit ex cod.antiquis.

Q uũ mihi hæc dicent dicta:tum tu furcifer
Q uasi mus in medio parietis uersabere.
Cha. Nunc ne tu me tibi respondere postules:
Abeo intro:tedet sermonis tui.O.te sequor.
Hic quidẽ pol certo nihil ages sine me arbitro.

Dactilus in gnto.

Cl. Cleostrata.Pardalisca Ancilla. viii

Obsignate cellas:referte annulum ad me.
Ego transeo huc in proximum.
Ad meam uicinam.uir siquid me uolet:facite hinc me accersatis.

Prandium.

Pa: Prandium iusserat senex sibi parari.Cl.sta:tace:atq; abi.
Neq; paro:neq; hodie coquet:quãdo mihi is & filio
Aduorsatur suo:animi:amorisq; causa tantũ sui
Flagitium illud hominis:ego pol illũ fame:illũ ego siti
Maledictis illũ:malefactisq; amatorem ulciscar probe.
Ego illũ incõmodis angã:faciã perinde uti dignus est:
Vitã colat:acherontis pabulũ:flagitii persequens

Foris.

Stabulũ nequitiæ.nunc hinc fortunas meas eo quæstũ
Ad uicinas:sed foris concrepuit.atq; ea ipsa eccã foras.
Egreditur:non pol hoc mihi per tempus incœptũ ẽ iter.

Mi. Mirina Coniunx.Cleostrata. vii

Sequimini comites in ꝓximũ me huc:heus uos:ecqs hæc
Audit quæ loquor:ego hic ero:uir si aut quispiã q̃ret:

Caluitur.

Ferri mihi colũ. ex co. antiqs.

Cleostrata. ex co. antiqs & ñ mecastor:ut legit Pius.

Nam ubi domi sola sum:sopor manus caluitur:iussin
Ferri mihi colũ:Cl.mirina salue.Mi.salue cleostrata.
Sed quid tu es tristis amabo:Cl.ita solent oẽs quæ sunt male
Nuptæ.domi & foris qđ ægre fit satis semper est.

Nam ego ibã ad te.M.ædepol ego istuc ad te:sed quid est
Q d' tuo nũc aio ægre ẽ:nã qđ tibi est ægre:idem mihi
Diuidue.Cl.credo ecastor:nam uicinam neminẽ — Diuidue.
Amo merito magis q̃ te.nec q̃plura sunt mihi
Quã ego ipsa uelim.M.amo te:atq; istuc scire expeto quid est.
Cl. Vir me pessumis meus habet despicatã modis.nec mihi
Meũ ius obtinendi est optio.M.hoc quid est:dic idẽ hoc:
Obsecro.nã pol haud satis meo corde accæpi
Quærelas tuas.Cl.uir me pessumis habet despicatam modis. — Despicatã.
Mi. Mira sunt si uera p̃dicas.nã ius uiri suum
Ad mulieres haud obtinere quæunt.Cl.quin mihi ancillã.
Ingratis postulat quæ mea est:que meo educata siet — Ingratis.
Sumptu suo se uillico dare:sed ipsus eam amat.
Mi. Obsecro tace.nã nunc hic licet dicere nos sumus.Cl.ita est.
Mi. Vnde ea tibi ẽ:nã peculi probam nihil habere addecet. — Vxorẽ p̃bã clã uiro nihil habere decet.
Clã uiro:& q̃ hẽt partũ:ei haud cõmodi ẽ.qn uero aut subtrahat
Aut stupro inuenerit.hoc uiri cẽseo esse omne qcqd tuũ est.
Cl. Tu qdem aduersum tuã amicã loqueris oia.Mi.tace sis.
Stulta:& mihi ausculta.noli sis tu illi aduorsari.
Sine amet:sine quod libet:id faciat:qñ tibi nil domi.
Deliquumst.Cl.satim sana es:nã tu quidẽ aduorsus tuam. — Deliquum
Istam rem loq̃re.Mi.insipiens semper tu huic uerbo uita.
Ab tuo uiro.Cl.cui uerbo:Mi. i foras.Cl.mulier es tu tace.
Mi. Quidẽ hem qs ẽ quẽ uides:Cl.uir eccũ it.Mi.itro abi:adpropa.
Cl. Age amabo impetras:abeo.Mi.mox magis quãdo ocium.
Mihi & tibi erit:igitur tecũ loquar.nunc uale.Clc.ualeas.

Senex Stalino Cleostrata mulier. vii

Sen. Omnibus rebus ego amorẽ credo & nitoribus nitidis — Amor.
Anteuenire.Nec pote quicq̃ cõmemorari:qđ plus salis
Plusq; leporis habeat hodie.coquos equidem nimis
Demiror:qui tot utuntur cõdimentis:eos eo
Condimento uno non utier.quod præstat omnibus
Nã ubi amor cõdimentũ inerit cuiuis placiturum credo:
Neq; salsum ꝓrsus neq; suaue esse põt quicq̃:ubi amor
Non admiscet.fel quod est amarũ:id mel faciet:
Hominem ex tristi lepidũ & lenẽ ego hãc de me coniecturam
Domi facio:magis q̃ ex auditis.qui postq̃ amo
Casinam magis iniicio mundiciis mundicianti deo.
Myropolas sollicito omnes.ubicunq; unguentũ est lepidum — Iniiciõ mũdiciis.
Vngor:illi ut placeã.& placeo(ut uideor.)sed uxor me excruciat — Myropolas
Q uia uiuit.tristẽ astare aspicio.blande hæc mihi mala res
Appellanda est.uxor mea:mea amœnitas:quid tu agis:
Cl. Abi:atq; abstine manũ.Sta.Eia mea iuno:non te esse decet:

Tam tristem tuo ioui.quo nunc abis?Cl.mitte me.Se.mane.
Cl. Non maneo.Se.at pol ego te sequar.Cl.obsecto sanus es?
Se. Sanus.q̄ te deamo.C.nolo ames.S.nõ potes ipetrassere. (pos.
Cl. Enecas.S.uera dicas ueli.C.credo ego istuc tibi.S.respice o mi le
Cl. Nēpe ita ut tu mihi es.uñ hic amabo unguēta olēt?Se.oh peri.

Obtergere.ex cod. antiqs.& metri rõne.

Manifesto miser teneor.cesso caput pallio obtergere?
Vt te bonus mercurius perdat myropola:qui hæc mihi

Myropola. Subaudieñ. dedisti.& nõ ascribeñ. metri ne cessitate.

Nihili. Decent Culex cana. Subaudieñ. dicā.non ascribeñ.utsupra.

Cl. Eho tu nihili:cana culex:uix teneor quin quæ te decent:
Senecta ætate unguentis perlitus ignaue incedis?
Se. Pol amico dedi cuidam operam dum emit unguēta.Cl.ut cito
Cōmentus est.ecquid te pudet?Se.omnia quæ tu uis.Cl.ubi
In lustra iacuisti?Se.Ego ne in lustra?Cl.scio plus q̄ tu me
Arbitrare.Se.quid id est:quod tu scis?Cl.te sene omnium
Neminē esse ignauiorem.unde is nihili?ubi fuisti?ubi

Lustratus. Rugat palliolum.

Lustratus?ubi bibisti?id est mecastor palliolum
Vide ut rugat.Se.dii me & te infelicent:si ego in os meum
Vini guttam indidi.Cl.imo age ut libet:aes bibe:disperde rē.

Hypermeter uersus.

Se. Ohe iā satis uxor.ē cōprime te.nimiū tinnis relinque
Aliquantum orationis cras qđ mecum litiges.
Sed quid ais?iam domuisti aium:potius ut quid uir uelit
Fieri id facias:q̄ aduersere contra?Cl.qua de re?Se.rogas?
Super ancilla casina:ut detr nuptū nostro uillico.
Seruo frugi:ubi illi bene sit:ligno:aqua calida:cibo:
Vestimentis:ubiq; educet pueros quos ea pariat:

Armiger.

Potius q̄ illi seruo neq̄ armigero nihili:atq; improbo:
Cui homini hodie peculi nummus non est plūbeus.
Cl. Mirū ecastor senecta ætate te officium tuum
Non meminisse.Se.quid iā.Cl.quia si facias recte & cōmode:
Curare sinas me ancillas:quæ mea est curatio.

Scutigerulus.

Se. Qui malum homini scutigerulo lubet dare?Cl.quia enim
Filio nos oportet opitulari unico?Se.at q̄q̄ unicus est:
Nihilo magis unicus ille est mihi filius:q̄ ego illi pater:
Illū mihi æquius est:q̄ me illi:quæ uolo concedere.

Fringutis.

Cl. Tu ecastor tibi homo malā.rem quæris.Se.subolet sentio egon.
Cl. Tu nā quid fringutis?quid istuc tam cupide cupis?
Se. Vt enim frugi seruo detur:potius q̄ seruo improbo.
Cl. Quid si ego impetro:atq; exoro:a uillico:causa mea
Vt eam illi permittat?Se.quid si ego aūt ab armigero impetro
Eam illi permittat?atq; hoc credo impetrassere.Cl.cōuenit.
Vis tuis chalinū huc euocem uerbis foras?tu orato eū:
Ego aūt orabo uillicū.Se.sane uolo.Cl.iā hic erit
Nunc experiemur nostrum uter sit blandior.Se.hercules:
Diq; istam perdant:quod mihi nunc liceat dicere.

Ego diſcrucior miſer amore.illa autem quaſi ob induſtriam
Mihi aduorſatur.ſubolet iã uxori:qđ ego machinor. Hoc.nõ eſt in antiquis codicibus.
Propter eã rem magis armigero dat operam de induſtria: De iduſtria

Stalino Senex.Chalinus Seruus. vii

Se. QVi illũ di oẽs pdant deæq.Cha.uxor te aiebat tua
Me uocare.St.ego enĩ uocari iuſſi te.Ch.eloq̃re qd ue
Se. Primũ ego te porrectiore frõte uolo mecũ loqui (lis.
Stultitia eſt ei te eſſe triſtẽ cuius poteſtas plus poteſt.
Perbonæ frugi hominẽ te iãpridẽ eſſe arbitror.Cha.intelligo.
Quin ſi ita arbitrare:emittis me manu?Se.quin id uolo:
Sed nihil eſt cupere me factũ:niſi tu factis adiuuas.
Ch. Quod uelis modo:id uelim me ſcire.Se.auſculta.ego loquar.
Caſinam ego uxorem promiſi uillico noſtro dare.
Ch. At tua uxor filiuſq; promiſerunt mihi. Se.ſcio.
Sed utrũ nunc tu celibẽ te maius eſſe liberum:
An maritũ ſeruum ætatẽ degere:& gnatos tuos.
Optio hæc tua eſt.utrã harũ uis conditionẽ accipe.
Ch. Liber ſi ſim:periclo meo uiuam.nunc uiuo tuo.
De caſina certum eſt concedere homini nato nemini.
Se. Intro abi:atq; actutũ uxorem huc euoca ante ædis cito.
Et ſitulã huc tecũ afferto cũ aqua:& ſortis.Cha.ſatis placet. Situla.
Se. Ego pol iſtam iã aliquouorſum tragulam decidero. Tragulam.
Nam ſi ſic nihil impetrare potero ſaltem ſortiar:
Ibi ego te & ſuffragatores ulciſcar tuos.Ch.attamen
Mihi obtinget ſors.Se.ut pol quidẽ pereas cruciatu malo.
Ch. Illa nubet mihi:machinare quod lubet quouis modo.
Se. Abin hinc ab oculis?Cha.inuitus me uides:uiuam tamen.
Se. Sũ ne ego miſer homo?ſatin omnes res ſunt aduorſæ mihi?
Iam metuo ne olympionem mea uxor exorauerit:
Ne caſinam ducat:ſi id factum:eſt ecce me nullũ ſenem:
Si non impetrauit:ſpicula etiã inſortita ſunt mihi.
Si ſors autem decolaſſit:gladium faciã culcitram. Decolaſſit.
Eũq; incũbam.ſed eccũ optume progredit̃:olympio. Culcitram.

Olympio uillicus.Senex Stalino. vi

Ol. VNnã ædepol opera in furnũ calidũ condito: Furnum.
Atq; ibi torreto me pro pane rubido hera: Rudibo.
Quã tu iſtãc opam a me impetres qđ poſtulas.
Se. Saluus ſum:ſalua ſpes eſt:ut uerba audio.
Ol. Quid iſtac tu me hera libertate territas:
Quid ſi tu nolis?filiuſq; etiam tuus?
Vobis inuitis:atq; amborum ingratiis Ingratiis.
Vna libella liber poſſum ego fieri?
Se. Quid iſtuc eſt?qui cum litigas olympio?

Ol. Cum eadem qua tu semper. Se. cum uxore ne mea?
Ol. Quã tu mihi uxorem? quasi uenator tu quidem es:
Dies atq; noctes cũ cane ætatem exigis.
Se. Quid ait? quid tecũ loquitur? Ol. orat: obsecrat
Ne casinam uxorem ducam. Se. quid tu postea?
Ol. Negaui enim ipsi me concessurum ioui:
Mecũ p me — Si is mecum oraret. Se. di te seruassint mihi
Fermento. — Nunc in fermento totast. ita turget mihi
Frugi bonæ. — Aedepol ego illam mediam diruptam uelim.
Amatio. Ol. Credo ædepol si tu quidem frugi bone es:
Verum ædepol tua mihi odiosa est amatio.
Inimica est tua uxor: mihi: inimicus filius:
Inimici familiares. Se. quid id refert tua:
Vnus tibi hic dum propicius sit iuppiter
Tu istos minutos deos caue flocciseceris.
Ol. Nugæ sunt istæ magnæ: quasi tu nescias
Repente ut emoriantur humani ioues:
Sed tandem si tu iuppiter sis emortuus:
Quũ ad deos minores redierit regnum tuũ:
Quis mihi subueniet tergo: aut capiti: aut cruribus?
Se. Opinione melius res tibi habeat tua:
Si hoc impetramus ut ego cum casina cubem
Ol. Non hercle opinor posse: ita uxor acriter
Tua instat: ne mihi detur. Se. ego sic agam:
Sitellam. — Coniiciam sortis in sitellam: & sortiar
Tibi & chalino ita ego rem natam intelligo:
Necessum est uorsis gladiis depugnarier.
Ol. Quid si sors aliter q̃ uoles euenerit?
Se. Benedice. dis sum fretus: deos sperauimus.
Titiuilitiũ. Ol. Non ego istud uerbum empsitem titiuilicio.
Nam oẽs mortales diis sunt freti: sed tamen
Vidi ego diis fretos sæpe multos decipi.
Se. Tace parũ tu. Ol. quid uis? Se. eccũ exit foras
Intus de loco. — Huc chalinus intus cum sitella & sortibus.
Nunc nos collatis signis depugnabimus.

Cleostrata cõiunx. Senex. Chalinus. Olympio. vii

Cle. Face chaline me certiorem quid meus uir me uelit.
Ch. Ille ædepol te uidere ardẽtẽ extra portã uyctuam
Credo ecastor uellet. Cl. at pol ego haud credo: sed certo scio.
Hariolum. Se. Plus artificum est mi q̃ rebar: hariolũ hunc habeo domi.
Quid si propius attollamus signa: eamusq; obuiam?
Sequere. quid uos agitis? Ch. adsunt quæ imperauisti omnia.

Vxor:sortes:situla:atq; egomet.Ol.te uno adest plus q̃ ego uolo. Vno plus.
Ch. Tibi quidẽ ædepol ita uidetur:stimulus ego nunc sum tibi.
Eo coreulum adsudassit iam ex metu mastigia. Adsudassit
Cle. Tace chaline:cõprime istũ.Ol.imo istũc:qui dicit clare.
Se. Depone hic sitellam:sortis cedo mihi:animum aduortite:
Atqui ego censui abs te posse hoc mecum impetrare uxor mea; Mecũ pro me.
Casina ut uxor mihi daretur.& nunc etiam censeo.
Cle. Tibi daretur illa?Se.mihi enim.ah non id uolui dicere.
Dum mihi uolui:huic dixi:atq; adeo dũ mihi cupio: perperam
Iãdudum hercle fabulor.Cle.pol id tu quidẽ:atq; etiam facis.
Se. Huic imo hercle mihi.uah.tandem redii:uix eram in uia.
Cle. Per pol sæpe peccas:ita fit ubi quid tanto opere expetas.
Se. Sed te uterq; tuo pro iure:hic atq; ego oramus. Cle. quid est?
Se. Dicam enim mea mulsa:de istac casina huic nostro uillico Mulsa mea
Gratiam facias.Cle.at pol ego neq; facio:neq; censeo. Gratiã facias.
Se. Tum igitur ego sortis utrinq; ponam.Cle.iam quis uetat?
Se. Optimũ atq; æquissimũ istud esse iure iudico.
Sin secus:patiemur animis æquis.tene sortem tibi.
Vide quod scriptũ.unde unicus ẽ?Ch.qa isti priusq̃ mihi es.
Se. Accipe hanc sis.Ch.cedo.mane.unũ uenit in mentem modo.
Vide ne qua illic sit alia sortis sub aqua.Se.uerbero.
Men te censes esse?nulla ẽ.habe quietũ animũ. modo
Quid bonũ atq; fortunatũ tibi sit mihi:magnum malum.
Ch. Tibi quidem credo eueniet noui pietatem tuam
Sed manedũ.nũ ista aut populna sors:aut abiegna est tua? Populna.
Cle. Quid tu id curas?Cha.quia enim metuo ne in aqua sũma natet. Abiegna.
Se. Age caue.coniicite sortis nunc iam ambo huc.ecce te
Vxor æqua.Ol.noli uxori credere.Se.habe animũ bonum.
Ol. Credo hercle hodie deuorabit sortis si attigerit. Cha.tace.
Ol. Taceo.deos quæso ut quidem hodie canem & furcam feras.
Ch. Mihi ut sortitio eueniat:ut quidẽ hercle pedibus pendeas.
Ol. At tu ut oculos emũgare ex capite per nasum tuos.
Quid times?paratum oportet esse iam laqueum tibi.
Periisti.Se.aium aduortite ambo.Ch.taceo.Se.nũc tu cleostrata
Ne a me memores malitiose de hac re factũ:aut suspices:
Tibi permitto:tute sorti.Ol.perdis me.Ch.lucrum facit.
Cl. Benefacis.Cha.deos quæso ut tua sors ex sitella effugerit.
Ol. Ain tu?quia tute es fugitiuus:omnes te imitari cupis
Ch. Vtinam tua quidem sicut herculeis prædicant.
Quondam prognatis:ita in sortiendo sors delicuerit. Delicuerit.
Se. Tu ut liquescas ipse actutum uirgis calefacto aere.
Hoc agesis olympio.Ol.si hic litteratus me sinat

Quod bonnm atq; fortunarũ mihi sit.Cha.ita uero mihi.

Oblesis.

Ol. Nó imo hercle.Ch.imo mihi hercle.Cl.hic uicet.tu uiues miser.
Se. Præcide os tu illi hodie age ecquid sit:ne oblesis manum.
Ol. Cõpressan palma an porrecta ferio?Se.age ut uis. Ol.hem tibi.
Cle. Q uid tibi istũc tactio ẽ?Ol.quia iuppiter iussit meus.
Cle. Feri malã ut ille rursus.Ol.peri pugnis cædor iuppiter.
Se. Q uid tibi tactio hunc fuit?Ch.quia iussit hæc iuno mea.
Se. Patiũdum ẽ:siquidẽ me uiuo uxor ĩperium exhibet.
Cl. Tam huic loqui licere oportet q̃ isti.cur omine mihi
Interturbar malo?Ch.Chaline tibi cauendum censeo
Tẽpori:postq̃ oppugnatũ ẽ os.Se.age uxor mea:iam nunc
Sorti:uos aduortite aium.præbe tu.Ol.ubi sim nescio.
Perii:cor ludiosum opinor habeo.iamdudum salit.

Delabor. scribẽdũ est:si sensus:& ueterũ codicum ratio habeatur.nã proh iuppiter. quis sic.exponat:ut Pius?De labore pectus tundit.i.de laboriosa anetatiõe?quin olympio timidus de futuro sortium euentu: sic inquit:delabor:hoc ẽ perditus animi pene in terram decido præ timore.s.ne sors mihi in cõtrarium ueniat. Vnde Senex ad illud ridens ait.teneo:te.s. ne labaris:& cadas.& addit Iam ne es mortuus?

Delabor.pectus tũdit.Se.teneo.sortem effer.foras.
Iãne es mortuus?Ol.ostende.mea ẽ mala?crucias.quid ẽ?
Se. Victus es chaline.tum nos diu uiuere olympio gaudeo.
Pietate factũ hoc ẽ mea:atq; maiorum meum.
Intro abi uxor:atq; adorna nuptias.Cl.faciam ut iubes.
Se. Scin tu esse ad uillam longe quo ducatur? Cl.scio.Se.intro abi.
Et q̃q̃ hoc tibi ẽ ægre:tamen fac accures. Cl. licet.
Se. Eamus nos quoq; intro:hortemur ut ꝑperent.Ol.nihil
Moror.nam præsente hoc plura uerba non desidero.

Chalinus. Seruus. vi

Ch. SI nunc me suspendam meam operam luserim:
Et præter operam restim sumpti fecerim
Et meis inimicis uoluptatem creauerim

Sumpti.

Q uid opus ẽ?qui sic mortuus equidem tamen
Sorti sum uictus.Casina nubet uillico.
Atq; id nõ tam ægre? iam uicisse uillicum
Q uã id expetiuisse opere tam magno senem
Ne ea mihi daretur:atq; ut illi nuberet.
Vt ille trepidabat:ut festinabat miser
Vt suffultabat.postq̃ uicit uillicus

Suffultabat.

Atat concedam huc.audio aperiri fores
Mihi beneuolenti:atq; illi ad me prodeunt
Hinc ex insidiis his ego insidias dabo.

Ol.Villicus.St.Senex.Chalinus. vi

Vi. IPe modo rus eueniat:remittam ad te uirum
Cum furca.in urbem tanq̃ carbonarium.

Carbonarius.

St. Ita fieri oportet. Vi.factum & curatum dabo.
Se. Volui nunc chalinum si domi esset mittere
Tecum obsonatum:ut etiam in mœrore insuper
Inimico nostro miseriam hanc adiungerem

Ch. Recessim cedam ad parietem.imitabor nepam
Captandus est horum clanculum sermo mihi.
Nam illorum me alter crutiat:alter macerat.
At candidatus cedit hic mastigia
Stimulorũ loculi.protollo mortem mihi
Certum est hunc ad acherũtem præmittam prius.
Vi. Vt tibi ego inuentus sum obsequens. qđ maxime
Cupiebas:eius copiam feci tibi.
Erit tecum hodie qđ amas clam uxorẽ.Se.tace
Ita me dii bene ament:ut ego uix reprimo
Labra ob istãc rem quin te deosculer uoluptas mea.
Ch. Quid deosculer te?quæ res?quæ uoluptas tua?
Effodere hercle hic uolt credo uesicam uillico.
Vi. Ecquid amas nũc me?Se.imo ædepol me q̃ te minus
Licet ne amplecti te?Ch.quid amplecti?Vi.licet.
Se. Vt quia te tango:mel mihi uideor lingere.
Ol. Vltro te amator apage te.a dorso meo.
Ch. Illuc ẽ hunc quod hic prefecit uillicum
Et idem me pridem quũ ei aduorsum ueneram
Facete atriensem uoluerat sub ianua.
Vi. Vt tibi morigerus hodie:ut uoluptati fui.
Se. Vt tibi dum uiuam bene uelim plusq̃ mihi.
Ch. Hodie hercle opinor is cõturbabit pedes
Solet hic barbatos sane sectari uiros
Se. Vt ego hodie casinam deosculabor:ut mihi
Bona multa faciã clam meã hãc uxorem.Ch.at at
Nunc pol ego demũ in rectam redii semitam
Hic ipsus casinam depit.habeo uiros.
Se. Iam hercle amplexari:iam osculari gestio.
Vi. Sine prius deduci.quid malum operas?Se.amo.
Vi. At nõ opinor fieri hoc posse hodie.Se.potest
Siquidem cras censes posse te mitti manu.
Ch. Enimuero huc aures sunt magis adhibendæ mihi
Iam ego uno in saltu lepide apros capiam duos.
Se. Apud hunc sodalem meum atq; uicinum mihi
Locus est paratus:ei ego amorem oẽm meum
Concredui.is mihi se locum dixit dare.
Vi. Quid eius uxor?ubi erit?Se.lepide repperi.
Mea uxor uocabit huc eam ad se in nuptias:
Vt hic sit secum:se adiutet:secum cubet
Ego iussi.& dixit se facturam uxor mea.
Illa hic cubabit:si uir abierit faxo

Recessim.ex codicibus antiquis.

Recessim. Nepam. Mastigia.

Opas.i.facis.

Lepide. ex codice antiquo.

Tu rus uxorem duces.id rus domus hæc erit
Tantiſper:dum ego cum caſina faciam nuptias:
Hinc tu ante lucem rus:cras duces poſtea
Satis ne aſtute?Ch.age modo fabricamini
Malo hercle ueſtro tam uorſuti uiuitis.
Se. Scin quid nunc facias?Vi.loquere.Se.tene marſupium.
Abi atq; obſona:propera:ſed lepide uolo
Molliculas eſcas:ut ipſa mollicula ē.Vi.licet.
Se. Emitto ſepiolas lepidas lolligunculas.
Ordeias.Ch.imo triticeias ſi ſapis
Soleas.qui quæſo potiusq̄ ſculponeas
Quibus batuatur tibi os ſenex nequiſſime?
Vi. Vin lingulacas?Se.quid opus ē?quando uxor domi ē?
Ea lingulacula ē nobis:nam nunq̄ tacet.
Vi. In re p̄ſenti.ex copia piſcaria
Conſulere licebit quid emā.Se.æquū oras nunc abis?
Argento parci nolo obſonato ampliter
Nam mihi uicino hoc etiam conuento ē opus
Vt quod mandaui curet.Vi.iam ne abeo?Se.abi.Se.malo.
Ch. Tribus non conduci poſſum libertatibus
Quin ego illis hodie comparē magnum malū
Quinq; hanc oēm rem meæ heræ iam faciā palam.
Manifeſte teneo innoxia inimicos meos.
Sed ſi nunc facere uolt hera officium ſuum
Noſtra omnis lis ē pulchre præuortar uiros
Noſtro omine it dies iam.uicti uicimus.
Ibo intro:ut id quod alius condiuit cocus
Ego uiciſſim.alio nunc pacto condiam
Quicquid paratum ē ut paratū ne ſiet.
Sit que ei paratum quod paratum nō erat.

Stalino.Alceſſimus.Senes duo. vii

St. Vnc amici anne inimici ſis imago alceſime mihi
Sciam nunc ſpecimen ſpecitur.nūc certamen cernitur.
Al. Curam erue:caſtigare.id ponito ad compendium.
Cano capite:ætate aliena:eo addita ad cōpendium.
Cui ſit uxor:id quoq; illuc ponito ad cōpendiū.
Miſeriorem ego ex amore q̄ te uidi neminem.
St. Fac uacent ædes.Al.quin edepol ſeruos ancillas domo
Certū ē.omnis mittere ad te.St.eho nimiū ſcite ſcitus es
Sed facito dū memineris uorſus quos cantat colax
Cum cibo.tu quoq; eos facito ut ueniant:quaſi eant ſutriū.
Al. Meminero hem nunc enim demum nullo ſcito ſcitus es.

Marſupiū.
Lolligūculas.
Batuatur.
Sculponeas.
Ligulacas.

Paratū. ſcribēdum eſt:ex codicibus antiquis:& ſuiæ concinnitate:ac uerſus neceſſitate:nō prandii:ut legit Pius īpertinentia im perſequēs:& neceſſaria omittens. ac nō uidens.

Libertates tres.

Præuortar.

Sed facito dū memineris uerſus quos cantat colax.ita ſcribēdus ē hic uerſus. hoc ſenſu. quia alceſimus dixerat ſe miſſurū ad eum oēs ſeruos & ancillas: rñdet Stalino. nimiū ſcitus es.ſed ſeruos & ancillas mitti to ſaturos: nō famelicos:memineriſq; uerſus quos colax:& adulator quidā:qui forte tūc tēporis notus erat cantare ſolēt. ii autē ūſus tales eſſe debuerunt.ut q ad alienam irēt domū: ſaturi irēt: uel ſecū portarent cibū:nec nugæ Pii hic admittende ſunt:multa de feſcēninis fabulantis hic nihil facientia:nec uerſus rationē habētis nec ſuiæ.

Specitur.
Cernitur.

Colax.

St. Cura:ego ad forũ modo ibo:iam hic ero.Al.bene ambula.
Se. Fac habeãt linguã ædes tuæ.Al.qd ita?St.quũ ueniã inuocent.
Al. Aetate cedũdus tu homo es:nimias delicias facis.
St. Quid me amare refert nisi sum doctus?dicas uiuis:sed tu
Caue inquisitionem mihi fis.Al.usq; adero domi.

Cleostrata.Stalino.Alcessimus. vii

Cle. T properarẽ arcessere hanc ad me uicinã meã hoc erat.
Ecastor id quod me uir tãto opere orabat meus
Libere ædes ut sibi essent:casinam quo deducerent:
Nunc adeo nequaq̃ illam arcessam ego ignauissumis
Liberi loci potestas ne sit uetulis ueruecibus? — Ueruecibus.
Sed eccum egreditur senati columen:p̃sidium populi. — Senati.
Meus uicinus:meo qui uiro liberum præbet locum.
Non ecastor uili emptus est modius qui uenit salis.
Al. Miror huc iam non arcessi in proximum uxorem meam:
Quæ iam si arcessatur dudum ornata expectat domi.
Sed eccam opinor arcessit.salue cleostrata.
Cl. Et tu alcessime.ubi tua uxor?Al.intus si se arcessas manet:
Nam tuus uir me orauit eam istuc ad te adiutum mitterem.
Vin eã uocem?Cl.sine nolo:si occupata est.Al.otium est.
Cl. Nihil moror ei molesta esse nolo.pòst conuenero.
Al. Non ornatis istic apud uos nuptias?Cl.orno:& paro.
Al. Non ergo opus ẽ adiutrice.Cl.satis domi ẽ.ubi nuptiæ
Fuerint:tum istam cõuenibo.nunc uale atq; istam iube.
Al. Quid ego nunc faciam?flagitiũ maximum feci miser.
Dum p̃pter operam illius ĩprobi hirqui edentuli — Hirqui.
Qui hoc mihi cõtraxit:operam uxoris polliceor foras. — Edentuli.
Quasi catillatum:flagitiũ hominis:qui dixit mihi — Catillatũ.
Suam uxorẽ hanc arcessiturã esse.ea se eam negat
Morarier.atq; ædepol mirum:ni subolet iam hoc huic
Vicinæ meæ.uerum aũt altrouersum quũ eam mecum — Altrouersũ
Rationem puto.eius esset mecum postulatio?
Cl. Ibo intro:ut subducam nauim rursum in poluinariũ: — Poluinariũ
Iam hic est lepide ludificatus:miseri ut festinant senes.
Nũc ego illum nihili meũ decrepitum uirum ueniat uelim. — Nihili uiræ
Vt eum ludificem uicissim:postq̃ hunc delusi alterum. — Vicissim.
Nam ego aliquid cõtrahere cupio litigi inter eos duos.
Sed eccũ incedit.at quũ aspicias tristem:frugi censeas.

Stali.Senex.Cleostrata. vi

Se. Tulticia magna est mea.quod sententia
Hominem amatorem ullum ad forũ procedere
In eum diem:cui quod amet in mundo fiet. — In mundo.
Sicut ego feci stultus. contriui diem.

Dum asto aduocatus cuidam cognato meo
Q uem hercle ego litem adeo perdidisse gaudeo:
[Aduocauent.] Ne me nequicq̄ sibi hodie aduocauerit
Rogitare oportet prius:& percontarier
Adsit ne ei animus:necne adsit:sibi quem aduocet.
Si neget adesse examinatum amittat domum
Sed uxorem ante ædis eccam hei misero mihi
[Ne non.] Metuo:ne non sit surda:atq; hæc audiuerit.
Cl. Audiui ecastor cum malo magno tuo.
St. Accedam propius quid agis mea festiuitas.
Cl. Te ecastor præstolabar.Se.iāne ornata est res?
Iāne hanc traduxti huc ad nos uicinam tuam:
Quæ te adiutaret?Cl.accersiui ut iusseras:
Verum hic sodalis tuus amicus optimus
[Sufflauit uxori.] Nescio quid se sufflauit uxori suæ.
Negaui posse quando a cesso mittere.
St. Vitium tibi istuc.maximum est:blanda es parum.
Cl. Non matronarum est officium:sed meretricum.
[Matronæ nō est:uiris alienis Subblandirier.] Viris alienis mi uir subblandirier:
I tu:atq; arcesse illam.ego intus quod facto ē opus:
Volo accurare mi uir.St.ꝑpera ergo.Cle.licet.
Iam pol ego huic aliquem in pectus iniiciam metū.
[Amasium.] Miserrimum hunc hodie ego habebo amasium.
Alcesimus.Senex. Stalino. vi
Al. VOlo huc amator:si a foro rediit domum:
[Larua.] Q ui me:atq; uxorem larua ludificatus est.
Sed eccum ante ædis.ad te hercle ibam cōmodum.
St. Atq; hercle ego ad te.quid ais uir minimi preci?
Q uid tibi mandaui?quid tecum oraui?Al.quid ē?
St. Vt tu bene uacuas ædis fecisti mihi:
Vt traduxisti huc ad nos uxorem tuam
Satis ne propter te pereo ego:atq; occaso?
[Occaso.] Al. Q uin tu suspendis te?nēpe tute dixeras
Mihi tuā arcessituram esse uxorem meam.
St. Ergo arcessiuisse ait sese:& dixisse te
Eam non missurum.Al.quin ea ipsa ultro mihi
Negauit eius operam se morarier.
St. Q uin ea ipsa me allegauit qui istam accersere.
Al. Q uin nihili facio St.quin me perdis.Al.quin bene ē.
Q uin etiam diu morabor:quin cupio tibi:
Q uin aliquid ægre facere:quin faciam libens
Nunq̄ tibi hodie quin erit plusq̄ mihi
Q uin hercle di te perdant postremo quidem.

St. Q uid nunc? missurus ne ad me es uxorem tuam?
Al. Ducas: casq; in maximam malam crucem
Et cum hac:& cum istac:cũq; amica etiam tua
Abi:& aliud cura.ego iam per ortum iussero
Meam istuc transire uxorem ad uxorem tuam.
St. Amicus nunc tu mihi es in germanum modum. — Germanũ modum.
Q ua ego hunc amorem autem esse mihi dicam datum?
Aut quod ego unq̃ erga uenerem inique fecerim:
Cui sic tot amanti mihi obuiam eueniant moræ?
At quid clamoris obsecro in nostra domo est?

Stalino. Senex. Pardalisca. Ancilla. vii

Par. NVlla nulla sum.tota tota occidi.cor mortuum ẽ metu:
Membra miseræ tremunt:nescio unde auxilii: præsidii.
Perfugii mihi:aut opũ nunc copiam cõparem:aut expetam.
Tanta factis modo mira ueris modis intus uidi.nouam
Atq; integrã audaciam:caue tibi cleostrata abscede
Ab ista obsecro:ne quid in te mali faxit ira percita.
Eripite quæso isti gladium quæ sui est ipos animi. — Impos sui animi.
St. Nam quid ẽ:qd' hæc huc timida atq; exanimata exiluit foras? — Foras.ex codicibus antiquis.
Pardalisca. Par.perii.unde usurpant aures sonitũ meæ? (rii
St. Respice mõ ad me.P.here mi.S.qd tibi ẽ?qd tu timida es?P. pe-
St. Quid peristi?Pa.perii.& tu peristi.St.aperi qd tibi.Par.ue tibi.
St. Immo istuc tibi sit.Pa.necat.amabo tene me.Se.quicquid ẽ:
Eloquere mihi cito.Par.contine pectus.face uentulum
Amabo pallio.St.timeo hoc negocium quid est:
Ni hemera hac glossam uspiam percussit flore liberi.
Pa. Obtine auris amabo.St.in malam crucem pectus:auris:caput:
Teq; dii perduint:nam nisi ex te scio quicquid hoc sciet
Iam tibi pol execrata istic cerebrum dispertiam (mea
Ludibrio pessuma adhuc quæ me habuisti.Pa.here mi.St.qd uis
Ancilla?Pa.nimiũ sæuis.St.nũ hero dicis?sed hoc qcquid ẽ
Loquere.atq; in pauca refer.quid nam intus tumulti fuit. — Tumulti.
Par. Audi scibis.malum pessumũq; hic modo apud nos intus
Tua ancilla hoc pacto exordiri cœpit:quod haud atthicam
Addecet disciplinam.St.quid ẽ id?Pa.timor præpedit dicta
Lingue.St.quid ẽ?possum scire ego istuc quid negoci sit?
Par. Dicam.tua ancilla:quam tuo uillico uis dare uxorem:
Ea intus.St.quid intus ea?quid ẽ?Pa.imitatur malarũ malam
Disciplinam:uiro quæ interminatur suo uitam.
St. Q uid ergo?Par.ah.St.qd ẽ?Pa.iterimere ait uelle se uitã gladiũ. — Interimere uitam.
St. Hem.Pa.gladiũ.St.quid cũ gladiũ?Pa.habet.St.hei misero mi-
(hi cur cũ habet?

Ni hemera hac glossam uspiam percussit flore liberi. ita legendus ẽ hic uersus. hoc sensu:ni pro nisi:ãcilla.s. pardalisca hodie inuitauit se plusculũ ad potũ alicubi: & sic ebria sit facta. Quas ãt nugas Pius effutit: dum ait nisi hæc dies percussit glossam cuiuspiã flore liberi &c. reiiciendas prius censemus:ut quæ contra metri rationẽ: & sniæ concinnitatem ab eo platæ sunt.

Pa. Inſectatur omnis domi per ædis:nec queq̃ prope
Ita omnes ſubarcis:ſub lectis latentes metu muſſitant. *Muſſitant.*
St. Occidi atq; interii:quid illi obiectum eſt malitiæ? repente?
Pa. Inſanit.St.ſceleſtiſſimũ me credo eſſe.Pa.immo ſi ſcias
Dicta quæ dixit hodie.St.iſtuc expeto ſcire:quid dixit?
Pa. Audi per omnis deos & deas deiurauit hac eum *Occiſurũ.*
Nocte occiſurũ qui cum cubaret.St.me occidet?Pa. an quippiã
Ad te attinet?St.uah.Par.quid cum ea negocii tibi e?
St. Peccaui.illũc dicere uillicum uolebam.Pa.ſciens de uia
In ſemitam regredere.St.nunquid mihi quoq; minatur?
Pa. Tibi ſoli infeſta e plus q̃ cuiq̃.St.quã ob rem?Pa. quia
Si ſedes uxorem olympioni:neq; tuam:nec ſuam
Neq; uiri uitam ſinet protolli in craſtinum diem:
Id huc miſſa ſum tibi ut dicerem:ab ea ut caueas tibi.
St. Perii hercle ego miſer neq; e:neq; fuit me ſenex quiſq̃
Aamator adæq; miſer. Pa.ludo ego hunc facete.nam quæ oia *Adæq*
Facta dixi huic:falſa dixi.hera dolum hunc:atq; hæc ex ꝓximo
Protulerunt.ego huc miſſa ſum ludere
St. Heus pardaliſca.Pa.quid? St.e quod uolo
Exquirere a te.Pa.morã offers mihi.St.at tu mihi offers mœrorẽ.
Sed etiam ne habet:& nunc caſina gladiũ?Pa.habet:ſed duos.
St. Quid duos?Pa.altero te occiſurũ ait.altero uillicum hodie *Occiſurũ.*
St. Occiſiſſimus ſum oium qui uiuunt.loricam induam *Occiſiſſimus.*
Mihi obtumum eſſe opinor.quid uxor?mea?nõ eam adiit *Induã mihi loricã.*
Atq; ademit?Par.nemo audet ꝓpe accedere.St.exoret.Pa.orat.ne
Ponere alio modo ullo ꝑfecto:ni ſe ſciat uillico (gat
Non datum iri.St.atq; ingratis quẽ non uult:ei nubet hodie
Nam cur nõ ego id perpetrem qđ occœpi.ut nubat mihi
Illud quidẽ uolebam:nõ:ſed noſtro uillico.
Pa. Sæpiuſcule peccas.St.timor præpedit uerba:uerum obſecro *Sæpiuſcule ex Priſciano hũc locum adducende.*
Dic me uxorem orare:ut exoret illam:gladium ut ponat:&
Redire me intro ut liceat.Pa.nunciabo.St.& tu orato.
Pa. Et ego orabo.St.at blande orato ut ſoles.ſed audin?ſi
Effexis hoc ego ſoleas tibi dabo:& annulum *Effexis. Soleas.*
In digito aureũ:& bona pluria.Pa.opã dabo.St.face ut ĩpetres.
Pa. Sed nunc iam niſi quippiã remorare me.St.abi.& cura.Pa.redit *Redit obſõnatu.*
Eccum tandem obſonatu eius adiutor:pompam ꝓducit.

Seruus Coquus.& Senex. viii

Ser. Vide fur ut ſentis ſub ſignũ ducas.Co.qui uero ſentes? *Sentes.*
Ser. Quia qđ tetigerĩ illico rapiũt:ſi eas ereptũ:illico ſcidũt.
Ita quoquo adueniũt.ubi ubi ſunt duplici dãno multãt.Co.eia.
Ser. Atat eccũ magnifice patriceq; amiceq; hero meo (ego *Patrite.*
Ire aduorſũ?Se.bõe uir ſalue.Ser.fateor.Se.qđ fit?Ser.tu amas.

Esurio:& sitio.Se.lepide incessisti excuratus.Ser.ah hodie.
Se. Mane uero:q̄q̄ fastidis.Ser.hei hei fetet tuus mihi
Sermo.Se.q̄ res?Ser.hæc res.Se.etiā ne astas:eniuero pragmata
μοι παρεχεισ.Ser.dabo και κακον ut ego opinor:nisi mihi re-
sistis οζειν.
Poti ut a me hēas:nisi me uis uomere hodie?Se.mane.Ser.qd ē?
Quis hic hō est?Se.herus sum.Ser.qui herus? Se.cuius es ser-
uus tu.Ser.seruus ego? (te seruus sū.
Se. Atq; meus.Ser.ñ sū ego libˀ memito.Se.mane atq; asta.Ser.omit
Se. Optie ē obsecro olympisce mi:mi pater:mi patrone.Ser.hē sapis
Sane.tuus eqdē sū.Se.qd mihi seruo opus ē tā neq? (go abeāt
Ser. Quid nūc?Se.q̄ mox recreas me.Ser.cœna mō si sit cocta.S.er-
Propere:cito introite:& cito deproperate iā intus ero:facite
Cœnā mihi.ut ebria sit.lepide:nitideq; uolo:nihil moror
Barbarico ritu.ne etiā issis.Ser.ego hic hito.Se.nūqd est cæteq;
Q d'more sit?Ser.casinā itus hēre aiūt:q me atq; te iuitat.Se.scio
Sic habere fine:nugas agūt.noui ego malas illas merces.
Ser. Q uin tu.i mō domū mecū.Se.at pol metuo malū.i tu mō prius
Perspicito quid itus agat.Ser.tā mihi mea uita:q̄ tua
Tibi cara est.Se.uerū mō.Ser.si tu iubes inibitur tecum.

Ancilla.

An. NEc pol ego nemeæ credo:neq; ego olympiæ: vi
Neq; usq̄ ludos tam festiuos fieri:q̄
Hic intus fiunt ludi ludificabiles
Seni nostro:& nostro olympioni uillico:
Omnes festinant intus totis ædibus
Senex inculina clamat: hortatur coquos:
Q uin agitis hodie:quin datis:si quid datis
Properate.cœnam iam esse coctam oportuit.
Villicus hic autem cum corona candide
Laute uestitus:exornatusq; ambulat
Ille autem in cubiculo armigerum ornāt uillico
Quem dent pro casina nuptum nostra.sed nimium
Lepide dissimulant fore futurū huius quod est:
Condigne aūt nimis lepide huc conducti coqui
Ei rei dant operam:ne cœnet senex:
Aulas peruortunt.ignem restinguunt aqua
Illarum ora tu faciunt:illæ autem senē
Incœnē extrudere cupiunt ex ædibus:
Vt ipsæ sole uentres distendant suos:
Ego noui illas ambas estrices. corbitant:
Vbi comesse possunt.sed aperitur ostium.

Senex. Ancilla.

Se. SI sapitis uxor:uos tamen cœnabitis vi
Cœna ubi erit cocta.ego ruri cœnauero.
q

Fetet tuus Sermo. Pragmata. οζειν.

Nemeæ ludi. Ludificabiles ludi. Casina.

Villicô.addendum fuit ex uetusto exēplari:metri necessitate:& suæ concinnitate: & non pmittendus uersus imperfectus.ut fecit Pius.

Comesse.i.comedere.ex cod.antiqs recta metri rōe:& suæ concinnitate non comes eē.i.comitari: ut insulse nimis commētatur Pius:contra grāmaticam: quæ ut comites dicatur exigit non comes.& contra rationē metri.

Incœnem. Distendere Estruces. Comesse. Corbitare.

Nam nouum maritum hinc:& nouã nuptã uolo
Rus prosequi(noui hominũ mores maleficos)
Ne quis eam arripiat.facite uostro animo uolup
Luci. Sed properate istum:atq; istam actutum emittere
Tandem:ut ueniamus luci:ego cras hic ero.
Cras habuero uxor ego tamen conuiuium.
An. Fit qđ futurum dixi:incœnatum senem
Foras extrudunt mulieres.Se.quid tu hic agis?
An. Ego eo quo me ipsa misit.Se.ucron?An.serio.
Se. Quid speculare?An.nihil equidẽ speculor.Se.hinc abi
Cunctaris?intus alii festinant.An.eo.
Se. Abi hinc sis ergo pessumarum pessuma
Iam ne abiit illæc?dicere hic quid uis licet:
Q ui amat tamen hercle si esurit:nullũ esurit.
Sed eccũ progreditur cum corona & lampade
Socerus Compar. Cõmaritus Meus socerus compar cõmaritus uillicus.

Seruus. Senex. vii

Ser. AGe tibicen dum illã educunt huc nouã nuptã foras
Suaui cantu cõcelebra oẽm hãc plateolã hymenæo
Parum. ex codicibꝰ antiquis. Hio hymen hymenæe o hymen. Se.quid agis mea salus?
Ser. Esurio hercle:atq; adeo nunc haud paꝝ sitio.Se.at ego amo.
Ser. At ego hercle:nihil facio:tibi amor pericli:
Mihi inanitate iãdudum intestina murmurant.
Se. Nam quid illec nũc tam diu intus remoratur quasi ob industriã
Quãto ego plus ꝓpo:tãto minus. Ser.qđ si ẽt occentẽ hymenæũ
Se. Censeo:& ego te adiutabo in nuptiis cõmunibus.
Ser. Hio hymen hymenæe o hymen.Se.perii hercle ego miser.
Iam me ædepol dirũpi cantãdo hymenæũ licet.
Illico morbo quo dirũpi cupio:nõ est copia.
Ser. Aedepol næ tu si esses equus:esses indomabilis.
Se. Q uo argumento?Ser.nimis es tenax.Se.nũ me exptus uspiã.
Ser. Dii melius faciant.sed crepuit ostium:exitur foras.
Se. Di hercle me.cupiunt seruatũ.iam oboluit casina procul.

Ancillæ Duæ. Villicus Olympio.Senex. vi

An. SEnsim sup attole limen pedes noua nupta.
Sospes iter incipe hoc:ut uiro tuo semp sis supstes.
Pollentia Atq; ut potior pollentia:ut uincasq; uirũ:uictrixq; sies.
Superetq; tuum imperium:uir te uestiat:tu uirũ despolies.
Et diu ut uiro subdola sies obsecro memento.
Peccassit. Vi. Maximo suo hercle ilico:ubi tantulũ peccassit:
Non taceo.Se.quæ res?Vi.mala malæ male monstrant:
Hanc rem mihi ex parata imparatam
Id quærunt.uolunt hæc ut infecta faciant.
An. Age olympio quãdo uis uxorem accipere hanc a nobis?

Se. Date ergo: daturæ unq̃ si estis hodie uxorē. V. abite intro
An. Amabo integræ atq; imperitæ huic impera atq;.
Se. Futurū est. ualete: ite iam ualete: iā ne abscessit uxor?
Vi. Domi est: ne time. Se. euax nunc pol demū ego sum liber.
Meū corculū: melliculū: uerculū. Vi. heus tu malo si sapis — Corculum
Cauebis. mea ē hæc. Se. scio. sed meus fructus ē prior. — Verculum. Melliculū.
Vi. Tene hanc lāpadem Se. imo ego iam tenebo.
Venus multipotēs bonā uitā mihi dedisti. huius quū copiā mihi — Vxorcula
Dedisti corpusculū melliculum. Vi. eia uxorcula. — Institit plā-tam.
Se. Quid est? Vi. institit plantam. Se. quasi iocabor:
Nebula haud est mollis atq; huius est.
Vi. Aedepol papillam bellulam. hei misero mihi. — Papilla bellula.
Se. Quid est? Vi. pectus mihi agit nūc cubito
Se. Quid tu ergo hanc quæso tractas tam?
At mihi qui belle hanc tracto non. Vi. uaha.
Se. Quid negoci est? Vi. obsecro ut ualentula est. — Valentula.
Pene exposuit cubito. Se. cubitum ergo ire uult:
Vi. Quin imus ergo. Se. bella bellatula. — Bellatula.

Ancillæ Mulier. Seruus Chalinus. — Intus de loco.

An. Ccepte. bene & cōmode eximus intus.
Ludos uisere huc in uia nuptialis.
Mu. Nunq̃ ecastor ullo die risi adæq;.
Neq; hoc qđ reliquum est plus risuram opinor.
Lubet chalinū quid agat scire nouū nuptū cū nouo marito.
Nec fallaciā astutiorem ullus fecit poeta: atq; ut hæc est.
Fabre facta a nobis. obtunso ore nunc pueliim progrediri — Progrediri.
Senem. quo senex nequior nullus uiuit. ne ullum quidem — Nequior.
Nequiorem arbitrare eē qui locū præbet. illi nunc præsidem.
Hic pardalisca esset qui hinc exeat. eum ut
Ludibrio habeas. libens fecero & solens. — Solens.
Spectato hinc omnia intus. quid intus agant.
Pone ne me amabo: & ibi audacius licet
Quæ uis libere proloqui: tace uostra foris crepuit. — Foris uostra.

Olympius. Mulier.

Ol. Eq; quo fugiā: neq; ubi lateā: neq; hoc đdecus qūo celē
Scio: tm̄ fraus: atq; ego flagitio supauimus nuptiis nr̄is.
Ita nūc pudeo: atq; ita nūc paueo: atq; ita ī ridiculo sumus ābo. — Pudeo.
Sed ego īsipiēs noua nūc facio. pudet qđ prius nō puditū unq̃ ē — Puditū qđ nunq̃ est.
Operā date. dum mea facta itero. ē operæ auribus accipere. — Est operæ. iteratu.
Ita ridicula auditu: iteratu ea sunt: quæ ego intus tuli.
Vbi intro hanc nouam nuptam deduxi uia recta clauem.
Abduxi: sed tamen tenebræ ibi erant: tanq̃ nox: abs te decūbem
Cōloco: fulcio: mollio: ut prior qua senex nuper.

Tardus esse ilico cœpi.quoniã respecto identidẽ ne senex.
Posco. Inlecebram stupri.principio eam sauium posco.
Repulit mihi manũ:neq; enim dare sibi sauiũ me sinit.
Enim iam magis:iam adpropero magis:iã libet in casinã inruere.
Forem. Cupio illã operã seni surripe:forẽ obdo:ne senex me opprimeret.
Mu. Age dũ tu:adi hunc obsecro:ubi tua noua nupta est.
Perii hercle ego.manifesta res est:omnem in ordine rem
Fateri ergo actum est.Mu.quid intus agitur?quid agit
Casina?satin morigera est?Ser.pudet dicere me.

Se.
Emora ordine ut occepas.Vi.pudet hercle.Se.age au-
Quã debuisti:ide uolo memorare qd ẽ factũ (dacter
Flagitium est:cauebunt qui audierint faciant.
Hoc magnũst.perdis:quin tu pergis ubi ubi sũptus porto.

M. Quid?Vi.habet.M.quid?Vi.pape.
Al.est.Vi.oh.M.erat.Vi.maximum
Haberet(Metui)id quærere occœpi
Capulum Dum gladium quæro ne habeat:arripio capulum.
Sed quũ cogito)nõ habuit gladiũ:nã eẽt frigidus.M.eloquere:
Radix. Vi. At pudet.M.nũ radix fuit?Vi.nõ fuit.Al.nũ cucumis?
Vi. Profecto hercle non fuit quicq̃ olerum.
Nisi quicquid erat:calamitas profecto attigerat nunq̃.
Ita quicquid erat:grande erat.
Edisserta M. Quid fit deniq; edisserta.Vi.ubi appello casinam inquit
Vxorcula Amabo mea uxorcula:cur uirum tuũ sic me spernis?
Nimis tu quidem hercle nunc erit immerito
Meo mihi hoc facis quia mihi te expetiui.
Illa haud uerbum facit:& sæpit ueste:idq; estis.
Vbi illum saltum uideo obseptum:rogo ut altera sinat adire.
Nolo ut obuertam cubiti sinitullum mittite.
Surgo ut ineam atq; illam in
Perlepide narrat sauium
Ita quasi setis labra mihi compungit barba.
Continuo in genua astanti pectus mihi pedibus percutit.
Decido de lecto præceps:subsilit:obtundit os mihi.
Inde foras tacitus exeo cum ornatu quo uides
Vt senex hoc eodẽ poculo quo ego bibi biberet.Al.optume est.
M. Sed ubi est palliolum tuum?Vi.hic intus reliqui
Quid nunc?satin lepide addita uobis manus merito?
Sed concrepuerunt fores.nũ illa senem sequitur?

Senex.Mulier.Serui.

Se.
Aximo ego ardeo flagitio:nec qd agã meis rebus scio
Nec meã ut uxorẽ aspiciã contra oculis ita disperii

Quia palā sunt probra.oibus modis occidi miser
Ita manifesto faucibus teneor. — Faucibus.
Neq; qbus modis purgē scio me meæ uxori:qui expoliatus
Sum miser clādestinæ nuptiæ censeo.mihi optumū est.
ea dux uxorem meā riam
Sed ecquis ē qui homo munus uelit fungier pro me? — Fūgier munus.
Quid nūc agā?nescio: nisi ut iprobos famulos imiter:ac domo
Fugiā.nā salus nulla ē scapulis si domū redeo.
Nugas istuc dicere licet.uapulo hercle ego inuitus tamen
Et si malū merui:hac dabo protinā:& fugiam.heu stalino. — Protinam
Amator.occidi.reuocor:quasi nō audiamus abibo.

Mulier Cleostrata Senex Villicus.

Cle. VBi tu es:qui colere mores masilienses postulas? — Masiliēses mores.
Nunc tu si uenis subicitare me.proba ē occasio. — Subicitare.
Peristi hercle.Se.age accede huc.
Hac ibo:cani nā scæuā spero meliorē fore.
M. Quid agis tu marite mi uir?unde ornatu hoc
Aduenis?quid fecisti?scipionē.aut quod habuisti palliū. — Scipio.
In adulterio:dū mœchus fat casinam credo perdidit
Occidit:etiam ne imus cubitū?casina sū.Se.in malā crucē.
M. Nō amas me?quin rñde tuo quid factum est pallio
Se. Bacche ergo.hercle uxor.bacche bacche.hercle uxor.
M. Nugatur sciens:nam ecastor.nūc bacchæ nullæ ludunt.
Se. Oblitus fui.sed tantū bacche.M.qd bacche?id fieri non pōt.
Times ecastor.Se.ego ne?haud mentire hercle.nāpa. — Nampa.
Se. Non taces.Vi.nō hercle uero taceo:nam tu maxime.
Me obsecrauisti casinam ut poscerem uxorem mihi.
Tui amoris causa ego istuc feci.Se.imo hercle illius.
Te quidē oppressisset.feci ego ista hæc.dicta quæ uos dicitis.
M. Rogitas.Se.& siquidem hercle feci feci nequiter. — Nequiter
M. Redi mō huc intro.monebo siquidē meministi minus.
Se. Hercle opinor potius uobis credā quod uos dicitis.
Sed uxor da uiro hanc ueniam.miryna ora cleostratam.
Si unq̄ post hac aut amasso casinam:aut occepso modo.
Ne autē eam amasso:si ego unq̄ adeo post hac tale admisero:
Nulla causa est.quin pendētē me uxor uirgis uerberes.
M. Cēseo ecastor ueniam hanc dādam.Cle.faciam ut iubes.
Propter eam rem hāc tibi nūc ueniam minus grauate ꝓspero
Hanc ex longa longiorē ni faciamus fabulam.
Se. Nō irata es.M.nō sū irata.Se.tuæ fidei credo.M.meæ:
Se. Lepidiorem uxorem nemo quisq̄ q̄ ego habeo:hanc habet.
M. Age tu redde huic scipionē & pallium.Vi.tene libet. — Scipionē.
Mihi quidem ædepol insignite facta ē magna iniuria.
Duobus nupsi:neuter fecit:qđ nouæ nuptæ solet.

Et gnatā generat nuptiis.ſcribendū eſt:&:et nō hæc.&. Nuptiis nō aūt nubilis.tā & ex codicibus antiquis & nouis:q̄ ex recto ſuiæ tenore:ſiqdē ut in argumēto cōtinetur:lēnius iſte poſt uitiatā Sicyoniā:in lēnū patriā reuerſus duxit uxorē cognatā ſibi quādā:& ex ea filiā ſuſcepit:quā grādē poſtea Alceſimarcho deſpōderat.Verū quum ſicyonia illa uitiata ſimiliter & ipſa puellā ex cōpſſu pepiſſet:quā ſeruulo exponēdā traditā lena quædā melænidi meretrici tradidit educādā:huius puellæ iā adultæ amore captus erat Alceſimarchus:cui iā deſpōſam p̄orē lēnii filiā dictū eſt:quūq; poſtea mortua iā uxor lēnii:& itey ab eo in matrimoniū ſuſcepta ſicyonia illa uitiata in ditio ſerui cognitū fuiſſet ſicyoniā hāc puellā expoſitā a meretrice educatā: ciuē eē & filiā huius lemnii:Alceſimarchus a ſe amatā ſicyoniā:nō ſibi deſpōſatā lēniā duxit:qđ argumētū ita p inſcitiā Pius puerili:ut qd balbutiat nec qſq̄ alius: nec ipſe utputo intelligat:puerilens v̄ba: ſcribenſq; hæc:&. Nubilis.inſcitiſſime.. Sicyonia æque parit. ita ſcribēdū quoq; eſt. & nō ſicyoni atq; pariter:ut delirāter ſcribit Pius: cōtra ſniæ tenorem:& codicū uetey ſcripturā:ita ut nos diximus ad litterā exiſtētē.Nec Sarracenus alter Plauti cōmentator rectius q̄ Pius ſabulatus eſt.

Nauſea herba fetida.

Lemnius poſt rediens ducit quā cōpſſerat. Et hic quoq; uerſus ita ſcribendus eſt: ex codicibus antiquis ad litterā:& ex ſententiæ cōgruitate: qñqdē ut dictū eſt:lēniū defūcta uxore lēnia cognata de qua ſupra:rediit Sicyonem:& ſcdis nuptiis duxit uitiatā a ſe cōpreſſāq; ſicyoniā.

Proiecticiæ

Creui.;

Itaq; eā lege.eā ſcribeñ. ē: tā ex ſnia: q̄ ex cod.antiqs & metri ratiōe:cui pes deficeret: abſq; ea dictione.Sed Pius & Sarra. hæc nō uiderunt.

Expetā.ſcribēdū ē: nō expetere: ut cōmētatur Pius:cōtra rōnē grāmaticā : q̄ expetā: ut legā:reqrit: quū tertiæ ſit cōiugatiōis expeto. Diſcipula. legēdū ex antiqs cod.& ſniæ cōgruētia.& non diſplicina:ut Sarracenus barbare notat.

Chorus.

Pectatores qđ futurū eſt.intus id memorabimus.
Hæc caſina huius reperiet filia eſſe ex proxumo.
Eaq; nubet theutunico noſtro herili filio.
Nunc uos æquū ē manibus meritis meritā mercedē dare.
Qui faxit:clam uxorē ducat ſemper ſcortū:qđ uolet.
Verū qui nō manibus clare quātū poterit plauſerit:
Ei pro ſcorto ſupponetur hircus unctus nauſea.

Plauti poetæ Ciſtellaria.

Argumentum.

Omprimit adoleſcens lemnius ſicyoniam.
Is redit in patriam:& gnatā generat nuptiis.
Sicyonia æque parit puellam.hanc ſeruolus
Tollit:atq; exponit:& ex inſidiis aucupat.
Eam ſublatam meretrix alii detulit.
Lemnius poſt rediens ducit quā cōpſſerat.
Lemniq; natam deſpondit adoleſcentulo:
Amore capto illius proiectieiæ.
Requirens ſeruos reperit quā proieeerat.
Itaq; eam lege & rite ciuem cognitam
Alceſimarchus ut erat nactus poſſidet.

Meretrices Duæ.Gymnaſiū.Sileniū.Lena. vii

Si. Vm añhac te amaui & mihi amicā creui mea gymnaſiū
Et mrē ʒ tuā:tū id mihi hodie apuiſtis:tu atq; hæc.ſotor
Si mea eſſes.q mihi magis potucritis ire honorē habitū
Neſcio ut meus ē animus:fieri nō poſſe arbitror:ita
Omnibus relictis mihi frequētē operam dediſtis.&
Gy. Ego uos amo:& eo a me magnā iniſtis gratiam.
Pol iſtoc quidē pretio facile eſt frequentare tibi nos
Vtileſq; habere.ita lepide:nitideq; in prandio
Accæpiſti apud te:ut ſemper meminerim.Si.ædepol factū id eſt
Le. Lubenti aio.fietq; ut quæ uos arbitrer uelle:ea expetam.
Q uod ille dixit:qui ſecūdo uectus ē mari.
Ventum gaudeo ad te ecaſtor:ita hodie hic acceptæ ſumus.
Suauibus modis:nec niſi diſcipula apud te quicq̄ fuit:
Q uin mihi placeret.Si.qd ita amabo? Le.raro nimiū dabat
Q đ biberē atq; id mey iſuſcabat.Si.amabo hiccine iſtud decet?

Gy. Ius fasq̃ ē.nemo alienus hic ē.Si.merito uestro amo uos:
Quia me colitis & magnificatis. Le. decet mea filenium.
Hunc esse ordinem:beneuolentis inter se:beneq̃ utier
Amicitia:ubi istas uideas summo genere natas
Sũmatis matronas ut sancte amicitiam colunt:
Atq̃ ut eam uinctam bene habent inter se.si idẽ istud nos
Facimus:si idem istuc imitamur:ita tamen uix uiuimus.
Cũ inuidia sũma opum suaꝝ nos ille uolunt
Esse indigentes.nostra copia nihil potesse:
Omniũ rerum nos indigere:ut sibi simus supplices.
Eas si adeas:abitũ q̃ aditũ malis:ita nostro ordini
Palam blandiuntur:clam si occasio usq̃ est:frigidam
Subdole suffundunt.Viris cũ suis nos solere.prædicant,
Suas pellices esse aiunt:eunt depressum:qa nos sumus
Libertinæ.& ego:& tua mater:ambæ meretrices fuimus
Illa te:ego hanc educaui ex patribus conticuis ego
Neq̃ hanc superbiæ causa repuli ad meretricium
Quæstũ:nisi ut ne esurirẽ.Si.at satius fuerat eam uiro
Dare nuptũ potius.Le.eia.hæc quidẽ ecastor quottidie uiro
Nubit nupsitq̃ hodie.nubet mox noctu:nunq̃ ego hanc
Viduã cubare siui.nam si hæc nõ nubat:lugubre
Fame familia pereat.Gy. necesse ẽ quo tu me modo
Voles esse ita esse mater.Le.ecastor haud me pœnitet
Si ut dicis ita futura es.nam si quidẽ ita eris ut uolo
Nunq̃ hecale fies semperq̃ istanc:quã habes ætatulam
Obtinebis:multisq̃ damno:& mihi lucro:sine sumptu eris.
Gy. Di faxint.Le.sine tua opera nihil di horũ facere possunt.
Gy. Equidem hercle addã operam sedulo:sed tu inter hæc uerba
Meus oculus mea filenium nũquã tristiorem te
Vidi esse cedo quid tam abhorret hilaritudo:te obsecro?
Neq̃ mũda es adæq̃ ut soles.hoc sis uide ut suspirium
Petiuit alte.& pallida es.eloquere nobis utrunq̃.
Et quid tibi est:& quid uelis nostrã operam:ut sciamus nos.
Si. Noli obsecro imperare lachrymis mihi excruciatũ tuis.
Male excrucior gymnasiũ mea male mihi ẽ.male maceror.
Doleo ab animo.doleo ab oculis.doleo ab ægritudine.
Quid dicam?nisi stulticia mea me in mœrorem rapit?
Gy. Indidem unde oritur facito ut facias stulticiam sepelibilem.
Si. Quid faciam?Gy.in latebras abscondas pectore penitissimo
Tuam stulticiam.sola facito ut scias sine arbitris
Si. At mihi cordoliũ ẽ.Gy.quid id?unde ẽ tibi cõmemora obsecro
Quod neq̃ ego habeo:neq̃ quisq̃ alia mulier ut perhibent uiri.
Si. Si quid ẽ quod doleat dolet:si autem nõ ẽ tamen hoc hic dolet.

Summatis matronas.

Potesse.

Dare nuptũ uiro.

Hecale.

Hypmeter uersus.

Sepelibilẽ

Cordoliũ

Quisquam mulier.

Sola facito ut scias sine arbitris. ex codicibus antiqs & sniæ ac grãmaticæ cõgruitate & nõ solã.& sine alus. ut Pius legit & Sarracõtra etiã Vlius legẽ.

Gy. Amat hæc mulier. Si. eho. an amare occipere amarũ ẽ obſecro?
Gy. Nãq; ecaſtor amor & melle & felle eſt fœcundiſſimus:
Guſtu dat dulce amarũ ad ſacietatẽ uſq; aggerit.
Si. Ad iſtam faciem eſt morbus. qui me gymnaſiũ macerat.
Gy. Perfidioſus eſt amor. Si. ergo in me peculatũ facit?
Gy. Bono aĩo es erit iſti morbo melius. Si. confidam fore
Si medicus ueniat: qui huic morbo facere medicinã poteſt.
Gy. Veniet. Si. ſpiſſum iſtud amãti ẽ uerbũ ueniet: niſi uenit.
Sed mea ego culpa & ſtulticia peius miſera maceror:
Quia ego illũ mihi unũ exoptaui: qui cũ ætatẽ degerẽ.
Gy. Matronæ magis cõducibile eſt iſtuc mea ſileniũ
Vnũ amare: & ætatẽ cũ illo exigere: cui nupta ẽ ſemel.
Verũ enim meretrix fortunati ẽ oppidi ſimillima.
Nõ poteſt ſuã rem optinere ſola ſine multis uiris.
Si. Hoc uolo agatis: qua accerſitæ cã ad me eſtis eloquar.
Nam mea mater quia ego nolo me meretricẽ dicier.
Obſecuta ẽ: de ea re geſſit morẽ morigeræ mihi
Vt me quẽ ego amarẽ gnauiter ſineret cũ eo uiuere.
Le. Stulte ecaſtor fecit. ſed tu en unq̃ cũ quiq̃ uiro
Cõſueuiſti? Si. niſi quidem cũ alceſimarcho: nemine.
Neq; pudicitiam meam mihi alius iminuit quiſq̃.
Le. Obſecro quo is homo inſinuauit pacto ad te? Si. per dionyſia
Mater pompã me ſpectatũ duxit. dũ redeo domum
Conſpicillo conſecutus eſt clanculũ me uſq; ad fores.
Inde in amicitiam inſinuauit cũ matre & mecũ ſimul.
Blandiciis: muneribus: donis. Gy. mihi hominẽ uellem dari.
Vt ego illũ uorſarẽ. Si. quid opus uerbis conſuetudine.
Cœpi amare contra ego illũ: & ille me. Le. o mea ſilentũ. Si. qd ẽ?
Le. Aſſimulare amare oportet. nã ſi extemplo ames
Melius illi multo quẽ ames conſulas q̃ rei tuæ.
Si. At ille cõcæptis iurauit apud matrem meam:
Me uxorem ductuꝝ eẽ. ei nũc alia ducenda eſt domum
Sua cognata lẽnienſis quæ habitat hic in proximo:
Nam eũ pater eius ſubegit. nũc mea mater mihi irata eſt.
Quia non redierim domũ ad ſe poſtq̃ eã rẽ reſciuerim
Eũ uxorem ducturũ eẽ aliam. Le. nihil amor iniuriũ ẽ.
Si. Nunc ego te amabo obſecro ut hãc mecũ triduũ hoc ſolũ ſinas
Eſſe: & hic ſeruare apud me: nam ad matrem accerſita ſum.
Le. Quãq̃ mihi iſtud erit moleſtũ triduũ: & damnũ dabis:
Faciam. Si. facis benigne: ſed tu gymnaſiũ mea:
Si me abſente alceſimarchus ueniet: nolito acriter
Eum inclamare. & ut ut me erga ẽ meritus tamen incordies.
Sed tranquille ambo: ne quid quod illi doleat dixeris.

Qui me gymnaſiũ macerat. non qui me mea. ut pius legit: ſuperfluit enĩ mea. ex lege carminis: ab eo nõ ꝑpenſa.

Perfidioſus amor

Peculatum facit.

Spiſſum ꝑ tardo.

Morigeræ. ſcribendũ eſt. ex cod. antiqs & nouis. & ex ſniæ cõcinnitate. nã id ſignificat. geſſit morem mihi quæ ſum etiam ei morigera & obediens nõ morigera: ut Pius corrigit inſulſe.

Cõſpicillo.

Gnauiter legendũ eſt. tum ex aptiori ſententiæ expoſitione. tũ uero ex metri ratione quæ grauiter non patitur ullo modo id qd Pius nõ uidit omniũ ut putat oculiſſimus: legens grauiter: ſatis indocte.

Muneribus Donis.

Conceptis uerbis.

Et ut ut ẽ meritus. ita ſcribi debet. & expungi. Erga me. nimi abundantes & ſuperfluentes dictiones. tã ratione ſniæ q̃ metri neceſſitate: qd quidem neq; Pius neq; Sarra. uiderunt.

Inclamare eum.

Incordies.

Accipias clauis.si quid tibi opus erit promptu promitto.
Ego uolo ire.Gy.ut excuisti mihi lachrymas.Si. gymnasiũ mea
Bene uale.Gy.cura te amabo.siccine inmũda obsecro abis?
Si. Inmũdas fortunas meas æquum ẽ squallorem sequi.
Gy. Amiculũ hoc sustolle saltẽ.Si.sine trahi:quũ egomet trahor.
Gy. Quando ita tibi iuuat uale atq; salue.Si.si possim uelim.
Gy. Nunquid me uis mater intro quin eã?ecastor mihi
Visa amare.Le.istoc ergo auris grauiter obtũdo tuas
Ne queq̃uã ames.Gy.nũqd alid me uis?Le.ut ualeas.Gy. uale.

Abis. scribendum est: necessitate metri & non ibis ut Pius & Sarracenus cõmentatores scriptũ reliquere.cõtra rõnẽ metricã.

Amiculũ sustolle.

Iuuat tibi.

Salue

Lena. vi

D mihi magnæ quod parti est uitiũ mulierũ
Quæ nũc quæstũ facimus:q̃ ubi saburratæ sumus.
Largiloquæ extẽplo sumus:plus loquimur q̃ sat est
Nam ego illam olim quæ flens hinc abiit paruolam
Puellam proiectam ex angiportu sustuli.
Adolescens quidam hinc est adprime nobilis
Quin ego nunc quasi sum honesta mea ex sñia:
Quia quum adeo me compleui flore liberi
Magis libera uti lingua conlibitum est mihi.
Tacere nequeo misera quod tacito usus est
Sicyone summo genere ei uiuit pater
Is amore misere hanc deperit mulierculam.
Quæ hinc modo flens abiit.contra amore in eum hæc perdita est
Eam meæ ego amicæ dono huic meretrici dedi:
Quod sæpe mecum mentionem fecerit
Puerum aut puellam alicũde ut reperirem sibi
Recens natum:eapse quod sibi supponeret.
Vbi mihi potestas primum euenit:ilico
Feci eius ei:quod orauit me copiam
Postq̃ puellam eam a me accæpit: ilico
Eandem puellam peperit:quã a me accæperat:
Sine obstetricis opera:& sine doloribus
Item ut aliæ pariunt quæ malum quærunt sibi.
Nam amatorem aiebat esse peregrinum sibi
Suppositionem eius rei.facere gratia
Id duæ nos solæ scimus.ego quæ illi dedi:
Et illa quæ a me accæpit:præter uos quidem
Hæc sic res gesta ẽ.si quid usus uenerit:
Meminisse ego hanc rem uos uolo.ego abeo domum.

Mulieres loquaces

Saburratæ sumus.

Largiloquus.

Angiporta

Flore liberi

Prologus. Auxilium. vi

Trũq; hæc & multiloqua:& multibiba est anus
Satine?uix reliquit deo quod loqueretur loci
Ita properauit de puellæ proloqui

Suppõne. quod ſi tacuiſſet: tamen
Ego eram dicturus deus qui poteram planius
Nam mihi nomen eſt auxilio: nunc operam date
Vt ego argumentum hoc uobis plane perputem
Fuere ſicyone iamdiu dionyſia.
Mercator uenit huc ad ludos lemnius.
Iſq; hic compreſſit uirginem adoleſcentulus
Vinolentus raptam multa nocte in uia
Is ubi malam rem ſcit ſe meruiſſe: ilico
Pedibus perfugium peperit. in lẽnum aufugit:
Vbi habitabat. tunc illa quam compreſſerat
Decumo poſt menſe exacto hic peperit filiam
Quoniam reum eius facti neſcit qui ſiet
Paternum ſeruum ſui participat conſilii.
Dat eam puellam ei ſeruo exponendam ad necem.
Is eam proiecit. hæc puellam ſuſtulit
Ille clam obſeruauit quo hæc puellam deferat
Vt eãpſe uos audiſtis confiterier:
Dat eam puellam meretrici melænidi:
Eaq; educauit eam ſibi pro filia
Bene: ac pudice: tum illic aũt lemnius
Propinquam uxorem duxit cognatam ſuam.
Ea diem ſuum obiit: facta morigera eſt uiro
Poſtq̃ ille uxori iuſta fecit: ilico
Huc commigrauit: duxit uxorem huc ſibi
Eandem: quam olim uirginem hic compreſſerat:
Et eam cognoſcit eſſe quam compreſſerat
Illa illi dicit. eius ſe ex iniuria
Peperiſſe gnatam. eamq; ſe ſeruo ilico
Dediſſe exponendam: ille extemplo ſeruolum
Iubet illum eundem proſequi ſi qua queat
Reperire quæ ſuſtulerit. ei rei ſuam
Nunc operam ſeruus uſq; dat ſi poſſiet
Meretricem illam inuenire: quam olim tollere:
Quum ipſe exponebat ex inſidiis uiderat
Nunc quod reliquum. reſtat uolo perſoluere
Vt expungatur nomen: ne quid debeam
Adoleſcens hic eſt ſicyone: ei uiuit pater.
Is amore proiecticiam illam deperit.
Quæ dudum flens hinc abiit ad matrem ſuam:
Et illa hunc contra: qui ẽ amor ſuauiſſimus.
Vt ſunt humana: nihil ẽ perpetuum datum
Pater adoleſcenti dare uult uxorem. hoc ubi

Mihi nomen ẽ auxilio.
Perfugiũ.
Participat ſeruũ ſui conſilii.
Iuſta.
Expũgatur nomen.
Perpetuũ nihil datum ẽ humanis.

Mater resciuit:iussit accersi eam domum.
Hæc res gesta sic ē.bene ualete & uincite.
Virtute uera:quod fecistis antidhac.
Seruate uostros socios:ueteres & nouos.
Augete auxilia uestris uictis legionibus
Perdite perduelles.parite laudem:& lauream
Et uobis uicti pœni pœnas sufferant. Sufferant pœnas.

Alcesimarchus Adol.Melenis. Lena. vii

Al. Credo ego amorē p̄mū apd hoīes carnificinā cōmētū. Carnificinam
Hanc de me coniecturā domi facio: ni foris quæram.
Qui omnes homines supero:atq; antideo cruciabilitatibus Cruciabilitatibus. Antideo.
Iactor:crucior:agitor:stimulor:uersor in amoris rota
Examinor:feror:differor:distrahor:deripior:miser ita
Nullā mētē animi hēo.ubi sum:ibi nō sum.ubi nō sū:ibi ē aius. Mētem ai
Ita mihi ingenia sunt:qd' lubet:nō lubet iam id continuo
Ita me amor lapsum animi ludificat:fugat:agit:appetit: Lapsum ai
Raptat:retinet:iactat:largiter quod dat:nō dat.eludit.
Modo quod suasit dissuadet quod dissuasit:id ostentat.
Maritumis moribus mecum experitur:ita meum
Frangit amantē animū.neq; nisi quia miser ne eo pessum Eo pessum
Mihi ulla abest iam perdito pernicies:ita pater
Apud uillam detinuit me hosce sex dies.ruri Ruri.
Continuos.neq; licitum interea est meam amicam uisere
Est ne hoc miserum memoratu?Me.eo facetus:quia tibi
Alia ē sponsa locuples lēnia:habeas. neq; nos tanta.
Factione sumus:neq; opes nostræ tam sunt ualidæ:q̄ tuæ. Factione.
Verū haud metuo ne iurandum nostrum quisq; culpitet
Tu iam si quid dolebit:scies qua doleat gratia. Culpitet.
Al. Di me perdant.Me.quodcūq; optes tibi uelim contingere.
Al. Si illam uxorem duxero mihi unq̄:quā despondit pater.
Me. Et me si unq̄ tibi uxorem filiam dedero meam.
Al. Periurare me patiere?Me.atq; q̄ me:aliquanto facilius:
Meamq; rem perire:& ludificare filiam.
Abi quærere ubi tuo iurando satis sit subsidii
Hic apud nos iam alcesimarche confregisti tesseram. Cōfregisti tesseram.
Al. Face semel periculum.Me.sæpe feci:quod factū queror:
Al. Redde mihi illam.Me.inter nouam rem uerbū usurpabo uetus Verbū uetus.
Quod tibi dedi datū nō uellem.quod reliquū ē:non dabo.
Al. Nō remissura es mihi illam?Me.pro me responsa tibi.
Al. Non remittes?Me.scis iamdudū omnē meam sententiā.
Al. Satin istuc tibi incorde certū ē?Me.quin ego cōmentor quidē. Cōmentor
Nō ædepol isthæc tua dicta in auris recipio.
Al. Nō?hem quid agis.igitur animaduorte.iam ut quod agas scias:

Medioxumi. At ita me di deæq; superi:inferi:& medioxumi
Itaq; me regina iuno:& iouis supremi filia
Itaq; me saturnus patruus eius.Me.ecastor pater.
Al. Itaq; ops opulenta illius auia.Me.quinimo mater quidem?
Al. Iuno filia:& saturnus patruus ē:summus iuppiter.
Tu melenis nunc ꝓpter te hæc pecco.Me.perge dicere.
Al. An ne ut etiam quid consultura sis sciam?Me. perge
Eloqui:non remittam.definitum ē.Al.enimuero ita iuppiter
Itaq; me iuno:& saturnus rex.quid dicam nescio
Iam scio.immo mulier audi:meam ut scias sententiā
Patellarii. Dii me omnes magni:minutiq;:& patellarii
Faxintne ego uiuus dem sauium silenio
Nisi ego te:tuāq; filiam:meq; hodie obtrūcauero
Primo luci Postea autem cum primo luci cras nisi ambos occidero
Et equidem hercle nisi perdam te tertio omnis efflixero
Nisi tu illam remittis ad me dixi:quæ uolui:uale.
Me. Abit intro iratus:quid ego nunc agam?si redierit
Illa ad hunc:ibidem loci res erit:ubi odium occœperit:
Illam extrudet:quum hanc uxorem lēniam ducet domum.
Cauto opust Sed tamen ibo & persequar:amans ne quid faciat cauto opust
Postremo quando æqua lege pauperi cum diuite
Non licet:perdam operam potius:q̄ carebo filia
Sed quis hic est qui recta platea cursum huc contendit suum:
Illud paueo:& hoc formido ita tota sum misera in metu.

Lampadiscus. vi

Num sectatus sum clamore per uias.
Miserrimam habui.ut illæc hodie.quot modis
Sibi moderatrix fuit?atq; immemorabilis:
Quot illi blanditias?quid promisi boni?
Quot admoui fabricas?& quot fallacias
In questione?uix exculpsi ut diceret
Modiolū uini Quia ei promisi modiolum uini dare.

Phanostrata.Melenis.Lampadiscus. vi

Ph. Vdire uocem uisa sum ante ædis modo
Mei lampadisci serui.La. non surda hera es
Recte audiuisti.Ph.quid agis hic?La. quod gaudeas
Ph. Quid id est?La. hinc exhisce ædibus paulo prius.
Vidi exeuntem mulierem.Ph.illam quæ meam
Gnatam sustulerat?La. rem tenes.Ph.quid postea.
Hippodromo. La. Dico ei quo pacto eam ab hippodromo uiderim
Herilem filiam nostram sustollere.
Extimuit tum illa.M.iam horret corpus:cor salit
Nam mihi ab hippodromo memini adferri paruulam

Puellam:eamq; me mihi supponere.
Ph. Age perge quæso.nam animus audire expetit
Vti res gesta sit.M.utinã audire non queas.
La. Pergo illo.subagito blandis & benedicis
Dictis.illæc forti fortuna fortius
Aures obserat.ego lemniam foras uoco.
Nam illæc tibi nutrix est:ne matrem censeas
Ego te reduco:& reuoco ad diuitias ubi
Tu iam locere in luculentam familiam
Vnde tibi talenta magna uiginti pater
Det dotis:non enim hic:ubi ex tusco modo
Tute tibi indigne dotem quæras corpore.
Ph. An amabo meretrix illa est quæ illam sustulit?
La. Immo meretrix fuit.sed ut sit de ea te eloquar.
Iam perducebam illam ad me suadela mea:
Anus ei amplexa est genua plorans:obsecrans
Ne deserat se:eam suam esse filiam:
Seq; eam peperisse sancte adiurabat mihi
Istanc quã quæris inquit.ego amicæ meæ
Dedi:quæ educeret eam pro filiola sua.
Et uiuit inquit.ubi ea est inquam ex templo ego.
Ph. Seruate di me obsecro.Me.at medi perditis.
Ph. Quo illam dedisset exquisisse oportuit.
La. Quæsiui:& dixit meretrici melænidi:
Me. Meum elocutust nomen:interii oppido.
La. Vbi elocuta e:ego continuo anum interrogo
Vbi habitat inquam:duc:ac demonstra mihi
Auecta est inquit peregre hinc habitatum longius.
Me. Obstipat aquulã.La.quo auecta est:eo sequimur.
Siccine agis nugas:?periisti hercle.hæc destiti
Instare usq; adeo donec adiurat se anus
Eam mihi monstrare.Ph.ah non missam oportuit.
La. Seruatur. sed se quãdam aiebat mulierem
Suam bene uolentem conuenire etiam prius:
Cõmune qua cum id esset sibi negocium
Et scio uenturam.M.me indicauit.& suas
Ac meas miserias.alias faciam consciam.
Ph. Quid nunc uis facere me?La.intro abi:atq; animo bono es
Vir si tuus ueniet:iube domi operirier:
Ne quæstioni mihi sit:si quid eum uelim.
Ego ad anum recurro rursum.Ph.lampadio obsecro
Cura.La.perfectum ego hoc dabo negocium.
Ph. Deos:teq; ego spero.La.eosdem ego:uti abeas domum.

Elocutũ est meũ nomen.

Obstipat aquulã.

Me. Adolescens asta:atq; audi.La.men mulier uocas.
Me. Te.La.quid negocii e᷉?nam occupatus sum amplitet.
Me. Q uis istic habitat?La.demipho dominus meus.
Me. Ne᷉pe istic e᷉:qui alcesimarcho filiam
Suam despondit in diuitias maximas?
La. Is ipsus e᷉.Me.eo tu quã igitur filiam
Nunc quæritatis alteram?La.ego dicam tibi.
Non ex uxore gnatam:uxoris filiam.
Me. Q uid istuc e᷉ uerbi?La.ex priore muliere
Nata inq̃ meo hero e᷉ filia.Me.certo modo
Huius quæ locuta e᷉ quærere aiebas filiam.
La. Huius ego quæro.Me.quo modo igitur obsecro
Hæc e᷉ prior quæ nupta nunc e᷉.La.conteris
Tu tua me oratione mulier quisquis es.
Medioxumã quam duxit uxorem ex ea
Nata e᷉ hæc uirgo alcesimarcho quæ datur:
Ea uxor diem obiit:scis?Me.teneo istuc satis
Sed ego illud quæro confragosum:quo modo
Prior posterior sit.posterior sit prior.
La. Prius hanc compressit.quam uxorem duxit domum
Prius grauida facta e᷉.prius peperit filiam.
Ea postq̃ peperit iussit paruam proiici
Ego eam proieci.alia mulier illam sustulit
Ego inspectaui:meus herus hanc duxit post ibi
Eam nunc puellam filiam eius quærimus
Q uid nunc supina sursum in cælum conspicis?
Me. Hei nunc iam istuc quod properabas nihil moror
Nunc intellexi.La.diis hercle habeo gratiam.
Nam ni intellexisses:nunq̃ credo amitteres.
Me. Nunc mihi bonæ necessust esse ingratiis
Q uãq̃ esse nolo:rem palam esse intellego:
Nunc egomet potius hanc inibo gratiam
Ab illis:q̃ illæc indicet me:ibo domum
Atq; ad parentes suos reducam silenium.

Melænis.Alcesimarchus.Silenium. vii

Me. Em elocuta sum tibi oe᷉m.sequere me mea silenium.
Vt eorum cuiam esse oportet te sis potius:q̃ mea.
Q uanq̃ in uita te carebo.meũ aı̃um ego inducã tame᷉
Vt illud:quod tuam in rem bene conducat consulam.
Nam hic crepũdia insunt:quibus cum te illa olim ad me detulit
Q uæ mihi dedit:parentes te ut cognoscant facilius.
Accipe hanc cistellam halisca:atq; agedum pulta illas fores.
Dic me orare ut aliquis intus prodeat.propera ocius.

Ampliter.

Medioxuma.

Confragosum.

Prius peperit filiã. nõ priusq̃.ut Pius scribit.cõtra s̃niam. & rationem carminis.

Cuiam.& nõ quorũ:ut aliq codices habent:neq; cuiũ p quorũ ut insulse exponit Pius.tũ ex metri rõne:tũ etiã ex antiquis codicibus:& recta grammaticæ lege.

Crepundia.oscitabat Pius ut puto quũ hunc locũ cõmentaretur:dicens Crepũdia puerilia cunabula dici:quum cunabula & cunæ sint i q̃bus pueri locãtur:dicta:ut ipse Pius inq̃t:quia iter motãdũ crepeat. Sed proh iuppiter. Cunæ ergo in cistella una q̃dũ ferretur ab ancilla ei p incuriã uel pauorẽ decidit cõtinebantur?ridiculum pfecto. nã crepũdia ut hic & alibi Plau. meminit: nõ cunæ aut cunabula sunt:sed bullæ ensiculi crepitacula & huiusmodi: q̃ pfecto in una cistella bñ potuerũt cõtineri. ut latius in rudente Plautus ipse ostendit.

Mihi necessum est eẽ bonæ.

Reducam.

Al. Recipe me ad te mors amicũ & beniuolum. Si. mater mea
Perimus miſeræ. Al. utrũ hac me feriam: an ab leua latus?
Me. Quid tibi eſt? Si. alceſimarchum ferrum tenẽtem nõ uides?
Ecquid agis? Al. ne morare. lumen linque. Si. accurrite.
Ne ſe interimat. Al. o ſalute mea ſalus ſalubrior
Tu nunc ſi ego uolo: ſeu nolo: ſola me ut uiuam facis.
Me. Hau uoluiſti iſtuc ſeuerũ facere. Al. nihil mecum tibi.
Mortuus tibi ſum: hanc ut habeo certum ẽ non amittere.
Nam hercle iam ad me adglutinandum totam decretum ẽ dare.
Vbi eſtis occludite ædis peſſulis repagulis — Peſſulis repagulis.
Ibo. hanc ego tetulero: intra limen. Me. abiit abſtulit
Mulierem. ibo perſequar iam illũ intro: ut hæc ex me ſciat
Eadẽ ſi poſſum tranquillum facere ex irato mihi.

Seruus Lampadiſcus. Phanoſtrata Mulier. vii

La. NVllam ego me uidiſſe credo magis anum excruciabilẽ
Q uã illæc ẽ: quæ dudũ faſſa ẽ mihi: q̃ ue inficias eat.
Sed eccã herã uideo. ſed quid hoc ẽ: ꝙ ciſtella hic iacet — Ciſtella.
Cum crepũdiis? nec quẽquam conſpicor alium in uia?
Faciundum ẽ puerile officiũ: cõquiniſcam ad ciſtellam. — Cõquiniſcã.
Ph. Quid agis lãpadio? La. hæc ciſtella nũnã hinc ab nobis domo ẽ?
Nam hinc ab oſtio iacentem ſuſtuli. Ph. quid nuntias.
Super anu? La. ſcele ſtiorem in terra nullam eſſe alteram.
Omnia inficiatur ea: quæ dudum confeſſa ẽ mihi. — Inficiari.
Nam hercle ego illã anũ irridere me ut ſinã: ſatius mihi ẽ
Q uouis exitio interire. Ph. di obſecro uoſtram fidem.
La. Q uid deos obſecras? Ph. ſeruate nos. La. quid ẽ? Ph. crepũdia
Hæc ſunt: quibuſcũ extuliſti noſtram filiolam ad necem.
La. Sana ne es? Ph. hæc ſũt ꝓfecto. La. pge hic. Ph. hæc ſũt. La. ſi mi-
Alia mulier iſtoc pacto dicat: dicam eſſe ebriam. (hi
Ph. Non ecaſtor caſſa memoro: nam obſecro unde hæc gentium? — Caſſa memoro.
Aut quis deus obiecit hanc ante oſtium noſtrum? quaſi
Dedita opera in tẽpore ipſo ſpes mihi ſancta ſubuenit.

Haliſca Ancilla. Lampadiſcus. Phanoſtrata. vi

Hal. NIſi quid mihi opis dii dant diſperii: neq;
Vnde auxilium mihi aut ꝓſidium expetam habeo.
Itaq; petulantia mea me animi miſeram habet:
Q uæ in tergũ meum ne ueniat formido male:
Si hera mea tam ſocordem eſſe me q̃ ſum ſciat.
Q uam ne in manibus tenui atq; accæpi ciſtulam
Hic ante ædis noſtras: ubi eã ſit, neſcio.
Niſi ut opinor loca hæc circiter excidit mihi.
Mi homines: mi ſpectatores obſecro facite — Mi hoïes.
Indicium ſiquis uidit: ſi quis eam abſtulit:
Q uiſue ſuſtulit: & utrũ hac an illac iter inſtitit. — Inſtituit iter.

Sed non ne ecastor ego sum multo inscitior
Hos quæ rogem aut quæ fatigem.qui semper malo
Muliebri sunt lubentes:nunc uestigia
Hic si qua sunt iam noscitabo:nam nisi
Nemo hac præteriit postq̃ intro abii:cistella hic
Iaceret:quid hic?hic periit opinor ilicet:
Actum est:me infelicem & scelestam:nulla hic ẽ
Atq; neq; ego sum usq̃:perdita me perdidit.
Sed pergam ut cœpi quæritabo ego hic tamen.
Nam & intus paueo:& formido foris:ita metus
Nunc utrobiq; me agitat.ille nunc lætus est
Quisquis ẽ qui illam habet:
Quæ neque illa illi quicq̃ usuist:
Mihi põt esse.sed nunc ego memet moror.
Quin hoc halisca.hoc inquã age:ad terrã aspice.
Et despice:oculis inuestiga astute augura.

Augura.

La. Hera.hem tibi.Ph.qd ẽ?La.hæc ẽ.Ph.qs?La.quoi hæc excidit
Cistella.eccam locum signat ubi ea excidit.
Hal. Sed is hac aut hac.socci uideo uestigium
In puluere.persequat hac.iam hoc loco cũ altero constitit.
Meis hic oculis turba se obiecit modo.
Neq; prorsum iit hac:hic stetit:hinc illuc exiit.
Hic concilium fuit:ad duos hoc attinet
Si quis:atat singulum uideo uestigium.
Sed is hac abiit.contemplabor:is hinc huc iit.
Hinc nusq̃ abiit:actam rem ago.quod periit:periit
Meũq; corium:cum cistella:redeo intro.

Singulum uestigiũ.

Actã rem agis.

Ph. Sunt qui uolunt te conuentã.Ha.quis me reuocat?
Ph. Bona fœmina:& malus masculus hic te uolunt.
Hal. Plus qui uocat scit quod uelit:q̃ ego quæ uocor
Reuertor.ecquem tu uidisti quærere hic
Amabo in hac regione cum crepũdiis
Cistellam quã ego hic amisi misera?nam dudum
Vt ad alcesimarchũ isthuc omnes accurrimus:
Capillo cisso atq; excissatis auribus
Tumultuantem:ne se uita interimeret:
Timore puto excidisse cistellam mihi.
Disperii misera.quid ego heræ dicam meæ
Quæ me opere tanto eam seruare iusserat
Qui suos silenium parentes facilius
Posset noscere:quæ meæ heræ supposita ẽ parua
Quã quædam dedit ei meretrix.La.hæc nostram rem
Fabulatur.hanc scire oportet filia tua ubi sit

Signa ut dicit. Hal. nunc eã uult suaue matri & patri
Quibus nata est ultro reddere. mi homo obsecro
Alias res geris. ego tibi meas mando. La. istuc ago.
Atq; istuc quod tu fabulare mihi cibus est.
Sed inter rem agendã istam herę. huic respõdi qđ rogat.
Nunc ad te redeo: si quid opust dic. impera:
Et tu quid quęritabas? Hal. mi homo: & mea mulier
Ego uos saluto. Ph. & nos te. sed quid quęritas.
Ha. Vestigium hic requiro qua aufugit mihi
Quędam. La. quid id est quidnã est quod quęris? nescio.
Ph. Alienam ne: an familiarem hanc ego memorem?
La. Mala merx hera hęc & callida. Ph. ecastor mihi
Ita uidetur. La. imitatur nequã bestiam
Et dãnificam. Ph. sed quidnã amabo? La. inuoluolũ
Quę in pãpini folio intorta implicat se. itidem hęc
Intortam orationem exorditur sibi:
Quid quęritas? Ha. cistellam adolescens. hic mihi
Euolauit. La. in cauea latam oportuit. Ha. ędepol
Non pręda magna est. La. mirum quin grex uenaliũ
In cistella infuerit una. Ph. fine ut dicat.
La. Si dicat quidem. Ph. age loquere tu quid ibi infuerit.
Ha. Crepundia una. La. ẽ quidam homo: qui illam se ait
Scire ubi sit. Ha. at pol ille ad quandam mulierem
Si eam demõstret ineat magnam gratiam.
La. At pol sibi ille quidam uolt mercedem dari.
Ha. At pol illa quędam quę illam cistellam perdidit
Eam qui dat sibi esse quod ei det negat.
La. At enim ille quidam sibi dari argentum expetit.
Ha. At pol illa quędam mulier in nulla est opera
Gratuita. La. cõmoda loquelã iam tuam
Tibi nos prodimus ac confitemur: cistellam
Habere. Ha. at uos seruassit salus: ubi ea nunc est?
Ph. Saluam eccam: sed ego rem meam magnã tecum
Confabulari uolo. sociam te mihi opto
Ad meam salutem. Ha. quid istuc est negocii?
Aut quis tu nunc es? Ph. ego sum mater illius:
Quę hęc gestitauit. Ha. hic ergo habitas. Ph. hariola es.
Sed quęso ambages mulier mitte: atq; hoc age.
Eloquere unde hęc sunt tibi cito crepũdia.
La. Mea hęc herilis gestitauit non tua.
Ph. Ne obloquere. La. taceo. mulier perge dicere:
Vbi ea est quę gestitauit? Ha. hic in proximo.
Ph. Istic quidem ędepol mei uiri habitat gener.

Nequeam bestiam.
Inuoluolũ.
Gratuita.
Loquelam.
Cõfabulari
Hariola.

La. Ne obloquere rursus.perge porro dicere.
Quot annos nata dicitur?Ha.septem decem.
Ph. Mea est.La.equulã hanc soli si detur:possum ego.
Ita mustulentus estus nares attigit.
Noñ. hunc uersum ad ducit in dictione mustulentũ. Ph. Q d' quæritabam:filiam inueni meam.
Ha. At æquum est per fidem qđ creditum est tibi
Ne bene merenti sit malo benignitas
Nostra:hæc calũnia tua profecto est.filiam
Et reddidura est tibi tuam:& ea gratia
Domo profecta est:cæterũ ex ipsa obsecro
Exquirito te.ego serua sum.Ph.æquum postulas.
Incesso. Illius ego istam incesso malle gratiam.
Ha: Sed istanc cistellam te obsecro ut reddas mihi.
Ph. Quid sit lampadio?La.quod tuũ est.teneas tuum.
Ph. At me huius miseret.La.sic faciundum censeo.
Ph: Da cistellam.La.tu intro hac abi cum istac simul.
Ph. Tibi auscultabo.tene tu cistellam tibi.
Abeamus intro.sed quod nomen est tuæ
Dominæ?Ha.melænis.Ph.i præ:iam te ego sequar.

Demipho Senex. Lampadio Seruus. vii

De. Quid hoc negoci est:quod hoies fabulãtur per uiã
Mihi eẽ filiam inuẽtam.& lampadionẽ me in foro
Quæsiuisse aiũt.La.here unde is?De.ex senatu.La.gaudeo.
Tibi mea opera liberoꝝ esse amplius.De.& enim nõ placet.
Nil moror aliena mihi opera fieri pluris liberos.
Sed quid nã istuc ẽ?La.propera ire intro ad affinem tuum.
Filiam tuam iam cognosces:intus ibidẽ uxor tua est.
Præuorti. Abi cito.De.præuorti hoc certũst rebus aliis omnibus.

Caterua. vii

NE expectetis spectatores:dũ illi huc ad uos exeant
Nemo exibit:oẽs intus conficient negocium.
Vbi id erit factũ:ornamenta ponent.post id calicibus
Qui deliquerit:uapulabit.qui non delinquet:bibet.
Nunc ad uos spectatores quod reliquũ relinquitur.
Postrema i comœdia More maiorũ date plausum postrema in comœdia.

Plauti Poetæ clariss. Epidicus.

Argumentum.

Mit fidicinam filiam credens senex
Persuasu serui:aliã quí conductitiam
Iterum pro amica ei subiecit filii.
Dat herili argentum:eo sororem destinat.
Imprudens iuuenis mox cõpressæ ac militis
Cognoscit opera sibi senex os sublitum
Vt ille amicam:hæc inquirebat filiam.
Sed gnata inuenta seruolum emittit manu.

Epidicus. Tesprio. Serui. duo.

Ep. [H]Eus adolescens. Te. qs ꝑperãtem me prẽhẽdit pallio?
Ep. Familiaris. Te. fateor. nã odio es nimiũ familiariter.
Ep. Respice uero tesprio. Te. o epidicũ ne ego nunc cõspi- (cor?
Ep. Certe oculis uteris. Te. salue. Ep. dii dent quæ uelis.
Venire saluom gaudeo. Te. quid cæterũ? Ep. eẽ qđ assolet.
Cœna tibi dabit. Te. spondeo. Ep. qđ? Te. me accæptuꝝ si dabis.
Ep. Quid tu aũt agis ut uelis? Te. exẽplũ adesse intelligo.
Ep Euge corpulentior uidere atq; agilior. Te. hac gratia.
Ep. Quã quidẽ te iãdiu perdidisse oportuit. Te. minus
Iam furtificus sum q̃ antehac. Ep. qd ita? Te. rapio propalam.
Ep. Di imortales infelicẽ tut tu es gradibus grandibus.
Nam ut apud portũ te conspexi:curriculo occœpi sequi.
Vix adipisdendi potestas mõ fuit. Te. scurra es. Ep. scio.
Te esse quidẽ hominẽ militarẽ. Te. audacter quid uis dicito.
Ep. Quid agis? perpetuon ualuisti? Te. uarie. Ep. qui uarie ualent?
Caprigenũ hominũ nõ placet mihi:neq; pãtherinũ genus.
Te. Quid uis dicam:nisi qđ est? Ep. ut illa rñdeas probe.
Quid herilis noster filius? Te. pugilice:atq; athletice.
Ep. Voluptabilem mihi tuo aduentu attulisti nuntium.
Sed ubi is est? Te. aduení simul. Ep. ubi ergost. nisi si inuidulo.
Aut si in mellina attulisti. Te. di te perdant. Ep. te uolo.
Percontari:operã da opera reddetur tibi. Te. ius dicis.
Ep. Me decet quidem. Te. iam tu autem nobis præturam geris?
Ep. Quẽ dices digniorem eẽ hoiem hodie athenis alterum?
Te. At unũ a prætura tua epidice abest. Ep. quidnã? Te. scies.
Lictores duo:uiminei fasces uirgarum. Ep. uæ tibi.
Sed quid ais? Te. quid rogas? Ep. ubi arma sunt stratiphocli?
Te. Pol illa ad hostes transfugere. Ep. armane? Te. atq; quidẽ cito.
Ep. Serione dicis tu? Te. serio dico inquã hostes habent.
Ep. Aedepol facinus improbum. Te. at iam ante alii fecerunt idem.
Erit illi illa res honori. Ep. qui? Te. quia ante aliis fuit.

Ioãnes baptista Pius maxima oppletus inscitia: dum materiam huius fabulæ non intelligit. adeo labitur illã cõmentatus: ut hoc ꝓcipue principio somniare uideatur. Nã rationem carminis non habens: quæ illi ducẽ ꝓstitisset: legit secundum hic uersum.

Persuasu serui: atq; conductã. pudor imẽsus & uel ab inteprete nouicio detestandus. dum trimetro iãbico. quattuor tñ pedes tribuit: cui sex oino debeantur ꝓterea æquiuocat de fidicina. nã putat unã eandẽq; fidicinã & emptã ꝑmũ & conductam postea atq; subiectã ꝑ amica filii: quũ duæ fuerint una: quã ut senex emeret epidicus fecit: persuadens filiã esse. altera: quã conduxit epidicus ut caneret fidibus: dum sacrificaret senex: sed hanc emptã a se fuisse illi ꝑsuasit seni: atq; amicam filii esse: ad senẽq; deductam: ut illam aliquo mitteret: ne aduenĩẽs filius eã reperiret. ꝓpterea ṽsus ille sic scribi debet. Persuasu serui aliam qui conductitiam. & ratione metri habita. & sententiæ.

Pallio.
Conspicor.
Furtificus.
Infelicem.
Curriculo.
Scurra.
Pãtherinũ genus.
Pugilice.
Athletice
Voluptabilem.
Vidulo.
Mellina.

Mulcibet credo arma fecit quæ in bello habuit ſtratiphocles.
Tranſuolauerũt ad hoſtes.Ep.tũ ille prognatus tethi.
Nerei.
Sine perdat:alia apportabunt ei nerci filiæ.
Materies.
Id modo uidendum:ut materies ſuppetat ſcutariis:
Scutarii.
Si in ſingulis ſtypendiis ad hoſtis exuuias dabit.
Supſedere.
Te. Superſede his rebus iam.Ep.tu ipſe ubi lubet finem face.
Te. Deſiſte percũctari.Ep.loquere ubi ipſe eſt ſtratiphocles.
Te. Eſt cauſa:qua cauſa mecũ ire ueritust.Ep.quidnã id eſt?

Patrẽ ſe uidere nõ uult.ita ſcribẽdus eſt uerſus.& ex recta ſententia: & ex metri neceſſitate: non ſenẽ: ut legit Pius:& Sarracenus item:legis metricæ uterq; ignarus.

Te. Patrem ſe uidere non uolt etiã nunc.Ep.qua,ppter?Te.ſcies.
Quia forma lepida & liberali captam adoleſcentulam
De p̄da mercatust.Ep.qd ego ex te audio?Te.hoc qđ fabulor.
Animi cauſa.
Ep. Cur eam emit?Te.animi cauſa.Ep.quot illic homo aios habet:
Nam certo priuſq̃ hinc ad legionem abiit domo.ipſe mihi
Mandauit ab lenone ut fidicina quã amabat ſibi
Emeretur id ei ego impetratum reddidi.Te.utcunq;
In alto uentust epidice:ex imo uelũ uortitur.
Ep. Ve miſero mihi.male perdidit me.Te.qd iſtuc? qdnã ẽ?Ep.qd?
Iſtãc quã emit quãti eã emit?Te.uili.Ep.haud ego iſtuc te rogo.
Te. Quid igitur?Ep.quot minis?Te.tot.quadraginta minis.Ep.id
Danista.
Adeo argẽtũ?Te.ab daniſta:apud thebas.Ep.ſũpſti fœnore?
Te. Indies minaſq; argẽti ſingulas nummis.Ep.papæ.
Basilice.
Te. Et is daniſta aduenit una cum eo:qui argentum petit.
Ep Di immortales ut ego interii baſilice.Te.quid iã:aut quid eſt
Epidice?Ep.perdidit me.Te.qs?Ep.ille qui arma perdidit.
Te. Nã quid ita?Ep.quia quottidie ipſe ad me ab legione epiſtolas.
Mittebat.ſed taccam optumum eſt.plus ſcire ſatius eſt
Q uã loqui ſeruum hominẽ ea ſapia eſt.Te.neſcio ædepol
Q uid tu timidus es.trepidas epid ce.ita uoltũ tuum
Videor uidere cõmeruiſſe hic me abſente aliquid mali.
Ep. Potin ut moleſtus ne ſis?Te.abeo.Ep.aſta.abire hic nõ ſinam.
Te. Q uid nunc me retines?Ep.amat ne iſtã:quã emit de p̄da?Te.ro
Deperit.
Degetur.
Deperit.Ep.degeť coriũ de tergo meo.Te.plus te amat (gas:
Q uã unq̃ amauit.Ep.iuppiter te perduit.Te.mitte nunc iam.
Nam ille me uetuit domũ uenire.ad chæribolum iuſſit huc
In proximũ.ibi manere.eo eſt ipſe uẽturus.Ep.quid ita?
Te. Dicam.quia patrem prius conuenire ſe non uolt:neq;
Conſpicari q̃ id argentum quod debet dinumerauerit.
Ep. Tu ædepol re es turbulentus.Te.mitte me ut eam nunc iam.
Ep. Hæccine ubi ſcibit:ſenex iſtæc puppis pereũda eſt probe?
Te. Quid iſtuc quæſo ad me attinet:uel quo tu intereas modo?
Ep. Q uia perire ſolus nolo. te cupio perire ſimul
Beniuolens cũ beniuolente.Te.abi a me in malã rem maximam
Cum iſtac conditione.Ep.i ſane ſi quid feſtinas magis.

Te. Nunq̄.hoiem queq̄ conueni.unde abierim lubentius.
Ep. Illic hinc abiit.solus es nunc epidicæ quomodo
Meexpeditum ex impedito faciam:cōsilium placet.
Ego.primū miseri perpuli meis dolis senem:
Vt censeret suam argento sese emere filiam
Is filio suo fidicinam emit.quā ipse amat:quā abiens
Mandauit mihi.sibi nunc ab legione alteram adduxit
Animi causa:corium perdidi.nam ubi senex senserit — Corium.
Sbi data esse uerba:uirgis dorsum despoliet meum.
At enim p̄caue:nihil est istuc plane hoc corruptūst caput.
Nequā homo es epidice.qui tibi libidost male loqui?
Qui tu te deseris?quid faciam?men tu rogas?tu quidē
Antehac aliis solebas dare consilia mutua.
Quid?aliqua reperiūdum est.sed ego cesso ire obuiam
Adolescenti.ut quid negoci sit sciam atq; ipse illic est.
Tristis est.huc cū chæribolo incedit æquali suo
Huc concedam.orationem unde eorū placide persequar.

Stratiphocles.Chæribolus adolescēs.Epidicus. vii

St. Rem tibi elocutus sū oēm chæribole iā atq; ad modū
Meū mœrorū:atq; amorę:sūmam edictaui tibi.
Ch. Præter ætatē & uirtutē stultus es stratiphocles:
Id ne pudet te?quia captiuā genere prognatam bono — Id te pudet
In præda es mercatus?quis erit.uitio qui id uortat tibi?
St. Qui inuident omnes inimicos mihi illoc facto repperi:
At eius pudicitiæ nunq̄ nec uim nec uitium attuli.
Ch. Iam istoc probior es meo quidē aio cū in amore tēperes.
St. Nihil agit qui diffidentē uerbis solatur suis — Cōsolator qs bonus sit.
Is amicus est qui in re dubia re iuuat.ubi re est opus.
Ch. Quid tibi me uis facere?St.argenti dare quadraginta mnas:
Qd' danistæ detur:unde ego illud sumpsi fœnore.
Ch. Si haberem hercle.St.nam quid igitur te mihi esse rettulit
Beneficum oratione:si ad rem auxilium emortuum est.
Ch. Quin ædepol egomet amore differor.St.malim — Differor amore.
Istiusmodi mihi amicos furno mersos:q̄ foro:
Sed operam epidici nunc me emere p̄tio p̄tioso uelim.
Quē quidē ego hominem irrigatū plagis pistori dabo:
Nisi hodie prius comparassit mihi quadraginta minas
Quā argenti fuero elocutus ei postremā syllabam.
Ep. Salua res est.bene promitte modo.spero seruabit id
Sine meo sumptu.patæ iā sunt scapulis symbolæ. — Symbolæ.
Aggrediar hominē aduenientē herū suū stratiphoclem — Peregre de loco.
Salua impertit salute epidicus seruus.St.ubi is est?Ep.adest.
Saluum gaudeo aduenisse.St.tā tibi credo istuc q̄ mihi.

Ep. Bene ne usq; ualuisti?St.a morbo ualui:ab aio æger fui.

Ep. Q uod ad me attinuit:ego curaui:qđ mandasti mihi
Impetratũ est.emptast ancilla:qđ ad me litteras
Missiculabas.St.perdidisti omnem operam.Ep.nã qui perdidi?

St. Q uia meo neq; cara cordi est:neq; placet. Ep.qd mihi retulit
Tantopere te mandare & mittere ad me epistolas?

St. Illam amabam olim:nunc iam alia cura impendet pectori.

Ep. Hercle miserum est:ingratum esse hominẽ id qđ facias bene:
Ego qđ benefeci malefeci:quia amor mutauit locum.

St. Desipiebã mentis quũ illas scriptas mittebam tibi.

Ep. Mé piacularem oportet fieri ob stulticiam tuam:
Vt meum tergum stulticiæ tuæ subdas succidaneum?

Ch. Q uid uerba facimus?homini huic opus est quadragita mnis
Celeriter calidis danistæ quas resoluat:& cito.

Ep. Dic modo unde auferre me uis:a quo trapezita peto?

St. Vnde libet.nam ni illas ante solis occasum hodie ἐλω.
Meam domũ tu ne imbites:ego te in pistrinum dabo.

Ep: Facile tu istuc sine periculo & cura corde libero
Fabulare ioui tergo nostro:sed dolet quũ ego uapulo.

St. Q uid tu nunc?patieri ut ego me interimã?Ep.ne feceris
Ego istuc accedam.potius periclum atq; audaciam.

St: Nunc places:nunc ego te laudo.Ep.patiar ego istuc qđ lubet.

St. Quid de illa fiet fidicina igitur.Ep. aliqua reperibitur:
Aliqua ope exoluã:extricabor aliqua.St.plenus consilii es.
Noui ego te. Ep.euboicus miles locuples multo auro potens.
Q ui tibi quũ istã emptã esse scibit:atq; hanc adductã alteram.
Continuo te orabit ultro ut illã transmittas sibi:
Sed ubi illa est quã tu adduxisti tecum?St.iã faxo hic erit.

Ch. Q uid hic nunc agimus?St.eamus intro ad te ut hunc hodie diẽ
Luculente habeamus.Ep.ite intro.ego de re argentaria
Iam senatum conuocabo in corde consiliarium
Cui potissimum indicatur bellum:unde argentum auferam
Epidice uide quid agas:ita res subito hæc obiectast tibi
Non enim nunc tibi dormitandum:neq; cũctandi copia est
Tibi audendum est.senem oppugnare certũ est consilium.
Abi intro atq; adolescenti dic nostro herili filio
Ne hinc foras ambulet:neue usq; ueniat obuiam seni.

Apœcides.Periphanes.Senes duo

Ap. PLeriq; homines:quos quũ nihil refert:pudet vi
Vbi pudendũ est:ibi deserit eos pudor:
Quũ magis usus est ut pudeat.is tu adeo es:qui des
Q đ pudendum fiet:genere natã bono pauperem
Domum ducere uxorem:præsertim eam qua ex tibi
Cõmemores hanc quæ domi est prognatam familiam.

Missicula-bas.

Desipiebã mentis.

Piacularẽ

Succida-neum.

Danistæ.

ἐλω.

Imbites.

Luculente.

Pudẽdũ est

Nã ni illas ante solis occasũ hodie ἐλω. ita scribẽdus uersus ẽ: & sniæ congruitate:& metri necessitate. aliẽ mácus & claudus eẽt: qđ utiq; Pius & Sarracenus. interp̃tes lusci nó conspexerunt.

Meá domú tu ne imbites. ego te ĩ pistrinũ dabo.uersus hic p cul dubio sic scribi debet:si metri rõni & sẽtentiæ satisfactũ uolumus.nec scribẽdũ est. tute . sed ego te. nec supplẽdũ est. ibis. sed ascribẽdum dabo.nec imbitas.legẽdũ censemus:sed imbites p inhabites uel introeas. uel imbita:ut codices aliqui habent p inhabita.uel introi: nó aũt ĩbitas.quũ ab ito. as. cõpositum sit imbito. & primæ sit coniugationis.non tertiæ.

Qui tibi quũ istam emptá.&c. istá ex metri necessitate ascribe: & ex codicibus antiquis:& sniæ cõgruitate.aliter uersus claudicaret: qđ quidẽ a Pio luscitio commẽtatore non est ppensum.

Tibi audendũ est. senem oppugnare certum est cõsiliũ. ita legendus est hic uersus: nisi uelimus: sniæ rectæ poetæ derogare. nam si ita legas : snia melius quadrabit : & non adeundum sicut Pius cõmentator legere uidetur:ut in suoꝝ commẽtatoꝝ codice scriptum reliquit.

Per. Reuereor filium.Ap.at pol ego te credidi
Vxorem quā extulisti pudore te exequi.
Cuius:quotiens uides sepulchrum sacrificas
Horco ilico hostias:neq; adeo iniuria.
Quia licitum est eam ubi uiuendo uincere.
Per. Oh hercules ego fui:dum illa mecum fuit.
Neq; sexta ærumna acerbior herculi.q̄ mihi
Illa obiectast.Ap.pulchra ædepol dos pecuniast.
Per. Q uæ quidem ædepol est non marita apoecide.

Quæ quidem ædepol ē nō marita apœcide. ita scribēdus uersus.& Apœcide.addēdum fuit:ad uersus ītegritatem:cui deficiebāt pedes duo.ī fine.& ēt ad sententiæ coherentiam: qđ a Pio non uisum. nec intellectum est.

Epidicus.Seruus.Apocides.Periphanes. vii

Epi. ATat tacete:habete animū bonum liquido exeo
Foras auspicio aui sinistra:acutū cultrū habeo:
Qui seni exēterem marsupiū.sed eccū ipsū ante ædis
Conspicor apoecidæ qualis uolo uetulos duos.
Iam ego me uortā in hirudinē atq; horū exorbebo sanguinē
Senati qui columen cluent. Ap.ut continuo fiat
Maritus.Pe.laudo cōsilium tuū:nā illū ego audiui
Hærere iuniorem apud nescio quā fidicinā.

Qui seni exēterem marsupiū. scribēdum est necessitate metri. & non senis qui.ut Pius legit.

Exenterem marsupiū. Hirudinē. Exorbebo. Marcell. Senati. Cluent.

Id ego excrucior.Ep.di hercle oēs me adiuuant:augēt:amant.
Ipsi hi mihi dant uiā:quo pacto ab se argentū auferam.
Age nunc iā orna te epidice:& palliolū in collū coniice:
Atq; adsimulato quasi per totā urbē hoiem quæsiueris:
Age si quid agis.di imortales utinā conueniam domi
Periphanem:per oēm urbem quē sum defessus quærere.
Per medicinas:tonstrinas:in gymnasio:atq; in foro: Medicina.
Per myropolia:& lanienas:circūq; argentarias
Rogitando sum raucus factus:pene in cursu concidi. Mytopolia
Ap. Epidice.Ep.epidicū quis est qui reuocat?Pe.ego sū periphanes.
Ap. Et ego apœcides sū.Ep.& ego qdē sū epidicus:sed here optūa
Vos uideo ambo aduētare opportunitate.Pe.quid reist? Ambo pro ambos.
Ep. Mane sine respirē quæso.Pe.imo adquiesce.Ep.aio malest.
Recipiā anhelitū.Ap.clementer quiesce.Ep.animū aduortite.
A legione oēs remissi domū sunt thebis.Ap.sic factum?
Ep. Ego ita factum esse dico.Per.scin tu istac certo?Ep scio.
Per. Q ui tu scis?Ep.quia ego ire uidi milites plenis uiis.
Arma referunt.iumenta ducunt.Pe.nimis factum bene.
Ep. Tū captiuorum quid ducunt secum?pueros:uirgines:
Binos ternos:alius quisq;.fit concursus per uias:
Filios suos quisq; uisit.Pe.hercle rem gestam bene:
Ep. Tū meretricū numerus tantus:quantus in urbe omni fuit. Visit.
Obuiam ornatæ occurrebant suis quæq; amatoribus. eos
Captabant:id adeo scio qui maxime animūaduorterim
Pleræq; hæ sub uestimentis secū habeant retia.

Quũ ad portam uenio:atq; ego illã illi uideo præstolarier.
Et cum ea tibicinæ ibant quattuor.Pe.qui cũ epidice?
Ep. Cũ illa quã tuus gnatus annos multos deamat:deperit:
Vbi fidẽq;:remq;:seq;:teq; properat perdere.
Ea præstolabatur illum ad portã.Pe.uiden ueneficam?
Ep. Sed uestita ornamenta:ut lepide:ut concinne:ut noue.
Per. Q uid erat induta:an regillam induculam:an mendiculam.
Ep. Impluuiatam:ut istæc faciunt uestimentis nomina.
Per. Vt impluuium erat induta?Epi.quid istuc mirabile est?
Q uasi non fundis exornatæ multæ incedant per uias.
At tributus quũ imperatus est:negant pendi posse.
His quibus tributus maior penditur pendi potest.
Q uid istæ quæ quotannis nomina inueniunt noua:
Tunicam rallam:tunicam spissam:linteolum cæsicium.
Indusiatam:patagiatam:caltulam:aut crocotulam:
Supparum:aut subminiam:ricam.basilicum:aut exoticum.
C umatile:aut plumatile:aut cerinũ.gerræ maximæ.
Cani quoq; ademptũst nomẽ.Ep.qui?Per.uocant laconium.
Hæc uocabula auctiones subigunt:ut faciant uiri.
Per. Q uin tu ut occœpisti loquere.Ep.occœpere aliæ mulieres
Duæ post me fabulari inter sese:ego abscessi solens
Paulũ ab illis.dissimulabã me harum sermoni operam dare.
Nec sat exaudiebam:nec sermonis fallebar tamen.
Q uẽ loquerentur.Per.id lubido est scire.Ep.ibi illarum altera
Dixit illi:qui cum ipsa ibat.Per.quid?Ep.tace ergo:ut audias.
Postq̃ illã sunt conspicatæ:quã tuus gnatus deperit:
Q uã facile & fortunate illi euenit obsecro mulieri:
Liberare quã uult amator.quisnam is est inquit altera:
Illa ibi nominat stratiphoclẽ periphanæ filium.
Per. Perii hercle qd ego ex te audio?Ep.hoc qd actũ.egomet post ibi
Cœpi rursum uorsum ad illas pauxillatim accedere
Q uasi rẽ truderet hominum me uis inuitũ.Per.intellego.
Ep. Ibi illa interrogat illam:qui scis?qui id dixit tibi?
Quin hodiæ allatæ sunt tabellæ ad eam a stratiphocle:eum
Sumpsisse argentum apud thebas ab danista fœnore
Id paratum.& sese ob eam rem id ferre.Per.cede ego occidi.
Ep. Hæc aiebat sic audiuisse se.abs se.atq; epistola.
Per. Q uid ego nunc faciã?consilium a te expetesso apoecides
Reperiamus aliquid callidi conducibilis consili.
Nã ille qd' aut iã hic aderit credo hercle.aut iã adest.Ep.si æquũ (siet
Me plus sapere q̃ uos.dederim uobis cõsiliũ catũ.
Quod laudetis.ut ego opinor.uterq;.Pe.ergo ubi id est epidice.

Præstolarier illi.
Præstolabatur illum.
Regilla.
Induculã:
Mendiculã
Impluuiatã
Tributus.

At tributus.duæ sũt dictiones.nõ una tantum:ut Pius cõmentatur.

Rallam.
Tunicam
Cæsicium
Linteolum
Indusiatã
Patagiatã
Caltulam
Crocotulã.
Supparum
Ricam.
Basilicum.
Exoticum.
Cumatile.
Plumatile
Cerinum.
Gerræ.
Fallebar sermonis.

Crocotulam. Varro quoq; legit in uocabulo intusiũ.

Cerinum. Nonius hunc locum citans a ceræ colore dictũ putat.

Rursum.
Vorsum
Pauxillatĩ
Danista
Expetesso.
Catum
Consilium

Ep. Atq; eam ad rem conducibile.Ap.quid istuc dubitas dicere.
Ep. Vos priores esse oportet.nos posterius dicere.
Quod plus sapitis.Ap.eia uero:age dic.Ep.at deridebitis.
Ap. Non ædepol faciemus.Ep.si placebit utiminor
Consilium.si non placebit: reperitote rectius
Mihi istic nec seritur:nec metitur.nisi ea quæ uis uolo.
Per. Gratiam habeo fac participes nos.Ep.nunc occasiost
Faciundi prius in urbem q̄ aduenit.sicut cras hic
Aderit:hodie nõ uenerit.Per.qui scis?Ep.scio.quia
Mihi alius dixit:qui illinc uenit.mane hic hunc adfore.
Per. Quin tu eloquere quid faciemus.Ep.sic faciundum censeo.
Quasi tu cupias liberare fidicinam animi gratia.
Quasi quæ ames tu ueheméter illam.Per.quã ad rẽ istuc refert.
Ep. Vt enim præstines argento priusq̄ ueniat filius:
Atq; ut eam te in libertatem dicas emere.Per.intelligo.
Ep. Vbi erit empta:ut aliquo ex urbe amoueas:nisi tua secus
Sententia ẽ.Pe.immo docte.Ep.quid tu aũt apoecides?
Ap. Quid ego iam:nisi te cõmentum nimis astute intelligo.
Ep. Iam tum igitur amota ei erit omnis consultatio.
Nuptiarum:ne grauetur quod uelis.Ap.ui sapis.& placet
Tum tu igitur callide iam quicquid acturus es age.
Per. Rẽ hercle loquere.Ep.repperi & hæc te qui abscedat suspicio.
Per. Sine scire.Ep.scibis.audi.Ap.sapit hic pleno pectore.
Ep. Opus est homine qui illo argentũ deferat pro fidicina.
Nam te illo nõ æque opus facto ẽ.Per.qd̄ iam?Ep. ne te cẽseat
Filii cã facere.Per.docte.Ep.quo illũ ab illa prohibeas.
Ne qua ob eam suspicionem difficultas eueniat:
Pe. Quẽ hominẽ inueniemus ad eam rem utilẽ?Ap.hic erit optim9.
Hic poterit cauere recte:iura qui & leges tenet.
Pe. Epidice habeas gratiã.Ep.sed ego istuc faciam sedulo.
Ego conueniam illũ:atq; adducam ad te quoiast fidicina.
Ap. Illane?Ep.atq; argẽtũ ego cũ hoc ferã.Pe.quãti emi põt minimo?
Ep. Ad quadraginta fortasse eam posse emi minimo minas.
Verum si plus dederis:referam.nulla in ea re captiost.
Atq; id non decem occupatum tibi erit argentum dies.
Per. Quidum?Ep.quia enim mulierẽ illam alius adolescens deperit
Auro opulentus:magnus miles rhodius:raptor hostium
Gloriosus.hic emet illam de te.& dabit aurum iubeas
Tace mõ.est lucrũ hic tibi amplũ.Pe.deos qdẽ oro.Ep.ĩpetra.
Ap. Quin tu is intro:atq; huc argentũ promis?ego uisam ad forũ
Epidice eo ueni.Ep.ne abeas prius q̄ ad te uenero.
Ap. Vsq; operiar.Pe.sequere tu intro.Ep.i:numera:nihil ego moror.

Vtiminor. scribẽdũ est. metri necessitate: & sententiæ cõcinnitate: qa ad duos loq̄tur. & nõ utitor ut Pius legit. nec s̄niæ. nec metri h̃ns ratione.

Occasio.

Præstines.

Nã te illo nõ æque opus facto est. Delirabat Pius quũ hunc locum cõmentaretur. legens telo: id qd̄ uel a prandio fecit: uel ab occupatis furore quopiam sens bus. nã: te illo: in codicibus antiq̄s & manu scriptis oĩbus legitur: & s̄nie maxĩe cohæret: inquit. n. epidicus non opus ẽẽ senẽ illuc: re. s. & reddit rationẽ: ne te cẽnseat filii causa facere. nam p̄ter propositum esset: si telo legeretur: ut cuilibet nõ despiẽti liquere potest.

Atq; id non decem occupatum tibi erit argẽtum dies. ita scribi debet ṽsus hic. ex codicibus antiq̄s ad litterã: & ex s̄niæ coherẽtia: & uersus recta ratione. nec scribendũ ẽ decet: p decẽ. nec addendũ duos post erit: ut indocte: & contra s̄niæ: & metri: rationẽ corrigit Pius. dicẽs duos addendũ ut supra: ex codicibus ãtiquis: & in hoc maxime mẽtiens.

Ad quadraginta.

Opulẽtus.

Epidicus. vi

Vllum esse ego agrum opinor in agro atthico
Aeque feracem: q̃ hic est noster periphanes
Quin ex occluso:atq; obsignato armario
Decutio argenti tantũ:quantum mihi lubet:
Quod pol ego metuo si senex resciuerit
Ne ulmos parasitos faciat:atq; usq; attondeat
Sed me una turbat res:ratioq;:apoecidi
Quã ostendam fidicinam aliquam conducticiam.

Conducticiam.

Atq; id quoq; habeo.mane me iussit senex
Conducere aliquam fidicinam sibi huc domum
Dum rem diuinam faceret cantaret sibi.
Ea conducetur.atq; ei præmonstrabitur
Quo pacto fiat subdola aduersus senem
Ibo intro:argentum accipiam ab damnoso sene.

Stratiphocles.Cheribolus.

St.
Xpectando exedor miser.atq; exeteror:quo mihi vii
Epidici blanda dicta eueniant:nimis diu maceror.
Sit ne qd:nec ne sit:scire cupio.Ch.per illã tibi copiã.
Copiam parare aliam licet:sciui equidem in principio
Ilico nullam tibi esse in illo copiam.St.interii
Hercle ego.Ch.absurde facis:q̃ agas te aĩ.St.si hercle ego illũ se(mel
Præhẽdero:nunq̃ irridere nos illũ inultum sinam
Seruum hominẽ.Ch.quid illũ facere uis:qui tibi:cui diuitiæ
Domi maximæ sunt nũmũ his nullũ habes:nec sodali tuo
In te copiast.si hercle habeam pollicear lubens.uerum
Aliquid aliqua:aliquo modo:alicũde:ab aliquibus:aliqua
Tibi spes ẽ:fore mecum fortunam.St.ue tibi murcide homo.
Ch. Qui tibi lubet mihi male loqui?St.quippe tu mihi
Aliquid aliqua aliquo modo:alicũde:ab aliquibus:blatis.
Quod nusquãst:neq; ego id immitto in meas aures.nec mihi
Plus adiumenti das.q̃ ille qui nunq̃ etiam natus est.

Exenteror.

Inultum.

Murcidus.

Murcide hõ. hoc loco Pius isaniẽs hermolaum barbarũ uirum nostra ætate incõparabilem incessit: inquiens illum pueriliter & prope socordiose plabi. Et quid tandẽ garriat ipsemet Pius ignorat. quippe Hermolaus locũ hũc corrigit. & murcide scribẽdum asserit: qd̃ inertem & socordem significare ex festo inquit. idemq; Pius ab illo acceptum refert. q̄ quãdoq; lectum sit in Plauto:uel hoc ipso loco: muricida:nõ dissimili significatiõe ab ea:quã apud græcos habet Τοιχώρυχος: tam clarũ ẽ: ut oẽs fere codices manuscripti ita ꝑpemodum habeant. quos hoc ipso loco taxat Hermolaus:murcide scribẽdũ esse inquiẽs. qd igitur clamat Pius.imo quid obloquitur.& eius detractiõe: cuius nomen audire nõ meretur.sibi famã querit? ualeat rabiosus hic famæ aucupator & gloriæ.

Epidicus.Stratiphocles.Cheribolus.Adole.

Ecisti officiũ iam tuũ.me meũ nũc facere oportet vii
Per hanc curã quieto tibi licet esse.hoc quidẽ iã periit.
Nisi quid tibi hinc in spem referas hoc oppido politũ ẽ
Crede modo mihi.sic ego ago.sic egere nostri.proh di
Immortales mihi hunc diem dedistis luculentum

Luculentũ

Vt facilem:atq; impetrabilem.sed ego hinc migrare cesso
Vt importem in coloniam hunc auspicio meo cõmeatum
Mihi cesso quum sto.sed quid hoc?ante ædis duos sodales
Herũ:& cheribolum cõspicor:quid hic agitis?accipe hoc sis.
St. Quantũ hic inest?Ep.quantũ sat est:& plus satis.superfit

Decem minis plus attulis:q; tu danistæ debes.
Dum tibi ego placeam:atq; obsequar:meũ floccifacio tergũ.
St. Nam quid ita?Ep.quia ego tuũ patrem faciam parenticidã.
St. Q uid istuc ẽ uerbi?Ep.nihil moror uetera & uulgata uerba.
Para tu ductare:atq; ego follitum ductitabo Follitum
Nam leno omne argentũ abstulit pro fidicina.ego resolui
Manibus his dinumeraui.pater suam natam quã esse credit.
Nunc iterũ ut fallatur pater:tibiq; auxiliũ apparetur
Inueniam.nam ita suasi seni.atq; hanc hũi orationem
V t quum redisses ne tibi eius copia esset.St.euge
Ea iam puella domist.teneo.Ep.nunc actorem mihi dedit
Ad hanc rem apoeciden.is apud forũ manet me:quasi qui
Amare te caueat.haud male.iam cautor ipse captust
Ipse meo in collo tuus pater crumenam collocauit Crumenã.
Is adornat ueniens ut domi extemplo maritus fias.
St. V no persuadebit modo:si illam quæ adducta ẽ mecũ
Mihi adẽpsit horcus.Ep.uerũ nunc ego astutiam hanc institui Adempsit.
Deueniam ad lenonẽ domũ egomet solus.eũ docebo:
Si quidẽ ad eum deueniam:ut sibi datum esse argentũ dicat
Pro fidicina argenti minas se habere quinquaginta
Q uippe ego quas nudiustertius meis manibus numeraui Nudiustertius.
Pro illa tua amica:quã pater suã filiam esse retur.
Ibi leno caput suum sceleratũ ĩprudens alligabit
Q uasi pro illa argentum accæperit quæ tecum nũc adducta ẽ.
Ch. Vorsutior es:q̃ rota figularis.Ep.ego aliquam parabo
Dolosam fidicinam nũmo conducta quæ fit:quæ se
Emptam simulet:quæ senes duo docte ludificetur.eam Duo ĩ actõ casu.
Ducet simul apoecides ad tuum patrem.ut pate
Eam præmeditatam: meis dolis: astutiisq;
Onustam mittam.sed nimis longum loquor diu me
Estis demorati.hæc scitis ut futura sint.abeo iam.
St. Bene ambulato.Ch.nimis ẽ doctus ille ad malefaciendũ.
St. Me quidem certo seruauit consiliis suis.Ch.abeamus
Intro.St.atq; aliquanto lubentius:q̃ abs te sum egressus intus Intus de loco.
Virtute:atq; auspicio epidici cum præda in castra redeo.

Periphanes.Apocides.Senes duo

Per. Honoris causa modo homines æquum fuit vi
Sibi habere speculum:ubi os contẽplarent suum Contẽplarent.
Sibi qui perspicere possent cor sapientiæ.
Igitur perspicere ut possint cordis copiam
Vbi id inspexissent: cogitarent postea
Vitam ut uixissent olim in adolescentia.
Vel quasi egomet:qui filii causa cœperam
Me excruciare animi:quasi quid filius meus Excruciare me animi

Ea iam puella domist teneo nũc actorẽ mihi dedit.ita scribẽdus uersus est.& ex fniæ cõcinnitate.& metri rõne eius nec opus ẽ de thessala:& pelia fabulosa referre: quæ Pius cõmẽtator:& rationis carminis ignarus rettulit.

Docte.scribendũ ẽ. metri necessitate & non docta:ut Pius legit.

Sibi qui perspicere possent.ratione metri & fniæ concinnitate: nõ si id qui.neq; si ibi perspicere.ut indocte refertur & corrigit Pius.

Deliquisset mederga:aut quasi non plurimum
Malefacta mea essent solida in adolescentia.
Profecto deliramus interdum senes
Fuit hoc conducibile mea sententia.
Sed meus sodalis it cum præda apoecides:
Venire saluum mercatorem gaudeo
Quid fit? Ap. di dexteq; te adiuuant.res prospere
Omen placet iam:quom omini omẽs suppetunt
Res prosperæ,sed tu hanc intro abduci iubes.
Pe. Heus intus uos exite huc aliquis iam foras
Duce istam intro mulierem:concludi uolo.
Atq; audin? Ap. quid uis? Pe. caue sis cum filia mea.
Hanc copulari:neq; conspicere.iam tenes
In ædiculam seorsum istæc eat iube.
Diuortunt mores uirgini longe ac lupæ.
Ap. Docte & sapienter dicis.non nimis potest
Pudicitiam quisq̃ seruare suæ filiæ.
Aedepol næ ista tempore suo gnato tuo
Sumus præmercati.Pe.quid iam? Ap.quia dixit mihi
Iamdudum alius se tuum uidisse hic filium.
Pe. Hanc edepol rem apparabat.Ap.plane hercle hoc quidem est.
Næ tu graphicum habes seruom:& quanti uis pretii.
Per. Non caruſt auro contra.Ap.ut ille fidicinam
Fecit nescire prorsus se esse emptam tibi.
Illam ridibundam:atq; hilaram huc adduxit simul.
Per. Mirum hoc qui potuit fieri.Ap.te pro filio
Facturum dixit rem esse diuinam domi
Ego illic me aũt adsimulabam quasi stolidum
Cum bardum me faciebam.Pe.immo ita quidem decet.
Ap. Res magna amici apud forum agitur.ei uolo
Ire aduocatus.Pe.ito atq; ubi erit ocium:
Reuertere ad me extemplo.Ap.continuo hic ero.
Per. Nihil homini amico est opportuno amicius.
Sine tuo labore quod uelis actũst tamen.
Ego si adlegassem aliquem ad hoc negocium
Minus hominem doctum:minusq; ad rem hanc callidum
Os sublitum esset:itaq; me alcatis dentibus
Meus derideret filius meritissumo.
Atq; hæc stultitiaſt:me illi uitio uortere:
Egomet quod factitaui in adolescentia
Quum militabam:pugnis memorandis meis
Eradicabam hominum aureis quãdo occœperam
Sed hic quis ẽ quem huc aduenientem conspicor:
Suam qui undantem chlamydem quassando facit.

Mederga.

Duce pro duc

Pudicitia filiæ nimis seruari nõ potest.

Graphicũ seruum.

Hilaram.

Bardum. Βραδισ.

Sublitũ os.

Alcatis dẽtibus.

Chlamydẽ undantẽ facit.

Sic delẽdũ ẽ. metri ratione.& ex codi. antiquis:in q̃bus nõ ẽ.

Me alcatis dẽtibus. ita scribeñ. censemus ex codi. ãtiqs.& exponendũ alcatis.i. lõgis pminẽtibus: & similibus labro feræ:q̃ alce dicitur.& in hercynia silua germaniæ reperitur mulis cõparãda nisi q̃d adeo ppẽsum habet superius labrũ: ut nihil recedẽs in posteriora uestigia pasci neq̃at. itaq; retrograditur in pascẽdo: ne in priora tẽdẽs inuoluatur. de qua Ply.li.viii. ca.xv. disserit.

Meus addẽdũ fuit ex codi antiqs.& metri necessitate.

Miles. Senex Periphanes. Fidicina.

Mi. CAue præterbitas ullas ædis quin roges vi Præterbitas
Senex hic ubi habitat periphanes platenius.
Per. Incertus sum. caue. ad me rettulit pedem.
Adolescens si istunc hoiem quem tu quæritas
Tibi commonstrasso: ecquam abs te inibo gratiam?
Mi. Virtute belli armatus promerui: ut mihi
Omnes mortalis deceat agere gratias.
Per. Non repperisti adolescens tranquillum locum
Vbi tuas uirtutes explices ut postulas.
Nam strenuiori deterior si prædicat Strenuior
Suas pugnas de illius ore fiunt sordidæ.
Sed istum quem quæris periphanem platenium
Ego sum: si quid uis. Mi. nēpe quem in adolescentia
Memorant apud reges armis arte duellica Duellica arte.
Diuitias magnas sibi adeptum? Pe. immo si audias
Meas pugnas: fugias manibus demissis domum.
Mi. Pol ego magis unum quæro meas cui prædicem:
Quā illum qui memoret suas mihi. Pe. hic non ē locus.
Quin tu alium quæras cui centones farcias. Centones.
Mi. Animū aduorte ut quod ego ad te uenio intelligas:
Meam ego amicam audiui mercatum te esse. Pe. atat
Nunc demū scio ego hunc qui sit: quē dudū epidicus
Mihi prædicauit militem. adolescens ita st
Vt dicis: emi. Mi. uolo te uerbis pauculis Pauculis.
Si tibi molestum non ē. Pe. non ædepol scio
Molestum mihi non ē: nisi dicis quid uelis.
Mi. Mihi illam ut tramittas. atq; argentum accipias: Tramittas.
Abeas. nam quid ego apud te proloqui parem:
Ego illam hodie uolo facere libertam meam
Mihi concubina quæ sit. Pe. te absoluam breui.
Argenti quinquaginta mihi illa empta est minis. Spondeus in.vi.
Sexaginta mihi denumerentur minæ:
Tuas possidebit mulier faxo ferias:
Atq; ita profecto: ut eam ex hoc exoneres agro. Exoneres eā ex hoc agro.
Mi. Est ne empta mihi hæc? Pe. istis legibus: habeas licet.
Mi. Conciliauisti pulchre. Per. heus foras educite
Quā introduxistis fidicinam. atq; etiam fides
Ei quæ accessere tibi addam dono gratis
Age accipe hanc sis. Mi. quæ te intēperiæ tenent? Spondeus in.vi.
Quas tu mihi tenebras cudis? quin fidicinam
Produci intus iubes? Pe. hæc ergo ē fidicina.
Hic alia nulla st. Mi. non mihi nugari potes: Nugari.
Quin tu hic producis fidicinam eropolistidem.

Per. Hæc inquam ē.Mi.nō hæc inquam ē.non nouisse meam
Merere amicam posse?Pe.hanc inquam filius
Meus deperibat fidicinam.Mi.hæc non ē ea.
Per. Quid non ē?Mi.non ē.Per.unde hæc igitur gentium ē?
Equidē hercle argentū pro hac dedi.Mi.stulte datum
Largiter. Reor.& peccatū largiter.Pe.immo ē hæc ea
Nam seruum misi qui solet gnatum meum:
Sectari.ipse hanc meo articulo emit fidicinam.
Articulati concidit. Mi. Hem istic homo te articulatim concidit senex
Tuus seruus.Pe.quid concidit?Mi.sic suspiciost.
Nam pro fidicina illa hæc nunc supposita ē tibi.
Sublitū os Senex tibi os ē sublitum plane & probe.
Per. Ego illam requiram iam ubi ubi est.bellator uale
Frugi epidice. Euge frugi epidice frugi es bene pugnasti.homo es.
Mucidum Qui me emūxisti mucidum minimi pretii
Mercatus te hodie ē de lenone a poecides.
Fi. Ehodum istunc hoiem nunq̄ audiui ante hunc diem
Neq; me quidem emere quisq̄ ulla pecunia
Potuit:quæ plus iam sum libera quinquēnium.
Domimeæ Per. Quid tibi negoci ē meæ domi igitur?Fi.audies
Conducta ueni:ut fidibus cantarem seni
Dum rem diuinam faceret.Pe.fateor me omnium
Hominum esse athenis atticis minimi pretii.
Sed tu nouistin fidicinam eropolistidem.
Fi. Tam facile:q̄ me.Pe.ubi habitat?Fi.postq̄ liberast
Vbi habitet dum incerto scio.Per.eho an aliquis eam
Liberauit?uolo scire si scis.Fi.quod audiui audies
Stratiphoclem audiui periphani filium
Absentem curauisse ut fieret libera.
Per. Perii hercle si istæc uera sunt.planissime
Exenterauit. Meum exenterauit epidicus marsupium.
Marsupiū. Fi Hæc sic audiui.nunquid me uis cæterum.
Per. Malo cruciatu ut pereas:atq; obeas cito.
Fi. Fides non reddis?Pe.neq; fides:neq; tibias.
Propterea igitur hinc:si te di amant fugere.Fi.abiero.
Flagitio cum maiore post reddes tamen.
Per. Quid nunc qui in tantis positus sum sententiis?
Alterū tñ. Eum ne ego sinam impune?immo etiam si alterum
Tantum perdūdūst:perdam potius:q̄ sinam
Me impune irrisum esse habitum:depecuatum eis
Sic data mihi esse uerba præsenti palam
Conditor cluet. Atq; me minoris factum præ illo qui omnium
Legum atq; iurum fictor conditor cluet.

Is etiam sese sapere memorat malleum
Sapientior est: ut malo hærens manubrio mulier.

Mulier. Periphanes viii

Mu. SI qd hoi est miseriarũ: quo miserescat miser ex animost.
Id ego experior quoi multa in unũ cõfluũt locũ meũ:
Quę pectus pulsant. simul erũnã multiplex exercitã — Exercitus.
Habet paupertas. territat pauor animi mentẽ. neq;
Vbi meas ego collocem spes. habeo usq̃ munitum locum.
Ita gnata mea hostiũst potita neq; ea nunc ubi sit nescio. — Dactilus i ultimo.
Per. Quis illæc ẽ mulier timido pectore peregre aduenięs: quæ ipsa — Quis mulier.
Se miserat? Mu. in his dictus locis ẽ habitare mihi periphanes — Miseratur.
Per. Me noiat hæc. credo illi ego hospitio usus inerit. Mu. peruelim
Mercedẽ dare qui monstret nũc eũ mihi hoiem: aut ubi habitet.
Per. Noscito ego hãc: nã uideor: nescio ubi: me uidisse prius. ẽ ne ea? — Dactilus i ultimo.
An non quam animus retur meus? dii boni uisitaui antidhac.
Certe east quam in epidauro pauperculã memini me cõprimere
Mu. Plane hic ẽ qui mihi in epidauro primus pudicitiam pepulit. — Pepulit.
Per. Quæ meo cõpssu peperit filiam quam nũc habeo domi?
Mu. Quid si adeã hũc? P. haud scio an ɔgrediar: si hæc ea ẽ. M. sin ẽ
Sicut ãni mĩti dubiã dant. P. lõga dies aium icertat meũ. (is hõ — Incertat.
Sin east: meo quã incerto aio: hãc cõgrediar astu. Mu. muliebris
Adhibenda mihi malitia nunc ẽ. Per. compellabo istanc ego.
Mu. Orationis aciem contra conferam. Per. heus tu: salua sis. — Orationis acies.
Mu. Salutẽ accipio mihi & meis. Per. quid cæterũ? Mu. saluus sies.
Quod credidisti reddo. Per. haud accuso fidem. nouin ego te?
Mu. Si ego te noui: animũ inducam uti noueris. Per. ubi te uisitaui? — Hypmeter.
Mu. Iniq; iniurius es. Per. quid iam? Mu. quia tuæ nũc me memoriæ
Interptari æquum censes. Per. cõmode. Mu. mira memoras.
Per. Hẽ istuc recti⁹ memistin? M. memini id. P. i epidauro. M. ah gut
Pectus mihi ardens aspersisti. Pe. uirgini pauperculæ (tula
Tuæq; matri me leuare paupertatem. M. tu ne is es
Qui per uoluptatem in mea erumna obseuisti grauiter?
Per. Ego sum. salue. Mu. salua sum: quia te esse saluum sentio.
Per. Cedo manũ. mihi. Mu. accipe erũnosam & miseriarũ compotẽ — Cõpotẽ miseriarũ.
Mulierem retines. Per. quid idest qđ digitos interturbat tuos:
Tum filiam quam ex te suscepi quid eam? Mu. eductam perdidi
Atq; hostium ẽ potita. Per. habe aium lenẽ: & tranquillum face
Domi meæ eccam saluam & sanam. nam postq̃ audiui ilico
Ex meo seruo illam esse captã: cõtinuo argentũ dedi: ut emeret.
Ille eam rem adeo sobrie & frugaliter accurauit: ut alias
Res. ẽ impẽse iprobus. Mu. fac uideã sit ne. P. eo cãtharaã statim — Impense.
Iube eropolistidem prodire filiam ante ædis meam:
Vt suam uideat matrem. Mu. remigrat aius nunc demũ mihi.

Fidicina. Periphanes Senex. Mulier. vii

Fi. Q Vid ẽ pater: qđ me exciuisti añ ædis? Pe. tuã ut matrẽ Videas: adeas: uenienti des salutem atq; osculum.

Fi. Q uam meam matrẽ? Per. quæ exanimata exequit̃ aspectũ tuũ.

Quis istæc Mu. Q uis istæc: quam tu osculum mihi ferre iubes? Pe. tua filia.

Mu. Heccine? Per. hæc Mu. ego ne osculũ huic dem? Per. cur nõ: q̃ ex te natast? Mu. tu homo
Insanis. Per. ego ne? M. tu. Pe. cur? M. qa ego hãc q̃ sit neq; scio
Neq; noui: neq; ego hanc oculis uidi ante hunc diem. Per. scio
Q uid erres. quia uestitum atq; ornatum imutabilem
Habet hæc. Mu. aliter catuli longe olent: aliter sues: nego
Eam nouisse. Per. proh deum atq; hominũ fidem. quid ego
Lenocinium facio qui quidem habeam alienos domi
Atq; argentũ exgurgitem? domo prorsum? quid tu: quæ patrem
Vocas me: atq; osculare? quid stas stupida? quid taces?

Fuat Fi. Quid loquar uis? Per. hæc negat se tuam esse matrẽ. Fi. ne fuat:
Si non uolt: equidẽ hac tamen inuita ero matris filia
Non me istanc cogere æquum ẽ meam esse matrem: si nõ uult.

Per. Cur me igitur patrem? uocabas. Fi. tua istæc culpa: non mea:
Non patrem ego nominem ubi tu tuam me appellas filiam?
Hanc quoq; etiam si me appellet filiam: matrem uocem
Negat hæc me filiam suam esse. non ergo hæc mater mea ẽ.
Postremo hæc mea culpa non ẽ. quæ didici dixi omnia

Austrũ p̄tuli Epidicus mihi magister fuit. Per. perii. austrum pertuli.

Fi. Nunquid ego tibi fortasse? Per. si hercle te unq̃ audiuero

Interimam tuã uitã. Me patrem uocare: uitam tuam ego interimam. Fi. non uoco
Vbi uoles pater esse: ibi esto. ubi noles: ne fueris pater.

Mu. Q uid? ob eam rem hanc emisti: quia tuam gnatam ratus?
Q uibus signis agnoscebas? Pe. nullis. Mu. quare filiam
Credidisti nostram? Per. seruus epidicus dixit mihi.

Mu. Quid si seruo aliter uisum ẽ: non poteras nouisse obsecro.

Per. Quid ego: qui illam ut primum uidi: nunq̃ uidi postea.

Mu. Perii misera. Pe. ne fle mulier. intro abi. habeto animum bonum.
Ego illam reperiam. Mu. hinc athenis ẽ ciuis atticus
Adolescentem equidem dicebant emisse. Per. inueniam: tace

Circe Abi modo intro: atq; asserua hanc circem solis filiam
Ego relictis rebus epidicum operam quærendo dabo.
Si inueniam: exitiabilem ego illi faciam hunc ut fiat diem.

Stratiphocles adolescens. Epidicus. Danista. Virgo. vii

St. M Ale morigerus mihi ẽ danista qui argentũ non petit:
Neq; adducit illã ex præda: sed eccũ incedit epidicus.

Caperat frons. Seueritudine. Q uid illuc quod illi caperat frons seueritudine?

Ep. Si undecim deos præter sese secum adducat iuppiter:

Ita non omnes.poterunt ex cruciatu eximere epidicum:
Periphanem emere lora uidi.aderat ibi una apoecides.
Nunc homines quæritare me credo.ſenſerunt.ſciunt
Sibi data eſſe uerba.St.quid agis mea cõmoditas?Ep.qđ miſer.
St. Quid eſt tibi?Ep.quin tu mihi adornas ad fugam uiaticum.
Priuſq̃ pereo?nam per urbem duo defloccati ſenes. Deffloccati ſenes.
Q uæritant me.in manibus geſtant copulas ſecũ:ſuis Copula
St. Habe animũ bonũ.Ep.quippe ego cui libertas in mũdo ſitaſt:
St. Ego ſeruabo te.Ep.ædepol me illi melius:ſi nacti fuant. Quis muliercula.
Sed quis eſt hæc muliercula:& ille rauiſtellus qui uenit? Rauiſtelluſ
St. Hic eſt daniſta.hæc illa eſt aũt quã emi ex præda.Ep.hæccineſt?
St. Hæc eſt.eſt ne ut tibi dixi?aſpecta.Ep.hæc?St.contẽpla epidice.
Vſq; ab unguiculo ad capillũ ſumũ.Ep.eſt.St.eſt?tu uiſe.ẽ ne Vnguiculo
Conſpice.nam ſignũ pictum pulchre uideris.Ep.ex tuis
Verbis meũ futurũ corium pulchrum prædicas:
Quem apelles:zeuſiſq; duo pingent pigmentis ulmeis.
St. Di imortales:ſoccos iuſſi adimere pedibus.pulmo enim
(Q uod perhibent)prius ueniſſet:q̃ tu adueniſti mihi.
Da. Hæc ædepol remorata ẽ me.St.ſiquidem iſtius gratia.
Remoratus ꝙ iſta uoluit.nimiũ aduenisti cito.
Da. Age age abſolue atq; argentum numera.ne comites moter.
St. Pernumeratũſt.Ep.crumenã tene huc inde.Da.ſapiẽter uenis. Crumena.
St. Operire dũ effero ad te argentum.Da.matura.Ep.domi eſt.
Satin ego oculis utilitatem obtineo ſincere an parum?
E philippa matre natam thebis:epidauri ſatam
Video ne ego te eropoliſtidem periphani filiam?
Vi. Quis tu homo es:qui meum parentũ nomẽ memoras & meũ?
Ep. Non noſti me?Vir.qđ quidẽ nunc ueniat in mentem mihi.
Ep. Lunulam:atq; anellũ laureolũ in digito?Vi.memini mi homo.
Ep. Non meminiſti me in aurem ad te adferre natali die?
Vi. Tu ne is es?Ep.ego ſũ:iſtic frater tuuſt alia matre:uno patre.
Vi. Q uid pater meus:uiuuſt?Ep.animo liqdo & tranqllo es:tace.
Vi. Dii me experdita ſeruatam cupiunt:ſi uera autumas.
Ep. Non habeo ullam occaſionem:ut apud te falſa fabuler. Occaſionẽ
St. Accipe argentum hoc daniſta.hic ſunt quadraginta minæ
Si quid erit dubiũ:immutabo.Da.benefeciſti:uale.
St. Nũc enim tu mea es.Vi.ſoror quidẽ ædepol:ut tu æque ſcias.
Salue frater.St.ſanan hæc eſt?Ep.ſana ſi appellat ſuum.
St. Q uid ego modo huic frater factus dum eo intro atq; exeo?
Ep. Q uod boni eſt id tacitus taceas tute tecum:& gaudeas.
St. Perdidiſti & reppeniſti me ſoror.Ep.ſtultus tace.
Tibi quidem quod ames domi præſtoſt fidicina opera mea.
Et ſororem in libertatem itidem opera concilio mea.

Di imortales. ſoccos iuſſi adimere pedibus. pulmo enim. Ita habet uera lectio: ſic ſnia:& rõne carmis exigẽte.hoc ſenſu. ſoccos uobis demere debuiſtis:ſi uos impediebãt:ne cito ueniretis: quippe uſq; eo morati eſtis:ut potuerit pulmo citius ꝑperare: id qđ in adagio erat.nec ſcribẽdũ eſt ſocio iuſſi adimere pedibus pulmones:ut ſcribit & cõmentatur Pius:inſcite & cõtra rõnẽ carmis: contraq; rectã ſniam. multa ꝑperam fabulatus.

Veniſſet. legendũ eſt. rõne ſniæ.& ex codicibus antiqs.& non ueniſſe ut inſulſe corrigit Pius: nihil ſalis habens.

St. Epidice fateor. Ep. abi intro. ac iube huic aquā calefieri.
Cætera ego posterius faxo scibis: quū erit ocium.

St. Sequere hac me soror. Ep. ego ad uos thesprionem iussero
Huc transire. sed memento si quid sæuiunt senes:
Suppetias mihi cū sorore ferre. St. facile istuc erit. — *Suppetias.*

Ep. Thesprio exi istac per ortū. adfer domū auxilium mihi.
Magna res est minoris multo facio: q̄ dudum: senes.
Remeabo intro ut accurentur aduenientes hospites.
Eadem hæc intus edocebo: quæ ego scio stratiphoclem.
Non fugio. domi adesse certū st: neq̧ ille haud obiiciet mihi.
Pedibus sese prouocatū. abeo intro. nimis longum loquor.

Periphanes. Apoecides. Senes duo. Epidicus. Mulier. viii

Per. Satine ille hō ludibrio nos uetulos decrepitos duos
Hēt? Ap. imo ædepol tu qdē misere me hēs miſis mōis
Per. Tacesis mō. sine me hoiem apisci. Ap. dico ego tibi iā ut (scias: — *Apisci prō adipisci.*
Aliū tibi te comitē melius quærere. ita dū te sequor:
Præ lassitudine inuaserunt miserū in genua flegmina. — *Flegmina.*

Per. Quot illic hodie me exemplis est ludificatus atq̧ te?
Vt illic autē exenterauit mihi opes argentarias?

Ap. Apage illum a me. nam ille quidem uulcani est irati filius.
Quaqua tangit: amburit: si propius astes æstu calefacit.

Ep. Duodecim ego deis plus q̄ placeo: deorum immortalium.
Mihi nunc auxilio adiutores sunt: & mecū militant.
Quicquid ego malefeci auxilia mihi & suppetiæ sunt domi.
Apolactizo inimicos omnis. Pe. ubi illū quæram gentium? — *Apolactizo*

Ap. Dum sine me quæras: hūc mea causa: uel in medio mari.

Ep. Quid me quæris? quid laboras? uel qd hūc sollicitas? ecce me.
Nū te fugi? nū abiū ab domo? nū ab oculis concessi tuis?
Nec tibi quidē supplico: uinc re ius est. ostendo manus.
Tu lora habes. ego te emere uidi: quid nūc cessas? colliga.

Per. I licet ut uadimoniū mihi hic ultro facit. Ap. quid colligas? — *Vadimōnium.*

Per. Aedepol mancipiū scelestum. Ep. te profecto apoecides.
Nihil moror mihi. Pe. de præfacili exoras epidice. Ep. eo (tuo?
Quid agis? Pe. tuo ne arbitratu? Ep. meo hercle uerbo: atq̧ haud
Colligādæ hæ sunt tibi hodie manus. Pe. at nō lubet: nō colligo.
At mihi magis lubet solutū te rogitare. Ep. at nihil scies.

Ap. Tragulā in te iniicere adornat. nescio quā fabricam facit. — *Tragulam.*

Ep. Tibi morā facis: quū ego solutus asto. alliga inq̄. colliga.

Per. At mihi magis lubet solutū te rogitare. Ep. at nihil scies.

Per. Quid ego ago? Ap. qd agas? mos gerat. Ep. frugi es hō tu apoe — *Apoecides*

Per. Cedo manus igit̄ tu. Ep. morā nihil. atq̧ arcte colliga. (cides.

Per. Nihil eas uero obnoxias. Ep. facto ope in me arbitrare nunc.
Bene hoc habet: age nunc iam ex me exquire. rogita si qd lubet.

Nihil eas uero obnoxias. ṽba sunt periphanis: p troniā ridētis epidico: q arcte colligari manus sibi petierat. & dicētis: nihil eas ṽo obnoxias. hoc est p cōtrariū. & quæ quidē omne supplicii genus merētur.

Facto opere: in me arbitrare nunc. ita scribi debet totus uersus: rōne metri exigēte & snīa: & non faxo opæ uel facio seu facto: qd p̄sens sit uerbi: a facio deflexū: ut dicatur facio opæ. s. p̄tiū ut ario latur Pius. sed facto ope. i. pfecto ope. hoc est: mihi ligatis manibus iam nunc arbitrare in me ut libet.

Pe. Qua fiducia ausus primū quae emptast nudiustertius mihi.
Meam esse filiam dicere? Ep. libuit: ea fiducia.
Pe. Ain tu libuit? Ep. aio. uel da pignus ni ea sit filia:
Pe. Quā negat nouisse mater. Ep. non ergo matris ea filia est.
Pe. In meū nūmum: in tuum talentum pignus da: nistae captiost.
Sed quis ea mulier est? Ep. tui gnati amica: ut omnē rem scias.
Pe. Dein tibi minas triginta ob filiam? Ep. fateor datas:
Et eo me argento illam fidicinam emisse amicam filii
Pro filia tua te istā ob rem tetigi triginta minis.
Pe. Quo me modo ludos fecisti de illa conductitia
Fidicina? Ep. factum id hercle uero. & recte factum iudico.
Pe. Quid de postremo argento factū est qd' dedi? Ep. dicam tibi.
Neq; malo homini neq; benigno tuo dedi stratiphocli.
Pe. Cur ausus es dare? Ep. qa mihi libitū ē. Pe. q̄ haec uerba sūt malū?
Ep. Etiam inclamitor. quasi seruus. Pe. tū tu es igitur liber. gaudeo.
Ep. Merui ut fierem. Pe. tu meruisti? Ep. uise intro. ego faxo scies.
Hoc ita esse. Pe. qd est negocii? Ep. iam id ipsa res dicet tibi.
Abi modo intro. Per. hei nō illuc temerest: asserua istū apoecides.
Ap. Quid illuc epidice est negocii? Ep. maxima hercle iniuria.
Vinctus asto: cuius huic hodie opera est inuenta filia
Ap. Ain tu te illius inuenisse filiam? Ep. inueni: & domi est.
Sed ut est acerbum pro benefactis cū mali messem metas.
Ap. Quā ne hodie nos per urbem uterq; sumus defessi quaerere?
Pe. Quid isti oratis opere tanto? meruisse illū intelligo.
Vt liceat merito eius facere. cedo cui resoluam iam manus.
Ep. Ne me attingas. Pe. ostende uero. Ep. nolo. Pe. nō aequū facis.
Ep. Nunq̄ hercle hodie nisi suppliciū mihi das: resolui me sinam.
Pe. Quum optimum: atq; aequissimū oras. soccos. tunicā: pallium
Tibi dabo. Ep. quid deinde porro? Pe. libertatē. Ep. at postea?
Nouo liberto opus est quod pappet. Pe. dabitur. praebebo cibū.
Ep. Nunq̄ hercle hodie nisi tu me orassis: solues. Pe. oro te epidice:
Mihi ut ignoscas si quid imprudens culpa peccaui mea:
At ob eam nunc rem liber esto. Ep. inuitus do hanc ueniam tibi:
Nisi ego necessitate cogar. solue sane si lubet.

Grex. viii

Ic is homo est qui libertatem malicia inuenit sua.
Plaudite. Valete. lumbos extollite: atq; exurgite.

Vel da pignus. ratione metri: & sententia ita exposcite. & nō ad pignus nec id pignus: ut Pius fabulatur.

Acerbū est pro benefactis cū mali messem metas.

Pappet.

Plauti.Comici.clariſſimi.Bacchides dimidiatæ.

Bacchides.& Piſtoclerus. vii

Vid ſi hoc potiuſt ut taceas ego loquar?Ba.lepide licet?

Ba. Vbi me effugerit memoria:ibi tu facito ut ſubuenias ſoror?

Ba. Pol magis metuo in monendo ne mihi deſuat oratio?

Luſciniolæ Cantio. Cognomines.

Ba. Pol ego quoq; metuo luſciniolæ ne deſuat cantio.
Sequere hac?Pi.qd agũt germanæ duæ meretrices cognomines.
Quid in concilio cõſuluiſtis?Ba.bene.Pi.haud meretricũ eſt?
Ba. Miſerius nihil q̃ mulier?Pi.quid eſſe dicis dignius?
Ba. Hæc ita me orat ſibi:qui caueat aliquẽ ut reperiã hominem:
Iſtoc milite ut ubi emeritum ſibi ſit:ſe reuehat domum.
Id amabo te huic caueas?Pi.qd iſti caueã?Ba.ut reuehas domũ.
Vbi ei dederit operas.ne hanc ille habeat pro ancilla ſibi.
Nam ſi habeat aurũ:quod illi renumeret.faciat lubens?
Pi. Vbi his homo eſt.Ba.iã hic credo aderit.ſed hoc idẽ apud nos rectius
Poteris agere.atq; is dũ ueniat ſedens ibi operibere.
Eadem bibes.eadem dedero tibi:ut biberis:ſauium.

Hæc ita me orat:ſibi qui caueat aliquẽ ut reperiã hominẽ.ita ſcribendus uerſus eſt.ex codicibus antiquis & ſniæ cõcinnitate ac metri ratione.nõ mutilate:ut Pius legit abſq; illis dictionibus: q caueat aliquẽ ut.

Vt ubi emeritum ſibi ſit.ita ſcribendus & hic uerſus ẽ.& nõ abſq;:ubi: ut Pius corrigit cõtra ſniæ concinnitatem:legem metri: & codicũ omnium lectionem.

Viſcus. Palumbẽ.

Pi. Viſcus meruſt ueſtra blanditia?Ba.qd iã?Pi.quia enim intelligo.
Duæ unũ expetitis palũbem.parua hyrundo alas uerberat.
Non ego iſtuc facinus mihi mulier cõducibile eſſe arbitror?

Bacchanal Illectum.

Ba. Q uid amabo?Pi.quia bacchis bacchas metuo & bacchanal tuũ.
Ba. Q uid metuis:ne tibi lectus malitiã apud me ſuadeat?
Pi. Magis illectum tuũ q̃ lectum metuo.mala es beſtia.
Nam huic ætati nõ conducit mulier latebroſus locus.
Ego ne apud me qd ſtulte facere cupias prohibeam.
Ba. Sed ego apud me te eſſe ob eam rem miles cũ ueniat uolo.
Quia quũ tu aderis huic mihiq; haud faciet quiſq; iniuriam.
Tu prohibebis.eadem opera tuo ſodali operam dabis.

Amabo.

Et ille aduenięns tuam me eſſe amicam ſuſpicabitur.
Q uid amabo obticuiſti.Pi.qa iſtæc lepida ſunt memoratu.

Fodicant. Malaciſſandus.

Eadem in uſu atq; ubi periculũ facias.aculeata ſunt.
Animũ fodicant.bona diſtimulant facta.& famã ſauciant.
Apage a me apage?Ba.ah.nimium ferus es?Pi.mihi ſum.Ba.malaciſſandus es.

Deſudaſcitur.

Q uid ab hac metuis?Pi.qd ego metuã rogitas? hõ adoleſcens.
Penetrẽ huiuſmodi in palæſtram:ubi damnis deſudaſcitur:
Vbi pro diſco damnum capiam.pro curſura dedecus?
Ba. Lepide memoras?Pi.ubi ego capiam:pro machæra turturem:

Vbiq̃ imponant in manu:alius mihi pro cestu cantharum. Scaphium.
Pro galea scaphium.pro insigni sit corolla plectilis. Plectilis. Corolla.
Pro hasta.talus.pro lorica malacum capiam pallium. Malacum. Pallium
Vbi mihi pro equo lectus detur:scortum pro scuto accubet? Malacissādus es.
Apage a me apage.Ba.ah nimiū ferus es?Pi. mihi sum? Ba. malacissandus es.
Equidē tibi dabo hanc operā?Pi.at nimiū p̄tiosa operaria es. Operaria
Ba. Simulato me amare.Pi.utrū ego ioco adsimulē istud:an serio?
Ba. Eia hoc agere meliust:miles cū huc aduenia te uolo
Me amplexari quid eo opust?ut ille te uideat uolo.
Scio qd ago?Pi.& pol ego scio quid metuo.sed qd ais?Ba.qd ē?
Pi. Quid:si apud te ueniat desubito prandiū aut potatio. Desubito
Forte aut cœna ut solet in istis fieri conciliabulis. Conciliabulis.
Vbi ego adcūbā?Ba.apd me mi aīe.ut lepidus cū lepida accubet
Locus hic nos apud q̄uis subito uenias:semper liber est.
Vbi lepide esse uoles tibi mea rosa:mihi dicito.
Dato qui bene sit.ego ubi bene sit tibi locū lepidū dabo?
Pi. Rapidus fluuius est hic.nō hac temere transiri potest?
Ba. Atq̃ ecastor apud hunc fluuiū aliquid perdūdum est tibi.
Manū mihi da & cōsequere?Pi.aha minime?Ba.qd ita obsecro?
Pi. Quia istoc illecebrosius fieri nihil potest.
Nox.mulier.uinū.homini adolescētulo.Ba.age igit̄:equidem.
Pol nihili facio nisi causa tua:ille quidē abducet hanc.
Tu nullus adfueris.si nō lubet?Pi.sum ne ego nihili:
Qui nequeā ingenio meo moderari.Ba.quid ē quod tu metuas?
Pi. Nihil est.nūc mulier tibi me emancupo.tuus sū.tibi do operā?
Ba. Lepidus.nūc ego te facere hoc uolo.ego sorori meæ cœnam Viaticam
Hodie dare uolo uiaticā.ego tibi argentum iubeo Cœnam
Iā intus efferri foras.tu facito opulentum obsonium. Intus de loco.
Ego obsonabo.nam id flagitium meū sit mea gratia. Obsonabo
Te operā dare mihi:& ad eā operā facere sūptum de tuos
Pi. At ego nolo dare te quicq̃ sine.Ba.sino quidē:si lubet.
Propera amabo.Pi. prius hic adero q̄ te amare desinam.
Ba. Bene me accipis aduenientem mea soror.Ba.quid ita obsecro?
Ba. Quia piscatus meo animo hic tibi hodie euenit bonus.
Meus ille quidē est.tibi nūc operā dabo.de mnesilocho soror.
Vt hinc accipias potius aurū q̄ eas hinc cū milite.
Ba. Cupio.Ba.dabitur opera.aqua calet.eamus intro:ut laues.
Nā ut e naui uecta es:credo timida es.Ba.aliquātum soror.
Simul hic nescio quid turbare est.quin hinc decedimus.
Ba. Sequere hac igitur me intro in lectū:ut sedes lassitudinem: Sedare lassitudinē.

Tu facito opulētū obsoniū ita scribi debet uersus:metri rōne illud autem.sic nobis obsonatum:uel sit nobis.ut corrigit Pius:sis perfluit.

Meo animo. ex eo dicibus antiquis. & sententiæ cōcinnitate:nō meus: & absq̃ illa dictione animo:ut Pius legit.& corrigit inscite nulla vsus & fulæ habita ratione.

Lydus Seruus.Pistoclerus adolescens.

Meretricia consuetudine posset lycurgus ad nequitiam adducier.

Ly: IAndudum pistoclere tacitus te sequor. vi
Spectans quas tu res hoc ornatu geras:nanq;
Ita me dii ament:lycurgus ut mihi quidem
Videtur posset hic ad nequitiam adducier.
Quo nũc capessis tu te hinc aduersa uia:
Cum tanta pompa? Pi.huc.Ly.quid tibi huc?qs istic habet?
Pi. Amor.uoluptas.uenus.uenustas.gaudium
Iocus.ludus.sermo suauis sauiatio.
Ly. Quid tibi cõmercii est cum diis dãnosissimis?
Pi. Mali sunt homines:qui bonis dicunt male
Tu diis nec dicis recte:non æquum facis.
Ly. An deus est ullus suauis suauiatio?
Pi. An nõ putasti esse unq̃?o lyde es barbarus:
Quem ego sapere nimio censui:plusq̃ thalem:
Sed his stultior es barbaro poticio:
Qui tantus natu deorum nescis nomina?

Poticio. ex codicibus antiquis:sentẽtia: & ratiõe uersus:& nõ barbaro potro: ut barbare prorsus: & cõtra legem carminis corrigit Pius: omniũ ignarissimus.

Ly. Non hic placet mihi ornatus? Pi.nemo ergo tibi
Hoc apparuit.mihi paratum est:cui placet.
Ly. Etiam me aduersus exordire argutias:
Qui si decem habeas linguas:mutum esse addecet.
Pi. Non omnis ætas lyde ludo conuenit.
Magis unum in mente est mihi nunc satis ut cõmode
Pro dignitate obsonii hæc concuret coquus.
Ly. Iam perdidisti te:atq; me:atq; operam meam:
Qui tibi nequicq̃ sæpe monstraui bene.
Pi. Ibidem meam operam perdidi.ubi tu tuam:
Tua disciplina.nec mihi prodest nec tibi.
Ly. O perligatum pectus.Pi.odiosus mihi es
Tace atq; sequere lyde me.Ly.illuc sis uide.
Non pædagogum iam me:sed lydum uocat.
Pi. Non par uidetur.neq; sit consentaneum
Cum hic herus intus sit.& cum amica is accubet:
Quũq; osculetur:& conuiuæ ali accubent.
Præsentibus illis pædagogus una ut siet?
Ly. An hoc ad eas res obsonatum est obsecro?
Pi. Sperat quidem animus.quo eueniat diis in manu est.
Ly. Tu amicam habebis? Pi.cum uidebis:tum scies.
Ly. Immo neq; habebis:nec sinam.i tutus sum domum.
Pi. Omitte lyde:ac caue malo.Ly.quid caue malo.
Pi. Iam excessit mihi ætas ex magistratu tuo.
Ly. O baratrum:ubi nunc es.ut ego te usurpem lubens.
Video nimio iam multo plusq̃ uolueram.
Vixisse.nimio satius est:q̃ uiuere:

Caue malo.

Magistrum quenq̃ discipulum minitarier? — Minitariet Magistrũ.
Nil moror discipulos mihi esse tam plenos sanguinis
Valens afflictat me nunc uacuum uirium.
Pi. Eia nunc esse ego opinor hercules. tu autem linus.
Ly. Pol metuo magis ne phoenix tuis factis fiam.
Teq̨ ad patrem esse mortuum renunciem.
Pi. Satis historiarum est? Ly. hic uereri perdidit
Compendium aedepol haud aetati optabile
Fecisti quũ istanc nactus es impudentiam
Occisus hic homo est. ecquid in mentẽ est tibi?
Patrem tibi esse? Pi. tibi ego: an tu mihi seruus es?
Ly. Peior magister te isthaec docuit: non ego
Nimio es tu ad istas res discipulus docilior
Q uã ad illa quae te docui. ubi operam perdidi.
Pi. Isthactenus tibi lyde libertas data est. — Isthactenus
Orationis satis est. sequere me. ac tace.
Ly. Aedepol fecisti furtum aetati malum.
Q uum isthaec flagitia me celauisti & patrem.

Chrysalus Seruus.

Erilis patria salue: quam ego biennio vi
Postq̃ hinc in ephesum abii: nunc conspicio lubens.
Saluto te uicine apollo qui aedibus
Propinquus nostris accolis. ueneror q̨ te
Ne nicobolum sinas nostrum senem prius.
Me conuenire: q̃ sodalem uiderim
Mnesilochi pistocleron. ad quem epistolam
Mnesilocus misit super amica bacchide.

Pi. Pistoclerus adolescens. Chrysalus seruus.

Irum est me ut redeam te opere tanto quaerere. vi
Qui abire hinc nullo pacto possim: si uelim.
Ita me uadatum amore uinctum q̨ attines? — Vadatum Amore
Chr. Proh dii immortales pistoclerum conspicor
O pistoclere salue. Pi. salue chrysale.
Chr. Compendio uerba multa iam faciam tibi.
Venire tu me gaudes. ego credo tibi
Hospitium & coenam pollicere ut conuenit
Peregre aduenienti: ego autem uenturum adnuo.
Salutem tibi ab sodali solidam nuncio
Rogabis me ubi sit. uiuit. Pi. nempe recte ualet?
Chr. Istuc uolebam ego ex te percontarier. — Quẽadmodũ introgatiue.
Pi. Q ui scire possum? Ch. nullus plus. Pi. quẽ nam admodũ. — Quẽ nã. ex cod. antiqs & rõe ṽsus.
Chr. Q uia si illa inuenta est. quã amat: uiuit. recte ualet.
Si non inuenta est: minus ualet. moribundus q̨ est.

Anima est amica amanti.si ea abest:nullus est
Res nulla est. ex codicibus antiquis & ratione Vlus. & nō reapse ut ait Pius. Si adest:res nulla est.ipsus est neq̄ & miser.
Sed tu quid factitasti mandatis super.
Pi. Egon ut quod attulisset.ab illo nuncius
Non impetratum id aduenienti rederem:
Regiones colere mauellem ego acheronticas?
Chr. Eho an inuenisti bacchidem?Pi.samiam quidem.
Chr. Vide quæso ne quis tractet illam indiligens
Samiū uas Scis tu ut confringi uas cito samium solet.
Pi. Iam ne ut soles?Chr.dic ubi ea nunc est obsecro?
Pi. Hic exeuntem me unde aspexisti modo?
Chr. Vt istuc est lepidum proxime uiciniæ
Habitat ecquidnā meminit mnesilochi?Pi.rogas?
Papæ. Immo unice unum plurimi pendit.Ch.papæ?
Pi. Immo ut eum credis?misera amans desiderat.
Chr. Dictum istuc?Pi.immo chrysale hem non tantulū
Vnq̄ intermittit tempus:quin eum nominet.
Chr. Tanto hercle melior bacchis?Pi.immo.Ch.imo abiero
Potius.Pi.nū inuitus.rem bene gestam audis heri?
Chr. Non herus:sed actor mihi cor odio sauciat
Etiam epidicum quam ego fabulā æque ac me ipsum amo
Nullā æque inuitus specto:si eam agit pelio:
Sed bacchis etiam fortis tibi uisa est?Pi.rogas?
Ni nactus uenerem essem:hanc iunonem dicerem.
Chr. Aedepol mnesiloche ut rem hanc natā esse intelligo:
Quod ames paratum est.quod des inuento est opus.
Inuento est opus. Nam istic fortasse auro opust.Pi.philippeo quidem.
Chr. Atq; eo fortasse iam opus est?Pi.immo etiam prius.
Nam iam huc aduenient miles & miles quidem:
Qui de amittenda bacchide aurum hic exigit.
Chr. Veniat quando uult atq; ita ne sibi sit moræ
Domi est.non metuo:nec cuiq̄ supplico:
Dum quidem hoc ualebit pectus perfidia meum
Abi intro.ego hic curabo.tu intus dicito
Mnesilochum adesse bacchidi.Pi.faciam ut iubes.
Chr. Negocium hoc ad me nunc attinet aurarium
Mille & ducentos philippos attulimus aureos
Epheso:quos hospes debuit nostro seni
Inde ego hodie aliquam machinabor machinam.
Vnde aurum efficiam amanti herili filio.
Sed foris concrepuit nostra.qui nam exit foras?
Nicobolus Senex.Chrysalus seruus.

Bo in pireeum.uisam ecquæ aduenerit vi
In portum ex epheso nauis mercatoria
Nam meus formidat animus nostrum tam diu
Ibi desidere:neq; redire filium.

Desidere. nō desidem.ex codicibus antiquis & uersus necessitate.

Ch. Extexam ego illum pulchre iam si dii uolunt

Extexam.

Haud dormitandum est.opus est chryso chrysale.
Adibo hunc:quem quidem ego hodie hic faciam arietem
Phryxi ita q; tondebo auro usq; ad uiuam cutem
Seruus salutat nicobolum te chrysalus.
Ni. Pro di immortales:chrysale:ubi mihi est filius?
Ch. Q uin tu primum salutem reddis quam dedi?
Ni. Salue.sed ubi nam est mnesilochus.Ch.uiuit ualet?
Ni. Venit ne?Ch.uenit.Ni.euax aspersisti aquam
Bene ne usq; ualuit?Ch.pancratice atq; athletice.

Pancratice Athletice.

Ni. Q uid hoc qua ego causa illum in ephesum miseram
Accæpit ne aurum ab hospite archidemide?
Ch. Heu cor meum & cerebrum nicobole finditur
Istius hominis ubi sit quaq; mentio.
Tun hospitem illum nominas:hostem tuum?
Ni. Q uid ita hercle obsecro?Ch.quia ædepol certe scio:
Vulcanus:sol:dies:luna:dei quattuor
Scelestiorem nullum illuxere alterum?

Illuxere nullū.

Ni. Q uam ne archidemidem?Ch.quam inq; archidemidem.

Quā ne archidemidē.Quā inq̄ archidemidē.ita scribēdus totus uersus est:ex codicibus āntiquis & recta snia:& delendū ē:me: nec scribēdū ē: quem inquā ne: ut inicius-sime corrigit Pius.

Ni. Q uid fecit?Ch.quid non fecit?quin tu id me rogas?
Primum dum inficias ire cœpit filio
Negare sese debere tibi triobolum:

Triobolū ex codicibus antiquis & uersus necessitate: non: obolum:ut cōtra metri legem scribit Pius.

Continuo antiquum ibi hospitem nostrum sibi
Mnesilochus aduocauit pelagonem senem.
Eo præsente homini extemplo ostendit symbolum
Q uem tute dederas ad eum ut ferret filio.

Symbolū: quem

Ni. Q uid ubi ei ostendit symbolum?Ch.infit dicere

Infit dicere

Adulterinum.& non eum esse symbolum.
Q uotq; innocenti ei dixit contumelias
Adulterare eum agebat rebus cæteris?
Ni. Habet ne aurum?id mihi primum dici uolo.
Ch. Postq̄ quidem prætor recuperatores dedit

Recuperatores.

Damnatus demum ui coactus reddidit
Ducentos & mille philippum?Ni.tantum debuit.
Ch. Porro etiam ausculta pugnam quam uoluit dare?
Ni. Etiam ne est quid porro?Ch.hem accipe.trina hæc nunc erit.
Ni. Deceptus sum.aurilego hospiti aurum credidi.
Ch. Q uin tu audi.Ni.imo ingeniū auidi haud pnoram hospitis.
Ch. Postq̄ aurū abstulimus:in nauem conscendimus:

Domum cupientes.forte ut adſedi in ſtega:
Stega. Dum circũſpecto:atq; ego tum lembum conſpicor
Longum ẽ rigorem maleficum exornarier?
Ni. Perii hercle lembus ille mihi lædit latus?
Ch. Is erat cõis cum hoſpite & prædonibus?
Fungus. Ni. Adeon me fuiſſe fungum:ut qui illi crederem:
Quum mihi ipſum nomen eius archidemidis
Clamaret dempturum eſſe ſi quod crederem?
Ch. Is noſtræ naui lembus inſidias dabat.
Occœpi ego obſeruare eos:quam rem gerant.
Interea e portu noſtra nauis ſoluitur
Vbi portu eximus:homines remigio ſequi:
Neq; aues neq; uenti citius:quoniam ſentio
Quæ res gereretur:nauem extemplo ſtatuimus.
Quoniã uident nos ſtare:occœperunt ratem
Turbare in portu.Ni.ædepol mortalis malos.
Quid deniq; agitis?Ch.rurſum in portum recipimus.
N. Sapienter factum a uobis.quid illi poſtea?
Veſperi. Ch. Reuerſionem ad terram faciunt ueſperi.
Ni. Aurum hercle auferre uoluere.ei rei operam dabant.
Auro inſidias filius: glosa erat & expoſitio potiuſq̃ textus qd̉ idicat ſnia. & ratio ṽſus. Ch. Non me fefellit.ſenſi.eo exaiatus fui
Quum id uidimus:capimus conſilium continuo
Poſtridie auferimus aurum oẽ iis præſentibus:
Palam atq; aperte:ut illi id factum ſciſcerent.
Ni. Scite hercle cedo.quid illi?Ch.triſtes ilico
Quum extemplo a portu abire nos cum auro uident.
Subducunt lembum capitibus quaſſantibus
Nos ibi apud theotimum omne aurum depoſuimus
Qui illic ſacerdos eſt in dianæ epheſiæ.
Ni. Qui iſtic theotimus eſt?Ch.megabyzi filius
Qui nunc in epheſo eſt epheſis cariſſimus.
Ni. Næ ille hercle mihi ſit multo tanto carior:
Circũduxerit. Si me illoc auro tanto circũduxerit?
Ch. Quin ipſa in æde dianæ conditum.eſt ibi
Demum publicitus ſeruant.Ni.occidiſtis me
Nimio hic priuatim ſeruaretur rectius
Sed uos nihil ne attuliſtis inde auri domum?
Ch. Immo etiam.uerum quantum attulerit neſcio.
Ni. Quid neſcis?Ch.quia mneſilochus noctu clanculum
Deuenit ad theotimum:nec mihi credere
Nec cuiq̃ in naui uoluit.eo ego neſcio
Quãtillum attulerit.uerum haud permultum attulit.
Ni. Etiam dimidium cenſes?Ch.non ædepol ſcio.
Verum haud opinor?Ni.fert ne partem tertiam?

Ch. Non hercle opinor. uerum uerum nescio
Profecto de auro nihil scio. nisi nescio.
Nae tibi met illuc naui capiundũ est iter
Vt illud reportes aurum ab theotimo domum
Atq; heus tu. Ni. quis uis? Ch. annulum gnati tui
Facito ut memineris ferre. Ni. quid opus est annulo?
Ch. Quia id signum ẽ cum theotimo: qui cum illi affert
Ei aurum ut reddat. Ni. meminero. & recte mones.
Sed diues ne ẽ istic theotimus? Ch. etiam rogas?
Qui soccis habeat auro suppactum solum?
Ni. Cur ita fastidit? Ch. tantas diuitias habet
Nescit quid faciat auro. Ni. mihi dederit uelim
Sed qui præsente id aurum theotimo datum est?
Ch. Populo p̃sente. nullus est ephesi: quin sciat.
Ni. Istuc sapienter saltem fecit filius
Quum diuiti homini id aurum seruandum dedit.
Ab eo licebit quãuis subito sumere.
Ch. Immo hem tantisper nunq̃ te morabitur
Quin habeas illud quo die illuc ueneris.
Ni. Censebam me effugisse a uita maritima:
Ne nauigarem tandem hoc ætatis senex.
Id mihi haud utrum uelim licere intelligo.
Ita bellus hospes fecit archidemides.
Vbi nunc est ergo meus mnesilochus filius?
Ch. Deos atq; amicos iit salutatum ad forum.
Ni. At ego hinc ad illum: ut conueniam: quantum põt.
Ch. Ille ẽ oneratus recte: & plus iusto uehit.
Exorsa hæc tela non male est omnino mihi.
Vt amantem herilem compotem facerem filium.
Ita feci ut aurum quantum uellet sumeret.
Quantum autem lubeat reddere: ut reddat patri.
Senex in ephesum ibit sibi aurum arcessere.
Hic nostra agetur ætas in malacum modum:
Siquidem hic relinquit: nec secum abducet senex
Me nec mnesilochum: quas ego hic turbas dabo.
Sed quid futurum est: quũ hoc senex resciuerit?
Quom se excucurrisse illuc frustra sciuerit?
Nosq; aurum abusos? quid mihi fiet postea?
Credo hercle aduenients nomen mutabit mihi.
Facietq; ex templo crucisalum me ex chrysalo.
Aufugero hercle: si magis usus uenerit.
Si ero repræhensus macto ego illum infortunio.
Si illi sunt uirgæ ruri: at mihi tergum domi est.
Nunc ibo herili filio hanc fabricam dabo:

Soccis.

Quo die: ex codicibus antiquis & uersus necessitate.

Exorsa tela mihi est.

Compotem: ex antiquis codicibus & ratione metri.

Malacum modum.

Nec: metri necessitate & sui æ concinnitate.

Abusos aurum.

Crucisalũ ex chrysalo.

Super auro amicaq; eius inuenta bacchide?

Lydus seruus.

Andite atq; aperite ,ppere ianuã hãc horei obsecro: vii
Nã eqdẽ haud aliter eẽ ducoq;ppe cui nemo aduenit
Nisi quem spes reliquere omnes.ex se ut frui possiet.
Bacchides:non bacchides:sed bacchæ sunt acerrimæ.
Apage istas a me sorores.quæ hominum sorbent sanguinem
Omnium ad perniciem instructa domus opime atq; opipare.
Quæ ut aspexi me continuo contuli protinam in pedes.
Ego ne ut hæc elusa gestem clanculum: ut celem patrem.
Pistoclere tua flagitia:aut damna:aut dispoliabula:
Quis patrem:& me:teq;:amicosq; omnes affectas tuos
Ad probrum damnũ flagitium appellare una & perdere?
Neq; mei neq; te tui intus puditum ẽ factis quæ facis?
Quis tuum patrem meq; una amicos affines tuos
Tua infamia fecisti geruli figulos flagitii:
Nunc priusq̃ malũ istoc addis:certum ẽ iam dicam patri.
De me culpam hanc demolibor iam:& seni faciam palam:
Vt eum ex lutulento cœno propere hinc eiiciat foras.

Mnesilochus adolescens.

Vltis meditatus modis egomet mecũ sũ.& ita eẽ arbi-
Hoĩ amico qui ẽ amicus:ita uti nomẽ possidet: (tror.
Nisi deos nihil præstare.id opera expertus sum esse ita.
Nam ut in ephesum hinc abii:hoc factũ ẽ ferme abhinc biẽniũ:
Ex epheso huc ad pistoclerum sodalem meum litteras
Misi.amicam ut mihi inueniret bacchidem.illum intelligo
Inuenisse.ut seruus mihi nunciauit chrysalus.
Condigne is technam de auro aduersum meum fecit patrem:
Vt mihi amanti copia esset.sed eccum uideo incedere.
Nam pol quidem meo animo ingrato homine nihil impensiust.
Malefactorem amitti satius.q̃ relinqui beneficum.
Nimio præstat impendiosum te q̃ ingratum dicier.
Illum laudabunt boni.hoc etiam ipsi culpabunt mali.
Q ua me causa magis accurare & aduigilare ẽ opus.
Nunc mnesiloche specimen specitur:nunc certamen cernitur:
Sis ne:nec ne.ut esse oportet malus bonusq; cuiusmodi:
Iustus:iniustus:malignus:largus:cõmodus:incõmodus.
Caue sis te superare seruum sinas faciundo bene:
Vt ut eris:modo:haud celabis:sed eccos uideo incedere
Sodalis patrem & magistrum.hinc auscultabo quam rem agãt.

Lydus seruus.Philo.Senex. Mnesilochus adolescens.

Nunc experiar sit ne acetum tibi ,cor acre in pectore. vii
Seq̃re me.Ph.quo te sequar:aut quo nũc me ducis.Ly.ad illam

Protinam. Opime. scribendũ est:sniæ concinnitate: & uersus necessitate. & etiam ex codicibus antiquis. nõ optime: ut Pius legit Iperitus.

Dispolia-bula.

Puditum ẽ

Addis. scribendũ ẽ a ṽbo addo. nõ adis. ab adeo. uersus enim non consisteret.& ita habẽt etiã codices antiqui quod Pius non aduertit legens adis cõtra metri rationem. sibi uidelicet ignotã.

Amicus

Magis accurare: & aduigilare est opus. ita scribi debet uersus ex sniæ cõcinnitate: metri rõne. & codicũ ueterũ ferme scriptura. nõ curare abesse ea: ut Pius cõrrigit cõtra ueræ sensum: contraq; uersus cõsistentiã: nec ut Sarracenus adhuc insulsius corrigẽdũ & exponendũ putat.

Techna

Impendio-sum.

Vt ut eris mõ: haud celabis ita scribendus ṽsus ẽ: & ex sniæ cõcinnitate.& ex codicibus antiqs: in q̃bus oĩbus aperte scriptũ ẽ: ut ut eris.& ex metri rectitudine.hoc sensu. quõcũq; te gesseris nunc: nõ latebit quenq̃ : sed oĩbus notum erit. Pii aũt somnia & hallucinatiões despiciendæ prorsus: hoc loco deli rãtis: ut ĩ multis aliis,

Specitur specimen

Cernitur certamen

Quæ tuum perdidit pessundedit tibi filium unicum?
Ph. Eia lyde leniter qui sæuiunt sapiunt magis.
Minus mirandum est illa ætas si quid illorum facit:
Quã si nõ facit. feci ego istæc itidem in adolescentia.
Ly. Hei mihi hei mihi. istæc illum perdidit assentatio:
Nam absq; te esset: ego illum haberẽ rectum ad ingeniũ bonũ.
Nunc propter te tuamq; paruus factust fiduciam
Pistoclerus. Mn. di immortales meum sodalem hic nominat
Quid negocii hoc ẽ: pistoclerum lydus quod herum tam ciet.
Ph. Paulisper lyde libido est homini suo animo obsequi
Iam aderit tempus cum sese etiam ipse oderit. morem geras
Dum caueatur præter æquum ne quid delinquat. sine.
Ly. Non sino. neq; equidem illum me uiuo corrũpi sinam:
Sed tu qui pro tam corrupto dicis cãm filio.
Eadem ne erat hæc disciplina olim: quum tu adolescens eras?
Nego tibi annis uiginti fuisse primis copiæ.
Digitum longe a pædagogo pedem ut efferes ex ædibus.
Ante solem exorientem nisi in palæstram ueneras:
Gymnasii præfecto haud mediocris pœnas penderes.
Idq; ubi obtigerat: hoc etiam ad malum arcessebatur malum.
Et discipulus: & magister perhibebantur improbi.
Ibi cursu luctando. hasta. disco. pugillatu: pila
Saliendo. se exercebant magis q̃ scorto: aut sauiis
Ibi suam ætatem extendebant. non in latebrosis locis.
Inde de hippodromo & palæstra: ubi reueuisses domum
Cincticulo pcinctus in sella apud magistrum assideres.
Tum librum legeres. si unam peccauisses syllabam
Fieret corium tam maculosum: q̃ ẽ nutricis palium.
Mn. Propter me hæc meo nunc sodali dici discrutior miser
Ille innocens suspitionem hanc sustinet causa mea.
Ph. Alii lyde nunc sunt mores? Ly. id equidem ego certe scio.
Nam olim populi prius honorem capiebat suffragio:
Quã puer magistri desinebat dicto esse obediens
At nunc priusq̃ ẽ septuennis: si eum attingas manu:
Extẽplo puer pædagogo tabula dirũpit caput.
Cum patrem adeas postulatum: puero sic dicit pater
Noster esto: dum te poteris dessensare iniuria
Prouocatur pædagogus. eho senex. minimi pretii
Ne attingas puerum ista cã: quando fecit strenue.
It magister quasi lucerna expletus uncto linteo.
Itur illinc iure dicto uerum hoccine hic pacto põt
Inhibere imperium magister si ipsus primus uapulet?
Mn. Acris postulatio hæc ẽ. quum huius dicta intelligo

Leniter q sæuiũt sapiunt magis.

Disciplina antiqua.

Idq; ubi obtigerat. .i. & postq̃ hoc factũ erat. & ita scribendus est uersus: & nõ absq; ubi: ut legit Pius: qñquidem snía nõ quadraret aliter.

Disco pugillatu.

Inde de hippodromo. legendum est. ratione metri: & sníæ cõgruitate ita exigente: & non: in hippodromo. ut corrigit Pius cõtra metri & sententiæ exigentiam.

Cincticulo

Nutricis palliũ maculosum.

Septuennis.

Pædagogo puer tabula dirũpit caput.

Mira sunt:ni pistoclerus lydum pugnis contudit.
Ly. Sed quis hic ē quē astantē uideo ante hostium:o philoxene?
Mn. Deos me propitios uidere q̄ illum mauellem mihi?
Ph. Quis illic ē?Ly.mnesilochus pistocleri sodalis tui
Lupanari. Haud consimili ingenio:atq̧ ille ē:qui in lupanari accubat.
Accubat. Fortunatum nicobolum:qui illum produxit sibi?
Ph. Saluus sis mnesiloche.saluum te aduenire gaudeo?
Mn. Dii te donent philoxene?Ly.hic rite productus ē patri.
In mare it.rem familiarem curat.custodit domum.
Obsequens ē obediensq̧ mori:atq̧ imperiis patris.
Hic sodalis pistoclero iam puer puero fuit.
Triduum non interest ætatis uter maior siet.
Verū ingeniū plus triginta annis maius ē q̄ alteri.
Ph. Caue malum & compesce in illum iniuste dicere.
Ly. Tace stultus es qui illi ægre male patere dici qui facit:
Promptare Nam illū meū promptare malum malim q̄ peculium:
Pi. Qui dum?Ly.quia malū si promptet:in dies faciat minus.
Mn. Quid meum sodalem castigas lyde discipulum tuum?
Ly. Periit tibi sodalis?Mn.ne dixeris.Ly.sic ē ut loquor.
Quin ego quū peribat uidi.non ex audito arguo:
Mn. Quid factū ē?Ly.meretricem indigne deperit.Mn.nō tu taces?
Ly. Atq̧ acerrima ea ē absorbet uiros:ubi queq̧ attigit.
Mn. Vbi ea mulier habitat.Ly.hic.Mn.uñ eā esse aiūt?Ly.ex samo:
Quæ uocatur. Mn. Quæ uocatur?Ly.bacchis?Mn.erras lyde.nā ego oēm rē scio
Queādmodum ē.tu pistoclerum falso atq̧ insontem arguis:
Nam ille amico & beniuolenti suo sodali sedulo
Rem mandatam exequitur.ipsus nec amat.nec tu creduas?
Ly. Ita ne oportet rem mandatam gerere amici sedulo:
Ipsus ut in gremio osculantem mulierem teneat sedens?
Nullo pacto res mandata potest agi.nisi identidem
Manus ferat ad papillas.labra a labris nusq̧ auferat?
Nam alia memorare:quæ illum facere uidi:dispudet.
Quum manū sub uestimenta ad corpus detulit bacchidi
Me præsente.neq̧ pudere quicq̄:quid uerbis opus est?
Mihi discipulus:tibi sodalis periit:huic filius:
Periit ins cui pudor periit. Nam ego illum perisse duco:cui quidem periit pudor.
Quid opus ē uerbis?si operiri uellem paulisper modo:
Vt opinor inspectandi mihi esset maior copia.
Plus uidissem q̄ deceret:q̄ me atq̧ illo æquum foret?
Perdā mulierē capitis. Mn. Perdidisti me sodalis.ego ne ut illam mulierem
Capitis non perdam?perire me malis malim modis.
Fidelis rarus inuenitur. Satin ut quē tu fidelem habeas:aut cui credas:nescias?
Ly. Viden ut ægre patitur gnatum esse corruptum tuum.

Suum sodalem? ut ipsus se cruciat ægritudine?

Ph. Mnesiloche hoc tecum oro ut illius animum atq; ingeniũ regas.
Serua tibi sodalem.& mihi filium. Mn. factum uolo.

Ph. In te ergo hoc onus oẽ ipono. lyde sequere hac me? Ly. sequor.
Melius esset me quoq; una si cum illo relinqueres.

Ph. Ad fatim ẽ. mnesiloche cura & castiga hominem probe.
Q uí dedecorat te me: amicos atq; alios: flagitiis suis.

Mnesilochus adolescens.

AMiciorem nunc utrum credam magis vi
Sodalem ne esse: an bacchidem: incertũ est admodum
Illum exoptauit potius. habeat. optimum est.
Næ illa illud hercle cum malo fecit meo:
Nam mihi diuini nunq̃ quisq̃ creduat:
Ni ego illam exemplis plurimis planeq; amo.
Ego faxo haud dicet nactam: quem derideat.
Nam iam domum ibo: atq; aliquid subripiam patri.
Id isti dabo. ego istanc multis ulciscar modis.
Adeo ego illam cogam: usq; ut mendicet pater.
Sed satin ego animum mente sincera gero:
Q ui ad hunc modum hæc hic quæ futura fabulor?
Amo hercle opinor: ut pote quod pro certo sciam.
Verum quam illa unquam de mea pecunia
Ramenta fiat plumea propensior
Mendicum malim mendicando uiuere:
Nunq̃ ædepol uiua me irridebit: nam mihi
Decretum est renumerare iam omne aurum patri.
Igitur mihi inani atq; inopi subblandibitur:
Tum quum nihilo pluris ea res referet sibi
Q uã si ad sepulchrum mortuo dicat iocum.
Sed anteq̃ illa unq̃ meis opulentiis
Ramenta fiat grauior: aut propensior
Mori me malim misera excruciatum inopia.
Profecto stabile est me patri aurum reddere
Eadem exorabo chrysalo causa mea
Pater ne noceat. neu quid ei succenseat
Mea causa de auro: quod eum ludificatus est
Nam illi æquumst me consulere: qui causa mea
Mendacium dixit. nunc uos me sequimini.

Pistoclerus.

REbus aliis anteuortãt bacchis quæ mandas mihi: vii
Mnesilochũ ut reqrã: atq; ut eũ mecũ ad te adducã si (mul.
Nam illud aius miratur meus: si a me tetigit nuncius:
Q uid remoratur. ibo & uisam huc ad eum: si forte ẽ domi.

Mnesilochus. Pistoclerus.

Optimũ est. scribi debet: ratione uersus ita exigente: nã neq; opertũ: neq; apertũ: ut corrigit Pius: hic stare põt: nisi ṽsu claudicãte: qđ quidẽ Pius ipse omniũ ignarissimus non uidit.

Ad fatim.

Ramenta fiat plumea ꝓpensior. cur Pius corrigere uelit: & scribere plũbea ꝑ plumea cõtra oĩum codicum scripturã: nõ uideo. qd. n. obstat: quo minus etiam plumea Ramenta dicamus? quũ uelit leuissimam & nihili rem dicere?

Mendicando uiuere. scribendũ est potius: si sniæ cõcinnitas attendẽda est: quam uincere: nullo ferme sensu: ut Pius legere uisus est.

Vsq;

Tũ quũ nihilo pluris ea res referet sibi. ita scribẽdus ṽsus est. & sniæ: & metri habita rõne qui utiq; alit̃ nõ cõsisteret. & nõ: tũ quũ mihi nihilo pluris referet ut Pius scribit & corrigit: nulla habita sensus: & uersus ratione.

Ramenta plumea

Misera excruciatũ inopia. addẽdũ est ṽbũ illud misera: ad ṽsus integritatẽ. alit̃. n. unius pedis defectu claudicaret qđ Pius si uidit inspres cæcus.

Rebus aliis anteuortant bacchis q̃ mãdas mihi. quis nõ miretur obtusum Pii ingeniũ q cõtra rectissimũ sensũ carmis: scripturãq; codicũ antiquoꝝ: anteuortã corrigit? nulla penitus sniæ habita rõne: q̃ qdẽ clarissima est. si anteuortant scripseris. sed neq; mirari hoĩem iam opus est: qn potius despicere: atq; inter despicatissimos numerare.

Veniã dedit.

Eddidi patri oẽ aurũ.nũc ego illã me cõuenire uelim
Postq̃ inanis sum:cõtẽpticẽ meã:sed ueniã mihi: vii
Q uã grauate pater dedit de chrysalo.ueꝝ postremo
Impetraui ut ne quid ei succenseat: Pi.ẽ ne hic meus
Sodalis: Mn.ẽ ne hic hostis quẽ aspicio meus: Pi. certe is ẽ.
Mn. Is ẽ.adibo contra.& tollam gradum. Pi. saluus sies
Mnesiloche: Mn. salue. Pi. saluus cum peregre aduenis:cœna
Detur. Mn. non placet mihi cœna quæ bilem mouet. Pi. nũ quæ
Aduenienti ægritudo obiecta est: Mn. atq̃ acerrima.
Pi. Vnde: Mn. ab hoie quẽ mihi amicũ eẽ arbitratus sum antidhac.

Amici falsi
Sublesta fide

Pi. Multi more isto atq̃ exemplo uiuunt:quos cum censeas
Tibi amicos:reperiuntur falsi testimoniis
Lingua factiosi.inertes opera sublesta fide

Inuideatur

Nullus ẽ qui non inuideat rem secundam obtingere
Sibi ne inuideatur:ipsi ignaui cauent recte. Mn. ædepol
Næ tu illorũ mores per quam meditate tenes.sed etiam
Vnum hoc ex ingenio malo malum inueniunt suo.
Nulli amici sunt.inimicos ipsi in sese omnis habent:
Atq̃ se cum frustrantur:frustrari alios stolidi existimant.
Sicut ẽ hic:quem esse amicum ratus ipsus iam sum mihi
Ipse quod in se fuit accuratum habuit:quod posset mali

Incõciliare

Facere in me:inconciliare copias omnis meas.
Pi. Improbũ istunc esse oportet hoiem. Mn. ego ita eũ esse arbitror:
Pi. Obsequere hercle.loquere quis ẽ: Mn. bene ualẽs uiuit tibi.
Nam ni ita esset:tecum orarem:ut ei qď posses malefacere
Faceres. Pi. dic modo hoiem qui sit.si non fecero ei male
Aliquo pacto:me etiam dicito ignauissimum. Mn. neq̃ homo ẽ
Verum hercle amicus ẽ tibi. Pi. tanto magis dic quis ẽ
Neq̃ istiusmodi hominis ego paruipendo gratiam:

Nequã istiusmodi hominis. addendum est istiusmodi: necessitate metri: cui pes unus deficeret: & etiã sensus. concinnitate. quod a Pio cæcutiẽte interprete non est uisum.

Mn. Video non posse:quin tibi eius nomen eloquar
Pistoclere perdidisti me sodalem funditus:
Pi. Quid istuc ẽ: Mn. quid ẽ: misi ne ego ad te ex epheso epistolã
Super amica:ut mihi inuenires: Pi. fateor & repperi.
Mn. Q ui:tibi non erat meretricum aliarum athenis copia:
Q uibus quũ haberes rem:nisi illam quam ego mandassem tibi
Occiperes tu te amare:& me ires consultum male:
Pi. Sanum es: Mn. rem repperi oẽm ex tuo magistro.ne nega
Perdidisti me. Pi. etiam ne ultro tuis me proiectas ꝓbris: (des.
Quid amas: Mn. bacchidẽ. Pi. duas ergo hic intus eccas bacchi-
Mn. Quid duas: Pi. atq̃ ambas sorores. Mn. loq̃ris nũc nugas sciens.
Pi. Postremo si pergis parum mihi fidem arbitrarier
Tollam ego te in collũ.atq̃ intro hinc auferã. Mn. imo ibi mane.
Pi. Non maneo.neq̃ tu me habebis falso suspectum. Mn. sequor.

Amas.ex ueteri codice & uersus necessitate & non clamas:ut Pius legit.
Sorores.ex ueteri codice & uersus integritati quod Pius oculissimus non uidit.

Parasitus Puer. vi.

Arasitus ego sum neq̃ hominis atq; improbi.
Militis: qui amicam secum auexit ex samo.
Nunc me ire iussit ad eam: & percontarier.
Vtrum aurum reddat: an ne eat secum simul.
I tu puer qui dudum cum illa usq; isti simul.
Quæ harum sunt ædes pulta. adi actutum ad fores.
Recede hinc dierecte. en: ut pulsat propudium.
Comesse panem tris pedes latum potes.
Fores pultare nescis: ecquis in ædibus est.
Heus ecquis hic est? ecquis hoc aperit ostium.

Dierecte.
Com.sse.

Pistoclerus. Parasitus.

Vid istuc est? quænam isthæc est pulsatio.
Quæ te mala crux agitat: qui ad istunc modum.
Alieno exenteres. suum ius ostio.
Fores pene effregisti. quid nunc uis tibi?
Pa. Adolescens salue? Pi. salue. sed quem quæritas:
Pa. Bacchidem. Pi. Vtram ergo? Pa. nihil scio nisi bacchidem.
Paucis me misit miles ad eam cleomachus.
Vel ut ducentos philippos reddat aureos.
Vel ut hinc in elatiam hodie eat secum simul.
Pi. Non it. negato esse ituram. abi & renuntia.
Alium illa amat. non illum. duc te ab ædibus?
Pa. Nimis iracunde. Pi. at scin q̃ iracundus siem.
Ne tibi hercle haud longe est os ab infortunio.
Ita dentifrangibula hæc meis manibus gestiunt?
Pa. Cum ego huius uerba interpretor: mihi cautio est:
Ne nucifrangibula excussit ex malis meis.
Tuo ego isthæc igitur dicam illi periculo?
P. Quid ais tu? Pa. ego istuc illi dicam? Pi. dic mihi
Quis es tu? Pa illius sum integumentum corporis.
Pi. Neq̃ esse oportet. cui tu integumentum improbus es.
Pa. Sufflatus ille huc ueniet. Pi. diruptum uelim.
Pa. Num quid uis? Pi. abeas celeriter. facto est opus.
Pa. Vale dentifrangibule. Pi. & tu integumentum uale.
In eum nunc reuenit res locum: ut quid consilii
Dem meo sodali super amica nesciam:
Qui iratus renumerauit omne aurum patri.
Neq; nummus ullust qui reddatur militi.
Sed huc concedam. nam concrepuerunt fores.
Mnesilochus eccum mœstus progreditur foras:

Mnesilochus. Pistoclerus.

Alieno exẽteres suũ ius ostio. ita scribendus est uersus. habita metri: & sententiæ ratiõe. quæ est: ut dicat: qui exenteres: hoc est effodiees: & auferas ius suũ ostio alieno. quum. n. illud pulses & frãgas: uideris ei: de iure suo auferre. nec ẽ scribẽdũ iuris tui exẽtẽtes ostio: neq; alieni iuris tu extẽtes ostiũ: ut inquit pius: contra uersus consistentiã: & apertum intellectum.

Elatiam.

Dentifran gibula

Ne enim excussit ex malis meis. i. excutiat dentes mihi ex malis. ut faxit pro faciat nõ excussit pro excusserit ut pius exponit. neq; absq; ex præpositiõe: necessitate metri.

Nucifrangibula.

Integumentum.

Dem meo sodali. addendum est meo. ex ueteribus codicibus: & metri necessitate. nã aliter uersus claudus esset. qđ pius quidem non uidit.

Etulans. ptervo: iracūdo animo: indomito incogitato:
Sine modo: & modestia sū: sine bono iure: atq; honore:
Incredibilis: ipos animi: inamabilis. inlepidus: uiuo:
Male uolente genio natus. postremo id mihi est quod uolo esse.
Ego aliis credibile hoc? nequior nemo. neq; indignior est
Quoi dii benefaciant: neq; quē hō quisq; aut amet: aut adeat.
Inimicos q̄ amicos æquū ē me habere: malos q̄ bonos: magis me
Iuuare: oībus probris quæ improbis uiris digna sunt: dignior est
Nullus homo: qui patri reddidi omne aurū amens qđ mihi fuit
Præ māib⁹. ne ego sū hō miser? pdidi me: atq; opā chrysali. P. nūc
Consolandus mihi hic ē. ibo ad eū. mnesiloche quid fit?
Mn. Perii. Pi. di melius faciant. Mn. perii. Pi. nō taces insipiens?
Mn. Taceam? Pi. sanus satis nō es. Mn. perii. multa mala mihi nunc
In pectore acria atq; acerba eueniunt. crimini me
Habuisse tuam fidem imerito tibi iratus fui. Pi. eia
Bonū habe animū. Mn. uñ habeā mortuus pluris pci ē q̄ ego sū.
Pi. Militis parasitus uenerat mō aug; petere hinc. eum ego
Meis dictis malis. his foribus repuli. reieci hominem.
Mn. Q uid id mihi prodest? qd faciā: nihil hēo miser. & ille qdē hanc
Abducet scio. Pi. si mihi nō est: nō polliceor. Mn. scio. dares:
Noui. sed nisi ames: nō tibi habeā fidem tantā. nunc agitas
Sat tute tuarū rerū. ego ne opem mihi ferre putem posse
Inopem te? Pi. tace mō. deus secūdus respiciet nos aliquis.
Mn. Nugæ. Pi. mane? Mn. qd ē? Pi. chrysalū tuā copiā eccā uideo.

Chrysalus Seruus. Mnesilochus. Pistoclerus adolescēs. vii

Vnc hoīe ȝ decet auro expēdi. huic statuā statui ex auro
Nā duplex hodie facinus feci: duplicibus spoliis
Affectus sū. her; maiorē meū: hodie lusi lepide:
Vt ludificatus est: ut ego hodie callidum senem
Callidis dolis cōpuli & perpuli: mihi omnia ut crederet.
Nunc amanti hero filio senis: qui cum bibo edo: & amo:
Regias copias aureasq; obtuli: ut domo sumeret neu foris
Quæreret. nō mihi placent isti parmenones: syri
Q ui duas: aut tres minas auferunt heris: nequius nihil est
Quā egens consilii seruus. nisi habet pectus multipotens
Et ubicunq; usus fiet: pectore expromat. nullus frugi
Esse potest hō: nisi bene: & malefacere tenet. improbus
Cum improbis sit. harpaga furibus furetur: qđ queat.
Versipellem: frugi: conuenit esse hominem pectus cui sapit.
Bonus sit bonis. malis malus. utcūq; res sit: ita animum
Habeat. sed lubet scire quātū aug; herus sibi dempsit. & qd suo
Reddidit patri. si frugi est herculem fecit ex patre.
Decumam ei dedit. sibi nouē abstulit. sed quē quæro optime.

Nequior.

Digna sūt. ex cod. antiquis.

Acria.

Consili egē te seruo ne quius nihil

Frugi homo qs sit.

Harpaga.

Sapiēs qualis esse debet.

Versipellis.

Herculi decima dabatur.

Obuiam ecce mihi est.nũ qui nũmi exciderũt here tibi:
Q d' sic terram obtuere?quid uos mestos tam tristesq́
Esse conspicor?nõ placet:nec temere est.etiã quin mihi
Respondetis?quia malũ parũ?Mn.imo uero nimio minus
Chrysale.occidi.Ch.fortassis tu auri dempsisti parũ?
Quid igitur stulte?quoniam occasio ad eam tẽ fuit
Virtute mea parta:ut quãtũ uelles tantum sumeres:
Si hoc tu digitulis duobus sumebas primoribus:an
Nesciebas q̃ eiusmodi homini raro tẽpus se daret?
Mn. Erras.Ch.at quidem tute errasti quũ parũ imersisti ampliter.
Mn. Pol tu q̃ nũc me accuses magis:si magis rem noueris?
Ch. Occidi.iam animus istoc dicto plus præsagitur mali.
Mn. Perii.Ch.quid ita?Mn.quia patri omne cũ ramẽto reddidi.
Ch. Reddidisti?Mn.reddidi?Ch.oẽ ne?Mn.oẽ oppido.Ch.occisi su(mus
Qui in mentẽ uenit tibi.istuc facinus facere tã malũ?
Mn. Bacchidem atq; hunc suspicabar propter crimen chrysale
Me male cõsuluisse.ob eã rẽ omne aurũ iratus reddidi
Meo patri.Ch.quid ubi reddebas aurũ.dixisti patri.
Mn. Me id aurũ accæpisse extẽplo ab hospite archidemide.
Ch. Hem istoc dicto dedisti hodie incruciatum chrysalum:
Nam ubi me aspiciet:ad carnificem rapiet continuo senex.
Mn. Ego patrem exoraui.Ch.nẽpe ergo hoc ut faceret:qd' loquor?
Mn. Immo tibi ne noceat neu qd ob eam rem succenseat
Atq; ægre impetraui:nũc hoc tibi curandũ est chrysale?
Ch. Quid uis curẽ?Mn.ut ad senẽ etiã alterã facias uiã compara
Fabricare.finge.quod lubet cõglutina.ut senem
Hodie doctũ docte fallas:aurũq; ut auferas?
Ch. Vix uidetur fieri posse.Mn.perge hac.facile hæc feceris?
Ch. Qua malũ facile?quẽ mendacii præhendit manifesto modo
Quẽ si orem ut mihi nihil credat:id non ausit credere?
Mn. Immo si audias quæ dicta dixit me aduersum tibi.
Ch. Quid dixit.Mn.si tu illũ solem.sibi solem esse dixeris
Se illũ lunam credere esse:& noctem qui nunc est dies.
Ch. Emũgam hercle hominem probe hodie:ne id neq̃ dixerit.
Mn. Nũc qd nos uis facere?Ch.eni nihil est nisi ut ames:impero:
Ceterũ quantũlibet me poscitote aurũ ego dabo
Quid mihi refert chrysalo esse nomen:nisi factis probo:
Sed nunc quãtulũ usust auri tibi mnesilochẽ?dic mihi.
Mn. Militi nũmis ducentis iam usus est pro bacchide.
Ch. Ego dabo.Mn.tum nobis opus ẽ sũptu.Ch. ah. placide uolo
Vnũ quodq; agamus.hoc ubi egero:tũ istuc agam
De ducentis nũmis primũ intendam balistam in senem
Et balista si peruortam turrim & ꝓpugnacula.

Tã tristesq́.ex codicibus antiqs.

Ampliter.

Præsagitur p̃ sagit Non. Hũc locum adducens.

Vbi me aspiciet. ex cod. antiqs & sniæ necessitate.

Mihi eẽ nomen chrysalo.

Balista.

Capso. Recta porta inuadam extẽplo in oppidũ antiquũ & uetus
Si id capso:gerito te amicis nostris aurũ corbibus.
Corbibus ex antiquis codicibus. Pi. Si cui aius (pat:apud te est animus noster chrysale.
Ch. Nunc tu abi intro pistoclere ad bacchidem:atq; effer cito.
Linum. Pi. Quid?Ch.stilũ ceram & tabellas & linũ.Pi.iam faxo hic erũt?
Mn. Quid nũc es facturus?id mihi dice.Ch.coctum prandium.
Eatis ex fniæ necessitate non cutis. Vos duo eatis.atq; amica tua erit tecum tertia?
Mn. Sicut dicis Ch.pistoclero nulla amica est?Mn.immo adest.
Alterã ille amat sororem.ego alterã:ambas bacchides?
Ch. Quid tu loqueris?Mn.hoc ut futuri sumus.Ch.ubi biclinĩu est
Vobis stratũ?Mn.cur id exquæris?Ch.res si ita est dici uolo
Nescis quid ego acturus sim.neq; facinus quãtũ exordiar.
Mn. Cedo manũ ac subsequere propius me ad fores.intro inspice.
Ch. Euax bellus:atq; ut esse maxime optabam locus.
Pi. Quæ imperauisti.imperatũ bene bonis factum illico est.
Ch. Quid parasti?Pi.que parare tu mihi iussisti omnia.
Ch. Cape stilum ꝓpere:& tabellas tu has tibi.Mn.quid postea?
Ch. Quod iubeo scribito istic.nã propterea uolo scribere:
Vt pater cognoscat litteras quando legat.scribe.
Mn. Quid scribam?Ch.scribe salutem tuo patri uerbis tuis.
Pi. Quid si potius morbum & mortẽ scribat?id erit rectius.
Mn. Ne interturba.imperatũ iam in cera est:Ch. dic quẽadmodũ?
Mn. Mnesilochus salutem dicit suo patri.Ch.adscribe hoc cito
Chrysalus mihi usq;quaq; loquitur nec recte pater:
Quia tibi reddidi aurũ:& quia nõ te fraudauerim.
Pi. Mane dũ scribit.Ch celerẽ esse oportet amatoris manũ.
Pi. Atq; idem hercle ad perdũdũ est magis:q̃ ad scribendũ citus.
Mn. Loq̃re hoc scriptũ ẽ!Ch.nũc pater mi ꝓin tu ab eo ut caueas tibi
Sycophantias. Is sycophãtias componit:aurum ut abs te auferat
Et profecto se ablaturum dixit:plane adscribito.
Mn. Dic modo.Ch.atq; id pollicetur se daturũ aurum mihi:
Comedim Qď dem scortis:quodq; in lustris comedim:& cõgregẽ pater.
Sed mi pater ne tibi hodie uerba det quæso caue.
Mn. Loq̃re porro.Ch.adscribe dũ.Mn.etiã loq̃re dũ id scribã modo.
Ch. Sed pater qď promisisti mihi id te quæso ut memineris:
Ne illũ uerberes.uerũ apud te uinctum asseruato domi.
Cedo tu cerã ac linũ actutũ age obliga.obsigna cito.
Mn. Obsecro quid istis ad istũc usus est cõscriptis modum:
Vt tibi ne quid credat:atq; ut uinctũ te adseruet domi?
Ch. Quia mihi lubet.potin ut cures te:atq; ne parcas mihi?
Mea fiducia opus conduxi & meo periculo
Rem gero.Mn.æquũ dicis.Ch.cedo mihi tabellas.Mn.accipe.
Ch. Animaduortite:mnesiloche & tu pistoclere iam facite

In biclinio cum amica ſua uterq; accubitum eatis. — Biclinio.
I ta negocium eſt.atq; ibi in lectis ſtratus potetis cito.
Pi. Nunqd aliud uis?Ch.hoc atq; etiam ubi erit accubitũ ſemel:
Ne quoq̄ exurgatis:donec a me erit ſignum datum.
Pi. O imperatorem probum.iam bis bibiſſe oportuit.
Mn. Fugiamus.Ch.ueſtrum curate officium.ego efficiam meum.

Chryſalus.

Nſanum magnũ molior negocium. vi — Inſanum. Molior. Emoliriet
Metuoq; ut hodie ne poſſim emolirier.
Sed nunc truculento mihi atq; ſæuo uſus ſene eſt? — Sycophantiæ.
Nam non conducit huic ſycophantiæ ſenem
Tranquillum eſſe mihi:quippe ubi me aſpexerit: — Frictum cicer.
Ego uerſabo illum hodie:ſi uiuo probe.
Tam frictum ego illum reddam q̄ frictum eſt cicer.
Adambulabo ad oſtium:ut quando exeat:
Extemplo aduenienti tabellas dem in manu?

Nicobolus. Chryſalus.

Ni. N Imio illęc res eſt magnæ diuidiæ mihi. vi — Magnæ. ex cod anti quis:& ſen tentiæ con cinnitate & non mane: ut legit Pius.
Subterfugiſſe ſic mihi hodie chryſalum?
Ch. Saluus ſum iratus eſt ſenex.nunc eſt mihi
Adeundi ad hominem tẽpus?Ni.qs hic loquitur prope?
Atq; hic quidem opinor chryſalus eſt.Ch.acceſſero.
Ni. Bone ſerue ſalue.quid fit?q̄ mox nauigo
In ephesum:ut aurum repetã ab theotimo domum?
Taces?per omnes deos adiuro.ut ni meum
Gnatum tam amem:atq; ei facta cupiã:quæ is uelit:
Vt tua iam uirgis latera lacerentur probe:
Ferratuſq; in piſtrino ætatem conteras. — Ferratus.
Omnia reſciui ſcelera ex mneſilocho tua.
Ch. Men criminatus eſt?optime eſt.ego ſum malus.
Ego ſum ſacer.ſceleſtus.ſpectate modo.ego
Verbum faciam?Ni.etiam minitare carnifex?
Ch. Noſces tu illum actutum qualis ſit & ubi ſit
Nunc haſce tabellas ferre me iuſſit tibi.
Orabat.quod iſtic eſt ſcriptum fieret.Ni.cedo.
Ch. Sed noſce ſignum.Ni.noui.ubi ipſe eſt?Ch.neſcio.
Nihil iam me oportet ſcire.oblitus ſum omnia. — Oblitus ſũ omnia.
Scio me eſſe ſeruum.neſcio etiam id quod ſcio.
Nunc ab traſenna hic turdus lumbricum petit. — Traſenna Turdus lũbricũ petit.
Pendebit hodie pulchre.ita intendi tenus. — Tenus.pro laqueo.
Ni. Mane parumper:dum iam ad te exeo chryſale.
Ch. Vt uerba mihi dat?ut neſcio quam rem gerat?
Seruos arceſſit intus qui me uinciant.

Bene nauis agitatur.pulchre hæc confertur ratis.
Sed conticiſcam.nam audio aperiri fores.

Nicobolus.Chryſalus.

Illius artame. ita ſcribendus cenſemus metri neceſſitate & ſẽtentiæ cõcinnitate: ut ſit ſenſus. O artame. cõſtringe tu illius epidici actutum manus & uerba ſunt ab irato ſene prolata. Eſt autẽ artamus nomen ſerui euocati a Nicobolo una cũ aliis ſeruis ad uinciendũ epidicũ: q artamus & ſeruus & coquus erat pitiã fortaſſis meliorẽ habens uĩciẽdi q̃ ceteri ſerui. Siquidẽ αρταμοσ apud græcos ſignificans coquũ ut in eo uẽſu iambico η γαρ βεβηκε χειρασ αρταμοσ φυγων. de quo eſt tymologicus magnus mẽtionẽ facit.

Ni. Onſtringe tu illius artame actutũ manus. vi
Ch. Quid feci? Ni.impinge pugnum.ſi mutiueris.
Q uid hæ loquuntur litteræ? Ch.quid me rogas?
V t ab illo accæpi:ad te obſignatas adtuli?
Ni. Eo tu loquitatus ne es gnato meo male

Logtatus.

Per ſermonem:quia mihi id aurum reddidit?
Et te dixiſti id aurum ablaturum tamen
Per ſycophantiam? Ch.ego ne iſtuc dixi unq̃? Ni.ita.
Ch. Q uis homo eſt qui dicat me dixiſſe iſtuc? Ni.tace
Nullus homo dicit.hæ tabellæ te arguunt.
Q uas tu attuliſti.hæ te uinciri iubent? Ch.aha
Bellerophontem iam tuus me fecit filius?

Bellerophõtem.

Egomet tabellas detuli:ut uincirer? ſine.
Ni. Propterea hoc facio:ut ſuadeas gnato meo:
V t pergræcetur tecum ter uenefice.

Pergræcetur.

Ch. O ſtulte ſtulte neſcis nunc uenire te.

Venire.ex cod. antiqs & neceſſitate ṽſus.

Atq; in eo ipſo adſtas lapide ubi præco prædicat?

Præco in lapide.

Ni. Reſponde quis me uendit. Ch.quem di diligunt:
Adoleſcens moritur dum ualet.ſentit.ſapit.
Hunc ſi ullus deus amaret plus annis decem:
Plus iam uiginti mortuum eſſe oportuit.
Terræ odium inambulat & is iam nihil ſapit.
Nec ſentit.tanti eſt:quanti eſt fungus putidus.

Putidus fũgus.

Ni. Tun terræ me odium eſſe autumas? abducite
Hunc intro:atq; aſtringite ad colũnam fortiter.
Nunq̃ auferes hinc aurum. Ch.atqui ultro iam dabis.
Ni. Dabo? Ch.atq; orabis me quidem ultro ut auferam:
Q uũ illum reſiſces criminatorem meum
Q uanto in periculo:& quanta in pernicie ſiet.
Tum libertatem chryſalo largibere
Ego adeo nunq̃ accipiam. Ni.dic ſcelerum caput:
Dic quo in periclo eſt meus mneſilochus filius.
Ch. Seq̃re hac me. Ni.quo gentiũ? Ch.tre unos paſſus. Ni.uel decẽ.

Forẽ hanc.

Ch. Agedum tu arthamõ hanc forem pauxillulum
Aperi placide: ne crepita:faxo iam ſcies
Sat eſt.accede huc tu.uiden conuiuium?
Ni. Video.ex aduorſum piſtoclerum & bacchidem.
Ch. Qui ſunt in lecto illo altero? Ni.interii miſer.
Ch. Nouiſti ne hominem? Ni.noui. Ch.dic ſodes mihi
Bellan uidetur ſpecie mulier? Ni.admodum.

Ch. Quid illam meretricem ne esse censes? Ni. quippe ni.
Ch. Frustra es. Ni. quis igitur obsecro est? Ch. inueneris — Frustra es.
Ex me quidem hodie nunquã fies certior.

Cleomachus. Nicobolus. Chrysalus.

Cl. Meam ne hic mnesilochus nicoboli filius — vi
Per uim ut retineat mulierem? quæ hæc factio est?
Ni. Quis illic est? Ch. per tempus hic uenit miles.
Cle. Non me arbitratur militem: sed mulierem.
Qui me meosq; non queam defendere:
Nam neq; bellona mihi unq̃: neq; mars creduat:
Ni illum exanimalem faxo: si conuenero. — Exanimalẽ faxo.
Ni ue exhæredem fecero uitæ suæ. — Exheredẽ uitæ suæ.
Ni. Chrysale quis ille est qui minatur filio?
Ch. Vir hic est illius mulieris: qua cum accubat.
Ni. Quid uir? Ch. uir inq̃? Ni. nupta ne est illa obsecro?
Ch. Scies haud multo post. Ni. oppido interiĩ miser.
Ch. Quid nunc scelestus tibi uidetur chrysalus:
Age nunc. uincito me. auscultato filio
Dixin tibi illum inuenturum te qualis siet?
Ni. Quid nunc faciam? Ch. iube sis me exolui cito.
Nam ni exoluor ego iam manifesto hominem opprimet.
Cle. Nihil est lucri quod me hodie facere mauelim
Quã illum cubantem cum illa opprimere: ambo ut necẽ. — Ambo pro ambos.
Ch. Audin quæ loquitur: quin tu me exolui iubes?
Ni. Exoluite istum perii pertimui miser.
Cle. Tum illam quæ corpus publicat uulgo suum — Publicat corpus suũ
Faxo: se haud dicat nactam quem derideat.
Ch. Pacisci cum illo paulula pecunia
Potes. Ni. paciscere ergo obsecro quid tibi lubet
Dum ne manifesto hominem opprimat: ne ue enecet.
Cle. Nunc nisi ducenti philippi reddun tur mihi:
Iam illorum ego animã amborum exorbabo oppido. — Exorbabo.
Ni. Hem illoc paciscere si potes. perge obsecro
Paciscere quiduis. Ch. ibo & faciam sedulo
Quid clamas? Cle. ubi herus tuus est? Ch. nusq̃ nescio:
Vis tibi ducentos nũmos iam promittier:
Vt ne clamorem hic facias: nec conuitium? — Conuitiũ.
Cle. Nihil est qđ malim. Ch. atq; ut tibi mala multa ingeram?
Cle. Tuo arbitratu. Ni. ut sublanditur carnifex.
Ch. Pater hic mnesilochi est. sequere is promittet tibi
Tu aurum rogato. cæterum uerbum sat est.
Ni. Quid fit? Ch. ducentis philippeis rem pepigi. Ni. uah.
Salus: mea seruasti me. quãmox dico dabo.

Ch. Roga hunc tu.tu promitte huic.Ni.promitto.Ch.roga.
Cle. Ducentos nũmos aureos philippos probos
Dabin?Ch.dabuntur inq̃:responde.Ni.dabo.
Ch. Quid nunc impure:nunquid debetur tibi?
Quid illi molestus:quia illum morte territas?
Et ego te & ille mactamus infortunio:
Vrbina uet uina. Si tibi est machæra & nobis ueruina est domi
Qua quidem te faciam si tu me irritaueris
Nænia so-ricina. Confessiorem soricina nænia.
Confessior Iam dudum hercle equidem sentio:suspicio quæ
Te sollicitet:eum esse cum illa muliere?
Cle. Immo est quoq;.Ch.ita me iuppiter iuno.ceres
Minerua.latona.spes.ops.uirtus.uenus
Polluces. Castor polluces.mars.mercurius.hercules.
Summanus.sol.saturnus.diiq; omnes ament
Vt ille cum illa.neq; cubat.neq; ambulat.
Neq; osculatur.neq; illud quod dici solet.
Ni. Vt iurat.seruat me ille suis periuriis.
Cle. Vbi nunc mnesilochus ergo?Ch.rus misit pater:
Illa autem in arcem abiuit ædem uisere
Mineruæ.nunc aperta est.i uise:est ne ibi.
Cle. Abeo ad forum igitur.Ch.uel tu hercle in malã crucem.
Cle. Hodie exigam aurum hoc?Ch.exige:ac suspende te:
Ne supplicare censeas homo nihili.
Ille est amotus:sine me per te here obsecro
Deos immortalis:ire huc intro ad filium.
Ni. Quid eo introibis?Ch.ut eum dictis plurimis
Castigem:cum hæc facta sic adhunc faciat modum.
Ni. Immo oro chrysale ut facias.& te obsecro:
Parsis. Caue parsis in eum dicere.Ch.etiam me mones?
Satin est.si plura ex me audiet hodie mala:
Quã audiuit unq̃ clinia ex demetrio?
Ni. Lippi illi oculi sunt.seruus est simillimus:
Si non est:nolis esse.neq; desideres.
Si est abstinere:quin attingas non queas.
Forte for-tuna. Nam ni illic hodie forte fortuna hic foret:
Miles mnesilochum cum uxore opprimeret sua:
Atq; obtruncaret mœchum manifestarium
Nunc quasi ducentis philippis emi filium:
Quos dare promisi militi:quos non dabo
Temere:priusq̃ filium conuenero:
Nunq̃ ædepol quicq̃ temere credam chrysalo.
Verum libet etiam has perlegere denuo:

Aequum ẽ tabellis consignatis credere.

Chrysalus. Nicobolus· viii

Tridæ duo fratres dicuntur fecisse facinus maximũ:
Quum priami patriã pergamũ diuina mœnitũ manu
Armis:equis:exercitu:atq; eximiis bellatoribus
Cum mille numero nauium decumo anno post subegerunt
Non pelides tormento fuit.prout ego herum expugnabo meũ
Sine classe.sineq; exercitu:& sine tanto numero militum.
Cæpi expugnaui amanti herili filio aurum ab suo patre.
Nunc prius huc q̃ senex uenit.libet lamentari dum exeat.
O troia.o patria o pergamum.o priame nunc periisti senex.
Qui misere male mulctabere quadringentis philippis aureis.
Nam ego has tabellas obsignatas consignatas.quas fero
Non sunt tabellæ:sed equus quem misere achiui ligneum.
Epeus ẽ pistoclerus.ab eo hæc sunt. mnesilochus sinonst
Relictus.ille non in busto achilli:sed lecto accubat
Bachidem habet secũ.ille olim ut habuit ignem:qui signũ daret
Hunc ipsum exurit.ego sum ulysses cuius consilio hæc gerunt
Tũ quæ sunt hic descriptæ litteræ hoc in equo ii sunt milites
Armati atq; animati.probe ita res successit:meliusq; adhuc
Atq; hic equus non in arcem:uerũ in arcam faciet impetum
Excidium:exitium:ex latebra fiet hic equus hodie auro senis
Nostro seni huic stolido ei profecto nomen facio ego ilio
Miles menelaus.ego agamẽnon idem ulysses laertius
Mnesilochus alexander:qui erit exitium tei patriæ suæ.
Is helenam abduxit:cuius causa nunc facio obsidium ilio.
Nam illic audiui ulyssem ut ego sum fuisse:& audacẽ:& malũ.
Dolis ego deprænsus sum ille mendicãs pene inuentus interiit:
Dũ sibi exquirit fata illorũ.adsimiliter mihi hodie obtigit.
Vinctus sum.sed dolis me exemi.item se ille seruauit dolis.
Ilio tria audiui fuisse fata quæ illi exitio forent:
Ex arce signum si periisset.alterũ etiam est mors troili.
Tertiũ:quũ portæ scææ limen superum scinderetur:est.
Paria item tria tribus eis sunt nunc fata nostra huic ilio.
Nam dudum primo ut dixeram nostro seni mendacium
Et de hospite & de auro & de lẽbo:ibi signum exarce iã abstuli.
Iam duo testabant fata:tũ nec magis id cæperam oppidum.
Post ubi tabellas ad senem detuli:ibi occidi troilum.
Quũ censuit mnesilochũ cum uxore esse dudum militis:
Ibi me iniũxit solui.atq; id periclũ adsimulo:ulyssem ut ꝓdicãt:
Cognitũ ab helena esse ꝓditũ hecubæ.sed ut & olim ille se ab ea
Blandiciis exemit & ei persuasit ut se amitteret:

Pergamũ
Mœnitum
Mille naues.

Equus troianus.
Epeus
Sinonst

Nomen ei facio ilio.

Vlysses mẽdicans inuentus
Adsimilis.

Ilio tria fata exitio fuisse.

Vlysses cognitus ab helena.

Itē ego dolis me illo expuli e periculo: & decæpi senem.
Post hæc cū magnifico milite qui uerbis urbes inermis capit
Cōserui pugnā seni. Conflixi.atq; hominē reppuli:dein pugnam conserui seni:
Eum ego adeo mendacio uno deuici.uno ictu extemplo
Cæpi spolia.is ducentos nūc nūmos philippos militi
Q uos promisit dabit:alteris etiam ducentis usus est:
Q ui dispensentur ilio capto.ut triū phent milites.
Sed priamus hic multo illi præstat.non quinquaginta modo:
Q uadringentos filios habet:atq; equidē oīs lectos sine ꝓbro.
Q uos ego hodie omnes contrūcabo duobus solis ictibus
Comitialē senem. Nunc priamo nostro.si quis ē emptor:comicialem senem
Vēdā ego uenalē quē habeo extēplo ubi oppidū expugnauero.
Sed priamū astantē.eccū ante portā uideo.adibo atq; alloquar.
Ni. Cuia nā uox ꝓpe me sonat?Ch.o nicobule. Ni.qd fit chrysale?
Quid qd te misi?ecqd nā egisti?Ch.rogas?ꝯgredere nūc.Ni.gra
Ch. Optimus sū orator ad lachrymas coegi hoīem castigādo (dior.
Maleq; dictis:q̄ quidē quiui cōminisci.Ni.qd ille ait?Ch.uerbū
Nullū fecit.lachrymans tacitus auscultabat:quæ ego loq̄bar.
Tacitus conscripsit tabellas.obsignatas tibi me iussit dare
Sed metuo ne idem cantent quod priores.nosce signum eius?
Ni. Noui.libet perlegere has.Ch.perlege.nūc superū limē scindit
Nūc exitiū adest ilio.turbat equus lapides ligneus. (Ni.uolo
Ni. Chrysale ades:dū has ego pellego.Ch.qd me tibi adesse opꝰ ē?
Q d iubeo facias:ut scias q̄ hic scripta scient.Ch.nihil moror
Neq; scire uolo.Ni.tū ades.Ch.qd opꝰ ē?Ni.taceas.& qd iubeo
Facias.Ch.adero.Ni.heu lrās minutas.Ch.qui qdē uideat parū:
Verū qui satis uideat: grandes satis sunt.Ni.aium aduorte igit.
Ch. Nolo inq̄.Ni.at uolo iq̄?Ch.qd opꝰ ē?Ni.at.n.id qd te iubeo fa
Ch. Iustum est:tuus tibi seruus tuo arbitratu seruiat. (cias.
Ni. Hoc age sis iā nunc?Ch.ubi lubet recita auriū opam tibi dabo.
Hypmeter vsus Ni. Ceræ quidē haud parsit:neq; stilo.sed quicqd ē:ꝑlegere ē certū.
Vitalis O pater ducentos philippos quæso chrysalo ví
Da si esse saluum uis me aut uitalem tibi.
Ch. Malum quidem hercle magnū tibi dico.Ni.quid est?
Ch. Non prius salutem scripsit. Ni.nusq̄ sentio.
Ch. Non dabis:si sapies uerum si das maxume
Gerulum. Næ ille alium gerulum quærat si sapiet sibi
Nam ego non laturus sum:si iubeas maxume.
Noxia. Sat sic suspectus sum:cum carco noxia.
Ni. Ausculta porro dum hoc quod scriptum est perlego.
Ch. Inde a principio iam impudens epistola est.
Ni. Pudet prodire me ad te in conspectum pater
Tantum flagitium te scire audiui meum

Quod cum peregrini cubui uxore militis.
Pol haud derides.nam ducentis aureis
Philippis redemi uitam ex flagitio tuam.
Ch. Nihil ē illorum quin ego illi dixerim.
Ni. Stulte fecisse fateor:sed quæso pater
Ne me in stulticia si deliqui deseras.
Ego animo cupido:atq; oculis indomitis fui.
Persuasum ē facere:cuius nunc me facti pudet
Te prius cauisse ergo:q̄ pudere æquum fuit.
Ch. Eadem istæc uerba dudum illi dixi omnia.
Ni. Quæso ut sat habeas:id pater quod chrysalus
Obiurgauit me plurimis uerbis malis
Et me meliorem fecit præceptis suis:
Vt ei te habere gratiam æquum sit bonam.
Ch. Est ne istuc istic scriptū?Ni.hem specta.tum scies.
Ch. Vt qui deliquit supplex ē ultro omnibus.
Ni. Nunc si me fas ē obsecrare abs te pater
Da mihi ducentos nūmos philippos te obsecro.
Ch. Ne unum quidem hercle si sapis.Ni. sine perlegam.
Ego iusiurandum uerbis conceptis dedi
Daturum id me hodie mulieri ante uesperum
Priusq̄ a me abiret.nunc ne periurem pater
Cura atq; abduce me hinc ab hac quantū potes:
Quā propter tantū dāni feci & flagitii.
Caue tibi ducenti nūmi diuitiæ fuant
Sexcenta tanta reddam si uiuo tibi
Vale atq; hæc cura.quid nunc censes chrysale?
Ch. Nihil ego tibi consilii hodie quicq̄ dabo
Neq; ego haud cōmittam ut si quid peccatū fiet
Fecisse dicas de mea sententia.
Verū ut ego opinor:si ego in istoc siem loco
Dem potius aurum q̄ illū corrūpi sinam
Duæ conditiones sunt.utrā tu accipias uide.
Vel ut aurum perdas:uel ut amator periuret
Ego neq; te iubeo:neq; ueto:neq; suadeo.
Ni. Miseret me illius?Ch.tuus est non mirum facis
Si plus perdūdum sit:perisse suauius est:
Quā illud flagitium uolgo dispalescere.
Ni. Næ ille edepol ephesi multo mauellem foret
Dum saluus esset:q̄ reuenisset domum.
Quid ego istic:quod perdūdum est properem perdere.
Binos ducentos philippos iam intus efferam

Qui deliqt supplex ē ultro omnibus.

Vesperum.

Sexcenta tanta reddam.ita scribi debet ex codicibus antiqs: & recta grāmaticæ lege non sexcenta tantum.ut Pius interpres mutidus legit.& huic simile ē illud in pseudolo.quasi mihi non sexcenta tanta soleās credier.

Dispalesce re.

Intus de lo co.

Et militi quos dudum promisi miser
Et istos.mane istic iam exeo ad te chrysale.
Ch. Fit uasta troia.scindunt proceres pergamum:
Sciui ego iádudum:fore me exitium pergamo.
Aedepol qui me esse dicat cruciatu malo
Dignum:næ ego cum illo pignus haud ausim dare:
Turbellas. Tantas turbellas facio:sed crepuit foris.
Foris. Effertur præda ex troia.taceam nunc iam.
Ni. Cape hoc tibi aurum chrysale.i fer filio
Soluá militem. Ego ad forum aũt hinc ibo.ut soluam militem.
Ch. Nõ equidem accipiam.proin tu quæras qui ferat.
Nolo ego mihi credi.Ni.cape uero.odiose facis.
Ch. Non equidem capiam.Ni.at quæso.Ch.dico ut res se habet.
Ni. Morare?Ch.nolo inq̃ aurum concredi mihi.
Ni. Ohe odiose facis.Ch.cedo si necesse id est.
Ni. Cura hoc ad uos iam ego a foro reuenero.
Ch. Curatum est.te esse senem omniũ miserrimum
Hoc est incœpta efficere pulchre:ueluti mihi
Euenit:ut ouans præda onustus incederem:
Salute nostra:atq; urbe capta.per dolum
Domum reduco integrum omnem hunc exercitum.
Sed spectatores uos nunc ne miremini:
Q ꝺ̓ non triũpho.peruulgatum nihil moror
Verũtamen accipientur mulso milites.
Quæstori præda de ferebatur Nunc hanc prædam omnem hinc ad quæstorem defferam.

Nicobolus. viii

Vã magis i pectore meo fouco quas meus fili⁹ turbas
Turbet:quã se ad uitã:& quos ad amores ꝑcipitẽ isci(tiis
Capessat:magis curæ ẽ.magisq; ego ad formido.ne is ꝑcat:
Neu corrũpatur.scio.fui ego illa ætate.& feci illa omnia
Placitant. Sed more modesto.neq; placitant mores:quibus uideo uolgo
Gnatis esse parentes.duxi.habui scortum.potaui.dedi.
Donaui.& enim id raro.sed ego dare me ludum meo nato
Institui:ut obsequi aio ac dando sumere possit.æquũ puto:
Sed nimium nolo desidiæ ei dare ludum.nunc mnesilochum:
Quod mãdaui uiso.ecquid eũ ad uirtutẽ:aut ad frugẽ ꝑa sua
Compulerit:sicut eũ conuenit.scio fecisse.eo ingenio est.

Nicobolus.Philoxenes. viii

Vicũq; ubi ubi sunt:q fuere:quiq; futuri sũt post hac:
Stulti:stolidi: fatui:fungi: bardi:buccones:blenni: ego
Longe ante eo stulticia & moribus indoctis.perii.pudet.
Hoccine ætatis ludũ his factũ esse indigne?q̃ magis id repeto:

Tam magis uror:meus quem filius turbauit. perditus
Atq; etiam eradicatus sum.oibus exéplis crucior. omnia
Me mala consectantur.oibus exitiis interii chrysalus
Me hodie lacerauit.chrysalus me miserū spoliauit.is me scelus
Auro usq; adtondit doctis indoctū dolis:ut ei libitum ē
Ita miles memorat meretricē esse quā ille uxorem esse aiebat
Omniaq; ut quodq; actum ē:memorauit.eā sibi hunc annū totū
Conductā.reliquū auri id factum.qd' ego ei stultissimus homo
Permisissem.hochoc ē qd' pacescit.hoc demū ē qd' percrucior Petacescit.
Me hoc ætatis ludificari.imo ædepol sic ludos factum
Cano capite.atq; alba barba:sic miserum me auro esse emūctum
Perii hoc seruū meū nō nauci facere esse ausum. atq; ego si alibi Nauci facere.
Plus pdiderim:minus ægre habeā.minusq; id mihi dano ducā.
Ph. Certo hic ppe me mihi nescio quis loqui uisus ē. sed quē uideo
Hic quidē pater mnesilochi ē.Ni.euge sociū erūnæ & mei mali
Video.salue.Ph.& tu.uñ agis?Ni.unde hō miser:atq; infortuna-
Pol ego ubi sū eē ibi miseῃ hoiem dcet atq; isortūatū. (tꝰ.Ph.at
Ni. Igitur pari fortuna ætate ut sumus:utimur.Ph.sic ē.sed tu
Quid tibi ē?Ni.pol mihi par idē qd ē tibi.Ph.nūquid nā ad filiū
Hæc ægritudo attinet?Ni.admodū.Ph.idē mihi morbus in pe-
ctore ē.Ni.at mihi bi
Chrysalus optimus hō pdidit filiū:meatq; rē oēm meā.Ph.qd ti
Ex filio nam obsecro ægre ē.Ni.scies.is periit cum tuo
Atq; ābo una:nā amicas æque hñt.Ph.q scis?Ni.uidi.Ph.hei mi
Disperii.Ni.qd dubitamus pultare atq; euocare ābas foras. (hi.
Ph. Haud moror.Ni.heus bachis iube sis actutū aperiri hoc ostium
Nisi mauelis fores & postes comminui securibus.

Bacchis.Nicobolus.Bacchis Philoxenes. vii

Quis sonitu tumultuanti noiat me: atq; pultat fores?
Ni. Ego atq; hic.Ba.qd hoc ē negocii.nam amabo quis has huc ouis
Adegit?Ni.ouis nos uocāt pessumæ.Ba.pastor haῃ dormit:cū-
Sic a pecu balitantes.Ba.& pol nitēt. haud sordidæ (he eunt Pecu.
Videntur ambæ.Ba.at tonsæ hæ quidē ambæ a nobis usq; sunt. Balitantes
Ni. Vt uidentur deridere nos?Ph.sine usque arbitratu suo.
Ba. Rerin ter in anno tu has tonsitari?Ba.pol hodie altera
Iam bis detonsa certo est.Ba.uetulæ sunt thymianæ.at bonas Thymianæ
Fuisse credo.uiden limulis ut obsecro intuentur?Ba.ecastor sine Limulis
Omni arbitror malitia esse.Ph.merito hoc nobis sit qui quidem
Huc uenerimus.Ba.cogāt itro qdē.Ba.haud scio qd eo opus sit
Quæ nec lacte:nec lanam ullam hñt.sic sines astent. exoluere Lacte.
Quanti fuere:omnis fructus iam illis decidit.an non uides
Vt solæ libere crassentur.quin ætate eas iam

Pecu cætero.

Credo esse mutas.ne balant quidem quum a cætero pecu
Absunt.Ph.stultæ atq; male uidentur.
Ba. Reuertamur itro soror.Ba.abæ.Ni.manete.hæ oues uos uolũt.
Ba. Prodigiũ hoc quidem est.humana nos uoce appellant oues.
Ph. Hæ oues uobis malam rem magnam quũ debent dabunt.
Ba. Si quã debes:te condono tibi habe.nunq̃ abste petam
Sed quid est qua propter nobis uos malum minitamini?
Ph. Quia nostros agnos conclusos istic esse aiunt duos.
Ni. Et pter eos agnos meus ẽ istic clam mordax canis
Qui nisi nobis producũtur iãq; emittuntur foras
Arietes truces erimus.iamq; in uos incursabimus.
Ba. Soror est qđ te uolo secreto.Ba.eho amabo.Ni.quo illæ abeũt?
Ba. Senem illum ego tibi dedo ueteriorem soror
Lepide ut lenitum reddas:ego adhuc iratum adgrediar.
Ba. Possumus nos hos intro illicere huc?Ba.ego pensum meum.
Lepide accurabo.q̃q̃ odiosum est mortem amplexarier.
Ba. Facito ut facias.Ba.taceas.tu tuum facito.ego quod dixi
Haud mutabo.Ni.quid illęc illic in consilio duæ
Secretæ cõsultãt?Ph.qđ ais tu homo?Ni.qđ me uis?Ph.pudet
Me dicere quiddã.Ni.qđ ẽ.qđ pudeat?Ph.sed amico hoi tibi
Quod uolo credere certũ ẽ.nihil sum.Ni.istuc iãpridem scio
Sed quid nihil sis memora.Ph.tactus sum uehementer uisco
Cor stimulo foditur Ni.pol tibi multo æquius est coxendicem.
Sed quid istuc ẽ?& si iam ego ipse quid fiet prope
Scire puto me uerũ audire etiã ex te studeo.Ph.uiden hanc?
Ni. Video.Ph.haud mala ẽ mulier.Ni.pol uero ista mala.& tu nihili.
Ph. Quid mſta?ego amo.Ni.an amas.?Ph.necas me.Ni.tun hõ putide.
Amator istac fieri ætate audes?Ph.qui nõ? Ni.quia
Flagitium ẽ.Ph.quid opus uerbis est?ego meo filio
Non sum iratus.neq; te tuo ẽ æquum esse iratum. si amant
Sapienter faciunt.sequere.hac eunt.Ni.eccas tandem. probri
Perlecebræ:& persuastrices:quid nunc etiam redditis
Nobis & filios & seruum?an ego experior tecum
Vi maiore?Ph.abin hinc.nõ homo tu quidẽ es.qui isthoc pacto
Tam lepidam illepide appelles.Ba.senex optime quãtũ i terra ẽ
Sine hoc exorare me obsecro abste:ut istuc delictum
Desistas tantopere ire oppugnatum.Ni.nisi hinc abeas
Quãq̃ tu bella es:malum tibi magnũ dabo iam.Ba.patiar
Non metuo:ne quid doleat quod ferias. Ni.ut blandiloqua ẽ?
Hei mihi metuo.Ba.hic magis tranqllũ ẽ.i hac mecũ itro atq; ibi
Si quid uis filium concastigato.Ni.abin a me scelus?
Ba. Sine mea pietas exorem.Ni.exores tu me?Ba. ego quidem.

Debẽt.ex codicibus ãtiqs: sniæ & visus necessitate.& nõ ut Pius audent.

Veteriorẽ.

Visco.
Coxendicẽ

Putide ex codicibus antiquis.

Perlecebræ
Persuastrices.

Blandiloqua.

Ab hoc certe exorabo.Ph.imo ego te oro.ut me intro abducas.
Ba. Lepidũ te.Ph.at ſcin quo pacto me intro abducas?Ba.mecũ ut-
Ph. Omnia quæ cupio cõmemoras.Ba.uidi ego hoiem neq̃ (ſis?
Verum te neminem deteriorem.Ni.ita ſum.Ba.i hac.mecũ intro Deterior.
Vbi tibi ſit lepide uictibus uino atq; unguentis. (ptus.
Satis iã ſatis uos triſtes.Ph.cõuiuii me nihil pœnitet ut ſũ acce-
Ni. Quadringentis philippis filius me & chryſalus circũduxerũt.
Quẽ qdẽ ego ut nõ excruciẽ:alteꝝ tm̃ auri nõ mereã. Ba.qd tã- Alterũ tm̃.
dem ſi dimidium (ciet. Dimidium auri.
Auri redditur.i hac mecũ ĩtro atq; ut eis delicta ignoſcas.Ph. fa-
Ni. Etiam tu hõ nihili.Ph.qd' dii dant boni caue culpa amiſſis tua. Amiſſis p amittas.
Dimidiũ auri dat.accipias.poteſq;.& ſcortũ accũbas. Ni. egon Accumbas ſcortum.
Vbi filius corrũpatur meus ibi potem?Ba.potandũ eſt.
Ni. Age iã id:utut ẽ:& ſi ẽ dedecorũ patiar facere.inducã animũ.
Ego:quũ hæc cum illo accũbet:inſpectẽ?Ba.immo equidẽ æde-
pol tecũ accũbam
Te amabo.& te ãplexabor.Ni.caput prurit.perii.uix qdẽ negito. Prurit caput.
Ph. Nõ tibi uenit in mentẽ amabo ſi dũ uiuas tibi bene facias. Negito.
Iã pol id qdẽ eẽ haud perlonginquũ?neq; ſi hoc hodie amiſeris
Poſt i morte id euẽtuꝝ eẽ unq̃?Ni.qd ago?Ph.qd agas:ẽt rogas?
Ni. Libet & metuo.Ba.qd metuis?Ni.ne obnoxius ſim filio & ſeruo. Obnoxius
Ba. Mel meũ amabo.iſthæc fiunt.tuus ẽ. unde illũ cenſes ſumere:
Niſi quod tu te illi dederis?hanc ueniã illis te exorem ſine.
Ni. Vt terebrat?ſatin ut offirmatũ quod mihi erat id me exorat? Terebrat.
Tua ſum opera:& ꝓpter te iprobior.Ba.nuſq̃ me auelles.ſatin
Ego iſtuc habeo obfirmatum?Ni.qd' dixi ſemel: haud mutabo.
Ba: Id dies ite intro accubitũ.filii uos expectant intus. It dies.ex codicibus antiquis & neceſſitate carminis.
Ni. Quã nos quidẽ actutũ emorimur.Ba.hic ueſper ẽ.uos ſeqmini.
Ph. Ducite nos quocũq; lubet.tanq̃ uobis addictos quidem.
Ba. Lepide ipſi hi ſunt capti ſuis filiis qui fecere inſidias.

Grex. vii Veſper.

I ſenes niſi fuiſſent nihili iam inde ab adoleſcentia
Non hic tantũ flagitiũ facerent canis capitibus:
Neq; adeo hæc faceremus:ni antehac uidiſſemus fieri:
Vt apud lenones riuales filiis fierent patres:
Spectatores.uos ualere uolumus.& clare adplaudere.

Finis.

EXi e culina.Est & hoc trimetrũ iambicũ carmen:ut pcedens:in quo digerendo satis laborauimus: ut singuli uersus ad libellã & in suũ ordinem uenirent.Duoꝝ autem seruoꝝ diuersis moribus institutoꝝ contẽtionẽ primus hic actus continet:Tranionis qui philolacheti herili filio indulgẽs uera eius pernicies dici poterat.& grumionis rustici serui:cui ruris cura accesserat.Tranionis prima sunt ṽba: patinas in coquina ornãtis opiparas ad herilis fili luxũ:quẽ grumio fortassis inclamabat.absumptionẽ bonorũ heriliũ obiiciens:ac dãnans. Egredere.grumionis uerba sunt frugalitati dominicæ studentis.pniciẽq; herilem tranionẽ appellantis.

Tranio.Grumio.Serui duo

Tr. EXi e culina sis foras mastigia
Qui mihi inter patinas exhibes argutias.
Gr. Egredere herilis pernicies ex ædibus.
Tr. Ego?pol te:ruri si uiuam:ulciscar probe
Exi inquã nidore culina.quid lates?
Quid tibi malũ hic ante ædis clamas sine o sine.
An ruri censes te esse:abscede ab ædibus
Abi rus.abi dierecte.abscede ab ianua.
En hoccine uolebas?Gr.perii cur me uerberas?
Tr. Quia uiuis?Gr.patiar sine modo adueniat senex.
Sine modo uenire saluũ:quem absentem comes.
Tr. Nec uerisimile loquere:nec uerũ frutex:
Comesse quenq̃:ut quisq̃ absentem possiet.
Gr. Tu urbanus uero scurra:delitiæ populi:
Rus mihi tu obiectas?sane credo tranio
Quod te in pistrinum scis actutum tradier.
Cis hercle paucas tempestates tranio
Augebis ruri numerum genus ferratile.
Nunc dum tibi lubet licetq;:pota:perde rem:
Corrumpe herilem filium adolescentem optimum.
Dies noctesq; bibite.pergræcamini.
Amicas emite:liberate:pascite

Ego? cũ interrogatione legendũ ego? & loquitur tranio:& subaudiendũ exeã. Pol te ruri si uiuam.ita legendũ est.ex cod.antiquis:& nõ.pol te ruri censes eẽ. ut plodius: ac itẽ Sarracenus interpretes legũt: nullo cũ recto sensus itellectu. Exi inquã nidore culina.ex pscis codicibus e culina scribẽdũ est:& ex snīæ congruitate:& uersus ratione: & non nidori cupina: plodius barbare corrigit & exponit.neq; nidore culinã: ut Sarracenus:contra omnem rationẽ & bonũ sensũ. Illud autẽ significare uult.exi fetide rustice: & nidori hoc est graueolẽtiæ coquinali cõparande:exi e culina. Nidor autẽ interdum splendorem significat Hora.Mea renidet in domo lacunar.quandoq; odorẽ ex eduliis exhalãtem. Iuue. Captũ te nidore suæ putat eẽ culinæ. Nã qđ ait Plodius Nidorem — Nidor.

horatio pro risu capi:eo uersu.Duci uentre.leuẽ nasum nidore supinor:meræ nugæ sunt.& hoĩs deliria. Quid lates?sequitur.expũgenda est dictio illa sequitur.uti supfluens:& uana.nec in cõtextu legẽda:ut Plodius & Sarracenus fecerũt. Quid tibi malũ hic ante ædis clamas sine o sine.ita legendũ censemus uersum hunc. ut quũ rusticus truderetur a tranione e culina & domo:& male uolẽte animo exẽs clamaret:ac diceret:sine o sine:ut.s.reueniat senex herus domũ:a quo male multaberis:Tranio illũ urgens arguat:& dicat:quid clamas sine o sine.Nã hac lectione:& sensui:& metricæ rõni erit plane satisfactũ:qđ non fiat:si.losi.legas : ut plodius insulse exponens per aposiopesin:quasi dicat:si nõ recedis inquit. Abi dierecte.i.scelestæ:& maledicte:Dierecti dicuntur autore marcello crucifixi:quasi in diẽ erecti. — Dierecti. En hoccinne uolebas?cũ interrogatione.percussit.n.tranio grumionem & cum pcussisset:ait hoccine uolebas? Patiar anteponẽda est hic grumionis psona:& legendum patiar.ex codicibus antiqs:& snīæ cõgruitate.nõ patinas:neq; peccas:uel peas: ut hariolatur plodius:mentiẽs ita scriptum eẽ in priscis codicibus. Sine modo adueniat senex.hoc conuenit cũ superiore:ubi diximus:sine o sine. Quẽ absente comes.deglubis:& deuoras.a comedo uerbo. Nec uerũ frutex.Frutex nomen est contumeliosum. Apuleius.At hoc ego æmyliano:nõ huic affro:sed illi affricano & numantino:& pterea censorio uix credidissem:ne huic frutici credã:nõ modo odium peccatoꝝ:sed saltem intellectum inesse.humiliora sane uirgulta herba altiora & uirgis atq; arboribus depressiora:frutices appellãtur.& fruteta ac fruticeta loca fruticibus plena. — Frutex. Frutices. Ut qsq̃ absentẽ possiet.scribendũ possiet p possit:metri necessitate. Tu urbanus uero scurra.Scurrã a sequẽdo dictum putãt significat aũt eũ q turpiter iocãdo domos alioꝝ sectatur:qq; risũ ab audiẽtibus captat:nõ salua dignitate psonæ.a quo scurrile dicitur qđ est ridiculũ cũ turpidine.& scurrilitas:turpis & pcax dicacitas. — Scurra. Scurrile. Scurrilitas. Corrũpere herilẽ filiũ.addenda est uox illa filiũ:metri necessitate:& sensus cõcinnitate. Pergræcamini. luxuriamini pgræcari est — Pergræcari

Alliato.cibo ex allio facto:meminerat grumio sibi a tranione obiectum fuisse supra oboluisti alliū: propterea dicit.Sine me alliato fungi fortunas meas. Patiunda sunt.Ita scribēdū est.ex codicibus antiquis:& rōne metri. nam si patiunda est:scribas:ut plodius facit:uersus nō stabit:& praeterea constructio manca sit: & nullus sensus. Alliatum.

Bubulcitarier.boues curare:& quae ad bubulcū attinēt.ita legēdū innuit Nonius:locū hunc adducēs:& ita habent codices ueteres:& non bubulcitarier:ut plodius legit. O carnificiū cribrum.Carnificiū scribi debet:metri necessitate:nō carnificū:ut legit plodius caecus prius.& epitethon est. Patibulatū cruci affixū. patibulū crucē significat ut inqt Non. Et feram qua ostia occluduntur: q hac remota ualuae patent. Bubulcitarier. Patibulum

Huc si reueniat q̄ primū senex. Vsus hic ita scribēdus est:ut cōstet oibus suis pedib. nam si legas: si huc reueniat senex mancus & claudus incedat.

Compēdi face. nō ita scribendū est: & exponendū:fac compēdii:hoc est breuitatis ut delirus plodius legit & exponit: sed.

Compendifacito. ex codicibus antiqs: & ex metri necessitate a uerbo.s. Compendifacio:cuius tertia sylla ba breuis est:per regulam cōposita.i. partis breuiant in fine prioris:ut mundifico.floccifacio.paruifacio.&c sed & preter metri rationem:qs unq̄ sic loquutus est:fac cōpendii operam orationis? nullus profecto nisi amusicoteros.q si cōpendifacito operam orationis legas: id significabit in compendium reducito: & corripito. nec grammaticae locutioni fiet iniuria. Cōpendifacio.

Tu tibi istos habeas turtures:pisces:auis:
Sine me alliato fungi fortunas meas
Tu fortunatus.ego miser.Tra.patiunda sunt.
Meum bonum me:te tuum maneat malum:
Q uasi inuidere mihi hoc uidere grumio:
Quia mihi bene est.& tibi male est:dignissimū est:
Licet me amare:& te bubulcitarier.
Me uictitare pulchre.te miseris modis.
Gr. O carnificium cribrum quod credo fore:
Ita te forabunt patibulatum per uias
Stimulis:huc si reueniat quā primū senex.
Tr. Q ui scis an tibi istuc eueniat priusq̄ mihi?
Gr. Q uia nunq̄ merui:tu meruisti.& nūc meres.
Tr. Orationis operam compendifacito:
Nisi te mala re magna mactari cupis.
Gr. Eruum daturin estis bobus quod feram:
Date aes inhonestis.agite porro pergite
Q uo modo occoepistis.bibite.pergraecamini
Este:ac ferite uobis saginam.cedite.
Tr. Tace atq̄ abi rus:ego ire in pyreum uolo:
In uesperum parare piscatum mihi:
Eruum tibi aliquis cras faxo ad uillam afferat.

Mactari cupis. affici:& onerari. Mactare.enim aliquando interficere significat.Plautus in Amphitryone. Ita ego te cruce & cruciatu mactabo.tractum a sacris:ubi mactari.oues dicuntur.Virgil.Et nigram mactabis ouem. Dicitur autem macto:quasi magis aucto.hoc est augeo.Vnde & pro magis augeo capitur.Cicero. Ferunt laudibus. mactāt honoribus.aliquando per metaphoram capitur pro male tractare:& afficere.Plautus in Aulularia Dotatae mactant & malo & dāno uiros:interdum pro p̄cipitare.Accius.aut nauis uestras mactabo in mare. Mactare.

Eruū daturin estis bobus? daturin pro daturi ne.est scribendum:& cum interrogatione legendum.nec aliter uersus constat:qd plodius & Sarracenus nō uiderunt. Eruum.autem ex eruilla inter legumina numerātur Plynio. Illud opβop:hāc εpεβ:ῥιηp graeci uocant:quod & Festus assent. Eruum.

Quo modo occoepistis.ita scribendū est: & metri ratione & sententiae: & ex codicibus antiquis.& non quo occepistis.ut legunt ambo interpretes superiores indoctissimi. Este ac ferite uobis saginam cedite.este inquit:idest comedite. & ferite:hoc est seminate:& parate atq̄ aedificate uobis saginam. Caedite.altilia.s.& quae ad esum pertinent occidite.uobis autem scribendum est:metri necessitate: & non uos.ut legunt iā dicti interpretes. Tace atq̄ abi tu rus.tollenda est dictio illa tu:quā legunt idem enucleatores:contra codicum antiquorum litteram:& contra rationem metricam:quae eam dictionem non admittit.

In pyreum.pyreus portus erat atheniensium:quo aduentantium peregrinorum multitudo confluebat:& ubi uenalium omnium erat copia.scribitur per y graecam uocalem tanq̄ deductum a πύρ:quod ignē significat: uel quia ut dictum est multitudine aduentantium ueluti ferueret:uel a pyreo promontorio: quod radiis solis exuri creditur. Pyreus.

In uesperum.In serum diei.utroq̄ enim modo appellatur id tempus:quod est nocti proximum.Dicimus autem & substantiue hic uesper.haec uespera. & hoc uesperum.Varro. Id tempus dictum a graecis hespera: latine uesper. Plautus in bacchidibus. Vesper hic est. sequimini. Gellius libro. vi. Quum in lycio forte uespera ambularemus:Plautus in bacchidibus. Daturum id me hodie mulieri ante uesperum. Et adiectiue. Plynius. Vesper. Vespera. Vesperum.

His horæ rigandi matutina ac uespera. Idem. Matutinũ tempus ac uesperum. Quod aũt uesper masculini sit generis: & nõ neutri: ut quidam putarunt: Et Virgil. Ostendit: quũ in geor. inquit. Deniq; quid uesper serus uehat. & quũ frigidus aera uesper temperat. Et Cor. celsus libro. iiii. apertissimus testis est. dicens: post eam accessionem: quæ non inter meridiem & uesperem desinit. a quo fit aduerbium uesperi. Plautus in bacchidibus. Reuersionem ad tertiam faciunt uesperi. Nam quod legitur in codicibus Varronianis impressis: his uerbis. Itaq; ipsum hoc qđ dicitur magis sibi non constat: q; magis mane significat primum mane: magis uespere nouissimum uesper: errore factum impressorũ censeo: quum nouissimum uesperẽ uel uesperum scribi debuisset. Obtuere. p obtueris: idest aspicis. nã grumio Tranionem oculis quasi fixis aspiciebat. Istuc nomẽ. furciferi. s. quia te furcam & crucem laturũ credo. Actutum. illico breui. Dum intereas. eo usq; dum intereas. Sed unũ hoc scito. ita scribendũ est ex codicibus antiquis & sententiæ concinnitate. non secundũ hoc scito: ut legit & cõmẽtatur plodius ineptissimus interpres. Venire qđ molestum est q̃ id qđ cupide petas. ita legendum potius censemus: ex sentẽtiæ concinnitate: & metri necessitate. q̃ ut plodius legit: moleste q̃ illud. quando quidem uersus nullo modo patitur. illud. Núc iã i rus hinc te amoue. ita scribendum ex codicibus antiquis est. idest. abi iam hic & rus pete. nec scribendum est. nunc iam in rus te admoue. ut legit plodius: quod nec ratio grammaticæ: nec metri patitur. Hercle mihi præter hanc non facies moram. non me amplius hic moraberis: quasi dicat: eo. Floci æstumat. ullius facit. in ulla habet æstimatione & scribendum est æstimat: uel æstumat: prisco more. non existimat. ut legit plodius amens. existimat enim significat cogitat: uel putat: æstimat autem in pretio habet a nomine latino es. & τιμη græco: quod significat pretium. Flocus. lanarum est particula a uelleribus diuisa: & inutiliter euolans. & per diminutionem flocculus. floces autem uuarum purgamenta sunt hoc est uinaceæ: siue fes uini. ut Nonius inquit: Sicut flaces oliuarum. Et ædis: & ager. uidetur quidem hoc loco ædis singulari numero acceptum pro domo: ut etiam infra. Capitalis facta est ædis. contra grammaticorum opinionem: qui ædes tantum priuatam domum significare. ædem uero templum uel sepulchrum aiunt. sed uno tamen: aut altero exemplo: consuetudini obseruatissime non derogandum putarim.

Vesperi.

Existimo.
Aestimo.
Flocus.
Floces.
Flaces.
Aedis.
Aedes.

Quid est? quid tu me nunc obtuere furcifer?
Gr. Pol tibi istuc credo nomen actutum fore
Dum intereas. Tr. sic sit. istuc actutum sino.
Gr. Ita est. sed unum hoc scito nimio celerius
Venire quod molestum est q̃ id quod cupide petas.
Tr. Molestus ne sis. nunc iam i rus hinc te amoue.
Gr. Ne tu erres. hercle mihi præter hanc nõ facies moram.
Tr. Satin abiit? neq; qđ dixi flocci æstumat.
Gr. Pro di imortales obsecro uestram fidem:
Facite huc ut redeat noster q̃ primũ senex.
Triennium qui iam hinc abest: priusq̃ omnia
Perierint. & ædis & ager: qui nisi huc redit.
Paucorum mensium sunt relictæ reliquiæ
Nunc rus abibo. nã eccũ herilem filium
Video corruptum hic ex adolescente optumo.

Philolaches adolescens.

Recordatus multũ & diu cogitaui: argumẽtaq; multa
In pectus institui ego atq; in corde meo si qđ est mihi
Cor: eã rem uolutaui & diu disputaui: hoiem cuius rei:
Quando natus est: similẽ esse arbitrarer: simulacrũq; habere: iã

Video corruptum hic ex adolescente optimo. nisi aduerbium hic ascribatur: uersus non constat: quod plodius interpres non aspexit.

Recordatus multum. Carmen huius scenæ tetrametrum est acatalecticum: ex genere iambicorum: octo pedibus constans. in oĩbus autem locis esse possunt dactylus. spondeus: tribrachus: anapæstus: iãbus: & amphimacrus. atq; etiam in ultimo trochæus: uel pyrrichius ingeniũ continet adolescentis ingenui ad incontinentiam prolapsi: ac seipsum arguentis: q; propter amorem factus sit improbior. Inducitur ergo philolaches loquens: suamq; uitam ædibus ab optimo fabro constructis: sed per inhabitantium desidiam & ignauiam in peius lapsis comparans. In pectus. q; in eo sit cor. in corde autem animæ sedes: ubi maxime uiget omnis uirtus. Si quod est mihi cor. si quid modo cordis & sapientiæ & uersus ita ordinari & scribi debent: ut nos fecimus hoc principio: non sine magno labore & studio in illis redigendis in suos pedes: quod a plodio & Saraceno interpretibus omissum: illos interim deliros & inscios sæpissime ostendit. Vero uincam. non uera: ut legit & exponit plodius: contra metri rationem. nã primus uersus huius pes: trochæus esse non potest. qui ut di-

ximus in huiuſmodi uerſibus tantum in ultima ſede recipitur. Vero uincam igitur. ideſt rationem uera conuincam uos: ut ita credatis: ut ego dixi. Haud uos aliter id. uos metri neceſſitate aſcribendum eſt: quia aliter uerſus non conſiſtat. Auſcultate donec argumēta dixero. niſi & ita ſcribatur hic uerſus: claudicat: quod plodius non aduertit. Simul autem gnauos eſſe ad hanc rem mecum uos omnes uolo. Ita ſcribendum cenſemus hūc uerſum: partim ex codicibus antiquis: in quibus ſcriptum eſt: ſimul gnauiu ſuo uolo eſſe hanc rem mecum: ptim ex ſniæ congruitate: & metri rōne. id aūt ſignificat: uolo uos eſſe gnauos & promptos ad hanc rē mecū diſputandam & intelligēdam.

Id repperi exemplū. nouarū eſſe ædium arbitror ſimilem.
Ego hominem quādo hic natus eſt. ei argumenta rei dicam.
Atq; hoc uidetur haud ueriſimile uobis. at ego faciam
Id eſſe ita ut credatis. & profecto ita eſſe ut prædico
Vero uincam. atq; hoc uos met ipſi ſcio: perinde ut nunc ego
Eſſe autumo quādo dicta audietis mea. haud uos aliter id
Dicetis auſcultate donec argumenta dixero.
Simul autem gnauos eſſe ad hanc rem mecū uos omnes uolo.
Aedes quū extēplo paratæ: expolitæ: factæ pbe: examuſſim ſūt:
Laudant fabrū. atq; ædes probant. ſibi qſq; inde exēplū expetūt.
Sibi quiſq; ſimile ſumit: ſumptu ſuo operam poſcunt ſuam.
Atq; ubi illo immigrat neq; homo indiligens cū pigra familia:
Immūdus: inſtrenuus: hic iam ædibus uitium additur: bonæ
Quū curantur male. atq; illud fit ſæpe. tempeſtas uenit.
Confringit tegulas. imbriceſq;. ibi dominus indiligens
Reddere alias ne uolt: uenit imber. lauat parietes. perpluunt
Tigna putrefacitq; operam fabri. nequior iam factus eſt
Vſus ædiū: atq; haud fabri culpa. ſed magna pars morā hāc ſibi.
Induxerūt. qđ nūmo pōt ſarciri uſq; mantant: neq; id faciunt:
Donicum parietes ruunt: ædificantur ædes totæ denuo.
Hæc argumenta ego ædificiis dixi. nunc etiam uolo

Nauus & gnauus. agilē & ſtrenuum ſignificat. a nauium uelocitate dictū cuius contrarium eſt ignauus. a quo ignauia tarditas & deſidia. hunc uerſum plodius interpreſ ita legit: ut inſcius præſus. ita Sarracenus exponit & legit: ut inſciſſimus & ſomnians. Examuſſim. recte: caſtigate: regulariter. Amuſſis regula eſt fabrorum: ad quā aliqd exequatur. Virg. In uiro bono & prudenti. ne quid deliret amuſſis. Inde amuſſim aduerbium: & ab eo cōpoſita adamuſſim: & examuſſim. Sibi qſq; inde exemplum expetūt. ita ex codicibus antiquis ſcribendū & & non abſq; illo uerbo expetunt. ut uterq; plodius & Sarracenuſ legūt. præter metri rationem: & ſentētiæ integritatem. Sibi quiſq; ſimile ſumit. ſumit legendum eſt: ex ſententiæ congruitate. & non ſuis. Neq; homo. nullius ptii. Nequā enim indeclinabile & omnis generis ſignificat eum: qui ne tanti quidem eſt: q quod habetur minimi: ut inquit Feſtus. Interdum ſignificat laſciuum. libidinoſum. malum. Indiligenſq; expungenda eſt dictio illa: q. quam utiq; metri ratio non patitur. Inſtrenuus. ignauus. Strenuus dicitur nauus. agilis. promptus quaſi ſtrena & munere dignus. Strena autem uocatur munus: quod datur die feſto ominis boni gratia. & peculiariter q ſaturnalibus chriſtianorum paſſim datur. & potiſſimū diæ dominicæ natiuitatis. & principio anni noui. nam & populus romanus kalendis Ianuariis: hoc eſt anni noui principio ex ritu uetuſto: ſtrenam dabat auguſto: etiam abſenti: quod ſpecimen erat maxime in principem dilectionis. Imbriceſq;. imbrex canale curuum atq; obtortum ſignificat: quod in tecto ponitur: ut per id defluat aqua: itaq; ab imbre recipiendo imbrex appellatur. a quo imbricium eiuſdem ſignificationis. Martialis. Imbricio poteras ſexte lauare pedes. uoluit autem Plautus hic facere differentiam inter tegulas & imbrices. ut etiam in milite. quum ait. q meas confregiſti imbrices: & tegulas. Perpluunt tigna hoc eſt aquam in ſe receptam demittunt. Tignum a tegendo dictum: proprie eſt trabs cui tectum imponitur. Sed ulpianus putat Tigni appellatione contineri omnem materiam: ex qua ædificium conſtat. Vnde contignatio textura ipſa trabium ac tignorum: ſicut coaſſatio aſſium dicitur. Sed magna pars moram hanc ſibi. ita ſcribi debet uerſus: & addi ſibi metri neceſſitate: & ſenſus congruitate. quod interpretes ſuperiores non aduerterunt. hoc dicit. magna pars hanc moram ſibi induxerunt. ideſt hanc indiligentia & deſidia utuntur. Vſq; mantantur. ita ſcribendum eſt ex codicibus antiquis. & delenda dictio: dum: uti ſuppoſiticia. Mantant. uero pro manent poſitum eſt. ſic enim Priſci uſi ſunt: ut Nonius: & Feſtus teſtantur. & Plautus etiam uſus eſt in pſeudolo. & alibi: quod autem plodius & Sarracenus legunt: ſi quod nummo ſarciri poteſt uſque dum maneant: illos nullo ſenſu uti declarat: ex quorum lectione ſenſus nullus concinnus elici poteſt. Donicum. pro donec.

Nauus
Gnauus
Ignauus
Ignauia
Amuſſis
Amuſſim
Ad amuſſim.
Ex amuſſim.
Nequam
Strenuus
Strena.
Imbrex.
Imbricium
Tignum.
Contignatio.
Caſſatio.
Mantare.

Dicere:ut uos homines ædium eſſe ſimiles arbitremini.
Primū dū parentes fabri liberum ſunt:& fundamentum
Liberorum ſubſtruunt.extollūt.parant ſedulo in firmitatē:& ut
In uſum boni:& in ſpeciem populo ſint:ſibiq́ & materiem
Reparant:nec ſūptus ſibi ſūptui eſſe ducunt.expoliūt:docent
Litteras iura & leges:ſumptu ſuo:& labore.nituntur
Vt alii ſibi eſſe illoꝝ ſimiles expetant.ad legionem
Quū itur adminiculū eis danunt tū iā aliquē cognatum ſuum
Eatenus abeunt a fabris:unum ubi emeritū eſt ſtypendium.
Igitur tū ſpecimen cernitur.quo eueniat ædificatio.
Nā ego ad id frugi uſq́.& ꝓbus fui:in fabroꝝ ptāte dū fui.
Poſteaq̄ immigraui in ingeniū meū:perdidi operam fabrorum
Illico.oppidoq́ uenit ignauia.ea mihi tempeſtas fuit.
Ea mihi aduento ſuo q̄ primū grandinē:imbremq́ attulit.
Hæc uerecūdiam mihi & uirtutis modū deturbauit.texit.
Detexitq́ me illico.poſt illa obtexere eā negligens fui.
Continuo pro imbre amor aduenit.is uſq́ in pectus pmanauit:

Dicere ut uos homines.uós aſcribendum eſt metri neceſſitate.nam uerſus claudicaret. Primum dum. parelcon eſt dum. Fabri liberum ſunt.liberum pro liberorum. Parant.educant:adiuuant. Et in ſpeciem populo ſint.in decorem. Nec ſumptus ſibi ſumptui eſſe ducunt.ita ſcribēdum eſt:& ex codicibus antiquis:& ſententiæ concinnitate. & non.Sumptus ibi.ut interpretes illi cæci legunt. Litteras iura & leges. inter iura & le-
Ius. ges id uidetur intereſſe.ut ius ſit non ſcriptum.lex autem ſcripta.nam ius eſſe aiunt qđ a natura habemus & in-
Lex. ſitum eſt cuiq́.ut amare liberos.parentes uenerari:& hoc uocant ius naturale.Item publicus omnium cōſenſus ius dicitur:ut legatos non uiolare:pacis & fiduciarum fœdera nō rūpere.& hoc ius gentium appellatur.lex āt dicitur quæ ſcripta eſt ut ſunt leges iuriſconſultorum:& hæ etiam appellatione iuris cōtinētur:ſed ciuilis. ſūt etiam leges quas unaquęq́ ciuitas ſibi ſanxit:quæ alii ſtatuta uocant.Et hæ quoq́ appellatiōe iuris:ſed municipalis nominātur. Sunt etiam leges priuatim alicui cōceſſæ per ꝑuilegium. & hæ iuris priuati nomine uocabuntur. ut uero dici poſſit:leges ſub nomine iuris contineri:non contra. Expe-
Expetere. tant.cupiant:expetere enim ſignificat cupe & deſiderare ut hic aliquādo uelle.ut ſupra ſibi quiſq́ inde exēplū expetunt.Interdum accidere euenire.ut Nonius inquit.Plautus.Ergo in ſeruitute expetunt multa iniqua. Quū itur.quando itur in exercitum:& legendum itur ex codicibus antiquis:& ſententiæ concinnitate.nō itum.ut Sarracenus cōmentatur.& plodius legit. Adminiculum eis danunt.dant parentes ipſis liberis adminiculum.ideſt ſuffragium. comitem.ac cuſtodē.& legendum danunt pro dant.non clamant.ex antiquis exemplaribus & ſentē-
Specimen tiæ congruitate. Eatenus.couſq́ in tantum. Vbi.ideſt donec. Igitur tum ſpecimen cernitur.ideſt ſpecta-
Specie men.argumentum.probatio ſiue exemplar.Seneca uirtutis ſpecimen.& patriæ ornamentum. Virgi. Tale dabit ſpecimen.a Specio uerbo.antiquo.quod eſt aſpicio.Ennius uos epulo poſtq̄ ſpexit. Quo eueniat ædificatio. ideſt quales futuri ſint ipſi adoleſcentes. Nam ego ad id frugi.ita legendum potius cenſemus:& metri: & ſententiæ congruitate: q̄ nam eo ad illud.ut corrigit plodius uaniloquus. In fabrorum. ideſt parentum: & præceptoris. Poſteaq̄ immigraui in ingenium meum.ideſt meo arbitratu uiuere inſtitui. Perdidi operam fabrorum.hypermeter uerſus eſt:abundat enim una ſyllaba:quæ cum ſequenti uerſu a uocali incipiente iungitur ſcandendo.& ita ordinanda eſt ſententia.perdidi operam fabrorum illico. Oppidoq́ uenit ignauia. addendum eſt:q́.ad conſtructionis concinnitatem:& metri neceſſitatē.quod plodius non uidit. Ea mihi aduentu ſuo q̄ primum grandinem imbremq́ attulit.ita ſcribendum uerſum cenſemus:ut ſibi conſtet. nam niſi addatur ea:& q̄primum.mancus:mutiluſq́ ſit & neq́ hoc plodius interpres inſpexit.nec Sarracenus item. Hæc uerecundiam.hæc ignauia deturbauit mihi:& ſeparauit atq́ abſtulit a me uerecundiam:& modum uirtutis. ideſt modeſtiam. Texit detexitq́ me illico.quia ignauia ipſa occupauit me: & ita texit. deinde.illico detexit: quia
Poſtilla. me ignauum eſſe omnibus patefecit. Poſt illa abiicere eam negligens fui.poſtilla pro poſtea more antiquo qua dictione:& alibi Plautus:& Terentius utuntur. Abiicere. legendum cenſemus potius q̄ obtexere: quandoquidem quid ſibi uelit hic obtexere non uidemus:licet ab interpretibus prædictis ita legatur.In codice autem antiquiſſimo manuſcripto legitur obticere:unde facile eſt coniectari:parua mutatione:duarum.ſcilicet litteraꝝ: errorem factum:& ſcribi debuiſſe abiicere.hoc ſenſu.poſtea negligens fui abiicere eam ignauiam a me: unde factum eſt:ut loco imbris:quem attuliſſe iam dictum eſt:ſucceſſerit amor. Is uſq́ impectus permanauit.ita ſcribendū eſt,ex codicibus antiquis:& ſententiæ congruitate. non nunc ſimul res fides. ut legunt inſcitiſſimi plodius & Sarracenus interpretes.eæ enim dictiones in ſequenti tantum carmine ſcribendæ ſunt. Permanauit.
Manare. erupit defluxit.manare enim ut ait Feſtus.Eſt ex integro ſed non ſolido nimis:per minimas partes erumpere. &

(ut inquit)manare solem dicebant antiqui:quum solis orientis radii splendorem iacere cœpissent.a quo & dictũ mane.q̃q̃ alii dictum mane putabant ab eo:q manum bonum dicebant. Fama decus uirtusq̃.ita ordinanda sunt uerba metri necessitate. Atq̃ ædepol ita hæc tigna humida putrent. nescio quid gãnit hic plodius: post ædepol additum esse:eram:in priscis exemplaribus.& mentitur arrogans interpres.nam nec in priscis exemplaribus manuscriptis.nec in ullis.impssis:est illa dictio eram.quæ etiam superflueret sensui. nec tam metri ratio pateretur. Humida putrent.scribendum est.& non humi deputant:neq̃ putent: ut plodius ait: sed putrent. Differt enim inter putere: & putrere. siquidẽ putere est male olere. & foetere. Hora Putet aper rhombusq̃ recẽs putrere autem ẽ marcidum eẽ:etiam si nõ foeteat:ut i cespitibus & glebis contingit: & libris etiam: a quibus per longum tempus puluis & tineæ non sint excussæ:ut dixius in nostro uocabulario. hoc ergo significat tigna humida putrescunt:& resoluũtur ac marcida fiunt.non autẽ foetent. Quin totæ perpetue ruant. totæ integre:& ex omni parte ruant. perpetue & perpetuo dicitur. Industrior. studiosior.uigilantior.Industrius enim qđ ueteres industruũ dicebant:ab intra & struò:quia qcquid ageret intro strueret & studeret domi:dicitur studiosus.uigiläs.callidus.unde industria studiũ:uigilãtia:calliditas. Arte gymnastica.in studio exercitationis. γυμνοσ græce nudus dicitur. hinc gymnici ludi dicti sunt:in qbus se nudi atq̃ uncti exercebant.& gymnasiũ locus:in quo exercebantur: q̃uis postea gymnasiũ & p ludo litterario & p oĩ loco : in quo fiat aliqđ genus exercitatiõis sumi cœpit.& p gymnasmata apud rhethores pexercitamẽta dicũtur. Disco.discus:ut Iullius pollux docet uas ẽ patinariũ latũ: ad portandas carnes aptũ:ad cuius similitudinẽ lapis quo antiqui corpora exercebãt discus uocabatur:ut inqt Tortellius. Pila.pila instrumentũ est lusoriũ rotundũ ad similitudinẽ speræ:quo ludo graues quoq̃ & magni uiri delectati sunt. Voluppe.i.uoluptate:qđ & uolup.dicitur ut ait Non̄.Et aduerbialiter potius capitur.q̃ aliter.licet Sypontinus adiectiuũ eẽ asserat. Parsimonia.frugalitate:& moderatione sũptuũ.parsimonia.n.a parco uerbo dicitur parcitas & cõseruatio reȝ.ac moderatio. Optimi quiq̃ expetebãt eã sibi.ita scribẽdus uersus est.& tollenda uox illa doctrinã.uti superfluens:& uana.eam.n.disciplinã subaudiendum est.

Permadefecit cor meũ.nunc simul res fides fama decusq̃ uirtus
Deseruerunt.ego sum in usu factus nimio nequior
Atq̃ ædepol ita hæc tigna humida putrent.nõ uideo,mihi
Sarcire posse ædes meas:quin totæ perpetue ruant.
Quin cum fundamento perierint.nec quisq̃ esse auxilio queat.
Cor dolet mihi.quũ scio nũc ut sum:atq̃ ut fui olim quo neq̃
Industrior de iuuẽtute erat arte gymnastica:disco:hastis pila.
Cursu armis.equo.uictitabã.uolupe parsimonia & duricia.
Disciplinæ aliis eram.optimi quiq̃ expetebant eam sibi
Nunc postq̃ nihili sum.id uero meopte ingenio repperi.

Philematiũ mulier.Scapha Ancilla.Philolaches adolescẽs.

Phil. IAm pridẽ me castor frigida nõ laui magis lubenter.
Nec unde me melius mea scapha rerer ædificatã.
Sca. Euẽtus rebus in oĩbus:uelut in horreo horna messis
Magnifit.Ph. quid ea messis attinet ad meã lauationem.
Sca. Nihilo plusq̃ lauatio tua ad messim.Ph.o uenus uenusta:

IAm pridẽ me castor.Huius scenæ carmen est:tetrametrũ catalecticũ septẽ constans pedibus: & una syllaba:usq̃ ad illũ ũsum:qd opus speculo tibi.inde.n.usq̃ in finẽ brachicatalecticus est .i. septem tñ pedũ.philematii aũt meretricis quæ se philolacheti amãti exornabat & Scaphæ lenæ sermonẽ cõtinet ac philolachis latẽter primũ eaȝ ũba auscultãtis:& postea se illis in cõspectũ exhibẽtis. Aduertẽdum aũt philematiũ scribi & legi debere:non philocomasiũ:ut uterq̃ plodius & Sarracenus interpretes ignaui legunt: ut infra suo loco dicemus. Frigida aqua recenti.utuntur poetæ:absq̃ substantiuo: frigida: & calida: pro aqua frigida:& aqua calida.Iuue.Quando uocatus adest calidæ gelidæq̃ minister.Martial. Frigida non deerit: non deerit calda petenti. Nec unde me melius mea scapha rerer ædificatam.ita scribendus uersus est. & non:nec cum me melius.& rerer.non teres.& metri necessitate:& sermonis elegantia. Aedificatam. ornatam. comptã. compositam.Iuuenal.Altum ædificat caput. Euentus rebus in omnibus uelut in horreo horna messis magnifit.Ita legendus est hic contextus:tam metri ratione.q̃ ex erecta sententia:quæ est hæc: Euentum & bonum successum ita magnifieri & æstimari in omnibus rebus:ut annua messis & prouentus annuus iam in horreo locatus plurimi fit.Nec scribendum est horno tantum:quod sit casus ablatiui:& significet anni nuperi fructibus:nec magna fit:ut plodius interpres multis nugis exponit:& insulse quidem:nec etiam fuat:ut Sarracenus alter commentator legit:inania quædam & futilia differens. Hornum.aũt ueteres dixerunt ipsius anni:ut Nonius inqt & annuum:ut acron.super illo Horatii Si thure placaris & horna fruge &c.Horreum.autem repositorium frugũ ab hordeo dictum sicut a grano granarium.a farre farreum.

Mane. Putere. Putrere. Industrius. Industria. Gymnici ludi. Gymnasiũ pro gymnasmata. Discus. Pila. Voluppe. Parsimõia. Frigida. Calida. Hornum. Horreum.

Qṙā mihi amor.quā tempeſtatem. Neq; iam unq̄ obtegere poſſum. obtegere legendum. & non obtingere:& ſubaudi cor. Periere hac oppido ædes.legendum hac.& non hæ:metri neceſſitate.& ex codicibus antiq̄s. hoc ſenſu:hac ſcilicet tempeſtate:hoc eſt propter hanc mulierem periere ædes meæ. ideſt ego peri. Sed ueſtis fartum.amatores inquit non amant ueſtem mulieris:ſed quod fartum eſt & incluſum in ueſte. hoc eſt mulieris corpus a farcio:fartum deſcendit. Vt hoc me decet amiculum.amiculum addendum eſt: ad uerſus integritatem.mutilus enim incederet:quod plodius & Sarracenus non uiderunt.Amiculum aūt ab amiciendo:ueſtem & pallium ſignificat.

Amiculum

Hæc illa eſt tempeſtas mea:mihi quæ modeſtiā omnem
Detexit tectus qua fui.quā mihi amor & cupido
In pectus perpluit meum:neq; iam unq̄ obtegere poſſum.
Madent iam in corde parietes.periere hac oppido ædes.
Ph. Cōtempla amabo mea ſcapha ſatin hæc me ueſtis deceat.
Volo placere philolacheti meo ocello:meo patrono.
Sca. Quin tu te exornas moribus lepidis:quū lepida tu te es.
Non ueſtem amatores mulieris amant:ſed ueſtis fartum.
Phi- Ita me dii ament ut lepida ſcapha ſapit ſceleſta multum.
lola. Vt lepide oēs res tenet:ſnīaſq; amantū. Ph.quid nunc?
Sca. Quid ē? Ph.qn me aſpice & cōtēpla ut hoc me decet. amiculū?
Sca. Virtute forme id euenit:te ut deceat:quicquid habeas.
Phi- Ergo ob hoc ædepol uerbum te ſcapha donabo ego hodie aliqui
lola. Neq; patiar te gratis hanc laudaſſe:quæ mihi placet.
Ph. Nolo ego te aſſentari mihi. Sca.nimis quidē tu ſtulta es mulier.
Eho mauis uituperari falſo:q̄ uero extolli?
Ph. Equidem pol uel falſo:tamen laudari multo malo
Quā uero culpari.ain alios meam ſpeciem inridere:
Ego uerū amo.uerū uolo mihi dici.mendacem odi.
Sca. Ita tu me ames:ita philolaches tuus te amet.ut uenuſta es?
Ph. Quid ais ſceleſta? qūo adiuraſti? ita ego iſtam amarem?
Quid ita hæc me? id cur nō additum ē.infecta dona facio.
Periit.quod iam promiſeram tibi.dona perdidiſti.
Sca. Equidē pol miror tā catam.tam doctam te & bene doctam
Non ſcire & tā ſtulte facere. Ph.quin mone quæſo ſi quid erro.
Sca. Tu ecaſtor erras.quæ illum expectes unū:atq; illi morem
Præcipue ſic geras:atq; alios omnis aſperneris
Matronæ non meretricium ē:unum inſeruire amantem?
Ph. Pro iuppiter.nam quod malum uerſatur in ea domu? ut dii

Ergo ob hoc ædepol uerbum. loquitur philolaches: ſed ſecū: & nullo audiente: & pollicetur ſe donaturum Scaphæ aliquid propter uerba in laudem philematii ab ea prolata:addendumq; eſt ædepol: neceſſitate metri:cui pes unus deficeret. &. Aliqui. pro aliquo poſitum eſt: ſicut qui pro quo dicitur. Nimis quidem.loquitur Scapha & continuat.cho mauis uituperari falſo: q̄ uero extolli. Equidem pol uel falſo. reſpondet philematiū: dicens ſe malle multo laudari etiam falſo & cum mendacio: q̄ uituperari merito & ex uero. Nam unuſquiſq; amator eſt laudis propriæ. Ain alios meam ſpeciem inridere.continuata uerba ſunt philematii: oſtendentis ſe in aliā partem accæpiſſe uerba ſcaphæ: & tamen cupientis eam iterum aſſerere quæ dixerat in ſuam laudem. Quid ais ſceleſta? philolaches latens loquitur:qui quum audiſſet ſcapham dicere Ita philolaches tuus te amet:ægrefert eam non ſic dixiſſe: ita tu ames philolachetem.& ideo ſubdit.Quid ita hæc me? loquitur autem in ſecūda perſona:tanquā ſi præſens & coram cum ea loqueretur. Infecta dona facio.negat ſe donaturum ſcaphæ quæ promiſerat ſupra: quum dixit: te ſcapha donabo ego hodie aliqui. Periit quod iam promiſeram.addēdum eſt iam:metri neceſſitate. Tam catam.tam ſcitam:tam cautam:tam induſtriam.Catus enim ſcitum & cautum apud ueteres ſignificabat: quaſi cautus:unde Catones dicti. Non ſcire & tam ſtulte facere.ita legendum eſt: metri ratione:& partim ex antiquis codicibus:ſed & ſententiæ congruitate. Quæ illum expectes unum.ita ſcribendum eſt ex antiquis codicibus:& metri neceſſitate.non quæ quidem illum.uerſus enim abundaret.ac ſuperflueret pes unus. & expectes non expetes ſcribendum ſententiæ:& metri ratione.quæ plodius non uidit inquiens alibi legi expetes. Atque alios omnis aſperneris.niſi aſcribatur omnis:uerſus non conſtat. Vnum inſeruire amantem.dicimus inſeruio tibi & te:ut infra etiam.Si illum inſeruibis ſolum. Nam quod malum uerſatur in ea domu? ut dii. hunc nos

Catus.

Inſeruio te.

uerſum ita ſcribendum omninó cenſemus ex ſententiæ congruitate:& ſimilitudine ſcripturæ antiquorum códi-cum:codices enim ueteres:& etiá ueneta prima ipreſſio:habent uerſatur mea edomillũ.non meæ domi: ut ſcri-bunt plodius & Sarracenus indocti interp̃tes. Nam ſi meæ domi ſcribas:nulla recta ſentẽtia eliciatur:quum Sca pha nõ uerſaretur domi philolachetis:neq; eius hera philematiũ:quin potius ipſe ad earũ ædes accedebat: ſi qd cõmercii cum illis habere uolebat.quare multo uerius dicatur:in ea domu:ꝗ meæ domi:& quia ſcriptũ eſt:ut di ximus:domillum:ſi qs paulo acutioris ingenii ſit:facile dep̃hendat domu.& ut.hoc aũt:ut:interp̃tamur pro uti- Vt p utinã

Deæq; omnes me peſſimis exemplis interficiant:
Niſi ego illam anum interfecero ſiti:fameq;:atq; gelu.
Ph. Nolo ego mihi male te ſcapha præcipere.Sca.ſtulta es tu plane
Quæ illum tibi æternũ putas fore amicũ:& beniuolentem.
Moneo ego te.te deſeret ille.ætate & ſatietate.
Ph. Non ſpero.Sca.inſperata accidunt magis ſæpe:quã quæ ſperes.
Poſtremo ſi dictis nequis perduci ut uera hæc credas
Mea dicta:ex factis noſce rem.uides quæ ſim.& quæ fui ante?
Nihilo ego ꝗ nunc tu amata ſum:atq; uni modo geſſi morem.
Qui pol me ubi ætate hoc caput colorem cõmutauit
Reliquit:deſeruitq; me tibi idem futurum credo.
Ph. Vix comprimor quin inuolem illi in oculos ſtimulatrici:
Ph. Solam illi meo ſoli cenſeo eſſe oportere obſequentem
Solam ille me ſoli ſibi ſuo quum liberauit.
Ph. Pro dii immortales mulierem lepidam & pudico ingenio
Bene hercle factum.& gaudeo mihi nihili eſſe huius cauſa:
Sca. Inſcita ecaſtor tu quidẽ es.Ph.quapropter?Sca.quæ iſtuc cures
Vt te ille amet.Ph.cur obſecro non curem?Sca.libera es iam
Tu iam quod quærebas habes ille te niſi amabit ultro
Id pro capite tuo quod dedit:perdiderit tantũ argenti.
Ph. Perii hercle ni ego illam peſſumis exemplis enicaſſo
Illa hanc corrũpit mulierem male ſuada uulgi lena.
Ph. Nunꝗ ego illi poſſum gratiam referre ut meritus de me
Scapha id tu mihi ne ſuadeas ut illum minoris pendam.
Sca. Et hoc unũ facito cogites ſi illum inſeruibis ſolum.
Dum tibi nunc hæc ætatula eſt:in ſenecta male quærere.
Phi. In anginam ego nunc me uelim uerti:ut ueneficæ illi
Iola. Fauces p̃hendam:atq; enecem ſceleſtam ſtimulatricem.
Phi. Eũdem animũ oportet nunc mihi eſſe gratum.ut impetraui:
loco Atq; olim:priuſꝗ id extuli:quum illi ſubblandiebar.

nam:ut alibi:ut te dii deæq; omnes perdát. cui noſtræ lectioni neminem doctum non aſtypulaturũ confidimus. Siti fameq; atq; gelu.addendum eſt q;:poſt fame:metri neceſſitate. Stulta es tu plane.tu aſcribẽdum quoq; eſt quod deficiebat:eadẽ metri neceſſitate. Inſperata . catholica ſniá . qđ quæ nõ ſperantur ſæpius accidũt:ꝗ quæ ſperantur. Nihilo ego ꝗ nunc tu amata ſum . ſubaudiendum minus:ut ſit:nihilominus ꝗ tu:amata ſum. Solam ille me ſoli ſibi ſuo quum liberauit.ita ſcribendus uerſus eſt:metri neceſſitate:& partim ex codicibus antiquis. Nihili eſſe.i.me eſſe excordẽ : & uilem eſſe: aut nihil eſſe.hoc eſt: me pauperem factũ ex huius redemptione . ita ut mihi nihil ſit : aut certe gaudeo mihi nihil eſſe.i.cuperem mihi nihil eẽ huius cauſa:hoc ẽ dum hanc in mea habeam poteſtate : quæ adeo me amat. Quæ iſtuc cures ut te ille amet. ita ſcribendum eſt ex codicibus ãtiquis: in quibus aperte ſcriptũ ẽ:ut te ille amet.& cures addendum: quod deficiebat.nec ſcribendum:in te ille amet:nec te an ille amet:ut inſcite cõmentatur plodius:uerſus quoq; ratio & ſententiæ huic noſtræ ſcripturæ aſtypulatur. Enicaſſo. enecauero. ſtrangulauero. Male ſuada uulgi lena.i.male ſuadens. Vulgi autem aſcribendum eſt: metri neceſſitate : & ex codicibus antiquis : in quibus ſcriptum legitur uutilena . & non abſq; ea dictione: ut legit plodius. Vt meritus eſt de me. ita ſcribendum eſt metri neceſſitate. & non ut meritus eſt. uerſus enim abundaret una ſyllaba. In anginam. Angina:ut in noſtro uocabulario diximus : morbus eſt fauces occupans : quam uulgo ſquinantiam uocant dicta ab ango : quia angat fauces.eius diuerſæ ſpecies ſunt.ut Cor.celſus:& alii de medicina tractantes aſſerunt. Sceleſtam ſtimulatricem. ſceleratam hanc lenam:quæ philematiũ amicam ſtimulat. Vt ipetraui.i.poſtꝗ ĩpetraui. Atq; olim.hic ſenſus.nunc poſtꝗ conſecuta ſum qđ cupiebam:decet me nõ habere diuerſum aĩum in philolachetẽ ab illo quem oſtendebam:quum aſſequebar quod cupiebam. Angina

Dii me faciant:quod uolūt.cur plodius corrigat mi.pro mihi nescio:quū omnes codices me habeant:& sicut ipse subaudiendū putat:omne infortunium accidere:ita subaudiri possit:mori.uel quid tale:ut postea addat:qđ uolunt.uel dii me faciant qđ uolunt:ut puta lapidem si lapidē uolunt.equū si equum uolunt.uel dii me faciant qđ uolunt per cōem modum loquendi apud uulgus.ut etiā supra:unū inseruire amantem.& si illum inseruibis solum. Si tibi acceptū est:illum fore unicū tibi sempiternum.hic uersus ita scribendus est metri necessitate. & nō.Si tibi acceptū est fore tibi unicum sempiternū.ut plodius legit. Soli gerendum cēseo morem.hic uidetur sensus esse. Si tibi ita oīno constitutum est: hunc unicū amatorē habere tibi sempiternū:& tibi uni propriū & addictum dum uiuis:age soli ei morem gere . atq; eius solius capillos cape. hoc est illum tantū amplectere:& tibi habe:sic ego quoq; censeo:si ita tibi uidetur & animo sedet.sed & hoc censeo:quū ille nihil amplius habebit:& ambo omnia cōsumpseritis.nec tibi erit alius amator:qui det unde alaris:tunc demū necesse tibi fore: in sole pecuniam inuenire : hoc est exercitio nēdi ad solem: ut pauperculæ faciunt.iuxta illud Iuuenalis.Horrida quale facit residēs in codice pellex. quid aūt si in sole pecuniā inuenire interpreteris:in prostibulo:ut uilissima scorta prostare:& pecuniam ad uictū quærere:alludens ad meretrices nonarias:quæ circa nonā:quū sol altior est prostabāt lucri causa? Vt fama est.nam ita dici solet:quum quēq̄ hortamur ad continendum occasionē quā sit nactus cape illā per capillos:& ne amittas:ne fronte capillata post calua sit. Exinde in sole.ita legendū est metri necessitate.& rectæ orationis structura.& nō exin sole:ut legit plodius rudis interpres. Ego si bonam.philematiū rn̄det.& hinc patet:Scaphā per antiphrasim locutā:quum dixit:Soli gerēdum cēseo morem. Siqdē hercle.philolachis uerba sunt:ex amore cæci.ut qui patrē dicat se uenditurū potius quā amicā egere patiatur. Venibit.uēdetur.a ueneo.is. Vtinā nūc meus mortuus pater nuncietur. ita scribi debet uersus.nec ascribendū est.ad me.nā ex duæ dctōes superfluunt tā ex codicibus antiqs:q̄ metri rōne: & sermonis latini elegantia. Atq; ut hæc sit hæres. addēdum est ut.metri necessitate. Iam ista quidē absumpta res erit.loquitur scapha. Quādo dies noctesq; estur.addendū.qn̄:metri necessitate. Sagina plane est.nō loquitur philolaches:ut credit plodius:exponens ppe domus mea sagina facta est.sed uerba Scaphæ sunt: conq̄rentis:q; res philematii cōsumatur noctes & dies:neq; q̄sq̄ parsimoniā adhibeat:adeo ut sagina & saginarium uideatur:dum illuc quisq; tanq̄ in saginariū diuertat ad edendū & bibēdum.

Sagina

Sagino

Sagina aūt ipsam pinguitudinem significat.& saginatio pinguefactio est:& sagino uerbū pinguefacio a satis & ago:quia arte & industria id fiat Propertius.Plena saginati fumabāt cōpita porci. In te hercle.philolachis uerba sunt ex occulto rn̄dētis uerbis scaphæ quæ dixerat:neq; quisq̄ parsimoniā adhibet.Incipiā inquit ego parsimonia uti & parcus esse in te. Si qd tu in illū.philematii uerba ad Scaphā:minitātis ei:si qd nō recte in philolachē dixerit. Aedepol summo ioui si uiuo argēto sacrificassem.ita scribēdus uersus ē:metri rōne.

Viuus

Viuo aūt.p naturali & puro dixit.ut apud Virgiliū.Et uiuo prætereuehor ostia saxo. Viuus etiā interdum p ualido & uehemēti sumitur.Virg.Et uiuo tentat ꝑuertere amore.hic sensus.illud argētum qđ dedi p huius puellæ redēptione melius collocatū & ıpensum est:q̄ si ex eo sacrificium ioui fecissem. Medullitus.cordicitus:ex imis medullis. Patronum liberaui.i.philematiā amicam:quæ uice patroni & aduocati partes meas tutatur.

Ph. Dii me faciant quod uolunt:ni ob istam orationem
Te liberasso denuo:& ni scaffam ego enicasso.
Sca. Si tibi acceptū ē illum fore unicum tibi sempiternum
Atq; illum amatorem tibi propriū futurum in uita:
Soli gerendū censeo morem:& capiendos crines
Vt fama ē homini exinde in sole pecuniam inuenire.
Ph. Ego si bonam famam mihi seruasso:sat ero diues.
Ph. Si quidem hercle uendundū sit:pater uenibit multo potius
Quā te me uiuo unq̄ sinam egere aut mendicare.Sca.quid illis
Futurū ē cæteris qui te amant?Ph.magis amabūt quū uidebūt
Gratiā referentē.Ph.utinā nūc meus mortuus pater nuncietur
Vt ego exhæredē meis me bonis faciam:atq; ut hæc sit hæres.
Sca. Iam ista quidē absumpta res erit.quādo dies noctesq; estur
Bibitur.neq; quisq̄ parsimoniam adhibet.sagina plane ē.
Philola. In te hercle certū ē principium:ut sim parcus:experiri.
Nam neq; edes quicq̄:neq; bibes apud me iisdem diebus.
Phile. Si quid tu in illum bene uoles loqui:id loqui licebit.
Nec recte si illi dixeris:iam ecastor uapulabis.
Philola. Aedepol summo ioui si uiuo argento sacrificassem:
Pro illius capite quod dedi:nunq̄ æque id bene collocassem.
Vt uideas eam medullitus me amare.oh probus homo sum.
Qui pro me causam diceret patronum liberaui.

Video te nihipendere omnes hoĩes præ philolache. ita scribi debet uersus: metri ratione & loquitur Scapha. Is accæptus est. a scribi debet est: necessitate metri. Cedo mihi speculũ: & cum ornamẽtis arculam actutum Scapha. hic uersus hypermeter est. abũdat. n. una syllaba: quæ scandendo cũ sequenti uersu a uocali incipiẽte iũgitur. Mulier quæ se. hic est sensus. Mulier quæ de sua pulchritudine & tenera ætate nõ confidit: speculũq; cõsulit: fallitur plurimũ. nam speculũ nõ usq; adeo uerum refert. ut res est. itaq; aspiciens se in speculo eluditur multum quũ minus formosa appareat q̃ sit. Quid opus speculo tibi. hinc iam uersus tetrameter ẽ brachicatalecticus. i. pedũ septẽ tãtũ: usq; in finem Comediæ.

Sca. Video te nihilipendere omnes homines præ philolache
Nunc ne eius causa uapulem tibi potius assentabor
Is accæptus est. sat habes tibi fore illum amicum sempiternum.
Ph. Cedo mihi speculũ. & cum ornamentis arculam actutũ scapha
Ornata ut sim quum ueniat huc philolaches mea uoluptas?
Sca. Mulier quæ se suãq; ætatem spernit: speculo elusa est:
Quid opus speculo tibi: quæ tute speculo speculũ es maximũ?
Ph. Ob istuc uerbum: ne nequicq̃ tam lepide dixeris:
Dabo aliquid hodie. Sca. pertuli tibi philematium mea.
Phi. Suo quiq; loco. uide an capillus cõpositust commode.
Sca. Vbi tu cõmodes: capillum cõmodum esse credito.
Ph. Vah quid illa potest peius quicq̃ muliere memorarier?
Nunc assentatrix scelesta est: dudum aduersatrix erat.
Phi. Cedo cerusam. Sca. quid cerusa opus ẽ? Ph. nã q malas oblinã?
Ph. Vna opera ebur atramento candefacere postules.
Phi. Lepide dictum de atramento atq; ebore. euge plaudo scaphæ.
Phi. Tum tu igitur cedo purpurissum. Sca. non do. scita es tu quidẽ
lo. Noua pictura interpollare uis opus lepidissimum
Non istanc ætatem oportet pigmentum ullum attingere.
Neq; cerusam: neq; melinum: neq; aliam ullam offuciam.
Cape igitur speculũ. Ph. hei mihi misero sauium speculo dedit.

Dicit aũt. non opus esse ipsi philematio: speculo aliquo quũ adeo lucida & nitida sit: ut speculo speculũ eẽ possit. Ob istuc uerbũ ne neq̃cq̃ tã lepide dixeris. tolle dictionẽ illã Scapham tanq̃ superfluẽtẽ: metri ratione: uerba sunt latẽtia philolachis ad scapham. Pertuli tibi philematium mea. ita scribẽdũ est puellæ nomẽ: ut in principio huius scenæ diximus: & non philocomasiũ: quid aperte ostendit carmen hoc. uã si philocomasiũ legas: uersus nõ cõsistit. & codices antiqui philematium habẽt: significat aũt philematium deosculatiunculam: aut certe suauiolũ. φίλημα. n. suauiũ: & osculationem significat a ṽbo φιλέω. amo. cõsuesco. osculor. cuius diminutiuũ est φιλημάτιον. ut a poema poematiũ. Suo quiq; loco uide an capillus cõpositust cõmode. ita scribendus est uersus: metri necessitate. & nõ suo quiq; loco uiden capillus satis compositus est cõmode neq; suo q̃dq; loco ut plodius legit. & corrigit insulse: cõtra metri rationẽ: & uerũ sensum. qui est hic. Vide o scapha: an qq; capillus cõpositus est commode suo loco. Vbi tu cõmodes: capillum cõmodum esse credito. Codices ueteres habent: ubi tu cõmodes: & nõ cõmendas: ut plodius corrigit inscitus. Vbi inquit tu cõmodes & cõponas capillum: cõmodum & compositum esse credito: nec opus est: ut iudiciũ alterius requiras. Quid illa põt peius qcq̃ muliere memorarier? ita scribendũ est. sinæ cõcinnitate. & nõ moranier: ut multis ambagibus plodius legit: & interp̃tari insulsissime nititur. & memorarier scriptũ est in aliquibus codicibus. Assentatrix. adulatrix. Differẽtiã faciunt inter assentari. adulari. & blandiri. q; assentari ab assentior uidelicet deductũ: proprie est uoce uel laudando uel assentiendo captare. Adulari quoquo modo uel uoce uel gestu fauorem q̃rere Blandiri p̃prie tactu: q̃q̃ & ad alios quoq; sensus transfertur: & nõnunq̃ ad animũ. Confunduntur tñ hæc & fere pro eodem plærũq; ponuntur. Cerusam. Cerusa illinimentũ est: quo mulieres ad cutem dealbandã utuntur. fit ex plumbo & aceto asperimo. & ideo pondus retinet. blaccham uocant. Ab ea fit Cerusatus adiectiuum nomen. Mart. Cerusata sibi placet lycoris. Purpurissum. a purpura. color is est facticius: quo utuntur pictores: is e creta argentaria fit: & cum purpuris pariter. tingitur bibitq; eum colorem celerius q̃ lanæ. Noua pictura interpolare uis opus lepidissimum. Interpolare Nonio: significat immutare & interponere. & in nouam formam a uetere fingere. tractum ab arte fullonica: quæ poliendo diligenter ueterã quæq;: quasi in nouam speciem mutat. Plautus in amphitryo. Illic homo me interpolabit. osq; meum finget denuo ut ibi diximus. Neq; melinum. melinus color: a melo insula una cycladũ: candidũ significat Plynio. Vitruuio. & cæteris. Offuciam. offucias fallacias dicunt: a fuco uidelicet: qui dicitur color fictus. & metaphorice pro fraude accipitur: in qua ueritas occultatur.
Sauiũ speculo dedit. quidam differentiã faciunt. ut osculũ sit officii: ut quũ e longinquo redeuntes salutamus atq; osculamur. Basium pudicorum: ut patris in filium. Suauium uoluptatis: quod est a suauitate dictum. sua-

Philematiũ
Assentari
Adulari
Blandiri
Cerusa
Purpurissũ
Interpolare
Melinus color
Offuciæ
Fucus
Sauium
Basium
Osculum.

Nimis uelim lapidem:qui ego illi speculo imminuam caput.
Sca. Linteũ cape.tuq; exterge tibi manus.Phile.quid ita obsecro
Sca. Vt speculum tenuisti:metuo ne oleant argentũ manus.
Ne usq̃ argentũ te accepisse suspicetur philolaches:
Phí- Non uideor uidisse lenam callidiorem ullam alteram.
lo. Vt lepide atq; astute in mentem uenit de speculo.Phile.mane
Etiam ne unguentis unguendam censes.Sca.minime feceris.
Phi- Q ua propter:Sca.quia ecastor mulier recte olet:ubi nihil olet.
le. Nam istæ ueteres quæ se unguentis unctitant interpoles:
Vetulæ:edentulæ:quæ uitia corporis fuco occultant:
Vbi sese sudor cum unguentis consociauit.illico
Itidem olent:quasi quum una multa iura confundit coquus:
Q uid oleas nescias.nisi id unum male olere intelligas.
Phí- Vt perdocte cũcta callet.nihil hac docta doctius
lo. Verũ illud est maximum.adeo pars uestrorum intelligit:
Q uibus anus domi sunt uxores.quæ uos dote meruerunt.
Ph. Agedũ cõtẽpla.aurum & pallam.satin hæc decent scapha:
Sca. Non me curare istuc oportet. Ph.quæ obsecro. Sca. eloquar.
Philolaches nequid emat:nisi quod tibi placere censeat.
Nam amator meretricis mores sibi emit:auro & purpura.
Q uid opus est quod suum esse nolit:ei ultro ostentarier:
Purpura ætati occulcanda est.aurum turpi mulieri.
Pulchra mulier nuda erit:q̃ purpurata pulchrior.
Postea nequicq̃ exornata est bene:si morata est male.

ne enim dulce dicimus.Dicimus aũt suauiũ:& Sauium absq;.u.in prima syllaba.sed & differẽtia suprascrita con funditur a poetis.ut in illo Martial.Basia da nobis diadumene pssa.& in illo nasonis oscula qui sumpsit si non & cætera sumpsit. Vt speculum tenuisti metuo ne oleant argentũ manus.Specula argentea fiebant. unde Plynius libro.xxxiii.laminas duci: & specula fieri nõ nisi ex optimo argento posse creditum fuerat. ꝑpterea Scapha lena nunc ait: Metuo ne manus tuæ oleant argentum a speculo:quod tenuisti in manibus. & sic philolaches suspicetur : te accepisse argentum a quoq̃ altero amatore. Non uideor. loquitur philolaches. Mulier recte olet : ubi nihil olet. optima sententia. iuxta illud Martial. Nõ bene olet : qui bene semper olet. Interpoles. fictæ.adulteratæ.renouatæ.a uerbo iterpolare: hic & hæc interpolis.a quo & interpola:noua inuenta & renouationes. Ply.Mutatur ars quotidie quotiens interpolis: & ingeniorum græcie flatu impellimur. & interpolator dicitur qui antiquas uestes resarcit ac renouat:ut eas facilius uendat: cuius fœminínum est interpolatrix de hoc uerbo interpolare & deriuatis eius : diximus etiam in amphitryone. Edẽtulæ.sine dentibus. edẽtulus enim dicitur:qui dentes nõ habet. is græce μω-λοσ appellatur : qđ & gelius asserit. Nisi id unum male olere intelligas. ita legendus uersus est. ex codicibus antiquis : metri & sententiæ congruitate.absq; ea dictione nil . quæ interposita erat in exemplaribus impressis. Verum illud est maximum.illa est maxima ueritas:quam dixit Scapha de muliere unguentata:quæ nihil aliud:q̃ male olet. Adeo pars uestrorũ intelligit.ita scribendum est ex codicibus antiquis: & recta sententia:& non nostrorum:ut plodius amens legit.& infra. Quæ uos dote meruerunt.nõ quæ nos. loquitur enim philolaches qui uxorem utiq; nõ habet.licet aũt in occulto sit:quantum attinet ad philematium & Scapham:palam tamen est:auditoribus:qui in scena sunt.& ad eos conuersus hæc uerba profert. Vestrorũ aũt pro uestrũ positum est:more antiquo. Quæ obsecro:s.curanda sunt.& delendũ est:igitur:quod hic additũ erat:cõtra metri rationem.& antiquoꝝ codicum scripturam. Nam amator.hic sensus.amator emit sibi mores meretricis:& leporem:ac uenustatẽ auro & purpura.quibus meretricem donat:ut ab ea moribus & uenustate ac lepore delectetur.nõ ergo opus est: ut meretrix amatori ostentet purpuram & aurũ:quæ ille sua esse nõ uult: sed meretrici:pro moribus ipsius donat. Purpura ætati occulcanda est. aurũ turpi mulieri.ita scribendum uersum hunc censemus:hoc sensu.Si qua mulier uetula est:& ætate plena:ei occultanda:& superinducẽda est purpura: ut aliquãto iunior appareat.& si qua paulo turpior est:auro ornanda & cõplenda:ut formosior uideatur:& constructio talis est.purpura est occulcanda ætati.i.mulieri iam ætate puectæ.& aurũ est occulcandũ turpi mulieri. nec scribendum est ætate:& exponendũ iuuenili scilicet & teneriusculæ.nec aurũ turpe & nõ turpi.ut exponit & corrigit plodius ille uanissimus plauti interpres.cui Sarracenus quoq; parũ distãtia:nisi & peiora ꝑdidit. Postea.Sententia uera:& aureis litteris notãda ꝙ ea mulier quæ male morata est:frustra se exornat:quum eam turpes mores magis inquinent : q̃ si cœno illita:& oppleta sit.

Interpoles

Interpolator.

Edentulus

Collinunt. turbant. inquinant. a uerbo lino: quod est leuiter superinduco: & inspergo. Virg. Et paribus lita cor pora guttis. Cicero. tuli moleste: q litteræ delitæ mihi a te redditæ sunt. Nam næ si pulchra est mulier. mulier addendū est. metri necessitate. & sententiæ cōgruitate. aliter uersus claudus sit: qđ plodius nō uidit. Quid hic uos tādiu agitis. addenda est dĉtō illa tam. aduersus integritatē. Ego tibi. similiter addendū est ego: ut cōstet uersus: & nō claudicet. At mihi quidē sic ornata es satis. ita complendus uersus est: nisi mancū legere uelimus. Mea philematium & hic uersus clare ostēdit: scribi debere philematiū. & nō philocomasium: ut scribunt plodius & Sarracenus lascii interpretes: qnquidē uersus philocomasium non pateretur. — *Lino.*

Pulchrum ornatum turpes mores peius cœno collinunt.
Nam næ: si pulchra ē mulier nimis ornata ē. Ph. nimis diu
Abstineo manum. quid hic uos tam diu agitis: Ph. ego tibi
Me exorno ut placeam. Ph. at mihi quidē sic ornata es satis.
Abi tu intro. atq ornamenta hæc aufer. sed uoluptas mea
Mea philematium potare tecum collibitum est mihi.
Ph. Libet ædepol mihi tecum: nam quod tibi: idem mihi libet
Mea uoluptas: Ph. iam istuc uerbū uile ē uiginti mnis.
Cedo amabo. decūbe. emptum tibi dare hoc uerbum uolo.
Etiam nunc decem minæ apud te sunt. uel rationem puta:
Triginta mnas pro capite tuo dedi. Ph. cur exprobras:
Philo. Ego ne id exprobrem: qui mihi met cupio id opprobrarier:
Nec quicq argenti locaui tam diu usq: æque bene:
Ph. Certe ego q te amo: operā nusq melius potui ponere.
Philo. Bene igitur ratio accæpti atq expensi inter nos conuenit.
Tu me amas. ego te amo: merito id fieri uterq existimat.
Hæc qui gaudent: gaudeant perpetuo suo semper bono. Ph. age
Accūbe igitur: cedo aquā manibus puer. appone hic mēsulam.
Qui inuident: ne unq eorum quisq inuideat prorsus cōmodis.
Sca. Vide tu an ibi sint unguenta: Ph. quid opus ē cū stacte accubo.
Sed ē ne hic meus sodalis. qui huc incedit cum amica sua:
Is est callidates. cum amica eccum incedit. euge oculus meus

Nam qđ tibi: idem mihi libet. ita scribendus uersus. & non: nā qđ tibi libet. uersus ratiōe. Iam istuc uerbum uile est uiginti mnis. Scribendum est mnis: & nō minis. ex codicibus ātiqs. & metri necessitate. utroq .n. modo dicimus: & mina: & absq. i. mna: nam græce μνᾶ dicitur. Sensus est. hæc dulcia: & amorabūda uerba: quod tibi libet mihi libet uoluptas mea: multo pluris sūt: & plus admodum ualēt: q sint. xx. minæ ex illis: quas pro capite tuo dedi. Quapropt decem tantū minæ restant mihi apud te de expensa quā feci in te emēda. dederat enim triginta minas p ea. & scribendum est. Triginta mnas. & non minas: rōne qua supra. Cur exprobras: philematii uerba sunt: cui hæc cōmemoratio beneficii & emptionis de se factæ uisa fuerat exprobratio quædam. exprobrare. & opprobrare: est ignominiæ obiicere. probrum enim scelus ac flagitium significat. & per metaphoram pro ignominia accipitur: quæ ex scelere sequi solet: ut datum est illi probro. i. ignominiæ ascriptum. Qui mihi met cupio id opprobrarier. pbro obiici: q rem. s. tam caram & insignē tam uili emerim. Certe ego. philematiū loqtur. par pari ridens: nā quū ille dixerit: nihil argenti æque bene locasse & expēdisse: q id quo eā emit: ipsa rīdet: nullam operā melius posuisse q eā: qua ipsum amat. Ratio accæpti atq expensi. puerbialiter hoc dicitur: quum animi placide conueniunt: non secus q tabulæ: in quibus accæpta & expensa describuntur. Puer appone hic mensulam. scribendū est mēsulam ex prisciano: locū hunc adducente. libro tertio. Qui inuident: ne unq eorum quisq inuideat prorsus cōmodis. ita scribendus est uersus: ex codicibus antiqs: & etiā impressis: & clarus est sensus: iuxta illud Martia. Oibus inuideas liuide. nemo tibi. nec opus est ambages referre plodii: legētis cōmodi. & garrientis de uerbo inuideat pro ipendio uideat: ut auctiua particula sit in. & reliqua. Vide tu an ibi sint unguēta. Scaphæ uerba sunt. Mos aūt erat odoramenta & unguēta spargere quū ad mensam accūberēt: ut bonus odor esset. teterq pelleretur. Quid opus ē. cū stacte accubo. Si plodius arrogās plauti interpres: & Sarrace. lasciosus: lōgius uiderēt: ita pfecto uersum hūc legissent: & nō cū istac accubo. Nā codices antiq: cū stacta accubo hñt: & sensus ē optimus: & oi cōgruitate aptissimus: ut quū Scapha rogasset unguēta: philolaches rīdeat: nō opus eē alio unguēto: qn ipse accubet cū philematio amica quæ utiq stacte ipsa: & ungnentoꝝ oīum princeps sit. Scimus. n. Stacten unguentum esse oīum primū: qđ ex myrrha arbore arabiæ odoratissima fit. ut Dioscorides: & Plynius asserunt. De qua hic poeta in curculione sic ait. Nam omnium unguentū odor præ tuo nautea est: tu mihi stacte. tu cinnamū. tu rosa. tu crocum &c. Is ē callidates. hoc loco plodius nō iā lasciosus: sed plane cæcus: & somno oppssus est: quum corrigit callidamates: & scribendum est inquit callidamantes. sed qualis erit hic uersus: si

Mina. & mna. — *Probrum.* — *Opprobrare.* — *Exprobrare.* — *Stacte.* — *Callidates*

callidamantes legeris plodi amusicō tere? quid sibi uolet Callidamantes? certo una mecum ignorare te existimo. Scribendum igitur est Callidates ex codicibus antiquis: recta lege metri: & conuenienti nominis significatione. nam bonum bellumq; datorem Callidaten interpretabimur a καλοσ bonus: & δατησ dator: qđ fere accidit in his adolescentibus genio & amori deditis: quiq; præcipue sibi amicas diu seruare quærunt. ut dent donentq; multum: suasq; ad illas diuitias quottidie aggerant: & profundant. Maniplares. militis eiusdem manipuli & cohortis: socii uidelicet nostri & amantes: ut etiam nos sumus. scribendum autem hic est per syncopam maniplares. & nō manipulares. metri necessitate.

Maniplares.

Conueniunt maniplares: eccos prædam participes petunt.

Callidates. Scapha. Delphium. Philolaches. Philematium.

Cal. Aduersum mihi uenire ad philolachem uolo tēperi.

Sca. Audi en tibi ipetratū ē. Cal. nā illi ubi sunt. effugi foras:

Ita me ibi male conuiuii. sermonisq; ptesum.

Nunc comessatum ibo ad philolacheten. ubi nos hilari

Ingenio & lepido accipiet. ecquid tibi uideor mammam

Adire? Del. semper istoc modo moratis debebas

Vti. Cal. uis ne ego te ac tu me amplectare? Del. si tibi ē cordi

Facere: licet. Ca. lepida es duce me amabo. De. caue ne cadas

Asta. Ca. oh oh ocellus es meus. tuus sum alūnus. mel meum.

De. Caue modo ne prius in uia accūbas: ꝗ illic ubi

Aduersum mihi uenire. Versus est tetrumeter brachicatalecticus: septem pedibus cōstās: Sodaliciū & Cōpotationem cōtinens philolachis: & Callidatæ: ac eorum amicarum. In hac autē scena ebrii mens ostēditur: nescia pudoris & uerecundiæ. & ut conici potest hic primus sensus est. ut Callidates introducatur: qui tanꝗ ebrius discesserit e quodam sodalitio & comessatione adolescentum una cum delphio amica: quoniam ibi ab sodalibus ebriis & ipsis fortasse male habitus fuisset in conuiuio. & discedens famulos suos alloquitur: præcipiens ut sibi aduersum eant tempestiue domum philolachis: quo se recipere decreuerat. Mihi uenire. scribendum est ex codicibus antiquis: & sententiæ congruitate. ac metri ratione. & non uenire inibi: ut corrigit insulsus plodius: nulla prædictorum habita ratione. Volo tempori. dicimus tempori. tempore. & per tempus: ut ait Donatus. Audi en tibi impetratum. Scapha loquitur. quæ sciens Callidaten a philolache iamdudum desideratum: quum uenientem & loquentem in hunc modum uidit: alloquitur philolachem: & dicit. Audi. s. quæ loquitur Callidates. en tibi impetratum: quod cupiebas uidelicet: ut ad te ueniat. Nam illi ubi sunt effugi foras. ita scribendum est absq; dictione illa inde: quæ tamen subaudienda est: ut sit. nam effugi foras inde ubi illi sunt. & continuata uerba sunt Callidatæ cum superioribus. Ita me ibi male conuiuii sermonisq; pte sum. ita censemus scribendum uersum: hoc sensu: effugi foras ab eo loco: ubi illi alii adolescentes comessatores & compotatores erant: quoniam me ibi pertesum est sermonis eorum & conuiuii. nec scribendum est cesunt. tanꝗ a cedo cæso: ut Sarracenus legit & exponit absq; ullo recto sensu. neq; conueni: aut conuitii: ut fabulatur plodius. Hilari ingenio. ingenium proprie significat naturam cuiq; ingenitam. Terentius. Nam qui cum ingeniis conflictatur eiusmodi. i. cum hominibus eius naturæ. Virgil. Nunc locus aruorum ingeniis. interdum significat uim intelligendi naturalem: qua sæpe inuenimus quæ ab aliis non didicimus. Vnde præclara ingenia: & obtusa ingenia dicimus. hoc est acuta. & rudia. & homines ingeniosos qui naturalem uim ad aliquid agendum accōmodatam habent. Et lepido. Venustum a lepido distare dicimus: ꝙ uenustū uocamus quod cum gratia quadam & uenere dicitur uel fit. lepidum uero quod rotunditate quadā: & breuitate: & quasi celeritate atq; acumine uerborum uenustum est. unde lelius quēadmodum id animal quod lepus uocatur aleuitate pedum dictum existimat: ita & leporem in oratione a pedum suorum leuitate putat appellatum. habet. n. oratio quoq; suos pedes: siue soluta: siue numerosa sit. Mammam adire. sensus est: ut ebrioli ac pueri: dicentis: o delphium: quum ad philolachem eo: num tibi uideor ad māmam nostram ire. ita antiqui: & nostri quoq; alūnam & matrem uocabant. Cato. qui cibum ac potionem buas & papas docent. & patrem tatan. & matrem māmam. Istoc modo moratis debebas uti. ita scribēdum censemus nos: omissis uaniloquis nugis plodii: & item Sarraceni. loquitur. Delphium respondens callidatæ. o callidata semper debebas uti sociis & sodalibus istoc modo moratis: & huiusmodi moribus imbutis: quibus est philolaches: quod si fecisses. s. non opus fuisset nunc sodalicium deserere illepidum & nobis ingratum: ut fecimus. Vis ne ego te. Callidates ut ebrius loquitur: qui non aduertens sermonem delphii: & petit eius amplexum ibi in uia: cui & illa annuit. Duce me amabo. quum pedibus stare non posset callidates: petit a delphio: ut se ducat. quod illa respondens magis declarat: quum dicit: caue ne cadas. asta. Caue modo. Delphium loquitur. caue inquit: ne prius accūbas. hoc est te deiicias hic in uia: ꝗ coimus illic ubi lectus est stratus. idest morare aliquantum: & te sustine: usque dum ambo peruenerimus ad philolachem: ubi in lecto strato postea coibimus. Scribendum autem est coimus: ex codicibus antiquis. & sententiæ congruitate. & non comus: neq; comis: ut plodius & Sarracenus rudes interpretes legunt.

Ingenium.

Venustus.
Lepidus.

Mamma.

Sine ſine cadere me.Callidates loqtur. Sines & hoc qđ mihi in manu eſt. hēbat fortaſſe Callidates manū ad delphii ſolliculū:quē pertractabat:ppterea:inqt:ſines & hoc cadere qđ mihi in manu ē?Ideo rńdet Delphiū. Si cades:tecū cadā. Madet homo.Scaphæ ſunt uerba:q̄ Callidaten madere:hoc ē ebriū eſſe inqt. Madere.n. Madere. eſt ebriū eſſe:& madidus temulētum ſignificat. Tibullus.nō feſta luce madere eſt pudor:errātes & male ferre pe Madidus. des.nā qđ Sarracenus legit Mandet humo.i.ſepeliet:cōtra antiquoꝶ codicū ſcripturā:& ſniæ cōcinnitatē nugæ uidentur. Tun mea uis mammā adire.Quia ſuperius callidates dixerat:ecqd tibi uideor mámā adire:quū co ad philolachē:nūc in terrogat delphiū ſi & ipſa uult adire mámá: hoc ē philematiū phi lolachis amicá. nam qđ plodius meá mā-má legit.i.genitalia nō placet. illud vō fal ſum cenſemus: q delphium niteretur calli datem leuare: quem utiq mūdū uidimus cecidiſſe. Cedo ma nū.Da inqt Delphiū: manum tuá mihi: ut te ſuſtineá: ne cadas: & te affligas.Vnde il le porrigēs manū ait: en tene.age ſimul: nō enī dicit leua me:ſed age. utpote qui ſta-bat:& non deciderat. Quo ego eam an ſcis?loqtur ut ebrius: rogatq illam an ſciat quo ipſe eat. Modo nēpe domum eo co-meſſatum. iteꝶ tanq̄ uaniloquus & temu-lentus loqtur. Im-mo iſtuc qdē memi-ni.tollēda eſt dictio il la iam.quæ erat ante memini uti ſupfluēs: metri rōne. Nū nō uis.philolachis uerba

Lectus ē ſtratus comiſus.Cal.ſine ſine cadere me.ſines
Et hoc qđ mihi in manu ē?Del.ſi cades:nō cades qn cadā tecū.
Iacentis tollet nos poſtea ambos aliquis.Sca.madet homo.
Cal. Tun mea uis mammā adire?Del.cedo manū.nolo eqdem te.
Affligi.Cal.en tene age ſimul quo ego eā an ſcis?Del.ſcio ī mē-
tem uenit.
Cal. Modo nēpe domum eo comeſſatū.Del.imo iſtuc qdē memini.
Phi Nū nō uis me ob uiam hiſce ire anime mi?Philoc.illico ex oibus
lo. Optime uolo.Ph.iā reuertar.Philo. diu eſt iam id mihi. Cal. ec-
quis hic eſt?Philol.is ē. (te amēt.
Cal. En philolaches ſalue amiciſſime mihi hoīum oium.Philol. dii-
Accuba callidates unde agis te?Cal.unde hō ebrius.Phile. pbe
Quin amabo accūbas delphium mea.Cal.da illi quod bibat.
Dormiam ego iam.Del.nū mirū hic aut nouum quippiā facit?
Phi Quid ego hoc faciā poſtea mea.Phile.ſic ſine eum quieſcere.
lo. Age tu interim da delphio cito cantharum erotium.

Tranio. Philolaches. Callidates. Delphium. Philematiū.

Tra. IVppiter ſupremus ſummis opibus atq induſtriis
Me periſſe:& philolachetē cupit herilem filium.
Occidit ſpes noſtra.nuſq̄ ſtabulum eſt confidentiæ.
Nec ſalus nobis ſaluti iam eſſe:ſi cupiat: poteſt.
Ita altum erroris montem maximum ad portum modo
Conſpicatus ſum.herus aduenit peregre.periit tranio.

ſunt ueniā petentis ab amica ſua philematio:eundi obuiā Callidatæ & delphio. Accuba callidates.hic quoq locus aperte oſtēdit callidates:& nō callidamātes ſcribi debere:ſuper quo plura uerba nō faciemus. Probe.loquitur philemátium.rńdens ad illud callidatæ:unde hō ebrius.& deinde uocās ad ſedendū ad mēſam Delphiū.

Nū mirū hic aut nouum.Solēt.n.ebrii ire cubitum. Quid ego hoc faciā.philolaches philematiū rogat:qđ ego inqt faciā hoc.i.cū hoc ita ebrio:& iam ſopito:unde illa rńdet. Sic ſine eum qeſcere.& ita ſcribēdum cenſemus.& nō ipſe.neq blepſe.rā metri rōne:q̄ ſniæ cōgruitate.qđ vbum qeſcere quū a plodio afferaſ lectū in qbuſdā codicibus:quanq̄ ipſe nō recepiſſe illud uideatur:nobis admodū cōgruere uiſum eſt. Age tu interim.aſcribendū ē tu:metri neceſſitate.ex codicibus antiqs. Da delphio cito cantharū erotiū.ita ſcribēdū cenſemus uerſum.& erotium:nō circum legēdum:qđ ſit nomē famulæ a philematio uocatæ ut delphio propinaret potum. nam in codicibus antiquis manu ſcriptis:legitur eritum.& non circū.quæ dictio cum erotio maximam habet ſimilitudinem.& ſic ſententia erit abſoluta.

IVppiter ſupremus.Idē genus ē carminis cū ſcena ſupiore.tetrametrū uidelicet brachicatalecticū.ſeptē cōſtās pedibus.uſq ad illū vſum.Pluma haud itereſt.ab eo.n.uſq adfinē ſcenæ:trimetrū ē:ſex tm̄ cōſtās pedibus Cōtinetq pturbationē Tranionis ſerui:ob reditum pegre teuropidæ ſenis:nec minus philolachetis herilis filii:anxie quæritātis:qd ſibi cōſilii capet in tā ſubita nouitate:Cui dolis & aſtu Tranionis ſuppetiæ ferūtur. Nuſq̄ ſtabulū eſt cōfidētiæ. Aſylū.refugiū.hoſpitiū.Stabulū.n.a ſtādo dictū pprie hoīum diuerſoriū & hoſpitiū dicitur.hinc Stabulum. ſtabula etiā appellantur loca:in quibus armēta gregeſq cōſiſtunt in agris & ſub diuo ueluti quædam ſtationes animaliam. Altum erroris montē.maximum timorē:ingentem calamitatē & conſternationē.Nam qđ ait audax nouoꝶ uſurpator plodius:quid ſi ſcribis altū eurydamantē?fumus & nebula eſt.quum uerſus nō conſiſtat:ſi altum eurydamantem ſcribas.& nec ſententia ſatis quadraret:& codices omnes erroris montem habeant.

Plagipatidæ.

Qui facere argenti cupiat aliquãtũ lucri. qui cupiat lucrifacere & lucrari aliquãtum argẽti. Qui hodie sese excruciari meã uicẽ possit pati. ita legẽdũ cẽsemus uersum. & nõ meo aio. Tũ q̃a. cõcinnitati sniæ magis cõuenit: tũ q̃a in codicibus ãtiq̃s scriptũ est. Me aium. ex qua litteraꝝ agglutinatione facile resultauerit. Meã uicem. si cõsiderentur paulo acutiore ingenio. Vbi sunt isti plagipatidæ ferritribaces uiri. ṽsus hic ita legendus ẽ ex codicibus antiq̃s. & recta lege metri. ac cõuenientiori locutione: q̃ plagipati. nemo. n. unq̃ audiuit: ut plagipatus quis dixerit: & quãq̃ fictũ quoq; sit plagipatidæ: habet tñ similitudinẽ ꝑpiorẽ grãmaticæ: q̃ plagipati qua di-

Ecquis homo ẽ? qui facere argenti cupiat aliquantũ lucri.
Qui hodie sese excruciari meam uicem possit pati.
Vbi sunt isti plagipatidæ ferritribaces uiri?
Vel isti qui trium nummorũ causa subeunt sub hasta?
Vbi qui dindymeneis hastis corpus transfigi solent?
Ego dabo ei talentum: primus qui in crucem excurrerit.
Sed ea lege ut offigantur bis pedes: bis brachia.
Vbi id erit factũ: a me argentum petito præsentarium.
Sed ego sum næ infelix: qui nõ curro curriculo domum.
Ph. Adest obsonium. eccum tranio a portu uenit. (riimus
Tra. Philolaches. Ph. q̃d ẽ? Tr. ego & tu. Ph. q̃d? Tra. & ego & tu pe-
Ph. Quid ita? Tra. pater adest. Ph. q̃d ego ex te audio? Tr. absũpti su
Pater inq̃ uenit tuus. Ph. ubi ẽ is obsecro? Tra. hic adest. (mus.
Ph. Quis id ait? quis uidit? Tra. egomet inq̃ uidi. Ph. uæ mihi
Quid ego agam nũc? Tra. nunq̃d tu malũ me rogitas q̃d agas?
Accũbas. Ph. tu en uidisti? Tr. egomet inq̃. Philo. certe inq̃ occi-
Si tu uera memoras. Tra. q̃d mihi sit boni: si mentiar? (di.
Ph. Quid ego nunc faciam? Tra. iube hæc hinc omnia amolirier.
Quis isthic dormit. Ph. callidates. Tra. suscita istum delphium.
Del. Callidates callidates uigila. Cal. uigilo. cedo. ut bibam.
Del. Vigila pater aduenit peregre philolachis. Cal. ualeat pater.
Philo. Valet ille quidem. atq; ego disperii. Cal. disperisti? qui potest?

ctibole & in captiuis usus est poeta: quũ inq̃t: nil morantur iã lacones imi subsellii uiros plagipatidas &c. cui simile. Et alibi idẽ nouoꝝ uocabuloꝝ fictor: sed nõ ineptus: dixit flagricibæ. Plagipatide aũt pro plagigeris: & plagas patiẽtibus accipiendum est.

Ferritribaces.

Ferritribaces aũt: ueluti ex dictione latina ferrũ: & græco uerbo τριβω q̃d᷑ tero significat. cõpositũ uidetur. & significat ferrum terẽtes: hoc est: q̃ cõpedes sæpius terere: & in eis uersari soliti sunt. Nã q̃d᷑ Sarracenus interpres inq̃t. tribaces utpote ualẽtiores: meræ insaniæ sũt. Vel isti q̃ triũ nũmoꝝ cã subeunt sub hasta. ita scribẽdus uidetur hic ṽsus. & nõ. uel isti q̃ hastis. metri rõne. & quia dctõ illa hastis supfluens esset. est tñ hypmeter ṽsus: abundãs una syllaba ultima: quæ quũ sequẽti uersu a uocali incipiẽte scandendo iungitur. hoc dicit. ubi sunt isti: qui postq̃ sua oĩa abligurierunt: se se tribus nũmis uẽditare solent: & in alioꝝ mãcipatum dare? de q̃bus Iuuenalis dixit. Et ꝑferre caput dña uenale sub hasta. Vbi qui dindymeneis hastis corpus trãsfigi solẽt. Versum hũc ita scribeñ. cẽsemus. metri rõne: & sniæ. quæ ẽ: ut dicat: ubi sũt illi cybelei sacerdotes: q̃ seipsos feriũt: & ṽberãt: cultris ac ueruculis musculos trãsfigẽtes? Si titus eis amor est plagaꝝ: & uerberꝝ: nunc me adeant: & meã subeant uicẽ:

Cybelei sacerdotes.

Cybelei sacerdotes per corybantiã capita rotantes suos sibi musculos inuadebãt: & cõtruncabãt: iuxta illud. Et fecet ad phrygios uilia mẽbra modos.

Cybele.

Cybele aũt mater deoꝝ est: dindymene appellata a phrygiæ loco: quẽ dindymenen dicunt.

Dindymene.

Dindymus quoq; & dindyma mõs est phrygiæ dicatus matri deum. Et dindyma montes etiam sunt iminentes cyzico: in q̃bus est delubrum cybeleium. Nec scribẽdum est: ubi aliqui qui. ut scribit plodius. nã aliqui supfluit.

Dindyma.

neq; qui denis hastis ꝑ decem uulneribus: ut Sarracenus exponit. nihil uterq; nisi inscitiã redolentes. Ego dabo. Si q̃s meã uicem subire uult: & ꝑ me in crucem excurrere: quã timeo mihi subeundã: talentum a me recipiet.

Præsentarius.

Præsentarium. q̃d᷑ & ꝑsentaneum dicitur. i. ꝑmptũ: & in numerato. uenenum ꝑsentaneum: & ꝑsentissimũ appellatur: q̃d᷑ illico & statim occidit: uel liberat.

Pñtaneus.

Sed ego sum næ infelix. ita scribeñ. est. nõ sum næ ille infelix. metri rõne: q̃ dictionem: ille: nõ patitur: q̃d᷑ plodius interpres nõ uidit.

Opsoniũ.

Adest opsonium. philolaches loquitur: uidens tranionẽ accedere redeuntem a portu quo iuerat: ut ipsis adolescẽtibus emeret opsonia. opsonium aũt nomen græcum est οψώνιον. & dicitur quicquid additur pani & uino. uñ opsono: & opsonor deponens. nã utroq; mõ dicimus pro cõuiuari: siue opsonia emere: ut in Captiuis dixit. Ipsi opsonant quæ parasitoꝝ ante erat prouincia.

Opsono & opsonor.

A portu uenit. scribẽdum est uenit: ex codicibus antiq̃s: & metri necessitate: & non adit: ut plodius legit: & Sarracenus. Ego & tu perimus. duplici ii scribẽdũ periimus: ut sit ꝑteriti tpis: metri necessitate. Hic adest. addendum hic: metri necessitate. Quid ego agam nunc? addendum est nunc rõne metri. Amolirier. amoueri. auferri. Callidates callidates. uerba sunt Delphii suscitantis callidaten amatorẽ suum.

Vale.

Valet ille q̃dem: atq; ego disperii. uerba sunt philolachis interꝑtantis in bonã partẽ ṽba callidatæ: q̃ dixerat. Valeat pater: sed in

malā partē.ac ſi dixiſſet abeat:nō rediturus. nam ut ait Varro:ideo mortuis ſalue & uale dicimus:nō ꝙ ualere & ſalui eſſe poſſint:ſed ꝙ ab iis recedimus:eos nunꝗ uiſuri hinc ortū eſt:ut ēt maledicti ſignificationē interdū uale obtineat ut Terē.Valeāt qui inter nos diſſidiū uolūt.hoc eſt ita a nobis recedāt:ut nūꝗ ad noſtꝝ reuertātur aſpectum. Addēdū aūt fuit ego inter atꝗ & diſpii:nō metri neceſſitate:ſed ſnīæ cōcinnitate. Qui pōt.i. quo modo pote eſt:qūo poſſibile eſt. Quæſo exurge.tollēda ē dictio ædepol quæ erat media hoꝝ duoꝝ ūboꝝ: metri rōe.
Quidnā illi reditio ēt huc fuit?addēda fuit ſyllabica adiectio illa uā:neceſſitate metri.

Ph. Q uæſo exurge:pater aduenit.Cal.tuus uenit pater?
Iube abire rurſum. quidnā illi reditio etiam huc fuit?
Ph. Quid ego agā?pater iā hic me offendet miſeꝝ adueniēs ebriū:
Aedis plenas conuiuarū:& mulierum.miſerū eſt opus:
Sicut ego aduentu patris:nunc quæro:quid faciam miſer:
Tra. Ecce autem hic depoſuit caput & dormit eum ſuſcita.
Ph. Etiā uigila.pater inꝗ aderit iā hic meus?Cal.ain tu pater?
Cedo ſoleas mihi:ut arma capiam.ego pol iam occidam patrem.
Ph. Perdis rē.tace amabo.abripite hūc intro actutū inter manus.
Cal. Iam hercle ego uos pro matula habebo: niſi matulam datis.
Ph. Perii?Tra.habe bonū animū.ego iſtū lepide medicabor metū.
Ph. Nullus ſū.Tra.taceas.quin ego iſta hæc ſedens.medicabor tibi.
Satin habes:ſi ego ita aduenientē patrem faciam tuum:
Nō modo ne introeat:uerum etiā ut fugiat longe ab ædibus?
Vos modo hinc abite intro:atꝗ hæc hinc ꝓpere amolimini.
Ph: Vbi ego ero?Tra.ubi maxime eſſe uis:cū hac:tu cum iſtac eris.
Del. Q uid eſt igitur?habeamus hinc nos.Cal.nō hoc non delphium
Metuas potare.haud tantillo hac quidem cauſa minus.
Ph. Hei mihi:quū iſta hæc blanda dicta quo eueniant madeo metu.

Miſerū eſt opus:plodius hic ſolēs nugaſ: quū inqt:miſerū me.ē opus aduentu patris: ſicut ego maneo.hoc eſt ita deficiūt res: ita prolapſæ:ut patris aduentu ſit opus. Quæ affaniæ hoīs:quæ delitia ſuut:hæc? imo philolaches nollet patrē aduenire.qs aūt unꝗ ſic locutus ē. eſt opus aduentu patris : ſicut ego maneo? Quare ita potius ſenſum excipiendū putamus:ut quū dixiſſet philolaches:qd ego agā? pater iā hic me miſerum ebriū offēdet cū cōuiuis & mulieribus:ſubdat. Miſeꝝ eſt opus: hoc ē miſeria & infelicitas magna ē: quēad modū ego ob patris aduētū: neſcio qd faciā:modus aūt loqndi eſt poetæ:ut etiā infra paulo : hei mihi quū iſta hæc blāda dicta quo eueniant madeo metu. Eum ſuſcita.addēdum eſt eum:metri neceſſitate. Cedo ſoleas.crepidas.Solea genus calciamēti eſt planti ſubiectū. quæ græce κρηπισ latine crepidā noīatur. Solea. Vt arma captam.loquitur tanꝗ ſemiſōnus & ebrius. Ego pol iā occidā patrē.ita ſcribendus uerſus eſt:ut ſibi conſtet.& non iam pol ego.

Pro matula habeo.Matula uas eſt aquariū.& etiam urinariū:in quod urinam ſpargimus:quum meiere uolumus.ideo dicit inſpergam uos urina & habeo uos pro matula:niſi matulam datis.dicimus etiam per diminutionem Matella. Matula. Matella. Taceas quin ego iſta hæc ſedens medicabor tibi.ita ſcribendum eſt ex codicibus antiquis: & ſententiæ congruitate.& non.ergo qui iſtec ſedens meditabor:ut plodius legit:abſꝗ ulla uerboꝝ cohærentia: & ſenſus perceptione. Atꝗ hæc hinc propere amolimini.amolimini hoc loco deponens eſt tranſitiuum. nam ſupra paſſiue dixit iube hæc hinc omnia amolirier. Cum hac. tu cum iſthac eris.addendum eſt.Tu.metri neceſſitate.& etiam ſententiæ congruitate.ut dicat Tranio:tu philolaches eris cum hac.ſcilicet philematio. tu callidates cum iſthac.ſcilicet delphio:unde delphiū reſpōdet:qd eſt igitur?abeamus hinc nos. Non hoc uō delphiū. ita ſcribeñ.eſt:ex codicibus antiquis:& metri ratione. non autem non hoc longe delphium. Et ſimiliter infra.

Metuas potare:non autem nam metuis potare ſcribendum eſt:ex ſententiæ concinnitate. quæ eſt hæc. o delphium non metuas potare hac cauſa minus:haud tantillo:ac ſi paleam oſtendiſſet:ſunt autem uerba callidatæ ad delphium amicam: oſtendentis ei:ſe nihil curare reditum teuropidæ:etiam ſi philolaches ea re maxime affectus eſſet:uel potius confidentis in uerbis Tranionis:qui eis dixerat.tu cum hac:tu cum iſthac eris. Hei mihi quum iſta hæc blanda dicta quo eueniant madeo metu.ita ſcribendus hic uerſus eſt:ex codicibus antiquis: metri ratione.& ſententiæ concinnitate:quæ eſt hæc.ut philolaches reſpondens uerbis Tranionis qui ei dixerat:ubi maxime eſſe uis : cum hac eris : dicat : hei mihi ut uereor:ut magno metu madeo : quem finem habitura ſint: & quorſum eueniant hæc tua blanda dicta.Eſt autem modus loquendi Plautinus.hei mihi: quum madeo metu quo hæc eueniant : pro ꝗ madeo metu : ſicut etiam ſuperius dixit.miſerum eſt opus ſicut ego aduentu patris nunc quæro quid faciam miſer. Nec plodii inſcitia hic admittenda eſt : legentis cōmiſta : & exponentis graueolentia. fetor. ſordes. uirus. odor olenticetus. ſicut etiam dixit ſuperius : in illo : capram commiſtam. quum ſomnia ſint omnes illius ambages : & uerſus hic non recipiat nomen illud unicum commiſta. nec ulla recta ſententia elici poſſet : etiam ſi uerſus pateretur. nec ſi uerſus pateretur:alicubi lectum ſit ut puto : commiſtam ſubſtantiuum nomen eſſe: & fetorem.aut graueolentiam ſignificare.

Quo eueniant.ex codicibus omnibus antiquis & manuscriptis:eo sensu:quem diximus. non quo eueniat res. scilicet ut rudis ille plodius exponit. Potest.philematii uerbũ est:pro philolache respondẽtis:ideo ad ipsam cõuersus Tranio inquit:Omniũ primum philematium intro abi.& tu delphium.ubi philematium literis clarissimis legitur in codicibus antiquis.nec aliter uersus consisteret. Ita ille faxit iuppiter. ut scilicet morigere sitis. & pareatis mihi. Primum dum.dum abundat uenustati tantum stili seruiens. Tanq̃ si intus.loquitur tranio.

Responset.pro respondeat.a uerbo responso.as.& non respondet: ut legit plodius. In tuam custodiam me & meas spes.ita legẽdum est.& nõ meq; & meas.ut legit plodius cõtra uersus rõnem.

Pluma haud interest. hinc iã ũsus est trimeter:sex tm̃ pedibus cõstans:usq; in finẽ scenæ.Nihil inqt differt: utrum quis dñs sit:an seruus:quũ nihil animi habet nullaq; ẽ audacia fultus. hoc aũt dicit tranio sibi applaudens: q maiori audacia polleat q̃ herus philolachis qui qdẽ ob aduentũ patris ptimescat: ipse uero sibi cõstet:& audeat herũ deludere legendũ est aũt. patronus an cliẽs fuat.metri necessitate & sniæ cõgruitate. nõ ppior fiet: ut plodius legit nullo cũ sensu.

Nã cuiuis homini. Catholica snia.nullus est: cui facile non sit malefacere:etiã de improuiso:siue ille sit nobilis:siue ignobilis.optimũ & pessimũ:p nobili & ignobili posuit: pstans in cõpatiõe sui ad philolachem. nam non cõueniret:q quis optimus eẽt:si nequiter faceret. Ne quid patiantur.ita scribendũ est:ex uetustis codicibus:& sentẽtiæ cõgruitate.quæ est ut dicat:quapropter uidendum mihi est:ut quæ designaui & feci hucusq;:nequicia.idest cum nequicia: cum dolis:& cum malicia ne pro non patiantur quid quãobrem.idest propter qđ pigeat uiuere:si uidelicet detegerentur doli & fraudes meæ.& non ne quid ponat:ut ferme habent codices impssi.neq; peccetur:ut corrigit plodius interps: absq; ullo uerborum recto sensu.Et sunt omnia uerba perpetua & continuata Tranionis:incipiendo ibi: pluma haud interest. Tranquille cuncta & ut proueniant sine malo. ita legendus & scribendus est uersus.ex codicibus antiquis.& sententiæ congruitate. Vt liqueant.ut liquida sint:& tuta. Sed quid tu egrederis? dum hæc secum loqueretur Tranio:reuersa est foras philematium missa a philolachete magno timore affecto ob patris aduentum:quæ tranionem oraret:ut uideret curare & efficere omnino:ne pater domum ingrederetur: & inueniret ipsum philolachem cum meretricibus illis.Ideo uidens illam exeuntem Tranio inquit:sed quid tu egrederis? At spero.addendum est at.metri necessitate.tanq̃ si dicat.profecto bene paruisti præceptis meis: qui iussi uos intus: maximo cum silentio: remanere. & ostium occludere. Ne introiret ad se. ita scribeñ. censemus: sententiæ congruitate.& deinde addendam personam Tranionis. non autem.Adest.ut liquidum bonis ingeniis esse potest. Facturum me.addenda fuit dictio me.metri necessitate.

Tra. Potin animo ut sis quieto & facias quod iubeo?Phile.potest.
Tr. Omniũ primũ philematiæ intro abi.& tu delphium.
Ph. Morigeræ tibi erimus ambæ.Tra.ita ille faxit iuppiter.
Animũ aduorte nũc tu iam quæ uolo adcurarier.
Omnium primum dũ.ædes iam fac occlusæ sient.intus
Caue mutire queq̃ sueris.Ph.curabitur.
Tra. Tanq̃ si intus natus nemo in ædibus habitet.Philo.licet.
Tra. Neu quisq̃ respõset:quando hasce ædis pultabit senex.
Ph. Nunquid aliud?Tra.clauim mihi harũsce ædium nunc iam
Iube efferri intus.hasce ego ædis occludam hinc foris.
Ph. In tuam custodiam me:& meas spes: trado tranio.
Tra. Pluma haud interest:patronus.an cliens fuat
Homini cui nulla in pectore est audacia.
Nam cuiuis homini:uel optumo uel pessumo.
Quãuis de subito facile est facere nequiter.
Clauem cedo.atq; abi intro.atq; occlude ostium:
Verum id uidendum est.id uiri docti est opus
Quæ designata sint:& facta nequitia:
Nequit patiantur.quãobrem pigeat uiuere:
Tranquille cuncta:& ut proueniant sine malo:
Sicut ego efficiam:quæ facta hic turbabimus:
Profecto ut liqueant omnia & trãquilla sint.
Neq; quicq̃ nobis pariant ex eo incõmodi.
Sed quid tu egrederis?at spero iam iam optume
Præceptis paruisti?Phil.iussit maxumo
Opere orare:patrem aliquo ut abstereres modo:
Ne introiret ad se.Tr.quin etiam hoc illi dicito
Facturum me:ut ne etiam aspicere ædis audeat.

Ludos ego hodie uiuo p̃senti huic seni.ita scribendus uersus est.hoc sensu.ego hodie faciã ludos huic seni uiuo & p̃senti.i.eludam illum:sed alludit ad ludos funebres qui fieri solebant in funere magnoꝝ uiroꝝ:dicẽs: nũc huic uiuo ludos faciam:qđ credo non fore illi mortuo.i. non credo in funere suo habiturum ludos: quia ut dictum est:fiebant nisi magnus uiris:& inclytus.

Ludi fiebãt in funere magnorũ uiror.ũ

N Abeo neptune gratiã magnã tibi.Versus est trimeter iambicus: sex pedibus cõstans.Inducitur in hac scena Teuropides senex pater philolachetis reuersus pegre:& qui e naui quũ descendisset:ut domũ suã ueniret: gratias agit neptuno: ꝙ eum quãq̃ uix uiuũ amiserit a se: quẽ & rogãt ut si se unq̃ ãplius undis crediderit: demergat penitus: quẽadmodũ & nũc neptunus ipse facere uoluisse uisus est. Occurret aũt ei Tranio:& ut illũ auertat:ne domũ ingrediatur:ubi adolescẽtes erãt genio indulgẽtes:psuadebit ei:pp mõstra q̃dã terrifica: ædes derelictas:& iã diu inhabitari desitas cogetq;tãdẽ illũ opto capite aufugere pcul ab ædibꝫ:summo cũ metu: ut in supiori scena se factuꝝ pollicitus fuerat. Dicimus habere gratiã:& gratias:p eo quidẽ est habere mentem atq; aium gratũ. Agere gratias tãtũ: & non gratiam.i. uerbo ostẽdere nos memores eẽ bñficii accepti. Et referre gratiam: & nõ gratias:hoc est facto bñficium aut iniuriã acceptã cõpẽsare. Quum me amisisti uix a te uiuũ mõ. ita scribi debet ůsus. metri necessitate. Scies imposuisse in undam haud causa est illico. & hic quoq; uersus ita scribendus ẽ:metri necessitate. qđ plodius

Habere gratiam & gratias.

Agere gratias.

Referre gratiam.

Capite obuoluto ut fugiat summo cum metu
Clauim cedo.atq; abi hinc intro.atq; occlude ostium
Et ego hinc occludam.iube uenire nunc iam.
Ludos ego hodie uiuo præsenti huic seni
Faciam:quod credo mortuo nunq̃ fore.
Concedam a foribus huc.hinc speculabor procul
Vnde aduenienti sarcinam imponam seni.

Teuropides senex. Tranio seruus.

Abeo neptune gratiam magnam tibi.
Quũ me amisisti uix a te uiuum modo.
Verum si post hac me pedem latum modo.
Scies imposuisse in undam:haud causa est illico.
Quod nunc uoluisti facere:quin facias mihi.
Apage.apage a me.nunc iam ego post hunc diem
Quod crediturus tibi fui:omne credidi.

Tra. Aedepol neptune peccauisti largiter:
Qui occasionem hanc amisisti tam bonam.
Teu Triennio post ægypto aduenio domum.
Credo expectatus ueniam familiaribus.
Tra. Nimio pol ille potuit expectatior
Venire:qui te nunciaret mortuum.
Teu Sed quid hoc?occlusa ianua est interdius.
Pultabo.heus ecquis istas hic aperit fores?
Tra. Quis homo est:qui nostras ædis accessit prope?
Teu Meus seruus hic quidem est.tranio?Tra.o teuropides.
Here salue.saluum te aduenisse gaudeo
Vsq; inualuisti?Teu.usq;:ut uides.Tra.factum optime.
Teu Quid uos insani ne estis?Tra.quidũ?Teu.sic quia

nõ uidit.i.causam nõ dico ullã:quin me iuste plecti:& demergi fatear. Apage apage a me.s.undas: & fluctus marinos.& addendũ est a metri:& sillæ cõgruitate. Nunc.iã ego post hunc diẽ.addẽdũ est ego: rõne metri:ac necessitate sup quo uersu plodius & Sarracenus interp̃tes nihil dixerũt:utpote ab ipsis ignorato:& nõ intellecto:

Peccauisti largiter.i.ualde.& ampliter.ita scribi debet ex codicibus antiquis.& non iugiter. Occasionem.opportunitatem.occasio.n.dicitur temporis opportunitas:casu proueniens:ab occido:quod obuenio significat.licet & alias habeat significationes. Triennio post ægypto aduenio domum.redeo inquit domum ab ægypto triennio post.s.q̃ abii.absens enim fuerat trienniũ.ægypto autem pro ab ægypto:ut Italia & pactis necquicq̃ pellere tectis. Sed quid hoc.quum teuropides ianuæ ædium suarũ magis propinquaret:uidit eam clausam:unde miratur ꝙ tempore diurno quæ patere semper cõsueuerit:ut mos est ianuaꝝ nobilium & magnoꝝ uiroꝝ:nunc clausa sit. Interdius.dicemus interdiu & interdius aduerbialiter.i.per diẽ:sicut noctu p nocte:ut diximus in aulularia. Ecquis istas hic apit fores.addẽda ẽ dictio illa hic:ad uersus integritatẽ. Quis hõ est.Tranio ostẽdit se nõ nouisse herũ:q fores pulsauerat. Meus seruus hic qdẽ est.Teuropides hæc intra se dicit:deide exerta uoce uocat.Tranio. Here salue.ita scriptũ est i cod.antiqs:& nõ per salue:qđ & magis placet. Quid uos isani ne estis?

Occasio.

Interdius

addenda est dictio illa ne: & metri necessitate:& sensus concinnitate:interrogatiua est.n.particula. Hasce ambas.fores scilicet. Eho an tu tetigisti.Iterum tranio simulat:non uidisse illum pulsantem: ut magis fallaciæ fidem pbeat:& illum ad fugiendum inducat. Quem mortalem? occidi scilicet. Perduaxint.pro pdant. Cum isto omine.& non cum istoc.nam uersus non staret. Expiare.purgare. purificare.piare interdum colere significat.Plautus.ubi piem pietatem si isto more moratam tibi postulem placere.inde piaculũ pro sacrificio:& cultu. Virg.Eu prima piacula sunto interdum contamino.& polluo:qd' & impio dicitur. Inde piacula pro criminibus & flagitiis: & impius pro polluto ut infra ĩpia ẽ habitatio. Quã obrem:aut quã subito rem.ita scribendus est ṽsus.ex codicibus antiquis: & sententiæ congruitate. & nõ. ut q̃ subito.quẽadmodũ plodius & Sarracenus legunt. Quin tangite.addenda ẽ dictio quin:metri necessitate.uidebatur aũt hoc esse ueluti expiamẽtũ quoddã:ita ut manes quieturi essent: & ibi amplius non futerẽt: uel saltem eis non nocerẽt:si terram tetigissent manibus. Quin eloquere iam.addendum fuit iã:metri necessitate: & sententiæ congruitate. Semel ut emigrauimus.idest postq̃ primum ex ædibus ipsis discessimus. Sermonẽ nostrum qui aucupet. dicimus aucupio.& aucupor ĩ eadẽ significatione p uenor:& inquiro:& p prie de auibus dicitur quãq̃ & ad alia trãsferatur. & ad sermonẽ: ut hic. Capitalis ædis facta est.Capitale dicitur qd' capitis suppliciũ meret.quasi dicat exitiosa: & mortifera. Quid istuc ẽ scelestе. ita scribeñ. est:ex cod. antiqs.& sñiæ cõgruitate.& nõ istic.ut plodius legit. hoc sensu: qd est hoc sceleste qd' dicis capitale? uel qs id capitale admisit? Aurũq; ipsi ademit hospiti.addendũ fuit ipsi. metri necessitate. nam aliter non consisteret. qd' plodius nõ uidit.

Piare. Expiare. Aucupo & aucupor. Capitale.

Foris ambulatis.natus nemo in ædibus
Seruat:neq; quí recludat:neq; quí respondeat.
Pultando pedibus pene confregi hasce ambas.
Tra. Eho an tu tetigisti has ædes? Teu.cur non tangerem?
Quin pultando inq̃ pene confregi fores.
Tra. Tetigistin? Teu.tetigi inq̃ & pultaui.Tra.uah.Teu.qd est?
Tra. Male hercle factum.Teu.quid ẽ negocii? Tra.non potest
Dici q̃ indignum facinus fecisti:& malum.
Teu Quid iam? Tra.fuge obsecro atq; abscede ab ædibus.
Fuge huc.fuge ad me propius. tetigistin fores?
Teu Quomodo pultare potui:si non tangerem?
Tra. Occidisti hercle.Teu.quẽ mortalem? Tra.omnes tuos.
Teu Dii te deæq; omnis perduaxint cum isto omine.
Tra. Metuo te atq; istos expiare ut possies.
Teu Quamobrem:aut quã subito rem mihi ad portas nouam?
Tra. Et heus iube illos illinc amabo abscedere.
Teu Abscedite.Tra.ædes ne attingite.quin tangite
Vos quoq; terram.Teu.obsecro hercle quin eloquere iam.
Tra. Quia septem menses sunt cum in hasce ædes pedem
Nemo intro detulit:semel ut emigrauimus.
Teu Eloquere quid ita.Tra.circũspice dum nũquis est?
Sermonẽ nostrum qui aucupet.Teu.tutum probe.
Tra. Circũspice etiam.Teu.nemo est.loquere nunc iam.
Tra. Capitalis ædis facta est.Teu.quid est? non intelligo.
Tra. Scelus inquam factum est iam diu antiquũ & uetus.
Antiquum id adeo.nos nunc factum inuenimus.
Teu Quid istuc est sceleste? aut quis id fecit? cedo.
Tra. Hospes necauit hospitem captum manu:
Iste:ut ego opinor:qui has tibi ædes uendidit.
Teu Necauit? Tra.aurumq; ipsi ademit hospiti:
Eumq; hic defodit hospitem ibidem.in ædibus.
Teu Qua propter id uos factum suspicamini?
Tra. Ego dicam ausculta ut foris cœnauerat
Tuus gnatus:postq̃ redit a cœna domum:
Abimus omnes cubitum.condormiuimus.
Lucernam forte oblitus fueram extinguere:

Quapropt. Quapropter.hoc interrogatiue positum est.ac si diceret:qua coniectura:& quo argumento? Maximum.aduerbialiter positum est.ac si diceret maxima uoce.Itidem & ab Apuleio:& aliis positum inuenias.

De repente.& de ſubito:aduerbialiter poſita inuenimus ſæpius apud Plautũ: & cæteros quoq;. Ad ſe mortuum.& non ad ſeſe:ut legit plodius:contra metri rationem. Abhinc ſexaginta annis. Dicimus abhinc triennium.i.antehac triennium eſt. & abhinc triennio.ſcilicet exacto.ut hic. Ecce quæ ait. ita ſcribendum eſt metri neceſſitate non:ſed ecce quæ illi ait.ſuperfluunt enim duæ illæ dictiones.ſed.& illæ. Hæc eſt mihi dedita habitatio.ita ſcribendus uerſus eſt metri neceſſitate.& non hæc mihi dedita eſt. Acheron.fluuius eſt inferorum dictus ab a priuatiua particula. & χαιρω lætus uel gaudẽs:quia ibi nullum ſit gaudium.ubi notandum eſt:q; licet ſcribatur per. ai. diphthõgũ apud græcos: quæ ſyllaba longa eſſe deberet diphthongo etiam apud nos:tamen poetæ eã corripiunt: abiiciẽtes. a diphthongi uoſtræ. & ſolum e breue retinẽtes. Horcus.pluto dis deus inferorũ.

De repente

Abhinc.

Acheron.

Atq; ille exclamat de repente maxumum?
Teu Q uis homo?an gnatus meus?Tra.ſic tace.auſculta modo.
Ait ueniſſe illum inſomnis ad ſe mortuum.
Teu Nempe ergo inſomnis?Tra.ita.ſed auſculta modo.
Ait illum hoc pacto ſibi dixiſſe mortuum.
Teu Inſomnis?Tra.mirum quin uigilanti diceret:
Q ui ab hinc ſexaginta annis occiſus foret.
Interdum inepte ſtultus es.Teu.taceo.Tra.ecce quæ ait.
Ego tranſmarinus hoſpes ſum diapontius
Hic habito.hæc eſt mihi dedita habitatio
Nam me in acherontem recipere horcus noluit.
Q uia præmature uita careo.per fidem
Decæptus ſum.hoſpes hic me necauit.iſq; me
Deffodit inſepultum:clam ibidem in hiſce ædibus
Sceleſtus auri cauſa.nunc tu hinc emigra.
Sceleſtæ hæ ſunt ædes:impia eſt habitatio.
Q uæ hic monſtra fiunt anno uix poſſum eloqui.
Secede.Teu.quid obſecro factum eſt?Tra.concrepuit foris.
Hic me percuſſit.Teu.guttam haud habeo ſanguinis.
Viuum me acceſſunt ad acherontem mortui.
Perii hiſce hodie hanc confabulabunt fabulam.
Nimiſq; formido ne manifeſto hic me opprimant.
Tr. Q uid tute tecũ loquere?abſcede ab ianua.
Fuge obſecro hercle.Tra.quo fugiam?etiam tu fuge.
Tr. Nihil ego formido p.x mihi eſt cum mortuis.
Te. Heus tranio.Tra.non me appellabis ſi ſapis.
Nihil ego commerui:neq; has percuſſi fores.
Te. Q uæſo.Tra.quid e grege es?Te.qui te agitat tranio?

Quia pmature uita careo.quia biothanatos ſum.& uiolẽter occiſus.& inſepultus: nam ii centum errant annoſ.ut habet apud Virgilium. Inſepultum.nam quis humatus eſſet:non ſepultuſ dici poterat. quia honore ſepulturæ caruiſſet:nec iuxta ſepulchri leges eſſet ſepultus.

Sceleſtæ hæ ſunt ædes. hæ addendum fuit ex codicibus antiquis. Impia eſt habitatio. ita ſcribẽdum cenſemus. & non ſimpla ut ferme habẽt codices:& plodius inſulſiſſime legit: exponẽs ſimplex unius tãtum cadaueroſi biothanati diapontii.& ut Sarracenus:exponẽs nullius pcii.nam res uiles & nullius pcii ſimplarias dixerunt antiqui. Impia ergo legẽdum eſt:ideſt omni religione carens: polluta nõ expiata furẽtibus diapontii inſepulti manibus.a uerbo Pio:a quo impio:& impius in hac ſignificatione:de quibus ſuperius dictũ eſt.

Impius.

Quid obſecro hercle factum eſt.delendum eſt hercle metri ratione dictionem illam non tollerante. Hice hodie hanc confabulabunt fabulam.ita ſcribendum cenſemus uerſum:metri neceſſitate:& ſententiæ elegantia:& etiam ex codicibus antiquis in quibus ſcriptum eſt adhuc integris litteris:& contra labunt. & non contra dabunt:ut legit plodius contra uerſum rationem: qui uno pede deficeret: & imperfectus ac mutilus ambularet: nec ſententia ulla lepida elici poſſet. Etiam tu fuge. ita ſcribendum eſt metri neceſſitate.& non fugies: ut corrigit plodius interpres delirus. Non me appellabis. fingit tranio uocem teuropidæ qui dixit heus Tranio: credere ſe fuiſſe uocem diapontii mortui: tanq̃ diapontius eum uocaſſet: & ſuperſtitioſe tanq̃ qui a mortuo uocetur moriatur:reſpondet:nõ me appellabis ſi ſapis:nihil ego cõmerui: neq; has percuſſi fores.& hæc ũba pfert:ut magis herum teuropiden in terrorem coniiciat. Quid e grege es? Quum teuropides audiſſet Tranionem ut ſupra loquentem: & timere illum crediſſet: cœpit & ipſe timere:& iterum ad tranionem

Qui cum istæc loquere? Tr.an quæso tu appellaueras?
Ita me di amabunt:mortuum illum credidi
Expostulare:quia percussisses fores:
Sed tu etiam ne astas:nec qđ dico obtemperas?
Te. Quid faciā? Tr.caue respexis.fuge atq; operi caput.
Te. Cur nō fugis tu? Tr.pax mihi est cū mortuis.
Te. Scio.modo igitur cur tantopere extimueras?
Tr. Nihil me curassis inq̄:ego mihi prouidero.
Tu ut occœpisti:tantum quantum quis fuge
Atq; herculem inuocabis. Te.hercules te inuoco.
Tr. Et ego.tibi hodie ut det senex magnum malum.
Pro di immortales:obsecro uestram fidem.
Q uid ego hodie negocii confeci:malum:

Danista.Tranio.Teuropides senex.

Da. SCelestiorem ego annum locando fœnori
Nunq̄ ullum uidi:q̄ hic mihi annus obtigit.
A mane ad noctem totum usq; in foro ago diem:
Locare argenti nemini nummum queo.
Tr. Nunc pol ego peri plane in perpetuum modum:
Danista adest:qui dedit:qui amica est empta quoq;.
Manifesta res est:nisi quidem occurro prius:
Vt ne hoc senex rescîscat:ibo huic obuiam.
Sed quid nam hic sese tam cito recipit domum?
Vt metuo ne de hac re quippiam inaudiuerit.

cōuersus dixit.Quæso.quasi diceret:audi quæso.uel maue quæso.unde magis adhuc simulās Tranio se timere ait.Quid egrege es?ac si diceret o qui me appellas an es ex grege illorū mortuorum? qđ audiens Teuropides & existimans re uera Tranionem timere:ait qui te agitat frauio?qui cum isthæc loqueris? Vnde cōuersus ad illum Tranio ait.An quæso tu appellaueras:me.s. Expostulare.lamentari:& luctuose accusare eum qui pulsauit fores. Caue respexis.pro respexeris:uel respicias. Operi caput.id enim salutare erat iis qui e manibus discedebant:unde Orpheus:q retrorsum aspexit euridicen amisit. Quid modo igitur.delenda est dictio quid: metri necessitate:& quia superfluens. Quantū quis.quantum potes.a queo. Atq; herculem inuocabis. alexicacon & depulsorem malorum. Proh dii immortales.non Teuropidæ uerba hæc existimamus: ut ait plodius : sed continuata cum pcedentibus tranionis: qui ibi remanens in scena: quum ille obuoluto capite aufugeret herculem inuocans.ait: ph dii immortales quid negocii hodie cōfeci?quasi dicat:ut lepide senem elusi:ut apte persuasi negocium de mortuis:ut ex uoto illū hinc abegi. Malum autem aduerbialiter positum est: ac si diceret in malā rem.

SCelestiorem ego annum locando fœnori. Trimeter uersus est iambicus ut superior:sex pedibus cōstans. Danistam : seu Trapezitam inducit poeta conquerētem: præsentem sibi annū male cessisse lucro.atq; ad philolachem & Tranionem proficiscētem:ut genus exigeret mutuatæ eis pecuniæ.Quem dum tranio ad se euntem uidet:& eodem tempore uidet quoq; senē teuropiden domum se recipientem(profectus enim erat ad illum qui ædes sibi uēdiderat: in quibus ille mortuos uersari dixerat:ut domum ei restitueret & pecuniam ab eo emptionis reciperet qua de re tranio nihil sciebat)anxius:& undiq; curis scatens nescit quid faciat:instatq; quibus modis potest:ue danista discedat: & nihil de fœnore:neq; de sorte coram sene loquatur:sed reuertatur alio tempore: nolens eam rem seni patefieri.

Quā hic mihi annus obtigit.hic addendum fuit metri necessitate:& sententiæ congruitate. Totū usq; in foro ago diē.ago scribēdū est.ex codicibus antiqs.& sensus cōcinnitate.& nō ego.ut scribit plodius. & adden. totū. metri necessitate.qđ ille nō uidit. Nūc pol ego peri.Tranionis v̄ba sunt.& peri uuico.i.scribeñ.est ratione metri.pro perii. Qui amica est empta quoq;.qui p quo:argento.s.& quoq; addendū fuit: ex codicibus antiqs. & uersus necessitate:cui pes unus deficeret:ac sententiæ congruitate: quæ est hæc loquente Tranione:ecce autem adest quoq; danista:qui petat argentū creditū nobis pro emenda amica:& hoc quidem ultra hanc calamitatem: & animi molestiā quā nunc habeo:dū cogito quo pacto seni persuadere possim:domū esse inhabitabilē. Manifesta res est.res nostra inquit conclamata est:senexq; iā iā est intellecturus.& manifesto dephensurus nostra crimina ppter hūc danistā ad me euntem. Nisi quidē occurro prius.quidē scribeñ.est sniæ congruitate:& nō qđ. ut legit plodius. Vt ne hoc senex rescîscat.ita scribendū est.& addendum fuit ut.metri necessitate. Ibo huic obuia.huic danistæ.s. Sed quid nam hic.dum uellet ire obuiam danistæ:uidit Teuropiden uenientem.& coactus est mutare iter.& obuiam hero proficisci. Vt metuo.dum ad herum pergit: hæc inquit: ut metuo : ne de

hac re quippiam inaudiuerit:addendum fuit.ut:metri neceſſitate. At ꝗ timeo miſer.at ſcribendum eſt.& non ut.ſententiæ congruitate. Nihil eſt miſerius.catholica ſetentia.iuxta illud Seneccæ.Nihil tam timidũ facit animum.ꝗ repræhenſibilis uitæ conſcientia. Verum ut ut res hæc ſeſe habet. ut ut ſcribendum eſt duplicatum. ideſt quocunq̃.& non ſimplex.ex codicibus antiquis.& ſententiæ cõgruitate.quin & principium huius uerſus.ita ſcribendum eſt. Sicut me nunc habet.addita illa dictione nunc.metri neceſſitate. Vnde is. unde uenis. Dixi hercle uero illi omnia.illi addendum fuit neceſſitate metri. Hei miſero mihi.hoc Tranio clam ſene cõquerens dicit.Deinde exerta uoce ait:Etiam fatetur de hoſpite?

Accedam atq; appellabo.at ꝗ timeo miſer.
Nihil eſt miſerius ꝗ animus hominis conſcius:
Sicut me nunc habet.uerum ut ut res hæc ſeſe habet:
Pergam turbare porro.ita hæc res poſtulat.
Vnde is? Te conueni illum unde haſce ædes emeram.
Tr. Num quid dixiſti de illo quod dixi tibi?
Te. Dixi hercle uero illi omnia.Tra.hei miſero mihi.
Etiam fatetur de hoſpite? Teu.immo pernegat.
Tr. Cape hercle te obſecro cum eo una iudicem.
Sed eum uideto ut capias:qui credat mihi.
Tam facile uinces:ꝗ pirum uulpes comeſt.
Metuo ne technæ meæ perpetuo perierint.
Te. Q uid tu te tecum?Tra.nihil enim.ſed dic mihi.
Dixtin quæſo?Teu.dixi inquã atq; ordine omnia.
Tr. Etiam fatetur de hoſpite?Te immo pernegat.
Tr. Negat quũ rogitas?Te.dicam ſi confeſſus fiet.
Q uid nunc faciundum cenſes?Tra.egon quid cenſeam?
Cape obſecro hercle te cum eo una iudicem.
Sed eum uideto ut capias qui credat mihi.
Tam facile uinces:ꝗ pirum uulpes comeſt.
Da. Sed philolachetis eccum ſeruum tranium:
Q ui mihi neq; fœnus neq; ſortem argenti danunt.
Te. Quo nunc te agis?Tr.nequoꝗ abeo.næ ego ſum miſer:
Sceleſtus natus.deis inimicis omnibus.
Iam illo præſente adibit me.næ ego ſum miſer.
Ita & hinc & illinc mihi exhibent negocium.
Sed occupabo adire.Da.hic ad me it.ſaluus ſum:
Spes eſt de argento hic hilarus eſt.Tra.fruſtra eſt homo.
Saluere iubeo te mi ſaturites bene.

Cape hercle te obſecro. te addendũ fuit neceſſitate metri. Quã pirum uulpes comeſt.ludit tranio ſenem his uerbis:dum ſerio illi dicere ſe oſtẽdit.nam uulpes non comeſt pirum:ſed pullos gallinaceos:& carnem. Metuo ne technæ.hoc poſtea ſecũ uoce ſumiſſiori infit.timeo ne technæ & doli mei perpetuo perierint. Technæ artes:doli græcum ẽ nomẽ.τεχνη.n. artem ſignificat. Quid tu te tecum.quia illa ṽba dixerat humiliori uoce Tranio:ideo teuropides rogat:quid loquatur ſecum. Dixi inquã. atq; ordine oia.addendum fuit atq;.ad metri integritatem cui pes unus deficiebat. Negat quũ rogitas?ita ſcribi debet:& metri:& ſententiæ habita ratione.ut Tranio deludẽs ſenem uideatur pro re difficili habere credere ꝙ ille neget eam rem:de hoſpite.ſ.quando rogatur a Teuropide. Vnde teuropides rñdet. Dicã ſi cõfeſſus fiet.hoc ẽ: quid ni neget?negat pfecto.nã ſi confiteretur:ego dicerẽ tibi:ſicut dico illũ negare.& nõ ſcribẽdũ eſt qñ cogitas:ut legit plodius.neq; quã rẽ cogitas:ut Sarrace.corrigit inepti ambo Plauti interptes & inſulſi. Sed philolachetis eccũ ſeruũ Traniũ.Daniſtæ ṽba ſũt:qui nũdũ uiderat Tranionẽ:ꝗuis ab illo ipſe uiſus fuiſſet:ut ſupra dictũ ẽ.declinauit aũt Tranius.ii a quo accuſatiuũ dixit Traniũ.ſicut alias Tranionẽ.a Tranio nõiatiuo. Danũt.p dant.& in numero plurali dixit.qa ãbos nõiauerat:philolachetẽ.ſ.& traniũ. Quo nũc te agis.nũc addẽdũ fuit:metri rõe. Nequoꝗ. ideſt nullo.i nullũ locũ. Næ ego ſũ miſer.hæc ſecũ Tranio loqtur. Sceleſtus natus:deis inimicis oĩbus.ego iqt ſum infelix.& ꝗ a ab ortu ipſo ſceleratus fui:nil mirũ ẽ ſi dei oẽs mihi inimici ſũt.nec legẽdũ: ſceleſtus natus ẽ: ut legit plodius.& Sarra.itẽ exponẽs ſceleſtus natus ẽ.ſ.mihi dies. Iã illo pñte adibit me.me addẽdũ ẽ. & metri neceſſitate:& ſniæ cõgruitate. Negociũ.moleſtiã. Hic ad me it.daniſta loqtur. Hic hilarus ẽ.hic addeñ.fuit: metri neceſſitate dicimus hilarus:& hilaris i caſu nõiandi. Saturites.uidetur nomẽ fictũ a ſaturitate.ſed græco idiomate platũ:tãꝗ flectatur hic ſaturites.æ qꝺ in uocãdi caſu faciat.o ſaturite:uel ſaturites:ut ω χρυσηκει ω χρυσησ.qua uoce illũ appellauerit:ut retũderet eũ:quẽ ſciebat uenire:ut peteret argẽtũ.Nã qꝺ ait plodius:ſe legere:mi ſaturitas:tãꝗ ita eũ appellet:cuius argẽto ſaginabatur:nõ placet:nec huic loco cõuenire uidet.

Marginal notes: Technæ. — Tranius:& tranio. — Nequoquã — Hilarus. — Saturites.

Bellua. Belluinus. Pilum. Primipilus Hariolus. Aruspex. Opportunus. Importunus.

Abi sis bellua.bellua dicitur fera inanis:quasi bellum gerens.a quo belluinus adiectiuum. unde belluinam rabie.& belluinũ furorem dicimus. Pilum iniecisti mihi.pilũ hastile erat pedũ quinq; semis: quo utebatur grauis armatura.a quo pilati pilo armati.Mar.Et pilata redit iamq; subitq; cohors.Vnde primipilus Centurio dicebatur primæ centuriæ.quasi dicat hic Tranio:uix ad me isti:quũ pilo me percussisti:argentum petens. Hariolus.hariolus dicitur diuinus:& qui diuina mente fatur a fando:quasi fariolus conuersa.f.littera in aspirationem: sicut hanula quasi famula.hoc est parua fana. neq; enim obstat:q; prima syllaba in hariolus sit breuis:& in faris longa:quum in multis simile uideamus: ut in aruspex qđ ab ara hoc est uictima q̃ ad ará ducitur inspicienda deducitur: & tamen ara primá habet longam aruspex uero breuem. & ut in curulis a curru. dicax a dico.fatuus a fádo. & multis aliis. Quin quid uis cedo. tranio loquitur.quin inquit cedo. idest dic: quid uis. Magis opportunus aduenire: q̃ aduenis. Ita scribendus uersus est.absq; illa dictione nunc. metri necessitate. opportunus autem dicitur ab ob & portus:q; nauigantibus maxime utiles optatiq; portus sunt: & significat opportunum cōmodũ: & qđ pro desiderio nostro accidit.a quo opportunitas:commoditas. Importunum autem dicitur quod est fit ue præter rationem loci: seu temporis: seu psonaæ.& pro pcaci:atq; molesto accipitur. & interdũ pro ingeto:& quasi portu carente. Virg. Bellũ importunum ciues cum gente deoꝝ. Recursem aut operá sumá.quid opus est inquit ut egó iteꝝ absumá tempus in recurrendo huc. & scribendũ est recursem: & non recursam.tam ex codicibus antiquis:q̃ ex recta uerbi inflexione:qđ prime est:& nō tertiæ coniugationis. Veꝝ hercle dico.scribendũ est hercle:ex codicibus antiquis.& non crede. Tu hercle:næ tu. cōcisa & pplexa loquitur:more metuentiũ. Hinc abi modo.hinc addendũ fuit.metri necessitate. Iam ego hercle noiabo illũ. Ita scribendus est uersus:metri necessitate.& nō iam hercle ego illũ noiabo:quia nō consisteret:& pedibus tantũ quinq; ambularet. Me ut puto.uerba sunt Tranionis cōtinuata.sed concisa ut supra. ac si diceret: me ut puto nihili facis.uel mendaciũ tibi dicere censes. Multos me hoc pacto.Nũc danista loquitur. Responsiones oēs. hoc dicit Tranio uoce submissiore.non habeo inquit quid respondeá ad hoc:quũ danista dicit.reddite argentũ abiero. Sortē accipe.hoc nũc altiori uoce ait. Quid tu nunc hoium te omniũ deterrime.Ita scribendus ṽsus est.metri necessitate.qui aliter nō cōsisteret:nisi nũc.& te.addita essent. Venisti huc ostētatũ?ostētatum scribendum est.ex uetustis codicibus:& sinæ congruitate.& nō extentatum.ut scribũt Plodius & Sarracenus:sed diuersis inuicē expositiōibus:& futilibus.Et sciendum:hæc uerba Tranionem altius dicere:ne si Teuropides audiuisset: suspicari possit quicq̃.Deinde uoce demissa inquit. Agas quod in manu est.idest accipias:& trahas ad te hoc. idest sortē de qua supra dixerat:sortē accipe. Quod in manu est.i.quá sortē in promptu habere potes. Nō dat nō debet.hoc iteꝝ altiori uoce dicit Tranio. Nec erit qdē.qđ tibi dare possit.s.quũ oia absumpserit philolaches.

Da. Salue & tu.quid de argento? Tr.abi sis bellua.
Continuo adueniens pilum iniecisti mihi.
Da. Hic homo est inanis. Tra.hic homo est certe hariolus:
Da. Quin tu istas mutiscis tricas? Tra.quin quid uis cedo.
Da. Vbi philolaches est? Tra.nunq̃ potuisti mihi
Magis opportunus aduenire q̃ aduenis.
Da. Quid est? Tr.concede huc.Da.quin mihi argentũ reddit?
Tr. Scio te bona esse uoce.ne clama.Da.hercle ego
Vero clamabo.Tr.ahah morem mihi gere.
Da. Quid tibi ego morem uis geram? Tr.abi quæso hinc domũ.
Da. Abeam? Tra.redito huc circiter meridiem.
Da. Reddetur ne igitur fœnus? Tr.reddetur:nunc abi.
Da. Quid ego huc recursem?aut operam sumã.aut conteram?
Quid si hic manebo potius ad meridiem?
Tr. Immo abi domum.uerũ hercle dico.abi modo.
Da. Quin uos mihi fœnus date.quid hic nugamini?
Tr. Tu hercle:næ tu.hinc abi modo.ausculta mihi.
Da. Iam ego hercle nominabo illum.Tr.euge strenue.
Beatus uero es nunc quum clamas.me ut puto.
Da. Multos me hoc pacto iam dies frustramini.
Molestus si sum:reddite argentum.abiero.
Tr. Responsiones omnes hoc uerbo eripit.
Sortem accipe.Da.immo fœnus id primum uolo.
Tr. Quid tu nunc hominum te omnium deterrime.
Venisti huc ostentatum?agas quod in manu est.
Non dat.non debet.Da.non debet? Tra.nec erit quidem.

Ferre hoc potes. potes inquit hoc argẽtũ ferre: quod polliceor pro ſorte. An id mauis: ut abeat foras. ita ſcribendus uerſus eſt. ex ſniæ congruitate & metri neceſſitate. Vrbem exuletq̧ a patria ſua cauſa tui. Et hic quoq̧ uerſus ita eſt ſcribendus: ut integer ſit. locus. n. hic erat feneſtratus in antiquis codicibus. Intentio aũt Tranionis eſt perſuadere daniſtæ ut abeat nunc. partim bonis uerbis: partim timore amittẽdi ſortẽ & fœnus: partim minis ſi cauſa eſſet exilii philolachetis. Ideo adhuc ſequitur. quin ſortẽ potius dare licebit. Et ille rñdet. Quin nõ peto. hic aũt finis eſt huius ſcenæ. & reliqua totius comediæ ita peruerſa erant ut minime intelligi poſſent: neq̧ ſuiæ conuenirent inter ſe: nec ſequẽtia p̄cedentibus cõcordarent. quæ quidẽ nemo unq̃ in ordinem dirigere auſus eſt: id quod nos fecimus: Doctoꝝ ad hoc iudicium requirentes.

Ferre hoc potes. an id mauis: ut abeat foras
Vrbem: exuletq̧ a patria ſua cauſa tui?
Quin ſortem potius dare licebit. Da. quin non peto.

Aduerſitor.

Erui qui quũ culpa carent: tum malũ metuunt:
Hi ſolent eſſe heris utibiles. nam qui nihil metuunt.
Poſtq̃ ſunt malum meriti: ſtulta ſibi conſilia.
Expetunt exercent ſe ad curſuram: fugiunt. ſed hi
Si repræhenſi ſunt faciunt a malo peculium:
Quod nequeunt faciunt. augent ex pauxillulo.
At illud ſuperat adhuc mihi in pectore conſili
Malam rem prius cauendã multo eſſe: q̃ ut meum.
Tergum ſubiiciam culcitram uibicibus.
Vt adhuc mihi fuit corium: eſſe oportet ſincerum
Atq̧ ut uetem uerberari. ſi huic imperabo: prope

Erui qui quũ culpa carẽt. Trimeter quoq̧ hic uerſus eſt. ſenis conſtans pedibus: ut ſuperior. In hac ſcena nec plodius: nec Sarracenus interpretes noruut quid dicant: atq̧ aerem tãtum carpunt fatentes quidem peruerſa eſſe omnia: ſed nihil corrigentes. Inducitur autem hic Aduerſitor puer: ſiue ſeruus callidatæ: qui aduerſum hero ſuo ibat domum Teuròpidæ: ubi ſciebat illum genio uacare cum philolache. & mulieribus: De quo aduerſitore habebitur etiã mentio infra. in ea ſcena: quæ incipit: hic quidẽ neq̧ conuiuarũ. ſed ibi ſociatus erit hic aduerſitor: cum altero puero: cui Daniſcus eſt nomen. hic ſolus eſt. Et incedens per uiam ſecum multa loquitur: de frugalitate ſerui boni: & qd illum facere deceat: qualem ſe eſſe autumat: diuerſum ab aliis neq̃ & ignauis ſeruis. Sẽſus eſt. Seruos illos: qui timorem innatũ habent: ita: ut etiam quũ culpa omni uacẽt metuant: heris ſolere utibiles eſſe. i. captos ex quibus herus uſum & utilitatem poſſit capere. Nam qui nihil metuunt. nam illi inquit ſerui qui nihil metuunt: nec timorẽ ullum habent facile delinquũt & quum deliquerunt: tum demum metuentes ne herus eos plectat ſtulta ſibi conſilia expetuut: & exercent ſe ad curſuram: & fugiunt: & ita domino non utibiles redduntur. Stulta. propter ſequentia: quia ſi repræhenſi ſunt. ideſt ſi aliquo modo capti ad dñm redeunt. Faciunt a malo peculium. neſcit hic plodius quid garriat: dicens faciunt in malum peculium. hoc eſt in malum ſuum lucrum. hic loquitur daniſtæ ſeruus &c. ſomniat penitus. ac delirat. Id autem ſignificat poeta. faciunt peculium a malo. ideſt peculium ſibi acquirunt ex malo. & quod peculium? Verberũ. ſ. & plagarũ. id. n. unum peculium eſt ſeruoꝝ: quod a dñis eis nõ eripitur. quod quidem magis declarat uerſus ſequens. Quod nequeunt faciunt. addendũ enim eſt faciunt: ad uerſus & ſentẽtiæ integritatem. Scimus aũt lege cautum eſſe ut quicqd acquirit ſeruus domino acquirat: & ſeruos peculium nullum poſſe facere: ideo dicit: quod nequeunt faciunt. quaſi dicat: faciunt peculium: quod tñ eis facere uetitum eſt: ſed intellige uerberum? ut diximus. Augent ex pauxillulo. Et peculium illud inquit augent ex pauxillulo. ex paruo enim delicto: quo mererentur decem plagas: & ſic facerent ſibi peculium decem plagarum: fugientes poſtea maius faciunt peculium: quia lucrantur multo plures plagas. At illud ſuperat adhuc mihi in pectore conſilii. & hunc & ſuperiorem. ac ſequentes duos uerſus ſuppleuimus ingenii noſtri acumine: ut potuimus: quum feneſtræ in codicibus relictæ eſſent. nec ſatis deprehendi ulla ſententia poſſet conſequens. ad quod doctorum iudicium requirimus. Tergum ſubiiciam culcitram uibicibus. totum hunc adiecimus uerſum conuenientem ut cenſuimus ſententiæ: & Plautinæ elocutioni: alibi etiam in caſina. dixit gladium faciam culcitram. & infra. is me ſuam quidem pol optat culcitrulam. Vt adhuc mihi fuit. quẽadmodum inquit ſeruaui mihi corium integrum & ſyncerum huc uſq̧: ita decretum mihi eſt & de cetero conſeruare. Syncerum aũt proprie ſignificat integrum. tractũ ab eo: q̧ qui diuidere fructum cõmunem alueorũ cum ſocio uolunt: ſimul cum cera mel patiuntur. Syncerum enim dicitur quaſi ſimul cum cera nam συμ apud græcos ſimul ſignificat: ut con apud nos. Nugatur hic multa plodius de ex ſyncerafto: putans etiam hoc loco exſyncerastum ſcribi oportere contra metri rationẽ. & contra omniũ codicum ſcripturam. Si huic imperabo. Si imperabo mihi: ſe enim demonſtrans hæc dicit. Prope tectum habebo. habebo domũ propinquã: ubi habitare potero. nec opus erit q̃rere tectũ: ut fugitiui alii ſerui fa- Syncerum.

Impluit. ciunt. Malum quũ impluit cæteros ne ipluat mihi.ita ꝑpe habebo tectũ ut quũ ceteris fugitiuis.s.malum aliquod cõtinget:mihi nõ contingat.Dicimus aũt impluit me.& mihi malũ. Nam ut serui.mẽtitur plodius.dicens legeñ. esse nam ut heri.Immo:ut codices oẽs habent:& snĩæ maxime conuenit legeñ. est serui.sed ita uersus supplẽdus est:metri & snĩæ cõgruitate:ut nos correximus. Nam ut serui suũ uolunt herũ esse:ita ille solet: quæ sentẽtia fere in ꝓuerbio est:ut.s.talis sit herus seruis:qualẽ ipsi illum sibi esse uolũt.nam si boni serui sunt: herus bonus est:si mali:malus. Bonus cum ꝓbis est.malus cũ malis.ita scribẽdus est uersus metri:& snĩæ necessitate omissis somniis plodii nugacis. eo sensu quem supradiximus. Nam nũc domi.Nam ĩquit hic seruus frugi:domi nostræ nũc tot malos habemus & pessimos seruos: peculii sui prodigos.prodigos peculii sui appellasse uidetur seruos:qui uideãtur expendisse peculiũ quod habebant:& aliud querere: quasi dicat uerbera & plagas habere quottidie querẽtes:unde plagigerulos appellat: uel prodigos peculii sui: hoc est tergi:qđ non curant subiici uirgis: & uerberibus. Vbi aduersum ut eant hero.ita scribẽdum est: metri ratione. Nõ eo.ita rñdet.s.hi serui ĩprobi.nolo ire aduersum hero. molestus ne sis. Quo ꝑperas. rñsiones sunt serui improbi ad seruũ frugi uocantẽ:ut dicat:sc io quo ꝑperas. Gestis aliquo iam hercle ire possum foras. ita scribẽdũ uersum hunc cẽsemus. metri & snĩæ ratione.nec nomen mula hic cõuenit.super quo plodius multa uerba facit inania. Bene merens hoc ꝑtium ubi auscultaui.uersus ita scribẽdus est ꝑfecto.hoc sensu.ubi ego seruus bene merens:tam de dño:cui fideliter seruio:q̃ de cõseruis:quos amice uocaui:ut uenirẽt & ipsi aduersum dño: auscultam hoc ꝑtium mihi ab illis reddi:ut dicant.s.me uelle ire foras pastũ aliquo. Foras solus eo nunc: nũc solus exeo aduersum hero:q̃q̃ multi eius serui simus. Hanc rem die crastini quũ herus resciuerit.uersus ita scribi debet.metri necessitate.Die crastini & crastino dixerũt ãtiqui.ut die qnti.& die pristini. Exuuiis bubulis.i. scutica:& loro ex pelle bubula cõfecto. Minoris pendo tergum illorũ:q̃ meum.ita scribendum censemus uersum.metri:& snĩæ cõgruitate.quæ est:ut dicat.Si cõserui mei ad quos ea res attinet:nihil curant:ꝑfecto ego pluris facere uolo tergum meum:q̃ tergum illorum.& sic hero meo parere:& illi aduersum ire. etiam si ipsi officiũ ꝑstare nolint. & hic finire scenam hanc putamus.

Die crastini.

Tectũ habebo:malũ quũ impluit cæteros.ne ĩpluat mihi.
Nam ut serui suum uolunt herum esse:ita ille solet.
Bonus cum probis ẽ.malus cum malis.nam nunc domi
Nostræ tot pessimi uiuunt peculii
Sui prodigi plagigeruli.ubi aduersum ut eant hero
Vocantur:non eo:molestus ne sis.scio
Quo properas:gestis:aliquo iam hercle ire pastum foras.
Bene merens hoc pretiũ ubi auscultaui: foras
Solus eo nunc aduersum hero ex plurimis seruis.
Hanc rem die crastini quũ herus nesciuerit
Mane castigabit eos exuuiis bubulis.
Minoris pendo tergum illorum q̃ meum.

Danista. Tranio. Teuropides.

Da. Misericordias habere oportet tandem hominem.
Illi bucedæ erunt multo potius:q̃ ego
Sim restio.mane tu.atq̧ assiste illico.
Tr. Molestus ne sis:nemo dat.age quid lubet
Tu solus credo fœnore argentum datas.
Da. Cedo fœnus.redde fœnus.fœnus reddite.
Datis ne fœnus?date fœnus actutum mihi.

Misericordias habere oportet tandẽ hoiem.Hic nos principiũ alterius scenæ esse censemus:quæ eodẽ trĩ metri genere cõstat:trimetro.s.In qua Danista introducitur rediens ad philolachetẽ & Tranionẽ: fœnus sibi debitũ petiturus.Et dum in uia esset:secum multa uoluens:cogitansq̧:pecuniã illis mutuatã iam absumptã esse:nec illos habere unde fœnus soluant:quasi pietate motus dicit Misericordias ꝑfecto habere hoiem oportet.postea ad se cõuersus:& ad ꝓpriam utilitatem respiciens:inqt. Illi bucædæ erunt potius:q̃ ego sim restio.illi potius bubulis exuuiis cedentur:ita.n.bucedam dixisse uidetur:pro eo q cedi-

Bucæda. Restio.

tur scuticis:& boum coriis. Quã ego sim restio.i.q̃ ego reste me suspendã.restionẽ etiam pro suspẽdioso dixit: & qui se reste suspendat.significat etiã restio eum qui funes facit. Mane tu.quum hæc diceret Danista incidit in Tranionẽ cũ Teuropide sene incedentẽ:& cũ illo loquentẽ de illo q ædes seni ipsi uẽdiderat: Quẽ Tranionẽ hic Danista manu apꝓhendit:inquiẽs. Mane tu.atq̧ assiste illico.quasi diceret.exhibe mihi statim fœnus qđ debes. Molestus ne sis.Tranio rñdet.molestus ne sis.qm̃ nõ es habiturus nunc argentũ:facias qd uelis. Tu solus.es ne solus tu qui fœnore argentũ des?quasi dicat.quũ & alii fœneratores sint:nullus est in exigẽdo æque molestus ut tu. Cedo fœnus.redde fœnus.fœnus reddite.ita scribẽdũ est ex antiqs codicibus.& similiter uersus sequens. Datis ne fœnus?Date fœnus actutũ mihi.ut Danista instantissime fœnus suum petẽs hæc uer-

ba dicat. Hic neſcit quidẽ niſi fœnus fabularier. Tranio loquitur. Verò te neq; egò tetriorem belluam. ita ſcribendus uerſus eſt. & non ueto te. ſ. fœnus fabularier. ut plodius garrit. Vero autem aduerbium eſt pro uere.
Vidiſſe me unq̄: neq; peiorem cenſeo. ita ſcribendum & hunc cenſemus. metri & ſententiæ ratione. Calidũ hoc eſt. continuata uerba ſunt Daniſtæ ad Tranionem. Et ſi procul abeſt: urit male. quanq̄ inquit hæc mea uerba procul ſint a te: & non tangant: urunt tamen? & per interrogationem legendum eſt. Quid illud eſt fœnus? Teuropides auditis Daniſtæ & Tranionis uerbis: rogat quod fœnus ſit hoc quod petit Daniſta. At etiã

Hic neſcit quidem niſi fœnus fabularier
Vero te neq; ego tetriorem belluam
Vidiſſe me unq̄ neq; peiorem cenſeo:
Da. Non ædepol nunc me iſtis tu uerbis territas.
Calidum hoc ẽ. & ſi procul abeſt: urit male?
Te. Quid illud ẽ fœnus? Da. at etiam & ſortem dabit
Pater: quũ adueniet peregre. Tr. iam multo prius
Illius tibi filius & fœnus & ſortem dabit.
Næ inconciliate: quid nos porro poſtules.
Vide num moratur? Da. quin feram ſiquid datur.
Te. Quid ais tu? Tr. quid uis? Te. quis illic ẽ? quid illic petit?
Quid philolachetẽ gnatum compellat ferox?
Sic & præſenti tibi facit conuitium?
Quid illi debetur? Tr. obſecro hercle te iube
Obtrudi argentum ob os impurum belluæ.
Te. Iubeam? Tr. iube homini argento os uerberarier.
Da. Perfacile ego ictus perpetior argenteos.
Te. Quod illud argentum ẽ? Tr. huic debet philolaches
Paulum. Te. quantillũ? Tr. quaſi quadraginta minas:
Ne ſane id multum cenſeas. Te. paulum id quidem ẽ?
Tr. Audin? uidetur obſecro hercle idoneus
Daniſta: qui ſit genus quod improbiſſimum ẽ.
Te. Non ego iſtuc curo. qui ſit. unde ſit. id uolo
Mihi dici atq; id me primum ſcire expeto.

ſortem dabit. Daniſta interrumpit: anteq̄ Tranio reſpõdeat: dicens: quin etiam dabit ſortem ultra hoc fœnus: quum pater adueniet peregre. ita enim forte promiſerant daniſtæ: ſe daturos ſortem in reditu patris. & addendum fuit. at etiam. metri neceſſitate: & ſententiæ congruitate. Illius tibi filius & fœnus & ſortem dabit. ita ſcribendum eſt. partim ex codicibus antiquis: & metri neceſſitate: & ſententiæ congruitate. Volebat Tranio pſuadere Daniſtæ ut taceret: promittens ei: ſortem & fœnus breui philolachem redditurum. & nolebat ſenem adhuc intelligere hanc rem argentariã. neq; declarare daniſtæ Senem illum eſſe patrẽ philolachis: Vnde uoce ſummiſſiore ait.
Næ inconciliate. i. certe ignaue homo. & nihili. Inconciliatus dicitur diuulſus: ſeparatus: cuius nulla eſt emptió: & qui in nulla emptione ſit habẽdus una. & inconcilliare diuellere & ſegregare: Plautus in bacchide. Ipſe quod in ſe fuit accuratum habuit. quod poſſet mali facere in me. incõciliare copias ois meas. Quid nos porro poſtules uide. altius hoc iam dicit. Nũ moratur? quaſi diceret. adhuc moraris hic. & non diſcedis.

Incõcilia tus.
Incõciliare.

Ille aſit reſpondet. quin feram ſi quid datur. non ſolum moror. ſed feram etiam argentũ: ſi mihi datis. Quid ais tu? Teuropides qui audiuit hæc interrogat Tranionem. quis illic eſt. & quid petit. Quid philolachetem gnatum compellat ferox? Nominauerat aliquo modo Daniſta philolachetem: uel rogauerat a Tranione: ubi is eſſet. propter quod motus ſenex: ac ſollicitus de filio: interrogat. cur iſte illum appellet. & addendum fuit ferox. metri neceſſitate. & ſententiæ congruitate. Obſecro hercle te. te addi oportuit. metri neceſſitate.
Obtrudi argentum. corrupti erant omnes codices hoc loco. & plodius quidem uiſus eſt aduertiſſe. ac corrigere cupiiſſe. ſed inſcitia illum occupans non eſt paſſa. ſcripſit enim obiici. quod quidem uerbum uerſus nullo modo patitur. quare ſcribendum cenſuimus Obtrudi. recta lege metri. & ſententiæ congruitate. Iube inquit Tranio obtrudi. i. iniici argentum ob os i. contra os impurum huic belluæ: daniſtæ. ſ. quem etiam ſuperius belluam dixit tetriorem. Iube homini argento os uerberarier. eadem ſententia: & declaro uerſus ſuperioris. Et ſcribendum eſt homini. ex antiquis codicibus: & recta latinitate. non in hominem: ut legit plodius amens.
Quantillum. ratione metri ſcribendum eſt. & non quantulum. Qui ſit genus quod improbiſſimum eſt. fœneratores enim odio habiti ſunt: tanq̄ improbi: & aliorum bona uſuris terentes. Mihi dici atq; id me primum ſcire expeto. ita ſcribendus eſt uerſus: metri neceſſitate. additis illis duabus dictionibus. atq; & primũ. quod plodius non aduertit.

Ab eo etiam argenti fœnus creditum audio.
Tr. Q uattuor quadraginta illi debentur minæ.
Dic te daturum ut abeat. Te. egon dicam dare?
Tr. Dic. Te. ego ne? Tr. tu ipſus dic. modo auſculta mihi.
Promitte age inquã: ego iubeo. Te. reſponde mihi
Q uid eo ẽ argento factum? Tr. ſaluum ẽ. Te. ſoluite
Voſmet igitur ſi ſaluum ẽ. Tr. ædes filius
T uus emit. Te. ædis? Tr. ædis. Te. euge philolachus
Patrizat: & iam homo in mercatum auortitur
Ain tu ædis? Tr. aio inq̃. Te. ſed cuiuſmodi?
Tr. Q ui ſcire poſſum? Te. uah. Tr. quid ẽ? Te. ne me roga.
Tr. Nam quid ita ſpecula claras clamorem merum?
Te. Bene hercle factum. quid eas quanti deſtinat
Talentis magnis totidem: quot ego: & tu ſumus.
Sed arraboni has dedit quadraginta minas:
Hinc ſumpſit illi quas dedimus. ſatin intelligis?
Nam poſtq̃ hic ædis uiderat: ut dixi tibi:
Continuo eſt alias ædis mercatus ſibi.
Te. Bene hercle factum. Da. heus iam appetit meridies.

Aedes filius. quũ Tranio iam in eo eſſet: ut amplius ſe tegere nequiret: rogareturq; a Teuropide ſene: qd fa-
ctum eſſet de eo argento. celeritate ingenii nouam fraudẽ inuenit: idens emptas ædes quaſdam a philolache
fuiſſe illa pecunia: in quibus habitare poſſet: poſtea q̃ in ſuis nõ poterat: ob monſtra: quæ iam Tranio ipſe ſeni
Patrizat. dixerat ſentiri in illis. Patrizat. patrẽ imitatur more græco dixit patrizat. nam patriſſat potius latine dicẽdum
eſt: iuxta Priſciani ſniam. Et iam hõ in mercatum auortitur. & addeñ. fuit. metri neceſſitate. Aio inquã. aio
addendũ eſt metri & ſuiæ cõgruitate. Quid ita ſpecula claras clamorẽ merum. ita ſcribẽdus eſt uerſus. ex codi-
cibus antiquis. & nõ
canorẽ: ut ſcribit plo-
dius: cõtra metri ratio
nẽ. Senſus ẽ quid ita
clamas tanq̃ e ſpecu
la: uolẽs. ſ. monere ſe-
nem: ut de hac re ſũ-
miſſius loq̃retur: ne
ab aliis audiretur eo-
rum ſermo: tanq̃ ne-
gociũ huius emptio-
nis ſit tenẽdum ſecre-
tum. & hoc: ut magis
ipſi ſeni perſuaderet:
uerã eſſe emptionẽ:
quæ prorſus falſa &
nulla erat. Vnde ſe-
nex iam perſuaſus in-
qt. Bene hercle fa-
ctum. hoc eſt bene fe
cit: mercaturã exerce-
re: & emere ædes. qd'
aũt exponit plodius
Specula. i. ſpeculare
nunqd filius perpera
egent quũ pulcherri-
mas ædes emerit: ſom
nia ſunt: ut legenti il-
lius cõmenta patere
poteſt. Quid eas:
quanti deſtinat. ſenex
ut pote auarus ad pecuniam primũ oculos & animũ intendit: & cupit ſcire: quanti ædes ipſas emerit. Deſti-
Deſtinare. nat. aũt pro deſtinauit: hoc eſt emit. Nam deſtinare interdum ſignificat deliberare aſſignare. deputare. Virg. Et
Preſtinare. me deſtinat aræ. Iuue. q; ſedem figere cumis deſtinet. Interdum ſignificat emere. quod & præſtinare dicitur. Lu-
cilius. Facio ab lenone tribus ut libertatem milibus deſtinet. Apuleius. Viginti denariis præſtinaui. Plau. in pſeu-
dolo. ut piſcium quicquid eſt ꝑtio præſtinem. Hic uero alius eſt error ingens: & codicis peruerſio ab aliis non
animaduerſa. nec a plodio ac Sarraceno intellecta. nõ enim ſequitur contextus: ut legunt omnes: uidelicet: Da-
niſta etiam reſpicis: Sentẽtiæ: & uerſus ratione. Sed ſequitur. Talentis magnis totidem quot ego & tu ſumus.
Quũ ergo rogaſſet Teuropides. quanti filius ædes emiſſet: rñdet Tranio. totidem talẽtis quot ego & tu ſumus.
Talentum hoc eſt duobus Talẽtum apud antiquos uarii fuit ponderis. duplexq; ꝓprie fuit: atticum. & euboicum. Et iterũ
atticum duplex: magnum & paruum. magnũ octoginta librarũ. & pauloplus. Paruum aũt ſexaginta. ut Priſcia-
nus inquit: & ex Plauto in hac ipſa comœdia colligitur. nam quum ſciret Teuropides ex uerbis Tranionis duo-
bus talentis emptas ædes ſimonis fuiſſe: loquens poſtea cũ Simone ait. minas quadraginta accæpiſti iam quas
ſciam deinde ſubiungit: Minas tibi octoginta argenti debeo: quæ ambæ ſummæ faciunt centum uiginti. qua-
rũ dimidia eſt ſexaginta. Id tñ aduertendũ eſt: Teuropiden ibi: uti auaꝶ ſenem quum de duobus talentis recte
meminiſſet: declinare ad minorem quãtitatẽ. & de paruo talento loqui: q̃uis ſeruus de magno rettuliſſet. Sed
arraboni has dedit quadraginta minas. ita ſcribendus eſt uerſus. ex codicibus antiquis & non. Si arraboni. neq;
Arrabo. quadraginta. ut legit plodius. Arrabo aũt maſculini generis eſt tam apud nos: q̃ apud græcos: quorum ea dictio
eſt. αρραβών enim illi dicunt. & ſignificat eam partem pretii quã damus uenditori quum aliquid emimus:
tanq̃ in fidem & pignus uenditionis factæ: ne ille alteri rem uendat. De quo Au. gellius hæc. quum tantus in-
quit arrabo penes ſamnites populi roma. eſſet. Arrabonem dixit ſexcentos obſides. & id maluit: q̃ pignus dicere:
qm̃ uis huius uocabuli in ea ſententia grauior acriorq; eſt. Sed nunc arrabo in ſordidis rebus haberi cœptus. ac
multo rectius uidetur arra: q̃q̃ arram quoq; ueteres ſæpe dixerint. Hinc ſumpſit illi quas dedimus. illi adden-
dum fuit & quas ſcribendũ. non quaſi. metri neceſſitate. & ſentẽtiæ congruitate. Vt dixi tibi. uexari. ſ. a ſpiriti-
bus: & monſtris. Bene hercle factum. Teuropides loquitur. Heus iam appetit meridies. Daniſta loquitur
Tranioni: qui ſuperius dixerat ei. redito circiter meridiem. & ei memorat iam aduentare meridiem. quaſi dicat:

solue iam fœnus mihi.& appetit meridies scribendũ est:metri & sentẽtiæ ratione.nõ aperit meridie:ut legit plodius. Absolue hunc quæso uomitum.ꝓponẽda est hic persona Tranionis:ad senem uertẽtis sermonẽ: & suadentis:ut illi Danistæ satisfaciat:atq; illum quasi uomitum pecuniarum absoluat. Quattuor quadraginta illi debetur minæ.sicut superius etiã dixerat:qñ dicebat.Dic te daturũ. Velim quidem hercle.qm̃ lex erat:ut qui plus peteret q̃ sibi deberetur caderet a causa. Adolescens mecũ habe rem.Teuropides loquitur danistæ.constituẽs se illi debitorem:& dicens:habe rem mecum.hoc est petito a me hanc pecuniã. Nempe abs te petet.

Tr. Absolue hunc quæso uomitum.ne hic nos enecet
Q uattuor quadraginta illi debentur minæ.
Et sors.& fœnus.tantũ ẽ.Da.nihilo plus peto.
Tr. Velim quidem hercle ut uno nummo plus petas.
Te. Adolescens mecum habe rem.Tr.nempe abs te petet.
Petito ab eo cras.Da.sat habeo.si cras fero.
Tr. Malum quod isti dii deæq; omnes duint.
Ita mea consilia perturbat planissime.
Nullum ædepol hodie genus ẽ hominum tetrius:
Nec minus bono cum iure q̃ danisticum.
Te. Q ua in regione istas ædis emit filius?
Tr. Ecce autẽ perii.Te.dicis ne hoc quod te rogo?
Tr. Dicam.sed nomen domini quæro quod fiet.
Te. Age cõminiscere ergo.Tr.quid agam nunc iam?
Nisi in uicinum hunc proximum mendacium
Eas emisse ædis dicam huius filium.
Calidum hercle audiui esse optimum mendacium
Quicquid dii dicunt id decretum ẽ dicere.
Te. Q uid igitur iam cõmentus?Tr.dii istum perduint
Immo istunc potius.de uicino hoc proximo
Tuus emit ædis filius.Te bona fide?
Tr. Siquidem es argentum redditurus:tum bona
Si redditurus non es:non emit bona.
Te. Non in loco emit perbono.Tr.immo peroptimo.
Te. Cupio hercle inspicere has ædis.pulta dum fores
Atq; euocato aliquem intus ad te tranio.
Tr. Ecce aũt nunc iterum quid dicam nescio
Iterum iam ad unum saxum me fluctus efferunt

Tranio loquitur primo teuropidæ. dicẽs nẽpe abs te petet.deinde Danistæ: dicens petito ab eo cras.& ita scribẽdus est ṽsus. Adolescens mecũ habe rem.Tr. nempe abs te petet.& nõ habet.neq; petit: ut inscite legit plodius. suffragantibus etiã huic nostræ lectioni codicibus antiq̃s. Malum qđ isti.isti addẽdũ fuit ex codicibus ãtiquis:& metri & sententiæ necessitate.loquitur Tranio de Danista. Danisticum. fœneratorium.possessiuum est græcum a danista. Danisticũ. Qua in regione. Teuropides interrogat a Tranione: qua in regione filius emerit illas ædes. Ecce aũt. Tranio qui mendacium dixerat de emptiõe ædiũ facta. rogatus nunc qua in regione sint illæ ædes: nescit quid respondeat. Vnde ait: ecce aũt perii nihil interim respondẽs hero rogãti. propter quod teuropides iterũ ait; Dicis ne hoc quod te rogo? Dicam. Trãnio rñdet: se dicturũ in qua regione: sed quærere nomen dñi. tanquã oblitus illud sit. Quid fiet.pro quod sit. Calidũ.Mendacium calidum appellatur:quod cito dicitur:dum res exigit. alias si differtur:frigidum uidetur. Mendaciũ calidum. Quicquid di dicunt.quicquid dei dicunt:inquit:& suggerunt in mẽtem meam decretum est mihi dicere. Iam cõmentus.Les' interrogatiue. hoc est repperisti ne adhuc nomen & domini & regionis? Di istum perduint.dii inquit perdant istum hominem: cuius nomen nequeo meminisse. Immo isthanc potius.hoc profert uoce summissiori:& intelligit Teuropiden:qui illum animo exagitat nimis.
De uicino hoc proximo. hoc iam altiore uoce respondet Teuropidæ.& dicit: filium eius emisse ædis de uicino hoc proximo.i.a uicino proximo Simone. Immo peroptimo. scribeñ. est peroptimo metri necessitate. & sententiæ congruitate . ut respondeat uerbis teuropidæ qui dixerat: non in loco emit perbono.immo inquit peroptimo. Atq; euocato aliquem intus ad te Tranio. ita scribendus est uersus. & metri: & sententiæ ratione. Intus autem de loco significat.ut hic.& alibi apud Plautum pluries:& etiam apud alios.Interdum etiã in loco significat.Euoca inquit o Tranio aliquem ad te de intus:qui mihi has ædes cõmonstret. Intus. Ecce aũt nunc iterũ. loquitur Tranio:hærens ac dubius quid faciat:quum iam eius technæ sint apparituræ.

Tr. Quid nunc? non hercle ego quid nunc faciam scio
Manifesto teneor. Te. euoca dum aliquem foras
Roga circũducat. Tr. heus tu at hic sunt mulieres
Videndum est primũ: utrum ex uelint ne: an non uelint.
Te. Bonum tu æquũq oras. percontare: & roga
Ego hic tantisper dum exis: te operiar foris.
Tr. Dii te deæq omnes funditus perdant senex.
Ita mea consilia undiq oppugnas mala.
Danista etiã respicis? Da. mihi molestus ne sis.
Tr. Vide ut fastidit simia. Da. mihi sum: sic sum
Libet esse. quid id tu curas? manes tu ne illico
Impure parasite? Tr. quin parasitus sum quidem.
Da. Ego enim dicam: cibo perduci potes quouis.
Tr. Ferocem facis: quia te æratus amat. Da. num oculi dolent?
Tr. Cur? Da. quia fumus molestus ẽ. Tr. tace sis faber
Qui cudere soles plumbeos nummos. Da. non potes
Tu cogere me ut tibi maledicam. Tr. noui te
Is me suam quidem pol optat calcitrulam.
Da. Si sobrius sis: male non dicas. Tr. tibi obtemperem
Quum tu mihi nequeas? Da. at tu mecum pessume.
Tr. Aduersus quæso hercle abstine iam sermonem

Quid nunc? s. faciam? Non hercle ego quid nunc faciam scio. ita scribendus uersus est. metri necessitate & sententiæ congruitate. At hic sunt mulieres. hic scribendum est. & non hinc. ex codicibus antiquis. hæc aũt est excusatio tranionis: ut mulieres esse dicat in illis ædibus: itaq nescire: an uelint nolint ue: aliquem ingredi: Vtrum ex uelint. scribñ. est. & non utrum esse uelint. ut legit plodius. Bonum tu æquumq oras. tu addendum fuit metri necessitate. Ego hic tantisper dum exis te operiar foris. ita scribendus est uersus. & metri & sententiæ congruitate. & ex codicibus antiquis: in quibus scriptum est dum exis to operiar foris. Dii te deæq omnes. Tranio relicto ibi Teuropide sene discedens: hæc dicit.

Funditus.

Funditus penitus. ex. toto. aduerbium est a fundo tractũ. ut a medulla medullitus. Ita mea consilia undiq oppugnas mala. ita obstas undiq: & aduersum is meis. malis consiliis & dolis. Hić autẽ alius error est peruersionis maxime. non enim sequitur. Ego illũ ãte ædis pstabat ut scriptum ẽ in omnibus codicibus. sed sequitur ex sententiæ cõgruitate: & sequela. Danista etiam respicis. Nã postq̃ senex danistæ dixerat. Adolescens mecum habe rem: & ipse rñdit. Sat habeo si cras fero: Teuropides & Tranio ibi una loqui cœperunt: & dixerunt quæcunq supra scripta sunt: Danista uero semper ibi remãserat: nec discesserat illinc. nam ut uidetur nõ ipse Danista dñs erat: sed quidam adolescens: & ut adolescentum mos est: nõ multum ppere res dominorũ peragere: ibi moram traxerat: usq dum Tranio discederet a teuropide pergens uocatũ aliquem foras ab ædibus Simonis ficte emptis utsupra: Quem quidẽ danistam uidens Tranio: & pteriens tetigit manu: fortasse appræhendens illi mentum: uel malam. Danista etiam respicis? quasi diceret: quid me adhuc respicis: quasi debitorem tibi: quũ herum meum Teuropidem tibi debitorem tradiderim? Vnde ille rñdet. Mihi molestus ne sis. uerbis tuis scilicet. Vide ut fastidit simia. Simia uerbum est contumeliosum. ac si diceret bellua. ideo respondet. Danista. Mihi sum. sic sum. q. d. Si simia sum: mihi sum. & sic sum: qd ad te? libet esse. Manes tu ne illico. hoc est quod diximus supra. q parasitus illum tetigit. mentitur enim plodius: dicens. in codicibus antiquis scriptum esse numeras ne illico. immo manes apertissimis & claris litteris scriptum est in omnibus codicibus tam manu scriptis: q̃ impressis. Quin parasitus sum quidem. hic præponenda est persona Tranionis. & hi uersus ita scribendi sunt: ut diximus: q̃q̃ mancos mutilosq illos legat plodios: contra metricam rationem. Quia te eratus amat. Quia inquit te amat danista herus tuus æratus: & pecuniosus te ferocem & superbum facis. Conuitiis aũt se simul lacessunt Tranio & Danista. sed turpitudinem insimulati probri cauta loquutione cõtegunt. Num oculi dolent? idest nũ nam mihi inuides? Inuidia enim plurimum ppter oculorum sensum nascitur: quia uidentes alterũ fortunatiorẽ illius fortunis dolere solent. Sed qa tranio rñdit cur? uertit danista sermonem in aliam sniam: & inquit. Quia fumus molestus est. Solet enim etiã fumus oculos molestare: & ita per transuersam oblocutionem oĩo id intelligit: an mihi inuides? an meum bonũ oculis tuis nocet? Plũbeos nũmos. ac si diceret pecuniæ falsæ sculptor. & hoc: quia danista: & pecuniæ mutuator: fœneratorq. Is me suam. uerba sunt Tranionis. & nõ Danistæ: ut corrigit indoctus Sarracenus. hoc dicit. noui te. & cõuersus ad auditores ait. is. danista. s. optat sibi me calcitrulã: hoc est: cuperet me subigere. nec scribẽdum est. rus. ut idem Sarracenus inaniter exponit. Si sobrius sis. danista loquitur. Tibi obtẽperem. Tranio loquitur. At tu mecũ pessume. Danista loquitur. hoc sensu. at tu mecũ pessume te geris. s. nõ exhibendo mihi pecuniam quã debes. Aduersus quæso. Tranio loquitur in hanc sniam. Iam desine habere sermonem de istis

rebus aduerſus me.hoc eſt de re pecuniaria nihil amplius me appelles. Faciam.rñdet Daniſta.nõ amplius te appellabo.ſed pulſabo fores:ut philolachem.ſ.uel teuropidem rogem:qui mihi argentũ reddant. Heus ecqs. uidens Tranio illum pulſare uolentem:cœpit clamare.& quaſi uocare qui in domo eſſent:ut exirent ad ꝓpellẽdum daniſtam fores uerberare uolentem.Vnde Daniſta & ipſe clamans inquit. Ecquis huc exit atq; aperit. Deinde ſecum ait.Nemo hinc quidem foras exit:ut eſſe addecet.nam ianitores ſolent in limine ædiũ cõſiſtere: & rñdere aliquid rogantibus.Tum addit. Sed eo magis cauto eſt opus.ſed ꝑfecto inquit mihi cautio eſt: ne quiſq̃ huc exeat q me mulctet male. Vnde illinc daniſta recedere cœpit.

De rebus iſtis.Da.faciam & pultabo fores.
Tr. Heus ecquis hic ẽ:maximam qui his iniuriam
Foribus defendat.Da.ecquis huc exit:atq; aperit?
Nemo hinc quidem foras exit:ut eſſe addecet
Neq̃ homines ita ſunt.ſed eo magis cauto eſt opus
Ne quiſq̃ huc exeat qui me multet male.
Tr. Fuge.optume eccum dominus ædium foras
Simo progreditur ipſus.huc conceſſero
Dum mi ſenatum conſilii in cor conuoco
Igitur tum accedam huc:quando qd agam inuenero.
Simo ſenex.Tranio ſeruus.
Melius hoc anno non mihi fuit domi.
Nec qui eſca una ſibi me demeruerit magis.
Vxor.nam prandium mihi perbonum dedit.
Nunc illa dormitum iubet me ire.minime.
Non bonus ẽ ſomnus homini de prandio.apage.
Ex ædibus me clanculum edidi foras.
Tota mihi turget uxor:nunc domi.ſcio.
Tr. Parata res mala ẽ in ueſperum huic ſeni
Nam & cœnandum:& cubandum ſi intrabit male.
Si. Quum magis ac magis ego cogito cum meo animo:

Seqtur aũt hic: non: Quid tibi uiſũ ẽ hoc mercimonii:ut in oĩbus codicibus ſcriptũ ẽ.nõ enim ſnĩa cohæreret:& omnia ꝑpoſtera irent.ſed ſequitur. Fuge optume eccũ dñs ædium foras. Fuge ĩquit Tranio Daniſtæ iam ut diximus inde recedẽti.poſtea ſecũ ait. Optume eccũ.Ecce inquit cõmodum Simo dominus ædiũ de quibus hero meo uerba feci: exit foras:ad quem ibã:ut uiderẽ:ſi Teuropides illas inſpicere poterat. Huc cõceſſero.huc inquit tranio paulum diuortã: ne me uideat. Dũ in ſenatum conſilii in cor cõuoco.i.dum cogito: quo illũ ſermõe aggrediar. Igitur tũ accedã.ita ſcribendũ eſt:metri neceſſitate:& ex codicibus antiquis:in quibus itur tum accedam legitur. Et ſic finis ẽ huius ſcenæ.

Melius hoc anno non mihi fuit domi. Trimeter & hic uerſus eſt.ſex pedibus cõſtans: quẽadmodum ſuperiores.Simo dñs ædium quas Tranio dixerat Teuropidæ hero ſuo:philolachem emiſſe:dũ Tranio ad illũ pergeret exibat domo:ut in fine ſuperioris ſcenæ dictũ eſt.In hac ponuntur ſermones habiti:primũ ab ipſo Simone ſolo:deinde a Tranione etiã ſolo & qui in inſidiis ſtabat:auſcultans quid diceret:deinde utriuſq; ſimul collocutio. Melius hoc anno nõ mihi fuit domi.ita ſcribi debet uerſus:ut cõſtet ſuis pedibus.hoc dicit.Toto hoc anno nõ melius habitus fui domi.nec uxor mea me magis ſibi demeruit una eſca:q̃ hodie:quũ mihi dedit prandiũ perbonũ.uerum prandio ſumpto uolebat ducere me in cubiculũ:iubens me paulũ dormire:ſed eam fefellit opinio:quũ ire noluerim:quin me ex ædibus clanculum amouerim.ꝓpter qđ nõ dubito:quin tota mihi turgeat:& mecũ irata ſit.Corrupta aũt admodum tota erat ſcena: in qua redintegranda:& elimanda:nõ nihil laboris abſumpſimus ut legentibus patebit. Nec qui eſca una ſibi me demeruerit magis uxor:nam prandiũ mihi perbonũ dedit.ita ſcribi debent ambo hi uerſus:metri neceſſitate:& ſnĩæ concinuitate:quos quũ plodius & Sarracenus uani interꝑtes nõ intelligerent: perperã corruptos:& nõ intellectos reliquerunt.Demereor aũt ſignificat nõ male mereor:ut quidã putant:ſed bene mereor:& beneficio cõcilio.conſtruiturq; cũ actõ.ut hoc loco. Nunc illa dormitum iubet me ire.addendũ fuit illa:metri rõne. Minime.ſ. ire nolui. Nõ bonus eſt ſomnus homini de prãdio apage.ita ſcribẽdus eſt hic uerſus.& metri & ſnĩæ cõgruitate.Meridiari dicitur:ſomnũ capere a prandio:qđ quidem dicit hoĩ bonũ nõ eſſe:& ita ferme eſt cõſenſus omnium & ꝑcipue ꝓfunde.nam modice nõ ita nocet.reliquos aũt tres uerſus qui erant ſupra:inter hunc:& nũc illa dormitum iubet me ire:uti ſuperfluos:& ineptos:ac nõ plautinos:delendos cenſuimus. Ex ædibus me clanculũ edidi foras.ita metri ratione ſcribẽdus eſt hic uerſus.& ſequẽs ita. Tota mihi turget uxor nũc domi ſcio. tota irata eſt mihi. Parata res mala eſt in ueſperũ huic ſeni.ita ſcribendus hic uerſus eſt.& loquitur Tranio.q clanculum audit uerba ſenis.paratum eſt inquit huic ſeni in ueſperum mala res.nam & male cœnabit.& male cubabit:ſi domum intrauerit. Quum magis ac magis ego cogito.ita ſcribendus eſt uerſus.ut integer ſit. hoc

Demereri.

Meridiari.

ſenſu quanto magis cógitaui:& rem mecũ animó uolutaui:ita prorſus deꝑhendó uerũ eſſe:ut melius ſit habere domi uxorem male dotatam:q̃ benedotatá.nam ſi male dotata eſt:nõ audet inſolẽter uocare uirũ ut dormitũ eat.nec in ſopore uerſatur:ſollicitando alios:ut ſe ſopori dedant. Si quis domi dotatam.domi addendũ fuit metri neceſſitate. Nemiuem ſollicitat ire dormitum ſopor.& ſic hic quoq; uerſus ẽ ſcribendus ratione metri.
Odioſa hæc.ita ſcribeudũ cenſemus ſniæ concinnitate.& nõ odio es tu.neq; odio eſt ut plodius legit.hoc ſenſu hæc uxor mea odioſa eſt.i.digna quæ odio habeatur.erat enim dotata bene.& ideo faſtidio & arrogátia ple-

Sí quis domí dotatam uxorem habet male:
Nemínem ſollícitat íre dormitum ſopor.
Odíoſa hæc.exequí certa res eſt:ut abeam
Potíus hínc ad forum:q̃ nunc domí cubem.
Atq; ego pol neſcío.ut moríbus ueſtræ fient:
Hæc ſcío q̃ me habeat male.peíus poſthac fore.
Tr. Abítus tuus tíbí ſenex fecerít male.
Nihíl erít:quod deorum nullum accuſites.
Te ípſum íure optímo merito ıncuſes lícet:
Sed tempus hunc ẽ me ſenem nunc alloquí.
Hoc habeo.repperí ſenem quí ducerem:
Quoq; dolo a me procul dolorem pellerem.
Accedam.dí omnes plurímum te ament ſimo.
Sí. Saluos ſis tranío.Tra.ut uales?Sí.ego non male.
Quíd agís?Tra.hominem optímũ teneo.Si.amice facis:
Quũ me laudas.Tra.decet certe.Si.hercle ego haud bonũ.
Te teneo ſeruũ.Tr.quí dũ?Sí.eia maſtigia
Nunquíd ad merendam iſthíc ero?quíd nunc?q̃ mox?

na. Quá nunc domi cubem.nũc addẽdum fuit. metri neceſſitate. Atq; ego pol neſcio:ut moribus ueſtræ fient.ita metri neceſſitas ſcribi iubet. hic ſenſus eſt ad auditores conuerſus. profecto neſcio qbus moribus ueſtræ uxores ſint ornatæ.uerũ hác meá ſcio:q̃ male me habeat.& peius etiá habitura in futuꝝ ſit. Hæc ſcio q̃ me habeat male.peius poſt hac fore.ita ſcribẽdus & hic uerſus eſt:& metri ratione.& ſniæ cõgruitate. Abitus tuus. Tranio qui eſt in Inſidiis inquit. abitus hic tuus domo o ſenex tibi male faciet.
Nihil erit.nihil ſcribeñ.eſt. ex codicibus antiquis.& metri neceſſitate. Sed tẽpus hunc eſt me ſenem nũc alloqui.ita ſcribẽdus uerſus ẽ.metri neceſſitate.& ſniæ cõgruitate:qđ plodius interpres nõ aduertit. Eſt inqt Tranio nunc tẽpus:ut hunc Simonẽ ſenem alloquar. Hoc habeo.habeo inuentũ:machiná & dolum quẽ uolebá.& ſcribendũ eſt habeo.nõ habet.ut plodius legit. Ducerem.deciperẽ:fraudarem.
Quoq; dolo a me ꝑcul dolorẽ pellerẽ.ita ſcribẽdus ẽ ṽſus.metri neceſſitate.& ſniæ cõcinnitate.nõ ut plodius legit.abſq; illa dictioneq; & ꝑcul. Dii oẽs plurimũ te ament Simo.ſcribẽdus eſt hoc modo uerſus.metri neceſſitate.qđ plodius nõ uidit. Ego?nõ male.Simonis uerba ſunt.& ego addẽdũ fuit.metri neceſſitate:& ſcribẽdũ cũ iterrogatione. Hoiem optimũ teneo.Tranio cæperat manũ Simonis manu ſua quũ illũ ſalutauit:ideo ait: hoiem optimũ teneo. Hercle te ego.Simo loquitur.& tollendũ ẽ te:metri rõne:& infra locandũ. Te teneo ſeruum.hic anteponendũ fuit te:metri neceſſitate. Qui dũ.hoc addendũ fuit:& anteponẽda Tranionis pſona metri & ſniæ cõgruitate. Eia maſtigia.hic anteponẽda eſt Simonis perſona.Maſtigias.ſeu maſtigia in caſu nominádi ꝓprie dicitur uerbero.a uerbo μαστιγόω:quod flagello & uerbero ſignificat.& μάστιξ·γος.maſ.gñis flagellũ apud illos ẽ.nõ aũt lachryma lẽtiſci:ut multi exiſtimát:& ꝑcipue medici noſtri neoterici:q maſticis drachmá in medicinis ſuis addi ꝑcipiunt.ꝓducẽtes ẽt penultimá.quũ Maſtiche illa uocetur:& fœminí ſit gñis. cuius gtũs ſit maſtiches:& penultima breuis.De qua Dioſcorides abũde & cæteri. Nunqd ad merendam iſthic ero? qd nũc?q̃ mox?Plodius hic:& Sarrace.interꝑtes mera delirıa ſibi fingũt exponẽtes uarie locũ.Dánans.n.plodius ṽſum ſcriptum. A meridie amiſti cero.diſpũgẽda pruſus ṽboꝝ portẽta exclamat.& ſcribẽdũ.amiſti gerro.ſubitelligẽdo potaſti.& multa nugalia ſup dictione amiſtis facit.adducẽs lucianũ.calphurniũ & labienũ. nec ad metri rõnẽ reſpiciẽs.nec ad ſniam ullá cõmodá & cohærẽtẽ.Sarracenus ṽo cõiectás litteraꝝ ordinẽ ſcribẽdũ putat.amare occœpiſti:nec ṽſus & ipſe:nec ſenſus cõcinnitatis rõnẽ tenẽs.Nos ṽo ita ſcribeñ.cẽſuimus nunqd ad merẽdá iſthic ero.& ṽſus & ſniæ cõcinnitati ſeruiẽtes.nec ab antiqs codi.multũ aberrátes.qppe in illis ſcriptũ ẽ. Ad meredi amiſticero.ex quo litteraꝝ ductu facile cõiici potuit ad merẽdá iſtic ero ſcriptũ fuiſſe.qđ qdẽ ſniæ optime cõuenit:ut Simo itẽdẽs arguere Tranionẽ cõpotationũ quas ibi faciebát:interroget primũ:ut fieri ſolet. heus bone.nũqd & ego iſthic eſſe poſſem ad merẽdá uobiſcũ. Quid nũc?i.an nũc poſſum uenire?q̃ mox?idest ſi nõ parata ẽ nũc merẽda:& ſic nõ poſſum uenire nũc:q̃ mox adero?& q̃ dudũ differá?& qd nũc q̃ mox?ſcriptũ ẽ ẽt in priſcis exemplaribus.nõ qd nunc mox.qñ aũt locus paulo corruptus uiſus ẽ: & feneſtratus: nõ abre:neq; ꝑter ſniæ & metri rõnẽ uiſum ẽ addi iu ꝑncipio.nuuqd.& ſic oia reſtituere.& integrũ ṽſum:cũ ſenſu abſolutiſſimo legẽtibus ꝓbere.ſup quo doctoꝝ iudicium nõ refugimus.Merẽda autẽ ꝓ cibo meridiano ſumitur:ut ẽt ifra. Vide ne forte ad merendá copiá diuerteris.

Maſtigias.

Quid est? Tranio qui intellexit Simonē ea uerba protulisse: ut eū argueret: ostendit se nō intelligere: & ait qd est? Vnde Simo iterū arguens inquit. Quid hic solet fieri? Et Tranio iterū ostendit se nō intelligere: & interrogat. Quid id est? Et Simo respōdet. Loquar sic decet: absente ut hero filio morē geras? Hic aūt uersus sic supplendus a nobis uisus est metri & sniæ habita ratione: quum fenestratus item esset. & solum scriptum principiū. Sic dolet. & relictū spacium. & deinde addita finis. Morem geras. super quo item ingeniorum nobilium cē suram regrimus. Vita q̄ sit breuis simul cogitas? Ecce Simonē arguentem. Et scribendū est cogitas? interrogatiue nō cogita: ut sit interrogatio Simōis cū rephensione: quasi dicat. nō cogitas hæc tu?

Tr. Quid est? Si. quid hic solet fieri? Tra. quid id est? Si. loquar.
Sic decet absente ut hero filio more geras
Vita q̄ sit breuis simul cogitas? Tr. hem tandem quidem
Percæpi super his rebus nostris te loqui.
Si. Musice hercle agitis ætatem: itaq; uti uos decet:
Vino: & uictu: piscatuq; probo electili
Vitam colitis. Tra. immo sic uita ante hac erat.
Nunc nobis isthæc exciderunt omnia.
Si. Qui dum? Tr. quia oppido occidimus omnes simo:
Si. Non tu taces? prospere uobis cuncta usq; adhuc
Processerunt. Tra. ita ut dicis facta haud nego.
Profecto nos probe ut uoluimus: uiximus.
Sed ita simo nunc uentus nauem deseruit.
Si. Quid est? quo pessume: modo? quæ ne subducta erat.
Tuto in terram? Tr. hei. Si. quid est? Tra. hei. me miserū occidi.
Si. Qui? Tr. quia uenit nauis nostræ quæ frangat ratem.
Si. Velim ut tu uelles tranio. sed quid negocii est?
Tr. Eloquar. herus peregre uenit. Si. tuus ne herus?
Tr. Cor tenditur inde ferit iterum. post hem obsecro:
Ne indicium hero facias meo. Si. e me: ne quidem
Metuas: nihil sciet. Tr. patrone salue. Si. nihil.

Hem tandē qdem. Ita metri rōne scribendū est. Et Tranio loqtur. ostendens se nunc tandem intelligere: de quo loquatur Simo: quasi prius non intellexisset. Musice her Musice. cle perseuerat Simo in repræhensione. Musice delicate. genialiter. nam musicos adipate. & genialiter uiuere manifestum est. quippe aīa & corpus quoq; cantilenis excitantur: & uegetantur: ut facilius concoquuant & delicatioribus etiā cibis farciātur. Itaq; addendum fuitq; metri necessitate. & duæ sunt dictiōes. nō una tātum itaq;. pro & ita. Piscatuq; probo. iterum addēdum fuitq; ratiōe metri. Electili. electo. delicato. Immo sic uita ante hac erat. sic addēdū fuit. metri necessitate. & sniæ cōcinnitate. hæc aūt minuta nō ope p̄tiū ē nobis semp plodio & Sarraceno interp̄tibus obiicere: quū tñ in illis peccauerit ambo. ut ne tēpus cōteramus: & illos tātū p̄sequi uoluisse iudicemur. Nunc nobis isthæc exciderunt oīa. Ita scribendū cēsemus u̇sum hūc & metri necessitate: & sniæ cōgruitate non: nunc nobis communia hæc exciderunt contra metri & sententiæ rationem ut legunt ambo interpretes superiores ignarissimi. Quia oppido occidimus omnes simo. Quia scribendum est potius: q̄ ita: tū sententiæ congruitate: tū uero metri necessitate. Non tu taces. tu addendū fuit metri necessitate. Profecto nos probe ut uoluimus uiximus tranionis uerba sunt. & ita est scribendus uersus. Sed ita simo nunc uentus. & hic quoq; ita scribēdus est. necessitate metri. Quid est? quo pessumæ modo? quæ ne subducta erat tuto in terrā? Ita scribendus estcontextus metri & sniæ congruitate: quæ est hæc: ut quum Tranio dixisset. Ita simo nunc uentus nauem deseruit: Simo nūc respōdeat. Quid est? quo pessume modo? appellat autem Tranionem pessumū: quēadmodum & supra Mastigiam appellauit: perstansq; in eadem nauis metaphora quā ille cœpit: ait. quæ ne subducta erat tuto in terram? idest: quomodo perire potuistis uos: qui uidebamini tam laute & opipare ac in tuto uitam agere? Subducere autem est nauem in terram trahere. Virgi. quassatam uentis liceat subducere classem. Deducere autem de terra in mare ducere: idem Virgil. Deducunt socii naues. Hei me miserum. occidi. Hei addendum fuit. metri necessitate. Nostræ quæ frangat ratem. Adhuc in translatione illa nauis perstans: uenit inquit nauis: hoc est teuropides senex: quæ frangat ratem nostræ: naui scilicet hoc est: qui nos non sinat ire uelo & remis: & genio indulgere: ut soliti sumus. Velim ut tu uelles tranio. Simo non intelligens ad quid pertineat metaphora hæc nauis adducta in medium a Tranione: respondet illi: dicens o Tranio uellem ego ac cuperem tibi omnia quæ uelles: ac si diceret: ut omnia tibi prospere irent. Sed quid negocii est? Sed quid est hoc: & quorsum hæc tua uerba? Tuus ne herus. Herus addendum fuit. metri necessitate. & sententiæ concinnitate. Cor tenditur. affligatur & torquetur. Ne iudicium hero facias meo. Ne illi indices uitam nostram scilicet uoluptariam: & libidinibus deditam. E me ne quidem metuas. Ne timeas inquit Simo. nam ex me nihil sciet.

Subducere
Deducere.

	Moror mihi clientis istius modi.
Tr.	Nunc hoc quod ad te noster me misit senex.
Si.	Hoc mihi responde primum: quod ego te rogo.
	Iam de istis rebus uester quid sensit senex?
Tr.	Nihil quicq̃. Si. nunquid increpitauit filium?
Tr.	Tam liquidum est. q̃ liquida esse tempestas solet.
	Nunc hoc te orare iussit opere maxumo:
	Vt sibi liceret inspicere hasce aedis tuas.
Si.	Non sunt uenales. Tr. scio equidem istuc: sed senex
	Gynaeceum aedificare uolt hic in suis:
	Et balneas: & ambulacrum: & porticum.
Si.	Quid is consomniauit? Tr. ego dicam tibi.
	Dare uolt uxorem filio quantum potest.
	Ad eam rem facere uolt nouum gynaeceum:
	Nam sibi laudasse aedis ait architectorem:
	Nescio quem: esse aedificatas has sane bene.
	Nunc hinc exemplum capere uolt: nisi tu ne uis.
Si.	Nae ille malo quidem ab opere sibi exemplum petit:
	Quia hic aestate constat esse perbonam.
	Nam subdiu sol agit hic perpetuum diem.
	Immo aedepol uero quum usq̧ quaq̧ umbra est: tamen
	Sol semper hic est. usq̧ a mane ad uesperum:
	Quasi flagitator adstat usq̧ ad ostium:
	Nec umbra mihi usq̃ est: nisi si in puteo quaepiam est.

Cliens. Patronus. Moror mihi clientis istiusmodi. Ita scribendus est uersus. metri ratione. Cliens autem & patronus correlatiua sunt. Nunc hoc quod ad te. Audi nunc (inquit Tranio) hoc: quod. i. propter quod: noster senex misit me ad te. Sed Simo interrumpit: dicens. Hoc mihi responde primum uester quid sensit senex? Interrogatiue legendum Sensit ne quid pro aliquid uidetur senex de istis rebus? Nunquid increpitauit filium? Increpitauit ex codicibus antiquis scribendum est. Liquidũ. Tam liquidum est. Liquidum aliquando significat molle & fluens. Virgi. aut quum liquentia mella stypant & dulci distendant nectare cellas. Interdum significat purum. Idem. liquidumq̧ per aera lapsae. & ut hoc loco. tam liquidũ est. i. res tam pura: & sine ulla sorde ac suspicione est. aliquando significat p̃sperum ut Plautus alibi. liquido auspicio exeo foras. Tempestas Quã liq̃da esse tẽpestas solet. Tẽpestas significat tempus. Sallustius. ea tempestate in exercitu nostro fuere cõplures noui atq̧ ignobiles. interdũ significat Serenum tẽpus atq̧ trãquillum. Virgi. Vnde haec tam clara repente Tempestas. & ita accipitur hoc loco. interdũ etiã significat procellam. Ply. hunc diem festum tempestatibus leniendis ferunt institutum. Virgi. Et foedam glomerant tempestatẽ imbribus atris. Nunc hoc te orare. Addẽdũ fuit hoc: ex codicibus antiquis: & metri necessitate. Et hic iam cõtinetur altera fictio: & alter dolus a Tranione orditus i Simonẽ: ut. s. ei persuadeat ut aedes suas ĩspici a Teutopide patiatur: quoniam is uelit in suis aedibus aedificare gynaeceum & quaedã alia ad exẽplum eorũ quae sunt in aedibus ipsius Simonis: & sic duos senes eodem tempore: sed diuersa credulitate capit. ac frustratur. Teuropidem credentem se iturum ad uidendum aedes a filio suo emptas: quod minime erat uerum. Et Simonem existimantem uera esse mendacia Tranionis: q̧ scilicet eius herus aedificare uellet gynaeceum & ambulacrum & porticum in suis aedibus. Non sunt uenales. quia mos est: ut qui emere uolunt aedes alicuius prius eant illas uisum: ideo Simo Tranioni respondet: non esse uenales aedes suas. Gynaeceũ. Gynaeceum. Locus est mulierum in aedibus. Andron. γυναικεῖον graece dicitur. & γυναικωνῖτις sicut ἀνδρὼν & ἀνδρωνῖτις. locus uirorum. Quid is consomniauit? Quasi dicat: quae insaniae nunc mentem eius occuparunt: ut ista aedificare uelit hoc tempore? Et addendum fuit. is. metri necessitate. Quantum potest. Quantum possibile est. tam cito quãtum possit. Nam sibi laudasse aedis ait architectonem. Ita scribendus est uersus. & addendum aedis. metri necessitate: & sententiae Architectõ congruitate. & Architectonem scribendum. non architectorem. Architecton autem. & Architectus. & Architectonicus is dicitur. qui fabricae & aedificio praeest. Esse aedificatas. Esse addendum fuit. metri necessitate. Nae ille. Nae cum diphthongo scribendum est. pro certe. Sibi exemplum petit. Sibi metri necessitate addendũ est. Subdiu. Quia hic aestatẽ constat esse perbonam. Ita scribendus est uersus: metri & sententiae congruitate. Nam sub Diu. diu sol ait hic perpetuum diem Et hic quoq̧ uersus ita scribendus est. & metri ratione. & sententiae congruitate: Interdiu. Nam fragmentis scatebat totus hic locus. ut adhuc in codicibus antiquis apparet: ubi fenestrae sunt relictae. Subdiu autem sicut diu. & interdiu. dicimus pro die. Vnde Subdialis. i. diurnus. hoc est qui die fit. Ply. xiiii. Vna uitis romae in Iuliae porticibus subdiales ambulationes opacat. Quasi flagitator. Veluti qui pecuniam flagitat & petit. Nec umbra mihi usq̃ est: nisi si in puteo quaepiam est. Ita scribendus est uersus. & addendum. si. metri

neceſſitate.& ex codicibus antiquis. Si umbram non habes. Alludit ad umbram:quæ notum habet ſign.ficatum.& ſignificat etiam · am quæ nata eſt in terra umbria.alludit quoq ad patriam ſuam:quum ait. Quid ſar Sarſinatis:Nam poeta ipſe fuit ſarſinas.ex ſarſina umbriæ ciuitate.de qua Silius.Et diues ſarſina lactis. Attamen inſpicere uolt.Tranio loquitur? Inſpiciat ſi lubet præponenda eſt Simonis perſona. Ipſe ædificato.ipſe ædificet. Eon.i.eo ne:Vocatum huc teuropiden. Alexandrum magnum.Tranio loquitur:Alexander macedo Alexander a magnis rebus per eum geſtis magni cognomen adeptus eſt.De quo.Q.Curtius.& Plutarchus diffuſe tractát. magnus.

Atq Agathoclem. Agathocles.

Tr. Quid ſarſinatis ecqua eſt?ſi umbram non habes?
Si. Moleſtus ne ſis.hæc ſunt ſicut prædico.
Tr. Attamen inſpicere uolt:ſi inſpiciat ſi lubet:
Si quid erit quod illi placeat:de exemplo meo:
Ipſe ædificato.Tra.eon?uoco huc hominem?Si.uoca.
Tr. Alexandrum magnum atq agathoclem aiunt maxumas
Duo res geſſiſſe.quid mihi fiet tertio.
Qui ſolus facio facinora immortalia?
Vehit clitellas:uehit hic autem alter ſenex.
Nouicium mihi quæſtum inſtitui:non malum.
Nam muliones mulos clitellarios.
Habent.ego homines habeo clitellarios.
Magni ſunt oneris:quicquid imponas uehunt.

Tranio ſeruus. Teuropides. Simo ſenes duo.

Nunc illum ego hinc ex inſidiis auſculto:an colloquar?
Cõgrediar.heus teuropides.Te.hem qs me nominat?
Tra Seruus hero multum ſuo.quo me miſeras:oẽ affero.

Hic ſyracuſarum tyrãnus fuit:qui ex paupertate uenit ad tyrannidis faſtigium.fuerat enĩ patre figulo oriũdus:uñ figulina ſemper uaſa menſis adhibuit.de quo Auſonius.Fama eſt fictilibus cœnaſſ. agathoclea regem:Atq abacum ſamio ſæpe oneraſſe luto:Fercula gemmatis quum poneret aurea uaſis.& miſceret opes pauperiemq ſimul. Quærenti cauſam:reſpõdit.rex ego q ſum ſicaniæ figulo ſum genitore ſatus. Vehit clitellas: uehit hic autem alter ſenex.Quẽadmodũ inquit Teuropidæ ſeni hero meo clitellas ipono: & uehere facio:ut ſuper illis omne onus:hoc eſt dolos & fallacias meas imponam:Ita & hic alter ſenex Simo uehit clitellas:nam ſuper eo quoq ſarcinã quãcunq pono.hoc eſt itidem & huic Simoni recte perſuaſi:herum meum uelle ipſius ædes inſpicere:ut in ſuis ad illius exemplum ædificet:quẽadmodum illi iam perſuaſi philolachem filium huius ædes emiſſe:& monſtra in ſuis ſentiri. Clitellæ ſunt ephippia:quæ iumentis imponũtur:ad ſuſtentãda onera quas uulgus baſtos appellat feſtus. Clitellæ dicũtur nõ tantũ hæ quibus ſarcinæ colligatæ mulis portantur:ſed etiam locus romæ:ppter ſimilitudinem.& in uia flaminia loca quædam deuexa ſubinde & accliuia.Etiã tormenti genus eodẽ nomine appellatur hæc ille.unde clitellariũ aſinũ dicimus clitellas ferentem. Clitellæ. Nouiciũ mihi quæſtum inſtitui. nouiciũ ſcribendũ eſt.ex codicibus antiquis.& metri neceſſitate.& non nouum ut legit plodius.licet nouicium pro nouo dixerit. Muliones.qui mulos agunt.ſed non agaſones ſunt qui aſinos tantum agũt.ut Sarracenus ait.immo:ut diximus in uocabulario noſtro:Non aſinos tantum:ſed equos quoq ducit agaſo.ut multis autoribus liquet. Muliones. Agaſones. Ego homines habeo clitellarios.ita ſcribendus uerſus eſt.metri ratiõe.ego inquit habeo homines clitellarios.i.clitellis ornatos:paratos ad ſubeũdum quodq onus. Magni ſunt oneris.magnũ ferũt onus. quicquid eis imponas uehunt.& ſic gloriabundus lætatur:q fallaciis.& deceptiõibus ſuis herum & Simonem ſenes fallat.hæc autem omnia dicebat intra ſe Tranio:relicto iam Simone & pergens uocatum Teuropidem herum.

Nunc illum ego hinc ex inſidiis auſculto?an colloquar?uerſus eſt tetrameter brachicatalecticus:ſeptem cõſtãs pedibus:uſq adeo autẽ fragmentis ſcatet hæc ſcena:& tam peruerſa:ac in uarias diſſecta paginas:& ut non modicus fuerit labor:eam in unũ cogere ſed uani caſtigatoris futiliſq interpretis fuiſſet:nõ redactã prius in ordinem attingere.ut plodius & Sarracenus fecerunt:ſed ille audacius:ac maiore temeritate.hic.n.quum laceram peruerſamq uidiſſet:ſaltem faſſus eſt.ſed id ab eo minus ſcite prolatum:uel hãc uel quæ ſequebatur hoc eſt.Serui qui quum culpa carent:ſuperuacaneam eſſe.Neutra enĩ ſuperuacanea uidebitur:ſi eo ordine legantur quo a nobis ſunt digeſtæ.In hac igitur continetur ſermo Tranionis redeuntis a Simone:& euntis uocatum Teuropiden herum ſuum qui ueniat ad uiſendum ædes. Nunc illum.ita ſupplendum & ſcribendum uerſum eſſe cenſemus:ut nos ſcripſimus:metri neceſſitate.& ſentẽtiæ cõgruitate.feneſtrati enim ſunt hoc loco antiqui codices. Dicit autem hoc Tranio uidens Teuropiden:qui illum expectabat:ut ſupra habuimus:quãdo dixit.Ego hic tãtiſper dum exis te operiar foris:Debeo ne abſcondere me hic paulum:& ex inſidiis auſcultare:quid loquitur hic teuropides herus meus?an.melius eſt:ut illum colloquar? Congrediar.Quum deliberaſſet nõ ſtare in inſidiis ad illum auſcultandum:inquit.Congrediar.hoc eſt hominem adibo.& alloquar.Et ſic ipſum alloquitur. heus teuropides. Seruus hero multum ſuo.ita ſcribi oportet metri neceſſitate.ille inquit qui multum ſeruus eſt hero ſuo te nominat:ideſt qui bene & ſatagẽter ſeruit tibi. Quo me miſeras omne affero.impetratum.affero im-

Impetratū. Te. Quid illic destitisti obsecro tam diu?
Tr. Seni non ocium erat.id sum operitus.Te.antiquum obtines.
Hoc tuum:tardus ut sis.Tr.heus tu:si uerbū hoc cogitare uoles:
Simul flare:sorbereqꝫ.haud factu facile est.ego hic esse,
Et illic simul:haud potui.Te.quid nūc? Tra.uise specta tuo.
Arbitratu.Te.age.duc me.non moror.te subsequor.Tr.senex:
Ipse ante ostiū eccum operitur.sed mœstus est:uendidisse hasse?
Te. Q uid tādē? Tr.orat ut suadeā philolacheti:ut istas remittat sibi.
Te. Haud opinor.sibi quisqꝫ in iure cauet si male emptæ forent.
Nobis:istas redhibere haud placeret.lucri quicquid est:
Id domum trahere oportet.Tr.satius demum est.opere pretium.
Nunc est iuisse.morare hercle.atqꝫ illi indignum facis.
Te. Q uin tu recte ædepol mones subsequere me. Tr.fiat.
Do tibi ego operā.senex illic est.hem adduxi hominem tibi.
Si. Saluum te aduenisse peregre gaudeo teuropides.
Te. Dii te ament. Si.inspicere ædis te has uelle aiebat mihi.
Te. Nisi tibi incōmodum est.Si.immo est cōmodū.i intro.atqꝫ inspice.
Tr. Et enim mulieres? Si.caue tu ullam floccifaxis mulierum.
Q ualibet perambula ædes oppido tanq̄ tuas.
Te. Tanq̄.Tr.ha caue ne illi obiectes nunc in ægritudine
Te has emisse.non tu uides hunc uultu tristi ut est senex?
Te. Video.Tr.ergo irridere ne uideare:& gestire admodum:
Noli facere ei mentionem te emisse.Te.intelligo:
Et bene monitum duco:ac esse existimo humani ingenii.

Remittere
Redhibere

pettata omnia ab illo.s.quō me miseras. Quid illic destitisti obsecro tam diu? uersus hic ita scribi debet:si suis illum pedibus cōstare uolumus.Istorum autem nihil a plodio illo:neqꝫ a Sarraceno interpretibus intellectum: nedum non correctum est.quorum iam nomina mihi tedio sunt. Destitisti.commoratus es.a desisto uerbo: cuius præteritū sit destiti. Id sum operitus.ideo expectaui. Antiquū obtines.is est mos tuus. Si uerbum hoc cogitare uoles.Ita uersus ratio scribi exigit:ut uoles in fine scribatur.Si uis inquit cogitare hoc:quod dici solet. Simul flare sorbereqꝫ:quia unum impedit aliud. Et illic simul haud potui.Sic est scribendum.& non illic simul & ordine cōtextus & orationis ita existente. Sed mœstus est uendidisse hasse.ita scribendū ē.metri ratione. Remittat sibi.Remittit quidem emptor.redhibet aūt uēditor. Haud opinor sibi quisqꝫ in iure cauet.Ita scribendum cēsemus nos:potius:& metri ratione.& sententiæ quæ est:ut dicat quenqꝫ cauere sibi:& rem suam agere in iure.i.quando pro se stat ius:q̄ sibi quisq̄ iure metuit: ut legit plodius:nullo cum recto sensu. Redhibere.recipere.retro habere. Satius demū est. Tranionis ūba sunt: qui quū audisset herū dicentē:oportere domum trahere quicqd lucri esset ait Satius.i.melius demum est ita facere scilicet ut dicis. Operæ pretiū.Hoc loco:ut ī multis aliis: sed pcipue huius comœdiæ aptissime patet:neqꝫ plodiū interp̄tē:neqꝫ Sarracenū qd dicant:qd ue nō dicat intelligere:sed somnia laruales qꝫ nugas proferre:quum peruersus sit contextus totus scenæ:& Iterpositi diuersarum scenarū uersus:nihil ad sensum supra positum facientes:& tamen ipsi prosequantur comentationes suas:tanq̄ si consequerentur omnia.pudor profecto litterarum.Sic igitur sequatur littera ut nos digessimus. Operæ pretium nunc est iuisse.Tranionis sunt uerba cōtinuata ad Teuropiden:cui iam dixerat Senex ipse ante ostium eccum operitur. Nūc inquit eamus:operæ pretium est iuisse.nam dum multa uerba mecum facis:moraris illum qui expectat in limine. Atqꝫ illi indignum facis.idest rem indignam:quæ in illum a te fiat. Quin tu recte ædepol mones.subsequere me.Teuropidæ uerba sunt. Fiat.Tranio loquitur. Do tibi ego operam.s.ut te subsequar. Senex illic est.hoc dicit teuropidæ ostendens ei Simonem.postea alloquitur Simonem.& ait:hem adduxi hominem tibi.Et ita aptandus:supplendus:& redintegrandus uisus est nobis totus hic contextus:partim ex multis uerbis ex his:quæ erant in codicibus uetustis:partim quia fenestræ relictæ erant:& sensus cohærens & consequens redditur.ac metri ratio continetur his supplementis ac redintegrationibus:super quibus doctissimorum iudicium suscipimus. Saluum te aduenisse.Simonis uerba sunt ad teuropiden:consequentia uerbis Tranionis: qui dixit:hem adduxi hominem tibi. Dii te ament.Teuropides loquitur. Floccifaxis.flocciféceris. Tanq̄:quū teuropides existimet ædes suas esse atqꝫ emptas a philolachete filio:admiratur:Simonem dixisse tanq̄ tuas.& nō tuas simpliciter.Ideo dicit tanq̄? Quod quum uidisset Tranio:ne ille.suspicari possit:se dolis capi: occurrit dicens. Ah caue ne illi obiectes nunc in ægritudine &c. Non tu uides hunc uultu tristi ut est senex.ita scribendus est uersus metri ratione. Noli facere ei mentionem.Ei addendum fuit metri necessitate. Humani ingenii.humanæ caritatis non obiicere scilicet aliis eorum infortunia.

Quid nunc? hoc dicit Teuropides conuersus ad Simonem. Vin qui perducte? perducet scribendum est. ex codicibus antiquis: & metri necessitate. i. uis aliquem a me tecum mitti: qui per domum totam te ducat? Apage istum perductorem. quia si perductorẽ illi daret: uideretur quasi in domo aliena eẽ Teuropides: & nõ in sua: Perductare ideo renuit sibi dari perductorem: quã Tranionis euocãdum aliquem foras superius dixerit roga circunducat. Perductor. nisi magis placet quod inquit plodius: innuere significatum pudendum. quia perductare sit lenocinari: & pductor leno uocetur: & ductare significet uirilia tractare ad quæ hic alluserit &c. Vestibulum. Vestibulum locus Vestibulũ.

Q uid nunc? Si. quin tu is intro: atq; otiose perspecta ut lubet.
Te. Bene boniq; arbitror te facere. factum ædepol uolo.
Si. Vin qui pducte? Te. apage istum perductorem. non placet.
Si. Quid est? Te. errabo potius. q̃ perducet quispiam.
Tr. Viden uestibulum ante ædis. & ambulacrum cuiusmodi.
Te. Luculentum ædepol. Tr. age specta postes cuiusmodi. Luculẽtus.
Quanta firmitate facti: & quanta crassitudine.
Te. Non uideor uidisse postis pulchriores. Si. pol mihi
Eo pretio empti fuerant olim. Tr. audin fuerant dicere?
Vix uidetur continere lachrymas. Te. quanti hosce emeras?
Si. Tris minas pro istis duobus præter uecturam dedi.
Tr. Hercle quin multo improbiores sunt: quã a primo credidi.
Te. Q ua propter? Tr. q; ædepol ambo ab infimo terram secant.
Si. Intempestiuos excisos credo: id eis uitium nocet.
Atq; etiam nunc satis sunt boni: si sunt induti pice.
Non enim hæc pultifagus opifex opera fecit barbarus.
Eho istum puer circumduce hasce ædis: & conclauia.
Nam egomet ductarem: nisi esset mihi ad forum negocium.
Te. Apage. istum a me nihil moror ductarier quicquid est.
Si. Perducet quispiam per ædes dico. Te. ego eo intro igitur
Sine ullo perductore. Si. ilicet. Te. ibo intro igitur. Tr. sed est?
Mane sis uideã ne canis. Te. age dũ uide. est? Si. abi. Te. canis ẽ?

est ante lanuá domus uacuus. per quẽ a uia ad ædes itur. nam qui domos amplas faciebant: locũ ante lanuã relinquebant: qui inter fores domus & uiá medius eẽt: in quo loco qui dominum salutatum uenebant? consistebãt: prius q̃ admitterẽtur: ita ut neq; in uia starent: neq; intra ædes. ab illa enim constitutiõe. & quasi quadam stabulatione: uestibulum ẽ appellatũ: ut inquit Macrobius. Luculentum. luculentus dicitur luce plenus. unde luculẽte: luculentius: luculentissime: & luculentitas p splendore. Eo p̃tio. i. tanto pretio: ut merito laudari possint. Audin fuerant dicere? Traniõis uerba: quærentis quo pacto psuadere possit hero teuropidæ uerũ eẽ de emptione ædiũ: & uerbũ illud fuerant obiicientis: quasi dicat: audis: q & ipse Simo non amplius existimat ædes suas esse? quum dicat fuerant? unde id credens teutopides rogat Simonem per idem tempus: quanti hosce emeras? quasi dicat: quando tui erant. Ambo ab infimo terram secant. ambo postes uidentur secare terram ab infima sui parte. putrescebant enim & cariem emittebãt: quæ utiq; uidetur terra esse dissecta iuxta illud fulgentii. Deniq; cremontis lunæ abscissa ligna furfuraceis tinearum terebraminibus fistulescunt. Intempestiuos. non tempestiue cæsos existimo fuisse. Materia enim statis temporibus: hoc est luna decrescente cesa ualet ad perpetuitatem. hoc loco plodius arrogantissime: ut solet: & perq̃ stolide Hermolaum barbarum litteratorum decus notat: inquiens: Quæ cæcitas hermolaum corripuit: an potius posterorum despicientia: ut non pensiculatius hunc locum pensitauerit? Plynii uidelicet libro. xvi. Vbi scriptum ẽ: in Capitolio condendo: De qua quidem re nullum prorsus ab hermolao factum est uerbum: quippe qui: uel cũ in suo codice errorem non habuerit: uel uti facilem correctu consulto prætererit. Sed plodium istum futilem & nugacem non damnatum a nobis quis uiderit silentu: & eorum: quæ non dixerit: uerum maledictorum: maleq; præceptorum: & arrogantissime effutitorum: ad trium millium: uel circiter numerum. Non enim hæc pultifagus. non fecit hæc opera opifex barbarus plutisagus. i. ignauus: inscius: & nundinalis: qui pultem edere solitus sit. φαγω comoedo. Et addendum fuit hæc: metri necessitate. & ex antiquis codicibus. & sententiæ congruitate. Eho istum puer circumduce. continuata uerba sunt Simonis: ad aliquem seruorum: iubentis ut Teuropiden circũducat per ædes: & se excusantis: q nisi haberet negocium ad forum: ipsemet ductaret illum. Apage. Iterum renuit Teuropides perductorem. Et quia dixerat: nihil moror ductarier: timens Simo ne teuropides acciperet in aliam partem uerbum illud ductarier: inquit. Perducet quispiam per ædes dico. Per ædes. per. addendum fuit metri ratione. Sine ullo perductore. ullo etiam fuit ascribendum: necessitate metri. Sed est? loquitur Tranio. & ascribendum est. Sed necessitate metri. Et hic iste Tranio eludit diutile Senem herum suum. circa hanc canem. Agedum uide. est? Loquitur Teuropides. Abi. loquitur Simo. Canis est? Teuropides loquitur. Pultisagus

Abi die recta. Simo ad canem loquitur. Est? Tranio qui audit Simonem iam bis dixisse cani: abi: adhuc interrogat est? Abi hinc in malam crucem. Simo adhuc canem expellit: eam alloquens. & Tranio iterum interrogat. est? ex quo cognoscitur illum senex eludere. Abi hinc. Simo iterum ad canem. Nihil pericli est. tam placida est: q̄ foeta. Tranio loquitur. perstans in eludendo senec. scimus enim canes quum peperunt nō placidas eē: immo asperimas. Quando uis ire intro: audacter licet. uerba sunt Simonis. Et uersus ita scribendus est. ex codicibus antiquis metri & sententiæ ratione. Et non qua ui sere: ut legunt plodius. & Sarracenus interpretes ignari. Ego eo hinc ad forū. continuata sunt Simonis uerba. A foribus face abducas. ita scribēdum esse uersum ratio metri exigit & non abducat: cui & ordo sententiæ astypulatur: quū iam discessisset simo. Quin tu istā aspice quæso. addendum fuit quæso. metri ratiōe. Vis uideri te: atq; ignauum. nisi inquit tranio: uis te uideri molestum: & ignauum potes iā ingredi ut lubet: oī pulso timore. Equidē ego haud usq̄ ab ædibus abscedam tuis. tranio loqtur: sed sermone cōtortuplicato: oñdit enim dicere: se nusq̄ discessurum ab his ædibus Teutopidæ: quas inspectāt: & intelligit: ab aliis ædibus: ī quibus Teutopides ipse habitabat: utpote qui illius seruus esset. sed hoc dicit: uolēs illi persuadere ueram esse emptionē harū ædiū Simonis: quæ utiq; falsa est. Viden. hic erat alia codicis & Scenæ huius discissio. a plodio. & Sarraceno non cognita: quā nos sustulimus: cōiungētes uersus suo loco: ut patet. Viden. hæc dictio finis est huius uersus superioris: in quo loquitur Tranio ad Teutopiden.

Coagmēta ostendens ei fores ædium: uides ne inquit coactiones: & coagmenta in foribus? Coagmēta. sunt rimarum & commissurarum simul coactarum cōpagines. a cogendo. Vt cōniuent iocus est. in uerbo dormire: & cōniue-

Cōniuere. re: non dormiunt inquit: uerum cōniuent. hoc est clauduntur Conniuere est oculos claudere. Silius. Cōniuent: cælumq; pauent cōprehendere uisu. Ennius. tertiæ cōiugationis fecit. eo uersu. Iam grauis ingenti cōniuere pupula somno. Vt quicqd magis cōtēplor: magis placet: delenda dictio tanto: quæ erat ante magis: metri necessitate. Cornix uulturios duo. uides inquit pictum in his foribus. ubi una cornix ludificatur duos uultures? hoc aūt dicit: ludificans herū teuropiden: quasi se cornicem dicat: q deludit teuropiden & Simonē senes. Duo aūt pro duos dixit. sicut etiam paulo post. & delenda fuit dictio. una quæ erat ante uulturios: metri ratiōe: quæ tamē

Vellicare. subintelligitur. Vellicat. non uellitat legendum est. ex codicibus antiquis: uellicare enim est quasi plumas euel-

Vulturius. lere. Vulturios. dicimus: uultur. & uulturius in recto. At tu istac aduorsum obtuere. aspice inquit a parte ista aduorsum: si potes uidere uulturios duos: posteaq̄ uidere nequis cornicē. Ignosco ætati. tuæ scilicet qa senex es & uisu hebetiore. Hæc quæ possum scilicet obtueri.

Si. Abi dierecta. Tr. est? Si. abi hinc in malam crucē. at etiam restas?
Tr. Est? Si. abi hinc. Tr. nihil pericli est. age tam placida est: q̄ foeta.
Si. Quando uis ire intro: audacter licet. ego eo hinc ad forum.
Tr. Fecisti commode. bene ambula. Te. tranio age canem
Istam a foribus face: abducas & si non metuenda est.
Tr. Quin tu istam aspice quæso: ut placide accubat. nisi molestum.
Vis uideri te: atq; ignauū. iam ut lubet. Te. sequere hac me igitur.
Tr. Equidem ego haud usq̄ ab ædibus abscedam tuis. uiden.
Coagmenta in foribus? Te. uideo. Tr. specta qua arte dormiunt.
Te. Dormiunt? Tr. illæ quidem: ut conniuenr uolui dicere.
Te. Satin habes. ut quicquid magis comtemplor: magis placet?
Tr. Viden pictum ubi ludificatur cornix uulturios duo?
Cornix astat. ea uulturios duo uicissim uellicat?
Quæso huc ad me specta: cornicem ut conspicere possis.
Iam uides? Te. profecto nullam equidem illic cornicem intuor.
Tr. At tu istac aduorsum: obtuere. quoniam cornicem nequis
Conspicari. si uulturios forte duos possis contui.
Te. Omnino ut te absoluam: nullam pictam conspicio hic auem.
Tr. Age iam mitto: ignosco ætati: non quis obtuerier.
Te. Hæc quæ possum: ea mihi profecto cuncta uehementer placēt.

Tranio seruus. Teuropides senex.

Tr. QVid tibi uisum est hoc mercimonii? Te. torus gaudeo.
Tr. Num nimio ēptæ tibi uidētur. Te. nūq̄ ædepol me scio

QVid tibi uisum est hoc mercimonii. Metrum est tetrametrum brachicatalecticum: septem cōstans pedibus. ut proximum supra. In hac scena inducuntur Tranionis uerba interrogantis herum teuropiden post uisas Simonis ædes: quid sibi uideatur de mercimonio illo: hoc est de ipsis ædibus: quas mercatum fuisse philolachem existimabat senex: Et ipsius Teuropidæ læti ex huiusmodi emptione: & parantis se ad exhibēdum alteras. lxxx. minas pro integra solutione ædium ultra illas quadraginta: quas iam arraboni traditas fuisse psuasus erat. Hoc mercimonii. hoc addendum fuit. metri necessitate. & loquitur Tranio. Nunq̄ ædepol me scio. Ita scribēdū est.

metri ratione. absq; ego. Ablectas. electiles. nitidas elegantes. Cuiusmodi gynæceum: & porticum. s. uidisti. casus acti. & ita scribẽdũ est. metri necessitate. nam nõ potest in uersu stare. quod ut plodius legit cõtra metri rationẽ. Insanum bonam. i. ualde boná. insanum. n. pro ualde ponitur: & ꝓcipue ab hoc poeta. & boná porticũ intellige. Nam qđ ait plodius: se legere insanum. s. gynæceum: pro nõ sanũ. mera delina uidentur. quum. n. ipse ædes laudet: & gratissimá habeat illarũ emptionem: nõ conuenit: ut uituperet. ꝑterea quũ sequatur: nõ equidem ullam in publico esse maiorem hac existimo ad porticũ ꝑdere uidetur: tanq̃ ad rem proximiorẽ: & de qua ipse senex paruæ memoriæ tantũ recordetur. Et sic insanum boná. pro ualde bonam dicere. Mercimonii lepidi. quid hoc est. s. Hercle nunc ferat. subaudi si. hoc sensu. Si hercle qs ferat nũc mihi senex talenta ꝓ his ædibus quæ duobus tãtũ emptæ sunt: nõ acciperem. Nũq̃ acciperem. ita scribendum est ex codicibus antiquis & non accipiet: ut legit plodius. & magis etiá sensui cohæret acciperẽ: q̃ accipiet. Si hercle accipere cupies. hercle scribẽdum est. ex codicibus antiqs. & sententiæ congruitate. ac metri necessitate. & nõ recte: ut plodius legit. Seruasti omnem ratem. seruasti per syncopam legẽdum est: metri necessitate. & etiam ex codicibus antiquis: et nõ seruauisti. ut plodius legit. Nempe octoginta debentur huic minæ? cõtinuatus sermo est Teuropidæ. & nõ traniõis. Haud nũmo amplius. Tranio loquitur. nõ teuropides. & scribendũ

Insanum.

Vidisse unq̃ ablectas ædes nisi modo hasce. Tr. ecquid placent?
Te. Ecquid placent me rogas? imo hercle uero perplacent.
Tr. Cuiusmodi gynæceum? quã & porticum? Te. insanũ: bonam:
Non equidem ullam in publico esse maiorem hac existimo.
Tr. Quin ego ipse & philolaches in publico omnis porticus
Cõmensi sumus. Te. quid igitur? Tr. longe omniũ longissima ẽ.
Te. Dii imortales mercimonii lepidi. hercle nunc ferat
Sex talenta magna argenti pro istis præsentaria
Nunq̃ acciperem. Tr. si hercle accipere cupies: ego nunq̃ sinam.
Te. Bene res nostra collocata est istoc mercimonio.
Tr. Me suasore atq; impulsore id factum audacter dicito.
Qui subegi fœnore argentum ab danista ut sumeret:
Quod isti dedimus arraboni. Te. seruasti omnem ratem.
Nempe octoginta debentur huic minæ? Tr. haud nũmo ãplius.
Te. Hodie accipiat. Tr. ita enim uero: ne qua causa subsiet.
Vel mihi denumerato, ego illi porro denumerauero.
Te. At enim nequid captioni mihi sit: si dederim tibi.
Tr. Ego ne te ioculo modo ausim dicto aut facto fallere?
Te. Egon abs te ausim: non cauere: ne quid cõmittam tibi?
Tr. Quin tibi nunq̃ quicq̃ postq̃ sum tuus uerborum dedi.
Te. Ego enim caui recte. Tr. eandẽ inis gratiã. Te. atq; animo meo
Sat sapio: si abs te modo uno caueo. Tr. tecum sentio.
Te. Nunc abi rus, dic me aduenisse filio. Tr. faciam ut uoles.
Te. Curriculo abi, iube in urbem ueniat iam tecum simul.
Tr. Nunc ego me illac per posticum ad congerrones conferam.
Dicam ut hic res quietæ sunt, atq; ut hunc hinc amouerim.

est haud nũmo. non at imo. ut legit plodius. tam ex codicibus antiquis: q̃ ex sntiæ concinnitate. rñdet enim tranio: tantũ deberi danistæ. & nõ nummo amplius. Hodie accipiat. Teuropides loquitur. Ita enim uero. loquitur Tranio. Nequa causa subsiet. idest ne quá causam ille adducere possit: ꝑpter quá rem infectam faciat. Ioculo modo. ego ne ausim inquit Tranio fallere te dicto aut facto: ioculo modo. i. nedũ serio: sed uel ioco. diminutiuũ aũt ioci fecit ioculo. Et ita habẽt codices antiqui. nõ loculo. ut legit plodius. i. pecunia: uel nũmis q in loculamentis cõtinentur. Nõ cauere ne qd cõmittam tibi. ita scribendũ est ex codicibus antiquis. & nõ ne quidem mittá tibi. ut legit plodius. sine ulla etiá recta snia. Quin tibi nunq̃. certe iquit postq̃ tuus sum: nunq̃ ulla tibi uerba dedi. Eandẽ inis gratiá. qa dixit teuropides: ego. n. caui recte: rñdet tranio: eandem inis gratiá. quasi diceret: tibi plurimũ debeo ꝑfecto: quia nunq̃ mihi fidem habuisti. Curriculo abi. i. cito: & illico. ut alibi Plautus. licet nos abire curriculo. Ouidius. Curriculo facta est nostra ruina grauis. Iam tecum simul. expungẽdũ est. licet. qđ erat scriptũ post tecum. qa superfluẽs. Nunc ego me illac per posticũ. posticũ ostiũ dicunt in posteriori parte ædiũ: a post stando. & postica etiá fœminino gñe dicitur. a quo posticula diminutiuũ legitur apud apuleiũ. Cõgerrones. Cõtubernales in rebus uillioribus. gerrones. n. leues. & inepti appellantur. a nõie gerræ quas nugas appellát: ꝑpterea ꝙ quũ athenienses syracusas obsiderent: & crebro gerras. i. crates poscerent: irridẽtes siculi gerras clamare cœperunt: quo factũ est: & gerræ pro nugis haberentur.

Ioculo.
Curriculo.
Posticum.
Postica.
Posticula.
Congerrones.
Gerræ.

Hic quidē neq̧ conuiuarū. Tetrametrū & hoc metrum ē brachicatalecticū ut supra primum: septē pedibus cōsistens. In hac scena Tranionis fallaciæ oēs deteguntur. Serui. n. callidatæ: qui illi aduorsum ueniebant

Aduersitor domum teuropidæ: ppalant & detegunt ipsi teuropidæ oīa. Aduersitores aūt romani seruos appellāt: qui eunt aduersum dño: illūq̧ deducunt & reducunt. hic aduersitor ē: qui in superiore scena incipiente Serui qui quū culpa uacant etiá introductus est laudás boni serui officium. Cum eo aūt hic alius est seruus: appellatus Daniscus. Qui ambo adeuntes teuropidæ domū mirantur: nullū inter strepitum cōuiuaɀ sentiri: neq̧ tibiciná. Quæ illhæc res est. Teuropides nō procul ab ædibus suis existens: quū uidet seruos istos propiquare ædibus suis: & per rimas intro spectare: hæc uerba inqt.

Aduersitor. Daniscus. Teuropides senex.

Hic quidē neq̧ cōuiuarū sonitus itidem ut ante hac fuit:
Neq̧ tibicinam cantantē: neq̧ alium quēq̄ audio.
Te. Quæ illec res est? quid illi hoies q̄rūt apud ædis meas?
Quid uolunt? qd intro spectant? Da. pergam pultare ostium.
Heus reclude: heus tranio etiam aperis? Te. quæ hæc ē fabula?
Da. Etiā ne aperis? callidati nostro aduersum uenimus.
Te. Heus pueri. qd istic agitis? quid istas ædis frangitis?
Da. Herꝰ hic noster potat. Te. herus hic uester potat? Da. ita loquor.
Te. Puer nimium delicatus es. Da. ei aduersum uenimus.
Te. Cui homini? Da. hero nostro. quæso quotiens dicēdum est tibi?
Te. Puer hic nemo habitat. nā te esse arbitror puerū probum.
Da. Non hic philolaches adolescens habitat in hisce ædibus?
Ad. Senex hic cerebrosus est certe. Da. erras peruerse pater.
Nam nisi hic hodie emigrauit: aut heri: certo scio
Hic habitare. Te. qn sex mēses iam hic nemo hitat. Da. somnias.
Te. Ego ne? ad tu tu. Te. ne molestus. sine me cū puero loqui
Nemo habitat hic. Da. habitat pfecto. nā heri & nudius tertius
Quartus quintus sextus. usq̧ postq̄ hinc peregre eius pater
Abiit: nunq̄ hic triduū unum desitum esse. & bibi. Te. qd ais?
Triduū profecto unum est haud intermissum: hic esse & bibi:
Scorta duci. pergræcari: fidicinas: tibicinas
Ducī. Te. qs faciebat istæc? Da. philolaches. Te. q philolaches?
Quois patre? Da. cui patrē teuropidē esse opinor. Te. hei occidi:
Si hæc hic uera memorat. pergam porro percontarier.
Ain tu istic potare solitum philolachem istū qui est
Cum hero uestro? Da. hic inq̄. Te. puere præter speciē stultus es.
Vide ne forte ad merendam quopiá diuorteris
Atq̧ ibi melius q̄ tibi satis fuerit biberis? Da. quid est?
Te. Ita dico ad alias ædis perperam ne ueneris.
Da. Scio quo me ire oportet. & quo uenerim noui loqui
Philolaches. hic habitat: cuius est pater teuropides.
Qui postq̄ pater ad mercatum abiit hic tibicinam

Quid intro spectát. legēdum qd: ex codicibus antiqs: & sniæ cōcinnitate. nō quin ut plodius corrigit. Pergam pultare ostiū. Danisci alterius serui v̄ba sunt. Heus reclude. pulsans ostiū hæc uerba dicit. heus aperi. Callidati nostro. declinauit secundū tertiā declinationē callidates. is. Heus pueri. Teuropides loquitur. & delēdū fuit. uos. tanq̄ superfluēs. Delicatus es. es addēdum fuit: metri necessitate: q̄si dicat ob delicias delirans. Hero nostro. addēdū fuit hero. ex codicibus átiqs: & metri necessitate: ac sniæ congruitate. Cerebrosus. Cerebrosus. fatuus: isulsus. stolidus: sui capitis. Columella: qđ eo tēpore satū pecori sit noxiū: & præcipue bubus: quos pabulo suo cerebrosos reddat. Horatius. Donec cerebrosus psilit unus. Nemo habitat hic. addēdū fuit hic. ex codicibus átiqs: & metri necessitate. Nunq̄ hic triduū unum desitū. nunq̄ cessatum est triduū unū: quin hic cōpotationes fierent.

Quid ais? ex codicibus antiqs. nō qd agis. Triduū pfecto unū est. pfecto addendū fuit ad metri integritatem. Quo is patre? ita scribēdū ē: ex codicibus antiqs. & metri necessitate. Philolachē istū q est. ita scribendū

Merenda. & hoc ē. & nō q̄sqs est: ex codicibus antiqs: & metri rōne. Ad merendá. ad cōpotationem: quæ meridiæ fiebat.

Meridiari. Vñ deductū est meridiari. Atq̧ ibi melius q̄ tibi satis fuerit liberis. tibi addēdum fuit. metri necessitate. Et quo uenerim noui loqui. ita scribēdū ē. ex codicibus antiqs. scio inqt loq: & dicere locū quo uenerim. & ita loqtur & dicit. philolaches hic hitat: cuius est pater teuropides: ut ostēdat se loq scire. Qui postq̄ pater ad merca-

tum abiit.pater addẽdum fuit.metri necessitate.& ex codicibus ãtiqs. Ita philematiũ quidẽ.hic locus plodio & Sarraceno aperire oculos debuerat saltẽ:si cetera dormitabant.nam clare philematiũ scriptũ est in utrisq; codicibus:& nõ philocomasiũ.sed plodius adhuc pstat in insania.& philocomasiũ legẽdum cõtẽdit.hic aũt appellatam philematium amorabundo:ut inquit: noie:quo blandulo noie amatores puellas appellare consueuere. nec uidet cæcus homo:uersus plerosq; in tota hac fabula stare nõ posse:si philocomasium legat. Ma ton apollo.ostendit quidem plodius se multas græcas litteras scire.& græcissat sæpius: sed ut alias diximus: magis adumbratam sapit:q̃ solidam mineruam. nõ enĩ significat:ma tou apollo:per apollinem uerũ ne hoc est:ut ipse exponit. sed non per apollinẽ. Sũt.n. apud græcos hæ duæ dictiones significatione cõtrariæ. μη & μα. & utraq; iurantis ẽ: sed μη affirmatiua includens in se per: ut μη τον Δια.i.ita per iouem. μα.uero negatiua. includẽs similit̃ p. ut μα τον απολλω.i.non per apollinẽ.ut hic.negat enim Teuropides uere esse emptã fuisse tibicinã triginta talentis.ut ẽt in captiuis.dixit ægio μα τον απολλω.i.nõ per apollinẽ & μη την κοραν. μη την πραιπεστην. μη την στυγιαν.&c. affirmatiue:pro: ita per coram.ita p pnesten. ita per signũ ut ibi diximus. Sed minis. corrigit se Daniscus qa errõre dixerat talentis:quum dicere uellet minis.

μη.ita per.
μα. nõ p.

Liberauit.Te.philolaches ergo?Da.ita philematium quidem.
Te. Quanti?Da.triginta talentis.Te.ma ton apollo.Da.sed minis.
Te. Ain mnis triginta amicam destinatum philolachem?
Da. Aio.Te.atq; eã emisisse manu?Da.aio.Te.& postq̃ ei⁹hinc pater
Sit profectus peregre:perpotasse assiduo cum tuo
Domino.Da aio.Te.quid ais emit ædis uicini hic proximas?
Da. Non aio.Te.quadraginta etiã dedit huc usq; pignori?
Da. Neq; istud aio.Te.hei perdis.Da.imo suum illic patrẽ perdidit.
Te. Vera cantas.uana uellem patris amicus uidelicet.
Heu ædepol patrẽ eum miserum prædico.Da.nihil hoc qdẽ est.
Triginta mnæ præterq; alios dapsiles sumptus facit.
Perdidit patrem unus istic seruos acerrimus tranio.
Is uel herculi conterere quæstum posset.Te.ædepol.
Me eius patris miseret:qui quũ isthæc facta scietita
Amburetur misero ei corculum ut carbũculus:
Si quidem isthæc uera sunt.Da.quid merear quãobrem mẽtiar
Heus uos ecqs hasce aperit.Te.quid ita pultas ubi nemo itus ẽ:
Alio credo comessatum abiisse.Da.abeamus nunc iam.
Te. Puer iam ne abis?libertas penula est tergo tuo?
Da. Mihi nisi herum ut metuam & curem:nihil est qui tergũ tegam.

Ain mnis triginta.hoc loco mnis scribendum est.pro minis. metri necessitate.& ex codicibus antiquis. Quid ais?emit ædis uicini hic proximas? ita scribendum est. metri necessitate. & addendum emit: & uicini.nam locus fenestratus erat in codicibus antiquis. Quadraginta etiam dedit hucusq; pignori. Et hic ita supplendus fuit uersus: ut integer esset. Immo suum illhic patrem perdidit. ita & hic redigendus in ordinem fuit: metri necessitate. Patris amicus uidelicet.non uult ostendere teuropides se esse patrem philolachis:sed amicum.uana uellem inquit esse hæc ego amicus patris uidelicet: idest qui amicus sum eius patris. Nihil hoc quidem est triginta mnæ. triginta mnæ inquit nihil sunt.ultra eas enim alios quoq; sumptus dapsiles: aliasq; prodigentias facit. Præterq;.i.præterea etiam. Dapsiles. profusos. lautos. largos. Dapsile enim abundans significat.& dapsilia græcis abundantia. Is uel herculi conterere quæstum posset.idest:Is tranio tam uafer & ueterator atq; extremæ gulæ est:ut quæstum herculeum:& lucrosas illas decimas quæ herculi dicantur: prodigere posset & conterere. nam herculi decimæ dabantur: ut notum est. Amburetur misero ei corculum: ut carbunculus. ita scribendus uersus est metri necessitate: & sententiæ congruitate: quam nullo modo elicere potuerunt plodius & Sarracenus legentes amburet misero ei corculum carbunculus. hæc enim recta est sententia . ita amburetur ei corculum : ut carbunculus.s. amburitur. Quid merear quãobrem mentiar.quasi dicat.nihil omnino lucrarer mentiendo tibi.ideo debes mihi credere:iuxta illud Ouidii in ponto.Sed quum sint præmia falsi nulla:ratam debet testis habere fidem. est enim Ouidii: non Propertii:ut ait plodius delirans. Libertas penula est tergo tuo. iocosum uidetur esse dicterium senis in daniscum seruulum. nam quum uestimento careret: quo sibi tergum tegeret: illuditur a teuropide dicente: libertatem ei esse pro penula: quasi diceret illum penula carere: sicut & libertate. Penula enim uestis erat: quam supra tunicam induebant. Quæ uero fabulatur hoc loco plodius deliramenta potius: & nugarum ambages censemus: q̃ ut eis adherendũ putemus. Mihi nisi herum ut metuam. hoc cum superiore nostra expositione conuenit.ac si diceret:non habeo ego aliam penulam: qua tergum mihi tegam:nisi ut metuam herum: & curem. nam si id fecero:tergum mihi bene tectum erit.Sin aliter ille mihi detegeret tergũ uerberando.

Dapsile.

Penula.

PEri hercle.quid opus est uerbis?ut audio. Versus est trimeter iambicus sex pedibus constans. Teuropides auditis uerbis puerorum:siue seruorum Callidatæ:uidet quidem iam partim se irrisum a Tranione: sed in ea tantum parte:qua persuasus ab illo fuit:ædes suas nõ habitari propter monstra:ueretur autem:ne & in cæteris delusus sit:unde in hac scæna conqueritur in principio de hac sibi irrisione facta.post aũt cognoscet ex uerbis Simonis:qui ei obuiam fiet:se etiam elusum fuisse de emptione ædium:& pecuniam a Danista acceptã absumptam fuisse a filio compotationibus & luxu & parabit se ad uindictam contra Tranionem. In ægyptum. fuerat in ægypto peregre teuropides. ideo ait. non solum se uectum fuisse in ægyptum. naui enim eo iuerat. Sed circũuectum. ludit in dictione uectus. non uectus tm̃ illuc. Sed circũuectus in terras solas. .i. sed delusus & circũductus:tanq̃ in terras desertas & ultimas orbis partes adeo ut ne sciam ubi sim. Nã eccum Simonem scilicet. Processit ad forũ forte hodie noui. processit scribendũ ẽ ex codicibus antiquis:& sententiæ cõgruitate. illud enim significat. nunquid peruenit usq; in forũ forte hodie noui? uerebatur enim ne irrisiones sibi factæ a Tranione de domo sua:a qua amotus & expulsus fuerat operto capite fugiens:peruenisset iam usq; ad forũ: & ab omnibus intelligerentur. Et addẽdũ est forte:metri necessitate. Etiam. i. sic. affirmantis est. Efferri. ad sepulchrũ ferri. ut nigros efferre maritos.

Teuropides. Simo senes duo.

Eri hercle.quid opus est uerbis?ut audio:
Non equidem in ægyptum modo hinc uectus fui.
Sed etiam in terras solas:orasq; ultimas
Sum circũuectus.ita ubi nunc sim nescio.
Verum iam ibo.nam eccum ædis unde filius
Meus emit.quid ais tu?Si.a foro incedo domum.
Te. Num quid processit ad forum forte hodie noui?
Si. Etiam.Te.quid tandem?Si.uidi efferri mortuũ?Te.hem.
Si. Nouum unum uidi:efferri mortuum foras:
Modo eum uixisse aiebant.Te.uæ capiti tuo.
Si. Quid tu ociosus res nouas requiritas?
Te. Quia hodie aduení peregre.Si.promisi foras.
Ad cœnam:me ne te euocare censeas.
Te. Haud postulo ædepol:uerum cras:nisi prius
Vocauerit me:quis apud te cœnauero.
Si. Ne istuc quidem ædepol postulo.Te.nisi quid magis
Es occupatus:operam mihi da maxime
Mnas quadraginta accæpisti iam quas sciam
A philolachete.Si.nunq̃ nũmum quod sciam.
Te. Quid a tranione seruo?Si.multo equidem id minus.
Te. Quas arraboni tibi dedit.Si.quid somnias?
Te. Ego ne?Si.at quidem tu.Te.qui istoc te speras modo
Potesse dissimulando infectum hoc reddere?

Etiam. Modo eum uixisse aiebant.quia interrogauerat.an aliquid noui pcessisset:rñdet Simó.q̃ sic. nam uidit efferri mortuũ unum:quem paulo aute uixisse aiebant.hoc enim admodum nouum uisum est:q̃ uiuus nuper nunc mortuus esset. Væ capiti tuo.imp̃catio mala est.ac si diceret.quid me irrides? Promisi foras.hic ãteponenda est persona Simonis:nam quũ dixisset Teuropides:se hodie peregre aduenisse:quia mos erat:ut peregre aduenientibus cœna daretur:rñdet Simo:nõ posse se illi cœnam dare:quia ipse alio inuitatus sit ad cœnã:itaq; nõ expectet:ut eum uocet. Ad cœnam:me ne te euocare censeas.ita scribendũ est.ex recta sentẽtiæ cõgruitate. & nõ meme tu euocare cẽseas:ut legit plodius.& sunt continuata Simonis uerba. Vocauerit me quis.quis addendum fuit. metri & sententiæ congruitate. Nisi quid.Teuropides:qui uerebatur:ne etiam delusus esset in emptione ædium Simonis. cupiens certior fieri:alloquitur Simonem:sed caute: dicens: huc usq; accæpisti minas quadraginta:quantum ego scio:a philolachete filio.Vnde ille q̃ primum rñdet. nunq̃ nũmum quod sciam.

Mnas quadraginta.ita scribendũ est.ex uetustis codicibus:& ueritate rei.nã quadraginta dixerat Tranio superius arraboni datas.& non triginta.& supra etiam teuropides interrogauit a danisco dicens:quadraginta etiã dedit huc usq; pignori? Quo magis miror plodium & Sarracenum ineptos interpretes hic legere triginta.

Mnas autem scriptum est in codicibus antiquis.& non minas. Accæpisti iam:quas sciam.& ita metri ratione scribendum est:& ex uetustis codicibus. Multo equidẽ id minus.equidẽ: metri necessitate addẽdũ fuit.

Nummus. Nunq̃ nũmum.Nũmus a νομισμα uocabulo græco deducitur una littera addita:ut positura syllaba producatur.significat aũt nũmus generaliter oẽm pecuniã.Vnde nũmũ aureũ:argẽteũ:denariũ.quinariũ.uictoriatũ

dicimus.item assem nummum libralem.dipondium nummum bilibrem quotiens tamen nummum simpliciter ponimus pro denario accipimus:qui erat uigintiquattuor siliquarum.Siliquæ tres scrupulum faciebant.Denarius autem uocitatus est:q hic nūmus pro dece libris æris constitutus sit.sicut quinarius pro quinq; sestertiū pro dipondio ac semisse. Quod me absente hic tecum filius.tecum addendum fuit metri necessitate.& sententiæ congruitate. Tu caue quadraginta.hic etiam locus ostendit quod superius diximus:quadraginta scribi debere:non triginta. Hæc satis.ædificare uolui:Ita scribi debet uersus:metri necessitate.non habeo satis.neq;:hic Denarius. Quinarius

Si. Quid autem?Te.quod me absente hic tecum filius
Negocii gessit.Si.mecum ut ille hic gesserit:
Dum tu hinc abes negocii?quidnam:aut quo die?
Te. Minas tibi octoginta argenti debeo.
Si. Non mihi quidem hercle.uerum si debes:cedo
Fides seruanda est:ne ire inficias postules.
Te. Profecto non negabo debere & dabo.
Tu caue quadraginta accæpisse hinc ne neges?
Si. Quæso ædepol huc me aspecta:& responde mihi.
Te uelle uxorem aiebat tuo nato dare.
Ideo ædificare hoc uelle aiebat in tuis.
Te. Hæc satis.ædificare uolui?Si.sic dixit mihi.
Te. Hei mihi disperi.uos o uicini.peri.interi.
Si. Nunquid tranio turbat?Te.immo exturbauit omnia.
Si. Te ludificatus est?Te.me hodie indignis modis.
Si. Quid tu ais?Te.hæc res sic est:ut narro tibi.
Deludificatus est me hodie in perpetuum modum.
Nunc te obsecro:ut me bene iuues:operamq; des.
Si. Quid uis?Te.i mecum hercle obsecro te una simul.
Si. Fiat.Te.seruorumq; operam:& lora mihi cedo.
Si. Sume.Te.atq; eadem opera hæc tibi narrauero:
Quibus me exemplis hodie ludificatus est.

Tranio seruus. Teuropides.Simo senes.Lorarii. Danista.

Tr. Qui homo timidus erit in dubiis rebus.is nauci nō erit.
Atq; equidem quid id esse dicam uerbū nauci nescio.
Nam herus me postq̄ rus misit:ut filium suū accersere
Ab illo per angiportum ad ortum nostrum clanculum
Ostium.quod in angiportu est orti:patefeci fores.
Eaq; eduxi omnem legionem:& maris:& fœminas.
Postq̄ ex obsidione intutum eduxi maniplares meos.
Capio consilium:ut senatum congerronem conuocem.
Quem quum uocaui:atq; illi me e senatu segregant.

ædificare uolui ut scribit & legit plodius:qa v̄sus non staret. Nū qd tranio turbat.turbat scribēdum est.metri necessitate:nō turbauit ut legunt plodius:& Sarrace. Hæc res sic est:ut narro tibi.ita scribendum est:ex codicibus antiqs:& metri necessitate.& nō:hic est.ut legit plodius. I mecū hercle.obsecro te una simul.Ita scribendum est:metri necessitate.nō i mecū obsecro una simul.quia uersus nō staret. Atq; eadem opera hæc tibi narrauero.ita scribendum est:necessitate metri.nō eadēq; opera. Quibus me exemplis.nō quis me exemplis.legendū est.quia aliter uersus non constaret.

Qui homo timidus erit in dubiis rebus.uersus est tetrameter brachicatalecticus.septem constans pedibus.Tranio lætitia plenus inducitur exultans:qa dolis suis & senem teuropiden multifariam eluserit:& nunc demum cōtubernales adolescentes cum scortis ex ædibus ipsius teuropidæ:quē p certo habet fraudes ipsius didicisse in aliū tutum locum traduxerit. Nauci non erit. Nauci ut in uocabulario nostro diximus:membranula ē in medio nucis iuglādis.uel nucleus oleæ:aut putamē nucis.& interdū p nihil accipere.ut si dicas tu es nauci.i.nihil.hic p ea mēbranula:uel nucleo:aut putamine accipitur.tanq̄ si diceret:homo timidus ī dubiis rebus nō ē ullius pretii:non ualet cassam nucē.aut oleæ nucleū:q uilissima sunt. Ab illo p angiportū ad ortū nostrū clanculū.s.perrexi.iui. Ostiū qd in angiportu est orti:patefeci fores.cōstrue sic.patefeci fores eius.s.ostii:quod ostium est in angiportu orti. Quem quum uocaui.quē senatū postq̄ uocaui.ita.n.scribendū censemus:& nō.quoniam conuocaui:ut fere habent codices. Atq;.i.statim.ut Virg.atq; illum in p̄ceps prono rapit alueus amni. Illi me e senatu segregant.illi loquuntur inter se:non admittentes me ad suos sermones. Nauci. Atq; p statim.

Vbí ego uideo rem uertí in meo foro:quantum poteſt
Facio idem:quod plurimí:quibus res timida aut turbida eſt.
Pergunt turbare uſq;:ut quod fit cœpit conquieſcere.
Nam ſcio equidem nullo pacto:iam eſſe poſſe clam ſenem.
Sed quid hoc:q; foris concrepuit proxima uícinia?
Herus meus hic quidem eſt.guſtare eius ſermonem uolo.
Te. Illic uos íntra limen aſtate:ut quum extemplo uocem:
Continuo exiliatis:manicas celeriter connectite.
Ego illum ante ædis præſtabo ludificatorem meum.
Cuius ego híc ludificabo corium:ſi uiuo.Tr.res palam eſt.
Nunc te uídere melius eſt quid agas cum íllhoc tranío.
Te. Docte atq; aſtute míhí captanduſt:ubí huc aduenerít.
Non ego íta extemplo meum oſtendam ſenſum.mittam líneam.
Díſſímulabo me horum quicq̃ ſcire.Tr.o mortalem malum.
Alter hoc athenis nemo doctior dici poteſt.
Verba íllí non magís hodíe quíſq̃ q̃ lapídí poteſt.
Aggredíar hoíem.appellabo.Te.nũc ego ílle huc ueníat uelím.
Tr. Si quidem pol me quæris:adſum præſens præſentí tibí.
Te. Euge tranío quid agitur? Tr.ueniunt rurí ruſtící.

Vbi ego uideo rem uerti in meo foro.Ita ſcribẽdus eſt uerſus.metri ratiõe.i.quũ aduerto rẽ ad me attinere:& in ceruicem meam oĩa declinare.& ſic quaſi ante tribunal meũ cauſam actitari:quia ego ſim.ſ.ad quẽ pertineat iudicare.& mihi cõſulere. Vt quod fit cœpit conquieſcere.Ita ſcribendus uerſus eſt.metri neceſſitate.& ſententiæ congruitate. Vt.i.donec.id quod fit cœpit ad quietem:& tranquillitatem peruenire. Clam ſenem.clam cum actõ & ablatiuo conſtruitur. Sed quid hoc q; foris cõcrepuit.ita ſcribẽdus uerſus eſt:abſq; eſt:metri neceſſita ẽ. Guſtare eius ſermonem uolo.Ita ſcribendus & hic uerſus eſt.& delendum ego.metri ratione. Guſtare aũt pro ſub auſcultare poſitum ẽ. Illic uos intra limen aſtate:ut quum extemplo uocem.Ita ſcribendus uerſus eſt.& non illico contra limen aſtate illic:ut legũt plodius & Sarrace.interpretes:cõtra metri rationẽ:& ſentẽtiæ congruitatẽ. Teuropidæ ſermo eſt ad lorarios ſeruos Simonis quos locat intra limẽ ædium Simonis:ornatos loris & manicis ad uinciẽdũ tranionem:quẽ ſperat ſe bonis ṽbis illuc adducturum:donec ipſi exiliant:& illum comprehẽdãt:ac uinciãt. Manicæ dicuntur uincula manuũ.Virg.manicas atq; arcta leuari uicla iubet Priamus. ſicut pedicæ pedũ uincula ſunt.Idem.Tum gruibus pedicas:& retia ponere ceruis. Hic autem ſequitur:non. Talentis magnis: ut ſcriptum eſt in omnibus codicibus: ſed. Ego illũ ante ædis præſtabo ludificatorẽ meũ. ego inquit præſtabo uobis illum.i.adducam & tradam uobis hic ante ædis.nec ſcribendũ eſt præſtolabor:ut corrigit inſulſiſſimus plodius interpres.contra metri rationem:& codicum omnium ueterum & nouorum ſcripturam. Nunc te uidere melius eſt quid agas cum illhoc Tranio.Docte atq; aſtute mihi captanduſt:ubi hoc aduenerit.Iſti duo uerſus ita ſcribi debent:& metri ratione:& ſententiæ congruitate.quos omnino corruptos & cõfuſos prætererunt duo rudes interpretes plodius & Sarracenus:ut pote non intellectos.hic ſenſus eſt:loquẽte Tranione ad ſe ipſum: o Tranio:audis quæ dicat.nunc melius eſt ut uideas quid cum illo agas.i.quomodo te erga ipſum geras:& ab illo non plectaris.illa enim duo uerba.cum illhoc.quæ erant in ſecundo uerſu debent ſcribi in primo.poſtea loquitur Teuropides ſenex dicens.docte atq; aſtute mihi captandus eſt quum huc aduenerit hic Tranio ſceleſtus. Non ego ita extemplo.continuata uerba ſunt teuropidæ dicentis: ſe non oſtenſurum tranioni ita ſubito:quid in pectore habeat.ſed miſurum lineam.quo in loco plodius garrit more ſolito.intelligens lineam hamatam dicere:a ſimilitudine illius qua piſces capiuntur.immo potius mittam lineam: cenſemus illum dicere:per metaphoram a pictoribus:qui ubi pingere aliquid uolunt:lineam prius umbræ cuidam ſimilem mittunt:per quam ipſi picturam dirigant:ſed ex illa tamen ab intuentibus nihil deprehendi poteſt de picturæ futuræ. O mortalem malum.Tranionis uerba ſunt audientis hic Teuropidæ uerba:& deridentis:ac dicentis:o mortalem malum.ac ſi diceret o hominem aſtutum:& qui ſe doctiſſimum athenis pũtat.quem q; ego dolis meis inſcitiſſimum & excordem comprobo. Verba illi.totum hoc a Tranione prolatum eſt.uerba inquit non magis quiſq̃ huic tam docto ſeni dederit:q̃ lapidi.ac ſi diceret lapis eſt.& ſe doctum cenſet. Qui lapidi poteſt ſcilicet dare.nam non conueniunt Simoni hæc uerba:ut ait plodius. Aggrediar hominem.Tranio continuans ſermonem ſuum:ſe illum appellaturum ait.& dum ſe monet illum alloquuturus:Teuropides inquit. Nunc ego ille huc ueniat uelim.nunc inquit optarem illum Tranionem ſceleſtũ huc uenire:dum lorarios paratos habeo. Siquidem Tranio loquitur:offerens ſe Teuropidæ hero. Adſum præſens.ita legendum eſt:ſñiæ cõgruitate.& non idſum ut fere habent codices:& plodius legit. Euge tranio.quid agitur.Ecce q̃ blande Teuropides Tranionẽ appellat:ſicut ſupra ſe facturum dixerat:quum ait:docte atq; aſtute mihi captãduſt ubi huc aduenerit &c. Veniũt uiri ruſtici.ridet Tranio:q reminiſcitur ſe miſſum fuiſſe uocatũ

Clam.

Manicæ.
Pedicæ.

philolachem:quē ruri eſſe ſeni dixerat.& dicit ruſticos rure uenire.hoc eſt philolachem qui ruſticatus ſit iam aliquot dies.ruri autem pro rure poſuiſſe uidetur:niſi potius rure ſcribendū ſit.q̄ ruri. Noſtrum ego hunc uicinum.ecce quomodo mittit lineā:ut ſuperius dixit ſe miſſurū. Neq; ædis philolachi uendidiſſe.ita ſcribendus uerſus eſt.& nō neq; ſe haſce ædis.metri ratione. Eho an negauit.an addendū fuit.ex codicibus antiqs.& ſnīæ cōcinnitate. Neq; ſibi argentū datū.ſubaudi eē.nō aūt aſcribe.metri ratiōe. Dixi ego iſtuc idem illi.eſſe datum argentū.ſ. Nugas nunq̄ mihi.oſtendit Teuropides ſe loqui de Simone:ꝙ nugas nunq̄ ſibi dabit.ſed intelligit de Tranione ibi

Philolaches iam hic aderit.Te.ædepol mihi opportune aduenit.
Noſtrum ego hunc uicinū opinor eſſe hominē audacē:& malū.
Tr. Q ui dum?Te.q negat nouiſſe uos.Tr.negat?Te.nec uos ſibi
Nummū unq̄ argēti dediſſe.Tr.abi.ludis me:credo:haud negat.
Te. Immo ædepol negat profecto:neq; ædis philolachi
Vendidiſſe.Tra.eho an negauit ſibi datum argentum obſecro?
Te. Quin iuſiurandum pollicitus eſt dare:ſi uellem:mihi.
Neq; ſe haſce ædis uendidiſſe.neq; ſibi argentum datum
Dixi ego iſtuc idem illi.Tr.qd ait?Te.ſeruos pollicituſt dare
Suos mihi omnes quæſtioni.nugas nunq̄ mihi
Aedepol dabit.Tr.dat profecto.quin illum in ius inueniam
Mane experiar:ut opinor:certum eſt mihi.hominem cedo.
Te. Q uid ſi igitur ego accerſam homines.Tr.factū eſſe iā oportuit.
Vel hominem iube ædis mancipi poſcere.Te.immo primū uolo
Q uæſtioni accipere ſeruos.Tr.faciundum ædepol cenſeo.
Interi ego hanc aram occupabo.Te.quid ita?Tr.nullā rē ſapis.
Ne enim illi huc confugere poſſint:quæſtioni quos dabit
Hic ego tibi præſidebo:ne ulla interbitat quæſtio.
Te. Surge.Tr.minie.Te.ne occupaſſis obſecro arā.Tr.cur.Te.ſcies.

pſenti:q̄ſi dicat.ego illū ita plectā:ut nugas nō mihi fruſtra dederit.& quia dicit nunq̄ dabit:reſpōdet ueterator Tranio ad hoc:dicens. Dat pfecto.uidetur.n.dicere.ꝙ Simo dat pfecto ei nugas.ſed intelligit de ſe quaſi dicat:dat profecto tibi nugas tranio. Quin illum iu ius inueniam.E iuſdē tranionis uerba ſunt dicentis:ſe citaturum in ius Simonem.& experturum mane cōtra eū lege.modo eum reperiat. Quid ſi igitur. Teuropides iam propinquās domui Simonis quærit modū:quo ſine ſuſpiciōe Tranionis euocare poſſit ſeruos:qui cum uinciāt.unde quū Tranio dixerit ſe conſtituiſſe lege experiri:& i ius uocare Simonē:rñdet:quid ſi igitur ſeruos illius uocē:ut ab eis interrogare poſſis:& diſcere:quæ illis teſtibus pbare uelis in iudicio? Factū eſſe iam oportuit.Tranio loqtur.quaſi dicat.fac ut libet.quid tantū moraris.iam feciſſe debueras. Vel hominē iube ædis mācipi poſcere.i.uel ſi ædes Simo habere intendit:eas a te emat.& ſic poſcat eas ſibi mācipi.Mancipi res appellauit antiquitas ꝙ manu captabiles alienari poſſunt.Et emptione mācipi: ſine mancupi acqri dicuntur quæ manu capi poſſunt.ac ſi diceremus mancipi rem.i.emibilem.& quæ emi pōt. Manceps autē emptor appellatur:ꝙ manu ſublata autorē ſe emptiōis aſſerit. Et inde Mācipia dicūtur ſerui:ancillæq; empticiæ quaſi manu ſublata empta uel ꝙ manu ad hoſtibus capta eſſent. Immo primū uolo.properabat Teuropides:ut qđ maximē ptendebat ſerui exilirent ad cōpræhendendū Tranionē.Ille aūt qui hoc iam puiderat:aram ſibi quandā ibi uicinā animo & oculis pppoſuerat:in quā cōfugeret:ne caperetur:qđ ſenex nō aduerterat. Interim ego hanc aram occupabo:dū ſenex pperat uocatū ſeruos:audit Tranionem dicentē interim ego hanc aram occupabo:unde reſtat.dicens. Quid ita?ideſt cur occupare uis aram?ſciebat.n.ſe tum demū illum habere nō poſſe ſi aram occuparet:qa non liceret ad aram cōfugientē ui extrahere. Nullam rem ſapis.tam ſceleratus erat Tranio:ut ad oīa & uerba:& facta prompta haberet.nihil ſapis inquit o Teuropidæ.quaſi diceret:credebas fallere me:& uinciri facere.at ego plus ſapio:qa mihi caui ne id faceres:ſed aliam rōnem adducit:ut adhuc ſenē ludificet:& ait.ego pſidebo tibi hic in hac ara:& curabo qđ maxime in re tua eſt:ne illi ſerui Simonis:quos q̄ſtioni.i.examinari tradere uelle ais ſint tibi quæſtioni i.inq̄ſitiōi.& ſic ludit in noīe quæſtio. Quos dabit.dabit ſcribendū eſt.ex codicibus antiqs.& ſnīæ cōgruitate.qa ſubauditur Simo:iuxta illud quod ſupra dixit.Seruos pollicituſt dare ſuos mihi oēs q̄ſtioni.& nō dabis:ut corrigit plodius amens. Præſidebo.aūt ſcribēdū eſt.ex codicibus antiqs & recto ſenſu.nec opus eſt ſubaudire uolo:ut ait plodius inſulſus. Ne ulla interbitet quæſtio. plodius hic ſe prorſus rudē & ignauiſſimū oſtēdit:quū ſcribit. Bone interbitat.& ait ſcribēdū bona interbitat pro interuenit maxima quæſtio.o pudor ingens litteratorum codices antiqui habent.præſidem bone interbitat. quis adeo eſt cæcus & ſomno obrutus:ut plodius?qui neſciuit elicere ex his tribus dictionibus.pſidebo ne interbitat. & interbitet ſcribendum eſt nō interbitat:ſi latinitati mere inſeruire uolumus.& addendū:ulla:metri neceſſitate. Ne occupaſſis obſecro arā.Tr.cur?Te.ſcies.Ita ſcribendus eſt uerſus:metri & ſententiæ ratione quæ eſt:ut Teuropides Tranioni dicat:ſed uoce quadam humana & ſuadenti ſimili ac blandienti:ne uelis obſecro occupare hanc aram:bono reſpectu.Cui Tranio reſpondet.Cur?& præponenda eſt perſona Tranionis. Sciès.

Mancipi.

Manceps.

Mancipia.

præponenda est hic persona Teuropidæ.dicentis:scies quur nolim a te aram occupari: Plodius autem scopulis & freto surdior:atq; incudibus obtusior. legit armati cur sient:asserens codices priscos ita habere.& mentitur in suum caput. habent enim codices antiqui arma cursies.ex quibus ingenii nostri facilitate deprehendimus.arā. cur.scies. scribi debuisse:cum interpositiōe personarum.super quo nedum doctissimos litteratorum:sed ipsum quoq; plodium iudicem constituimus. Quia enim id ita maxime uolo.hæc est ratio:quam adducit Teuropides:propter quam nolit aram a Tranione occupari:ut serui illi scilicet quos quæstioni accepturus est possint si uoluerint : ad eam aram aufugere : quia tum se magis suspectos reddent: & tanto facilius Simonem cō demnabit argenti negati apud iudicem.

Q uia enim id ita maxime uolo.illi istoc confugiant fine.
Tanto apud iudicem hunc argenti condemnabo facilius.
Tr. Quod agis.id agas.quid tu porro uis serere negocium?
Nescis q̄ meticulosa res sit.ire ad iudicem?
Te. Surge dum huc.est consulere igitur quiddam quod tecū uolo.
Tr. Sic tamen hinc consilium dedero:nimio plus sapio sedens.
Tum consilia firmiora sunt de diuinis locis.
Te. Surge ne nugare:aspice dū cōtra me.Tr.aspexi. Te.uides?
Tr. Video.huc si quis intercedat tertius:pereat fame.
Te. Q ui dum? Tr.quia nihil quæsti sit.mali hercle ambo sumus.
Te. Perii? Tr.quid tibi est? Te.dedisti uerba:qui tandem probe
Me emunxti? Tr.uide sis satine recte nummi huic affluunt.
Te. Immo etiam cerebrum quoq; omnem e capite emunxisti meo.
Nam omnia malefacta uestra repperi radicitus.
Non radicitus quidem hercle:uerum etiam eradicitus.
Nunq̄ ædepol hodie inultus destinauerim tibi.

Quod agis id agas. Tranio loquitur.agas inqt:quod agis.idest: fac quod facis.& prosequere quod cœpisti. Quid tu porro uis serere negocium.quid uis litem incohare:ex qua multum tibi negocii erit? Nescis q̄ meticulosa res sit.nescis inquit tranio:q̄ sit res timoris plena ire ad iudicem.uidetur q̄dem tranio consulere hero teuropidæ:ut potius de plano uideat componere cum Simone:q̄ ire ad iudicē. sed nō simplex est eius oratio.nam id illi significare uult: sed occulte : nolle se discedere ex ara:ne sibi eundum sit ad iudicium ipsius Teuropidæ : a quo puniatur. Surge dum huc. Teuropides instat:ut Tranio surgat ex ara : & ad se eat:fingens habere nescio quid quod cum eo consulat. sed ille dolosus omnia intelligens respondet. Sic tamen hinc consilium dedero.quasi dicat.Dic modo quid uelis.dabo ego tibi consilium etiam hinc:sedens in ara. nam & plus sapio sedens. Et ex locis diuinis dantur consilia firmiora. Surge.ne nugare. Teuropides adhuc instat : ut surgat . & ait. Aspice dum contra me.Adnutans scilicet ei.& signum ostendens beniuolentiæ. Ille uero cautus respondet. Aspexi.ego inquit te aspexi satis. Vides? Teuropides signum iterum aliquod ei facit.& dicit uides? Cui respondet Tranio. Video. quasi dicat quid ni uideo? Huc si quis intercedat tertius : pereat fame.Sumus inquit ambo tu & ego : tam fraudulenti : & ueteratoriæ calliditatis p̄pollentes : q; si quis interueniret : qui nos eludere uellet : procul dubio periret fame . quia nihil nobiscum lucraretur . quæsti autem pro quæstus dixit ut tumulti. Perii.hic tandem Teuropides aperte loquitur. & iratus delusum se a Tranione dicit. Dedisti uerba.i.fraudasti. & elusisti me. Qui tandem probe: qui me probe emunxisti . probe enim scribendum est : ex codicibus antiquis : & recta sententia . non probri:ut legit plodius : exponens qui probri.i.quanto probro : contra omnem rectam grammaticam. Videsis.satine recte nummi huic affluunt.Ita scribendus est uersus : partim ex codicibus antiquis :partim ex sententiæ congruitate . quæ est hæc : ut quum teuropides dixisset emunxti me : emungere autem non ad nasum

Emungere

tantum tergendum pertinet : sed etiam ad marsupium : quemadmodum usus est teuropides in hoc significatu accæpisse : tranio dicat : per irrisionem quandam : profecto recte loqueris:uide q̄ huic nummi bene affluunt : ut ab eo accipi possint : quasi dicat : quomodo potui te pecunia emungere : si nullam habes? Immo etiam cerebrum quoq; omnem e capite emunxisti meo.Ita scribendus est uersus ex codicibus antiquis. & metri ratione. immo inquit senex : non marsupium tantum sed cerebrum quoq; mihi e capite emunxisti. Et cerebrum omnem masculino genere protulisse uidetur . ut alibi nasum neutro. Non radicitus quidem hercle . uerum etiam eradicitus. hic uersus addendus fuit . ex uetustis codicibus: ubi ludere uidetur in duobus illis uerbis : radicitus: & eradicitus. Nunq̄ ædepol hodie inultus destinauerim tibi. nunq̄ profecto inquit ego hodie destinauerim : & conduxerim tibi lorarios : inultus.idest quin de te supplicium summam . nam si lege nequeo te hinc inuitum abstrahere : aram hanc omnem igne circundabo & sarmentis. teq; intus cremandum curabo . legendum est autem inultus : & destinauerim . metri ratione . & sententiæ congruitate.

Cerebrum omnem.

Iam iubebo ignem & sarmenta carnifex circundari. Versus hic ita omnino scribendus est. metri necessitate. & sententiæ cócinnitate. Et non: iam iube ignem & carnem: ut legit plodius: multis ambagibus: & stultiloquiis dicens se legere canem pro uinculo ferreo: & per aliam non illepidā lectionem: Iube ignem & acapna circundari o furor hominis q̄ se ille interdum euehit: tollitq; ultra hominis sensum. Ne faxis. Ludit adhuc illum Tranio. dicens. ne adduci huc ignem & sarmenta iubeas ad me torrendum: quia elixus melior: q̄ assus: esse soleo. Exemplum petis. quia exempla pro pœnis accipiuntur: & dixerat teuropides. exempla ædepol faciam ego in te: hoc est Exempla. pœnis te multabo: & exempla etiam sunt q̄ ad aliorum imitationem sumuntur. ludit iterum tranio in dictiōe illa exemplum. & ait: scio cur exemplum habere cupis de me: quia tibi placeo.

Iam iubebo ignem. & sarmenta carnifex circundari.
Tr. Ne faxis: nam elixus esse q̄ assus soleo suauior.
Te. Exempla ædepol faciā ego in te. Tr. q; placeo exēplū expetis.
Te. Loquere cuiusmodi: quom hinc abibam reliqui filium.
Tr. Cum pedibus manibus. cum digitis. auribus oculis. labris.
Te. Aliud te rogo. Tr. aliud ego nunc tibi respondebo.
Sed eccum tui gnati sodalem uideo huc incedere
Callidatem. illo præsente mecum agito: si quid uoles.

Callidates adole. Teuropides senex. Tranio Seruus.

VBi somnū sepeliui oēmq; obdormiui crapulam:
Philolaches uenisse mihi suū peregre huc dixit patrē.
Quoq; modo hominē tranio seruos ludificatus fiet.
Ait se metuere in conspectum illius accedere.
Nunc ego de sodalitate solus sum orator datus:
Qui a patre eius conciliarem pacem. atq; eccum optime.
Iubeo te saluere. & saluos quum aduenis: teuropides
Peregre gaudeo. hic apud nos hodie cœnes. Te. Salue & tu
Callidates dii te ament: de cœna facio gratiam.
Cal. Quin uenis? Tr. promitte. ego ibo pro te: si ire non libet.
Te. Verbero etiam irrides? Tr. q̄n me pro te ire ad cœnam autumo.
Te. Non enim ibis. ego ferare faxo: ut meruisti: in crucem.
Tr. Age mitte ista hæc. & me ad cœnam dic iturum. quid taces?
Cal. Sed tu istuc quid confugisti in aram hanc inscitissimus?

Cuiusmodi. i. q̄ bene moratum: & institutum. ille autem deludens respondet: nō ad mores: sed ad membrorum compositionem. Video huc incedere. ita scribi debet ex codicibus antiquis: & metri necessitate. & sententiæ congruitate. non: uideo hic cedere: ut legit plodius. Callidatem. Et nō callidamantem legendum est ut alias diximus.

VBi somnum sepeliui: omnemq; obdormiui crapulam. Idem genus est carminis huius scenæ: qd superioris. tetrametrū uidelicet brachicatalecticum: septem pedibus constans. Introducitur Callidates adolescens: philolachis sodalis: ab illo orator ad Teuropiden patrem missus: qui illum sibi & Tranioni reconciliet: cuius intercessione: Teuropides utriq; noxam remittit. Obdormiui. Longo sopore decoxi. obdormire: & edormire significat per somnum decoquere. Crapula ebrietas dicitur. græcum nomen est. & non latinum. κραιπαλη apud illos dicitur. α καρα quod significat caput. & παλλω quatio: quia caput concutiat. Vnde κραιπαλῶ: & κραιπαλιζω uerbum significat crapulor. Huc dixit patrem. Addendum fuit dixit. metri necessitate. & sententiæ congruitate. Quoq; modo hominem Tranio seruos ludificatus fiet. Ita scribendus est uersus metri necessitate. & sententiæ concinnitate. & non: is seruos ludificatus sit: ut corrigit plodius insulsus: contra metri rationem: & sensum rectum. non enim potest legi. is seruos: quum in hac scena nullus adhuc seruus nominatus sit. In conspectum illius accedere. Illius addendum fuit metri necessitate. Salue & tu. Quāq̄ omnes codices habeant. sic tale: non placet plodii emendatio: scribentis sit tale: idest hoc re uera sit: ut me peregre aduenientem gaudeas. quia loqutio illa. sit tale: uix a romana facundia recipi digna uidetur eo sensu. Neq; placet lectio codices Plautini & Sarraceno impressi: qui habet sic talem. neq; emendatio eiusdem: quæ habet. sic Salue. quia metri ratio non patitur. certū aūt est: codices ueteres hoc loco fragmentū habere. Quare censemus legendū Salue & tu. quod quidē sententiæ pulchre cōuenit. & uersus rationē nō impedit. Super quo doctorum nos iudicio subiicimus. De cœna facio gratiā. i. cōdono. nolo tecū cœnare. Pro te ire ad cœnā autumo. Autumo. p. nigidius ex ab & æstimo cōpositū putat: ut Gellius inqt. significat aūt mō opinor. mō censeo. mō affirmo: ut hic. & alibi Plautus. nisi hoc factū est perinde ut factū esse autumo ut in amphi. diximus. & ita scribi debet hoc loco: ut etiā habent omnes codices. non autem autuma: ut corrigit plodius amens. Sed tu istuc quid confugisti in aram hanc inscitissimus.

Obdormire. Edormire. Crapula. Autumo.

Callidatos tranioni loquitur:quum illum in ara sistere uidisset.quid inquit:tu inscitissimus confugisti huc in aram?Et ita scribi debet uersus.metri ratione.& sentētiæ cōgruitate.nō istic.cōtra codicū ueterū scripturam: qui isthuc habent.neq; absq; illa dictione hāc:sine qua uersus nō cōstat.ut plodius ille interpres futilis legit. Adueniens.Tranio respondet Callidati:qui eum rogauerat:cur in aram confugisset. Loquere nunc.uertit Tranio sermonem ad Teuropidē inquiens.loquere nunc quid fecerim. Nunc utriusq;.Vtriusq; scribendum est.ex codicibus antiquis & sentētiæ cōgruitate.& nō utrisq;:ut legit plodius. Disceptator.internuncius.intermedius:

Disceptator.

qui se in amicorum litē interponit.& purgata simultate:illos iterū in gratiā recōciliat:discussis & disceptatis:quæ inter illos agebatur. Ausculta mō. Callidatæ uerba sunt. Absente te.ita scribendū est.& nō absentem. Nunqd aliud fecit.Ex codicibus antiqs ita scribendū est.non.nunc quid aliud fecit. Nisi quod faciūt summi gnati.nō est addendū hic generibus quia superfluit.& uersus non patitur qd plodius non uidit. Hercle mihi cauendū est.ita scribēdus est ūsus.metri necessitate & sniæ cōgruitate.& non hercle mihi tecū. Nimis orator clues catus.& hoc ita scribēdū ē.metri & sniæ congruitate clues aūt pro es.interptare.hoc ē nimis es bonus & sapiēs orator.ac scitus.Et sūt ūba teuropidæ ad callidatē.

Clues.

Tr. Adueniens perterruit me.loquere nunc quid fecerim.
Nunc utriusq; disceptator eccum adest.age disputa.
Te. Filium corrupisse aio te meum.Cal.ausculta modo.
Fateor peccauisse.amicam liberasse absente te.
Fœnori argentum sumpsisse.id esse absumptum prædico.
Nunquid aliud fecit nisi quod faciunt summi gnati.
Te. Hercle mihi cauendum est.nimis orator clues catus.
Sine me istuc iudicare.surge ego isthic adsedero
Maxime.& accipiam hanc ad me litem.enim istic captio est.
Tr. Fac ut ego te ne metuam.& tu meam timeas uicem.
Iam minoris fecero prædem.Te.quid iam quibus modis
Me ludificatus es.Tr.bene factum hercle.& factum gaudeo.
Sapere ista ætate oportet.quis capite candido capi?
Te. Q uid ego nunc faciā?si amicus dephilo aut philomontes.
Tr. Dicito his quo pacto tuus te seruos ludificauerit.
Optimas frustrationes dederis in comœdiis.
Cal. Tace parumper.sine me uicissim loqui ausculta.Te.licet.
Cal. Omnium primum sodalem me esse scis gnato tuo.
Is me adiit.nam illum prodire pudet in conspectum tuum.
Propterea q; fecit.quæ te scire scit nunc te obsecro.
Stulticiæ atq; adolescentiæ eius ignoscas.tuus est.

Qui postea uertēs sermonē suū ad tranionē in ara sedētē inqt. Surge ego isthic ad sedero.& ita scribendus ē ūsus.absq; illa dictiōe dū.metri & sniæ congruitate. Et accipiā hāc ad me litem.ita scribendum nos censemus.metri necessitate.& sniæ cōcinnitate.nō accipite huc ad te litē.neq; accipito.ut legit plodius:sine ullo sensu.& cōtra ūsus rōnē. Eni isthic captio ē.certe inqt Teuropides habeo suspectū callidatē.& ualde timeo:ne in me captiones & tēdiculas pparet:dū impensius æquo filio & tibi fauet surge ego.& ego hic sedebo tanq̄ iudex.& auditis omnibus:ac tota re intellecta iudicabo.Enim autem particulam inceptiuā esse & Seruius putat.& Lucius attestatur. Fac ut ego te ne metuam:& tu meam timeas uicem.Hic & sequēs uersus corrupti ac fenestrati erāt propterea mirum non est:si & plodius multas ambages & futiles commentationes circa illos facit:& Sarracenus nescit quid loquatur.Nos ita reficiendos censuimus:recta lege metri:& sententiæ concinnitate:quæ est.ut Tranio dicat.Si uelles:ut ego hinc discederem opus esset ut te non metuerem.& tu meam timeres uicem.idest seruus esses mihi sicut ego sum tibi.nam dum me tibi seruum esse scio & te potestatem in me habere:non confido tibi: Iam minoris fecero prædem.i.si ego in te habeam tantum iuris quantum habes in me.non curabo:ut tu mihi prædem des & fideiussorem de parendo iuri:& iudicatum soluendo. Præs autem fideiussor dicitur in re pecuniaria:uas autem in re capitali:quam differentiā Ausonius duobus uersibus expressit dicens:Quis subit in pœnam capitali iudicio?Vas.Quis quum lis fuerit nummaria:quis dabitur?præs. Quid iam?quibus modis.quid iam:ex codicibus antiquis ascribendum fuit:& metri necessitate. Me ludificatus es.ex codicibus antiquis ita scribi debet.& ex recta & congrua sententia.uertit enim Teuropides sermonem suum ad Tranionem:postq̄ illum ab ara excipere non potuit. Benefactum hercle.respondet Tranio audacter:quia non timet uerberari:dum in ara sedet. Quis capite candido capi.i.senecta ætate:& cano capite quo maxime tempore deberes prudētissimus eē:potes a seruulo decipi?& capi adiiciēdū fuit:ex codicibus antiquis:& metri necessitate.

Enim.

Præs.

Vas.

Dephilo aut philomontes.graues uidelicet uiri mihi amici:& qui me catum & prudentem rentur:& subaudi per aposiopesim:nouerint hoc modo mihi data esse uerba ab impuro seruulo. Dicito his.Tranionis uerba sunt:herum adhuc irridentis. Stulticiæ atq; adolescentiæ eius ignoscas.Ita scribendus uersus est:metri ne-

ceſſitatē. Non delinquimus.quia dixerat ſcis ſolere illhac ætate tali ludō ludere:nō delinquimus inquit: quaſi dicat non eſt delictum:facere eiuſmodi:ſed ludus quidam:quia ſic ludunt iuuenes.nec in eis appellari delictum debet. Qui amica eſt.empta ſcilicet. Magis impetrabilis.ideſt magis aptus ad impetrandum. & licet huiuſmodi nomina in bilis-paſſiuam ut plurimū ſignificationē teneāt ut amabilis:aptus amari:ſcibilis aptus ſciri &c. tamen hic uidetur actiuam habere ſignificationem. Neq; illi ſum iratus. ita ſcribēdus eſt:ex codicibus antiqs. Impetrabilis.

Feciſſe ſumptum.dum modo inquit ſenex:hoc tantum pudeat philolachem:feciſſe.ſcilicet ſumptum:ſatis ab eo ſupplicii habeo.

Scis ſolere illac ætate tali ludo ludere.
Quicquid fecit una nobiſcum fecit.non delinquimus.
Fœnus:ſortem: ſumptūq; omnē: qui amica eſt. omnia
Nos dabimus.nos conferemus noſtro ſumptu:non tuo.
Te. Non potuit uenire orator magis ad me impetrabilis:
Quā tu. neq; illi ſum iratus. neq; quiq̄ ſuccenſeo.
Immo me præſente:amato:bibito:facito quod lubet.
Si hoc pudet:feciſſe ſumptum:ſupplicii habeo ſatis.
Cal. Diſpudet iſtam ueniam.Tr.quid de me fiet nunc iam?
Te. Verberibus cedere lutum pendens:tametſi me pudet:
Interimam hercle.Cal.ego iubeo.fac iſtā cunctā gratiā.
Tranioni remitte quæſo hanc noxiam cauſa mea.
Te. Aliud quid uis impetrari a me facilius perferam.
Quā ut non iſtunc ego ſuis pro factis peſſumis
Peſſum premā.Tr.mitte quæſo.Te.uiden ut reſtat furcifer.
Cal. Tranio?Te.quin tu ſi ſapis quieſce hanc rem modo petere.
Ego illū uerberibus ut ſit quietus ſubegero.
Tr. Nihil opus eſt profecto.Cal.age iam ſine te exorarier.
Te. Nolo.Cal.quæſo hercle.Te.nolo inquā ne ores.ne quicq̄ uenis.
Cal. Hanc modo unam noxiam unā.quæſo fac cauſa mea.
Quid grauaris quaſi gratiam non cōmeream?ſi aliā noxiā:
Ibi utrunq; & hoc & illud poteris ulciſci probe.
Sine te exorem.Te.age.habe.abi impune.hem huic hēto gratiā.
Spectatores fabula hæc eſt acta.uos plauſum date.

Diſpudet. reſpondet callidates. non modo pudet illum: ſed diſpudet. Iſtam ueniam. diſpudet illum iſtam ueniam.ſcilicet impetrare oportere. cuperet non deliquiſſe. Quid de me fiet. addenda eſt perſona Tranionis: qui loqtur.& ſcribēdū de me.& non me &:metri neceſſitate. & ſententiæ congruitate.

Lutum. cœnum. ſordes.uocatiuus caſus eſt. Tametſi me pudet. me addeñ. eſt: eiſdem rationibus.

Ego iubeo.intercedit callidates pro Tranione. Hanc noxiam. hāc culpam. hoc peccatum.Et ſcribendum eſt noxiā.& non noxā. neceſſitate metri. & etiam ex antiqs codicibus. Quā ut nō iſthunc ego ſuis pro factis peſſumis. ita ſcribendus uerſus eſt metri ratione: quoniam aliter non conſiſteret. Peſſum premam.pedibus conculcem. peſſum aduerbium ſignificat retrorſum. ut peſſum eo. hoc eſt cedo: ſiue retrocedo. & interdum Peſſum.

ſignificat deorſum:quaſi ad pedes. unde fit peſſundo: quod ſignificat conculco. Mitte quæſo.Tranionis uerba ſunt.& ſubaudiendum:hanc noxiam:& non aſcribendum eſt. tu me. ſuperfluunt enim duæ illæ dictiones. nec uerſus illas patitur:quod plodius non aſpexit. Quin tu ſi ſapis quieſce. Teuropidæ uerba ſunt ad calliten.& ita ſcribendus uerſus eſt:ut integer ſit. Nihil opus eſt profecto. Tranionis ſunt uerba. & addendum fuit eſt.metri neceſſitate. Nolo inquam.ne ores.Ita ſcribendus uerſus eſt.& non nolo nunquā oras.ex codicibus antiquis.& ſententiæ congruitate. Hanc modo unam noxiam unam.quæſo fac cauſa mea.ita ſcribēdus eſt uerſus ex codicibus antiquis.& metri ratione.& ſententiæ concinnitate.remitte inquit unam hanc ſolam noxiam.quæſo ut facias amore meo:& cauſa mea. Si aliam noxiam.admiſerit ſcilicet. Age habe.abi.impune. Teuropides Callidatæ p̄cibus delinitus ei concedit impunitatem Tranionis.deinde Tranioni ait. abi impune. & huic habeto gratiam.

Ei subrupto clam altero·clam ꝓposito ascribenda est·ut uersus integer sit:cui pes unus deficeret: & hoc a Pio interprete ignoratū est:relicto perperā uersu ipso mutilo:& cū quinq̧ tantū pedibus:cui sex omnino debeantur. habita trimetri iābici ratione. Nomen surrepti illius illi indidit·& hic:illius:ascribi debet ratione eadē metrica. nam pes quoq̧ unus idētidem huic uersui deficeret·a Pio non perpensus. Atq̧ hoc poetæ faciunt in comœdiis. mirari est Pium interpŕtem addi debere:ut asserentem·ac legi:atq̧ hoc ut poetæ. qd.n.hic ea dictione opus est? quando integra clarissimaq̧ sententia est.nec alio indiget adminiculo:qđ ꝓsertim legentiū offusce mentem.

Sicilicissitat·nō sicilicissat scribendum ē metri necessitate : qđ a Pio nō est animaduersum legente sicilicissat & multis uerbis de eo uerbo mentionem faciente.

Huic argumento· hic uersus aperte superfluit:ut legentibus facile notum est q̄q̄ Pius illū legat ac multa super illo uerba faciat.

Tantum ad narrādum uestra adest benignitas·ita scribēdus ē ũsus:& uestra adest benignitas pro uestra adsit benignitas: legēdum. non argumentum adest benignitas nam ea dictio argumentum nō est in priscis exēplaribus: neq̧ necessaria neq̧ concinna admodum fuerit si adhibeatur. Sed Pius interpres huiusmodi non uacauit: quum tamē huic uni uacauerit: ut diceret: in priscis exēplaribus tanta non tantum legi·qua in re apte mētitus est:quū codices omnes:tantū:habeāt. non tanta: super quo legentiū sit iudiciū.

Plauti Comici festiuiss. Menæchmi.

Argumentum.

Ercator siculus cui erant gemini filii
Ei subrupto clam altero:mors obtigit.
Nomē subrepti illius illi indit:qui domi est
Auos paternus·facit menæchmū sosidem.
Et is germanum postq̄ adoleuit quæritat·
H c fuerat alitus ille subrepticius.
Menæchmum ciuem credunt omnes aduenam.
Eumq̧ appellant meretrix:uxor:& socer.
Ii se cognoscunt fratres postremo inuicem.

Prologus.

Alutem primum iam a principio propiciam
Mihi atq̧ uobis spectatores nuncio.
Adporto uobis plautum lingua:non manu:
Q uæso ut benignis accipiatis auribus.
Nunc argumentum accipite:atq̧ animum aduortite.
Quā potero in uerba conferam paucissima.
Atq̧ hoc poetæ faciunt in comœdiis.
Omnis res gestas esse athenis autumant.
Q uo uobis illud græcum uideatur magis.
Ego nusq̄ dicam:nisi ubi factum dicitur.
Atq̧ adeo hoc argumentum græcissat tamen: — Græcissat.
Non atticissat.uerum sycilicissitat. — Atticissat. Sicilicissitat.
Nunc argumentum uobis demensum dabo
Non modio:neq̧ trimodio.uerum ipso horreo.
Tantum ad narrandū uestra adest benignitas.
Mercator quidam fuit syracusis senex.
Ei sunt nati filii duo gemini.
Ita simili forma pueri:ut mater sua
Non internosse posset:quæ mammam dabat.
Neq̧ adeo mater ipsa:quæ illos pepererat.
Vt quidem ille mihi dixit:qui pueros uiderat.
Postq̄ iam pueri septuennes sunt:pater — Septuēnes.
Onerauit nauem magnam multis mercibus.
Imponit alterum geminum in nauem pater. — Geminum
Tarentum auexit secum ad mercatum simul.
Illum reliquit alterum apud matrem domi.

In epidamnum. metri necessitate addenda est præpositio in: nam claudicaret uersus: quum epidamnum primas duas habeat breues. quod Pius interpres non uidit. Pater eius illum. illum: addendum est metri necessitate: cui pes unus deficeret. id quod Pius non aduertit. Atq; ea ægritudine. ex codicibus antiquis. & recte sententiæ concinnitate. & non aquis ægritudine. ut Pius perperam & male legit. Subruptum. ex codicibus antiquis. & non subductum ut Pius legit. Post tarenti. addendum est post. ne uersus claudicet. quum tarentum prima breui constet. quod a Pio interprete non est uisum. Epidamni curari sibi uolt. ita scribi debet uersus: ex codicibus ãtiquis: in quibus epidãni plane legitur. uolt aũt non uelit: necessitate metri scribẽdum est. qui non constaret: si uelit scriberes: ꝓterea grammaticæ iniuria fiat si epidamnum legas ut Pius legit: utroq; in loco grauiter lapsus. Vt det mihi unde curari. mihi necessitate metri ascribendũ est. pes enim unus deficeret. quod Pius nõ uidit. legens mutilũ uersum. Nam nisi qui argẽtum dederit nugas egerit. Qui dederit: magis maiores nugas egerit. ita scribendi sunt ambo uersus: ex recta & concinna sententiæ rectitudine. & uersuum necessitate. nec in primo est scribendum non: nec in secũdo: nam nisi: quæ utiq; uerba superfluunt. & uersuũ mẽsuram iugulãt. quod a Pio interprete sordido non est pensitatũ. Quem uobis dudum. addendum est uobis. ad metri integritatẽ. cui pes unus deficeret. a Pio interprete nõ perpensus.

Tarenti ludi forte erant: quom illuc uenit.
Mortales multi ut ad ludos conuenerant.
Puer inter homines aberrauit a patre.
Epidamnensis quidam ibi tunc mercator fuit.
Is puerum tollit. auehitq; in epidamnum
Pater eius illum postq̃ puerum perdidit:
Animum despondit. atq; ea ægritudine.
Paucis diebus post tarenti est mortuus.
Postq̃ syracusas de re ea rediit nuncius
Ad auom puerorum: puerum subruptum alterum:
Patremq; pueri post tarenti esse mortuum.
Immutat nomen huic auos gemino alteri.
Ita illum dilexit: qui subruptus est: alterum:
Illius nomen indit illi: qui domi est.
Menæchmo idem quod alteri nomen fuit.
Et ipsus est eodem uocatus nomine.
Propterea illius nomen memini facilius:
Quia illum clamore uidi flagitarier.
Ne mox erretis: iam nunc prædico prius.
Idem est ambobus nomen geminis fratribus.
Nunc in epidamnum pedibus redeundum est mihi:
Vt hanc rem uobis examussim disputem.
Siquis quid uestrum epidamni curari sibi uolt.
Audacter imperato: & dicito: sed ita
Vt det mihi unde curari id possit sibi.
Nam nisi qui argentum dederit: nugas egerit.
Qui dederit: magis maiores nugas egerit.
Verum illuc redeo. unde abii. atq; uno adsto in loco.
Epidamnensis ille: quem uobis dudum dixeram:
Geminum illum puerum qui subripuit alterum.
Ei liberorum: nisi diuitiæ: nihil erat.
Adoptat illum puerum subrepticium
Sibi filium: eiq; uxorem dotatam dedit:
Eumq; hæredem fecit: quum ipse obiit diem:
Nam rus ut ibat: ut multum forte pluerat:
Ingressum fluuium rapidum ab urbe haud longule:
Rapide raptorem pueri subduxit fides.

Epidánũ.

Gemino.

Examussim.

Ploerit multũ.
Longule.

Ita illi.addendũ eſt ita:ad metri integritatem cui pes unus deficeret a Pio ignoratus. Atq; iſtic habitat.atq; addendũ eſt rõne uerſus exigente.ne uno pede mancus ambulet.ut Pius paſſus eſt. Sicut familiæ mutari ſolent quoq;.ita ſcribendũ hunc uerſum potius cenſemus.& ex metri.& ſniæ cõgruitate:q̃ ut Pius ſcriptũ reliquit: quoq; ſolẽt mutari modo nullo recto ſenſu:nobis q̃dem liquido. Malũ ſi accedit ad malum.ita cõſequẽtia ſe uerba ſcribẽda ſunt:& nõ:ſi ad malũ accedit malũ.ut ſcribit Pius cõmentator inſulſus.nõ aduertens:eo mõ uerſum uno pede mutilũ fieri. Ianum lima p̃tereunt.Eſt opere p̃tiũ ineptias Pii interpretis ruminare.is.n.hoc loco.p̃tereunt legẽs.nomũq; ita legentẽ adducens:ianuam lima p̃tereunt.legentes inſcitia opletus fallit: nã nonius. nõ ianuã inquit.ſed anũ. codices aũt ueteres habẽt ianũ.nõ ianuã.& propterea legẽdũ potius eſt ianũ.q̃ ianuã. quippe quidẽ ſi ianuã legas. p̃tereunt legi nõ põt. nã ṽſus ſyllabæ unius abũdantia peccaret: ianũ aũt qui ſit deus principiorũ oium:pro ianua accipi nemo neget. a quo & ianua ipſa domus principiũ deducatur.Vñ nõ inepte dictũ ſit:ſi ianum lima p̃tereunt:pro ianuã limæ diſſectione fractã:& apertã trãſeunt:& ſic fugiunt dixeris. Nugæ ſunt meræ.ſcribẽdum ẽ.& nõ:nugæ ſunt hæ:ſi ṽſus integritatis rõ habeatur.qui q̃dẽ mancus mutiluſq; eſſet.id quod Pius interpres non uidit.

Dum illo uinclo illo.& nõ eo:ſcribeñ.eſt metri neceſſitate.q̃d Pius non uidit.

Recreatq;.ſcribẽdũ eſt.ex codicibus antiq̃s.& ſniæ cõgruitate: nõ.recte atq;:ut inſulſe ſcribit Pius interp̃s.

Ita eſt adoleſcens ipſus:ipſus ſcribendũ eſt:pro ipſe.ex codicibus antiquis. & recta ſniæ concinnitate : & nõ ipſius:ut inepte:& ſine ullo ſenſu legit Pius interpres.ignariſſimus. Menſas. ex codicibus antiquis.& metri neceſſitate.non menſam ut Pius iperitus cõmẽtator legit.

Abſtraxitq; hominem in maximam malam crucem.
Ita illi diuitiæ euenerunt maxumæ:
Atq; iſtic habitat geminus ſubrupticius.
Nunc ille geminus qui ſyracuſis habet
Hodie in epidamnum uenit cum ſeruo ſuo
Hunc quæritatum geminum germanum ſuum.
Hæc urbs epidamnus eſt:dum hæc agitur fabula.
Quando alia agetur:aliud fiet oppidum.
Sicut familiæ mutari ſolent quoq;.

Epidãnus. Oppidum

Peniculus. Paraſitus.

Peniculus.

Iuuentus nomen fecit peniculo mihi: yi
Ideo quia menſam quando edo detergeo:
Homines captiuos qui catenis uinciunt:
Et qui fugitiuis ſeruis indunt compedes:
Nimis ſtulte faciunt mea quidem ſententia.
Nam homini miſero malum ſi accedit ad malum:
Maior libido eſt fugere:& facere nequiter.
Nam ſe ex catenis eximunt aliquo modo
Tum compediti ianum lima prætereunt.
Aut lapide excutiunt clauum.nugæ ſunt meræ.
Quem tu aſſeruare recte ne aufugiat uoles:
Eſca atq; potione uinciri debet.
Apud menſam plenam homini roſtrum deliges.
Dum tu illi quod edat & quod potet præbeas:
Arbitratu ſuo affatim quotidie:
Nunq̃ ædepol fugiet:tametſi capital fecerit:
Facile aſſeruabis:dum illo uinclo uincies.
Ita iſthæc nimis lenta uincla ſunt eſcaria:
Quam magis extendas:tanto aſtringant arctius.
Nam ego ad menæchmum nunc eo:cui iam diu
Sum iudicatus.ultro eo ut me uinciat:
Nam illic homo homines non alit:uerum educat:
Recreatq;.nullus melius medicinam facit.
Ita eſt adoleſcens ipſus eſcæ maxumæ.
Cerealis cœnas dat.ita menſas extruit.
Tantas is ſtruices concinnat patinarias:
Standum eſt in lecto:ſi quid de ſummo petas.

Roſtrum. Affatim. Capital. Cœna cerealis. Struices.

Sed mihi interuallum iam hos dies multos fuit. Interuallū.
Domi sum domitus usq; cum caris meis.
Nam neq; edo:neq; amo:nisi quod est carissimum.
Ii quoq; iam cari qui instruxerunt:deserunt.
Nunc ad eum inuiso.sed aperitur ostium.
Menæchmum eccum ipsum uideo progreditur foras.

Menæchmus adolescens. Peniculus parasitus.

I mala:ni stulta:ni indomita:iposq; animi:qđ uiro vii
Esse odio uides:tu te tibi odio habeas:pter hac si mihi
Tale post hūc diem faxis:faxo foris uidua uisas patrē
Nam quotiens ire uolo:me retines:reuocas:rogitas quo eam
Quā rem ego agam:quid negocii geratur:quid detur:
Quid dicam:quid faciam:quid foris egerim:quid d xerim.
Portitorem duxi domū.ita omnē mihi rem necesse est loqui:
Quicquid egi:atq; ago.nimium te habui delicatam:nunc adeo
Vt facturus dicam quando ego tibi ancillas.penum
Lanam:aurum.Vestem purpuram bene præbeo:nec quicq̄ eges Eges quicq̄
Malo cauebis:si sapis:obseruare uirum desines
Atq; adeo ne me nequicq̄ serues:ob eam industriam Ob eā industriā:q̄.s.
Hodie ducam scortum ad cœnam.atq; aliquo conducam foras. usa ē uxor i me obseruādo.& nō ob eā.s.causam:ut Pius iscite exponit.
Pe. Illic se homo uxori simulat male loqui.loquitur mihi.
Nam si foris cœnat:me profecto haud uxorem ulciscitur.
Me. Euax.iurgio hercle tandem uxorem abegi ab ianua.
Vbi sunt amatores mariti.quid dona cessant mihi
Conferre omnes gratulantes:quia pugnaui fortiter
Hanc modo uxori intus pallam subrupui.ad scortum fero
Sic decet dari.facete uerba custodi cate.
Hoc facin⁹ pulchrū ē.hoc pbū.hoc lepidū ē.hoc factū ē fabre.
Meo malo a mala abstuli.hoc ad damnum defertur
Auerti prædam ab hostibus:nostrum salute socium.
Pe. Heus adolescens ecqua in istac pars mihi est præmii.Me. perii.
In insidias deueni.Pen.imo in præsidium.ne time.
Me. Quis hō ē?Pe.ego sū.Me.o mea cōmoditas.o mea opportuitas.
Salue.Pe.salue.Me.quid agis?Pe.teneo dextra genium meum.
Me. Non potuisti per tempus magis aduenire:q̄ aduenis.
Pe. Ita ego soleo.cōmoditatis omnis articulos scio.
Me. Vin tu facinus luculentum inspicere?Pe.quis id coxit coquus Luculentū
Iam sciam siquid titubatū est:ubi reliquias uidero.
Me. Dic mihi nūquid uidisti unq̄ tabulam pictam in pariete
Vbi aquila catamitum raperet.aut ubi uenus adoneum? Catamitū. Adoneum
Pe. Sæpe.sed quid istæ picturæ ad me attinent?Me.age me aspice.
Ecquid assimulo similiter?Pe.quid istic est ornatus tuus?
Me. Dic hominem me lepidissimum esse. Pe. ubi esuri sumus?
Me. Dic mō hoc qđ ego te iubeo.Pe.dico:hō lepidissime.

Captũ sit collegiũ augurũ·augurũ:addẽdum ẽ:ad uersus integritatem. & sniæ.nec omittẽdũ ullo mõ.ne claudicet:atq; uno pede mutilus incedat.qđ Pius interpres cæcus nõ uidit. Olfacta.ex priscis codicibus & nõ dic facta·ut iqt Pius.& male·ac cũ nulla sensus cõcinnitate. Decet.peniculus loqtur·rñdẽs ad id qđ menæchmus dixerat: ut fastidis·q.dicat.decet fastidũ: te iubẽtẽ me olfacere uestimentũ muliens. neq; est continuatus sermo menæchmi: q dicat: decet uxorẽ despoliare:ut uane & ruditer legit & exponit Pius.

Me. Ecquid audes de tuo istuc addere? Pe.atq; hilarissime.
Me. Perge porro.Pe.non pergo hercle:nisi scio qua gratia
Litigium tibi est cũ uxore.Me.hoc mihi abs te caueo cautius.
Clam uxorẽ ubi sepulchrũ habeamus:atq; hũc cõburamus diẽ.
Pe. Age sane igitur.quãdo æquũ oras.q̃ mox incendo rogum.
Me. Dies quidẽ iam ad umblicũ est dimidiatus mortuus.
Remorare:mihi quom obloquere.Pe.oculũ effodito psolũ mihi
Menæchme si ullũ uerbũ faxo:nisi quod iusseris.
Me. Concede huc a foribus.Pe.fiat.Me.etiam cõcede huc. Pe.licet.
Me. Etiam nunc concede audacter ab leonino cauo.
Pe. Heu ædepol.næ tu:ego opinor:esses agitator probus.
Me. Quidũ.Pe.ne te uxor sequatur:respectas identidem.
Me. Sed quid ais? Pe.ego ne?id enim.qđ tu uis:id aio:atq; id nego.
Me. Ecquid tu de odore possis:siquid forte olfeceris:
Facere coniectutam?captũ sit collegium augutum.
Hãc quã ego habeo pallã quid olet? summũ olfactare abstines?
Pe. Agedum:odorare oportet uestimentum muliebre.
Næ ex istoc loco spurcatur nasum odore illutibili.
Me. Olfacta igitur hinc penicule lepide:ut fastidis? Pe.decet.
Me. Quid igitur?quid olet rñde.Pe. furtum.scortum. prandiũ.
Me. Nunc ad amicam defertur hanc meretricem erotium.
Mihi tibi atq; illi iubebo iam apparari prandium
Inde usq; ad diurnam stellam crastinam potabimus.
Pe. Expedite fabulatus.iam fores ferio.Me. feri
Vel mane etiam mille passum commoratus cantharum.
Placide pulta.Pe.metuis credo:ne fores famiæ fient:
Me. Mane mane obsecro hercle abse ecca exit.Pe.o solem uides?
Statim ut occæcatust præ huius corporis candoribus.

Erotiũ mulier.Peniculus parasitus.Menæchmus adolescẽs.

Ero. ANime mi menæchme salue. qd ergo extra nũeꝝ es mi-
Me. Idem istuc aliis ascriptiuis ad legionem solet. (chi?
Ego isthic mihi apparari iussi apud te præliũ. yũ
Hodie aliud feci.næ uterq; pro illo potabimus.
Vter ibi melior bellator erit inuentus cantharo.
Tua legio est.adiudicato cum utro hanc noctem sies.
Vt ego uxorem:mea uoluptas ubi te aspicio:odi male.
Er. Interim nequis quin eius aliquid indutus sies.
Quid hoc induuiæ est? Me.tuæ:atq; uxoris exuuiæ.rosa:
Er. Superas facile:ut superior sis mihi:q̃ quisq; qui imperat.
Pe. Meretrix tantisper blanditur:dum illud quod rapiat:uidet.

Metuis.ex codicibus antiqs.& vsus necessitate:& nõ subaudiendũ erit ueteris:ut Pius cõmẽtatur rõnis uersus ignarus.

Dimidiatus.

Ego isthic mihi apparari iussi.isthic scribẽ.ẽ.ex codi. ãtiqs: & recta grãmaticæ rõe. & nõ istuc:& hodie ex pũgẽdũ uti supfluẽs. Quæ Pius iterpres inscius nõ uidit.

Cauo.

Hodie aliud feci.næ uterq; pro illo potabimus. ita vsus scribẽ.ẽ & metri necessitate:& sniæ.q̃ ẽ ut dicat:se hodie aliud pliũ fecisse: cũ uxore.s.deinde addit.næ.i.certe usq; potabimus p illo plio a me gesto.& næ scribẽdũ ẽ.ex ãtiqs codi. & sensus cõcinnitate.nõ neq;:ut Pius isanus interpres scribit.

Olfactare.

Illutibilis.

Spurcatur nasum.

Tua legio ẽ.ex codicibus ãtiqs.sensus cõformitate.& metri necessitate. Neqs.& nõ ne duis:ut corrigit Pius.& inscite admodũ: tũ ex codicibus antiquis.tum uero ex sententiæ concinnitate.

Stellam diurnam.

Fabulatus.

Rosa.scribẽdũ.& nõ o rosa ut ait Pius. citans codices defecatos in qbus scriptũ sit o rosa.& mẽtitur.imo pure scriptũ ẽ.exuuiæ rosa. Imperat. scribẽdũ ẽ.ex sniæ cõcinitate.id.n.significat.apud me pluris te donis tuis reddis: quocũq; iperatore. hoc ẽ te magis amabilẽ facis:q̃ qsq; ipator.nec legẽdũ est ipetrat:ut Pius legit inscitus.

Extra numerum.

Nam si amabas:oportebat iam nasum abreptum mordicus.
Me. Sustine hoc penicule.exuuias facere:q̃ suauium uolo.
Pe. Cedo.Me.sed obsecro hercle salta sic cum palla postea.
Pe. Ego saltabo:Me.sanus hercle non es.Pe.ego ne:an tu magis?
Me. Si non saltas:exi igitur.nimio ego hanc periculo
Subrupui hodie.meo animo:ab hippolyta subcingulum
Haud hercules æque magno unq̃ abstulit periculo.
Cape tibi hanc.quum una uiuis meis morigera moribus.
Pe. Hoc animo decet animatos esse amatores probos:
Qui quidẽ ad mendicitatem se properent detrudere.
Me. Quattuor minis ego emi istanc anno iam uxori meæ.
Pe. Quattuor minæ pierę plane:ut ratio redditur.
Me. Scin quid uolo ego te accurare.Ero.scio.curabo quæ uoles.
Me. Iube nobis tribus apud te prandium accurarier:
Atq̧ aliquid fitomentorũ de foro opsonarier.
Glandulam suillã:laridum:pernam itidem aut sinciput
Aut polimenta porcina:aut aliquid aliud ad eum modum:
Madida quæ mihi apposita in mensam miluinã suggerant:
Atq̧ actutum.Ero.licet ecastor.Me.nos prodimus ad forum.
Iam hic nos erimus.dum coquitur:interim potabimus.
Er. Quando uis ueni.parata res erit.propera modo.
Me. Sequere tu.Pe.ego hercle uero te.& seruabo.& te sequar.
Neq̧ hodie ut te perdam:meream deum diuitias mihi.
Er. Euocate intus cylindrum mihi quoquum actutum foras.

Meo aio.& nõ meo quidem animo.ut legit Pius.nam quidẽ superfluit:& metri ratione in uersu eẽ nõ potest.
Quum una uiuis.& non quãdo una uiuis.nam metri ratio non patitur.quando: quod tamen Pius insulsus interpres legit.
Glandulam.ex cõdicibus ãtiquis.& nõ glandionicam.ut ait Pius:nullibi auditũ.& contra metri rationem:quæ glãdulam:& nõ glandionicam patitur.

Mendicitatem.
Atq̧ aliqd. Vsus iste superior apponi debet.ex codi. ãtiqs manu scriptis.
Miluinam

Erotium meretrix. Cylindrum coquus. vii
Er. SPortulã cape atq̧ argẽtũ.hoc eccos tris nũmos habes.
Cy. Habeo.Er.abi atq̧ opsoniũ affer.trib⁹ uide qđ sit satis.
Neq̧ defiat:neq̧ supsit.Cy.cuiusmodi hoies erunt?
Er. Ego & menæchmus:& parasitus eius.Cy.iam hi sunt decem.
Nam parasitus hominum octo munus facile fungitur.
Er. Elocuta sum conuiuas.ceterum cura tu:& huc
Cy. Cocta sunt.iube ire accubitum.Er.redi cito.Cy.iam ego hic ero.

Fungitur munitus.

Menæchmus adolescens. Messenio seruus. vi
NVlla est uoluptas nauitis messenio
Maior meo animo:q̃ quum illi ex alto procul
Terram conspiciunt.Mes.maior non dicam dolo:
Quã si adueniens terram uideas:quæ fuerit tua.
Sed quæso q̃obrem nunc epidannum uenimus?
Iam quasi mare:omnis circuimus insulas.
Me. Fratrem quæsitum geminum germanum meum.
Mes. Nam quid modi futurum est illum quærere?
Hic annus sextust:postq̃ rei huic operam damus.
Istros:hyspanos:massilienfis:illyricos:
Mare superum omne:græciamq̧ exoticam:

Græcia exotica.

Orasq; italicas omnis:quas adgreditur mare:
Sumus circũuecti.si acum creuo quæreres.
Acum inueniffes:si appareret tam diu.
Hominem inter uiuos quæritamus mortuum.
Nam inueniffemus iam diu:si uiueret.
Me. Ergo istuc quæro certum qui faciat mihi.
Qui sese dicat:scire eum esse mortuum.
Operam prætetea nunq̃ sumam quærere.
Verum inter uiuos nunq̃ desistam exequi.
Ego illum scio:q̃ cordi sit carus meo.
Mes. In scyrpo nodum quæris:quin nos hinc domum
Redimus.nisi si historiam scripturi sumus.
Mé. Dictum facesse elatum:& discaueas malo.
Molestus ne sis:non tuo hoc fiet modo.Mes.hem
Illoc enim uerbo esse me seruom scio.
Non potuit paucis plura plane proloqui.
Verum me nequeo continere quin loquar.
Audin menæchme:quum inspicio marsupium
Viaticati hercle admodum æstiue sumus.
Næ tu hercle opinor nisi domum reuorteris:
Vbi nihil habebis:geminum dum quæris:gemes.
Nanq; epidamnea natio est hæc ita hominum.
Voluptarii atq; potatores maxumi:
Tum sycophantæ:& palpatores plurimi:
In urbe hac habitant:tum meretrices mulieres
Nusq̃ perhibentur blandiores gentium.
Propterea huic urbi nomen epidãno inditum est:
Quia nemo ferme huc sine dãno diuortitur.
Me. Ego istuc cauebo.cedo dum mihi huc marsupium.
Mes. Quid eo uis? Me. iam abste metuo de uerbis tuis.
Mes. Quid metuis? Me.ne mihi dãnũ in epidãno duas.
Tu magnus amator mulierum es messenio.
Ego autem homo iracundus animi perditi.
Id utrunq;:argentum quando habebo:cauero.
Ne tu delinquas:ne ue ego irascar tibi.
Mes. Cape atq; serua.me lubente feceris.

Cylindrus.Menæchmus. Messenio.

Cy. Bene obsonaui.atq; ex mea sententia vi
Bonum anteponam prandium pransoribus
Sed eccum menæchmum uideon a tergo meo:
Prius iam conuiuæ ambulant ante ostium
Quã ego obsonatus redeo.menæchme saluus sis.
Me. Dii te amabunt quisquis es.scis quis ego sum?
Cy. Non hercle uero.ubi sunt conuiuæ cæteri?

Acum

Ergo istuc quæro certũ qui faciat mihi. Pius Plauti ĩpius interpres nihili facit : ubi nõ ĩtelligit:saltũ facere.& plautinos sensus obscuros relinquere. sed huiusmodi interpres nõ pluris faciendus ẽ q̃ cassa nux:qđ enim oẽs intelligunt: interp̃te non eget:sed qđ ab oĩbus nõ intelligitur. Scribẽdus est igitur hic ṽsus ut nos scripsimus:addita illa uoce certũ.ex codicibus antiqs:metri necessitate.& sensus cõcinitate.nec relinquẽdus est claudus & obscurus:ut Pius ip̃e fecit. Elatũ.i. arrogãs & superbũ.& non datum:contra rõnẽ carminis. ut exponit Pius.& male. Nanq; epidamnea natio est hæc ita hoĩum.ita scribi & legi debet hic ṽsus.si metricæ rõni cõsultũ uolumus nõ ut Pius ĩterpres legit.natio epidãnia nam ita est hæc hominum.

In scyrpo nodũ q̃ris

Marsupiũ. Viaticati sumus.

Palpatores Sycophantas.

Epidãnum

Marsupiũ cedo

Bonũ ãteponã prandiũ pransoribus.hic ṽsus ita scribi đbet nec addẽda sunt illa ṽba. adibo. atq; alloquar: qñquidẽ superfluunt: neq; ulla metri : neq; sniæ rõne hic apponi possunt:ut Pius Plauti rudis cõmentator apposuit.

Me lubẽte.

Obsonaui

Prius iã cõuiuæ.Isti tres ṽsus ita scribi. & inseri debẽt cõtextui. neq; dimitti:aut mutili in eo poni:ut fecit Pius ignarissimus interpres. nulla habita metricæ legis: codicũ ueterũ:& sniæ rõne.

Me. Quos tu cõuiuas quæris?Cy.parasitum tuum.
Me. Meum parasitum?certæ hic insanus est homo.
Mes. Dixin tibi esse hic sycophantas plurimos?
Quem tu parasitum quæris adolescens?Cy.meum
Pẽniculum.Mes.at eccum in uidulo ego saluum fero.
Cy. Menæchme nũ uero huc aduenis ad prandium?
Mẽ. Nunc ipsi naturæ deo mihi responde
Adolescens.quibus hic pretiis porci ueneunt
Sacres:sinceri?nummum unum en a me accipe
Iube te piari.de mea pecunia
Nam ego quidem insanum esse te certo scio:
Qui mihi molestus homini ignoto:quisquis es.
Cy. Cylindrus ego sum.non nosti nomen meum?
Me. Seu tu cylindrus:seu choriendrus:perieris.
Ego te non noui.neq nouisse adeo uolo.
Cy. Est tibi menæchmi nomen tantum:quod sciam.
Me. Pro sano loqueris:qui me meo appellas nomine.
Sed ubi nouisti tu me.Cy.ubi ego te nouerim:
Qui amicam habeas heram meam hanc erotium.
Me. Neq hercle habeo:neq ego te:quis homo sis:scio.
Cy. Non scis quis ego sim:qui tibi sæpissime
Cyathisso apud nos:quando potas.Mes. hei mihi
Quum nihil est:qui cum illi homini diminuam caput.
Me. Tun cyathissate mihi soles?qui ante hunc diem
Epidamnum nunq̃ uidi:neq ueni.Cy.negas?
Me. Nego hercle uero.Cy.non tu in illisce ædibus.
Habitas.Me. dii illos homines qui illic habitãt perduint.
Cy. Insanit hic equidem:qui ipse maledicit sibi.
Audin menæchme?Me.quid uis?Cy.si me consulas:
Nummum illum:quem mihi dudum pollicitus dare:
(Nam tu quidem hercle certo non sanus satis
Menæchme:qui nunc ipsus maledicas tibi?)
Iubeas:si sapias:porculum afferri tibi.
Mes. Tu hercle insanus homo es multum & odiosus mihi.
Cy. Solet iocari sæpe mecum illo modo.
Quauis ridiculus est:ubi uxor non adest.
Me. Quis ais tu?Cy.quiduis inquã?satin hoc quod uides
Tribus uobis obsonatus:an obsono amplius
Tibi:& parasito:& mulieri?Me. quas mulieres:
Quos tu parasitos loquere?Mes.quod te urget scelus:
Qui huic sis molestus?Cy.quid tibi mecum est rei?

Sacres sinceri.nũmũ unũ en a me accipe. ṽsus hic ita scribẽdus ẽ:metri necessitate: & sniæ cõcinnitate. nec dimittẽda sunt illa ṽba:unũ en.aliter.n. ṽsus nõ staret. qđ Pius interpres arrogãs nõ aduertit: truncũ interim legens uersum.

Nã ego qdẽ insanũ. ego qdẽ scribẽ. ẽ: metri necessitate:& non eqdẽ:ut Pius legit cõtra metri ipsius rõnẽ: cui.v.tm̃ pedes eẽnt. quũ sex debeãtur qđ a Pio commentatore non est uisum.

Qui cũ illi hoi.i.cũ quo.& ita addendũ ẽ: cum:metri necessitate.nam qnq tm̃ pedibus cõstaret ṽsus.cui sex debentur.& neq hoc a Pio interþte uisum ẽ. In illisce ædibus.scribe. addita præpositione:in: & metri necessitate.& grãmaticæ obseruatione.nõ .n.dicimus tu hitas illis ædibus.sed in illis. q̃ utiq Pius iperitus non aduertit absq þpositione legens.

Tu hercle isanus hões multũ & odiosus mihi.ita scribẽdũ uersum hunc cẽsemus.ut metricæ rõni: & sniæ cõcinnitati factũ sit satis.nec sic dimittẽdus ẽ mutilus:absq uoce illa: insanus.& iterpositione cõiũctionis:&: quæ etiã in codicibus antiqs ẽ.ut fecit pius inþpres plauti fœdus.

Quod te urget scelus q huic sis mol.hic þponi debet persona Messenionis pro dño suo contra cylindrũ ṽba faciẽtis.& illũ icrepantis:q molestus sit hero suo.& scribendũ est sis.a uerbo sum.& nõ scis a uerbo scio.

Vidulum

Porci sacres

Cylindrus Choriendrus.

Sæpissime. Cyathisso.

Quid tibi mecum est.rei:& hic þponi debet.Cylindri persona.& non Menæchmi.ut Pius scriptum reliquit:nullum sententiæ tenens ordinem neq intellectum.

Ego te non noui:cum hoc quem noui:fabulor.
Me. Non ædepol tu homo fanus es:certo fcio.
Cy. Iam ergo hæc mandentur faxo.nihil morabitur.
Proin tu nequo longius abeas ab ædibus.
Nunquid uis?Me. ut eas maxumam in malam crucem.
Cy. Ire hercle melius eft te intro.atq; accumbere.
Dum ego hæc appono ad uolcani uiolentiam.
Ibo intro:& dicam te hic aftare erotio.
Vt te hinc abducat potius:q̃ hic adftes foris.
Me. Iam ne abiit ille?ædepol haud mendacia
Tua uerba.Mef.exterior fis.obferuato modo
Nam iftic meretricem credo habitare mulierem:
Vt quidem infanus ille dixit:qui hinc abiit modo.
Me. Sed miror qui ille nouerit nomen meum.
Mef. Minime hercle mirũ.morem hunc meretrices habent.
Ad portum mittunt feruulos:ancillulas:
Si qua peregrina nauis in portum aduenit:
Cuiatis. Rogitant cuiatis fit:quid ei nomen fiet:
Poft ille extemplo fe applicant:adglutinant:
Si pellexerunt:perditum amittunt domum.
Me. Sane cenfeo.Mef.nunc in iftoc portu ftat nauis:
Abfqua cauendum eft nobis prædatoria.
Me. Mones quidem hercle recte.Mef.tum demum fciam.
Recte monuiffe:fi tu recte caueris.
Tace dum parũper:nam concrepuit oftium.
Videamus qui hinc egreditur.hoc ponam interim.
Nauales pedes. Abferuatote hæc fulcis nauales pedes.

Erotium.Cylindrus.Menæchmus.Meffenio.

Er. Ine fores fic.abi.nolo operirier.intus para. vii
Cura tu qd' opuft.Cy.fiat.Er.fternite lectos.incendite
Odores.mundicia illecebra animo eft amantium.
Amanti amœnitas malo:fed nobis eft lucro.
Sed ubi nam eft ille:quẽ coquus mihi ante ædis effe ait
Atq; eccũ uideo qui mihi ufui eft.& plurimum
Prodeft.item huic ultro fit ut meret:potiffimus
Vt noftræ domui fit.nunc eum adibo atq; ultro alloquar.
Animule mi menæchme cur uideo te ftare hic foris:
Fores cui pateant magis q̃ domus tua:domus quũ hæc tua fit?
Prandium:ut iuffifti:hic curatũ ubi lubet:ire accubitũ licet.
Me. Q ui cũ hæc mulier loquit?Er.eqdẽ tecũ.Me.qd mecũ tibi
Fuit unq̃.aut nunc eft negocii?Er.quia pol te unũ ex oibus
Venus uoluit me magnificare.neq; id imerito tuo.
Nam ecaftor folus bene factis me florentem facis.
Me. Certo hæc mulier aut infana:aut ebria eft meffenio.

Quæ hominem ignotum compellet me tam familiariter.
Mes. Dixin ego isthæc hic solere fieri.folia nunc cadunt.
Nunc si triduum hoc hic erimus:tum arbores inte cadent.
Nam ita sunt hic meretrices omnes illecebræ argentariæ.
Sed sine modo hãc cõpellare heus mulier tibi dico. Er.qd est?
Mes. Vbi tu hunc hominẽ nouisti.Ero.ibidem:ubi hic me:iam diu
In epidamno.Mes.in epidamno.qui hic.in hanc urbem pedem
Nisi hodie nunq̃ intro tetulit.Er.eia delitias facis
Mi menæchme.quin amabo is intro?hic tibi erit tectius.
Me. Hæc equidem ædepol recte appellat me meo mulier nomine.
Nimis miror:quid hoc sit negoci.Mes.oboluit marsupium
Huic istuc:quod habes.Me.atq; ædepol monuisti probe.
Accipe dum hoc.iã scibo utrũ hæc me mage amet:an marsupiũ.
Er. Eamus intro ut prandeamus.Me.bene uocas gratia est.
Er. Cur igitur tibi me iussisti coquere dudum prandium?
Me. Ego ne te iussi coquere?Ero.certo tibi & parasito tuo.
Me. Cui malum parasito?certe hæc mulier non sana est satis.
Er. Peniculo.Me.quis is est peniculus?qui extergentur baxeæ?
Er. Scilicet qui dudum tecum uenit:quom pallam mihi
Detulisti:quam uxori subripuisse aiebas tuæ.
Me. Tibi pallam dedi:quam uxori meæ surripui?sana ne es?
Certe hæc mulier canterino ritu astans somniat.
Er. Qui lubet ludibrio habere me:atq; ire inficias mihi:
Facta quæ sunt?Me.dic quid est id quod negem quod fecerim?
Er. Pallam te hodie mihi dedisse uxoris.Me.iam nunc nego
Ego quidem.neq; unq̃ uxorem habui:neq; habeo.neq; huc unq̃
Postq̃ sum natus:intra portam penetraui pedem.
Prandi in naui.inde huc sum egressus.te conueni.ecce rem.
Er. Perii misera.quã tu nunc mihi nauem narras.Me.ligneam
Sæpe tritam:sæpe fixam:sæpe excussam malleo.
Quasi supellex pellionis:palus palo proximus est.
Er. Iam amabo desine ludos facere.atq; i hac mecum simul.
Me. Nam quem mulier aliũ hominẽ non tu me quæritas.
Er. Non ego te noui menæchmum moscho prognatum patre:
Qui syracusis perhibere natus esse in sicilia:
Vbi rex agathocles regnator fuit.& iterum pythia:
Tertiũ olympia:qui in morte regnum hieroni tradidit.
Me. Nunc heroas haud falso mulier prædicas.Mes.pro iupiter
Nunc isthæc mulier illinc uenit:quæ te nouit tam cate.
Me. Hercle opinor pernegari non potest.Mes.ne feceris.
Peristi:si intrassis intra limen.Me.quin tu tace modo.
Bene res geritur.assentabor quicquid dicet.mulier.
Si possem hospitium nãcisci.iam dudum mulier tibi

Canterino.& non cantharidũ:ut.G.merula.neq; cantharino ut Pius:& uterq; inscite:& contra metri rationẽ:scripsere.hoc ãt ex codicibus ãtiqs:recta lege carminis:& snīæ concinnitate.qñ notum est canterios equos uidelicet stãtes dormitare.ac somniare:ut Ply.lib.x.c.ultimo testatur.

Pellionis & non celionis.ut pius exponit nullibi utputo lectũ:neq; ad snīam prsus faciens.nã ita codices antiqui habẽt:& snīæ optime congruit:qa queadmodum pelles pellibus assutæ uestes pelliceas faciũt:quaq; artifices pelliones uocantur:ipsorumq; ea supellex ẽ:ita pali palis iuncti nauim facere uidentur.pellionis uocabulo usus quoq; est lampridius in Alexandro Seuero his ṽbis.braccarioq;:linteonum:uitreariorum:pellionum:plaustrariorum.

Iterũ pythia.tertiũ olympia.ex Hermolao barbaro.& subaudiendum uicit.

Heroas.& non heroes.scribendũ est.ex lege carminis.ubi pes est ãphitri.aliter tres syllabæ longæ essent huic carminis generi non conuenientes.

Mulier.metri necessitate:snīæ congruitate:non mulieri.

In epidãno
Marsupiũ.
Peniculus.
Baxeæ.
Tibi pallam.addendus fuit hic ṽsus.ex codicibus antiquis.
Penetraui pedem.
Prandi
Pelliones.
Cate.

Non imprudens aduersabar.hunc metuebam ne meæ
Vxori renunciaret de palla:& de prandio.
Nunc quando uis eamus intro.Er.etiā parasitum manes?
Me. Neq̧ ego illum maneo neq̧ floccifacio.neq̧ si uenerit
Eum intromitti uolo.Er.ecastor haud inuita fecero.
Me. Sed scin qd te amabo ut facias impero?Er.quid uis modo?
Me. Pallam illam quā dudum dederam:ad phrygionem ut deferam
Vt recōcinnetur.atq̧ ut opera addantur quæ uolo.
Er. Hercle quin tu recte dicis.Me.eadem ignorabitur.
Ne uxor cognoscat te habere.si in uia conspexerit.
Ero. Ergo mox auferto tecum quādo abibis.Me.maxume.
Er. Eamus intro.Me.iam sequar te.hunc uolo etiam colloqui.
Eo messenio accede huc.Me.quid negocii est suscipi?
Quid eo opus est?Me.scio:ut me dicas tanto nequiorem.
Habeo prædam.tantum incœpi operis.& quantum potes:
Abduc istos in tabernam actutum diuersoriam.
Tu facito ante solis occasum ut uenias aduorsum mihi.
Mes. Non tu istas meretrices nouisti here.Me.tace inquam mihi
Dolebit:non tibi.si quid ego stulte fecero.
Mulier hæc stulta.atq̧ inscita est.quantū prospexi modo.
Est hic præda nobis.Mes.peri.Me.iam ne abis.Mes.peri.tibi ꝓbe.
Ducit lembum dierectum nauis prædatoria.
Sed ego inscitus:qui hero me postulem moderarier.
Dicto me emit audientem:haud imperatorem sibi.
Sequimini:ut quod imperatū est:ueniam aduorsum tempi.

Floccifació Haud iuita.ex codicibus antiqs.& sniæ cōformitate. Phrygione. Reconcinnari. Suscipi: Dierectum Imperator.

Peniculus. Parasitus. vii

PLus triginta annis natus sum:quom ego interea loci
Nunq̄ quicq̄ facinus feci peius:neq̧ scelestius:
Quā hodie:quom in cōtionē mediā me imersi miser.
Vbi ego memet:menæchmus se subterduxit mihi.
Atq̧ abiit:ad amicam credo.neq̧ me uoluit ducere.
Vt illum dii omnes perduint:qui primus cōmentus est
Contionem habere:quæ homines occupatos occupat.
Nanq̧ ad eam rem ociosos homines decuit deligi:
Qui nisi adsint:quom citentur:census capiant illico.
Affatim est hominum in dies:qui singulas escas edunt.
Quis negoci nihil est.qui esum neq̧ uocantur:neq̧ uocant.
Hos oportet contioni dare operam:atq̧ comitiis.
Si id ita esset:non ego hodie perdidissem prandium:
Cui tam credo datum uoluisse:q̄ me uideo uiuere.
Ibo etiamnū.relliquiarū spes animum oblectat meum.
Sed quid ego uideo menæchmum?cum corona exit foras?
Sublatum est conuiuium edepol uenio aduorsum tempi.

Contio. Nāq̧. scribendū est: sniæ cōgruitate.& ex codi.ātiqs.ī qbus scriptū est. Nā ad eā rem.

Menæchmus. Peniculus.

Otin ut quiescas:si ego tibi hanc hodie probe vi
Lepideq; concinnatam referam tempori?
Non faxo eam esse dices:ita ignorabitur.
Pe. Pallam ad phrygionem fert confecto prandio
Vinoq; e poto:parasito excluso foras.
Non hercule is sum:qui sum:ni hanc iniuriam
Meq; uultus pulchre fuero.obseruabo quid agat
Hinc primum.post hunc hominem adibo.atq; alloquar.
Me. Pro dii immortales.cui homini unq̄ uno die
Boni dedistis plus:qui minus sperauerit?
Prandi.potaui.scortum accubui atq; abstuli
Hanc:cuius hæres nunq̄ erit post hunc diem.
Pe. Nequeo quæ loquitur exaudire clanculum.
Satur nunc loquitur de me:& de parti mea.
Me. Ast hanc dedisse me sibi:atq; eam meæ
Vxori subripuisse:quoniam sentio
Errare:extemplo:quasi res cum ea esset mihi:
Cœpi assentari:mulier quicquid dixerat:
Idem ego dicebam.quid multis uerbis opust?
Minore nusq̄ bene fui dispendio.
Pe. Adibo ad hominem.nam turbare gestio.
Me. Quis hic est:qui aduersum fit mihi? Pe.quid ais homo
Leuior q̄ pluma:pessime:& nequissime:
Hominis flagitium:subdole:ac minimi pretii?
Quid de te merui:qua me causa perderes?
Vt subripuisti te mihi dudum de foro?
Fecisti funus absenti me prandio
Cur ausus facere:quum ego ea qua tu eras eram?
Me. Adolescens quæso quid tibi mecum est rei?
Qui mihi maledicas ignoto insciens?an tibi
Malam rem uis pro maledictis dari postea?
Pe. Quid est?ædepol te dedisse intelligo.
Me. Responde adolescens quæso quid tibi nomen sit?
Pe. Etiam derides:quasi nomen non noueris?
Me. Non edepol ego te:quod sciam:unq̄ ante hunc diem
Vidi:neq; noui.uerum te hortor quisquis es.
Si æquum facias:ut mihi odiosus ne sies.
Pe. Non me nouisti? Me.non negem si nouerim.
Pe. Menæchme uigila.Me.uigilo hercle quidem:quod sciam.
Pe. Tuum parasitum non nouisti? Me.non tibi sanum
Adolescens sinciput intelligo.Pe.respondeas.
Subripuisti uxori tuæ pallam istanc hodie?

Hinc primũ post hũc hoiem adibo atq; alloquar. ita scribendus ẽ v̊sus:si mõ rõnẽ disciplinæ & legis metricæ habere uelimus nec sic dimittẽdus: ut quattuor tãtũ pedib9 gradiatur.ut Pius stolidus ĩterpres fecit scribens:hoiem post adibo atq; alloquar.

Atq; abstuli. addẽda ẽ cõiũctio atq;. ad uersus ĩtegritatẽ:q solis qnq; pedibus incederet.cõtra eiusce metri rationem.

Quid v̊bis opust. addẽdũ est opust. ad sensus & v̊sus integritatem: id quod Pius non aspexit.

Quũ ego ea qua tu eras erã.ita ẽ scribendus v̊sus:ptim ex codicibus ãtiqs.ptim ex sensus:& v̊sus integritate:& nõ quum ego qua eras erã.ut corrigit Pius legis huius carminis ignarus.

Vt mihi odiosus.ita legẽdus v̊sus ẽ.cũ dictione illa:ut: ad v̊sus ĩtegritatẽ:q qdem solis quinq; pedibus cõsisteret.

Nõ tibi sanũ.ita scribẽdus v̊sus ẽ:& ex codicibus ãtiqs addẽdũ tibi.estq; v̊sus hypmeter cui .s.abũdat una syllaba in fine.qđ fit quũ sequẽs v̊sus a uocali incipit.ut etiã in illo Virgilii.aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem. Et foliis undã.t.d.a.

Prandi.
Accubui scortum.
Parti mea
Dispendio
Adibo ad
Quid de te merui.
Sinciput.

Atq; dedisti erotio?Me.neq; ego uxorem habeo:neq;
Ego erotio dedi:nec pallam subripui.
Pe. Satin sanus es?occisa est hæc res.non ego
Te indutum palla exire uidi istinc foras?
Me. Ve capiti tuo.omnes cinedos censes nunc:quia tu es
Tun me indutum fuisse pallam prædicas?
Pe. Ego hercle uero.Me.non tu hinc abis quo dignus es?
Aut te piari iubes homo insanissime?
Pe. Nunq̄ ædepol quisq̄ me exorabit:quin tuæ
Vxori rem omnem iam:gesta:ut sit eloquar.
Omnes in te istæc recident contumeliæ.
Faxo haud inultum prandium comederis
Me. Quid hoc est negocii?satine ut quenq; conspicor
Ita me ludificant?sed concrepuit ostium.

Ancilla.Menæchmus.Adolescens.

Enæchme amare ait te multum erotium. vi
Orat:ut hoc una opera ad aurificem deferas:
Atq; huic ut addas auri tu pondo unciam
Iubeasq; spinther nouum reconcinnarier.
Me. Et istuc:& aliud:si quid curari uolet
Me curaturum dicito:quicquid uolet.
An. Scin quod hoc sit spinther?Me.nescio nisi aureum.
An. Hoc est quod olim clanculum ex armario
Te subrupuisse timebas uxori tuæ:
Me. Nunq̄ hercle factum.An.nō tu meministi obsecro?
Redde igitur spinther:si non meministi.Me.mane
Immo equidem memini.nempe hoc est:quod illi dedi
Istuc.ubi hercle armillæ sunt:quas una dedi.
An. Nunq̄ dedisti.Me.nam pol una dedi die.
An. At te accurare dicit.Me.accurabitur
Hæc palla:& spinther faxo referatur simul.
An. Amabo mi menæchme in auris da mihi
Facienda pondo duum nummum stalagmia
Vt te libenter uideam quom ad nos ueneris.
Me. Fiat cedo aurum.ego manu p̄tium dabo.
An. Da sodes abs te.post ego reddidero tibi.
Me. Immo cedo abste.An.ego post tibi reddam duplex.
Me. Non habeo:An.at tu dum quando habebis:tū dato.
Daturum dicito.Me.nunquid me uis?An.hæc cura.
Vt quantum possit:quāq; liceat reueniant.
Me. Iam ne abiit intro illa?abiit.obtrudit fores.
Dii me quidem omnes adiuuant:augent:amant.
Sed quid ego cesso:dum datur mihi occasio?

Piari.

Cōtumeliæ

Pondo
Spinther
Reconcinnarier.

In auris

In auris.separate legendū est:ut sint duo uerba:in:& auris.facienda aūt non faciendas scribendū est.hoc sensu.da mihi stalagmia faciēda in auris: pondo duū nūmum.

Stalagmia. ex codicibus antiquis.& metri necessitate. & non spathalia ut correxit. Ge.merula:& legit Pius.cōtra uersus rationē: & codicū ueterū litterā.in quibus scriptum est statacmia litteris non abolitis.est enim stalagmium aurium ornamētum ut ait Festus.

Da sodes.& nō da hospes. ex codicibus antiquis:& uersus cōcinnitate.

Reueniant. scribēdum est metri necessitate.& non ueniant. neq; ueneant.& id significat:ut referātur: redeantq; domum.

Tempust abire ab his locis lenoniis.
Propera menæchme.fer pedem.confer gradum:
Demam coronam.atq; abiiciam ad leuam manum.
Vt qui sequantur:hac me abiisse censeant.
Ibo & conueniam seruom si potero meum.
Vt hæc quæ bona dii mihi dant:ex me sciat.

Mulier. Peniculus. Parasitus.

Go ne hic mendiciar in matrimonio vi Mendiciar
Vbi uir compilet clanculum quicquid domi est
Atq; id ad amicam deferat:Pe.quin tu taces:
Manifesto faxo iam opprimes: sequere hac modo
Pallam ad phrygionem cum corona ornatus hinc
Ferebat hodie:tibi quam subripuit domo.
Sed eccam quã coronam habuit.num mentior:
Mu. Hem hac abiit.Pe.si uis persequi uestigiis.
Atq; ædepol eccum optume reuortitur.
Sed pallam non fert.Mu. quid ego nunc cum illoc agam:
Pe. Idem quod semper.male habeas:Mu. sic censeo.
Pe. Huc concedamus.ex insidiis aucupa.

Menæchmus adolesc. Mulier uxor. Peniculus Parasitus.

T hoc uiuitur more morũ molesto maxime oĩum. vii Viuitur. ex codicibus antiqs
Atq; uti quiq; optumi sunt maxumi:morẽ hunc habẽt.
Cliẽtis sibi oẽs uolũt eẽ multos.boni ne an mali sient ratiõe me-
Id haud quæritant.res quæritur magis q̃ clientum fides tri & fniæ
Cuiusmodi cluat. si pauper est:atq; haud malus cõcinitate.
Neq; habetur.sin diues malus est:habetur is cliens Cluat.
Frugi:qui neq; leges:neq; æquũ neq; bonum usq; colunt:
Sollicitos patronos habent:datum denegant:quod datum est.
Litium pleni:rapaces:fraudulenti sunt uiri.
Qui fœnore aut periuriis paratam semper rem habent.
Mens est in quærelis.iuris ubi dicitur dies:simul
Patronis dicitur:quippe qui pro illis:quæ malefecerint
Loquantur aut ad populum:aut in iure.aut ad iudicem
Sicut me hodie nimis sollicitum quidam habuit cliens.
Neq; quod uoluit agere quicq̃ licitũ est.ita me adtinuit
Ita detinuit apud ædiles præliis factis plurimis
Pessumisq;.dixi causam conditiones retuli
Tortas confragosas.plus minus opusq; erat multo. dixeram Confragosas.
Controuersiam.ut sponsio fieret:quid ille:prædem dedit Prædem.
Nec magis ego manifestum teneri hoĩem unq̃ illum uidi
Omnibus malefactis testes tres aderant acerrumi
Di illum oẽs perdant ita mihi hunc hodie corrupit diem
Meq; adeo qui hodie forum oculis unq̃ inspexi meis.

Iuſſi apparari prandium.amica expectat me:ſcio.
Licitū eſt a licet. Vbi primum eſt licitum:illico ꝓperaui:abire de foro
Irata eſt credo nūc mihi.placebit palla: quam dedi:
Quā hodie uxori abſtuli.atq; huic detuli.Pen. qd ais? Vx. uiro
Me malo male nuptā.Pe.ſatin audis quæ illic loqtur? Mu. ſatis.
Me. Si ſapiā hinc intro abeā:ubi mihi bene ſit.Mu.male erit potius
Næ illam me caſtor fœnerato abſtuliſti.ſic datur?
Clanculum te iſtæc flagitia facere cenſebas poſſe?
Me. Quid illuc uxor negocii? Mu.men rogas? Me.uin hūc rogem?
Pe. Aufer hinc palpationes.Me.perge tu.quid tu mihi
Triſtis es? Mu.te ſcire oportet.Pe.ſcit.ſed diſſimulat malus.
Me. Quid negocii ē? Vx.pallā.Me.pallā:qd? Vx.pallā.quid paues?
Me. Nihil equidem:niſi unum palla pallorem incutit.
Pe. Aut tu næ etiam mecum eſſes prandium.perge in uirum.
Nutat. Me. Non taces? Pe.non hercle uero taceo.nutat:ne loquar.
Nicto. Me. Non hercle ego quidem uſq̄ quicq̄ nuto:neq; nicto tibi.
Vx. Næ ego ecaſtor mulier miſera.Me.qui miſera es? mihi expedi.
Vx. Nihil hoc confidentius:qui quæ uides:ea pernegat.
Me. Per iouem:deoſq; omnis adiuro uxor.ſatin hoc eſt tibi?
Iſti.& nō ſibi:ut legit Me iſti non nutaſſe.credis? Vx.iam tibi de iſtis.illuc redi.
Pius cōtra Me. Quo ego redeā. Vx.equidē ad phrygionē cenſeo.& pallā refer.
grāmaticæ Me. Quæ iſtæc palla eſt? Vx.taceo iam:quādo nec rem meminit ſuā.
rōnē.& iſti Me. Num quis ſeruoꝝ deliquit? num ancillæ:aut ſerue tibi?
ex codicibꝰ ātiqs:& nō Reſponſa:aut loquere:impune non erit.Vx.nugas agis.
ſibi:legitur Me. Triſtis admodū es non mihi iſtuc ſatis placet.Vx. nugas agis.
Nugaſ agiſ Me. Certe familiarium alicui irata es.Vx.nugas agis.
Me. Num mihi es irata ſaltem.Vx.nunc tu non nugas agis.
Me. Dic mea uxor quid tibi ægre eſt? Pe.bellus blanditur tibi.
Me. Potin ut moleſtus ne ſis? non te appello.Pe.aufer manum.
Sic datur.properato abſente me comeſſe prandium.
Poſt ante ædis cum corona hederæ huc intro tetuliſti pedem.
Prandi. Tetuli. Me. Neq; pol ego prandi.neq; hodie huc intro tetuli pedem.
Pe. Tun negas? Me.nego hercle uero.Pe.nihil hoc hoie audacius.
Non ego te modo hic ante ædis cum corona florea
Sinciput. Vidi aſtare quum negabas:mihi eſſe ſanum ſinciput?
Et me negabas nouiſſe? peregrinum aiebas eſſe te?
Me. Quin ut dudum diuerti abs te:redeo nunc demum domum.
Pe. Noui ego te.non mihi cenſebas eſſe qui te ulciſcerer.
Omnia hercle uxori dixi.Me.quid dixiſti? Pe.neſcio.
Eam ipſus roga.Me.quid hoc ē uxor.quid nā hic narrauit tibi?
Quid id eſt? quid taces? quin dicis quid ſit? Vx.quaſi tu neſcias.
Palla eſt mihi domo ſubrepta.Me.palla ſubrepta eſt tibi?
Vx. Men rogas? Me.pol haud rogem te:ſi ſciā.Vx.o hominē malū.

Vt dissimulat. non potes celare. rem noui probe.
Pe. Omnia hercle ego edictaui. Me. qd id ẽ? Vx. quādo nihil pudet.
Neq; uis tua uoluntate ipse profiteri: audi atq; ades.
Et quid sim tristis: & quid mihi hic dixerit: faxo scias.
Palla est mihi domo subrepta. Me. palla subrupta est tibi?
Pe. Viden ut scelestus capiat? huic subrupta est non tibi.
Nam profecto tibi subrupta si esset: salua non foret?
Me. Nihil mihi tecum ẽ. sed quid tu ais. Vx. palla inquā perit domo.
Me. Quis eam subripuit? Vx. pol istuc ille scit: qui illam abstulit.
Me. Quis hō est? Vx. menæchmus qdā. Me. ædepol factū nequiter.
Quis is menæchmꝰ ẽ? Vx. tu is tic. Me. ego ne? Vx. tu. Me. qs ar/guit.
Vx. Egomet? Pe. & ego. atq; huic amicæ detulisti erotio.
Me. Egon dedi? Pe. tu tu inq. uin afferri noctuam:
Quæ tu tu usq; dicat tibi. nam nos iam nos defessi sumus.
Me. Per iouem deosq; omnis adiuro uxor: satin hoc est tibi?
Non dedisse. Pe. immo hercle uero nos non falsum dicere.
Me. Sed ego illam non condonaui. sed sic utendam dedi.
Vx. Equidem tuam nec chlamydem feras: nec pallium cuiq̄
Vtendum. mulierem æquum est uestimentum muliebre
Dare foras: uirum uirile. quin refers pallam domum.
Me. Ego faxo referetur. Vx. ex re tua ut opinor feceris.
Nam domum nunq̄ introibis: nisi feres pallam simul.
Me. Ego domum. Pe. quid mihi futurū est: qui tibi hāc operā dedi?
Vx. Opera reddetur: quādo quid tibi erit subruptum domo.
Pe. Id quidē ædepol nunq̄ erit. nam nihil est: quod perdam domi.
Cum uiro: cum uxore. dii uos perdant. properabo ad forum.
Nam ex hac familia me plane excidisse intelligo.
Me. Male uxor mihi se fecisse censet: quom excludit foras.
Quasi nō habeā: quo intromittar: aliū meliorem locum:
Si tibi displiceo patiundū. at placuero huic erotio.
Quæ me non excludet a se. sed apud se occludet domi.
Nunc ibo orabo: ut mihi pallam reddat: quā dudum dedi.
Aliam illi redimam meliorem. ecquis hic est ianitor.
Aperite. atq; erotium aliquis euocate ante ostium.

Erotium. Menæchmus.

Ero. Quis a me hic quærit inimicitias sibi: atq; ætati suæ? vii
Menæchme cur ante ædis astas. sequere intro. Me. mane
Scin qd est: qd' ego ad te uenio? Ero. scio ut tibi ex me sit uolup
Me. Immo ædepol pallam illam amabo: quam tibi dudum dedi
Mihi eam redde. uxor resciuit rem omnē: ut factum est ordine.
Ego tibi redimā bis tanto pluris pallam quam uoles.
Er. Tibi dedi equidē illam ad phrygionem ut ferres: paulo prius:
Et spinther ut ad aurificem ferres: ut fieret nouum.

Edictaui

Sola huiusmodi est. peniculo loquente. o Mulier: hic te in sermōe captat. quasi te fateri qrit: pallā tibi subreptā eē. & sic accipit: Tibi: p a te psone agētis. idest q tu pallam subripueris. Et deinde inquit. huic subrupta est &c. i. o mulier hic pallā subripuit: nō tu. nā si tu mulier. illam subripuisses: nō salua foret? interrogatiue. i. nō ne haberes tu illā & nō amissa a te ēēt?

Inquā. tū ex codicibus antiqs: tū ex sniæ cōcinnitate. & non inquit: ut Pius scribit.

Noctua

Amphi. hic ē pluries

Bis tanto pluris.
Phrygionē
Spinther.

Me. Mihi tu dederis pallam & spinther? nunq̃ factum legeris.
Nam ego quidẽ postq̃ illam dudũ tibi dedi: atq; abii ad forum:
Nunc redeo. nunc te postilla uideo. Er. uideo quã rem agis:
Quia cõmisi: ut me defrudes: ad eam rem affectas uiam.

Hypmeter uersus.

Me. Neq; pol te defraudandi cã posco. quin tibi dico
Vxorem resciuisse. Er. nec te ultro oraui ut dares
Tu te ultro ad me detulisti. dedisti eam dono mihi.
Eandem nũc reposcis. patiar. tibi habe. aufer. utere.
Vel tu uel tua uxor: uel etiam in oculos compingite.

Frustrasis. Despicatui

Tu huc post hũc diem pedem intro non feres. ne frustrasis?
Quando tu me benemerentẽ tibi habes despicatui:
Nisi feres argentũ: frustra me ductare non potes.

Frustratui.

Aliam post hac tibi inuenito. quam habeas frustratui.
Me. Nimis iracunde hercle. tandem heus tu tibi dico mane.
Redi. Er. etiam astas? etiam audes mea reuorti gratia?

Exclusissimus

Me. Abiit intro ocius in ædis. nũc ego sum exclusissimus.
Neq; domi: neq; apud amicam mihi iam quicq̃ creditur.

Cõsulã hãc rẽ amicos

Ibo. & consulam hanc rem amicos. quid faciendũ censeant.

Menæchmus Aduena. Mulier.

Marsupiũ

Nimis stulte dudum feci: quum marsupium vi
Messenioni cum argento concredidi

Ganeum.

Immersit aliquo sese credo in ganeum.
Mu. Prouisam q̃ mox uir meus redeat domum
Sed eccum uideo salua sum pallam refert.

Vbi ãbulet

Me. Demiror ubi nunc ambulet messenio.
Mu. Adibo atq; hominẽ. accipiam quibus dictis meret.
Non te pudet prodire in conspectum meum
Flagitiũ hominis cum istoc ornatu. Me. quid illud est,
Quæ res te agitat mulier? Mu. etiam tu ne ĩpudens
Mutire unum uerbũ audes: aut mecum loqui?
Me. Quid tandem admisi in te ut loqui non audeam?
Mu. Rogas me? o hominis: impudentem audaciam.

Hecuba canis appellata.

Me. Non tu scis mulier hecubam quapropter canem
Græci esse prædicabant. Mu. nõ equidem scio.

Nam me ætatem meam uiduã esse mauelim: uersus hic ita prorsus scribendus ẽ. ex codicibus ãtiquis. recta lege metri. & sententiæ concinnitate: & non me iam ætatẽ uiduam esse mane licet: neq; malle licet: ut insulsissime corrigit Pius. contra metri rationẽ sensum aptũ: & uetusta exẽplaria.

Me. Quia idem faciebat hecuba quod tu nunc facis.
Omnia mala ingerebat: quenq; aspexerat.
Itaq; adeo iure cœpta appellari canis.
Mu. Non istæc ego flagitia possum perpeti.
Nam me ætatem meam uiduam esse mauelim,
Quam istæc flagitia tua pati: quæ tu facis.
Me. Quid id ad me? tu te nuptam possis perpeti,
An sis abitura a tuo uiro an non? mos ita est
Hæc peregrino ut aduenienti narrat fabulas.

Mu. Quas fabulas? non inq̃ patiar præter hac
Q uin uidua uiuam:q̃ tuos mores perferam.
Me. Mea quidem hercle causa uidua uictita.
Vel usq; dum regnum obtinebit iuppiter.
Mu. At mihi negabas dudum subrupuisse te.
Nunc eandem ante oculos attines.nũ te pudet?
Me. Heu hercle mulier multum & audax & mala es
Tun tibi hanc subreptam dicere audes? quã mihi
Dedit alia mulier ut concinnandam darem?
Mu. Næ istuc me castor iam patrem accersam meum
Atq; enarrabo tua flagitia:quæ facis
Hei decio.quære meum patrem.tecum simul
Vt ueniat huc ad me.ita rem illi esse dicito.
Iam ego aperiam istæc tua flagitia.Me.sanan es?
Q uæ mea flagitia? Mu.pallam atq; aurum meum domo
Q uum suppilas tuæ uxori:atq; illud tuæ
Degeris amicæ.satin hæc recte fabulor.
Me. Q uæso hercle mulier:si scis:monstra:quod bibam
Tuam qui possim perpeti petulantiam.
Q uem tu hominem me arbitrare? Mul.nescio te ego?
Me. Scis tu me? Mu.non te noui? quum parthaon es
Me derides.at pol illum iam non potes
Patrem meum.qui huc aduenit.quin respicis?
Nouistin tu illum? Me.noui cum calcha simul.
Eodem die uidi illum:quo te ante hunc diem:
Mu. Negas nouisse me? negas patrem meum?
Me. Idem hercle dicam:auum si uis adducere.
Mu. E castor pariter hoc:atq; alias res soles.

Suppilas degeris.

Calcha.

Senex. Mulier. Menæchmus. vii

T ætas mea est:atq; ut hic usus facto ẽ:gradum proferã.
Progredi pprobo:sed id q̃ facile sit:haud mihi sum falsus
Nã pnicitas deserit.cõsitus sum senectute.onustũ gero
Corpus:uires reliquere.ut ætas mala est merx.mala est ergo:
Nam res plurimas pessumas cũ aduenit affert:quas si autumem
Omnis:nimis uero longus sermo est:sed ea res mihi
In pectore & corde dura est:quid nam hoc sit negocii.
Quod filia sic repente expetit me:ut ad se irem.nec quid
Id sit mihi Certius facit:quid uelit:quid me accersit:
Verum propemodum iam scio quid siet rei.credo
Cum uiro litigium natum esse aliquod ita istæc solent:quæ uiros
Subseruire sibi postulant:fretæ dote feroces.
Et illi quoq; haud abstinẽt sæpe culpa.uerum est modus tamẽ.
Q uo id pati uxorem oportet.nec pol filia unq̃ accersit patrem

Merx.ex codicibus antiquis & sententiæ cõgruitate & non mors ut Pius cõmẽtatur inepte.

Aetas mala merx.

Quoq; ex codicibus antiquis:& recta sententiæ cõgruentia.nõ quoi. ut inepte commentatur Pius.

Abstinent.

Ad se:nisi quid commissi aduirgii est causa.sed q̃cquid est.
Iam sciā.atq; eccā eam:ipsam ante ædis:& eius tristē uirū uideo.
Id est quod suspicabar.ibo aduorsum:appellabo hanc.

Mu. Salue multum mi pater:Se.salua sis.sed cur ab tuo seruo
Accersi iubes:quid tu es tristis:quid ille abste iratus
Destitit:nescio quid uos uelitati estis inter uos duos.
Loquere:uter meruistis culpam paucis:non longos logos.

Mu. Nusq̃ equidem quicq̃ deliqui.hoc primum te absoluo pater.
Verum uiuere hic non possum.neq; durare ullo modo
Proin tu me hinc abducas.Sen.quid istuc ē:Mu.ludibrio pater
Habeor.Se.unde:Mu.ab illo cui mandauisti meo uiro.

Se. Ecce autem litigium.quotiens tandem edixi tibi.
Vt caueres.neuter ad me iretis cum querimonia:

Mu. Qui ego istuc mi pater cauere possum:Se.me interrogas:
Nisi non uis.quotiens monstraui tibi uiro ut morem geras:
Quid ille faciat ne id obserues:quo eat:quid rerum gerat:

Mu. At enim ille hanc amat meretricem ex proxumo.Se.sane sapit.
Ob istanc industriam etiam faxo amabit amplius.

Mu. Atq; ibi potat:Se.tuan ille causa potabit minus:
Si illic:siue alibi libebit:quæ hæc malum impudentia est:
Vna opera prohibere ad cœnam ne promittat postules:
Neue quenq̃ accipiat alienum.apud te seruiren tibi
Postulas uiros:dare una illi opera pensum postules:
Inter ancillas sedere iubeas:lanam carpere.

Mu. Non quidem mihi aduocatum pater adduxi.sed uiro.
Hinc stas:illinc causam dicis:si ille quid deliquerit.

Se. Multo tanto illum accusabo q̃ te accusaui amplius.
Quando te auratam & uestitam bene habet.ancillas:penum
Recte perhibet:melius sanam est mulier mentem sumere.

Mu. At ille mihi suppilat aurum:& pallas ex arcis modo
Me despoliat.mea ornamenta ad meretrices degerit.

Se. Malefacit si istuc facit.si non facietu male facis.
Quæ insontē insimules.Mu.quin etiam nunc habet pallā pater:
Et spinther:quod ad hanc detulerat.nunc quia resciuiirefert.

Se. Iam ego ex hoc ut factum est scibo.hoiem adibo atq; alloquar.
Dic mihi istuc menæchme:quod uos dissertatis:ut sciam:
Quid tu tristis es:quid illam autem iratam abste destituis:

Me. Quisquis es:quicquid tibi nomē est senex.summū iouem
Deosq; detestor:Se. qua de re:aut cui omnium rei

Velitati.
Vter meruistis.
Logi.
Neuter ad me iretis.
Ob istanc industriā.
Suppilat.
Degerit.
Spinther.

Illi addēdum fuit.metri necessitate:ne pes uuus def ceret.

Carpere hic legendum uidetur:tum ex uerbi significatiōe:qd attenuare significat.ut Non.inquit adducēs illud Virg.nec nocturna quidem carpē tes pensa puellæ.tum uero ex uersus necessitate.qui non patitur trochæum in penultimo pede.id quod esset si carere legeretur:ut ex Varrone legendum uidetur:locum hunc citante:sed cui standum.ne sit:docti iudicent.

Ancillas penum.ex codicibus antiquis:recta sententiæ conformitate.& uersus concinnitate.non ampullosam:ut imperite ait Pius:falso adducēs codices ueteres:quæ uox etiam sententiæ non cohæret:neq; amplius ne postules.ut Bernardus sarracenus inquit:contra etiam uersus rationem.hoc ait inquit:o mulier:quādo uir tuus te auratā & uestitā bene habet:& tibi bene præbet ancillas & penum:ita ut nihil desit tibi:melius est tibi sanam mētem sumere.i.non stultam esse.nec est hic prouerbium ullū.nec opus ē scribere mulieri:ut inquit Bernar.sarrace.

Pius.hoc loco:nec sententiæ:nec rationi carminis seruiens:legit adibo hominē atq; alloquar.absq; illo ṽbo scibo.& male.quia omnino uerbum ipsum requiritur ad perfectam sententiam.& uersus claudicaret absq; illo.ut patet ituēti.

Qua de re.Io.ba.Pius hic nescit qd balbutiat.nā existimās menæchmū sermonē cōtinuare:solam conatur dicere:q̃ nec caput nec pedes habet.ꝑterea qs sic unq̃ latinoꝝ locutus ē:me isti nō malefecisse qua de re:aut cuius rei rege oīum.nō sunt hæ plautinæ similes elegātiæ.addēdū ē igitur ꝑsona senis:dicētis:qua de re iusiurādo.s.tāto te astringis:aut cui oīum rei:i.ad quē finē & effectū ꝓrsus oīum:nec cuius scribi posse ṽsus patitur.nec sermonis latini congruitas.

Neq; qđ me arguit. ita corrigēdus est uersus. ut & pedibus suis constet: neq; claudus incedat: ut perperā relīqt Pius & snia plana sit: cōstructioq; uerborū latina. aliter. n. ex uersu sequenti nullū sensum elicias. Immo si nō hæc eludere neget. ita scribēdū censemus ex codi. antiqs: in qbus: sin hæc eludere neget scriptū est. sensus ē imo si hæc nō neget. s. nō desinat eludere me: subaudiendūq; p aposiopesim: testes dabo: me nuper cū naui huc accessisse: neq; unq̄ alias huc pedē retulisse. Nisi ex quo nocte emigrasti. pponenda fuit psona mulieris: ad rectū sensum eruendū: & addendū ex metri necessitate & snie cōcinnitate. sensus ē interpellante muliere. ut fateatur menæchmū uelle dicere: se scilicet nō habitare in illis ædibus: sed nisi ex quo tpe ab eis nocte discesserat: cōcede hoc filia. Senis uerba sunt ad mulierem: cui tanq̄ pater iam fauet: eiusq; partes tutari prōptus: illā blande filiæ appellatiōe ad se uocās. Deinde ad menæchmum uertēs sermonē illū interrogat: qd tu ais &c. Hoc. p huc. frequens Plauto locutio: ut i rudente. concede hoc tu leno & alibi sæpius. Quid nocui. hic addēdū fuit. tū ut uersus integer esset: q uno pede mancus erat: tū ut sequens itelligeretur: ac sensu suo cōstaret. id qđ Pius nō aduertit ceterorū oīum censor acerrimus. Virier. ex codicibus antiquis litteris clarissimis & non abrasis: neq; uetustate abolitis scribendū est: & sniæ optime conuenit quū ifra etiā dicat: ut oculi scintillāt uide & non uiere: ut garrit Pius autores huius uerbi uiere adducens: qđ utiq; cū alligare significet: nihil ad ppositū facit. idem & Sarracenus nugās fabulatur. Illic hircus alius non circosalus: neq; chrysalus: ut Pius in mēbranaceis & priscis codicibus legisse se mētitur. nā in illis scriptū ē illicircosalus. qđ si paulū acuminis habuisset facile uidisset per litteræ separationē: illic legendū esse & hircus alius: & sic sniam claram resultare. Exurere. ex ueteribus codicibus & sniæ conformitate. & non eruere ut legit Pius cōtra metri rationē. Pugnis cæsum. addenda fuit uox cæsum: tum ut uersui deficiēs pes suppleretur. tum uero ut nō pugnis ablatū domū se menæchmus dixisse uideretur: quū nō pugnis sed manibus auferātur hoīes: uel brachiis tergo iumētis aut curribus. Sed multo cohæret magis cæsum pugnis dicere: ut Pius ipse non negauerit: qui tñ uersum illum tam mutilū legit.

Mc. Me neq; isti male fecisse mulieri: neq; quod me arguit:
Hanc domo abse subripuisse: atq; abstulisse. delirat.
Si ego intra ædis huius unq̄ ubi habitat penetraui pedem:
Omniū hominū exopto ut fiam miserorū miserrimus.
Se. Sanun es: qui istuc exoptes: aut neges te unq̄ pedem
In eas ædes intulisse? ubi habitas insanissime?
Me. Tun senex ais habitare me in illisce ædibus? Se. tu negas?
Me. Nego hercle uero. imo si non hæc eludere neget.
Mu. Nisi ex quo nocte emigrasti. Se. concede hoc filia. (secro?
Quid tu ais? nō hic emigrasti? Me. quē i locū? aut quā ob rē ob
Se. Nō ædepol scio. Mu. profecto ludit te hic. nō tu te tenes?
Se. Iam uero menæchme satis iocatus. nunc ad rem age redi.
Me. Quæso qd mihi tecū est? unde: aut quis homo tu es? qd nocui
Tibi: aut adeo isti: quæ mihi molesta est quoquo modo?
Mu. Viden tu illi oculos uirier? ut uiridis exoritur color.
Ex temporibus: atq; fronte? ut oculi scintillant uide. Scintillare.
Me. Quid: mihi melius est: qñ illi me insanire prædicant,
Ego me adsimulem insanire. ut illos a me absterream.
Mu. Vt pandiculans oscitatur. quid nunc faciam mi pater? Pandiculis.
Se. Concede huc mea nata ab istoc q̄ potes longissime.
Me. Euhoe atq; heu bromie. quo me insiluā uenatum uocas?
Audio: sed nō abire possum ab his regionibus.
Ita me illa ab leua rabiosa fœmina obseruat canis. Rabiosus.
Post autē illic hircus alius: qui sæpe ætate in sua
Perdidit ciuem innocentem falso testimonio.
Se. Ve capiti tuo? Me. ecce apollo mihi ex oraculo imperat
Vt illi oculos exuram lampadibus ardentibus.
Mu. Peri mi pater. minatur mihi oculos exurere.
Me. Hei mihi insanire me aiunt ultro. quū ipsi insaniunt.
Se. Filia. Mu. heus qd est? qd agimus? Se. qd si ego huc seruos cito?
Ibo adducam: qui hūc hinc tollant: & domi deuinciant.
Priusq̄ turbarū quid faciat. Me. amplius enim hæreo.
Ni occupo aliqd mihi consiliū: hi domū me ad se auferent
Pugnis cæsum. Mu. notas in huius ore qu icq̄ pater?

Se. Næ iam his oculis abscedat in malam magnam crucem.
Me. Faciam:quod iubes,apollo.Se.fuge domum quantũ potes:
Ne hic te obtundat.Mu.fugio amabo.obserua istũc mi pater.
Ne quo hinc abeat.sum ne ego mulier misera:quæ illæc audio?
Aut male illunc amo?Me.uirũ hũc ego perimã imputissimum:
Barbatũ:tremulum:titanum:cygno prognatum patre.
Me. Ita mihi imperas:ut ego huius mẽbra atq; ossa atq; artua
Comminuã illo scipione:quẽ ipse habet.dabitur malum.
Se. Me quidẽ si attigeris:aut si propius ad me accesseris:
Me. Faciã quod iubes.securim capiã ancipitẽ.atq; hunc ego
Senem exossem reddam.dedolabo assulatim uiscera.
Se. Enimuero illud præcauendũ.atq; accurandũ mihi.
Sane ego illum metuo:ut minatur:nequid male faxit mihi.
Me. Multa mihi imperas apollo.nunc equos iunctos iubes
Capere me indomitos feroces:atq; currum inscendere:
Vt ego hunc proterã leonẽ gætulũ olentẽ e dentibus.
Iam ascendo in currum.iam lora teneo.iam stimulũ in manu est.
Agite equi.facitote sonitus ungularum appareant,
Cursu celeri.facitote in flexu sit pernicitas
Pedum malim equis iunctis manere:& ecce apollo denuo
Me iubes facere impetũ in eum:qui stat:atq; occidere.
Sed quis hic est:qui capillo me hinc de curru deripit.
Imperium tuum demutat:atq; edictum apollinis.
Se. Heu hercle morbum acrem & durum.dii uestram fidem.
Vel hic qui nunc insanit:quã ualuit paulo prius.
Et ecce derepente tantus morbus incidit.
Ibo atq; accersam adducamq; medicum iam quantum potest.

Menæchmus.Senex.Seruus.

Am ne isti abiere quæso ex conspectu meo? vi
Qui me ui cogunt:ut ualidus insaniam.
Q uid cesso abire ad nauem:dum saluo licet?
Vos omnis quæso si senex reuenerit:
Ne me indicetis qua platea aufugerim.
Sa. Lumbi sedendo:oculi aspectando mihi dolent.
Manendo medicum:dum se ex opere recipiat.
Odiosus tandem uix ab ægrotis uenit.
Ait se obligasse crus fractum æsculapio:
Apollini autem brachium.nunc cogito
Vtrũ me dicam ducere medicum:an fabrum,
Atq; eccum inc edit:mouet formicinum gradum,

Medicus.Senex.

Me. Vid esse illi morbi dixeras?narra senex. yi
Num laruatus erat:aut ceritus?fac sciam,

Virũ hunc ego perimã impurissimũ.ita legendũ est: pponẽdaq; psona Menæchmi: & sic sensus optimus elicietur: & uersus non claudicabit: qd' a Pio nõ uisum: & tam sibi q̃ cæteris ignotum relictũ fuisse nõ est mirũ: ut qui plurima huius generis:& maiora admodũ ignorauit.

Titanũ cygno prognatũ patre ex cod.antiquis:& nõ qui lucet.

Atq; hunc ego senẽ exossem reddã addendũ fuit ego i fine.prioris uersus necessitate pedis deficientis.& dictio:nisi:e sequẽti abolenda uti uana & superfluẽs:& substituendũ: reddãt ut snia intelligeretur:& uersus quadrarent.& nõ supplendũ occidam . ut hariolatur Pius.

Olentem edẽtibus. allusit ad leonẽ cuius aia graue olere dicitur quẽadmodum & huic seni spiritũ qui edentibus exit:hoc est ex ore: fetidũ dicere intendit: non pp̃ter dentes tñ, ut Pius multis accidere ait.

Ma'im eqs iũctis manere.& ecce apollo denuo.ita legendus uersus est.ex codicibus antiquis.& nõ subintelligẽdum potestas est, ut fabulatur Pius

Artua.
Assulatim.
Edentibus
Stimulum
Derepente
Platea.
Formicinũ gradum,
Laruatus.
Ceritus.

Num eum ueternus:aut aqua intercus tenet?
Se. Quin ea causa duco te:ut id dicas mihi. | Veternus Intercus aqua.
Atq; illum ut sanum facias.Me.perfacile id quidem est
Sanum futurum:mea ego id promitto fide.
Se. Magna cum cura ego illum curari uolo.
Me. Quin suspirabo plusq̃ sexcentum dies
Ita ego eum cum cura magna curabo tibi. | Plusq̃ sexcentū dies. ex metri ratione & ensus concinnitate.non plus sexcentū i dies ut Pius iepte in codice suorū commētariorū scriptū reliquit.
Se. Atq; eccum ipsum hominem.obseruemus:quā rem gerat.
Menæchmus.adol.Senex.Medicus.
Me. Aedepol næ hic dies peruorsus atq; aduorsus mihi vii
Obtigit quæ me clam ratus facere:ea oīa fecit palam
Parasitus:qui me cōpleuit flagitii & formidinis.
Meus ulysses:qui suo regi tantum conciuit mali.
Quem ego hoiem:siquidem uiuo:uita soluam sua.
Sed ego stultus sum:qui illius esse dico:quæ mea sit.
Meo cibo & sumptu eductus est:aīa priuabo uirum.
Condigne autem hæc meretrix fecit:ut mos est meretricius:
Quia rogo palā ut referatur rursum ad uxorem meam:
Mihi se ait dedisse.heu ædepol næ ego homo uiuo miser.
Se. Audin quæ loquitur?Me.se miserū prædicat.Se. adeas uelim.
Me. Saluus sis menæchme.quæso cur apertas brachium?
Non tu scis quātum isti morbo nunc tu te facias mali?
Mē. Quin te tu suspendis?Me.ecquid sentis?Mē. quidni sentiā?
Me. Non potest hæc res elebori iugere obtinerier. (go. Iugere.
Sed qd ais menæchme?Mē.qd uis;Med.dic mihi hoc qđ te ro-
Album an atrum uinū potas?Mē.qn tu is in malā crucem?
Se. Iam hercle occœptat insanire primulū.Men.qn me interrogas | Primulum
Purpureum panem an puniceum soleā ego esse.an luteum? | Esse
Soleam ne esse auis squāmosas:piscis pennatos?Se. papæ.
Audin tu ut deliramenta loquitur:quid cessas dare
Potionis aliquid,priusq̃ percipit hunc insania.
Me. Mane uero etiā percontabor alia.Se. occidis iam.
Me. Dic mihi hoc etiā solent tibi unq̃ oculi duri fieri?
Mē. Quid tu me locustam censes esse homo ignauissime? | Locusta.
Me. Dic mihi en unq̃ intestina tibi crepant.quod sentias?
Mē. Vbi satur sum nulla crepitant.qn̄ esurio crepant. | Esurio.
Me. Hoc qdem ædepol haud pro insano uerbū respondit mihi.
Perdormiscin usq; ad lucem?Men.facilin tu dormis curans? | Perdormisco
Ego perdormisco si resolui argentum cui debeo.
Quin te iupiter diq; omnes percunctator perduint. | Resoluo.
Se. Nunc homo insanire incœptat.de illis uerbis caue tibi.
Modestior nunc quidem est de uerbis præ ut dudum fuit. | Præut.
Nam dudū.uxorem suam esse aiebat rabiosam canem.

Mé. Q uid ego dixi?Se.insanis inquã.Mé.ego ne?Se.tu istic:q mihi
Etiã me iunctis quadrigis minitatus prosternere.
Egomet ecce uidi facere.egomet ecce arguo.
Mé. At ego te sacram coronam surripuisse iouis:scio/
Et ob eam rem te in carcerem esse cõpactum scio.
Et postq̃ es emissus cesum uirgis sub furca scio.
Tum patrem occidisse.& matrem nendidisse etiã scio.
Satin hæc pro sano maledicta maledictis respondeo?
Se. Obsecro hercle medice ꝓpere quicqd sis facturus face.
Non uides hominem insanire?Me.scin quid facias optimum?
Ad me face ut efferatur.Se.itan cẽses?Me. quidni censeam?
Ibi:meo arbitratu potero curare hoiem.Se.age ut lubet.
Mé. At ego te pendentem fodiam stimulis triginta dies:
Me. Eleborum potabis faxo aliquot uiginti dies.
Accerse hoies qui illũ ad me defferant.Se.quot sunt satis?
Mé. Proinde ut insanire uideor:Med.quatuor nihilominus.
Se. Iam hic erunt.adserua tu istũc medice:Med.imo ibo ego domũ:
Vt parentur:qbus paratis opus est.tu seruos iube hunc
Ad me ferant.Se.iam ego illic faxo erit:Med.abeo.Se.uale.
Mé. Abiit socerus.abiit medicus.solus sum.proh iupiter.
Quid illuc est:quod me hi homines insanire prædicant?
Neq; ego insanio:neq; pugnas:neq; ego lites cœpio.
Sanos.saluos.alios uideo.noui homines.adloquor.
An qui perperam insanire me uolunt.ipsi insaniunt?
Q uid ego nunc faciã?domũ ire cupio.sed uxor non sinit.
Huc aũt intromittit nemo.nimis ꝓuentum est nequiter.
Hic ero usq; ad noctem.saltem credo intromittat domum.

Messenio seruus. vii

S Pectamen bono seruo id est:qui rẽ herilẽ ꝓcurat.uidet:
Collocat.cogitatq;:ut absente hero diligẽter rem tutet.
Q uã si ipse adsit:aut rectius.tergũ q̃ gulã:crura q̃ uẽtrẽ
Oportet potiora esse:cui cor est modeste situm.
Recordetur id.qui nihili sunt quid iis pretii detur
Ab suis heris.ignauis:improbis uiris:uerbera:
Cõpedes:molæ:magna lassitudo:fames:frigus durum.
Hæc prætia sunt ignauiæ.id ego male malum metuo.
Propterea bonũ esse certũ est:potiusq̃ malum.
Nam magis multo patior facilius uerba:q̃ uerbera
Nimioq; edo libentius molitum:quã mollitum præbeo
Propterea heri iperium exequor bene:& sedulo seruio
Atq; id mihi prodest.alii sunt ita:ut in rem esse ducunt suam.
Ego ero ita:ut me esse oportet.metum comitem mihi adhibeam
Vt culpa abstineam.hero ut omnibus in locis præsto siem.

Cœpio. Vsus hic ita corrigẽdus ẽ:ex ãtiqs codicibus:& nonio ipsum allegãte in uocabulo cœpe:quẽ vsum Pius mutilũ & obscurũ prsus reliqt.& Sarracenus alter Plauti enucleator.

Vt absente hero diligẽter rẽ tutet. ita vsus scribẽdus ẽ.nec uerbũ illud heri in vsu apponẽdũ ut supfluẽs:nec tutetur scribẽ.rõe vsus utriq; rei refragrante.q.r a Pio & Sarrace.cõmẽtatoribus sic corruptũ relictum fuisse ut multa alia:iã nõ mirũ ẽ. Tutet aũt usurpari solitum tradit Non.ut Plautus etiã alibi tutetis dixit in mercatore.

Patior facilius vba q̃ vbera.scribẽdũ ẽ.ex antiqs codicibus:& snia:ac vsus rõe exigẽtibus. illud aũt:ego odi:supfluit: & adiecticiũ ẽ.& dispũgẽdũ.hæc aũt Pius nõ uidit:q nõ existẽtia uidere solet:utpote ultimũ vbũ primi uersus huius scenæ:q.r ex uidetur corrigit:uidetur quũ tñ codices fere oẽs ueteres & noui uidet hẽant:& non uidetur. ut ppetuus solum corrector finuit. Sedulo. nõ sedate scribẽdũ fuit & seruio:nõ seruo: ut Pius cõmẽtatus ẽ:nullã carmis legẽ tenens.

Alii sunt ita:ut in rẽ eẽ ducũt suã.ita scribẽdus vsus est:si metricæ rõni:& sniæ cõsultũ uolimus:non ut Pius & Sarracenus scriptũ reliquere cõfusaneum & corruptum.cui correctioni nostræ partim astipulatur ueterũ codicũ lectio.ubi : ducũt legitur. non dicunt.

Metũ comitem mihi adhibeã.ita scribeñ.est ex codi.antiqs partim: ubi metũ clare legitur: & ex sniæ cõcinitate:& vsus rõne ita exigẽte.

Socerus.

Spectamen

Postq̃ malũ.& nõ priusq̃ malum ex codicibus antiquis & sententiæ cõgruentia nõ priusq̃:ut Pius indocte & insulse scribit accõmentatur. Promeriti sunt.legendũ est:ut etiã in mostellaria in hac ferme sniam dixit postq̃ sunt malũ meriti & nõ.postq̃ malũ ꝓmeritũ est:ut Pius legit & cõmẽtatur:tam cõtra legẽ carminis:q̃ cõtra ipsam fere grãmaticæ rationem. Metuã ego haud multum quidem.ita scribẽdus uersus est:ut integer sit:& perfecta sententia:suisq̧ pedibus constet.nam codices antiqui metuam habẽt.& non metum ut scribit & commentatur bariolus Pius insulsissime.& item Sarracenus. Prope est quando herus qui quod faciam pretium exoluet mihi.ita scribi debet uersus totus.tam ex sniæ congruitate:q̃ ut integer:suisq̧ pedibus cõsistat.id quod ab antiqs codicibus parũ distat in quibus scriptũ est prope est quando. cerusso faciam &c.ubi facilis lapsus fuit unius litteræ.nam ex illo uerbo cerusso quis neget herus trahi posse.

Serui qui culpa carent:& metuũt:ii solent heris
Esse utibiles.nam illi qui nihil metuunt:postq̃ malum. Vtibiles.
Promeriti sunt:tunc metuunt:metuam ego haud multũ qdem.
Prope est quãdo herus qui quod faciam.pretium exoluet mihi.
Ego extemplo seruio.tergi ut in rem esse arbitror.postq̃
In tabernam uasa & seruos collocaui:ut iusserat:
Venio aduorsum.nunc fores pultabo:adesse ut me sciat:
Sed metuo.ne sero ueniam depugnato prælio.

Senex. Menæchmus. Lorarii. Messenio seruus. viii

Per ego uobis deos atq̧ homines dico:ut impiũ meum
Sapienter habeatis curæ:quæq̧ imperaui atq̧ impero
Facite illic homo iã in medicinas ablatus sublimis fiet:
Nisi quidem uos uestra crura:aut latera uestra nihili penditis.
Cauete quisq̃ quod illic minitetur uostrum floccifecerit.
Quid statis:quid dubitatis?iam sublimem raptum oportuit.
Ego ibo ad medicũ.præsto ero illic:ut uenietis.Mẽ.occidi.
Quid hoc est negoci?quid illic homines ad me currũt obsecro?
Quid uoltis uos?qd quæritatis?quid me circũsistitis?
Quo rapitis me?quo fertis me?pii.obsecro uostram fidem.
Epidamnenses subuenite quæso ciues.quin me mittitis?
Mes Pro dii immortales obsecro:quid ego oculis aspitio meis?
Herum meũ indignissime nescio quid sublimem ferunt.
Me. Eccs suppetias mihi audet nũc afferre?Mes.eo here audacissi- Suppetias.
O facinus indignũ & malũ epidãnii ciues.herũ meũ (me.
Hoc in pacato oppido luci deripier in uia:qui ad uos Luci aduerb.
Liber uenerit,mittitis?Me.nunc obsecro te:qsqs es:opam mihi
Vt des neu sinas in me insignite fieri tantam iniuriam.
Mes Immo & operã dabo:& defendam:& subuenibo sedulo.
Ac nunq̃ te patiat perire.me perire satius est.
Eripe oculum isti actutũ ab humero qui tenet here te, obsecro.

cæteta autem ad sentẽtiæ integritatem refici oportere:Sed ridere ẽ pii & Sarraceni cõmẽta.quorum alter Pius .s.scribeudũ autumat mecum haud multũ prope est.i.hæc nõ ꝓpe tergum meũ sunt:ut ipse ait:quãdo strenue faciam.alter uero scribendũ putat.quando accersor facio.ridicula profecto:& hominum affaniæ:ut intuẽtibus patere potest.

Neq̧ meum ex hoc saltem damno &c.Delẽdus totus est hic adiectitius uersus.siquidem neq̧ in antiquis codicibus repitur:neq̧ ex eo sententia ulla deprehendi potest cõgrua. nec opus erit ineptias Pii:& Sarraceni admittere:qui ex ṽsus ipsius cõmẽtatiõe plane desipere:atq̧ ineptire uidentur quando Pius Damalũ scribendũ putat:idq̧ una cum eluo.& amphora noia eẽ seruorum:ac senis personã illos uocãtis introducẽdã.Sarracenus uero:corrigat:neq̧ meum ex hoc saltẽ epidãno aluum eluo amphora:hoc est neq̧ ex hac ciuitate epidãnensi hoc lucrum faciam:ut saltem me uino replcam.portẽta planissima uerborum:& mera deliria. Sapienter habeatis curæ:quæq̧ imperaui atq̧ impero hic uersus ita scribendus est:tum ex antiquis codicibus:in quibus scriptum est litteris euidentibus. Curæ quæq̧.tum ex sensus cohærentia:ac metri ratione.& non permittendus est corruptus & mutilus:ut uterq̧ Pius & Sarracenus plauti enucleatores fecere. In medicinas.scribendum est metri necessitate:in officinas medellarum:ut alibi Plautus:in medicinis in tonstrinis &c.nam si medicinam scribas:ut Pius facit uersus non constat. Sublimis scribendum est:& non sublimẽ:neq̧ sublime ut corrigit Pius insulse admodum:quum in codicibus antiquis sublimis legatur.& sublime legi ex metri lege non possit.

Sementis.

Ego hiſce iam ſementem in ore faciam:pugnoſq; obſeram.
Maximo hodie malo hercle uoſtro fertis iſtunc mittite.
Me. Teneo ego huic oculũ.Meſ.face ei ut oculi loc⁹ i capite appeat.
Vos ſceleſti.uos rapaces.uos prædones.lora perimus.tuã fidẽ.
Obſecro hercle.Meſ.mittite iſtũc ergo.Mẽ.qd me uobis tactioſt?
Plecte illos pugnis.Meſ.agite.abite.fugite hinc in malã crucem.
Hem tibi etiam:quia poſtremus cedis:hinc hoc præmi feres.

Cōmētaui

Nimis haud bene ora cõmentaui:atq; ex mea ſententia.

Suppetias adueni tibi

Aedepol here næ tibi ſuppetias tempore adueni modo.
Me. Et tibi dii ſemper adoleſcens:quiſquis es:faciant bene.
Nã ſi abſq; te fuiſſem hodie:nunq̃ ad ſolem occaſum uiuerem.
Meſ Ergo ædepol ſi recte facias here:nunc me emittas manu.
Me. Liberem ego te?Meſ.uerũ:quãdo quidẽ ego here te ſeruauerim.
Mẽ. Q uid ẽ adoleſcẽs?erras.Meſ.qd erro?Me.p iouẽ adiuro patrẽ:
Me herũ tuũ nõ eſſe?Meſ.nõ taces?Me.non mẽtior.nec meus.
Seruus unq̃ tale fecit:quale tu mihi.Meſ.ſic ſine igitur.
Si tuum negas me eſſe:ſeruum:abire liberum cum uiatico.
Me. Mea quidẽ hercle cauſa liber eſto:atq; abito quo uoles.
Meſ Nempe iubes?Me.iubeo hercle:uero ſi qd imperii eſt in te mihi.
Meſ Salue mi pñone:Me.quũ tu liber es:gaudeo.Meſ.credo hercle ſʒ
Patrone te obſecro ne minus iperes mihi q̃ quum tuus.
Seruus fui.apud te habitabo:& quãdo ibis una tecũ ibo domũ.
Me.minie.Meſ.nũc ibo i tabernã.uaſa & argẽtũ tibi referam.

Marſupiũ.

Recte obſignatũ in uidulo eſt marſupiũ:id tibi iam nũc afferã.
Mẽ. Affer ſtrenue.Meſ.ſaluum tibi ut dediſti redhibeo.hic me mane.
Mẽ. Nimia mira mihi quidẽ hodie hic exorta ſunt.multis modis.
Alii me per negant eũ eſſe qui ſum:atq; excludunt foras.
Etiam hic ſeruum eſſe ſe meum aiebat:quem ego emiſi manu.
Is ait ſe allaturum cum argento marſupium.id ſi is attulerit.
Dicam ut a me abeat liber quo uolet.ne dũ qñ ſanus factus ſit:
Argentũ petat.ſocer & medicus me inſanire dicebant.quid ſit?

Nihilo ſecius.

Mira ſunt hæc.nihilo mihi eſſe uidentur ſecius q̃ inſomnia.
Nunc ibo intro huc ad hanc meretricẽ:q̃q̃ ſuccenſet mihi.
Si poſſum eã exorare ut pallã reddat:quam referam domum.

Menæchmus Soſides.Meſſenio ſeruus. vii

Me. MEn hodie uſq̃ cõueniſſe audax audes dicere (mõ.
Poſtq̃ aduorſum impaui mihi ut huc uenires?Meſ.qn
Eripui homines:qui te ferebant ſublimẽ quattuor.
Apud haſce ædis:tu clamabas deum fidem atq; hominum.
Q uin ego accurro:teq; eripio oppugnando.ingratiis.
Ob eam rem:quia te ſeruaui:me amiſiſti liberum.
Q uom argentum dixi me petere & uaſa:tu quantum poteſt.

Inficias eas

Percurriſti obuiam:ut quæ feciſti inficias eas.

Quũ tu liber es gaudeo.ita ſcribẽdũ eſt.& non interponendum meſſenio.hoc eſt.quũ tu liber es meſſenio gaudeo.nã illud Meſſenio abundat queãdmodũ &. Vobis. in eodẽ uerſu abundanter ĩtruſum.ſed quod Pius ait cõuenientius hũc uerſum in fine comœdiæ apponi debere:uanũ eſt:quãdo oẽs codices hoc loco hñt.& recte cõuenit ſñiæ.

Recte obſignatũ in uidulo ẽ marſupiũ.id tibi iã nũc afferam.ita ſcribẽdus ẽ hic uerſus cõtinuus continuante meſſenione ṽba ſua ſi ſñiæ rõnem aduertere uelimus.nec cum Pio ſentiẽdũ:q exponit.recte ẽ.ideſt recte facies ſi marſupiũ afferes. q̃ expoſitio ab oĩ eſt nõ obtuſo ingenio explodẽda. Id ſi attulerit dicam &c.totus hic ṽſus delẽdus eſt tanq̃ ſupfluẽs:quũ infra ſuo loco appoſitus ſit: qđ q̃dẽ Pius cõmẽtator nõ uidit:ut qui ſñiam huius ſcenæ nec ĩtellexit: nec capere ĩgenio ſuo potuit.

Mé. Liberum ego te iussi abire; Mes.certo. Me.cui certissimũst
Me a te potius fieri seruum:q te unq̃ emittam manu.

Menæchmus. Messenio. Sosides. Menæchmus. vii

Vltis oculos iurare:nihilo hercle ea causa magis
Facietis:ut ego hodie abstulerĩ pallã:& spither pessimæ Spinther.

Mes. Pro dii imortales:qd uideo. Mé.qd uides? Mes.speculũ tuum.
Mé. Quid negocii est; Mes.tua est imago:tã cõsimilis est:q̃ potest.
Mé. Pol profecto haud dissimilis.meam formam quum noscito.
Mé. O adolescens salue qui me seruasti:quisquis es.
Mé. Adolescens quæso loquere tuum mihi nomen nisi piges. Piges
Mé. Non me ædepol promeruisti de me:ut pigeat quæ uelis.
Mihi est menæchmus nomen. Me.immo id ædepol mihi. Mihi ẽ menæchmus nomen.
Me. Siculus sum siracusanus. Me.ea domus & patria est mihi.
Me. Quid ego ex te audio? Me.hoc quod res est. Mes.noui
Equidem hunc.herus est meus.
Ego quidem huius seruus sum.sed me esse huius credidi.
Ego hunc censebam esse te. Huic etiam exhibui negocium.
Quæso ignoscas.siquid stulte dixi atq; imprudens tibi. Imprudens.ex co
Mé. Delirare mihi uidere non cõmeministi simul. dicibus an
Te hodie mecum exire e naui; Mes.quin tu æquum postulas. tiqs.& metri necessi
Tu herus es.tu seruom quære.salueto tu.tu uale. tate.nõ im
Hũc ego esse aio menæchmũ. Mé.at ego me. Mé.q̃ hæc ẽ fabula prudenter.
Tu es menæchmus? Mé.me esse dico moscho prognatũ patre. ut plodius
Mé. Tun meo patre es prognatus. Men.imo quidem adolescẽs neq; legit.
Tuum tibi occupare:neq; præripere postulo.
Mes. Dii immortales spẽ insperatã date mihi:quã suspicor.
Nam nisi me animus fallit:hi sunt gemini germani duo:
Nam & patrem & matrem cõmemorant pariter qui fuerunt sibi.
Sed uocabo herũ.menæchme. Mé.qd uis? Mes.nõ ambos uolo.
Sed uter uestrum est aduectus naui mecum. Me.non ego.
Mes. At ego te uolo igitur.huc concede. Me.concessi.quid est?
Mes. Illic homo aut sycophanta:aut geminus est frater tuus. Sycophãta
Nam ego hominem homini similiorem nunq̃ uidi alterum.
Nec aqua aquæ:nec lacte lacti:crede mihi usq̃ similius: Lacte.
Quã hic tui est.tuq; huius.postea autem eãdem patriã ac patrẽ
Memorat.melius nos est adire atq; hunc percõctarier.
Mé. Hercle quin tu me admonuisti recte & habeo gratiam.
Perge operam dare obsecro hercle.liber esto:si inuentus.
Hunc frattem meũ esse spero. Mes.& ego pol idem spero fore.
Quidais tu? menæchmum opinor te uocari dixeras.
Mé. Ita uero. Mes.huic item menæchmo nomen est.in sicilia. Nomen est
Syracusis natum esse dixisti.hic natus est ibi. huic menæchmo.
Moscum tibi patrem fuisse dixti.huic itidem fuit.

Nunc operā poteſtís ambo míhí dare.& uobis ſimul.
Mé. Promeruiſti ut nequid ores:quod uelis.quín impetres.
Meſ. Tanq̄ ſi emeris me argento liber ſeruibo tibi.
Spes mihi eſt uos ínuenturos fratres.germanos duos
Geminos:una matre natos:& patre uno uno díe.
Mé. Mira memoras.utinam efficere quod pollicitus poſſis.
Meſ. Poſſum.ſed nunc agite uterq; id quod rogabo.dicite.
Mé. Vbí lubet:roga.reſpondebo.nil reticebo quod ſciam.
Meſ. Eſt tibi nomen menæchmus?Mé.fateor.Meſ.eſt idem tibi?
Mé. Eſt.Meſ.patrē fuiſſe moſchū tibi ais?Mé.ita uero.Mé.& mihi.
Quippin. Meſ. Es ne tu ſyracuſanus?Mé.certo.Meſ.quid tu?Men.quippin.
Meſ. Optime.uſq; adhuc conueniunt ſigna.porro operam date.
Quid longiſſime meminiſti dic mihi in patria tua.
Mé. Cum patre ut abii olim tarentum ad mercatum.poſtea.
Inter homines me deerrare a patre.atq; inde auehi.
Mé. Iupiter ſupreme ſerua me.Meſ.quid clamas?quin taces?
Qu od eras annos gnatus:quum te pater a patria auehit?
Septuēnis. Mé. Septuēnis:nam tum dentes mihi cadebant primulum
Dentes cadere ſeptimo anno. Neq; patrem unq̄ poſt illa uidi.Meſ.quid uoſtrum patri.
Filii quot eratis?Mé.ut nunc maxime memini.duo.
Primulum Meſ. Vter eratis tun aut ille maior?Mé.æq; ambo pares.
Vter eratis Meſ. Qui pōt?Mé.Gemini ambo eramus.Men.dii me ſeruatū uolūt.
Meſ. Si interpellas ego tacebo.Mé.potius tacebo ego.
Meſ. Dic mihi uno nomine ambo eratis?Mé.minime.nā mihi erat.
Q uod nunc eſt menæchmus.illum tum uocabant ſoſidē.
Mé. Signa cognoui:contineri quin complectar non queo.
Mi germane:gemine frater:ſalue.ego ſum ſoſides.
Tibi nomē Mé. Quomodo igitur poſt menæchmo nomen eſt factum tibi?
ē menæchmo. Mé. Poſtq̄ ad nos renuntiatum eſt:te & patrem eſſe mortuum:
Renūtiatū Auos noſter mutauit:quod nomen eſt tibi fecit mihi.
eſt ad nos. Meſ. Hercle ita factū eſt:ut dicit.Mé.ſed mihi hoc reſpōde.Mé.roga.
Nomen. ex codicibus antiqs Mé. Quod erat nomē noſtræ matri.Men.theuſimarcæ.Mé.cōuenit.
O ſalue inſperate multis annis:poſtq̄ conſpicor.
Noſtræ. ex codicibus antiqs Frater.So.& tu frater quem multis miſeris laboribus
Vſq; adhuc quæſiui:quéq; ego eſſe inuentum gaudeo.
Meſ. Hoc erat q̄ hæc te meretrix huius uocabat nomine.
Hunc cenſebat te eſſe credo:quum uocat te ad prandium.
Mé. Nāq; ædepol mihi hodie hic iuſſi apparari prandium
Clam meā uxorem. Clam meam uxorem.quia pallam ſubripui dudum domo.
Eam dedi huic.So.hanc dicis frater pallam:quam ego habeo?
Mé. Q uo nā modo ad te peruenit?So.meretrix hæc ad prandium
prandi. Me adduxit.me ſibi dediſſe aiebat.prandi perbene.
Potaui atq; accubui.ſcortū pallam.& aurum hoc.Mé.gaudeo.

Aedepol siquid propter me tibi euenit boni.
Nam illa quidem quum te ad se uocabat me esse credidit.
Mes. Nunquid memorare:quin ego liber:ut iussisti:eam?
Mē. Optimum atq; æquissimum orat frater.fac causa mea.
So. Liber esto.Men.quum tu es liber gaudeo messenio.
So. Sed meliore est opus auspitio ut liber perpetuo siet.
Quoniam hæc euenerunt frater nostra ex sententia.
In patriam redeamus ambo.Me.faciam frater ut uoles.
Auctionem hic faciam.& uendam quicquid est mihi.interim
Eamus intro.So.fiat.Mes.scitin quid ego uos rogo?
So. Quid?Mes.præconiū ut mihi detis.Mē.dabitur ergo nūc iam.
Mes. Vis conclamari auctionem fore quidem.Men.die septimi
Auctio fiet Mes.menæchmæ.Men.mane sane die septimi
Venibunt serui atq; supellex.fundi.ædes.omnia.
Venibunt.quiqui licebunt.præsenti pecunia
Venibit uxor quoq; etiam siquis emptor uenerit.
Vix credo tota auctione capiet quinquagesies.
Nunc spectatores ualete.& nobis clare applaudite.

Plauti Sarsinatæ.Miles.
Argumentum.

Eretricem athenis ephesum miles auehit.
Id dum seruus hero amanti nunciare uolt.
Legato peregre.captus ipsus est in mari.
Et illi eidem militi dono datust
Suum arcessit herū athenis atq; inde afforat.
Geminis communem parietem suū ædibus:
Licere:ut quiret conuenire amantibus.
Obhærentis custos hos uidit de tegulis.
Ridiculus autem quasi sit alia deluditur.
Itemq; impellit militem palestrio
Omissam facit concubinam quando ei
Senis uicini cupiat uxor nubere.
Vltro abeat.orat.donat mu lta.ipse in domo
Senis prehensus pœnas pro mœcho luit.

Aliud argumentum.

Eretricem ingenuam deperibat mutuo
Atheniensis iuuenis.naupactum is domo
Legatus abiit:miles in eandem incidit.
Deportat ephesum inuitam.seruos attici
Vt nunciaret domino facta:nauigat.
Capitur.donatur illi captus militi.

Id dum seruus hero amāti nunciare uolt. ita scribendus & legendus ūsus ē:rōne metri iābici trimetri:cui qnq; tm̄ pedes eēnt:si legeretur.id dum hero amāti seruus.n.u.ut iperite legit Pius plautinus interpres leuis.

Legato peregre:captus ipsust in mari.& hic ita legēdus uersus est metri rōne:ne pes sextus deficiat trimetro.ut deficeret si iuxta Pium interpretē legatus . legato peregre ipsus captus in mari.

Suū arcessit herum atheniis atq; inde afforat.ita scribēdus hic ūsus est:necessitate metri. nā nisi ascribātur duæ illæ dictiōes. atq; inde ūsus nō cōstabit.& quia codices ferme oēs.afferat habēt: scribēdū est uel adforat:nō pforat:ut Pius garrit i codi.āntiquo se legisse ūsū quoq; corruptū & sine dictiōib9 duab9 supscript.legēs

Quādo ei scribēdū ē:ex codicibus antiqs. & recta sniæ cōgruitate.& non qn̄ celi.neq; qn̄ illi:ut corrigit Pius interpres:cōtra ueterū codicū scripturā:& rectā legē carminis iābici.in cuius ultima sede iābus esse gaudet. nec stultitiæ Sarraceni alterius iterptis hic admittēdæ sūt:legētis celibis p ei.& exponētis:celibis uicini uxor &c.cōtra sēsū poetæ & metricā rōnē oīno.

Naupactū is domo. legēdū ē.ex ueteribus codi.& sniæ cōcinnitate.nō naupacti domū neq; naupactū domo tantū:ut Pius corrigit absq; ea dictione is.q̄ utiq; ad pfectū sniæ intellectū reqritur. & ex codicibus ipsis antiqs elicitur:i qbus scriptū ē naupactis domū.

Memorare
Auctionē hic faciam
Præconiū.
Die septimi.
Conclamari.
Venire.
Licere.
Quinquagesies.

Ad herum ut ueniret ephesum:scribit.aduolat
Adolescens:atq; in proxumo diuertitur.
Apud hospitem paternum.medium parietem
Perfodit seruus.commeatus clanculum
Q ua foret amantium.geminam fingit mulier
Sororem adesse.mox ei dominus ædium
Suam clientam:sollicitandum ad militem
Subornat.capitur ille.sperat nuptias.
Dimittit concubinam:& mœchus uapulat.

Pyrgopolynices.Miles.Artotrogus.Parasitus.

C Vrate.ut splendor meo sit clipeo clarior. yi
Q uã solis radii esse olim cum sudust solent.
Vt ubi usus ueniat:contra conferta manu.
Oculorum præstringat aciem in acie hostibus.
Nam ego hanc machæram mihi consolari uolo:
Ne lamentetur ne ue animum despondeat:
Q uia se iampridem feriatam gestitem.
Q uæ misera gestitet fractum facere ex hostibus.
Sed ubi artotrogus? Art.hic est.stat propter uirum
Fortem:atq; fortunatum:& forma regia
Cum quo bellato mars haud ausit dicere.
Neq; æquiparare suas uirtutes ad tuas.
Pyr. Q uem ne ego seruaui in campis cuticulindoniis
Vbi bombomachides cluninstatides archides
Erat imperator summus neptuni nepos?
Art. Memini:nempe illum dicis cum armis aureis:
Cuius tu legiones difflauisti spiritu.
Q uasi uentus folia:aut penniculum tectorium.
Pyr. Istuc quidem ædepol nihil est.Art.nihil hercle hoc quidem.
Præ ut alia dicam tu quæ nunq̃ feceris.
Periuriorem hoc homine siquis uiderit:
Aut gloriarum pleniorem q̃ illic est
Me sibi habeto.& ego me illi mancupi dabo:
Si unum epityrum edam apud illum esuriens insane.
Pyr. Vbi tu es? Art.eccum.ædepol elephanto in india.
Q uo pacto pugno præfregisti brachium.
Pyr. Q uid brachium? Art.illud dicere uolui femur.
At diligenter hic eram.pol siquidem
Connixus esses:per corium:per uiscera.
Perq; os elephanti brachium transmitteres.
Pyr. Nolo isthæc hic nunc.Art.ne hercle operepretium quidem
Mihi id enarrare:tuas qui uirtutes sciam
Venter creat omnis has ærumnas:auribus

Geminã fingit mulier sororem adesse.ita scribendũ est prorsus.& ibi punctus faciendus:si rectam sententiam elicere uelimus:& codicum scripturã paulo deprauatam in pristinum nitorem reducere.nam in codicibus oĩbus scriptũ est. Sororẽ ait esse.ubi paruo labore: modicaq; litterarũ reparatione pro.ait esse.adesse scribetur.quod quum modico ingenii acumine indigeret.Pius omni obtusitate mentis refertus uidere nõ potuit:& iccirco mera nugalia fabulatus est.

Mox ei dñs ædium suã clientam sollicitãdum ad militẽ subornat.ita legendũ est:& clausulæ ac sententiæ hoc modo sunt disponendæ.nõ autem.Sororem ait esse mox ei dominus ædium &c. Vt interpretati sunt Pius:& alii doctores ignaui.

Capitur ille sperat nuptias.Ille miles capitur amore.s.illius cliente:dum senis eã uxorem esset.speratq; nuptias.i.sperat eã sibi uxorem fore:quoniam a uiro diffidiũ facere uelle militi persuasum erat.

Fractum.i.fractionem:& ruinam:ac dissipationem.

Sudust.
Conserta manu:præstringere.
Cõsolari.
Feriata.
Penniculũ tectorium.
Periuriorẽ
Epityrum.

Peraudienda suntne dentes dentiant
Et assentandum est quicquid hic mentibitur.

Dentiant. Mẽtibitur.

Pyr. Quid illuc quod dico. Art. hem scio quid uis dicere
Factũ hercle. memini fieri. Pyr. qd id est? Art. quicquid est.
Pyr. Habes tabellas? Art. uis rogare: habeo & stilum.
Pyr. Facete aduertis tuum animũ ad animam meam.
Art. Nouisse mores me tuos meditate decet
Cura nq̃ adhibere ut præuolet mihi quo tu uelis.
Pyr. Ecquid meministi? Art. memini centum in cilitia
Et quinquaginta centum in sicio latronie
Triginta sardi: sexaginta macedones
Sunt homines: tu quos occidisti uno die.
Pyr. Quanta isthæc hominũ summa est. Art. septem milia
Pyr. Tantum esse oportet: recte rationem tenes.
Art. At nullos habeo scriptos. sic memini tamen.
Pyr. Aedepol memoria optima est. Art. offa emonet.

Offa emonet.

Pyr. Dum tale facies: quale adhuc assiduo edis
Cõmunicabo te semper mensa mea.
Art. Quid in cappadocia: ubi tu quingentos simul
Ni habes machæra foret: uno ictu occideres.
At pedites tibi reliquia erant si uiuerent.
Quid tibi ego dicam: quod omnes mortales sciunt:
Pyrgopolynicem te unum in terra uiuere
Virtute: & forma: & factis inuictissimis?
Amant te omnes mulieres: neq̃ id iniuria:
Qui sis tam pulcher: uel here ille quæ pallio
Me reprehenderem. Pyr. quid here dixerunt tibi?
Art. Rogitabant hic ne achilles est inquit tibi?
Immo eius frater inq̃. illarum altera
Ergo me castor pulcher est inquit mihi.
Et liberalis uide. cæsaries quam decet.
Næ illæ sunt fortunatæ: quæ cum isto cubant.
Pyr. Ita ne dicunt tandem? Art. quæ me ambæ obsecrauerint
Vt te hodie quasi pompam illac præter ducerem.
Nimis miseri animi est. pulchrum esse hominem nimis.
Molestæ sunt accedunt orant obsecrant
Videre ut liceat. ad sese accersi iubent.
Vt una liceat adire opetam negocii.
Pyr. Videtur tempus esse: ut eamus ad forum:
Vt in tabellis quas consignaui hic heri
Latronibus ego dinumerem stypendium.
Nam rex Seleucus me opere orauit maxumo
Vt sibi latrones cogerem: & conscriberem.

Et factis inuictissimis. scribẽdũ ẽ. ex ueteribus codicibus: & sniæ cõcinnitate meliorq̃ factis inuictus summis. ut Pius iterpres legit.
Vide. ex codicibus antiquis.
Dicunt. ex codi. ãtiqs. qn potius aiebant. ex ãtiqssimo i quo scriptũ ẽ. ita ne aliena tandẽ.
Vt te. ex codi. ãtiqs. & sniæ itegritate.
Miseri animi ẽ. ex codi. antiqs.
Accedũt orãt obsecrãt. snie cõcinitate & metri necessitate.

Regi hunc diem mihi operam decretum est dare.
Art. Age eamus ergo. Pyr. sequimini satellites.

Palestrio seruus.

Ihi ad enarrādum hoc argumentum est comitas:
Si ad auscultandum uestra erit benignitas.
Qui autem auscultare nollet exurgat foras:
Vt sit ubi sedeat ille qui auscultare uolt.
Nunc qua assedistis causa in festino loco:
Comœdiæ huius: quam nos acturi sumus
Et argumentum & nomen uobis eloquar.
Alazon græce huic nomen est comœdiæ:
Id nos latine gloriosum dicimus
Hoc oppidum ephesus est. miles meus est herus:
Qui hinc ad forum abiit gloriosus: impudens:
Stercoreus: plenus periuri atq; adulteri.
Ait sese ultro omnis mulieres sectarier.
Is est derisui: quaqua incedit: omnibus.
Itaq; hic meretrices labiis dum ducant eum
Maiorem partem uideas ualgis sauiis.
Nam ego iamdiu apud hunc seruitutem seruio.
Id uolo uos scire quomodo ad hunc deuenerim
In seruitutem ab eo cui seruiui prius.
Date operam. nam nunc argumentum exordiar.
Erat herus athenis mihi adolescens optumus:
Is amabat meretricem matre athenis atticis:
Et illa illum contra: qui est amor cultu optimus.
Is publice legatus naupactum fuit
Interim iuit hinc miles. forte athenas aduenit.
Insinuat sese ad illam amicam heri mei.
Occœpit eius matris culpa pariter: &
Vino: ornamentis: opiparisq; obsoniis.
Itaq; intimum ibi se miles apud lenam facit.
Vbi primum euenit militi huic occasio
Sublinit os illi lenæ matri mulieris.
Quam herus meus amabat. nam is illius filiam
Compegit in nauem miles clam matre suæ:
Eamq; inuitam huc mulierem in ephesum auehit.
Ego quantum unus possum: mihi nauem paro:
Vbi amicam herilem athenis auectam scio.
Inscendo: ut eam rem naupactum ad herum nūciem.
Vbi sumus prouecti in altum: sicut uolunt:
Capiunt prædones nauem illam ubi uectus fui.
Prius perii: q; ad herum ueni: quo ire occœperam:
Ille qui me cæpit: dat me huic dono militi.

Comitas
Benignitas
Alazon
Ephesus.
Stercoreus
Labiis.
Valgis.
Naupactū.
Insinuat se

Nunc qua assedistis causa. ita legendū est. ex codicibus antiquis. recta lege metri. & sniæ cōgruitate. nō assedi. ut Pius interpres legit.

Comœdiæ huius quam nos acturi sumus. & hic ita uersus est scribēdus. nisi metricam iambici trimetri legē rescindere uelimus. & uersui quattuor pedes tm̄ reddere: ut fecit Pius legēs. comœdiæ quā acturi sumus. quum sex debeantur pedes.

Hoc oppidū ephesus est. miles meus est herus. ita ē scribēdus uersus hic. & metri. & recte grammaticæ ratiōe. nō aūt ephesum scribendū: nec absq; ṽbo illo est. ut fecit Pius insulsissimus.

Vbi primū euenit militi huic occasio. ita scribēdus ṽsus est. ex ātiquis codicibus. recta lege metri: & sētentie cōcinnitate. & nō: ubi primū euenit militi: absq; aliis duabus dictionibus: ut legit Pius īterpres ignarissimus: cōtra legem metri. cui q̃ttuor tm̄ pedes eēnt. cōtraq; codicum antiquorum litterā. & sniæ pfectionē.

Ille qui me cæpit. scribendū ē. & nō ille me cæpit solum: absq; relatiuo qui: nā ṽsus nō consisteret. & sniæ uerba nō quadrarēt: & tm̄ Pius ita legit.

Hic postq̄ in ædis me ad sese duxit domum:
Video illam amicam herilem:athenis quæ fuit.
Vbi contra aspexit me:oculis mihi signum dedit.
Ne se appellarem. deinde: postq̄ occasio est:
Conqueritur mecum mulier fortunas suas.
Ait sese athenas fugere cupere ex hac domu.
Sese illum amare meum herum:athenis qui fuit.
Neq; peius quenq̄ odisse:q̄ istum militem.
Ego quoniam inspexi mulieris sententiam:
Cæpi tabellas:consignaui clanculum:
Mercatori cuidam:qui ad illum deferat
Meum herum:qui athenis fuerat:qui hanc amauerat:
Vt is huc ueniret.is non spreuit nuncium.
Nam & uenit:& is in proxumo hic diuortitur,
Apud suum paternum hospitem, lepidum senem.
Itaq; ille amanti suo hospiti morem gerit.
Nosq; opera consilioq; adhortatur: iuuat.
Itaq; ego paraui hic intus magnas machinas.
Qui amantes una inter se faciam ut conueniant:
Nam unum conclaue concubinæ quod dedit
Miles:quo nemo nisi ea ipsa inferret pedem.
In eo conclaui ego perfodi parietem,
Qua cōmeatus clam esset hic huic mulieri.
Et sene sciente hoc feci.is consilium dedit.
Nam meus conseruus est homo haud magni pretii.
Quem concubinæ miles custodem addidit.
Ei nos factitiis fabricis:& doctis dolis:
Glaucomam ob oculos obiiciemus:eumq; ita
Faciemus:ut quid uiderit, non uiderit.
Et mox ne erretis:hæc duarum hodie uicem
Et hinc:& illinc:mulier fert imaginem.
Atq; eadem erit.uerum alia esse assimulabitur.
Itaq; sublinitur os custodi mulieris.
Sed foris concrepuit hinc a uicino senis.
Ipse exit.hic ille est lepidus:quem dixi:senex.

Periplectomenus Senex. Palæstrio seruus.

Per. I hercle defregeritis talos:posthac:quēq; in tegulis yii
Videritis alienū:ego uestra faciam latera lorea.
Mihi quidem iam arbitri uisunt meæ quid fiat domi.
Ita per impluuiū introspectant. nunc adeo edico omnibus:
Quenq; a milite hic uideritis hoiem in nostris tegulis:
Extra unū palæstrionem: hunc deturbatote in uia.
Quod ille colūbam aut gallinā se sectari, aut simiam

Ad sese.ex codicibus antiqs.& uersus necessitate scriben.est & nō unico se tantum.

Domu.

Et is in pximō.is:addēdū est:ex codicibus ātiqs.& metri necessitate.qd' Pius nō uidit: relinquēs uersum mutilum.

Qui amantes una inter se faciam ut conueniāt.ita scribendus est ũsus:ex codicibus antiquis:recta lege metri: & sniæ congruitate nō qui amātes una inter se facerent conuenientias:ut legit Pius interpres Plautinus inscitissimus.qñ qdē nec uersus consistere posset: nec conuenientias uocabulum admodū receptum uidetur.

Nisi ea ipsa. scribendū est.& addendū ipsa metri necessitate.

Fabricis factitiis.

Glaucomā ob oculos

Foris concrepuit.

Lorea.legendū censemus: ut sit adiectiuū nomen a loro deriuatū non loreare. qd' significet disflagellare a lorariis:ut exponit Pius inscitissimus & Sarracenus contra metri rationē. & grāmaticæ regulā:quæ loreari potius:q̄ loreare dici exigeret.

Loreare

Domi meæ

Impluuiū.

Extra unū.

Dicat:perist's:nisi usq; ad mortem multatis male.
Talariæ legi. — Atq; adeo ut nec legi fraudem faciam talariæ:
Accura ote:ut sine aliis domi agitem conuiuium.
Pal. Nescio quid malefactũ nostra huic familia est:quantũ audio
Ita senex talos elidi iussit conseruis meis.
Sed me excœpit:nihilifacio quid faciat cæteris.
Aggrediar hominẽ:est ne aduorsum mihi? est quasi.quid agis
Perplectomene? Per.haud multos hoies si optandũ fuerit mihi
Nunc uidere:& inuenire,q̃ te mauellẽ.Pal.quid est?
Quid negocii ẽ? Per.res palã ẽ.Pa.q̃ res palã ẽ? Per. de tegulis
Modo nescio quis inspectauit uestrũ familiarium
Per nostrum ipluuiũ intus apud nos philocomasiũ atq; hospitẽ
Osculantis.Pal.quis hõ uidit? Pe.tuus cõseruus.Pal.qs is ẽ hõ?
Per. Nescio.ita abripuit repente sese subito.Pal.suspicor
Me pisse.Per.ubi abiit:cõclamo.heus qd agis tu iquã i tegulis?
Ille mihi abiens ita respondit.se sectari simiam.
Nihili bestia. — Pal. Væ mihi misero:cui pereũdum est:ꝑpter nihili bestiã.
Sed philocomasiũ hiccine etiã est nunc? Per.cũ exibã:hic erat.
Se — Pal. Si est:iube transire huc quãtũ possit:se ut uideant domi
Familiares:nisi quidẽ illa nos uolt:qui serui sumus.
Crucibus. — Propter suũ amorẽ ois crucibus contubernalis dari.
Secũ artẽ. scriben.ẽ.ẽt ex codi. ãti qs:in qbus Eccũ scriptũ ẽ.sed & ṽsus rõ exigit ut absq; cõiũctiõe q; scribatur. qa abundaret pes un⁹ — Per. Dixi iam ego istuc:nisi quid aliud uis.Pal.uolo.hoc dicito.
Secũ artẽ,& disciplinã obtineat:colorẽ:& queadmodũ
Roget eũ qui hic se uidit:utrũ iunctã uiderit.
Si quidẽ centies hic uisa sit.tamen inficias eat.
Per. Os habet:linguã:perfidiã:malitiã:atq; audaciam:
Confidentiã:confirmitatẽ:fraudulentiã.
Qui arguat se:eum contra uincat iureiurando suo.
Domi habet animũ falsiloquũ:falsificũ:falsiiuriũ.
Domi dolos:delenifica facta:domi fallacias.
Inficias eat. Meretrici q̃ insunt. Cõfirmitas. Falsiiuriũ. Delenifica facta. — Nã mulier olitori nunquã supplicat:siqua est mala.
Domi habet ortũ.& condimẽta ad oĩa mollis mellifica.
Ego istec si erit hic:nunciabo:sed quid palestrio est
Quod uoluis astute tecũ in corde? Pal.paulisper tace:
Dũ ego mihi consilia in aĩum conuoco:& dũ consulo
Quid agam:quẽ dolũ doloso contra conseruo parem.
Qui illã hic uidit osculantẽ:id uisum ne uisum siet
Quæro? Per.ego hinc abscessero abs te huc.iterum illuc sis.uide
Quẽadmodũ astitit seuera fronte:curas cogitans:
Pectus digitis pultat,cor credo euocaturus foras.
Ecce aũt auortit nixus leua:in femore habet manũ.
Dextera digitis rationẽ cõputat feriens femur
Dexterũ:ita uehementer qd' facto opust ægre suppetit.

Dicó.feriatus ne sis.heus te adloquor palæstrio.vsus hic cur non potius hoc mō scribatur:q̄ quo Pius osum audacissimus & insanissimus corrigit:dū mōstra chimerea domitare se autumat.& aneuritatus ne sis legendum censet:& ita exponendū:peto a te an eurtitatus sis:hoc est inuenilli multiplex consiliū.proh pudor litteratorꝫ eiusus argutiolæ nō assis sunt.nō petit Periplectomenus.an qcq̄ inuenerit.nec sniа hmōi conueniret.qn pstat in excitādo Palestrione.& inqt.tibi ego dico palæstrio:ut uigiles.nec ocio tenearis.tanq̄ si feriatus esses:te alloquor inq̄ palestrio &c.Eodē quoqꝫ mō feriatū pro otioso posuit quo supra etiā in prima scena dixit de machera:qa se iāpridē feriatá gestitē.

Cōcrepuit digitis.laborat cerebro.cōmutat status.
Ecce aūt capite nutat.nō placet quod repperit.
Quicquid est incoctū non exprimit.bene coctū aliqd dabit.
Ecce aūt ædificat.colūnam mento suffulsit suo.
Apage.non placet mihi pfecto illa ædificatio.
Nam os colūnatū poetæ inaudiui esse barbaro.
Cui uiui custodes semper totis horis accubant.
Euge ευσχημονως hercle astitit:& dulce & comœdice.
Nunq̄ hodie quiescet.prins q̄ id quod petit.perfecerit.
Habet opinor.age siquid agis uigila:ne somno stude:
Nisi quidē hic agitari mauis uirgis:uigila:tibi ego
Dico:feriatus ne sis.heus te adloquor palæstrio:
Vigila inq̄.expergis inquā:lucet hoc inquā.Pal.a dio.
Per. Viden hostis tibi adesse:tuoqꝫ tergo obsidiū:tibi consule.
Arripe opē auxiliūqꝫ ad hanc rē ppere.hoc nō placide decet.
Ante ueni aliqua:aliquos mitte:circū duce exercitum.
Curre in obsidiū perduellis.nostris:presidium para:
Intercludе inimicis cōmeatum.tibi muni uiam.
Qua cibatus cōmeatusqꝫ ad te:& legiones tuas.
Tuto possit peruenire.hanc age rem.res subitaria est.
Reperi:cōminiscere:cedo callidum consiliū cito.
Quæ hic est uisa:ut uisa non fiet:facta,infecta ut fient.
Magnū illic honorē incipis:si magna munis mœnia.
Pal. Tu te unns si hoc recipere ad te dicis:confidentia est:
Nos inimicos pfligare posse.Per.dico & recipio
Ad me.&ego imperatorem dico me ad id qd' petis.Pal.at te
Iuppiter bene amet.Per.at me impti quod cōmentus.Pal.tace
Dum in regionem astutiarꝫ mearꝫ te induco:ut scias
Iuxta mecum mea consilia.Per.salua sumes indidem.
Pal. Meus herus elephanti corio circūtectus:non suost.
Neqꝫ plus habet sapientiæ q̄ lapis.Per.ego istuc scio.
Pal. Nunc sic rationem incipiens:hanc instituam astutiam.
Vt philocomasio huic sororem geminā germanā alterā
Dicam aduenisse athenis:& cum amatore aliquo suo.
Tam similē:q̄ lac lacti est.apud te eos hic diuortier

habēt aūt codices antiq an heriatus:sed an superfluere clarꝫ est. heriatus aūt facile i feriatus cōuerti pōt:ut patere pōt aliqd mōinge nii retinēti.Et te adloquor nō adloqui scribendū etiā est ex recta sniæ congruitate.

Viden hostis tibi adesse:tuoqꝫ tergo obsidiū:tibi cōsule. Et hic quoqꝫ vsus hoc modo scribēdus ē:ptim ex codicibus antiqs:in quibus: tuoqꝫ ergo obsidiū:scriptū ē. ptim ex metri necessitate.& sētētiæ cōgruitate.nō ąt: quære : ergo obsidiū: ut legit & cōmentatur stolidissimus Pius.qd .n.p Iouē: sibi uellet: quære ergo obsidiū? quū illud significare itēdat.hostes tibi obsidiū a tergo parát.non uides tuo tergo obsidiū:tibi cōsule &c. Et tibi:addendum ē.sine qua dictione vsus nō cōstat:q̄ uanissimus ille Pius non intellexit.

Ante ueni aliqua.aliquos mitte: circūduce exercitū. ita scribēdus ē hic vsus.ptim ex antiqs codicibus: in qbus anteuenia aliqua scriptū est.& nō ante mœnia:ut inepte: & sine ullo sensu legit Pius. ptim ex recta sniæ congruitate.nā nisi mitte ascribas:snia nō cōstabit.& circūduce exercitū:ex oībus codicibus scribi debet.non circūducere: neqꝫ exercitus ut scribit & corrigit idem Pius.

Comedice

Impertime

Elephanti corio.

Sororē geminā germanā philocomasio.

Curre in obsidium perduellis. ita scribi debet.& fieri pūctus:hoc sensu:curre contra obsidiū hostis nostri.non aūt:Cor in obsidiū:ut nugatur Pius:dicens cor aīam & salutem perduellis:hoc est hostis obside.quinimo altera clausula est nostris psidium para:& concinne singulis sentētiis suum uerbum seruit.

Hospitio. Per. euge euge lepide laudo cõmentum tuum.
Pal. Vt si illic concriminatus siet aduersum militem
Meus conseruus: eam uidisse osculantem hic cum alieno: cum
Ego contra arguã: illam uidisse apud te cum suo
Amatore amplexantem: atq; osculantẽ. Per. imo ut optume.
Idem ego dicã si me exquiret miles. Pal. sed simillimas
Philocomasio — Dicito esse. & philocomasio id pcipiendũ est: ut sciat.
Ne titubet: si quæret ex ea. Per. nimis doctum dolum.
Sed si ambas uidere in uno miles concilio uolet:
Quid agimus? Pal. facile est. trecentæ possunt causæ concini
Non domi st. abiit ambulatum. dormit. ornatur. lauat.
Prandet. potat. occupata st opere. non est. non potest.
Quantum uis plationum: dũmodo nunc prima uia
Mẽtibimur — Inducamus uera ut esse credat: quæ mentibimur.
Per. Placet ut dicis. Pal. intro abi ergo. & si istic est mulier: iube eam
Cito domum transire: atq; hoc ei præmonstra. & præcipe,
Vt teneat consilia nostra: quẽadmodum exorsi sumus
De gemina sorore. Per. docte tibi illã perdoctam dabo.
Nunqd aliud uis. Pal. intro ut abeas. Per. abeo equidẽ igitur.
Pal. Ego ibo domũ. atq; hoiem inuestigabo: operã hanc dissimulans
Qui conseruus: hodie fuerit sectatus simiam.
Nã non potuit quin suo sermoni aliquẽ familiarium
Participauerit aliquem sermoni suo — Participauerit de heri amica: ut uidisset eam hic in pxumo
Osculantẽ cũ adolescentulo. — Osculantem cum alieno adolescentulo. noui morem ego:
Et tacere solus scio. si inuenio qui uidit: ad eum
Vineas — Vineas pluteosq; agam. res parata st: ipugnandoq;
Pluteos — Capere certa res est. si ita non reperio. ibo odorans quasi
Venaticus — Venaticus usq;: donec persecutus uolpem ero
Moderabo me uoce. — Sed fores concrepuerunt nostræ. ego uoce moderabo me.
Nam philocomasio custos meus conseruus it foras.

Sceledrus. Palestrio. Serui duo.

Isi quidẽ ego hodie ãbulaui dormiens in tegulis vii
Certo ædepol scio uidisse: hic pximæ uiciniæ
Philocomasiũ herilẽ amicã, sibi aliũ q̃rere. Pal. hic illã
Audio ex codibus antiquis. — Vidit osculãtẽ quãtum hunc audio loquentẽ. Sce. quis hic est?
Pal. Tuus cõseruus. quid agis sceledre? Sce. te palæstrio
Volupest conuenisse. Pal. quid negocii sit fac sciam.
Sce. Metuo. Pal. qd metuis? Sce. ne hercle hodie q̃tũ hic familiariũ ẽ:
Maximum in malum cruciatum insiliamus. Pal. tu sali solus:
Insulturã, Desulturã. — Nam ego istam insulturam: & desulturã nihil hic moror.
Sce. Nescis tu fortasse apud nos facinus quod natum est nouum.
Pal. Quod id est facinus? Sce. ipudicum. Pal. tu te scis: soli te tibi.
Tute. tibi. te. — Mihi ne dixis: scire nolo. Sce. nõ enim faciã: quin scias.
Simiã hodie sum sectatus nostrã in horum tegulis.

Pal. Aedepol sceledre homo sectatus nihili neq̃ bestiam.
Sce. Di te perdant.Pal.te istuc æquũ quomodo occœpisti eloqui.
Sce. Forte fortuna per ipluuiũ huc despexi proximum
Atq; ego hic aspicio osculantem philocomasiũ cum altero
Nescio quo adolescente.Pal.qđ ego sceleaṙe scelus ex te audio?
Sce. Profecto uidi.Pal.tu ne?Sce.egomet his duobus oculis meis.
Pal. Abi non uerisimile est.neq; uidisti.Sce.num tibi
Lippus uideor?Pal.medicũ istuc tibi melius percõctarier.
Veꝝ enim:si te di ament:temere haud tollas fabulã.tuis
Nunc cruribus:capitiq; fraudẽ capitalem hinc creas
Tibi iam ut pereas:paratũ est dupliciter:ni reprimas tuũ
Stultiloquiũ.Sce.qui uero dupliciter?Pal.id dicã tibi
Primũ dum si falsum insimulas philocomasiũ:hoc perieris
Iterũ si id ueꝝ est tu custos ei additus perieris.
Sce. Quid ad me?Pal.ad nescio.Sce.hæc me uidisse ego certo scio.
Pal. Pergin infelix.Sce.quid tibi uis dicã:nisi quod uiderim?
Q uin etiã nũc intus hic in ꝓxumo est.Pal.eho annon domi ẽ?
Sce. Vise.abi intro tute:nam ego mihi nihil credi postulo.
Pal. Certũ est facere.Sce.hic te operiar.Pal.eidẽ hinc insidias dabo
Q uã mox ad stabulũ iunix recipiat se pabulo.
Sce. Q uid ego nunc faciã?custodem me illi miles tradidit.
Nunc si indicium facio:interii.si taceo:sic tamen
Hoc palã fuerit.quid peius muliere atq; audacius?
Dum ego in tegulis sum:illæc relicto hospitio exiit foras
Aedepol facinus audax.hoccine si miles sciat?
Credo hercle has tollat ædis totas.tollat atq; hic crucem
Hercle quicquid est:mussitabo:potius q̃ intereã male.
Non ego possum quæ ipsa sese uenditat:tutarier.
Pal. Sceledre sceledre.Sce.quis hõ interminat.Pal.est alter audacior:
Q ui magis inimicitias adquirat sibi:q̃ tu?Sce.quid est?
Pal. Iube nunc tibi oculos effodi:quibus id quod nusq̃ est uides.
Sce. Q uid nusq̃?Pal.nõ ego emam nunc uitã tuã uitiosa nuce
Sce. Q uid negoci est?Pal.quid negocii sit rogas?Sce.cur non rogẽ?
Pal. Nõne tibi istam prætruncari linguam largiloquã iubes?
Sce. Q uãobrẽ iubeã?Pal.philocomasiũ eccam domi:quã in ꝓximo
Vidisse ais te osculantẽ:atq; amplexantẽ cum altero.
Sce. Mirust lolio uictitare te:tam uili tritico.
Pal. Q uid iam?Sce.quia lusciosus.Pal.uerbero.edepol tu quidem
Cæcus:nõ lusciosus:nam illam quidẽ uidi domi.
Sce. Q uid domi?Pal.domi hercle uero.Sce.abi ludis me palestrio.
Pal. Tam mihi sunt manus inqnatæ?Sce.quidũ?Pal.qa ludã luto.

Temere haud tollas fabulã.i.ne hãc fabulã temere in uulgus ꝑdi te facias.ita.n.hñt co- dices antiq.& recte ac plane sniæ cõuenit.& metri necessitas cogit. nõ hãc dedolas tabulã ut nugatur Pius incõ sultissimus.

Quã mox ad stabu lũ iunix recipiat se pa bulo.ita scribit uersus hic recta.metri lege:& sniæ & nõ: ut Pius ar- rogãs ac uanus inter- pres legit & cõmtatur. quã uxor ad stabulum iuuenis.parãtes sensũ. & qđ dicat nesciẽs.

Dũ ego in tegulis sum illæc relicto hos- pitio exiit foras.ita scri bẽdũ ṽsũ cẽsemus hoc sensu:dũ ego i tegulis sum simiã q̃rens : illa relicto hospitio.i. do- mo nostra ubi hospita tur:exiit foras.nõ sum pto hospitio .i. post coitũ cũ hospite:ut le- git & scribit Pius ua- nus iterpres. Credo hercle has tollat ædis totas. tollat atque hic crucẽ.ṽsũ hũc ita scri- bẽdũ cẽsemus:tũ ex co di antiqs:tũ uero sniæ cõcinitate. hoc sensu. Si casu aliquo miles hæc resistat:nõ dubito qn hic domũ ꝓtinus tollat hoc ẽ diruat & euertat: siue clamore: siue factis.atque hic.s. sceledrus:se demõstra to:tollat crucẽ.i. ferat sibi crucẽ ad patibulũ. quã sniam loã. bapti. Pius interpres nec de- cerpsit:nec qđ ṽba ipsa uellent intellexit. Sar- racenus aũt alter insci us Plauti interpres: ni hil prorsus nisi stultũ loquitur.

Vidisse ais te oscu- lantem atq; amplexan tem cũ altero.ita scri- bendus uersus est. me tri necessitate:& non aiebas:& amplectantẽ ut legit Pius contra codicũ antiquoꝝ scripturã:in qbus amplexantẽ clare legitur. Tam uili tritico.i.quũ tãta sit tritici abundãtia:ut uili emi possit ita exponit Politia.

Nihili hõ.
Impluuiũ.
Osculantẽ cũ altero.
Lippus
Mulierequid peius atq; audacius.
Nux uitiosa.
Lingua largiloqua.
Osculãtẽ cũ altero.
Lusciosus.

Sce. Væ capiti tuo. Pal. istuc sceledre promitto fore: nisi oculos
Orationēq; aliam cōmutas tibi: sed fores
Concrepuerunt nostræ. Sce. at ego illas obseruasso fores.
Nam nihil est: qua hinc huc transire ea possit: nisi recto ostio.
Pal. Quin domi eccā. Sce. nescio utiq;. Pal. sceledre sceledre. te fulcita.
Sce. Mihi ego uideo. mihi ego sapio. mihi ego credo plurimū.
Me homo nemo deterreat: quin ea sit in his ædibus.
Hic obsistam: ne īprudenti hic ea se subrepsit mihi.
Pal. Meus illic homo est. deturbabo ego iam illū de pugnaculis
Vn iam te faciā: ut stultū dum fateare. Sce. age uolo face.
Pal. Neq; te quicq̄ sapere corde. neq; oculis uti. Sce. scio
Neque solariū: neque oriū. nisi per ipluuiū scio.
Pal. Q uid nunc si domi est. si facio ut eā hinc exire uideas domo:
Dignus es uerberibus multis? Sce. dignus. Pal. serua istas fores
Ne tibi clam se subterducat istinc atq; huc transeat.
Sce. Consiliū est ita facere. Pal. ego iam illā huc tibi sistā in uiam.
Sce. Agedū ergo face uolo scire utrū ego id quod mihi uidi uiderim
An illic faciat: quod facturū dicit. ea ut sit domi.
Nā ego quidē meos oculos habeo: nec rogo utendos foris.
Sed hic illi subparasitatur semper. hic ei ꝓximus.
Primus ad cibum uocatur: primo pulmentū datur.
Nam illic noster est fortasse circiter trienniū.
Neque cuiq̄ q̄ illi in nostra melius famulo familia.
Sed quid ego ago? qđ me agere oportet: hoc obseruare ostium.
Hic obsistam. hac quidē pol uerba mihi nunq̄ dabunt.

Obseruasso. ex codicibus antiquis. nō obseruo. ut legit Pius interpres.

Pugnaculis.

Ne tibi clam se subterducat. non: ne tibi eadem subterducat: ut legit Pius contra antiquorū codicū scripturā. & snīæ cōcinnitatē.

Foris de loco hic.

Cōsilium est ita facere: ego iam illā huc tibi sistam in uiam. ita scribendus uersus ē. ratiōe metri & snīæ. nec interponenda ē dictio illa pedes ut legit Pius & uanissime commentatur.

Palestrio. Philocomasium. Sceledrus. viii

Pa. Ræcepta facito ut memineris. Phil. mirū est tolle monere: memini
Pal. At metuo ut satis sis subdola. Phi. ne doceto. malas: ut sint malæ
Mihi sola ego supsum. Pal. age igitur nūc iā insiste in dolos
Ego istinc abste ꝓcul recedā. o qd astas sceledre. Sce. hāc rē gero.
Habeo auris. loquere quid uis. Pal. credo ego istoc exēplo tibi
Esse eūdū acturū extra portam dispessis manibus patibulum
Quū hēbis. Sce. quā nā obrē. Pal. respice dū ad leuā. qs illec ē
Sce. Pro di immortales nostra herilis cōcubina ē hæc qdē. (mulier?
Pal. Mihi quoq; pol ita uidetur age nunc iam qn̄ tibi lubet.
Sce. Q uid agā? Pal. peri pproperе. Phi. ubi iste bonus seruꝰ: q ꝑdiit
Me maxume innocentē tibi falso insimulare. Pal. uæ tibi
Hic dixit mihi. Phi. quē dixti tu te me uidisse in ꝓxumo
Scelestе hic osculantē? Pal. atq; id alieno cum adolescentulo
Dixit. Sce. dixi hercle uero. Phi. tun me uidisti? Sce. atq; his qdē
Phi. Carebis credo. qui plus ecastor uidet q̄ qd uident. (oculis.
Sce. Nunq̄ hercle deterrebor. quin ego uiderim id quod uiderim.
Phi. Ego uero stulta moror multū: quæ cū hoc insano fabulem:

Dispessis

Fabulem.

Q uẽ pol ego capitis perdã.Sce.noli minitari. ſcio crucem Perdam te capitis.
Futuram mihi ſepulchrũ.ibi enim mei maiores ſunt ſiti
Pater.auus.proauus.abauus.non mihi poſſunt minaciis tuis Auus
Hiſce oculi fodiri.ſʒ paucis ꝟbis te uolo paleſtrio (dẽ te uides. Proauus Abauus
Obſecro uñ exit hæc? Pal.uñ niſi domo? Sce.domo? Pal.te ui- Minatiis tuis.
Sce. Niſi mirũ eſt facinus quomodo hæc nunc hinc trãſire potuerit. Fodiri.
Nam certo neq; ſolariũ apud nos eſt neq; ortus ullus:neque
Feneſtra niſi clatrata.nam certo ego te hic intus uideram. Clatrata feneſtra.
Pal. Pergin ſceleſte intẽdere.& hãc arguete.Phi.ecaſtor ergo mihi
Haud falſum euenit ſomniũ:quod noctu hac ſomniauerim. Noctu hac
Pal. Quid ſomniaſti? Phi.ego tibi eloquar:ſed amabo aduortito
Animũ.hac nocte in ſomnis ſoror mea gemina & germana mihi
Viſa eſt ueniſſe athenis in epheſum cũ amatore quodã ſuo.
Hi ambo hoſpitio huc in ꝓximũ mihi diuorti ſunt uiſi
Sce. Paleſtrioni ſomniũ naratur.Pal.perge porro.Phil. ego
Læta uiſa:quia ſoror ueniſſet.propter eandem maxumã
Suſpicionẽ uiſa ſum ſuſtinere.nam arguere in ſomnis meus
Mc familiaris mihi uiſus eſt.me cũ alieno adoleſcentulo
Q uaſi nunc eſt:oſculatã.quũ tamen illa oſculata mea ſoror
Gemina ſuũ eſſet illum amicum.ita me inſimulatã perperã
Fuiſſe ſomniaui. Pal.ſatin ut eadem uigilanti expetunt
Q uæ in ſomnis uiſa memoras.heus hercle præſenti iam oĩa
Abi intro.& comprecare narandum ego militi iſtuc cenſebo.
Phi. Facere certum mihi: neq; ego ꝓdi me quidẽ impunæ patiar
Ab iſtoc falſo:inſimulatam.Sce.timeo quid rerum geſſerim
Ita dorſum totum prurit.Pal. ſcin te periſſe nunc quidẽ domi?
Sce. Certo ſed certa res eſt noſtrũ nunc obſeruare oſtium.
Vbi eſſet? Pal.at ſceledre quæſo ut ad id exẽplum ſomnium
Quaſi ſimile ſomniauit illa;atq; ut tu ſuſpicatus es
Eam uidiſſe oſculantem.Sce.me eã nõ uidiſſe arbitraris tu?
Pal. Næ tu hercle opinor obſecro reſpice:ſi ad herũ hæc res peruenit
Periſti pulchre.Sce.nunc demũ experior ob oculos caliginem
Prius mihi obtigiſſe.Pal.dudũ ædepol planũ eſt hoc quidẽ
Quæ huc uſq; fuerit itus.Sce.nihil habeo:qđ loquar.nõ uiderim
Et ſi uidi.Pal.næ te ædepol ſtultitia tua pene perdidit
Dum te fidelem facere hero uoluiſti:pene abſumptus es
Sed fores uicini proximi concrepuerunt.conticeſcam iam. O ſcele-dre ſceledre bis ſcribeñ. ex codi.ãtiqs.& metri rõe.& cõueniẽter quũ bis quoq; paleſtrionẽ ſceledrus uocaſſet.

Philocomaſium.Paleſtrio.Sceledrus. vii & una ſylla

INde ignẽ in arã:ut epheſiæ diane latas laudes
Grateſq; agam.eiq; ut arabico fumificẽ odore
Amœne quæ me in locis neptuniis tẽpliſq; turbulẽtis
Seruauit ſæuis fluctibus.ubi ſum afflictata multum.
Sce. Paleſtrio o palæſtrio. Pal. o ſceledre ſceledre quid uis?

Philocomasium.

Sce. Hæc mulier quæ hinc exit modo est ne herilis concubina
Philocomasium:an non est ista? Pal.hercle opinor ea uidetur
Sed facinus mirũ est:quomodo hæc hinc potuerit transire
Siquidẽ ea est.Sce.an dubiũ tibi est:eam esse hanc? Pa. ea uidet
Adeamus appellemus.Sce.heus,quid istuc philocomasium?
Quid istic tibi in hisce ædibus debetur? quid negocii est?
Quid nũc taces? tecũ loquor.Pal.imo ædepol tute tecum
Nam hæc nihil respondet.Sce.te alloquor:uitii ,pbriq; plena

Vages.

Quæ circum uicinos uages.Phi.qui cum tu fabularis?
Sce. Qui cum:nisi tecũ? Phi.quis tu hõ es? aut mecũ qd ẽ negocii?
Sce. Men rogas hem q̃ siem? Phi.q̃r nũ hũc ego rogẽ:quẽ nesciã ego?
Pal. Quis ego sum igit̃:si hũc ignoras? Phi.mihi odiosus q̃sq̃s es:tu
Et hic.Sce.ñ nos nosti? Phi.neutrũ.Sce.metuo maxume.Pal.qd
Sce. Enim ne nosmet pdiderimus uspiã:nã neq; te neq; me (metuis?
Nouisse ait.Pal.perscrutari hic uolo sceledre:nos nostri:
An alieni sumus:ne dum quispiam nos uicinorum
Imprudentis aliquis imutauerit.Sce.certe equidẽ noster
Sũ.Pal.& pol ego.q̃ris mulier malũ.tibi dico heus philocoma-

Intẽperiæ. Philocomasium.

Phi. Quæ te itẽperiæ tenent:qui me perperã pplexo appelles (siũ?
Nomine? Pal.eo qui igitur uocare:philocomasiũ dicere nomen
Si iniuria est? falsum nomen possidere philocomasium
Postulas? at istuc nõ decet.& meo hero facis iniuriã.Phi. egon?

Vesperi.

Pal. Tu.Phi.q̃ heri athenis ephesum adueni uesperi cũ meo amatore
Adolescente atheniensi? Pal.dic mihi quid tibi hic in epheso est
Negocii? Phi.geminã germanã hic esse meã sororem audiui
Eam ueni quæsitũ.Pal.mala es.Phi.imo ecastor stulta multum:

Fabulem

Quæ uobiscũ fabulẽ.abeo.Sce.abire nõ sinam te.Pal.mitte
Sceledre.manifestaria res est.Sce.nõ omitto.Ph.at iam crepabũt
Manu malæ tibi:nisi me omittis.Sce.quid malũ illic adstas?

Altrisecus.

Quin tetines altrinsecus? Pal.nihil moror negociosum
Mihi esse tergum.qui scio:an ista non sit philocomasium?

Volutatim

Atq; alia eius similis sit? Phi.mittis me.an nõ mittis? Sce.imo
Vi atq; inuitã:atq; ingratiis uolutatim domum te rapiam.
Phi. Nõ ostium hoc mihi est domiciliũ.athenis domus:ac herus.est.
Ego istã domum neq; moror:neq; uos qui hoies sitis noui
Neq; scio.Sce.lege agito.te nusq̃ mittã.nisi mihi das
Firmatã fidem.te huc si iussero intro iturã.Phi.ui me cogis
Quisquis es.do tibi fidẽ si omittis isthuc:me intro ituram:
Quo iubes.Sce.ecce ergo omitto.Phi.at ego abeo missa.Sce.mu
Fecisti fidẽ.Pal.sceledre manibus amisisti prædã. (liebri
Sce. Si queam tam ea est nostra:q̃ potest herilis concubina
Vin tu facere hoc strenue? Pa.quid faciam? Sce. mihi affer ma-
chæram huc intus.
Pal. Quid facies ea? Sce.introrũpã recta in ædis.quẽq; hic intus

Si queã.hoc addẽdũ fuit ex cod.ãtiq̃s.& metri necessitate. ac sniæ cõcinnitate: quæ ẽ:ut indignabundus sceledrus secũq; cogitãs dicat. Si queã:hoc est si possem.& per aposiopesim reliqua taceat: quasi dicat:nõ me hodie delusum iri sinerẽ.

Machærã.

Videro cũ philocomasio osculantẽ:eũ ego obtruncabo extẽplo.
Pal. Visa ne ea est;Sce.imo ædepol plane ea est.Pal.sed q̃uo. vii
Dissimulabat?Sce.abi machæram huc affer.Pal.iã faxo hic erit:
Neq; eques neq; pedes præfectus quisq̃ tãta audacia est: Præfectus. ex codicibus antiquis.
Q ui æq; faciat confidenter q̃ mulieres faciunt:
Vt utrobiq; orationẽ docte duint.nam ut sublinitur
Os custodi cauto conseruo meo.nimis beat:
Q uod cõmeatus est trans parietẽ.Sce.heus palæstrio Cõmeatus
Machæra mihi nihil opus ẽ.Pal qd iã?aut qd opus ẽ?Sce domi
Eccã herilẽ concubinam.Pal.quid domi?Sce.in lecto cubat.
Pal. Aedepol næ tibi malã rẽ repperisti ut prædicas.
Sce. Q ui iam?Pal.quia attingere ausus mulierem hic in ꝓxumo.
Sce. Magis hercle metuo.sed nunq̃ quisq̃ faciet:quin soror
Ista sit germana huius.Pal.eam pol tu osculãtem hic uideras:
Et quidem palam est.eam esse ut dicis.Sce.quid propius fuit: Quid propius fuit. Seruũ plus scire oportet:q̃ loqui
Q uã ut perirem:si locutus fuissem hero?Pal.ergo si sapis;
Mussitabis.plus oportet scire seruum:q̃ loqui
Ego habeo:ne quid tecum consilii cõmisceam
Atq; apud hunc uicinum.tuæ mihi turbæ non placent.
Herus si ueniet:si quæret me:hic ero.hinc me accersito.
Sceledrus. Periplectomenus.senex. vi
Sce. SAtin abiit hinc ille:neq; herile negocium
Plus curatq̃ si non seruitutem seruiat.
Certo quidem illa hic nostra intus est in ædibus.
Nam ego excubantem eam modo offendi domi.
Certũst nunc obseruationi operam dare.
Peri. Non hercle hisce homines me marem sed fœminam
Vicini rentur esse serui militis.
Ita me ludificant.mea ne hic in uia hospita.
Q uæ heri huc athenis cum hospite aduenit meo Hospita.
Tracta & ludificata est ingenua & libera.
Sce. Perii hercle.hic ad me recta nunc abit uia.
Metuo:illæc mihi res ne malo magno fuat.
Q uantum hunc audiui:facere uerborum senem.
Accedam ad hominem.Peri.tun sceledre hic scelerum caput.
Meam ludificasti hospitam ante ædis modo?
Sce. Vicine ausculta quæso.Per.ego auscultem tibi?
Sce. Expurgare uolo me.Per.tu ne te expurges mihi?
Qui facinus tantum tamq; indignum feceris?
An quia latrocinaris arbitramini
Q uid uis licere facere uobis uerbero:
Sce. Licet ne?Per.at ita di me deæq; omnes ament
Nisi mihi supplicium uirgatum de te datur.
Longum diutinumq; a mane usq; ad uesperum. Vesperum

Imbrices. — Quod meas confregisti imbrices & tegulas
Ibi dum condignam te sectaris simiam.
Quodq; inde inspectauisti meum apud me hospitem
Amplexum:amicam quum osculabatur suam.
Quodq; concubinam herilem insimulare ausus es
Probri.pudicam.meq; summi flagitii.
Tum q tractauisti hospitam ante ædis meas.
Nisi tibi supplicium stimuleum deditur:
Plenior. — Dedecoris pleniorem herum faciam tuum:
Quã magno uento plenum est undarum mare.
Sce. Ita sum coactus periplectomene:ut nesciam
Vtrum me postulare tecum æquũst prius.
Si isthæc non est isthæc:neq; isthæc est mihi.
An me expurgare hoc tibi uidetur æquius
Sicut etiam nunc:nescio quid uiderim.
Ita est isthæc huius similis nostræ tua:
Siquidem non eadem est.Per.uise ad me intro iam scies.
Sce. Licet ne.Per.neq; te inhibeo placide noscita.
Sce. Ita facere certum est.Pe.heus philocomasium cito
Transcurre curriculo ad nos.ita negocium est.
Post quando exierit sceledrus a nobis.cito
Transcurrito ad uos rursum curriculo domum.
Infucauerit. — Nunc pol ego metuo ne quid infucauerit.
Si hic non uidebit mulierem:aperitur dolus.
Similior. — Sce. Proh.di immortales similiorem mulierem
Magisq; eandem q̃ nostræ est ea:non reor
Deos facere posse.Per.quid nunc?Sce.cõmerui malum.
Per. Quid igitur ean est?Sce.& si ea est:non est ea.
Per. Vidistin istam?Sce.uidi & illam & hospitem
Complexam atq; osculantem.Per.ea ne hæc est?Sce.nescio.
Per. Vin scire plane?Sce.cupio.Per.abi intro ad uos domum.
Intus domum sit. — Continuo uide sit ne ista hæc domum uostram intus.Sce.licet.
Pulchre admonuisti.iam ego.ad te exibo foras.
Per. Nunq̃ ædepol hominem quenq̃ ludificarier
Magis facete uidi:& magis miris modis:
Sed eccum egreditur.Sce.periplectomene te obsecro
Per deos:atq; homines:perq; stultitiam meam:
Perq; tuam gratiam.Per.quid?Sce.meæ ut inscitiæ
Meæ & stultitiæ ignoscas.nunc demum scio
Me fuisse excordem:cæcum incogitabilem:
Philocomasium. — Nam philocomasium eccam intus.Per.quid nunc furcifer
Vidisti ambas?Sce.uidi.Per.exhibeas herum uolo.
Sce. Meruisse equidem me maximum fateor malum:

Et tuæ fecisse me hospitæ aio iniuriam.
Sed meam esse herilem concubinam censui:
Cui me custodem herus addidit miles meus.
Nam e summo puteo similior nunq̃ potest
Aqua aquæ sumitq̃ hæc est:atq; ista est hospita.
Et me despexisse ad te per impluuium tuum.
Fateor.Per.quid ni fateare:ego qui uiderim?
Sce. Sed philocomasium me uidisse censui.
Per. Ratus ne istic me hominem esse omniũ minimi pretii:
Si ego me sciente paterer uicino meo
Inferri apud me ita insignite iniuriam?
Sce. Nunc demum a me insipienter factum esse arbitror:
Quum rem cognosco.at non malitiose tamen
Feci.Per.immo equidem indigne.nam homini seruo suos
Domitos habere oportet oculos:& manus:
Orationẽq;.Sce.ego ne?si post hunc diem
Mutiuero:etiam quod ego me certo sciam:
Dato excruciatum me:egomet me dedam tibi.
Nunc hoc mihi ignoscas quæso.Per.uinca n animum meum
Ne malitiose factum id esse abs te arbitrer:
Ignoscam tibi istuc.Sce.at dii tibi faciant bene.
Per. Næ tu hercle si te di amabunt linguam cõprimas:
Posthac etiam illud:quod scies:nesciueris.
Ne uideris quod uideris.Sce.bene me mones.
Ita facere certum est.sed satin ne oratus abit?
Nunquid nunc aliud me uis?Per.ne me noueris.
Sce. Dedit hic mihi uerba:qua benigne gratia
Fecit:ne iratus esset.scio quam rem gerat.
Vt me quum extemplo aduenat a foro domum:
Domi comprendat una hic & palestrio:
Me habent uenalem sensi.& iam dudum scio.
Nunq̃ hercle ex ista nassa ego hodie escam petam.
Nam iam aliquo aufugiam:& occultabo aliquot dies.
Dum hæ consilescunt.turbæ:atq; iræ leniunt.
Nam iam nunc satis & plus nimio merui mali.
Verũ tamen de me quicquid est:ibo hinc domum.
Per. Ille hinc abscessit.sat ædepol certo scio:
Occisam sæpe sapere plus multo suẽ.
Quum manducatur.ne id quod uidit uiderit?
Nam illius oculi:atq; auris:atq; opinio.
Transfugere ad nos.usq; adhuc actum est probe.
Nimium festiua mulier operam præbuit.
Redeo in senatum rursus nam palestrio
Frequens senatus:sceledtus nunc autem foras:

Cõcubinã ex codicibus antiquis.

Philocomasium:

Malitiose. Seruo homini quid opus est. Oportet homini seruo.

Nassa.

Sus occisa sapit.

Illic domi apud me poterit nunc haberier.
Ibo intro:ne dum absum illi in sortito fiem.

Palestrio. Pleusides. Ado. Periple. vii

Pal. Cohibete intra limen etiam uos parumper pleusides:
Sinite me prius perspectare:ne uspiam insidiæ fient.
Cõciliũq; habere uolumus.nã opus est nũc tuto loco:
Inimicus ne quis nostris spolia capiat consiliis.
Atq; unde inimicus nequis spolia capiat auribus.
Sæpissime: Nam bene consultum negocium subripitur sæpissime:
Catalogo loquendi. Si minus cum cura:aut catalogo loquendi actum fiet.
Nam bene consultum inconsultum:fit si inimicis potest.
Vsu esse:quin si inimicis usui est:obsit tibi
Quippe si resciuere inimici consilium tuum:tibi
Tuopte consilio occludunt linguam.& constringunt manus:
Atq; eadẽ quæ illis uoluisti facere:faciunt tibi.
Sed speculabor nequis aut hinc:ab leua aut ab dextera
Assit. Nostro consilio uenator assit:cum auritis plagis
Sterilis hinc prospectus usq; ad ultimam plateam probe est:
Auritis plagis. Euocabo.heus periplectomene.& pleusides progredimini.
Per. Ecce nos tibi obedientis. Pal. facile est imperium in bonis
Sed uolo scire eodem consilio:quod meditati intus sumus
Si gerimus rem. Per. magis ad rẽ non potest esse utibile.
Pal. Immo qd tibi pleusides? Ple. qd ne uobis placeat:displiceat mihi?
Per. Quis hõ sit magis meus q̃ tu es? Ple. loqre lepide & cõmode.
Pal. Pol ita decet hunc facere. Ple. at hoc me facinus miserq; macerat.
Meũq; cor:corpusq; cruciat. Per. quid est quod cruciat te?
Istuc ætatis Ple. Me tibi istuc ætatis homini facinora puerilia.
Obiicere:neq; te decora.neq; tuis uirtutibus.
Eaq; expetere te opibus summis mei honoris gratia.
Mihiq; amanti ire opitulatũ.atq; ea facere facinora:
Quæ istæc ætas fugere facta magis:q̃ sectari solet.
Eam me pudet tibi senecta abiicere sollicitudinem.
Pudet te quicq̃. Per. Noue tu homo amas:siquidem te quicq̃:quod faxis:pudet.
Nihil amas.umbra es amantum:magis q̃ amator pleusides.
Ple. Hanccine me ætatem exercere mei amoris gratia?
Per. Quid ais tu:ita ne tibi ego uideor oppido acheronticus:
Capulari flamine. Tam capulari flamine:tibi diu uideor uiuere.
Nã equidẽ haud sum natus annos quinquaginta & quattuor.
Clare oculis uideo pernix sum manibus.sum pedes mobilis.
Pal. Si albus capillus uidetur:neutiq̃.ibi ingeniũ senis est.
Emusitata In hoc emusitata sua sibi ingenua indoles.
Ple. Pol id quidem ita experior esse ut prædicas palestrio.
Nam benignitas quidem huius oppido ut adolescentuli.

Per. Immo hospes magis quum periclum facies:magis nosces meã
Comitatem merito te amantem. Ple. quid opus nota noscere.
Per. Quum apud te exemplũ experiundi habeas:non eges foris.
Nam qui ipse amauit:amantis ægre ingeniũ inspicit.& ego
Amateris aliquantũ habeo humorisq; etiam in corpore
Neq; dum exarui ex amore:rebusq; uoluptariis. Voluptariis.
Cauillator facetus:uel cõmodus conuiua item eto. Cauillator
Neq; ego oblocutor unquã sum alteri in conuiuio. Oblocutor.
Incõmoditate abstinere me apud conuiuas cõmode
Cõmemini.& meæ orationis iustam partem persequi.
Et meam partẽ itidem tacere. quom aliena est oratio.
Minime sputator:screator sum itidem:minime succidus. Sputator. Screator. Succidus.
Post ephesi sum natus.non enim in apulis:nõ sum in umbria.
Pal. O lepidum semisenem.næ si quas memorat res habet: Semisenex
Atq; equidem plane eductum in nutricatu uenerio.
Per. Plus dabo q̃ prædicabo ex me uenustatis tibi.
Neq; ego unq̃ alienum scortum subagito in conuiuium.
Neq; præripio pulpamentum:neq; peruorto poculum. Pulpamentum.
Neq; per uinum unq̃ ex me exoritur discidium in conuiuio.
Siquis ibi est odiosus:abeo domum:sermonem segrego.
Venerẽ:amorem:amœnitatẽq; accubans exerceo.
Et quidem ædepol omnis mores ad uenustatem iugiter.
Cedo tris mihi homines contra aurichalco emptos istis moribus
Pal. At quidem illuc ætatis qui sit:non inuenies alterum Illuc ætatis
Lepidiorem ad omnes res:nec qui amicus amico sit magis.
Per. Tu te me ut fateare faciam:esse adolescentem moribus.
Ita apud omnis cõparebo tibi res benefactis frequens.
Opus erit ne tibi aduocato tristi iracundo?ecce me.
Opus leni?leniorem dices q̃ mutum est mare. Mare mutum.
Liquidus citusq; ero q̃ uentus est fauonius. Fauonius.
Vel hilarissimum conuiuam me extimandum:exprimam tibi:
Vel primarium parasitum:atq; obsonatorem optumum.
Tum ad saltandum nõ cinædus magis usq̃ saltatq̃ ego: Cinedi saltant.
Pal. Quid ad illas artes optes:si optio eueniat tibi? Promeritis
Ple. Huius meritis ut referri pariter possit gratia:
Tibiq;:quibus esset experiosum meæ solicitudini.
At tibi tanto sumptui esse mihi molestum est. Per. mortuus es.
Nam in mala uxore:atq; inimico:siquid sumatur:sumptus est.
In bono hospite atq; amico:quæstus est:quod sumitur.
Et quod in diuinis rebus sumas:sapienti lucro est.
Dein uirtute euntem hospitio accipere:apud me est comitas.
Es.bibe.animo obsequere mecum:atq; onerato hilaritus me
Liberæ sunt ædes.liber sum autem ego.me uti uolo libere.

Nam mihi:uirtute deũ dicam:propter diuitias datas.
Licuit uxorem dotatam genere summo ducere.
Sed nolo mihi oblatratricem in ædis intromittere.
Ple. Cur non uis?nam procreare liberos lepidus sonus.
Per. Hercle uero liberũ hominẽ esse:id multo est lepidius.
Ple. Tu homo & alteri sapienter potis es consulere:& tibi.
Per. Nam bona uxor:si ea quidẽ deducta est usq̃ gentium:
Vbi ea possit inueniri?uerum ego ne eam ducã domum:
Q uæ mihi hæc dicat.eme mi uir lanã.uende tibi pallium
Malachum:& calidum:cõficiantur tunicæ mihi hibernæ bonæ:
Ne algeam hac hyeme.hoc hoc nunq̃ uerbũ ex uxore audiam.
Et prius q̃ galli cantent:quæ me somno suscitet:
Da mihi uir calendis quæ mittam quum martiæ uenerint:
Da qui faciat:qui condiat.da quod dẽ quinquatribus
Percantatrici collectrici:ariolæ:atq; haruspicæ.
Flagitium est si nil mittetur.quo supercilio spicit.
Tum patrita clementer non pota est:inquit munere.
Iampridem:quia nihil abstulerit:succenset celaria.
Tum obstetrix expostulauit mecũ parum missum sibi.
Q uid nutrici non missutus quicq̃ quæ uernas alit?
Hæc atq; huius similia alia damna multa mulierũ.
Nunc uxorem prohibent mihi:& quæ huius sermonis erant.
Pal. Dii tibi sunt propicii hercle.nam si istam semel amiseris
Libertatẽ:haud facile te in eundẽ restitues locũ.
Ple. At illa laus est magno in genere & diuitiis maxumis:
Liberũ hominẽ educare generi monumentũ & sibi.
Per. Quando habeo multos cognatos:quid opus sit mihi liberis?
Nunc bene uiuo:& fortunate:atq; ut uolo:atq; animo ut lubet.
Mea bona mea morte cognatis dicã:inter eos partiant.
Illi apud me edunt.me curant:uisunt quid agã:ecquid uelim.
Prius q̃ lucet:assunt:rogitant.noctu an somnũ cœperim.
Eos pro liberis habeo:quin mittunt munera:
Sacrificant:dant inde partẽ mihi maiorem:quam sibi.
Abducunt extra me.ad se ad prandiũ:ad cœnã uocant.
Ille miserrimũ se retur:minimũ qui misit mihi.
Illi inter se certant donis ego mecum musito.
Bona mea inhiant:certatim nutricant & munere:
Pal. Nimis ratione bona nimiũq; apte tu multa uides.
Et tibi sunt gemini.& tergemini:si te bene habes:filii
Per. Pol si habuissem cœpissem satis miseriaꝝ.liberis
Censerẽ emori.cecidisset ne ebrius:aut de equo uspiã:
Metuerẽ:ne ibi defregisset crura:aut ceruices sibi.
Pal. Huic homini dignũ est diuitias esse:diu uitã dare:

Oblatratricem.

Vxor bona ubi possit inueniri?

Malachũ pallium.

Percantatrici.
A riolæ
Haruspicæ
Spicit.

Expostulauit mecũ.

Quæ huius similis sermonis erant delenda ẽ dictio similis uti superfluẽs.& quæ uersum de statu suo deiicit.

Monimentum.
Vite celibis bona.

Partiant.

Pro liberis.

Musito.
Inhiant bona mea.

Cẽserem emori. ex codicibus antiquis:in quibus omnibus scriptũ est censere me mori:& ex sententiæ congruitate:quæ est ut dicat censerem me propter liberos emori.nõ cauerẽ mererẽ:ut corrigit Pius uanus interpres:mentiens ita esse ĩ priscis codicibus.id enim ẽ falsum prsus.

Ceruices.

Q ui ægre seruat:& qui bene habet:suisq; amicis uolt uolup.
O lepidum caput.ita me dii deæq; ament:æquũ fuit
Deos parasse:uno exemplo ne omnes uitã uiuerent.
Sicuti merci pretiũ stat:pro uirtute ut ueneat.
Q uæ improba est:pro mercis uitio dominum pretio pauperat:
Itidem diuos dispertisse uitam humanam æquum fuit.
Q ui lepide ingenuatus esset:uitam longinquã darent.
At qui improbi:& scelesti:iis adimerent animam cito.
Si hoc parauissent:homines essent minus multi mali.
Et minus audacter scelesta facerent facta.& postea
Q ui homines probi essent:esset his annona uilior.
Per. Q uid deorũ consilia culpes stultus inscitusq;:sic
Q ui deos uituperes?nunc iam istis rebus desisti decet.
Nunc uolo obsonare uel ut hospes.te tua ex uirtute meæ
Domi accipiam benigne:lepide:& lepidis uictibus.
Ple. Nihil me pœnitet iam quanto sumptu fuerim tibi.
Nam hospes nullus tã in amici hospitium deuorti potest:
Q uin ubi triduũ continuũ fuerit:iam odiosus fiet:
Verum ubi dies decẽ continuos ire ad eundẽ instat
Tametsi dominus non inuitus patitur:serui murmurant.
Per. Seruientis seruitutem ego seruos introduxi mihi
Hospes.non qui imperarent:mihi quibus ego essem obnoxius.
Si illud ægrest:mihi quod uolupe est:meo aio morẽ gero.
Q uod tamen odiose faciundũ:fit:malũ atq; ingratiis.
Nunc quod occœpi obsonatũ pergam.Ple.si certũst tibi:
Per. Cõmodũ obsona:nec magno sumptu.mihi quoduis sat est.
Q uin tu istanc orationẽ hinc ueterẽ atq; antiquã amoues?
Nam proletario sermone nunc quidẽ hospes utere.
Nã hi solent:quãdo adcubuere:ubi cœna apposita est:dicere:
Q uid tibi opus fuit hoc sumptu tanto nostra gratia?
Insanuisti hercle.nã idem hoc hominibus sat erat decẽ.
Q uod eorũ causa obsonatum est.culpant:& c. medunt tamen.
Pal. Fit pol illud ad illud exẽplũ:ut docte & perspecte sapit.
Per. Sed idẽ homines nunq̃ dicunt q̃q̃ appositũ est ampliter.
Iube illud demi.tolle hanc patinam.pernã nihil moror.
Aufer hinc illã offam penitam.probus hic cõger frigidus.
Remoue.abi.aufer.neminẽ eorũ hæc asseuerare audias.
Sed percellunt.sed procudunt.dimidiatim appetunt.
Pal. Bonus hercle ut malos.descripsit mores.Per.haud centesimam
Partẽ dixi.atq; ociũ rei si sit possum expromere.
Pal. Igitur id quod agitur:nunc hoc primũ præuerti decet.
Nunc huc animũ aduortite ambo.mihi opus est opera tua
Periplectomene.nã ego inueni lepide sycophantiam.

Parasse metri necessitate nõ parauisse.ut legit Pius.

Pretiũ stat pro uirtute ut ueneat:legẽdũ est.ex cõgruitate sniæ: & recta grãmatica. ac metri necessitate.non statuit contra legẽ metri.& latinam constructionẽ.nec ueniat.nisi soloecum facere uelimus.ut utrobiq; indoctissime legit Pius interpres.

In codi.antiqs non est dictio illa. Vobis propterea delenda putauimus.

Meo animo morẽ gero.scribendũ censuimus.metri ratiõe sensus cõcinnitate.& ueterũ codicũ scriptura suffragãte. in quibus scriptum est.me hominem remigiorẽ gero. non morẽ remigiorẽ ut nugatur Pius.remigiorem exponens.insulse & inepte pro obsequibiliorẽ cũ ea dictio nullibi apud latinos uisa. neq; audita sit.

Pauperat.

Ingenuatus.

Annona.

Victibus.

Hospes in triduum odiosus ẽ.

Obnoxius

Proletarius sermo.

Insanuisti.

Penitã offam.

Conger.

Dimidiatim.

Sycophantiam.

Cæsariatus miles. Qui miles admutiletur cæsariatus:atq; uti
Huic amanti ad philocomasium efficiamus copiam:
Vt eam hic abducat:abeatq;.Per.dari istanc rationem uolo.
Pal. At ego mihi anulū dari istunc tuū uolo.Per.quam ad rem uis?
Pal. Q uando habebo igitur:rationem mearum fabricarum dabo.
Per. Vtere.accipe.Pal.accipe a me rursum rationem doli.
Quā institui.Ple.ppurgatis ambo damus tibi operam auribus.
Mœchus. Pal. Herus meus ita magnus mœchust mulierum:ut neminem
Fuisse æq;:neq; futurum credo.Ple.credo ego istuc idem.
Pal. Itaq; alexandri prestate prædicat formam suam.
Se omnis ultro sectari in ephesо memorat mulieres.
Per. Aedepol quidem de isto multa:scio te non mentirier.
Sed ego ita esse ut dicis teneo pulchre.proin palestrio
Q uam potes:tam uerba confer maxume ad compendium.
Pal. Ecq̄ tu potes reperire forma lepida mulierem:
Cui fallaciarum mens corpusq; sit plenum & doli.
Per. Ingenuā an libertinam?Pal.parui istuc facio:dūmodo
Eam des:quæ sit quæstuosa:quæ alat corpus corpore.
Cuiq; sapiat pectus.nam cor non potest:quod nulla habet.
Femine sine corde. Per. Lautam uis?an quæ non dum sit lauta?Pal.siccam succidam:
Quā lepidissimam potes:quāq; adolescentem maxume.
Clientam. Per. Habeo eccillam clientam meam:meretricem adolescentulam.
Sed quid ea usus est?Pal.ut ad te eam iam deducas domum.
Itaq; eam huc ornatam adducas matronarum modo.
Capite compto:crinis uictasq; habeat:adsimuletq; se
Insistas uiā Tuam esse uxorē ita præcipiendum Ple.erro:quā insistas uiam.
Primita. Pal. At scietis postea.sed ecquæ ancilla est illi?Per.est primita.
Pal. Ea quoq; opust ita præcipio mulieri:atq; ancillulæ
Vt simulet se esse tuam uxorem:& deperire hunc militem.
Famesæ. Quasiq; hunc anulū famæ ancillæ dederit:ea porro mihi
Militi ut darem:quasique ego rei sim interpres.Per.audio.
Pal. Ne me surdus uerbera:tu si audis.ego recte militi
Dabo:tua mihi uxore dicam delatum:& datum:
Vt se ad eum conciliarem.ille eiusmodi est:capiet miser.
Aliæ rei. Q ui nisi adulterio studiosus:nulli aliæ rei est improbus.
Per. Non potuit reperire:si ipsi soli quærēdas dares:
Lepidiores duas ad hanc rē:q̄ ego.habe animum bonum:
Pal. Ergo accurra:& propera nunc tu ausculta mi pleusides.
Ple. Tibi sum obediens hoc facto.Pal.miles domum ubi aduenerit.
Memineris ne philocomasium nomines.Ple.quā nominem?
Pal. Dic eam.Ple.nempe eandē quæ dudū cōstituta est.Pal.pax abis.
Ple. Meminero.sed quid meminisse id refert?Pal.ego enim dicam.
Tibi tum demum:quando usus pscet:interea tace.

Vt quũ etiam hic agitactutum partis defendas tuas.
Ple. Ego eo intro igitur. Pal. hæc præcepta sobrie ut cures face.

Palestrio. Lucrio puer.

Vantas res turbo: quantas moueo machinas. vi
Eripiam ego hodie concubinam militi.
Si centuriati bene sunt manipulares mei. Centuriati Manipulares.
Sed illum uocabo: heus sceledre nisi negocium:
Progredere ante ædis. te uocat palestrio.
Lu. Non opera est sceledro. Pal. quid iam? Lu. sorbet dormiens.
Pal. Quid sorbet? Lu. illud, stertit uolui dicere
Sed quia cõsimile est, quod stertas, quasi sorbeas.
Pal. Eo an dormit sceledrus intus? Lu. nõ naso quidem
Nam eo magnum clamat tetigit calicem clanculum
Dimisit nardini unam amphoram celarius.
Pal. Eo tu sceleste: qui illi subpromus eo tu.
Lu. Quid uis? Pal. qui libitum est illi condormiscere?
Lu. Oculis opinor. Pal. nõ te istuc rogito scelus.
Procede huc. periisti iam nisi uerum scio.
Prõpsisti tu illi uinũ? Lu. nõ prompsi. Pal. negas?
Lu. Nego hercle uero. nam ille me uetuit dicere.
Neq; equidẽ heminas octo exprõpsi in urceum. Heminas.
Neq; illæ hic calidum exuunt in prandium.
Pal. Neq; tu bibisti. Lu. dii me perdant: si bibi.
Pal. Qui iam? Lu. quia enim obsorbui. nam mihi nimius calor Obsorbui.
Cõburebat gutturẽ. alii sunt ebrii Gutturem
Postq̃ potarunt. Pal. bono cella suppromo credita. Suppromo
Lu. Tu hercle faceres idem. si tibi esset credita
Quoniã æmulari nõ licet: nunc inuides.
Pal. Eo an nunq̃ ꝓmpsi antehac: responde scelus.
Atq; ut tu scire possis ego dico tibi.
Si falsa dicis: faxo iam excruciabere.
Ita uero ut tu ipse me dixisse dictites.
Lu. Post hæc sagina ego eiciar cellaria
Vt tibi qui prompseris: alium suppromũ pares. Suppromũ
Pal. Non ædepol faciam. age loquere audacter mihi.
Luc. Nunq̃ ædepol uidi ꝓmere. uerum hoc erat.
Mihi imperabas: ego promebam. postea
Hic illi sceledro capite sistebas cadum.
Non hercle tam isthoc ualide quassabant cadi.
Sed in cella paululum erat loculi lubrici.
Ibi erat bilibris aqualis hic propter cados. Aqualis
Eaq; sæpe decies complebatur die.
Eam plenam atq; inanem fieri: plenam a summo

Vbi bachabatur auia.quassabant cadi.
Pal. Abi abi intro iam.uos in cella uinaria
Bacchanal facitis.iam hercle ego herum adducam a foro.
Lu. Perii excruciabit me herus:domum si uenerit.
Quom hæc facta scibit:quia sibi non dixerim
Fugiã hercle aliquo.atq; hoc in die extollam malum.
Ne dixeritis huic obsecro:uostram fidem.
Pal. Quo te agis?Lu.sum missus alio iam huc reuenero.
Pal. Q uis misit?Lu.philocomasium.Pa.abi actutum redi.
Lu. Q uæso tamen tu meã partem infortunii
Si diuidetur me absente:accipito tamen.
Pal. Modo intellexi quã rem mulier gesserit.
Q uia sceledrus dormit:hunc subcustodem suum
Foris ablegauit:dum a se transire huc placet.
Sed periplectomenus quã ei mandaui mulierem
Nimis lepida forma ducit.di hercle hanc rem ut iuuant.
Q uã digne ornata incedit:haud meretricie.
Lepide hoc succedit sub manus negocium. vii.& una

Periplectomenus.Milphidippa.Acroteleutiũ.Palestrio. syllã.

Em oẽm hãc edere uos ut uelĩ tibi mea milphidippa:
Domi demonstraui ordine.hanc fabricã: fallaciasq;
Minus si tenetis:denuo uolo pcipiatis plane.
Satis si intelligitis:aliud est quod potius fabulem
Mil. S tultitia magna atq; insipientia non fallacia hæc sit:
Me ire in opus alienum:aut tibi meam operã pollicitari:
Si ea opificina nesciã aut mala esse aut fraudulenta:
Per. At melius est monerier.Mil.meretricem cõmoneri
Quam sane magni referat:nihil clam est:quin ego frustro.
Postq̃ adhibere meas auris ad tuam moror orationem
Tibi dixi,miles queadmodũ potis esset deartuari.
Per. At nemo solus satis sapit.nam ego multos sæpe uidi
Regionem fugere consilii:priusq̃ repertam habere.
Acr. Siquid faciendũ est mulieri malæ atq; malitiosæ:
Ea sibi imortalis memoria est:meminisse:& sempiterna.
Sin bene:aut fideliter quid faciundum sit:eadem ueniunt:
Obliuiosæ extẽplo ut fiant:& meminisse nequeant.
Per. Ergo istuc mecum cõuenit:uobis faciundũ utrũq;.
Nam id proderit mihi malitia male quod facietis ambæ.
Acr. Dum nescientes quid bonũ faciamus:ne formida.
Per. Mala nulla meretrix est.Ac.ne paue.peioribus conueniunt.
Per. Ita uos decet.cõsequimini.Pal.cesso ego illis obuiã ire.

Rem oẽm hãc edere uos ut uelim tibi mea mil.hunc nos uersum ita scribẽdũ duximus: sniæ & metri ratiõe. & nõ:rem oẽm accedere te ut,uelim mea mi.ut legit Pius interpres.in sulse:atq; oino perperã:nullo habito sesui: neq; uersus necessitati respectu quã nostram correctionẽ eruditorũ censuræ supponimus.

Stultitia magna.atq; insi.non fal.hæc sit.& húc quoq; ita ṽsũ scribendũ duximus. non absq; ea dictione: magna:& altera illa:hæc: ut Pius & Sarracenus duo interpretes Plautini legũt:contra apertissimã metri rõnem.

Si ea opificia nesciã. ita legendũ censemus in casu ablatiuo: & nõ in actõ ut Pius legit. exponens si technarũ & dolorum officinam ignorẽ male mihi cadet.ad qd hæc subauditio:male mihi cadet: quũ supra dixerit stultitia sit & insipientia?

Tibi dixi miles queadmodũ.miles scribẽdũ ẽ:ex ueteribus codicibus:in qbus miles scriptũ ẽ.& non milies:ut mẽtitur Pius arrogãs iterpres.& ex sniæ cõcinitate. & recto ṽborũ ordine. nec Pii ipsius nugæ de olea q̃ fructũ det si pticis cõtũdatur: audiẽdæ sunt: utpote desipiẽtis.. Potis eẽt deartuari:nisi isaniret Pius iterpres obtusissimus:neq̃q̃ meras hic isanias effudisset: neq; locũ hunc correxisset: olea:dare:contra rõnẽ metri:nullaq; sẽsus cõcinitate:pinde legẽdũ cẽsemus potis eẽt deartuari:& ṽsus itegritate & sniæ cohærentia: id quod ab antiquis etiã codicibus non multũ distat : in quibus potisset c leas dari scriptum est.super quo doctorum iudicium requirimus.

Bacchanal.

Sibi nõ dixerim.

Mulieri malæ & maliciosæ memoria est sempiterna.

Venire saluũ gaudeo.lepide ornatus hercle incedis.
Per. Bene opportuneq; obuiā is palestrio.tibi adsunt
Q uas me iussisti adducere & quo ornatu.Ac.heus nr̃.Pal. esto.
Palestrio acroteleutiũ salutat.Ac.quis nam homo est hic
Q ui tam pro nota me nominat?Per.hic noster architectust
Salue architecte.Pal.salua sis.sed dic mihi ecquid hic te
Onerauit præceptis.Per.p̃be meditatam utrāq; duco.
Pal. Audire cupio quēadmodũ.ne quid peccetis paueo.
Per. At tua præcepta.de meo nihil his nouum ipse apposui.
Acr. Nempe ludificari militem tuũ herũ uis?Pal.exlocuta es.
Acr. Lepide & sapienter cōmode & facete res paratæ.
Pal. Atq; huius nunc uxorem te uolo assimulare.Acr.fiat.
Pal. Q uasi militi animum adieceris:simulare sic futurum.
Q uasi quæ hæc res per me interpretem & tuā ancillam curetur.
Acr. Bonus uates poteras esse:quũ quæ sunt futura uideas.
Pal. Q uasi quæ anulũ hunc ancillula tua abs te detulerit ad me:
Q uē ego militi darem tuis uerbis.Acr.nunc uera dicis.
Pal. Q uid istis nunc memoratis opus est cōmeminere melius? Cōmeminere.
Acr. Nam mi patrone hoc cogitato.ubi probus est architectus:
Bene liniatam si semel carinam conlocauit. Liniatam.
Facile esse nauem facere.ubi fundata constitutast.
Nunc hic carina satis & fundata est bene:& statuta.
Pal. Adsunt fabri:architectiq; eam quidem ad rem haud imperiti.
Acr. Si non nos materiarius remoratur:quod quidem opus est: Materiarius.
Noui indolē nostri ingenii,cito erit parata nauis.
Pal. Nēpe tu nouisti militem meum herũ?Acr.rogare:mirunst
Populi odium:quid ni nouerim?magnum illum cincinnatum: Cincinnatum.
Mœchũ unguentatũ.Pal.num ille etiā te nouit?Ac. nunq̃ uidit
Q ui nouerit me:quis ego sum.Pal.nimis lepide fabulare.
Eo poterit uerũ lepidius fieri.Acr.potine ut hominem
Mihi des?quiescas.cætera:ni illũ ludificata lepide.
Per. Culpā omnē post in me ipingito.Pal.age igitur uos intro abite.
Insistite hoc negociũ sapienter.Acr.alia cura. Insistite hoc negocium.
Pal. Age periplectomene duc has nunc intro.ego ad forum illum
Conueniam:atq; illi hunc anulum dabo:atq; prædicabo
A tua mihi uxore esse datum:eamq; illum deperire.
Hanc ad nos q̃ extēplo a foro ueniemus mittito tu:
Quasi clanculum ad eum missa sit.Per.faciemus.alia cura.
Pal. Vos modo curate.ego illũ probe iam oneratũ huc acciebo. Acciebo.
Per. Bene ambula.bene rē gere.at ego hoc nunc efficiā plane.
Vt concubinā militis meus hospes habeat hodie.
Atq; hinc athenas abeat hodie.hunc nos dolũ dolamus
Q uid tibi ego mittā muneris?Acr.des ne aliæ mulieri operā.

Per. Lepidæ sunt & comes sunt. Acr. at confido iã futurũ
Vbi facta erit conlatio nostrarũ malitiarũ:
Haud uereor ne nos subdola perfidia peruincamur.
Abimus ergo intro: hæc uti meditemur. Per. cogitate
Ne quid ubi miles uenerit titubetur. Acr. tu morare.
Vt accurate & cõmode hoc quod agendum est: exequamur.

Pyrgopolinyces. Palestrio.

Pyr. Volupest quod agas si id ꝓcedit lepide ex sentẽtia. vii
Nam ego hodie ad seleucũ regẽ misi parasitũ meum.
Vt latrones quos cõduxi hinc ad seleucum duceret.
Qui eius regnũ tutarentur: mihi dum fieret ocium.

Pal. Quin tu rem tuã cura potius q̃ seleuci: quæ tibi
Conditio noua: & luculenta fertur per me interpretẽ.

Pyr. Immo omnis res posteriores pono: atq; operã do tibi.
Loquere. auris meas profecto dedo in ditionẽ tuam.

Auceps sermoni nostro. Pal. Circũspicito dum: nequis nostro auceps sermoni fiet.
Nam hoc negocii clandestino ut agerem: mandatur mihi.

Clandestino. Pyr. Nemo adest. Pal. hunc arrabonẽ amoris primũ a me accipe.

Arrabonẽ. Pyr. Quid hic: aut unde est? Pal. a luculenta atq; festiua fœmina:
Quæ te amat. tum quæ expetiscit pulchrã pulchritudinem.
Eius hunc anulum ad te ancilla porro ut adferrẽ: dedit.

Pyr. Quid ea: ingenua, an festuca facta: serua an libera est?

Pal. Vah ego ne ut ad te ab libertina esse auderẽ internuncius?
Qui ingenuis factis responsaret? te eapse cupit uti.

Pyr. Nupta ista an uidua? Pal. & nupta & uidua. Py. quo pacto potis
Vidua & nupta esse eadẽ? Pal. quæ adolescens nupta sit cũ sene.

Pyr. Euge. Pal. lepida & liberali forma est. Py. caue mendaciũ.

Pal. Ad tuã formã illa una digna est. Py. hercle pulchrũ prædicas.

Quis ea ẽ. Sed qs ea ẽ? Pal. senis huius uxor periplectomenis. Py. ꝓxumo?

Demoritur te. Pal. Ea demoritur te. atq; ab illo cœpit abire. odit senẽ.
Nunc te orare atq; obsecrare iussit: ut tui copiam
Sibi: potestatẽq; facias. py. cupio hercle equidem: si illa uult.

Pal. Quæ cupit? py. quid illa faciemus concubina: quæ domi est?

Pal. Quin tu illã iube abs te abire quo lubet. sicut soror
Eius gemina uenit ephesum: & mater: arcessuntq; eã.

Pyr. Ain tu aduenit ephesum eius mater? Pal. aiunt qui sciunt.

Pyr. Hercle occasionẽ lepidam ut mulierẽ excludã foras.

Pal. Immo uin tu lepide facere? Py. loquere: & consiliũ cedo.

Pal. Vin tu illam actutũ amouere a te: ut abeat per gratiã?

Affatim. Py. Cupio. Pal. tum hoc facere oportet. tibi diuitiarũ affatim est.
Iube sis aurũ atq; ornamenta. quæ illi instruxisti
Mulierẽ dono habere. auferre abs te quod lubeat sibi.

Py. Placet ut dicis. sed ne istam amittã: & hæc mutet fidem

Vide modo.Pal.uah delicatus:quæ te tanq̃ oculos amet:
Pyr. Venus me amat?Pal.at tace:aperiuntur fores.cõcede huc iam
Hæc celox illius est quæ hic egreditur internuncia. Celox.
Pyr. Quæ hæc celox?Pal.ancillula illius est:quæ hic egreditur foras:
Quæ anulũ istuc attulit:quem tibi dedi.Py.edepol equidem
Bellula est.Pal.pithecium hæc est præ illa & spinthurnicium. Bellula. Pithecĩũ. Spinthurnicium.
Viden tu illã oculis mature facere:atq; aucupium auribus.

Milphidippa.Pyrgopolinyces.Palestrio. viii
Mil. Iam ne est ante ædis hircus?est ubi ludificãdus mihi ẽ.
Dissimulabo:hos quasi nõ uideã:neq; eẽ hic ẽt dũ sciã.
Pyr. Tace subauscultemus:ecqua de me fiat mentio.
Mil. Nũc quis nã hic prope adest qui rem alienã potius curet q̃ suã?
Quiq; aucupetur:tanq̃ quidẽ qui uesperi uiuat suo? Vesperi uiuat suo.
Eos nunc hoĩes metuo mihi:ne obsint:ne ue obstent uspiam:
Domo si ibit:ac dũ huc transibit.nãq; huius cupiens corporis ẽ:
Atq; amat hunc hoĩem nimium lepidũ:& nimia pulchritudine.
Militẽ pyrgopolinycẽ.Py.satin hæc quoq; me deperit?meam
Laudat speciem.ædepol huius sermones haud cinerẽ quæritant.
Pal. Quo hoc argumẽto?Py. qa eni loquit̃ laute & minime sordide.
Tum aũt illa ipsa est nimium lepida:nimisq; nitida fœmina.
Hercle uero iam mihi adlubescit primulum palestrio. Adlubescit
Pal. Prius ne q̃ illam oculis tuis uides?Py.uideo.id quod credo tibi.
Tũ hæc elocutio.illa ãt absẽs subigit me:ut amẽ hercle hãc qdẽ.
Pal. Nihil tu amassis.mihi hæc despõsatast.tibi si illa hodie nupserit.
Ego hãc cõtinuo uxorẽ ducã.Py.quid ergo hãc dubitas colloq?
Pal. Seqre hac me ergo.Py.pedisequ9 tibi sũ.Mil.utinã cui9 cã foras. Pedisequus
Egressa sum:cõueniendi mihi potestas eueniat.
Pal. Erit.& tibi exoptatũ obtinget.bonum habe animũ. ne formida.
Mil. Hõ quidẽ est.Pal.q scit qd̃ q̃ris ubi sit?M.quẽ hic ego audiui?
Pal. Socium tuoꝝ consilioꝝ:& participem consiliarium.
Mil. Tũ pol igitur id quod cælo:haud cælo.Pal.imo etiã.sed nõ cælas.
Mil. Quo argumento?Pal.infido cælas.ego sum firme tibi fidelis. Cælas infido.
Mil. Cedo mihi signũ si hoc ueꝝ est.Pal.amat mulier q̃dã quendã.
Mil. Pol istuc quidẽ multæ.Pal.at nõ multæ de digito domũ mittũt.
Mil. Enim cognoui nũc.fecisti modo mihi ex procliuo parẽ. (lũ.
Sed hic nũ qs adest?Pal.ut̃ adest.ut̃ nõ.Mil.cedo te mihi solæ,so Solæ mihi.
Pal. Breuin an lõgiquo sermõe?M.tribus uerbis.Pal.iãiã ad te redeo.
Pyr. Quid ego hic astabo tãtisper cũ hac forma:& factis:sic frustror?
Pal. Patere atq; asta.tibi ego do hãc operã.Py.pperãdo excrucior mi
Pedetenti tu hæc sciẽs.tractare soles hasce hmõi meritis. (ser. Pedetẽtim.
Pal. Age age ut tibi maxime cõcinnus.nullũ hoc stolidius saxum.
Redeo nunc ad te.cõsiliũ quasi hunc depereas.Mil.teneo istuc.
Pal. Cõlaudato huius formã:& faciem:& uirtutes cõmemorato.

Mil. Ad eam rem habeo oēm faciem:ut dudū iam tibi demonstraui
Tu contra cura & cōtempla:& de uerbis meis uenator.
Pyr. Aliquā mihi partē hodie operæ des.deniq; iam tandē ades illico.
Pal. Assum ipera si quid uis.Py.qd illa hæc narrat tibi.Pal.lamētari
Ait illam miseram:cruciari:& lachrumantem se afflictare:quia
Tis. — Tis egeat.quia te careat.ob eam rem huc ad te missast.Pyr.iube
Adire.Pal.at scin quid tu facias?facito fastidii plenum.
Quasi nō lubeat:& me inclamato:quia sic te uulgo uulgem.
Py. Memini & præceptis parebo.Pal.uoco ergo hanc huc:q̄ te q̄rit:
Pyr. Adeat:si quid uult.Pal.si quid uis:adi mulier.Mil.pulcher salue.
Cognōmētum. — Pyr. Meū cognomentū cōmemorauit.dii dent:quæcunq; optes.
Mil. Tecū ut ætatem exigere liceat.Py.nimiū optas.Mil.nō me dico:
Demoritur te. — Sed herā meā:quæ te demoritur.Py.multæ aliæ idē istuc cupiūt:
Quibus copia nō est.Mil.ecastor haud mirum si te habes car℞.
Hoiem tam pulchrum:& p̄clara uirtute:& forma factisq;.heus
Dignior fuit q̄sq̄ hō qui eēt.Pal.nō hercle humanū ē hoc credo.
Vulturio — Nā uulturio plus humani credo est.Py.magnū me faciā nunc:
Quoniā illec me cōlaudauit.Pal.uiden tu ignauū ut sese iferat:
Quin tu huic responde.hæc illec est,ab illa quam dudum tibi
Pyr. Qua ab illarum?nam ita me occursant multæ.haud meminis-
se omnes possum.
Mil. Ab illa quæ digitos despoliat suos:& tuos digitos decorat.
Nam hunc anulū ab tui cupiente huc detuli huic porro.
Pyr. Quid nūc tibi uis mulier?memora.Mil.ut q̄ te cupit:eā ne sper-
Quæ per tuā nūc uitā uiuit sit:nec sit spes:in te uno est. (nas:
Pyr. Quid ea nūc uult?Mil.te cōpellare:& cōplecti:& contrectare.
Suppetias fers. — Nam nisi tu fers illi suppetias.iam illa animum despondebit.
Age mi achilles.fiat quod te oro.serua illam pulchram pulcher.
Exprome benignum ex te ingeniū urbium captor.occisor regū.
Pyr. Heu hercle odiosas res.quotiens hoc tibi uerbero ego interdixi:
Meam nè sic uulgo pollicit eris operam?Pal.audin tu mulier:
Dixi hoc tibi dudum.& nunc dico.nō huc uerri affertur merces.
Seminio. Porculenā — Nō hic seminio suo quanq; porculenam partiturust. (ri ē.
Mil. Dabit quātū ipsus p̄tii posset.Pa.talētū philippū huic op⁹ au-
Minus hic a nemine accipiet.Mil.heu ecastor nimis uile ē tādē.
Pyr. Nō mihi auaritia unq̄ innata est.satis habeo diuitiarum.
Plus mihi auri mille est modio℞ philippi.Pal.præter thesaurum.
Tum argenti montes:nō massas habet:ætna mons nō æq; altus
Mil. Heu ecastor hoiem piu℞.Pal.ut ludo?Mil.qd ergo tu sublet⁹?
Pal. Scite.Mil.sed amabo mitte me actutū.Pal.qn tu huic rn̄de aliqd:
Aut factu℞ aut nō factu℞:quid illam miseram animi excrucias?
Quæ nunq̄ male de te merita ē.Py.iube ipse eā exire huc ad nos:
Dic me oia quæ uult facturū.Mil.facis nunc ut facere est æquū:

Exprome benignū ex te ige. urbiū captor occisor re.ita ex codicibus ātiquis.& finiæ cōgruitate scribi debet v̄sus hic:& nō: ingeniū mi uir cape:ut legit Ioan.bap.Pius insulsissimus interpres.

Non mihi auaritia unq̄ inna.est satis habeo di. ita scribendus uersus est ex codicibus antiqs & recta lege casus:non:satis est diuitiarū:ut legit Pius interpres rudis cōtra metri rationem:& ueterū exēplariū scripturam.

Quid illā miseram animi excrucias.& metri rōe.& ex codicibus ātiquis.ita scribendū ē & nō quid illā miserā tantū excrucias:ut Pius interpres:cōtra antiquos codices:& uersus rationem legit.

Iube ipse eam exire huc ad nos. ita uersus scribēdus ē:& addēda dictio illa:ipse:ex ueteribus exēplis.& metri necessitate:cui septem tātū pedes essent. quū octo debeātur. qd̄ Pius interpres cæcus nō uidit.

Quæ te uult:& eandẽ tu uis.Pal.nõ hic insulsum habet ĩgeniũ:
Mil. Quũq; me oratricem nõ spreuisti ut exorarem ex te.quid est?
Vt ludo?Pal.nequeo hercle quidem risu meo moderarier.
Ob eam causam huc abs te auorti.Py.nõ ædepol tu sis mulier
Quantum ego honorem nunc illi habeo.Mil.scio:& istuc ei dicam.Pal.contra
Auro alii hanc uendere potuit operam.Mil.post istuc tibi credo.
Pal. Meri bellatores gignuntur:quas hic prægnantis fecit.
Et pueri annos octingentos qui uiuunt.Mil.ue tibi nugator.
Pyr. Q uin mille annos perpetuo uiuunt ab seculo ad seclum.
Pal. Minus eo dixi:ne hæc censeret me aduorsum se mentiri.
Mil. Perii quot hic annos uiuet:cuius filii tam diu uiuunt?
Pyr. Postriduo natus sum ego mulier:q̃ iupiter ex ope natus est. Postriduo. Iupiter ex ope.
Pal. Si hic pridie foret q̃ ille est:hic regnum haberet in cælo.
Mil. Iam iam sat amabo est.finite ut abeam si possum uiua a uobis.
Pal. Q uin ergo abis qñ responsum est.Mil.ibo atq; illã huc adducã:
Q uã ꝓpter opera est mihi nunquid uis?Py.ne sim magis pulcher q̃ sum.
Ita me mea forma habet sollicitũ.Pal.quid hic nunc stas? quin abis.Mil.abeo.
Pal. Atq; adeo audin tu?dicito docte & cordate:ut cor ei saliat.
Philocomasio dic si est hic,domũ ut transeat:hunc hic esse.Mil.hic cum hera est:
Clã nostrũ hunc ille sublegerunt sermonẽ.Pal.lepide factũ est
Iam ex sermone hoc gubernabunt doctius porro remorare me.
Mil. Abeo.neq; te remoror.neq; te tango.neq; te.taceo.Pyr.iube
Maturate illam exire huc.iam nos isti rei preuortemur.

Pyrgopolinyces. Palestrio.

Pyr. Q Vid mihi nunc es autor:ut faciam palestrio vi
De concubina nostra?nullo pacto potest
Prius hæc in ædis recipi:q̃ illam omiserim.
Q uid me consultas: quid agas?Pal. dixi equidem tibi Consultas quid me.
Q uo id pacto fieri possit clementissime.
Aurum atq; uestem omnem muliebrem habeat sibi
Quæ illi instruxisti:sumat:habeat.auferat
Dicasq; tẽpus maximum esse:ut eat domum
Sororem hic eius geminam esse:& matrem dicito
Quibus cum comitata recte deueniat domum.
Py. Q uid tu scis eas adesse?Pal.quia oculis meis
Vidi hic sororem esse eius.Py.conuenit ne ea?
Pal. Conuenit.Py.ecquid fortis uisa est tibi?Pa.omnia
Vis opprimere.Py.ubi matrem esse aiebat soror?
Pal. Cubare in naui lippam:atq; oculis turgidis Naucler

Nauclerus

Nauclerus dixit:qui illas aduexit:mihi.
Pyr. Is ad hos nauclerus hospitio diuortitur?
Emissarius
Pal. Quid is? Py.ecqui fortis? Pal.abi sis hinc,nã tu quidem
Aeque fuisti scitus emissarius:
Qui consectare:qui mares:quæ fœminæ.
Pyr. Hoc age nunc istuc.quod das consiliũ mihi?
Te cum illa uerba facere de ista re uolo.
Nam cum illa sane congruit sermo tibi.
Pal. Quin potius cum tu te ades tuam rem tute agas
Dicas uxorem tibi necessum esse ducere.
Cognatos persuadere:amicos cogere.
Pyr. Ita ne tu censes? Pal.quin ego nunc ita censeã?
Prouoces
Pyr. Ibo igitur intro.tu hic ante ædis interim
Speculare:ut ubi illec prodeat me prouoces.
Pal. Tu modo istuc cura:quod agis. Py.curatũ id quidẽ est
Quin si uoluntate nolet:ui extrudam foris.
Pal. Istuc caue faxis.quin potius per gratiam
Bonam abeat abste:atq; illec quæ dixi:dato.
Aurum ornamentaq;:quæ illi instruxisti ferat.
Impetratũ iri.
Pyr. Cupio.Pal.hercle credo te facile ipetratum iri
Sed intro abi.noli stare.Pyr.tibi sum obediens.
Pal. Nunquid uidetur demutare:aut utiq;
Dixi uobis dudum hunc esse meum militem
Acrote eutium.scribendũ est:& hic & alibi.& non Acrotelantium:ut Pius legit.cõtra antiquorum codicum scripturã. & etiã contra rectam a græco deductionẽ.ubi ακροτελευτιον legitur.
Nunc ad me ut ueniat usust acroteleutium:
Ancillula eius:& pleusides.pro iupiter
Satine ut cõmoditas me usq; quaque adiuuat?
Nam quos uidere exoptabam me maxume
Vna exeuntis hinc uideo de proximo.

Acroteleutium.Milphidippa.Pleusides. Palestrio.

Act. Sequimini.simul circũspicite:nequis adsit arbiter. vii
Mil. Neminem pol uideo:nisi hunc quem uolumus conuẽtum.Act.ergo uoca.
Mil. Quid agis noster architecte? Pal.ego ne architectus? uah. Mil. quid est?
Pal. Qui enim nõ sim dignus præ te:ut figam palũ in parietem.
Ea nimis facete:nimisq; facunde mala est.
Deruncinauit.
Vt lepide derũcinauit militem.Mil. at etiam parum.
Bono animo es,negociũ omne iam succedit sub manus.
Vos modo porro:ut occœpistis:operã date amicabilem:
Nam ipse miles concubinã intro abiit oratum suã:
Vt hinc ab se abea tcũ sorore & matre athenas.Ple. probe.
Pal. Quin etiã aurũ:atq; ornamenta quæ ipse instruxit mulieri
Se.
Omnia dat dono,se ut abeat.ita ego consiliũ ei dedi.

Ple. Facile istuc quidem est.si & illa uolt:& ille aũt cupit.
Pal. Non tu scis cum alto ex puteo sursum ad summum descẽderis:
Maximum periculum inde etiam ab summo:ne rursum cadas?
Nunc hæc res apud summum puteum geritur si præsenserit.
Miles:nihil hanc ferre poterit.huius nunc q̃ maxime
Opus est dolis.Ple.domi etiam ad eam rem uideo salis satis.
Mulieres tres:quartus tu te es.quintus ego.sextus senex.
Pal. Quod apud nos fallaciarum septimũst:certo scio
Oppidum quoduis uidetur posse expugnari dolis.
Date modo operam.Ac.id nos ad te.ut siquid uelles:uenimus.
Pal. Lepide facitis nunc hoc tibi ego impero.Ac.quid uoles?
Pal. Militem lepide & facete ludificarier uolo.
Ac. Voluptatem me castor mihi imperas.Pal.& scin quemadmodũ?
Ac. Nempe ut adsimulẽ me amore istius differre athenis.
Quasiq; istius causa amoris ex hoc matrimonio
Abierim:cupiens istius omen nuptiarum ordinis.
Pal. Nisi modo unum hoc:hasce ædis dicas dotalis tuas.
Hinc senem abste abisse:postq̃ feceris diuortium:
Ne ille mox uereatur introire in alienam domum.
Ac. Bene mones.Pal.sed ubi ille exierit intus.istic te procul
Ita uolo adsimulare:præ illius forma quasi spernas tuam:
Quasiq; eius opulentitatem reuerearis.& simul
Formam amœnitatis:illius faciem:pulchritudinem
Conlaudato.sat in præceptist?Ac.teneo.satin est:si tibi
Meum opus ita dabo expolitum:ut improbare non queas?
Pal. Sat habeo.nunc tibi uicissim quæ imperabo.discito:
Quã extemplo hoc erit factum?intro ubi hæc abierit:tu illico
Facito ut uenias ornatu huc naucleriaco.causiam
Habeas ferrugineam.culturam ad oculos laneam:
Palliolum habeas ferrugineum:nam is color thalassicus:
Idem & cum nexu in humero læuo expapillato brachio
Præcinctus.aliquid:simulato quasi gubernator sies.
Atq; apud hunc senem omnia hæc sunt.nam is piscatores habet.
Ple. Quid ubi ero exornatus?quin dicis:quid facturus sim.
Pal. Huc uenito.& matris uerbis philocomasium accersito.
Vt si itura athenas est:eat tecum ad portum cito.
Atq; adiuuet ferri in nauim.si quid imponi uelit.
Nisi eat:te soluturum esse nauim.uentum operam dare.
Ple. Satis placet pictura.perge.Pa.illa extemplo nihil
Iam morabitur.ut eat:ut properet.ne sit matri moræ.
Ple. Multis tu quidem modis sapis.Pal.uerum illi post hæc ego
Dicam:ut me adiutorem:qui onus feram ad portum:roget.

Descẽderis sursum ad summũ

Septimũ ẽ.scribi debet.ex codicibus antiquis metri necessitate & ordine sentẽtiæ.nõ sextũ ut scribit & commentatur.Io.ba. Pius interpres demens.

Opulentitem.

Vicissim quæ imperabo discito.ita ex codicibus antiquis scribendũ est.& sunt uerba palestrionis.ac scribendum quoq; imperabo.nec subdenda p̃sona pleusidis qui dicat nunc dicito ut ait Pius.

Causia uetustissimũ ẽ uocabulũ & significat tegumentum capitis calori aptũ.nã καυσισ cõbustionẽ significat qua dictiõe.Valerius utitur li.v.& Plutarchus in Anto.

Si quid imponi uelit legendũ est ex codicibus antiquis & sñiæ cõgruitate nõ si quid importu ut legit Pius interpres nihil habẽs salis.

Naucleriaco ornatu.
Causiam.
Thalassicus.
Ferrugineus
Expapillato brachio

Ille iubebit me ire cum illa ad portum:ego adeo:ut tu scias:
Prorsum athenas ꝓtinus abibo tecũ.Ple.atq; ubi illo ueneris:
Triduum seruire nunq̃ te:quin liber sis:sinam.
Pa. Abi cito adorna te.Pl.nunquid aliud?Pal.hæc ut memineris.
Ple. Abeo.Pa.& uos intro abite actutum nam illum huc sat scio
Jam iam exiturum esse intus.Ac.apud nos imperium tuum est.
Foris Pal. Agite.abscedite ergo.ecce autem cõmodum aperitur foris.
Hilarus. Hilarus exit.impetrauit.inhiat quod nusq̃ est miser.

Pyrgopolynices.Palestrio. vii

Vod uolui:ut uolo:impetraui per amiciciam & gratiã
A philocomasio.Pal.quid nã tã intus fuisse dicã diu?
Py. Nunq̃ ego tam sensi amari:q̃ nũc ab illa muliere.
Pal. Q uid iam?Py.ut multa uerba fecit.ut lenta materies fuit:
Verum postremo impetraui ut uolui.donaui ei
Q uæ uoluit:quæ postulauit.te quoq; ei dono dedi.
Pal. Etiam me?quomodo ego uiuã sine te?Pyr.age animo bono es.
Idem ego te liberabo.nam si posset ullo modo
Impetrari:ne te abduceret operam dedi.uerum
Oppressit.Pal.deos spero teq; postremo tametsi istud mihi
Acerbum nunc est quia hero te carendum est optimo:
Saltem id uolupe est.cum ex uirtute formæ uenit tibi
Mea opera super hac uicina q̃ ego nunc concilio tibi.
Pyr. Q uid opus uerbis?libertatem tibi ego & diuitias dabo:
Si impetras.Pal.reddam impetratum.Py.at gestio.Pa.at modi-
co disce.
Moderare animo:ne sis cupidus.sed eccam egreditur foris.

Milphidippa.Acroteleutiũ.Pyrgopolynices.Palestrio: vii

Era eccũ ꝓsto militẽ.Ac.ubi is ẽ?Mil.ad leuã.Ac.uideo.
Limis ocu lis. Mil. Aspice limis oculis:ne ille nos se uidere sentiat.
Mil. Aedepol nunc tempus est.e malis nos peiores fieri.
Ac. Tuum est initium obsecro tu te ipsum conuenisti.
Mil. Ne parce uoci:ut audiat.eum ipsum pol sum secuta placide ipsa ut libitum est mihi.
Ociose meo arbitratu.Py.audin quæ loquitur?Pal.audio.
Q uã læta est.quia quæ te adiit.Mil.o fortunata mulier
Vt uideor amari dignust.Ac.permirum ecastor prædicas.
Te adisse atq; exorasse.per epistolam aut per nuncium.
Q uasi regem.adiri eum aiunt.Mil.nam ædepol uix fuit copia
Adeundi:atq; impetrandi.Pal.ut tu inclytus apud mulieres.
Pyr. Patiar quando ita uenus uult.Ac.ueneri pol habeo gratiam.
Exoro. Tandẽq; exoro & quæso:ut eius mihi sit copia
Expetisso. Q uem amo:quẽq; expetisso:benignusq; erga me ut siet.
Q uod cupiam:ne grauetur.Mil.spero ita futurum.q̃q̃

Illum multæ sibi expetiſſunt.ille illas ſpernit:
Segregat ab ſeſe omnis:extra te unam.Ac.ergo iſtus metus
Me macerat:q ille faſtidioſus eſt iam:
Ne oculi eius ſententiam mutent:ubi me uiderint
Atq eius elegantia:meam extemplo ſpeciem ſpernat.
Mil. Nõ faciet.bonũ animũ habe.Pyr.ut ipſa ſeſe contẽnit.Ac.metuo
Ne prædicatio tua nũc meam formam exuperet.
Mil. Iſtuc curaui ut opinione illius pulchrior fies.
Ac. Si pol me uolet uxorem:ducere genua amplectar:
Atq obſecrabo aliquo modo.ſi impetrare non quibo:
Conſciſcam letum.ſine illo ſcio uiuere me non poſſe.
Pyr. Prohibendã mortẽ huic mulieri uideo.adibon?Pa.minime.
Nam tu te uilem feceris:ſi te ultro largibere:
Sine ultro ueniat ad te:quæritet.deſideret:
Expectet:ſi non perdere iſtam gloriam tu uis
Quam habes.caue ſis faxis.nam nulli mortali ſcio
Obtigiſſe hoc niſi duobus tibi & phaoni leſbio:
Tam nimie ut amarent.Ac.eo intro:abi.tu illũc euocatũ foras
Mea milphidippa?Mil.immo opperiamur:dum exeat aliquis.
Ac. Durare nequeo:quin eã intro.Mil.occluſæ ſunt fores
Ac.effringã.Mil.non ſanã es.ſimula inq.Ac.parẽ ſapientiam
Si hic habet ad formam:per amorem ſiquid ego fecero
Clementi animo ignoſcet.Pal.ut quæſo amore perdita ẽ miſera.
Py. Mutuũ fit.Pal.tace ne audiat.Mil.qd aſtitiſti obſtupida?cur
Nõ pultas?Ac.qa nõ eſt intus:quẽ ego uolo.Pa.q ſcis?Ac.ſcio.
Acdepol.olfacio:nam odorem naſus ſentiet:
Si intus ſiet.Pyr.ariolatur:quia me amat.propterea uenus.
Fecit ut diuinaret.Ac.neſcio ubi hic prope adeſt:quem expeto
Videre.olet profecto.Py.naſo pol iã hæc quidem plus uidet:
Quã oculis.Pal.cæca hercle ẽ.Ac.tene me obſecro.Mil cur?Ac.
ne cadam.Mil.quid ita?
Ac. Quia ſtare nequeo:ita animus per oculos meos defit.
Mil. Militem pol tu aſpexiſti.Ac.ita.Mil.at non uideo ubi eſt ego.
Ac. Videres pol ſi amares.Mil.nõ ædepol tu illum magis
Amas:q egomet:ſi aperte liceat.Pal.omnes profecto mulieres
Te amant.ut qq aſpexit.Py.neſcio tu me ex hoc audieris:an nõ:
Nepos ſum ueneris. Ac.mea milphidippa adi obſecro & con-
gredere.
Py. Vt me uereẽ.Pal.illa ad nos pgit.Mil.uos uolo.Py.& nos te.
Mil. Vt iuſſiſti.herã meã eduxi foras.Py.uideo.Mil.iube ergo adire.
Py. Induxi animũ ne oderim item ut alias quando oraſti.
Mil. Verbum hercle facere non potis:ſi acceſſerit prope ad te.
Dum te obtuetur.linguã oculi præciderunt.Py.leuandũ morbũ

Iſtus metus.
Extra te.
Quibõ.
Conſciſcẽ letum.
Phaon leſbius.
Ariolatur.

Mulieri uideo.Mil.uiden ut tremit atq; extimuit postq̃ te aspexit?
Pyr. Viri quoq; armati idem istuc faciunt.iube domum ire.
Mil. Ne tu mirere melius mulierem.Py.sed quid uolt me agere?
Mil. Ad se ut eas.tecũ uiuere uolt:atq; ætatem exigere.
Py. Egon illam adeã:quæ nupta sit:uirũ eius metuere æquũ est.

Exegit uirum a se.

Mil. Quin tua causa exegit uirũ a se.Py.qui id facere potuit?
Mil. Quia ædes dotales hui⁹ sũt.Py.ita ne?Mil.ita pol.dicã domũ ire
Pyr. Ita ego illic ero.Mi.uide ne sis in expectatiõe:ne illã ai excrucies.
Pyr. Non ero profecto.abite.Mi.abimus.Py.sed quid ego uideo?Pa.
quid uides?

Thalassico ornatu.

Pyr. Nescio quis eccũ incedit ornatu quidẽ thalassico.Pa.is nos uolt.
Est pfecto naucler⁹.hic qdẽ ẽ.uidelicet accersit.accitã hic:credo.

Pleusides.Palestrio.Pyrgopolynices.

Lium alio pacto propter amorem nesciam yi
Fecisse multa nequiter.uerear magis
Me amoris causa cum hoc ornatu incedere:
Verum quum multos multa admisisse acceperim
Inhonesta propter amorem:atq; alienum a bonis
Mitto iam:ut occidit achilles quiuis passus est:
Sed eccum palæstrionem.stat cum milite.
Oratio illo mihi demutanda est mea.
Mulier profecto natast ex ipsa mora.
Nam quæuis alia quæ mora est æque:mora.
Minor ea uidetur q̃ quæ propter mulierem est.
Hoc adeo fieri credo consuetudine.
Nunc ego hanc accersam philocomasium.sed fores
Pultabo·heus ecquis hic est?Pal.adolescens.quid est?
Quis tu es?quid pultas?Ple.philocomasium quærito.
A matre illius uenio.si est itura eat.
Omnis moratur.nauim cupimus absoluere.
Pyr. Iam dudum res parata est heus palestrio
Aurum:ornamenta:uestem:pretiosum omne ut ferat:
Duc adiutores tecum ad nauim:qui ferant.
Omnia composita sunt:quæ donaui:ut ferat.
Pa. Eo.Ple.quæso hercle.propera.Py.non morabitur.
Quid istuc quæso:quod oculo factum est tuo?
Ple. Habeo quidem hercle oculum.Py.ad leuum dico.Ple.eloquar.
Amoris causa hercle hoc ego oculo uter minime.
Nam si abstinuissem amore:tanq̃ hoc uterer.
Sed nimis morantur me diu.Py.eccos exeunt. vii

Acque mora.legi debet.ex codicibus omnibus.& nõ atq; mora. ut arbitratur Pius isciti ssimus.cõtra metri rõnem.& etiam uano sensu.

Consuetudine.hic Pius interpres uanus more suo garrit:mentiens legi in priscis exẽplaribus cõsuctione p cõsuetudine.quãdo q dem nec uerũ est.nec uersus ratio pateretur cõsuetiõe:& ubiq; cõsuetudine legitur recta metri lege.

Amoris causa.legit hic Pius.cũ Sarraceno altero plauti interprete:maris cã:qa uideatur fortassis cõuenire pleusidi thalassicã hic simulãti.sed cæcutiũt.nõ uidẽtes:uersum cõstare non posse ullo modo:si maris legas: & decere pleusidem amore captũ & furibũdũ:nõ posse cõtineri: quin quo uritur:quoquo modo efferat pterea in codicibus antiquis moris cã legitur. & in uersu sequenti. amore & nõ a mari.q etiã uersus non cõstaret:si a mari legas.

Palestrio.Philocomasiũ.Pleusides.Pyrgopolynices:
Vid modi flẽdo q̃so hodie facies?Phi.quid ego ne fleã?
Vbi pulcherrime egi ætatẽ:ide abeo.Pal.uiden hoiem ti

Cbi:

Qui a matre & sorore uenit?Phi.uideo.Py.audistin palestrio?
Pa. Quid uis?Py.quin tu iubes efferri omnia:quæ isti dedi?
Ple. Philocomasiũ salue.Phi.& tu salue.Ple.materq & soror
Tibi salutem me iusserunt dicere.Phi.saluæ sient.
Ple. Orant te:ut eas:uentus operam dum dat:ut uelum explicent.
Nam matri oculi si ualerent:mecum uenisset simul.
Phi. Ibo q̃q̃ inuita facio omnia.pietas sic cohibet.Ple.sapis.
Pyr. Si non mecum ætatem egisset:hodie stulta uiueret.
Phi. Istuc crucior a uiro me tali abalienarier.
Nam tu q̃uis potis es facere ut fluat facetiis.
Et quia tecum eram:propterea animo eram ferocior.
Eam nobilitatem.uide omnia.Py.ne fle.Phi.non queo:
Quũ te uideo.Pal.habe bonũ animũ.scio ego:& qd doleat mihi.
Nam nihil miror si tu libenter philocomasium hic eras.
Forma huius:mores uirtus animum attinerent hic tuum.
Quum ego seruus quando aspicio hunc:lachrumor q abiũgit.
Phi. Obsecro liceat cõplecti priusq̃ proficiscor.Py.licet.
Phi. O mei oculi.o anime mi.Pal.obsecro te mulierem fine
Ne affligatur.Py.quid istuc?Pal postq̃ abste abiit:animo male.
Factũ ẽ huic repẽte miseræ.Pyr.accurrite intro:atq efferte aquã.
Pal. Nihil moror aquã.Pyr.quor.Pal.malo ne interueneris:quæso.
Dum resipiscit.capta inter se nimis.noxam hinc habet.
Non placet.labra labellis ferruminauit acre malum.
Ple. Tentabam spirarem an non auræ.at nos iam oportuit.
Sin magis uis:ambos mittam.Py.nolo retineat.Ple.flet miser.
Pyr. Exite.atq hæc efferte huc intus omnia:quæ isti dedi.
Pal. Etiam nunc saluto te familiaris:prius q̃ eo.
Conserui conseruæq omnes bene ualete & uiuite.
Bene quæso inter uos dicatis:& mi absenti tamen.
Py. Age palæstrio bono animo es.Pal.heu mihi nequeo quin fleam:
Quom abste abeã.Py.fer aio æquo.Pal.scio ego:qd doleat mihi.
Ple. Sed quid hoc est philocomasium?quid quereris?Phi.qd uideo?
Ple. Lux salue.Ple.iã resipisti?Phi.obsecro quẽ amplexa sum hoiem:
Perii.sed sum ne ego apud me?Pyr.ne timeas uoluptas mea.
Pal. Quid istuc est negoci?Py.animus hanc modo hic reliquerat.
Pal. Metuoq & timeo.ne hoc tandem palam fiat nimis.
Py. Quid illud est?Pal.nos palam ferre nũc per urbem hæc omnia:
Ne quis tibi hoc uitio uortat.Py.mea:non illorum dedi.
Parui ego illos facio.agite.ite cum dis bene uolentibus.
Pal. Tua ego hoc causa dico.Py.credo.Pal.iã uale.Py.& tu bñ uale.
Pal. Ite cito.iam ego uos.adsequar cum hero pauca eloquar.
Quãq̃ alios fideliores semper habuisti tibi:
Tamen tibi habeo magnã gratiã rerũ omniũ.

Nã tu quãuis potis es.i.potens es facere quãlibet mulierem:ut fluat factus non q̃uis potessis.i.quãcũq po tueris:ut insipide scri bit:& exponit Pius.

Forma huius:mores:uirtus aium attine rẽt hic tuũ.hic v̇sus ita est scribẽdus:ptim ex codi.antiqs in qbus v̇ tus:nõ uirtutẽ apte le gitur:ptim ex recta sẽ tẽtiæ cõgruitate:& cõ structiõe v̇boꝝ.& atti nerẽt:nõ attinere scri bendũ est.ad qd v̇bũ il li noĩatiui reducũtur. nã si attinere: scribas: cõstructioni grãmati cæ fiat iniuria.

Quũ ego seruus &c. scribẽdũ est quũ p qñ: & lachrumor ex codi cibus antiqs nõ lacru men ut Pius corrigit cõtra codicũ antiquo rum litteram.

Ferruminauit.

Mulierem sine scri bẽdũ est.ex antiqs co dicibus: in qbus mu lierẽ scriptum est.non mulier:ut legit Pius.& ascribẽdũ est sine.p di mitte ad sñiæ integri tatẽ:& metri rõnẽ nã nisi scribas. mulierem sine:v̇sus nõ cõstabit.

Flet miser.scribẽdũ. est necessitate metri.& sñiæ cõgruitate. nam pleusides id significa re uult.hic miles mi ser & demẽs flet:quasi illum derideat.

Efferte huc intus oĩa ita scribẽdũ est:metri necessitate.i.huc affer te oĩa q̃ intus sunt & a me data puellæ.

Hic uersus nisi ita suppleatur mancus & mutilus est & ideo me tri necessitate addita uerba illa:est philoco masium?quid.

Et si ita sententia esset:tibi seruire mauelim
Multo:q̃ alii libertus esse:Py.habe bonum animum.Pal.ah ah
Cum uenit in mentem:mores ut mihi mutandi sient:
Muliebris mores discendi: obliuiscendi tui.
Py. Fac sis frugis.Pal.iam non possum.amisi omnem libidinem.
Py. I sequere illos.ne morere.Pal.bene uale.Py.& tu bene uale.
Pal. Quæso ut memineris:si forte liber fieri occœperim:
Mittam nuntium ad te ne me deseras.Py.non est meum.
Pal. Cogitato idētidem tibi q̃ fidelis fuerim.si id
Facies:tum demum scibis:tibi qui bonus sit:qui malus.
Py. Scio & perspexi uerum:cum ante hac:tum hodie maxime.
Pal. Scies immo hodie meum factum:faxo post dices magis.
Py. Vix reprimor:quin te manere iubeam.Pal.caue istuc feceris.
Dicent te mendacem:nec uerum esse:fide nulla esse te.
Dicant seruorum præter me esse fidelem neminem.
Nam si honeste censeam:te facere posse:suadeam.
Verũ non potest:caue faxis.Py.abi:iã patiar:quicquid est.
Bene uale igit̃.Pa.ire melius est.Py.strenue.Pa.etiã nunc uale.
Py. Ante hoc factum hunc sum arbitratus semper seruũ pessimũ.
Eum fidelem mihi esse inuenio quum ego mecũ cogito.
Stulte feci:qui hunc amisi.ibo hinc intro nunc iam.
Ad amores meos.quis exit hinc?sonitum fecere fores.

Obliuiscendi mores. Frugis. Sæpe sæpe.cassæ ac uanæ hic sunt dictiones & abolendæ protsus.& ratio ne metri.& sensus con cinnitate. Scies im mo hodie meũ factũ. ita scribendus est uersus. & pro a me uero: supponendum:meũ: ex ueteribus codicibus . metri ratione sententiæ congruitate.

Puer.Pyrgopolinices.

NE me moneatis.memini ego officium meum: vi
Ego nam conueniam illum:ubiubi erit gentium:
Inuestigabo.operæ ego non parco meæ.
Pyr. Me quærit illic.ibo puero huic obuiam.
Pu. Hem te ipsum quæro commodum uir lepidissime
Cumulate commoditate præter cæteros.
Duo di quem curant.Py.qui duo?Pu.mars & uenus.
Pyr. Facetum puerum.Pu.intro te:ut eas illa obsecrat.
Te uolt:te quærit.teq; expectans deperit.
Amanti fer opem.quid stas?quin intro is?Py.eo.
Pu. Ipsus illic sese iam impediuit in plagas.
Paratæ insidiæ sunt.nãq; in statu stat senex.
Vt adoriatur mœchum:qui forma est ferox.
Qui omnis se amare credit:quasq; aspexerit.
Mulieres.eum odere tam uiri q̃ mulieres.
Nunc in tumultum ibo.intus clamorem audio.

Periplectomenus.Pyrgopo.Cocus Cario.Sceledrus. vii

DVcite istũ:si nõ sequit̃.rapite sublimẽ foras:
Facite eum inter terrã atq; cœlũ ut sit.discindite.
Pyt. Obsecro hercle periplectomene.Per.ne q̃cq̃ hercle obse
cras.

Vide ut tibi istic sit acutus cario culter probe.
Car. Quin iādudū gestit mœcho hoc abdomē adimere: — Abdomen. Crepūdia.
Vt faciam quasi puero in collo pendeant crepundia.
Pyr. Perii.Car.haud etiānū uero hoc dicis.iā ne in hoīem inuolo?
Per. Immo etiam prius uerberetur fustibus multum quidem. — Fustibus. Subagitare
Cur es ausus subagitare alienam uxorem impudens?Py.ita me
Dii ament:ultro uentum est ad me.Per.mentitur.feri.Py. mane
Dū narro.Per.quid cessatis?Py.non licet mihi dicere?
Per. Dic.Py.oratus sum ad te huc uenire.Per.q̄re ausus?Py.hem tibi.
Hodie sum satis uerberatus.obsecro.Per.quam mox ergo. — Dispēnite. Dispēnite.i.expādite tractū a pēnis & uolatu auiū. ita exponit Noni. hūc locū citās. Nociturū hominem. Nepotulū uenerium.
Vbi lubet:dispennite hominem diuorsum.& distendite.
Pyr. Obsecro hercle te:ut mea uerba audias:priusq̄ secer.
Per. Loquere.nondū donec factum est.Py.uiduam esse censui.
Itaq; esse ancilla conciliatrix dicebat mihi.
Per. Iura te non nociturum esse hominem de hac re neminem:
Quod tu hodie hic uerberatus:aut quod uerberare si
Te saluum hinc mittimus ire uenerium nepotulum.
Pyr. Iuro per uenerem & martem me nociturum nemini:
Quod ego hic hodie uapulo:sed mihi id æq; factum arbitror.
Et si intestatus non abeo hinc.bene agitur pro noxia. — Intestatus. Intestabilis
Per. Quid si id non faxis?Pyr.ut uiuam semper intestabilis.
Car. Verberetur etiam post tibi amittendum censeo.
Pyr. Dii tibi bene faciant semper:quum aduocatus mihi bene es.
Car. Ergo des minam auri nobis.Py.quāobrem?Car.saluis testibus.
Vt te hodie hinc amittamus uenerium nepotulum.
Per. Magis sapis:de tunica chlamyde:& mucrone:qui speres.
Car. Non feret.uerbero.etiam ne animā amittis.Py.mitis sum.equidē
Fustibus.obsecro uos.Pe.soluite istum.Py.gratiā habeo tibi.
Pe. Si post hac te præhendero hic:arcebo testibus. — Arcebo testibus.
Py. Causā haud dico.Per.eamus itro.Pyr.seruos meos eccos uideo.
Philocomasiū iā profecta est:dic mihi.Sce.iā dudū.Py.hei mihi.
Sce. Magis dicas si scias:quod ego scio.nā ille:qui lanam
Ob oculum habebat:nauta non erat.Py.quis erat igitur?
Sce. Philocomasio amator.Py.sed qui tu scis istuc?Sce.scio.
Nam postq̄ exierunt porta.nihil cessarunt illico
Osculari.atq; amplexari inter se.Py.uæ misero mihi.
Verba mihi data esse uideo.scelus uir palestrio:
Is me hac illexit fraude.iure factum iudico. — Illexit. Studeant has res.
Si sic aliis mœchis fiat:minus hic mœchorum siet.
Magis metuant.minus has res studeant.eamus.plaudite.

Plauti Sar. Mercator.

Argumentum. vi

Illus mercatum adolescens ab suo patre
Emit:atq; portat scita forma mulierem.
Requirit quæ sit:postq̄ eam uidit:senex.
Confingit seruus emptam matri pedisequā.
Amat senex hanc:seq; adsimulans uendere
Tradit uicino illū.computat uxor domum
Obduxisse sibi scortū.tum charinū ex fuga
Retrahit sodalis:postq̄ amicam inuenerat.

Argumentum. vi

Ercatum a se dum filium extrudit pater:
Is peregre militis redimit ancillam hospitis
Amore captus.ut uexit:naui exilit.
Pater aduolat.atq; uisam ancillam deperit:
Cuius sit percontatur.seruus pedisequam
Ab adolescente ait matri esse emptam ipsius:
Senex sibi prospiciens.ut amico suo
Veniret:natum orabat.natus ut suo.
Hic filium subdiderat uicini.pater
Vicinum.præmercatur ancillam senex.
Eam domi deprætensam coniunx illius
Vicini.scortum insimulat.protelat uirum.
Mercator expers patria fugere destinat.
Prohibetur a sodale:qui patrem illius
Orat:suo cum patre:nato ut cederet:

Argumentum. Charinus. vi

Vas tes simul nunc agere decretū̄st mihi.
Et argumentum & meos amores eloquar
Non ego idem facio:ut alios in comœdiis
Amantis uidi facere:qui aut nocti:aut diei:
Aut soli:aut lunæ:miserias narrant suas.
Quos pol ego credo humanis querimoniis.
Non tanti facere quid uelint:aut quid non uelint.
Vobis narrabo potius nunc miserias meas.
Græce hæc uocatur.emporus philomenis.
Eadem latine.mercato r marci accii.
Pater ad mercatum hinc me meus misit rhodum.
Biennium iam factum est:postq̄ abii domo.
Occœpi amare forma eximia mulierem.
Sed eam:simplicitus dicam:si opera est auribus:
Atq; ad uortendum huc animum adest benignitas.

Quattuor. hi ṽsus ultimi quō cōstare possit:nisi ita suppleātur & corrigātur ut nos fecimus:non uidemus: habita rōne sniæ & ṽsuū rectitudinis. quo magis utrūq; pium & Sarracenū cōmentatores miror nō pēsitatis prius uersibus:hoc sibi oneris desumpsisse quoq; neglectu:innumeros errorū aceruos extruxerunt.

Computat

Dū ascribēdū fuit. ex codi .antiqs:et metri necessitate.& sentētiæ congruitate.

Hic filiū subdiderat uicini pater uicinū.ita scribi debēt uerba:hoc sēsu hic charinus subdiderat eutychū filiū uicini.pater aūt demipho subdiderat lysimachū uicinū.& ita hñt codices ueteres.& snia cōstat.nec scribēdū est.

Deperit.

Patri:ut corrigit Pius peruertens totū intellectū:neq;. Vicinus. nā uicinus nō ꝓmercatus est puellā:sed senex dmipho pater charini: qui postea illam adduxit in domū uicini.

Protelat.

Protelare.est ꝑcutere.ut Noñ.ait.

Sed eam simplicitus dicā:si opera est auribus.ita scribi debet ṽsus totus ex ueteribus codicibus metri necessitate.& recta snia: & nō iā ut simpliciter dicā.opera est auribus. ut Pius cōmētator insulsus legit.cōtra metri rōnē: cui pes unus deficeret.cōtraq; sententiā:q̄ pio similis esset insulsissima.& simplicitus ꝓ simpliciter positū est:ut Noñ.asserit hunc uersum citans.

Hypermeter uersus.

Emporus.

Atq; ad uortēdū huc animum.& nō ut animū: quod quidē sine ullo intellectu cōgruo esset.

Opera est auribus.

Per me percontatus sum:sineq̧ indice aliquo.uersum hūc ita scribi cēsuimus:metri necessitate.& sniæ cōgruitate.quæ est hæc.percontatus sum:& allocutus eā mulierē per me ipsum:& sine aliquo indice uel medio: nā ut infra dicet:quū noctem secū egisset iussu hospitis:adeo placuit:ut postridie hospitē rogauerit:ut sibi eā uēderet. nā qđ legit Pius interpres:& cōmētatur.Sūq̧ iudex illico.i.exptus dico: nihil habet salis:& cōtra metricā rōnē ē. septem.n.pedibus cōstaret uersus:quū sex tantū debeantur. Profert sæpe aduerso tēpore.legendum est.& non proferri:sed nō profert se.i.iactat & exagitat ueluti in mari undabūdo nauta:ut Pius īsulse ait.imo pfert.i. pecuniā & rem abiicit:dū puellam demereri cupit.nā se in uersu ipso nō legitur.nec sniæ cōgruit. Facūdusq̧ in re insit sua.ex codicibus antiqs: & recto sniæ ordine.non in rē insit suā.ut Pius commētatur: nulla sensus rōne habita.& p ignorantiā insit ploqtur exponens. Obiurgare pater ob hæc me noctes & dies. scribendū ē.si rationi metricæ & sniæ concinnitate obsequi uelis.nō ut Pius delirus & amens commentatur:hic.i.in hoc conflictu lenoniā artē execrabar.narrat enim quas obiurgationes a patre reciperet noctes & dies.& addit infra. Sūmo hoc clamore:in me.s.dicebat.mussans ṽo & submissiore uoce interdū id addebat: se abnuere et negare: me natum suum &c.

Oēs tenerēt mutuitāti credere.ita scribendus ṽsus ē ex codi.ātiqs recta lege carmis.& sniæ cōgruitate.hoc sēsu.clamitabat tota urbe pater & pdicabat oībus:ut tenerēt.i.abstinerēt credere pecuniā mihi mutuitāti.i. qui hinc inde pecuniā mutuo sumebā.iuxta illđ in pseudolo.Ne quisq̄ credat nūmū iā edicā oībus:nec legēdū ē tenerēt: ut corrigit Pius cōtra sēsū ipsum rectū: contra uerā oīum codicū lectionē. & demū cōtra metricā rōnē.ṽsus.n.nullo mō cōstabit si tēnerent scribas. Minitanti: aūt. qđ & Pius insanissimus scribit:nullo modo in eo ṽsu consistere pōt.

Et hoc parum esse more maiorum institi.
Per me percontatus sum:sineq̧ indice aliquo:
Nam amorem hæc cuncta uitia sectari solent.
Cura:egritudo:dolor nimiaq̧ elegantia.
Hæc non illum modo qui amat:sed quenq̧ attigit:
Magno atq̧ solido multat infortunio.
Nec pol profecto quisq̧ sine grandi malo
Preterq̄ res patitur studet elegantiæ.
Sed amori accedunt etiam ultra hæc quæ diximus.
Insomnia:erumna:error:& terror:& fuga.
Ineptia:stultitiaq̧ adeo:& temeritas.
Incogitantia excors immodestia
Petulantia:cupiditas:& maliuolentia.
Inheret etiam auiditas:desidia:iniuria.
Inopia:contumelia:& dispendium.
Multiloquium:pauciloquium:hoc ideo fit:quia
Q uæ nihil attingunt ad rem:nec sumptus uidet.
Tum amator profert sæpe aduerso tempore.
Hoc pauciloquium rursum idcirco prædico:
Q uia nullus unq̄ amator adeo callidus
Facundusq̧ in re insit sua:ut possit loqui.
Nunc uos mihi irasci ob multiloquium non decet.
Eodem quo amorem uenus hanc mihi legauit diem.
Illuc reuerti certum:& conata eloquar.
Principio,atq̧ animus ephebis ætate exiit:
Atq̧ animus studio amotus puerili est meus:
Amare ualide cœpi hic meretricem.illico
Res exulatum ad illam abibat iam patris.
Leno importunus dominus eius mulieris
Vi summa quicquid poterat rapiebat domum.
Obiurgare pater.ob hæc me noctes & dies.
Perfidiam:iniustitiam lenonum expromere.
Lacerari ualide suam.rem illius augerier.
Summo hoc clamore.mussans interdum loqui.
Abnuere:negitare adeo,me natum suum.
Conclamitare tota urbe:& predicare
Omnes tenerent mutuitanti credere.

Amorem q̄ uitia se quantur.

Elegātia nimia dāno sa est.

Temeritas.

Cōtumelia

Negitare.

C

Amorem multos illexisse in dispendium.
Intẽperantem:non modestũ:iniurium
Trahere:exurere me:quod quitem ire ad se domũ:
Ratione pessima:eaq; ipsius optuma.
Omni ꝙ modo cui iuuenis ipse parserit.
Me rem uideret funditare:ac perdere.
Conuictũ me tot annos iam sic pasceret.
Quod nisi non puderet:ne luberet uiuere.
Sese extemplo ex ephesis postq̃ excesserit:
Non ut ego amori:neq; desidiæ in ocio
Operam dedisse:neque potestatẽ sibi
Fuisse:adeo arcte cohibitum se esse a patre.
Multopere in mundo rustico se exercitũ.
Neque nisi quinto quoque anno posse tum uisere
Vrbem.atq; extẽplo inde:ut spectauisset populum:
Rus rursum confestim exigi solitum a patre.
Ibi multo primum sese familiarium
Laborauisse:quũ hæc pater sibi diceret:
Tibi aras:tibi occas:tibi seris:tibi eidẽ metis:
Tibi denique:iste lætitiã pariet: obex.
Postq̃ recessit uita patrio corpore
Agrũ se uendidisse:atque ea pecunia
Nauim metretas quæ trecentas tolleret
Parasse:atque ea sese cis uectatum undique.
Adeo dum quæstum haberet:peperisset bona.
Me idem decere.si:ut deceret me: forem.
Ego me ubi inuisum meo patri esse intelligo
Atque odiosum:quod ei placeret æquum fuit:
Amens amansque:utut animũ offirmo meũ:
Dico esse iturum me mercatũ:si uelit.
Amotẽ missum facere me:dum illi obsequar.
Agit gratias mihi:atq; ingeniũ adlaudat meũ.
Sed mea promissa non neglexit persequi.
Aedificat nauim gerariã:& merces emit:
Parata naui iponit.præterea mihi
Talentũ argenti:ipse adnumerat sua manu.
Seruũ una mittit:qui olim a puero paruulo
Mihi pædagogus fuerat.quasi uti mihi foret
Custos.hisceq; confestim nauim soluimus.
Rhodum uenimus.ubi quas merces uexeram
Omnis:ut uolui:uendidi ex sententia.
Lucrum ingens facio:præterq̃ mihi meus pater
Dedit æstimatas merces.ita peculium

Amorem multos illexisse.scribendũ ẽ:metri necessitate:& sniæ concinnitate.nec legi potest.amatorẽ:ut Pius excors & delirus legendum censet.

Tibi occas.non occassis:metri ratio scribi iubet. qđ quidẽ Pius non uidit cõmentator legens occassis.

Atq; ea sese cis uectatum.scribendũ potius est si recti sniæ concinnitatem sequamur : q̃ iuxta Pii iterpretis correctionem:atq; ea semper cisuectatum.

Pepisset bona:ratio carminis:& sniæ concinnitas exigũt scribi: & non peperisse:ut Pius legit semisomnus.

Atq; odiosum:qđ ei placeret æquũ fuit.ita scribendus est uersus. ex parua mutatiõe litterarũ antiquoꝝ codicum:& sniæ congruitate.& recta metri concinitate.ne ut Pius cõmẽtator reliquit: uno pede mutilus cadat.

Nauis geraria.

Conficio grande. sed dum in portu ibi ambulo:
Hospes me quidā agnouit: ad cœnam uocat.
Venio. decumbo: accæptus hilare atq; ampliter.
Discubitum noctu ut imus: ecce ad me aduenit
Mulier: qua mulier alia nulla est pulchrior.
Ea nocte mecum illa hospitis iussu fuit.
Vosmet uidete: q̄ mihi ualde placuerit.
Postridie hospitē adeo. oroq; ut uendat mihi.
Dico eius pro meritis gratū me: & munem fore. Munem.
Q uid uerbis opus est mihi dedit. atq; aduexi heri.
Eam me aduexisse nolo resciscat pater:
Modo eā reliqui ad portū in naui: & seruolū.
Sed quid currentē seruū a portu conspicor.
Q uē naui abire uetui. timeo quid fiet.

Mihi dedit. atq; ad uexi heri. ita scribendū est: ut metricæ necessitati satisfactū sit. non aūt pro mihi emi scribendū est: absq; uerbo dedit: nec mutanda dictio mihi: quæ utiq; ī oībus est codicibus: ut Pius arroganter corrigit: & indocte.
Preuertier. legendū ē ex codicibus antiqs. & nō puerteris: ut in aliquibus scriptū erat contra snīæ congruitatem.

Acanthio. Charinus.

EX summis opibus uiribusq; usq; expire: nitere uiū
Herus ut minor opera tua seruetur: agedū acanthio
Abige abste lassitudinē. caue pigriciæ p̄uertier.
Simul enicat me spiritus. uix suffero hercle anhelitū.
Simul aūt plenissime eos qui aduorsum te eunt: aspellito
Detrude: deturba in uiā: nā hæc disciplina hic pessima est
Currenti atq; properāti haud quispiā dignū habet decedere
Ita tres simul tibi res agendæ sunt: q̄n unā occœperis:
Et currendū est: & pugnandū est: & etiā iurgandū in uia.

Ch. Quid id est: q̄ ille tā expedite exquirit cursuram sibi? Cursuram.
Cura est negoci quid sit: aut quid nunciet. Ac. nugas ago.
Quā maxime resisto: tā res in periculo uortitur.
Ch. Mali nescio quid nuntiat. Ac. genua hunc cursorē deserunt
Perii seditionē facit lien. occupat præcordia
Perii. animā nequeo uertere. Cha. nimis nihil tibi censiē.
Ch. At tu ædepol sume laciniā: atq; absterge sudorē tibi. Laciniam.
Ac. Nunq̄ ædepol oēs balneæ mihi hanc lassitudinē eximent.
Domin an foris dicā eē herum charinum? Cha. ego aī pendeo.
Quid illud sit negoci lubet scire me: ex hoc ut sim certus metu.
Ac. At etiā assisto. at etiā cesso foribus facere his assulas Assulas.
Aperite hoc aliquis. ubi charinus herus: domi ne est an foris?
Num quisq̄ adire ad hostiū dignū arbitratur. Cha. ecce me
Acanthio quē q̄ris. Ac. nusq̄ est. disciplina ignauior. (gocii?
Ch. Q uæ te male res agitāt? Ac. multæ here te atq; me. Cha. qd ē ne
Ac. Perimus. Ch. p̄cipiū inimicis dato. Ac. at tibi sortito id obtigit. Sortito
Ch. Loquere id negocii quid est. Ac. placide uolo adquiescere.
Tua causa rupi ramices. iādudū sputo sanguinē. Ramices
Ch. Resinā ex melle ægyptiā uorato. saluū feceris. Resinam

Ac. At ædepol tu calidã picẽ.bibito:ægritudo abſceſſerit.
Ch. Hominẽ pol iracundiorẽ q̃ te noui neminẽ.
Ac. At ego pol maledicentiorẽ q̃ te noui neminem.
Ch. Sin ego ſaluti quod tibi eſſe cenſeo:id conſuadeo.
Ac. Apage iſtius modi ſalutẽ:cũ cruciatu quæ aduenit.
Ch. Dic mihi an boni qd uſq̃ ẽ?quo quiſquã uti poſſit ſine oĩ malo?
Aut ne laborẽ capias cũ illo uti uoles?Ac.neſcio ego iſtec.
Philoſophari nunquã didici:neq; ſcio.ego bonũ: malũ (terã
Quo accedit:mihi dari haud deſidero.Cha.cedo tuã mihi dex-
Agedũ acanthio.Ac.en dabitur tene.Cha. uin mihi te obſequẽ-
tem eſſe:an ne uis?

Vin mihi te obſequentẽ eſſe:an ne uis? ita ſcribendum eſt profecto:& metri ratione: & ſermonis puritate. & non obeſſe ſequentem:ut Pius ruditer:& contra legẽ uerſus cõmentatur.

Ac. Opera licet experiri:qui me rupi currendo tua
Cauſa:ut quæ ſcirẽ:ſcire actutũ tibi liceret.Cha.liberũ.
Caput tibi faciã paucos menſis.Ac.palpo me percutis.

Palpo.

Ch. Ego ne auſim tibi uſquã quicquã facinus falſum proloqui?
Quin iã priuſq̃ ſim elocutus:ſciſſe:mentiri uolo.
Ac. Ah laſſitudinẽ hercle uerba tua mihi addunt.enicas
Siccine mihi obſequẽs es?Ch.qd uis faciã?Ac.tu ne?id qđ uolo
Ch. Quid ẽ id igiť qđ uis.Ac.dicã.Cha.dice.Ac.at eni placide uolo.
Ch. An dormiẽtis ſpectatores metuis ne e ſomno excites?
Ac. Væ tibi.tibi equidem a portu adporto hoc.Cha.qd fers? dic mi-
hi.Ac.uim metũ
Cruciatũ.curã.iurgiũ:atq; inopiã.Cha.perii tu quidẽ.
Theſaurũ huc apportauiſti mali.nullus ſum.Ac.imo es.Ch.ſcio
Iã miſeꝝ dices.Ac.tu dixiſti.ego taceo.Cha.quid iſtuc eſt mali?
Ac. Ne rogites.maximũ infortuniũ eſt.Cha. obſecro. diſſolue iã
Me.nimis diu animi pendeo.Ac.placide.multa exquirere etiã

Animi pendeo.

Prius uolo:q̃ uapulẽ.Cha.hercle uero uapulabis niſi
Iam loquere:aut hinc abis.Ac.hoc ſis uide.ut palpator nullus ẽ:
Quũ occœpit blãdior. Cha.obſecro hercle oroq; ut iſtuc qd ſiet
Actutũ indices:qñ quidem mihi ſupplicandũ ſeruulo
Video meo.Ac.tãdẽ idignus uideor?Ch.imo dignus.Ac.eqdem
Credidi.Ch.obſecro nũ nauis periit?Ac.ſalua eſt nauis:ne time.
Ch. Quid alia armam̃ta?Ac.ſalua & ſana ſũt.Ch.qn igiť tu expedis
Quid id ſiet:qđ me per urbem currens q̃rebas modo.
Ac. Orationem ex ore tu quidem mihi eripis tace.
Ch. Taceo.Ac.credo.ſi boni quid ad te nuntiẽ:inſtes acriter
Qui nunc malum quum eſt audiundũ:flagitas me ut eloquar.
Ch. Obſecro hercle te:iſtuc uti tu mihi malum facias palam.
Ac. Eloquar:qñ quidem me oras:tuus pater.Ch.quid meus pater?
Ac. Tuã amicã.Ch.qd eã?Ac.uidit.Ch.uidit eã pr̃?uæ miſero mihi
Hoc qđ te interrogo reſponde.Ac. quin tu ſi quid uis roga.
Ch. Qui potuit eã uidere pr̃?Ac.oculis.Cha.quo pacto?Ac.hianti-
Ch. Abi hinc directus a me.nugare in re capitali mea. (bus.

Ac. Qui malum ego nugor:si tibi:quod me rogas respondeo.
Ch. Certen uidit?Ac.tã hercle certe:q̃ ego nũc te:ac tu me uides.
Ch. Dic ubi eam uidit pater?Ac.itus ibi intra nauim:ut proræ astitit
Et cum ea cõfabulatus est.Ch.pdidisti me pater.eho tu:
Eho tu quin cauisti ne ue eam uideret uerbero?
Sceleste quin abstrudebas:ne conspiceret eam pater.
Ac. Quia enim negociosi eramus nos nostris negociis:
Armamentis cõponendis:& cõplicandis studuimus
Dũ aguntur hæc:lembo aduehitur tuus pater pauxillulo. Pauxillulo lembo.
Neq; hoiem quisq̃ cõspicatust:donec in naui super
Ch. Nequicq̃ ego mare subterfugi sæuis tẽpestatibus.
At equidem iam me censebam esse in terra:atq; in tuto loco.
Ve₂ me uideo nunc ad saxa ferri sæuis fluctibus.
Loquere porro quid sit actutũ.Ac.postq̃ ille aspexit mulierem:
Rogitare occœpit,cuius esset.Cha.quis respondit?Ac.illico
Occurri:atq; interpello:dico matri te ancillã tue emisse illam. Interpello.
Ch. Quid dixit?uisus tibi credere id?Ac.etiam rogas Subagitare
Sed eam scelestus subagitare occœpit.Cha.illam ne obsecro?
Ac. Mirũ quin me subagitaret.Cha.cor ædepol miserum meũ
Quod guttatim cõtabescit:quasi in aquam tu indideris salẽ.
Perii.Ac.hem nunc istuc unum uerbum dixisti uerissimum.
Ch. Stultitia istæc est.quid faciam cedo:nam non credet pater
Si illam matri meæ me emisse dicam.post aũt mihi
Scelus uidetur:me parenti proloqui mendacium.
Neq; ille credet.neq; credibile est forma eximia mulierẽ:
Eam me emisse ancillã matri.Ac.non taces stultissime.
Ac credet hercle:nam credebat iam mihi.Cha.metuo miser.
Ne patrẽ prendat:ut sit gesta res suspicio:hoc qđ te rogo
Responde.Ac.qd rogas?Cha.num esse amicã suspicari uisus ẽ.
Ac. Nõ.sed credebat.Cha.uæ mihi misero:nullus sũ.sed qd ego hic
In lamentando pereo.ad nauim eo:sequere.Ac.si istac ibis: In lamentando.
Cõmodum obuiam uenies patri.postq̃ aspiciet te timidũ esse:
Atq; exanimatũ:illico retinebit:rogitabit unde illam emeris.
Quanti emeris:timidũ tentabit te.Cha.quin hac ibo potius.
Iam censes patrẽ abiisse a portu?Ac.quin præcucurri hac gratia.
Ne te hic opprimeret ĩprudentem:atq; eiectaret.Cha.optime.

Demipho senex.

Iris modis dii ludos faciunt hominibus
Mirisq; exẽplis somnia insomnis danunt
Velut ego nocte hac quæ præteriit proxima.
In somnis egi satis.& fui homo exercitus
Mercari mihi uisus sum formosam capram.
Ei ne noceret quã domi ante habui caprã

yi Danunt. Danunt.p dant scribendum est potius ut iambici ratio carmis requirit.quæ iambum in.vi.exigit.& non donant ut Pius legit.

Neu díſcordarent:ſi ambæ in uno eſſent loco:
Poſterius q̃ mercatus fueram:uiſus ſum
Mihi in cuſtodiam ſimiæ concredere.
Ea ſimia adeo poſt haud multo ad me uenit.
Male mihi precatur:& facit conuitium
Ait ſeſe illius opera:atq; aduentu capræ
Flagitium & damnum feciſſe haud mediocriter.
Dicit capram quã dederam ſeruandam ſibi:
Ambediſſe Suæ uxoris dotẽ ambediſſe.oppido mihi
Illud uideri mirũ:ut una illec capra
Vxoris ſimiæ dotẽ exambederit
Inſtare factum ſimia:atq; hoc denique
Reſpondet.ni properẽ illã ab ſeſe abducere
Ad me domum:intro ad uxorẽ ductũrũ meã
Aſt non habere cui cõmendarem caprã
Atque oppido hercle bene uelle illi uiſus ſum.
Quid ais?quid facerẽ?cura cruciabar miſer.
Interea ad me hædus uiſuſt aggredirier:
Infit mihi prædicare ſeſe ab ſimia
Capram abduxiſſe.& cœpit irridere me.
Ego enim lugere.atque illã abductã conqueri
Hoc quã ad rem credam pertinere ſomniũ
Nequeo inuenire:niſi capram illam ſuſpicor
Iam me inueniſſe quæ ſit:aut quid uoluerit
Lucu. Ad portũ hinc abii mane cum lucu ſimul.
Poſtq̃ hic id qđ uolui tranſegi:atque ego conſpicor
Nauim ex rhodo qua eſt aduectus heri filius
Conlibitũ eſt illud mihi neſcio qui uiſere
Lembum. Aſcendi in lẽbum:atq; ad nauim adducor atq; ego
Illic aſpicio forma eximia mulierem
Filius quã aduexit meus matri ancillã ſuæ
Quã ego poſtq̃ aſpexi,non ita amo:ut ſani ſolent
Hoies.ſed eodẽ pacto ut inſani ſolent
Amaui hercle equidẽ ego olim in adoleſcentia
Verũ ad hoc exẽplũ nunquã ut nunc inſanio.
Vnũ quidẽ hercle iam ſcio periiſſe me
Voſmet uidete cæterũ quanti ſiem.
Nunc hoc profecto ſic eſt.hæc illa eſt capra:
Sed ſimia illa atque hædus timeo quid uelint:
Sed conticeſcam.uicinũ eccum.exit foras.

Demipho.Lyſimachus. Lorarii.

De. Rofecto ego illunc hircum caſtrari uolo. vi
P Ruri qui nobis exibet negocium.
Nec omen illud mihi nec auſpiciũ placet.

Quasi hircum metuo ne uxor me castret mea
Atq; illius hæc nunc simiæ partis ferat.
Ly. I tu hinc ad uillā. atq; istos rastros uillico
Pisto ipsi facito coram ut tradas in manū.
Vxori facito ut nunties: negocium
Mihi esse in urbe. ne me expectet: nam mihi
Tris hodie lites iudicandas dicito
Ei & hoc memento dicere. Lo. nunquid amplius?
Ly. Tantū est. De. lysimache salue. Ly. euge mi demipho
Salue. o quid agitur? quid fit? De. qđ miserrimus.
Ly. Dii melius faxint. De. di hoc quidē faciant. Ly. quid est?
De. Dicā. si uideā tibi operā esse: aut ocium.
Ly. Quāq̄ negociū est: si quid uis: demipho
Non sum occupatus unq̄ amico operā dare.
De. Benignitatē tuā mihi experto prædicas
Quid ego tibi ætatis uideor. Ly. acherunticus
Senex: uietus: decrepitus. De. peruorse uides
Puer sum lysimache septuēnis. Ly. sanun es
Qui puerū te esse dicis? De. uera prædico.
Ly. Modo hercle in mentē uenit: quid tu diceres.
Senex quū extēplo est: iam nec sentit: nec sapit.
Aiunt solere eum rursum repuerascere.
De. Immo bis tanto ualeo: q̄ ualui prius.
Ly. Bene hercle factū: & gaudeo. De. imo si scias
Oculis quoq; etiā plus iā uideo: q̄ prius.
Ly. Bene est. De. malā rē dico. Ly. iā istuc non bonū est.
De. Sed ausim ne ego tibi eloqui si quid uelim?
Ly. Audacter. De. animū aduorte. Ly. fiet sedulo.
De. Hodie ire in ludū occœpi litterarium
Lysimache. ternas scio iam. Ly. quid ternas? De. amo.
Ly. Tun capite cano amas senex nequissime?
De. Seu canū: istuc seu rutilū: siue atrū st amo.
Ly. Ludificas nunc tu me hic opinor demipho.
De. Decide mihi collū: si falsum ad te loquar:
Vel ut scias me amare: cape cultrū: seca
Digitū: uel aurē: uel tu nasum: uel labrum:
Si mouero me: seu secari sensero
Lysimache: autor tibi sum: ut amando me enices.
Ly. Si unquā uidisti pictū amatorē. hem illhic est.
Nam meo quidē animo uetulus decrepitus senex
Tantūdem est: quasi sit signū pictū in pariete.
De. Nunc tu me credo castigare cogitas.
Ly. Egon te? De. nihil est iam: quod tu mihi succenseas

Victus.
Acheruticus senex.
Septuēnis.

Diceres. ex codicibus antiquis. & sententiæ congruitate: & nō dicere: subintelligendo poteris: ut insulse exponit Pius.

Repuerascere.

Bis tanto

Ternas p tes.

Fecere tale ante alii spectari uiri.
Humanum amarest.humanū aūt ignoscere est.
Nescis.ne obiurga hoc.non uolunras me ipulit.
Ly. Q uin nō obiurgo.De.at ne deteriorē tamen
Hoc facto ducas.Ly.ego ne te:athenæ desciuerint.
De. Vide sis me etiā.Ly.uisunst.De.certen:Ly.perdis me.hic
Homo ex amore insanit.nunquid uis.De.uale.
Ly: Ad portū propero nam ibi mihi negocium est.
De. Bene ambulato.Ly.bene ualeto.De.bene sit tibi.
Q uin mihi quoq; etiā est ad portū negociū
Nunc adeo illuc ibo sed optime gnatum
Meum uideo eccum opperiar hominē.hoc nunc mihi
Viso opus st:huic persuadere quomodo sim potis
Vt illam uendat:nc ue det matri suæ
Opus præcauto. Nam ei dono aduexe audiui.sed præcauto opust
Ne ad illā me animū adiecisse aliqua sentiat.

Charinus.Demipho. vii

Omo me misior null9 ē æque opinor.neq; aduersa cui
Plura sint sempiterna.satin est:ut qeqd agere occœpi.
Propriū diuturnū perpetuum Non. Propriū nequit mihi euenire quod cupio.ita mihi.
Mala res aliqua obiicitur.bonūq; meū consiliū opprimit
Miser mihi amicā paraui animi causa eripui pretio:
Clā patrē. Ratus clā patrē meū posse habere.is resciuit:& uidit.
Et perdidit me.neq; is quū roget:quid loquar cogitatūst mihi.
Ita animi decē pectore incerti certant.nec quid corde nunc
Consiliū capere possim scio.tantus cū cura meo est
Error aio.dum mei serui perplacet mihi consiliū
Dum rursum haud placet:nec pater potis uidetur induci
Vt putet matri ancillam emptā esse illā.si dico:ut res est
Atq; illā mihi me emisse indico.quēadmodū me existimet:
Hipmeter uersus. Atq; illā continuo abstrahat.trans mare hinc uenū asportet
Scio sæuus q̄ sit homo:& durus igitur hoccine est amare
Arare mauelim:q̄ sic amare.iam hinc olim
Inuitū domo extrusit abse:mercatum iussit ire.ibi
Hoc malū ego inueni:ubi ægritudo uoluptatē uincat
Q uid ibi inest amœni:nequicq̄ abdidi.abstrusam habebā illā.
Clam illū. Musca est meus pater.nihil potest clam haberi illum.
Nec sacrū:nec tam pphanū quicq̄ est:quin adsit ibi illico:
Nec qui rebus meis confidā mihi.ulla in corde est spes.
De. Q uid illud qd' solus secum fabulatur filius:
Solicitus mihi nescio quare uidetur.Ch.atat meus
Hic quidem pater est quē uideo ibo alloquar.quid fit pater:
De. Vnde incedis:quid festinas gnate mi:Ch.recte pater.

De. Ita uolo. sed istuc quid est tibi:qđ cõmutatus color est?
Num quid tibi dolet?Ch.nescio quid animo meo aegre ẽ pater:
Postea nocte hac quieui non satis ex sententia.
De. Per mare ut uectus:nunc oculi terram mirantur tui.
Ch. Magis opinor.De.id est ꝑfecto.uerũ actutum abscesserit.
Ergo aedepol.si sapias:eas:ac decumbas domi.
Ch. Ocium non est.mandatis rebus praeuorti uolo. Perendie.
De. Cras agito.perẽdie agito.Ch.saepe ex te audiui pater Praeuorti.
Mandatae rei omnis sapientis primum praeuorti decet.
De. Age igitur.nolo tuam aduorsari aduorsus sententiam.
Ch. Saluus sum:siquidem isti dicto solida:& perpetua est fides.
De. Quid illud:quod ille solus se in consilium se uocat?
Iam non uereor:ne illam amare me hic potuerit rescisceere.
Quippe haud etiam quicq̃ inepte feci:amantes ut solent.
Ch. Res adhuc quidem hercle in tuto st.nam hunc nescire sat scio
De illa amica.quid si sciret:esset alia oratio.
De. Quin ego huc aggredior de illa?Ch.quin ego hinc me amolior. Aggredior huc de illa.
Eo ego:ut quae mandat amicus.amicis tradam.De immo mane.
Paucula etiam sciscitare prius uolo.Ch.dic quid uelis. Paucula.
De. Vsq; ne ualuisti?Ch.perpetuo recte:dum quidem illic fui.
Verum in portũ ut huc sum aduectus:nescio qui animus dolet.
De. Nausea aedepol factum credo.uerum actutum abscesserit Nausea.
Sed quid ais?ecquam aduexti tuae matri ancillam.e rhodo?
Ch. Aduexi De.quid ea?ut uidetur mulier?Ch.non aedepol mala.
De. Vt morata est?Ch.nulla ut melius:mea sententia.
De. Sic quidem aedepol uisa st cum illam uidi.Ch.eo an uidisti pater?
De. Vidi.uerum non ex usu nostro st:neq; adeo placet.
Ch. Qui uero?De.quia non nostra formam habet dignam domo
Nihil opus nobis ancilla.nisi quae texat:quae molat:
Lignum cedat:pensum faciat:aedis uerrat:uapulet. Verrat.
Quaeq; habeat quottidianum familiae coctum cibum Nihilum quicq̃.
Horum illa nihilum quicq̃ facere poterit admodum.
Ch. Ea causa equidem illam emi:dono darem quam matri meae.
De. Ne des:ne ue te aduexisse dixeris.Ch.dii me adiuuant.
De. Labefacto paulatim.uerum quod praeterii dicere
Neq; matrem illa satis honeste tuam sequi poterit comes:
Neq; sinam.Ch.qui non?De.quia illa forma matrẽfamilias
Flagitium est:si sequatur:quando incedat per uias.
Contemplent.conspiciant:nutent:nictent:sibilent uellicent Contemplent.
Vocent:molesti sint:occentent noctu ad ostium Nictent.
Meae impleantur carbonibus elegiorum fores: Vellicent.
Atq; ut nunc sunt maledicentes:homines uxori meae

Mihiq; obiectent lenocinium facere.nam quid eo est opus?
Ch. Hercle quin tu recte dicis.& tibi ego assentior:
Sed quid illa nunc fiet?De.recto ego emero matri tuæ
Viraginem Addecet
Ancillam uiraginem aliquam non malam:forma mala
Vt matrem addecet familias:aut syram:aut ægyptiam:
Ea molet:conficiet pensum:pinsetur flagro.neq;
Propter eam quicq̃ eueniet nostris foribus flagitium:
Redhibere
Ch. Quid si igitur reddatur illi unde empta est?De.minime gentiũ.
Ch. Dixit se redhibere si non placeat.De.nihil istoc opust.
Litigare nolo ego uos.quam tuam autẽ accusari fidem:
Multo ædepol:si quid faciundũ est damni:mauolo
Opprobramentum.
Quã opprobramentũ aut flagitium muliebre efferri domo
Me tibi posse illam opinor luculente uendere.
Ch. Dum quidem hercle ne minoris uendas:q̃ emi ego pater.
De. Tace modo senex est quidam:qui illam mandauit mihi:
Vt emerem:ad istanc faciem.Ch.at mihi quidã adolescẽs pater
Mandauit:ad illam faciẽ:ita ut illa est:ut emerẽ sibi.
De. Viginti minis opinor posse me illam uendere.
Ch. At ego:si uelim iam dantur septem & uiginti minæ.
De. At ego.Ch.quin ego inquã.De.at nescis quid dicturus sum:tace.
accudere.
Tris minas accudere etiam possum:ut triginta fient.
Ch. Quo uortisti?De.ad illum qui emit.Ch.ubi nã est is hõ gentiũ?
De. Eccillum uideo.iubet quinq; me addere etiã nunc minas.
Ch. Hercle illunc dii infelicitent:quisquis est.De.ibidẽ mihi
adnutat.
Etiam nunc adnutat:addã sex minas.Ch.septem mihi
Nunq̃ ædepol me uincet.hic commodius poscit pater.
De. Nequicq̃ poscit:ego habeo.Ch.at illic pollicitust prior.
De. Nihili facio.Ch.quinquaginta poscit.De.non.centũ dantur:
Potin ut ne litiges aduersum animi sententiam?
Maximã hercle habebis prædam.ita ille est cui emitur senex:
Sanus non est ex amore illius:quod posces.feres.
Ch. Certo ædepol adolescens ille:cui emo:efflictim perit
Eius amore.De.multo hercle ille magis senex:si tu scias.
Ch. Nunq̃ ædepol fuit:neq; fiet senex insanior
Ex amore:q̃ ille adolescens:cui ego do hanc operam pater.
De. Quiesce inq̃:istãc rẽ ego recte uidero.Ch.quid agis?De.qd est?
Ch. Non ego illã mancupio accæpi:ille illã accæpit.De.sine.
Ch. Non potes tu lege uendere illã.De.ego aliquid uidero.
Ch. Post aũt cõmunis mihi illa est cũ alio:quid scio
Venire pro uendi.
Quid sit ei animi.uenire ne eam uelit:an non uelit.De.ego
Scio uelle.Ch.at pol ego esse credo aliquem:qui non uelit.
De. Quid mea id refert?Ch.quia illi suã rem esse æquũ est in manu:
De. Quid ais?Ch.cõmunis mihi illa est cũ illo.is nunc hic nõ adest.

Quo uortisti,somniatur hic Pius:dũ exponit hoc:in quos anfractus & lacinias emptionem uertere cupis &c.Immo sic melius e ponendum est:quo uortisti te.s.uertebat eni se charinus:ut ostenderet se cũ inspicere pro quo emebat:unde respondet:ad illum qui emit.&c.

Nunq̃ ædepol me uincet. hic cõmodius poscit pater. ita scribẽdus uersus est:partim ex codicibus antiquis.in quibus ferme ita scriptũ est:partim ex suiæ concinnitate,& metri necessitate & non hodie inueniet.hodie cõmodis poscit pater. ut Pius insulsus.& legis uersuũ iãbicorũ ignarus scribit.

Non.centũ dantur. ita scribendũ est.& nõ nam:ut oscitabundus Pius infit.est.n.respõsio demiphonis dicentis:non scilicet tu habebis mulierem ꝑtio quinquaginta minarum:quia is pro quo ego rem gero:centum dari iubet.

De. Prius respondes q̃ rogo. Ch. prius tu emis q̃ uendo pater.
Nescio inq̃ uelit ille illam nec ne abalienarier.
De. Quid? illic quidem qui mandauit: cum ille nolet. nihil agis
Nunq̃ ædepol quisq̃ illam habebit: potius q̃ ille quem ego
Volo certũ est. Ch. censes certũ? esse. De. qn ad nauim iã hinc eo.
Ibi uenibit. Cha. uin me tecum illo ire? De. nolo. Ch. non placet.
De. Meliust te quæ sunt mandatæ res tibi præuortier.
Ch. Tu prohibes. De. at tu excusato te fecisse sedulo
Ad portum ne ires: dico iam tibi. Ch. auscultabitur.
De. Ibo ad portum. & ne hic resciscat cauto opust. nõ ipse emam.
Sed lysimacho amico mandabo. is se ad portũ ire dixerat
Dudum. sed me moror. cum hic adsto. Ch. nullus sum. occidi.

Charinus. Eutychus. vii.

PEntheum diripuisse aiunt bacchas. nugas maximas
Fuisse credo: præ ut quo pacto ego diuorsus distrahor.
Cur ego uiuo? cur nõ morior? quid mihist in uita boni:
Certũst: ibo ad medicum. atq; ibi me toxicõ morti dabo:
Quando mihi adimitur: qua causa uitam cupio uiuere.
Eu. Mane obsecro charine. Cha. qui me renocat? Eu. eutychus
Tuus amicus & sodalis: simul uicinus proximus.
Ch. Non tu scis: quantũ malarum rerum sustineam. Eu. scio
Omnia ego istæc. auscultaui ab ostio. omnem rem scio.
Ch. Quid id est quod scis? Eu. tuus pater uult uendere. Ch. tẽ tenes.
Eu. Tuã amicã. Ch. nimiũ multũ scis. Eu. tuis igratiis.
Ch. Plurimũ. tu scis. sed qui scis esse amicam illã meam?
Eu. Tu te ipsus heri mihi. Ch. satin ut oblitus fui tibi
Me narrauisse. Eu. haud mirum factum est. Ch. te nunc cõsulo.
Responde quo letho censes me ut pereã potissimum?
Eu. Non taces? caue istuc dixeris. Ch. quid uis me igitur dicere?
Eu. Vin patri sublinire pulchre os tuo? Ch. sane uolo.
Eu. Vis ne eam ad portum? Ch. quid potius q̃ uoles? Eu. atq; eximã.
Mulierẽ prætio? Ch. qd potius quã auro expẽdas? Eu. unã at id?
Ch. Achillem orabo mihi aurũ ut det: hector q expensus fuit.
Eu. Sannn es? Ch. pol. sanus si sim: præ te medicũ mihi expetam.
Eu. Tanti quanti poscit: uin tanti emi illam? Ch. auctarium
Adiicito uel mille nummum plusq̃ poscet. Eu. iam tace
Sed quid ais? unde erit argentũ: quod desiquũ poscet pater?
Ch. Inuenietur: exquiretur: aliquid fiet. Eu. enicas.
Iã istuc aliquid fiet metuo. Ch. quin taces? Eu. muto imperas.
Ch. Satin istuc mandatũst? Eu. potin ut aliud cures? Ch. nõ potest.
Eu. Bene uale. Ch. non possum: priusq̃ tu ad me redieris.
Eu. Melius sanus sis. Ch. uale. uince & me serua. Eu. ego fecero.
Maneto domi me ergo. Ch. actutum face: prædam ut recipias.

Venibit.
Præuortier

Pentheum trisyllabũ.

Quid potius q̃ uoles? ita scribendus uersus est. ex codicibus antiquis: & recta snia. quæ est: ut dicat charinus: quid potius mihi optãdũ. s. est: q̃ ut uoles. i. ut citissime eas: & tanq̃ uolucris uoles a uolo as. scilicet. non a uolo uis. ut insipide atq; insulse exponit Pius: dicens q̃ uolã: contra etiã grammaticæ rationem.

Ingratiis.

Vnde at id? scribẽdũ est: non unde aũt erit id: ut corrigit Pius: mẽtiẽs ita habere ueteres codices. qd utiq; v̄sus nõ pateretur. abũdaret eni pes unus. & subaudiendum erit.

Statim.

Sublinire os.

Me ergo. scribendũ est ex antiquis codicibus: & si metri rõni: & sniæ cõgruitati cõsultũ uelimus. nõ mei ergo. i. causa mea ut fabulatur Pius: nouitatum curiosus.

Auctariũ.

Actutum face prædã ut recipias. ita scribendum est ex antiqs codicibus: hoc sensu fac o eutyche: ut q̃ primũ pasicõpsam recipias: nec eam amittas. non cum præda ut Pius insulse corrigit cõtra etiam uersus rationem.

Lysimachus. Pasicompsa. vii & una syllaba.

Mice amico operam dedi. uicinus quod rogauit.
Hoc emi mercimonium. mea es tu. sequere sane.
Ne plora. nimium stulte facis. oculos corrumpis talis:
Quin tibi quidem quod rideas magis est: q̃ ut lamentere.
Pa. Amabo ecastor mi senex eloquere. Ly. exquire quid uis.
Pa. Cur emeris me. Ly. te ne. ego? ut quod imperetur facias
Item. Pa. quin si imperes tu mihi ego faciam. facere certum
Laboriose. Pro copia & sapientia: quæ te uelle arbitrabor.
Ly. Laboriosi nihil tibi quicq̃ operis imperabo.
Pecua. Nu tricare. Baiulare. Pa. Nam ædepol equidem mi senex. non didici baiulare:
Nec pecua ruri pascere: neq; pueros nutricare.
Ly. Bona si esse uis: bene erit tibi. Pa. tum pol ego peri misera.
Ly. Qui? Pa. quia ibi unde huc aduecta sum: malis bene eẽ solitũst:
Nec mos meust: ut prædicẽ: quod ego omnis scire credam.
Ly. Oratio ædepol pluris est huius: q̃ quanti hæc empta est
Quasi dicas nullam mulierem bonam eẽ. Pa. haud equidẽ dico.
Ly. Rogare hoc unum te uolo. Pa. roganti respondebo.
Ly. Quid ais tu? quod nomen tibi dicam esse? Pa. pasicompsæ.
Ly. Ex forma nomen inditũ est. sed quid uis pasicompsa?
Subtegmẽ. Possin tu si usus uenerit: subtegmen tenue nere?
Neminem foeminino genere. Pa. Possum. Ly. si tenue scis: scio te uberius posse nere.
Pa. De lanificio neminem metuo: una ætate quæ sit.
Ly. Bonam hercle te & frugi arbitror: matura iam inde ætate
Quum scis facere officium tuũ. Pa. a muliere docta didici.
Operam accusari non sinam meam. Ly. hem istec hercle res est.
Quem tibi ecce illam dabo: natam annos sexaginta
Peculiarem. Pa. mi senex tam uetulam? Ly. generis gratist.
Eam si curabis perbona est. tondetur nimium scite.
Pa. Honoris causa quicquid est: quod dabitur: gratum habebo.
Ly. Nunc mulier ne tu frustra sis. mea non es. ne arbitrere.
Cuia sum. Pa. Dic, igitur quæso cuia sum. Ly. tuo hero redempta es rursum.
Ego te redimerem ille me orauit. Pa. animus iam rediit.
Si mecum seruatur fides. Ly. bono animo es. liberabit
Illic te. homo ædepol deperitrat q; hodie primum uidit.
Pa. Ecastor iam biennium est quum mecum rem ille coepit
Nunc quando amicum te scio esse illius: indicabo.
Ly. Quid ais tu iam biennium est quum tecum habet rem. Pa. certe.
Et inter nos coniurauimus: ego cum illo: & ille mecum
Ego cum uiro: & ille cum muliere nisi cum illo: aut ille mecum
Limaret caput. Neuter stupri causa caput limaret. Ly. di immortales.
Etiam cum uxore non cubet. Pa. amabo an maritus est is?
Neq; est: neq; erit. Ly. nolim quidẽ. uerũ homo hercle periurauit;
Pa. Nullum adolescentem plus amo. Ly. puer est ille quidem stulta:

Nam illi quidem haud sane diust:cum dentes exciderunt.
Pa. Q uid dentes?Ly.nihil est.sequere sis hic me.diē unū orauit:
Vt apud me perhiberem sibi locum:ideo quia uxor ruri est. Ruri est.

Demipho. vi

Andem impetraui ut egomet me corrumperem.
Empta est amica mihi clam uxore & filio.
Certūst antiqua recolam.ut seruibo mihi Seruibo.
Decurso in spacio:breue quod uitæ reliquiūst. Reliquum
Voluptate:uino:& amore delectauero.
Nam hanc se bene habere ætatem nimio est æquius.
Adolescens quum sis:tum quum est sanguis integer:
Rei quærendæ tuæ conuenit operam dare.
Demum igitur quum senex sis.tunc in ocium
Te colloces:dum potes.si uales:id iam lucrost:
Q uominus hoc ut ego dico factis persequar?
Interea tamen huc intro ad me inuisam domum.
Vxor me expectat iam dudum esuriens domi.
Iam iurgio enicabit si intro rediero. Enicabit.
Verum hercle postremo ut ut est:non ibo tamen.
Sed hunc uicinum prius conueniam:q̄ domum
Redeam ut mihi ædis aliquas conducat uolo.
Vbi habitet istec mulier:atq; eccum it foras.

Lysimachus.Demipho. vi

Dducam ego illum iam ad te:si conuenero.
De. Me dicit.Ly.quid ais demipho?De.est mulier domi?
Ly. Q uid censes?De.quid si uisam?Ly.qd ꝑperas mane?
De. Q uid faciam?Ly.quid?quod opus est facito:ut cogites.
De. Q uid cogitem equidem.hercle opus hoc facto existimo:ut
Illuc introeam.Ly.ita ne uero uerbex introeas? Verbex
De. Quid aliud faciam?Ly.prius hoc ausculta:atq; hic ades:
Prius etiam est quod te facere ego æquum censeo:
Nam nunc si illo introires:amplecti uoles.
Confabulari atq; osculari.De.tu quidem
Meum animum gestas.scis quod acturus siem.
Ly. Peruorse facies.De.quod ne ames?Ly.tanto minus
Q uum sis iam ætatis plenus:anima fœtida
Senex hircosus:tu osculere mulierem:
Vti ne ei adueniens uomitum excutias mulieri.
De. Scio pol te amare.quom istæc præmonstras mihi.
Ly. Q uid si igitur cœnam faciam?De.hoc si censes:coquum
Aliquem arripiamus:prandium qui percoquat
Apud te hic usq; ad uesperum.Ly.hem istuc censeo: Vesperū.
Nunc tu sapienter loqueris atq; amatorie.

De. Quid stamus? quin ergo imus: atq; obsonium
Curemus: pulchre ut simus. Ly. equidem te sequor:
Atq; hercle inuenies tu locum illi si sapis.
Nullum hercle praeter hunc diem: illa apud me erit.
Metuo ego uxorem. cras si rure redierit:
Ne illam hic offendat. De. res parata st. sequere me.

Charinus. Eutychus. vii

Amphymacrus est: ut saepe est in his uersibus. vii. pedū. in quacūq; sede.

Exulatum.

S Vm ne ego miser: qui nusq̄ bene queo quiescere.
Si domi sum: foris ē animus. sin foris sum: aius domi ē.
Ita mihi in pectore atq; in corde facit amor incendium.
Ni ex oculis lachrymae descendant: iam ardeat credo caput.
Spem teneo. salutem amisi. redeat an non: nescio.
Si opprimit pater: quod dixit: exulatum abiit salus.
Sin sodalis quod promisit fecit: non abiit salus.
Sed tandem si podagrosis pedibus esset eutychus:
Iam a portu redisse potuit. id illi uitium maximū st.
Quod nimis tardus est aduorsum mei animi sententiam.
Sed is ne est: quem currentem uideo? ipsus est. ibo obuiam.
Diuum atq; hominū: quae spectatrix atq; hera eadē es hoibus.
Spem speratam cum obtulisti hunc mihi. tibi grates ago.
Nunquid restat? & hei disperii. uoltus neutiq̄ huius placet.
Tristis incedit. pectus ardet. haereo. quassat caput.
Eutyche. Eu. heu charine. Cha. priusq̄ recipias anhelitum
Vno uerbo eloquere: ubi ego sum: hiccine an apud mortuos?
Eu. Neq; apud mortuos: neq; hic es. Cha. Saluus sum. immortalitas.
Mihi data est. hic emit illam. pulchre os subleuit patri.

Impetrabilior.

Impetrabilior qui uiuat nullus est. dico. obsecro
Si neq; hic: neq; acheronti sum: ubi sum? Eu. nusq̄ gentium.
Ch. Disperii. nam illec interemit modo me oratio.
Odiosa ne oratio est quum rem longinquā agas loqui
Equidem ad capita rerum peruenias. Eu. primum periimus.
Ch. Quin tu illud potius nuntias mihi: quod nescio.

Capital.

Eu. Mulier alienata est abs te. Cha. eutyche capital facis.
Eu. Qui? Cha. quia aequalem & sodalem ciuem liberum enicas.
Eu. Ne dixeris. Cha. demisisti gladium in gulam. iam cadam.

Desponde animum.

Eu. Quaeso hercle animū ne desponde. Cha. nullus ē quē despōdeā.
Loquere porro aliam rem malam. cui est empta? Eu. nescio.

Addicta.

Iam addicta: atq; abducta erat. cum ad portū uenio. Ch. uae mihi
Montis tu quidem mali in me ardentis iam dudum iacis.
Perge. excrucia carnifex. quandoquidem occoepisti semel.

Diuidiae.

Eu. Nec tibi istuc magis diuidiae est: q̄ mihi fuit hodie.
Ch. Dic quis emit? Eu. nescio hercle. Ch. hem istuc inest: operā dare
Bonum sodalem. Eu. quid me facere uis? Cha. id quod me uis?

Vt pereas.quin percontatus hominis quæ facies foret
Q ui illam emisset.eo si pacto posset indagarier
Mulier.heu me miserũ.Eu.fiet.Cha.omitto istuc quod nũc agis.
Eu. Q uid ego feci?Cha.perdidisti me:& fidem mecum tuam.
Eu. Dii sciunt culpam meam istanc non esse ullam.Cha.eutyche
Deos absentes testis memoras.qui ego istuc credam tibi?
Eu. Q uia tibi in manu est:quod credas.at ego quod dicam:id mihi
Mea in manu est.Cha.de hac re es argutus:ut par pari respõdeas
Ad mandata.claudus.cæcus.mutus.mancus.debilis.
Promittebas te os sublinier patri meo.egomet. Sublinier.
Credidi:homini docto rem mandans:lapidi maximo.
Eu. Q uid ego facerem?Cha.quid faceres?men rogas?requireres:
Rogitares:quis esset?aut unde esset?qua prosapia.
Ciuis ne esset:an peregrinus.Eu.ciuem esse aiebant atticum.
Ch. Vbi habitaret inuenires saltem:si nequires eum.
Eu. Nemo aiebat scire.Cha.at saltem hominis faciem exquireres.
Eu. Feci.Cha.qua forma esse aiebant?Eu.ego dicam tibi.
Canum.uarium.uentriosum.bucculentum breuiculum Ventriosũ.
Subnigris oculis:oblongis malis:pansum aliquantulum. bucculẽtũ.
Ch. Non hominem mihi:sed thesaurum nescio quem memoras mali.
Nunquid est:quod dicas aliud de illo?Eu.tantum quod sciam
Ch. Aedepol næ ille oblongis malis dedit mihi magnum malum.
Non possum durare certũst exulatum hinc ire me. Exulatum.
Sed quam capiam ciuitatem cogito potissimum.
Megara:eretriam:chorinthum:chalcidem:cretam:cyprum: Megara.
Sicyonem:gnidum:zacynthum:lesbiam:bœotiam.
Eu. Cur istuc cœptas consilium?Cha.quia enim me afflictat amor.
Eu. Q uid tu ais:qui cum illuc:quo nunc ire paritas:ueneris: Paritas:p paras.
Si ibi amare forte occipias:atq; item eius sit inopia:
Iam tu inde porro aufugies.deinde item illinc:si item euenerit.
Q uis modus tibi exilio tandem eueniet?qui finis fugæ?
Q uæ patria aut domus tibi stabilis esse poterit?dic mihi.
Cedo si hac urbe abis.amorem te hic relicturum putas?
Si id forte ita sat animo acceptum est.certũ id profecto si habes:
Quanto satius est rus aliquo abire?ibi esse:ibi uiuere:
Adeo dum illius te cupiditas:atq; amor missum facit?
Ch. Iam dixisti?Eu.dixi.Cha.frustra dixti.hoc mihi certissimum est.
Eo domum:patrem atq; matrem ut meos salutẽ.postea
Clam patrem patria hac effugiã:aut aliquid capiam consilii.
Eu. Vt corripuit se repente atq; abiit.heu misero mihi
Si ille abierit:mea omnes dicent esse ignauia.
Certũst præconium iam iubere quantũ est conducier. Præconiũ.
Q ui illã inuestigent:qui inueniant.post ad prætorẽ illico

Vicus. Orabo:ut conquisitores det mihi in uicis omnibus.
Nam mihi nihil relicti quicq aliud iam esse intelligo.

Dorippa mulier. Syra anus. yi

Voniam a uiro ad me rus aduenit nuntius:
Rus non iturum:feci ego ingenium meum
Reueni ut illum persequar:qui me fugit:
Sed anum non uideo consequi nostram syram:
Atq incedit.eccam tandem.quin is ocius?
Sy. Nequeo me castor:tantum hoc oneris est:quod fero.
Octoginta Do. Quid oneris?Sy.annos octoginta & quattuor.
Et eodem accedit seruitus.sudor.sitis.
Simul hæc etiam quæ mecum porto deprimunt.
Do. Aliquid cedo.qui hanc uicini nostri aram augeam.
Sy. Da sane hanc uirgam lauri.Do.abi.iam tu intro.Sy.eo.
Do. Apollo quæso te ut des pacem propitius
Salutem & sanitatem nostræ familiæ.
Meoq ut parcas gnato parce propitius.
Sy. Disperii.perii misera.uæ miseræ mihi.
Do. Satin tu sana es obsecro?quid eiulas?
Sy. Dorippa mea dorippa.Do.quid clamas obsecro?
Sy. Nescio quæ mulier est hic intus in ædibus?
Do. Quid mulier?Sy.mulier meretrix.Do.ueron.serio?
Sy. Nimium scis sapere:ruri quæ non manseris.
Quam insipiens quæ non poteras persentiscere
Illam esse amicam tui uiri bellissimi.
Do. Credo me castor.Sy.i hac mecum.ut uideas simul.
Tuam alcumenam pellicem iuno mea.
Do. Ecastor uero istuc eo quantum potest.

Lysimachus. yi

Arum ne est malæ rei quod amat hic demipho:
Ni sumptuosus insuper etiam fiet?
Decem uocasset si ad cœnam summos uiros
Nimium obsonauit.sed coquos.quasi in mari
Solitust hortator remiges hortarier.
Ita hortabatur.egomet conduxi coquum
Sed eum demiror non uenire ut iusseram.
Foris. Sed quis nam hinc a nobis exit?aperitur foris.

Dorippa mulier. Lysimachus uir. yi

Iserior mulier me nec fiet:nec fuit:
Tali uiro quæ nupserim.heu miseræ mihi.
Hem cui te & quæ tua habeas commendes uiro:
Heu mihi. Hem cui decem talenta dotis detuli.
Hæc ut uiderem:ut ferrem has contumelias:

Ly. Perii hercle.rure iam rediit uxor mea.
Vidisse credo mulierem hanc in aedibus.
Sed quae loquatur exaudire hinc non queo
Accedam propius.Do.uae miserae mihi.Ly.imo mihi.
Do. Disperii.Ly.ego equidē hercle oppido perii miser.
Vtinā di te omnes demipho disperdiunt.
Do. Pol hoc est ire ꝙ rus meus uir noluit.
Ly. Quid nunc ego faciam:nisi ut adeam:atq; eloquar
Iubet saluere suus uir uxorem suā
Vrbani fiunt rustici.Do.pudicius
Ii faciunt q̄ illi qui non fiunt rustici. Vrbani fiunt rustici.
Ly. Nunquid delinquunt rustici?Do.ecastor minus Pudicius
Quā urbani:& multo minus malum quaerunt sibi
Ly. Quid aūt urbani deliquerunt:dic mihi?
Do. Quia illa mulier intus est.Ly.uidisti ne eam?
Do. Vidi.Ly.cuia ea sit cogitas?Do.rescisscam tamen Cuia
Cupio hercle scire.sed tu me tentas sciens?
Ly. Vin dicam cuia est illa?edepol.uae mihi.
Nescio quid huic dicam.Do.haeres.Ly.haud uidi magis.
Do. Quin dicis?Ly.quin si liceat.Do.dictū oportuit.
Ly. Non possum:ita instas:urges quasi pro noxio.
Do. Scio innoxius.Ly.audacter quid uis dicito.
Do. Dic igitur.Ly.dicam.Do.atqui tibi dicundū est tamen.
Ly. Illa est scin?etiam uis.ut nomen tibi dicam.
Do. Nihil magis manufesto teneo.in noxia es.
Ly. Qua noxia?ista quidē illa est.Do.quae illa est?Ly.illa. Do.io Noxia Io
Illa.Ly.iam si nihil usus esset.iam non dicerē.
Do. Non tu scis quae sit illa?Ly.imo etiā iam scio
De istac sum iudex captus.Do.iudex?iam scio
Nunc tu in consilium istanc huc aduocasti tibi.
Ly. Immo sic sequestro mihi datast.Do. intelligo Sequestrōt
Nihil hercle istius quicq̄ numero purgitas.
Ly. Nimium negocii repperi. enimuero haereo.

Coquus.Lysimachus.Dorippa. Syra.

Agite.ite actutū.nam mihi amatori seni vi
Coquēdast coena.atqui mecū cum cogito
Nobis coquēdast:nō ei cui ducti sumus:
Nam qui amat:si quod amat habet:id satis habet sibi
Pro cibo uidere.amplecti.osculari:atq; alloqui.
Sed nos confido onustos redituros domum.
Ite hac.sed eccum.qui nos conduxit senex.
Ly. Ecce autē.perii coquus adest.Co.aduenimus.
Ly. Abi.Co.quo uis abeam?Ly.abi.Co.quo uis abeā?Ly.abi.

Co. Nō estis cœnaturi?Ly.iam saturi sumus
Sed interii.Do.quid ais tu?etiā ne hæc illi tibi
Iusserunt ferri:quos inter iudex datus?
Co. Hæccine tua est amica:quā dudum mihi
Te dixisti amare:cum obsonabas?Ly.non taces?
Auet. Co. Satis scitum filū mulieris.uerū hercle auet.
Dierectus. Ly. Abin dierectus?Co.haud mala est.Ly.at tu malus.
Co. Scitam hercle opinor satis concubinā.Ly.non abis
Non ego sum.qui te dudum conduxi.Co. quid est?
Immo hercle tu istic ipsus.Ly.uæ misero mihi.
Co. Nempe uxor rurist tua:quā dudum dixeras
Te odisse æque:atq; anguis.Ly.ego ne istuc dixi tibi?
Co. Mihi quidē hercle.Ly.ita uero me amabit iuppiter
Vxor:ut ego illud nunq̄ dixi.Co.etiā negas?
Non te odisse aiebat.uxorē uerum suam.
Do. Palam istæc fiunt:te me odisse.Ly.quin nego.
Ruri. Co. Et suam uxorē ruri esse aiebat.Ly.hæc ea est?
Quid mihi molestus es?Co.quia me non nouisse ais:
Ni metuis tu istanc.Ly.sapio.nam mihi unica est.
Co. Vin me experiri.Ly.uolo.Co.mercedē mihi dato.Ly.cras petito.
Dabitur.nunc abi.Do.heu miseræ mihi.
Ly. Nunc ego uerū illud uerbum esse experior uetus
Aliquid mali esse propter uicinum malū.
Co. Cur hic astamus?quin abimus?incōmodi
Siquid tibi euenit:id non est culpa mea.
Ly. Quin me radicas miserū.Co.scio iam quid uelis
Nēpe me hinc abire uis.Ly.uolo inq̄.Co. abibitur
Drachmā dato.Ly.dabitur.Co.dari ergo sis iube.
Dari interea potest:dum illi ponunt.Ly.quin abis
Potine ut molestus ne sis?Co.agite apponite
Obsonium istuc ante pedes illi seni.
Hæc uasa aut mox:aut cras iubebo abste peti.
Sequimini.Ly.fortasse te illū mirari coquū
Quod uenit:atq; hæc adtulit;dicā quid est.
Do. Non miror:siquid damni facis aut flagitii.
Nec pol ego patiar sic me nuptam tam male
Obductarier. Measq; in ædis sic scorta obductarier
Syra i rogato meum patrē meis uerbis:
Vt ueniat huc ad me iam tecū simul.Sy.eo.
Ly. Nescis negocii quid sit uxor obsecro
Conceptis uerbis iam iusiurandū dabo.
Me nunquā quicquā cū illa.iam ne abiit syra?
Perii hercle.ecce autē hæc abiit.uæ misero mihi.

At te uicine di deæq; perduint
Cum tua hac amica.cũq; amationibus
Q uæ suspicione ipleuit me indignissime
Conciuit mihi domi hostis.uxor acerrima ẽ:
Ibo ad forum:atq; demiphoni hæc eloquar:
Me istanc capillo pertractur ũ esse in uiam:
Nisi hinc abducit quo uult ex hisce ædibus.
Vxor heus:heus uxor:q̃q̃ tu irata es mihi
Iubeas si sapias:hæc intro hinc auferrier
Eadem licebit mox cœnare rectius.

Amationibus.

Syra serua.Eutychus adulescens.

Era quo me misit ad patrẽ:nõ est domi vi
Rus abiisse aiebant.nunc domum renuncio.
Eu. Defessus sum urbem totam peruenarier
Nihil inuestigo quicq̃ de illa muliere.
Sed mater rure rediit.nam uideo syram
Astare ante ædis.syra.Sy.quis est:qui me nominat?
Eu. Herus atq; alumnus tuus sum.Sy. salue alumne mi.
Eu. Iam mater rure rediit?responde mihi.
Sy. Cum quidem salute a familia omni maxima.
Eu. Q uid istuc negoci est?Sy.tuus pater bellissimus
Amicã adduxit intro in ædis.Eu.quomodo?
Sy. Adueniens mater rure eam offendit domi.
Eu. Pol haud censebam istarũ esse operarũ patrẽ
Etiam nunc mulier intust?Sy. etiã.Eu.sequere me.

Syra.

Castor lege dura uiuunt mulieres vi
Multoq; iniquiore misere q̃ uiri.
Nam si uir scortũ duxit clam uxorẽ suã
Id si resciuit uxor:impune est uiro:
Vxor uiro si clam domo egressa est foras
Viro fit causa.exigitur matrimonio
Vtinam lex esset eadẽ quæ uxori est:uiro.
Nam uxor contenta est:quæ bona ẽ:uno uiro.
Q ui minus uir una uxore contentus fiet?
Ecastor faxim:si itidem plectantur uiri:
Siquis clam uxorẽ duxerit scortum suam:
Vt illæ exiguntur:quæ in se culpam cõmerent.
Plures uiri sint uidui:q̃ nunc mulieres.

Clam uxorem.
Clam uiro
Exigitur matrimonio.
Exiguntur
Cõmerent

Charinus.

Imen superum inferũq; salue.simul autẽ uale. vii
Hunc hodie postremũ extollo me a domo patria pedẽ
Vsus.fructus.uictus.cultus.iam mihi harũce ædium

Interẽptust.interfectust.alienatust.occidi.
Lar pater Dii penates meũ parentum.familiæ lar pater.
Vobis mando parentũ meũ rem bene ut tutemini.
Ego mihi alios penatis deos persequar.aliũ larem.
Aliã urbẽ.aliam ciuitatẽ.ab atticis abhorreo.
Nam ubi mores deteriores increbrescunt in dies
Vbiq; amici qui infideles fient:nequeas pernoscere:
Vbi quid eripiatur animo tuo:quod placet maxime:
Ibi si regnum detur:non est cupita ciuitas.

Eutychus.Charinus. vii

Iuũ atq; hoīum quæ spectatrix atq; hera eadẽ es hoib9
Spẽ speratã quũ hanc obtulisti mihi:grates ago
Ecquis nã deust qui mea nunc lætus lætitia fiat?
Domi erat qđ quæritabam.sex sodales repperi:
Vitam:amicitiã:ciuitatẽ:læticiam:ludũ:iocum.
Forũ inuenturus sim.ita pessimas pessundedi.
Iram.inimicitiam.lachrymas.mœrorẽ.exiliũ.inopiam.
Solitudinem.stultitiam.exitium.pertinaciam.
Date di quæso conueniendi mihi eius celerem copiã.
Appatatus sum.ut uidetis.abiicio superbiam:
Clauator. Agaso. Egomet mihi comes clauator:equus.agaso.armiger.
Egomet sum mihi iperator.idem egomet mihi obedio
Egomet mihi fero quod usu st.cupido quantus es
Nam quẽuis confidentẽ facile tuis factis facis.
Eundẽ ex confidente diffidentem denuo
Cogito quo nam illũ curram quæritatũ.Cha.certa est res.
Mensq; mihi illã quærere:quoquo hinc abducta est gentiũ:
Amnis ulla Neq; mihi ulla obsistat amnis:neque mõs:neq; adeo mare.
Nec calorẽ:nec frigus metuo.neq; uentũ:neq; grandinẽ.
Imbrem perpetiar.laborẽ sufferam.solem.sitim.
Non concedã:neq; quiescã usq; noctu:neq; dius:
Prius profecto q̃ amicã:aut mortem inuestigauero.
Cuia. Tutetis. Lares diales. Eu. Nescio cuia uox ad aurem mihi aduolauit.Cha. inuoco
Vos diales ut me bene tutetis lares. Eu.o iuppiter
Est ne illic charinus?Ch.o ciues bene ualete.Eu.ilico
Sta charine.Ch.qui me reuocat?Eu.spes.salus.uictoria.
Ch. Quid me uoltis?Eu.ire tecũ.Ch.aliũ comitẽ uobis quærite.
Non amittũt hi me comites:qui tenent.Eu.qui sunt ii?
Ch. Cura.miseria.ægritudo.lachrymæ.lamentatio.
Eu. Repudia istos comites:atq; hoc respice:& reuortere.
Ch. Siquidẽ mecũ fabulari uis subsequere.Eu.sta illico.
Ch. Malefacis.properantẽ qui me cõmorare.sol abit.
Eu. Si huc ire ꝓperes:ut istuc properas:facias rectius.

Huc uentus nunc secũdus est.cape modo uorsoriã.
Hic fauonius serenus est.hic auster imbricus. Vorsoriam Imbricus.
Hic facit tranquillitatem.iste oĩs fluctus cõciet.
Respice huc ad dextram charine.nõ ne ex aduorso uides?
Nubis atra iberq; instat.aspice nunc ad sinistrã huc. atq; uides Nubis atra
Cælũ ut splendore est plenũ:nõ ne ex aduorso uides.
Ch. Religionẽ ille obiecit.recipiã me illuc.Eu.sapis
O charine contra pariter fer gradum.& confer pedem.
Porrige brachiũ.ꝑhende.iam tenes?Ch.teneo.Eu.tene.
Quo nũc ibas?Ch.exulatũ.Eu.qd ibi facere uis?Ch.qđ miser? Exulatum.
Eu. Ne paue.restituã iam ego te in gaudiũ utiq;:ut sis maxime.
Ch. Q uid uis audire?id audis qđ gaudeas.Eu.sta ilico amicus
Aduenio.multũ beneuolens.tuã amicã.Ch.quid eam?Eu. ubi
Sit ego scio.Ch.tun eam:tun obsecro?Eu.sanã & saluã:
Ch. Sed ubi eam sanã & saluã?Eu.ego scio.Ch.ego me mauelim.
Eu. Potin ut animo sis tranquillo?Ch.quid si aius fluctuat?
Eu. Ego istũ in transquieto tuto sistam.ne time. Trãsquieto.
Ch. Obsecro te loquere ubi sit.ubi eam uideris.quid taces?
Dic.enicas me miserũ:tua reticentia.Eu.non longe Reticentia
Hinc abest a nobis.Ch.quin ergo cõmonstras:si tu uides. Hipmeter uersus.
Eu. Non uideo hercle nũc modo uidi.Ch.quin ego uideam:facis?
Eu. Faciã.Ch.longinquũ amanti istuc.Eu.etiã emutis?omnia
Cõmonstrabo.amicior mihi nullus uiuit.atq; is est
Qui illam habet.neq; est cui magis me uelle melius æquũ siet. Magis melius.
Ch. Non curam de isto ullã quæro.Eu.de illa ergo ego dico tibi.
Sane hoc nõ in mentẽ uenit:dudum ut urbem obambulo?
Ch. Dic igit̃ ubi illa est?Eu.in nostris ædibus.Ch.ædis probas.
Si tu uera dicis:& pulchre ædificatas arbitror.
Sed qui ego istuc credam?uidistin?an tu audito nuncias? Audito?
Eu. Egomet uidi.Ch.quis eam adduxit ad uos?Eu.iniq; rogas.
Ch. Vera dicis.Eu.nihil charine te quidẽ quicq; pudet. Quidẽ ex codi. ãtiq; addendum fuit.
Quid tua refert:qui cũ istac uenerit:dum istuc?Ch.sic est
Profecto opta ergo ob istunc nũtium:quid uis tibi.
Eu. Q uid si optabo?Ch.deos orabo:eius ut faciant copiam: Pudet te nihil.
Eu. Derides?Ch.seruata res est demũ:si illam uidero.
Sed quin ornatũ hũc reiicio.heus aliquis actutũ huc foras
Exite.illinc palliũ mihi huc ferte.Eu.hem nunc mihi places. Pallium.
Ch. Optime adueniẽs puere cape chlamydem.atq; hic sine illico Chlamydẽ
Vt si hæc nõ sint uera:incœptũ hoc itiner perficere exequar. Itiner.
Eu. Nõ mihi credis?Ch.oĩa equidem credo:quæ dicis mihi.
Sed quin introducis me ad eam:ut uideam?Eu.paulisper mane.
Ch. Q uid manebo?Eu.tẽpus non est nũc introeundi.Ch. enicas.
Eu. Nõ opus est inq̃ nunc intro te ire.Ch.responde mihi

Operæ nõ est.

Qua causa? Eu. operæ nõ est. Ch. cur? Eu. qa nõ ẽ illi cõmodũ.
Ch. Ita ne cõmodũ illi nõ est quæ me amat. quã ego contra amo?
Omnibus hic ludificatur me dolis. ego stultior
Quí isti credã. cõmoratur. chlamydem sumã denuo.
Eu. Mane parũper atq; hoc audi. Ch. cape puer hoc palliũ.
Eu. Mater irata est patri uehementer: quia scortum sibi

Oboculos

Ob oculos adduxerit in ædis: dum ruri ipsa abest
Suspicat̃ illam amicã esse illi. Ch. zonam sustuli.
Eu. Eam nũc rem exquirit intus. Ch. iam machærast in manu.

Ampullã.

Eu. Nam si te eo introducã. Ch. tollo ampullã atq; hinc eo.

Itiner.

Eu. Mane mane charine. Ch. erras. me decipere haud potes.
Eu. Neq; uolo ædepol. Ch. quin tu ergo itiner meũ exequi me sinis?
Eu. Non sino. Ch. ego me moror. tu puer abi hinc intro ocius.
Iam in currũ conscendi. iam lora in manus cæpi meas.
Eu. Sanus nõ es. Ch. quin pedes uos in curriculum coniicitis?
In cyprũ recta: quãdo quidem pater mihi exiliũ parat.
Eu. Stultus es. noli istuc quæso dicere. Ch. certum est exequi:
Operã ut summã ad peruestigandũ ubi sit illhæc. Eu. qn domist.
Ch. Nam id quod dixit: id mentitust. Eu. uera dico equidẽ tibi.
Ch. Iam cyprum ueni. Eu. quin sequere: ut illã uideas: quam expetis.
Ch. Percõtatus non inueni. Eu. matris iam iram neglego.
Ch. Porro proficiscor quæsitũ. nunc perueni chalcidẽ.
Video hospitem zacyntho. dico quid eo aduenerim.
Rogito quis eam uexerit: quis habeat: si ibi inaudiuerit.
Eu. Quin tu istas omittis nugas: ac mecũ huc intro ambulas.

Ficus zacyntho fieri nõ malas.

Ch. Hospes respondit zacyntho ficos fieri non malas.
Eu. Nihil mentitus est. Ch. sed de amica se inaudiisse autumat
Hic athenis esse. Eu. chalcas iste qui idẽ zacynthiust.
Ch. Nauem conscendo proficiscor illico. iam sum domi.
Iam redii exilio. salue mihi sodalis eutyche

Mei? ualent? tibi gratia est. Si cõiecturæ locus est ex litterarum similitudine & cohærentia: atq; ex sentẽtiæ concinnitate: & metri ratiõe: ita scribi debet. nõ metuat mater dari bene. neq; qd tua mater satin bene: ut corrigit Pius: contra etiam uersus cõsistentiam.

Vt ualuisti? quid parentes mei? ualent? tibi gratia est
Bene uocas: benigne dicis: cras apud te cœnauero.
Nunc domi. sic decet. sic fieri oportet. Eu. io. quæ insomnia.
Hic homo nõ sanus est. Ch. medicari amicus quin properas?
Eu. Sequere sis. Ch. sequor. Eu. clementer quæso. calces deteris:
Audin ~u. Ch. iam dudũ audiui. Eu. pacem cõponi uolo.
Meo patri cum matre. nam nunc est irata. Ch. i modo
Eu. Propter istanc. Ch. i modo. Eu. ergo cura. Ch. qn tu ergo. i modo.
Tam propiciam reddam: q̃ cum ꝓpicia est iuno ioui.

Lysimachus. Demipho. vii

Ly. Demipho sapientũ illud dictũ te audiisse reor sæpius
Voluptas est maloꝝ esca: q; ea non minus homines:
Quã hamo capiantur pisces. hæc quũ nõ fugiant senes:

Tu tamen senectuti gratiam nō habens qm̄ hæc tibi
Nō abstulit modo:sed in amorē coniecit fortius
Quo te:consiliūq; tuū atq; mentē perdit funditus:
Atq; oculoꝝ tibi præstringit aciem.me quoq;
In magnum coniecisti malum.nec quid faciam scio.

De. Lysimache deum hoc arbitriū est:nō hominū.tute hoc tecum
Si cogites:nō æquū te facere arbitrabere:
Quū amico homini:tuiq; conscio ita succenseas
Quasi tu nunq̄ quicq̄ assimile huius facti feceris.

Ly. Nam mea uxor propter illā tota in fermento iacet — Fermento.
Pol nunq̄ caui quid facerem.uix uiuus sum miser.

De. At ego expurgationē habebo:ut ne succenseat.
Sequere me.Ly.sed exeuntē filium uideo meum.

Demipho.Eutychus.Lysimachus.Charinus.

Eu. AD patrē ibo:ut matris irā sibi esse sedatam sciat. vii

De. Iam credo placet principiū.qd agis.quid fit eutyche?

Eu. Optima opportunitate ambo aūt uenistis.Ly.qd rei ē?

Eu. Vxor tibi placida & placata st.date dextras nunc iam.

Ly. Dii me seruant.Eu.tibi amicā nullam esse nuncio.

De. Di te perdant.quid negocii est nā quæso istuc?Eu.eloquar
Animū aduortite igit.ambo.Ly.quin tibi ambo operā damus.

Date dextras.ratiōe metri:& non cedite:ut insulse legit Pius.;

Eu. Qui bono sunt genere nati:prædicti ingenio malo
Suapte culpa ex genere capiunt genus.ingeniū īprobant.

De. Veꝝ hic dicit.Eu.tibi ergo dicit.De.eo illud ueꝝ est magis.

Eu. Nam te istac ætate haud æquū fuerat filio tuo
Adolescenti amanti amicā emptā argento eripere suo.

De. Quid tu ais?an charini amica st illa?Eu.ut dissimulat malus.

De. Ille quidem illā sese ancillam matri emisse dixerat.

Eu. Propterea igitur tu mercatus nouus amator:uetus
Puer.Cha.optime hercle perge.ego assistam hinc altrinsecus:
Quibus ē dictis dignus usq; oneremus ambo.De.nullus sum.

Eu. Filio suo qui innocenti fecit tantam iniuriam:
Quem quidem hercle hodie ego:in exiliū cū iret:reduxi domū:
Nam ibat exulatū.De.annis abiit?Eu.etiā loquere larua.
Temperare istac ætate istis decebat te artibus.

Altrinsecus.scribendum est.metri necessitate.&ex ueteribus codicibus:& cōgruitate sententiæ:nō alternis cæcus:ut indocte atq; inscitissime scribit & cōmētatur Pius:tanq̄ puer nullis litteris imbutus idem & Sarrac. facit.

Larua.
Exulatum.

De. Fateor nunc deliqui profecto.Eu.etiam loquere larua.
Vacuum esse istac ætate his te decebat noxiis.
Itidem ut tēpus anni:ætatē aliam aliud factum conuenit.
Nam si istuc ius est senecta ætate scortari senes:
Vbi loci res summa nostra publica?De.hei perii miser.
Adolescentes rei agendæ isti magis dare operā solent
Iam obsecro hercle uobis habere cum porcis cū fiscina:

Nam si istuc ius ē. metri necessitate:& sētentiæ concinnitate:non iuuisset:ut Pius legit.

Eu. Redde filio ſi habeas.iam uolt.De.per me ſibi habeat licet
Semper ædepol.Eu.quoniã ut aliter facias non eſt copiæ.
De. Supplicii ſumã quid uolt ipſe ob hanc iniuriam.
Modo pacẽ faciatis:oro ut ne mihi iratus ſiet.
Ioculo. Si hercle ſciuiſſem:ſiue adeo ioculo dixiſſet mihi
Se illam amare.nunq̃ facerem:ut illã amanti abducerem:
Eutyche te oro ſodalis eius es.ſerua.& ſubueni
Hunc ſenem.para me clientẽ.memorẽ dices beneficii.
Eu. Ora ignoſcat delictis tuis:atq; adoleſcentiæ.
Ch. Pergin tu autẽ.eia ſuperbe inuehere.ſpero ego mihi quoq;
Tẽpus tale euenturũ:ut tibi gratiam referam parem.
De. Miſſas iam ego iſtas artis feci.& quidẽ ego dehinc iam.Eu.nihil.
Conſuetudine animus rurſus te,huc inducet.De.obſecro
Satis ut iam habeatis:quin loris cedite etiam: ſi lubet.
Eu. Recte dicis iſtuc ſed uxor faciet:cum hoc reſciuerit.
De. Nihil opuſt reſciſcat.Eu.quid iſtuc:nõ reſciſcet:ne time.
Vtibile. Eamus intro nõ utibile hic locus factis tuis.
Dum memoramus:arbitri ut ſint:qui prætereant per uias.

· Miſſas iam ego iſtas artis feci.ex ſniæ concinnitate:& codicibus antiquis:ſi ex uaria eorum ſcriptura ueram capere lectionẽ uelis. & nõ miſſas iam ergo iſtas facito:ut indocte corrigit Sarracenus cõmentator.

De. Hercle quin tu recte dicis.eadem breuior fabula
Erit.eamus.Ly.hic eſt intus filius apud nos tuus.
De. Optime eſt.illac per hortum nos domũ tranſibimus.
Ly. Eutyche hanc uolo prius rem agi:q̃ meũ intro refero pedẽ.
Eu. Quid iſtuc eſt:Ly.ſuã quiſq; homo rem meminit.reſponde.
Mihi certon ſcis:nõ ſuccenſere tuam matrẽ:Eu.ſcio.
Ly. Vide.Eu.me uide.Ly.ſatis habeo.id quæſo hercle etiã uide.
Eu. Non mihi credis:Ly.imo credo:ſed tamen metuo miſer.
Eu. Eamus intro imo dicamus ſenibus leges.Ch.cenſeo.
Prius habeamus quas leges teneant:contentiq; ſint.
Eu. Annos natus ſexaginta qui erit:ſi quẽ ſcibimus
Seu maritum ſiue hercle adeo celibẽ ſcortarier
Cum eo nos hic lege agemus.inſcitum arbitrabimur
Et per nos quidem hercle egebit qui ſuũ prodegerit
Neu quiſq̃ poſthac prohibeto adoleſcentẽ filiũ
Quin amet:& ſcortum ducat:quod bono fiat modo.
Si prohibuerit:plus perdet:clam:q̃ ſi non prohibuerit
Hæc adeo ut ex hac nocte primum lex teneat ſenes
Bene ualete:atq; adoleſcentes:hæc,ſi uobis lex placet:
Ob ſenum hercle induſtriam:uos æquum eſt clare plaudere.

Leges ab adoleſcentibus datæ ſenibus.

Plauti in Pſeudolum:prologus.

STudete hodie mihi.bona in ſcenam affero.
Nam bona bonis ferri reor æquum maxime.
Vt mala malis:ut qui mali ſunt habeant mala:
Qui boni bona:nam bonos quod oderint mali:
Sunt mali.malos quod oderint boni:bonos
Eſſe oportet.uoſq; ideo eſtis boni:quando quidem
Semper odiſtis malos:& lege:& legionibus
Hos fugitaſtis.qui rite ſucceſſit bonis
Huic uos nunc pariter bonam boni operam date gregi.
Qui bonus eſt:& hodie ad bonos affert bona.
Autes:oculi animus ampliter fient ſaturi.
In ſcenam qui ieiunus uenerit:aut ſitiens:
Is riſu & uentre raſo uigilabit ſedulo.
Dumq; ridebunt ſaturi:mordebunt famelici.
Nunc ſi ſapitis cedite ieiuni:atq; diſcedite.
Vos ſtate ſaturi.immo ſedete.atq; attendite.
Non argumentum:neq; huius nomen fabulæ
Nunc proloquar ego.ſatis id faciet pſeudolus.
Satis id dictum uobis puto iam:atq; deputo.
Vbi lepos:ioci:riſus:uinum:ebrietas decent:
Gratiæ:decor:hilaritas:atq; delectatio.
Qui quærit alta:is malum uidetur quærere.
Curas malas abiicite iam ut ocioſi hodie.
Exporgi meliuſt lumbos:atq; exurgier.
Plautina longa fabula in ſcenam uenit.

Argumentum. vi

Ræſentis numerat quindecim miles minas.
Simul conſignat ſymbolum:ut phœnicium
Ei det leno:ſibi qui eum cum reliquo afferat:
Venientem caculam interuorti ſymbolo
Dicens ſyrum ſe ballionis pſeudolus.
Opemq; herili is ita tulit.nam ſimiæ
Leno mulierem quem is ſuppoſuit:tradidit:
Venit harpax uerus.res palam cognoſcitur.
Senexq; argentum:quod erat pactus:reddidit.

Argumētum. pſcribi debet his nouē uerſibus nō prologus:ut Pius interpres indoctus præſcripſit. Symbolū.

Sibi.aſcribendū eſt metri neceſſitate: nec aliter legendus uerſus eſt:ut facit Pius interpres legis metricæ ignarus. Caculam.

Harpax.

Pſeudolus.Callidorus.

Pſe.
I ex te tacente fieri poſſem certior vi
Here.quæ miſeriæ te tam miſere macerant:
Duorum labori ego hominum parſiſſem lubens — Parſiſſem.
Mei.te rogandi:& tui reſpondendi mihi. — Mei. Tui.
Nunc quoniam id fieri non poteſt: neceſſitas

Me ſubigit:ut te rogitem:reſponde mihi
Quid eſt quod tu exanimatus iam hos multos dies

Lauis.

Geſtas tabellas tecum:eas lachrymis lauis.
Neq; tui participem conſilii quēquā facis?
Eloquere:ut quod ego neſcio:ut tecum ſciam.
Cal. Miſere miſer ſum pſeudole.Pſe.id te iupiter

Prohibeſſit

Prohibeſſit.Cal.nihil hoc iouis ad iudiciū attinet.
Sub ueneris regno uapulo:non ſub iouis.

antidhac.

Pſe. Licet meid ſcire quid ſit?nā tu me antidhac
Supremum habuiſti comitem conſiliis tuis.
Cal. Idem animus nunc eſt.Pſe.fac me certum quid tibi ſit.
Iuuabo:aut re:aut opera:aut conſilio bono.
Cal. Cape has tabellas.tute hinc narrato tibi
Quæ me miſeria & cura contabefacit.
Pſe. Mos tibi geretur.ſed quid hoc quæſo?Cal.quid eſt?
Pſe. Vt opinor quærunt litteræ hæ ſibi liberos
Alia aliam ſcandit.Cal.ludis me ludo tuo.
Pſe. Has quidem pol credo:niſi ſibylla legerit:

Poſſe reor neminē. reor addendum eſt: ſi metri rationem habere uelimus aliter.claudicabit:uno deficiens pede a pio interprete deſi oculo nō animaduerſo.

Interpretari alium poſſe reor neminem.
Cal. Cur inclementer dicis lepidis litteris:
Lepidis tabellis:lepida conſcriptis manu?
Pſe. An obſecro hercle habent quoq; gallinę manus
Nam has quidem gallina ſcripſit.Cal.odioſus mihi es.
Lege.uel tabellas redde.Pſe.immo enim eas pellegam.
Aduortito animum.Cal.non adeſt.Pſe.at tu cita.

Cita aium.

Cal. Immo ego tacebo.tu hinc quidem ex cera cita
Nam iſtic meus animus nunc eſt.non in pectore.
Pſe. Tuam amicam uideo calidore.Cal.ubi ea eſt obſecro?
Pſe. Eccam in tabellis porrectam.in cera cubat.
Cal. At te dii deæq; quantus es.Pſe.ſeruaſſint quidem.

Solſticialis herba.

Cal. Quaſi ſolſticialis herba pauliſper fui
Repente exortus ſum.repentino occidi:
Pſe. Tace dum tabellas pellego.Cal.ergo quin legis.
Pſe. Phœnicium calydoro amatori ſuo
Per ceram & linum litteraſq; interpretes
Salutem mittit.& ſalutem abs te expetit.
Lachrymans animo titubanti corde:& pectore.
Cal. Perii.ſalutem nuſq̄ inuenio pſeudole:
Quam illi remittam.Pſe.quam ſalutem.Cal.argenteam.
Pſe. Pro lignea ſalute.uis argenteam
Remittere illi?uideſis quam tu rem geras.
Cal. Recita modo:ex tabellis iam faxo ſcies
Quam ſubito argento mihi uſus inuento ſiet.

Pſe. Leno me peregre militi macedonico
Minis uiginti uendidit uoluptas mea.
Et priuſq̃ hinc abiit:quindecim miles minas
Dederat.nunc unæ quinq̃ remorantur minæ.
Ea cauſa miles hic reliquit ſymbolum
Expreſſam in cera ex anulo ſuam imaginem:
Vt qui huc adferret eius ſimilem ſymbolum
Cum eo ſimul me mitteret.ei rei dies
Hæc præſtituta eſt.proxima dionyſia.
Pſe. Cras ea quidem ſunt.Cal.prope adeſt exitium mihi:
Niſi quid mihi in te eſt auxilii.Pſe.ſine pellegam.
Cal. Sino.nam mihi uideor cum ea fabularier.
Lege.dulce amarumq̃ una nunc miſces mihi.
Pſe. Nunc noſtri amores.mores.conſuetudines.
Iocus.ludus.ſermo ſuauis.ſauiatio.
Compreſſiones arctæ amantum compares:
Teneris labellis molles morſiunculæ.
Papillarum horridularum oppreſſiunculæ.
Harum mihi uoluptatum omnium:atq̃ itidem tibi
Diſtractio:diſſidium:uaſticies uenit:
Niſi quæ mihi inteſt:aut tibi eſt in me ſalus.
Hæc ego quæ ſciui:ut ſcires.curaui omnia.
Nunc ego te experiar.quid ames:quid ſimules.uale.
Cal. Eſt miſere ſcriptum pſeudole.Pſe.o miſerrime.
Cal. Quin fles?Pſe.pumiceos oculos habeo.non queo
Lachrumam exorare ut expuant unam modo.
Cal. Quid ita?Pſe.genus noſtrum ſemper ſiccoculum fuit.
Cal. Nihil ne adiuuare me audes?Pſe.quid faciam tibi?Cal.heu:
Pſe. Heu?id quidem tibi hercle ne parſis:dabo.
Cal. Miſer ſum.argentum nuſquã inuenio mutuum
Pſeudole.Pſe.heu.Cal.neq̃ intus nummus ullus eſt.Pſe.heu.
Cal. Ille abducturus eſt mulierem cras.Pſe.heu.
Cal. Iſtocine pacto me adiutas?Pſe.do id quod mihi eſt:
Nam is mihi theſaurus iugis in noſtra eſt domo.
Cal. Actum hodie de me eſt.ſed potes nunc mutuam
Drachmam dare mihi unam:quam cras reddam tibi?
Pſe. Vix hercle opinor:ſi me opponam pignori
Sed quid de drachma facere uis?Cal.reſtim uolo
Mihi emere.Pſe.quãobrem?Cal.qui me faciam penſilem.
Certum eſt mihi ante tenebras perſequi tenebras.
Pſe. Quis mihi igitur drachmam reddet:ſi dederim tibi?
An tu te ea cauſa uis ſciens ſuſpendere:
Vt me defraudes drachma:ſi dederim tibi?

Symbolũ.

Dionyſia.

Sauiatio.

Compſſiões arctæ amãtũ cõpares.ita ſcribendus eſt uerſus hic. niſi trimetro iambico iniuriam facere uolumus.& ſentẽtiæ.arctæ enim ex codicibus oĩbus ſcriptũ eſt amãtiũ cõparatæ.non patitur ut dixi lex carminis. quod Pius nõ uidens: ut potc luſcitius:præteriit.

Morſiunculæ.

Vaſticies.

Siccóculum.pfecto legendum eſt ex codi. antiquis:& ſniæ concinnitate hoc eſt:oculorum ſiccorum:& nõ procliue ad lacrymas non ſic coclitum:hoc ẽ luſcorũ:ut inſtar orborũ oculos nõ haberent qbus expuuntur lacrymæ:ut ĩeptæ legit & exponit Pius amẽs interpres.addens etiã ſecundũ delirium.his uerbis.in priſcis tñ exẽplaribus legitur coculũ:hoc eſt duge:qa res coctæ duriores ſunt.

Iugis.

Penſilem.

Cal. Profecto nullo pacto poſſum uiuere:
Si illa a me abalienatur atq; abducitur.

Cuculle.

Pſe. Q uid fles?cuculle?uiues.Cal.quid ego ni fleam,
Cui nec paratus nummus argenti fiet?

Neq; libellæ ulla ſpes. ulla addi debet. neceſſitate metri. qđ Pius cõmentator ignariſſimus nõ aduertit.

Neq; libellæ ulla ſpes ſit uſquã gentium?
Vt litterarum ego harum ſermonem audio:
Niſi tu illi drachmis fleueris argenteis:
Q uod tu iſtis lachrumis te probare poſtulas.
Non pluris refert:q̃ ſi imbrem in cribrum geras.
Verum ego te amantem:ne paue:non deſeram:
Spero alicunde hodie me bona opera:aut hac mea
Tibi inuenturum eſſe auxilium argentarium.

Niſi quia futuŗ eſt. niſi aſcribendũ eſt.ita metri lege expoſcẽte: & ſententiæ cõgruitate.aliter.n.nõ quadret ſentẽtia id quod a pio interprete nõ ẽ uiſum qui etiã pro quia:quæ legendum cenſet.

Cal. At id futurum unde?Pſe.unde dicam?neſcio
Niſi quia futurum eſt.ita ſupercilium ſalit.
Cal. Vtinam quæ dicis:dictis facta ſuppetant.
Pſe. Scis tu quidem hercle mea ſi commoui ſacra:
Q uo pacto & quantas ſoleam turbellas dare?
Cal. In te nunc ſunt omnes ſpes ætati meæ.
Pſe. Satin eſt ſi hanc hodie mulierem efficio tibi
Tua ut ſit?aut ſi tibi do uiginti minas?
Cal. Satis.ſi futurum eſt.Pſe.roga me uiginti minas.
Vt me effecturum tibi quod promiſi ſcias:
Roga.Cal.obſecro hercle.Pſe.geſtio promittere.
Cal. Dabis ne argenti mihi hodie uiginti mnas?
Pſe. Dabo.moleſtus nunc iam tu ne ſis mihi

Atq; hoc.aſcribẽdũ eſt hoc ex ueteribus codicibus.& metri neceſſitate:cui pes unus deficeret.

Atq; hoc ne dictum tibi neges:dico prius:
Si neminem alium potero:tuum tangam patrem.

Dii te omnes mihi ſeruẽt. ita ſcribendus ẽ uerſus:& omnes.inter ſcribendũ metri ratione.ne uerſus claudicet: ut claudũ Pius reliquit ac legit.

Pietatis cã.

Cal. Dii te omnes mihi ſeruent.uerum ſi potes:
Pietatis cauſa:uel etiam matrem quoq;.
Pſe. De iſtac te in oculum utrum uis conquieſcito.
Cal. Oculum utrum:an ne in aurẽ?Pſe.at hoc peruolgatũ eſt minus.
Nunc nequis dictum ſibi neget:dico omnibus
Præſenti pube:in contione:omni populo:
Omnibus amicis:notiſq; edico meis
In hunc diem a me ut caueant:ne credant mihi.
Cal. Tace obſecro hercle.Pſe.quid negocii eſt?Cal.oſtium
Lenonis crepuit.Pſe.crura mauellem modo.
Cal. Atq; ipſe egreditur.penitus periurum caput. viii

Leno.Lorarii.iiii.Pſeudolus Seruus.Calidorus adoleſcẽs.

Le. EXite hic agite.ite ignaui.male habiti.& male cõciliati.
Q uoŗ nunq̃ quicq̃ cuiq̃ uenit in mẽtẽ:ut recte faciãt.
Quis niſi ad hoc exẽplũ expior:nõ põt uſura uſurpari.

Callent.

Neq; homines magis aſinos unq̃ uidi,ita plagis coſtæ callent:

Q uos dũ ferias:tibi plus noceas.eo.n.igenio hi sunt flagricibæ: Flagricibæ
Q ui hæc hñt cõsilia:ubi data occasio ẽ:rape clepe tene harpaga. Harpaga.
Bibe:es:fuge opus hoc eorũ.ut malis lupos apud ouis linquere. Clepe
Quam hos domi custodes.at faciem quum aspicies eorum:haud uidentur mali.
Opera fallunt.nunc adeo hanc edictionem animo oẽs aduortite. Opera fallere.
Nisi somnum socordiamq; ex pectore oculisq; amouebitis:
Ita uestra ego latera loris faciam:ut ualide uaria fient:
Vt ne peristromata quidem æque picta sint campanica. Peristromata.
Neq; alexandrina belluata consutaq; tapetia. Tapetia belluata.
Atq; heri ante dixeram omnibus dederamq; eas prouincias.
Verum ita uos estis perditi.negligentes:ingenio improbo:
Officium uestrum ut uos malo cogatis commonerier.
Nẽpe ita animati estis:uos uincere hoc duricia tergi.atq; me.
Hoc:uide sis:ut alias res agunt.hoc agite huc animũ aduortite.
Huc adhibete aures:q̃ ego loquar.plagigera genera hoĩum.nũq̃. Plagigera.
Aedepol uestrũ durius tergum erit:q̃ terginum hoc meum. Terginum
Quin nunc.donet.ne:hem.sic datur.si quis herũ seruus spreuerit.
Adsistite oẽs contra me.& quæ loquor:aduortite huc aĩum.
Tu qui urnam habes:aquã ingere.face plenum ahenum sit cito.
Te cum securi:caudicali præficio prouinciæ. Caudicali.
Lo. At hæc retonsa ẽ.Le.sine fiet:itidem quoq; uos estis plagis
Omnes.num qui minus ea gratia tamen omnium opera utor?
Tibi hoc præcipio:ut niteãt ædes.hẽs qd' facias.ꝑpera itro abi. Lectisterniator.
Tu esto lectisterniator.tu argentum eluito.atq; id extruito.
Hæc:quum ego a foro reuertor:facite ut offendam parata oĩa:
Vorsa:ꝑsterga:strata:lautaq;:coctaq; omnia uti sint:nam mihi Præsterga.
Hodie natalis dies est.decet eum omnes uos cõcelebrare.
Pernam.callum.glandium.sumen:facit in aqua iaceant.satin. Glandium Sumen.
Magnifice uolo.n.sũmos uiros accipere:ut mihi rẽ esse reantur. Callum.
Intro abite.atq; hæc cito celebrate:ne mora quæ sit.quũ cocus Pernam.
Veniat.mihi.ego eo in macellũ:ut pisciũ qcqd est ꝑcio ꝑstinem. Præstinem
I puere præ.ne quisq̃ pertundat crumenam:cautio est:
Vel opperire etiam est quod.domi dicere pene oblitus fui. Fui.ex codicibus antiqs.& metri necessitate.
Auditin heus uobis mulieres hanc edictionem habeo.
Vos quæ in mundiciis:molliciis:deliciisq; ætatulam agitis. Aetatulam
Viris cum summis inclytæ amicæ.nunc ego scibo.atq; hodie
Experiar q̃ capiti.quæ uentri operam det.quæq; suæ rei: Hypermeter uersus.
Q uæ sõno studeat.q̃ libertã fore mihi credam.& quã uenalem.
Hodie experiar.facite.ut mihi munera multa huc ab amatorib⁹.
Conueniant.nam nisi penus annuus hodie conueuerit: Penus annuus.
Cras populo prostituam uos.natalem scitis mihi esse diẽ hunc:
Vbi isti sunt:quibus uos oculi estis.quibus uitæ.quibus

Mamilla. Manipulatim. Munigeruli. | Deliciæ estis. quibus suauia. mellita. manipulatim mihi
Munigeruli. facite ante ædis iam hic adsint. cur ergo uestem:
Aurum: atq; ea quibus est uobis usui perhibeo: quid mihi
Domi nisi malum uestra opera est improbæ: uino modo cupidæ
Pantices. | Estis. eo uos panticesq; adeo madefactis: quũ sim ego hic siccus.
Nunc adeo hoc factũ est optimũ: ut nomine quãq; appellẽ suo.
Vestrarũ p uestrum. | Ne dictum esse actutum sibi quæpiam uestrarum mihi neget.
Aduortite huc animum cunctæ. principio hedillum tecum ago
Quæ amica es frumentariis:
Q uibus cunctis montes maximi acerui frumenti sunt domi.
Fac sis sit delatum huc mihi frumentũ: hunc annũ quod satis
Mihi: & familiæ omni meæ sit: atq; adeo ut frumento affluam:
Vt ciuitas nomen mihi cõmutet: meq; ut prædicet
Iason rex | Lenone ex ballione regem iasonem. Cal. audin furcifer
Q uæ loquitur. satin magnificus hic tibi uidetur: Pse. Pol iste
Ita uidet: atq; etiam malificus. sed tace: atq; hanc rem gere.
Le. Aeschrodora tu quæ amicos tibi habes lenonum æmulos. lanios
Qui item ut nos iureiurando malo quærunt rem: audi. nisi
Te. ex codi. antiqs. Dirce. | Carnaria tria grauida tergoribus onerata: uberi hodie
Mihi erunt. cras te quasi dircẽ olim ut memorãt. duo gnati iouis
Ad taurũ. deuinxere item hodie te stringam ad carnarium.
Id tibi profecto taurus fiet. Cal. nimis ego sermone huius
Iuuẽtã. ex codici. antiqs & metri necessitate. | Ira incendor. Pse. huncecine hic hominẽ pati colere iuuentã atticã
Vbi sunt. ubi latent. quibus ætas integra est qui amant a lenone:
Q uin cõueniunt: quin oẽs una peste hac populũ hũc liberant:
Sed nimis sum stultus. nimium fui indoctus. illi ne audeant
Illis id facere: quibus ut seruiant suus amor cogit simul:
Simul autem prohibet: faciant aduersum eos quod uolunt: Cal.
uah tace. Pseu. quid est: (cco:
Cal. Malemorigerus male facis mihi: cũ sermone huic obsonas. Pse. ta
Xistilis. Oliuinam | Cal. At taceas malo q̃ tacere te dicas. Le. tu autem. xistilis
Fac ut animum aduortas: quoius amatores domi oliuinã habent
Culleus. Pergulam. | Maxumam. si mihi non iam huc culleus oliui deportabitur:
Te ego ipsam culleo cras faciam deportere in pergulam.
Ibi tibi adeo lectus dabitur: ubi tu haud capias somnium.
Sed ubi langorem ad usq;. tenes hæc quorsum tẽdant q̃ loquor:
En exergato: quæ tibi amicos tot habes tã probe onustos oleo.
Pulmentũ. Vnctiusculo. | Nũc tua etiam est mihi hodie & tuoꝝ opera cõseruorum. caput
Nitidissimum ac nõ ipse ego pulmento utot magis unctiusculo:
Sed scio tu haud oleum magnipendis: uino te deuincis. modo.
Sine modo. reprehẽdam ego te cuncta ob hæc hercle una opera:
Nisi quidem hodie tu omnia facis scelesta. ita hæc ut ego loquor.
Tu autem quæ pro capitæ argentũ mihi iã iamq; sæpe numeras

Eaq; paciſci modo ſcis.ſed quæ pacta es:non ſcis ſoluere.
Phœniciũ nunc tibi hæc ego loquor. deliciæ ſummatũ uirum:
Niſi hodie ex fundis mihi tuorum amicoꝝ omnis huc penus
Adfertur cras phœniciũ phœnicio corio inuiſes pergulam.

Callidorus.Pſeudolus Ballio Leno. vii

Cal. PSeudole non audis q̃ loquit̃ hic?Pſe.audio here eqdẽ
Atq; aĩum aduorto.Cal.qd mihi autor es huic ut mittã
Ne amicã hic meã ꝓſtituat.Pſe.bñ curaſſis.liq̃do aĩo es.
Ego pro me & pro te curabo.iãdiu ego huic bene.& hic mihi
Volumus.& amicitia eſt antiqua.mittam hodie huic ſuo
Dic natali malam rem magnam & maturã.Cal.quid opuſt?
Pſe. Potin aliã rem ut cures?Cal.at.Pſe.bat.Cal.crucior.Pſe.cor dura.
Cal. Nõ poſſum.Pſe.fac poſſis.Cal.quo pacto poſſim aĩum uincere?
Pſe. In rem quod ſit præ uortas:quã rem aduerſo animo auſcultes.
Cal. Nugæ iſta hæc ſunt.non iucundum eſt niſi amans facit ſtulte.
Pſe. Pergin.Ca.o pſeudole mi ſine ſim nihili.Pſe.mitte me ſis.Ca.ſino.
Pſe. Modo ego aberam.Cal.mane mane iam ut uoles eſſe me:ita ero.
Pſe. Nunc tũ ſapis?Bal.it dies ego mihi ceſſo:i præ puere.
Cal. Heus abiit.quin reuocas? Pſeu.quid properas?placide.Cal.at
priuſq̃ abeat.
Quod hoc malũ?tã placidus?puere hodie.Pſe.nate heus:hodie
Nate:tibi ego dico.heus hodie nate:redi:& ad nos reſpice
Tametſi occupatus:moramur:mane.ſunt qui cõloqui te uolunt.
Bal. Quid hoc ẽ?qs eſt q morã occupato moleſtã obtulit?Pſe.q tibi
Soſpitalis fuit?Bal.mortuus eſt.qui fuit:qui eſt.uiuus eſt.
Pſe. Nimis ſupbe.Bal.nimis moleſtus.Cal.rep̃hende hoĩem adſeq̃re.
Bal. I puere.Pſe.accedamus hac obuiã.Bal.iupiter te quiſquis es.
Perdat.Pſe.te uolo.Bal.at uos ego ambos.uorte hac te puere.Pſe.
non licet.
Cõloqui te?Bal.at mihi nõ lubet.Cal.ſin eſt tuã in rem quippiã?
Bal. Licet ne obſecro uiuere:an nõ licet.Pſe.uah mãta.Bal.omitte me.
Cal. Ballio audi Bal.ſurdus ſum:profecto inanilogus es.Cal.dedi
Dum mitti fuit.Bal.nõ peto quod tu dediſti.Cal.dabo qñ erit.
Bal. Ducito qñ habebis.Cal.heu heu quã ego malis p̃didi modis.
Quod tibi detuli & qd' dedi.Bal.Mortuo uerba fabulare nunc.
Satis ſtultus es.rẽ actã agis.Pſe.noſce hũc ſaltẽ qs ẽ.Bal.iã diu
Scio qui fuit.nũc qui eſt is ipſus ſciat.ambula tu modo.
Pſe. Potin ut ſemel modo ballio hunc cum lucro reſpicias.
Bal. Reſpiciam iſtoc pretio:nam ſi ſacrificem ſummo ioui
Atq; in manibus extra teneam ut poriiciam:interea loci
Si lucri quid detur:potius rem diuinam deſeram.
Pſe. Non poteſt pietati obſiſti huic:ut ut res ſunt ceteræ.
Deos quos maxumæ æquum eſt metuere:eos minimi facit.

Pergulam.

Autor es.

In rem quod ſit p̃uortas:q̃ rem aduerſo aĩo auſcultes.hic ſenſus.præ uortas.i.prius uortas & cõſideres id quod ſit in rem.q̃ rem aduerſo aĩo auſcultes .i.q̃ rem tibi ꝓponas odioſam.& q̃ aduerbiũ eſt cõparandi nõ nomen relatiuũ:ut inſulſe exponit Pius interp̃s:ſñiam huiuſmodi nõ capiẽs.neq; aliã idoneam eliciens.

Soſpitalis.

Manta.
Inanilogus

Mortuo uerba fabulare nũc.ita uerſus integrãdus eſt:niſi rõni metricæ iniuriã facere uelis: cui duo pedes deficerẽt:& etiã ex clariore ſenſu. Et ſequẽs uerſus ex priſcis codicibus:ſatis: incipit.nõ facis.& mortuo etiam ſcribitur nõ mortua. ut Pius iterpres ubiq; male ſcriptum reliqt: & mutilum.

Agis rem actam.

Poriiciam exta.

Obſiſti.

Bal. Compellabo.salue multum serue athenis pessume:
Psc. Di dexq; ament te:uel huius arbitratu uel meo:
Vel si dignus alio pacto neq; ament nec faciant bene.
Bal. Q uid agitur calidore?Psc.amatur atq; egetur acriter.
Bal. Misereat:si familiam alere possim misericordia.
Psc. Eia scimus nos quidem te.qualis sis.ne prædices.
Sed scin qd nos uolumus?Ba.pol ego ꝑpe mõ:ut male sit mihi:
Psc. Et id:& hoc quod te reuocamus:q̃so animũ aduorte?Bal.audio.
Atq; in pauca:ut occupatus nunc sum confer quid uelis.
Psc. Heu pudet quod tibi promisit:quaq; id promisit die
Quia tibi minas uiginti pro amica etiam non dedit.
Bal. Nimio id quod pudet facilius fertur:q̃ illud quod piget.
Non dedisse:istum pudet.me quia non accepi.piget.
Psc. At dabit.parabit aliquid hos dies.manta modo.
Nã hic id metuit:ne illam uendas ob simultatem suam.
Bal. Fuit occasio si uellet iãpridem argentum ut daret.
Cal. Q uid si non habui?Bal.iam haberes.inuenires mutuum.
Ad danistam deuenires.adderes fœnusculum
Surriperes patri.Psc.surriperet hic patri audacissime?
Non periculum est:ne quid recte monstres:Bal.nõ lenoniũ est?
Cal. Egon patri surripere possim quicq̃ cauto seni?
Atq; adeo si facere possem:pietas prohibet.Bal.audio.
Pietatem ergo istam amplexator noctu pro phœnicio.
Sed quum pietatem amori uideo tuo præuortere:
Omnes tibi patres sunt.nullus est tibi quem roges mutuum
Argentum.Cal.quin nomen quoq; interiit iam mutuum.
Bal. Heus tu.postq̃ hercle isti a mensa surgunt saturi:poti:
Alienum reddunt nato nemini:qui suum repetunt
Ab alienis cautiores sunt:ne credant alteri.
Cal. Nimis sum.miser nummum nusq̃ reperire argenti queo.
Ita miser & amore pereo & inopia argentaria.
Bal. Eme die cæca hercle oliuum.id uendito oculata die:
Iam hercle uel ducentæ fieri possunt præsentes minæ.
Cal. Perii an non tum lex mẽ perdit.quina uicenaria
Metuunt credere omnes.Bal.eadem est mihi lex.metuo credere.
Psc. Credere autem:Eho an pœnitet te quanto hic fuerit usui?
Bal. Non est iustus quisq̃ amator:nisi qui perpetuat data
Datq; usq;.quando nihil sit.simul amare desinat.
Cal. Nihil ne te mei miseret?Bal.inanis accedas?
Dicta non sonãt.atq; ego te uiuum saluumq; uellem.Psc.eo an
Mortuus iam est?Bal.ilico uixit amator:ubi lenoni placet.
Semper tu ad me cum argentata accedito querimonia:
Nam istuc quod nunc clamitare:non esse argentum tibi:

Egetur. Pudet. piget. Manta. Fœnusculum. Die cæca. Die oculata. Vicenaria. Perpetuat. Mei. Clamitare.

Quaq; id promisit die.ita scribẽdũ est:ex codicibus antiquis.& sententiæ cõcinnitate.non:quanq̃ id ꝓmisit die ut legit Pius omnium ignarissimus.

Non dedisse istum pudet.scribẽdũ est.ex codicibus antiquis.recta lege metri & sentẽtiæ cõgruitate.nõ autem:non dedissetus tũ pudet.ut plenius omni inscitia Pius interpres legit:& Sarrace.quoq;.

Surriperes patri.scribendũ est.non subripuisses ut legit Pius.cõtra metri rationẽ.& sententiæ cõcinnitatẽ.

Heus tu.sensus horũ triũ ue:suũ a pio interp̃te non expositus:quũ fortasse illũ elicere nequiuerit ingenio suo obtusissimo.hic uidetur esse.ut dicat ballio sentẽtiã hãc catholicam:nõ mirũ ẽ:si nemo iuenitur.q mutuũ alteri credere uelit:quũ mutuũ accipiẽtes:dũ bñ edãt & potẽt ex pecunia mutuo sumpta nõ curent illã postea reddere:& sic mutuũ dãtes cautiores redduntur ne cuiq̃ credant amplius &:ne credant alteri:scribendũ cẽsemus:& nõ.nec reddant alteri.

Inanis accedas? ita scribendũ est:& interrogatiue.ex codicibus antiqs:& metri:& sentẽtiæ cõgruitate nõ cædes:neq; cædis:ut corrigit Pius amens:nulla habita metri neq; sententiæ ratione.

Apud nouercam quærere.Pſe.eho an unq̃ huius nupſiſti patri?
Bal. Di melius faciant.Pſe.fac hoc:quod te rogamus ballio
Mea fide:ſi iſti formidas credere:ego hoc triduo
Aut terra aut mari alicũde euoluam id argentum tibi.
Bal. Tibi ergo credã?Pſe.cur nõ?Bal.quia pol qua opa credã tibi.
Vna opera alligem canẽ fugitiuã agninis lactibus.
Cal. Sicine mihi abs te bene merenti refertur gratia?
Bal. Q uid nũc uis?Cal.ut operiare hos ſex dies ſaltem modo:
Ne illã uendas.neu perdas me hoiem amantẽ.Bal.bono aio es
Vel ſex operibor menſes.Cal.euge homo lepidiſſime.
Bal. Immo uin etiã te faciam ex læto lætantem magis?
Cal. Q uid iam?Bal.quia enim nõ uenalẽ ego habeo phœnicium.
Cal. Nõ habes?Bal.nõ hercle uero.Cal. pſeudole acceſſi hoſtias:
Victimas.lanios.ut ego nunc huic ſacruficem ſummo ioui.
Nam hic mihi nũc eſt multo potior iuppiter.quã iuppiter.
Bal. Nolo uictimas.agninis me extis placari uolo.
Cal. Propera.quid ſtas?accerſe agnos.audin quid ait iupiter?
Pſe. Iam hic ero.uerũ extra portã metiam currendũſt prius.
Cal. Quid eo?Pſe.lanios inde accerſam duo cum tintinabulis
Eadem duo greges uirgarũ inde ulmearum adegero
Vt hodie ad litationem huic ſuppetat ſatis ioui.
In malam crucem iſtic ibit iuppiter lenonius.
Bal. Ex tua re nõ eſt ut ego emoriar.Pſe.qui dum?Bal.ego dicã tibi?
Q uia ædepol dum ego uiuam.nunq̃ eris frugi bonæ.
Si ego emortuus ſim:athenis te ſit nemo nequior.
Cal. Dic mihi obſecro.uerũ hercle ſerio hoc quod te rogo,eſt
Nõ habes uenalem amicam tu meã phœnicium?
Bal. Nõ ædepol habeo profecto.nam eã pridem uendidi.
Cal. Q uo mõ?Bal.ſine ornamentis:cum inteſtinis oibus.
Cal. Meam amicã tu uendidiſti?Bal.ualde.uiginti minis.
Cal. Viginti minis?Bal.utrũ uis:uel quater quinis minis
Militi cuidã macedonico.& iam quindecim habeo mnas.
Cal. Q uid ego ex te audio?Bal.amicã tuam eſſe factam argenteã.
Cal. Cur id auſus facere?Bal.libuit.mea fuit.Cal.eho pſeudole
I.gladiũ adfer.Pſe.qd opus gladio?Cal.qui hũc occidã:atq̃ me.
Pſe. Q uin tu te occides potius.nam fames hunc iam occiderit.
Cal. Q uid ais,quantũ terra tegit hominũ.periuriſſime
Iuraſtin te illam nulli uenditurum niſi mihi?
Bal. Fateor.Cal.nempe conceptis uerbis.Bal.etiã conſulцis quoq̃
Cal. Periurauiſti ſceleſte.Bal.at argentũ intus condidi
Ego ſceleſtus.nunc argentũ promere poſſum domo
Tu qui ſis iſtoc genere gnatus nũmum nõ habes
Cal. Pſeudole adſiſte altrinſecus.atq̃ onera hũc maledictis.Pſe.licet

Eho an unq̃ huius nupſiſti patri. quia ballio tĩdit callidoro dicẽti.nihil ne te mei miſeret:apud nouercã q̃rere:hoc ẽ: q̃rimonias fundis tuas mihi non aliẽ audituro:q̃ ſoleat nouerca exaudire ꝓui gnoꝝ ꝓces. Nũc pſeudolus iocoſe ipi ballioni:dicit an unq̃ huius nupſiſti patri?ut.ſ. nouerca ei factus eſſe poſſis?& quia cum uterq̃ uir ſit:uiſus ẽ pſeudolus uelle ballioni obiicere ſuppoſitionẽ a patre callidori fortaſſe ei factã: ideo ballio ipſe rĩdet: dii melius. q̃.ſ. ego illi nupſerim aut ſuppoſitus fuerim. & ṽſus ita ſcribi debet: ut diximus.& nõ:nunquid tu huius nupſiſti patri:ut Pius interpres corrigit:cõtra metri rõnẽ.mentiẽs ita ſcriptũ eſſe ĩ priſcis codicibus q̃nimo in illis ſcriptũ ẽ:eho ah nunq̃:ex quo facile fuit aduertere: ſcribendũ eſſe ut nos diximus:an unq̃.

Quã iuppiter. ſcribẽdũ ex antiquis codicibus.& recta ſniæ cõcinnitate. ṽbaq̃ ſunt callidori ↄtinuata:nec ſcribẽdũ ẽ.ĩquã iuppiter: nec ṽba ſunt ballionis ut ſomniat Pius ĩpius Plauti cõmentator.

Agninis me extis placari uolo.garrit hic Pius corrigens nolo.nec qd dicat intelligẽs. nã ballio ſe non uictimis placari uelle ait: ſed extis agninis. uolebat quippe uiſcera & exta agnina ſibi in mẽſam apponi:q̃ comederet.

Ex tua re nõ eſt &c. uerſus hic delendus ẽ totus utpote ſupfluẽs & in codicibus antiqs non ſcriptus. nec ſniæ concinnitati neceſſarius.

Lactibus.

Frugi bonæ.

Nequior

Conceptis uerbis.

Altriſecus.

Nunq̃ ad prætorē æque curſim curram:licet utar manu.
Cal. Ingere mala multa.Pſe.iam ego te differam dictis meis
Impudice.Bal.ita eſt.Pſe.ſceleſte.Bal.dicis uera.Pſe.uerbero.
Bal. Q uippini.Ca.buſtirape.Bal.certe.Ca.furcifer.Bal.factũ optume
Cal. Sociofraude.Bal.ſunt mea hæc iſta.Pſe.parricida.Bal.perge tu.
Pſe. Sacrilege.Bal.fateor.Cal.periure.Bal.uetera uaticinamini.
Cal. Legirupa.Ba.ualide.Pſ.pnicies adoleſcẽtũ.Ba.acerrime. (ſume.
Cal. Fur.Bal.babæ.Pſ.fugitiue.Bal.bõbax.Cal. fraus ppl'i.Ba.planiſ
Pſe. Fraudulente.Cal.ipure leno.Pſe.cenũ.Bal.cantores probos.
Cal. Verberauiſti patrem atq; matrem.Bal.atq; occidi quoq;
Potiuſq̃ cibũ perhiberẽ.nũ peccaui quippiam?
Pſe. In pertuſum ingerimus dicta doliũ.operam ludimus.
Bal. Nunqd aliud etiã uoltis dicere?Cal.ecquid te pudet?
Bal. Te amatorem inuentũ eſſe inanem quaſi caſſam nucem.
Sed quanq̃ multa mala:in me dicta:dixiſtis modo:
Niſi mihi attulerit miles quinq;:quas debet minas
Sicut hæc eſt præſtituta ſummæ argentariæ dies:
Si is nõ aderit:opinor poſſe facere officium meum.
Cal. Q uid id eſt?Bal.ſi tu argentũ attuleris:cũ illo perdiderim fidẽ.
Hoc meũ eſt officiũ.ego operæ ſi ſit plus:tecum loquar.
Sed ſine argento,fruſtra eſt:qđ tui me miſereri poſtulas.
Hæc mea ſnia eſt:ut hinc porro quid agas:conſulas.
Cal. Iam ne abis?Bal.negocii ſum plenus.Pſe.paulo poſt magis.
Ille homo meus eſt.niſi oẽs di me atq; homines deſerunt.
Exoſſabo ego illũ:ſimulter itidem ut murenam coquus.
Sed nunc calidore operã mihi te uolo dare.Cal.ecquid ĩperas?
Pſe. Hoc ego oppidũ admœnire:ut hodie capiatur uolo
Ad eam rem uſuſt hominẽ.aſtutũ:doctum:ſcitũ:& callidum:
Q ui ĩperata hæc facta reddat:nõ qui uigilans dormiat.
Cal. Cedo mihi,quid es facturus?Pſe.tẽpori ego faxo ſcies.
Nolo bis iterare.ſat ſic longæ fiunt fabulæ.
Cal. Optumũ:atq; æquiſſimũ oras?Pſe.propera. adduc hoĩem cito.
Pauci ex multis amici ſunt homini qui certi ſient.
Cal. Ego ſcio iſtuc.Pſe.ergo utrinq; tibi nunc delectum para.
Ex multis exquire illis unum:qui certus ſiet.
Cal. Iam hic faxo aderit.Pſe.potin ut abeas?tibi morã dictis creas.

Pſeudolus.

Oſtq̃ illic hinc abiit:tu aſtas ſolus pſeudolus: vi
Q uid nunc acturus?poſtq̃ herili filio
Largitus dictis dapſilis?ubi ſunt ea
Cui neq; parata gutta certi conſilii:
Neq; adeo argenti:neq; nunc quid faciam ſcio
Neq; exordiri primum;unde occipias:habeas

Nunq̃ ad prætorem æque curſim curram:licet utar manu. hic ṽ. ſus ita eſt cenſura noſtra ſcribẽdus.hoc ſenſu:nunq̃ tã cito ad ꝑtorẽ currã diſtraharq;:etiã ſi manu uſus ſim in quẽq̃:q̃ hoc qđ me iubes ſtatim efficiã:ut .ſ.ballionẽ maledictis onerẽ.nec ſcribendũ ẽ:atq; curſim:ſed æque curſim:ut diximus neq; ſcribendum eſt. lite utar manu.eo ſenſu ut Pius neſcius interpres ait:ut in illũ manu & pugnis ſe uſurũ aſſerat loco litis iuridicæ & legalis.quippe nec calidorus iubet illi ut manu utatur:ſed maledictis. nec ipſe pſeudolus in illũ iacit niſi maledicta.& codices antiqui habent licet:non lite.

Acerrime.cur Pius corrigat & ſcribat acerrima:neſcimus:quippe codices omnes acerrime habent:& cõcinne ſatis:quũ ſupra etiam ualide dixerit.& inſra planiſſime.ſed facilis uſq; adeo ẽ Pio aliorũ taxatio:ut neq; hic nouũ egiſſe uideatur.

Sed quanq̃.uerſum hũc qui ita correxerit:ut deleat uocem illam quæ.& ꝑ mihi ſcribat mõ:rectior ſenſus elicietur:& elegãtior oratio fuerit.& non trunca:qualem Pius interpres impius reliquit.

Simulter.proſimiliter ut ait Noni.adducens hunc locum.

Adduc hominẽ.ex codi.antiquis:& recta ſententia.nõ:adi.hac.ut inſcite & dementer corrigit & exponit Pius interpres.

Differam.
Buſtirape.
Sociofraude.
Legirupa.
Bombax.
Pertuſum.
Caſſam nucem.
Exoſſabo.
Simulter.
Admœnire.
Vſus eſt hominem.
Amici certi pauci ſũt.

Neq; ad detexũdam telam certos terminos.
Sed quasi poeta.tabulas cum cœpit:sibi
Quærit quod nusq̃ est gentium:reperit tamen
Facit illud uerisimile qđ mendacium est.
Nunc ego poeta fiam.uiginti minæ
Quæ nusq̃ nunc sunt gentium,inueniam tamen.
Atq; ego huic iam pridem me daturum dixeram
At uolui incipere tragulã in nostrum senem Tragulam
Verũ is nescio quo pacto præsensit prius.
Sed cõprimenda est mihi uox atq; oratio
Herũ eccum uideo isthuc simonem una simul
Cum suo uicino caliphone incedere.
Ex hoc sepulchro uetere uiginti minas
Effodiam ego hodie:quas dem herili filio.
Nunc huc concedam:ut horũ sermonẽ legam.

Simo.Calipho.Senes.ii.Pseud.seruus

Si. SI de damnosis natis aut de amatoribus vi
Dictator fiat nunc athenis atticis: Dictator.
Nemo antecedat filio credo meo
Ita nunc per urbem solus sermo est omnibus
Eum uelle amicam liberare:& quærere
Argentum ad eam rem.hoc alii mihi renunciant
Atq; id iam pridem sensi ego:& subdolet mihi.
Pse. Occisa est hæc res.hæret hoc negocium.
Quũ cõmeatũ uolui argẽtariũ ꝓficisci: ibi nũc oppido opposi-
Præsensit:nihil est prædæ prædatoribus. (ta obstacula
Cal. Homines qui gestant:quiq; auscultant crimina
Si meo arbitratu liceat:omnes pendeant
Gestores linguis:auditores auribus.
Nam ista quæ tibi renunciantur:filium
Te uelle amantem argento circũducere Circũducere.
Forsitan ea tibi dicta sunt mendacia.
Sed ea si uera sunt:ut nunc est maxime:
Quid mirũ fecit?quid nouum? adolescens homo
Si amat.si amicam liberat?Pse.lepidum senẽ.
Si. Vetus nolo faciat.Cal.at enim nequicq̃ uis.
Vel tu ne faceres tale in adolescentia
Probum patrem esse oportet:qui gnatum suum
Esse probiorem:q̃ ipsus fuerit postulet.
Nam tu quod damni:& quod fecisti flagitii
Populo uiritim potuit dispartirier Viritim.
Id ne tu mireris si patrissat filius?
ὦ ζεῦ q̃ uere pauci estis homines commodi

ὦ ζεῦ q̃ uere pauci estis homies cõmodi. Hem illuc ẽ patrẽ eẽ: ut æquior sis filio. Si quid modo uiui ingenii:qn potius mineruæ Pio interpreti extitisset:hos ita ṽsus cortexisset:tã ex codicibus antiqs:q̃ ex recta snia: & metri concinnitate: sed oscitabat fumo iã cerebrũ occupante: & somnũ suadente:legẽs & uersus ipsos mutilos:& cõmodiorẽ illic esse patrẽ:ac subaudiens decuit. & ut solitus est uana multa adglutinans.nec Sarracenus melius q̃ Pius est locutus.

Bonus animus í mala re dimidiũ ẽ mali

Frugi bonæ.

Paritas.

Pseudolus. scribẽdũ ẽ ex codicibus antiqs. & lege metri. nõ pseudolosus: ut Pius gãnit dicens iocũ esse in nominis similitudine: & naturã serui ɋ̃ sipellẽ aperte desipiens.

Renunciant. & ex codicibus antiquis. & ex metri necessitate. non renunciantur: ut legit Pius semisomnus.

Igitur. ex ueteribus codicibus. & necessitate metri: cui pes unus deficeret: qđ Pius non sensit iam stertens.

Herũ saluto primũ. metri necessitate: & sẽtentiæ cõgruitate. & ex codicibus ãtiqs. & nõ salutato: ut Pius legit oppssus oĩ ingeniũ ruditate. Impartio. ex codicibus ãtiqs: metri necessitate. & sẽsus cõcinnitate: qui est talis. quũ pseudolus solus secũ dixisset prius: itur ad te pseudole. orationẽ tibi para aduersum senem: postea uoce exerta loquí coepit erga herũ: dicens: herũ saluto primũ &c. deinde p sequens ait: si quid supsit: uicinos imptio. nec. n. ṽsus uterq; constaret si salutato. & im parti scribas: ut Pius iã sepultis sensibus legit & corrigit.

Ipse. scribeñ est ex codicibus antiquis. & recta elocutione. & non esse ut legit Pius.

Hem illuc est pattem esse: ut æquior sis filio.
Si. Sed quis hic loquitur? meus hic est quidẽ seruos pseudolus
Hic mihi corrũpit filium. scelerũ caput
Hic dux. hic ille est pædagogus. hunc ego
Cupio excruciari. Ca. iam istæc insipientiast:
Iram in promptu gerere. nam quanto satius est
Adire blandis uerbis: atq; exquirere
Sint illa: nec ne sint: quæ tibi renunciant?
Bonus animus in mala re dimidium est mali.
Si. Tibi auscultabo igitur. Pse. itur ad te pseudole
Orationem tibi para aduersum senem.
Herum saluto primum: ut æquũ est: postea
Siquid superfit uicinos impartio.
Si. Salue. quid agitur? Pse. statur hic ad hunc modum.
Si. Statum uide hominis callipho: quasi basilicum.
Cal. Bene confidenter que te adstitisse intelligo.
Pse. Decet equidẽ innocens qui sit atq; innoxius
Seruũ superbum esse apud herum potissimum.
Cal. Sunt quæ te uolumus percontari: quæ quasi
Per nebulam nos met scimus: atq; audiuimus.
Si. Conficiet iam te hic uerbis. ut tu censeas
Non pseudolum: sed socratem tecum loqui.
Pse. Ita est: iampridem tu me spernis: sentio
Paruam esse apud te mihi fidem ipse intelligo
Cupis me esse neq̃: tamen ero frugi bonæ.
Si. Fac sis iam uacuas pseudole ædis aurium
Mea ut migrare dicta possint quo uolo.
Pse. Age loquere quid uis: tametsi tibi succenseo.
Si. Mihin domino seruos tu succenses? Pse. iam tibi
Mirum id uidetur? Si. hercle. quin ut tu prædicas
Cauendũst mihi abste irato. atq; alio tu modo
Me uerberare: atq; ego te soleo: cogitas.
Quid censes? Cal. ædepol merito esse iratum arbitror
Quũ apud te stet parum fides. Si. iam sic sino.
Iratus sit. ego ne quid noceat cauero.
Sed quid ais? quid hoc quod te rogo? Pse. si quid uis roga.
Quod scibo. delphis tibi responsum dicito.
Si. Aduorte ergo animũ: & fac sis promissi memor.
Quid ais? ecquam scis filium tibicinam
Meum amare? Pse. negare mea est. Si. liberare quam uelit?
Pse. πρεπον και τουτο negari. Si. ecquas uiginti mnas
Per sicophantiam atq; per doctos dolos
Paritas ut a me auferas? Pse. ego abs te ut auferam?

Si. Ita.quas meo gnato des:qui amicam liberet.
Fatere dycai toyna chaytorionai fatetur
Si. Dixin calipho dudum tibi?
Cal. Memini.Si.cur hæc ubi tu reſciuiſti ilico
Cælata me ſunt?cur non reſciui?Pſe.eloquar.
Quia nolebam ex me morem prægigni malum
Herũ:ut ego ſeruos criminarer apud herum.
Si. Iuberes hunc præcipitem in piſtrinum trahi?
Cal. Nunquid peccatum eſt hic ſimo?Si.imo maxime.
Pſe. Deſiſte.recte ego meam rem ſapio calipho.
Peccata mea ſunt.animũ aduorte:nunc iam
Quapropter expertem amoris nati te habuerim.
Piſtrinum incundum ſcibam:ſi id faxem mihi.
Si. Non a me ſcibas piſtrinum incundum tibi
Quũ ea muſſitabas?Pſe.ſcibam.Si.cur non dictum eſt mihi?
Pſe. Quia aliud malũ aderat.iſtuc aberat longius.
Illud erat præſens:huic erant dieculæ.
Si. Quid nunc agetis?nam hinc quidem a me non poteſt
Argentum auferri:qui præſertim ſenſerim.
Ne quiſq̃ credat nũmum iam edicam omnibus.
Pſe. Nunq̃ ædepol cuiq̃ ſupplicabo:dum quidem
Tu uiues.tu mihi hercle argentum tu dabis.
Abs te equidem ſumam.Si.tu a me ſumes?Pſe.ſtrenue.
Si. Excludito mihi hercle oculũ:ſi dedero.Pſe.ſi dabis?
Iam dico ut a me caueas.Cal.certe ædepol ſcio
Si abſtuleris:mirũ:& magnũ feceris facinus.
Pſe. Faciam.Si.ſi nõ abſtuleris?Pſe.uirgis cædito.
Sed quid ſi abſtulero?Si.do iouem teſtem tibi:
Te ætatem ĩpune habiturũ.Pſe.facito ut memineris.
Si. Egon ut cauere nequeam:cui prædicitur?
Pſe. Prædico ut caueas.dico inq̃ ut caueas.caue
Hem iſtis mihi tu hodie manibus argentum dabis.
Cal. Aedepol mortalẽ graphicum:ſi ſeruat fidem.
Pſe. Seruitum tibi me abducito:ni fecero?
Si. Bene:atq; amice dicis.nam nunc iam meus es.
Pſe. Vin etiã dicam:quod uos magis miremini?
Cal. Studeo hercle audire:nam te auſcultabo libens.
Si. Agedum:nam ſatis libenter te auſculto loqui.
Pſe. Priuſq̃ iſtam pugnã pugnabo:ego etiam prius
Dabo aliam pugnã claram & cõmemorabilem.
Si. Quã pugnã?Pſe.hem ab hoc.lenone uicino tuo
Per ſicophantiã:atq; per doctos dolos
Tibicinam illã:tuus quã gnatus deperit

Quia nolebã ex me more pgigni malum. Herum ut ego ſeruos criminarer apud herũ. ita legẽdi ſunt duo iſti vſus.ex codicibus antiquis.metri lege:& ſententiæ concinnitate.q̃ eſt ut pſeudolus rĩdẽs Simoni dicat: noluiſſe eum monere de iis: quæ interrogauit: ne per eũ is mos induceretur.ut ſeruus herum hero accuſaret.unq̃.ac ſic ipſe pſeudolus diceretur fuiſſe autor eius mali moris. nec ſuperfluit:herũ: nec legẽdũ eſt memorẽ nec malũ pro malorũ nec exponẽdus eſt locus hic ut futiliter exponit Pius: atq; Sarracenus alter Plauti iterpres. uterq; uero ignariſſimus.

Faxem.

Graphicũ mortalẽ.

Eam circũducã lepidule. Si.mirum quidẽ est?
Pse. Effectũ hoc hodie reddam utrũq;ad uesperum.
Si. Siquidem istæc opera ut prædicas:perfeceris
Virtutem regis agathocli antecesseris
Sed si non faxis:nunquid causa est:ilico
Quin te in pistrinũ condam?Pse.nõ unum quidem
Diem modo:uerũ in omnis hercle:quantũ potest.
Sed here:si itidem ego qđ iam dixi effecero:
Dabin mihi argentum quod dem lenoni ilico
Tua uoluntate?Cal.ius bonũ orat pseudolus
Dabo inque.Si.at enim scin quid mihi in mentem uenit?
Quid si hice inter se consenserunt callipho:
Aut de cõpacto faciunt consutis dolis:
Qui me argento circũuertant?Pse.quis me audacior?
Si istuc facinus audeam?immo sic simo.si sumus
Conspecti:seu consilium unq̃ inimus de istac re
Aut si de ea re unq̃ inter nos conuenimus:
Quasi in libro cum scribuntur litteræ calamo:
Stilis me totum usq; ulmeis conscribito.
Si. Indice ludos nunc iam quando lubet.
Pse. Da in hunc diem operam callipho quæso mihi
Ne quo te ad aliud occupes negocium?
Cal. Quin rus hodie ut irem iam heri constitueram.
Pse. At nunc disturba quas statuisti machinas.
Cal. Nunc non abire certum est istac gratia
Lubido est ludos tuos spectare pseudole
Et si hunc uidebo non dare argentum tibi:
Quod dixit:potius q̃ id non fiat:ego dabo
Non demutabo.Pse.nãq; ædepol si non dabis
Clamore magno:& multum flagitabere
Agite amouemini hinc uos intro nunc iam
Ac meis uicissim date locum fallaciis.
Si. Fiat:geratur mos tibi.Pse.sed te uolo
Domi usq; adesse.Cal.quin tibi hanc operam dico.
Si. At ego ad forũ ibo.iam hic adero.Pse.actutum redi?
Suspicio mihi nunc est uos suspicarier.
Me hæc idcirco tanta facinora promittere:
Qui uos oblectẽ:hanc fabulã dum transigam:
Neq; sim facturus:quod facturum dixeram
Non demutabo.atq; etiã certum quod sciam
Quo sim facturus pacto:nihil etiam scio.
Nisi quia futurũ est.nam qui in scenam prouenit
Nouo modo:aliquid nouũ inuentũ afferre addecet.

Vesperum.

Virtutem regis agathocli antecesseris. ita scribẽdus est uersus ex codicibus antiqs:metri lege.& recta snia.& agathocli grũs casus ẽ: ut ulyssi . achilli . nec scribẽdũ est.uirtute regi agathocli.ut Pius iterpres legit cõtra metricam rationem.

Verum in oĩs hercle quãtũ potest.ita scribẽdus est uersus:ex codicibus antiquis sniæ cõcinnitate:& metri rõe. nõ quãtus est: ut Pius legit insulse.

Sed here:si itidẽ &c. Hic uersus ita ascribendus est: & supplendus:rõe metri:& sniæ integritate sic exigentibus.nam in codicibus priscis principiũ & finis ipsius tantum legebantur:cætero relictus erat locus.

Inque.ex codicibus uetustis scribendũ est. & nõ inique.qđ & sensui maxime cõgruit.

Demutabo

Demutabo

Si id facere nequeat:det locū illi qui queat.
Concedere aliquantisper hinc mihi intro libet.
Dum concenturio in corde sycophantias. Concentu tio.
Tibicen uos interea hic delectauerit.
Pro iuppiter:ut mihi quicquid ago:lepide oīa prospereq; vii
Veniūt.neq; quicq̄ est quod dubitem:neq; quod timeā aggredi:
Ita meo conditū nunc est in pectore consilium.
Nā ea stulticia est:facinus magnū timido cordi credere
Nam oēs res perinde sunt:ut agas:ut eas magnifacias:
Nam ego in meo pectore prius ita paraui copias
Duplicis:triplicis dolos:perfidias:ut ubiq; cū hostibus
Congrediar: malorū meum fretus uirtute,ne mei Mei
Dicam industria:& malicia fraudulenti:ut facile uincam: Hipmeter uersus.
Vt facile spoliem meos perduellis: perfidiis meis.
Nunc inimicū ego hunc cōmunē meū:atq; nostrorū omniū.
Ballionē exbalistabo lepide.date operam modo. Exbalista bo.
Hoc ego oppidū admoenire:ut hoc die capiatur uolo. Admoenire.
Atq; ad hoc meas legiones adducam.si ego hoc
Expugno:facilem hanc rem meis ciuibus faciam?
Post ad oppidū hoc uetus continuo mecū exercitū
Protinus obducā.inde me & simul participes omnes meos
Praeda onerabo:atq; opplebo spoliis:tum metum:& fugā Opplebo.
Perduellibus meis iniiciam:esse me ut sciant natum,
Quo sum genere gnatus.magna me facinora efficere decet.
Quae post mihi clara:& diu cluant:sed hunc quē uideo quis?
Quis hic est qui oculis obuiā ignorabilis obiicitur? libet Ignorabilis
Scire qd hic uelit:cū machaera:& hic quā rē agat:hinc dabo insi
(dias?

Harpax. Cacula. Pseudolus seruus.

HI loci sūt:atq; hae regiōes:q̄ mihi ab hero sunt meo vii
Demonstratae.ut ego oculis rationē capio:quā mihi
Ita dixit herus meus miles aedis esse septimas
A porta:ubi ille habitat leno:cui iussit symbolū Symbolū.
Me ferre:& hoc argentū.nimis uelim qui certū mihi
Faciat ballion hic leno ubi habitat.Psē. sed tace tace
Meus hic est homo:ni oēs dii me atq; homines deserunt
Nouo consilio nunc mihi opus est.noua res subito mihi
Haec obiecta est.hoc praeuortar principio.illa omnia
Missa habeo nunc quae ante agere occoepi.nam pol hunc ego
Stratioticum nuncium aduenientē percutiam probe. Stratioticū
Ha. Ostium pultabo atq; intus euocabo aliquem foras?
Psē. Quisquis es:cōpendium ego te facere pultandi uolo
Nam ego precautor:& patronus foribus processi foras?
Ha. Tu ne es ballio?Psē.imo uero ego eius sum subballio?

Conduſpmus.

Ha. Q uid iſtuc uerbi eſt? Pſe. condus promus ꝓcurator peni.
Ha. Quaſi te dicas atrienſem. Pſe. ego? imo atrienſi ego ĩpero.
Ha. Q uid tu ſeruus ne es: an liber? Pſe. nunc quidẽ etiã ſeruio.
Ha. Ita uidere. & nõ uidere. dignus. qui liber ſies.
Pſe. Non ſoles reſpicere te: quũ dicas iniuſte alteri.
Ha. Hunc hoiem malũ eſſe oportet. Pſe. di. me ſeruant: atq; amant.
Nam meus hic eſt. procudam ego hinc hodie multos dolos.
Ha. Q uid ſecũ illic ſolus loqͭ? Pſe. qd ais tu adoleſcẽs? Har. qd ẽ?
Pſe. Es tu ne an non es ab illo milite macedonico
Seruus eius: qui hinc a nobis eſt mercatus mulierem?
Q ui argenti meo hero lenoni quindecim minas dedit
Q uinq; debet? Har. ſum. ſed ubi tu me nouiſti gentiũ:
Aut uidiſti: aut conlocutus? nam equidẽ athenis antidhac
Nunq̃ adueni: neq; te uidi ante hunc diem unq̃ oculis meis?
Pſe. Q uia uidere inde eſſe. nã olim cũ abiit. argento hic dies
Præſtituta eſt quo ad: referret nobis. neq; dum rettulit?
Ha. Immo adeſt. Pſe. tun attuliſti? Har. ego met. Pſe. qd dubitas dare?
Ha. Tibi ego dem? Pſe. mihi hercle uero: qui res rationeſq; heri
Ballionis curo. argentũ accepto. & cui debet dato.

Dato.

Promptas.

Ha. Siquidẽ hercle etiã ſupremi promptas theſauros iouis:
Tibi libellam argenti nunq̃ credam: dum tu ſtrenuas.

Nunc iam. ex codicibus ãtiquis. recta lege metri: & ſniæ congruitate: & non utinã: ut Pius uanus iterpres legit dicens ſubintelligere reſſoluta ſit. contra metri: & codicũ: & ſententiæ rationem.

Sexcenta tanta. abſq; ea dictione: talẽta quã Pius cõmentator contextui intrudit contra metri & ſniæ rationẽ & codicum ueterũ ſcriptutam.

Pſe. Res erit ſoluta. Har. nunc iam. potius ſic ſeruauero.
Pſe. Væ tibi. tu inuentus uero meam qui forcilles fidem.
Q uaſi mihi nõ ſexcenta tanta ſoleant credier.
Ha. Poteſt: ut alii ita arbitrentur: ego ut ne credam tibi.
Pſe. Q uaſi tu dicas me te uelle argento circũducere?
Ha. Immo uero quaſi tu dicas: quaſique ego autẽ id ſuſpicer.
Sed quid eſt tibi nomen? Pſe. ſeruus eſt huic lenoni ſyrus:
Eũ eſſe me dicam? ſyrus ſum. Har. ſyrus. Pſe. id nomẽ mihi eſt.
Ha. Verba multa facimus. herus ſi domi eſt tuus: quin prouocas?
Vt id agam: quo miſſus hic ſum. Pſe. quid quid eſt nomen tibi
Si intus eſſet: euocarem: uerũ ſi dare uis mihi
Magis erit ſolutũ: q̃ ipſi dederis? Har. at enim ſcin quid eſt?
Reddere hoc: non perdere: herus me miſit. nunc certo ſcio:
Hoc febrim tibi eſſe: quia non licet hoc iniicere ungulas.
Ego niſi ipſi ballioni nũmum credam nemini.

Febrim.

At nunc negocioſus eſt. res agitur apud iudicem. ita ſcribendus uerſus ẽ. abſq; illic: ex ueteribꝫ codicibus. & neceſſitate metri. cui pes unus abundaret. qđ Pius interpres cæcus non uidit.

Symbolũ.

Pſe. At nunc negocioſus eſt. res agitur apud iudicem.
Ha. Di beneuortant. at ego quando eum eſſe cenſebo domi:
Rediero. tu epiſtolam hanc a me accipe: atq; illi dato:
Nã iſtic ſymbolũ eſt inter herũ meum: & tuum de muliere.
Pſe. Scio equidem: ut qui argentũ adferret: atq; expreſſam imaginẽ
Suam huc ad nos. cum eo aiebat uelle mitti mulierem.
Nam hic quoq; exemplum reliquit eius Har. omnem rem tenes.

Pse. Q uid ego ni teneam? Har. dato ergo istũ illi symbolũ. Pse. licet.
Sed qd ẽ tibi nomẽ? Har. harpax. Pse. apagete. harpax. haud pla
Huc qdẽ hercle haud ibis itro: ne qd harpax feceris. (ces
Ha. Hostis uiuos rapere soleo ex acie. hoc nomen mihi est.
Pse. Pol te multo magis opinor uasa ænea ex ædibus.
Ha. Non ita est. sed scin quid te orẽ scyre. Pse. sciam si dixeris.
Ha. Ego deuortor extra portam huc in tabernam tertiam
Apud anum illã doliarem claudam crassam chrysidẽ.
Pse. Q uid uis? Har. inde ut me arcessas: herus tuus ubi uenerit. Doliarem anum.
Pse. Tuo arbitratu maxime? Har. ut lassus ueni deuia
Me uolo curare. Pse. sane sapis. & consilium placet.
Sed uidesis ne in quæstione sis: quando arcessam te ibi.
Ha. Quin ubi prandero: dabo operam somno. Pse. sane censeo:
Ha. Nũc qd uis? Pse. dormitũ ut abeas. Har. abeo. Pse. atq; audin har
Iube sis te operiri. beatus si consudaueris. (page

Pseudolus seruus. vii

DI immortales me conseruauit illic homo aduentu suo.
Suo reduxit uiatico me usq; ex errore in uiam. Viatico.
Nam ipsa mihi opportunitas non potuit opportunius
Aduenire: q̃ hæc cauata est mihi opportune epistola. Cauata est.
Nam hæc illa ea cornu copiæ est: ubi inest quicquid uolo.
Hic doli. hic fallaciæ omnes sunt. hic sunt sycophantiæ
Hic argentum. hic amica amanti herili filio.
Atq; ego nunc me gloriosum faciam. ut copi pectore.
Q uo modo quidq; agerem: ut lenoni surriperem mulierculam:
Iam instituta ornata cuncta in ordine habeo: ut uolueram.
Certa deformata habebam. sed profecto hoc sic erit.
Centũ doctum hominum consilia hæc una deuincit dea Doctũ pro doctorum.
Fortuna: atq; hoc uerũ est perinde: ut quisq; ea utitur: Ea utitur & nõ fortuna. metri ratione repugnante. qđ Pius interpres luscus nõ aspexit.
Ita præcellet: atq; exinde sapere eũ omnes dicimus:
Bene ubi quid discimus: consilium accidisse: hoiem cautũ eum
Esse declaramus. stultũ autem illum cui uertit male.
Stulti haud scimus: frustra ut scimus: quũ quod cupienter dari
Petimus nobis. quasi quid in rem sit possimus noscere:
Certa amittimus: dum incerta petimus. atq; hoc euenit
In labore atq; in dolore: ut mors obrepat interim.
Sed satis est philosophatum. nimis diu & longum loquor.
Di immortales aurichalco contra non carum fuit Aurichalco.
Meum mendaciũ. hic modo quod subito cõmentus fui.
Q uia lenonis me esse dixi. nunc ego hac epistola
T res deludam. herũ: & lenonem: & qui hãc mihi dedit epistolã.
Euge par pari. aliud autẽ quod cupiebam contingit.
V enit eccum callidorus. ducit nescio quem secum.

Callidorus. Charinus adolescens. Pseudolus vii

Cal. Vlcia atq; amara apud te sum elocutus omnia.
Scis amorem. scis laborem. scis egestatem meam.
Ch. Cōmemini omnia. dic tu modo me quid uis facere. faciā.
Cal. Cum hoc tibi alia sum elocutus: ut scires: de symbolo.
Ch. Omnia inq̄. tu modo quæ me facere uis: fac ut sciam.
Cal. Pseudolus ita mihi imperauit. ut aliquem hominem strenuum
Beneuolentem adducerem ad se. Cha. seruas imperium probe.
Nam ut amicum & beneuolentem ducis. sed istic pseudolus
Graphicus mortalis. Nouus mihi est. Cal. nimiū ē mortalis graphicus. mihi heuretes.
Heuretes. Is mihi hæc esse effecturum dixit quæ dixi tibi.
Pse. Magnifice hominem compellabo. Ca. cuia nā uox sonat? Pse. io.
Io te tyranne: te rogo: qui imperitas pseudolo.
Cal. Quæro quo iter. Pse. trina. triplicia. tribus modis. tria gaudia.
Artibus tribus. ter demeritas dein lætitias: de tribus
Fraude partas: per maliciam: & per dolum: & fallaciam:
In libello hoc obsignato ad te attuli pauxillulo.
Paratragœdiat. Cal. Illic homo est. uide ut paratragœdiat carnifex.
Confer gradum contra. Pse. affero ad te salutem: brachium:
Cal. Dic utrum spem ne: an matrem te resalutem pseudole?
Pse. Imo utrūq;. Cal. utrūq; salue: sed quid actum ē? Pse. quid times?
Cal. Attuli hunc. Pse. quid attulisti? Cal. adduxi uolui dicere.
Pse. Quid istic est? Cal. charinus. Pse. euge. iam charinum uolo.
Ch. Quin tu quicquid opus est: mihi hic audacter imperas.
Pse. Bene sit charine. nolo tibi molestos esse nos?
Ch. Vos molestos mihi? molestum est id quidem. Pse. tū igit̄ mane.
Ch. Quid istuc est? Pse. mō epistolā hanc intercæpi: & symbolū.
Cal. Symbolū? quē symbolū. Pse. qui a milite alienatust. modo:
Eius seruus qui hunc ferebat cū quinq; argenti minis
Subleui. Tuā qui amicā hinc accersebat: ei os subleui modo.
Cal. Quo mō? Pse. horū causa hæc agitur spectatorū fabula.
Hi sciunt. qui hic adfuerunt. uobis post narrauero.
Cal. Quid nunc agimus? Pse. liberā hodie tuā amicā amplexabere.
Cal. Ego ne? Pse. tu te. ego ipsus inq̄. siquidē hoc uiuet caput.
Si mō mihi hoīem inuenietis propere? Cal. qua facie. Pse. malū:
Callidū: doctū: qui quando principiū præhenderit.
Porro uirtute sua teneat quid se facere oporteat.
Atq; eū qui hic non usitatus sæpe sit. Cha. si seruos est
Nunquid refert? Pse. immo multo mauolo q̄ liberum.
Cal. Posse opinor me dare hominem tibi: malum & doctum: modo
Qui a patre aduenit charisto. necdum exiit ex ædibus
Quoquam. neq; athenas aduenit nnq̄ ante hesternum diem.
Pse. Bene iubes sed quinq; inuentis opus est argenti minis
Mutuis. quas hodie reddam. nam unam huius mihi debet pater.

Cha. Ego dabo.ne quære aliunde.Pſe.o hominem opportunum mihi.
Etiā opuſt chalmyde & machæra:& petaſo.Ch.a me poſſū dare.
Pſe. Di immortales.nō charinus mihi hic quidem eſt.ſed copia
Sed iſtic ſeruus ex chariſto hic qui aduenit quid ſapit?
Cal. Vſq; a cunabulis.Pſe.manuleatā habere tunicam decet. Manulea
Ecquid habet is homo aceti in pectore.Cal.atq; acidiſſimi. tam tunicā
Pſe. Quid ſi opus ſit ut dulce ꝓmat indidem:ecqd habet?Ch.rogas? .i.manica-tam.priſci.
Murrhinam.paſſum.defrutum.mellinam.mel quoiuſmodi hunc locū
Q uin in corde inſtruere quondam cœpit hermopolium. adducens. Murrhinā
Pſe. Euge pellepide charine.me meo ludo iam beas.
Sed quod nomen eſſe dicam ego iſti ſeruo?Ch.ſimiæ.
Pſe. Scit ne in re aduorſa uerſari?Cha.turbo non æque eſt citus. Turbo.
Pſe. Ecquid argutus eſt?Ch.malorum facinorum ſæpiſſime.
Pſe. Quid quum manifeſto tenetur?Ch.anguillaſt.elabitur. Anguilla.
Pſe. Ecquid is homo ſcitus?Cal.plebiſcitum non æque ſcitum eſt.
Pſe. Probus homo eſt ut prædicare te audio.Cal.immo ſi ſcias
Vbi te aſpexerit.narrabit ultro quid eſſe uelis.
Sed quid es acturus?Pſe.dicam.tibi ubi hominem exornauero
Subditicium fieri ego illum militis ſeruum uolo. Subditiciū
Symbolum hunc ferat lenoni cum quinq; argenti minis.
Mulierem ab lenone abducat.hem tibi omnem fabulam.
Cæterum quo quicq; pacto faciat ipſi dixero?
Cal. Q uid nūc igit̃ ſtamus?Pſe.hominē cū ornamentis omnibus
Exornatum adducite ad me:iam ad trapezitam æſchinum.
Sed properate.Ch.prius illic erimus q̄ tu.Pſe.ergo abite ocius
Q uicquid incerti mihi in animo prius:aut ambiguum fuit:
Nunc liquet.nunc defecatum.ſi cor mihi nunc per uiam eſt. Defecatū.
Omnes ordines ſubſignis ducam legiones meas
Aui ſiniſtra auſpicio liquido:atq; ex ſententia
Confidentia eſt inimicos meos me poſſe perdere.
Nunc ibo ad forum:atq; onerabo meis præceptis ſimiam
Q uid agat:nequid titubet:docte ut hanc ferat fallaciam.
Iam hoc ipſum oppidum expugnatum faxo erit lenonium.

Puer. vi

QVi ſeruitutem di danunt lenoniam
Puero:atq; eidem ſi addunt turpitudinem:
Næ illi:quantum ego nunc corde conſpicio meo
Malam rem magnam:multaſq; ærumnas danunt:
Velut hæc mihi euenit ſeruitus.ubi ego omnibus
Paruis magniſq; miſeriis prefulcior:
Neq; ego amatorem mihi inuenire ullum queo:
Q ui amet me:ut curet tandem nitidiuſcule:
Nunc huic lenoni eſt hodie natalis dies:

Interminatus est a minimo ad maximum:
Si quis non hodie munus misisset sibi
Praebitere. Eum cras cruciatu maximo se praebitere:
Nunc nescio hercle rebus quid faciam meis.
Neq; ego illud possum:quod illi qui possunt:solent.
Nunc nisi lenoni munus hodie misero:
Cras mihi potandus fructus est fullonius.
Heu q̃ ille est hercle.ego etiam nunc sum paruulus.
Atq; aedepol ut nunc male eum metuo miser.
Si quispiam det qui manus grauior fiet.
Quaq̃ illud aiunt magno cum gemitu fieri:
Comprimere dentes uideor posse aliquo modo:
Sed comprimenda est mihi uox:atq; oratio.
Herus eccum recipit se domum:& ducit coquum.

Ballio Leno Cocus Puer. vi

Furinum. Bal. Forum coquinum qui uocant:stulte uocant.
Nam non coquinum est:uerum furinum est forum.
Nam si ego iuratus peiorem hominem quaererem
Coquum:non potuisq̃ hunc:quem duco:ducere:
Multiloquum:gloriosum:insulsum inutilem.
Quin ob eam rem horcus recipere hunc ad se noluit.
Vt esset hic:qui mortuis coenam coquat.
Nam hic solus illis coquere quod placeat.potest.
Co. Si me arbitrabare isto pacto ut praedicas:
Cur conducebas?Bal.inopia.alius non erat.
Sed cur sedebas in foro.si eras coquus
Tu solus praeter alios.Co.ego dico tibi.
Hominum auaricia factus sum improbior coquus.
Non meopte ingenio.Bal.qua istuc ratione.Co.eloquar.
Quia enim quum extemplo ueniunt conductum coquum:
Non illum quaerunt qui optimus:& carissimust.
Illum conducunt potius qui uilissimust.
Hoc ego fui hodie solus obsessor fori.
Illi issent drachmis miseri.me nemo potest
Minoris quisq̃ nummo.ut surgam:subigere.
Non ego item coenam condio:ut alii coqui:
Qui mihi condita prata in patinis proferunt:
Boues qui conuiuas faciunt:herbasq; aggerunt.
Eas herbas herbis aliis porro condiunt:
Indunt coriandrum:feniculum.allium:atrum holus:
Atrũ holus Rumicem. Apponunt rumicem.brassicam.betam.blitum.
Laserpicii. Eo laserpicii libram pondo diluunt.
Sinapis. Teritur sinapis scelerata cum illis:qui terunt

Priusq̃ triuerunt.oculi ut extillent facit.
Ei homines cœnas sibi coquunt.quum condiunt
Non condimentis condiunt:sed strygibus

Strygibus.

Viuis conuiuis intestina quæ exedunt.
Hoc hic quidem homines tam breuem uitam colunt
Quum hasce herbas huiusmodi in suum aluum congerunt

aluũ suum
Esu.

Formidolosas dictu non esu modo:
Q uas herbas pecudes non edunt:homines edunt?
Bal. Quid tu:diuinis condimentis utere
Qui prorogare uitam possis hominibus:
Q ui ea culpes condimenta?Co.audacter dicito:
Nam uel ducenos annos poterunt uiuere:
Meas qui esitabunt escas quas ego condidero.
Nam ego cicilendrum quando in patina scindidi.
Aut sipolindrum.aut meacidem.aut sane captidem:
Ex ipsæ se patinæ feruefaciunt ilico.

Ducenos.
Esitabunt.
Cicilẽdrũ.
Scindidi.
Sipolindrũ
Meacidem
Captidem.

Hæc ad neptuni pecudes cõdimẽta sunt.
Terrestres pecudes cecimandro.condio.
Aut paropside ac atharathrio.Bal.at te iuppiter.
Diiq; oẽs perdant cũ condimentis tuis:
Cũq; tuis istis omnibus mendaciis.
Co. Sine sis loqui me.Bal.loquere:atq; in malam crucem.
Co. Vbi omnes patinæ feruent:omnis aperio.
Is odos dimissis pedibus in cælum uolat.
Eum in odorem cœnat iuppiter quottidie.

Athara-
thrio.
Cecimandro.
Paropside.
Cœnat in eum odorẽ

Feruent.habent antiqui codices.& nõ feruunt:ut Pius legit.

Bal. Odor dimissis pedibus?Co.peccaui insciens.
Bal. Q uid est?Co.quia dimissis manibus uolui dicere.
Bal. Si nusq̃ is coctum:quidnã cœnat iuppiter?
Co. It incœnatus cubitum.Bal.i hinc in malam crucem.
Istaccine causa tibi hodie nummum dabo?
Co. Fateor equidem esse me coquum carissimum
Verum pro pretio facio:ut opera appareat
Nunc quo conductus ueni?Bal.ad furandum quidem.
Co. An tu inuenire postulas quẽquã coquum
Nisi sit miluinis aut aquilinis ungulis?
Bal. An tu coquinatum ire quoq; postulas

Coquinatum.

Q uin ibi constrictis ungulis cœnam coquas.
Nunc adeo tu qui meus es iam edico tibi:
Vt nostra properes amolliri hinc omnia.
Tum ut huius oculos in oculis habeas tuis.
Q uoquo hic spectabit:eo tu spectato simul.
Si hic quo progradietur:pariter progredimini.
Manum si protollet:& pariter profecto manum.

Tu qui meus es:iã edico tibi.ita habent codices antiqui & sic magis sententiæ cohæret.q̃ meus es a me. ut commentatur Pius.

Suum ſiquid ſumet:& id tu ſinito ſumere.
Altrinſecus. Si noſtrum ſumet: tu teneto altrinſecus.
Si iſte ibit:ito.ſtabit:aſtato ſimul.
Conquiniſcito. Si conquiniſcet:conquiniſcito ſimul
Item diſcipulis his prius cuſtodes dabo.
Co. Habe modo animum bonum.Bal.quæſo qui poſſim:doce:
Animum bonum habere:qui te ad me adducam domum?
Peliã ſenẽ. Co. Quia ſorbitione faciam ego te hodie mea
Item ut medea peliam concoxit ſenem:
Quem medicamento:& ſuis uenenis dicitur.
Feciſſe rurſus ex ſene adoleſcentulum.
Concoxit.ex antiqs codicibus.& metri neceſſitate. non recoxit. ut Pius legit.contra legem carminis. Item te ego faciam.Bal.eho an tu etiam ueneficus?
Co. Immo ædepol uero hominum ſeruator magis.
Cognare. Bal. Hem mane quanti iſtuc unum coquinare perdoces?
Co. Quid?Bal.ut te ſeruem:nequit ſurripias mihi?
Rurſus.metri neceſſitate.non turſum ut Pius legit. Co. Si reddis nummos mihi meos?ne metuas quidem.
Sed utrum amicis hodie:an inimicis tuis
Daturus cœnam Bal.pol ego amicis:ſcilicet.
Co. Quin tu illos inimicos potius:q̃ amicos uocas?
Nam ego ita conuiuis cœnam conditam dabo
Hodie:atq; ita ſuauiter conditam:
Vt quiſq; quicquid conditum guſtauerit:
Ipſos ſibi faciam ut digitos prærodat ſuos.
Bal. Quæſo hercle priuſq̃ quicq̃ conuiuis dabis.
Guſta tute prius:& tuis diſcipulis dato.
Furtificas. Vt prærodatis ueſtras furtificas manus.
Co. Fortaſſe hæc tu nunc mihi non credis quæ loquor?
Mihi ex codicibus antiquis non nimis. contra ſententiæ concinnitatem. Bal. Moleſtus ne ſis nimium.iam tu mihi non places.
Hem illic ego habito.intro abiſis:& cœnam coque
Propere.Co.quin is accubitum:& conuiuas cedo.
Corrumpitur iam cœna.Bal.hem ſubolet ſis uide,
Iam hic quoq; ſceleſtus eſt coquus:ut hinc coniicio.
Profecto quid nunc primum caueam neſcio.
Ita in ædibus ſunt fures.prædo in proximo eſt.
Iam mihi hic uicinus apud forum paulo prius
Pater huius calidori opere fecit maximo
Vt mihi cauerem a pſeudolo ſeruo ſuo:
Habere fidem. Neu fidem ei haberem.nam eum circũire in hunc diem:
Interuorteret me. Vt me ſi poſſet muliere interuorteret
Eum promiſiſſe firmiter dixit ſibi
Seſe abducturum a me dolis phœnicium.
Nunc ibo intro:atq; edicam familiaribus.
Profecto ne quis quicq̃ credat pſeudolo?

Per

℞ butiri loti ℥i
terreb. loti ℥vi
litargirii loti
in aceto ℥v
cerussę lotę in
aq. ros. ℥ß
salis com. ℥i
vitelli ouor. n.° j.
olei ros. ℥ij
pani lapati aceti q. s.
[illegible] linimenti
A. Benucius

Pseudolus. Simia Sycophanta.

Pse. SI unq̃ quẽq̃ di imortales uoluere esse auxilio vii
Adiutũ: tum me: & calidorum seruatum esse uolunt:
Et lenonẽ extinctũ: quũ mihi adiutorem genuere te
Tam doctum hominẽ atq; astutũ. sed ubi illic est? sum ne ego
Homo insipiens qui nunc hæc mecũ egomet loquar solus.
Dedit uerba mihi hercle: ut opinor: ueh mihi: malus cũ malo
Stulte caui. tum pol ego interii: homo si ille abiit
Neq; hoc opus quod uolui: ego hodie efficiam. sed uideo
Eccum uerbeream. statuam. at ut magnifice infert sese. Verbeream statuam.
Hem te hercle ego circũspectabã. nimis metuebam: male
Ne abiisses. Sy. fuit meũ officium fateor: ut id facerem.
Pse. Vbi restiteras? Si. ubi mihi libitum est. Pse. istuc ego sat scio.
Sy. Cur ergo qđ scis me rogas? Pse. at hoc uolo monere te.
Sy. Monendus ne me moneat. Pse. nimis tandẽ ego abs te contẽnor.
Sy. Quid ni ego te contẽnã: stratioticus homo qui cluear? Cluear.
Pse. Iam hoc uolo qđ cœptunst agi. Sy. nunqđ agere aliud me uides?
Pse. Ambula ergo cito. Sy. imo ociose uolo. Pse. hæc ea est occasio
Dum ille dormit. uolo ut prior tu occupes adire. Sy. qd ꝓperas.
Placide ne time. ita ille faxit iuppiter ut ille palã ibi
Dentiat quisquis ille est: qui adest a milite: ut nunq̃ ædepol
Erit ille potior harpax. q̃ ego. habe modo animũ bonum.
Pulchre hanc ego explicatam tibi rem dabo sic ego illum dolis
Atq; mendaciis dabo in timorem militarem aduenam
Ipse sese ut neget eũ esse qui siet. meq; ut esse autumet
Qui ipsus ẽ. Pse. q põt? Sy. occidis me cũ istuc rogitas. Pse. o ho-
Lepidum. te quoq; etiã dolis atq; etiã mendaciis (minẽ
Iuppiter mihi seruet. Sy. imo mihi. sed uide an ornatus hic
Me satis condecet? Pse. optume habet. Sy. esto. Pse. tñ tibi boni
Di imortales duint. quantũ tibi optes. nam si ego
Exoptẽ quantũ dignus: tantũ dent: minus nihilo est:
Neq; unquã ego hoc hoie quẽq̃ uidi magis malum
Et maleficum. Sy. tun id mihi? Pse. taceo. sed ego quæ tibi
Dona dabo: & faciã: si quidẽ hanc rem accurassis sobrie?
Sy. Potin ut taceas? memorẽ imemorẽ facit: qui monet qđ memor Memorem
Meminit. teneo. oĩa in pectore condita sunt. meditati monere
Sũt doli docte. Pse. ꝓbus hic ẽ hõ. Sy. neq; hic ẽ ꝓbus neq; ego. nõ ẽ opus
Pse. At tu uide ne titubes. Sy. potin ut taceas? Pse. ita me dii ament:
Sy. Ita nõ facient. mera iam mendacia fundis. Pse. ut ego ob tuã
Simiã perfidiã te amo: te metuo: te magnifacio.
Sy. Ego istuc aliis dare condidici. mihi obtrudere nõ potes
Palpũ. Pse. ut ego te hodie accipiã lepide: ubi effeceris hoc op9. Palpum.
Sy. Ha ha he. Pse. lepido uictu unguẽtis uino: & inter pocula

Ibidem aderit mulier lepida sauia super sauia
Q uæ det.Sy.lepide accipis me.Pse.imo si efficis:tũ faxo magis
Dicas.Sy.nisi effecero:cruciatu me accipio carnifex.
Sed propera mihi monstrare ubi sit lenonis ædium.
Ostiũ.Pse.tertiũ hoc ẽ.Sy.tace ædes hiscũt.Pse.credo aio malest
Aedibus.Si.qd iam? Pse.quia edepol ipsum lenonẽ euomunt.
Sy. Illicine est? Pse.illic ẽ.Sy.mala merx est.Pse.illuc sis uide
Non prorsus:uerum ex trãsuerso cedit:quasi cancer solet.

Prorsus.ex codicibus ãtiquis. Ex trãsuerso.ex codi. antiqs.

Ballio.Pseudolus.Sycophanta. vii

Bal. MInus hũc malũ hoiem esse opinor.q̃ eẽ cẽsebã coquũ.
Nã nihil etiã dum harpagauit p̃ter cyathũ: & cãthaꝝ.
Pse. Heus tu nunc occasio est:& tẽpus.Sy.tecum sentio.
Pse. Ingredere in uiam dolis:& ego:hic in insidiis ero.
Sy. Habui numerũ sedulo.hoc est sextũ a porta proximum
Angiportum.in id angiportum me deuorti iusserat.
Q uotas ædis dixerit:id ego admodũ incerto scio.
Bal. Quis hic hõ chlamydatust.aut unde est:aut quẽ quæritat?
Peregrina facies uidetur hominis:atq; ignobilis,
Sy. Sed eccum certo qui faciet mihi qđ quæro certius.
Bal. Ad me adit recta.unde ego hoiem hunc esse dicam gentiũ?
Sy. Heus tu qui cũ hirquina stas barba. responde qđ rogo.
Bal. Eo an nõ prius salutas? Sy.nulla est salus mihi dataria.
Bal. Nam pol hinc tantũdẽ accipies.Pse.iam inde a principio ꝓbus.
Sy. Ecquẽ in angiporto hoc hoiem tu nouisti te rogo.
Bal. Ego met me.Sy.pauci istuc faciunt hoies:qđ tu prædicas.
Nam in foro uix decumus quisq; est:qui ipsus sese nouerit.
Pse. Saluus sum.iam philosophat.Sy.hoiem ego hic quæro malum
Legirupam:ipium:periũrum:atq; improbũ.Bal.me quæritat.
Nam illa sunt cognomenta mihi.nomen si memoret modo:
Q uod est ei homini nomen? Sy.leno ballio.Bal,sum ego
Ipse ego sum adolescens quem tu quæritas.Sy.tu ne es ballio?
Bal. Ego enimuero is sum.Sy.ut uestitus est perfossor parietum.
Credo in tenebris:conspicatus si sis me:abstineas manum?
Herus me tibi salutem multã uoluit dicere.
Hanc epistolã accipe a me.hanc me tibi iussit dare.
Bal. Q uis is homost qui iussit? Pse.perii.nunc hõ in medio luto est
Nomẽ nescit.hæret hæc res.Bal.quẽ hãc misisse ad me autumas?
Sy. Nosce imaginẽ:tute eius nomen memorato mihi
Vt sciã ballionem te esse ipsum.Bal.cedo mihi epistolam.
Sy. Accipe & cognosce signũ.Bal.oho polymachæroplacides:
Purus putus est ipsus.noui.heus polymachæroplacides.
Sy. Placides est.scio iam tibi me recte dedisse epistolam.
Postq̃ polymachæroplacidæ elocutus nomen es.

Harpagauit. Cyathum.

Quotas'.scribendũ est.'ut sit ordinis nomen.nõ quorũ ut corrigit Pius: nullo cum recto sensu.neq; 'quotas has.ut legendũ putat Sarrace.quia abundaret uersus.

Chlamydatus.

Dataria.

Legirupã Cognomẽta.

Ego.addendum ex codicibus antiquis.

Purus putus.

Bal. Sed quid agit?Sy.qđ hō ædepol fortis:ac bellator probus.
Sed ꝓpera hanc pellegere quæso epistolā.ita negociū est
Atq; accipere argentū actutū:mulieremq; emittere.
Nam necessest hodie sicyoni me esse.aut cras mortem exequi Sicyōni.
Ita herus meus est īperiosus.Bal.noui. notis prædicas.
Sy. Propera pellegere epistolā ergo?Bal.id ago si taceas modo
Conscriptā mittit polymachæroplacides imaginem
Obsignatā:quæ inter nos duo olim conuenit.& symbolū:
Sy. Symbolū est in epistola.Bal.uideo:& cognosco symbolū: Symbolū.
Sed in epistola nullā salutem mittere scriptā solet.
Sy. Ita militaris disciplina est ballio. vi
Manu salutem mittunt beneuolentibus.
Eadem malam rem mittunt maleuolentibus.
Sed ut occœpisti:perge opera experirier
Quid epistola ista narret.Bal.ausculta modo.
Harpax calator meus est:ad te qui uenit Calator.
Tu ne is es harpax?Sy.ego sum:atq;ipse harpax quidē.
Bal. Qui epistolam istam fert.ab eo argentum accipies.
Cum eo simul mulierem abs te mitti uolo
Salutem scriptā dignū est dignis mittere.
Te si arbitrarem dignum:misissem tibi.
Sy. Quid nunc?Bal.argentū des.abducas mulierem. Arbitrarē.
Sy. Vter remoratur?Bal.quin sequere ergo intro.Sy. sequor:

Pseudolus.

Eiorem ego hominē.magisq; uersute malum vi
Nunq̄ ædepol quēq̄ uidi:q̄ hic est simia.
Nimisq; ego illum hoiem metuo & formido male:
Ne malus item erga me sit:ut erga illum fuit
Ne in re secunda nunc mihi obuertat cornua
Si occasionem ceperit.nam cautio est
Qui sit malus:atq; ædepol equidem nolo
Nam illi bene uolo:nunc in metu sum maximo
Triplici modo:primū omniū iam hunc cōparem
Metuo:ne deserat me:atq; ad hostis transeat:
Metuo autē ne redeat herus etiā dum a foro:
Ne capta præda capti prædones fiant
Cum hoc metuo metuo:ne illic huc harpax ueniat:
Prius hinc q̄ hic harpax abierit cū muliere
Perii hercle nimiū.tarde egrediuntur foras:
Cor conligatis uasis expectat meum
Si non educat mulierem secum simul
Vt exulatum expectore fugiat meo Exulatum.
Victor sum.uici cautos custodes meos.

Sycophanta. Pseudolus.

Sy. NE plora.nescis ut res sit phœnicium: vi
Verum haud multo post faxo scibis accubans
Non ego te ad illum duco dentatum uirum
Macedoniensem:qui lenonem flentem facit.
Cuiam. Cuiam te uis esse maxime ad eum duco te.
Calidorũ haud multo post faxo amplexabere.
Pse. Quid tu intus quæso desedisti?quãdiu
Mihi cor retunsunst oppugnando pectore.
Sy. Occasionem reperisti ucrbero
Vbi perconteris me insidiis hostilibus
Gradibus militariis Quin hinc metimur gradibus militariis.
Pse. Atq; edepol q̃q̃ neq; homo es,recte mones.

Ballio. Leno.

BAbæ nunc demũ mihi animus in tuto est loco: vi
Post q̃ iste hinc abiit:atq; abduxit mulierem
Libet nunc uenire pseudolũ scelerum caput
Et abducere a me mulierem fallaciis
Conceptis.hercle uerbis:satis certo scio
Ego peierare mauelem me milies:
Q uã mihi illum uerba perderidiculũ dare
Nunc deridebo herclę hominẽ,si conuenero
Verum in pistrinum credo ut conuenit:fore
Nunc ego simonem mihi obuiam uenire uelim:
Promiscua læticia. Vt mea læticia lætus promiscua fiet.

Simo senex. Ballio. Leno.

Si. VIso quid rerum meus ulysses egerit. vi
Iam ne habeat signum ex arce balliona.
Bal. O fortunate cedo fortunatam manum
Simo.Si.quid est?Bal.iam.Si.quidiam?Bal.nihil est qđ metuas.
Si. Q uid est?uenit ne homo ad te?Bal.nõ.Si.quid igitur boni est?
Bal. Minæ uiginti sanæ:ac saluæ sunt tibi
Instipulatus est. Hodie:quas abs te inde est instipulatus pseudolus.
Si. Velim.quidem hercle.Bal.roga me uiginti minas
Si illic hodie illa sit potitus muliere:
Siue eam tuo gnato hodie:ut promisit dabit.
Rogato obsecro hercle.gestio promittere.
Omnibus modis tibi esse rem ut saluam scias
Atq; etiam habeto mulierem dono tibi.
Si. Nullum periculũ est:quod sciam:stipularier
Vt concepisti uerba:uiginti mnas dabin?
Bal. Dabuntur.Si.hoc quidẽ igitur actunst haud male:
Sed conuenistin hominẽ tu?Bal.imo ambos simul.

Si. Quid ait? quid narrat? quæso quid dicit tibi?
Bal. Nugas theatri. uerba quæ in comœdiis
Solent lenoni dici: quæ pueri sciunt.
Malum: & scelestum: & periurum aiebant esse me.
Si. Pol haud mentitus est. Bal. ego haud iratus fui
Nam quanti refert ei nec recte dicere: *Quanti refert.*
Q ui recti nihil faciat. quiq; inficias non eat?
Si. Q uid est. qui non metuas ab eo? id audire expecto.
Bal. Q uia nunq̄ a me abducet mulierem iam. nec post
Meministin: obsecro tibi me dudum dicere
Eam uenisse militi macedonico?
Si. Memini. Bal. hem illius seruos huc ad me argentū attulit
Et obsignatum symbolū. Si. quid postea?
Bal. Q ui inter me atq; illum militem conuenerat
Is secum abduxit mulierem: haud multo prius.
Si. Bonan fide istuc dicis? Bal. unde ea sit mihi?
Si. Vide modo ne illic sit contechnatus quippiā. *Cōtechnatus.*
Bal. Epistola: atq; imago me certum facit
Quin illā quidem in sicyonem ex urbe adduxit modo.
Si. Bene hercle factum. quid ego cesso pseudolū
Facere: ut det nomen ad molarū coloniam:
Sed quis hic homo est chlamydatus? Bal. nō ædepol scio.
Nisi ut obseruemus hic quo eat. aut q̄ rem gerat.

Harpax, Simo, Ballio. vii

Ha. Malus & neq; hō ē qui nihili iperiū sui heri seruus facit.
Nihili est aūt, suū qui officium facere est imemor
Nisi adeo monitus. nam qui liberos esse ilico
Se arbitrantur, ex conspectu heri sui si se abdiderunt
Luxuriantur: lustrantur: comedunt. quod habent nomen diu *Lustrantur*
Ii seruitutis ferunt. nec boni ingenii quicq̄ in his inest:
Nisi ut iprobis sese artibus teneant. cū iis mihi
Nec locus: nec sermo conuenit: iis nunq̄ nobilis fui.
Ego ut impatū est: & si abest: hic adesse herum arbitror.
Nunc ego illū metuo: quū hic non adest. nec cum adsiet: metuā.
Ei rei operā dabo. nam in taberna usq; adhuc: sineret syrus:
Cui symbolū dedi. mansi: ut iusserat. leno ubi esset domi,
Me aiebat arcessere. uerū ubi is non uenit. nec uocat:
Venio huc ultro: ut sciam: quid rei fiet. ne illic homo
Me ludificetur. neq; quicq̄ est melius: q̄ ut hoc ostium
Pultem. atq; aliquem euocē hinc intus. leno argentū hoc uolo
A me accipiat: atq; emittat mulierem mecū simul.
Bal. Heus tu? Si. qd uis? Bal. hic homo meust. Si. quidum? Bal. quia
præda hæc mea est.

Scortum quærit.habet argentũ.iam admordere hũc mihi
Lubet.Si.iam ne illũ cõmeſſurus es?Bal.dum recens eſt; mihi
Dum datur:dum calet:tũ deuorari decet.nam boni uiri
Me pauperant ĩprobi alunt.augent rem meam mali.
Populi ſtrenui mihi ĩprobiores ſunt.Si.malũ quod dii
Tibi dabunt.ut ſceleſtus.Har.me nunc cõmoror cũ has fores
Non ferio:ut ſciam ſit ne ballio domi?Bal.uenus mihi hæc

Lucrifugas

Bona dat.quũ hos huc adiicit lucrifugas.damni ſui cupidos
Q ui ſe ſuãq; ætatẽ bene curant.edunt.bibunt.
Scortantur.illi ſunt alio ingenio:atq; tu.qui neq;
Tibi bene eſſe patere:& illis quibus eſt: inuides.
Ha. Heus ubi eſtis uos?Bal.hic quidẽ ad me recta habet rectã uiam.
Ha. Heus ubi eſtis uos?Bal.adoleſcens:quid iſtic debetur tibi?

Bene ego ab hoc pſdatus: ſi bono in bona ſcæna eſt mihi.

Ha. Ecquis hoc aperit?Bal.heus chlamydate?quid iſtic debet tibi?
Ha. Aedium dominũ lenonẽ ballionem quærito.

Compẽdi. Verſus hic non eſt in codicibus ãtiquis.ſed neq; ſententiæ cohærẽtia aſcribi debet:ac plane ſuperfluit:qq̃ Pius illum cõmẽtari uiſus ſit: a ſe tñ non intellectum.

Curio infortunio.

Bal. Q uiſquis es adoleſcens operã fac cõpendi quærere.
Ha. Q uid iam?Bal.quia tu ipſus corã præſens præſentẽ uides.
Ha. Tun is es?Si.chlamydate caueſis tibi a curio infortunio
Atq; in hunc intende digitũ.hic leno eſt.Bal.at hic ẽ uir pbus.
Sed tu nõ uir es.flagitare ſæpe in clamore in foro
Cũ libello nuſquã eſt.niſi quod leno hic ſubuenit tibi.
Ha. Q uin tu mecũ fabulare.Bal.fabulor.quid uis tibi?
Ha. Argentũ accipias.Bal.iam ſi dubiũ des:porrexi manum.
Ha. Accipe hic ſunt quinq; argenti lectæ numeratæ minæ.
Hoc tibi herus me iuſſit ferre polymachæroplacides,
Q uod deberet:atq; ut mecũ mitteres phœnicium.
Bal. Tuus herus?Ha.ita dico.Bal.miles?Har.ita loquor.Bal. macedoni?
Ha. Admodũ ĩq̃.Bal.te ad me miſit polymachæroplacides?
Ha. Vera memoras.Bal.hoc argentũ ut mihi dares?Ha.ſi tu qdẽ es
Leno ballio.Bal.atq; ut a me mulierem abduceres?Har. ita.

Maturate.

Bal. Phœnicium eſſe dixit?Har.recte meminiſti.Bal.mane
Iam redeo ad te.Har.at maturate propera.nam propero:uides
Iam diei multum eſſe.Bal.uideo.hunc aduocare etiam uolo.
Mane modo iſtic.iam reuertar ad te.quid nunc ſimo?
Quid agimus?manifeſto hũc hoĩem teneo: qui argentũ attulit.

Verberonẽ

Si. Q uid iam?Bal.an ne ſcis q̃ ſit hæc res?Si.iuxta cũ ignariſſimis:
Edepol uerberonẽ hominem pſeudolum,ut docte dolum
Cõmentuſt:tantũdem argenti quantũ miles debuit
Dedit huic:atq; hominem exornauit:mulierem qui arceſſeret:
Bal. Pſeudolus tuus allegauit hunc: quaſi a macedonio
Milite eſſet.Si.habes ne argẽtũ ab hoie?Bal.rogitas qd' uides?
Si. Heus memento ergo dimidium iſtinc mihi de preda dare.
Cõmune iſtuc eſſe oportet.Bal.quid malũ? id totum tuum eſt.

Quã mox mihi operam das? Si.do equidem nũc.Bal. quid mi-
hi es auctor ſimo?
Si. Exploratorem hunc faciamus ludo ſuppoſititiũ. Ludo faciamus.
Bal. Donicum adeo ipſus ſeſe ludos fieri ſenſerit. Donicum.
Sequere.quid ais:nempe tu illius ſeruos es?Har.planuſſime.
Bal. Quanti te emit?Har.ſuarũ in pugna uictoria uirium.
Nam ego eram domi iperator ſummus in patria mea.
Bal. An etiã ille unq̃ expugnauit carcerem patriam tuam?
Ha. Contumeliam ſi dices:audies.Bal.quid.tun hodie
Ex ſicyone huc perueniſti?Har.alto adhuc meridie.
Bal. Strenue me hercule iſti.quãuis pernix hic eſt homo. ſuram ubi Quãuis pernix.
Aſpicias:ſcias eum poſſe gerere craſſas cõpedes.
Quid ais?tu ne etiã cubitare ſolitus es in cunis puer?
Ha. Scilicet ſolitum eſſe.Bal.etiã ne facere ſolitus es puer?
Scin quid loquar?Har.ſani ne eſtis?Bal.quid hoc:qđ te rogo?
Noctu in uigiliã quando ibat miles:tum tu ibas ſimul:
Conueniebat ne in tuã uaginam machæra militis?
Ha. I.in malã crucem.Bal.ire licebit tibi tamen hodie tempori.
Ha. Quin tu mulierẽ mihi emittis:aut reddis argentũ.Bal.mane.
Ha. Quid maneã?Bal.chlamydem hanc cõmemores quanti cõdu-
ctaſt?Har.quid eſt?
Bal. Quid meret machæra?Har.helleboꝝ hiſce hoĩbꝰ opꝰ ẽ.Bal.eho.
Ha. Mitte.Bal.quid mercedis petaſus hodie domino demeret.
Ha. Quid dño?quid ſomniatis?mea equidẽ hæc habeo omnia.
Meo peculio empta.Bal.hoc qđ fœmina ſumma ſuſtinet. Fœmina.
Vnde tibi.Har.hi ſenes fricari ſeſe ex antiquo uolunt.
Bal. Reſponde obſecro hercle hoc uero ſerio quod te rogo.
Quid meres?quantillo argenti te conduxit pſeudolus?
Ha. Qui iſtic pſeudoluſt?Bal.præceptor tuus qui te hanc fallaciã
Docuit:ut fallaciis hinc a me mulierem abduceres?
Ha. Quẽ pſeudolum?quas tu mihi prædicas fallacias?
Quẽ ego hoiem nulli coloris noui.Bal.hõ tu iſthinc abis? Nulli pro nullius.
Nihil eſt hodie hic ſycophantiis quæſtus.proin tu pſeudolo Hic.ex codicibus ãtiquis:& metri ac ſniæ cõcinitate.
Nunties.adduxiſſe alio prædam qui occurrit prior
Harpax.Har.is quidẽ ædepol ego ſum.Bal.imo ædepol eſſe uis
Purus putus hic ſycophanta eſt.Har.ego tibi argentũ dedi; Purus putus.
Et dudum adueniens extemplo ſymbolum ſeruo tuo
Heri imagine obſignatam epiſtolam hic ante oſtium.
Bal. Meo tu dediſti epiſtolam ſeruo?cui ſeruo?Ha.ſyro.
Bal. Nũ confidit?ſycophanta hic eſt.nugis meditatur male.
Si. Edepol uerberonẽ hominem pſeudolum:ut docte dolum
Cõmentuſt?tantũdem argenti quantũ miles debuit,
Dedit huic:atq; hominẽ exornauit:mulierem qui abduceret.

Nam illam epistolam ipsus uerus harpax huc ad me attulit.
Ha. Harpax ego uocor.ego seruus sum macedonis militis.
Sycophantiose. Ego nec sycophantiose quicq̃ ago:nec malefice.
Neq; hunc pseudolum mortalis qui sit,noui: neq; scio.
Si. Tu nisi mirunst:leno plane perdidisti mulierem.
Bal. Edepol næ istuc magis ac magis metuo:cum uerba audio.
Si. Mihi quoq; ædepol dudum ille syrus cor perfrigefacit
Q ui symbolũ hoc accepit.mira sunt.ni pseudolus est.
Eho tu qua facie fuit dudum:cui dedisti symbolum?
Ha. Rufus quidã.uentriosus.crassus.seruus subniger.
Magno capite.acutis oculis.ore rubicundo.admodum
Magnis pedibus.Si.perdidisti:postq̃ dixisti pedes.
Pseudolus fuit ipsus.actũ est.Bal.id ipsum est.emorior simo.
Si. Hercle haud te sinam emoriri.nisi argentũ mihi redditur
Mnæ. me tri necessitate. & ex codi.ātiqs. Viginti minæ.Har.atq; etiã mihi aliæ uiginti mnæ.
Bal. Auferetur id præmiũ a me quod promisi per iocum?
Si. De improbis uiris auferri præmiũ:& prædam decet.
Bal. Salte pseudolũ mihi dedas.Si.pseudolum ego dedam tibi?
Q uid deliquit?dixin ab eo ut caueres centies?
Multauit. Bal. Perdidit me.Si.at me uiginti modicis multauit minis.
Bal. Q uid nunc faciã?Har.si mihi argentũ dederis:te suspendito.
Bal. Di te perdant.seq̃re hac sis me ergo ad forũ:ut soluã.Ha.sequor.
Quid ego?peregrinos absoluã:cras agam cum ciuibus.
Cẽturiata comitia capitis. Pseudolus mihi centunata habuit capitis comitia.
Q ui illũ ad me hodie adlegauit:mulierem qui abduceret.
Sequere tu nunc.ne expectetis dum hac domũ redeam uia.
Ita res gesta est.angiporto hoc certum est consectarier.
Ha. Si graderere tantũ q̃tũ loquere.iam isses ad forum.
Emortualẽ Bal. Certunst hunc mihi emortualem facere ex natali die.

Simo senex. vii

Bene ego illũ tetigi.bene autem seruos inimicũ suum:
Nũc mihi certũ est:alio pacto pseudolo insidias dare.
Quã in aliis comœdiis fit.ubi cum stimulis aut flagris
Insidiantur.at ego iam inultus promam uiginti mnas.
Quas promisi si effecisset.obuiam ei ultro deferam.
Nimis hic mortalis doctus:nimis uersutus:nimis malus.
Superauit troianũ dolum:atq; uicit pseudolus.
Nunc ibo intro.argentũ promã.pseudolo insidias dabo.

Pseudolus seruus ebrius. vii

Q uid hoc?siccine fit hoc pedes?statin an nõ?an id uoltis
Vt me hinc iacentẽ aliqs tollat?nã hercle si cecidero
Pergitin ex codi.antiquis. Vestrũ erit flagitiũ.pergitin pergere?ah seuiendũ mihi
Hodie est,magnum hoc uitium uino est.pedes captat primũ.

Luctator dolosust.profecto ædepol ego nunc probe habeo
Madulsam.ita excurato uictu.ita magnis mundiciis Madulsam
Digni habiti:atq; loco festiuo festiue accepti sumus.
Q uid opus me multas agere ambages? hoc hói est quáobrem.
V itam amet.hic omnes uoluptates.
In hoc omnes uenustates sunt.deis proximum esse arbitror.
Nam ubi amans cóplexust amanté.ubi ad labra labella adiungit:
Vbi alter alterum bilingui manifesto interprehendunt:
Vbi manu mamilla opprimit:ac ét si lubet corpora códuplicát: Bilingui.
Manu cádida cantharg dulcisery ppinare mitissimá amicitiá. .n.g.
Neq; ibi esse alium alio odio ibi nec molestum:nec sermonibus: Morologis
morologis uti.
Vnguenta:atq; odores lentiscos.corollas dari:dapsiles.nó enim
parce promi.
Victu cætero.nequis me roget.hoc ego modo:atq; herus minor
Hunc diem sumpsimus potissume:
Postq̃ opus meú:ut uolui:omne perpetraui.fugatis hostibus
Illos accubantis.potantis.amantis.cum scortis reliquú& meum
Scortum ibidem:corde:atq; animo suo obsequentes:sed postq̃
Exurrexi.orant me id ut saltem adhunc me modum intuli.
Illis satisfacere minime ex disciplina quiui ego:
Q ui lenonem capere didici.sed paliolatim amictus
Sic incessi ludibundus.plaudunt partim.clamitát me ut reuertar.
Occepi denuo hoc modo uolui idem.amice dabam me mea:
Vt me amaret.ubi circúuortor:cado.id fuit nempe ludo.itaq; Pax.
Dum enitor pax iam pene inquinaui pallium.nimiæ tum Inquinaui
Voluptati ædepol fui ob casum.datur cantharus.bibi. Crapulam
Commuto illico palium.illud posui.inde huc exii:crapulam
Dum amouerem.nunc ab hero ad herum meum maioré uenio.
Fœdus cómemoratú.aperite aperite.heus simoni me adesse
Q uis nuntiat?

Simo. Pseudolus.Bal. Leno. ví Exciet.

Si. VOx uiri pessumi me exciet foras.sed quid hoc?quo mó?
Q uid te ego uideo?Pse.cú corona ebriú pseudolú tuú.
Si. Libere hercle hoc quidé.sed uide statú.num mea gratia
Pertimescit?magis cogito seuiter blanditer ne alloquar.
Sed hoc me uetat iam facere:quod fero:si qua in hoc
Spes sitast mihi.Pse.uir malus:uiro optumo obuiam it.
Si. Dii te ament pseudole.sed i in malam crucem:
Pse. Cur ego me afflictem?Si.quid tu malú ergo in os mihi Inructas.
Ebrius inructas?Pse.molliter.sustine nunc me: Te sic interdius. ex codi. antiquis.
Caue ne cadam.non uides tu me ut madidus adeam?
Si. Q uæ ista hæc audaciast?te sic interdius Interdius:
Cum corolla incedere ebrium?Pse.lubet.Si.quid lubet.

Pergin ructare in os mihi? Pse.suatis ructus mihi est.
Potesse. Sic fine modo.Si.credo equidem potesse te scelus
Massici montis uberrumos fructus quattuor
Ebibere in hora una.Pse.hiberna addito.Si.sed tamen.
Vnde onustam celocem agere te prædicem? Pse.cum tuo
Perpotaui modo filio.sed simo ut probe
Tactus ballio est.quæ tibi dixi ut effecta reddidi:
Si. Derides? pessumus homo est.Pse.mulier hæc facit.
Cum tuo nunc filio libera accubat.Si.omnia
Vt quidq; egisti ordine scio.Pse.quid ergo dubitas
Celocem. Dare mihi argentum? Si.ius petis.fateor.tene.

Ista tria uerba plane superfluebát: & metri. & sentētiæ ratiōe qd neq; Pius:neq; Sarrace. iterp̄tes uidere.

Pse. At negabas daturum esse te mihi:tamen das.onera hunc
Hominem.atq; me consequere.Si.at ego istum hominē onerem?
Pse. Onerabis scio:Ba.quid ego huic homini faciam? satiu
Vltro & argentum aufert & me irridet.Bal.uæ uictis.
Pse. Vorte ergo humerum hem.Bal.hoc ego nunq̄ ratus sum fore
Vt tibi fierem supplex.heu heu.Pse.desine.Bal.doleo.
Pse. Ni doleres tu:ego dolerem.Bal.quid hoc auferre?
Nō pseudole abs tuo hero? Pse.lubentissimo corde:atq; animo.
Bal. Non audes quæso aliq̄ partem mihi gratiā facere hic argenti?
Pse. Nō me dicis auidū eē hoiem.Bal.nā hic nunq̄ eris nūmo diuitior
Pse. Neq; te mei tergi miseret.si hoc non hodie effecissem:
Bal. Erit ubi te ulciscar:si uiuo.Pse.quid minitare? habeo
Tergum.Bal.age sane.Pse.igitur reddi.Bal.quid reddam?
Pse. Reddi modo.non eris deceptus.Bal.reddeo.Pse.simul
Potatum. Mecum potatum.Bal.ego ne eam? Pse.fac quod te iubeo.
Si is aut dimidiū:aut plꝰ ēt faxo hic feres.Bal.eo.duc me quo uis
Pse. Quid nūc:nūqd iratus es:aut mihi:aut filio ꝓpter has res simo?
Si. Nihil profecto.Pse.i hac.Bal.te sequor:quia uocas.
Spectatores simul.Pse.hercle me isti haud solent
Vocare.neq; ergo ego istos.uerum si uoltis adplaudere.
Atq; approbare hunc gregem:& fabulam:in crastinum
Vos uocabo.

Argumentum in Pœnulum Plauti.

Ver septuennis surripitur carthagine vi
Osor. Osor mulierum.adoptat hunc emptum senex.
Et facit hæredem.eius pueri cognatæ duæ
Nutrixq; earum raptæ.mercatus lycus:
Vexatq; amantem.at ille cum auro uillicum
Lenoni obtrudit.inde eum furto alligat.
Venit hanno pœnus.gnatum hunc fratris repperit.
Suasq; adgnoscit:quas perdiderat filias.

Prologus.

Chillem ariſtarchi mihi commentari lubet.
Inde mihi principium capiam ex tragœdia.
Sileteq; & tacete atq; animum aduortite.
Audire iuber uos imperator hiſtricus.
Bonoq; ut animo ſedeant in ſubſelliis — Subſelliis.
Et qui eſurientes:& qui ſaturi uenerint.
Qui ediſtis:multo feciſtis ſapientius.
Qui non ediſtis:ſaturi fite fabulis. — Fite.
Nam cui paratumſt quod edat.noſtra gratia:
Nimia eſt ſtulticia ſeſſum impranſum incedere. — Seſſum.
Exurge preco.fac populo audientiam.
Iam dudum expecto ſi tuum officium ſcias.
Exerce uocem per quam uiuis & colis.
Nam niſi clamabis:ſtatim te obrepet fames. — Obrepet te fames.
Age nunc iam reſide:duplicem ut mercedem feras.
Bonum factum eſt:edicta ut ſeruetis mea.
Scortum exoletum nequis in proſcænio
Sedeat.ni ue lictor uerbum aut uirgæ mutiant. — Mutiant.
Neu deſignator præteriens obambulet.
Neu ſeſſum ducat:dum hiſtrio in ſcæna fiet.
Diu qui domi ocioſi dormierunt.decet
Animo æquo nunc ſtent:uel dormire temperent:
Serui ne obſideant:liberis ut ſit locus.
Vel æs pro capite dent.ſi id facere non queunt:
Domum abeant.uitent.ancipiti infortunio
Ne & hic uarientur uirgis & loris domi.
Si minus curaſſint:cum ueniant heri domum.
Nutrices pueros infantis minutulos
Domi procurent:neue inſpectatum afferant:
Ne & ipſæ ſitiant & pueri pereant fame:
Ne ue eſurientes hic quaſi ædi obuagiant.
Matronæ tacitæ ſpectent.tacitæ rideant.
Canora hic uoce ſua tinnire temperent.
Domum ſermones fabulandi conferant:
Ne & hic uiris ſint & domi moleſtiæ.
Quodq; ad ludorum curatores attinet.
Ne palma detur cuiq̃ artifici iniuria.
Neue ambitionis cauſa extrudantur foras
Quo deteriores anteponantur bonis.
Et hoc quoq; etiam quod pene oblitus fui:
Dum ludi fiunt.in popinam pediſequi
Irruptionem facite.nunc dum occaſio eſt:

Scribilitæ. Vicissatim

Scribilitæ.ita scribẽdum est.metri necessitate.& ex codi.antiqs.ná quod apud Mar.legitur.scriblita.p syncopá dici metri illius necessitas fecit.

Nunc dum scribilitæ æstuant:occurrite.
Hæc quæ sunt imperata pro imperio histrico:
Bonum hercle factum:pro se quisq; ut meminerit.
Ad argumentum nunc uicissatim uolo
Remigrare:ut æquum est.uos signatores eritis.
Eius nunc regiones limites confinia
Determinabo.ei rei finitor.factus sum ego
Sed nisi molestum sit:nomen dare uobis uolo
Comœdiai.sin odio sit:dicam tamen:
Siquidem licebit per illos:quibus est in manu.
Carchedonius uocatur hæc comœdia.
Latine plautus patruus pultiphagonides.
Nomen iam habetis.nunc rationes cæteras
Accipite.nam argumentum hoc hic censebitur

Proscæniũ. Patrueles.

Locus argumentost suum sibi proscænium.
Vos uiatores estis:quæso operam date.
Carthaginenses fratres patrueles duo
Fuere:summo genere & summis diuitiis.
Eorum uiuit alter.alter est mortuus.
Propterea apud uos dico confidentius:

Pollinctor. Pollinxerat

Quod mihi pollinctor dixit:qui eum pollinxerat.
Sed illi seni qui mortuus est.filius.
Vnicus qui fuerat.abductus a patre olim puer

Septuẽnis. Sexennio.

Septuennis surripitur carthagine.
Sexennio prius quidem quam moritur pater:
Qui periisse uidens unicum gnatum sibi.

Patruelem fratrem. Viatico.

Coniicitur ipse in morbum ex ægritudine.
Facit illum hæredem fratrem patruelem suum.
Ipse abiit ad acherontem sine uiatico.

Osori mulierum. Hospitalẽ filium.

Ille qui surripuit puerum calydonem auehit.
Vendit eum domino hic diuiti cuidam seni
Cupienti liberorum:osori mulierum.
Emit hospitalem is filium imprudens senex.
Puerum illum:eumq; adoptat sibi pro filio:
Eumq; hæredem fecit:cum ipse obiit diem.
Is adolescens habitat in illisce ædibus:
Reuertor rursus denuo carthaginem
Si quid mandare uoltis aut curarier.
Argentum nisi qui dederit:nugas egerit.
Verum qui dederit:magis maiores egerit.

Quinquẽnis. Quadrimula.

Sed illi patruo huius qui uiuit senex
Carthaginensi.duæ fuere filiæ.
Altera quinquennis.altera autem quadrimula.

Cum nutrice una periere.a megaribus
Eas qui surripuit in anactorium deuehit.
Venditq; has omnis & nutricem & uirgines
Præsenti argento homini:is homo:lyco est leno:
Q uantum hominum terra sustinet.sacerrumo.
Vosmet nunc facite coniecturam cæterum
Quid id sit hominis cui lyco nomen siet.
Is ex anactorio ubi prius habitauerat
Huc in calydonem commigrauit haud diu
Sui quæsti causa.is in illis habitat ædibus.
Earum hic adolescens alteram efflictim perit.
Suam sibi cognatam imprudens.neq; tamen
Scit quæ sit.neq; eam unq̃ tetigit.ita leno eum
Macerat.neq; quicq̃ cum ea fecit etiãnum stupri
Neq; duxit unq̃:neq; ille uoluit mittere:
Quia amare cernit.hominem uolt leno tangere
Illam minorem in concubinatum sibi
Volt emere miles quidam qui illam deperit:
Sed pater illarum pœnus postq̃ eas perdidit
Mari terraq; illas usq;quaq; quæritat.
Vbi quaq; in urbem is est ingressus:illico
Omnes meretrices:ubi quisq; habitant:inuenit.
Dat aurum.ducat noctem rogitat.post ibi
Vnde sit:cuiatis:capta necan sorrupta sit:
Q uo genere gnata:qui parentes ei fuerint.
Ita docte atq; astu filias quærit suas.
Et is omnis linguas scit sed dissimulat sciens
Se scire.pœnus plane est.quid uerbis opust?
Is heri huc in portum naui uenit uespere.
Pater harum idem huic patruus est adolescentulo.
Iam ne hoc tenetis?si tenetis dicite.
Ne dirumpatis.quæso sinite transigi
He hem pene oblitus sum reliquum dicere.
Ille qui adoptauit hunc pro filio sibi
Is illi pœno olim huius patruo hospes fuit.
Is hodie huc ueniet.reperietq; hic filias:
Et hunc sui fratris filium:ut quidem didici:
Ego ornabor ibi.uos æquo animo noscite.
Hic qui hodie ueniet:reperiet suas filias:
Et hunc sui fratris filium.dehinc cæterum
Valete adeste.ibo.alius nunc fieri uolo.
Q uod restat.alii iam uobis facient palam
Valete atq; adiuuate ut uos seruet salus.

Megaribus Anactoriũ.

Sacerrumo

Lyco.

Quæsti p quæstus.

Heri uespe re.

Agorastocles adulescens. Milphio seruus.

Egenas. Inopiosas. Cordate. Cate. Opiparas.

Ag. SAepe ego res multas tibi mandaui milphio.
Dubias:egenas:inopiosas consilii
Quas tu sapienter:docte:& cordate:& cate:
Mihi reddidisti certas:opiparas opera tua:
Qu bus pro bene factis(fateor)deberi tibi
Et libertatem & multas gratas gratias.
Mil. Scitumst:per tempus hoc est iam uerbum uetus
Nam tuæ blandiciæ mihi sunt quod dici solet
Gerræ germanæ atq; ædepol liræ liræ.
Nunc mihi blandidicus es.at heri in tergo meo
Tris facile corios contriuisti bubulos.

Blandicus. Corios bubulos.

Ag. At amans per amorem si quid feci milphio
Ignoscere id te mihi æquum est.Mil.audi tu magis.
Et ego nunc amore pereo.sine te uerberem item
Vt tu mihi fecisti ob nullam noxiam.

Noxiam.

Post id locorum tu mihi amanti ignoscito.
Ag. Si tibi lubido est:aut uoluptati:sino
Suspende:uinci.uerbera.autor sum.sino.
Mil. Si autoritatem postea defugeris:
Vbi dissolutus tu sies:ego pendeam?
Ag. Ego ne istuc ausim facere:præsertim tibi?
Quin si feriri uideo te:extemplo dolet.
Mil. Mihi quidem hercle.Ag.immo mihi istuc mauelim.

Post id locorum.ex codicibus antiquis.& sensus cōcinnitate. ac metri necessitate. quo loquēdi modo etiam usus est in casina his uerbis.post id locorū quando ad uillam ueneris.pro postea.

Mil. Sed quid nunc tibi uis?Ag.cur ego apud te mentiar?
Amo immodeste.Mil.meæ istuc scapulæ sentiunt.
Ag. At ego hanc uicinam dico adelphasium meam
Lenonis huius meretricem maiusculam.
Mil. Iampridem equidem istuc ex te audiui.Ag.differor
Cupidine eius.sed lenone istoc lyco
Illius domino non lutumst lutulentius.
Mil. Vin tu illi neq̄ dare nunc?Ag.cupio.Mil.en me dato.
Ag. Abi dierectus.Mil.dic mihi uero serio
Vin dare malum illi?Ag cupio.Mil.hem eundem me dato.
Vtrunq; faxo habebit:& neq̄:& malum:
Ag. Iocare.Mil.uin tu illam hodie sine damno tuo
Tuam libertam facere?Ag.cupio milphio.
Mil. Ego faciam ut facias.sunt tibi intus aurei
Trecenti nummi philippi?Ag.sexcenti quoq;
Mil. Satis sunt trecenti.Ag.quid iis facturus?Mil.tace.
Totum lenonem tibi cum tota familia
Dabo hodie dono.Ag.quid facturus?Mil.iam scies.
Tuus collubiscus nunc in urbest.uilicus.

Maiusculā. scribendum est.metri necessitate.& sensus cōcinnitate. ut patet ex prologo.non masculā.i.uiraginem:ut Pius exponit.contra metri rōnē: neq; minusculam. ut idē aliter dicit.nam ex prologo patet minorē illā cuidā militi emere uolenti. in cōcubinatum pene destinatam.

Nequā.ludit in dictione hac poeta.nam nequā:& adiectiue & substantiue ponitur. milphio adiectiue accipit. quasi dicat: uis dare illi: & opponere malum hominē:q illū ulciscatur.ille aūt substantiue accipit neq̄.i. malū & malā rē quāq̄ & substantiue acceptū pro coitu & impuritate sumitur ut īfra:ubi faciat neq̄.

Eum hic non nouit leno.satin intelligis?
Ag. Intellego hercle.sed quo euadas nescio.
Mil. Non scis?Ag.non hercule.Mil.at ego iam faxo scies.
Ei dabitur aurum:ut ad lenonem deferat:
Dicatq; se peregrinum esse ex alio oppido.
Amare uelle se:atq; obsequi animo suo:
Locum sibi uelle liberum præberier:
Vbi neq̃ faciat clam:ne quis sit arbiter Nequá.
Leno ad se accipiet auri cupidus:illico
Cælabit hominem & aurum.Ag.consilium placet.
Mil. Rogato.seruos uenerit ne ad eum tuus
Ille me censebit quæri.continuo tibi
Negabit.quid tu dubitas?quin extemplo tibi
Duplicet?ubi auri & hominis fur leno fiet:
Neq; id unde efficiat.habet.ubi in ius uenerit:
Addicet prætor familiam totam tibi.
Ita decipiemus fouea lenonem lycum.
Ag. Placet consilium.Mil.immo etiam cum expoliuero magis:
Hoc:tum demum dices.nunc etiam rude est.
Ag. Ego in ædem ueneris eo:nisi quid uis milphio.
Aphrodisia hodie sunt.Mi.scio.Ag.oculos uolo meos
Delectare hodie mundiciis meretriciis.
Mil. Hoc primum agamus:quod consilium cæpimus.
Abeamus intro:ut collibiscum uillicum
Hanc perdoceamus:ut ferat fallaciam.
Ag. Q uanq̃ cupido uersatur in corde:tamen
Tibi auscultabo.Mi.faciam ut facto gaudeas:
Inest amoris macula huic homini in pectore:
Sine damno magno quæ elui neutiq̃ potest.
Itaq; hic scelestus est homo leno lycus
Cui iam infortunii intenta balista est probe:
Q uã ego haud multo post mittam e balistario. Balistarió.
Sed eccam adelphasium exit:atq; anterastilis
Hæc est prior quæ meum herum dementem facit
Sed euocabo.heus i foras agorastocles.
Si uis uidere ludos iucundissimos.
Ag. Q uid istuc est tumulti milphio.Mil.hem amores tuos
Si uis spectare.Ag.o multa tibi di dẽt bona
Quum hoc mihi obtulisti tam lepidum spectaculum.

Adelphasiũ.Anterastilis meretrices duæ.Milphio seruus. Agorastocles adolescens. vii

Ad. Ego ci sibi qui uolet comparare:nauem & mulierem
Hæc duo sibi comparato.nam nullæ magis res duæ.

Plus negoci habent:eas forte si exornare occœperis
Neq; unq̄ hæ duæ res satis ornantur neq; eis ulla satis
Ornandi sacietas est.atq; hæc uti loquor.nunc modo
Docta dico.nam nos usq; ab aurora ad hoc quod est die
Postq̄ illuxit aurora:nunq̄ cessauimus ex industria
Tergeri. Ambæ lauari:atq; fricari:aut tergeri:aut ornarier:
Poliri:expoliri:pingi:fingi:& binæ una singulis
Quæ datæ nobis ancillæ:eæ nos lauando eluendo operam
Dederunt.aggerundaq; aqua sunt uiri defessi duo:
Apagesis negocii in muliere quantum una est.si uero duæ
Sat scio maxumo uni populo:cui lubet plus satis dare
Potes sunt quæ noctes diesq; in omni ætate se
Tergentur. Ornant:lauant:tergentur:poliuntur.postremo modus
Muliebris nullust.neq; unq̄ lauando & fricando sumus saturæ.
Nam quæ lauta est:nisi perculta est meo animo quasi inusta est.
An. Miror equidem te istec fabulari:quæ tam callida
Et docta sis & faceta.nam cum sedulo
Amatorculos. Munditer nos habemus.uix ægre amatorculos inuenimus.
Modus in omnibus ē habendus. Ad. Ita est.uerum hoc unum tamen cogitato:modus omnibus
In rebus soror est optimum habitu nam nimia omnia
Nimium exhibent negocium hominibus ex se.An.soror cogita
Muriatica. Amabo item nos perhiberi:quasi salsa muriatica
Esse autumantur sine omni lepore:& sine suauitate nisi
Multa aqua & diu macerant̄:olent.salsa sunt:tangere ut nō uelis
Item nos sumus eiuscemodi.mulieres admodum
Insulsæ atq; inuenustæ:sine mundicia & sumptibus.
Mil. Coqua ē hæc qdē agorastocles:ut ego opinor.Ago.quid id.
Mil. Scit muriatica ut maceret. Ag.quid molestus?Ade. soror parce amabo.sat est.
Istuc alios dicere nobis:ne nosmet nostra etiam
Vitia loquamur.An.quiesco.Ade.ergo te amo.sed hoc nūc mihi.
Responde.sunt hic omnia quæ ad deum pacē oportet adesse?
Hyperme ter uersus. An. Omnia accuraui.Ag.pulchrum & celebrem & uenustatis diem.
Plenum.dignum uenere:pol:cui sunt aphrodisia hodie.
Aphrodisia. Mil. Ecquid gratiæ cum huc foras te euocaui?iam num me decet
Donari cado uini ueteris.dic dari.respondes nihil.
Huic excidit ut ego opinor.quid hic malum astans obtices?
Ag. Sine amem.ne obturba.tace.Mil.taceo.Ag.si tacuisses.iam
Istuc taceo non natum foret.An.eamus soror mea.
Ad. Oho amabo.quid illuc nunc properas?An.rogas?q; nos herus
Mane.ex cod.antiq; Apud ædem ueneris mantat.Adel.maneat pol ut lubet.mane.
Profedas. Turba est nunc apud aram.an ibi uis inter istas uersarier?
Alicarias. Profedas pistorum amicas relliquias.alicarias

Miseras schœno delibutas seruilicolas sordidas
Quæ tibi oleant stabulū:statum:sellam:& sessibulū merum
Quas adeo haud quisq̄ unq̄ liber tetigit neq̄ duxit domū
Seruulorū sordidulorum scorta diobolaria.
Mil. I in malam crucē. tun audes etiā seruos spernere?
Propudium:quasi bella sit:quasi eam ipsi reges discutiant.
En monstrū mulieris.tantula tanta uerba funditat:
Proh nebulæ.cuius ego cyatho septem noctes non emam.
Ag. Dii imortales omnipotētes quid apud uos est pulchrius?
Quid habetis:qui mage imortales uos credam q̄ ego sim?
Qui hæc tanta oculis bona cōcipio.nam uenus nō est uenus.
Hanc equidē uenerē uenerabor:ut amet:ac sit propitia.
Milphio.heus milphio ubi es?Mil.assum apud te eccum.Ag.at ego elixum uolo.
Mil. Enim here facis delicias.Ag.de te quidē hæc didici omnia.
Mil. Etiā ne ut ames q̄ nunq̄ tetigeris?Ago.nihil illuc quidē:st.
Deos quoq; ædepol & amo:& metuo.quibus ego tamen
Abstineo manus.Adel.heu ecastor cum ornatū nostrū aspicio
Pœnitet:ambarū:ornatæ ut sumus.An.imo uero cōmode
Nam pro heri nostri quæstu satis bene ornatæ sumus.
Nō pōt quæstus consistere si eum sumptus superat soror.
Et illud satius:satis qđ satis est:habitus plusq̄ sat est.
Ag. Ita me di ament ut illa me amet malim q̄ di milphio.
Nam illa mulier lapidem silicē subigere ut se amet: potest.
Mil. Pol quidē haud mentire.nam tu es lapide silice stultior
Qui hanc ames.Ag.at uide sis cū illa nunq̄ limaui caput.
Mil. Curram igitur aliquo ad piscinā aut lacū:limum petam.
Ag. Quid eo opus sit?Mil.ego dicā:ut tibi & illi limem caput.
Ag. I.in malā rē.Mil ibi sum equidē.Ag.pgis.Mil.taceo.Ag.at ppe
Mil. Eniuero aere meo me lacessis:ludos & delicias facis. (tuo uolo.
An. Satis nunc lepide ornatā soror credo te tibi uiderier.
Sed ubi exēpla conferuntur meretricum aliarū:ibi tibi erit
Cordolium:siquā ornatam melius forte aspexeris.
Ad. Inuidia in me nunq̄ innata st:neq; malicia:soror.
Bono ingenio me esse ornatam:quā auro multo mauolo.
Aurū in fortuna inuenitur:natura ingenium bonum.
Bonā ego q̄ beatam me esse nimio dici mauolo.
Meretricem pudorem gerere magis decet q̄ purpuram:
Magis meretricem pudorem quā aurum gerere condecet.
Pulchrū ornatum turpes mores peius cœno collinunt.
Lepidi mores turpem ornatū facile factis comprobant.
Ag. Eho tu.uin tu facinus facere lepidum & festiuū?Mil.uolo.
Ag. Potes ne mihi auscultare?Mil.possū.Ag.domū abi ac suspēde te.

Seruilicolas. Sessibulū merum. Diobolaria scorta. Mage. Quæstus consistere nō potest quē sumptus superat. Bonā q̄ beatam dici mauolo. Mores turpes pulchrū ornatū peius cœno collinunt.

Mil. Quãobrē? Ag. quia nunq̄ audibis uerba tot tam suauia.
Q uid tibi opust uixisse: ausculta mihi modo. ac suspende te.
Mil. Siquidē tu es mecū futurus uua pēsilis. Ag. at ego amo hanc.
Mil. At ego esse & bibere potius. Adel. eho tu qd ais? An. qd rogas?
Ad. Viden tu pleni oculi sordiū qui erant iam splendent mihi?
An. Immo etiā in medio oculo parū sordis est. Ad. cedo sis dexterā.
Ag. Tu quidē huius oculos inlotis manibus tractes aut teras?
An Nimia nos socordia hodie tenuit. Ad. quadere obsecro?
An. Q uia iam nō dudum ante lucem ad ædem ueneris uenimus
Primæ ut inferemus ignem in aram. Ad. ah nō factost opus
Quæ habent nocturna ora: noctu sacrificatum ire occupant:
Priusquā expergiscatur uenus. deproperant sedulo
Sacrificare. nam uigilante uenere si ueniant. ae. ae.
Ita sunt turpes. credo æcastor uenerē ipsam e fano fugent.
Ag. Milphio. Mil. ædepol milphionē miserum quid nunc uis tibi?
Lateculos Papauerē. Ag. Obsecro hercle ut mulsa loquitur. Mil. nihil nisi laterculos
Sesumā. papaueremq; triticum & frictas nuces.
Ag. Ecquid amare uideot. Mil. damnū qd' mercurius minime amat.
Ag. Nanq; ædepol lucrum amare nullum amatorē addecet.
An. Eam⁹ mea germana. Adel. agesis ut lubet. seq̄re hac. An. sequor.
Ag. Eunt hæ quid si adeamus? Mil. adeas. Ag. primum salua sis
Prima & secunda in secundo. Mil. salue in precio tertia.
An. Salue extra precium. Mil. tum pol ego. & oleum & operā pdidi.
Ag. Q uo te agis? Ad. ego ne? in ueneris. Ag. qd eo tu? Adel. ut uene
Ag. Ehon irata ē? ꝓpitia hercle ē. uel ego ꝓ illa spōdeo. (rē ꝓpiciē.
Ad. Quid tu ais? quid mihi molestus obsecro? Ag. ah tā seuiter.
Ad. Mitte amabo. Ag. quid festinas? turba nunc illic est. Adel. scio
Sunt illi aliæ quas spectare ego: & me spectari uolo.
Ag. Q ui lubet spectare turpis: pulchrā spectandā dare?
Ad. Q uia apud ædem ueneris hodie est mercatus meretricius
Eo conueniunt mercatores. ibi ego me ostendi uolo.
Ag. Inuendibili merce oportet ultro emptorem adducere
Merx pba facile emptorē repe rit. Proba merx facile emptorē reperit: tametsi in abstruso sita est.
Q uid ais tu? quando mecum caput & corpus copulas?
Ad. Q uo die horcus ab acheronte mortuos amiserit.
Ag. Sunt mihi intus nescio quot nummi aurei lymphatici:
Mil. Deferto ad me: faxo actutum constiterit lymphaticum.
Bellula hercle est. Ag. i dierecte in maximā malam crucem.
Mil. Quā magis aspecto: tā magis est nimbata: & nugæ meræ.
Ad. Segrega sermonē. tedet. Mil. age sustolle hoc amiculum.
Ad. Pura sum cōperta. amabo ne attrectare agorastocles.
Ag. Quid agā nunc? Mil. si sapias curā hanc facere cōpendi potes.
Ag. Q uid ego nunc curē. quid agas milphio? Mil. ecce odiū meū.

Quid me uis?Ag.cur mihi hæc irata ẽ?Mil.cur hæc tibi irata ẽ.
Cur ego id curem.nanq; isthæc magis tua est curatio.
Ag. Iam hercle tu periisti nisi illam mihi tam tranquillã facis
Quã mare est olim cum ibi alcedo pullos educit suos. Alcedo.
Mil. Quid faciã?Ag.exora.blandire.expalpa.Mil.faciam sedulo.
Sed uidesis ne tu oratorem hunc pugnis:plectas postea.
Ag. Nõ faciam.Adel.eamus nũc.Ago.etiã morare.Ad.malefacis.
Bene promittis multa.ex multis:oĩa in cassum cadunt.
Nam liberare haud semel iurauisti me.sed decies
Dum te expecto.neq; usq; aliã mihi paraui copiã.
Neq; istuc usq; apparet:ita nunc nihilominus seruio
I soror.abscede tu a me.Ag.perii.eo quid agis milphio?
Mil. Mea uoluptas.meæ deliciæ.mea uita.mea amœnitas.
Meus ocellus.meũ labellũ.mea salus:meũ sauiũ.meũ mel
Meũ cor.mea collustra.meus molliculus caseus. Collustra.
Ag. Me ne ego illec patiar præsente dici?discrutior miser
Nisi ego illũ iubeo quadrigis cursim ad carnificem rapi. Cursim.
Mil. Noli amabo suscensere hero meo causa mea.
Ad. Ego enim faxo:sine.Mil.irata es nimium.pro te dabit
Atq; te faciet ut sis ciuis attica atq; libera.
Ad. Quin abire sinis?quid uis tibi?qui beneuolunt:bene uisitent.
Mil. Si quidem ante mentitus sit:nunc iam dehinc erit tibi
Verax.Ad.abiice te dehinc sis sycophanta.Mil.pareo.
Ad. At scin quomodo?Mil.sine te exorem.sine te prendam auriculis Auriculis.
Sine dem sauiũ.iam ego hercle faciã plorantem illum:nisi
Te propiciã facio.illud faciet nisi te propitio.
Atq; hic me ne uerberet male formido.noui ego huius malos
Mores:quãobrem amabo mea uoluptas sine te exorarier.
Ag. Non ego hõ trioboli sum.nisi ego illi mastigiæ Trioboli homo.
Exturbo oculos atq; dentes:hem uoluptatem tibi
Hem tibi mel.hem cor.hem labellum.hem salutem.hem sauiũ.
Mil. Impie.siccine oratorem uerberas iam istoc magis
Etiã ocellũ addã.& labellũ:& linguam.eo quid facias malo?
Ag. Sicine ego te orare iussi?Mil.quomodo ergo orem?Ag.rogas?
Sic enim diceres sceleste.huius uoluptas te obsecro.
Huius mel.huius cor.huius labellũ.huius lingua sauiũ.
Huius collustra.& dulciculus caseus:mastigia.
Huius cor.huius studiũ.huius sauiũ.mastigia: Collustra.
Omnia illa quæ dicebas tua esse:ea memorares mea. Mastigia.
Mil. Obsecro hercle te.uoluptas huius.atq; odium meũ.
Huius amica mãmeata.mea inimica & maleuola
Ocule huius.lippitudo mea.mel huius.fel meum:
Vt tu huic irata ne sis:aut si id fieri non potest.

Ad. Capias restim ac te suspendas cum uostra familia.
Mil. Hem mihi iam uideo propter te uictitandũ sorbilo
Sorbilo. Ostreatũ tergum. Itaq; iam quasi ostreatum tergum ulceribus gestito.
Propter amorem uestrũ. Adel. amabo men ꝓhibere postulas.
Ne te uerberet magisq̃ ne mendax me aduorsum fiet?
An. Aliquid huic responde. Mil. amabo cõmode: ne in cõmodus nobis sit nã detinet nos de nostro negocio.
Noxiam. Ad. Veq; etiam tibi hãc admittam noxiam unã agorastocles
Nõ sum irata. Ag. nõ es? Ad. nõ sũ. Ag. da ergo, ut credã, sauiũ.
Ad. Mox dabo: cũ ab re diuina redieto. Ag. i ergo strenue.
Ad. Sequere me soror. Ag. atq; audin, etiam ueneri dicito
Multã meis uerbis salutẽ. Adel. dicã. Ag. atq; audi. Ad. quid est?
Ag. Paucis, uerbis rem diuinã facito. atq; audin, respice.
Mil. Respexit, idem pol ueneré credo facturam tibi.

Agorastocles adulescens. Milphio seruus. vi

Ag. QVid nũc mihi es auctor milphio? Mil. ut me uerberes
Atq; auctionem facias. nam impunissime
Tibi quidẽ hercle uendere hasce ædis licet.
Ag. Quid iam? Mil. maiorem parte minore habitas in ea.
Superſede iſtis ṽbis. Ag. Supersede istis uerbis. Mil. quid nunc uis tibi?
Ag. Trecentos philippeos collabisco uilico
Dedi dudum: priusq̃ me euocasti foras.
Nunc obsecro te milphio hanc per dexteram:
Perq; hanc sororem leuam: perq; oculos tuos
Perq; meos amores: perq; adelphasium meã
Perq; tuã libertatem. Mil. hehẽ nunc obsecras.
Ag. Mi milphidisce: mea cõmoditas: mea salus
Fac: qđ facturum te esse promisisti mihi
Vt ego hunc lenonem perdam. Mil. perfacile id quidem est.
Adduce testis tecum: ego intus interim
Iam & ornamentis meis & sycophantiis
Tuum exornabo uilicũ: propera atq; abi.
Ag. Fugio. Mil. meũ est istuc magis officium q̃ tuum.
Ag. Ego ne ego ne? si. istuc lepide faxis. Mil. i modo.
Ag. Vt non ego te hodie? Mil. abi modo. Ag. emittã manu.
Mil. I modo. non hercle meream. Ag. oh oh. Mil. uah. abi modo.
Ag. Quantũ est acheronti mortuorũ. Mil. etiã ne abis.
Ag. Neq; quantũ aquarũ est in mari. Mil. abiturus iam ne es?
Ag. Neq; nubis quantũ est. Mil. pergin uero pergere.
Ag. Neq; stellæ in cælo. Mil. pergin aures tũdere.
Ag. Neq; hoc. neq; illuc. neq; enimuero serio
Neq; hercle uero. Mil. quid opust uerbis? quippini
Quod uno uerbo. dicere hic quid uis licet.

Ag. Neq; hercle uero serio. scin quomodo
Ita me dii amabunt. uin bona dicam fide
Quod hic inter nos liceat. ita me iuppiter
Scin quã? uide tu: credin: quod ego fabuler.
Mil. Si nequeo facere ut abeas ego met abire uolo.
Nam isti quidem hercle orationi œdippo opus
Est coniectore: qui sphyngi interpres fuit.
Ag. Illic hinc iratus abiit. nunc mihi cautio est.
Ne mea ipse culpa meo amori obiexim moram
Ibo atque arcessam testis: quando amor iubet
Herum me obedientem esse seruo liberum.

Oedippus sphyngi interpres fuit.
Obiexim.

Lycus leno. Antamonides miles.

Ly. DI illũ infelicent oẽs: qui post hunc diem vi
Leno ullam ueneri unq̃ imolarit hostiã
Qui ue ullum thuris granum sacrificauerit.
Nam ego hodie infœlix dis meis iratissumis
Sex agnos imolaui. nec potui tamen
Propiciatam uenerem facere: uti esset mihi.
Quoniã litare nequeo. abii illinc ilico
Iratus. uetuiq; exta prosecarier.
Neq; ea intro aspicere uolui. qm̃ non bona
Haruspex dixit. deam esse indignam credidi.
Eo pacto auaræ ueneri pulchre adii manum
Quando id quod sat erat: satis habere noluit
Ego pausam feci. sic ago. sic me decet
Ego faxo posthac di deæq; cæteri
Contentiores mage erunt. atq; auidi minus
Cum scibunt ueneri ut adierit leno manum.
Condigne haruspex. non homo trioboli
Omnibus in extis aiebat portendi mihi
Malũ damnũq;. & deos esse iratos mihi.
Qui dei? diuini. haud humani? quũ is crederet
Mina mihi argenti dono post illa data est
Sed quæso ubi nam illic restitit miles: modo
Qui hanc mihi donauit: quẽ ego uocaui ad prandiũ?
Sed eccum incedit antamonides. An. ita ut occepi dicere.
Lenulæ de illac pugna pẽtethronica: qua sexagita hoium uno die
Euolaticorum manibus occidi meis.
Ly. Euolaticorum dicis hominũ? An. ita dico quidẽ.
Ly. An obsecro usq̃ sunt homines uolatici?
An. Fuere. uerum ego interfeci. Ly. quomodo
Potuisti? An. dicam. uiscum legioni dedi
Fundaq;: eos posternebam ut folia farfari.

Litare.
Adii manũ
Trioboli homo.
Prandium?
Euolaticorum.
Farfari.

Viscus — Cui rei. huic simile ē in Menchmis: qua de re: aut cui oium rei.

Ly. Cui rei. An. ne ad fundas is uiscus adheresceret:
Ly. Perge. optume hercle periuras. qui postea?
An. In fundas infundebam grandiculos globos (Grandiculos globos.)
Ego illos uolantis iussi funditarier
Quid multa uerba? quęquę uiscoo offenderant
Tam crebri ad terram decidebant: quā pira
Vt quisq̧ ceciderat: eum necabat ilico
Per cerebrum pinna sua sic quasi turturem.
Ly. Si hercle istuc unq̄ factū est: tum me iuppiter
Faciat: ut semper sacruficem nec unq̄ litem. (Litem.)
An. An mihi hæc non credis? Ly. credo ut mihi est æquū credere.
An. Age eamus intro: dum exta referuntur. uolo
Narrare tibi etiam unam pugnam. Ly. nihil moror.
An. Ausculta. Ly. non. An. hercle tuū iam elidam caput (Nō. ex codi. antiqs.)
Nisi auscultas: aut is hinc in malam crucem.
Ly. In malam crucem ibo potius. An. certum ne est tibi?
Ly. Certum. An. tum tu igitur die bono aphrodisiis
Addice tuam mihi meretricem minusculam:
Ita res diuina mihi fit & res serias
Omnis extollo ex hoc die in alium diem
Profecto festos habeam: decretum est mihi
Nunc hinc eamus intro. Ly. sequere hac me. An. sequor
In hunc diem iam tuus sum mercenarius.

Agorastocles adolescens. Aduocati. vii

Ita me di ament: tardo amico nihil est quicq̄ inæquius
Præsertim homini amanti: qui quicqd agit ꝓperat oia.
Sicut ego hos duco aduocatos hoies spissigradissimos (Spissigradissimos.)
Tardiores multo q̄ corbitæ sunt in tranquillo mari (Corbitæ.)
Atq̧ equidem hercle dedita opera amicos fugitaui senes
Sciebam ætate tardiores. metui amori moram
Nequicq̄ hos patronos mihi elegi: loripedes: tardissimos (Loripedes.)
Qui: si ituri estis hodie, ite: aut ite hinc in malam crucem.
Siccine oportet ire amicos homini amanti operam datum:
Nam iste quidem gradus succretust cribro pollinario (Pollinario cribro.)
Nisi cum pedicis uos cōdidicistis occrassari gradu. (Occrassari.)
Ad. Heus tu: q̄q̄ nos uidemur tibi plebei & pauperes:
Si nec recte dicis nobis diues de summo loco:
Diuitem audacter solemus mactare infortunio
Nec tibi nos obnoxii sumus. istic quid ames: aut oderis
Cum argentū pro capite dedimus: nostrum dedimus: nō tuum
Liberos nos esse oportet. nos te nihili pendimus
Ne tuo nos amori seruos esse addictos censeas.
Liberos homines per urbē modico magis par est gradu

Ire.seruili esse duco festinantem currere
Præsertim in re populi placida atq; interfectis hostibus
Non decet tumultuari.sed si properabas magis
Pridie nos te aduocatos huc duxisse oportuit.
Ne tu opinere:haud quisq; hodie nostrum curret per uias.
Neq; nos populus pro ceritis insectabit lapidibus.
Ag. At si ad prandium me in ædem uos dixissem ducere:
Vinceretis ceruum cursu:uel gralatorem gradu
Nunc uos quia mihi aduocatos dixi & testis adducere:
Podagrosi estis:ac uicistis cochleam tarditudine.
At uero non iusta causa est,quo curratur celeriter
Vbi bibas edas de alieno quantum uelis usq; adfatim
Quod tu inuitus nunq̃ reddas domino de quo ederis.
Ad. Sed tamen quomodocũq;q̃q̃ sumus pauperculi:
Est domi quod edimus:ne nos tam contẽptim conteras.
Quicquid est pauxillulum illuc nostrũ:id nobis omne intus est.
Neq; nos quenq̃ flagitamus:neq; nos quisq̃ flagitat.
Tua causa nemo nostrũst suos rupturus ramices.
Ag. Nimis iracundi estis equidem.hæc uobis dixi per iocum.
Ad. Per iocum item dictum habeto:quæ nos tibi respondimus.
Ag. Obsecro hercle opera hac celocem mihi:ne corbitam date.
At trepidate saltem.nam uos adproperare haud postulo:
Ad. Siquid tu placide ociose q; agere uis:operam damus.
Si properas:cursores meliust te aduocatos ducere.
Ag. Scitis rem:narraui uobis:qd' uestra opera opus fiet.
De lenone hoc:qui me amantem ludificatur tam diu.
Ei paratæ ut sint insidiæ de auro & de seruo meo.
Ad. Omnia istec scimus iam nos.sibi spectatores sciant
Horum hic nunc causa agitur.hæc spectatorum fabula.
Hosce satius est docere:ut quando agas:quid agant sciant
Nos tu ne curassis.scimus rem omnem.quippe omnes simul
Didicimus tecum una ut respondere possimus tibi.
Ag. Ita profecto est.sed agite.igitur ut sciam uos scire:rem
Expedite:& mihi quæ dudum uobis dixi,dicite.
Ad. Ita ne temptas:an sciamus non meminisse nostra.
Quomodo trecentos philippeos colabisco uillico
Dederis:quos deferret huc ad lenonem inimicum tuum.
Isq; se ut assimularet peregrinum esse ex alio oppido
Vbi is detulerit:tu eo quæsitum seruum aduentes tuum
Cum pecunia.Ag.meministis memoriter.seruastis me.
Ad. Ille negabit.milphionem quæri censebit tuum:
Adduplicabit omne furtum.leno addicetur tibi.
Ad eam rem nos esse testis uis tibi.Ag.tenetis rem.

Ceritis. Insectabit.
Gralatorẽ. Gralatorẽ sunt qui particis suppstites magnis passibus gradiũtur:ut uarroni & festo placet.
Tarditudie cochleam
Edimus. p edamus Mar.hũc locũ citans.
Cõtẽptim.
Ramices.
Celocem. Corbitam. Celocem.Marcellus. legendum docet.

Ad. Vix quidẽ hercle.nam ita pauxilla ẽ digitulis primoribus.
Ag. Hoc cito & cursim est agendum:properate iam quantum potest.
Ad. Bene uale igitur te aduocatos melius celeris ducere
Tardi nos sumus.Ag.optime itis:pessume hercle dicitis!
Fœmina. Quinetiã deciderint uobis fœmina in talos uelim.
Ad. At ædepol nos tibi in lumbos linguam:atq; oculos in solum.
Ag. Eia haud uostrum est iracũdos esse:qđ dixi ioco.
Ad. Nec tuum quidem est amicis per iocum iniuste loqui.
Ag. Mittite istæc.quid uelim uos scitis.Ad.callemus probe
Lenonem periurum ut perdas:id studes.Ag.tenetis rem
Ecce opportune egrediuntur milphio una & uillicus
Basilice exornatus incedit:& fabre ad fallaciam.

Milphio seruus.Colabiscus. Villicus. Agorastocles adulescens.Aduocati. vii

Iam tenes præcepta in corde.Col.pulchre.Mil.uide sis calleas.
Callũ aprugnum. Col. Quid opust ꝟbis.callũ aprugnũ callere æque nõ sinã.
Callere. Mil. Fac modo ut conducta tibi sint dicta ad hanc fallaciam.
Col. Quin ædepol sum indoctior:quã in tragœdia comici.
Mil. Probus hõ es.Ag.adeam:propius.adsunt testes.Mil.tot quidem
Nõ potuisti adducere hoĩes magis ad hanc rem idoneos.
Nefastus. Comitialis Nam istorum nullus nefastust. comitiales sunt meri.
Ibi habitant.ibi eos conspicias,q̃ prætorem sæpius.
Hodie doctiores non sunt qui lites creantq̃ hi sunt:
Litium. Qui si nihil est litium:lites serunt.Ad.di te perdant.
Mil. Vos quidẽ ego hercle cõmendo:quom,qui qui:sitis tamen
Et bene & benigne facitis:quom hero amanti meo operã datis.
Sed isti iam sciunt negocii quid sit?Ago.omnem ordinem.
Tum uos animũ aduortite igitur.hunc uos lenonem lycum
Nouistis.Ad.facile.Col.at ego pol eum qua sit facie nescio:
Eum uolo mihi hominẽ demonstretis.Ad.nos curabimus.
Satis præceptũ.Ago.hic trecẽtos nũmos numeratos habet.
Ad. Ergo nos inspicere oportet istuc aurum agorastocles.
Vt sciamus quid dicamus mox pro testimonio.
Ag. Agite:inspicite.aurum est.Col.profecto spectatores comicum
Macerato hoc pingues fiunt auro in barbaria boues
Verũ ad hãc rem agũdã philippeũ ẽ.Ad.ita nos assimilabimus:
Col. Sed ita assimulatote quasi ego sim peregrinus.Ad.scilicet:
Et quasi tu nobiscũ quid aduenie̋ns hodie oraueris
Liberũ ut cõmõstraremus tibi locum.& uoluptarium
Vbi amans posses pergere.Mil.heu ædepol mortales malos.
Ag. Ego enim docui.Mil.quis te porro?Col.agite intro abite,agorastocles.

Ne hic uos mecum conspicetur leno.neu fallaciæ.
Præpedimentum Obiiciatur.Mil.hic homo sapienter sapit. Præpedimentum.
Ag. Facite quod lubet abeamus.sed uos satis dictunst?Col.abi.
Ag. Abeo.quæso dii mortales.Col.quin abis?Ago.abeo.Mil.sapis.
Col. Sri.tace.Ad.quid est?Col.hæ fores fecerũt magnum flagitium.
Modo.Ad.quid flagitii est?Col.crepuerũt clare.Ad.dí te pduint.
Pone nos recede.Col.fiat.Ad.nos priores ibimus.
Col. Faciunt scurræ quod consuerunt.pone sese homines locant.
Ad. Illic homo ẽ qui egreditur leno.Col.bonust.nã similis malus est.
Iam nunc ego illi egredienti sanguinem exsugam procul.

Lycus leno Aduocati.Collabiscus uillicus enim

Am istuc ego reuortar miles.conuiuas uolo vi
Reperire nobis commodos una sient.
Interibi attulerunt exta.atq; eadem mulieres
Iam ab re diuina credo apparebunt domi.
Sed quid huc tantum hominum incedunt?ecquid nã afferunt? Tantũ hominum incedunt.
Et ille chlamydatus quisnam est?qui sequitur procul
Aetolica ueste?Ad.salutamus te lyce.
Q uanq̃ hanc salutem ferimus inuiti tibi
Et quanq̃ bene uolumus leuiter lenonibus.
Ly. Fortunati omnes sitis:quod certe scio
Nec fore:nec per fortunam & si saturam fieri.
Ad. Istic est thesaurus stultis in lingua situs: Stulti pro thesauro maledicentiam in lingua gerũt.
Vt quæstui habeant:male loqui melioribus
Viam qui nescit.qua deueniat ad mare
Eum oportet amnem quærere comitem sibi. Mare qui adire cupit amnem comitẽ quærat sibi.
Ly. Ego male loquendi uobis.nesciui uiam
Nunc uos mihi amnes estis.uos certum est sequi?
Si bene dicetis:uostra ripa uos sequar.
Si maledicetis:uostro gradiar limite.
Ad. Malo benefacere tantũdem est periculum: Malo facere tantũdẽ est periculi quãtum bono male facere.
Q uantum bono malefacere.Ly.qui uero?Ad.scies.
Malo si benefacias:id beneficium interit
Bono si quid malefacias:ætatem expetit.
Ly. Facete dictum.sed quid istuc ad me attinet?
Ad. Q uia nos honoris tui causa huc ad te uenimus.
Q uanq̃ bene uolumus leuiter lenonibus.
Ly. Si quid boni aportatis:habeo gratiam.
Ad. Boni de nostro tibi nec ferimus:nec damus
Neq; pollicemur.neq; adeo uolumus datum.
Ly. Credo hercle uobis ita uostra est benignitas:
Sed quid nunc uultis?Ad.hunc chlamydatum quem uides

Ei mars iratus est. Ly. capite uestro istuc quidem.
Ad. Hunc nunc lyce ad te diripiendum adducimus
Cum præda. hic hodie incedit uenator domum
Canes compellunt in plagas lepide. Lycum.
Ly. Quis hic est? Ad. nescimus nos istum quidem. qui siet
Nisi dudum a mane ut ad portum processimus:
Atq; istum e naui nos exeuntem oneraria
Vidimus is adiit ad nos extemplo exiens.
Salutat. respondemus. Col. mortalis malos:
Vt ingrediuntur docte in sycophantiam.
Ly. Quid deinde? Ad. sermonem nobiscum ibi copulat.
Ait se peregrinum esse huius ignatum oppidi
Locum sibi uelle liberum præberier:
Neq̄ faciat — Vbi neq; faciat. nos hominem ad te adduximus.
Tu: si te di amant: agere tuam rem occasio est.
Ly. Ita ne ille est cupiens? Ad. aurum habet. Ly. præda hæc mea est.
Ad. Potare. amare uolt. Ly. locum lepidum dabo.
Ad. At enim clam furtim hic esse uolt: nequi sciant.
Ne ue arbiter sit. nam hic latro in sparta fuit.
Vt quidem ipse nobis dixit. apud regem attalum
Inde nunc aufugit. quoniam capitur oppidum.
Col. Nimis lepide de latrone. de sparta optume.
Ly. Di deæq; uobis multa bona dent: cum mihi
Et bene præcipitis: & bonam prædam datis.
Ad. Immo: ut ipse nobis dixit: quo accures magis:
Præ sibi. — Trecentos nummos philippeos portat: præ sibi.
Ly. Rex sum si ego illum hodie hominem ad me allexero.
Ad. Quin hic quidem tuus est. Ly. obsecro hercle hortamini
Vt deuortatur ad me in hospitium optumum.
Ad. Neq; nos hortari neq; dehortari decet.
Hominem peregrinum. tuam rem tu ages: si sapis.
Palumbē. — Nos tibi palumbem ad arcam usq; adduximus.
Nunc te illum melius capere: si captum esse uis.
Ly. Iam ne itis? Col. quid qđ uobis mandaui hospites?
Ad. Cum illoc te melius tuam rem adulescens loqui.
Illic est ad istas res probus quas quæritas.
Col. Videre equidem uos uellem cum huic aurum darem.
Ad. Illinc procul nos istuc inspectabimus.
Col. Bonam dedistis mihi operam. Ly. it ad me lucrum.
Col. Illud quidem quorsum asinus cædit calcibus.
Ly. Blande hunc hominem compellabo. hospes hospitem
Salutat: saluum te aduenire gaudeo.

Col. Multa tibi di dent bona cum me saluum esse uis.
Ly. Hospitium te aiunt quæritare. Col. quærito.
Ly. Ita illi dixerunt qui hinc a me abierunt modo
Te quæritare a muscis. Col. minime gentium.
Ly. Q uid ita? Col. quia a muscis si mihi hospitium quærerem:
Adueniens huc irem in carcerem recta uia:
Ego id quæro hospitium ubi ego curer mollius:
Q uã regi antiocho curari hospites solent.
Ly. Aedepol næ tibi possum illum festiuum dare.
Siquidem poteris esse pati in lepido loco:
In lecto lepide strato. lepidam mulierem
Complexum contrectare. Col. rectam is leno uiam.
Ly. Vbi tu leucadio: lesbio: thasio: choo: Vini epitheta.
Vetustate uino edentulo: ætatem inriges. Edentulo. uino.
Ibi te replebo usq̃ unguentorum e zeugmatis. Zeugma. urbs syrie ad euphratem: quem alexãder catenis iũxit: traducẽs exercitũ. ut iqt Steph. in ethnicis.
Q uid multa uerba faciam? ubi tu laueris: ibi
Vt balneator faciat unguentariam
Sed hæc latrocinantur quæ dixi ego omnia.
Col. Q uid ita? Ly. quia aurum poscunt præsentarium.
Col. Q uin hercle accipere tu non mauis: q̃ ego dare.
Ly. Q uin sequere me intro. Col. duc me ergo intro. addictum tenes.
Ad. Q uid si foras euocemus huc agorastoclem
Vt ipse testis sit sibi? certi sumus.
Heus tu qui furem captas: egredere ocius.
Vt tu te inspectes aurum lenoni dare.

Agorastocles adulescens eidem. vi

Ag. Q Vid est quid uultis testes? Adu. specta ad dexteram
Tuus quum seruus aurum ipsi lenoni dabit.
Col. Age accipe hoc sis. hic sunt numerati aurei
Trecenti nummi: qui uocantur philippei.
Hinc me procura. propera. hosce absumi uolo. Ly. ædepol fecisti prodigum promum tibi
Age eamus intro. Col. te sequor. Ly. age age ambula.
Ibiq̃ reliqua alia una fabulabimur. Promũ prodigum. Reliq̃ alia.
Col. Equidem narrabo tibi res spartiaticas.
Ly. Q uin sequere me ergo. Col. abduc intro. addictum tenes.
Ag. Q uid nunc mihi autores estis? Ad. ut frugi fies.
Ag. Q uid si animus esse non sinit me? Ad. esto ut sinit.
Ag. Vidistis leno cum aurum accepit? Ad. uidimus.
Ag. Eum. uos esse meum seruum scitis? Ad. scimus.
Ag. Rem aduersus populi leges esse? Ad. sciuimus.
Ag. Hem isthæc uolo ergo uos commeminisse omnia:
Mox ad prætorem quum usus ueniet. Ad. meminimus.

Recenter. Ag. Quid si recenter edis pultem? Ad. censeo.
Edis. Ag. Si pultem: non recludet. Ad. pede ædis frangito.
Ag. Si exierit leno. censetis hominem interrogem:
Meus seruus si ad eum uenerit: nec ne? Ad. quippini?
Quippini. Ag. Cum auri ducentis nummis philippis? Ad. quippini?
Ag. Ibi extemplo leno errabit. Ad. qua de re? Ago. rogas? quia centũ
Nummis minus dicetur. Ad. bene putas.
Ag. Alium censebit quæritari. Ad. scilicet.
Ag. Extemplo denegabit. iuratus quidem
Homo furti se adstringit. Ad. haud dubium id quidem.
Ag. Quantumcũq; ad eum erit delatum. Ad. quippini?
Ag. Diespiter uos perduit. Ad. te quippini?
Ag. Ibo & pultabo ianuã. Ad. ita fac quippini?
Ag. Tacendi tempus est. nam crepuerunt fores.
Foras egreditur. uidete lenonem Lycum.
Adeste quæso. Ad. quippini. quin si uoles:
Operire capita ne nos leno uideri t.
Inlices. Quando illi malæ rei ante fuimus inlices:

Lycus Leno. Agorastocles. Aduocati.

Ly. SVspendant omnes nunc iam sese haruspices.
Quid ego illis posthac quod loquantur credam,
Qui in re diuina dudum dicebant mihi
Malum damnumq; maximum portendier.
Iis explicaui meam rem post illa lucro.
Ag. Saluus sis leno. Ly. di te ament agorastocles.
Ag. Magis me benigne nunc salutas quam antidhac.
Ly. Tranquillitas euenit quasi naui in mari.
Vtcunq; est uentus: exin uelum uortitur.
Ag. Valeant apud te quos uolo. atq; haud te uolo.
Ly. Valeant ut postulatum est; uerum non tibi
Mitti a me audies hodie adelphasium tuam
Die festo: celebri nobiliq; aphrodisiis.
Prãdidisti. Ag. Calidum prandidisti prandium hodie. dic mihi?
Ly. Quid iam? Ago. quia hoc nunc frigefactas cum rogas.
Hoc agesis leno seruum esse audiui meum.
Apud te. Ly. apud me nunq̃ factum reperies.
Ag. Mentire. nam ad te uenit: aurumq; attulit.
Ita mihi renuntiatum est: quibus credo satis.
Ly. Malus es. captatum me aduenis cum testibus:
Tuorum apud me nemo. nec quicq̃ tui.
Ag. Mementote illuc aduocati. Aduo. meminimus.
Ly. Ha ha he. iam teneo quid sit. perspexi modo.
Hi qui illum dudum conciliauerunt mihi

Peregrinum ſpartanum:id nunc hiſce credo auditum:
Me eſſe hos trecentos philippos facturum lucri:
Nunc hunc inimicum quia eſſe ſciuerunt meum
Adlegauerunt:ſuum qui ſeruum diceret
Cum auro eſſe apud me.compoſita eſt fallacia
Vt eo me priuent:atq; inter ſe diuidant
Lupo agnum eripere poſtulant.nugas agunt:
Ag. Negas ne apud te eſſe aurum:nec ſeruum meum?
Ly. Nego:& negando ſiquid refert auio.
Ad. Periiſti leno.nam iſte eſt huius uillicus:
Quem tibi nos eſſe ſpartiatē diximus
Qui ad te trecentos modo philiphos detulit
Idq; adeo in iſtoc aurum ineſt marſupio.
Ly. Ve uoſtræ ætati.Ad.id quidem in mundo nunc eſt tuæ.
Ag. Age omitte actutum furcifer marſupium
Manufeſto fur es.mihi quæſo hercle operam date
Dum me uideatis ſeruum ab hoc abducere.
Ly. Nunc pol ego peri.certo:haud arbitrario.
Conſulto hoc factum eſt mihi.ut inſidiæ fierent.
Sed quid ego dubito fugere hinc in malam crucem
Priuſq; obtorto collo ad prætorem trahor
Heheu q̄ ego nunc habui hariolos haruſpices:
Qui ſi quid boni promittunt pro ſpiſſo euenit.
Id quod mali promittunt præſentarium eſt.
Nunc ibo.amicos conſulam.quo me modo
Suſpendere æquum cenſeant potiſſimum:

Lucrifactu rū me hos philippos.

Marſupiū.

Arbitrario

Hariolos. Pro ſpiſſo.

Agoraſtocles adoleſcens.Collabiſcus Villicus.Aduocati. vii

Ag. Ge tu pgredere:ut teſtes uideātte ire iſtinc foras.
Eſt ne hic ſeruus meus?Col.ſū me hercle uero agoraſto
Ag. Quid nūc ſceleſte leno?Ad.abſceſſit q cū litigas.(cles
Ag. Vtinam hinc abierit in malam crucem.Ad.ita nos uelle æquū eſt.
Ag. Cras ſubſcribam homini dicam.Col.nunquid me uis cæterum?
An abſcedam hinc.Ago.abſcedas.ſumas ornatum tuum.
Col. Non ſum nequicq̄ miles factus.paululum
Prædæ intus feci:dum lenonis familia.
Dormitat.extis ſum ſatur factus probe
Abſcedam hinc intro Ago.factum a uobis comiter
Bonam dediſtis aduocati operam mihi.
Cras mane quæſo in comitio eſtote obuiā:
Tu ſequere me intro.uos ualete.Ad.& tu uale
Iniuriam illic inſignite poſtulat.
Noſtro ſibi ſeruire nos cenſet cibo
Verum ita ſunt omnes iſti noſtri diuites.

Dicā homi ni ſubſcri bam.

Diuitibus ſi bñfacias. lentor plu ma eſt gra tia. ſi quid peccatū eſt plumbeas iras gerūt.

Siquid benefacias:leuior pluma est gratia.
Siquid peccatũst:plumbeas iras gerunt:
Domos abeamus nostras.sultis.nunc iam:
Quando id quod iræ operam dedimus:impetrauimus.
Vt perderemus corruptorem ciuium.

Milphio seruus viii

Xpecto quo pacto meæ technæ processuræ sient.
Studeo lenoné pdere hũc:ut meũ heꝝ miseꝝ macerat:
Is aũt porro uerberat me:incursat pugnis.calcibus.
Seruire amanti miseria est:præsertim qui quod amat caret.
At at e fano recipere uideo se synceraſtum ueneris
Lenonis seruum.quid habeat.sermonis auscultauero.

Syncerastus.Milphio serui.ii. vii

Syn.
Atis spectatum est:deos atq; homines eius gratiam.
Negligere cui hoi herus é cõsimilis:uelut ego habeo.
Neq; periurior:neq; peior alter usq̃ est gentium:
Latomiis. Quam herus meus est.neq; tam luteus:neq; tam cœno conlitus
Ita me di ament:in latomiis:uel in pistrino mauelim
Agere ætatem:præpeditus latera forti ferro meam:
Quam apud lenonem hunc seruituté colere.quid illuc genust?
Quæ illic hominum corruptelæ fiunt?Di.uostram fidem.
Quoduis genus ibi hoium uideas.quasi acherunté ueneris:
Equitem:peditem:libertinũ:furem:adfugitiuum uelis:
Verberatum:uinctum:addictum.qui habet quod illi det modo:
Vt homo est:omnia genera hominum recipiuntur.itaq;
Estur. Totis ædibus tenebræ:latebræ.bibitur:estur:quasi
In popina:haud secus tu uideas litteratas ibi epulas
Pice signatas.nomina insunt cubitum longis litteris
Ita uinariorum habemus nostræ delectum domi.
Mil. Omnia ædepol mira sunt:nc si herus hunc hæredem facit:
Nam id quidem est illi meditatus uerba facit emortuo
Et adire lubet hominem:& quidem nimis eum ausculto libens.
Sy. Hæc cum hic uideo fieri:crutior pretiis emptus maximis
Experculiatos. Apud nos experculiatos seruos dixeris.
Sed ad postremũ apparet nihil.male partum male disperit.
Frugi bonæ. Mil. Proinde habet orationem.quasi ipse sit frugi bonæ:
Qui hercle ipsus ignauiorem potis est facere ignauiã.
Sy. Nunc domũ hæc ab æde ueneris refero uasa:ubi ostiis
Herus nequiuit uenerem suo propitiare festo die.
Mil. Lepidam uenerem.Syn.nam meretrices nostræ primis hostiis
Venerem placauere extemplo.Mil.o lepidã uenerẽ.Syn.denuo
Nũc domum ibo.Mil.heus synceraste.Sy.syncerastũ qui uocat?
Mil. Tuus amicus.Sy.haud amice facis:cui cũ onere offers moram.

Mil. At ob hanc rem tibi reddam ubi uoles:ubi iusseris. Sy. habe.
Rem pactam:sic futurum:si do tibi operā hanc modo.
Mil. Vt enim. ubi mihi uapulandū est:tu coriū sufferas. Sy. apage.
Nescio qd uiri sis. Mil. malus sum; Sy. tibi sis. Mil. te uolo. Sy. at urget onus.
Mil. At tu appone. & respice ad me. Sy. fecero:quanq̄ haud otium est.
Mil. Saluos sis synceraste. Sy. o milphio di omnes dæq; ament
Mil. Quemnam hominē? Sy. nec te milphio:neq; herū adeo meū.
Mil. Q ué ament igitur? Sy. aliquē. nā nostrorū nemo dignus est.

Nostrorū pro nostrū

Mil. Lepidū eloquere. Sy. lepidū eloqui me decet. Mil. qd nūc agis?
Sy Facio qd' manifesto deprænsi mœchi haud ferme solent.
Mil. Q uid id est? Sy. refero uasa salua. Mil. di te & tuū her; perduint.
Sy. Me non perdant. illum ut perdant facere possim; si uelim.
Meū her; ut pdant ni mihi metuā milphio. Mil. quid id ē? cedo.
Sy. Malus es. Mil. malus sū. Sy. male mihi ē memorādū. eē alr decet.
Mil. Q uid ē qd' male sit? cui id oē sit qd' edis. qd' ames affatim
Neq; triobolum ullum amicæ das: & eam ductas gratis.

Triobolū.

Sy. Diespiter sic me amabit. Mil. ut quidē ædepol dignus es.
Sy. Vt ego hanc familiam interire cupio. Mil. adde operā si cupis.
Sy. Sine pennis uolare haud facilest. meæ alæ pennas non habent.
Mil. Noli te ædepol deuelisse:his duobus mensibus

Deuellisse.

Voluctes tibi erūt hircinæ. Sy. i i malā rē. Mil. i tu atq; herus tuus
Sy. Verum enim qui bene eum norit:cito homo præuorti potest.
Mil. Q uid iam? Sy. quasi tu tacere quicq̄ potis sis rectius.
Mil. Tacitus resistā tibi. Sy. q̄ qd' dictum est mulieri malæ.
Mil. Animum inducam. Sy. facile istuc tibi credam ni te nouerim.
Mil. Audacter meo periculo. Sy. male credā. & credam tamen.
Mil. Sein tu herum tuum meo hero esse inimicum capitalē? Sy. scio.

Capitalem inimicum.

Propter amorē. Mil. oēm opā pdis. Sy. qd iā? Mi. qa doctū doces
Q uid ergo dubitas quin lubenter tuo hero si meus
Herus quid possiet facere. faciat merito eius male:
Tum autem siquid tu adiuuas:eo facilius facere potest.
Sy. At ego hoc metuo. Mil. qd ē qd' metuas? Sy. dū hero isidias parē
Ne a te perdar si me herus meus esse loquutum cuiq̄ sciat
Mortali:continuo is me exsynceraſtum fecerit.
Mil. Nunq̄ ædepol mortalis quisq̄ fiet me certior.
Nisi hero meo uni indicasso:atq; ei quoq; ut non enunciet
Id esse facinus ex te ortū. Sy. male credam. & credam tamen.
Sed hoc tu tecum habeto. Mil. fidei non melius creditur.
Loquere. locus occasioq; est libere. hic soli sumus.
Sy. Herus si tuus uolet facere frugē:meū her; perdet. Mil. q id pōt?
Sy. Facile? Mil. fac ergo id facile noscā:ille ut possit noscere.
Sy. Q uia adelphasiū:quā herus deamat tuus:ingenua ē. Mi. qūo?

Syncerastū antiquo uocabulo græco docet Varro significari medullam & pinguedinem. unde se seruus plectēdum auguratur si herus rescierit illum locutum cuiq̄:ita ut si ne medulla & pinguedine remansurus sit.

Anactorio
Sy. Eodem quo soror illius altera anterastilis.
Mil. Qui id credam? Sy. quia illas emit in anactorio patuulas:
Mil. Quanti? Sy. duodeuiginti mnis de prædone siculo.
Mil. Quanti? Sy. duodeuiginti minis. Mil. duas illas? Sy. nutricē earū (tertiā.
Et qui eas uendebat. dixit se furtiuas uendere.
Ingenuas carthagine aiebat esse. Mil. di uostrā fidem
Si uera hæc sunt. nimiū lepidū mihi memoras facinus:
Nā herus meus agorastocles ibidem gnatus est:
Sexennis:
Inde surruptus fere Sexennis. post ibi qui eum surpuit
Huc deuexit: meoq; hero maiori eū hic uendidit
Is in diuitias homo adoptauit hunc: cum diem obit suum.
Sy. Omnia memoras quo id facilius fiat: manu eas asserat
Suas popularis liberali causa. Mil. tace modo.
Sy: Profecto ad lenonē incitas rediget: si has abduxerit.
Mil. Quin prius disperibit faxo: q̄ unum calicem siuerit
Ita paratum est. Sy. ita di faxint. ne apud lycum hunc seruiam.
Mil. Quin hercle conlibertus meus faxo eris: si di uolent.
Sy. Ita di faxint. num quid aliud uis memorare milphio.
Mil. Valeas beneq; ut tibi sit. Sy. pol istuc tibi & tuo hero ē in manu.
Vale. & hæc cura clanculū ut sint dicta. Mi. non dictum est. uale.
Sy. At enim nihil ē: nisi dū calet. hoc agitur. Mil lepidus cū mones.
Et ita hoc fiet. Sy. proba materies est: si probū adhibes fabrum.
Mil. Potin ut taceas. Sy. taceo atq; abeo. Mil. mihi cōmoditates creas.
Illic hinc abit. di immortales meū herum seruatum uolunt:
Instat eum tātū exitii.
Et hunc disperditum lenonem. tantum instat eū exitii.
Satine. priusq̄ unum iniectum telū st: tum instat alterum.
Ibo intro: hæc ut meo hero memorē. nā huc si ante ædes seuocē:
Et quæ audiuistis modo. nunc si eadem hic iterē: inscitia st.
Hero uni potius intus ero odio: q̄ hic sim omnibus:
Dii immortales per me quanta adueniet calamitas.
Hodie ad hunc lenonem. sed ego nunc cur hic me morer?
Id negocium institutum: si non datur cessatio.
Nam & hoc nocte consulendū. quod homini concreditū st.
Et illud autem inserendun st consilium uernaculum.
Verum si sit qui malam rem mihi det: merito fecerit.
Nunc intro ibo: dum herus adueniat a foro. opperiar domi.

Hanno Pœnus loquitur punice

NY thalonim ualon uth si corathisima comsyth
Chym lach chunyth mumys tyal mycthibarii imischi
Lipho canet byth bynuthii ad aedin bynuthii.
Byrnarob syllo homalonin uby misyrthoho
Bythlym mothyn noctothii uelechanti dasmachon
Yssidele brim thysel yth chylys chon, tem. liphul

Quā unū calicē siuerit. scribendum nos censemus. sententiæ cōcinnitate: & rectiori latinitatis eloquio. sensus autem est. non relicturum lenoni agorastoclem ne unum quidem calicem quo bibere possit: ita eum male multaturum.

Vth.bynim ysdibur thyinno cuth nu agorastocles
Ythe maneth ihy chirsae lycoth sith naso
Bynni id chil luhili gubulin lasibit thym
Bodyalyt herayn nyn nuys lym moncoth lusim
Exanolim uolanus succurratim mistim atticum esse
Concubitum a bello cutim beant lalacant chona enus es
Huiec silic panesse athidmascon alem iduberte felono buthume
Celtũ comucro lueni.at enim auoso uber hent hyach aristoclem
Et te se anechc nasoctelia elicos alemus duberter mi cõps uespti
Aodeanec lictor bodes iussum limnimcolus.
Deos deasq; ueneror qui hanc urbẽ colunt.ut qđ de mea re
Huc ueniri te uenerim:measq; ut gnatas & mei fratris filium
Reperirem.esiritis.di uostram fidem.quæ mihi surreptæ sunt.
Et fratris filium.qui mihi ante hac hospes antidamas fuit
Eum fecisse aiunt:sibi qđ faciundũ fuit.eius filium
Hic prædicant esse agorastoclem.deũ hospitalẽ ac tesseram — Tesseram.
Mecum fero.in hisce habitare monstratust regionibus.
Hos percũctabor:qui huc egrediuntur foras.

Agorastocles.Milphio.Pœnus.

Ag. In tu tibi dixisse syncerastum milphio: vi
Has esse ingenuas ambas surrupticias
Carthaginensis?Mil.aio.& si frugi esse uis
Eas liberali iam adferes causa manu. — Liberali ad ferere causa manu.
Nam tuum flagitiũst,tuas popularis te pati
Seruire ante oculos.domi quæ fuerunt liberæ.
Pœ. Pro di imortales obsecro uestram fidem
Horum profecto certa est hominũ oratio
Quã orationem hanc aures dulces deuorant.
Vt mihi absterserunt omnem sorditudinem. — Sorditudinem.
Ag. Si ad eam rem testis habeam:faciam qđ iubes.
Mil. Quid tu mihi testis?quin tu insistis fortiter
Aliqua fortuna fuerit adiutrix tibi.
Ag. Incipere multo est:q̃ impetrare facilius.
Mil. Sed quænam illhæc auis est quæ huc cum tunicis aduenit?
Nũnam a balineis circũductus pallio — Balineis.
Facies quidẽ ædepol seruos quidem ædepol antiquosq; habet.
Ag. Qui scis?Mil.uiden hoĩes sarcinatos consequi?
Atq; ut opinor digitos in manibus non habent.
Ag. Quid iam?Mil.quia incedunt cum annulatis auribus
Adibo:atq; hosce appellabo punice:
Si respondebunt:punice pergam loqui
Si non:tũ ad horũ mores linguam deuertero.
Quid ais tu ecquid adhuc cõmeministi punice?

Ag. Nihil ædepol:nam qui ſcire potui dic mihi
Sexennis. Q ui illum ſexennis perierim carthagine?
Pœ. Pro dii imortales ut q̃ plurimi ad hunc modum
Periere pueri liberi carthagine.
Mil. Quid ais tu? Ago.quid uis.Mil.uin ut appellem hũc punice?
Ag. An ſcis?Mil.quin nullus eſt me pœnus punior.
Ag. Adi atq; appella.quid uelit:quid uenerit:
Q ui ſit:cuiatis:unde ſit.ne parſeris
Mil. Auo.cuiates eſtis:aut quo ex oppido.
Pœ. Anno muthum balle beccha edre anech.
Ag. Q uid ait?Mil.hannonem ſeſe ait carthagine
Carthaginenſem muthum ballis filium.
Pœ. Vo.Mil.ſalutat.Pœ.domni.Mil.doni.uult tibi dare
Hinc neſcio quid.audin pollicerier?
Ag. Saluta hunc rurſus punice uerbis meis.
Mil. Auo.nõ ne hic mihi tibi inquit uerbis ſuis.
Pœ. Me barbocca.Mil.iſtuc ſit tibi potius q̃ mihi:
Ag. Q uid ait?Mil.miſeram eſſe prædicat buccam ſibi
Fortaſſe medicos nos arbitratur.Ago.ſi eſt:nega.
Nolo ego errare:hoſpitem.Mil. auditu ruſen nuco iſtam.
Ag. Sic uolo profecto uera huic cũcta expedirier.
Roga nunquid opus ſit?Mil.tu qui zonam nõ habes
Q uid in hanc ueniſtis urbem aut quid nam quæritis?
Pœ. Muphurſa.Ago.quid ait?Pœ.moinlec hianna.Ago.qd uenit?
Mil. Non audis mures africanos prædicat
In põpam ludis uelle dare ædilibus.Pœ.lalech labcana ni limi-
nicoht.Ag.quid nunc ait?
Mil. Lingulas canalis ait ſe aduexiſſe & nuces.
Nunc orat operam ut des ſibi:ut ea ueneant. (ga decctha
Ag. Mercator credo eſt.Pœ.iſam.Mil.arbinam quidẽ.Pœ. palũ er-
Ag. Milphio quid nunc ait?Mil.palas uẽdũdas ſibi mergas datas
Vt ortũ fodiat:atq; ut frumentum metat
Ad meſſim credo:miſſus hic quidem tuam.
Ag. Quid iſtuc ad me?Mil.certiorem eſſe te uolui
Nequid furtiue clam accepiſſe cenſeas.
Pœ. Muphonniuni ſucoram.Mil.hem caue ſi feceris
Q uod hic te orat.Ago.quid ait?aut quid orat?expedi.
Mil. Sub cratim ut iubeas ſeſe ſupponi:atq; eo
Lapides imponi multos:ut ſeſe neces.
Pœ. Gunebel balſamen eraſan.Ago.narra quid eſt
Quid ait?Mil.nõ hercle nunc quidem quicq̃ ſcio.
Pœ. At ut ſcias nunc,dehinc latine iam loquar.
Seruum hodie te eſſe oportet:& neq̃ & malum

Hominem:peregrinum atq; aduenam qui intideas.
Mil. At hercle te hominem & sycophantam & subdolum:
Qui huc aduenisti nos captatum miedilia
Bisulci lingua:quasi proserpens bestia.
Ag. Maledicta hinc aufer.linguam compescas.tace
Maledicere.huic tu tēperabis:si sapis
Meis consanguineis nolo te iniuste loqui.
Carthagini ego sum gnatus olim:ut sis sciens.
Pœ. O mihi popularis.salue.Ago.& tu ædepol quisquis es:
Et siquid opus est quæso dictatq; impera
Popularitatis causa.Pœ.habeo gratiam.
Verum ego hic unum hospitem habeo antidamæ filium.
Quæso cōmostres:si nouisti agorastoclem?
Ag. Sed ecquē adolescentem tu hic nouisti agorastoclem?
Siquidem antidamarchi quæris adoptaticium
Ego sum ipsus:quem tu quæris.Pœ.hem quid ego audio?
Ag. Antidamæ gnatum me esse.Pœ.si ita est: huic tesseram
Conferre si uis hospitalem.eccā attuli.
Ag. Agedū huc ostende.est par probe:nam habeo domum
Pœ. O mi hospes salue multū.nam mihi tuus pater:
Pater tuus ergo mihi hospes antidamas fuit
Hæc mihi hospitalis olim tessera cum illo fuit.
Ag. Ergo hic apud me hospitium tibi præbebitur.
Nāq; haud repudio hospitium:neq; carthaginem
Vnde sum oriundus.Pœ.di dent tibi omnes quæ uelis.
Sed quid ais?qui potuit fieri ut carthagini
Gnatus sis.hic aūt habuisti ætolum patrem?
Ag. Surruptus sum illinc.hic me antidamas hospes tuus
Emit.& is post me sibi adoptauit filium.
Pœ. Demarcho item ipse fuit adoptatitius.
Sed mitto de illo nunc.ad te tedeo.dic mihi?
Ecquid meministi tuum parentum nomina?
Ag. Patris atq; matris memini.Pœ.memora dum mihi
Si noui forte:aut si sunt cognati mihi.
Ag. Ampsigura mater mihi fuit.iachon pater.
Pœ. Patrem atq; matrem uiuerent uellem tibi.
Ag. An mortui sunt?Pœ.factum:qđ quidem ægre tuli.
Nam mihi sobrina ampsigura tua mater fuit.
Pater tuus is erat frater patruelis meus.
Et is me heredem fecit:cum suum obiit diem
Quo me priuatum patior ægre mortuo.
Sed si ita est:ut seis Iachonis filius
Signum esse oportet in manu leua tibi

Carthagini Popularis.

Adoptaticium.

Tuum prō tuorū.

Sobrina.

Ludenti puero quod momordit simia
Ostende.Ago.inspice.Pœ.iam aperi audi atq; ades.
Ag. Mi patrue salue.Pœ.& tu salue mi agorastocles.
Ag. Iterum mihi gnatus uideor:quod te repperi.
Mil. Pol istam rem uobis bene uenisse gaudeo
Et te moneri nõne uis?Pœ.sane uolo.
Mil. Paterna oportet reddi filio bona
Aequum est habere hunc bona quæ possedit pater.
Pœ. Haud postulo aliter.restituentur omnia.
Sibi. Suam rem sibi saluam sistam:si illo aduenerit.
Mil. Facito sis reddas:etsi hic habitabit tamen.
Pœ. Quin mea quoq; iste habebit si quid de me fuat?
Mil. Festiuum facinus uenit mihi in mentem modo.
Pœ. Quid id est?Mil.tua est opus opera.Pœ.dic mihi quid lubet.
Vteris operam mei. Profecto uteris ut uoles operam meam:
Q uid est.negocii?Mil.potin tu fieri subdolus?
Pœ. Inimico possum.amico est insipientia.
Mil. Inimicus hercle est huius.Pœ.male faxim lubens.
Mil. Amat a lenone hic.Pœ.facit id sapienter puto.
Mil. Leno hic habitat uicinus.Pœ.malefaxim lubens.
Mil. Ei duæ puellæ sunt meretrices:seruulæ
Efflictim. Sorores.earum hic alteram efflictim perit:
Incestauit. Neq; eam incestauit unq̃.Pœ.acerba amatio est.
Mil. Hunc leno ludificatur.Pœ.suum quæstum colit.
Mil. Hic illi malam rem dare uolt.Pœ.frugi si id facit.
Mil. Nunc hoc consilium capio:& hanc fabricam apparo
Vt te allegemus.filias dicas tuas
Surruptasq; esse paruulas carthagine:
Liberali cã manu asseras. Manuq; has liberali causa ambas afferas:
Q uasi filiæ tuæ sint ambæ intellegis?
Ag. Intellego hercle.nam mihi item gnate duæ
Cum nutrice una surreptæ sunt paruulæ.
Mil. Lepide hercle adsimulas.iam in principio id mihi placet.
Catum. Pœ. Pol magis q̃ uellem.Mil.heu hercle mortalem catum
Malum crudũq; & callidum & subdolum:
Vt adflet:quo illud gestu faciat facilius
Architectonẽ. Me quoq; dolis iam superat architectonem.
Pœ. Sed earum nutrix qua sit facie mihi expedi.
Mil. Statura haud magna.corpore aquilo.Pœ. atqui ipsa east.
Mil. Specie uenusta:ore paruo atq; oculis pernigris.
Pœ. Formam quidem hercle uerbis depinxisti mihi.
Mil. Vin eam uidere? Pœ.filias malo meas.
Sed i atq; euoca illam.si eæ meæ sunt filiæ.

Si illarum est nutrix: me continuo nouerit:
Mil. Heus ecquis hic est.nunciate:ut prodeat
Foras giddeneme:est qui illam conuentā esse uult.
Giddeneme nutrix. Hāno Pœnus. Milphio seruus.
Gid. Quis pultat? Mil.q te pxim⁹ ē. Gid.qduis? Mil.eho — Proximus te.
Nouistin tu illunc tunicatum hominē qui siet?
Gid. Nam quē nunc ego aspicio? proh supreme iuppiter:
Meus herus quidem est:mearū alūnarum pater
Hanno carthaginensis. Mil.ecce autem mala
Præstigiator hic quidem pœnus probus est. — Præstigiator.
Perduxit omnis ad suam sententiam.
Gid. O mi here salue hanno insperatissime mihi.atq; eo
Mirari noli neq; me contemptarier — Cōtemptarier.
Cognoscin tu giddenemen ancillam tuam?
Poe. Noui.sed ubi sunt meæ gnatæ.id scire expeto.
Ag. Apud ædem ueneris. Poe. quid ibi faciunt? dic mihi.
Ag. Aphrodisia hodie ueneris est festus dies
Oratum ierunt deam:ut sibi esset propitia.
Gid. Pol. satis scio impetrarunt.quando hic hic adest.
Ag. Eo an huius sunt illæc filiæ. Gid.ita ut prædicas.
Tua pietas nobis plane auxilio fuit
Cum huc aduenisti atq; hodie in ipso tempore.
Nanq; hodie earum mutarentur nomina
Facerentq; indignum genere quæstum corpore
Haudones.illi hauon bene si illi in mustine
Me ipsi.& eneste.dum & alamna cestinum.
Ag. Quid illi locuti sunt inter se dic mihi.
Mil. Matrem hic salutat hanc suam. hæc autē hunc filium.
Poe. Tace atq; parce muliebri supellectili.
Ag. Quæ ea est supellex? Poe.clarus clamor.sine modo. — Supellex muliebris est clarus clamor.
Tu abduc hos intro:& una nutricem simul
Iube hanc abire ad te. Ago. fac quod tibi imperat.
Mil. Sed quis illas tibi monstrabit? Ago.ego doctissime
Mil. Abeo igitur. Ago.facias quam memores mauelim:
Patruo aduenienti cœna curetur uolo.
Poe. Lachanam uos:quos. Mil.ego iam detrudam ad molas:
Inde porro ad puteum:atq; robustum codicem
Ego faxo hospitium hoc leniter laudabitis.
Ag. Audin tu patrue dico ne dictum neges
Tuam mihi maiorem filiam despondeas.
Poe. Pactam rem habeto. Ago.spondes ne igitur? Poe. spondeo.
Ag. Mihi patrue salue.nam nunc es plane meus.
Nunc demum ego cum illa fabulabor libere.

Nunc patrue si uis tuas uidere filias
Me sequere. Pœ. iandudum equidem cupio: & te sequor.
Ag. Quid si eamus illis obuiam? Pœ. at ne inter uias
Præbiteramus eas metuo. magne iupiter
Restitue certas mihi ex incertis nunc opes.
Ag. Ego quidem amores meos mecum confido fore.
Sed eccas uideo ipsas. Pœ. hæ sunt meæ filiæ.
Quantæ e quantillis iam sunt factæ. Ago. scin quid est?
Threcae sunt cælum ne sustolli solem.
Mil. Opinor hercle hodie quod ego dixi per iocum
Id euenturum esse & seuerum: & serium
Vt hæ inueniantur hodie esse huius filiæ.
Ag. Pol istud quidem iam certum est. tu istos milphio
Abduce intro. nos hasce hic præstolabimur.

Adelphasium. Anterastilis meretrices. ii. Agorastocles adulescens. Hanno Pœnus. viii

Ad. E Vit hodie operæpretiũ eius q̄ amabilitati aium addiceret: Oculis epulas dare. delubrũ qui hodie ornatum eo uisere uenit.
Deamaui ecastor illic ego hodie lepidissima munera
Digna diua uenustissima uenere. neq̃ contẽpsi eius opes hodie.
Tanta ibi copia uenustatũ aderat: suo quæq̃ loco sita nitide:
Arabius murrhinusq̃ oĩs odor cõplebat. haud equidẽ tuus
Sordere uisus est festus dies uenus. nec fanum tuũ.
Tãtus ibi cliẽtarũ erat numerus: q̃ ad calydoniã uenerãt venerẽ.
Certo enim qđ qđẽ ad nos duas attinuit: ꝓpotẽtes soror fuimus.
Neq̃ ab iuuentute ibi in ridiculo habitæ: qđ pol soror cæteris
Oibus factũ est. An. malim istuc aliis uideat: q̃ uti te soror
Collaudes. Ad. spo eqdẽ. et pol ego cũ ĩgeniis qb⁹ sum⁹ atq̃ aliæ
Cognosco: eo sumus gnatæ genere: ut deceat a culpa esse nos
Castas. Pœ. iupiter qui genus colis alisq̃ hoium: p quẽ uiuimus
Vitalẽ æuũ: quẽ penes spes uitæq̃ sunt hoium oium, da diẽ hũc
Sospitẽ q̄so. rebus mis agũdis. & quibus annos multos catui
Quasq̃ prima perdidi paruas: redde his libertatẽ ꝑmium
Inuictæ: ut esse sciam pietati. Ago. oĩa faciet saxo iupiter.
Nã mihi ẽ obnoxi⁹: & me metuit. Pœ. tace q̄so. Ag. næ lachrymæ
Ad. Vt uolupest hoi mea soror si qđ agit: cluet uictoria: (patrue:
Sicut hodie nos inter alias ꝓstitimus pulchritudine.
An. Stulta soror es magis q̃ uolo. an uero pulchra uidere obsecro:
Si tibi illic nõ os oblitum est fuligine? Ago. o patrue: o patrue
Mi patruissime. Pœ. quid est fratris mei gnate? quiduis expedi.
Ag. At. n. uolo hoc agas. Pœ. at. n. ago istuc. Ag. patrue mi patruissime.
Pœ. Quid ẽ? Ag. ẽ lepida & lauta. ut sapit. Pœ. igẽiũ pris h3: qđ sapit.

Ag. Q uæ res?iãdiu ædepol oẽm ſapientiã tuam hæc quidẽ
Abuſa ẽ.nũc hinc ſapit.hinc ſentit.qcqd ſapit meo amore ſapit.
Ad. Nõ eo ſumus genere prognatæ:tametſi ſumus ſeruæ ſoror:
Vt deceat facere nos quicq̃:qđ hoĩum quiſq̃ inrideat. Vitiũ mulierũ maximũ quũ ſibi nimis placent.
Multa ſunt mulierũ uitia.ſed hoc e multis unũ maximũ eſt:
Cum ſibi nimis placent:nimiſq; operã dant ut placeant uiris
Nimiæ uoluptati eſt qđ in extis noſtris portentũ eſt ſoror.
Q đq; haruſpex de ãbab9dixit.Ag.uelim de me aliqd qđ dixerit.
Ad. Nos fore inuito dño noſtro diebus paucis liberas.
Id ego niſi quid dii aut pentes faxint:quid ſperẽ haud ſcio.
Ag. Mea fiducia hercle haruſpex patruelis promiſit ſcio Patruelis.
Libertatẽ.qa me ſcit hãc amare.Ade.ſoror ſeq̃re hac.An. ſequor.
Pœ. Priuſq̃ abeunt ſi uis clama has.Ag.niſi uos piget conſiſtite.
Ad. Quis reuocat?Ag.qui bñ.uolt uobis facere.Ad.facere ẽ occaſio.
Sed qs hõ hic eſt?Ag.amicus uobis.Ad.qui qdẽ inimic9 nõ eſt:
Bonus ẽ hic hõ.Ago.mea uoluptas.Ade.pol iſtũ malim:q̃ malũ.
Ag. Siqdẽ amicitia ẽ hñda:cũ hoc habẽda primũ ẽ.Ade.haud p̃cor.
Ag. Multa bona uobis facere uult.Ade.bonus bonis benefeceris.
Pœ. Gaudio ero uobis.Ade.at nos ædepol uoluptati tibi.
Pœ. Libertatiq;.Ade.iſto pretio tuas nos facile feceris. vii
Ag. Patrue mi ita me di amabunt:ut ego ſi ſim iupiter:
Iam hercle ego illam uxorẽ ducam:& iunonem extrudam foras:
Vt pudice uerba fecit cogitate & cõmode
Vt modeſte orationem præbuit.certo hæc mea eſt:
Sed ut aſtu ſum adgreſſus eas.Pœ.lepide hercle atq; cõmode
Perge etiã tenta.rem in pauca cõfer.ſitiũt qđ ſedent.
Ag. Quid iſtic.qđ faciũdũ eſt:cur nõ agimus?illius os
Volo nunc tene patrue.Pœ.tu frugi ſi bonæ es.Ago.uin ego Frugi bonæ.
Hanc adp̃hendam?Ade.an patruus eſt agoraſtocles tuus hic?
Ag. Iam faxo ſcibis.nũc ego pol te ulciſcar probe.
Nam faxo mea eris ſponſa.Pœ.ite in ius ne moramini
Atteſtare me atq; duce.Ag.ego te anteſtabor. poſtea Anteſtabor
Hanc amabo:atq; amplexabo.ſed illud quidem uolui dicere Amplexabo.
Immo dixi hercle qđ uolebam.Pœ.moramini.in ius uos uoco
Niſi honeſtiuſt prehendi.Ade.quid in ius uocas nos?quid tibi
Debemus?Ago.dice illi.Ade.etiã.ne meæ in me latrant canes.
Ag. At tu hercle adludiato.dato mihi pro offa ſauium Adludiato
Pro offe linguã obicito.ita hanc ego.canem faciam tibi oleo
Tranquilliorẽ.Pœ.ite ſultis.Ade.quid nos fecimus tibi?
Pœ. Fures eſtis ambæ.Ad.nos ne tibi?Pœ.uos inq̃.Ago.atq; ego ſcio.
Ad. Qui id furti eſt?Ag.hunc rogato.Pœ.quia ãnos multos filias
Meas cælauiſtis clam me atq; equidem ingenuas liberas
Sũmoq; genere gnatas.Ade.nunq̃ ecaſtor reperies

Tu iſtuc probrũ penes nos. Ago. da pignus ni nũc peieres
Sauium: uter. utri det. Ade. nihil tecum ago. abſcede obſecro.
Ag. Atq; hercle mecum agendũ ẽ tibi. nam hic patruus eſt meus:
Pro hoc patronus ſim neceſſe eſt. & ꝑdicabo quo modo
Vos furta faciatis multa. quoq; modo huius filias
Apud uos habeatis ſeruas: quas ex patria liberas
Surruptas eſſe ſcitis. Ade. ubi ſunt eæ? aut quas obſecro
Satis iam macerate. Pœ. quin eloquar. Ago. cenſeo patrue.
Ad. Miſera timeo quid hoc negocii ſit mea ſoror
Ita ſtupida ſine aio aſto. Pœ. aduortite aium mulieres
Primũ: ſi id fieri poſſit ne indigna indignis di darent
Id ego euenire uellem. nunc quod boni mihi di danunt
Vobis uoſtræq; matri: eas dis eſt æquum gratias
Nos agere ſempiternas: cum noſtram pietatem approbant.
Decorantq; di imortales. uos meæ eſtis filiæ.
Et hic cognatus ueſter huiuſce fratris filius.
Oblectant nos falſo gaudio. Ad. Amabo nũ hi falſo oblectant gaudio nos? Ago. at me ita
Di ſeruent: ut hic pater eſt ueſter. date actutum manus.
Ad. Salue inſperate nobis pater. te complecti nos ſine.
Pœ. Ne cupite atq; expectate. An. pater ſalue. ambæ filiæ
Sumus amplectamur ambæ. Ago. quis me ãplectet poſtea?
Pœ. Nunc ego fortunatus, multorum annoꝝ miſerias
Nunc hac uoluptate ſedo. Ade. uix hoc uidemur credere.
Pœ. Qui magis credatis dicam. nam uoſtra nutrix primulũ
Me cognouit. Ad. ubi amabo eſt? Pœ. apud hunc eſt. Ad. quæſo qui lubet
Tam diu tenere collũ: priuſq̃ te mihi deſponderit?
Ag. Omitto. Ad. ſperate ſalue. Ago. omitte. ſalutem amplectere.
Ad. Nolo ego iſtuc: enicas. Ago. condamus alter alterum
Ergo in neruũ brachialem. quibus nunc in terra meliuſt?
Ad. Eueniunt digna dignis. Pœ. tandẽ huic cupitũ contigit.
Ag. O apella zeuxis pictor cur numero eſtis mortui
Hinc exẽplum ut pingeretis: nam alios pictores nihil moror.
Pœ. Di deæq; omnes uobis habeo merito magnas gratias
Cum hac me lætitia & tantis: affeciſtis gaudiis
Vt meæ gnatæ ad me redirent in poteſtatem meam.
Ad. Mi pater tua pietas plane nobis auxilio fuit.
Ag. Patrue in memoriam habeas: tuam maiorem filiam
Mihi te deſpondiſſe. Pœ. memini. Ag. & dotis quid promiſeris.

Antamenides miles. eidem.

Mnã. ſcribẽdũ ex cõdi. ãtiquis. & metri neceſſitate. nõ minam.

Vltus fuero mnã. An. I ego mnam nõ ultus fuero ꝓbe: quã lenoni dedi vii
Tum profecto me ſibi habeant ſcurræ ludificis caueis
Etiam me ad prandium ad ſe adduxit ignauiſſimus.

Ipse abiit foras.me reliquit pro atriensi in ædibus.
Vbi nec leno:neq̧ illæ redeunt.nec quod edam quicq̃ datur.
Promere.parte prandii pignus cæpit.abiit foras.
Sic dedero ære militari tetigero lenunculum.
Nactus est hominem.mina quẽ argenti circũ ducent.
Sed mea amica nunc mihi irato obuiã ueniat uelim.
Iam pol ego illã pugnis totam faciã ut fit morula.
Ita replebo atritate:ut atrior multo fiet:
Quã ægyptii:aut qui cortinam ludis per circum ferunt.
An. Tenesis me arcte mea uoluptas.male ego metuo miluos.
Mala illa bestia est.ne forte auferat pullum tuum
Vt nequeo satis te complecti mi pater.
An. Ego me moror propemodum.hoc obsonare prãdiũ potero mihi.
Sed quid hoc est:quid hoc:quid hoc est:quid ego uideo:quo modo: vi
Q uid hoc est comduplicationis:quæ hæc cõgeminatio:
Q uis hic homo est cum tunicis longis:quasi puer cauponius:
Satin ego oculis cerno:est ne illæc mea amica anterastilis:
Et ea est certo.iam pridem ego me sensi nihilipendier.
Non pudet puellam amplexari baliolum in media uia: Baliolum.
Iam ego hercle illum excruciandum totum carnufici dabo.
Sane genus hoc mulierosum est tunicis demisiciis.
Sed adire certum est hanc ad amatricem aphricam. vi
Heus tu.tibi dico tu mulier.ecquid te pudet:
Q uid tibi negocii est autem cum istoc:dic mihi.
Pœ. Adulescens salue.Anta.nolo.nihil ad te attinet.
Q uid tibi isthanc digito tactio est:Pœ.quia mihi lubet.
An. Lubet:Pœ.ita dico.An.ligula i hinc in malam crucem. Ligula.
Tu ne etiam amator audes esse hallex uiri: Haller.
Aut contrectare:quod mares homines amant
Deglupta mena sarapis senicinctium Deglupta. Mena. Sarapis.
Manstruga.halagoras.aman tu autem plenior Alii ulpici.
Alii ulpici quã sint romani remiges. Senicictiũ. Halagoras
Ag. Nũ tibi adulescens malæ:an dentes pruriunt Mãstruga.
Q ui huic es molestus:an malam rem quæritas.
Cur non adhibuisti dũ hæc loquereris tympanum
Nam te cinædum esse arbitror magis q̃ uirum.
An. Scin q̃ cinædus sum:ite istinc serui foras
Efferte fustis.Ago.heus tu siquid per iocum.
Dixi:nolito in serium conuertere.
An. Q uid tibi lubido est obsecro antamenides
Loqui inclementer nostro cognato & patri
Nam hic noster pater est.hic nos cognouit modo.

Aere militari.ita scribendũ est.ex codi.antiquis.nõ ex re militari:ut corrigit Pius.neq̧ si semel iratus tetigero.uel si digito semel militari tetigero ut Sarrace.delirãs corrigit significat autem se gladio ulturum lenonem.& ludit in uocabulo ære:quo & mina data:& gladius notatur.

Veniat.scribẽdũ est.ex antiqs codi.& recta grammaticæ lege.non uenire:ut legunt interp̃tes illi rudes:Pius.& Sarrace.Morula uersus necessitas scribi cogit.& nõ morulea.neq̧ merulea:ut legunt Pius & Sarrace.interpretes.cõtra metri rationem & nigrã significat.a moro uidelicet tractum nomen.

Et hunc sui fratris filium:An.ita me iuppiter
Bene amet.benefactum.gaudeo.& uolupest mihi.
Si quid lenoni huic obtigit magni mali.
Cũq; e uirtute uobis fortuna obtigit.
Ad. Credibile ecastor dicit.crede huic mi pater.
Pœ. Credo.Ago.& ego credo.sed eccũ lenonẽ lycũ.
Bonũ uirũ eccum uideo se recipit domũ.
Pœ. Q uis hic est?Ago.utrũ uis est & leno lycus.
Ag. In seruitute hic habuit duas filias tuas
Et mihi hic aurifur est.Pœ.bellum hominem quem noueris.
Aurifur.
Ag. Rapiamus in ius.Pœ.minime.Ago.quapropter?Pœ.quia
Iniuriarum multo induci satius est.

Lycus Leno.Agorastocles. Hãno.Pœ.Antamenides miles. vi

Ly. DEcipitur nemo quidem mea sententia:
Q ui suis amicis narrat recte res suas.
Nam omnibus amicis meis id demum conuenit:
Vt me suspendam.ne addicar agorastocli.
Ag. Leno eamus in ius.Ly.obsecro te agorastocles
Suspendere ut me liceat.Pœ.leno in ius te uoco.
Ly. Q uid tibi mecum autem?Pœ.quia hasce affirmo liberas
Ingenuasq; esse filias ambas meas:
Q uæ sunt surreptæ cum nutrice paruulæ.
Ly. Iampridem equidem istuc sciui.& miratus fui
Neminem uenire:qui istas adsereret manu.
Meæ profecto non sunt.Anta.leno in ius eas.
Ly. De prandio tu dicis.debetur.dabo.
Ag. Duplum pro furto mihi opus est.Ly.sume hinc quidem.
Pœ. Et mihi suppliciis multis.Ly.sume hinc quid lubet.
An. Et mihi quidem mnam argenti.Ly.sume hinc quid lubet.
Collo rem soluam iam omnibus quasi baiolus.
Baiolus.
Nunquid recusas contra me.Ago.aduorsum quidem
Ite igitur intro mulieres sed patrue
Mihi tuam:ut dixisti mihi:desponde filiam.
Pœ. Haud aliter ausim.Ant.bene uale.Ago.& tu bene uale.
An. Leno arabonem hoc pro mina mecum fero.
Ly. Perii hercle.Ago.immo haud multo post in ius ueneris.
Ly. Q uin egomet tibi me addico.quid prætore opust.
Verum obsecro te:ut liceat symplum soluere.
Trecentos philippos.credo conradi potest:
Cras auctionem faciam.Ago.tantisper quidem
Auctionẽ faciam.
Vt sis apud me lignea in custodia.
Ly. Fiat.Ago.sequere intro patrue mi.ut hunc festum diem
Habeamus hilarem:huius malo.& nostro bono

Multum ualete.multa uerba fecimus.
Malum postremo omne hoc ad lenonem redit.
Nunc quod postremum est condimentum fabulæ
Si placuit:plausum postulat commœdia.

Agorastocles.Lycus Leno.Hãno Pœnus.Adelph.
Anterastilis.Antamenides.

Ag. Quam rem agit is miles:qui lubet patruo meo vi
Loqui inclementer ne mirere mulieres
Quod eum sequuntur:modo cognouit filias
Suas esse has ambas.Ly.hem quod uerbum auris meas.
Tetigit.nunc perii nam unde hæ perierunt?Ago.domo.
Carthaginenses sunt.Ly.at ego sum perditus.
Illuc ego metui semper ne cognosceret
Eas aliquis:quod nunc factum est.uæ misero mihi
Periere opinor duodeuiginti minæ:
Quibus ego hasce emi.Ago.& tu ipse periisti lyce
Carthaginenses sunt.Ly.at ego sum perditus.
Pœ. Quis hic est?utrum is est nouelle nouellicus Nouellicus.
In seruitute filias habuit duas.
Ag. Et mihi aurifur est.Pœ.bellum hominem quem noueris. Aurifur.
Leno rapacem te esse semper credidi
Verum etiam furacem qui nouerunt magis.
Ly. Accedam per ego te & tua genua obsecro:
Et hunc:cognatum quem tuum esse intelligo:
Quando boni estis:ut bonos facere addecet:
Facite oro ut uestro subueniatis supplici.
Iampridem equidem sciui istas esse liberas.
Et expectabam si quis eas assereret manu:
Nam meæ prorsum non sunt.tibi autem aurum tuum
Reddam:quod apud me est.& iusiurandum dabo
Me malitiosæ nihil fecisse agorastocles.
Ag. Quod mihi par facere sit.inde tamen egomet consulam
Omitte genua.Ly.mitto:si ita sententia est.
Ag. Heus tu leno.Ly.quid lenonem uis.inter negocium? vii
Ag. Vtinam argentum mihi reddas:priusq̃ in neruum abducere:
Ly. Di meliora faxint.Ago.sic es tu ideo cœnabis foris.
Aurum:argentum:collum:leno scias te debere.simul.
Pœ. Quid me hac re facere deceat:egomet mecum cogito.
Si uolo hunc ulcisci:litis sequor in alieno oppido.
Quantum audiui ingeniũ & mores eius quo pacto sient.
Ad. Mi pater.ne quid tibi cũ istoc rei siet:maxime obsecro.
An. Ausculta soror.i abi diiunge inimicitias cũ improbo.
Pœ. Hoc agesis leno:q̃q̃ meruisse te ut pereas:scio:

Non experiat tecum.Ago.neq; si aurum mihi reddes meum
Leno quando ex neruo emissus compingare in carcerem
Ly. Iam autem:ut soles.ego pœne tibi me purgatum uolo.
Siquid dixi iratus aduorsum animi tui sententiam:
Id uti ignoscas quæso:& cum istas inuenisti filias
Ita me di ament:mihi uoluptast.Pœ.ignosco.& credo tibi.
Ant. Leno tu aut amicam mihi des facito:aut auri reddas mnam.
Ly. Vin tibicinam meam habere? An.nihil moror tibicinam.
Buccæ. Nescias utrum ei maiores:buccæ ne:an mammæ sient.
Ly. Dabo quod placeat.Ago.cura.Ly.aurum cras stateræ ferã tuum.
Ag. Facito i memoria habeas.Ly.miles seqre me.An.ego uero sequor.
Ag. Q uid ais patrue? quando hinc ire cogitas carthaginem?
Auctionẽ facio. Nam tecum una ire certum est.Pœ.ubi primum potero illico.
Ag. Dum auctionem facio:hic opus est aliquot ut maneas dies.
Pœ. Faciam ut uis.Ag.agesis eamus:nos curemus.plaudite.

Plauti Persa.

Argumentum.

Rofecto domino:suos amores toxilus vi
Emit.atq; curat leno ut emittat manu.
Raptamq; ut is emat de prædone uirginem
Subornatam suadet parasiti filiam.
Atq; ita intricatum ludit potans dorpalum.

Toxilus.Sagaristio.serui duo. vii

Tox.
Vi amans egens ingressus est princeps in amoris uias:
Superauit ærumnis suis ærumnas herculis.
Excetra. Nã cum leone:& cũ excetra:cũ ceruo:cũ apro ætolico
Cum auibus stymphalicis:cum antæo:deluctari mauelim:
Quærẽdo argẽto mutuo. Q uã cũ amore.ita fio.miser quærendo argento mutuo.
Nec quicq̃ nisi:nõ est:sciunt respondere:quos rogo.
Q ui suo hero seruire uult bene seruus seruitutem:næ
Aedepol multa illum in pectore conlocare oportet suo
Q uæ hero placere præsenti atq; absenti censeat.
Ego neq; lubenter seruio:neq; sum hero ex sententia.
Sed quasi lippo oculo me meus herus utitur:manum
Abstinere haud quit tamen quin mihi imperet:quin me suis:
Negociis præficiat.Sa.quis illic est.qui contra stat?
Similis sagaristionis To. Quis hic est qui contra me astat? similis sagaristionis est.
Sa. Toxilus hic quidem meus est amicus.To.is est profecto.Sa.eũ
Esse opinor.To.congrediar.Sa.cõtra aggrediar.To.o sagaristio.
Di ament te.Sa.o toxile dabunt di quæ exoptes.ut uales?
To. Vt queo.Sa.quid agitur? To.uiuitur.Sa.satin ergo ex sentẽtia?
To. Si eueniunt quæ exopto:satis.Sa.nimis stulte amicis utere.

To. Quid iam? Sa. quia iam imperare oportet. To. mihi qdem tu iam
Eras mortuus: quia te non uisitaui. Sa. negocium
Aedepol. To. ferreum fortasse. Sa. plusculum annum fui — Plusculum annum
Praefetratus apud molas. tribunus uapularis. To. uetus — Vapularis tribunus.
Iam istaec militia ē tua. Sa. satin tu usq; ualuisti? To. haud probe.
Sa. Ergo aedepol palles. To. sautius factus sum in praelio. — Palles.
Veneris sagitta. cupido cor meum transfixit. Sa. iam
Serui hic amant. To. quid ergo faciam? dis ne aduorser? quasi
Titani. eum dis belligerem: sat quibus esse non queam?
Sa. Vide modo ut meae catapultae tuum ne transfigant latus. — Catapultae
To. Basilice eleutheria agito. Sa. quid iam? To. quia herus peregre ē. — Eleutheria
Sa. Ain tu peregre est? To. sicubi tibi bene esse. potes pati
Veni. uiues mecum: basilico accipiere uictu. Sa. uah
Iam scapulae pruriunt: quia te istaec audiui loqui.
To. Sed hoc me unū excruciat. Sa. qdnā id ē? To. haec sūma est: ho/
Amica sit ne libera: an sempiternam seruiat (die mea
Seruitutem? Sa. quid uis ergo? To. tu tibi me facere potis es
Sempiternū. Sa. queādmodū? To. ut des mihi nūmos sexcētos:
Pro capite illius pendam: quos continuo reponā tibi (quos.
In hoc triduo: aut quatriduo. age sis benignus. subueni.
Sa. Qua confidentia rogare tu a me tantum audes
Argentum impudens? quin si egomet totus ueneam: uix pote est — Veneam.
Recipi q̄ tu me rogas. nam tu aquam a pumice nunc postulas.
Qui ipsus sitiat. To. siccine hoc te mihi facere? Sa. qd faciā? To.
Alicūde exora mutuū. Sa. tu facidē qd' me rogas. (rogas.
To. Quaesiui. nusq̄ repperi. Sa. quaeram equidem: si quis mihi
Credat. To. nempe igit' habeo in mundo. Sa. si id domi eēt mihi
Iam pollicerer. hoc meūst: ut faciam sedulo.
To. Quieqd erit: recipe te ad me. Sa. quaere tamē. ego item sedulo — Refecrō.
Si quid erit faxo iam ut scias. To. obsecro te: resecroq;.
Operam da hanc mihi fidelem. Sa. ah tu nunc odio me enicas.
To. Amoris uitio non meo: tibi morologus fio. — Morologus.
Sa. At pol ego abs te concessero. To. iam ne abis? bene ambula.
Sed recipe te q̄ primum potes. Sa. caue fuas mihi — Fuas.
In quaestione. To. usq; domi ero dū excoxero lenoni malum. — Excoxero.

Saturio Parasitus. vi

Veterem atq; antiquum quaestum seruo: atq; obtineo.
Et magna cura colo. nam nunq̄ quisq̄ meum
Maiorum fuit quin parasitando pauerint
Se: pater. auos: proauos: abauos: atauos: tritauos:
Quasi mures semper edere alienum cibum.
Neq; edacitate eos quisq̄ poterat uincere:
Nāq; his cognomentum duris capitonibus. — Cognomētum.

Quadruplati. Vnde ego quæstum hunc obtineo.& maiorem locum.
Neq; quadruplati me uolo.neq; enim decet.
Sine meo periculo ire aliena ereptum bona.
Neq; illi qui faciunt mihi placent.plane loquor.
Nam rei publicæ causa qui non id facit:magis
Quam sui quæsti:animus haud induci potest eum
Legirupā. Esse ciuē & fidelē & bonū.sed legirupā quidā ne det in publicū
Quadruplator. Dimidiū:atq; etiā in ea lege adscribier.ubi quadruplator.quēpiā
Inlexi manum:tantidem ille illi rursus iniiciat manum.
V t æqua parti prodeant ad tris uiros.
Si id fiat:næ isti faxim nusq̄ appareant
Pariete albo. Q ui hic albo pariete aliena oppugnant bona.
Sed sum ne ego stultus qui rem curo publicam:
Vbi sunt magistratus:quos curare oporteat?
Nunc huc introibo.uisam hesternas reliquias.
Q ui euenerint.recte:nec ne.nū infuerit febris.
Obreptauerit. Opertæ ne fuerint.nequis obreptauerit.
Sed aperiuntur ædes:remorandus est gradus.

Toxilus seruus. Saturio parasitus.

Sua sibi pecunia. Libertam. To. Mnem rem inueni.ut sua sibi pecunia
Hodie illam faciat leno libertam suam
Sed eccum parasitum cuius auxilio mihi
Est opus.simulabo quasi non uideam.ita elliciam
Verum.curate istic atq; adproperate uos:
Ne mihi moræ sit quicq̄:ubi ego intro aduenero
Commisce mulsum:struthea:coluthea q; appara.
Bene & in strutheis concaleat.& calamum iniice.
Iam pol ille hic aderit credo congerro meus.
Sa. Me dicit euge. To. lautum credo a balineis
Iam hic adfuturum. Sa. ut ordine omnem rem tenet.
To. Collyræ facite ut madeant.& colliphia
Ne mihi incocta detis. Sa. rem loquitur ueram.nihil
Sunt crudæ:nisi quas madidas glutias.
Tum nisi cremore crasso socias:colliricum
Nihil est macrum.illud e pigro compellucidum.
Q uasi iure se amesse.uis decet.colliricum
Nolo in uesicam q̄ eat:in uentrem uolo.
To. Prope me hic nescio quis loquitur. Sa. o mi iuppiter
Coepulonus. Terrestris.coepulonus compellatitius.
To. O saturio oportune aduenisti mihi.
Sa. Mendacium ædepol dicis.atq; haud te decet:
Nam esurio uenio:non aduenio saturio.
To. At edes iam nā intus uētris fumāt focula.calefieri iussi reliquias.

Pernam quidē ius est apponi frigidam postridie ita fieri iussi.
Sa. Ecquid hal legis. To. uah rogas.
Sa. Sapis multum ad genium. To. sed ecquid meministi here
Qua de re ego tecum mentionem feceram?
Sa. Memini ut muræna & conger ne calefierent
Nam nimio melius oppetuntur frigida.
Sed quid cessamus prælium committere.
Dum mane est. omnis esse mortalis decet.
To. Nimis pene manest. Sa. mane. quod tu occeperis
Negocium agere: id totum procedit diem.
To. Quæso animum aduorte hoc enim iam heri narraui tibi:
Tecūq orauit: ut nummos sescentos mihi
Dares utendos mutuos. Sa. memini: & scio.
Et te me orare. & mihi non esse quod darem.
Nihili parasitus est: cui argentum domi st.
Lubido extemplo cœpere est conuiuium
Tuburcinari de suo si quid domi est:
Cynicum esse egentem oportet parasitum probe.
Ampullam strigilem. scaphium. soccos. pallium.
Marsupium habeat inibi paulum præsidii.
Qui familiatem suam uitam oblectet modo.
To. Iam nolo argentum filiam utendam tuam
Mihi da. Sa. nunq̄ ædepol cuiq̄ etiam utendam dedi.
To. Non ad istoc quod tu instimulas. Sa. quid eam uis. To. scies.
Quia forma lepida & liberali est. Sa. res itast.
To. Hic leno neq̄ te nouit: neq̄ gnatam tuam.
Sa. Me ut quisq̄ norit. nisi ille qui præbet cibum?
To. Ita est. hoc tu mihi reperire argentum potes.
Sa. Cupio hercle. To. tum tu me sine illam uendere.
Sa. Tun illam uendas? To. immo alium adlegauero:
Qui uendat. qui esse se peregrinum prædicet
Est leno istic. nondum sex menses megaribus
Huc est quum cōmigrauit. Sa. pereunt reliquiæ.
Posterius istuc tamen potest. To. scin q̄ potest.
Nunq̄ hercle hodie prius hic edis: ne frustra sis:
Quā te hoc facturum quod rogo adfirmas mihi
Atq̄ nisi gnatam tecum huc iam quantum potest:
Adducis: exigam ego hercle te ex hac decuria.
Quid nunc. quid est. quin dicis quid facturus sis.
Sa. Quæso hercle me quoq̄ etiam uendas si lubet:
Dum saturum uendas hoc si facturus face.
Sa. Faciam equidem quæ uis. To. benefacis. propera abi
Præmonstra docte. præcipe astu filiæ.

Cœpere. ex codi. antiquis. & metri necessitate nō capere: ut corrigit Pius amēs neq̄ rapere: ut Sarrace.

Huc ē quū cōmigrauit. ex cod. antiquis & metri necessitate.

Q uid fabuletur.ubi se natam prædicet.
Q ui sibi parentes fuerint.unde surruptast.
Sed longe ab athenis esse se gnatam autumet.
Et ut adfleat:cum ea memoret.Sa.etiam tu taces?
Ter tantò peior est. Ter tanto peior ipsa est:q̃ illam tu esse uis.
To. Lepide hercle dicis.sed scin qui facias? cape
Tunicam atq; zonam.& chlamydem afferto:& causam
Q uam ille habeat.qui hanc lenoni huic uendat.Sa.heu probe.
To. Q uasi sit peregrinus.Sa.laudo.To.& tuam gnatam tamen
Ornatam adduce lepide in peregrinum modum.
Sa. Sed πόθεν ornamenta? To.abs chorago sumito
Præbenda ædiles locauere:inde petito.
Sa. Iam faxo hic aderunt.sed ego horum nihil scio.
To. Nihil hercle uero.nam ubi ego argentum accepero.
Continuo tu illam a lenone adserito manu.
Sa. Sibi habeat.si non extemplo ab eo abduxero.
Me tibi. ex codi. antiqs. & sunt parasiti uerba qui uoluit se illi cōmēdare: ut pararet sibi iterim cibum.
To. Abi & istuc cura.Sa.me tibi.To.ego puerum uolo.
Mittere ad amicam meam:ut habeat animum bonum
Me esse effecturum hodie.nimis longum loquor.

Sophoclidischa lena.Lēnescelene ancilla. viii

SAtis fuit indoctæ immemori insipienti dicere totiens.
Nimis tādē me qdē ꝑ barda & pro rustica reor habitā
Esse abste.q̃q̃ ego uinū bibo:at mādata n̄ cōsueui simul
Bibere.uitā equidē iam satis tibi spectatā esse censueram
Et meos mores.nā equidē te iā sector:qntū hūc annū.quū interi,
Credo.canis si in ludū iret:potuisset iam fieri ut probe
Litteras sciret:cum interim meū ingeniū fans non ædidicisti.
Atq; ifans.potin es ut taceas? potin ne moneas? memini.& scio:
Et calleo:& cōmemini.amas pol misera.id tuus scatet animus,
Ego tibi istuc placidū ut sit faciā.Len.ecastor miser est qui amat.
So. Certo is quidē nihil est:q̃ nihil amat.qd ei homini opus uita est?
Ire decet me heræ obsequens.filia libera mea opera ocius ut sit.
Cōueniam hunc toxilū:eius auris quæ sunt mandata:onerabo.

Toxilus.seruus.Pægnium puer.Sophoclidischa. vii

To. SAtin hæc tibi sunt plana & certa? satin hæc meministi
& tenes?
Pæ. Melius q̃ qui docuisti.To.ain uero uerbereū caput?
Pæ. Aio enim uero.To.quid ergo dixi? Pæ.ego recte apud illam
Dixero.To.non ædepol scis.Pæ.da hercle pignus ni omnia
Memini & scio.To.quidem si scis tute:quot habeas hodie
Digitos in manu eo dem pignus tecum.Pæ.audacter tibi si
Lubido est perdere.To.bona pax sit potius.Pæ.tum tu igitur
Sine me ire.To.& iubeo & sino.sed ita uolo te curare:ut domi.

Sis cũ ego te eẽ illic cẽseã. Pæ. faciã. To. quo ergo is nũc? Pæ. do
Vti domi sim cũ illic cẽseas. To. scelus es tu puer (mũ
Atq; istanc ob rem ego aliquid te peculiabo. Pæg. scio Peculiabo.
Fidei hercle herili: ut soleat opprobari ĩpudicitia.
Nec subigi queant unq̃: ut pro ea fide habeant iudicem.
To. Abi modo. Pæ. laudabis faxo. To. sed has tabellas pægnium
Ipsi lemnisse lenæ fac des. & quæ iussi nuntia.
So. Cesso ire ego quo missa sum. Pæ. eo ego. To. i sane, ego domũ
Ibo face hanc rem cum cura geras, curriculo uola.
Pæ. Istuc marinus passer p circũ solet, ille hinc abit.
Sed quis hæc est q̃ me aduorsum incedit. So. pægniũ hic qdẽ ẽ.
Pæ. Sophoclidisca hæc peculiaris est eius: quo ego
Sum missus. So. nullus hodie esse hoc peior perhibet puer
Cõpellabo. Pæg. nũc cõmorandũst mihi apud hanc obiicem.
So. Pægniũ delitiæ pueri salue. quid agis? ut uales?
Pæ. Sophoclidisca di me amabunt. So. quid me aũt? Pæ. nescio.
Verum si ut digna es faciant: odio habeant. & faciant male.
So. Mitte male loqui. Pæ. cum ut digna es dico: bñ nõ male loquor.
So. Quid agis? Pæ. fœminã scelestam te astans cõtra contuor. Contuor.
So. Certe equidem pue℞ peiorem q̃ te noui neminẽ.
Pæ. Quid mali facio? aut cui male dico? So. cui pol cũq; occasio ẽ.
Pæ. Nemo homo unq̃ ita arbitratust. So. at pol multi esse ita sciunt.
Pæ. Heia. So. heia. Pæ. tuo ex ingenio mores alienos probas.
So. Fateor profecto: me esse ut decet lenonis familiæ.
Satis iam dictũ habeo. quid tu? confitere ut te autumo? (pedi
Pæ. Fatear: si ita sim. So. iã abi, uicisti. Pæ. iã abi. So. ergo hoc mihi ex-
Quo abis? Pæ. quo tu? So. dic tu. prior rogaui. Pæ. at post scies.
So. Eo quidem ego hinc haud longe. Pæg. & quidem ego haud lon-
ge. So. quo ergo scelus?
Pæ. Ni sciero prius ex te: tu ex me nunq̃ hoc: qđ rogitas scies.
So. Nunq̃ ecastor hodie scibis. prius q̃ ex te audiuero.
Pæ. Ita ne est? So. ita ne est. Pæ. mala. So. scelestus. Pæ. me haud de-
cet. So. me qdẽ haud decet.
Pæ. Quid ais: certũ tibi est celare quo iter facias pessuma?
So. Offirmasti occultare quo te immittas pessume?
Pæ. Par pari respondes. dicito. aut abi iam qñ ita certa res
Nihil facio scire. ualeas. So. asta. Pæg. at ꝓpero. So. & pol ego.
Pæ. Ecquid habes? So. ecquid tu? Pæ. nihil. So. cedo manũ ergo. Pæ.
est ne hæc manus.
So. Vbi illa altera est furtifica læua. Pæ. domi. eccam huc nullã attuli.
So. Habes nescio quid. Pæ. ne me attrecta subigatrix. So. sin te amo? Subigatrix.
Pæ. Male operã locas. So. qui? Pæ. qa eni nihil amas: cũ ingratũ amas.
So. Temperi hanc uigilare oportet formulã: atq; ætatulam. Temperi.

Ne ubi capillus uersipellis fuat:foede semper seruias.
Tu quidẽ haud.etiam es octoginta pondo.Pæ.at confidentia.
Illa militia militatur magis q̃ pondere.
So. Atq; ego.hãc operã perdo.Pæ.quid iam?So.quia peritis ꝑdico.
Pæ. Sed cesso.So.mane.Pæg. molesta es.So.ero quoq;nisi scio quo te agas.
Pæ. Ad uos.So.& pol ego ad uos.Pæ.qd eo?So.qd id ad te attinet?
Pæ. Enim nõ ibis nunc uicissim:nisi scio.So.odiosus es.
Exterebrabis. Pæ. Lubet.nunq̃ hercle istuc exterebrabis tu ut sis prior
Quã ego siem.So.malitia certare tecum miseria est.
Pæ. Merx tua mala est.So.quid est:qd' metuas?Pæ.istuc idẽ qd' tu.
So. Dic ergo.Pæ.ne hoc cuiq̃ homini dicerem edictũ est mihi
Magnopere.nec cuiq̃ homini crederem.oẽs muti ut prius
Loquerent' hoc q̃ ego.So.at tu hoc face fide credamus data.
Tippulæ. Pæ. Noui.oẽs sunt lenæ leuifidæ.neq; leuius tippulæ
Pondus est:q̃ fides lenonia.So.dic amabo.Pæ.nolo ames.
So. Facile ĩpetras tecum habeto.Pæ.& tu hoc taceto.So.tacitũ erit.
Pæ: Celabitur.So toxilo has fero tabellas tuo hero.Pæ.abi.
Eccillum domi.& hanc ego ad lemnisselenẽ tuã heram abietẽ.
Obsignatã.So.quid istic scriptũ?Pæ.iuxta tecum,scio
Nisi fortasse blanda uerba.So.abeo.Pæ.at ego abiero.So.ãbula.

Sagaristio seruus.

Viripotẽti. Oui opulento:inclyto:ope gnato:supremo:ualido:uiripotenti:
Vitulor. Opes,spes bonas,copias,commodanti, lubens uitulorq; merito.
Quia meo amico amiciter hanc cõmoditatis copiam
Danunt. Danunt argenti minuti:uti egenti opem afferam:
Q uod ego nõ magis somniabã:neq; opinabar:neq; censebam:
Nã herus meus ad me iã misit:domitos boues uti sibi mercarer.
Eã fore mihi occasionẽ.ea nunc quasi decidit de cælo.dedit
Die septimi. Argentũ.nam ibi mercatũ dixit esse die septimi.stultus qui hoc
Mihi daret argentũ:cuius ingeniũ nouerat.nam hoc argentũ
Abutar hoc argentũ. Alibi abutar.boues quos emerẽ:nõ erãt.nunc & amico meo
Prosperabo. Prosperabo:& genio meo multa bona faciam. diu qd' bene
Tax.tax. Erit:die uno absoluã.tax tax tergo erit meo.non curo.
Nunc amico bobus domitis mea ex crumena largiar.
Triparcos. Nã id demũ lepidũ est.triparcos hoies uetulos auidos aridos
Bene admordere.qui alium seruo obsignant cum sale.
Virtus est ubi occasio admonet dispicere.quid faciet mihi?
Verberibus cedi iusserit:cõpedes ĩponi:uapulem.
Ne sibi me credat supplicẽ fore.ne illi.mihi iam nihil noui.
Offerri potest;quin sim peritus,sed toxili puerũ pægniũ eccum.

Pægnium puer. Sagaristio seruus.

Pæ. Pensum meũ qđ datũst cõfeci. nunc ꝓpero domũ. vii
Sa. Mane etsi ꝓperas pægnium. ausculta. Pæ. emere oportet tibi.
Q uẽ obedire uelis. Sa. asta. Pæ. exhibeas molestiã ut opinor:
Siquid debeam: qui nunc sic tã es molestus. Sag. scelerate
Etiam respicis ego scio quid sis ætatis. Pæg. eo istuc
Maledictũ ĩpune auferes? Sa. ubi toxilus est? Pæ. ubi illi libet
Neq; te cõsulit. Sa. etiam ne dicis ubi sit uenefice?
Pæ. Nescio inquã. ulmitriba tu. Sa. maledicis maiori. Pæg. prior
Promeritus. perpetiare. seruam operã linguam liberam
Herus me iussit habere. Sa. dicis ne mihi ubi sit toxilus?
Pæ. Dico ut perpetuo pereas. Sa. cedere hodie tu restibus.
Pæ. Tua cæcule causa? nõ hercle si os pertuderim tibi:
Metuam, morticine. Sa. uideo ego te iam incubitatus es.
Pæ. Ita sum. quid id attinet ad te? at nõ sum ita: ut. Sa. cõfidẽs satis.
Pæ. Sum hercle uero. nam ego me confido liberũ fore.
Vt te nunq̃ speras. Sa. potin ut molestus ne sies?
Pæ. Q uod dicis facere nõ quis. Sa. abi in malã rem. Pæ. at tu domũ.
Nã ibi tibi parata præstost. Sa. uadatur hic me. Pæg. utinã uades
Desint: in carcere ut sis. Sa. quid hoc? Pæ. quid est? Sa. etiã scelus
Male loquere. Pæ. tandẽ ut liceat: cum seruus sis: seruũ tibi
Maledicere. Sa. ita ne? specta. quin dedero.
Pæ. Nihil. iam nihil habes. Sa. di deæq; te omnes perdant:
Nisi hodie: si prehendero: defigã in terrã colaphis.
Pæ. Amicus sum. eueniat uolo tibi quæ optas: atq; id fiat. tũc me
Defigas. te cruci ĩpm ꝓpediẽ adfigent alii. Sa. quin te di deæq;
Scis qđ hinc porro dicturus fuerim? nĩl linguæ moderari queã.
Potin abeas? Pæ. abigis facile. nã umbra mea intus uapulat.
Sa. Vt istunc di deæq; perdant: tanq̃ proserpens bestia bilinguis
Et scelestus. hercle illũ abiisse gaudeo. fores aperite. ecce autẽ
Quẽ conuenire maxime cupiebã: egreditur foras.

Toxilus. Sagaristio serui. ii. Sophoclidisca ancilla.

To. Aratum iam esse dicito: unde argentũ sit futurum
p Iubeto. habere aium bonũ. dic me illã amare multum
Vbi se adluat ibi me adluat. quæ dixi ut nuntiares
Satin ea tenes? So. magis calleo: q̃ aprugnũ callum callet.
To. Propera abi domum. Sag. nunc huic ego graphice facetus fiam
Subnixis alis me inferam atq; amicibor gloriose.
To. Sed quis hic ansatus ambulat. Sag. magnifice cõtestabor.
To. Sagaristio hic quidẽ. quid agitur sagaristio? ut ualetur.
Ecquid quod mandaui tibi est mihi in te speculæ. Sa. adito
Videbitur. factum uolo. uenito. promoueto.

Vlmitriba.

Pertuderim. scribẽdũ est. & absq; dictiõe illa quidẽ si metri rationi uelimus satis factum. & sententiæ cõcinnitati. nõ enim cõuenit perciderim neq; ꝑciderim: ut corrigit Pius: scribendum quorũ neutrũ metri ratio patitur: nec sensus cõcinnitas.

Morticine.
Incubitatus es.
Vadatur me.
Vades.
Colaphis
Aprugnũ callum.
Callet.
Graphice.
Ansatus.
Valetur.
Speculæ a spe.

Vomica. Pressare parce.
To. Q uid hoc qđ in collo tibi tumet? Sa. uomicast. pressare parce.
Nam ubi quis mala tetigit manu:dolores cooriuntur.
To. Q uãdo isthæc est innata tibi? Sa. hodie. To. secari iubeas.
Sa. Metuo ne imaturam secem:ne exhibeat plus negoci.
To. Inspicere morbum tuum lubet. Sa. abi.atq; caueſis a cornu.
To. Quid iã? Sa. qa boues bini hic sunt i crumena. To. emitte sodes:
Ne possim. nõ ut possim metri necessitate.
Ne enicet fames:inire pastum. Sa. enim metuo:ne possim
Bubilem.
In bubilẽ reiicere:ne uagentur. To. ego reiiciam.
Sa. Habe aium bonũ. creditur. cõmodabo. sequere hac sis. argentũ
Hic est qđ' me dudũ rogasti. To. quid ais? Sa. dñs boues me
Mercatum eretria misit. nunc mihi eretria hæc tua domus.
To. Nimis tu facete loquere. atq; tibi ego omne argentũ actutum
Incolume redigam. nam oẽs sycophantias instruxi
Q uo pacto ab lenone auferã hoc argentũ. Sa. tanto melior.
To: Et mulier ut sit libeta. atq; ipse ultro det argentũ.
Sed sequere me. ad eã rem usus est tua mihi opa. Sa. utere ut uis.

Parasitus. Virgo. Persa.

P. Q Væ res beneuortant mihi & tibi & uentri meo vi
Perennitatisq; adeo huic perpetuo cibo
Superstitet
Vt mihi supersit:suppetat:superstitet.
Sequere hac mea gnata mecum dis uolentibus:
Cui opera detur scis. tenes. intelligis
Cõmunicaui tecum cõsilia mea.
Ea causa ad hoc exẽplum te exornaui ego
Venibis.
Venibis tu hodie uirgo. Vir. amabo mi pater
Quãq̃ libenter escis alienis studes
Tu ne uentris causa filiam uendis tuam?
Pa. Mirum quin regis philippi causa:aut attali
Te potius uendam:q̃ mea:quæ sis mea.
Vir. Vtrũ tu pro ancilla me habes:an pro filia?
Pa. Vtrum hercle magis in uentris rem uidebitur
Meum opinor iperiũ st in te:non in me tibist.
Vir. Tua istæc potestas est pater. uerũ tamen
Q uãq̃ res nostræ sunt pater pauperculæ
Modicæ:& modestæ:meliust tamen ita uiuere
Paupertas cui infamia accessit grauior fit.
Nam ubi ad paupertatem accessit infamia:
Grauior paupertas fit:fides sublæstior.
Pa. Enimuero odiosa es. Vir. nõ sum. neq; me esse arbitror
Sublestior.
Cum praua natura esse te percipio pater:
Nam inimici famam non ita ut nata est, ferunt.
Pa. Ferant eantq; in maximam malam crucem
Non ego inimicitias omnis pluris æstimo:
Q uã mensa inanis si nunc apponatur mihi.

Vir. Pater,hominũ imortalis est infamia
Etiam tum uiuit:cum esse credas mortuam.
Pa. Quid metuis ne te uendã? Vir.non metuo pater:
Verũ insimulari nolo.Pa.at necquicq̃ ne uis
Meo modo istud potius fieri:q̃ tuo
Fiat:quæ hæ res sunt? Vir.cogita hoc uerbũ pater:
Herus si minatus est malũ seruo suo:
Tãetsi id futurũ non est:ubi captũst flagrũ.
Dũ tunicas ponit:quanta afficitur miseria
Ego nunc quod non futurũst formido tamen.
Sa. Virgo atq; mulier nulla erit:quin sit mala
Quæ præter sapiet:q̃ placet parentibus.
Vir. Virgo atq; mulier nulla erit:quin sit mala:
Quæ reticet siquid fieri peruorse uidet.
Pa. Malo cauere meliust te. Vir.at si non licet
Cauere:quid agam? nam ego tibi cautum uolo.
Pa. Malus ne ego sum? Vir.nõ es neq; me dignũst dicere:
Verũ operam do:ne alii dicant:quibus licet.
Pa. Dicat quod quisq; uult.ego de hac sententia
Non demouebor. Vir.at meo si liceat modo
Sapienter potius faciam q̃ stulte.Pa.libet
Lubere per me tibi? Vir.licere intelligo.
Verum libere:haud liceat:si lubeat mihi.
Pa. Futuran es dicto obediens:an non:patri?
Vir. Futura.Pa.scis nam tibi quæ præcepi omnia:
Et id ut surrupta fueris? Vir.docte calleo.
Pa. Et qui parentes fuerint? Vir.habeo in memoria
Necessitate me mala ut fiam facis.
Verum uideto:me ubi uoles nuptum dare.
Ne hæc fama faciat repudiosas nuptias.
Pa. Tace stulta.nõ tu nunc hominũ mores uides.
Quoiusmodi hic cum mala fama facile nubitur.
Dum dos sit:nullum uitiũ uitio uortitur.
Vir. Ergo istuc facito ut ueniat in mentem tibi.
Me esse indotatam.Pa.caue sis tu istuc dixeris:
Pol deum uirtute:dicam & maiorum meum
Ne te indotatam dicas:cui dos sit domi.
Librorũ enim ecce illum plenum sorracũ habeo.
Si hoc accurassis lepide:cui rei operam damus.
Dabuntur dotis inde sescenti tibi.
Longi:atq; attici omnes.nullum siculũ acceperis.
Cum hac dote poteras uel mendico nubere.
Vir. Quin tu me ducis siquo ducturus pater:

Infamia hominũ immortalis est.

Quæ plus sapit q̃ placet parentibus mala est.

Quæ reticet qđ peruorse fieri uidet mala est.

Repudiosas.

Nubitur.

Dicã.ex co di. ãtiqs. & metri necessitate.

Sorracum.

Vel tu me uende.uel facetquod tibi lubet.

Pa. Bonū æquūq; oras.sequere hac. Vir.dicto sum audiens.

Dorpalus leno.

Vid nam esse acturum hunc dicam uicinū meū: vi

Q ui mihi iuratus est sese hodie argentum dare?

Q uod si non dederit:atq; hic dies præterierit:

Ego argentum:ille iusiurandum amiserit.

Sed ibi concrepuit fores.quisnam egreditur foras?

Toxilus seruus.Dorpalus leno.

To: Vrate istuc intus.iam ego me recipiam domum. vi

Lenonum opprobria Do. Toxile quid agitur? To:eo lutum lenonium

Cōmixtum.eo tu sterquilinium publicum.

Impure.inhoneste.iniure.inlex.labes populi

Pecuniarum accipiter.auide.atq; inuide.

Procax.rapax.trahax.trecentis uersibus

Impuritias Tuas ipuritias loqui nemo potest

Accipin argentum?accipe sis argentum impudens

Tenesis argentum.etiam tu argentum tenes?

Possum te facere ut argentum accipias lutum?

Q ui nisi iurato mihi nihil ausus credere?

Seruorum opprobria. Do. Sine respirare me:tibi ut respondeam

Seruitriciū. Vir summe populi.stabulum seruitricium.

Subiculū flagri. Scortorum liberator:subiculum flagri

Lurco. Compedum contritor.pistrinorum ciuitas

Perenniserue.lurco.edax.furax.fugax:

Cedosis mihi argentum.argentum inq̄ mihi cedo.

Quin tu mihi argentum reddis?nihil ne pudet

Leno te argentum poscit.solita seruitus

Pro liberanda amica:ut omnes audiant.

To. Tace obsecro.hercle næ tua uox ualide ualet.

Do. Referundæ ego habeo linguam natam gratiæ.

Eodem mihi pretio sal perhibetur:quo tibi.

Nisi me hæc defendet:nunq̄ delinguet salem.

To. Iam omitto iratus esse.id tibi suscensui:

Q uia te negabas credere argentum mihi.

Do. Mirum quin tibi ego crederem:ut idem faceres mihi:

Q uod partim nostri faciunt argentarii.

Vbi quid credideris:citius extemplo a foro

Fugiunt:q̄ ex porta ludis cum emissust lepus.

To. Cape hoc sis.Dor.quin das?To.nūmi sescenti hic erunt

Probi.numerati.fac sit mulier libera

Atq; huc continuo adduce.Dor.iam faxo hic erit:

Non hercle cui nunc hoc dem spectandum scio.

To. Fortasse metuis:iam a foro argentarii
Abeunt:quã in cursu rotula circũuortitur
Abi istac aduorsis angiportis ad forum.
Eadem ista hæc facito mulier ad me transeat
Per hortum. Do. iam hic faxo aderit. To. ad ne propalam.
Do. Sapienter sane. To. supplicatum cras eat.
Do. Ita hercle uero. To. dum stas reditum oportuit.

Toxilus.

SI quam rem accures sobrie aut frugaliter: vi Sobrietatis & frugalitatis laus.
Solet illa recte sub manus succedere.
Atq; ædepol firme ut quisq; rem accurat suam:
Sic ei procedit. post principio deniq;
Si malus aut nequã est: male res uertunt, quas agit.
Sin aũt frugist: eueniunt frugaliter.
Hanc ego rem exorsus sum facete & callide.
Igitur prouentura bene confido mihi.
Nunc ego lenonem ita hodie intricatum dabo:
Vt ipsus sese qua se expediat nesciat.
Sagaristio heus exi. atque educ uirginem.
Et istas tabellas quas consignaui tibi.
Quas tu attulisti mihi ab hero meo usq; e persia.

Sagaristio. Toxilus serui. ii.

Sa. NVnquid moror. To. euge euge exornatus basilice. vi
Tiara ornatum lepide condecora tuum. Tiara.
Tum hãc hospitam ãt, trepidula ut graphice decet.
Sed satin estis meditati? Sa. tragici & comici
Nunq̃ æque sunt meditati. To. lepide hercle adiuuas.
Sa. Age illuc aspice deprocul in conspectum. To. tace. Deprocul.
Vbi cum lenone me uidebis conloqui.
Id aderit. adeundi tempus nunc agite uos.

Dorpalus leno. Toxilus seruus. vii

CVi homini di ꝓpicii sunt: aliquid obiiciunt lucri.
Nam ego hodie compendi feci. non panes in dies.
Ita ancilla mea quæ fuit hodie nunc est sua
Argento uicit iam hodie. alienum cœnabit. nihil
Gustabit de meo. sum ne ꝓbus. sum ciuis lepidus:
Qui ingenio meo atticam hodie ciuitatem maximam
Maiorem feci multo: atq; auxi ciui fœmina:
Sed ut & ego hodie fui benignus & multis credidi:
Nec satis a quoq̃ homine accepi. ita ꝓrsum credebam omnibus
Nec metuo quibus credidi hodie: nequis abiurassit mihi
Bonus uolo iam ex hoc die esse. quod neq; fiet neq; fuit.
To. Hunc ego hominẽ hodie in trasennam doctis ducam dolis. Trasennã.

Itaq; huic insidiæ paratæ sunt. pbe aggrediar uirum
Quid agis. cedo unde agis te nunc dorpale? Do. credo tibi
Di dent quæ uelis. To. eo an iam manu emisisti mulierem?
Do. Credo ædepol credo inq̃ tibi. To. iam libera est enicas.
Do. Quin tibi me dico credere. To. dic bona fide. iam libera est.
Do. I. i ad foꝝ ad ptorem. exquire siquidem credere non uis mihi
Libera inq̃ est. ecquid audis? To. at tibi di omnes benefaciant.
Nunq̃ enim posthac tibi nec tuoꝝ quod nolis uolam.
Do. Abi ne iura satis credo. To. ubi nunc tua libertast. Do. apud te.
To. Ain apud me esse. Do. aio inq̃. apud te ẽ inquã. To. ita me di amẽt
Vt ob istam rem: tibi multa bona instant a me. nam est quædam
Res quã occultabam tibi dicere. nũc eam narrauero
Vnde tu pergrande lucrum facias. faciam ut memineris mei
Dum uita uiuas. Do. benedictis benefacta aures meæ
Expostulãt Auxilium expostulant. To. tuũ pmeritũst. ut faciam
Et ut me scias esse factuꝝ. tabellas tene has. pellege.
Do. Hæ quid ad me. To. imo ad te attinẽt. & tua refert. nam e persia
Ad me adlatæ modo sunt istæ tabellæ a meo domino.
Do. Quãdo? To. haud dudũ. Do. qd istæ narrãt? To. ex ipsis potes
Percũctari ipsæ tibi narrabũt. Do. cedo sane mihi.
To. At clare recitato. Do. tace dum pellego. To. haud uerbũ faciã.
Do. Salutem dicit toxilo timarchides yi
Et familiæ omni. si ualetis: gaudeo.
Ego ualeo. recte & rem gero: & facio lucrum.
Neq; isto redire: his octo possum mensibus.
Itaq; hic est qd' me detinet negocium.
Eleusipolim persæ cæpere urbem in arabia:
Plenam bonarum reꝝ. atque antiquum oppidum
Ea comparatur præda: ut fiat auctio
Publicitus. ea res me domo expertem facit
Operam atque hospitium ego isti præhiberi uolo:
Qui tibi tabellas affert cura quæ is uolet.
Nam is mihi honores suæ domi habuit maxumos.
Refert ad me. Do: Quid id ad me aut meã ad rem refert. persæ qd reꝝ gerant? vii
Aut quid herus tuus? To. tace stultiloque nescis qd instet boni.
Nequicq̃ tibi fortuna faculam lucrificam icere uolt.
Do. Quæ istæc fortuna lucrifica est. To. istas: quæ norunt: roga.
Ego tantundẽ scio quantũ tu. nisi quod pellegi prior.
Sed ut occepisti: ex tabellis nosce rem. Do. bene me mones.
Refert tua. Fac silentium. To. nunc ad illud uenies: quod refert tua.
Do. Iste qui tabellas adfert, adduxit simul yi
Forma expetenda liberalem mulierem
Furtiuam: adductam ex arabia penitissuma.

Eam te uolo accurare:ut istic ueneat.
Ac suo periclo is emat qui eam mercabitur.
Mancipio neq; promittet:neq; quisq̃ dabit.
Probum & numeratum argentum ut accipiat face
Hæc cura:& hospes cura ut curetur.uale.
To. Quid igitur postq̃ recitasti quod erat ceræ creditum? vii
Iam mihi credis?Do.ubi nunc illest hospes qui hasce attulit?
To. Iam hic credo aderit.accersi.illum mãdaui.Do.nihil mihi opus ẽ
Litibus:neq; trochis.quamobrem ego argentum numerem foras. Trochis.
Nisi mancipio accipio:quid eo mihi opus mercimonio?
To. Tacen an non taces?nunq̃ ego te tam esse matulam credidi. Matulam.
Quid metuis?Do.metuo hercle uero.sensi ego iam compluries
Nec mihi haud imperito eueniet.tali ut in luto hæream.
To. Nihil pericli uidetur.Do.scio istuc.sed metuo mihi.
To. Mea quidem istuc nihil refert.tua ego refero gratia
Vt tibi recte conciliandi primo facerem copiam.
Do. Gratiam habeo.sed te de aliis:q̃ alios de te suauius
Est fieri doctos.To.nihil pericli uidetur.ne metuas.
Nequis uero ex arrabia penitissuma persequatur eam.
Iam ne illam destinas?Dor.uideam modo mercimonium.
To. Aequa dicis.sed optume eccum ipse aduenit & adducit eam
Hospes ille:qui has tabellas attulit.Do.hiccine est?To.hic est.
Do. Hæccine illast furtiua uirgo?To.iuxta tecum æque scio.
Nisi qui aspexi equidem.ædepol liberalist quisquis est.
Do. Sat ædepol concinna facie.To.ut contemptim carnufex.
Taciti contemplemur formam.Do.laudo consilium tuum.
Sagaristio.Persa uirgo.Toxilus serui ii.Dorpalus leno.
S. Atin athenæ tibi uisæ fortunatæ:atq; opiparæ. vii
Per. Vrbis speciem uidi:hominum mores prospexi parum.
To. Nunquid in principio cessauit uerbum docte dicere?
Do. Haud potui etiam in primo uerbo perspicere sapientiam.
Sa. Quid id:quod uidistiut munitum tibi uisumst oppidum?
Per. Si incolæ bene sunt morati:pulchre munitum arbitror.
Perfidia:& peculatus ex urbe:& auaritia si exulant. Exulant ex urbe.
Quarta inuidia.quinta ambitio.sexta obtrectatio.
Septimum periurium.To.euge.Per.octaua indiligentia.
Nona iniuria.decimum quod pessimum adgressu.scelus.
Hæc nisi unde aberunt:centuplex murus rebus seruãdis parũst: Cẽtuplex.
To. Quid ais tu?Dor.quid uis?To tu.in illis es decem sodalibus.
Te in exilium ire hinc oportet.Dor.quid iam?To.qa periurus es.
Do. Verba quidem haud indocte fecit.To.ex tuo inq̃ usust.eme hãc.
Do. Aedepol qcũ hanc magis cõtẽplo:magis placet.To.si hãc emis:

Dii immortales:nullus leno te alter erit opulentior.
Alter pro alio. Euortes homines tuo arbitratu fundis:familiis:
Cum optimis uiris rem habebis:gratiam cupient tuam.
Venient ad te comessatum.Dor.at ego intromittere uereor:
Hac enim illi noctu occentabunt ostium:exurent fores.
To. Proinde tu tibi iubeas concludi ædes foribus ferreis.
Ferreas ædes commutes:limina indas ferrea.
Ferream seram atq; anulum:ne si tu ferro parseris
Ferreas tute tibi impingi iubeas crassas compedis.
Do. In malum cruciatum i sane.To.eme hanc atq; ausculta mihi.
Do. Modo sciã quãtũ dicet.To.uin huc uocẽ:Do.ego illo accessero.
To. Quid ais hospes:Sag.uenio adduco hanc:ut dudũ dixeram.
Nam heri in portũ noctu nauis uenit.ueniri hanc uolo:
Veniri. Si potest.si non potest:ire hinc uolo quantum potest.
Do. Saluus sis adulescens.Sa.siquidem hanc uendidero precio suo.
To. Atqui aut hoc emptore uendes pulchre:aut alio non potes.
Sa. Es ne tu huic amicus:Do.tanq̃ di omnes:qui cælum colunt.
To. Tum mihi es inimicus certus.nam generi lenonio
Nunq̃ ullus deus tam benignus fuit:qui fuerit propitius.
Sa. Hoc age.opus nest hac tibi empta:Dor.si tibi uenissest opus
Mihi quoq; empta est.si tibi subiti nihil est.tantũ dêst mihi.
Sa. Indica.fac precium.Do.tua merx est.tua indicatio est.
To. Aequũ hic curat.Sa.uin bñ emere:Dor.uin tu pulchre uẽdere:
To. Ego scio hercle utrũq; uelle.Dor.age:indica prognariter.
Prognariter. Sa. Prius dico hanc mancupio nemo tibi dabit.iam scis.Do.scio.
Indica.minimo daturus qui sis:qui duci queat:
To: Tace.nimis tu quidem hercle homo stultus es pueriliter.
Do. Quid ita:To.quia enim te ex puella prius percontari uolo:
Quæ ad tẽ referũt.Dor.at qui hercle tu me monuisti haud male
Referũt ad rem. Vide ut ego ille doctus leno pene in foueam decidi
Nisi adesses.quantũ est adhibere hominẽ amicũ ubi quid geras.
To. Quo genere:aut qua in patria sit nata:aut quibus parentibus.
Ne temere hanc emisse dicas suasu atq; impulsu meo.
Temere. Nisi molestum est:percontari hanc paucis hic uult.Sa.maxime
Percõtari. Suo arbitratu.To.quid stas:abi tute.atq; ipse itidem roga:
Vt tibi percontari liceat:quæ uelis:etsi mihi
Dixit dare potestatem eius.sed ego te malo.tamen
Eum adire ut ne contemnat te ille.Do.satis recte mones.
Hospes.uolo ego hanc percontari.Sa.a terra ad cælũ quid lubet.
Do. Iube dum ea accedat huc ad me.Sa.i sane.ac morem illi gere.
Percontare exquire quid uis.To.age age nunc tu impera uide
Vt ingrediare auspicato.Do.liquidum est auspicium.To.tace.

Concede sis.iã illã ego adducã.Dor.age ut rẽ esse in nostrã putas.
To. Sequere me.adduco hanc:siquid uis ex hac percontarier. Percõtarier
Do. Enim uolo te adesse.To.haud possũ:qn huic operã dem hospiti
Cui herus iussit:quid hic:si nõ uult me adesse una.Sa.imo i mõ.
To. Do ego tibi operã.Sa.tibi ibidẽ das.ubi tu tuũ amicũ adiuuas.
Exquire.To.heus tu aduigila.Per.satis est dictũ.q̃q̃ ego serua sũ:
Scio ego officiũ meum:ut quæ roget uera:ut accepi:eloquat.
To. Virgo.hic hõ probus ẽ.Per.credo.To.nõ diu apud hũc seruies.
Per. Ita pol spero:si parentes facient officium suum.
Do. Nolo ego te mirari.si nos ex te percontabimur
Aut patriam tuam aut parentes.Per.cur ego id mirer mi homo
Seruitus mihi interdixit:nequid mirer malũ meũ.
To. Dii istam perdant ut cata est & callida:ut habet cor. Cata.
Q uã dicit qđ opus est.Dor.quid nomen est tibi?To.nũc enim
Metuo ne peccet.Per.lucridi nomen in patria fuit.
To. Nomen atq; omen quantiuis est pretii.quin tu hanc emis?
Nimis pauebam ne peccaret:expedit.Dor.si te emam
Mihi quoq; lucridem confido fore te.To.si hanc emeris
Nunq̃ hercle hunc mensem uertentem credo seruibit tibi.
Do. Ita uelim quidem hercle.To.optata ut conueniant operã addito.
Nihil adhuc peccauit etiam.Dor.ubi tu nata es?Per.ut mihi
Mater dixit:in culina:in angulo ad leuam manum. Culina.
To. Hæc erit tibi fausta meretrix.nata est in calido loco
Vbi rerum omnium bonarum copia est sæpissime.
Tactus est leno:qui rogaret.ubi nata esset:diceret.
Lepide lusit.Dor.at ego patriam te rogo quæ sit tua.
Per. Q uæ mihi sit:nisi hæc ubi nunc sum?Do.at ego illã q̃ro.q̃ fuit.
Per. Omen ego ꝑ nihilo esse ducto:quod fuit:quando fuit: Ducto:
Tanq̃ hoiem quando animã efflauit:quid eum quætas qui fuit:
To. Ita me di bene ament:sapienter.atq; equidem miseret tamen.
Do. Sed tamen uirgo quæ patria est tua?age mihi actutum expedi
Q uid taces?Per.dico eqdẽ patriã.qñqdẽ hic seruio:hæc patriast
To. Iam de istoc rogare omitte.nõ uides nolle eam loqui:
Ne suaꝝ se miseriaꝝ in memoriã inducas?Dor.quid est. Se.
Captus ne est pater?Per.nõ captus.sed quod habuit:id perdidit.
To. Hæc erit bono genere nata:nihil scit:nisi uerum loqui.
Do. Q uis fuit?dic nomen.Per.quid illum miseꝝ memorẽ:qui fuit?
Nunc & illum miserum & me miseram æquũ est nominarier.
Do. Q uoius modi is in populo habitust.Per.nemo quisq̃ acceptior.
Serui liberiq; amabant.To.hominẽ miserum prædicas.
Cum ipsus prope perditus est.& beneuolentis perdidit.
Do. Emam opinor.To.etiã opinor?Dor.summo genere esse arbitror.
To. Diuitias tu ex istac facies.Do.di ita faxint.To.eme modo.

Per. Iam hoc tibi dico.actutũ ecastor meus ubi pater me sciet
Venisse huc:aderit.& me absentẽ redimet.To.qd nũc? Dor.qd ẽ?
To. Audin quid ait? Per.nam etsi res sunt fractæ:amici sunt tamen.
Do. Ne sic plora.libera eris actutum:si crebro cades.
Vin mea esse? Per.dũ quidem ne nimis diu tua sim.uolo.

Bolos.

To. Satin:ut meminit libertatis:hæc tibi grandis bolos.dabit.
Age siquid agis.ego ad hunc redeo.sequere.reduco hanc tibi.
Do. Adulescens uin uendere istanc? Sa.magis libet:q̃ perdere.
Do. Tum tu pauca in uerba confer.quid datur?tanti:indica.
Sa. Faciam ita:ut te uelle uideam.ut emas:habe trecentũ mnis.
Do. Nimiũst.Sa.octoginta.Dor:nimiũst.Sa.nũmus abeẽ hic nõ põt.
Quod nũc dicã.Dor.qd id est ergo?eloquere actutũ.atq; indica.
Sa. Tuo periculo sexaginta hæc datur argenti mnis.
Do. Toxile quid ago? To.di deæq; te agitant irati:scelus
Qui hãc nõ ꝓperes destinare.Dor.habebo.To heu ꝑdatus ꝓbe.
Abi argentum effer huc.nõ ædepol trecentis mnis
Carast.fecisti lucri.Sa.heus tu.etiam pro uestimentis
Decẽ accedãt mnæ.Dor.abscedent eni.To.tace.nõ tu illũ uides:

Ansam q̃rere.

Quærere ansam:infectum ut faciat.abis ne atq; argẽtum petis?
Do. Heus tu serua istũ.To:qn tu is intro.Do.abeo atq; argẽtũ affero.

Toxilus. Sagaristio serui.Persa uirgo. vi

Bonis qđ boni fit graue & gratũ esse solet.

AEdepol dedisti uirgo operam laudabilem:
Probam & sapientem:& sobriam.Per.si quid bonis.
Boni fit:esse idem & graue & gratum solet.

Quod futurum.legendum est.metri necessitate.& ex codi.antiquis:& sensus cõcinnitate nõ quid furtũ.ut legit Pius excors interpres.

To. Audin tu persa:ubi argentum ab hoc acceperis.
Simulato quasi eas prorsum in nauem.Sa.ne doce.
To. Per angiportum rursum te ad me recipito.
Illac per hortum.Sa.quod futurum est prædicas.

Protinam.

Mnæ. scribendũ ex codici.antiqs.& metri necessitate.nõ minæ:ut legunt Pius & Sartace.

To. At ne cum argento protinam permutes domum:
Moneo te.Sa.quod te dignũst:me dignum esse uis.
To. Tace.parce uoci:præda progreditur foras.

Dorpalus leno.Toxilus seruus.Saturio Parasitus.Persa Virgo. vi

Crumenã.ex codi.antiquis.& metri necessitate.

Remigeret.ex codi.antiqs.& metri necessitate.a uerbo remigero:tracto a naui: quæ remis ueluti geritur.

Do. PRobati hic argenti sunt sexaginta mnæ
Duobus nummis minus est.Sa.quid ei nũmi sciunt?
Do. Crumenam hanc emere:aut facere ut remigeret domũ.
Sa. Næ non sat esses leno.id metuebas miser
Impure.auare.ne crumenam amitteres.

Emere aut facere.ṽsus necessitate.& ex codicibus antiqs & nouis:& sentẽtiæ cõcinnitate non eme aut face: ut insulse corrigit Pius:mentiens ita scriptum eẽ in ueteribus codicibus.

Auspicaui.

To. Sine quæso quando lenost.nihil mirum facit.
Lucro faciundo.Do.ego auspicaui in hunc diem
Nihil mihi tam paruist:quin me id pigeat perdere
Age accipe hoc sis.nun quid me uis cæterum?
Sa. Hanc in collum:nisi piget:nostrum imponere
Do. Fiat.To.quid tam properas? Sa.ita negotiumst.

Mandata æque sunt. uolo deferre epistolas:
Geminum autem fratrem seruire audiui hic meum:
Eum ego ut requiram atq; ut redimam pergere uolo.
To. Atq; ædepol tu me commonuisti: haud male
Videor uidisse hic forma persimilem tui
Eadem statura. Sa. quippe qui frater siet.
Do. Quid attinet nos scire? Sa. ausculta ergo ut scias.
Vaniloquidorus uirginisuendonides
Nugipololoquides: argentiexterebronides.
Te digniloquides: nummorum expalponides.
Quod semelarripides nunq̃ postea eripides.
Do. Heu hercle nomen multis modis scriptumst tuum.
Sa. Ita sunt persarum mores. longa nomina
Contortuplicata habemus: nunquid cæterum
Voltis? Dor. uale. Sa. & uos. nam animus in nauist meus.
Do. Cras ires potius. hodie hic cœnares. uale.

Nugipolologdes: Vsus necessitas. & sententiæ cócinnitas scribi exigũt. significat. n. fictum & cópositum hoc nomen: ueluti loquacem nugarum uẽditorem. ex nomine latino nugæ: uerbo græco πωλεω: quod significat uendo. & uerbo latino loquor.

Contortuplicata.

Argentiexterebronides. iunctim hoc legendum est. ac si dicat argenti exterebrator.

Toxilus seruus. Dorpalus leno. Saturio. Parasitus. Persa uirgo. vi

Ostq̃ illic abiit: dicere hic quid uis licet.
Næ hic tibi dies inluxit lucrificabilis:
Nam non emisti hanc. uerum fecisti lucrum.

Lucrificabilis.

Do. Ille quidem iam scit quid negocii gesserit:
Qui mihi furtiuam meo periculo uendidit.
Argentum accepit: abiit: qui nunc ego scio
An iam adferatur hæc manu? quo illum sequar?
In persas? nugas. To. credidi gratum fore
Beneficium meum apud te. Dor. immo equidem gratiam
Tibi toxile habeo. nam sensi te sedulo
Mihi dare bonam operam. To. tibin ego immo serui.
Do. At at sum oblitus intus dudum edicere:
Quæ uolui edicta: adserua hanc. To. saluast hæc quidem.
Per. Pater nunc cessat. To. quid si admoneam? Per. tempus est.
To. Heus saturio: exi. nunc est illa occasio.
Inimicum ulcisci. isthunc. Sa. ecce me. nunquid moror?
To. Age illuc. abscede procul e conspectu. tace
Vbi cum lenone me uidebis conloqui:
Tum turbam facito. Sa. dictum sapienti sat est.

Dorpalus leno. Toxilus seruus. vi

Ranscidi loris omnis aduenicns domi:
Ita mihi supellex squalet. atq; ædes meæ.
To. Redis tu tandem. Dor. redeo. To. ne ego hodie tibi
Bonam uitam feci. Dor. fateor habere gratiam.
To. Nũ quippiam aliud me uis? Dot. ut bene sit tibi.
To. Pol istuc quidem iam ego omne usurpabo domi

Nam iam inclinabo me cum liberta tua.

Saturio parasitus. Dorpalus leno. Persa Virgo. vi

N Isi ego hominem illum perdo: Dor. perii. Sa. atq; optime
Eccum ipsum ante aedes. Per. salue multū mi pater.
Sa. Salue mea gnata. Dor. persa me pessundedit.
Per. Pater hic meus est. Dor. hem quid pater? perii oppido:
Q uid ego igitur cesso infelix lamentarier
Mnas.ex codi. antiquis. Mnas sexaginta? Sa. ego pol te faciam scelus.
Te quoq; etiam ipsum ut lamenteris. Do. occidi.
Sa. Age ambula. in ius leno. Dor. quid me in ius uocas?
Sa. Illic dicam apud praetorem. sed ego in ius uoco.
Antestaris. Do. Non ne antestaris. Sa. tuan ego causa carnufex
Cuiquam mortali libero auris atteram:
Qui hic commercaris ciuis homines liberos?
Do. Sine dicam. Sa. nolo. Do. audi. Sa. sum surdus. ambula.
Sequere hac. Dor. scelesta fides est uirginaria.
Sa. Sequere hac mea gnata me usq; ad praetorem. Per. sequor.

Toxilus. Sagaristio serui duo. Meretrix Lemnescelene.

Pacibus. To. H Ostibus uictis: ciuibus saluis: re placida: pacibus vii
Perfectis: bello extincto: re bene gesta: exercitu
Integro & praesidiis: cum bene nos iuuisti iuppiter
Caelipotentes. Diq; alii omnes caelipotentes: eas uobis habeo
Grates: atq; ago. quia probe sum ultus inimicum meum
Nunc ob eam rem inter meos participes praedam diuidam:
Et participabo. ite foras. hic ego uolo ante ostium.
Et ianuam meos participes accipere bene
Statuite hic lectulos. ponite hic quae adsolent. hic statui uolo
Hilaros. Primum aquilam mihi. unde ego omnes hilaros: ludentis: faciā:
Vt fiant: quorum opera haec mihi facilia factu facta sunt.
Beneficiū q homo sumere scit: et reddere nescit: improbus est. Q uae uolui effieri. nam improbus est homo qui beneficium
Scit sumere. & reddere nescit. Lem. toxile mi cur ego
Sine te sum? To. cur autē tu sine me es? Lē. age dū ergo. accede
Ad me. atq; amplectere sis. To. ego uero oh nihil magis dulcest.
Lē. Sed amabo oculus meus quin inlectis nos actutum
Commodamus? omnia quae tu uis ea cupio. To. mutua
Temperi. Fiunt a me. age. age. ergo tu sagaristio accumbe in summo.
Sa. Ego nihil hic habeo cado parem quam pepigi. To. temperi.
Sa. Mihi istuc temperi. serost. To. age accumbe. hunc diem
Suauem meum natalem inter nos agitemus amoenum.
Date illi aquam manibus. apponite mensam. do hanc tibi
Florentem florenti tu hic eris dictatrix. nobis. age
Septenis cyathis. Puere a summo septenis cyathis committe hos ludos
Moueamus. propera. paegnium tarde cyathos mihi das.

Cædo sane.bene mihi.uobis.meæ amicæ.optatus hic mihi
Dies datus hodiest.ab dis:quia te liberam licet
Me amplecti.Lē.tua factum opera bene oibus nobis.hæ meæ.
Manus tuæ poculum donant:ut amantem amanti decet.
To. Cædo.bene ei qui inuidet mihi:& ei qui hoc gaudio gaudet.

Dorpalus leno. Toxilus. Sagaristio serui. Lemniscilene.Pægnium. vii

Do. QVi sunt:qui fuerunt:quiq; futuri sunt posthac ego
Solus omnibus antideo facile miserrimus hominum
Vt uiuam.perii.interii.pessimus hic mihi dies.
Hodie inluxit.ita me toxilus persabricauit.itaq;
Meam rem diuexauit.uehiculum argenti miser
Eieci.amisi.neq; quaõbrem eieci habeo.qui persam
Illum atq; omnes persas:atq; etiam omnes personas male.
Dii.omnes perdant.ita miserum toxilus me hic constituit:
Quia ei fidem non habui argenti:eo mihi eas machinas
Molitust.quem pol ego ut non in cruciatum atq; incõpedis
Cogam si uiuam.siquidem huc unq̃ herus eius redierit
Quod spero.sed quid ego aspicio:hoc uide q̃ hæc fabulast.
Pol hic quidem potant.adgrediar.toxile bone uir
Salueto.& tu quoq; bona liberta.To.dorpalus hic quidem est.
Sa. Quin iube adire.To.adi si libet.agite adplaudamus.dorpale
Homo lepidissime.salue plurimum locus hic tuus est
Hic accumbe.ferte aquã pedibus.preben aquã tu puere?
Do. Ne si me uno digito attigeris:te ad terram adfligam scelus.
Pæ. At ego tibi hoc continuo cyatho oculum excutiam tuum.
Do. Quid ais tu crux:stimulorum tritor:quo modo me hodie
Versauisti?ut me in trichas coniecisti?quo modo
De persa manus additast?To.iurgiũ auferas hinc si sapias.
Do. At bona liberta hæc scisti ea me cælasti.Lē.stultitiast.
Si cui bene esse licet:eum præuorti litibus
Posterius ista hæc te magis par agerest.Do.uritur
Cor mihi.To.da illi cantharum.extingue ignem.si cor uritur
Caput ne ardescat.Do.ludos me facitis intelligo.
To. Vin cinædum nouum tibi dari pægnium?quin lude:ut soles:
Quando liber locus est hic.hui babæq̃ basilice
Te intulisti & facete.Pæ.decet me facetum esse:& hunc inridere.
Lenonem lubidost.quando dignust.To.perge ut cœperas.
Pæ. Hoc leno tibi.peri perculit me prope.hem serua tursum.
Do. Delude ut lubet.herus dum hinc abest.Pæ.uiden ut dictis tuis
Pareo?sed quin tu meis contra dictis seruis item.
Atq; hoc quod tibi suadeo facis.Do.quid est id?Pæ.restim tibi
Cape crassam:ac suspende te:Do.caues is me attingas.ne tibi

Persabricauit me.

Personas.

Me hic.scribendum ex codicibus antiquis in qbus me & hic scriptum est:& metri necessitate.

Salueto.

Restim.

Scipione. Hoc scipione malum magnũ dem. Pæ. te condono. utere.
Pausam da To. Iam iam pægnium da pausam. Do. ego pol uos eradicabo.
Pæ. At te ille qui supra nos habitat: qui tibi male uolt.
Maleq; faciet dum uiuis. non hi dicunt: uerum ego.
To. Age circũfer mulsum bibite usq; plenis cantharis.
Iamdiu factum est: postq̃ bibimus. nimis sicci sumus.
Do. Di faciant ut id bibatis: quod uos nunq̃ transeat.
Staticulũ. To. Nequeo leno quin tibi saltem staticulum dem quem hegea
Faciebat: uide uero si tibi satis placet. Pæ. uolo.
Reddere: quoq; diodorus quem faciebat in ionia.
Do. Malum ego dabo uobis. nisi abitis. To. etiam mutis impudens.
Iam ego tibi: si me inritassis persam adducam denuo.
Do. Iam taceo. atq; tu persa hercle es. qui me usq; admutilasti ad cutẽ.
Geminus. To. Tace stulte. hic eius geminus est frater. Do. hiccinest?
Geminissumus. To. Ac geminissumus. Do. di dexq; & te: & geminũ fratrẽ excruciẽt.
Sa. Qui te perdidit: ei maledicas potius. nam ego nihil
Merui. Do. at enim quod ille meruit. tibi id obsit uolo.
To. Agite sultis hunc ludificemus. nisi indignust. Sa. non opust.
Lẽ. At me haud par est. To. credo quia nõ in conciliat cum te emo.
Lẽ. Attamẽ. To. non tamẽ. caue ergo sis malo. & tu sequere me.
Lẽ. Te mihi dicto audientẽ esse addecet. To. nã hercle absq; meo
Prostibulã Fores præsidio. hic faceret te prostibulam propediem.
Sed ita pars libertinoꝝ est: nisi patrono aduersus est:
Nec satis liber uidetur: nec frugi: nec honestus satis.
Ni illi officit: ni ei maledixit: ni ingratus repertus est.
Lẽ. Pol benefacta tua me hortantur: tuo imperio paream.
To. Ego sum tibi patronus plane: qui huic pro te argentum dedi.
Hic est. hunc uolo ludificari. Le. meo ego in loco sedulo
Curabo. Dor. certo illi homines mihi nescio quid mali cõsulunt.
Quid faciant. Sa. heu uos. To. quid ais? Sa. hiccine dorpalus est.
Leno. qui hic liberas uirgines mercatur. hiccinest qui fuit
Quondam fortis. Do. quæ hæc res ẽ. hei colaphũ icit. malũ uobis
Dabo. To. at tibi nos dedimus dabimusq; ẽt magis. Do. hei nates
Peruellit. Peruellit. Pæg. licet. iã diu. n. sæpe expunctæ sunt. Do. loquere
Tu etiã frustũ pueri. Lẽ. patrone amabo i intro ad cœnam.
Do. Mea ignauia tu nunc me inrides. Lẽ. quia næ uolo bene
Vt tibi sit. Do nolo mihi bene esse. Lẽ. ne sit. To. quid igitur
Sexcenti nummi quid agunt? quas turbas danunt? Do. male
Disperii. sciunt referre probe inimico gratiam.
To. Satis sumpsimus supplicii iam. Do. fateor. uobis do manus.
To. Et post dabis sub furcis. abi igitur hinc intro in crucem.
Do. An ne hic parum feci. To. tum hisce habent cõuenisse te toxilũ.
Spectatores bene ualete. leno periit. plaudite.

Plauti Rudens.

Argumentum.

Eti piſcator de mari extraxit uidulum: ví
Vbi erant herilis filiæ crepundia.
Dominum ad lenonem quæ ſurrepta uenerat.
Ea in clientelam ſuſcepta imprudens patris
Naufragio eiecta deuenit. cognoſcitur
Suoq; amico pleuſidippo iungitur.

Reti. ſcribi metri neceſſitas cogit. nō rete. ut legūt interꝑtes noſtri. & oēs fere. ſic infra. Si in mari reti apprehendi &c.

Arcturus.

Ví gentes omnes mariaq; & terras mouet ví
Eius ſum ciuis ciuitate cælitum:
Ita ut uidetis: ſum ſplendens ſtella: candida:
Signum quod ſemper tempore exoritur ſuo
Hic atq; in cælo. nomen arcturo eſt mihi.
Noctu ſum in cælo clarus: atq; interdius
Et inter mortales ambulo: & inter deos.
Et alia ſigna de cælo ad terram occidunt.
Q ui eſt imperator diuum atq; hominum iuppiter
Is nos per gentis alium in alia diſparat:
Qui facta hominū: qui mores: pietatem: & fidem
Noſcamus: ut quēq; adiuuet opulentia.
Q ui falſas litis falſis teſtimoniis
Petunt quiq; in iure abiurant pecuniam:
Eorum referimus nomina exſcripta ad iouem.
Q uotidie ille ſcit quis hic ſibi quærat malum.
Q ui hic litem adipiſci poſtulant periurio:
Mali res falſas qui impetrant apud iudicem:
Iterum ille eam rem iudicatam iudicat.
Maiore multa mulctatq; litem auferunt.
Bonos in aliis tabulis exſcriptos habet.
Atq; hoc in animum ſceleſti inducunt ſuum.
Iouem placare ſe poſſe omnibus oſtiis.
Et operam & ſumptum perdunt. atq; id ideo
Fit: quia nihil ei acceptum eſt a periuriis.
Supplicii facilius pius a dis ſupplicans:
Q uā qui ſceleſtus eſt, inueniet ueniam ſibi.
Idcirco moneo uos ego hæc: qui eſtis boni.
Quiq; ætatem agitis cum pietate & cum fide:
Retinete. porro poſt factum ut lætemini.
Nunc huc qua cauſa ueni argumentum eloquar.
Primum dum huic eſſe nomen urbi diphilus
Cyrenas uoluit, illic habitat dæmones.

Crepūdia.

Nomē arcturo eſt mihi.

Pius a diis ueniā facilius. ꝗ ſceleſtus inuenit.

In agro atq; uilla proxima propter mare,
Senex:qui athenis huc exul uenit,haud malus;
Neq; is adeo propter malitiam patria caret.
Sed dum alios seruat:se impediuit.interim
Rem bene paratam comitate perdidit.
Huic olim filiola uirgo periit paruula.
Eam de prædone uir mercatust pessumus.
Is eam huic cyrenas leno aduenit uirginem.
Ciuis. Adolescens quidam ciuis huius atticos
Fidicinio ludo. Eam uidit ire e ludo fidicinio domum.
Amare occæpit.ad lenonem deuenit.
Destinat. Minis triginta sibi puellam destinat.
Datq; arabonem.& iureiurando alligat.
Is leno:ut se æquum est:flocci non fecit fidem:
Neq; quod iuratus adolescenti dixerat.
Ei erat lenoni hospes paternus siculus:senex:
Scelestus:agrigentinus:urbis proditor.
Infit. Is illius laudare infit formam uirginis.
Et aliarum itidem quæ eius erant mulierculæ.
Infit lenoni suadere:ut secum simul
Eat in siciliam.ibi esse homines uoluptarios
Dicit.potesse ibi cum breui fieri diuitem.
Ibi esse quæstum maximum meretricibus.
Persuadet.nauis clanculum conducitur.
Quicquid erat noctu in nauem comportat domo
Leno:adolescenti qui puellam ab eo emerat:
Ait sese ueneri uelle uotum soluere.
Id hic est phanum ueneris.& eo ad prandium
Vocauit adolescentem hunc.ipse hinc ilico
Conscendit nauem atq; auehit meretriculas.
Adolescenti alii narrant:ut res gesta sit
Lenonemq; abiisse.ad portum adolescens uenit.
Illorum nauis longe in altum abscesserat.
Ego quando uideo uirginem asportarier
Tetuli. Tetuli ei auxilium:& lenoni exitium simul.
Increpui hibernum:& fluctus moui maritimos.
Nam arcturus signum sum omniũ q̃ acerrimum.
Væhemens sum exoriens:cũ occido uehementior.
Nunc ambo in saxo leno atq; hospes is simul
Sedent eiecti.nauis confracta est iis.
Illa autem uirgo:atq; altera lenonis itidem
Scapham. Ancilla,timidæ desiluerunt in scapham.
Nunc eas ab saxo fluctus ad terram ferunt

Aduillam illius,exul ubi habitat senex:
Cuius deturbauit uentus tectum & tegulas.
Et seruus illic est eius:qui egreditur foras.
Adolescens huc iam aduenietique uidebitis:
Qui illam mercatust de lenone uirginem.
Valete,ut hostes uestri diffidant sibi.

Scepario seruus.

Ro di imortalis tempestatem cuiusmodi vi
p Neptūnus nobis nocte hac misit proxima.
Detexit uentus uillam.quid uerbis opust?
Non uentus fuit.uerum alcumenæ euripidi
Ita omnes de tecto deturbauit tegulas.
Illustrioris fecit.fenestrasq; indidit.

Plesidippus adol. Dæmones. Scepario seruus.

Ple. T uos a uestris abduxi negociis vi
Neq; id processit:qua uos duxi gratia.
Neq; quiui lenonem ad portum præhendere.
Sed mea desidia spem deserere nolui
Eo uos amici detinui diutius
Nunc huc ad ueneris phanum uenio uisere
Vbi rem diuinam se facturum dixerat.
Dæ. Si sapiam:hoc quod me mactat:concinnem lutum.
Sce. Prope me hic nescio quis loquitur.Dæ. heu scepario.
Sce. Qui nominat me?Dæ.qui pro te argentum dedit.
Sce. Quasi me tuum esse seruum dicas.dæmones?
Dæ. Luto usus multo.multam terram confode.
Villam integundam intellego totam mihi:
Nam nunc perlucet ea q̄ cribrum crebrius. Cribrum.
Ple. Pater salueto.amboq; adeo.Dæ.saluus sies.
Sce. Sed utrum tu uir ne an fœmina es:qui illum patrem
Voces?Ple.uir sum equidem.Dæ.quære uir porro patrem
Filiolam ego unam habui.eaq; unam perdidi
Virile sexus nunq̄ ullum habui.Ple.at di dabunt. Sexus uirile.
Sce. Tibi quidem hercle quisquis es magnum malum:
Qui oratione hic nos occupatos occupes.
Ple. Isticcine uos habitatis?Sce.quid tu id quæritas:
An quo furatum mox uenias uestigas loca? Vestigas.
Ple. Peculiosum esse decet seruum & improbum
Quem hero præsente prætereat oratio:
Aut qui inclementer dicat homini libero.
Sce. Et impudicum.& impudentem hominem addecet
Molestum ultro aduenire ad alienam domum
Cui debeatur nihil.Dæ. tace scepario

Quid opus est adolescens? Ple. isti infortunium
Qui præfestinet: ubi herus adsit: præloqui.
Percontarier ex te. Sed nisi molestū st paucis percontarier
Volo ego ex te. Dæ. dabitur opera: atq; in negocio.
Sce. Quin tu in paludem is: exagitasq; harundines
Sudum est. Qui ptegamus uillam: dum sudunst. Dæ. tace.
Dice p dic. Tu siquid opus est dice. Ple. dic quod te rogo
Ecquem tu hic hominem crispum: incanum: uideris:
Malum: periurum: palpatorem? Dæ. plurimos
Nam ego propter eiusmodi uiros uiuo miser.
Ple. Hic dico: in phanum ueneris qui mulierculas
Duas secum adduxit: quiq; adornaret sibi
Vt rem diuinam faciat: aut hodie aut heri.
Dæ. Non hercle adolescens iam hos dies complusculos
Quenq̄ istic uidi sacruficare. neq; potest
Clam me esse: siqui sacruficant. semper petunt
Aquam hic: aut ignem: aut uascula: aut cultrum: aut ueru:
Aulā extare. i. ollā qua exta coquātur Aut aulam extarem: aut aliquid. quid uerbis opust?
Veneri paraui uasa: & puteum. non mihi
Nunc interuallum iam hos dies multos fuit.
Ple. Vt uerba perhibes: me periisse prædicas.
Dæ. Mea quidem hercle causa saluus sis licet.
Sce. Heus tu qui phana ueneris causa circuis
Iubere meliust prandium ornari domi.
Fortasse enim tu huc es uocatus ad prandium
Nullus p non. Ille qui te uocauit nullus uenit. Ple. admodum.
Sce. Nullū st periclum te hinc ire impransum domum
Sectarier. Cererem te melius, q̄ uenerem sectarier.
Triticum. Amorem hæc curat: triticum curat ceres.
Ple. Deludificauit me ille homo indignis modis.
Dæ. Pro dii imortales: quid illuc est scepario
Secundū p iuxta uel secus. Hominum secundū littus? Sce. ut est mea opinio
Propter uiam. illi sunt uocati ad prandium.
Dæ. Qui? Sce. quia post cœnam credo lauerūt. heri
Confracta nauis in mari est illis. Dæ. ita est.
At hercle nobis uilla in terra & tegulæ.
Sce. Hui homunculi quanti estis eiecti. ut natant.
Ple. Vbi sunt homines obsecro. Dæ. hac ad dexteram uiden
Secundum littus? Ple. uideo. uos me sequimini.
Sacerrimus Vtinam sit is: quem ego quæro: uir sacerrimus
Valete. Sce. si non moneas nosmet meminimus
Palæmon. Sed o palæmon sancte neptūni comes:
Qui quidem hercule illi socius esse diceris

Quod facinus uideo? Dæ. quid uides? Sce. mulierculas
Video sedentis in scapha solas duas:
Vt adflictantur miseræ: euge euge perbene
Ab saxo abuortit fluctus adlittus scapham.
Neq; gubernator usq̃ illis esse potuit?
Non uidisse undas me maioris censeo.
Saluæ sunt: si illos fluctus deuitauerint
Nunc nunc periculust. eiecit alteram
At in uadost. iam facile enabit. euge pax
Vides ne alteram illam ut fluctus eiecit foras
Surrexit horsum se capessit. salua res: Capessit se horsum.
Desiluit. hæc autē altera in terram e scapha:
Vt præ timore ingenua in undas concidit
Saluast. euasit ex aqua. iam in littore est.
Sed dextrouorsum aduersa it in malam crucem
Hem errabit illæc hodie. Dæ. quid id refert tua?
Sce. Si ad saxum quod capessit, ea deorsum cadit:
Errationis fecerit compendium.
Dæ. Si tu de illarum cœnaturus supparis:
Illas curandum censeo scepario
Si apud me esurus es: mihi dari operam uolo.
Sce. Bonū æquū q; oras. Dæ. sequere me hac ergo. Sce. sequor.

Palæstra muliet. vii. & una sylla

Nimio pol hoīum fortunæ minus miseræ memorantur.
Quā reapse expiundo iis daturacerbū: hoc deo complacitum est? Cōplacitū hoc ē deo
Me hoc ornatu ornatam in incertas regiones: timidam: eiectam.
Eerrare? hācine ego partē capio ob pietatē præcipuam.
Nam hoc mihi haud laboris est: laborē hūc potiri: si erga parētē:
Aut deos me ipiaui. sed id si parte curaui: ut cauerem: Impiaui me.
Tū hoc mihi indecore: iniq;: imodeste: datis di. nāqd habebunt
Sibi igitur ipii posthac: si ad hunc modū innoxiis est
Honor apud uos? nā me si sciam fecisse aut parenti sceleste
Minus mei misererer. sed herile scelus me sollicitat.
Eius me ipietas male habet. nauē atq; oīa perdidit in mari Hypmeter uersus.
Hæc bonoꝝ eius sunt reliquiæ. etiā quæ simul uecta mecum
In scaphast excidit. ego nūc sola sum: q̃ mihi si foret salua saltē
Labor leuior esset hic mihi eius opera. nunc quā spē: aut opē:
Aut consilii quid capessam? ita hic solis locis cōpotita?
Hic saxa sunt. hic mare sonat. nec quisq̃ hō uenit mihi obuiā.
Hoc qd' induta sum, sūmæ opes oppido: nec cibo: nec loco tecta quo sim
Scio. quæ mihi est spes: qua uiuere uelim? nec loci sum gnara:

Nec diu hic fui.saltẽ aliquẽ uelim:qui ex his locis: mihi uiam:
Aut semitam monstret.ita nunc hac an illac eam sum incerta
Cõsilii.nec ꝓpe usq̃ hic quidẽ cultũ agrũ conspicor.algor:error:
Pauor:me oĩa tenenr.hæc parentes mei haud uos scitis miseri:
Me nunc miserã esse uti sum.libera ego fui prognata
Maxime.nequicq̃ fui.nunc qui minus seruio:q̃ serua
Eduxerũt ꝑ educauerunt. Nata.neq; quicq̃ unq̃ iis profui qui me sibi eduxerunt.

Ampelisca.Palæstra mulieres duæ. vii

Am. Vid mihi melius est:qd magis in rem ẽ meã:q̃ corpore
Vitã secludam:ita male uiuo.ita multæ in pectore
Exanimales curæ. Sũt curæ exanimales.dein uitæ haud parco.spẽ ꝑdidi.
Omnia iam circũcursaui.atq; in latebris oĩbus
Perreptaui quærere conseruã uoce:oculis: auribus:
Vt peruestigarẽ.neq; eã usq̃ inuenio.neq; quo eam:
Neq; qua quærã consultũ st.neq; quẽ rogẽ quẽq̃ interea
Inuenio.neq; magis solæ terræ sunt:q̃ hæc loca
Atq; hæ regiones.neq; si uiuit:uiuam nunq̃ eam
Quin inueniã:desistã.Pal.quæ nam uox mihi ꝓpe hic sonat?
Subuenta. Am. Pertimui.qs hic loquitur? Pal.spes bona obsecro subuenta mihi.
Am. Mulier est.muliebris uox mihi ad aures uenit.Pal.exime
Hoc miserã metu.Am.certo uox muliebris auris tetigit meas.
Pal. Nũ ampelisca est obsecro? Am.ten palæstra audio? Pal.quin uoco ut me audiat
Noĩe illã suo:ampelisca.Am.hẽ qs ẽ? Pal.ego palestra.Am.dic (ubi es.
Pal. Pol ego nũc ĩ malis plurimis.Am.socia sũ.nec minor
Pars mea st.q̃ tua.s; uidere expecto te.Pa.mihi es æmula. (dulo.
Am. Cõseq̃mur gradu uocẽ.ubi es? Pal.ecce me. adi cõtra.Am.fit se
Pal. Cædo manum.Am.accipe.Pal. dic uiuis ne obsecro? Am. tu facis me quidẽ
Vt uiuere nunc uelim:quãdo mihi te licet tangere.
Vt uix mihi credo.ego hoc te tenere obsecro.ãplectere spes mea.
Leuas me oĩum laborum. Vt me oĩum iã labor; leuas. Pal.occupas præloqui:
Quæ mea est potius oratio.nunc abire hinc nos decet.
Am. Quo amabo ibim⁹? Pal.littus hoc ꝑseq̃mur.Am.sequor quo lubet siccine hic
Grassabimur. Cum uuida ueste grassabimur? hoc qd' ẽ id necessariũ ẽ perpetis
Sed quid hoc obsecro ẽ? Pa.quid? Am.uiden amabo phanũ. uides ne hoc? Pal.ubi est?
Am. Ad dexterã uideo:decorũ locũ dis uidetier.
Pal. Haud longe abesse oportet hoĩes hinc.ita hic lepidust locus.
Est deus.ueneror :ut nos ex hac ærũna eximat miseras:
Inopis:ærumnosas:aut aliquo auxilio:ur adiuuet.

Sacerdos & eædem mulieres. vii.& una sylla.

Vi sũtq̃ a patrona p̃ces mea expetẽtes sũt? nã uox me
Præcãtũ huc foras excitauit.bonã atq̃ obsequẽtẽ deã:
atq̃ haud grauatam.
Patronã execuntur:benignãq̃ multũ.Pal.iubemus te saluere
Mater.Sa.saluete puellæ.sed unde ire uos cũ uuida ueste dicã
Obsecro tam mestiter uestitas? Pal.ilico nos hinc imus
Haud longule ex hoc loco.uerũ longe hinc abest:unde uectæ
Sumus.Sa.nẽpe equo ligneo per uias cæruleas estis uectæ.

Vuida ueste.
Mestiter.
Longule.

Pal. Admodũ.Sa.ergo uos æquius erat candidatas uenire:hostiatasq̃
Ad hoc phanũ.ad istũc modũ nõ ueniri solet.Pal.q̃ nunc eiectæ
E mari sumus ambæ.obsecro uñ nos hostias agere uoluisti huc?
Nũc tibi ãplectimur genua egẽtes opũ:quæ in locis nescitis
Nescia spe sumus:ut tuo recipias tecto: seruesq̃ nos.
Miseriarũ que ambarũ te obsecramus uti misereat:
Quibus nec locus ullus nec spes parata est. neq̃ hoc ãplius q̃
Quod uides nobis qequãst.Sa.manꝰ mihi date.exurgite.ambæ
A genibus misericordior nulla est me fœminaꝝ:
Sed hæ pauperes sunt:inopesq̃ puellæ.egomet uix colo uitam
Veneri cibo meo seruio.Am.ueneris phanũ obsecro hoc est?

Hypmeter
Veniri.

Misericordior.

Sa. Fateor.ego huius sacerdos clueo.uerũ quicq̃d fuerit
Comiter fiet a me,quo nõ copia ualebit.ite hac mecum.

Clueo.

Pal. Amice benigneq̃ honorẽ mater nostrũ habes.Sa.oportet.

Piscatores. vii.& una sylla.

Mnibus modis q̃ pauperes sunt:homines miseri uiuũt.
Præsertim q̃bus nec quæstus est:nec artẽ didicere ullã.
Necessitate quicq̃d ẽ domi:id sat est habendũ
Nos iã de ornatu propemodũ ut locupletes simus scitis
Hi schœni enim atq̃ hæ hirundines sunt nobis questu & cultu.
Ex urbe ad mare huc prodimus pabulatũ pro exercitio
Gymnastico.& palestricũ hoc habemus.echinos.lopadas.
Ostreas baiano captamus.conchas.marinã urticã
Musculos plagusias striatas.post id hamatilẽ piscatũ
Et saxatilẽ aggredimur.captamus cibũ e mari.si euentus
Non uenit:neq̃ quicq̃ captũ est pisciũ:salsi lautiq̃
Domũ redimus clanculũ.dormimus incœnati.
Atq̃ ut nunc ualide fluctuat mare:nulla nobis spes est.
Nisi quod concharũ capsimus:incœnati sumus.profecto
Nũc uenerẽ hãc ueneremur bonã.ut nos lepide adiuuerit hodie.

Paupes oibux modis miseri uiuunt.

Scimus scitis.ex codi.ãtiquis.& metri necessitate.
Hi schœni enim.metri necessitate.& sensus cõcinnitate.hoc ẽ.hi iunci:siue hi funes.sunt & diuitiæ nostræ & ornatus nostri.

Echinos.
Lopadas.
Ostreas.
Conchas.
Vrticam.
Musculos.
Plagusias.
Striatas.

Capsimus.
Hypmeter.

Trachalio seruus.& iidẽ pisca.

Aduerso.

Tr.

Imio aduersaui sædulo ne herũ usquã præterirẽ
Nã cũ mõ exibat foras:ad portũ se aiebat ire
Me huc obuiã iussit sibi uenire ad ueneris phanũ:
Sed quos percontercõmode eos quos uideo astare. adibo.

Percontor quos

Conchitæ. Hamiotæ. Saluete fures maritimi:cõchitæ atq; hamiotæ.
Famelica hominũ natio.quid agitis:ut pitis?
Pi. Vt piscatorẽ æquum est fame.sitiq;.speq;.
Tr. Ecquẽ uos adolescentem ingenuũ huc ire:dum hic astatis
Strenua facie:rubicundũ:mediocri statura:fortẽ:
Macheriis. Qui tres duceret chlamydatos cum macheriis uidistis?
Pi. Nullũ istac facie ut prædicas uenisse huc scimus. Tr. ecquem
Silonem. Recaluũ ac silonem senẽ statutum. uentriosum
Tortis superciliis:contracta fronte. fraudulentum
Deum odium.atq; hominũ.malũ:mali uitii:probriq; plenum
Qui mulierculas duceret duas secum satis uenustas?
Pi. Cum istiusmodi uirtutibus operisq; natus qui sit:
Eum ad carnificẽ est æquius:q̃ ad uenerem cõmeare.
Tr. At si uidistis dicite.Pi.huc profecto nullus uenit
Vale.Tr.ualete.credidi factũ.est quod suspicabar.
Data uerba hero sunt.leno abiit scælestus exulatum.
Hariolus sum. In nauem ascendit:mulieres auexit.hariolus sum.
Is huc herũ etiã ad prandiũ uocauit,sceleris semen.
Nunquid mihi melius:q̃ ilico hic operiar herũ dum ueniat?
Eadẽ hanc sacerdotẽ uenereã:siquid amplius scit:
Si uidero.exquisiuero.faciet me certiorem.

Hypmeter. Mulier. Ampelisca. Trachalio seruus. vii. & una sylla.

Ntelligo.hanc:quæ proxima e st:uillã pulsate iussisti.
Atq; aquã rogare.cuius ad auris uox mihi aduolauit?
Obsecto quis hic loquitur? Tr.quem ego uideo? est ne
hæc ampelisca (cio?
Cõspicio. ex codi.ãtiqs.& metri necessitate. Calator Quæ foras e phano egredit̃? Am.ẽ ne hic trachalio:quem cõspi-
Calator pleusidippi? Tra.ea est.Am.is est.trachalio salue.
Tr. Salue ampelisca.Am.quid agis tu? Tr.ætatem haud malã male.
Am. Melius ominare.uere oẽs sapientes decet conferre
Et fabulari.sed pleusidippus tuus herus ubi amabo est?
Tr. Eia uero:quasi nõ sit intus.Am.neq; pol ẽ:neq; ullus
Huc qdem uenit.Tr.nõ uenit? Am.uera p̃dicas.Tr.nõ est meũ
Hypmeter. Ampelisca.sed q̃ mox coctum est prãdium? Am.qđ obsecro te?
Tr. Nempe rem diuinam facitis hic? Am.quid somnias amabo?
Tr. Certe huc labrax leno pleusidippũ ad prandium uocauit
Herum meũ,herus uester.Am.pol haud miranda facta dicis.
Si deos decepit:& hoĩes:lenonum more fecit.
Tr. Non rem diuinam facitis hic uos:neq; herus? Am.hariolare?
Tr. Quid tu agis hic igit̃? Am.ex malis multis:metuq; summo
Capitaliq; expericulo:orbas auxilii:q; opũq;
Recepit huc ad se hæc sacerdos ueneria me & palæstram.
Tr. An hic palæstra st obsecro,heri mei amica? Am.certo.Tra.inest

Lepos in nuntio tuo magnus mea ampelisca. sed istuc periclum
Perlubet quod fuerit uobis. scire.
Am. Confracta mi trachalio est hac nocte nauis nobis.
Tr. Quid nauis? quæ istæc fabula est? Am. non audiuisti amabo?
Quo pacto leno clanculum nos hinc auferre uoluit
In siciliam. & quicquid domi fuit imposuit in nauem:
Ea nunc perierunt omnia. Tr. oh neptune lepide salue
Nec te aleator ullus est sapientior. profecto — Aleator.
Nimis lepide iecisti bolum. periurum perdidisti. — Bolum.
Sed nunc ubi est leno labrax? Am. perit potando opinor.
Neptunus magnis poculis hac nocte eum inuitauit.
Credo hercle annãdo ei datum quod biberet. Tr. ut ego amo te
Mea ampelisca: ut dulcis es: ut mihi mulsa dicta dicis: — Mulsa dicta.
Sed tu & palestra quo modo saluæ estis? Am. scibis faxo
E naui timidæ ambæ in scapham insiluimus: quia uidemus
Ad saxa nauẽ ferrier. properans exolui restim:
Dum illi timent. nos cũ scapha tempestas dextrouorsum
Differt. ab illis itaq; nos uentisq; fluctibusq; — Differt.
Iactatæ exemplis plurimis miseræ: perpetuam noctem.
Vix hodie ad littus pertulit nos uentus exanimatas.
Tr. Noui. neptunus ita solet: q̃ uis fastidiosus
Aedilis est. siquæ improbæ sunt merces. iactat omnes. — Aedilis est.
Am. Væ capiti atq; ætati tuæ. Tr. tuo mea ampelisca
Sciui lenonem facere ego hoc quod fecit. sæpe dixi.
Capillum promittam. optimũ'st. occipiãq; hariolari.
Am. Cauistis ergo tu atq; herus ne abiret cum scibatis?
Tr. Quid faceret? Am. si illam amabat: rogas qd faceret? aut seruaret
Dies noctesq; in custodia esset semper. uerum ecastor
Vt multi fecit: ita probe curauit pleusidippus.
Tr. Cur tu istuc dicis? Am. res palam est. Tr. scin tu? etiã qui it lauatũ
In balineas: ibi cum sedulo sua uestimenta seruat:
Tamen surripiunt: quippe qui: quẽ illoꝝ obseruet: falsu'st. — Falsus est: pro nescit.
Fur facile quem obseruat uidet. custos qui fur sit: nescit. — Fur facile quẽ obseruat uidet.
Sed duce me ad illã: ubi ẽ? Am. i sane in ueneris phanũ: huc itro.
Sedentẽ flentẽq; opprimes. Tr. ut iam istuc mihi molestu'st.
Sed quid flet? Am. ego dicam tibi hoc sese illa excruciat animi: — Cistulam.
Quia leno ademit cistulam ei: quã habebat: ubiq; habebat
Qui suos parentis noscere posset. ueretur ne perierit.
Tr. Vbi nam ea fuit cistellula? Am. ibidem in naui conclusit ipse
In uidulum: ne copia esset eius. Tr. o facinus impudicum: — Vidulum.
Quam liberam esse oporteat seruire postulare.
Am. Nunc eam cum naui scilicet abiisse pessum in altum. — Pessum abiisse.
Et aurum & argentum fuit lenonis ibidem. credo

Aliquem immersisse se:atq; eum excæpisse.id misera mœstast.
Sibi eorum uenisse inopiam.Tr.iam istoc magis usus factost:
Nx eam intro consoler:q; eam ne se sic excruciet animi.
Nam multa præter spem:scio multis bona euenisse.
Am. At ego etiam qui sperauerint:spem decepisse multos.
Tr. Ergo animus æquus optimum est erumnæ condimentum.
Ego eo intro:nisi quid uis.Am.eas.ego quod mihi imperauit
Sacerdos id faciam:atq; aquam hinc de proxumo rogabo:
Nam extemplo illos ut uerbis suis peterem.daturos dixit:
Neq; digniorem censeo uidisse anum me quē q̄
Cui deos atq; homines censeam benefacere magis decere.
Vt lepide:ut liberaliter:ut honeste atq; haud grauate
Timidas:egentes:humidas:eiectas:exanimatas
Accepit ad sese.haud secus q̄ si ex se simus natæ
Eapse.ex cod.antiqs Vt eapse succincta nobis aquam calefactat;ut lauemus.
Nunc me moror.ibo atq; rogabo hinc aquā unde mihi īperauit
Villa. Heus ecquis in uillast?ecquis recludit?ecquis prodit?

Scepario seruus.Ampelisca mulier.

Sce. Quis est qui tam proterue foribus facit iniuriam? vii
Am. Ego sū.Sce.hem qd hoc boni ē?heu ædepol lepida mu
Am. Salue adolescēs.Sce.tu multū salueto adolescētula. (lier.
Am. Ad uos uenio.Sce.accipiā hospitio:si mox ueneris item
Vt adfectam amplectar.Am.nā nūc nihil est:qui te maneā.
Effigia. Sce. Sed quid ais mea lepida hilara?Am.ah nimiū familiariter
Me adtrectas.Sce.pro di immortales:ueneris effigia hæc qdē est.
Vt in ocellis hilaritudo.eia corpus cuiusmodi
Subuolturium.illud quidē subaquilū uolui dicere
Sauio pro ore. Vel papillæ cuiusmodi.tum quæ indoles in sauio est.
Polluta pago. Am. Non ego sum polluta pago.potin ut me abstineas manū?
Sce. Non me licet te sic placide bellā belle tangere?
Am. Ocium ubi erit:tū tibi operam ludo & deliciæ dabo
Nunc quāobrē huc sum missa amabo uel tu mihi aias:uel neges.
Sce. Quid nunc uis?Am.sapiētior nata qd uelim indiciū facit.
Sce. Hic quoq; sapientior natus quid uelim:indicium facit:
Am. Hic sacerdos ueneris hinc me petere aquā iussit a uobis.
Sce. At ego basilicus sum:quē nisi oras guttā non feres
Nostro illū puteū periculo & ferramentis fodimus
Nisi multis blanditiis a me gutta non ferri potest.
Am. Cur tu aquā grauare amabo:quā hostis hosti cōmodat?
Sce. Cur tu operā grauare mihi:quā ciuis ciui cōmodat?
Am. Immo etiā tibi mea uoluptas:quæ uoles faciam omnia.
Sce. Euge saluus sum.hæc iā me suā uoluptatē uocat.
Dabitur tibi aqua.ne nequicq̄ ames.cedo mihi urnā.Am.cape.

Propera amabo efferre. Sce. manta. iã hic ero uoluptas mea. Manta.
Am. Quid sacerdos meæ dicam: hic demoratam tam diu?
Vt etiam nunc misera timeo: ubi oculis intueor mare:
Sed quid ego misera: uideo procul in littore meum herum
Lenonem: sicilienseṁq; hospitem quos periisse ambos Siciliẽsem.
Censebam in mari. iam illud plus mali nobis uiuit q̃ ratæ.
Sed quid ego cesso fugere in fanum: ac dicere hæc palæstræ Hypmeter
In aram ut confugiamus. prius q̃ huc scelestus leno
Nosq; hic opprimat. confugiam hinc: res ita suppetit: subito.

Sceparío seruus.

PRo di immortales in aqua nunq̃ credidi vi
Voluptatem inesse tantam. ut hanc traxi lubens:
Nimio minus altus puteus uisus est: q̃ prius.
Vt sine labore extraxi hanc præfestine satis
Vt neq̃ sum. pro te qui hodie amare inceperim
Hem tibi aquam: mea tu belliata: hem sic uolo
Te ferre honeste: ut ego fero: ut placeas mihi
Sed ubi tu es delicata? cape aquam hanc: sicubi es
Amat hercle me: ut ego opinor. delituit mala.
Vbi tu es? etiam ne hanc urnam acceptura es? ubi nam es?
Commodule melius. tandem uero serio
Etiam acceptura es urnam hanc? ubi tu es gentium.
Nusq̃ hercle. urnam iam ego hanc in media sistam uia.
Sed autem quid si hanc hinc abstulerit quispiam
Sacram urnam ueneris? mihi exhibeat negocium.
Metuo hercle ne illa mulier mihi insidias locet.
Vt comprehendat cum sacra urna ueneria.
Nempe optimo me iure in uinclis enicet
Magistratus: si quis me hanc habere uiderit:
Nam hæc litteratast. ab se cantat cuia sit
Iam hercle euocabo hinc hanc sacerdotem foras.
Vt hanc accipiat. nam accedam iam huc ad fores.
Heus sic tolloni gratia? cape hanc urnam tibi.
Muliercula hanc nescio quæ huc ad me detulit.
In proferunda. repperi negocium
Siquidem mihi ultro his adgerunda etiam est aqua.

Labrax leno. Charmides parasitus.

La. QVi homo hominem sese miserũ & mendicũ uolet:
Neptuno credat sese: atq; ætatem suã.
Nam si quis cũ illo quid rei cõmiscuit
Ad hoc exẽplum amittit ornatum domũ:
Aedepol libertas lepida es: quæ nunq̃ pedẽ
Voluisti in nauem mecum hercle una imponere

Præfestine. ex codi. antiquis. & sniæ cõcinnitate. non proficiscin: ut corrigit Pius: absq; ullo sensu.

Miser q eẽ cupit. neptuno se credat.

Sed ubi ille meus est hospes qui me perdidit?
Atq; eccum incedit. Ch. quo malum properas labraxi
Nam equidem te nequeo consequi tam strenue.
La. Vtinam ego te prius q̄ oculis uidissem meis
Præbiteres. Malo cruciatu in siciliam præbiteres.
Quem propter hoc mihi obtigit misero mali
Vtinam cum in ædis meas te adduxi primulum:
In carcere illo potius cubuissem die.
Deosq; immortales quæso: dum uiuas: uti
Omnes tui similes hospites habeas tibi
Malam fortunam in ædis te adduxi meas
Quid mihi scelesto tibi erat auscultatio:
Quid ue hinc abitio? quid ue in nauem inscensio?
Vbi perdidi etiam plus boni q̄ mihi fuit.
Ch. Pol minime miror nauis si fractast ibi
Scelus te: & scelerte parta quæ uexit bona.
La. Pessum dedisti me blandimentis tuis:
Ch. Scelestiorem cœnam cœnaui tuam:
Quam quæ thyeste quondam anteposita ab atreo:
La. Perii animo male fit contine quæso caput.
Ch. Pulmonem ædepol nimis uelim uomitu uomas.
La. Heu palæstra atq; ampelisca ubi estis nunc miseræ?
Ch. Piscibus in alto credo præbent pabulum.
Mendicitatem. La. Mendicitatem mihi obtulisti opera tua.
Dum tuis ausculto magnidicis mendaciis.
Ch. Bonam es quod habeas gratiam merito mihi
Qui te ex insulso salsum feci opera mea.
La. Quin tu hinc is a me in maximam malam crucem.
Ch. Da quas res tecum in naui agebam commodum.
La. Heu quis uiuit me alter mortalis miserior?
Multo tanto miserior Ch. Ego multo tanto miserior q̄ tu labrax.
La. Qui? Ch. quia ego indignus sum: tu dignus qui sies.
La. O scirpe scirpe laudo fortunas tuas:
Qui semper seruas gloriam aritudinis.
Equidem meam uelitationem exerceo.
Nam omnia corusca præ tremore fabulor.
Ch. Aedepol neptune es balneator frigidus.
Cum uestimentis abste postq̄ abi: algeo.
Thermopolium. Ne thermopolium quidem ullum instructum hodie
Ita salsam præbet potionem & frigidam.
Vt fortunati sunt fabri ferrarii
Qui apud carbones adsident. semper calent.
La. Vtinam fortuna nunc ego anthracina uterer:

Vt postq̃ exiuissem ex aqua aretem tamen.
Ch. Quid si aliquo ad ludos me pro manduca locem?
La. Quapropter? Ch. quia pol clare crepito dentibus.
Sed nunc iure optimo me lauisse arbitror.
La. Qui? Ch. quia ausus fuerim tecum in nauem ascendere
Qui a fundamento mihi usq; mouisti mare.
La. Tibi autem auscultaui. tu promittebas mihi
Illic esse questum maximum meretricibus.
Ibi me corruere posse aiebas diuitias.
Ch. Iam postulabas te impurata bellua
Totam siciliam deuoraturum insulam.
La. Quae nam balaena meum uorauit uidulum
Aurum: atq; argentum ubi omne compactum fuit?
Ch. Eadem illa credo quae meum marsupium
Quod plenum argenti fuit. in sacciperio.
La. Heu sum redactus ad hanc usq; unam tuniculam
Et ad hoc misellum pallium. perii oppido.
Ch. Vel consociare mihi quidem tecum licet.
Aequas habemus partes. La. saltem si mihi
Mulierculae essent saluae: spes aliquae forent:
Nunc si me adulescens pleusidippus uiderit:
A quo arabonem pro palestra acceperam
Iam se exhibebit hic mihi negocium.
Ch. Quid stulte ploras? tibi quidem aedepol copiast
Dum lingua uiuet: qui rem soluas omnibus.

Sceparío seruus. Charmides parasitus. Labrax leno: vii

Vid illud obsecro negoci: quod duae mulierculae
Hic in phano ueneris signum flentes amplexae tenent.
Nescio quem metuẽtes miserae. nocte hac uero ꝓxuma
Se iactatas atq; eiectas hodie esse aiunt e mari.
La. Obsecro hercle adulescẽs ubi istae sunt quas memoras mulieres?
Sce. Hic in phano ueneris. La. quot sunt? Sce. totidem quot ego & tu sumus.
La. Nẽpe meae? Sce. nẽpe istuc nescio. La. qua sunt facie? Sce. scitula
Vel ego amare utrãuis possum si probe adpotus siem.
La. Nempe puellae? Sce. nempe molestus es. uise si lubet. La. meas
Oportet intus esse hic mulieres mi charmides.
Ch. Iupiter te perdat: & si sunt: & si non sunt tamen.
La. Introrumpã iam huc in ueneris phanũ. Ch. in baratrũ mauelim.
Obsecro hospes da mihi aliquid loci ubi condormiscam. patum.
Sce. Istic ubi uis condormisce: nemo prohibet: publicum est.
Ch. At uides me: ornatus ut sim uestimentis uuidis.
Recipe me intectum. da mihi uestimenti aliquid aridi:

Aretem.
Manduca. scribẽdũ ẽ. nõ mandu co: neq; mã duce: ut in-sulse legit Pius & Sar race. etiam.

Saccipetio.

Scitula facie.

Arescunt. Dum mea arescunt:in aliquo referam gratiam tibi. V
Sce. Tegillum eo illud mihi unum arescit.id si uis dabo.
Eodem amictus tectus eodẽ esse soleo.si pluit
Poenitet.i. parum uidetur. Tu istæc mihi dato:exarescant faxo.Ch.eo an te poenitet
In mari quod delauit:ne hic in terra quoq; eluam.
Sce. Eluas tu an exungare ciccus.uerũ interim tibi
Ego nunq̃ hodie quicq̃ credã:nisi accepto pignore.
Algu. Tu uel suda.uel peri algu.Ch.uel tu ægrota:uel uale.
Sce. Barbarum hospitem mihi in ædeis.nihil moror sat litium est.
Ch. Iam ne abis?uenalis illic ductitauit.quisquis est
Vuidus. Non est misericors.sed quid ego hic asto infelix uuidus?
Quin abeo hinc in ueneris phanum:ut edormiscã hanc crapulã:
Quam potaui præter animi quam libuit sententiam?
Quasi uinis græcis neptunus nobis suffudit mare:
Prodisperauit. Itaq; aluum prodisperauit nobis salsis poculis
Inuitare nobis. Quid opust uerbis si inuitare nobis paulisper pergeret.
Ibidem obdormissemus.nunc uix uiuos amisit domum.
Nunc lenonem quid agit intus uisam conuiuam meum.

Dæmones.is.

Miris modis di ludos faciunt hominibus: vi
Mirisq; exemplis.nam omnia in somnis danunt
Ne dormientis quidem sinunt quiescere.
Velut ego hac nocte:quæ præcessit proxima
Mirum atq; inscitum somniaui somnium
Hirundininum. Ad hirundininum nidum uisa est simia
Adscensionem ut faceret:admolirier:
Neq; eas eripere quibat inde:post ibi
Videbatur ad me simia adgredirier
Rogare scalas ut darem utendas sibi.
Ego ad hoc exemplum simiæ respondeo
Hirũdines ex philomena & pgne natas. Natas ex philomena atq; ex progne esse hirundines.
Ago cum illa:nequid noceat meis popularibus.
Atq; illhæc animo iam fieri ferocior
Videtur:ultro mihi malum minitarier.
In ius uocat me.ibi ego nescio quo nam modo
Iratus uideor mediam arripere simiam
Concludo in uincla bestiam nequissimam:
Nunc quam ad rem dicam hoc attinere somnium:
Nunq̃ hodie quiui ad coniecturam euadere.
Sed quid nam in ueneris phano clamoris oritur?

Trachalio seruus.Dæmones senex.

Tr. Pro cyrenẽses populares uestrã ego imploro fidẽ: vii
Agricolæ,accolæ,propinqui qui estis his regionibus.

Ferte opem inopiæ:atq; exemplum pessimum pessundate.
Vindicate ne impiorum potior sit potentia:
Qui innocentum:qui se scelere fieri nolunt nobiles.
Statuite exemplum impudenti.date pudori præmium
Facite hic lege potius liceat:q̃ ui uicto uiuere.
Currite huc in ueneris phanum.uestram iterum imploro fidem:
Qui prope hic adestis:quiq; auditis clamorem meum:
Ferte suppetias:qui ueneri ueneriæq; antistitæ.
More antiquo in tutelam suum cōmiserunt caput
Prætorquete iniuriæ prius collū:q̃ ad uos peruenit.
De. Quid istuc negocii est? Tr.p ego hæc genua te obtestor senex
Quisquis es.De.quin tu ergo omitte genua & qd sit mihi expedi
Et qui tu es.primum.Tr.teque oro & quæso si speras tibi
Hoc anno multum futurum sirpe & laserpicium
Eāq; euenturam exagogam saluam & sospitem
Atq; ab lippitudine usq; siccitas ut sit tibi.
De. Sanun es? Tr.seu tibi confidis fore multam magudarim: Magudarim.
Vt te ne pigeat dare operam mihi quod te orabo senex.
De. At ego te per crura & talos tergūq; obtestor tuum:
Vt tibi uberem ulmeā esse speres uirgidemiam: & tibi hoc anno euenturam uberem messem mali
Vt mihi istuc dicas negocii quid sit quod tumultues. Tumultues.
Tr. Qui lubet maledicere:equidem tibi bona exoptaui omnia.
De. Bene equidem tibi dico:qui te digna ut eueniant precor:
Obsecro hoc:reuortere ergo.quid negocii est? Tr.mulieres.
Duæ innocentes hic sunt tui indigentes auxilii
Quibus aduorsum ius legesq; insignite iniuria.
Facta est.fitq; in ueneris phano.tum sacerdos uneria.
Indigne adflictatur.De.quis homo est tanta confidentia:
Qui sacerdotem audeat uiolare? sed ex mulieres
Quæ sunt? aut quid iis iniqui fit? Tr.si das operam:eloquar
Veneris signū sunt amplexæ:nunc eas deripere uult:
Eas ambas esse oportet.De.quis hic est qui tam parui deos
Pendit? Tr.fraudis.sceleris.parricidii.periurii.
Plenus.legirupa.impudens.impurus.inuerecundissimus;
Verbo uno absoluam.lenost.quid illum porro prædicem?
De. Aedepol hominem infortunio prædicas donabilem.
Tr. Qui sacerdotis scelestus faucis interpresserit. Faucis.
De. At magno cum malo suo fecit hercle.ite istinc foras
Turbalio sparax ubi estis? Tr.i obsecro intro.subueni.
De. Iterum autem imperabo.sequimini hac.Tracha.age nunc iam illi iube.
Oculos elidere itidem:ut sepiis faciunt coqui. Sepiis.

De. Proripite hominem pedibus huc itidem:quasi occisam sue.
Tr. Audio tumultum.opinor leno pugnis plectitur.
Edentauerint. Nimis uelim homini improbissimo malas edentauerint.
Sed ecce ipsæ egrediuntur timidæ e phano mulieres.

Palestra. Trachalio seruus. Ampelisca sorores.ii. vii

Pal. NVnc demũst cũ oium copiaꝝ atq; opum auxilii p̃sidii.
Viduitas nos tenet.nec cuia est quæ salutẽ afferat.
Nec quã in partẽ ingredi p̃sequamur.scire possumus.
In metu nunc sumus ambæ maximo tanta importunitas
Tantaq; iniuria facta in nos est modo hic intus ab nostro hero
Qui sacram scelestus sacerdotẽ anũ præceps reppulit:ppulit
Indignis modis.nosq; ab signo intimo.eripere uoluit.
Sed nunc ut sese ferunt res fortunæq; nostræ mori:
Par est.neq; est melius morte in malis rebus miseris.
Tr. Quid est?que illhec oratio st?cesso consolari ego
Has?heus palestra.Pa.q uocat?Tr.ampelisca.Am.obsecro qs ẽ.
Qui uocat?Pal.quis is est qui nominat?Tr.si respexis.scies.
Pal. O salutis meæ spes.Tr.tace ac bono animo es.me uide.Pa.si mõ.
Id liceat:uis ne opprimat:quæ uis:uim mihi afferam:ipsa adigit.
Tr. Ah desine nimis inepta es.Pa.desiste dictis nunc iam
Miseram me consolari.nisi quid re præsidium apparas
Moriri. Trachalio.acta hæc res est.certũst moriri:q̃ hunc pati
Lenonem in me crassari.sed muliebri animo sum tamen
Vt miseræ in mentẽ mihi mortis metus membra occupat.
Tr. Aedepol.hoc acerbum.bonum animũ habete. Pa.nam obsecro?
Vnde.animus mihi inueniatur?Tr.ne inq̃ timete:adsidite
Hic in hac ara.Am.quid ista ara plus prodesse nobis potest
Quã signũ in phano hic intus ueneris:quod amplexæ modo
Vnde abreptæ per uim miseræ.Tr.sedete hic modo.ego hinc tñ.
Vos tutabor.aram habete hanc uobis pro castris.mœnia
Hinc ego defensabo præsidio ueneris:& maliciæ
Lenonis cõtra incedã.Am.tibi auscultamus.& uenus
Alma ambæ te obsecramus aram amplexantes hanc tuam
Lachrymantes:genibus nixæ:in custodiam nos ut tuam
Recipias:& tutere.illos scelestos:qui tuum
Fecerunt phanum paruï:& ausi sunt uiolare nos
Vt hanc tua pace aram amplexæ miseræ ambæ sumus
Opera neptunei eiectos perditos hostes habeas
Neue idcirco nobis uitio uortas:si quippiam
Minus quã decet lautum arbitrare.Tr.æquũ has petere itellego:
Decet abste id impetrari.ignoscere his te conuenit.
Metus has:id faciant:subigit.te ex concha natã esse autumant.
Caue tu harũ conchas spernas.sed optume eccum exit senex.

Dæmones senex. Labrax leno. Mulieres ii. Lorarius. Trachalio seruus. vii

Dæ. EXi e phano, natũ quantũ est hominum: sacrilegissime
Vos in aram abite sessum. sed ubi sunt? Tr. huc respice
Optume istuc uolueramus. iube modo accedat prope
Legerupionem hunc hic nobiscum dis facere postulas? Legerupionem.
Dæ. Pugnũ in os impinge. La. iniqua hæc patior cum ptio tuo.
Dæ. At etiam minitatur audax? La. ius meum ereptum est mihi
Meas ãcillas mihi inuito eripis. de senatu cyrenẽsi quẽuis opulentum.
Tr. Si tuas esse oportet ni ue eas esse oportet liberas: neu te in carcerem cõpingi est æquũ: ætatẽq; ibi
Te usq; habitare: donec totum carcerem contriueris.
La. Non hodie isti auspicaui rei: ut cum furcifero fabuler.
Te ego appello. Dæ. cum istoc primum qui te nouit disputa.
La. Tecum ago. Tr. atqui mecũ agendũ st: sunt ne illæ ancillæ tuæ?
La. Sunt. Tr. agedũ ergo. tange utrã uis digitulo minimo modo.
La. Quid si attigero? Tr. extẽplo ego te follem pugillatorium Follem pugillatoriũ
Faciam: & pendentem incursabo pugnis periurissime.
La. Mihi nõ liceat ancillas meas ueneris de ara abducere?
Dæ. Est lex apud nos. La. quid mihi cum uestris legibus
Cõmercii est? equidem istas iam ambas educam foras.
Tu senex si istas ambas: huc arido argentost opus.
Dæ. Hæ aũt ueneri cõplacuerunt. La. habeat: si argentum dabit.
Dæ. Do tibi argentum. nunc adeo ut scias meam sententiam.
Occipito modo illis afferre uim ioculo pausillulum.
Ita hinc ego te ornatũ amittam: tuipsus te ut non noueris:
Vos adeo: ubi ego innuero: si non ei caput exoculassitis: Exoculassitis.
Quasi murteta iuncis: itẽ ego uos uirgis circũuinciam. Murteta.
La. Vi agis mecũ. Dæ. etiam uim iproperas flagitii flagrantia?
Tun trifurcifer mihi audes inclementer dicere? Trifurcifer
La. Fateor ego trifurcifer sum. tu es homo adprime probus.
Tr. Nunc quidem hasce oportet esse liberas. La. quid liberas?
Tr. Atq; heras tuas quidem hercle: atq; ex germana græcia
Nam altera hæc est nata athenis syncerissimis testibus.
Dæ. Quid ego ex te audio? Tr. hanc athenis esse natam liberam.
Dæ. Mea popularis obsecro est. Tr. nõ tu cyrenensis es?
Dæ. Immo athenis natus, altusq; educatusq; atticis.
Tr. Obsecro defende ciues tuas senex. Dæ. o filia Ciues
Cum ego hanc uideo: mearũ absens miseriarũ cõmones
Trima quæ periit mihi. iam tanta esset si uiuit scio.
La. Argentum pro istisce ambabus cuiæ erant domino dedi
Quid mea refert athenis hæ natæ: an thebæ sient? Thebæ a theba ntõ

Dum mihi recte seruitutem seruiant. Dæ. ita ne impudens
Tu ne hic fallis uirginalis liberos parentibus
Subiectos habebis atq; indigno quæstu conteres.
Nam huic alteræ patria quæ sit profecto nescio
Nisi scio probiorem hanc esse q̃ te ipuratissime.
Interfit tergo utri. La. Tuæ istæ sunt? Dæ. contende ergo: interfit tergo utri.
Offerrumẽtas. Ni offerrumentas: habebis pluris in tergo tuo:
Quã ulla nauis longa clauos: tũ ego ero mendacissimus
Postea aspicito meũ: quando ego tuum inspectauero
Ni erit tam syncerũ: ut quiuis dicat ampullarius:
Optimum esse opere faciundo corium: & syncerissimum.
Quid causæ est quin uirgis te usq; ad saturitatẽ sautiẽ?
Q uid illas spectas? quas si attigeris: oculos tibi eripiam.
La. At quin quia uetas utrãq; iam mecum abducam simul.
Dæ. Quid facies? La. uolcanum adducam. is ueneris aduersariust.
Dæ. Q uo illic it? La. heus ecquis hic est? heus. Dæ. si attigeris ostiũ:
Mergis pugnis. Iam hercle tibi messis in ore fiet mergis pugnis probe.
La. Nullum habemus ignem. ficis uictitamus aridis.
Dæ. Ego dabo ignem: siquidẽ conflandi in capite tuo copiast.
La. Ibo hercle aliquo ignem quæritatũ. Dæ. quid cũ inueneris?
La. Ignem magnum hic faciam. Dæ. quin ut manum exuras tibi?
La. Immo hasce ambas hic in ara uiuas cõburam. Dæ. id uolo:
Nam te barba cõtinuo arripiam: & in ignem coniiciam.
Teque ambustulatum obiiciam magnis auibus pabulum.
Cum cõiecturam egomet mecum facio: hæc illa est simia:
Q uæ has hirũdines ex nido uolt eripere ingratiis.
Q uid ego in somniis somniaui. Tr. scin quid tecum oro senex?
Vt illas serues: uim defendas: dum ego herũ adduco meũ.
Dæ. Q uære herũ. atq; adduce. Tr. at. hic ne. Dæ. maximo malo suo:
Si attigerit: siue occeptassit. Tr. cura. Dæ. curatum est. abi.
Tr. Hunc quoq; asseruato ipsum. ne quo abeat: nam promisimus
Carnufici aut talentum magnum: aut istunc hodie sistere.

Dæmones senex. Labrax leno.
Palæstra. Ampelisca.

Dæ. VTrum tu leno cum malo libentius vi
Quiescis: an sic sine malo si copia est?
La. Ego quæ tu loquere flocci non facio senex Flocci.
Meas quidem te inuito: & uenere: & summo ioue
De ara capillo iam deripiam. Dæ. tange dum.
La. Tangam hercle uero. Dæ. agedū ergo accedas huc modo.
La. Iube dum recedere istos ambo illuc modo.
Dæ. Immo ad te accedent. La. nō hercle egomet censeo.
Dæ. Quid ages si propius accedent. La. ego recessero.
Verum si senex unq̄ te in urbe offendero:
Nunq̄ hercle quisq̄ me lenonem dixerit
Si non te ludos pessimos dimisero.
Dæ. Facito istuc quod minitaris. sed nunc interim
Si illas attigeris dabitur tibi magnum malum.
La. Quā magnū uero? Dæ. quantū lenoni sat est.
La. Minacias ego istas flocci non facio tuas. Minacias.
Equidem eas te inuito ambas rapiam. Dæ. tange dum.
La. Tangam hercle uero. Dæ. tanges? at scin quomodo? (bas
I dū turbalio curriculo affer duas clauas. La. clauas? Dæ. sed p
Propera cito. ego te hodie faxo recte acceptum ut dignus es.

La. Heu heu scelestus galeā in naui perdidi
Nunc mihi opportuna hic esset:salua si foret
Licet saltem istas mihi appellare? Dæ.non licet
Hem optime ædepol.eccum clauator aduenit.
La. Illud quidem edepol tinnimentū est auribus.
Dæ. Age accipe illhinc alteram clauam sparax
Age alter istinc:alter hinc adsistite.
Adsistite ambo:sic.audite nunc iam
Si hercle illic illas hodie digito tetigerit
Exoculassitis. Inuitas:nisi tunc illum uos exoculassitis
Vsq; adeo:donec qua domum abeat nesciat
Peristis ambo.si appellabit quāpiam
Vos respondetote.istinc istarum uicem
Sin ipsus hinc abire uolet quantum potest:
Amplectitote. Extemplo amplectitote crura fustibus.
La. Etiam me abire hinc non sinent? Dæ.dixi satis:
Et ubi ille seruus cum hero suo huc aduenerit
Qui herum accersiuit:itote extemplo domum
Curate hæc sultis magna diligentia.
La. Heu hercle ne istic phana mutantur cito
Hoc herculis est iam phanum ueneris quod fuit
Ita duo destituit signa hic cum clauis senex
Non hercle:quo hinc nunc gentium aufugiam:scio.
Ita mihi utrūq; seuit & terra & mare
Palæstra.Lor.quid uis? La.apage controuersia est
Hæc equidem palæstra,quæ respondit nō mea est.
Heus ampelisca.Lo.caue sis infortunio
Vt potest.La.ignaui homines satis recte monent:
Sed uobis dico heus uos nū nam molestia est
Me adire ad illas propius.Lo.nihil nobis quidem.
La. Nunquid molestum mihi erit? Lo.nihil si caueris.
La. Quid est quod caueam? Lo.hæ hem a crasso infortunio.
La. Quæso hercle adire ut liceat.Lo.abeas si uelis.
La. Bene ergo hercle factū.habeo uobis gratiam
Non accedam.propius.illic astate ilico
Edepol prouenī nequiter multis modis.
Certūst hasce hodie usq; obsidione uincere.

Pleusidippus ado.Trachalio seruus.Mulieres due.
Leno.Lora.Charmides.

Ple. Eam ne ille amicam leno ui ac uiolentia vi
De ara deripere ueneris uoluit? Tra.admodum.
Ple. Quin occidistis extemplo? Tra.gladius non erat.
Ple. Caperes aut fustē:aut lapidem.Tra.quid ego quasi canem

Hominē insectarer lapidibus nequissimum?
La. Nunc pol ego perii.pleusidippus eccum adest
Conuerret iam hic me totum cum puluisculo.
Puluisculo
Ple. Etiam ne in ara tunc sedebant mulieres
Cum ad me profectus ires? Tra.ibidem nunc sedent.
Ple. Quis illas nunc illic seruat? Tra.nescio quis senex
Vicinus ueneris.is dedit operam optimam
Is nunc cum seruis seruat.ego mandaueram.
Ple. Duc me ad lenonem recta.ubi illic est homo?
La. Salue.Ple.salutem nihil morot tuam.opta otius.
Rapite hunc:obtorto collo mauis:an trahi?
Vtrum uis opta:dum licet.La.neutrum uolo.
Ple. Abi sane ad littus curriculo trachalio.
Iube illos in urbem ire obuiam ad portum mihi
Quos mecum duxi qui hunc ad carnificem traderent
Post huc redito:atq; agitato hic custodiam
Ego hunc scelestum in ius rapiam exulem.
Age ambula in ius.La.quid ego deliqui.Ple.rogas
Quin arabonem a me accepisti ob mulierem
Et eam abduxisti.La.non auexi.Ple.cur negas?
La. Quia pol prouexi.auehere non quiui miser.
Equidem tibi me dixeram presto fore
Apud ueneris phanum.quid multa? sum ne ibi?
Ple. In iure causam dicito hic uerbum sat est
Sequere.La.obsecro te subueni mi charmides
Rapior obtorto collo.Ch.quis me nominat?
La. Viden me ut rapior? Ch.uideo atq; inspecto lubens.
La. Non subuenire mihi audes? Ch.quis homo te rapit?
La. Adolescens pleusidippus.Ch.ut nactus es habe
Bono animo.melius est te in neruum corripere
Tibi obtigit quod plurimi exoptant sibi.
La. Quid id est? Ch.ut id quod quærant inueniant sibi.
La. Sequere obsecro pariter.Ch.suades tu qualis es
In neruum rapere:eo me obsecras:ut te sequar
Etiam retentas.La.perii.Ch.uerum sit uelim.
Ple. Tu mea palæstra & ampelisca ibidem ilico
Manete:dum huc ego redeo.Lo.equidem suadeo
Vt ad nos abeant potius dum recipis.Ple.placet.
Benefacitis.La.fures mihi estis.Lo.quid? Ple.rape.
La. Oro obsecro palæstra.Ple.sequere carnifex.
La. Hospes.Ch.nō sum hospes.repudio hospitium tuum.
La. Siccine me spernis? Ch.sic ago.semel bibo.
La. Di te infelicent.Ch.isti capiti dicito

Credo alium in aliam belluam hominem uortier
Illic incolúbum credo leno uortitur.
Nam in collũbari collũ haud multo post erit
In neruo mille hodie nidamenta congeret
Verũtamen ibo ei aduocatus ut fiem
Siquidem mea opera citius addici potest.

Dæmones senex.

BEnefactũ & uolupe est mihi hodie his mulierculis vi
Tetulisse auxiliũ:iam clientas repperi
Atq; ambas forma scitula atq; ætatula.
Sed uxor scelesta me omnibus seruat modis
Nequid significem quippiam mulierculis
Sed grippus seruus noster quid rerum gerat
Miror:de nocte qui abiit piscatum ad mare.
Pol magis sapuisset si dormiuisset domi
Iam nunc & operam ludos facit:& retia
Vt tempestas est nunc:atq; ut noctu fuit.
In digitis hodie percoquam quod cæperit
Ita fluctuare uideo uehementer mare.
Sed ad prandium uxor me uocat.redeo domum.
Iam meas opplebit aures sua uaniloquentia.

Tetulisse. Clientas. Scitula forma.

Vaniloquẽtia.

Gripus piscator. vii.& una sylla.

NEptuno has ago meo patrono gratias:qui salsis
Locis incolit pisculentis:cum me ex suis locis ornatũ
Pulchre expediuit.tẽplis reducẽ.plurima pda onustũ
Salute horriæ in mari fluctuoso:piscatu nouo me
Vberi compotiuit:miro modo:atq; incredibili hic piscatus
Mihi lepide euenit.neq; piscium ullam unciam pondo hodie
Cæpi.nisi hoc quod nunc fero in rete.nam ut denocte multa
Impigreq; exurrexi:lucrum præposui sopori & quieti
Tempestate seua experiri expetiui:paupertatem heri qui
Et meam simul tolerarem.opera haud fui parcus.nimis homo
Nihilst:qui piger est.nimisq; id genus odi ego male.uigilare
Decet hominem.qui uolt sua temperi conficere officia.
Nõ eni illũ expectare oportet:dũ herus se ad suũ suscitet officiũ.
Nam qui dormiunt libenter:sine lucro & cum malo quiescunt.
Nã ego nũc mihi:qui impiger fui:repperi ut piger si uelim sim.
Hoc ego in mari quicqd hic inest repperi.qcquid est.graue qdẽ.
Thesaurũ hic ego inesse reor.nec mihi conscius est ullus homo:
Nunc hæc tibi occasio gripe obtigit.ut liberet extemplo
Prætor te.nunc sic faciam:si consilium est:ad herum ut ueniam
Docte atq; astute ego illi pauxillatim pollicitabor
Pro capite argenũ:ut sim liber:ac me emittat manu iã ubi.liber

Cõpotiuit.

Vllam unciam. scribeñ.est ex codici.antiqs. & recta latinitate: & metri rõne:nõ:una pondo .i. in singulo pondo:ut ruditer exponit Pius illiteratissimus: inquiens uirili nãq; genere & fœio dicitur põdo:& dupondo.quod quidẽ est absurdissimum.

Piger hõ ni mis nihili est.

Temperi

Se

Pauxillatim.

Igitur:domum instruam:agrum:ædes:mancipia.nauibus inde
Magnis mercaturã faciã.apud reges rex perhibebor.
Post animi causa mihi nauem faciã: atq; imitabor stratonicum. Hypmeter
Oppida circũuectabor:ubi nobilitas mea erit clara.
Oppidũ magnũ cõmunibo.& ego urbi gripo indã nomen: Oppidum urbs.
Monimentũ meæ famæ,& factis.ibiq; regnũ magnũ
Instituã.magnas res hic agito in mentẽ instruere.nunc hũc
Vidulũ condã.sed hic rex cũ aceto pransurus est atq; sale. Vidulum

Trachalio seruus. Gripus piscator. vii

Tr. Eus mane.Gri.qd maneã? Tr.dũ hãc tibi tudẽtẽ q̃ tra- Rudentem hanc.
his cõplico.
Grí. Mitte modo.Tr.at pol ego te adiuuabo.nam quod be-
nefit bonis:
Haud perit.Gr.turpida tẽpestas heri fuit.nihil habeo
Adolescens piscíũ.ne tu mihi esse postules.
Non uides me referre uuidum rete sine squamoso pecu? Pecu.
Tr. Non ædepol piscis expeto:sermonis tui sum indigens.
Gr. Enicas iam me odio quisquis es.Tr.non sinã ego abire te
Mane.Gri.cauesis malo.quid tu malũ nam me tetrahis?
Tr. Audi.Gr.nõ audio.Tr.at pol quin audies post.Gri.quin loquere
Quiduis.Tr.eo modo est operepretiũ:quod tibi ego uolo
Narrare.Gri.eloquere. quid id est? Tra.uide nuspiam consequi-
tur prope.
Gr. Ecqd ẽ:qd' mea referat.Tr.scilicet sed bonis cõsiliis eo
Quid in te mihi est?Gr.quid negocii ẽ?modo dic.Tr.dicã.ta-
ce.si fidẽ
Modo das mihi:te nõ fore infidũ.Gr.do fidẽ tibi fidus ero
Quisqs es.Tr.audin.furtũ ego uidi qui faciebat.nouerã
Dominũ id cui fiebat.porro ad furẽ egomet deuenio
Feroq; ei conditionẽ hoc pacto.ego istuc furtũ scio
Cui factũ ẽ.nunc mihi si uis dare dimidiũ:indiciũ
Domino nõ faciã.is mihi nihil etiã respondit.quid inde Hypmeter.
Aequũ est dari mihi?dimidiũ?uolo ut dicas.Gr.imo etiã
Amplius.nam si non dat:domino dicũdũ censeo.
Tr. Nunc aduorte animũ.nãq; hoc omne attinet ad te.Gr. quid st? Attinet ad te.
Tr. Vidulũ istum cuius est noui ego hominẽ iãpridẽ.Gr.quid est?
Tr. Et quo pacto periit.Gr. at ego quo pacto inuentũ st scio:
Et qui inuenit hominẽ noui:& dominus qui nunc est scio.
Nihilo pol pluris tua hoc:q̃ quãti illud refert mea.
Ego noui illũ cuius nunc est.tu illũ cuius ante hac fuit.
Hunc homo feret a me nemo.ne tu te speres potius.
Tr. Non ferat si dominus ueniat?Gri. dominus huic nemo: ne fru-
stra es:

Nisi ego nemo natust:hunc qui cæpi in uenatu meo.
Tr. Itane uero? Gr.ecquē esse dices in mari piscem meū:
Quos capio siquidē cæpi:mei sunt.habeo pro meis
Nec manu adseruntur.neq; illinc partē quisq; postulat
Palam oēs. In foro palam omnes uendo pro meis uenalibus
Mare quidē cōmune certost oībus esse.Tr.adsentio.
Qui minus hunc cōmunē quæso mihi esse oportet uidulum?
In mari inuentust:cōmune est.Gr.næ īpudenter impudens.
Nam si istuc sit quod memoras:piscatores perierint.
Quippe cum extēplo in macellū pisces prolati fient:
Nemo emat:suā quisq; partem piscium poscat sibi
Dicat in mari cōmuni captos.Tr.quid ais impudens?
Ausus etiam cōparare uidulum cum piscibus?
Eadem tandem res uidetur? Gr.in manu non est mea
Retem. Vbi demisi retem atq; hamum quicquid hæsit,extraho
Quod rete atq; hami mei nacti sunt:meum potissimūst.
Tr. Immo hercle haud est: siquidem quod uas cæpisti. Gri. philosophe.
Tr. Sed tu nunq̄ piscatorem uidisti uenefice
Vidulum piscem cæpisse: aut protulisse ullum in forum.
Non enim tu hic quidē occupabis omnis quæstus: quos uoles
Venatorem & piscatorem te esse impure postulas.
Vel te mihi monstrare oportet:piscis qui sit uidulus:
Vel quod in mari non natum ē:neq; habet squamas:ne feras.
Gr. Qui tu nunq̄ audiuisti esse antehac uidulum piscem? Tr.scelus
Nullus ē.Gr.imo est profecto.ego qui sum piscator:scio.
Verū raro capitur.nullus minus sæpe ad terram uenit.
Tr. Nil agis.dare uerba speras mihi te posse furcifer
Quo colore est.Gr.hoc colore capiuntur pauxilluli
Sunt alii puniceo colore magni:item atri.Tr.scio
Tu hercle opinor te in uidulum piscem cōuertes:nisi caues
Fiet tibi puniceum corium postea atrum denuo.
Gr. Quod scelus hodie hoc inueni.Tr.uerba facimus.it dies.
Videsis cuius arbitratu rem nos facere uis.
Gr. Viduli arbitratu.Tr.ita enimuero? stultus es.Gr.salue thales.
Sequester Tr. Tu isthunc hodie non feres.nisi das sequestrū:aut arbitrum.
Arbiter Cuius hæc res arbitratu fiat.Gr.quæso sanus es?
Eleborosus. Tr. Eleborosus sum.Gr.at ego ceritus.hunc non mittam tamen.
Ceritus. Tr. Verbū adde etiam unū.iam in cerebro colaphos abstrudā tuo.
Colaphos. Gr. Ego iam te hic itidem quasi penicillus nouos solet exugere:
Exugebo. Ni hunc amittis exugebo:quicqd humoris tibist.
Tange.affligā te ad terrā itidem:ut piscem soleo polypū.
Tr. Vis pugnare.quid opust.quin tu potius prædam diuide.

Gri. Hinc tu nisi malum fruuisci nihil potes. Tr. nisi postulas.
Abeo ego hinc. Gri. at ego hinc offlectam nauem. Tra. nequeo abeas. mane.
Si tu proreta isti naui es: ego gubernator ero. Proreta.
Gr. Mitte rudentem sceleste. Tr. mittam. omitte uidulum.
Gri. Nunq̄ hercle hinc hodie ramenta fies fortunatior. Ramenta.
Tr. Non probare pernegando mihi potes: nisi pars datur
Aut ad arbitrum reditur aut sequestro ponitur. Reditur. ex. cod. antiqs. & metri necessitate ac sensus cōcinnitate. nō reditura ut legunt.
Gri. Q uem ne ego excepi in mari? Tr. at ego quē inspectaui e litore.
Gri. Mea opera labore & rete & horia. Tr. nū quid minus
Si ueniat nunc dominus cuius est. ego qui inspectaui procul
Te hunc habere furtum. q̄ tu nihilo minus mastigia
Q uo argumento socius non sum & fur sum fac dum ex te sciā.
Gri. Nescio. neq; ego istas uestras leges urbanas scio. Horia.
Nisi quia hūc meū esse dico. Tr. & ego itē esse aio meū. Gr. mane.
Iam reperirē quo pacto nec fur. nec socius fies.
Tr. Q uo pacto? Gr. sine me hinc abire. tu abi tacitus tuam uiam
Nec tu me cuiq̄ indicassis. neq; ego tibi quicq̄ dabo:
Tu taceto. ego mussitabo. hoc optimum atq; æquissimum est.
Tr. Eo quid conditionis audes ferre? Gr. iam dudum fero
V t abeas. rudentem amittas. mihi molestus ne fies.
Tr. Mane dum refero conditionem. Gr. te obsecro aufer modo.
Tr. Ecquem in his locis nouisti? Gr. oportet uicinos meos.
Tr. Vbi tu hic habitas? Gr. porro illic longe usq; in campis ultimis.
Tr. Vin qui in hac uilla habitat eius arbitratu fiat hoc?
Gri. Paulisper remitte restem. dum concedo: & consulo.
Tr. Fiat. Gr. euge salua res est. præda hæc perpetua est mea.
Ad meum herum arbitrum uocat me. hic intra præsepis meis. Præsepis.
Nunq̄ hercle hodie abiudicabit ab suo triobolum. Triobolū.
Næ iste haud scit q̄ conditionem tulerit. ibo ad arbitrum.
Tr. Q uid igitur? Gr. quāq̄ istuc esse ius meum: certe scio:
Fiat istuc potius q̄ nunc pugnem tecum. Tr. nunc places
Q uāq̄ ad ignotum arbitrum me appellis: si adhibebit fidem
Et si est ignotus: notus. si non: ignotissimus est.

Dæmones senex. Mulieres Palæstra. Ampelisca.
Trachalio Gripus. vii

Dæ. Cupio ædepol quāq̄ uobis quæ uoltis mulieres
Metuo propter uos: ne uxor mea me extrudat ædibus.
Q uæ me pelices adduxisse dicet ante oculos suos:
Vos confugite in aram potius q̄ ego. Mu. perimus miseræ.
Dæ. Ego uos saluas sistam. ne timete. sed quid uos foras
Prosequimini. quoniam. ego adsum: faciet nemo iniuriam
Ite inquā domum amabo. nunc iam ex præsidio præsides.

Gr. O præsalue.Dæ.salue gripe quid fit?Tr.tuus ne hic seruus est?
Gr. Haud pudet?Tr.nihil ago tecũ.Gr.ergo abi hinc.Tr.quæso re-
sponde senex.
Tuus hic seruus est?Dæ.meus est.Tr.hem istuc optime quan-
do tuus est.
Iterũ saluto te.Dæ.& ego te.tu ne es:qui haud multo prius
Abisti hinc herũ accersitũ?Tr.ego is sum:Dæ.qd nunc uis tibi?
Tr. Nempe hic tuus est?Dæ.meus est.Tr.istuc optime quãdo tuust.
Dæ. Quid negocist?Tr.uir scelestus illic est.Dæ.quid fecit tibi
Vir scelestus?Tr.homini ego isti talos subfringi uolo.
Dæ. Quid est?qua de re nunc litigatis inter uos?Tr.eloquar.
Facesso te. Gr. Immo ego eloquar.Tr.ego opinor:rem facesso.Gr.si quidem
Sis pudicus:hinc facessas.Dæ.gripe animum aduorte ac tace
Vt istic prius dicat audi.loquere tu.Gr.alienon.prius
Quã tuo dabis orationem?Dæ.ut nequiter comprimitur.
Tr. Ita ut occœpi dicere:illum quem dudum lenonem
Extrusisti:hic eius uidulum ecillum.
Gr. Nõ habeo.Tr.negas quod oculis uideo?Gr.at ne uideas uelim
Habeo:non habeo quid tu me curas quid rerum geram?
Tr. Quo modo habeas:nihil id refert.iure an ne iniuria.
Gr. Ni istum cæpi:nulla causa est:quin me condones cruci
Reti in ablatiuo. Si in mari reti apprehendi:qui tuum potiust:q̃ meum?
Tr. Verba dat.hoc modo res gesta est.ut ego dico.Gr.quid tu ais?
Tr. Quod primarius uir dicat:comprime hunc sis si tuus est.
Gr. Quid tu mihi idem uis fieri quod herus consueuit tibi.
Si ille te comprimere solitus.hic noster nos non solet:
Dæ. Verbo illo modo ille uicit.quid nunc tu uis?dic mihi.
Tr. Equidem neq; ego partem posco mihi istinc de istoc uidulo:
Neq; meum hodie esse unq̃ dixi.sed istic inest cistula
Huius mulieris:dudum fuisse quã dixi liberam.
Dæ. Nempe tu hanc dicis:quã esse aiebas dudum popularem meã?
Tr. Admodum.& ea quæ olim parua gestauit crepundia:
Istic in cistula insunt:quæ istic inest in uidulo:
Hoc neq; isti usus est:& illi miseræ suppetias feret
Si id dederit suos qui parentes quærat.Dæ.faciam ut det.tace.
Gr. Nihil hercle ego sum isti daturus.Tr.nihil peto nisi cistulam
Crepũdia. Et crepundia.Gr.quid si autem ea sunt aurea?Tr.quid istic tua
Aurum auro expendetur.argentum argento exæquabimus.
Gr. Facias aurum ut uideam.post ego faciam ut uideas cistulam.
Dæ. Caue malo ac tace tu perge ut occœpisti dicere.
Tr. Vnum te obsecro:ut te huius commiserescat mulieris:
Siquidem hic lenonis eius est uidulus quem suspicor:
Hic nisi de opinione certum nihil dico.Gr.uiden

Scelestus is aucupatur. Tr. sine me ut occœpi loqui.
Si scelesti illius est hic cuius dico uidulus
Hæ poterunt nouisse. ostendere his iube. Gr. ain ostendere?
Dæ. Haud iniquum dicit grippe: ut ostendatur uidulus.
Gri. Immo hercle insignite iniq. Dæ. quidū? Gr. quia si ostendero
Continuo hunc nouisse dicent scilicet. Tr. scelerum caput.
Vt tu es: item censes omnis esse? periuri caput.
Gr. Omnia isthæc ego facile patior: dum hic hinc a me sentiat.
Dæ. Atqui nunc abs te stat uerum hinc tibi testimonium
Gripe aduorte animum. tu paucis expedi. Gr. quid postulas?
Tr. Dixi equidem. sed si parum intellexti: dicam denuo.
Hasce ambas: ut dudum dixi ita esse oportet liberas.
Hæc athenis parua fuit uirgo surrupta. Gr. dic mihi
Quid ad uidulum pertinet: seruæ sint istæ: an liberæ?
Tr. Omnia iterum uis memorari scelus: ut defiat dies.
Dæ. Abstine maledictis. & mihi quod rogaui dilue.
Tr. Cistellam inesse opportet caudeam. in isto uidulo
Vbi sunt signa: qui parentes noscere hæc possit suos:
Quibus cum parua periit athenis sicut dixi prius.
Gri. Iuppiter te diq omnes perdant. quid ais uenefice?
Quid istæ mutæ sunt: quæ pro se fari non queant?
Tr. Eo tacent: q tacita bona st mulier: semper q loquens.
Gri. Tu pol pro portione nec uir: nec mulier mihi es.
Tr. Quidū? Gr. quia enim neq loquens es neq tacens unq̄ bonus.
Tr. Quæso en unq̄ hodie licebit mihi loqui? Dæ. si præter hac
Tu uerbum faxis: hodie ego tibi cōminuam caput.
Tr. Vt id occœpi dicere eam senex te quæso cistulam
Vt iubeas hunc reddere illis. ob eam si quid postulat
Sibi mercedis dabitur. aliud quicquid ibi est habeat sibi.
Gri. Nunc demum istuc dicis: quoniam ius meum esse intelligis.
Dudum dimidiam petebas partem. Tr. imo etiam nunc peto.
Gri. Vidi petere miluum: etiam cum nihil auferret tamen.
Dæ. Non ego te comprimere possum sine malo. Gr. si istic tacet:
Ego tacebo. si iste loquitur: sine me mea pro parte loqui.
Dæ. Cedo modo mihi uidulū istum gripe. Gr. concredam tibi:
Ac si istorū sit nihil: ut mihi reddas. Dæ. reddetur. Gr. tene.
Audi nunc iam palæstra atq ampelisca hoc quod loquor:
Est ne hic uidulus ubi cistellam tuam inesse aiebas? Pal. is est.
Gri. Perii hercle ego miser. prius q̄ plane aspexit: ilico
Eum esse dixit. Dæ. faciam ego hanc rem: nā tibi cistulā
Isticcine esse oportet caudeā. in isto uidulo.
Pal. Vbi ego dicam quicquid inerit nominatim: tu mihi
Nullum ostenderis. si falsa dicam: frustra dixero

Abstine maledictis. Caudeam.

Mulier tacita q̄ loqns bona est.

Vos tamen isthaec quicquid istic inerit uobis habebitis
Sed si erunt uera.tum obsecro te ut mea mihi reddant.Gr.placet
Ius oras merũ meo quidẽ animo.Dæ.ac meo hercle.Gr.dic mihi
Quid si ista aut superstitiosa:aut hariola est.atq; omnia
Quicquid insit uera dicet anne habebit hariola?
Dæ. Non feret nisi uera dicet nequicq̃ hariolabitur.
Hypmeter. Pal. Solue uidulum ergo:ut quicquid sit uerum q̃ primum faciam
Hoc habet.Gr.solutum est aperi.uideo cistellam.Dæ.haeccine ẽ.
Pal. Istaec est.o mi parentes hic uos conclusos gero
Cognoscẽdum. Huc opesq; spesq; uestrum cognoscendum condidi.
Gr. Tum tibi hercle deos iratos esse oportet:quisquis es
Quae parentis tam in angustum tuos locum compegeris.
Dæ. Gripe accede huc.tua res agitur.tu puella istinc procul
Dicito quid insit:& qua facie memorato omnia
Si hercle tantillum peccassis:quod postea postules
Te ad uerum conuorti:nugas mulier magnas egeris.
Gr. Ius bonum oras.Tr.aedepol haud te orat.nam tu iniurius.
Dæ. Loquere nunc iam puella.grippe animum aduorte.ac tace.
Crepũdia. Pal. Sunt crepundia.Dæ.ecca uideo.Gr.perii in primo praelio.
Ecca. Dæ. Mane ne ostenderis.qua facie sunt.responde ordine.
Pal. Ensiculust aureolus primum litteratus.Dæ.dice dum.
In eo ensiculo litteratum quid est?Pal.mei nomen patris.
Altrinsecus. Post altrinsecus est securicula ancipes.item aurea
Ancipes p anceps. Litterata.ibi matris nomen in securiculast.Dæ.mane
Dic in ensiculo quod nomen est paternum?Pa.daemones.
Dæ. Di immortales ubi loci sunt spes meae.Gr.imo aedepol meae.
Dæ. Pergite obsecro continuo placide.Gr.aut ite in malam crucem.
Dæ. Eloquere matris nomen.hic in securicula quid siet.
Pal. Daedalis.Dæ.di me seruatum cupiunt.Gr.at me perditum.
Dæ. Filiã meam esse hanc oportet gripe.Gr.sit per me quidem
Quin te di omnes perdant:qui me hodie oculis uidisti tuis
Meq; adeo scelestum:qui non circunspexi centies.
Prius:nequis inspectaret:q̃ rete extraxi ex aqua.
Pal. Post est sicula argenteola & duae connexae maniculae
Et sucula.Gr.quin tu i dierecta cũ sucula & porculis.
Pal. Et bulla aurea est:pater quam dedit mihi natali die.
Dæ. Ea profecto est.cõtineri quin complectat non queo
Filia salue mea.ego is sum:qui te produxi pater.
Ecca. Ego sum daemones:& mater tua ecca hic intus.daedalis.
Pal. Salue mi pater insperate.Dæ.salue.ut te amplector libens.
Tr. Volupest:cum istuc pietate uestra uobis contigit.
Dæ. Cape dum hunc si potes fer intro uidulum.age trachalio.
Tr. Ecce gripi scelera.cum isthec res male euenit:tibi

Gripe gratulor. Dæ. age eamus mea gnata ad matrem tuam:
Quæ ex te poterit argumentis hanc rem magis exquitere:
Quæ te magis tractauit: magisq̧ signa nouit tua.
Tr. Eamus intro omnes: quando operam promiscuam damus.
Pal. Sequere me ampelisca. Am. cũ te di amant uoluptati est mihi.
Gri. Sum ne ego scelestus: qui illac hodie excepi uidulum:
Aut cum excepi: qui non alicubi in solo abstrusi loco
Credebam pol turbulentam prædam euenturam mihi
Quia illa mihi turbulenta tempestate euenerat.
Credo ædepol inesse auri & argenti largiter:
Quid meliust: q̃ ut hinc intro abeam: & me suspẽdam clanculũ:
Saltem tantisper dum abscedat hæc a me ægrimonia.

Dæmones senex. vi

Ro di immortales quis me est fortunatior
Qui ex improuiso filiam inueni meam:
Satin sicui homini di esse benefactum uolunt:
Aliquo illud pacto obtingit optatum piis:
Ego quod hodie neq̧ speraui neq̧ credidi
Ex improuiso filiam inueni tamen
Et eam de genere summo adolescenti dabo
Ingenuo. atheniensi. & cognato meo.
Ego eum adeo accersi huc ad me q̃ primum uolo
Iussiq̧ exire huc seruum eius. ut ad forum
Iret. non dum egressum esse eum id miror. tamen
Accedam opinor ad fores. quid conspicor:
Vxor complexa collo retinet filiam.
Nimis inepta atq̧ odiosa eius est amatio

Dæmones. Trachalio seruus. vii

Dæ. Liquando obsculando melius est uxor pausam fieri — Pausam fieri.
Atq̧ adorna ut rem diuinam faciam: cũ intro aduenero:
Laribus familiaribus: cũ auxerunt nostrã familiam:
Sunt domi agni: & porci. sacres. sed quid istum temoramini
Mulieres trachalionem. atq̧ optime eccum exit foras.
Tr. Vbi ubi erit tamen inuestigabo & mecum adducam simul
Pleusidippum. Dæ. eloquere ut hæc res obtigit de filia
Dæ. Rogato: ut relinquat alias res. & huc ueniat. Tr. licet.
Dæ. Dicito daturum meam illi filiam uxorem. Tr. licet.
Dæ. Et patrem. eius me nouisse: & mihi esse cognatum. Tr. licet.
Dæ. Sed propera. Tr. licet. Dæ. iam hic fac sis: cœna ut curet. Tr. licet.
Omnia illicet. Tr. licet. sed scin quid est quod te uolo
Quod ꝓmisisti ut memineris hodie ut liber sim. Dæ. licet.
Tr. Fac ut tu exores pleusidippum ut me emittat. Dæ. licet.
Tr. Et tua filia facito oret. facile exorabit. Dæ. licet.

Tr. Atq; ut ampelisca mihi nubat:ubi ego sim liber.Dæ.licet.
Tr. Atq; ut mihi gratum beneficium factis experiar.Dæ.licet.
Tr. Omnia licet.Dæ.licet.tibi rursum refero gratiam
Sed ꝑpera ire in urbem actutū & recipe te huc rursum. Tr.licet.
Iam hic ero.tu interibi adorna cæterum quod opust.Dæ.licet.
Tr. Hercules istum infelicitet cum sua licentia
Ita meas repleuit aures quicquid memorabam:licet.

Gripus piscator. Dæmones senex. vi

Gr. Quam mox licet te compellare dæmones?]
Dæ. Q uid est negocii gripe?Gr.de illo uidulo.
Si sapias:sapias habeas quod di boni danunt.
Dæ. Aequum uidetur tibi ut ego alienum quod est:
Meum esse dicam?Gr.quod ne ego inueni in mari?
Dæ. Tanto melius illi obtigit:qui perdidit
Tuum esse nihilo magis oportet nidulum.
Vidulum. Gr. Isto tu pauper es cum nimis sancte pius.
Dæ. O gripe gripe:in ætate hominum plurimæ
Trasennæ. Fiunt trasennæ ubi decipiuntur dolis
Atq; ædepol in eas plerūq; esca imponitur
Q uam siquis auidus poscit escam auariter:
Decipitur in trasenna auaritia sua
Ille qui consulte.docte.atq; astute.cauet
Diutine uti bene licet partum bene
Mihi istæc uidetur præda prædatum irier
Vt cum maiore dote abeat q̄ aduenerit.
Ego ne:ut quod ad me allatum esse alienum sciam.
Celem?minime istuc faciet noster dæmones.
Semper cauere hoc dictum sapientissimum est:
Ne conscii sint ipsi maleficii sui
Ego mihi cum lusi.nil moror ullum lucrum.
Gr. Spectaui ego pridem comicos ad istunc modum
Sapienter dicta dicere:atq; iis plaudier
Cum illos sapientis mores monstrabant populo:
Sed cum inde suam quisq; ibant diuorsi domum
nullus erat illo pacto:ut illi iusserant.
Dæ. Abi intro ne molestus.linguæ tempera
Ego tibi daturus nihil sum.ne tu frustra sis.
Gr. At ego deos quæso:ut quicquid in illo uidulost:
Vidulo. Si aurum:si argentum est omne id ut fiat cinis.
Dæ. Illuc est:quod nos neq̄ seruis utimur.
Nam illic cum seruo si quo congressus foret:
Et ipsum sese & illum furti adstringeret:
Dum prædam habere se censeret interim.

Præda ipsus esset.præda prædam duceret:
Nunc hinc introibo & sacrificabo.post ibi
Videbo nobis cœnam continuo coqui.

Pleusidippus adole. Trachalio seruus. vii

Ple. ITerum mi isthæc omnia itera mi anime.mi trachalio.
Mi liberte.mi patrone.immo potius mi pater.
Repperit patrem palæstra suũ atq; matrẽ?Tr.repperit.
Ple. Et popularis est.Tr.opinor.Ple.& mi nuptura ẽ?Tr.suspicor.
Ple. Censen hodie despondebit eam mihi quæso?Tr.censeo.
Ple. Quid patri etiã gratulabor cum illam inuenit?Tr.censeo.
Ple. Quid matri eius?Tr.censeo.Ple.quid ergo censes?Tr.qd' rogas
Censeo.Ple.dic ergo quanti censes?Tr.ego ne?censeo.
Ple. Adsume quidem ne censiorẽ semper facias.Tr.censeo.
Ple. Quid si curram?Tr.censeo.Ple.an sic potius placide?Tr.cẽseo.
Ple. Etiã ne eam aduenien salutem?Tr.censeo.Ple.etiã patrem?
Tr. Censeo.Ple.post eius matrem?Tr.censeo.Ple.quid postea
Etiam ne aduenĩes cõplectar eius patrẽ?Tr.non censeo.
Ple. Quid matrẽ?Tr.nõ censeo.Ple.quid eãpse illã?Tr.non censeo.
Ple. Peri.dilectum dimisit.nunc non censet cum uolo.
Tr. Sanus non es.sequere.Ple.duc me mi patrone quo libet.

Labrax leno. vii & una syllaba

La. QVis me est mortalium miserior qui uiuat alter hodie:
Quẽ modo damnauit ad recuperatores pleusidippus?
Abiudicata a me modo est palæstra.perditus sum.
Nam lenones ex gaudio credo esse procreatos:
Ita omnes mortales siquid est mali lenoni gaudent:
Nunc alterã illam:quæ mea est:uisam huc in ueneris phanum:
Saltem ut eam abducam:de bonis quod restat relliquiarum.

Gripus piscator. Labrax leno. vii & una syllaba

Gri. NVnq̃ ædepol hodie ad uesperũ gripũ inspicietis uiuũ: Vesperũ.
Nisi uidulus mihi reddatur.La.perii cum mentionem Vidulus.
Fieri audio usq̃ uiduli:quasi palo pectus tundat.
Gri. Istic scelestus liber est:ego qui in mari prehendi
Rete:atq; excæpi uidulum tradere negatis quicq̃.
La. Pro di immortales suo mihi hic sermone artexit auris.
Gri. Cubitum hercle longis litteris signabo usquequaq; in urbe
Siquis perdiderit uidulum cum auro atq; argento multo.
Ad gripũ ut ueniat.non feretis istum:ut postulatis.
La. Meum hercle illic homo uidulum scit:quis habet:ut ego opinor
Adeundus mihi illic est homo.di quæso subuenite.
Gri. Quid me intro reuocas?hoc uolo hic ante hostium extergere:
Nam hoc quidem pol e rubigine non e ferro fabrefactum est;
Ita quanti magis extergeo rutilum atq; tenuius fit. Tergeo.

Nam quidem hoc uenatust:uerum ita in manibus consenescit.
La. Adolescens salue.Gr.di te ament cū inraso capite.La.quid fit?
Extergetur Gr. Ferrū extergetur.La.ut uales?Gr.quid tu:nū medicus q̄so es?
La. Immo ædepol una littera plus sum q̄ medicus.Gr.tum tu
Mendicus es?La.tetigisti acu.Gr.uidetur digna forma:
Sed quid tibi est?La.hac proxima nocte in mari elaui.nam
Contracta est nauis.perdidi quicquid erat miser ibi omne.
Gr. Quid perdidisti?La.uidulum cum auro atq; argento multo.
Vidulo. Gr. Ecquid meministi in uidulo quid insuerit?La.quid refert?
Ex codi. antiquis.& metri necessitate. non denaria philippicæ
Q ui periit.Gr.nihil tamen si nō hoc aliud fabulemur
Q uid si ego sciam qui inuenerit:uolo ex te scire signa.
La. Nummi octingenti auri in marsupio primum insuerunt
Marsupio. Præterea centum mnæ philippicæ in pasceolo seorsus.
Denaria Gr. Magna hercle prædast largiter.mercedis indispicar.
Pasceolo. Seorsus. Dii omnes homines respiciunt.bene ego hinc prædatus ibo.
Profecto est huius uidulus.perge alia tu expedire.
La. Talentum argenti commodum magnum inerat in crumena.
Epichisis. Gaulus. Præterea sinus:epichisis:cantharus:gaulus:cyathus.Gr. papæ.di
uitias tu quidem habuisti luculentas.
La. Miserum istuc uerbum & pessimum est habuisse:& nihil habere.
Gr. Q uid dare uelis:qui istæc tibi inuestiget indicetq;?
Tricas. Tramas Eloquere propere celeriter.La.nummos trecentos.Gr.tricas.
Curculiunculos. La. Q uadrigētos.Gr.tramas putidas.La.qngētos.Gr.cassā glādē.
Git. La. Sexcentos.Gr.curculiūculos minutos fabulare.
La. Dabo septingentos.Gr.os calet tibi.nū git frigefactas?
La. Mille dabo nūmos.Gr.sonias.La.nihil addo.Gr.abi igit.La.audi.
Gr. Si hercle abiero hinc.hic nō ero.La.uin cētū & mille:Gr.dormis
La. Eloquere quantum postules.Gr.quo nihil inuitus addas
Triobolū. Talentm magnum.non potest triobolum hinc abesse.
Proin tu aias uel neges.La.quid istuc est?necessum uideo:
Dabitur talentū.Gr.accede dum huc.uenus hæc uolo arroget te.
La. Q uod tibi libet id mihi impera.Gr.tāge arā hāc ueneris.La.tāgo
Gr. Per venerē hāc iurādum est tibi.La.quid iurē tibi.Gr.qd iubeo.
La. Præi uerbis qd uis.id quod domi est.nunq̄ ulli supplicabo.
Gr. Tene arā hanc.La.teneo.Gr.deiura te mihi argentum daturum
Potitus uiduli. Eodem ipso die:uiduli ubi sis potitus.La.fiat. vi
Gr. Venus cyrenensis dea te testor mihi
Si uidulum illum ego quem in naui perdidi
Cum auro atq; argento saluum inuestigauero:
Isq; in potestatem meam peruenerit:
Tum ego huic gripo:dico inquito:& me tangito.
La. Tum ego huic gripo dico uenus:ut tu me audias
Talentum argenti magnum continuo dabo.

Gri. Quod si fraudassis.dic ut te in quæstu tuo
Venus eradicet.caput atq; ætatem tuam
Tecum hoc habeto tamen:ubi iuraueris.
La. Illa neget uorsum siquid peccasso.uenus,ueneror te.ut oẽs mi-
seri lenones sient.
Gr. Tamen fiet:& si,tu fidem seruaueris
Tu hic operire.iam ego faxo exibit senex
Eum tu continuo uidulum reposcito.
La. Si maxime illũ mihi reddiderit uidulum
Non ego hodie illi debeo triobolum Triobolũ.
Meus arbitratus lingua quod iuret mea
Sed conticescam.eccum exit.& ducit senem.

Gripus piscator. Dæmones senex. Labrax leno.

Gr. Sequere hac.ubi istic leno?& heus tu hem tibi hic ha-
bet uidulum: vii
Dæ. Habeo:& fateor esse apud me:& si tuus ẽ:habeas tibi
Omnia:ut quicquid infuere:ita salua sistentur tibi
Tene si tuust. La.o di imortales meust.salue uidule.
Dæ. Tuus ne est?Gr.rogitas:siquidem hercle iouis fuit meust.
Dæ. Omnia insunt salua:una istinc cistella excepta est modo
Cum crepũdiis:quibuscũ hodie filiam inueni meã.
La. Quã?Dæ.tua quæ fuit palæstra:ea filia inuentast mea.
La. Bene me hercle factũ est cum isthæc res tibi ex sententia
Pulchre euenit:gaudeo.Dæ.istuc facile non credo tibi.
La. Immo hercle ut scias gaudere me:mihi triobolum Triobolũ.
Ob eam ne duis.condono te.Dæ.benigne ædepol facis.
La. Immo tu quidem hercle uero.Gri. heus tu iam habes uidu-
lum?La.habeo.
Gr. Propera.La.qd ꝑperabo?Gr.reddere argentũ mihi.La.neq;
Aedepol tibi do:neq; quicq̃ debeo.Gr.quæ hæc factio est
Nõ debes?La.nõ hercle uero.Gr. nõ tu iuratus mihi es?
La. Iuratus sum:& iurabo:si quid uoluptati ẽ mihi
Iusiurandũ seruandæ rei nõ perdendæ conditum ẽ.
Gr. Cedosis mihi talentũ magnũ argenti periurissime.
Dæ. Gripe qđ tu istum talentũ poscis?Gr.iuratust dare.
La. Libet iurare.tu ne pontifex periurio es.
Dæ. Qua pro re argentũ promisit hic tibi?Gr. si istum uidulũ
Redegissem in potestatem eius:iuratus dare
Mihi talentũ magnũ argenti.La.cedo qui cum habeã iudicem
Ni dolo malo instipulatus sis:ni ue etiã dum siem
Quinq; & uiginti natus annos.Gr.habe cũ hoc.Dæ.alioſt opus
Iam ab istoc auferre.haud sciã si istunc condẽnauero.
Promisisti huic argentũ?La.fateor.Dæ. qđ seruo meo

Promissum est:meū esse oportet:ne tu leno postules
Te hic fide lenonia uti.nō potes.seruanda est fides.
Gr. Iam te ratus nactū hominem quē defraudandū dares.
Dandum huic argentum est probum.id ego continuo huic dabo adeo me ut hic
Emittat manu.Dæ.quando ergo tibi benignus fui:atq; hæc tibi
Opera sunt mea seruata.Gr.imo hercle mea:ne dicas tua.
Dæ. Si sapies tacebis.tum te mihi benigne itidem addecet
Benemerenti beneferre gratiā.La.nempe pro tuo
Iure oras.Dæ.mirū quin tuū ius meo periclo expetam.

Labascit,

Gr. Saluus sum.leno labascit.libertas ,ꝑtenditur.
Dæ. Vidulum istic ille inuenit.illud mancipiū meum est
Ego tibi hunc porro seruaui cum magna pecunia.
La. Gratiā habeo.& de talento nulla causa est:quin feras
Q uod isti sum iuratus.Gr. heus tu mihi ergo dato:si sapis.
Dæ. Tacen an nō?Gr.tun meā rem simulas agere:tibi mutuas?
Nō hercle istoc me interuortes:si aliā prædā prændero.
Dæ. Vapulabis si uerbū addes isthuc unū.Gr.uel hercle enica
Nō tacebo unq̄ alio pacto:nisi talento cōprimor.
La. Tibi opā hic qdē dat.Gr. tacebo.Dæ.cōcede hoc tu leno.La. 13.
Gr. Palā age.nolo murmurillū neq; susurrum fieri mihi.
Dæ. Dic mihi:quanti illā emisti tuam alteram mulierculā
Ampelisceā?La.mille nūmos denumeraui.Dæ.uin tibi
Conditionē luculentā ferre me?La.sane uolo.
Dæ. Diuiduū talentū faciā.La.benefacias.Dæ.pro altera libera
Vt sit dimidiū tibi summæ.dimidiū huic cædo.La.maxime.
Dæ. Pro illo dimidio ego altero gripū emittā manu
Quē propter tu uidulū:& ego natā inueni.La. benefacis
Graciā habeo.Gr.q̄ mox mihi argentū ergo redditur?
Dæ. Res soluta est gripe.ego habeo.Gr. hercle.at ego me mauolo.
Dæ. Nihil hercle hic tibi est.ne tu speres.iusiurandi uolo
Gratiā facias.Gr.perii hercle nisi me suspendo. occidi
Nunq̄ hercle iterū defraudabis me quidē post hunc diem.
Dæ. Hic hodie cœnato leno.La.fiat.condirio placet.
Dæ. Sequimini intro spectatores uos quiqui ad cœnam uocem
Ni datutus nihil sum.neq; sit quicq̄ pollucti domi.
Ne ue adeo uocatos credam uos esse ad cœnam foras
Verum si uoletis plausum fabulæ huic clarum date
Comessatum omnes uenitote ad me ad annos sedecim
Vos hic hodie cœnatote ambo.La.fiat.Dæ.plausum date.

Mutuas. supplēdū uidetur.ac si dicat: tibi cōmodas rem meā: quū mihi debeatur. & ita uersus rō,& sniæ integritas cōstat. nō tibi agis. ut Pius insulsus cōtra metricā rationē: & uerū sensum corrigit:ridiculam interim mendā existimans.

Murmurillum.

Prændero. nō perdidi:scribendū quoq; cē suimus ad uerum sensum respicientes & solidū. nam ex dictione perdidi:nullum electū elici posse putauim⁹.

Luculentā.

Diuiduū

Dimidiū.

Polluctí

Comessatū

Stichus Plauti.

Argumentum.

Enex castigat filias:q̃ hæ uiros vi
Tam perseuerent peregrinantis pauperes
Ita sustinere fratres:neq; relinquere.
Contraq; uerbis delenitur commodis:
Habere sineret quos semel nactæ forent.
Viti reueniunt opibus aucti transmare.
Suam quisq; retinet.ac sticho ludus datur.

Panægyris. Pinacium sorores.

Redo ego miseram fuisse penelopam soror,suo vii Penelopã.
Ex animo:quæ tandiu uidua uiro suo caruit.
Nam nos eius animũ de nostris factis noscimus:
Quarũ uiri hinc absunt:quorũq; absentum negociis
Vt æquũ est,solicitæ noctes & dies soror sumus
Pi. Semper nostrũ officiũ nos facere æquũ est.neq; id magis
Facimus:q̃ nos monet pietas.sed hic soror mea
Adsisdum.multa uolo tecum loqui de re uiri.
Pa. Saluæ næ amabo.Pi.spero quidem & uolo.sed hoc soror crucior
Patrem tuũ,meũq; adeo:unice qui unus ciuibus
Ex oĩbus probus perhibetur:eum nunc improbi
Viri officio uti uiris qui tantas nostris absentibus
Facit iniurias Immerito:nosq; ab his abducere uolt
Hæ res uitæ me saturant.mihi diuidiæ & senio sunt. Saturãt me uitæ. Diuidiæ.
Pa. Neu lachruma soror.neu tuo id animo fac qđ tibi tuus pater
Facere minatur.spes est eum melius facturũ:ego
Noui illum.ioculo isthæc dicit.neq; ille sibi mereat Ioculo. Mereat.
Persarũ montes:qui esse aurei perhibentur:ut id faciat Persarum mõtes aurei
Quod tu metuis.tamen si faciat:minime irasci decet.
Neq; id imerito eueniet.nam uiri nostri domo ut abierunt,
Hic tertius annus.Pi.ita ut memoras.Pa.cũ ipsi interea uiuant:
Valeant:ubi sint:qđ agant:neq; participant nos:neq; tedeunt. Valeant. Participãt nos.
Pi. An id doles soror:quia illi suũ officiũ non colunt
Cum tuũ facis?Pa.ita pol.Pi.tacesis.cauesis audiam
Ego istuc:caue posthac ex te soror.Pa.nam quid iam?Pi.quia
Pol meo animo oĩs sapientis suũ officiũ æquũ est colere Hypmeter
Et facere.q̃obrem ego te hoc soror:tametsi es maior: moneo
Vt tuum memineris officium:etsi illi sint ĩprobi
Atq; aliter nos faciant:q̃ uxores suas æquum est uiros. Faciãt nos .i.tractent
Tamen pol nequid minus simus:oĩbus obnixæ opibus decet
Nostrũ officiũ nos meminisse.Pa.placet.taceo.Pi.at memineris
Facito.Pa.nolo ego soror me credi esse imemorem uiri

Neq; ille eos honores mihi quos habuit:perdidit.
Nam pol mihi grata acceptaq; huius est benignitas;
Et me quidē huius condition:s nunc non penit. &
Neq; est cur studeā nunc has nuptias mutarier
Verum postremo hoc in pris potestate est situm.
Faciendum id nobis qđ parentes imperant. Pi.scio/
In cogitando. Atq; in cogitando mœrore angor.nā iam propemodum
Ostendit suam sententiā.Pa.igitur quæramus quid opust.
Antipho. Panegyris. Pinacium filiæ. vii

Seru⁹haud ꝓbus ē: q monen semper ex pectāt officiū suū. Vi manet ut moneatur semp seruos homo officiū suū:
Nec uoluntate id facere meminit: seruos is habitu haud probus est.
Vos meministis quot kalendis petere dimensum cibum.
Cibus dimēsus c lendis. Q ui minus meministis:qđ opus sit facto:facere in ædibus?
Iam quidē in suo quicq; loco ni erit mihi situm supellectilis
Monumētis bubulis. Cū ego reuottar:uos monumentis cōmonefaciā bubulis.
Non hoīes habitare mecū mihi uidentur: sed sues.
Facite:sultis:ut nitidæ ædes meæ sint cū redeā domū
Iam ego adero.ad meā maiorē filiā inuiso domū
Si quis me quæret:inde uocatote.aut iam egomet hic ero.
Pati oportet qđ facit ille cuius ptās plus pôt. Pi. Quid agimus soror:si offirmabit pater aduersum nos? Pa. pati
Nos oportet qđ ille faciat:cuius ptās plus pôt.
An. Si manere hic sese malint potiusq̄ alio nubere
Alio nubere. Non faciant.quid mihi opust decurso ætatis spatio:cū eis
Gerere bellū:cū nihil q̄obrem faciam meruisse arbitror
Minime uolo turbas:sed hoc mihi optimū factu arbitror.
Principiū ego quo pacto cū illis occipiā.id raciocinor
Perplexim. Vtrū ego perplexim lacessam oratione ad hunc modū:
Q uasi nunq̄ quicq̄ in eas simulē:quasi nihil audiuerim
Leniter. Eas in se meruisse:an potius temptē leniter
Minaciter. An minaciter?scio litis fore.ego meas noui optume
Exorando,aduersando,sumendā operam censeo.
Pi. Gratiam si a patre penitus:spero ab eo ipetrassere.
Aduersari sine dedecore & scelere summo haud possumus
Neq; ego factura sum:neq; tu ut facias consilium dabo:
Ve℞ ut exoremus.noui ego nostros. exorabilist.
An. Sic faciā.adsimulabo quasi aliq̄ culpam in sese admiserint.
Perplexabiliter. Perplexabiliter ea℞ hodie perpauefaciā pectora.
Post id agā.igitur deinde ut alus erit meus:pacē faciā
Foris aperta est. Multa scio facienda uerba.ibo intro.sed aperta est foris.
Accidit aures sonitus. Pi. Certo enim mihi paternæ uocis sonitus auris accidit.
Pa. Is ecastor est.ferre aduorsum hoīem occupemus osculū.
Pi. Salue mi pater.An.& uos ambæ.ilico agite abscedite.

Pi. Osculũ. An. sat est mihi osculi uestri. Pi. qui amabo pater?
An. Q uia ita meæ aiæ salsuræ uenit. Pi. asside hic pater. Salsuræ.
An. Nõ sedeo. istic uos sedete. ego sedero in subsellio.
Pi. Mane puluinũ. An. bene pcuras. satis sic fultũ est mihi. Puluinum
Pi. Sine pater. An. quid opust? Pi. opust. An. morẽ tibi gerã. atq; hoc satis est.
Pi. Nunq̃ enim nimis curare possunt parentẽ suũ filiæ Filiæ nũq̃ nimis cura re possũt suũ parẽtẽ
Cũ æquius est nos potiorẽ habere te postidea uiros
Nostros. quibus uoluisti nos esse matres familias.
An. Bonas ut æquũ est facere facitis: cum absentis uiros Postidea
Perinde habetis: quasi præsentes. Pi. pudicitia est pater
Eos magnificare: qui nos socias sumpserunt sibi. Magnificare.
An. Nunquis hic est alienus nostris dictis auceps autibus? Socia.
Pa. Nullus præter nos teq;. An. uostrũ animũ adhiberi uolo.
Nam ego ad uos nunc iperitus rerũ & morũ mulierũ
Discipulus uenio ad magistras: qbus matronas moribus: Magistra
Quæ optumæ sunt esse oportet. sed utraq; ut dicat mihi.
Pa. Q uid istuc qd' huc exquæsitũ mulierũ mores uenis?
An. Pol ego uxorem quæro: postq̃ uostra mater mortua est.
Pa. Facile inuenies & peiorẽ & peius moratã pater
Q uã illa fuit. meliorẽ neq; tu reperies: neq; sol uidet.
An. At ego exte exquiro atq; istac tua sorore. Pi. æ depol pater
Scio ut oportet esse: si sint: ita ut ego æquũ censeo.
An. Volo scire ergo ut æquũ censes. Pi. ut per urbem cũ ambulent
Omnibus os obturent: nequis merito maledicat sibi. Sibi
An. Dic uicissim nunc iam tu. Pi. quiduis tibi dicã pater?
An. Vbi facillime spectatur mulier quæ ingenio est bono. Mulier q̃ sit ĩgenio bono.
Pa. Cui malefaciũdi est potestas: quæ ne faciat id tẽperat.
An. Haud male istuc. age tu altera utra sit conditio pensior Pensior
Virginẽ an uiduã habere? Pi. quanta mea sapientia est
E malis multis. malũ qd' minimũ est id minimũ est malum:
Q ui põt mulieres uitare uitet. ut quotidie Mulieres q põt uitare uitet.
Pridie caueat: ne faciat qd' se pigeat postridie.
An. Q uæ tibi mulier uidetur multo sapientissuma? Mulier q̃ sit sapientissuma.
Pa. Q uæ tum cũ res secundæ sunt: se poterit noscere:
Et quæ æquo aio patietur sibi esse peius q̃ fuit. Multo sapiẽtissima
An. Aedepol uos lepide tentaui: uostrũq; ingenium.
Sed hoc est qd' ad uos uenio: quodq; ambas conuentas uolo.
Mihi auctores ita sunt amici: ut uos abducã hinc domũ.
Pa. Atenim nos, quaq; res agitur: aliter auctores sumus: Autores socio gñe
Nam aut olim nisi tibi placebant: nõ datas oportuit:
Aut nunc nõ æquum ẽ abduci pater illisce absentibus.
An. Vos ne ego patiar cum mẽdicis nuptas me uiuo uiris?

Pí. Placet ille meus mihi mendicus.rex suus reginæ placet.
Idem aius in paupertate est:qui olim in diuitus fuit.
An. Vos ne latrones & mendicos hoīes magnipenditis.
Pa. Non me tu argento dedisti opinor nuptū.sed uiro.
An. Q uid illos expectatis qui abhinc iam abierunt triēnium?
Q uin uos capitis conditionē ex pessuma primariā?

Stultitia ē uenatum ducere inuitas canes.

Pa. Stulticia est pater uenatū ducere inuitas canes.
Hostis est uxor pater:inuita quæ ad uirum nuptū datur

Mulier q̄ inuita nuptū datur hostis est.

An. Certū ne est neutrā uostraꝝ persequi imperiū patris?
Pí. Persequimur.nam quo dedisti nuptū abire nolumus.
An. Bene ualete.ibo atq; amicis uostra consilia eloquar.
Pa. Probiores credo arbitrabunt:si probis narraueris.

Vestrarū p uestrum.

An. Curate igitur familiarem rem:ut potestis optume.
Pa. Nunc placet:cum recte monstras.nunc tibi auscultabimus.

Datur nuptū ad uirum.

Nunc soror abeamus intro. Pi.imo interuisam prius domum:
Si a uiro tibi forte ueniet nūtius.Pa.facito ut sciam:

Arbitrabūt

Neq; ego te celabo:neq; tu me celassis quod scies
Eo crocoticiū:parasitum gelasimū huc arcessito:
Tecum adduce.nam illū ecastor mittere ad portum uolo.
Si quæ forte ex asia nauis heri aut hodie uenerit:
Nam dies totos apud portū seruos unus assidet.

Interuisi uolo.

Sed tamē uolo interuisi.propera actutū:atq; huc redi.

Gelasimus ancilla. Crocotiū.Parasitus.

Fames mater.

Gel. Amē fuisse suspicor matrē mihi: vi
Nam postq̄ natus sum:satur nunq̄ fui:
Sed quā ego matri meæ refero inuitissimus
Ea mihi nunq̄ retulit mater gratiam:
Nam me illa in aluo menses gestauit decem.
At ego illam in aluo gesto plus annos decem:
Atq; illa puerum me gestauit paruulum:
Quo minus laboris illam cepisse existimo:
At ego non pauxillulā in utero gesto famē:
Veꝝ hercle multo maximā:& grauissimā
Aridi dolores mihi oboriuntur quotidie.
Sed matrē parere nequeo.nescio quomodo
Audiui sæpe hoc uolgo a multis dicier.

Elephantū grauidā decē ānos

Solere elephantum grauidā perpetuos decem
Esse annos.eius ex semine hæc certo est fames:
Nam iam cōplures annos utero hæret meo.

Mihi nomen indidit gelasimo.

Nunc si ridiculum hic hominē quæret quispiam
Venalis ego sum cum ornamentis.olbus
Inanimentis supplementum quærito
Gelasimo nomen mihi indidit paruo pater:

Propter paupertatē hoc adeo nomen repperi.
Quia iam inde a pausillo puero ridiculus fui.
Eo quia paupertas fecit ridiculus forem: Paupertas quē attigit oēs artes pdocet
Nam illa oēs artes perdocet:ubi quem attigit.
Per annonā caram dixit me natum pater: Annonā caram.
Propterea credo nunc hic esurio acrius. Esurio acrius.
Sed generi nostro hæc reddita est benignitas:
Nulli negare soleo:siquis me esum uocat.
Oratio una interiit hominū pessume:
Atq̧ optima hercle meo animo & scitissuma: Scitissuma. ex codi. ātiqs. & metri necessitate. nō satis sūma ut ineptissime legūt Pius & Sarra. īterptes.
Qua ante utebantur.ueni illo ad cœnam.sic face
Promitte uero.ne grauare.est cōmodum.
Volo inq̄ fieri.non amittam:quin eas.
Nunc repperērūt ei uerbo uicarium
Nihili quidē hercle uerbū est ac uilissimum
Vocem te ad cœnam:nisi egomet cœnem foris.
Ei hercle ego uerbo lumbos defractos uelim.
Ni ue repleuerit si cœnassit domo
Hæc uerba subigunt nunc me ut mores barbaros
Discam:atq̧ ut faciā præconis cōpendium.
Itaq̧ auctionem prædicē ipse:ut uenitē. Veneo:
Cro. Hic ille est parasitus:quē accersitum missa sum:
Quæ loquitur auscultabo priusq̄ colloquar.
Gel. Sed curiosi sunt hic quāplures mali Curiosus malus.
Alienas res qui curant studio maximo
Quibus ipsis nulla est res quā procurent sua:
Ei quando quē auctionē factarū sciunt
Adeunt:perquirunt quicquid fiet causæ ilico
Alienum æs cogat:an pararit prandium:
Vxorin sit reddenda dos diuortio
Eos omnis tametsi hercle haud indignos iudico:
Qui ut multum miseri sint laborent.nihil moror.
Dicam auctionis causam ut animo gaudeant:
Nam curiosus nemo est,quin sit maliuolus. Curiosus maliuolus
Ipse egomet quāobrem non auctionem prædicem?
Damna euenerunt maxuma misero mihi:
Ita me mancupia miserum adfecerunt male
Potationes plurimæ demortuæ.
Quot adeo cœnæ:quas defleui,mortuæ.
Quot potiones mulsi.quot aūt prandia:
Quæ inter continuū perdidi triennium:
Præ mœrore adeo miser atq̧ ægritudine
Consenui,pene sum fame ipsa emortuus.

Ridiculus æque nullus ē:q̄ dū esurit. Ridiculus æque nullus est;quā dum esurit
Nunc auctionem facere,decretū est mihi
Foras necessum est quicquid habeo uendere.
Liceminí. Agite si uulris:præda erit præsentium
Iocos ridiculos uendo.agite liceminí:
Quí cœna poscit?ecquí poscit prandio?
Hercules te amabit:prandio?cœna tibí?
Eh est adnuistin:nemo meliores dabit?
Nullos meliores esse parasitos sinam:
Vnctiones græcæ. Vel unctiones græcas:sudatorias.
Vel alias malis malacas ampullarias
Cauillariones.adsentaciunculas.
Ac periuratiunculas parasiticas:
Strigilem. Rubiginosam strigilem.ampullamq; rubidam
Parasitum inanem.quo recondas reliquias
Hæc uenisse mihí iam est opus:quantū potest
Polluceam decumam herculi. Vt decumā partem ex uoro herculi polluceam.
Cro. E castor auctionem facit haud magni pretií
Adhæsit homini ad infimum uentrē fames
Adibo hominem.Ge.quis hæc est quæ aduorsum it mihi?
Epignomi ancilla hæc quidem est crocociū.
Cro. Gelasime salue.Ge.nō est id nomen mihí.
Cro. Certo me ecastor id fuit nomen tibi.
Microtrogus. Gel. Fuit desertum.ueq; id usu perdidi
Nunc microtrogus nomine ex uero uocor.
Cro. Ecastor.nisi te hodie.Ge.quando aut quo in loco?
Cro. Hic cum auctionem prædicabas.Ge.pessuma
Ehon audiuisti?Cro.te quidem dignissimam.
Gel. Quo uunc is?Cro.ad te.Ge.quid uenis?Cro.panægyris
Mea hera rogare iussit te opere maximo
Simitu. Vt mecum simitu ires ad sese nunc domum.
Gel. Ego illo me hercule uero eo quantum potest:
Iam ne exta cocta sunt.quod tamnis fecerat.
Cro. Illa quidem nullum sacrificabit.Ge. quomodo?
Quid igitur me uolt?Cro.tritici modios te decem
Rogare opinor uolt.Ge.me ne ut ab sese petam?
Cro. Immo hercle ut abste mutuū nobis dares.
Gel. Negato esse quod dem nec mihi nec mutuū
Venditariā linguam. Neq; aliud quicq̄:nisi hoc quod habeo pallium
Præter unam linguā quoq; etiam uenditariam.
Cro. Hau nulla tibi lingua est.quæ quidem dicat dabo.
Gel. Veterem reliqui.eccam illam:quæ dicat:cedo.

Cro. Malum tibi di dent. Ge. hæc eadem dicit tibi.
Cro. Quid. nunc? iturus: an non? Ge. abi sane domum
Iam illo uenturum dicito. propera atq; abi
Demiror quid illhæc me adse accersi iusserit.
Quæ nunq̃ iussit me ad se accersi ante hunc diem
Postq̃ uir abiit eius. miror quid fiet.
Nisi ut periclum fiat. uisam quid uelit.
Sed eccum dinacium eius puerum. at hoc uide
Satin ut facete atq; ex pictura hic astitit
Næ iste ædepol uinum poculo pauxillulo
Sæpe exanclauit submetrum scitissime. Exanclauit

Dinaciũ puer. Gelasimus parasitus. vii & media syllaba

Din. Ercurius iouis qui nuntius perhibetur suo nunq̃ æq;
Patri nuntium lepidum attulit. q̃ ego nunc meæ heræ
nunciabo.
Itaq; onustũ pectus porto lætitia lubentiaq;
Neq; lubet nisi gloriose quicq̃ proloqui. profecto
Amœnitates omnium uenerum & uenustatum affert Venerum omnium.
Ripisq; superat mihi atq; abundat pectus meum lætitia.
Propterea dinacium hortare pedes. honesta dicta factis. Honestare.
Nunc potestas tibi adipiscendi est gloriam. laudem. decus. egenti Dinacium. puer.
Heræ subueni. benefacta maiorum tuorum exauge. Hypmeter
Quæ misera expectatione epignomi uiri est aduentu
Proinde ut decet amat uirum suũ cupide. nunc dinacium expedi
Age ut placet: curre ut lubet. caue queq̃ flocci facias.
Cubitis depulsa de uia. tranquillam uiam concinna
Si rex obstabit. obuiam regem peruortito ipsum. Rex
Gel. Quidnam dicam dinacium lasciuibundum tam lubenter Lasciuibũdum.
Currere? Harundinem fert: sportulamq;: & hamum piscarium. Hamum piscariũ.
Din. Sed tandem opinor æquius est heram mihi supplicem esse.
Atq; oratores mitte te ad me. donaq; auro: & quadrigas
Qui uehar. nam pedibus ire non queo. ergo nũ reuortar?
Ad me iri prius & supplicari egomet mihi censeo æquum.
An uero nugas censeas: nihil esse quod ego scio nunc.
Tantum a portu apporto bonum. tam gaudium affero grande.
Vix ipsa domina: hoc nisi sciat: exoptare a dis ausit ipsis.
Nunc ultro hoc deportem. haud placet. neq; id officium ego arbitror.
Hic hoc uidetur mihi magis meo huic nuntio conuenire
Aduersum ut ueniat. obsecret: se ut nuntio hoc impartiam.
Secundas fortunas decent superbiæ
Sed tandem cum recogito. qui potuit scire hæc scire me. Decent.
Hæ nãq; ex mœrore eximam benefacta maiorũ meum exaugeã.

Meditabor me.

Atq; illã augeã ex insperato oportuno mõ.contundam facta
Thaltibiii.cõtemnãq; ois nuntios.simulq; ad cursutã meditabor.
Me ad ludos olympiæ.sed spaciũ hoc occidit.breuest curriculo.
Quã me pœnitet.quid hoc.occlusam ianuam uideo.ibo & pultabo fores.
Aperite atq; approperate.fores facite ut pateant.remouete morã.
Nimis hæc res sine cura gerit̃.uide quãdudum hic ædes pulto.

Cubiti.

Nõ opam datis?experiar fores:an cubiti an pedes plus ualeant.
Nimis uellẽ hæ fores herũ fugissent.ea cã ut haberent malum.
Defessus sum pultãdo.hoc postremũ ẽ uobis.Gel.ibo atq; hunc
Cõpello.saluus sis.Di.& tu salue.Ge.iam tu piscator factus.

Quãpridẽ. Din. Quãpridẽ non edisti?Gel.unde is?quid fers?quid festinas?

Colubra.

Din. Tua qđ nihil refert:ne cures.Gel.quid istinc est?Din.quas tu uides colubras?
Gel. Quid tam iracundus?Di.si in te pudor adsit:non me appelles.
Gel. Possum scire ex te uerum?Di.potes.hodie non cœnabis.

Panegyris mulier.Gelasimus parasitus.Dinaciũ puer. vii

Pã. Quisnã obsecro has frãgit fores.ubi ẽ?tun hæc facis?
Tun mihi huc hostis uenis?Ge.salue accersitu tuo ueNio huc.

Inclama tuos.

Pã. Ean grã fores effringis?Ge.inclama tuos

Visebam.

Tui delinquunt.ego quid me uelles uisebam.nam equidem
Harum miserebat.Di.ergo auxilium propere latum est eis.
Pa. Quis nã hic loquit̃ tã ꝓpe nos?Di.dinaciũ.Pa.ubi obsecro is ẽ.
Din. Respice me.& relinque egentem parasitum panegyris.

Dinaciũ.

Pa. Dinacium?Di.istuc indidere nomen maiores mihi.
Pa. Quid agis?Di.qđ agã rogitas?Pa.qđ ni rogitẽ?Di.qđ mecũ ẽ tibi.

Propudiose.

Pa. Men fastidis ꝓpudiose?eloquere ꝓpere.Di.iube.
Me omittere igit̃ hos qui retinẽt.Pa.qui retinent?Di.rogas?

Tenet mihi.

Omnia membra lassitudo mihi tenet.Pa.linguam quidem
Sat scio tibi non tenere.Di.ita celeri iui curriculo
Propere a portu tui honoris causa.Pa.ecquid apportas boni?
Din. Nimio impartiot multo tanto plus q̃ speras.Pa.salua sum.
Din. At ego perii cui medullam lassitudo pe bibit.
Gel. Quid ego cui misero medullam uentris percepit fames?
Pa. Ecquem conuenisti?Di.multos.Pa.ad uiꝝ ecquẽ?Di.plurimos
Verum ex multis nequiorem nullum:q̃ hic est.Ge.quo modo.
Iam dudum ego istum patior.dicere iniuste mihi
Præter hac si me irritassis.Di.ædepol esuries male.
Gel. Animnm indncam.ut istuc uerum te elocutum esse arbitrer.

Harundo.

Din. Mundicias uolo fieri hic.ferte scopas.simulq; harundinem:
Vt operam omnem aranearum perdam.& texturam improbam
Deiiciamq; earum telas.Ge.miseræ frigebunt postea.
Din. Quid illas itidem esse censes quasi tectum ueste unica?

Cape illas scopas.Gel.capiam.Din.hoc egomet.tu hoc conuerte.Gel.fecero.

Din. Ecquis huc effert nasciternã cũ aqua?Gel.sine suffragio populi. Nasciternã
Tamen ædilitatẽ hic quidẽ gerit.Din.age tu ocyus pinge humũ.
Consperge ante ædis.Gel.faciam.Din.factum oportuit.hinc ego
Araneas de foribus deiiciam:& de pariete.

Pan. Aedepol rem negociosam.quid fit:nihil etiam
Scio.nisi forte hospites uẽturi sunt.Din.lectos sternite.

Pan. Principium placet de lectis.Din.alii ligna cedite
Alii pisces depurgate:quos piscator attulit:
Pernã & glandiũ deiicite.Gel.hic hercle homo nimium sapit. Glandium

Pan. Ecastor non ut ego opinor heræ morem geris?

Din. Immo res omnis relictas habeo præ quod tu uelis.

Pan. Tum tu igitur qua causa missus es ad portum mihi expedi.

Din. Dicam.postq̃ me misisti ad portum cum lucu simul Cum lucu.
Cõmodum radiosus esse sol.superabat ex mari
Dum percontor portitores ecquæ nauis uenerit
Ex asia.negant uenisse.conspicatus sum interim Cercurum
Cercurum:quo ego me maiorem non uidisse censeo.
In portum uento secundo:uelo passo peruenit
Alius alium percontamur cuia est nauis.quid uehit.
Interim epignomum conspicio tuum uirum:& seruum stichũ.

Pan. Hem quid epignomum elocutus?Din.tuum uirum.Pan.& uitam meam.

Din. Venit inq̃.Pan.tun eum ipsum uidisti?Din.ita ego & qdẽ libẽs.
Argenti auriq; aduexit multum.Pan.nimis factum bene.

Gel. Hercle uero capiam scopas:atq; hoc conuerram libens. Conuerrã.

Din. Lanam purpurãq; multã.Gel.hehem qui uentrem uestiam.

Din. Lectos eburatos:auratos.Gel.accubabo regie.

Din. Tum babylonica peristromaran sellas:& tapetia
Aduexit nimium bonæ rei.Gel.hercle rem gestam bene.

Din. Post ut occœpi narrare:fidicinas:tibicinas.
Sambucas aduexit secum forma exumia.Gel. euge quando Sambucas.
Adhibero adludiabo.tum sum ridiculissumus. Adludiabo. Ridiculissumus.

Din. Post hæc unguenta multigenerum.Gel.non uendo logos
Iam non faciam auctionem:quando mihi obtigit hæreditas. Multigenerum.
Maliuoli perquisitores auctionum perierint.
Hercules decimam esse adauctam tibi quã noui gratulor.

Din. Post autem aduexit secum parasitos.Gel.hei perii miser.

Din. Ridiculosissimos.Gel.reuerram hoc quod conuerri modo. Reuerram Conuerri.

Pan. Vidistin uirum sororis pamphilippum?Din.nõ.Pan.adest?

Din. Immo aiebant eum uenisse simul.sed huc ego Præcucurri
Citus præcucurri:ut nunciarem nuncium optabilem. Nuncium optabilẽ.

Gel. Venales logi sunt illi quos negabã uendere
Ilico:& meo malo est quod maleuolentes gaudeant
Hercules sane qui deus sis discessisses non male.
Pa. I intro dinacium.iube famulos rem diuinã mihi
Apparent.bene uale.Gel.uin administrẽ?Pan.sat seruoꝝ habeo
Futile. Domi.Gel.enim uero gelasime opinor uenisti futile
Si neq; ille adest.neq; hic qui uenit quicquã subuenit
Discam de dictis. Ibo intro ad libros & discam de dictis melioribus
Nam ni illos homines expello:ego occidi planissume.

Epignomus adolescens.Stichus seruus vi

Epi. CVm bene re gesta saluus conuortor domũ
Neptũno grates habeo & tempestatibus
Mercurius Simul mercurio:qui me in mercimoniis
Quadruplicauit. Iuuit:lucrisq; quadruplicauit rem meã
Aegrimonia. Olim quos abiens adfeci ægrimonia:
Eos nunc lætantis faciam aduentu meo.
Nã iam antiphonẽ conueni adfinem meũ
Reueni in gratiam. Cũq; eo reueni ex inimicitia in gratiã
Videte quæso quid potest pecunia
Quoniã bene re gesta redisse me uidet
Magnasq; adportauisse diuitias domũ
Cercuro. Stega. Sine aduocatis ibidẽ in cercuro:in stega:
In amicitiam atq; in gratiã conuortimus
Et sic hodie apud me cœnat:& frater meus
Nam heri ambo in uno portu fuimus.sed mea
Hodie soluta est nauis aliquanto prius.
Age abduc has intro;quas mecum adduxi stiche.
Sti. Here siue ego taceam:seu loquar:scio scire te
Quas multas tecum miserias mulctauerim.
Nunc hunc diẽ unũ ex multis illis miseriis
Eleutheriã Volo me eleutheriam capere aduenientem domũ.
Epi. Et ius & æquum postulas.sumas stiche
In hunc diẽ.te nihil moror.abi quo lubet
Propino. Cadũ tibi ueteris uini propino.Sti.papæ.
Ducam hodie amicã.Epi.uel decẽ.dũ de tuo.
Vbi cœnas hodie?Sti.si tu hanc rationẽ instituis
Stephaniũ Amicã ego habeo stephaniũ hinc ex proxumo
Cõdictum symbolũ. Tui fratris ancillã.eo condictũ symbolũ
Riuales. Ad cœnã.ac eius conseruum sangarinũ syrũ
Eadẽ est amica ambobus.riuales sumus.
Epi. Age abduc eas intro.nunc tibi dedo diẽ.
Sti. Meam culpã habeto:nisi perexcruciauero.
Symbola. Iam hercle ego per hortũ amicã transibo meam

Mi hanc occupatum nocte:eadem symbolam
Dabo.& iubebo ad sangarinum cœnam coqui
Aut egomet ibo.atq; obsonabo obsonium
Atq; id ne nos miremini homines seruulos
Potare.amare.atq; ad cœnam condicere
Licet hæc athenis nobis.sed cum cogito
Potius q̄ induidiam ueniam:est etiam hic ostium
Aliud autem posticum:nostrarum harum ædium
Posticam partem magis utuntur ædium
Ea ibo obsonatum.eadem referam obsonium
Per hortum.utroq; commeatus continet.
Ite hac secundum uos me.ego hunc lacero diem.

Condicere ad cœnā.

Posticam. Vtūtur par tem.

Secundum Lacero dic.

Gelasimus.Parasitus.Epignomus adolescens.

Gel. Libros inspexi.tam confido q̄ potist vi
Me meum obtenturum regem ridiculis meis
Nunc interuiso iam ne a portu aduenerit
Vt eum aduenientem meis dictis deliniam.
Epi. Hic quidem gelasimus est parasitus:qui uenit.
Gel. Auspicio huc hodie ego optumo exiui foras
Mustela murem mihi abstulit.præter pedes.
Tum strenua obsonauit.spectatum hic mihi est
Nam ut illa uitam repperit hodie sibi
Item me spero facturum augurium.hoc facit
Epignomus.hic quidem est:qui astat.ibo atq; alloquar.
Epignome:ut ego te nunc conspicio libens
Vt præ lætitia lachrymæ præsiliunt mihi
Valuistin usq;? Epi. sustentatūst sedulo.
Gel. Bene atq; amice dicis.di dent quæ uelis
Propino tibi salutem plenis faucibus
Cœnabis apud me quoniam saluus aduenis.
Epi. Vocata est opera.Gel.nū quidem hoc tibi ta graue est.
Promitte.Epi.certum est.Gel.sic fac inq̄.Epi.certa res.
Gel. Lubente hercle me facies.Epi.idem ego istuc scio
Quando usus ueniet:fiet.Gel.nunc ergo usus est.
Epi. Non ædepol possum.Gel. quid grauare? censeas?
Nescio quid uero habeo adhuc in mundo.Epi.i modo
Alium conuiuam quærito in hunc diem tibi.
Gel. Quin tu promittis? Epi.non grauer si possiem.
Gel. Vnum quidem hercle certum promitto tibi
Libens accipiam certo si promiseris.
Epi. Valeas.Gel.certum est? Epi.certum.nā hodie cœnabo domi.
Gel. Quando quidē operā tuā non uis promittere:
Vin ad te ad cœnam ueniam? Epi.si possim uelim

Præter pedes. Obsonauit. legēdū ex.cod. antiquis.i. in obsoniū sibi parauit.

Verum hic apud me cœnant alieni nouem.
Gel. Haud postulo equidem summo in lecto accumbere.
Subsellii imi uir. Scis tu me dudum esse imi subselli uirum.
Epi. At ii.oratores sunt populi summi uiri.
Ambracia ueniunt huc legati publice.
Summates Gel. Ergo oratores populi summates uiri
Infimatis. Summi accumbent:ego infimatis infimus.
Epi. Haud æquum est te inter oratores accipi.
Gel. Equidem hercle orator sum.sed procedit parum.
Epi. Cras de reliquiis nos uolo.multum uale.
Gel. Peri hercle uero plane atq; obnixe.nihil
Vno gelasimo minus est:q̃ dudum fuit.
Mustelæ nõ est cre dendum. Certum est mustelæ posthac nunq̃ credere
Nam incertiorem nullam noui bestiam
Auspicaui mustel.i. Quin & ipsa decies in die mutat locum.
Eam auspicaui ego in re capitali mea
Certum est amicos conuocare:ut consulam
Qua lege me nunc esurire oporteat.

Antipho senex.Pãphilippus.Epignomus adolescen.ii. vii

An. ITa me di bene ament.mea[s]q; mihi bene seruassint filias.
Vt mihi uolupest pãphilippe:quia in patriã uos domũ
Redisse uideo.bene gesta re ambos te & fratrem tuum.
Pan. Satis abs te accipiam nisi uideam mihi te amicum esse antipho
Nunc quia te amicum mihi experior esse.creditur tibi.
An. Vocem ego ad me ad cœnam.frater tuus nisi dixisset mihi
Te apud se cœnaturum hodie:cum me ad se ad cœnam uocat
Et magis par fuerat me dare uobis cœnam aduenientibus
Quã me ad illũ promittere.nisi nollem ei aduorsarier
Nunc me gratiam abs te inire uerbis nihil desidero
Cras apud me eritis & tu & ille cum uestris uxoribus.
Pan. Et apud me perendie.nam ille heri me uocauerat in hunc diem
Pacificatus Sed satin ego iam tecum pacificatus sum antipho?
Amicos res inuenit. An. Quando ita rem gessistis uti uos uellem amicos q; addecet
Pax cõmerciumq; est uobis mecum.nam hoc facito cogites
Vt cuiq; homini res parata est firmi amici sunt.si labant
Res lassæ:itidem amici conlabascunt.amicos res inuenit.
Epi. Iam redeo.nimia uoluptast.si diu abfueris domo
Si domum redieris.si tibi nulla ægritudo est animo obuiam
Nam ita me absente familiarem rem uxor curauit meam
Omnium me exilem atq; inanem fecit ægritudinum
Sed fratrem eccũ pamphilippum incedit cũ socero suo.
Pan. Quid agit' epignome? Epi.quid tu? q̃ dudũ in portũ huc uenis.
Pan. Longissime.Epi.post illa iã iste est tranquillus tibi?

An. Magis q̃ mare:qua ambo uecti estis. Epi. facis ut alias res soles
Hodie ne exoneramus nauem frater. Pan. clementer uolo
Potius oneremus nosmet uicissatim uoluptatibus — Vicissatim
Quam mox cocta est coena. impransus ego sum. Epi. abi intro ad me:& laua.
Pan. Deos ut salutem modo atq; uxorem intro deuortor domum.
Epi. Apud nos hic illa festinat cum sorore uxor tua.
Pan. Optumum est. iam isthoc moræ minus erit. Epi. iam ego apud te ero. An. prius q̃ — Hypmeter. Apologus.
Abis præsente te huic apologum agere unũ uolo. Epi. maxume.
An. Fuit olim. quasi ego sum. senex. & ei filiæ duæ erant
Quasi nunc meæ sunt. eæ erant duobus nuptæ fratribus
Quasi nũc sint meæ uobis. Pan. miror quo euasurus apologus. — Peregre. de loco.
An. Minori ille adolescenti fidicinam & tibicinam peregre
Aduexerat. quasi nunc tu. sed ille erat celebs senex
Quasi ego nũc sum. Pan. perge obsecro pñs hic qdẽ apologust.
An. Deinde senex ille illi dixit cuius erat tibicina
Quasi ego nũc tibi dico. Pa. ausculto atq; aium aduorto sedulo.
An. Ego tibi meã filiam bene qui cum cubitares dedi
Nunc mihi reddi ego æquũ esse abste:qui cum cubitẽ:censeo.
Pan. Quis istuc dicit. an ille quasi tu? An. quasi ego nunc dico tibi
Immo duas dabo inquit ille adolescens una si parum est
Et si duarum pœnitet inquit:addentur duæ. — Pœnitet p parum ui detur.
Pan. Quis istuc quæso. an ille quasi ego? An. is ipse quasi tu. senex
Ille. quasi ego. si uis inquit quatuor sane dato — Hypmeter
Dum eqdem hercle quod edant addas. meũ ne contrũcent cibũ. — Cõtruncet
Pan. Videlicet parcum illum fuisse senẽ. qui dixerit
Quando ille illi pollicetur qui eum cibum poposcerit.
An. Videlicet illum fuisse nequam adolescentem:qui ilico
Vbi ille poscit:dare denegauit se granum tritici
Quia hercle æquum postulabat ille senex quandoquidem
Filiæ ille dederat dotem:accipere pro tibicina.
Pan. Hercle ille quidem certe adolescens docte uorsutus fuit
Quis enim illi concubinam dare dotatam uoluit? An. senex
Quidem uoluit si posset indipisci de cibo
Quia nequit:qua lege licuit. dixit uelle fieri.
Fiat ille inquit adolescens. facis benigne inquit senex
Habeon rem factam inquit? faciam ita inquit ut fieri uoles
Sed ego ibo intro & gratulabor uostrum aduentum filiis — Filiis pro filiabus
Postea ibo lauatum in pilum. ibi fouebo senectutem meam — Pilum.
Post ubi lauero:otiosus uos opperiar accubans.
Pan. Graphicum mortalem anthiphonem. ut apologũ fecit quã fabre
Id iam nunc scelestus esse. ducit pro adolescentulo

Dabitur homini amica:noctu quæ in lecto accendet senem.
Nãq; ædepol illi aliud quid amica possit nescio.
Sed quid agit parasitus noster gelasimus etiam ualet?
Epi. Vidi ædepol hoiem haud dudũ. Pa.qd agit? Epi.qd' famelicus.
Pan. Quin tu uocasti hominem ad cœnã? Epi.neq; qd adueniẽs pderẽ:
Lupũ eccũ i sermone. Atq; eccum tibi lupum in sermone.esuriens adest.
Pan. Ludificemur hominem. Epi.capti consilii memorem mones.
Gelasimus Parasitus Pãphilippus Epignomus ado.ii. vii
Gel. Sed ita quod occœpi narrare uobis.cum hic adfui
Cũ amicis deliberaui iam:& cũ cognatis meis (me
Ita mihi auctores fuere ut egomet me hodie iugulẽ fa-
Sed uideo ne ego pãphilippum cum fratre epignomo?atq; is ẽ:
Aggrediar hominem.sperate pãphilippe.o spes mea
O mea uita.o mea uoluptas salue.saluum gaudeo.
Peregre in patriam redisse saluum. Pa.salue gelasime.
Sustẽtaui. Gel. Valuistin bene. Pan.sustentaui sedulo. Ge.ædepol.gaudeo
Aedepol ne egomet mihi nunc modiũ esse mille argenti uelim.
Epi. Quid eo opus est? Gel.hũc ad cœnã hercle ut uocẽ.te nõ uocẽ
Epi. Aduorsum te fabulare.illud quidem:ambos ut uocem.
Aedepol uocem te libenter:si superfiat locus.
Gel. Quin tu:stans.obstrusero aliqd strenue. Epi.immo unũ hoc põt.
Gel. Quid? Epi.ubi cõuiuæ abierint:tum uenias. Gæ.uæ ætati tuæ.
Epi. Vna.lautum nõ ad cœnam:dico. Ge.di te perduint
Quid agis pãphilippe. Pan.ad cœnã hercle alio promisi foras.
Gel. Quid foras? Pan.foras hercle uero. Gel.qui malũ tibi lasso libet
Foris cœnare? Pan.utrũ tu censes. Gel.iubedum cœnam coqui
Atq; ad illum renunciari. Pa.solus cœnabo domi?
Gel. Non enim solus.me uocato. Pa.at ne ille succenseat mea
Qui causa sumptũ fecit. Ge.facile excusari potest
Mihi modo ausculta.iube cœnam domi coqui. Epi.nõ qdem
Me faciet auctore hodie:ut illum decipiat. Gel.non tu abis
Nisi me non perspicere censes:quid agas.caue sis tu ibi.
Nam illic homo tuam hæreditatem inhiat:quasi esuriens lupus.
Non tu scis quã efflictentur homines noctu hic in uia.
Pa. Tanto pluris qui defendant ire aduorsum iussero.
Epi. Non it.quia tanto opere suades. Ge.ne betat.iube domi
Mihi:tibi:tuæq; uxori celeriter cœnam coqui.
Si hercle faxis non opinor dices deceptum fore.
Tibi licet esse incœnato. Pan. Per hanc tibi cœnam incœnato gelasime esse hodie licet.
Gel. Ibis ne ad cœnam foras? Pan.apud fratrem cœno in proxumo.
Gel. Certũ ẽ? Pan.certũ. Gel.ædepol te hodie lapide pcussum uelim.
Pan. Non metuo.per hortum transibo.non prodibo in publicum.
Epi. Quid agis gelasime? Gel.oratores tu accipis habeas tibi.

Epi. Tua pol refert enim. Gel. siquidẽ refert opera utere. Refert.
Epi. Aedepol tibi etiam opinor uni locũ conspicor: ubi
Accubes. Pan. sane faciundũ censeo. Ge. o lux oppidi.
Epi. Si arte poteris accubare. Gel. uel inter cuneos ferreos
Tantillũ loci ubi catellus cubet, id mihi sat est loci. Tantillum
Pa. Exorabo aliquo modo. Epi. ueni. Ge. hucine? Epi. imo in carcerẽ:
Nam hic quidem meliorem geniũ tuum non facies. eamus tu.
Pa. Deos salutabo modo. postea ad te continuo transeo.
Gel. Q uid agitur? Epi. dixi equidẽ in carcerẽ ires. Ge. quin si iusseris:
Eo quoq; ibo. Pan. di imortales. hic quidẽ ui summa incrucem Eo
Cœna aut prandio perduci potest. Gel. ita ingeniũ meum est
Q ui cũ uis depugno multo facilius: q̃ cum fame.
Pa. Nõ ergo is tu apud me. satis spectata est mihi tua felicitas
Dum parasitus mihi fratriq; fuisti. rem confregimus
Nunc ego nolo mihi e gelasimo te catagelasimũ. Catagelasimus
Gel. Iam ne abisti gelasime uide quid es capturus consilii.
Ego ne? tu ne? mihi ne? tibi ne? uides ut annona est grauis:
Vides benignitates hominũ perire & prothymias Benignitas Prothymiæ
Vides ridiculos nihil fieri? atq; ipsos parasitarier?
Nunq̃ ædepol uiuũ quisq̃ in crastinũ prospiciet diem,
Nam intus mihi iam potione uincea onerabo gulam Vincca potio.
Neq; ego hoc cõmittã: ut homines mortuũ me dicant fame.

Stichus seruus.

MOre hoc fit. atq; est ita mea sententia. si quem hominem expectant.
Eũ solent ꝓuisere. qui hercle illa cã nihil ocyus uenit.
Idẽ ego nunc facio. qui prouiso sagarinũ. qui nihil ocyus uenit.
Tamen hac gratia iam hercle ego decũbã solus. si ille huc non
Venit. cadũ modo hinc a me huc uino transferam.
Postea accũbam: qua senex tabescit dies.

Sagarinus Stichus serui. ii.

SAluete athenæ: q̃ nutrices græciæ. terra herilis prima.
Te uideo libens. sed amica mea & conserua quid agat
stephanium
Cura est ut ualeat. nã sticho mandauerã: salutẽ ut nunc aret:
Atq; ei ut diceret me hodie uenturũ. ut cœnã coqueret tẽperi. Temperi.
Sed stichus est hic quidem. Sti. fecisti hercle facetias cũ hoc donauisti
Dono tuum seruũ stichũ. pro di imortales. quot ego
Voluptates fero. quot risiones. quot iocos. quot sauia: saltatiões: Risiones
Blanditias: prothymias. Sa. stiche. Sti. hem. Sa. quid fit? Prothymias.
Sti. Euge sangarine lepidissime. fero conuiuam dionysiũ mihiq;
Et tibi. nãq; ædepol cœna dicta est. locus liber datus est mihi: &

Tibi apud uos.nam apud nos est conuiuiū.ibi noster cœnat
Cū uxore:adeo & antipho ibidē herus est noster.hoc mihi
Attinet ad te. Dono datūst.Sa.quis somniauit aurū.Sti.quid id ad te
Attinet?proin tu lauare propera.Sa.lautus sum.Sti.optime.
Sequere ergo hac me intro.Sa.ego uero sequor.Sti.uolo
Eluamus hodie.peregrina oia relinque.athenas nūc colamus.
Sequere me.Sa.sequor & domū redeundi principiū placet
Strena. Bona scena strenaq;.obolum accessit mihi.

Stephanium ancilla.

Irū uideri nemini uestrū uolo spectatores.qd ego hinc
Quæ illic habito exeam.faciā uos certiores.domo du-
dum huc
Accersita sum.quoniā nunciatū est istas uenturos uiros.ibi
Festinamus oēs.lectis sternēdis studuim⁹.mūdiciisq; apparādis.
Inter illud tamen negociū meis curaui amicis sticho &
Conseruo sangarino meo cœna cocta ut esset stichus
Obsonatus est.cæteras ego curando id adlegaui.
Nunc ibo hinc:& amicos meos curabo hic aduenientes.

Sagarinus.Stichus serui.ii.

Gite.ite foras.ferte pompam.cado te perficio stiche.
Oibus modis tentare certūst nostrū hodie conuiuium
Ita me di ament.lepide accipiamur.quoniā hoc recipie-
mur in loco
Comessatum. Quisquis prætereat comessatum uolo uocari.Sti.conuenit.
Dum quidē hercle quisq; ueniat cū uino suo.nam hinc quidē
Pollectura. Hodie pollectura:præter nos iactura nemini dabitur.nosmet
Monotrophe Inter nos ministremus monotrophe.hoc conuiuium est
Crustulo Pro opibus nostris.satis cōmodule nucibus:fabulis:ficulis.
Lupillo Oleæ interrupto lupillo.cōminuto crustulo.sat est seruo hoī
Sūptū suū facere decet quēq; modeste melius q̄ ampliter. Modeste melius facere sumptū:q̄ ampliter suum quēq;
Decet.quibus diuitiæ domi sunt scaphio & cantharis batyochis
Bibunt.nos nostro.famiolo poterio.tamen uiuimus nos tamen
Efficimus pro opibus nostra mœnia.Saga.amica uter uit ubi
Scaphio. Accūbamus.Sti.abi tu sane superior:atq; adeo:ni tu scire possis
Bathyochis Facto ego hoc tecum diuido uide utrā tibi libet etiā nūc capere.
Poterio famiolo. Cape,puinciam.Sa.quid istuc est prouinciæ.Sti.utrum fontale
An libero imperiū te inhibere mauis.San.nimio liquido libero
Sed amica mea & tua dum cœnat:dūq; se exornat.nos
Strategus Volo tamen ludere inter nos strategū te facio huc conuiuio.
Sti. Nimiū lepide in mente uenit potius q̄ in subsellio
Cynice accipiemur q̄ in lecticis.Sa.imo eni hic magis ē dulcius.
Sed interim stratege noster cur hic cessat cantharus
Vide quot cyathos hos bibimus.Sti.tot quot digiti sunt tibi

In manu.cantio est græca.cæpente pine:& tris pine: emet etiam Cantio græca.
Tibi propino decuma fonte.tibi tu te inde si sapis.Sa.bene uos Fons
Bene nos:bene te:bene me:bene nostram etiam stephaniũ
Bibe sis bibis.Sti.non mora erit apud me.Sa.ædepol
Conuiui sat est.modo nostra huc amica accedat.id abest.
Aliud nihil abest.lepide hoc actũ est tibi propino
Cantharũ.uinũ tu habes.Sti.nimis uellem aliquid
Pulpamenti.Sa.si horum quæ adsunt pœnitet:nihil est
Tene aquã.Sti.melius dicis.nihil moror cuppedia. Cuppedia.
Sa. Bibe tibicẽ.age siquid agis.bibendũ hercle hoc est:ne nega.
Quid hic fastidis.quod faciundũ uides esse tibi.quin bibis?
Age:si quid agis.accipe inq̃.nõ hoc impende publicum.
Aut tuum istuc est te uereri.eripe ex ore tibias.
Sti. Vbi illic biberit uel seruato meum modũ:uel tu.dabo:
Nollo ego nos pro summo bibere.nulli relerimus postea. Relerimus
Nãq; ædepol.quãuis desubito uel cadus uerti potest.
Sa. Quid agitur.quãq̃ grauatus fuisti.non nocuit tamen.
Age tibicen.quando bibisti.refer ad labea tibias: suffla Suffla.
Celeriter tibi buccas.quasi proserpens bestia.agedũ stiche Buccas.
Vter demutassit.procul mutabitur.Sti.bonum ius dicis.
Impetrare oportet.quia æquum postulas.age ergo
Obserua si peccassis.multa hic retinebo ilico.Sa.optimũ atq;
Aequissimum oras.St.hem tibi hoc.primum oium hæc
Faceciast:amare inter se riuales duos:uno cantharo potare.
Vnum scortum ducere.hoc memorabilest.ego tu sum:tu es
Ego:unianimi sumus:unam amicã amamus ambo. mecum
Vbi est:tecum est tamen tecum autẽ ubi est mecum autẽ
Ibi est.neuter utri inuidet. Sa.ohe iam satis nollo obcedes Neuter utri inuidet.
Catuli ut ludunt uolo nunc ũn amicam huc euocemus. Ohe iam satis est.
Ea saltabit.Sti.censeo.Sa.mea suauis.amabilis.amœna.
Stephaniũ ad mores tuos foras egredere.satis mihi pulchra es
Sti. At enim pulcherrima.Sa.fac nos hilaros hilariores.
Opera atq; aduentu tuo.peregre aduenientes te expetimus.
Stephanisci diũ.mel meũ.si amabilitas tibi nostra
Placet.si tibi ambo accepti sumus.stephanium.

Stephanium ancilla.eidem

Orem uobis geram meæ deliciæ.nam ita me ue-
nus amœna.
Amet:ut ego hic iam dudum.exissem uobiscum foras
Nisi me uobis exornarem.nam ita est ingeniũ muliebre.
Bene cũ lauta est tersa.ornata.ficta est.infecta est tamen:
Nimioq; sibi mulier meretrix repperit odium ocyus
Sua imunditia:quã in perpetuũ ut placeat munditia sua. In ppetuũ.

Sa. Nimiũ lepide fabulata est.Sti.ueneris mera ē oratio
Sangarine.Sa.quid ē?Sti.totus doleo.Sa.potus tanto miserior.
Ste. Vtrũ tibi accũbo.Sti.utrũ ubi tu uis.Ste.cũ ambobus uolo
Nam ambos amo.Sti. uapulat peculiũ.actum ē.fugit hoc
Libertas caput.Ste.date mihi locum.ubi accũbã.amabo siquidē
Placeo.tum mihi cupio cum utroq; ei mihi bene.Sti. dispe-
reo.San.quid ais?
Sti. Quid ego.Sa.ita me di ament.nunq̃ ei fiet hodie hæc.qui non
Saltē tamen age mulsa mea.suauitudo.salta. saltabo
Ego simul.Sti.nunq̃ ædepol me istoc uinces quin ego
Ibidem pruriã.Ste.siquidē mihi saltandũ est tum uos date
Postidea. Bibant tibicini.Sti.& quidē nobis.Sa.tene tibicen primum
Postidea loci.si hoc eduxent.proinde ut consuetus antehac
Perprurisca mus. Celeriter lepidã & suauem cantationem aliquã occipio
Cinædicã.ubi perpruriscamus usq; ex unguiculis.ide huc aquã.

Eidem.ii.

Sa. TEne tu hoc educe.dudũ placuit potio:nunc minus
Grauate iam accipit.tene tu interim meus oculus.
Da mihi suauiũ:dum illic bibit prostibiles tandem.
Stantem stantis autē dare amicum amicæ
Euge euge sic furi datur qui dicitur quãq̃
Grauatus nõ nocui.tamen age iam infla buccas.
Ste. Nunc iam aliquid suauiter redde cantionem.ueteri pro ui nouã.

Eidem.

Sa. QVi ionicus aut cenydicus.qui hoc tale facere possiet.
Si istoc me uorsu uiceris alio me prouocato.fac tu hoc
modo.
Pax. Sti. At tu hoc modo.Sa.babæ.Sti.tatæ.Sa.papæ. Sti.pax.
Sa. Nunc pariter ambo omnis uoco cinædus contra stãtis. esse
Nobis non magis potis est:q̃ fungo imber.
Intro hinc abeamus.nunc iam. saltatum satis pro uinost.
Vos spectatores plaudite:atq; ite ad nos comessatum.

Plauti Trinũmus.

Hesaurũ abstrusum domo abiẽs peregre charmides: vi
Remq; omnem amico callicli mandat suo.
Isto c absente male rem perdit filius.
Nam & ædis uendit.has mercatur callicles.
Virgo indotata soror istius poscitur:
Minus quo cum inuidia ei det dotem callicles:
Mandat qui dicat aurum ferre sese a patre.
Vt uenit ad ædis:hunc deludit charmides.
Senex ut rediit:cuius nubunt liberi.

Luxuria Inopia.

Lu. Equere me mea gnata:ut munus fungaris tuum. vi — Inopia luxuriæ filia. Fungaris munus tuum.
In. Sequor sed finẽ fore quẽ dicam nescio.
Lu. Adest hem illæ sunt ædes.i intro,nunc iam
Nunc ne quis erret uostrum.paucis in uiam
Deducam siquidem operam promittitis dare.
Nunc primum igitur quæ ego sim:& quæ illa hæc etiã siet:
Huc quæ abiit intro:dicam.si animũ aduortitis.
Primũ mi plautus nomen luxuriæ indidit.
Tum mihi gnatam hanc is esse uoluit.inopiam.
Sed huc quid introierit ipulsu meo
Accipite.& date mihi uacuas auris dum eloquor
Adolescens quidam est:in hisce qui habitat ædibus
Is rem paternam me adiutrice perdidit:
Quoniã qui me aleret nihil esse uideo reliqui
Dedi meam gnatam:qui cum ætatem exigat.
Sed de argumento ne expectetis fabulæ.
Senes qui huc uenient.hi rem uobis aperient
Nam nomen græce huic est thesauro fabulæ
Philemo scripsit.plautus uertit barbare. — Barbare
Nomen trinũmo fecit.nunc hoc uos rogat — Nomen trinũmo fecit.
Vt liceat possidere.hanc nomen fabulam
Tantũ est.ualete.adeste cum silentio.

Megaronides.

E amicũ castigare ob meritã malam noxiam vi — Noxia.
Immane est facinus.ueq; in ætate utile & conducibile. — Conducibile
Nam ego amicũ hodie meũ concastigabo pro cõmerita noxia
Inuitus.ni me id inuitet ut faciam fides.nã hic nimiũ morbus
Mores inuasit bonos.ita plerũq; oĩs iam sunt intermortui.
Sed dũ illi ægrotant:interim mores mali quasi herba irrigua — Irrigua herba.

Succreuerunt uberrime. neq; quicq̃ hic uile nunc est:
Nisi mores mali. eoq; licet iam messem metere maximã.
Pauciorũ
Nimioq; hic pluris paucioru gratiã faciunt pars hominũ
Quã id quod profit pluribus. ita uincunt illud
Conducibile gratiæ quæ in rebus multis obstant.
Remoram faciunt.
Odiosæq; sunt remoraq; faciunt rei priuatæ & publicæ.

Callicles. Megaronides senes duo.

Lar
Cal. LArem corona nostrũ decorari uolo. uxor uenerare. ut
Nobis hæc habitatio bona, fausta, felix, fortuna-
taq; eueniat.
Teq; ut q̃primũ possim: uideam emortuam.
Senex factus, puer
Me. Hic ille ẽ senecta ætate qui factus est puer: qui admisit
In se culpam castigabilem. adgrediar hominẽ.
Castigabilis.
Cal. Cuia uox ꝓpe me sonat? Me. tui bñuolẽtis: si ita es: ut ego uolo.
Sin aliter es inimici atq; irati tibi. Cal. o amice salue atq;
Aequalis. ut uales megaronides? Meg. & tu ædepol salue callicles.
Valen? ualuistin? Cal. ualeo. & ualui rectius. Meg. quid agit
Tua uxor? ut ualet? Cal. plusq̃ ego uolo. Meg. bene hercle
Est: illã tibi bene ualere & uiuere. Cal. credo hercle te
Gaudere: si quid mihi mali est. Meg. oibus amicis qđ mihi est.
Cupio esse idẽ. Cal. eo tua uxor quid agit? Meg. imortalis est.
Viuit uicturaq; est? Cal. bene hercle denũcias: deosq; oro ut
Vitæ tuæ superstes suppetat. dum quidẽ hercle tecũ nupta
Sit. Meg. sane uelim. Cal. uin cõmutemus. tuam ego ducam.
Et tu meam? faxo haud tantullũ dederis uerborũ mihi.
Nãq; enim tu credo mihi iprudenti obrepseris: ne tu hercle
Faxo haud scias quã rem egeris. Meg. habeas ut nactus.
Res mala nota optima est.
Nota mala res optumast. nã ego nunc si ignotam capiã. quid
Agam nesciã ædepol proinde ut bene uiuitur: diu
Viuitur diu proinde ut bñ uiuitur.
Viuitur. sed hoc animũ aduorte. atq; aufer ridicularia.
Nam ego dedita opera huc ad te aduenio. Cal. quid uenis?
Me. Malis te ut uerbis multis multũ obiurgem. Cal. men?
Ridicularia aufer.
Me. Nũ qs est hic alius ꝑter te atq; me? Cal. nemo est. quid igitur?
Me. Rogitas? te ne obiurgitẽ? nisi tute mihi me censes
Dicturũ male. nam si in te ægrotant artes animi tui
Mores antiqui.
Sin imutare uis ingeniũ moribus. aut si demutant mores
Ingeniũ tuũ. neq; eos antiquos seruas: ast captas nouos.
Oẽs curare decet ut suspitionẽ & culpã abs se segregent
Oibus amicis morbũ tu incuties grauẽ: ut te uidere
Audireq; ægroti sient. Cal. quid in mentẽ uenit
Tibi istæc dicta dicere? Me. quia ois bonos bonasq;
Adcurare addecet: suspicionẽ & culpã ut abs sese segregent.

Cal. Non poteſt utrũq; fieri. Me. quapropter? Cal. rogas? ne admittã Culpam, ego meo ſum promus pectori. ſuſpicio eſt in pectore alieno

Promus.

Sita. nã nunc ego ſi te ſurripuiſſe ſuſpicer ioui coronã de capite
E capitolio: quod in culmine aſtat ſummo: ſi id non feceris: atq;
Id tamen mihi lubeat ſuſpicarier: quid tu id prohibere me potes,
Ne ſuſpicer? ſed iſtud negocii ſcire cupio quicqd eſt. Me. haben
Tu amicũ aut familiarẽ quẽpiam: cui pectus ſapiat?

Cal. Aedepol haud dicã dolo. ſunt quos ſcio eſſe amicos: ſunt quos ſuſpicor:
Sunt quorũ ingenia atq; aĩos nõ poſſim noſcere: ad amici
Partem an ad inimici perueniant. ſed tu ex amicis certis mihi es
Certiſſimus. ſi quid me feciſſe inſcite aut improbe: ſi id me
Non accuſas. tute ipſe obiurgandus es. ſcio. Mega. & ſi huc alia cauſa
Ad te adueni: æquũ poſtulas. Cal. expecto ſi quid dicas.

Me. Primũ dum omniũ male dictitatur tibi uulgo in ſermonibus:
Turpilucri cupidũ te uocant ciues tui. tũ autẽ ſunt alii: qui te
Vulturiũ uocant. hoſtis ne an ciuis comedis: paruipendere.
Hæc cũ audio in te dici: excrucior miſer. Cal. eſt atq; nõ eſt
Mihi in manu megaronides. quin dicant nõ ẽ. merito ut ne dicãt
Id eſt. Mega. fuit ne hic tibi amicus charmides? Cal. eſt: & fuit. id ita eſſe
Vt credas: rem tibi auctorem dabo. nã poſtq̃ hic eius rẽ cõfregit
Filius: uidetq; ipſe ad paupertatẽ protractũ eſſe ſe: ſuãq;
Filiam eſſe adultam uirginem: ſimul eius matrem ſuamq; uxorem mortuam:
Quoniã hinc iturus eſt ipſe in ſeleuticam: mihi cõmẽdauit uirginẽ
Gnatã ſuam: & rem ſuã omnẽ: & illũ corruptũ filiũ:
Hic ſi inimicus eſſet credo: haud crederet. Me. qd tu adoleſcentẽ
Quẽ eſſe corruptũ uides: qui tuæ mãdatus eſt fidei & fiduciæ:
Quin eum reſtituis? quin ad frugem corrigis? ei rei operam dare te fuerat
Aliquanto æquius: ſi qui probiorẽ facere poſſis. nõ uti in eandẽ
Tute accederes infamiã. malũq; ut eius cum tuo miſceres
Malo. Cal. quid feci? Meg. quod homo nequam. Cal. non iſtuc meum eſt.

Dictitatur.
Turpilucrum.
Vulturius.

Ad frugem corrigere.

Me. Emiſtin de adoleſcente has ædes? quid taces? ubi nunc tute habitas?

Cal. Emi. atq; argentũ dedi minas quadraginta adoleſcenti ipſi
In manũ. Me. dediſtin argentũ? Cal. factũ. neq; facti piget.

Emi de adoleſcẽte.

Me. Aedepol fidei adoleſcentẽ mãdatũ malæ dediſti ne hoc pacto ei

Gladiũ qui se occideret.qd secus est.aut quid interest date
Te in manus argentũ amanti homini adolescenti animi ĩpoti
Qui exædificaret suam inchoatã ignauiã?Cal.non ego
Illi argentũ redderẽ?Me.nõ redderes.neq; de illo quicq̃
Neq; emeres:neq; uenderes:nec qui deterior esset faceres copiã.
Inconciliastin eũ:qui mandatust tibi.illũ qui mandauit eum
Exturbasti ex ædibus.ædepol mandatũ pulchre:& curatũ ꝓbe.
Crede huic tute iã suã melius rẽ gesserit.Cal.subigis maledictis
Me tuis megaronides nouo modo.adeo ut quod meæ concre-ditum
Sit taciturnitati clam fidei & fiduciæ.ne enunciarem cuiq̃.
Neu facerẽ palã?ut mihi necesse sit iam id tibi concredere.
Me. Mihi qđ credideris:sumes ubi posueris.Cal.circũspicedũ te ne
Arbiter. Q uis adsit arbiter nobis.& quæso itidem idem circũspice.
Me. Ausculto siquid dicas.Cal.si taceas loquar.quoniã hinc est
Profectus peregre charmides:thesaurum mihi demonstrauit
In hisce ædibus:hic in cõclaui quodã.sed circũspice.
Nummoꝝ ad tria milia. Me. Nemo est.Cal.nũmoꝝ philippeum ad tria milia.
Id solus solũ per amicitiam & per fidem flens me obsecrauit.
Suo ne gnato crederem:ne ue cuiq̃.unde ad eum id
Permanascere. Posset permanascere.nunc si ille huc saluus reuenit:reddam
Suũ sibi.si quid eo fuerit:certo illius filiæ:quæ mihi mandata.
Si habeo:dotẽ unde dem:ut eam in se dignam conditionem
Cõlocem.Me.pro di immortales uerbis paucis q̃ cito
Alium fecisti me.alius ad te ueneram.sed ut occepisti perge
Porro proloqui.Cal.quid tibi ego dicam:qui illius sapientiam
Et meam fidelitatẽ:& celata oia pene ille ignauus
Rure sum Inconsultu meo. Funditus pessundedit.Me.qui dũ?Cal.quia rure dum sum
Vnos sex dies. Ego unos sex dies:me absente atque insciẽte,incõsultu meo,
Adesuriuit Aedes uenales hasce inscribit litteris.adesuriuit magis
Et inhiauit acrius lupus.obseruauit:dum dormitarent canes.
Gregẽ uniuersum uoluit secum auertere.fecisset ædepol.
Ni hæc ꝑsensissent canes.sed nũc rogare ego uicissim te uolo.
Q uid fuit officium meum me facere:face sciã.utrum indicare
Me ei thesaurum æquum fuit:aduersum quod eius
Me obsecrauisset pater.an ego alium dominum paterer
Fieri hisce ædibus.qui emisset.eius esset ne eius pecunia?
Emi egomet potius ædis.argentum dedi:thesauri
Causa.ut saluum amico traderẽ.neque adeo hasce emi
Mihi:nec usuræ meæ.illi redemi rursum.a me argentum dedi.
Hæc sunt:seu recte seu peruorse:facta sunt.egomet fecisse
Confiteor megaronides.hem mea malefacta.hem meã

Auaritiam tibi.hascine me propter res maledictas
Famas ferunt.Me.pausa.insisti castigatorem tuũ occlusisti
Linguã.nihil est qui respondeam.Cal.nunc ego te quæso
Vt me opera & consilio iuues.cõmunicesq; hanc mecũ meam
Prouinciam.Me.polliceor operã ergo ubi eris paulopost domi.
Cal. Nunquid uis?Me.cures tuã fidẽ.Cal.fit sedulo.Me.sed qd ais?
Cal. Quid uis?Me.ubi nũc adolescens habet?Cal.post'culum — Posticulũ.
Hoc recepit cum ædis uendidit.Me.istuc uolebam scire.
I sane nunc iam.sed quid ais?Cal.quid?Me.nunc uirgo.nempe apud te est?
Cal. Ita est.iuxtaq; eam curo cũ mea.Me.recte facis.Cal.nũ prius
Quã abeo me rogitaturus?Me.uale.nihil est profecto stultius
Neq; stolidius.neq; mendaciloquius.neq; argutum magis. — Mẽdaciloquius.
Neq; confidentiloquius.neq; periurius:q̃ urbani assidui — Confidẽtiloquius.
Ciues:quos scurras uocant.atq; egomet me adeo cum illis — Scurræ q̃les sint.
Vna ibidem traho:qui illorum uerbis falsis acceptor fui. — Assiduus ciuis.
Qui omnia se simulant scire:nec quicq̃ sciunt. — Acceptor.
Quod quisq; in animo habet:aut habituri sunt
Sciunt.id quod in aurem rex reginæ dixerit,sciunt.quod
Iuno fabulata sit cum ioue.quæ neq; futura:neq; facta sunt:
Tamen illi sciunt:falso.nam uero.laudent: culpent:quẽ uelint.
Non floccifaciunt:dum illud quod lubeat sciant.omnis
Mortalis hunc aiebant calliclem indignum ciuitate hac
Esse uiuere:bonis qui hunc adolescentẽ euertisset suis.
Ego de uerbis eorum famigeratorũ inscius,prosilui amicũ — Famigeratorum.
Castigatum innoxiũ.quod si exquiratur usq; ab stirpe auctoritas.
Vnde quicquid auditũ dicant:nisi id appareat:famigerator
Næ sit cũ damno & malo.hoc ita si fiat:publico fiat bono.
Paucissimi faxim:qui sciant:quod nesciunt.occlusioremq; habeant stultiloquentiam. — Occlusiorem. Stultiloquentia.

Lysiteles.adol.

Vltas res simul in meo corde uorso.multũ in cogitãdo — In cogitãdo.
Dolorem indipiscor.egomet me conquoquo.& macero.& defatigo. — Indipiscor
Magister mihi exercitor animus.hinc est.sed hoc non liquet. — Exercitor.
Nec satis cogitatũ.si uerã potius harũ mihi artem expetessam — Expetessã.
Vtram ætati agundæ arbitrer firmiorem.amori ne,an rei
Obsequi potius par fiet.utra in parte plus uoluptati sit uitæ
Ad ætatem agundam.de hac re mihi satis haud liquet.nisi hoc
Si faciam opinor.simul exputem.iudex sim reus
Quæ ad eam rem.ita faciam.ita placet.omnium primum.
Amoris artis eloquar.queadmodum expediant.nunq̃ — Amoris artes.

Amor quemq̃ nisi cupidum hominẽ postulat:se in plagas
Coniicere eos cupit:eos consectatur:subdole blanditur:ab re
Consulit.blandiloquẽtulus:harpago:mendax:cuppes:auarus.
Elegans:despoliator:latebricolarum hominum corruptor.
Blandus:inops:celati indagator.nam quam ad quod clamat
Quã extemplo seuis sagittis percussus est.ilico res foras
Labitur.liquitur.da mihi hoc.mel meum:si me amas:si audis.
Ibi ille cuculus:ocelle mi,fiat.& istuc:& si amplius uis dari:
Dabitur.ibi illa pendentem ferit.iam amplius orat.non sat
Id est mali.ni amplius etiam quod bibit.quod comest.
Q uod facit sumpti.nox datur.ducitur familia tota.
Vestipicii unctor.auri custos.flabelliferæ.sandaligerulæ.
Cantrices.cistellatrices.nuncii.renuncii.raptores panis & peni.
Fit ipse:dum illis comis est:inops amator.hæc ego cum ago cum
Meo animo recolo:ubi qui eget:q̃ preni sit parui.apage te
Amor nõ places.nihil te utor.quãq̃ illud est dulce:esse & bibere.
Amor amara dat.tibi satis quod ægre sit.fugit forũ.
Fugat uos cognatos.fugat ipse se a suo contuitu.
Neq; enim eum sibi amicũ uolunt dici.mille modis amor
Ignoranduſt.procul adhibendus est.atq; abstinendum
Nam qui in amore præcipitauit:peius perit.q̃ si saxo saliat.
Apage sis amor.tuas res tibi habe.amor mihi amicus ne fuas unq̃
Sunt tamen quos miseros maleq; habeas.quos tibi obnoxios
Fecisti certunſt ad frugem applicare animus.quãq̃ ibi animo:
Labos grandis capitur.boni sibi hæc expetunt.rem:fidem:honorem.
Gloriam:& gratiam.hoc probis preciũst eo mihi magis lubet
Cum probis potius:q̃ cum improbis uiuere uanidicis.

Philto senex.Lysiteles adolescens.

Q Vo illic homo se penetrauit ex ædibus.Ly.pater adsum
Impera quod uis.neq; tibi ero in mora. neq; latebrose me abs tuo.
Conspectu occultabo.Phil.feceris par tuis cæteris factis:patrem
Tuum si percoles.per pietatem nolo ego cũ improbis te uiris
Gnate mi:neq; in uia:neq; in foro ullum sermonem exequi.
Noui ego hoc sæculum:moribus quibus sit.malus bonũ malũ
Esse uolt.ut sit sui similis.turbant.miscent mores mali.rapax.
Auarus.inuidus.sacrum prophanum.publicum priuatũ habent.
Hiulca gens.hæc ego doleo.hæc sunt:quæ excruciant
Hæc dies noctesq; tibi canto ut caueas.quod manu non queunt
Tangere.tantum fas habent,quo manus abstineant.
Cætera rape.trahe.fuge.late.lachrumas hæc mihi cũ uideo

Blandiloquẽtulus. Cuppes. Latebricolarum hominum. Amor q̃ mala res sit:& quã tũ malorũ afferat. Comest. Sumpti. Vestipicii. Flabelliferæ. Sandaligerulæ. Cistellatrices: Nuncii. Renuncii. Amor amara dat. Qui i amore pcipitauit peius perit: q̃ si saxo saliat. Vanidicis. Penetraui. Latebrose. Malus similẽ quærit. Hiulca gens.

Eliciunt.quia ego ad hoc genus hominū duraui.quin prius
Me ad pluris penetraui.nā hii mores maiorū laudant.
Eosdē latitant.hisce ego te artibus gratiā facio.neu colas. Facio gratiam.
Neu imbuas ingeniū.meo modo:& moribus uiuito antiquis. Mores antiqui.
Quæ ego tibi præcipito:& facito.nihil ego istos moror fatuos
Mores & turbidos.quibus boni dedecorant se.hæc tibi si mea
Imperia capesses:multa bona in pectore consident.

Ly. Semper ego usq; ad hanc ætatem ab ineunte adolescentia
Tui seruiui seruitutem imperiis & præceptis pater.
Proin ego me liberum esse ratus sum.pro imperio tuo
Meum animum tibi seruitutem seruire æquum censui.

Phil. Qui homo cum animo inde ab ineunte ætate depugnat suo:
Vtrum id ita ne esse mauelit:ut eum animus æquum censeat:
An ita potius:ut parentis eum esse:& cognati uelint?
Si animus hominē perpulit:actum est.si animo seruiuit:non sibi. Cluet.
Si ipse animum perpulit dum uiuit:uictor uictorum cluet.
Tu si animum uicisti:potius q̄ animus te:est quod gaudeas.
Nimio satius tui opust.te ita esse q̄ ut animo lubet.
Qui animum uincunt:q̄ quos animus:semper probiores Probiores sunt qui animum uincūt: q̄ qui ab illo uincūtur.
Cluent.Ly.istæc ego mihi semper habui ætati tegumentum
Meæ.ne penetrassem me usq;ubi esset damni conciliabolum.
Ne noctu irem obambulatum.neu suum adimerem alteri.
Neu tibi ægritudinem pater parerem,parsi sedulo.
Sarta tecta tua præcepta usq; habui mea modestia. Sarta tecta

Phil. Quid exprobras bene quod fecisti?tibi fecisti.non mihi.
Mihi quidem ætas acta est.tua istuc refert maxime.
Is probus est:quem non pœnitet q̄ probus sit.& frugi bonæ: Probus est quem nō pœnitet q̄ pbus sit
Benefacta benefactis aliis pertegito:ne perpluant. Perpluant.
Qui ipsus se contemnit.in east indoles industriæ.

Ly. Ob eam rem hæc pater autumaui.quia res quædamst quā uolo.
Ego me abs te exorare.Phil.quid id est?ueniam iam dare gestio.

Ly. Adolescenti huic genere summo:amico:atq; æquali meo.
Minus qui caute & cogitate suam rem tractauit:pater
Bene uolo ego illi facere:si tu non nenis.Phil.nempe de tuo.

Ly. De meo.nam quod tuumst:meumst.omne meum est autē tuū.

Phil. Quid is.eget ne?Ly.eget.Phil.habuit ne rem?Ly.habuit.

Phil. Qui eam perdidit?publicis ne adfinis fuit?an maritumis
Negociis?mercaturam ne:an uenales habuit?ubi rem perdidit?

Ly. Nihil istorum.Phil.quid igitur?per comitatem ædepol
Pater præterea aliquantum animi causa in deliciis disperdidit.

Phil. Aedepol hominem prædicatū ferme familiariter.qui
Quidē nunq̄ per uirtutē rem confregit.atq; eget.

Nihil morot cū tibi eſſe amicum.cū eiuſmodi uirtutibus.
Ly. Quia ſine omni malitia:ſi tolerare eius egeſtatem uolo.
Mendico nō dari ſane quod edat aut bibat. Phil. De mendico male meretur qui ei dat quod edit:aut quod bibat
Nam & illud quod dat:perdit.& illi producit uitā ad miſeriam.
Non eo hoc dico:quā quæ tu uis:ego uelim:& faciam lubens.
Sed ego hoc uerbum cum illi cuidam dico:præmonſtro tibi:
Vt ita te aliorum miſereat:caue tui alius miſereat.
Miſereat alius tui Ly. Deſerere illum & deiuuare in rebus aduerſis pudet.
Deiuuare. Pudere q̄ pigere p̄ſtat. Phil. Pol pudere q̄ pigere præſtat.totidem litteris.Ly.ædepol
Deum uirtutem dicam pater & maiorum:& tua multa bona
Bene parta habemus.bene ſi amico feceris.ne pigeat feciſſe.
Vt potius pudeat:ſi non feceris.Phil.de magnis diuitiis ſiquid
Demas:plus fit an minus?Ly.minus pater.ſed ciui
Immunifico ſcis quid cantari ſolet.quod habes:ne habeas.
Ciui immunifico quid cātari ſoleat. Et illud quod nunc non habes habeas malū.quando quidem
Nec tibi bene eſſe potes pati:nec alteri.Phil.ſcio equidem
Iſtuc ita ſolere fieri.uerum gnate mi is eſt immunus:cui
Nihil eſt qui munus fungatur ſuum.Ly.deum uirtute
Habemus:& qui noſmet utamur pater:& aliis qui comitati
Simus beneuolentibus.Phil.non ædepol tibi pernegare poſſum
Quicq̄ quod uelis:cuius egeſtatem tolerare uis?loquere
Audacter patri.Ly.leſbonico huic adoleſcenti charmidæ filio
Qui illic habitat.Phil.qui comedit quod fuit:quod non fuit?
Opprobra Ly. Ne obprobra pater.multa ueniūt homini:quæ uult quæ ne uult
Phil. Agedum eloquere.quid dare illi nunc uis?Ly.nihili cuiq̧ pater.
Sapientiæ ætas condimentū ſt:ſapiens ætati cibus eſt.
Phil. Mentire ædepol gnate:atq̧ id nunc facis:haud conſuetudine.
Nam ſapiens quidam pol ipſe fingit fortunam ſibi.
Eo ne multa quæ ne uolt eueniunt.niſi fictor malus ſiet.
Fictuare. Ly. Multa opera opus fictuare:qui ſe fictorem probum
Vitæ eſſe agendæ expetit.ſed hic admodum adoleſcentulus.
Phil. Non ætate:uerum ingenio adipiſcitur ſapientia.
Ly. Tu modo ne me prohibeas accipere:ſiquid det mihi:
Phil. An eo egeſtatem tu tolerabis ſi quid ab illo acceperis?
Ly. Eo pater.Phil.pol ego iſtam uolo me rationem edoceas.
Ly. Licet.ſcin tu illum quo genere gnatus ſit? Phil.ſcio adprime probo.
Ly. Soror illi eſt adulta uirgo grandis eā cupio pater ducere
Vxorem. Phil.ſine dote?Ly.ſine dote.Phi.uxorem?Ly.ita.tua re ſalua.
Hoc pacto ab illo inibis ſummam gratiam.neq̧ cōmodius
Vllo pacto ei poteris auxiliarier.Phil.ego indotatam te
Vxorem ut patiar?Ly.patiundum eſt pater.& eo pacto

Addideris nostræ lepidam famã familiæ. Phil. multa ego possum
Docta dicta & quãuis facunde loqui. historiam ueterem
Atq; antiquã hæc mea senectus sustinet. uerum ego quando
Te & amicitiam & gratiam in nostram domum uideo adlicere:
Et si aduersatus tibi fui: istec iudicio tibi permitto posse. duce.

Ly. Di te seruassint mihi. sed adde ad istam gratiam unum.

Phil. Quid id est autem unum? Ly. eloquar: tu te ad eum adeas.
Tu te conciliés: tute poscas. ecce res nimio citius
Transiges. firmum omne erit: quod tu egeris. grauius erit
Tuum unum uerbum ad eam rem: quam centum mea. Phil. ecce autem.
In benignitate hoc repperi negocium, dabitur opera.

Ly. Lepidus uiuis hæ sunt ædes. hic habet. lesbonico
Est nomen. age rem cura. ego te opperiar domi. — Lesbonico est nomẽ.

Philto senex.

Non optima hæc sunt: neq; ego ut æquum censeo:
Verum meliora sunt: q̃ quæ deterruma.
Sed hoc unum consolatur me atq; animum meum.
Quia qui nihil aliud nisi quod sibi soli placet
Consulit: aduorsum filium nugas agit.
Miser ex animo fit. fatius nihilo facit
Suæ senectuti. is acriorem hyemem parat.
Cum illam oportunam tempestatem conciet.
Sed aperiuntur ædes quo ibam. commode
Ipse exit lesbonicus cum seruo foras.

Lesbonicus adolescens. Stasinus seruus. Philto senex.

Les. Minus quindecim dies sunt, quod pro his ædibus minas quadraginta. — Minus qn deci dies sunt.
Accepisti a callicle. ẽ ne hoc quod dico? Sta. cũ considero.
Meminisse uideor fieri. Le. quid factũst eo? Sta. comesum — Comesum
Expotum exutum. elotũ. in balineis piscator. pistor abstulit.
Lanii. coqui. holitores. myropolæ. aucupes. confit cito — Confit.
Quã si tu obicias formicis papauerem. Le. minus hercle — Myropolæ. Papauerẽ.
In hisce rebus sumptus est eximiis. Sta. quid quod dedisti scortis.

Les. Ibidem una traho. Sta. quid quod ego defraudaui.

Les. Hem ista ratio maxuma est. Sta. non tibi illud apparere
Si sumas potest nisi tu immortale rere esse argentum tibi.
Sero atq; stulte prius quod cautum oportuit: postq̃
Comedit rem: post rationem putat. Le. nequaq̃ argenti
Ratio comparet tamen. Sta. ratio quidem hercle apparet.
Argentum œchete minas quadraginta accepisti a callicle.
Et ille ædis abste mancipio accepit. Le. admodum.

Phil. Pol opinor adfinis noster ædis uendidit. pater cum peregre
Veniet: in porta est locus. nisi forte inuenite filium cū repserit.
Sta. Trapezitæ mille drachmarum olympicum: quas de ratione
Debuisti: reddita. Le. nempe. quas spopondi. Sta. immo
Quas dependit inquit. qua sponsione pro nuper tu exactus es.
Pro illo adolescente: quem tu aiebas esse diuitem. factum.
Vt quidem illud perierit. Le. factum id quoq; est.
Nam nunc eum uidi miserium & me eius misertū st.
Sta. Miseret te aliorum: tui te nec miseret nec pudet.
Phil. Tempus adeundi. Le. est ne hic philto qui aduenit?
Is hercle est ipsus. Sta. ædepol næ ego istū uelim meum
Fieri seruum cum suo peculio. Phil. herum atq; seruum plurimū
Philto iubet saluere lesbonicum & stasimum. Le. di diunt
Tibi philto quæquonq; optes. quid agit filius?
Phil. Bene uult tibi. Le. ædepol mutuum mecum facit.
Sta. Ne quicq̄ illud uerbū st bene uult: nisi qui bene facit.
Ego quoq; uolo esse liber: ne quicq̄ uolo. hic postulet
Frugi esse. nugas postulat. Phil. meus gnatus me ad te
Misit: inter se atq; uos affinitatem ut conciliarem & gratiam.
Tuam uolt sororem ducere uxorem: & mihi
Sententia eadem st. & uolo. Le. haud nescio tu.
Bonis tuis rebus meas res inrides malas. Phil. homo ego sum.
Homo tu es. ita me amabitur iupiter. neq; te derisum ueni.
Neq; dignum puto. uerum hoc: ut dixi: meus me orauit filius:
Vt tuam sororem poscerem sibi uxorem. Le. mearum rerum
Me nouisse æquū st ordinem. cum uestris nostra non est
Aequa factio. adfinitatem uobis aliam quærite.
Sta. Satin tu sanus mentis aut animi tui? qui conditionem
Hanc repudies? nam illum tibi ferentarium esse amicum
Inuentum intelligo. Le. abin hinc dierecte? Sta. si hercle
Ire occipiam uotis. Le. nisi quid me aliud uis philto: tibi
Respondi. Phil. benigniorem lesbonice te mihi q̄ nunc
Experior esse: confido fore. nā & stulte facere: & stulte fabularier
Vtrūq; lesbonice in ætate haud bonum st. Sta. uerum hercle
Hic dicit. Le. oculum tibi effodiam: si uerbum addideris.
Sta. Hercle quid dicam tamen. nam si sic non licebit: luscus dixero
Phil. Ita tu nunc dicis non esse æquiperabiles uestras cum nostris
Factiones atq; opes? Le. dico. Phil. quid tunc si in ædem
Ad cœnam ueneris. atq; ibi opulentus tibi par forte ut uenerit
Apposita sit cœna: popularem quā uocant. si illi congestæ
Sint epulæ a clientibus. si quid tibi placeat: quod illi cōgestū siet
Edes ne an incœnatus cum opulento accumbes? Le. edam
Nisi si ille uetet. Sta. at pol ego etiam si uetet edam: atq; ambabus

Ferentariū
Dierecte.
Benigniorem.
Stulte facere & fabulari i ætate haud bonū est.
Popularis cœna.

Malis expletis uorem. & quod illi placeat præripiā potissimũ.
Neq; illi concedam quicq; de uita mea. uerecundari neminem
Apud mensam decet. nam ibi de diuinis atq; humanis cernitur.
Phil. Rem fabulare. Sta. non tibi dicam dolo. decedam ego illi
De uia. de semita: de honore populi. uerũ quod ad uentrē attinet,
Non hercle hoc lōge: nisi me pugnis uicerit. cœna hac annona ē.
Sine sacris hæreditas. Phil. semp tu hoc facito lesbonice cogites
Id optumum esse: tute ut sis optumus. si id neq; uiæ saltem ut
Optumis sis proximus. nunc conditionem hanc: quā ego fero
Et quā abs te peto dare: atq; accipere lesbonice te uolo. dei
Diuites sunt. deos decet opulētia & factiões. ueru nos homũculi
Salillũ animæ. quæ cum extemplo amisimus: æque mendicus
Atq; ille opulentissimus censetur ad acherontem mortuus.
Sta. Mirum ni tu illuc tecum diuitias feras: ubi mortuus sis.
Ita sis ut nomen cluet. Phil. nunc ut scias hic factiones atq; opes:
Non esse. neq; nos tuā negligere gratiam: sine dote posco tuam
Sororem filio. quæ res bene uortat. habeon pactam? quid taces?
Sta. Pro di immortales conditionem quoiusmodi. Phil. quin fabulare
Di bene uortāt. spōdeo? Sta. heu ubi usus nihil erat dicto: spōdeo
Dicebat: nunc hic quoniam opus est. non quit dicere.
Les. Cum adfinitate uestra me arbitramini dignum: habeo uobis
Philto magnam gratiam. sed & si hercles grauiter cecidit stul-ticia mea.
Philto: est ager sub urbe hic nobis. eum dabo dotem sorori.
Nam is de stulticia mea. solus superfit præter uitam reliquus.
Phil. Profecto dotem nihil moror. Le. certunst dare.
Sta. Nostram ne nutricem here: quæ nos educat: abalienare
A nobis? caue sis feceris. quid edemus nos met postea? Le. etiam tu taces?
Tibi ego rationem reddam. Sta. plane perimus nisi quid ego
Comminiscor philto te uolo. Phil. si quid uis stasime. Sta. huc.
Concede aliquantum. Phil. licet. Sta. arcano tibi ego hoc
Dico: ne ille ex te sciat: nene alius quisquam. Phil. crede
Audacter quid lubet. Sta. per deos atq; homines dico: ne tu
Illum agrum tuum sinas unq̃ fieri: neq; gnati tui.
Ei tei argumentum dicam. Phil. audire ædepol lubet. Sta. primũ
Omnium olim terra cum proscinditur: in quinto quoq; sulco
Moriuntur boues. Phil. apage. Sta. acherōtis hostium in nostrost
Agro. tum uinum priusq; coactũst: pendet putidum.
Les. Consuadet homini credo & si scelestus est. at mihi infidelis
Non est. Sta. audi cætera. post id frumenti quando alibi mes-sis maximast
Tribus tantis illi minus redditq; quā obseueris. Phil. hem istic

Verecũdari neminē apud mensam decet. Cernitur.

Optimum id esse cogites: ut optimus sis.

Deos decet opulẽtia & factiones.

Homines oēs quũ mortui sunt pares sunt.

Cluet

Dabo agrũ dotem.

Proscindi.

Quintus sulcus

Vinũ putidũ p uua.

Tribus tantis.

Oportet obſeri mores malos:ſi in obſerendo poſſint interficier.
Sta. Neq̃ unq̃ quiſq̃:ſi cuius ille ager fuit:
Quin peſſume ei res uorterit.ciuium fuit:alii exulatum
Abierunt:alii emortui.alii ſe ſuſpendere.hem nunc hic
Incita — Cuius eſt ut ad incitas redactus.Phil.apage a me iſtunc agrum.
Ad incitas — Sta. Magis apage dicas:ſi omnia audieris.nam fulguritaſſunt
Fulguritaſſunt. — Alternæ arbores.ſues moriuntur angina acerrume.
Angina. — Oues ſcabræ ſunt:tam glabræ hem:q̃ hæc eſt manus.
Glabræ. — Tum autem ſyrorum genus.quod patientiſſumum
Syri patientes. — Hominum nemo extat:qui ibi ſex menſes uixerit.
Morbus ſolſticialis. — Ita cuncti ſolſticiali morbo decidunt.Phil.credo ego
Iſtuc ſtaſime ita eſſe.ſed campas genus multo ſyrorum
Campas. — Iam anteit patientia.Sta.ſed iſte eſt ager profecto ut te
Audiui loqui malos in quem omnes publice mitti decet.
Inſulæ fortunatæ — Sicut fortunatorum memorant inſulas:quo cuncti qui
Aetatem egerunt caſte conueniant:contra iſtoc
Detrudi maleficos æquum uidetur.qui quidem iſtius ſint modi
Hoſpitium eſt calamitatis.quid uerbis opuſt?quã uis
Malam rem quæras:illic reperias.Le.at tu hercle illi
Et alibi.Sta.caueſis dixeris me tibi dixiſſe hoc.Phil.dixiſti.
Arcano ſatis.Sta.quin hic quidem cupit illum ab ſeſe
Sublinat — Abalienarier.ſiquidem repperire poſſet cuius os ſublinat.
os. — Phil. Meus quidem hercle nunq̃ fiet.Sta.ſi ſapies quidem.
Lepide hercle de agro ego hunc ſenem deterrui.
Nam qui uiuamus nihil eſt.ſi illum amiſerit.
Phil. Redeo ad te leſbonice.Le.dic ſodes mihi.quid hic
Locutus tecum?Phil.quid cenſes?homo eſt.
Vult fieri liber.uerum quod det:non habet.
Leſ. Et ego eſſe locuples:uerum nequicq̃:uolo.Sta.licitum
Si uelles.nunc quoniam nihil eſt:non licet.Le.quid tecũ ſtaſime?
Sta. De iſtoc qđ dixiſti modo ſi antea uoluiſſes:eſſes.nũc ſero cupis.
Phil. De dote mecum conuenire nihil potes.quid tibi lubet:tute
Agito cum nato meo.nunc tuam ſororem filio poſco meo.
Quæ res bene uortat.quid nunc etiam non uis?Le.quid
Iſtic?quando ita uis:di bene uortant:ſpondeo.nunq̃
Fortunabunt. — Aedepol cuiq̃ tam expectatus filius natus:q̃ illud eſt.
Spondeo natum mihi.Sta.di fortunabunt ueſtra conſilia.
Phil. Ita uolo.Le.ſed ſtaſime abi huc ad meam ſororem ad callidem.
Dic hoc negocii quomodo actum eſt.Sta.ibitur.
Leſ. Et gratulator meæ ſorori.Sta.ſcilicet.Phi.i hac leſbonice
Mecũ ut coram nuptiis dies conſtituatẽ.eadẽ hæc cõfirmabimus.
Leſ. Tu iſtuc cura:quod iuſſi.ego iam hic ero.dic callidi me ut
Conueniat.Sta.quin tu i modo.Le.de dote ut uideat

Quid possit facto. Sta. i modo. Le. nam certũst sine
Dote addere. Sta. quin tu i modo. Le. neq; enim illi
Damno unq̃ esse patiar. Sta. abi modo. Les. meam
Neglegentiam. Sta. i modo. Les. o pater. æquum uidetur
Q uin qđ peccarim. Sta. i modo. Le. potissimũ mihi
Id obsit. Sta. i modo. Le. o pater en unq̃ aspiciam te.
Sta. I modo. i modo. i modo. tandẽ ĩpetraui abiret. di
Vestram fidẽ. edepol re gesta pessume: gesta probe.
Siquidem ager nobis saluus est. & si admodum
In ambiguo est. etiam nunc quid de hac re fiat.
Sed id si alienatur: actũst de collo meo. gestandus
Peregre clipeus. galea. sarcina. effugiet ex urbe ubi erunt
Factæ nuptiæ. ibit istac aliquo in maximam malã crucem
Latrocinatum aut in asiam: aut in ciliciam. ibo huc
Quo mihi ĩperatũst: etsi odi hanc domũ:
Postq̃ exturbauit hic nos ex nostris ædibus.

Callicles senex. Seruus Stasimus.

Cal. QVo modo tu istuc stasime dixisti? Sta. nostrum herilem filium
Lesbonicũ suam sororẽ despõdisse. hoc modo. Cal. cui
Homini despõdit? Sta. lysiteli philtonis filio: sine dote.
Cal. Sine dote ille illam in tantas diuitias dabit? nõ credibile
Dicis. Sta. at tu ædepol nullus credas: si hoc nõ credis: ego
Credidero. Cal. quid? Sta. me nihil pendere. Cal. quãdudum
Istuc aut ubi actumst? Sta. ilico hic ante ostium tam modo
Inquit prenestinus. Cal. tanton in re perdita q̃ in re
Salua lesbonicus factus est frugalior? Sta. atq; equidem
Ipsus ultro uenit philto oratum filio. Cal. flagitium quidem
Hercle fiet: nisi dos dabitur uirgini. postremo ædepol ego
Istam rem ad me attinere intelligo. ibo ad meum castigatorẽ
Atq; ab eo consilium petam. Sta. propemodũ quid illic
Festinet sentio. & subolet mihi. ut agro euortat lesbonicum
Quando euertit ædibus. o here charmide quoniam absente te
Hic tua res distrahitur tibi. utinam te redisse saluum uideam.
Vt inimicos tuos ulciscar. ut mihi ut erga te fui & sum referas
Gratiam. nimium difficilest repperiri amicũ ita ut nomen
Cluetcui tuam cũ rem crederis, sine omni cura dormias.
Sed generq; nostrũ ire eccillum uideo cum affini suo:
Nescio quid non satis inter eos conuenit. celeri gradu
Eunt uterq;. ille reprehendit hunc priorem pallio.
Haud iuxta me astiterunt. huc aliquantum abscessero.
Est lubido orationem audire duoq; affinium.

Adol. duo? Lysitales. Lesbonicus. Seruus Stasimus.

Nullus pro non.

Frugalior.

Attinere ad me. Castigatorem.

Amicũ reperiri difficile est.

Vterq; est Rephendit pallio

ta ilico noli aduersari. neque te occultassis mihi. Le. potin

Vt me ire: quo ꝓfectus sum sinas? Ly. si in rem tuam
Lesbonice esse uideatur gloriae aut famae: sinam. Le. quid est
Facillimũ facis. Ly. quid id est? Le. amico iniuriam.

Iniuriã facere est facillimũ.

Ly. Neq; meust neq; facere didici. Le. indoctus q̃ docte facis.
Quid faceres si quis docuisset te: ut sic odio esses mihi.
Qui bene cũ simulas facere mihi te: male facis. male consulis.
Ly. Ego ne? Le. tu ne. Ly. quid malefacio? Le. quod ego uolo
Id cum facis. Ly. tuae rei bene consulere cupio. Le. tu mihi
Es melior q̃ egomet mihi? sat sapio. satis in rem quae
Sint meã ego conspicio mihi. Ly. an id est sapere: ut qui
Beneficiũ beneuolente repudies? Le. nullum beneficiũ
Esse duco id: quod cui facias non placet. Ly. scio ego: &
Sentio ipse quid agam: neq; a me officiũ migrat.
Nec tuis depellor dictis: quin rumori seruiam. Le. quid ais?

Beneficiũ id nõ ducitur q̃d cui nõ placet fit.

Ly. Nam retineri nequeo quin dicam ea: quae promeres.
Ita ne tandẽ maiores famã tradiderunt tibi tui:
Vt uirtute eoꝝ ante parta per flagitiũ perderes?
Atq; honori posteroꝝ tuoꝝ ut uindex fieres?
Tibi paterq; auosq; facilem fecit & planã uiam
Ad quaerendũ honorẽ. tu fecisti ut difficilius foret
Culpa maxime & desidia: tuisq; stultis moribus: praeoptauisti
Amorẽ tuũ uti uirtuti praeponeres. nunc te hoc pacto
Credis posse obtegere errata: Le. ah. non itast. Ly. capesis
Virtutẽ animo: & corde expelle desidiam tuo. in foro operam
Amicis da: haud in lecto amicae ut solitus es. atq; ego istũ
Agrũ tibi relinqui ob eã rem enixe expeto: ut tibi sit qui te
Corrigere possis. ne oĩno inopiã ciues obiectare possint tibi
Quos tu inimicos habes. Le. oĩa ego istic quae tu dixisti: scio.
Vel exsignauero: ut rem patriam: & gloriam maiorũ
Fedarim meũ. sciebam ut esse me deceret: facere non
Quibã miser. ita ui ueneris uinctus: ocio captus: in fraudẽ
Incidi. & tibi nunc: ꝓinde ac merere: sũmas habeo gratias.
Ly. At operã perire meã sic & te: haec dicta corde spernere
Perpeti nequeo. simul me piget parũ pudere te.
Et postremo nisi me auscultas: atq; hoc ut dico facis.
Tute pone te latebis: facile ne inueniat te honor.
In occulto iacebis: cum te maxume clarũ uoles pernoui
Equidẽ lesbonice ĩperitũ tuũ ingeniũ admodũ.
Scio te sponte nõ tuapte errasse. sed amorem tibi
Pectus obscurasse. atq; ipse amoris teneo omnis uias
Ita est amor: balista ut iacitur. nihil sic celere est: neq; uolat.

Celere.

Atq; is mores hominũ moros & morosos efficit.
Minus placet magis qđ suadetur:qđ disuadetur,placet.
Cũ inopiast cupias:quando eius copiast:tum nõ uelis.
Ille qui aspellit is cõpellit.ille qui nõ suadet:uetat.
Insanũst & malũ in hospitiũ deuorti ad cupidinem.
Sed te moneo hoc etiã atq; etiã:ut reputes:quid facere expetas.
Si istuc ut conare facis indiciũ:tuum incendes genus.
Tum igitur tibi quærit cupido:genus qui restinguas tuũ.
Atq; erit:si nactus.proinde ut corde amantes sunt capti
Nesciunt illũ quidẽ.relinques genus:qui conclusit tuũ.
Facile est inuentu.datur ignis:tametsi ab inimicis petas.
Le. Sed tu obiurgans me a peccatis rapis deteriorẽ in uiam.
Meã uis sororẽ tibi dem:suades sine dote.hoc nõ conuenit.
Me qui abusus sum tantã rem patriã:porro in diuitiis
Esse:agrũq; habere:egere illã autẽ:ut me merito oderit.
Nunq̃ erit alienis grauis:qui suis se concinnat leuẽ.
Sicut dixi faciam:nolo te iactari diutius.Ly.tanto melius te
Sororis causa egestatẽ exequi.atq; eum agrũ me habere
Quã te tua qui tolleres mœnia.Les.nolo ego mihi te
Tam ꝓspicere:qui meam egestatẽ leues.sed ut inops
Infamis ne sim:ne mihi hanc famam differant:me
Germanã meã sororẽ in concubinatũ tibi sine dote
Dedisse:magis q̃ in matrimoniũ.quis me ĩprobior
Perhibeat esse hæc famigeratio te honestet:mecũ collutet.
Et si sine dote duxeris:tibi sit emolumentum honoris.mihi
Quod obiectẽt siet.Ly.cui te dictatorẽ censes fore:si
Abste agrũ accepim.neq; uolo:neq; postulo: neq; cẽseo. uerũtñ
Is est honos homini pudico:meminisse officiũ suũ.scio equidem
Te:aiatus ut sis studio.subolet sentio. id agis ut ubi adfinitatem
Inter nos nostrã adstrinxeris:atque eum agrũ dederis:
Nequicq̃ hic tibi sit:qui uitam colas:effugias ex urbe
Inanis ꝓfugiens:patriã deserens.cognatos: adfinitatẽ: amicos.
Factis nuptiis.mea opa hinc ꝓterritũ te meaq; auaritia autumẽt.
Id me comissurũ:ut patiar fieri:ne aium induxeris.quis me
Improbior perhibeat esse:hæc famigeratio te honestet:me autẽ
Cõlutulet.etsi sine dote dixeris tibi sit emolumentũ honoris.
Mihi autẽ qđ obiectent siet.Sta.nõ enim possum qn exclamẽ
Euge euge lysiteles facile palmã hẽs.h uict⁹.uicit tua comœdia
Hic agit magis ex argumẽto:& uersus meliores facit.ẽt ob stul-
Tuã te tueris.multa abomina.Le.qđ tibi interpellatio (titiã
Aut in cõciliũ huc accessio est:Sta.eodẽ pacto quo huc accessi,
Abscessero.Le.i hac mecũ domũ lysiteles:ibi de istis reb⁹ plura
Fabulabimur.Ly.nihil ego in occulto agere soleo.meus ut aius

Amoris q̃ sunt uiæ.

Ignis facile est inuẽtu

Abusus sũ tantã rem

Grauis alienis nõ potest esse:q suis leuis sit.

Differãt famã mihi.

Cõcubinatum

Famigeratio.

Collutet.

Honos est meminisse officiũ suum.

Collutulet

Abomina

Est:eloquar.si mihi tua sororut ego æquũ censeo:ita nuptũ dat
Sine dote:neq; tu hinc abiturus:quod meum erit:id erit tuũ.
Sin aliter aiatus es:bene qď agas eueniet tibi.ego amicus
Nunq̃ tibi ero:alio pacto:sic sententia est.Sta.abiit hercle
Ille quidē.ecquid audis lysiteles.ego te uolo.hic quoq; hinc
Abiit.stasime restas solus.quid ego nunc agã:nisi uri sarcinam
Constringã:& clypeum ad dorsum accomodē· fulcimenta.
Soccos. Iubeam suppingi soccos.nõ sisti potest.uideo catulã militarē
Catula militaris. Me futuꝝ:aut longius.aut aliquē ad regem in saginã
Herus se cõiecit meus.credo ad summos bellatores
Fugitorem Acrē fugitorē fore.& captuꝝ spolia.sibi illum qui
Meo hero aduersus uenerit.egomet autē quom extēplo arcum
Cassis Mihi & pharetrã & sagittas sumpsero cassidē in caput:dormibo
Tabernaculum Placide in tabernaculo.ad foꝝ ibo.nudius sextus cui
Nudius sextus. Talentũ mutuum dedi reposcã.ut habeã mecũ qď ferã uiaticũ.

Megaronides.Callicles.senex duo.

Viaticum. Me. T mihi rem narras callicles:nullo modo põt fieri ꝓrsus
Quin dos detur uirgini.Cal.nãq; hercle honeste. fieri ferme
Nõ põt:ut eã perpetiar ire in matrimoniũ sine dote:
Cum eius rem penes me habeã domi.Me.parata dos domist.
Nisi expectare uis:ut eam sine dote frater nuptũ conlocet.
Post adeas tute philtonem:& dotem dare te ei dicas facere
Id ei⁹ ob amicitiã patris.ueꝝ hoc ego uereor ne istæc pollicitatio
Te in crimen populo ponat atq; infamiã.nõ temere dicant
Te benignum uirgini.datã tibi dotem ei:quã dares eius a patre.
Ex ea largitate illi:neq; ita ut sit data columē te sistere illi.
Et detraxisse autument.nunc si opperiri uis aduētum charmidis
Perlõgumst.huic ducendi interea abscesserit.Cal.nam hercle
Vtibile. Omnia istæc ueniunt in mētē mihi.Me.uide si hoc utibile magis
Atq; in rē deputas:ut adeam lesbonicum edoceã ut res se habet.
Cal. Vt ego nunc adolescenti thesaurum indicem indomito.
Pleno amoris:ac lasciuiæ?minime hercle uero.nam certe scio
Locum quoq; omnem ubi situst comederit.quem fodere
Metuo:sonitum ne ille exaudiat.neu ipsam rem iudicet:
Dotem dare si dixerim.Me.quo pacto ergo agetur?Ca.clam dos
Depromi potest.dum occasio ei reperiatur.interim ab amico
Alicunde argentũ rogē.Me.potin est ab amico alicunde exorari?
Cal. Potest.Me.gerræ ne tu illud uerbũ actutũ inueneris.mihi qdem
Hercle nõ est qď dem mutuũ.Cal.malim hercle ut ueꝝ
Dicas q̃ fides mutetur.Me.sed uide consilium si placet.
Cal. Q uid cõsilist?Me.scitũ:ut ego opinor cõsiliũ inueni.Cal.qd ē?
Me. Homo conducat aliquis iam quãtũ potest:quasi sit peregrinus.

Cal. Quid is scit facere postea? Me. is homo exornet graphice
In peregrinum modum: ignota facies. quæ non uisa sit. falsi- Falsidicus.
dicus: cõfidens:
Cal. Quid tum postea? Me. quasi ad adolescẽtem a patre ex seleutia
Veniat. salutem ei nunciet uerbis patris. illũ bene gerere rem:
Et ualere: & uiuere: & cum rediturum actutum. ferat
Epistolas duas eas nos consignemus: quasi sint a patre
Det alterã illi: alteram dicat tibi dare sese uelle. Cal. perge
Porro dicere. Me. seq; aurum ferre uirgini dotem a patre
Dicat. patrẽq; id iussisse aurum tibi dare. tenes iam?
Cal. Propemodum atq; ausculto perlubens. Me. tũ tu igit demum
Adolescenti aurum dabis: ubi erit locata uirgo in matrimonium.
Cal. Scite hercle sane. Me. hoc ubi thesaurũ effoderis: suspicionem
Ab adolescente amoueris. censebit aurũ esse a patre alienatum
Tibi: tu de thesauro sumes. Cal. satis scite & probe.
Quãq̃ hoc me ætatis sycophantari pudet. sed epistolas Sycophantari.
Quando obsignatas adferet. siquando obsignatas
Attulerit epistolas: nõ ne arbitraris eum adolescentẽ annuli
Paterni signum nosse? Me. etiã. tu taces? sexcentæ ad eam
Rem causæ possunt colligi. illũ quem habuit: perdidit.
Alium post fecit nouom. Cal. iam si obsignatas nõ feret dici hoc
Potest apud portitorem eas resignatas: ibi inspectasq; esse.
Me. In huiusmodi negocio diem sermone terere segnities mera st.
Quãuis sermones possunt longi texier: abi effodias aurum Texier.
Iam confestim clanculũ: seruos: ancillas amoue. atq; audin?
Cal. Quid est? Me. uxorem quoq; ipsam hanc rem ut celes face. Vxor nihil tacere põt
Nam pol tacere nunq̃ quicq̃st quod queat.
Quid nunc stas? quin tu te hinc amoues: & te moues? aperi.
Depromẽ. inde hauri ad hanc rem qd' sat est. continuo
Operito denuo. sed clanculum sicut præcepi. cunctos
Exturba ædibus. Cal. ita faciã. Me. at enim nimis
Longo sermone utimur. diem conficimus. qd' iam ꝓperato st
Opus. nihil est de signo qd' uereare: me uide. Cal. lepida est
Illa causa: ut cõmemoraui dicere: apud portitores esse.
Inspectas. Me. deniq; diei tẽpus non uides? quid illum putas
Natura illa atq; ingenio? iam dudum ebriust. quid uis
Probare poterit. tum qd' maxumũst adferre: nõ petere
Hisce dicet. Cal. iam sat est. Me. ego sycophantã iam conduco
De foro. epistolasq; iam consignabo duas. eũq;
Huc adolescentẽ meditatũ probe mittam. Cal. eo Meditatũ
Ego igitur intro ad officium meũ. tu istuc age. Me. actum reddã.

Charmides senex.

Alsipotẽti et multipotẽti iouis fratri: tibi nerei neptune: Salsipotẽs.

Lætus lubens laudes ago:& grates:gratiasq̧ habeo.& fluctibus salsis:
Cũ penes te potestas omnis quidẽ foret meæ uitæ:
Q uoniã tuis me ex locis in patriã redeam facis.
Atq̧ neptune tibi ante alios deos gratias ago:atq̧ habeo sũmas.
Spurcificũ. Nã te oẽs sæuũq̧ seuerũq̧ atq̧ auidis moribus cõmemorant
Spurcificũ.imanem.intolerandũ.uesanum.cõtra opera
Exptus.nã pol placido te & clemẽti meo usq̧ mõ:ut uolui: usus
Sũ.in alio atq̧ hanc tuã gloriã iam ante auribus acceperã. &
Nobiles apud homines pauperibus te parcere solitũ. diuites
Diis dignũ hoc:ut mẽdicis modesti sint. Damnate atque domare.abi laudo:scis ordine:ut æquũst:
Tractare homines.hoc dis dignũst.semp mendicis modesti sint.
Absque. Fidus fuisti.infidũ esse iterant.nã absque foret te.sat scio in alto
Distraxissent:disque tulissent satellites tui me miserum fede:
Bonaq̧ oia.itẽ una mecum passim ceruleos per cãpos.ita iam
Quasi canes haud secus circũstabant nauẽ turbines.uenit
Imber fluctusque atque procellæ infensæ:fregere malũ.
Ruere antẽnas.scindere uela:ni tua pax ꝑpitia foret præsto.
Apage me sis deide hinc.certũst ocio me dare.satis partũ habeo.
Q uibus ærũnis deluctaui filio: dũ diuitias quæro. sed qs hic ẽ
Q ui in plateã ingreditur cum nouo ornatu:specieque simul.
Pol quãq̃ domum cupio:opperiar:quam hic rem gerat.

Sycophanta.Charmides senex.

Nomen huic facio trinũmo. Sy. Huic ego diei nomen trinũmo faciã.nam ego operã meã
Attes nugatoriæ. Tribus nũmis hodie locaui ad artes nugatorias.aduenio ex seleucia.
Vsurpaui. Macedonia.asia atq̧ arabia:quas ego neque oculis neq̧ pedibus
Vnq̃ usurpaui.uiden egestas quid negocii dat homini
Misero mali:qui ego nunc subigor trium nũmoꝝ causa:ut has
Fungino gñe hic ẽ. Epistolas diceã ab eo hoie me accepisse:quẽ ego q̄ sit hõ:nescio:
Neq̧ noui:neq̧ natꝰ nec ne is fuerit:id solide scio.Ch.pol hic qdẽ
Hillurica facies. Fungino genere est.capite se totũ tegit.hillurica facies uidetur
Hois.eo ornatũ aduenit.Sy.ille qui me conduxit: ubi cõduxit,
Adduxit domũ.quæ uoluit mihi dixit.docuit.& ꝑmonstrauit
Prius quomõ quiq̧ agerẽ.nunc adeo siquid ego addidero
Amplius.eo conductor melius de me nugas conciliauerit.
Chorago. Vt ille me exornauit:ita sum ornatus.argentum hoc facit.
Ipse ornamenta a chorago hæc sumpsit suo periculo.nunc
Ego si potero ornamentis hoiem circũducere:dabo operam
Vt me esse ipsum plane sycophantam sentiat.Char.q̃ magis
Dormitator. Specto:minus placet mihi hæc hominis facies.mira sunt
Sector zonarius. Ni illic homost aut dormitator:aut sector zonarius.loca
Contẽplo. Contẽplat.circũspectat sese:atq̧ ædis noscitat:credo

Aedepol quo mox furatū ueniat speculatur loca magis.lubidost
Obseruare qd agat.ei rei operā dabo.Sy.has regiões demōstrauit
Mihi ille cōductor meus.apud illas ædis sistendæ mihi sunt
Sycophantiæ.fores pultabo.Ch.ad nostras ædes hic quidē
Habet rectā uiā.hercle opinor mihi aduenienti hac noctu
Agitandæ sunt uigiliæ.Sy.aperite hoc.aperite.heus ecquis
His foribus tutelā gerit.Ch.quid adolescens quæris? quid uis?
Quid istas pultas?Sy.heus senex census coniuratori recte
Rationē dedi:lesbonicum hic adolescentem quæro.in his
Regionibus ubi habitet.& itē alter ad istanc capitis albitudinē.
Calliclen aiebat uocari:qui has mihi dedit epistolas.

Ch. Meum gnatū hic quidē lesbonicū quærit:& amicū meum
Cui ego liberosq bonaque cōmendaui calliclē.Sy.fac me si
Scis certior hisce hoies ubi habitent pater.Ch.quid eos quæris? Hisce.
Aut quis es?aut unde es?aut unde aduenis?Sy.multa simul
Rogitas.nescio quid expediā potissimum.sin unum quicquid
Singillatim & placide percontabere:& meū nomen:& Singillatim.
Mea facta & itinera ego faxo scias.Ch.faciam ita ut uis.
Agedum nomen tuum primum memora mihi.Sy.magnum
Facinus incipis sic petere.Ch.quid ita?Sy.quia pater
Si ante lucem ire occipias a meo primo nomine:concubium Concubiū noctis.
Sit noctis prius q̄ ad postremum perueneris.Ch.opus
Factost & uiatico ad tuum nomen ut tu prædicas.Sy.est
Minusculum alter quasi uasculum uinarium.Ch.hic homo Minusculū Vasculum.
Solide sycophanta est.quid ais tu adolescens?Sy.quid est?

Ch. Eloquere isti tibi quid hoies debent:quos tu quæritas.

Sy. Pater istius adolescētis dedit has duas mihi epistolas lesbonici.

Ch. Mihi est amicus.teneo hunc manifestarium me sibi Manifestarium.
Epistolas dedisse dicit.ludā hominē probe.Sy. ita ut
Occepi:si aium aduortas dicā.Ch.dabo operam tibi.

Sy. Hanc me iussit lesbonico suo gnato dare epistolā.
Et itē hanc alterā suo amico callicli iussit dare.

Ch. Mihi quoq edepol quoniā hic nugat:contra nugari lubet.
Vbi ipse erat?Sy.bene rem gerebat.Ch.ergo ubi?

Sy. In seleucia.Ch. ab ipson istas accepisti?Sy.e manibus
Dedit mihi ipse in manus.Ch.qua facie est homo?

Sy. Sesquipede quidē est q̄ tu longior.Ch. nouistin hoiem? Sesquipede lōgior.

Sy. Ridicule rogitas quo cū una cibū capere soleo.Ch.qd'
Est ei nomen?Sy.qd' de edepol homini probo.Ch. lubet
Audire.Sy. ille edepol ille.ue misero mihi.Ch.quid ē
Negocii?Sy. deuoraui nomen iprudens modo.Ch. non
Placet qui amicos intra dentes conclusos habet.Sy.atque etiā Deuoraui nomen
Modo uorsabatur mihi in labris primoribus. Ch.temperi Temperi.

Huic hodie anteueni. Sy.teneot manifesto miser.Ch.iam
Ne cõmentatus es nomen?Sy.deum hercle me atq;
Hoium pudet.Ch.uide homo ut hoiem noueris.
Sy. Tanq̃ me.fieri istuc solet:qđ in manu teneas
Atq; oculis uideas:id desideres litteris recõminiscar.
Ch. Est principium nomini callicias.Sy.nõ est.Ch.callippus
Sy. Non est.Ch.calliclemides.Sy.nõ est.Ch.callinicus.
Sy. Non est.Ch.callimarchus.Sy. nihil agis.neq; adeo ædepol
Floccifacio.quando egomet memini mei.Ch. at enim multi
Lesbonici sunt hic:nisi nomen patris dices:non monstrare
Possum istos hoies:quos tu quæritas.qđ ad exẽplum est
Coniectura si reperire possumus.Sy.ad hoc exẽplum est.
Ch. An chares:an charmides.Sy.hem
Istic erit:qui istũ di perdant.Ch. dixi ego iam dudum tibi
Te potius benedicere æquũst homini amico:q̃ male.
Sy. Satin inter labra atq; dentes latuit uir minimi precii.
Ch. Ne male loquare ei p̃senti amico.Sy.quid ergo ille ignauissimus
Latitabat mihi — Mihi latitabat?Ch.si appellasses:respondisset nomine.
Sed ipse ubi est?Sy.pol.illum reliqui ad rhadamãtẽ in cecropia
Insula.Ch.qui homo est?ne insipientior qui ipse egomet
Discũducit — Vbi sim quæritẽ.sed nihil discunducit huic rei.qđ ais? Sy. qđ?
Ch. Hoc qđ te rogo.quos locos adisti?Sy.nimiũ miris modis
Mirabiles.Ch.lubet audire nisi molestũst.Sy.quin discupio
Dicere. oium primũ in pontum aduecti arabiam
Terrã sumus.Ch.eo an etiam arabiast in ponto?Sy. est. non
Cinila gallinacea. — Illa ubi thus gignitur.sed ubi absinthiũ fit.atq; cinila gallinacea.
Thus ubi Absinthiũ. — Ch. Nimium graphicũ hunc nugatorẽ.sed.ego sum insipientior
Qui egomet:unde redeã hunc rogitẽ:quæ ego sciã:atque hic
Nesciat.nisi quia lubet experiri quo euasurust.deniq;
Quod est tibi nomen adolescens?Sy.pax idem nomen mihi
Hoc cotidianũst.Ch.ædepol nomen nugatorium.quasi dicas
Siquid crediderim tibi pax periisse ilico.sed quid ais
Quo indeiisti porro?Sy. si aium aduortes eloquar.ad caput
Amnis qđ de cælo exorit̃ sub solio iouis.Ch.sub solio iouis?
Sy. Ita dico.Ch.e cælo?Sy.atq; medio quidẽ.Ch.eo an etiam
Doriola. — In cælum ascendisti?Sy.imo doriola aduecti sumus
Vsq; aqua aduorsa per aniene.Ch.eo an etiam uidisti
Iouẽ.Sy.calliclis ad uillam aiebant serui deprõptum cibum
Mandere porro.Ch.porro nolo quicq̃ prædices.
Sy. Eo hercle sies molestus.Ch.nam pudicum neminem
Esse oportet qui abs terra ad cælum peruenerit.
Sy. Dimittã ut te uelle uideo.sed monstra hosce hoies mihi.
Hos ego quæro.quibus me oportet has deferre epistolas.

Ch. Quid ais tu nunc. si forte eum ipsum charmidem conspexeris
Illum quem tibi istas dedisse cōmemoras epistolas.
Noueris ne hominē? Sy. nae tu me aedepol arbitrare beluam.
Qui quidem non nouisse possim: qui cum aetatē exegerim.
An ille ita esset stultus: qui mihi mille nūmos crederet
Philippeum. quod me aurum deferre iussit ad gnatum suum.
Atq; ad amicum calliclem. cui rem aiebat mandasse hic suam.
Mihi concrederet. ni me ille & ego illum nossem probe.

Ch. Enimuero ego nunc sycophantae huic sycophantari uolo
Si hunc possum illis mille nūmis philippeis circunducere.
Quos sibi me dedisse dixit: quem ego qui sit homo nescio.
Neq; oculis ante hunc diem unq̄ uidi: ei nimirum crederem:
Cui si capitis res fiet: nūmum nunq̄ credam plumbeum.
Adgrediūdū st. hic homo masticheus. pax te tribus uerbis uolo.

Sycophantari. Nummus plūbeus. Masticheus.

Sy. Vel trecentis. Ch. haben tu id aurum quod accepisti a charmide?
Sy. Atq; etiam philippeum numeratum illius in mensa manu
Mille nūmos. Ch. nempe ab ipso id accepisti charmide?
Sy. Mirum quin ab auo eius: aut pauo acciperem: qui sunt mortui.
Ch. Adolescens cedodum istuc aurum mihi. Sy. quod ego aurum
Dem tibi. Ch. quod a me te accepisse fassus. Sy. abs te accepisse?
Ch. Ita loquor. Sy. quis tu homo es? Ch. qui mille nūmum
Tibi dedi ego sum charmides. Sy. neq; aedepol tu is es: neq; hodie
Is unq̄ eris auro huic quidem. ac si sis nugator nugari nugatori
Postulas. Ch. charmides ego sum. Sy. nequicq̄ hercle es.
Nā nihil auri fero nimis argute obrepsisti meapse occasiuncula
Postq̄ ego me aurū ferre dixi: post tu factus charmides.
Prius tu non eras: q̄ auri feci mentionem. nihil agis proin tu
Te itidem ut charmidatus es: rursum recharmida.
Ch. Quis ego sum igit̄: siquidem is non sum qui sum? Sy. quid
Id ad me attinet: dum ille ne sis: quē ego esse nolo. sis mea
Causa quod lubet. prius non is eras: qui eras. nunc is factus qui
Tū non eras. Ch. age siquid agis. Sy. quid ego agam.

Recharmida. Attinet ad me.

Ch. Aurum redde. Sy. dormitas senex. Ch. fassus charmidem
Dedisse aurum tibi. Sy. scriptum quidem. Ch. properas:
An non properas abire actutum ab his regionibus.
Dormitator priusq̄ ego hic te iubeo multari male?
Sy. Quāobrem? Ch. quia illum quē ementitus es: ego sum ipsus
Charmides: quē tibi epistolas dedisse aiebas. Sy. eo que
Es. Ch. is enimuero sum. Sy. ain tu tandem is ipsus es?
Ch. Ipsus inq̄ charmides sum. Sy. ergo ipsus ne es?
Ch. Ipsissimus: abi hinc ab oculis. Sy. eniuero serio quoniā aduenis
Vapulas meo arbitratu & nouorum aedilium.
Ch. At etiam male dicis? Sy. immo saluus quando quidem

Dormitator. Ipsissimus.

Aduenis, di te perdant:si te floccifacio.an periisse prius
Ego ob hanc operã argentũ accipi te macto infortunio.
Sed hem qui sis:qui non sis floccum.non interdum
Ibo ad illum renunciabo:qui mihi tris nũmos dedit.
Vt sciat se perdidisse.ego abeo.male uiue & uale:
Quod di te omnes aduenientẽ peregre perdant charmides.
Ch. Postq̃ ille hinc abiit.post loquendi libere uidetur
Tempus uenisse.atq; occasio.iã dudum meum ille
Pectus pungit aculeus.quid illi negocii fuerit ante aedis meas.
Cõcẽturiat Nã epistola illa mihi cõcenturiat metum in corde.
Et illud mille nũmum quã rem agat.nunq̃ edepol
Tintinabulum. Temere.tintinabulum nisi qui illud tractat:aut mouet:
Mutũ tacet.sed qs hic est qui huc in plateã cursuram incipit.
Lubet obseruare quid agat.huc concessero.

Stasimus seruus. Charmides senex.

Ch. Tasime fac te propere celerem.recipe te ad dominum domum.
Ne subito metus exoriaẽ scapulis.stulticiã abde gradũ
Adpropera.iãdudum factũst cum abisti domo.
Cottabi Caue sis tibi:nc bubuli in te cottabi crebri crepent:
Si abieris ab heri quaestione.ne destiteris currere.ecce
Cõdaliũ. Thermopolio. Hominem te stasime nihili.sat in thermopolio condalium
Thermopotasti. Es oblitus.postq̃ thermopotasti gutturem.recipe te
Gutturem petere recenti. Et recurre, petere recenti.Ch.hic quisquis est curculiost
Exercitor. Exercitoris hunc hominem cursuram docet.Sta.quid homo
Oblitũ memoria. Nihili.non pudet te:tribus ne te pateris memoria esse oblitum.
An uero quia cum frugi hominibus ibi bibisti:qui ab alieno
Terruchus Cerconicus. Facile cohiberent manus.terruchus fuit cerconicus.
Crinnus. Cercobolus. Collabus. Oculi crepidae. Crinnus.cercobolus.collabus.oculi crepidae cruriicrepidae
Cruriicrepidae. Ferriteri. Ferriteri mastigiae.inter eos ne homines condalium te
Redipisci postulas.quorum eorum unus subripuit currenti
Cursori solum.Ch.ita me di ament graphicum furem.
Sta. Quid ego.quid periit.petam.nisi etiam laborem addam.
Num apponam apothecam insuper:quin tu quod periit
Periisse ducis.cape uorsoriam.recipe te ad herum.Ch.non
Domi genetiuj casus. Fugitiuust hic homo cõmeminit domi.Sta.utinam
Veteres mores ueteris parsimoniae potius maiori honori
Hic essent:q̃ mores mali.Ch.di immortales basilica hic qdem.
Facinora inceptat loqui.Sta.qui quaerit:uetera amare hunc
Morem maiorum scias:nam nunc mores nihil faciunt:qd' licet.
Nisi quod lubet ambitio iam more sanctast:liberast a legibus.
Scuta iacere fugereq; hostis more habent.licentiam.
Petere honorem pro flagitio more fit.Ch.morem improbum.

Sta. Strenuos præterire:more fit.Ch.neq̃ id est.Sta.mores
Leges perduxerunt iam in potestatem suam:magis qui sunt
Obnoxii q̃ parentes liberis.eæ miseræ etiam
Ad parietem sunt fixæ clauis ferreis ubi malos mores
Adfigi nimio fuerat æquius.Ch.lubet adire atq;
Appellare hunc.uerum ausculto perlubens sed metuo
Si compellabo ne aliam rem occipiat loqui.Sta.neq;
Istis quicq̃ lege sanctũst.leges mori seruiunt.mores autem
Rapere properant:qua sacrum:qua publicum.hercle istis malã.
Rem magnam moribus dignũst dari.non ne hoc
Publice animum aduorti.nã id genus hominũ hominibus
Vniuersis est aduersum.atq; omni populo malefacit.
Male fidem seruando.illis quoq; abrogant etiã fidẽ.qui nihil
Meriti.quippe ex eorum ingenio ingeniũ horum probant
Hoc qui in mentẽ uenerit mihi:re ipsa modo cõmonitus sum.
Siquis mutuũ quid dederit:fit pro proprio perditũ.
Quum iam repetas:inimicũ amicũ beneficio inuenis tuo.
Si mage exigere cupias duarum rerum exoritur optio.
Vel illud quod credideris perdas.uel illũ amicũ miseris.

Mutuũ q dat.& suũ pdit:& ex amico inimicũ sibi facit.

Ch. Meus est hic quidẽ stasimus seruus.Sta.nã ego talentũ mutuũ
Quod dederã talento inimicum mihi emi.amicum uendidi.
Sed ego sum insipientior:qui rebus curẽ publicis:potiusq̃
Id qđ proxumũst meo tergo.tute iam gerã.eo domum. (lo.
Ch. Heus tu asta ilico.audi.heus tu.Sta.nõ sto.Ch.at ego te state uo
Sta. Quid si egomet te uelle nolo?Ch.ha nimium stasime sæuiter.
Sta. Emere meliust cui imperes.Ch.pol ego emi:atq; argentum
Dedi:sed si non dicto audiens es.quid ago?Sta.damnum malũ.
Ch. Bene mones.ita facere certũst.Sta.nisi quidẽ es obnoxius.
Ch. Si bonus es:obnoxius sum.sin secus es:faciam uti iubes.Sta.qđ
Id ad me attinet bonis ne seruis tu utare:an malis?Ch.quia
Boni maliq; in ea re pars tibi est.Sta.partẽ alterã tibi
Permitto.illã alterã ad me qđ boni est:apponito.

Attinet ad me.

Ch. Si eris meritus fiet.respice ad me huc.ego sum charmides.
Sta. Hem quis est:qui mentionẽ facit homo hominis optimi?
Ch. Ipse homo optimus.Sta.mare.terra,cælũ.di uestrã fidem
Satin ego oculis plane uideo.est ne ipsus:an non est?is est.
Certe is est.is est profecto.o mi here exoptatissime salue.
Ch. Salue stasime.Sta.saluum te.Ch.scio & credo tibi.sed omitto.
Alia.hoc mihi responde.liberi quid agunt mei:quos reliqui hic
Filium atq; filiã?St.uiuunt.ualent nẽpe.Ch.uterq;?St.uterq;
Ch. Di me saluũ & seruatũ uolunt.cætera intus ociose percontabor
Quæ uolo.eamus itro.sequere.St.quo tu te agis?Ch.quonã nisi
Domũ?St.hiccine nos habitare cẽses?Ch.ubi nã ego alibi cẽseã?

Presentarius. Sta. Iam.Ch.quid iam?St.non sunt nostræ ædes.Ch.quid
Ego ex te audio?St.uẽdidit tuus natus ædis.Ch.perii.St.p̃senta-
Argenti minis numeratis.Ch.quot?St.quadraginta. (riis
Ch. Occidi.qui eas emit?St.callicles:cui tuam rem cõmendaueras
Is habitatum huc cõmigrauit.nosq; exturbauit foras.
Posticulo. Ch. Vbi nũc filius meus habitat?St.hic i hoc posticulo.Ch.male di-
Sta. Credidi ægre tibi id ubi audisses fore.Ch.ego miser meis (spii.
Periculis sum.per maria maxima uectus capitali periculo:
Per prædones plurimos,me seruaui.saluus redii.nunc hic
Disperii miser propter eosdem:quorum causa fui hac ætate
Exercitus participiũ. Exercitus.adimit animam mihi ægritudo stasime.tene me.
Aquã uis ne. Sta. Vis ne aquã tibi petam?Ch.res quom iam animã agebat
Agere animam. Tum esse offusam oportuit.

Callicles.Charmides senes.Stasimus seruus.

Cal. Quid hoc hic clamoris audio ante ædis meas?
Ch. O callicles.o calicles.q̃li ne amico mea cõmẽdaui bona.
Cal. Probo:& fideli:& fido.& cum magna fide.& salue:
Et saluũ te aduenisse gaudeo.Ch.credo omnia istæc:si ita st
Vt prædicas.sed quis iste est tuus ornatus?Cal.ego dicam tibi
Thesaurum effodiebam intus:dotem filiæ tuæ quæ daretur.
Sed intus narrabo tibi & hoc:& alia.sequere.Ch.stasime.
In pireũ. Sta. Hem.Ch.strenue curre in pireum:atq; unum curriculum
Face uidebis iam illic nauem:qua aduecti sumus.
Portitor Videto sangarionem quæ imperauerim curate:ut efferantur.
Portoriũ. Et tu ito simul.solutũ st portitori iam portorium.
Sta. Nihil est moræ.Ch.tu ambula actutum redi.St.illic sum.
Atq; hic sum.Cal.sequere tu me hac intro.Ch.sequor.
Sta. Hic meo hero amico solus firmus restitit:neq; demutauit animũ
De firma fide:hic unus ut ego suspicor seruat fidem.
Quãq̃ labores multos ob rem eum ego cepisse censeo.
Hic homo est oium hoium præcipuus uoluptatibus gaudiisq;
Anteponendus.ita cõmoda quæ cupio eueniunt.quod ago
Adsequitur.subest.subsequitur.ita gaudiis gaudium suppetat.

Lysiteles adolescens.

MOdo me stasimus lesbonici seruus cõuenit.is mihi dixit
Suum herum peregre huc aduenisse charmidẽ.
Nunc mihi is propere cõueniundus est:ut quæ cũ eius
Filio egi:ei rei fundus pater sit potior.eo.sed fores hæ
Sonitu suo mihi moram obiiciunt incommode.

Charmides.Callicles.senes ii.Lysiteles Lesbonicus.adol.ii.

Ch. NEq; fuit:neq; erit.neq; esse quẽq̃ hominum interdum
Arbitror:cui fides:fidelitasq; amicũ erga æqperet suum

Nam exædificauisset me ex his ædibus.si absq; te foret.
Cal. Siquid amicum erga benefeci:aut consului fideliter:
Non uideor meruisse laudem.culpa caruisse arbitror.
Nam beneficiũ homini proprium quod datur proprium erit.
Quod datũ utendũ st:id repetendi copiast:quando uelis.
Ch. Est ita ut tu dicis.sed ego hoc nequeo mirari satis.
Eum sororem despondisse suã in tam fortem familiam
Lysiteli quidẽ philtonis filio.Ly.enim me nominat.
Ch. Familiam optimam occupauit.Ly.quid ego cesso hos
Conloqui.sed maneam.etiam opinor.nãq; hoc cõmodum
Orditur loqui.Ch.ua.Cal.quid est?Ch.oblitus intus
Dudum tibi sum dicere.modo mihi aduenienti nugator
Quidam accessit obuiam:nimis pergraphicus sycophanta:
Is mille nũmum se aurum meo datu tibi ferre:& gnato — Datu meo
Lesbonico aiebat meo.quẽ ego nec qui esset noram:neq;
Eũ ante usq̃ conspexi prius.sed quid rides?Cal.meo
Adlegatu uenit.quasi qui aurum mihi ferret abste:quod darem
Tuæ gnatæ dotem:ut filius tuus quando illi a me darẽ:esse
Allatum id abste crederet.neu quis rem ipsam posset intelligere:
Et thesauŗ tuum me esse penes.atq; eum a me lege populi
Patrium posceret.Ch.scite edepol.Cal.megaronides
Cõmunis hoc meus & tuus beneuolens cõmentust.
Ch. Qui nũc laudo cõsilium:& probo.Ly.quid ego ineptus dum sermonem uereor.
Interrumpere.solus sto:nec quod conatus sum agere ago.hoies — Colloquar homines.
Cõloquar.Ch.qs hic est:q huc ad nos incedit?Ly.charmiden
Soceŗ suum lysiteles salutat.Ch.di dent tibi lysiteles:quæ uelis.
Non ego sum salute dignus.Ly.immo.salue callicles.hũc priorẽ
Aequumst me habere.tunica ꝑpior pallio est.Ch.deos. — Tunica ꝑpior pallio est.
Volo consilia uestra recte uortere:filiam meam tibi desponsatam esse audio.
Ly. Nisi tu ne uis.Ch.immo haud nolo.Ly.sponden ergo
Tuam gnatã uxorẽ mihi?Ch.spondeo & mille auri
Philippum dotis.Ly.dotem nihil moror.Cal.si illa tibi placet:
Placenda dos quoq; est:quã dat tibi.Ch.postremo quod uis — Placenda dos est
Nõ duces:nisi illud qđ nõ uis feras.Cal.ius hic orat.Ly.ĩpetrabit
Te aduocato atq; arbitro.istanc lege filiã tuã sponden mihi
Vxorem dari?Ch.spondeo.Cal.& ego spondeo idem hoc.
Ly. O saluete adfines mei.Ch.atq; edepol sunt res q̃s ꝑpter tibi tã
Succensui.Cal.qđ ego feci?Ch.meum corrũpi qa ꝑpessus filiũ:
Cal. Si id mea uoluntate factumst:quod mihi succenseas.
Sed sine me hoc abste impetrare quod uolo.Ch.quid id est?
Cal. Scies siquid stulte fecit:ut ea missa facias omnia.quid quassas

Caput? Ch. cruciatur cor mihi & metuo. Cal. quidnam id est?
Ch. Cum ille irast: ut esse nolo id crucior. metuo si id denegē
Quod me oras: ni te leuiorem erga me putes. non grauabor.
Faciam ita ut uis. Cal. probus es. eo ut illum euocem.
Ch. Miserūst male ꝓmerita ut merita: si mihi ulcisci nō licet. Cal. apire
Hoc. aperite propere. & lesbonicum si domist foras euocate. ita
Subitost propere quod eum conuentū uolo. Le. quis homo
Tam tumultuoso sonitu me exciuit subito foras? Cal. bene uolēs
Tuus atq; amicust. Le. satin est. salue. dic mihi. Cal. recte tuum
Patrē rediisse saluū peregre gaudeo. Les. quis id ait? Cal. ego.
Les. Tun uidisti? Cal. & tute idem uideas licet. Le. o pater pater mi
Salue. Ch. salue multū gnate mi. Le. siquid tibi pater laboris:
Ch. Nihil euenit. ne time. bene re gesta saluus redeo. si tu modo
Frugi esse uis. hæc tibi pactast callicli filia. Le. ego ducam pater:
Etiam & si quā aliam iubebis. Ch. quāq̄ tibi succensui.
Cal. Miseria una quidem hominist affatim. Ch. immo huic parūst.
Nam si ꝑ peccatis centū ducat uxores parūst.
Les. At iam posthac temperabo. Ch. dicis. si facies modo.
In perendinum. Cal. Nūc qd causa est qn uxorē cras domū ducat? Ch. optimūst.
Licet tu in perendinum paratus sis. ut ducas plaudite.

Plauti Truculentus.

Argumentum.

Pereūt mulierem

Tres unam pereunt adolescentes mulierem:
Rure unus. alter urbe. peregre tertius.
Utq; ista ingenti militem tangat bolo.
Clandestino. Clam sibi supposuit clandestino editum.
Vi magna seruos est: ac trucibus moribus.
Lupæ ne rapiant domini parsimoniam
Et is tamen mellitus miles aduenit.
Propensa munera. Natique causa dat propensa munera.
Tandem compressæ pater cognoscit omnia:
Utque natam ducat. qui uitiarat: conuenit.
Suumque is repetit a meretrice subditum.

Prologus.

Perparuam partē postulat plautus loq de uestris magnis
Atq; amœnis mœnibus athenas: quo sine arcus peltis conferat
Quid nunc daturin estis. an non? at nunc meliorē
Quidē uobis me ablaturū sine mora. quid si de uestro
Quippiā orem abducere me hercle in odiis resident
Mores pristini ad negandū ut celeri lingua utamini.
Sed hoc agamus: qua huc uentūst gratia.

Athenis tracto ita:ut hoc est proscenium Prosceniū.
Tantisper dum transigimus hanc comœdiam.
Hic habitat mulier nomen cui est phronesium.
Hæc huius sæculi mores in se possidet.
Nunq̃ ab amatore suo postulat id quod datū st.
Sed reliquā dat operam:ne sit reliquum poscendo:atq; auferēdo:
Vt mos est mulierum.nam omnes id faciunt:cum se amari
Intellegunt.ea se peperisse puerum simulat militi.
Quo citius rem ab eo auferat.cum puluisculo.quid multa? Puluisculo
Superem mulierem his.cum anima ad eum habenti euorterit.

Dinarchus adolescens.

Non oīs ætas ad perdiscendū sat est.nā antidū is pdiscat Antidum.
Quot pereat modis.neq; ea ratione me absq; se unq̃
Educet uenus.quā penes amātū summa sūmaꝝ redit. Sūma sum marum.
Quot amans exemplis ludificetur.quot modis pereat.
Quotque exoretur exorabulis.quot illic blanditiæ.quot illic Exorabulis.
Iracundiæ sunt.quot sunt perclamanda:di uostram fidem.hui Perclamāda.
Quid peierandum est.etiam præter munera.primum
Dum mœret animus.premium si obolust.obeunt tres noctis.
Tutor interea loci aut æra aut uinum.aut oleum.aut triticum.
Tentat.benignus ne an bonæ frugi sies:quasi in piscinam Benignus an bonæ frugi.
Rete qui iaculum parat:quando abiit rete pessum:abducit.
Infra sin iecit rete:piscis ne effugiat cauet:dum huc
Dum illuc rete ore impedit piscis:usq; adeo dolium foras eduxit
Itidem est amator.si id quod oratur dedit:atq; est benignus Oratur.
Potiusq̃ frugi bonæ.adduntur noctes.interim ille
Hamum uorat.si semel amoris poculum accepit mere: Hamum uorat.
Eaq; intra pectus se penetrauit potio extemplo & ipsus
Perit:& res:& fides.si iratum scortum fortest amatori suo.
Bis periit amator abre atq; animo simul.sin alter alteri potior est idem perit.
Si raras noctes ducit:ab animo perit.si increpauit ipsus
Gaudet:res perit.ita & in ædibus lenoniis priusq̃ unum
Dederis:centum quæ poscat parat.aut petit aurum conscissa
Pallula est.aut empta ancilla.aut aliquod uasum argenteum. Vasum.
Aut uasum æneum aliquod.aut lectus dapsilis.aut armariola Dapsilis. Armariola græca.
Græca.aut aliquid semper quod pereat debet amans scorto
Suo.atq; hæc cælamus nos damna industria.cum iam rem
Fideq;:nosq; nosmet perdimus.neq; parentes:neq;
Cognati sentiant:quos cum cælamus sic facimus conscios
Qui nostræ ætati tēpestiue temperant.unde ante parata
Demus post partoribus.faxim lenonum & scortoꝝ plus est Partores.
Et minus damnosoꝝ hominum:q̃ nunc sunt:siet.

Argẽtariæ. Caletur.

Nam nunc lenonum & scortorum plus est fere.
Nam nusq̃ alibi sic sunt circũ argentarias:q̃ olim
Muscarum est cum caletur maxime.scorti lenones
Quasi sedent cotidie.ea nimia est ratio.quippe qui certe scio
Aeri plus scortorum esse iam q̃ ponderum.
Quos quidem quã ad rem dicam in argentariis
Referre.habere nisi pro talibus.nescio ubi hæ perscribantur.
Vsuraria accipiat dico expensa.neq; censeat.
Postremo id magno in populo.mulier hominibus

Placida. Ociosa. Phronesis.

Re placida atq; ociosa uictis hostibus.amare oportet.
Omnes qui quod dent habent.nam mihi hæc meretrix
Quæ hic habet phronesium suum nomen.omnem
Ex pectore emouit meo phronesim.nam phronesis
Ex sapientia.nam me fuisse huic fateor summũ atq; intumum
Quod amantis multo pessimum est pecuniæ.eadem postq̃
Alium repperit qui plus daret.damnosiorẽ me exinde
Amouit loco.quẽ infestũ ac odiosum sibi esse memorabat mala.
Babyloniensem militem.is nunc dicitur uenturus peregre.
Eo nunc cõmenta est dolum.peperisse simulat sese.ut me
Extrudat foras.eum esse simulant militem puero patrem.

Pergræcetur.

Atq; ut cum solo pergræcetur militi.eum isti suppositum
Puerum opus.pessima mihi uerba retur dare scian me censuit
Celare se potesse grauida si foret.nã ego lemno aduenio.
Athenas nudius tertius legatus.hinc qno cnm publico
Imperio fui.sed hæc quibus melius est astaphium est ancillula.
Cum ea quoq; etiam mihi fuit cõmertium.

Astaphium ancilla.Dinarchus idem.

Ast. D fores auscultato:atq; adserua has ædis.

Aduentor.

Nequis aduentor grauior abeatiq; adueniat.
Neu qui manus attulerit steriles intro ad nos.
Grauidas foras exportet.noui ego hominum mores.
Ita nnnc adolescentes morati sunt.qnin ei

Congerones.

Aut se nec adueniunt ad scorta congerones.
Consultassunt consilio.quando intro adueniunt.

Oggerit.

Vnus eorum aliquis oculũ amicæ usq; oggerit.dum illi agant
Cum uident quẽpiam se adseruare:obludunt.qui custodẽ

Edunt de nostro Fartores.

Oblectent per ioculnm & ludum.de nostro sæpe edunt.quod
Fartores faciunt.fit pol hoc.& pars spectatorum scitis.
Hæc uos me haud mentiri.ubi usus pugnæ & uirtuti de prædonibus prædam capere
At nos rursum lepide referimus gratiam furibns nostris
Nam ipsi uident cum eorũ aggerimus bona loqui (bis
Etiã ultro ipsi aggerũt ad nos Di.me illis qdẽ hæc uerberat uer-

Nam ego huc dona congessi. Ast. cōmemini. iam pol ego
Visam si domi erit. mecū adducam. Di. heus manedum
Astaphiū priusq̄. Ast. quis reuocat? Di. scies. respice huc.
Ast. Quis est? Di. uobis qui multa bona esse uult.
Ast. Dato: si esse uis. Di. faxo erunt. respice
Huc modo. Ast. io enicas me miserā quisquis es. Di. pessima
Mane. Ast. odiosus es. dinarchus ne illic est? atq;
Is est is aduas lissi ittuli. fer contra manū. & pariter
Gradere. tibi seruio. atq; audiens sum iperii. Di. tute quid agis? Audiens i- perii.
Ast. Valeo. & ualidū teneo. peregre quoniā aduenis uiuus.
Di. Benigne dicis: asta te amabo. Ast. sine me ire: quo iussit. Di. eas. Asta te.
Sed quid ais. quid uis istic quo iter inceptas? quis est?
Quē accersis? Ast. archinā obstetricē. Di. mala fœmina es.
Ast. Soleo. una est disciplina. Di. manifestam mendacii mala
Te teneo. Ast. qd iam amabo? Di. quia te adduciturā huc dixeras Adducitu- rus.
Eū ipsum. Ast. in onea a se nūc mulier facta ē ex uiro. Di. mala ē.
Ast. Præstigiator. sed tandē loquere qui sis homo. Di. ē astaphium Præstigia- tor.
Vnus amator. Ast. nimis ociosum arbitror hoīem esse. Di. quia
Nā arbitrare? Ast. quia tuo uestimento & cibo alienis Vestimētū.
Rebus curas. Di. uos mihi dedistis ociosum. Ast. quid iam amabo? Di. expedibo.
Rem perdidi. meū negociū abstulistis. si rem seruassem:
Fuit ubi negociosus essem. Ast. an tute bene rem publicam
Aut amoris alia lege habere posse postulas: quin ut ociosus fias?
Di. Illa aut ego habuit publicū. peruorse interpretaris.
Nā aduorsum legē a me ob meā scripturā pecudē accipit. Scriptura
Fierique. Ast. idē qd' tu facis: faciūt rem male gerentes. ubi non
Est scriptura: unde dent: incusant publicanos. Di. male uertit
Res pecuaria mihi apud uos. nunc uicissim uolo habere
Aratiunculā ꝑ copia apud uos. Ast. nō aruus hic q arari soleat Aratiūcula Aruus
Sed pascuus est ager. si rationes habiturus Ager pa- scuus
Ad pueros ire melius ē. hunc nos habemus publicū: illi aliī
Sunt publicani. Di. utrosq; percognoui probe idem.
Ast. Istoc pol tu ociosus. cū illic & hic peruorsus es. sed utris
Cū re esse mauis. Di. ꝑcaciores estis uos. sed illi periuriosi. Procacior.
Illis perit quicquid dat̄. neq; ipsis apparet quicq̄.
Vos saltem si quid quæritis: & bibitis: & comestis. Comestis.
Postremo illi sunt improbi. uos neq̄ & gloriosi. maleq;
In nos illis. Ast. ea oīa tibi dicis dinarche. & nostram
Et illoꝝ uicē. Di. quid istuc? Ast. ratiōnem dicam. quia qui Incusat ꝑ bri.
Alteꝝ incusat probri: ipsum se intueri oportet. Qui alterū incusat se ipm itueri oportet
Tu a nobis sapiens nihil habes. nos neq; abste habemus.
Di. O astaphium haud istoc modo solita es me ante appellare.

Sed blande:cum illuc qd' apud uos nūc ē:apud me haberem.
Ast. Dum uiuit:hominem noueris.ubi mortuus est:quiescas.
Te:dū uiuebas:nouerā.Di.an me mortuū arbitrare?
Ast. Q ui potis ē amabo?planius qui antehac amator fūmus
Verimonia uerius. Habitus ē:istunc ad amicā uerius uerimonia referre.
Di. Vestra hercle factū iniuria.quæ pperaueritis olim rapere.
Ociose. Ociose oportuit:diu ut essem incolumis uobis.
Ast. Amator similis ē oppidi hostilis.Di.quo argumento ē?Ast.q̄
Primum expugnari potis est amator: optimum est amica.Di. & ego fateor.
Veterrimus. Sed lōge aliter ē amicus atq; amator.certe hercle q̄ ueterrimus
Amomini optimus amicus.nō hercle occiderunt mihi etiam
Fundi & ædis.Ast.cur obsecro ergo ante hostiū p ignoto alieno
Q ue astas?i intro.haud alienus tu qdē es.nā ecastor neminē
Hodie mage amat corde atq; aio suo:siquidē habes fundum
Atq; ædis.Di.in medio sunt linguæ sitæ uestræ atq; orationes.
Corda bella sunt sita.atq; acerbo aceto linguis dicta dulcia
Datis.corde amare factis amātis.siquid nō danūt.Ast. nō didici.
Fabulare.Di. non istec mea benignitas docuit te fabulari. Ast. sed istos
Q ui cū geniis suis belligerāt parce pmi.Di.mala es atq; eadē q̄
Illecebra. Soles inlecebra.Ast.ut expectatus peregre aduenisti.nā obsecro
Cupiebat te hera uidere.Di.qd tandē?Ast.te unū ex oibus amat.
Di. Euge.funde & ædes per tempus subuenistis mihi. sed quid ais astaphium?Ast.quid uis?
Di. Est ne intus nūc phronesiū?Ast.tibi qdē itus.Di.ualet?Ast.imo
Aedepol melius iam credo fore:ubi te uidebit.
Di. Hoc nobis uitiū maximum est:cū amamus:tunc perimus:
Si illud qd' uolumus dicitur:palam cum mentiuntur.
Motuātur. Ve⁊ esse inscieti credimus.ne ut in æstu motuantur ira.
Ast. Eia haud ita est res.Di.ain tute amare.Ast.imo unice unum.
Di. Peperisse eam audiui.Ast.ah obsecro tace dinarche.Di. qd iam?
Partionis p partus. Ast. Horrisco misera:mentio quotiens fit partionis.ita pœnæ
Tibi fuit phronesium.i intro amabo.
Vise illam.atq; operire ibi.iam exibit:nam lauabat.
Di. Q uid ais tu quæ nunq̄ fuit prægnans:qui parere potuit?
Extumere. Nā equidē ute⁊ illi:qd' sciam:nunq̄ extumere sensi.
Abortioni. Ast. Celabat metuebatq; te:ne sibi persuaderes ut abortioni
Operā daret:puerūq; lite necaret.tū pol isti puero quidem
Est pater babyloniēsis miles:cuius nunc ista aduentum expetit.
Immo abeo ut nūtiatust:iam hic adfutu⁊ aiunt.cum nondum
Aduenisse miror.Di.ibo igit intro.Ast.quippini tam audacter:q̄
Domū ad te.nam tu ædepol noster.sed iam nunc dinarche

Quã mox te recipisti.iam hic ero.ppe ẽ:profecta quo sum:
Di. Redi uero actutũ.ego interim te apud uos te operibor.
Astaphium ancilla.

Aha ha hercle quieuit.qa introiuit odiũ. tandẽ sola sũ:
Nunc quidẽ meo arbitratu loquar libere:quæ uolam:
Et q̃ lubebit huic hoiem amãti me hera apud nos dixit
Veniã de bonis nã fundi ædes.obligatæ sunt ob moris prandiũ.
Verum apud hunc me hera consilia sũme loquit̃ libere: magisq̃
Adeo ei consiliarius hic amicus est q̃ auxiliarius.
Dum fuit dedit.nunc nihil habet.qd' habebat, nos habemus.
Istinc id habet:qd' nos habuimus.humanum facinus factũ est.
Actutum fortunæ solent mutarier.uaria uita est.nos diuitem
Eum meminimus.atq; isti pauperes nos. uertere sese memoriast
Vices sic.quid ita miretur si eget.necesse est nos patier a uita
Aequum factum est.piaculum est misereri nos hominum
Rem malegerentiũ.bonis esse oportet dentibus lenam probam:
Adridere quisquis ueniat:blandeq; alloqui.male corde
Cõsultari.bene loqui.lingua meretricẽ esse similẽ sentis cõdecet. Sentis gti casus.
Quẽquem hoiem attigerit:pfecto aut malum aut damnum
Dari. nunq̃ amatoris meretricẽ oportet causam noscere.
Quin ubi nihil det:pro infrequente eum mittas malitia domum.
Nec unq̃ quisq̃ probus erit amator:nisi qui rei
Inimicust suæ.nugæ sunt.nisi qd' modo cum dederit
Dare iam iubeat denuo.is amatur.hic apud nos: qui quo dedit
Iocatus datum.dum habeat tum amet.ubi nihil habeat.
Alium quæstum capiat.æquo aĩo ipse si nil habeat:
Aliis qui habent det locum.probus est amator:qui
Relictis rebus rem perdit suã.at nos male agere prædicant.
Viri solere secum:nosq; esse auaras:qui si nunquã
Alienos agimus tandem.nã ecastor nostri q̃ satis dedit
Suæ quisquã amicæ amator.neq; pol satis accepimus:
Neq; ulla satis poposcit.nam quando sterilis ẽ amator.
Satis si negat se habere qd' det soli:nec satis accipimus.
Satis cũ quod det non habet.semper datores nouos
Oportet quærere:qui de thesauris integris dona
Danunt.hui ut hic agrestis ẽ adolescens:qui hic habet
Nimis pol mortalis lepidus:nimisq; probus dator.
Sed his clam patre etiã hanc noctem illac
Per hortum transiliuit ad nos.eum uolo conuenire.
Sed est huic unus seruus uiolentissimus.
Qui ubi quãq; nostraꝝ uidet prope ædis hasce egrediens: Nostraꝝ p nostrum.
Itẽ ut de frumento anseres clamore absterret:& abigit.
Is itẽ ẽ agrestis.sed fores quicquid ẽ futurũ feriã.

Intus de loco. Ecquis huic tutelam ianuæ gerit? ecquis intus exit?

Stratilax seruus. Astaphium ancilla.

Arietat. Vis illic est qui tam proterue nostras ædis arietat?
Ast. Ego sum. respice ad me. Str. quid ego? Ast. nōne ego uideor te tibi?
Str. Quid tibi ad hasce accessio ē ædis prope: aut pultatiost?
Salueo. Ast. Salue. Str. satis est mihi tuæ salutis: nihil moror. non salueo.
Sanior Aegrotare malim: q̄ esse tua in salute sanior.
At uolo scire quid debetur hic tibi nostræ domi. Ast. cōprime.
Str. Spero meā quidem hercle. tu quem solitas cōprimas.
Impudens per ridiculū ut rustico suadet stuprum.
Ast. Iram dixi. Str. ut esse cœpisti fidē si est una altera. Ast. nimis hic
Q uidē truculentus. Str. pergin male loqui mulier mihi?
Ast. Quid tibi ego aūt dico? Str. quia enim me truculentum noīes.
Nunc adeo nisi abis actutū: ac dicis quid quæras: scito
Catuli Iam hercle ego hic te mulier: quasi sus catulos pedibus
Pudendū Proteram. Ast. rus merū hic quidē est pudendū: & uero
Clurinum pecus. Clurinum pecus. Str. aduenisti huc subtē tatū exornatis ossibus
Insuaso Q uia tibi insuaso infecisti ꝓpudiosa pallulā. an eo
Pallula Bella es: quia cœpisti arma? aduenias. nunc places.
Cū me illi uelim mentiri. dices quid qd' te rogo
Mancupiū. qui accipias gesta tecum. hæ nos an uos
Dignos dant. lauiniæ hic sunt quas habes uictorias.
Ast. Ne attingas me. Str. tangā. ita me amabit sarculum
Vt ego me ruri iam examauerim patulū moueri
Pernoctare noctē ꝑpetem Cūq; ita noctem in stramentis pernoctare perpetem
Q uā tuas centū cœnatas noctes mihi dono pati
Improbras Rus tu iprobras ut nacta es hoiem: quem pudeat probri.
Sed qd apud nostras negocii mulier est ædis tibi?
Q uid tu hoc occurras in urbem: quotienscūq; aduenimus:
Ast. Mulieres cōuenire uolo uostras. Str. quas tu mulieres
Mihi narras: ubi musca nulla fœmina est in ædibus? nulla istinc
Mulier habitat: rus inquā abierunt. abi. Ast. qd clamas insane?
Grádigras. Str. Abire hinc ni propera grandigras: iam ego istos fictos
Cinni Cōpositos. cripsos. cinnos tuos unguentatos usq; ex cerebro
Expellā. Ast. quanā gratia? Str. qa adeo fores nostras iūctas audes
Purpurissatus Accedere. quiaq; istas buccas tam belle purpurissatas habes.
Ast. Erubui mecastor misera ꝓpter clamorē tuū. Str. ita ne erubuisti?
Vlli pro ullius Quasi uero corpori reliqueris tuo potestatem coloris ulli capiendi mala.
Rubriceta. Buccas rubriceta oē corpus intinxit tibi. pessumæ estis. Ast. qd ē
Q uod uobis pessume hæc? Stra. scio ego plus q̄ me arbitraris scire.

Quid id eſt obſecro qd' ſcias? Str. herilis noſter filius apud uo-
ſtram perit
Vt peraſtute cum iniiciatis in malā fraudem: & premium.
Sanus ſi uidear edicam. Aſt. dicis cōtumeliā. nemo hoīum — Contumeliā dicis.
Hic perire ſolet. apud nos res perdunt ſuas: ubi perdiderunt
Reſtabire hinc ſi uolunt uti ius licet. ego nō noui adoleſcentē
Veſtrū. Str. ueron? Aſt. ſerio? Str. quid maceria illa ait in horto — Maceria
Quæ eſt: quæ in noctes ſingulas latere fit minor. qua is ad uos — Latere
Damni permenſus uiā eſt. Aſt. nō miꝝ. uetus eſt maceria lateres
Si ueteres ruunt. Str. ain tu lateres ueteres ruere. nunquā — Lateres.
Aedepol mihi quiſq̄ homo mortalis poſthac duaꝝ reꝝ creduit.
Ni ego ueſtra hero amara facta denarrauero. Aſt. eſt ne ille
Violentus? Str. ſuā nō enim ille meretriculis muniendis rem
Cogitueꝝ parſimoniæ duritiæ æq;. quæ nunc duo ſciam.
Exportatur peſſumum. hem tuos exungula. male uiuitis. — Exungula.
Ego ne hic muſitem. iam enim eccere ibo ad foꝝ: atq; hæc — Eccere
Facta narrabo ſeni. neq; iſtuc in ſe geſtit. Aſt. ergo coget exanimē
Mali. ſi ecaſtor hic homo ſinapi uictitet: nō cenſeam tam eſſe
Triſtē poſſe. Str. at pol ero beneuolēs uti eſtis uos. Aſt. ueꝝ ego
Illū: quāq̄ uiolentuſt: ſpero imutari pōt blandimentis (mitū
Ornamētis cæteris meretriciis. uidi ecqdē iumētū ex īdomito do-
Fieri: atq; alias beluas: nunc ab herā ire uidebo eccum odium
Progredit' meū. triſtis exit. ad cōuenire etiā hic dum phroneſiū.

Dinarchus. Aſtaphiū ancilla.

Di. PIſcis ego credo qui uſq; dū uiuont lauant: minus diu
Lauare: q̄ hæc lauat phroneſiū. ſi proinde amentur
Mulieres diu q̄ lauant: oēs amatores balneatores ſient.
Aſt. Nō qs paꝝ perdurari? opperirier. Di. quin hercle laſſus iam ſum
Durando miſer. Aſt. mihi quoq; præ laſſitudine opus ē lauere. Di. — Lauere.
ſed obſecro
Hercle aſtaphiū intro hac nuntia me ad eſſe cui ꝑperet ſuauiū:
Vt ſatis lauerit. Aſt. licet. Di. audin etiā? Aſt. qd uis? Di. di me
Perdunt qui te reuocaui. nō tibi dicebā. i modo. Aſt. quid iam
Reuocabas? Di. īprob⁹ nihiliq; hō q tibi mille paſſus pepit moræ
Sed qd hæc hic aūt tādiu ante ædis ſtetit: neſcio quē ꝑſtolata eſt.
Credo militē illum ſtudent. iam quaſi uulturii triduo prius — Student illū militē.
Prædiuinant quo die eſuri ſient. illū inhiant oēs. illi eſt — Vulturii.
Animus oibus. me nemo magis reſpiciet: ubi is huc uenerit — Inhiāt illū.
Quā ſi hinc ducētos annos fuerim mortu⁹. ueꝝ ſeruire ſuaue ē.
Væ miſero mihi poſt factū plector. quia ante partum perdidi.
Veꝝ nunc ſi qua mihi obtigerit hæreditas magna atq; luculenta
Nūc poſtquā ſcio dulce atq; amaꝝ qd ſit ex pecunia. ita ego illā
Aedepol ſeruē. itaq; parce uictitem. ut nulla faxim cis dies — Cis paucos dies.

Paucos fiet.ego istos:qui nunc me culpant confutauero.

Pessulos. Sed adsentio aperiri fores q̃ absorbẽt qcquid uenit isra pessulos.

Phronesium.Dinarchus.

Vm tibi nã amabo ianua est mordax mea?quo introire
Metuas mea uoluptas?D.feruide ut tota floret:ut oleũ
Nitide nitet.Ph.qui tã infacetus lẽno adueniẽs?qd ue
Nõ des amícæ dinarche suauium.Di.uah uapulo hercle
Ego nunc.Ph.atq; adeo male.quo te auortisti?Di.salue
Phronesiũ.Ph.salue.hic ne hodie cœnas:saluus cum aduenis?
Di. Promisi.iube.cœnabo ubi tu iusseris.Ph.hoc me libente facies.
Di. Aedepol me magis.nẽpe tu eris hodie mecum mea phronesium.
Soleas. Phr. Velim si fieri possit.Di.cedo soleas mihi.ꝑperate.afferte
Mensam amabo.Phr.sanun es?Di.nõ ædepol bibere possum iã.
Ita animo malest.Phr.mane aliquid fiet cibi.Di.perfisti
Aquã.iam rediit animus.deme soleas.cedo uinum
Phr. Idem es ecastor qui soles.sed dicas mihi bene nam ambulasti?
Vidẽdi tui. Di. Huc quidem hercle bene.quando tui uidendi est
Copia.Phr.cõplectere libens.Di.at hoc est melle dulci dulcius.
Hoc tuis fortunis iuppiter præstant meæ.
Da nunc suauiũ.Ph.imo uel decem.utinam istoc pauper essem.
Di. Plus pollicere q̃ ego a te postulo.utinam a principio
Reparcis. Rei itẽ parsissem meæ.ut nunc reparcis suauiis.Ph.siquid tibi
Cõpendi facere possim faciã.Di.ædepol uelim iam auertisse
Iam pol mihi quidẽ atq; oculis meis.Ph.nũ tibi sordere uideor?
Di. Nõ mihi quidem.uerũ tempestas memini quondam fuit.
Cũ inter nos sorderemus alteri.sed quid ego facinus audiui
Aduenien tuum.qđ tu hic absente me noui negocii gesseris.
Phr. Cũq; bene præuenisti:sane gaudeo tibi mea consilia summa
Semper credidi.equidem nec peperi puerũ:nec pregnans
Fui.uerũ ad simulaui me esse prægnantem.haud eram.
Quæpropter. Di. Quæ ꝑpter mea uita?Ph.ꝑpter militem babyloniensem:
Qui quasi uxorem sibi me habebat anno uno.dum hic fuit.
Di. Ego sensera.sed quid istic.cui rei itẽ adsimulare retulit?Ph.ut
Redimiculum Eẽt aliq̃ si aquæ usq; ẽ & redimiculũ.reuersionẽ ut ad me faceret
Denuo.nũc huc remisit nuper ad me epistolã:sese expertum:
Q uanti sese pẽderẽ.siqd pepissem educarẽ:tollerẽ.bona sua me
Habiturã oĩa esse.Di.ausculto libens.qđ deniq; agitis?Ph.mater
Ancillas iubet.qm̃ iam decimus mensis aduentat ꝑpe.
Aliam aliorsum ire:præmandare & quærere puerũ aut
Tonstrix. Puellã:qui supponanẽ mihi.qđ multa uerba faciam tonstricem
Syram nouisti nostrãm quæ erga ædem sese habet?Di.noui.
Phr. Hæc una opera circuit per familias puerũ uestigat.clancu-
lum ad me

Detulit.datum sibi esse dixit:mercis malæ eum. Di. nunc nō illa
Peperit:quæ peperit prior.sed posterior.Phr.ordine omnem rem tenes.
Nunc ut præmisit nunciū miles mihi nō multo post hæc aderit.
Di. Nunc tu te interim quasi puerpera hic procura.Phr.quipini ubi sine — Puerpera
Labore res geri pulchre pōr adsum.queq; æquum est quæstum
Esse callidum.Di.quid me futurum est:quādo miles uenerit:relictus ne abs te uiuam?
Phr. Vbi illud qd' uolo habebo ab illo:facile inueniam quo modo
Diuortiū & discordiam inter nos parem.post id ego totum tecū
Mea uoluptas usq; æuo assiduo.Di.Imo hercle uero accubuo — Accubuo
Mauelim:quin dis hodie sacruficare pro puero uolo adscititio. — Adscititius
Phr. Immo hercle uero quinto die qd' fieri oportet censeo
Nō audes aliqd' mihi dare munus ciuiliū lucrum.Di. hercle
Videor facere mihi uoluptas me heia ubi quippiam me
Posces.Ph.at ego ubi abstulit.Di.iā faxo hic aderit. seruolū huc
Mittā meū.Phr.sic facito.Di.quicquid autē erit.boni consulas. — Boni consule.
Phr. Ecastor munus te curatuq; scio. ut cuius me nō pœniteat.
Mitte mihi.Di.nū quippiam me uis aliud?Phr.ut qñ otium
Tibi sit:me reuisas.Di.ualeas.Phr.uale.Di.p di imortales non
Amantis mulieris.sed sotiæ unanimantis fidentis fuit: — Vnanimās Socia.
Officiū facere.qd' modo hæc facit mihi.suppositionem pueri — Suppositio pueri
Quā mihi credidit.germanæ qd' sorori non credit soror.
Ostendit mihi iam sese medullitus:se infidelem nunq̄ — Medullitus
Dum uiuat fore.ego ne illam ut nō amem? ego ne illud non bene uelim
Me potius non amabo:quam huic desit amor ego isti non munus mittam?
Iam modo ex hoc loco iubebo ad istā quinq; perferri minas.
Præterea obsonari dūtaxat hic mina multo illi potius bene erit
Quæ bene uult mihi:q̄ mihi met oia quæ mihi facto mala.

Phronesium meretrix.

Vero isti date mammā.ut miseræ matres solicitæq;
Exanimo sunt cruciantq;.ædepol cōmentū male
Cūq; eam rem in corde agito:nimio minus phibemur — Mulieres min⁹ malo igenio phibētur: q̄ sunt.
Malo q̄ sumus ingenio.ego prima de me modo dicta dictito.
Quanta est cura in aīo.quantū corde capio dolorem:
Dolus ne occidat morte pueri:mater dicta q; sum.eo magis
Studeo uitæ:quæ hoc ausa sum.tantūdem dolum adgrediar
Lucri causa auara probrum.sum executa alienos dolores
Mihi supposui.nullā rem oportet dolose:adgrediri:nisi
Astute.accurateq; exequare:uos met iam uidetis ut ornata

Puerperio. Mulier qđ male coepit nisi pficit id illi morbo senio ac miseriæ est. Mulierum pnius ad malū igeniū: q̃ ad bonum.

Incedo puerperio.ego nunc me esse ægram adsimulo
Male qđ mulier incœpit:nisi efficere perpetrat:
Id illi morbo:id illi senio est.ea illi miseræ miseriast.
Si benefacere incœpit:eius enim cito odiū percipit.
Nimisq̧ paucæ sunt defessæ male quæ facere occeperent:
Nimisq̧ paucæ efficiunt:siquid occeperint benefacere.
Mulieri nimio malefacere melius est onus:q̃ bene.
Ego:qđ mala sum.matris opera mala sum.& meapte malitia.
Quæ me grauidā esse adsimulaui babylonio.eam nunc
Malitiā accuratā miles inueniat uolo.istic haud multo post
Credo aderit.nunc prius præcauero sciens cumq̧
Ornatu ut grauida quasi puerperio cubem.date mihi
Huc eiectā atq̧ ignem in aram ut uenerer.uicinam meā
Hic apponite.atq̧ abite ab oculis.opietium face ut
Accūbam.accede adiutare sic decet puerperam.soleas
Mihi date.palliū inice in me huc archilis.ubi est astaphiū?
Fer huc uerbenam mihi thus & bellaria.date aquā manibus,
Nunc ecastor ut ueniret miles uelim.

Stratophanes miles.Phronesiū meretrix.Staphiū ancilla.

E expectetis spectatores meas pugnas dum prædicem
Manibus duellis pdicare soleo haud in sermonibus.
Scio ego multos memorauisse milites mendaciū:

Homeronida postilla. Qui plus credit q̃ audit. q̃ q̃ uidet nō laudādus est. Testis oculatꝰ unus pluris est: q̃ auriti decem. Cati. Præfica facunditas. Viso. Athenas atticas.

Et homeronidā & postillā illi memorari potest.
Qui & conuicti & condēnati falsi depugna fient.
Nō laudandus est qui plus credit:quæ audit:q̃
Quæ uidet.nū placet cū illi plus laudant:quæ audiunt
Quā quæ uident pluris est oculatus testis: unus:q̃ auriti
Decem.qui audiunt,audita dicunt.qui uident,plane sciunt.
Nō placet quē scurræ laudant:manipularis musitant.
Neq̧ illi quoꝝ lingua gladioꝝ aciem præstringit domi.
Strenui nimio plus prosunt populo:q̃ argui & cati.
Facile sibi facūditatē uirtus argutā inuenit.
Sine uirtute argutū ciuē mihi habeam pro præfica
Quæ alios conlaudat ea sese uero nō potest.nunc
Amicā decimo mense post athenas atticas uiso:
Quā grauidā reliqui meo cōpressu.quid ea agat.
Phr. Vide quis loquitur.Asta.iam propinquat miles mea
Phronesiū.tibi adest stratophanes.
Nunc tibi opus ægrā ut te adsimules.Phr. tace.

Masicio Vina dea.

Cui adhuc ego tu malam e monet ruti a me masicio
Vincerest repperit mulier ut ego opinor uina dea aut
Hominem ut uolo.Str.euge astaphium eccam mihi

Aduorsum. Phro. salue ecastor stratophanes. uenire saluū.
St. Scio. sed peperit ne obsecro phronesiū? Ast. peperit puerum
Nimium lepidū. Str. ecquid mihi similis est? Ast. rogas?
Quin ubi natust. machæram & clipeū poscebat sibi.
St. Meus est scio iam de argumentis nimiū quidē similis est.
Ast. Pape iam manust. St. iam ne lectat legionē quā spoliare
Velit? Ast. here nudius quintus natus quidē ille ē. St. qd postea? Nudius quintus
Inter tot dies quidem hercle iam actū aliquid oportuit.
Q uid illi ex utero exiciost priusq̃ poterat ire in prœliū.
Ast. Consequere atq; illam saluta. & gratulare illi. St. sequor.
Phr. Vbi illa obsecro est: quæ me hic reliquit ab se? abisti.
Ast. Adsum. adduco tibi exoptatū stratophanē. Ph. ubi is ē obsecro?
St. Mars peregre adueniens salutat nerienem uxorē suā. Peregre de loco
Cum tu recte prouenisti: cūq; es aucta Nerienem martis uxorē.
Liberis: gratulor. cū mihi tibiq; magnū dedisti decus.
Phr. Salue qui me interfecisti pene & uita & lumine. quiq;
Mihi magnos dolores per uoluptatē tuā condidisti in corpus.
Quo nunc etiā morbo misera sum. St. eia quāobrem mea uoluptas
Tibi obuenit labos iste: filiū pepisti: q ædis spoliis opplebit tuas.
Phr. Multo ecastor magis oppletis opus est tritici granariis. næ ille priusq̃ Granariis.
Spolia capiat: hic nos extinxit fames. St. habe bonum aīum.
Phr. Suauium sis pete hinc ab me. nequeo caput
Tollere. ita do. itaq; me ego doleo:
Neq; iam queo pedibus mea spōte ābulare. Str. si me ex medio
Mari sauium petere tuum iubeas: petere haud pigeat me.
Id ita esse experta es. nunc experiere mea phronesium me te
Amare. adduxi ancillas tibi. eccas ex syria duas. istas dono.
Adduce hoc tu istas. sed reginæ domi suæ fuere ambæ.
Verum patriam ego excidi manu. his te dono. pœnitet ne te qd ancillæ sunt?
Phr. Iam. quin etiā superducas quæ mihi comedant cibū. St. hoc qdē
Hercle si ingratūst donum. cedo tu mihi istam puere pallulam
Mea uoluptas attuli eccam pallulā ex pari gratia tibi tene tibi.
Phr. Hoccine mihi ob labores tantos tantillū dari? Str. perii miser.
Iam auro cōtra cōstat filius. & iānū nihilipendit. addit purpurā
Exorat tibi attuli tuas ponto amœnas. tene tibi uoluptas mea.
Accipe hoc. abduce hasce. in cōspectus uestras. Phr. & quidē has
Me nihil castor. neq; me res. Stra. nihil ne huic sat est? ne unum uerbum
Quidē dixit. uiginti minis uenire illæc posse credo dona: quæ ei
Dono dedi. uehementer mihi nunc ē irata. sentio: atq; intelligo.

Ve℞ adibo.quid ais nūc tu:nūne uis me uoluptas mea
Quo uocatus sum:ire ad cœnam:mox huc cubitū iuero.
Quid taces:planissume ædepol perii.sed quid illuc boni est:
Quis homo ē:qui inducit pompā tantā:certūst quo ferant
Obseruare.huic credo fertur.ue℞ iam scibo magis.

Geta.Stratophanes miles phtonesium.

Damnigeruli
Gerrones.
Exagogæ bono℞
Nihilis

Te ite hac simul mulieri damnigeruli foras gerrones
Bono℞ exagogæ.satin se quis amat nequid quin nihilis itaq; iptouise partibus expoliat
Nam hoc qui scitā:nequis id quærat ex me.domi fit quæ facit
Improba facta amatot.qui bona sua p stercore habet.foras
Iubet ferri.metuit publicos.mundissimust.puras sibi esse uolt
Aedis.domi quicquid habet perdit.exeo.quandoquidem ipsus
Perditust.secreto hercle equidem illum adiutabo.neq; mea qdē
Opera unq̄ nihilominus ppere q̄ potest peribit.

Mina
Pars herculanea

Nam iam de hoc obsonio de mina deminui modo quinq;
Nūmos mihi detraxi partē herculaneā.nam hoc adsimile est.
Quasi de fluuio qui aquā deriuat sibi.nisi deriuetur tamen
Omnis aqua habeat in mari.nam hoc in mari abiit misereq;

Suffuror.
Suppilo.

Perit sine bona omni gratia.hæc cum uideo fieri:suffuror:
Suppilo:de præda prædam capio.meretricē ego item esse teor.
Mare ut est.qd' des deuorat nunq̄ abundat.hoc saltem
Seruat me cum illi subest apparet.des quantū uis nusq̄
Apparet:neq; datori neq; acceptricæ.uelut meretrix meū herū

Blanditia sua

Miserum sua blanditia intulit in
Pauperiem.priuauit bonis.luce.honore.atq; amicis.
At at eccam.adest ppinque.credo audiuisse hæc me loqui.
Pallida est.ut peperit pue℞.alloquar quasi nesciam.iubeo
Vos saluere.Ph.noster geta.qd ais:ut uales:Geta.ualeo & uenio
At minus ualētē.& melius:qui ualeat fero.herus meus ocellus
Tuus ad te ferre me hæc iussit tibi dona quæ uides illos ferre.
Et has quinq; argenti minas.Phr.Pol.haud perit.qd' illum
Tantū amo.Geta.iussit operare:ut hæc grata haberes tibi.
Ph. Grataq; ecastor habeo.iube auferri intro hæc ad me.
Ecquid auditis:ecquæ tam imperat suis.Ge.nolo auferant.
Desiccari iubet.Ph.ipudens mecastor.quanti ē negocii:
Ge. Tu bona fide.tu ne ais ipudentem me esse ipsa:quæ sis stabulū

Stabulū flagitii.

Flagitii.Phr.dic amabo te ubi est dinarchus.Ge.domi.Phr.dic ob hæc dona
Quæ abmiserit.me illum amare plurimū oīum hominū.
Erga eūq; honorem eūq; habere omnium maxumum.
Atq; ut huc ueniat obsecrare.Ge.ilicet.sed quisnam illic homost
Qui ipsus secum ē tristis animo hercle homost suo miser.

Q uisqs est:dignus est me castor.Phr.ecqd ē.nō nouisti obsecro
Q ui illic apud me erat huius pater.usq; ad ientaculum — Ientaculū.
Iussit ali.mansi.auscultaui.obseruaui.quem pernam noui
Hominem.nihil illicq; est illic est me intuetur gemens.
Traxit ex intimo uentre.suspirium.hoc uide.dentibus
Frendit.icit femur.Ge.num obsecro nam ariolus.qui ipsus
Se uerberat.St.nūc ego meos animos uiolentos meamq; iram — Ariolus.
Ex pectore iam promam.loquere unde es tu?
Cuius es?cur ausus inclementer mihi dicere?Ge.lubido est.
Str. Istuc ne mihi responsas?Ge.hæc nō ego te floccifacio.
Str. Quid tu?cur ausa es aliū te dicere amare hoīem?Ph.libitunst.
Str. Ain tandem?istuc primum experiar.tū tantuli doni causa.
Holerum atq; æscarum.& poscarum:mæchum malachum — Poscarum.
Cincinnatum.umbratilocum:tympanotribam amas. — Malachū
Hominem non nauci:quæ hercles.Ge.meo ne hero tu improbe — mœchum.
Et male dicere audes?fons uitii & peiurii.Str.uerbum unum — Tympanotribam.
Adde istoc.iam hercle ego te hic affatim officiam.Ge.tange — Vmbratilocum.
Modo.iam ego te hic agnum faciam.& medium distruncabo. — Nauci
Si tu in legione bellator ciuis.at ego in culina aues. — Officiā te.
Phr. Si æquum facias:aduentores meos non incuses:quoq; mihi — Aduentores meos.
Dona accepta & grata habeo.tuaq; ingrata quæ abs te accepi.
Str. Tum pol ego & donis priuatus sum.& peri.Ph.plane.istuc est.
Q uid nunc ergo hic odiose es confessus omnibus te iis?
Str. Perii hercle hodie.nisi hunc a te abigo.Ge.accede huc modo.
Adi huc modo.Str.etiā scelus minitare:quem ego
Affatim iam iam concipilabo.quid tibi huc uentio est? — Concipilabo.
Q uid tibi hanc aditio est?quid tibi hanc notio est inq̄ — Ventio.
Amicam meā?emoriere otius:si manu uiceris.
Ge. Q uid manu uicerim?Str.fac quod iussi.mane.iam ego te hic
Affatim conficiam.Ge.occidi optumum est.captio est.istā
Machærā longiorem habes:q̄ hæc est.sed heus
Sine dum petere:siquidem belligerandum est tecum.
Ibo domū ego.tecum bellator arbitrum æquum experim.
Sed ego cesso mi hinc amouere uenire dum saluo licet

Phronesium meretrix miles Stratophanes.

Ate iam soleas:atq; me intro actutum ducite:nam mihi de uento — Soleas. De uento
Miseræ condoluit caput.Str.quid mihi futurum est:cui duæ ancillæ — condoluit caput.
Dolent:quibus te donaui:iam ne abisti:hem sic datur.quo pacto
Excludis quæso esopitius planius q̄ exclusus nūc sum.pulchre — Esopitius.
Ludificor.sine quantulo mihi operæ nunc persuaderi potest:
ut ego hisce.

Suffringam talos.totis ædibus num quippiā auarum.ut ād mores mulierum.
Postq̄ filiū peperit.animos substulit.nūc quasi mihi dicat hæc te
Iubeo:neq; uolo introire in ædis.at ego nolo.non eo.ego faxo
Dicat me in diebus pauculis crudum uirum esse.sequere me hac.uerbum sat est.

Strabax adolescens.Astaphiū ancilla.

Prādio de bubus.
Glans bubus dabatur.
De patre oues mercatus erat.

Rus mane dudū hinc ire me iussit pater.ut bubus
Glandē prandio depromerē.post illoc ueni:q̄ aduenit
Si dis placet ad uillā:argentū meo qui debebat patri
Qui ouis tarentinas erat mercatus de patre.quærit patrē.
Dico esse in urbe.interrogo quid eū uelit.homo cruminā
Sibi de collo detraxit.minas uiginti mi dat.accipio libens.
Condo in cruminā.ille abiit.ego propere minas ouis
In crumina hac in urbē detuli.fuit ædepol mars
Meo iratus patri.nā oues illius haud longe absunt a lupis.

Mūdulos.
Amasios.

Nunc ego istos mundulos urbanos amasios.
Hoc ictu exponā:atq; oēs eiiciam foras.eradicare est
Certū cū primis patrem.post id locoq; matrem.nunc
Hodie efferam ad hanc argentū:q̄ mage amo,q̄
Matrē meam.tatecquis nulla est:ecquis aperit hoc ostiū?

Ast. Quid istuc alienū est amabo mi strabax:qui non extēplo
Intres?an ne opportuit ita te quidem:qui es familiaris? Str.ibit.
Ne me morari censeas.Asta.lepide facis.

Stratilax Astaphium.

Inclamabit me.

Str. Mirū uidet rure herilē filiū strabacē nō redisse.nisi si
Clāculū cōlapsus ē hic in corruptelā suā.Ast.iā pol hic
Me inclamabit si aspexerit.Str.nimio minus seuos iam sum astaphium.
Quā fuiā non sum truculentus.noli metuere.quid uis?

Ast. Quid tuā expecto truculentū.Str.dic.impera mihi.quid tibi
Et quo uis modo.nouos omnis mores habeo.ueteres perdidi.
Vel amare possum:uel etiā scortū ducere.Asta.lepide me castor
Nuncias:sed dic mihi an & parasitum te fortasse ducere?

Str. Intellexisti lepide quid ego dicerem.heus tu iam postq̄

Cauillator
Ridicularia.
Cauillibus

In urbem crebro cōuenio:hic factus iam sum cauillator
Probus.Asta.quid id est amabo.istæc ridicularia:cauillatiōes uis
Opinor dicere.ita ut pauxillum differat a cauillibus.sequere
Intro me amabo mea uoluptas.Str.tene hoc tibi:rabonē habeto

Rabonem
Arabonē

Vt mecū hac nocte sies.Ast.peri rabonē quā esse dicā?

Str. Hanc beluam.Asta.quin tu arabonem dicis?Str.ita facio lucri

Conea a p̄nestinis p ciconea.

Vt prænestinis conea est ciconia.Ast.seqre obsecro.Str.strabacē
Hic opperiar mō si rure ueniat.Ast.is qdē apud nos ē.hic strabax

Modo rure uenit. Str. prius ne q̃ ad matrem suam. heu ædepol
Hominem nihili. Ast. an ne autem ut soles iá nc? Str. nihil dico.
Ast. I intro amabo. cedo manũ. Str. tene. in tabernam ducor
Deuorsoriam ubi male accipiar mea mihi pecunia.

Dinarchus adolescens.

Eq; gnatus est: neq; progignetur: neq; potest reperirier
Cui ego nũc dictũ aut factum melius q̃ mihi cẽ uelim.
Di magni ut ego lætus sum: & lætitia differor: ita ad me — Differor lætitia.
Magna nunciauit chiamus hodie gaudia. mea dona de.
Amata acceptaq; habita esse apud phronesium. cum hoc iam
Volupest. tum hoc nimio magnæ mellinæ mihi: m litis odiosa — Mellinæ.
Ingrataq; habita. totus gaudeo. mea pila est: si repudiatur.
Miles: mulier mecum perit. saluus sum
Quia pereo. si non peream plane esuriam. nunc speculabor.
Quid ibi agatur: quis eat intro: qui foras ueniat. procul
Hinc obseruabo: miles quid facturus fuat.
Quia nihil habeo unũ animos monuit mihi. omnia agã precario

Ancilla Adolescens.

Epide efficiã mea hera officiũ. inde intus mõ ut tu tuũ
Itẽ efficias. ama id quod decet rem tuã estun ex inani
Nunc dum isti lubet. dum habes tempus ei obsecũdes.
Prome uenustatem amanti tuam. ut gaudia compates.
Ego interim hic restricis præsidebo. iste dũ sic faciat domũ — Restricis.
Ad te exagogam. & quẽq̃ interim istuc ad uos — Exagogã.
Qui sit: hodie intromittam. tu perge ut lubet. ludin istos.
Di. Quis est iste astaphiũ. indica qui perit: Asta. amabo hiccine
Tu eras? Di. molestus ne sum? Asta. nũc magis q̃ fuisti. nã ni ĩ q
Nobis usust. nobis molestus. Di. sed obsecro da mihi operam ut
Narrem quæ uolo. Di. nam quid est? Asta. mea refert nõ mus sed — Refert mea non mus.
Intus bolos quos dat. Di. quid amator nouus quispiã?
Ast. Integrũ & plenũ adortast thesaurũ. Di. quis est?
Ast. Eloquar. sed diu taceto. nouistin tun hũc strabacẽ? Di. quid ni?
Ast. Solus summã habet hic apud nos. nunc is est fundus nobis.
Animo bono male gerit. Di. perii hercle. ego idẽ. Ast. stultus es
Qui facta infecta facere uerbis postules. thetis quoq; etiã — Thetis.
Lamentando lessum fecit filio. Di. non ego nunc intro — Lessum.
Ad uos mittar? Ast. quid num miles magis? Di. quia
Enim plus dedi. Ast. plus enĩ es intromissus: q̃ dabas.
Sine uicissim. qui dant operam: oblitos quod dant: operã utier.
Litteras didicisti. quando scis. sine alios discere.
Di. Discant. dũ mihi cõmentari id liceat ni oblitus siem. — Cõmẽtari
Quod dedi. Ast. interea magister dum tu cõmentabere:
Volt interim illam indidem cõmentari. qui rem acciperet

Inobsonatum. Idétidem. Di. dedi equidem hodie ei quinq; argenti deferri
Minas. pterea unam inobsonatū. Asta. idem istoc delatum scio.
De eo nunc bene sum tua uirtute. Di. imo & inimici mei
Bona istæc edent. mortuum hercle me:q̄ ut id patiar.
Inuideri q̄ inuidere satius est. Mauelim mihi inimicos inuidere:q̄ me inimicis meis.
Nam inuidere alii bene esse. tibi male esse miserum est.
Qui inuident egent. illi quibus inuidetur rem habent.
Ast. Stult⁹ qdē es. opperire. Di. quid iā? Ast. qa pol mauelim nūc licet
Di. Da obsonii me participē fieri. Ast. si uolebas participari: auferres
Dimidiū domū. nam idem ut acheronti hic ratio accepti
Scribitur intro acceptum quando acceptum st. non potest (te
Ferri foras. bñ uale. Di. siste. Ast. omittes me. Di. omitto itro. As. ad
Q uidē. Di. imo istoc ad uos. Ast. iri non pōt. Di. immo potest
Experiri sine. Ast. immo opperire. uis est experiri.
Dicam adesse nisi occupata st. Di. resiste hem frustra fit. redin?
Ast. At nō redeam. si uocat me:q; quæ in me potest: plusq̄ pōt.
V no uerbo eloquere. Di. mitti me intro. Ast. mendax es. abi.
Stridia uerba. Di. V num aiebat. Ast. stridia dixti uerba atq; mendacia.
Di. Abiit intro. induit. ego ut hæc mihi patiar fieri? iam hercle
Ego tibi inlecebra ludos faciam clamore in uia. quæ
Aduersum legem accepisti plurimis pecuniam.
Iam hercle apud omnes magistratus faxo: erit nomen tuum.
Quadrupus. Post id ego in te manū iniitiam quadrupus uenefica
Suppostrix Suppostrix puerū. ego ædepol tua probra aperibo omnia.
Nihil me. perdidi omne quod fuit. fio impudens.
Calceos. Nec mihi adest ad illū pensi. iam quos capiam calceos. sed quid
Ego hic clamo. quid si me iubeat intromittier. conceptis me non
Facturum uerbis. iurē si lenit. nugæ sunt. si stimulos pugnis
Dolet manibus. Cædis. manibus plus dolet. de nihilo nihil ē irascis: quæ te non
Floccifacit. sed qd hoc ē? pro di imortales. callidem uideo senē
Alterā tonstricem huius: alteram ancillam suā: meus qui adfinis
Fuit. ancillas duas constrictas ducere. pertimui postq̄
V na cura cor meū mouit. mō timeo: ne me malefacta antiqua
Mea sine iueniā oia. Calli. senex Ancil. ii. Dinarchus adol.
Cal. EGon tibi maledicā. aut tibi male uelim ut aio meo st
Propemodū expertæ estis q̄ ego sim tranquillus usq;
Homo. rogitaui ego uos uerberātis has pendētis simul
Cōmemini. quo quicq̄ pacto sitis confessæ. scio hic nunc
Volo scire eodem pacto. sine malo fateamini. quāq̄ uos
Colubrinū ingenium. Colubrino ingenio ambæ estis. edico prius: ne duplicis habeatis
Tintinnaculos. Linguas. ne ego bilinguis uos necē nisi ad tintinnaculos
Voltis uos educi uiros. An. uis subegit uerū fateri: ita lora lædūt
Brachia. Cal. at si uer; mihi eritis fassæ. An. uincis exolue. Cal. mihi

Etiam nunq̃ sit negocii fassis incertusq̧ sum.nisi quia
Timeo tñ.An.ego nec qd peccaui scio.Cal.oium primũ diuersa ẽ
Etenim sic istud uolo.ne inter uos significetis.ego ero paries loquere tu.

An. Quid loquat?Cal.quid puero actũst:mea quẽ peperit filia. — Iste pro isti
Meo nepoti?capita rerum expedite.An.istæ dedi.Cal.iam — Nepos
Tace.accepistin puerum tu ab hac?An.accepi.Cal.tace — Capita reȝ
Nihil moror præterea.satis es fassa.An.inficias non eo.

Cal. Iam liuorem scapulis istoc concinnas tuis.conueniunt. — Liuor.
Adhuc utriusq̧ uerba.Di.uæ misero mihi mea nunc facinora
Aperiuntur:clam quæ spetaui fore.Cal.loquere tu.qui dare — Qui interrogatiuũ.
Te huic puerum iussit?An.hera maior mea.Cal.quid tu
Cur eum accepisti?An.hera me rogauit minor.puer ut
Ferretur.eaq̧ ut celarentur omnia.Cal.loquere tu
Quid eo fecisti puero?An.ad meã herã detuli.Cal.quid de
Puero tua hera facit?An.heræ meæ extemplo dedit.Cal.cui
Malum heræ?An.duæ sunt istæ.Cal.caue nisi quod te rogo:nisi
Ea quæ exquiro.An.mater filiæ dono dedit inquã.Cal.plus.
Quã dudum inq̃ loquere.An.plus tu rogitas.Cal.responde
Ocius quid illa cui donatust?An.supposuit.Cal.cui?An.sibi.
Pro filiolo.Cal.pro filiolo?Di.obsecro uostram fidem.ut facilius
Alia quã aliæ unde puerũ natum paret.hæc labore alieno
Puerȝ peperit sine doloribus.puer quidem beatus.matres duas
Habet:& auias duas.iam metuo patres quot fuere.uidesis
Facinus muliebre.An.magis pol hæc malitia ptinet ad uiros: — Pertinet ad uiros.
Quã ad mulieres.uir eam non mulier pregnantem fecit.

Cal. Et idẽ ego istuc scio.tu bona ei custos fuisti.An.plus põt q̃ plus
Valet.uir erat.plus ualebat.uicit qd' petebat.adest uni

Cal. Et tibi quidẽ hercle idem attulit magnũ malum.An.de istoc
Ipsa & si tu taceas re absse experta intelligo.Cal.nunq̃ te
Facere hodie ut cuius quis esset diceret.An.tacui at nunc
Non tacebo quando adest.necesse indicem.Di.lapideus sum
Cõmouere me miser non audeo.res palam omnis est.meo
Illic nunc sunt capiti hostia.meũ illuc facinus.mea stultitia est.
Timeo q̃ mox non miner.Cal.loquere filiam meam
Quis integram stupraueris.uideo ego te propter mala
Facta qui es patronus parieti.Di.neq̧ uiuus neq̧ mortuus
Sum:nec quid nunc faciam scio.neq̧.ut hinc abeam:neq̧ ut
Ad hunc adeam scio.timore torpeo.Cal.dicin an non?

An. Dinarchus cui illam prius dici sponderas.Cal.ubi is homo est
Quem dicis?Di.adsum callicles.per tuã obsecro genua
Vt tu istuc isipienter factum:sapienter feras:mihiq̧ ignoscas
Quod animi impos uini uitio fecerim.Cal.non placet

In mutum quippiam conferri:qđ loqui non põt.nã uinũ si
Fabulare i-finitus. Fabulare possit:se defenderet.non uinum moderari
Sed uim solent:qui quidem probi sunt.uerum
Temeto. Qui improbus est.siue subibit.siue adeo caret temeto:
Tamen ab ingenio est improbus.Di.scio
Equidem quæ nolo multa mihi audienda obnoxia.ego tibi
Me obnoxium esse fateor.culte compote mi
Callicles uide quæso ne facias iniuriam.reus solutus
Causam dicit.tam estis iuero sanun es.Cal.soluite istas
Agite.abite.tu domũ.& tu autem domum.eloquere
Hæc heræ ut puerum reddat.siquis eum petat.eamus
Intus ad locum. Intus.Di.quid uis intus me ire.tu es prætor mihi.
Verum te obsecro:ut tuã gnatã des uxorem callicles.
Cal. Eundem stulte iudicasse quidem istam rem intelligo.
Nam haud mansisti ut ego darem illam.tute sumpsisti tibi:
Nunc habeas.ut nactus.uerum hoc ego te multabo bolo.
Talẽta malana. Sex talenta malana dotis demam pro istac inscitia.
Di. Bene agis mecum.filium istinc tute melius est repetere.
Cæterũ uxorem q̃ primum potest abduci ex ædibus.
Adimeo. Reposcam ab hac. Cal. Ego adeo iam illi remittam nuncium.adimeo dicam ut aliam
Conditionem filio inueniat suo.at ego ab hac puerũ reposcam:
Ne mox inficias eat nihil ẽ.nã ipsa & ultro ut factũst.fecit
Oẽm rem palam.sed nimium pol oportuna ecce abse
Egreditur foras.næ ista stimulum longe habet:quæ usq; illinc
Cor pungit meum.

Phronesium meretrix. Adolescens
Dinarchus. Astaphium ancilla.

Blittea lutea. Diuidia. B Littea & lutea ẽ meretrix:nisi q̃ sapit in uino ad tẽ suã.
Si alia membra uino madeant.cor sit saltem sobrium.
Nã mihi diuidia est in tõstricẽ meã: sicut in ultã.male
Ea dixit.eum dinarchi puerum inuentum filium.
Vbi id audiuit:quãq̃ penes est me omnis res.& liberi.
Video eccum qui meis tutorem me adoptatis bonis.
Di. Mulier adsum profectust.Ph.quid agitur uoluptas mea?
Di. Non uoluptas.aufer nugas.nihil ego nunc de istac te ago.
Phr. Scio me castor quid uis.& quid postulas.& quid petas.
Me uidere uis.& me te amare postulas.puerum petis.
Planiloqua. Di. Di immortales ut planiloqua est.paucis ut rem ipsam attigit.
Phr. Scio equidem sponsam tibi esse:& filium ex sponsa tua.
Et tibi uxorem ducendam iam esse.alibi iam animũ tuũ
Mus sapiens bestia est. Me quasi pro derelicta sis habiturus.sed tamen cogitato mus
Pusillus q̃ sit sapiens bestia.ætatem qui uni cubili
Nunq̃ cõmittit suã.quasi unum obsideatur aliunde perfugiũ.

Gerit. Di. ociũ ubi erit: de istis rebus tum amplius tecum loquar.
Nunc puerũ redde. Ph. immo amabo ut hos dies aliquos sinas
Eum esse apud me. Di. minime. nam eo quid opus?
Phr. In re mea triduũ hoc saltem. dũ aliquo miles circũducitur
In eã rem siquid habebo: tibi quoq; etiam proderit. si auferes
Puerum: a milite omnis tum mihi spes animã efflauerit.
Di. Factum cupio. nã re facere si uelim non est locus. nũc puero
Vtere. & procura. quando ꝓcures habes. Ph. multum amabo
Te ob istam rem me castor ubi domi metues malũ. fugito huc
Ad me saltẽ. amicus mihi esto manubinarius. Di. bene uale. Manubinarius.
Phronesium. Ph. iam tũ oculum uocas. id quoq; interim
Furtatim nomen cõmemoraui ter. Di. nunqd uis? facultas opere Futatim.
Vbi mihi erit ad te uenero. Ph. ille quidem abiit accessit dicere
Hic quis uidelicet uerũ est uerbũ quod memoratur: ubi amici
Ibidem opus. ꝓpter hunc spes etiã se hodie tantũ rim Amici ubi sunt. ibidẽ opus.
Militem: quẽ ecastor mage ama q̃ dudum. id quod cupio inde
Auferre: quæ cũ multum abstulimus haud multum apparet: qd' Rim
Datũ ẽ. ita sunt gloriæ meretricũ. Ast. aha tace. Ph. qd est obsecro.
Ast. Adest pueri. Ph. sine eum ipse adire huc. sine si is est modo
Sine eum ipsum adire ut cupio ad me hac recta si tenent.
Ne istum ecastor hodie hastis confectum fallaciis.

Miles. Ancilla. Meretrix. Rusticus.

O mihi amare fero suppliciũ damnis ad amicã meam
Vt illud acceptũ sit prius: qd' pdidi: hoc addam insup.
Sed quid uideo heram atq; ancillam ante ædis? adeunda est hæc mihi. Adeunda hæc mihi ẽ
Quid hic uos agitis? Ph. ne me appella. Mi. nimiũ seuis. Ph. sic.
Potin es ut mihi molest⁹ ne sies? Mi. qd astaphiũst? As. merito eca
Tibi suscẽset legon atq; ne isti etiã parũ male uolo. Mi. ego (stor
Mea uoluptas siqd peccaui. prius suppliciũ ad hanc minã fero
Auri si mihi rides. Ph. manus uetãt prius q̃ penes sese habeãt: qcq̃
Credere. puero opus est cibũ. opus est matri autem q̃ puerũ lauit Vtrẽ uini.
Opus nutrici utrem habeat ueteris uini largiter ut dies noctesq; Fascie.
Potet. opus istic nõ opus est carbonibus. fasciis. opus ẽ puluinis. Puluinus.
Cũnis. incũnabulis. oleũ opus est. farina. purus est totum diem.
Nunq̃ hoc uno die efficiatur opus: quin opus semper fiet.
Non enim possunt militares pueri etanio exducier. Etanium.
Mi. Respice ergo accipe hoc. qui istuc exefficias opus. Ph. cedo
Quãq̃ parũ est. Mi. ad omne manus istic poste parust.
Tuo arbitratu quod iubebis addabitur. da nunc sauium. Addabitur
Phr. Mitte me inq̃ odiosus. Mi. nihil fit. nõ amor. teritur dies.
Ru. Plus decem pondo amoris pausillis perdidi. accipe hoc
Atq; auferto intro. ubi mea amica est. centiũ. neque ruri neq;

Hic operis quicq̃ facio.corrũpor ſitu ita miſer
Cubando in lecto hic expectando obdurui:ſed eccam uideo
Heus amica quid agis? Mi.quis illic homo? Ph.quem
Ego caſtor mage amo q̃ te.Mi.q̃ me? quomodo?
Phr. Hoc modo ut moleſtus ne ſis.Mi.iam abis poſtq̃ aurum habes?
Intro in loco. Phr. Condidi intro quod dediſti.Ruſ.adẽ amica.te adloquor.
Delitia. Phr. At ego ad te ibo.Ruſ.ad me delicia.Phr.hercle uero ſerio.Ru.q̃q̃
Ego tibi uideor ſtultus gaudere aliqui me uolo.nam quãq̃
Eſt bella malo tuo niſi tu ego aliqui gaudeo.uin te
Amplecter:& ſuauium dem? Ph.quid uis face.gaudeam.
Mi. Meos ne ante oculos ego illam patiar alios amplexarier?
Abſtine hoc. Mortuũ hercle me duco ſatius.abſtine hoc mulier manũ
Niſi ſi te mea manu in machæra & hunc uis mori.
Ru. Nihiliphiari ſatius eſt miles.ſi te amari poſtulas.auro haud ferro
Deterrere potes ne amet.Mi.qui malum
Bella aut eatieta ẽ quæ ames hominẽ iſtimodi.Phr.uenit ne
In mentẽ tibi quod uerbũ in cauea dixi hiſtrio
Omnes homines ad ſuũ quæſtum calent & faſtidiunt.
Mi. Huncceine hominẽ te amplexarier tã horridũ atq; ſqualidum?
Phr. Quãq̃ hic ſqualidus ẽ:quãq̃ hic horridus.citus bellũ init.
Mi. Dedi ego aurũ.Ph.mihi dediſti?filio cibaria.
Aſt. Nunc ſi hanc tecum eſſe ſperas:alia opus ẽ auri mina.
Mi. Malam rẽ is & magnã.magnopere ſerua uiaticũ
Quid iſti debet niſi tria.Ru.quænam tria.
Mi. Vnguenta noctes ſauium.Ph.par pari reſpondet.
Verũ nunc ſaltẽ ſi amas:da tu mihi de tuis deliciis ſum
Q uicquid pauxillulũ.Mi.quid ita.Ph.ab auo ẽ quod idem
Campas. Dictum ſuperfert campas dicit abaui conſultã iſtuc.
Mi. Mihi homo caue faxis uulnus tibi iam cui ſunt dentes ferrei
Vulgo ad ſe omnis intromittit.abſtine iſtanc tu manũ.
Tu uir ſtrenuus uapulato. Ru. Iam hercle iã magno tu uapulato uir ſtrenuus.
Mi. Dedi ego huic aurũ.Ru.at ego argentũ.Mi.at etiã pallulã.
Ru. At ego oues etiã.nã & alia multa quæ poſcet dabo.
Minaciis. Melius te munere certare mecũ q̃ minaciis.
Phr. Lepidus ecaſtor mortalis ẽ.ſtrabax mi perge obſecro
Stultus atq; inſanus dãnis certant.nos ſaluæ ſumus.
Mi. Age prior tyro aliquid.Ru.immo tu prior perde & peri.
Mi. Hem tibi talentũ argenti philippei eſt.tene tibi.
Phr. Tanto melior noſter eſto.ſed & ueſtro uiuito.Mi.ubi eſt quod
Zonã ſolue. Tu das.ſolue zonas.puocaſ.quid times.Ru.tu peregrinus.hic
Habito.timeo meos.non ego ambulo.pecua ad hanc ego in
Pecua. Crumina obligata defero.Mi.quid dedi.ut diſtinxi hominem?
Ru. Immo ego uero qui dedi.Ph.i intro amabo & tu ergo ad me.

Ru. Cum tu eris mecum quidem.quid tu quid ais.Mi.cũ hoc an ego
Posterior dedi.Ph.tu dedisti.iã daturus ẽ.istuc habeo.hoc experto
Verum utriq; mos geratur:amborum ex sententia
Fiat ut rem gratam uideo:hoc accipiundũ st.quod datur.
Ru. Meum quidem te lectum certe occupare non sinam.
Ast. Lepide me castor aucupabatq; ex mea sententia.
Phr. Aeque ut rem bene gestam uestram rursum bene geram
Amabo siquid animatust facere:faciam:ut sciam:
Veneris causa adplaudite.eius hæc in tutela est fabula:
Spectatores bene ualete.plaudite atq; exurgite.

Lector optime scito has comœdias uiginti plautinas ex quibus Pylades Buccardus duodeuinginti solerti diligẽtia correxit:atq; ex iis quinque elegãtissime.interpretatus est:a Iacobo Britãnico Brixiæ impssas fuisse omni adhibito studio ne ab archetypo aberraret anno salutis.M.D.VI.tertio kalendas decembres.

